

Kitab Bogu Pasad talu' nog Mikpongon

Western Subanon New Testament

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

.This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles

Matiu	4
Mark	48
Luk	76
Jan	123
Piginang.....	156
Roma.....	198
Korintu	218 1
Korintu	236 2
Galatia.....	249
Episus.....	256
Pilipus.....	263
Kolosas	268
Tesalonika	273 1
Tesalonika	278 2
Timuti	281 1
Timuti	287 2
Titus	291
Pilimun.....	294
Hibruanan	296
Jems	311
Piter	316 1
Piter	322 2
Jan	326 1
Jan	332 2
Jan	333 3
Jud	335
Pilanta'	337

Matiu

Og Piuna Talu' pa'ali sog Gomba'is nog Guksugan nog Sinulat ni Matiu

Og libru koni nog sinulat ni Matiu, iningolanan og Gomba'is nog Guksugan. Ion non ini og mokposun nog molongas nog guksugan nog si Isus, ion og pinasad kitu' nog Polonabang, bu bianan dianon, tinuman nog Mikpongon og pasadanan non kitu' nog pinasad non dia sog pigotowan non sog masa pa nog kobon nitu'.

Si Isus, ion og Kristu. Og ma'ana non, ion donsama' na Pipangoy nog Mikpongon Mogdatu' dini sog dunya. Og pogolongon ta koni nog Gomba'is nog Guksugan, kona' tibua ini dia podongogoy sog bansa Hudyu, .suga'id non, pulonagon ini dia sog gliwag nog dunya koni

Og sinulat ni Matiu koni, pigusoyusoyan non mokpa'atpa'at. Tinolipunan non moguksug pa'ali sog kobata' dia ni Isus, mangoy sog kobunyag bu kopongyuba' kitu' dianon, bu og gininang non kitu' nog mogustal, mokpanad, bu mokpokodag nog ain og di' mokokodag ditu' sog Galili. Tubus nitu', sinulat non dosop pa'ali sog piginang ni Isus sog kangoy non kitu' tidu ditu' sog Galili mangoy sog Jerusalem, bu kibianbianan non kitu' sog gimpusan nog simana non, tiduan sog kolansang dianon sog kudus asta sog kopotubu' dianon tidu sog patoy

Dini kotongow sog surat koni, nog si Isus doda' og motas nog Polopanad nog togo baya' mongma'ana nog botad kitu' nog miktidu sog Mikpongon. Bu ion og mokpanad pa'ali dia sog pigdotu'an nog Mikpongon. Kodokolan nog pikponadan non kinumpung sog lima ginis nog pogonadan. Og tigana', motongow sog kopituluanan 5-7 og gustalan non sog gotowanan ditu' sog bulud, pa'ali sog polomotadon, sog polosuku'an, sog kopogbaya', bu sog posungu'an nog ain og misakup na sog pigdotu'an nog Mikpongon. Og kodua' non, motongow sog kopitulu 10 og pomali non dia sog sopulu' bu dua' sulanggu'anan non pa'ali dia sog ginang nilan sog ain kongayan nilan mogustal. Og kotolu non, motongow dia sog kopitulu 15 og pononggi'an pa'ali dia sog pigdotu'an nog Mikpongon. Og kopat non, motongow dia sog kopitulu 18 og pianad non pa'ali sog ma'ana nog kopoksulanggu'. Og kolima non motongow dia sog kopituluanan nog 24-25 nog, ion non ion og pianad pa'ali sog doksu'an nog numun koni, bu og posungu' kitu' matong nog pigdotu'an nog Mikpongon

.Og gusulan nog munaotowanan kitu' bu og kobata' dia ni Isukristu, 1:1-2:23 .1

.Og piginang ni Jan nog Polomunyang, 3:1-12 .2

.Og kopogbunyag bu og kopongyuba' dia ni Isus, 3:13-4:11 .3

.Og piginang ni Isus sog kodokolan nog gotowanan ditu' sog Galili, 4:12-18:35 .4

.Og piginang ni Isus sog kopanow non kitu' tidu sog Galili mangoy ditu' sog Jerusalem, 19:1-20:34 .5

Og gimpusan nog simana non ditu' sog Jerusalem bu sog glumibut nog gimbolayan koyon dion, .6
.21:1-27:66

Og kopotubu' dianon tidu sog patoy bu og kopokpotongow non sog gotowanan, 28:1-20 .7

Sera, bu og gina' nilan si Tamar. Si Peres og gama' ni Hesron. Bu si Hesron og gama' ni Ram. ⁴Si Ram og gama' ni Aminadab. Si Aminadab og gama' ni Nason bu si Nason og gama' ni Salmun. ⁵Si Salmun og gama' ni Buas. Og gina' ni Buas ion non si Rahab. Si Buas og gama' ni Obed bu og gina' ni Obed si Rut. Si Obed og gama' ni Jese. ⁶Si Jese og gama' ni Datu' Dabid. Si Datu' Dabid og gama' ni Solomon. Og gina' ni Solomon og kiboluan ni Urias. ⁷Si Solomon og

Pikpongkatan ni Isus

Luk 3:23-38

Ion non ini og sinulat pa'ali sog pikpongkatan ¹ ni Isukristu, nog ion tidu sog pangkat ni Datu' Dabid. Bu si Datu' Dabid tidu dosop sog pangkat ni Abraham. ²Si Abraham og gama' ni Isak. Si Isak og gama' ni Jakub. Si Jakub og gama' ni lo' Juda bu pigilugananan non. ³Si Juda og gama' ni lo' Peres bu

gon og sala kotow dolaga nog da' sibon kotuyok, mogbodos mangka pogbata' nog glaki. Og bata' non koyon ingolanan nog Emanuel." †† Somo' ita da, og .Mikpongon dia na nita Dangan mitanud si Jusep, inunut non og tinalu' ²⁴ nog moloikat kitu' nog Mikpongon dianon. Dadi, pigduoy non si Maria. ²⁵ Tibua, da' non tuyokoy si Maria taman da da' non bota'oy og bata' non koyon nog glaki. Dadi, iningolanan non og bata' koyon nog .Isus

Kodatong nog polomitunanan tidu sog silangan

Dangan binata' si Isus ditu' sog Betlehem nog sakup nog probinsia nog Judia sog masa nog kopogdatu' ni Datu' Herod, miobonobon golot non, ongon og polomitunanan nog miktidu sog silangan nog minangoy sog Jerusalem. ² Dangan minatong ilan ditu', miksak ilan sog gotowanan nog, "Ain noma og bata' kitu' nog sa'an ion binata' po' mogdatu' sog bansa Hudyu? Po' mitongow nami ditu' sog silangan og bitun non. Sa'an minangoy ami dini po' ".mangoy ami sumalam dianon Dangan midongog ni Datu' Herod og talu' nilan ³ koyon, misusa ion tokodoy dun. Bu kona' non tibua, suga'id non, asta og glam nog gotowanan sog Jerusalem. ⁴ Dadi, pilumpuk non og glam nog mokokotas nog boliananan bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu mangka non sakoy di- "?anilan nog, "Ain dodad' dapit bota'oy og Kristu Tinumabal ilan nog, "Sog Betlehem og sakup ⁵ nog Judia. Kisunan nami ini po' ion non ini og sinulat nog polomolatas nog talu' nog Mikpongon nog si Mika, ⁶ 'Ika, Betlehem, dia sog bonua nog Judia, ika og motas sog glam non po' dianika poktidu og Kounutan nog mogipat nog pigotowan ku nog ‡ "' .bansa Israel

Dadi, tinugun ni Herod og polomitunanan kitu' ⁷ nog ilanilan da. Bu mitantu non tokodoy dianilan og tang nog kotongow nilan nog bitun kitu'. ⁸ Tubus nitu', dinondag non ilan mangoy ditu' sog Betlehem. Bu tinolu'an non ilan nog, "Panow amu, mangka niu ponontong nog mahatul og bata' kitu'. Bu bila motongow niu na ion, posun niu dianakon bagun da ".akon si'oy, mokangoy u dosop sumalam dianon Pu'un midongog nilan og talu' nog datu' koyon, ⁹ miglandan ilan sog gongayan nilan. Bu og bitun kitu' nog mitongow nilan sog silangan, miguna dianilan bu ditu' mikpotondong sog bonua kitu' nog binota'an dia sog bata' koyon. ¹⁰ Dangan mitongow nilan og bitun kitu', landu' na og da'da'an nilan dun. ¹¹ Dangan minatong ilan sog baloy koyon, sinu-

gama' ni Rehobuam. Si Rehobuam og gama' ni Abidya bu si Abidya og gama' ni Asa. ⁸ Si Asa og gama' ni Jehosapat. Si Jehosapat og gama' ni Joram bu si Joram og gama' ni Usia. ⁹ Si Usia og gama' ni Jotam. Si Jotam og gama' ni Ahas bu si Ahas og gama' ni Hesekeya. ¹⁰ Si Hesekeya og gama' ni Manase. Si Manase og gama' ni Amon bu si Amon og gama' ni Josia. ¹¹ Si Josia og gama' ni lo' Jekonia bu pigilugananan non. Ion non itu' og masa nog kobihag dia sog gotow Israelanan nog pinitang ilan ditu' .sog bonua nog Babilon Dangan mitubus bihagoy og gotow Israelanan ¹² sog Babilon, si Jekonia og gama' ni Salatiel bu si Salatiel ion og gama' ni Serubabel. ¹³ Si Serubabel og gama' ni Abiud. Si Abiud ion non og gama' ni Eliakim bu si Eliakim og gama' ni Asur. ¹⁴ Si Asur og gama' ni Saduk. Si Saduk og gama' ni Akim bu si Akim og gama' ni Eliud. ¹⁵ Si Eliud og gama' ni Eliesar bu si Eliesar og gama' ni Matan bu si Matan og gama' ni Jakub. ¹⁶ Si Jakub og gama' ni Jusep, og duoy ni Jusep si Maria og gina' ni Isus. Si Isus, ion † .non ion og iningolanan kitu' nog Kristu Dadi, ongon sopulu' bu pat pangkat tidu dia ni ¹⁷ Abraham mangoy dia ni Dabid. Bu ongon sopopulu' bu pat pangkat tidu dia ni Dabid mangoy dia sog kobihag kitu' dia sog gotow Israelanan sog Babilon. Bu ongon dosop sopulu' bu pat pangkat tidu ditu' .mangoy sog kobata' dia sog Kristu

Og kobata' dia ni Isukristu

Luk 2:1-7

Ma' nini og bianbian pa'ali sog kobata' dia ni ¹⁸ Isukristu. Si Maria, og gina' ni Isus, pigbayal ilan na ni Jusep. Tibua, sog da' ilan pa pogampu' ni Jusep, kisunan non na nog ion pogbogot bianan sog Bolakat nog Mikpongon. ¹⁹ Sabap nog si Jusep koni midulus, dangan kisunan non nog migbogot na si Maria, mipikil non nog di' non na ion pogduoyon. Suga'id non, pogudasan non na si Maria nog ilanilan da po' ompok ion nog kosipogan si Maria Dadi, sintak non mokpikilpikil dun, mikotulug ²⁰ ion. Sog solian non koyon motulug, tinumua' dianon bianan sog toginopon og moloikat nog Mikpongon mangka poktalunog, "Ika, Jusep, og pangkat a ni Dabid, na' a mogalangalang mogduoy dia ni Maria. Po' sa'an ion migbogot po' bianan sog Bolakat nog Mikpongon. ²¹ Mogbata' ion nog glaki bu ingolanoy mu ion nog Isus po' tobangon non og pigotowanan ".non tidu sog dusaanan nilan Og glam nog bianbian koni, ion non og kotu- ²² manan nog tinalu' kitu' nog Mikpongon bianan sog polomolatas nog talu' non nog si Isaya nog, ²³ "On-

Dadi, migbuat si Jusep mangka non ilan pitan-²¹ goy ditu' sog bonua nog Israel.²² Tibua, dangan kisunan ni Jusep nog si Arkelaus og mikosukli sog gama' non nog si Herod mogdatu' sog Judia, miondok ion mangoy mogonong ditu'. Po' pidonsama' tumalu' dianon bianan sog toginopon. Sa'an itu' miglandan ion sog probinsia nog Galili.²³ Bu ditu' ilan migonong sog koliwagan bonua nog Nasaret. Ion non ini og kotumanan nog tinalu' nog Mikpongon bianan sog polomolatas non kobon nitu' nog, ". "Ingolanan ion nog gotow Nasaret

Si Jan nog Polomunyang miktolipun momali

Mark 2:1-8, Luk 3:2-18, Jan 1:19-28

Minian og tinonan, ongon sala kotow gotow **3** polomali ngalan non si Jan nog Polomunyang. Ditu' ion mimali sog bonua kitu' nog mologon pogonongan nog ditu' sog Judia.² Og pomali non ma' nini, "Poglila' amu nog dusaanan niu po' mosompol na og kopogdatu' nog Mikpongon dianita."³ Si Jan, ion non ion og pigolong nog polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon nog si Isaya Ngon og moktawag sog bonua kitu' nog mologon "pogonongan nog, 'Simpan niu og bianan nog Pogbaya' nog posungu' matong bu pologdong niu og †".dalan non Si Jan, og ponopoton non og bombul nog kamel⁴ nog inabol. Bu bagos non og panit nog potubu'on. Bu og pongonganon non og gapan bu tonob.⁵ Modakol og gotowanan nog mikpogangoy ditu' non nog mikpoktidu' sog Jerusalem bu sog gliwag nog probinsia nog Judia bu sog bonuaanan nog mingigbid sog glawas nog tubig nog Jurdan.⁶ Mikpogangoy ilan moglila' nog dusaanan nilan sog Mikpongon mangka ilan pokpobunyang dia ni Jan ditu' sog glawas nog tubig nog Jurdan Tibua, dangan mitongow non og modakol parasi-⁷ uanan bu og sadusiuanan mikpogangoy ditu' non mokpobunyang, tinolu'an non ilan nog, "Amu, og tupu'anan amu nog mamak kitu' nog molala! Sima miktalu' dun daniu nog mokopolaguy amu sog posungu' koyon matong nog polihala' nog Mikpongon?"⁸ Suga'id non, potongow niu nog miktantu amu tumolikud sog dusa niu bianan sog glangka niu.⁹ Bu na' amu sumalig nog dangan pa og pangkat amu ni Abraham nog motabang amu na. Po' tolu'on ku daniu, bila tiboba'on nog Mikpongon, minsan og batuanan koni moktimaluy nog pangkat ni Abraham.¹⁰ Og bayu' nog kopongukum nog Mikpongon ompononggi' dia sog kapa nog pitom na dia sog pun nog kayu nog posungu' na pongaga'on. Bu ain og kayu kitu' nog di' mogbunga nog

Isaya 40:3. Somo' ita da, simpanon nilan pikilan nilan tum- †
.abuk dianon

molod ilan bu mitongow nilan og bata' bu og gina' non nog si Maria. Dadi, mikponginglu'ud mangka ilan salam sog bata' koyon bu pingukad nilan og golota' kitu' nog inoit nilan bu uokiloy sog bata' koyon og bulawan, bu og ginis nog komangyan nog landu' kologan, bu og mira Dadi, dangan minuli' ilan na, pigondi'an ilan nog¹² Mikpongon bianan sog toginopon nog di' ilan na mi-an ditu' ni Herod. Dadi, dia ilan minian sog len .dalan posungu' sog bonua nilan

Og kopolaguy nilan posungu' sog bonua nog Ihiptu

Dangan minuli' na og polomitunanan kitu', og¹³ moloikat nog Mikpongon mikpotongow dia ni Jusep bianan sog toginopon bu miktalu' nog, "Pogbuat a. Oit mu molaguy og bata' koyon ilan nog gina' non ditu' sog Ihiptu. Taman da di' u ika dondagon mawa', ditu' amu pa pogonongonong. Po' si Herod pokponontongon non og bata' koyon po' bunu'on .non

Dadi, sog sododu'un og gobi koyon, migbuat¹⁴ mogdayun si Jusep mangka non oitoy og bata' koyon ilan nog gina' non ditu' sog Ihiptu.¹⁵ Bu ditu' ilan migonong asta minatoy si Herod. Bianan sog ma' nion koyon, mituman og tinalu' kitu' nog Mikpongon bianan sog polomolatas non nog, "Sinabi u og †".bata' u nog mawa' na sog Ihiptu Koni sop ni Herod, dangan kisunan non nog da'¹⁶ pokokunut dianon og polomitunanan kitu', linolingtian ion tokodoy dun. Dadi, dinondag non momunu' og glam nog gombata'anan nog kolokian tidu' sog kobota'oy dun asta sog dua' ton og tinonan non ditu' sog Betlehem bu asta sog glumibut nog bonua koyon. Po' pigona'ona' non og tang nog kotalu' nog polomitunanan kitu' dun dianon nog kotongow nilan nog bitun kitu'.¹⁷ Dadi, og talu' kitu' bianan dia sog polomolatas nog talu' nog Mikpongon, nog si Jerimaya mituman nog Midongog ditu' sog Rama og sogowanan bu og"¹⁸ mikponglangos po' piksogowan ni Rakel og gombata'anan non bu ondi' ion kopongomu'an po' mi- † ".tipot na pomatoy og gombata'anan non

Og kopokpuli' nilan sog Nasaret

Dangan minatoy na si Herod, mikpotongow¹⁹ nosop og moloikat nog Mikpongon dia ni Jusep ditu' sog Ihiptu bianan sog toginopon²⁰ bu poktalunog, "Jusep, pogbuat a. Oit mu og bata' koyon ilan nog gina' non mangka amu angoy sog bonua nog Israel. Po' og gotow kitu' nog moksipi munu' sog bata' koyon .on minatoy na

Hosea 11:1 †† Jerimaya 31:15 †

motud nog Bata' a doda' nog Mikpongon, okpu a! Po' sinulat dia sog Kitab nog, 'Og Mikpongon, dondagon non og moloikatanan non mogipat dianika. Bu toyakon nilan ika bagun da minsan si'oy og †"'.botis mu ondi' mosugat dia sog batu Dadi, tinabal ion ni Isus nog, "Sinulat dosop dia ⁷ sog Kitab nog, 'Sumboy di' mu sulayan og Mikpon- ‡"'.gon nog ion og Diwata mu Tubus nitu', inoit nosop ni Kindagow si Isus sog ⁸ motas kitu' tokodoy nog bulud mangka non potongowoy dianon og glam nog pigdotu'an dini sog dunya bu og kolongas non mangka poktalu' nog, ⁹"Og glam nog mitongow mu koni bogoyon ku dianika bi- ".la momba' a mangka a tamuy dianakon Dadi, tinolu'an ion ni Isus nog, "Awa' a na dini, ¹⁰ Kindagow! Po' sinulat dia sog Kitab nog tamuy mu og Mikpongon nog ion og Diwata mu bu ion tibua og pokokunutoy mu." ¹¹ Dadi, ginonatan ion ni Kindagow bu og moloikatanan nog Mikpongon minangoy dion non mangka nilan ion usiba'oy

Miktolipun si Isus mogustal sog Galili

Mark 1:14-15, Luk 4:14-15

Dangan midongog ni Isus nog kinolobusu si Jan ¹² nog Polomunyang, mikpuli' ion sog Galili. ¹³ Minawa' ion sog Nasaret, mangka angoy pogonong ditu' sog Kapernaum, nog dia sog goksid nog danow nog Galili nog bakas bonua nilo' Sibulun ilan ni Naptali kobon nitu'. ¹⁴ Ion non ion og kotumanan nog tinalu' kitu' nog polomolatas nog Mikpongon nog si Isaya ,nog Og gotowanan sog bonua nog Sibulun bu Nap-¹⁵ tali nog ditu' dapit sog danow, bu sog dipag nog tubig nog Jurdan, ditu' sog Galili nog pigbonuaan nog kona' Hudyu, ¹⁶ ilan og gotowanan koyon nog migonong sog modolom. Mitongow nilan na og dolag nog motilak tokodoy. Ilan koyon nog migonong dia sog bonua nog pigboya'an nog patoy, ‡"'.kisilowan ilan nog dolag Tidu sog kangoy ni Isus kitu' sog Kapernaum, ¹⁷ miktolipun ion momali nog, "Poglila' amu na nog dusaanan niu po' mosompol na og kopogdatu' nog ".Mikpongon dianita

Og mikuna onggaton ni Isus nog sulang-gu'anan non

Mark 1:16-20, Luk 5:1-11

Tubus nitu', sog solian ni Isus mokpopongoksid ¹⁸ sog danow nog Galili koyon, mitongow non og dua' kotow pogilug nog si Simun nog og kodua' ngalan non si Piter bu og kongudan non nog si Andriu. Solian nilan monglaya sog danow koyon po' og toliso-

".molongas, ponoga'on mangka tikpu'oy sog gapuy Long sop ni Jan dun, "Akon, bunyagan ku amu ¹¹ bianan sog tubig ain muktantu tumolikud dia sog dusa non. Tibua, ongon sala kotow tumondug dianakon nog motas pa tokodoy dianakon po' di' u tanan patut minsan si'oy sagya kumeteng nog pongyapak non. Ion og momunyang dianiu bianan sog Bolakat nog Mikpongon bu og gapuy. ¹² Po' og bayu' nog kopongukum non pinonggi' dia sog gotow nog minangoy mokpalid nog paloy non. Ain og glinggas polenan non bu togu'oy dia sog komalig. Tibua, ain og pis doksulan non nog gapuy nog ondi' ".ompalong somul non

Si Isus binunyagan ni Jan

Mark 1:9-11, Luk 3:21-22

Tubus nitu', ginumonat si Isus sog Galili mang- ¹³ ka angoy sog glawas nog tubig nog Jurdan po' mokpobunyag dia ni Jan. ¹⁴ Tibua, ondi' bosia bunyagan ni Jan. Ma' long non dun, "Akon pa tanan og omba'is mokpobunyag dianika, saka ika ma og "?mangoy mokpobunyag dianakon Tibua, tinabal ion ni Isus nog, "Inang mu pa ion ¹⁵ numun koni bagun munut og glam nog glegan nog .Mikpongon." Dadi, mioleg si Jan Ampun midoksu' bunyagoy si Isus, ginumawon ¹⁶ ion sog tubig. Sog sododu'un koyon, mibuka' og glangit bu mitongow non og Bolakat nog Mikpongon mama' nog kolopati nog posungu' tumona' bu mangka apun dianon. ¹⁷ Bu ngon og talu' nog tidu sog glangit nog mama' nini, "Koni og bata' u nog ".kololaman ku. Kisu'atan u tokodoy dianon

Og kopongyuba' ni Kindagow dia ni Isus

Mark 1:12-13, Luk 4:1-13

Tubus nitu', pinulu'an si Isus nog Bolakat nog **4** Mikpongon mangoy ditu' sog bonua kitu' nog mologon pogonongan bagun ion pongyuba'an ni Kindagow. ² Dangan mitubus si Isus mokpuasa sog solod nog pat pulu' gobi, migutom ion. ³ Tinua'an ion nog Polongyuba' kitu' mangka poktalu' nog, "Bila motud nog Bata' a doda' nog Mikpongon, dondag mu dow buan og batuanan koni nog moktimaluy ".pan Tinumabal si Isus nog, "Sinulat dia sog Kitab nog ⁴ kona' sagya og pan og kotubu'an nog gotow, suga'id non, bianan sog glam nog talu' nog tolu'on nog †"'.Mikpongon

Tubus nitu', inoit ion ni Kindagow ditu' sog ⁵ Jerusalem mangka non ion popunoy dia sog kolowaan nog dibabow nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon mangka ion poktalu' nog, ⁶ "Bila

Pipia ain og mogapas nog kopoglogomigus po' " 9
 .ingolanan ilan nog gombata' nog Mikpongon
 Pipia ain pikposokitan sabap sog kopokokunut " 10
 nilan dia sog kodulusan po' mikampu' ilan dia sog
 .pigdotu'an nog Mikpongon
 Pipia amu bila tompola'on amu, bu pokposoki- " 11
 tan amu, bu ponolu'nolu'an amu nog mokolaton nog
 ponolu'on nog di' motud sabap sog kopokokunut
 niu dianakon. 12 Pogloliag amu bu pogda'da' amu
 po' mosolag og sugda nog sinimpan daniu ditu' sog
 glangit. Po' ma' nitu' dosop og kopokposakit nilan
 nog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon nog
 ".mikuna pa daniu

Og masin bu og dolag

Mark 9:50, Luk 14:34-35

Amu koyon, mama' amu nog masin dia sog go- " 13
 towanan sog dunya koni. Tibua, bila molubas na og
 nanam non, da'idun nododa' og pondayan dun
 bagun masin pa mokpuli'. Dadi, da'idun na og potu-
 gyuan dun ual da sog pilakon na bu pogdogyakdo-
 .gyakon tibua nog gotowanan
 Bu mama' amu dosop nog tiow nog gotowanan " 14
 dini sog dunya. Og koliwagan bonua nog dia sog
 bontud ondi' ombuni. 15 Bu da'idun sop gotow nog
 tumutud nog sulu' mangka non dugba'oy nog sibul-
 lan. Suga'id non, dia non nododa' botangoy sog mo-
 tampal po' bagun da kodolagan og glam nilan dion
 sog dialom nog baloy koyon. 16 Domikian nog ma' ni-
 tu' amu dosop. Dadi, silow amu dia sog gotowanan,
 bagun nilan motongow og molongas nog kohinan-
 gan niu bu kosonglitan dun og Gama' niu ditu' sog
 ".glangit

Og kotumanan nog Botad nog bansa Hudyu

Na' amu momikil nog sa'an minangoy u dini " 17
 sog dunya koni po' owa'on ku og Botad nog sinulat
 ni Muses bu og pomali nog polomolatasanan kitu'
 nog talu' nog Mikpongon kobon nitu'. Suga'id non,
 inangoy u tumanoy daniu. 18 Tolu'on ku daniu, so-
 lian nog ongon pa og glangit bu og glupa'an, ondi'
 sop kokulangan og Botad kitu' minsan mika'an si'oy
 taman da ondi' motuman og glam non koyon. 19 Da-
 di, simasima og ondi' mokokunut dun minsan si'oy
 long niu dun di' bololaga', bu ponadan non og du-
 maanan non nog ondi' dosop mokokunut nog
 dondagananan kitu', kingolanan ion nog ombaba'
 dia sog pigdotu'an nog Mikpongon. Tibua, ain og
 mikokunut sog dondagananan koni bu ponadan non
 dosop og dumaanan non mokokunut dun,
 kingolanan ion nog motas dia sog pigdotu'an nog
 Mikpongon. 20 Tolu'on ku daniu, bog di' amu da
 modulus labi pa sog kodulus nog parasiuanan bu

da' ilan. 19 Dangan mitongow ilan ni Isus, tinolu'an
 non ilan nog, "Alung, pogunut amu dianakon po'
 imungon ku amu nog maktolisoda' nog gotow." 20
 Sododu'un ginonatan nilan og glayaanan nilan
 .koyon mangka ilan pogunut dianon
 Miglandan ilan. Bu sog solian nilan ompanow, 21
 mikotongow ilan nosop nog dua' kotow pogilug si
 lo' Jems bu si Jan nog gombata' ni Sebedi. Ilan bu og
 gama' nilan, dion ilan sog bolangoy sanan nilan mo-
 muna' nog pokot nilan. Inonggat ilan ni Isus.
 22 Sododu'un ginonatan nilan og bolangoy nilan bu
 .og gama' nilan mangka ilan pogunut dia ni Isus

Kiuli'an ni Isus ain og di' mokokodag

Luk 6:17-19

Tubus nitu', miguliugan si Isus sog gliwag nog 23
 Galili. Mikpanad ion dia sog baloyanan nog
 poglumpukan nog bansa Hudyu bu pogustal nog
 Gomba'is nog Guksugan pa'ali sog pigdotu'an nog
 Mikpongon. Bu pikodag non og glam nog di'
 mokokodag bu ain og togo mosakit. 24 Og dongogan
 pa'ali dianon mipulonag dia sog gliwag nog bonua
 nog Siria. Bu pinitang nog gotowanan ditu' non og
 glam nog togo mosakit nog miglologinis og
 mokosakit nilan, bu ain miglogaga tokodoy nog
 mosakit, bu ain sinongonan nog glatdiwataan, bu
 ain og bobuybobuyon, bu asta og dadayanan. Bu og
 glam non koyon kiuli'an ni Isus. 25 Sabap dion,
 modakol og gotowanan nog mikpogunut dianon,
 mikpoktidu sog Galili, sog Dikapolis †, sog
 Jerusalem, sog Judia, bu sog dipag nog Jurdan

Og pomali ni Isus sog gotowanan sog bontud

Luk 6:20-23

Dadi, dangan mitongow ni Isus og modakol 5
 nog gotowanan nog migunut dianon, tinu-
 mukad ion mika'an mangka ion ingkud. Pilonian ion
 nog sulanggu'anan non 2 bu pionadan non ilan. Ma'
 ,long non dun
 Pipia ain og kisunan nilan nog ngon pa og ku- " 3
 lang nilan dia sog kinodiwata, po' mikampu' ilan
 .sog pigdotu'an nog Mikpongon
 Pipia ain lumangos po' pongomu'an ilan da nog " 4
 .Mikpongon
 Pipia ain molumbang po' motabuk nilan da og " 5
 .pinasad nog Mikpongon dianilan
 Pipia ain mogapas nog kodulusan po' malap ni- " 6
 .lan da
 Pipia ain molilolatoy po' kololatan ilan nog " 7
 .Mikpongon
 Pipia ain omba'is pikilan non, po' motongow ni- " 8
 .lan og Mikpongon

Og ma'ana nog Dikapolis koni, sopulu' og koliwagan bonu- †
 .aanan

Og pomali pa'ali sog kopogbolong

Matiu 19:9, Mark 10:11-12, Luk 16:18

Pimali dosop kobon nitu' nog, 'Simasima og' ³¹ molong nog glibun non, sumboy tumulun nog gitas nog tanda' nog ilan kitu' migbolong na.' ³² Tibua, tolu'on ku dianiu, simasima og glaki nog molong nog glibun non nog saka da' da bosia koleg sog len glaki, mokodusa ion dun. Po' sabap ditu', mimung mokodusa dosop og glibun koyon dun bila moko-poglaki ion sog len glaki. Bu og glaki kitu' nog ".mokopogduoy dianon mokodusa dosop

Og sumapa

Midongog niu dosop nog og gotowanan kitu' ³³ kobon nitu', pimolian ilan nog bila sumapa ilan sumboy ondi' nilan bolubaon, suga'id non, tumanon nilan na doda' og sinopaan nilan kitu' dia sog Mikpongon. ³⁴ Tibua, tolu'on ku dianiu, nog na' amu tokodoy moksapasapa. Na' niu lobiton og glangit, po' ion non ion og gingkudan datu' nog Mikpongon. ³⁵ Otawaka na' niu dosop lobiton og glupa'an, po' ion non ion og guntulan nog botis non. Bu na' niu dosop lobiton og koliwagan bonua nog Jerusalem, po' ion non ion og koliwagan bonua nog motas kitu' nog Datu'. ³⁶ Na' niu dosop lobiton og gulu niu, po' og Mikpongon da og moto mogbaya' bog pitomon non ta' otawaka poputi'on non ta'. ³⁷ Suga'id non, bila tumabal amu, talu' niu tibua nog, o'o bila o'o. Bu bila sop ondi', talu' niu nog ondi'. Po' bila polobian ".niu, og pilabi niu kitu' dia na miktidu ni Kindagow

Og pomali pa'ali sog moksuli'suli'

Luk 6:29-30

Midongog niu na og pomali kobon nitu' nog bi- ³⁸ la mibuta og sala kotow po' kingulanan nog pakasi non, og mikongulan koyon dianon sumboy butaon dosop. Bu domikian dosop ma' nitu', bila mikolupu' ion nog ngisi, sumboy ion si'oy lupu'an dosop nog ngisi. ³⁹ Tibua, tolu'on ku dianiu, nog ain moginang koyon nog molaton dianiu, na' niu na ontuan. Bila dopi'on mulu' niu nog dapit sog glintu, tan niu sop dianon og sobola' mulu' niu. ⁴⁰ Bu bila dangon amu nog gotow mangka non amu oitoy sog gukum bagun non malap og glogdoy niu, na' niu na pogondi'an dianon malap asta og sulagbon niu. ⁴¹ Bila ngon gotow tumogol dianiu mokpitang nog pitangon non laga' nog sala kilumitru, pitang niu pa og pitangon non koyon asta sog dua' kilumitru. ⁴² Bila ongon og gotow nog mongoni dianiu, bogoyoy niu ilan. Bu bila ongon og gotow nog mogodam nog ".balan niu, podam niu

polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, ondi' amu nododa' mokampu' dia sog pigdotu'an nog ".Mikpongon

Og pomali pa'ali dia sog glolingit

Donsama' niu na midongog nog og mokogulan- ²¹ ganan ta kobon nitu' pimolian ilan nog, 'Na' amu momunu' po' simasima og momunu', ukumon ion.' ²² Tibua, tolu'on ku dianiu, nog simasima og sagya mokangit dia sog pakasi non, sumboy ukumon ion. Bu simasima og monompola' dia sog pakasi non dangon sog motas nog gukum nog bansa Hudyu. Bu simasima sop og moktalu' sog pakasi non nog, 'Da' gatag mu!' gomonsunoy mokangoy ion dia sog ".danow nog gapuy Dadi, bila ditu' a sog Baloy nog Poktomuyan dia ²³ sog Mikpongon bu posungu' a muakil nog bogoy mu dianon, saka kilobotan mu nog ngon og duma mu nog miglolingit dianika, ²⁴ na' mu pa sokali' uokilon og bogoy mu koyon. Suga'id non, bagak mu pa poguna mangka a angoy poglokopia dianon mang- ".ka mu na uakil og bogoy mu kitu' sog Mikpongon Bu bila dangon ka nog pakasi mu, mangka non ²⁵ ika pitangoy sog gukum, dia amu pa sog dalan, pok-solikuna a na moglokopia dianon. Po' bila di' mu ilingon ma' nitu', uokilon non ika dia sog gukum, bu og gukum sop muakil dianika dia sog pogbaya' sog kolobusuan, bu ion na og kumulobusu dianika. ²⁶ Tolu'on ku dianika, nog bila mokolobusu a na, ondi' a na doda' mokoluas bog di' mu da koboyadan ".og glam nog kosola'an mu

Og pomali sog ain momabal nog kona' non duoy

Midongog niu dosop og pomali tidu sog kobon ²⁷ nitu' nog, 'Na' amu momabal nog kona' niu duoy.' ²⁸ Numun koni tolu'on ku dianiu, nog simasima og glaki nog sagya tumontong dunut gimaan non dia sog glibun nog kona' non og duoy, og gotow koyon itungan na nog milawas non na og glibun koyon. ²⁹ Dadi, bila sabap sog mata mu nog dapit sog glintu mokodusa a dun, golom nika na uning mangka mu pilak. Po' golom pa kowa'an ka nog sobola' mata, gaba' nog sigbuon og tibuk nog glawas mu sog danow nog gapuy. ³⁰ Bu bila sabap sog komot mu nog glintu mokodusa a dun, golom nika na putuk mangka mu pilak. Po' golom pa nog kowa'an ka nog sobola' komot, gaba' nog mangoy og tibuk nog ".glawas mu sog danow nog gapuy

tibua motongow nog gotowanan. Tolu'on ku diani
 nog mitabuk nilan na og glam nog sugda nilan.
⁶Tibua, bila mogyakin amu, solod amu sog dugu niu
 mangka amu pomintu' bu pogyakin dia sog Gama'
 niu nog ondi' motongow. Ion da og mokotongow
 nog ain ginang nog piglingod. Bu ion dosop og
 .sumugda dun diani

Bu bila mogyakin amu, na' amu moglogiling sog⁷
 gotowanan koyon nog da' poktamuy sog Mikpon-
 gon nog bila mogyakin ilan, ma' nog poktubodon bu
 pomulakmulakan nilan og gyakin nilan. Po' balu' ni-
 lan dun, sabap sog kodakol nog talu' nilan koyon,
 motabal og gyakin nilan dun. ⁸Na' amu moglogiling
 dianilan po' og Gama' niu sog glangit, donsama'
 non na kisunan bog olo og kulang niu sog da' amu
 .pa pongoni dianon

Bu bila mogyakin amu, ma' nini og tolu'on niu, ⁹
 'Ama' nami sog glangit, pogodaban og ngalan mu
 po' mosigda a. ¹⁰Bu saba' nami dun matong na dini
 og kopogdatu' mu. Bu og glegan mu motuman dini
 sog glupa'an mama' nog mituman ditu' sog glangit.

¹¹Bogoyoy mu ami nog ponganon nami gondow
 koni. ¹²Bu ompunoy mu na og dusaanan nami po'
 ami si'oy, inompunan nami na ain og mikosala' di-
 anami. ¹³Bu na' mu ami potiangon koyuba'an, sug-
 'a'id non, ipat mu ami sog baya' ni Kindagow
 Bila ompunan niu og gotow nog mikosala' dian-¹⁴
 iu, og Gama' niu si'oy sog glangit, ompunan non
 dosop amu. ¹⁵Tibua, bila ondi' niu ompunan og sala'
 nilan diani, amu si'oy, og dusaanan niu ondi' dosop
 ".ompunan nog Gama' niu sog glangit

Og pomali pa'ali sog kopokpuasa

Ma' long sop ni Isus, "Bila mokpuasa amu, na' ¹⁶
 niu potongowon sog glangkalangka niu nog misusa
 amu mama' nog gotowanan kitu' nog mokpopoton-
 gow tibua. Ilan koyon, sapon nilan og bayu'bayu' ni-
 lan bagun ilan kilolaan nog mikpuasa ilan doda'.
 Tolu'on ku diani, nog mitabuk nilan na og sugda
 nilan. ¹⁷Tibua, bila mokpuasa amu, pongula'up amu
 mangka amu ponundoy ¹⁸bagun ondi' kosunan nog
 len gotow nog mikpuasa amu. Bu solabuk da og
 mokosun dun, ion og Gama' niu sog glangit nog
 ondi' niu motongow. Ion og mokotongow nog gi-
 nang koyon nog piglingod, og sumugda dun dian-
 ".iu

Og daya ditu' sog glangit

Luk 12:33-34

Ma' long sop ni Isus, "Na' amu mogomud nog ¹⁹
 daya niu dini sog dunya po' kokoton da nog gang-
 nay, bu moglogang da, bu modakow da nog polon-
 akow. ²⁰Suga'id non, pogomud amu nog daya niu di-

Kololat amu sog ain minanta diani

Luk 6:27-28,32-36, Matiu 7:12

Midongog niu na og pomali kobon nitu' nog⁴³
 sumboy mololat a sog glokole mu bu kangit a sog
 banta mu. ⁴⁴Tibua, tolu'on ku diani, nog numun
 koni kololat amu sog ain minanta diani bu
 pogyokinoy og gotow nog ain mokposakit diani
⁴⁵bagun amu mimung nog gombata'anan nog
 Gama' sog glangit. Po' ondi' ion mogbigya'.
 Pisilowan non nog gondow og gotowanan kitu' nog
 mokoba'is otawaka og mokolaton. Bu pidupi'an non
 dosop og gotowanan kitu' nog midulus otawaka ain
 da' kodulus. ⁴⁶Bila mololat amu tibua dia sog ain
 milolat kitu' diani, na' amu mogdodama nog sug-
 daan amu nog Mikpongon. Po' minsan og polonga-
 bat kitu' nog buis nog polonglimbung, mololat da
 sog ain mololat kitu' dianilan. ⁴⁷Bu bila og golunon
 niu og glokoleanan niu tibua, og duma gotowanan
 si'oy ma' nitu' dosop og ginangon nilan. Po' minsan
 og gotowanan nog onda' poktamuy dia sog Mikpon-
 gon, mokopoginang ilan dosop ion dun. ⁴⁸Dadi,
 sumboy mohurup amu mama' nog Gama' niu sog
 ".glangit nog mihurup ion

Og pomali pa'ali sog moginang nog modulus

Ma' long sop ni Isus, "Na' amu tokodoy mogi-
 nang nog ginang niu dia sog kodulusan nog **6**
 bagun tibua motongow nog gotowanan. Po' bila ma'
 nitu' og ginangon niu, da'idun na og sugda nog
 motabuk niu nog miktidu sog Gama' niu sog glangit.
²Dadi, bila mogbogoy amu dia sog miskinan, na'
 niu pulonagon dia sog kodokolan nog gotow nog
 mama' nog poginangon nog gotowanan koyon nog
 mokpopotongow ilan tibua dia sog baloyanan nog
 poglumpukan nog bansa Hudyu bu dia dosop sog
 kosompagan nog gotowanan bagun ilan pog-
 dongya'an nog gotowanan dun. Tolu'on ku diani
 nog mitabuk nilan na og glam nog sugda nilan.
³Tibua, bila mogbogoy amu sog miskinan, na' niu
 tokodoy posunon minsan dia sog duma, minsan
 si'oy og pakasibata' niu ⁴bagun da og bogoy niu
 koyon, da'idun mokosun dun lual da og Gama' niu
 sog glangit. Ion da og mokotongow nog ain ginang
 ".nog piglingod. Bu ion da sumugda dun diani

Og pomali pa'ali sog kopogyakin

Luk 11:2-4

Ma' long sop ni Isus, "Bu bila sop mogyakin amu, ⁵
 na' amu moglogiling dia sog gotowanan koyon nog
 mokpopotongow tibua. Loliagon ilan mindog mo-
 gyakin dia sog baloyanan nog poglumpukan nog
 bansa Hudyu bu dia sog kosompagan bagun ilan

saka, mogboloma' imungon nog tagun, amu pota' gidoy og polukason non nog da'idun og ponopoton niu? Kulang doda' og salig niu. ³¹ Dadi, na' amu mosusa bog olo og kokan niu bu kinum niu, otawaka koponapot niu. ³² Po' koyon og pigopasan nog gotowanan koyon nog da' poktamuy dia sog Mikpongon. Bu og Gama' niu sog glangit, kosunan non nog og glam nini sumboy ngon nododa' dianiu dun. ³³ Suga'id non, pogopasoy niu poguna og kopogdatu' nog Mikpongon dianiu bu og kodulusan non, po' og glam nini pono'uban non da amu dun. ³⁴ Po' gondow gondow ngon susaan niu. Giap nog gondow ngon dili susaan nog gondow koyon. Dadi, na' amu mosusa bog olo og matong boloma' po' len da og ".susaan sog gondow koyon

Na' amu mongukum nog pakasi niu

Luk 6:37-38,41-42

Ma' long ni Isus, "Na' amu mongukum nog 7 pakasi niu bagun amu ondi' dosop ukumon nog Mikpongon. ² Po' bianan sog kopongukum niu dianilan ma' nitu' dosop og koukuman dianiu. Po' og galan nog gomiton niu dia sog pakasi niu, ma' nitu' dosop og gomiton nog Mikpongon nog galan non dianiu

Iduma sokali' motongow niu og puling ma' nog" ³ Iduma niu nog gahatgahat tanan kotongow, saka potiangon niu ma' og puling nog migbolabag dia sog dili mata niu nog ma' nog glolosan kosolag? ⁴ Olo ma' mogandun kotalu' niu dia sog pakasi niu nog, 'Takun dow, owa'on ta og puling mu,' saka ngon og puling niu nog ma' nog glolosan kosolag migbolabag dia sog dili mata niu? ⁵ Mokpopotongow amu doda' tibua! Awa' niu poguna og glolosan koyon nog migbolabag dia sog dili mata niu, bagun niu motongow mahatul bu mawa' niu og bata'bata' puling sog .mata nog pakasi niu

Og mosigda nog balan nog tidu sog Mikpongon," ⁶ na' niu bogoyon dia sog gotowanan koyon nog mokolaton botad non. Po' gomonsunoy mama' ilan nog gayam nog puli'on nilan amu gumupas. Og gustalan niu koyon bololaga' tokodoy ma' nog mutia'. Dadi, na' niu tikpu'on dia sog babuayan po' ".poglogekon nilan tibua nog da' ma'ana non

Pongoni amu dia sog Mikpongon bagun amu kobogayan

Luk 6:31, 11:9-13

Ma' long sop ni Isus dun, "Pongoni amu po' bo- 7 gayan amu. Ponontong amu po' motongow niu. Bu pokibuka' amu po' og bongawan buka'on da dianiu. ⁸ Po' simasima og mongoni, mokotabuk. Bu simasima og monontong, mokotongow. Bu simasima sop

tu' sog glangit po' ditu' ondi' mokokut nog gangnay, bu di' moglogang, bu da'idun na monakow dun. ²¹ Po' minsan ain og daya niu, ditu' dosop og pomiki- ".lan niu

Og sulu' dia sog glawas nog gotow

Luk 11:34-36

Ma' long sop ni Isus dun, "Og mata niu mama' ²² da nog sulu' nog glawas niu. Dadi, bila og mata niu da'idun og gla'at non, og tibuk nog glawas niu kodolagan. ²³ Tibua, bila migla'at og mata niu, og tibuk nog glawas niu molokop nog modolom. Dadi, bila ma' nitu' og dolag koyon dianiu modolom da, ".landu' doda' kodolom

Tigbung niu pikilan niu dia sog Mikpongon

Luk 16:13

Ma' long ni Isus dun, "Ondi' nododa' mogusoy ²⁴ og gotow nog dua' buk og kounutan non. Po' bila ma' nitu', mimung nog pokongitan non og sala kotow mangka non kololamoy og sala kotow. Otawaka, mokokunut sog sala kotow mangka pongantu sog sala kotow. Ondi' mogusoy nog tigbungon niu og pikilan niu dia sog Mikpongon bu tigbungoy ".dosop dia sog pilak

Salig amu sog Mikpongon

Luk 12:22-31

Ma' long sop ni Isus dun, "Dadi, tolu'on ku dian- ²⁵ iu, nog na' amu mosusa pa'ali sog kotubu' niu bog olo og ponganon niu bu og ginumon niu, bu pa'ali sog glawas niu bog olo og koponapot niu. Kona' ta' nog og kotubu' bololaga' pa dia sog ponganon bu og glawas bololaga' pa sog ponopoton? ²⁶ Tontong niu polo'ma og manukmanukanan koyon nog mokponglayug sog gawang. Di' ilan tanan momula otawaka gumani. Bu da'idun tanan og pogomudan nilan nog pongonganon nilan. Tibua, ma' nitu' si'oy, da' ilan da potiangoy nog Gama' niu sog glangit. Suga'id non, pino'uban non potanan ilan. Kona' ta' buan nog bololaga' amu pa tokodoy dianilan? ²⁷ Po' sima buan dianiu nog bianan sog susaan non, ko- ?sukpatan non og kopayat nog kotubu' non Bu iduma mosusa amu ma buan nog koponapot" ²⁸ niu? Tontong niu polo'ma og kotubu' nog bulakbulakanan. Da' ilan tanan ponukat otawaka pongabol nog bagun ilan mokopoglogdoy. ²⁹ Tibua, tolu'on ku dianiu, nog minsan si Datu' Solomon kobon nitu' nog doyahan tokodoy, da' pa sibon pokoponapot nog mokolongas nog ma' nog bayu'bayu' nog bulakbulakanan koyon solabuk si'oy. ³⁰ Bila ma' nitu' ma og ginandun nog Mikpongon og koponapot non dia sog sigbotanan nog motongow ta numun koni nog

Kounutan! Mimitua ami, bu mimugow ami nog glat-diwataan bianan sog ngalan mu, bu modakol pa og miinang nami nog kosobu'sobu'!²³ Tibua, tolu'an ku ilan nog, 'Di' u amu kilolaan. Suga'id non, pokpolayu' amu dianakon, amu koyon nog mokola-
".ton og kohinangan non

Og dua' kotow polongimung nog baloy

Luk 6:47-49

Ma' long sop ni Isus dun, "Dadi, simasima og²⁴ mikodongog nog talu' u koni mangka ion pokokunut dun, mama' ion nog gotow kitu' nog moto momikil nog dia non pinasok og baloy non sog dolonitan.²⁵ Dangan migdupi' bonua mangka pogba' bu inoyupan nog molandos nog galu', og baloy non koyon da' da kobuksak po' ompagon og pingkudan non nog baloy non koyon.²⁶ Tibua, simasima og mikodongog nog talu' u koni nog saka onda' non unutoy, mama' ion nog gotow kitu' nog gumowon. Sokali' non pinasok og baloy non sog pontadan.²⁷ Dangan migdupi' bonua mangka pogba', bu inoyupan nog molandos nog galu', mibuksak og
".baloy non koyon bu kologlag

Dangan midoksu' ni Isus tolu'oy og glam non²⁸ koyon, kisobu'an tokodoy og gotowanan nog kopokpanad non koyon.²⁹ Po' og kopokpanad non, ion og togo baya'. Ondi' mama' nog polopanadanan koyon
..nog botad nog bansa Hudyu

Kiuli'an ni Isus og gotow nog gipulon

Mark 1:40-45, Luk 5:12-16

Dinumiksun si Isus tidu sog bontud koyon. **8** Dangan minatong sog dotagan, modakol og gotowanan nog mikpogunut dianon.² Bu ngon og sala kotow gipulon nog mikpolani dianon mangka inglu'ud sog sungu'an non bu poktalun' nog, "Polopanad, somo' moleg a da, ompokodag mu
".akon

Dadi, dinoponan ion ni Isus mangka poktalun'³ nog, "Moleg u da le. Kuli'an ka na!" Bu sododu'un miawa' og mosakit nog gotow koyon.⁴ Tubus nion, tinolu'an non og gotow koyon nog, "Na' mu ini tokodoy posunon minsan sima. Suga'id non, angoy mu potongow og glawas mu ditu' sog bolian mangka a pomalas ma' nog dinondag ni Muses kitu'
".kobon nitu' po' bagun nilan kotoksi'an

Og kopongandol nog kounutan nog sundaluanan

Luk 7:1-10

Dangan minatong si Isus sog koliwagan bonua⁵ nog Kapernaum, linumpak ion nog kounutan nog sundaluanan mangka pokitabang dianon nog,

og mokibuka', og bongawan buka'on dianon.⁹ Po' ngon ta' og gotow dianiu nog bila mongoni og bata' non nog pan, tulunan non nog batu?¹⁰ Otawaka bila mongoni ion nog soda', bogayan niu ta' ion nog makamak? Ondi', le!¹¹ Po' amu, moto amu tanan mogbogoy nog ain molongas dia sog gombata' niu nog saka bolodusaon amu. Labi na og Gama' niu sog glangit mogbogoy nododa' nog molongas sog ain og mingoni kitu' dianon.¹² Dadi, sog glam non, inang niu sog pakasi niu ain kolegan niu kitu' nog inangon non dianiu. Po' mitigbung na dini og Dan Botad kitu' bu og pimali nog polomolatasanan kitu' nog talu'
".nog Mikpongon kobon nitu'

Og moliwag bu mosikut nog bongawan

Luk 13:24

Ma' long sop ni Isus dun, "Bian amu sog mosikut¹³ nog bongawan nog posungu' sog kotubu' nog da' kopus non. Po' og bongawan nog posungu' sog gla'at, moliwag bu molomu bianan. Bu modakol og mokpomian dun.¹⁴ Tibua, mosikut og bongawan bu mologon og dalan posungu' sog kotubu' nog da' ko-
".pus non. Bu mika'an da og mokotongow dun

Og kayu kilolaan dia sog bunga non

Luk 6:43-44, Matiu 12:34-35

Ma' long sop ni Isus dun, "Pongmohilat amu nog¹⁵ polomolatasanan koyon nog di' motud. Tumua' ilan dion niu ompatong ma' nog bilibili. Tibua, og dialom pikilan nilan kondokondok mama' nog glimong.¹⁶ Kilolaan niu ilan bianan sog kohinangan nilan. Po' og bunga nog paras ondi' mupu' dia sog totulug. Bu og bunga nog igera ondi' mupu' dia sog bonganga.¹⁷ Domikian dosop ma' nitu', og kayu nog da' mosakit non, molongas sop og bunga non. Tibua, og kayu nog togo mosakit, molaton sop og bunga non.¹⁸ Og kayu nog da' mosakit non, ondi' na doda' mogbunga nog molaton. Bu og molaton nog kayu ondi' na doda' mogbunga nog mokolongas.¹⁹ Ain og kayu kitu' nog di' mogbunga nog molongas, ponoga'on mangka tikpu'oy sog gapuy.²⁰ Dadi, tolu'on ku dianiu, nog og gotowanan koyon, kilolaan niu na doda' ilan
".bianan sog kohinangan nilan

Og tantu sulunggu'an ni Isus

Luk 13:25-27

Ma' long sop ni Isus dun, "Kona' og glam nog²¹ moksabi dianakon nog akon og kounutan non, nog mokampu' sog pigdotu'an nog Mikpongon. Suga'id non, ain da og mikokunut kitu' nog glegan nog Gama' u ditu' sog glangit.²² Bu tolu'on ku dianiu, nog ongon gondow matong nog modakol og gotowanan nog moksabi dianakon nog, 'Kounutan!

Og kobianbianan nog gotow ain mokokunut dia ni Isus

Luk 9:57-62

Dangan mitongow ni Isus nog modakol og go-¹⁸ towanan nog miglibut dianon, tinolu'an non og sulunggu'an non koyon nog, "Tumolipag ita ditu' sog dipag nog danow koni."¹⁹ Sog da' ilan pa gonat, mikpolani dianon og polopanad nog botad nog bansa Hudyu mangka poktalunog, "Kounutan, mo-

gunut u dianika minsan ain ka angoy Tinumabal si Isus nog, "Og tinggalung togo²⁰ pogonongan, bu og manukmanuk togo salag. Tibua, og Binata' sog Kilawan, da'idun tanan og dolopa'an".non

Og sala kotow sop nog sulunggu' non miktalu'²¹ dianon nog, "Kounutan, ondi' u pa mokodunut di-".anika po' lobongon ku pa poguna og gama' u Tinabal ion ni Isus nog, "Pogunut a dianakon."²² Potiang nika na ain og di' bololaga' dianilan og pigdotu'an nog Mikpongon nog ilan dona og lumobong ".nog bangkoy nilan

Pilota' ni Isus og goyup

Mark 4:35-41, Luk 8:22-25

Tubus nitu', sinumakoy si Isus ilan nog sulang-²³ gu'an non koyon dia sog bolangoy mangka ilan tulak.²⁴ Gomonsunoy pa, tinumokow moglogoyup nog landu' na kolandos dia sog danow koyon boy-a'an nog kisigoban nog nabok og bolangoy nilan koyon. Tibua, si Isus poktulug.²⁵ Dadi, inangoy ion tonudoy nog sulunggu'an non koyon, "Kounutan, "!tabang! Mogla'at ita

Tubus nitu', tinolu'an non ilan nog, "Iduma kon-²⁶ dokan amu ma? Kulang doda' og kopongandol niu!" Mangka ion pogbuat bu polota'oy og galu' koyon bu og nabok nog mokoluksang. Sododu'un tinumodo' .tokodoy og danow koyon

Kisobu'an tokodoy og sulunggu'an non koyon²⁷ mangka ilan poktalunog, "Sima gidoy og gotow koni nog minsan si'oy og galu' bu og nabok mogbi- "!lang ma dianon

Kiuli'an ni Isus og dua' kotow nog tinosopannog glatdiwataan

Mark 5:1-20, Luk 8:26-39

Sokali' ilan dinumonggu' ditu' sog dipag nog²⁸ danow koyon sog bonua nog ngalan non Gadarinis.

Linumpak ion nog dua' kotow nog tinosopan nog glatdiwata nog ditu' ilan miktidu sog kolobongan.

Bu kondokondok ilan tokodoy nog boy-a'an nog da'idun tanan og mokobian sog dalan koyon.²⁹ Bu mikpoktalunog ilan nog mosikad nog, "Olo og dunon

⁶ "Kounutan, og dodondagon ku ondi' mokodag bu ondi' tanan mokopoglilow ditu' sog baloy. Misinsa ".tokodoy nog mosakit non Tinabal ion ni Isus nog, "O'o, ongoyon ku da ion⁷ ".pokodagoy

Tibua, tinumabal og kounutan nog sundaluanan⁸ koyon nog, "Kounutan, kona' u patut mokpodangan dianika sog baloy u. Suga'id non, talu' mu tibua nog kumodag na og dodondagon ku kitu', po' kumodag na dun.⁹ Po' akon si'oy, ngon dosop og kounutan nog mogbaya' dianakon. Bu ongon dosop og sundaluanan nog bila dondagon ku ompanow, mokokunut da dianakon. Bu bila sop dondagon ku mikpolani dianakon, mokokunut ilan dosop. Bu bila dondagon ku og sosugu'on ku nog moginang nog ".ain kolegan ku, inangon non dosop

Dangan midongog ni Isus og tinalu' nog gotow¹⁰ koyon, kisobu'an ion dun nog boy-a'an tinolu'an non og gotowanan koyon nog mikpogunut dianon nog, "Totu da, da' u pa sibon pokolompok nog gotow nog ma' nini kopagon og kopongandol non, minsan si'oy sog bansa Israel.¹¹ Tolu'on ku daniu, nog modakol og gotowanan nog mokpoktidu sog silangan sindopan madap ilan kuman dia ni lo' Abraham, si Isak, bu si Jakub sog pigdotu'an ditu' sog glangit.

¹² Tibua, og gotowanan kitu' nog mokampu' bosia sog pigdotu'an nog Mikpongon, tikpu'on ilan sog glowasan ditu' sog kodoloman. Bu ditu' ilan poglu- ".lad bu mongolongot og ngisianan nilan

Tubus nion, miktalu' si Isus sog kounutan nog¹³ sundaluanan koyon nog, "Uli' a na. Po' motuman da dianika og tud mu koyon." Bu og tang koyon kiuli'an .doda' og dodondagon non kitu'

Modakol og di' mokokodag nog kiuli'an ni Isus

Mark 1:29-34, Luk 4:38-41

Tubus nitu', minangoy si Isus sog baloy ni Piter.¹⁴ Dangan sinumolod ion, mitongow non og ponugangan ni Piter nog glibun nog pogbolilid po' mipanas.

¹⁵ Dadi, dinoponan ni Isus og komot non bu kiowasan ion. Dadi, migbuat ion mangka non tolo- .gadoy si Isus

Dangan sinumindop na gondow, modakol og go-¹⁶ towanan nog pinosopan nog glatdiwataan nog pingoit ditu' non. Pimugow non og glatdiwataan kitu' bianan sog talu' non. Bu og glam nog ondi' mokokodag koyon dion kiuli'an non.¹⁷ Ion non ini og kotumanan nog tinalu' kitu' nog polomolatas nog talu' nog Mikpongon nog si Isaya kobon nitu' nog, "Kiuli'an non ita mangka non owa'oy og mokosaki- † ".tanan ta

Inonggat ni Isus si Matiu

Mark 2:13-17, Luk 5:27-32

Dangan miglandan si Isus, mitongow non og go-⁹ tow nog ngalan non si Matiu pogingkud sog baloy-baloy nog pokpongobatan non nog buis. Tinolu'an ion ni Isus nog, "Pogunut a le dianakon." Dadi, migbuat ion mogdayun mangka pogunut dia ni Isus Tubus nitu', si Isus bu og sulanggu'anan non,¹⁰ migadap ilan kuman ditu' ni Matiu. Modakol og polongabatanan nog buis bu og bolodusaon † nog minangoy ilan madap kuman dia ni Isus bu sulanggu'anan non.¹¹ Dangan mitongow nog parasiuanan og ma' nion koyon, sinakan nilan og sulanggu'anan ni Isus nog, "Iduma og polopanad niu koyon mampu' ma kuman dia sog polongabatanan nog buis bu

”?sog bolodusaon Dangan ion midongog ni Isus, tinolu'an non ilan¹² nog, "Og gotow nog mokodag, da'idun na og balan non nog polomulung. Tibua, og gotow nog di' mokodag, ngon kobalan non dun.¹³ Dadi, angoy niu pogonadoy bog olo og ma'ana nog sinulat koni sog Kitab nog, 'Og kolegan ku og mololat amu gaba' nog pomalas niu dianakon.'" †† Long sop ni Isus dun, "Po' akon, kona' gangoy u dini mangoy mongonggat sog ain mokpikil nog midulus ilan na. Suga'id non, ".inangoy u onggatoy ain og gotow nog bolodusaon

Og sak pa'ali sog mokpuasa

Mark 2:18-22, Luk 5:33-39

Tubus nitu', og sulanggu'anan ni Jan nog Polo-¹⁴ munyag minangoy ditu' ni Isus mangka poksak nog, "Ami bu og parasiuanan, mokpuasa ami. Saka, og

”?sulanggu'anan mu ondi' ma Tinabal ilan ni Isus nog, "Mogusoy ta' gidoy nog¹⁵ og pongantim mosusa nog kobon pa nog dion nilan og koingon koyon? Ondi' na doda'. Tibua, ngon da gondow non nog bigdason dianilan og koingon koy-[‡] ".on, mangka ilan pa pokpuasa Long non sop dun, "Da'idun og gotow nog bila¹⁶ monilob, gumabas nog bogu ponopoton nog da' pa kolo' mangka non tiloboy sog dan glogdoy. Po' bila kumolo' og tilob non koyon mogdungag lumiwig og bogyang nog dan glogdoy non koyon.¹⁷ Bu domikian dosop nog da'idun og gotow nog tumagu' nog bogu galak dia sog dan togu'an nog di' lumagyat. † Po' bila ma' nitu', ombogdak og togu'an koyon

Og pigolong koyon nog iningolanan og bolodusaon, og go- † towanan kitu' nog long nog parasiuanan dun, sumboy ponumpilian po' da' pokokunut sog Botad nog bansa Hudyu. †† Hosea 6:6 ‡ Og koingon koyon si Isus. Bu ngon gondow nog mokawa' ion dianilan bianan sog kopatoy non. †† Og bansa Hudyu, og gomiton nilan nog togu'an galak og panit nog potubu'on. Og pononggi'an non koni pa'ali dia sog bogu pomali non bu og dan .tud nog gotowanan kitu' ondi' pia poglongkiton mogunut

mu dianami, Ika og Bata' a nog Mikpongon? Ongoy-on mu ta' ami posinsaoy nog saka da' pa datong og

”?tang non Sog molayu'layu' nilan koyon, ngon og panun³⁰ nog babuy nog pokponungkal.³¹ Og glatdiwataan koyon, migbubut ilan dia ni Isus nog bila bugowon .non ilan, dia ilan sangon sog babuayan koyon Dadi, sinagda ilan ni Isus mokpongluas. Bu³² mikpongluas ilan tidu sog dua' kotow koyon mangka ilan sangon sog babuayan koyon. Bu og panun nog babuy koyon, mikpongobok ilan dumiksun mangka pokpongokpu sog danow koyon bu mitipot ilan pomogla'at.³³ Dangan mitongow nog polongipat nog babuayan koyon og ma' nion koyon, mikpongobok ilan mangka nilan poguksugoy ditu' sog koliwagan bonua og glam nion bu asta og kibianbianan nog dua' kotow kitu' nog bakas tinosopan nog glatdiwataan.³⁴ Dadi, og glam nog gotowanan ditu' sog koliwagan bonua kitu', inangoy nilan lumpakoy si Isus bu pigbubut nilan nog .mawa' pa dion sog bonua nilan koyon

Og daday kiuli'an ni Isus

Mark 2:1-12, Luk 5:17-26

Dadi, sinumakoy si Isus sog bolangoy mangka **9** ion tolipag posungu' ditu' sog dili bonua non.² Dangan minatong ditu', ngon og daday nog inoyungan nog gotowanan sog pigbolilidan non posungu' ditu' ni Isus. Dangan mitongow non og kopongandol nilan dianon, tinolu'an non og daday koyon nog, "Aki, poba'is mu og pikilan mu, po' og

”.dusaanan mu inompunan na Dangan ion midongog nog duma polopanadanan³ koyon nog botad nog bansa Hudyu, migdialominawa ilan nog, "Og gotow koni moglaka'laka' ma

”!monalu' dia sog Mikpongon Tibua, kisunan ni Isus bog olo og pomikilan nilan⁴ koyon. Dadi, tinolu'an non ilan nog, "Iduma molaton ma og pomikilan niu dianakon?"⁵ Ain gidoy og molo- mu tolu'on, 'Inompunan na og dusaanan mu,' otawaka moktalu' nog, 'Pogbuat a mangka a panow?'⁶ Tibua, bagun niu kosunan, potongowon ku daniu nog og Binata' sog Kilawan togo baya' mongampun nog dusa nog gotowanan dini sog glupa'an." Mangka non tolu'oy og daday koyon nog, "Pogbuat a le. Imud mu og pigbolilidan mu koyon bu pitang mu muli'." ⁷ Dadi, migbuat doda' og gotow koyon mangka ion uli'.⁸ Dangan mitongow nog gotowanan og ma' nion koyon, kiendokan ilan dun bu piksonglitan nilan og Mikpongon dun nog ion migbogoy nog baya' nog ma' nion dia sog go- .towan

mosikad nog, "Pangkat ni Apu' Dabid! Kololatoy mu
 "!"pa ami
 Dangan sinumolod na si Isus sog baloy, og bu-²⁸
 taanan koyon, mikpolani ilan dianon. Dadi, sinakan
 "?non ilan, "Tumud amu ta' da nog kuli'an ku amu
 Tinumabal ilan nog, "O'o Kounutan, tumud ami
 "!"da

Dadi, tinuyok ni Isus og mataanan nilan mangka²⁹
 ion poktalu' nog, "Motuman nion daniu og tinud
 niu koyon."³⁰ Bu mikotongow ilan na mogdayun
 mangka non pigondi'oy moguksug dianilan sog
 minsan sima.³¹ Tibua, miguliugan ilan sog gliwag
 nog bonua koyon mangka nilan pulonagoy og guk-
 .sugan koyon pa'ali dianon

Kiuli'an ni Isus og bod

Dangan ginumonat tibua og bakas butaan³²
 koyon, ongon sala kotow og tinosopan nog glatdi-
 wata nog boya'an migbod tanan ion dun nog pini-
 tang ditu' ni Isus.³³ Midoksu' non bugowoy og glat-
 diwata koyon, mikopoktalu' na og bod koyon. Dadi,
 kisobu'an og gotowanan koyon dun mangka ilan
 poksitalu' nog, "Da' ita pa sibon pokotongow nog
 "!"ma' nini koni dini sog bonua nog Israel
 Tibua, miktalu' og parasiuanan koyon nog,³⁴
 "Sa'an nion kopogboya'an non og glatdiwataanan
 koyon po' og baya' non koyon dia miktidu sog
 ".kounutan nog glatdiwataanan

Milolat si Isus sog gotowanan

Tubus nitu', miguliugan si Isus sog glam nog³⁵
 bonuaanan koyon dion. Mikpanad ion dia sog baloy-
 anan nog poglumpukan nog bansa Hudyu bu
 pogustal nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali sog
 pigdotu'an nog Mikpongon. Bu pikodag non og
 glam nog di' mokokodag bu ain togo mosakit.³⁶ So-
 lian non mogbantoy sog gotowanan koyon nog
 modakol, nog kilogonan ilan bu da'idun og kogob-
 okan nilan, mololat ion tokodoy dianilan po' mama'
 ilan nog bilibilianan kitu' nog da'idun og polongipat
 dianilan.³⁷ Dadi, miktalu' ion dia sog sulanggu'an
 non koyon nog, "Moliwag og gonion, tibua, mika'an
 da og polonggani.^{†38} Dadi, pongoningoni amu dia
 sog gapu' nog gonion koyon nog mokpoit ion du-
 ".mungag nog polonggani dia sog gonion non koyon

dun po' ondi' na lumagyat. Dadi, mogla'at og
 togu'an non koyon bu mogula' og galak koyon. Og
 bogu galak sumboy dia na doda' togu'oy sog bogu
 togu'an nog lumagyat po' bagun og galak koyon
 ondi' mogasta bu og togu'an non koyon ondi' dosop
 ".mogla'at

Kiuli'an og bata'libun bu og glibun nog tinu- muyoksog glogdoy ni Isus

Mark 5:21-43, Luk 8:40-56

Solian pa ni Isus moktalu' dia sog gotowanan¹⁸
 koyon, ngon og gotow dion og polongokbit nog
 solabuk baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu.
 Og gotow koyon mikpolani dia ni Isus mangka in-
 glu'ud dia sog sungu'an non, mangka ion poktalu'
 nog, "Og bata' u nog glibun kotoktusoy non pa.
 Tibua, amoyamoy dianika, angoy mu pa ion do-
 ponoy bagun da motubu' mokpuli'." ¹⁹ Dadi, migbu-
 at si Isus asta og sulanggu'an non koyon mangka
 .ilan pogunut dianon
 Sintak nilan ompanow, ngon og glibun nog sinu-²⁰
 ma'ut dianilan. Og glibun koyon piglodian nog
 dugu' sog solod nog sopulu' bu dua' ton. Mikpolani
 ion dia sog tolikudan ni Isus mangka non tuyokoy
 og sudung nog glogdoy ni Isus.²¹ Po' donsama' na
 migdialom pikilan og glibun koyon nog, "Minsan
 si'oy sagya motuyok u og glogdoy non kuli'an u na
 ".dun

Dadi, tinumolikud si Isus mangka sungu' sog go-²²
 towanan bu mitongow non og glibun koyon. Dadi,
 tinolu'an non ion nog, "Ibun, poba'is mu og pikilan
 mu, po' sabap sog kopongandol mu kiuli'an ka." Da-
 .di, sododu'un kiuli'an doda' og glibun koyon
 Dangan minatong ilan sog baloy nog polongok-²³
 bit kitu', sinumolod ilan. Bu mitongow ni Isus og
 polomansi'an[†] bu og gotowanan koyon dion
 mikponglangos ilan.²⁴ Dadi, tinolu'an non ilan nog,
 "Pongawa' amu dini! Po' og bata' koni onda' patoy,
 ".suga'id non, sagya da ion mitulug
 Dadi, pigwanwan nilan si Isus dun.²⁵ Tibua, dan-
 gan linumi na og gotowanan kitu', sinumolod si Is-
 us sog dugu' nog binotangan nog bata'libun koyon
 mangka non pogoidoy sog komot bu og bata' koyon
 .migbuat

Og dongogan koni mipulonag sog gliwag nog²⁶
 .bonua koyon dion

Kiuli'an ni Isus og dua' kotow buta

Dangan miglandan si Isus, ongon dua' kotow og²⁷
 buta nog migunut dianon kobon nilan moktalu' nog

Og ma'ana non, og gonion koni, og gotowanan koyon nog †
 da' pa tud. Og polonggani koni, ion non ion og gotowanan kitu'
 .nog tinumud bu pogustal nog talu' nog Mikpongon

Og botad nilan, bila ngon og matoy dianilan, tumindan ilan †
 .nog gotow momansi' bu lumangos

baloy otawaka sog bonua koyon. ¹⁵ Tolu'on ku dianiu, bila matong og gondow nog polihala', labi pa og posakit dia sog gotowanan koyon nog di' tumolima' dianiu, gaba' nog posakit dia sog gotowanan kitu' .sog bonua nog Sodom bu Gomora

Og sosugu'on ni Isus mokobian nog posakit

Mark 13:9-13, Luk 21:12-17

Poponowon ku amu nog mama' nog bilibilianan" ¹⁶ nog mangoy tumimbul dia sog glimongan. Dadi, sumboy molig amu mama' nog mamak bu molumbang amu mama' nog kolopati. ¹⁷ Pongmohilat amu dia sog gotowanan po' pongukpa'an nilan amu mangka nilan amu uokiloy dia sog gukum bu pokposokitan amu dia sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu. ¹⁸ Sabap sog kopokokunut niu dianakon, oiton nilan amu dia sog sungu'an nog gubernadoranan bu sog kodotu'ananan. Bu biantan sog kopoksumodia nilan dianiu, mokopoguksug amu dianilan nog Gomba'is nog Guksugan sog bansa Hudyu bu asta sog kona' Hudyu. ¹⁹ Tibua, bila ukpa'an amu mangka amu poksumodiaoy, na' amu mosusa bog olo og tolu'on niu otawaka olo og kotalu' niu dun. Po' sog tang koyon bogayan amu da nog kotoan bog olo og poktolu'on niu. ²⁰ Po' og talu' koyon kona' niu dili talu', suga'id non, og Bolakat nog Mikpongon og mokpotalu' dun .dianiu

Sog tang koyon pobunu' nilan na og putupusod" ²¹ nilan. Bu ma' nitu' dosop og ginangon nog gama'anan dia sog gombata'anan nilan. Bu og gombata'anan si'oy, mokpongantu ilan na sog mokogulanganan nilan mangka nilan pobunu'. ²² Pokongitan amu nog glam nog gotowanan sabap sog kopokokunut niu dianakon. Tibua, simasima og mokogaga asta sog doksu'an, motabang ion. ²³ Bila posokitan amu sog solabuk bonua, polaguy amu sog len bonua. Tolu'on ku dianiu, mangka niu si'oy kulit pongongoyoy og bonua nog Israel koyon, matong .na og Binata' sog Kilawan

Og pikponadan ondi' nododa' motas dia sog" ²⁴ mikpanad koyon dianon. Bu og sosoligan, ondi' non dosop pogboya'an og kounutan non. ²⁵ Pada na bila og pikponadan, kilingan non og mikpanad koyon dianon. Bu domikian dosop ma' nitu' og sosoligan nog kilingan non og kounutan non. Bila iningolanan ma' nog Belsibul † og kounutan sog baloy, labi na .kingolanoy og gla'ayatanan non nog molaton

Og ginang nog sopulu' bu dua' sulanggu'anan non

Mark 3:13-19, Luk 6:12-16

Ngon gondow non, sinabi ni Isus og sopulu' **10** bu dua' sulanggu'anan non moglumpuk dianon bu binogayan non ilan nog baya' momugow nog glatdiwataan bu mokpokodag nog ain og di' mokokodag bu ain og togo mosakit nog minsan olo .mosokitoy dun

Koni og ngalananan nog sopulu' bu dua' kotow ² og sosugu'onanan non. Og tigana' si Simun (og kodua' ngalan non si Piter) bu og putupusod non nog si Andriu, si Jems bu og putupusod non nog si Jan, og gombata' ilan ni Sebedi. ³ Si Pilip, si Bartolomi, si Tomas, bu si Matiu nog og polongabat nog buis, bu si Jems og bata' ni Alpius, bu si Tadius. ⁴ Bu si Simun og ombolu' kitu' tumindog nog salu bansa non, bu si Judas Iskariot og miguakil kitu' dia ni Isus sog .gla'at

Pipanow ni Isus og sopulu' bu dua' sulanggu'anan non

Mark 6:7-13, Luk 9:1-6

Og sopulu' bu dua' kotow koni pipanow ni Isus ⁵ bu pimolian non ilan nog, "Na' amu mangoy sog kona' bansa Hudyu otawaka sog bonua nog Samaria. ⁶ Suga'id non, ditu' amu angoy sog gotow Israel kitu' nog pinonggi' dia sog bilibilianan kitu' nog mikpogbolong. ⁷ Og panow niu koyon, mangoy amu mogustal nog, og kopogdatu' nog Mikpongon mosompol na. ⁸ Bu pokodag niu ain og di' mokokodag bu ain og gipulon, bu potubu' niu puli' ain og minatoy, bu pomugow niu og glatdiwataan. Mikalap amu nog baya' koyon dia sog Mikpongon nog da' bayad dun. Dadi, na' niu dosop poboyadon og gotowanan kitu' nog kitobangan niu. ⁹ Na' amu mogoit nog sin nog minsan andun. ¹⁰ Na' amu mogoit nog togu'an nog balanbalan, otawaka og gimolaan niu, otawaka og pongyapak niu bu tagad niu. Po' og gotow nog moginang, patut .nododa' pokpotubu'on

Bila mokodopot amu sog koliwagan bonua" ¹¹ otawaka sog gimbolayan, ponontong niu og gotow kitu' nog pogodaban sog bonua koyon. Bu solian dion amu, ditu' amu non dukon. ¹² Ampun sumolod amu, ma' nini og talu' niu, 'Og kotikna' nog pikilan mongon dianiu.' ¹³ Bila og gotowanan sog baloy koyon patut tolu'an dun, monugu dianilan og tinalu' niu koyon. Tibua, bila ondi', muli' da dianiu. ¹⁴ Bila da'idun og tumolima' dianiu otawaka og mokinongog dianiu, pokpasoy niu og glopug nog glupa' nog minokot sog botis niu mangka amu si'oy gonat sog

. Somo' ita da, og Belsibul koni, ion non ion si Kindagow †

dia sog polomolatas, nog sa'an tinolima' non po' og polomolatas nog talu' nog Mikpongon, mokalap ion nog sugda nog bogoyon dia sog polomolatasan. Bu simasima og tumolima' nog gotow nog midulus nog sa'an tinolima' non po' og gotow koyon midulus doda', mokotabuk ion nog sugda nog bogoyon sog ain midulus dia sog Mikpongon. ⁴² Simasima og mogbogoy nog minsan sala saguk si'oy nog tubig nog motigdown dia sog gotow nog minsan andun kobaba' po' og gotow koyon og sulanggu' u, tolu'on ".ku diani, kobogayan nododa' ion nog sugda

Og sak ni Jan nog Polomunyang dia ni Isus

Luk 7:18-35

Dangan mitubus tibua ni Isus pomolioy og **11** sopulu' bu dua' sulanggu'an an non koyon, miglandan ion sog duma bonuaanan nog molani .dion po' mangoy ion mokpanad bu mogustal Dangan midongog ni Jan nog Polomunyang ditu' ² sog kolobusuan og pa'ali sog piginang ni Kristu, dinondag non og duma sulanggu'an an non mangoy moksak dianon nog, ³ "Ika nota' og pokpodotongan kitu' nog mangoy dini nog moktidu sog Mikpongon, "otawaka mogbagad ami pota' nog len Tinabal ilan ni Isus nog, "Pokpuli' amu ditu' ni ⁴ Jan mangka niu pogobitoy dianon og midongog niu bu og mitongow niu. ⁵ Talu' niu dianon nog og butaan mikotongow na. Og dadayanan mikopanow na. Bu ain og gipulon kiuli'an na. Bu og bongolan mikodongog na. Bu og minatoy mitubu' puli'. Bu ain og miskinan kisuksugan na nog Gomba'is nog Guksugan. ⁶ Bu ain da' kitu' pogdua'dua' nog pikilan ".non dianakon, popiaon na Dangan poglogonat na og sulanggu'an an ni Jan, ⁷ miktolipun si Isus mogustal sog gotowan pa'ali dia ni Jan. Long non dun, "Dangan minangoy amu ditu' ni Jan sog bona kitu' nog mologon pogongan, olo ma og pigdodomaan niu nog motongow niu ditu'? Migdodoma amu ta' nog si Jan og gotow kitu' nog moguya' og pomikilan non mama' nog dawon nog timbolow nog diadia kopalid bila oyupan nog galu'? Ondi' le! ⁸ Bila ma' nitu' ondi' ma, olo ma og pigdodomaan niu sog kangoy niu kitu' ditu'? Og gotow ta' kitu' nog omba'is og ponopoton non? Kona' le! Po' og gotowan koyon nog minapot nog mokologan, dia ilan migonong sog baloy nog datu'. ⁹ Olo doda' buan og inangoy niu tontongoy ditu'? Og polomolatas ta' nog talu' nog Mikpongon? O'o, motud ion. Po' tolu'on ku diani, og mitongow niu kitu' ditu' kona' tibua og polomolatas nog talu' nog Mikpongon, suga'id non, labi pa ion ditu'. ¹⁰ Pa'ali dia ni Jan, ion og pigolong kitu' nog sinulat dia sog Kitab nog, 'Ngon og sosugu'on ku nog punaon ku ^{††} .dianika moksimpan nog bianan mu

?Sima og omba'is kondokan

Luk 12:2-9

Dadi, na' amu mondok sog gotowan po' " ²⁶ da'idun og pigbuni nog ondi' ompotongow. Bu da'idun dosop og piglingod nog ondi' kosunan. ²⁷ Ain og tinalu' u kitu' diani, nog ita ita da, podongog niu na sog glam nog gotowan. Bu ain og inilom u kitu' diani, pulonag niu na sog kodokolan. ²⁸ Na' amu mondok nog gotowan koyon nog glawas niu da ombunu' nilan nog ondi' nilan ombunu' og glimukud niu. Suga'id non, kondok amu dia sog mokopongula'at kitu' nog glawas bu asta glimukud niu ditu' sog danow nog gapuy. ²⁹ Kona' ta' dua' buk og gloksayowan solad sin da og gola-ga' non? Tibua, da'idun og modogdag dianilan bog kona' da og glegan nog Gama' niu sog glangit. ³⁰ Tibua, amu, minsan si'oy sagya og binoluan nog buk niu, kosunan nog Mikpongon bog andun dakol non. ³¹ Dadi, na' amu mondok, po' bololaga' amu pa .tokodoy dia sog gloksayowan koyon Simasima og moktal' dia sog gotowan nog " ³² ion mikokunut dianakon, akon si'oy, tolu'on ku dosop ditu' sog Gama' u sog glangit nog ion og pigotowan ku. ³³ Tibua, simasima og sonsingan non akon dia sog sungu'an nog gotowan, sonsingan ku sop .ion ditu' sog Gama' u sog glangit Na' amu momikil nog sa'an minangoy u dini " ³⁴ sog dunya po' mokpitang u nog gomigus dia sog gotowan, suga'id non, og susian. ³⁵ Po' sa'an minangoy u dini bagun og gama' susion nog gombata'an nog kolokian, bu og gina' susion nog gombata'an nog kolibunanan, bu og ponugangan nog glibun susion nog mimonugangan dianon nog glibun. ³⁶ Og banta non og salu konglangan non da. ³⁷ Dadi, simasima og mololat dia sog gina'ama' non nog labi pa sog glolatan non dianakon, ondi' ion patut ingolanan nog sulanggu' u. Bu simasima og mololat dia sog gombata'an non nog labi pa dia sog glolatan non dianakon, ondi' ion dosop patut ingolanan nog sulanggu' u. ³⁸ Simasima og ondi' moleg mokpisan nog kudas non † mangka pogunut dianakon, ondi' ilan patut ingolanan nog sulanggu' u. ³⁹ Simasima og mogapas nog dili kotubu' non, kobolongan da ion dun. Tibua, simasima og lamig non na bolongan og dili kotubu' non sabap sog .kopokokunut non dianakon, kongonan ion dun Simasima og tumolima' diani, tinolima' non " ⁴⁰ dosop akon. Bu simasima og tumolima' dianakon, tinolima' non dosop og dinumondag kitu' dianakon mangoy dini sog dunya. ⁴¹ Simasima og tumolima'

Og ma'ana nog talu' koyon nog pisanon non kudas non, † minit motigdown kobianbianan non, di' nododa' lumota' .mokokunut dia ni Isus

aniu, og Sodom kitu' dion pa bosia asta numun koni.
²⁴ Tibua, tolu'on ku diani, bila matong na og gondow nog polihola'on nog Mikpongon og gotowanan, labi pa og posakit diani sog posakit dia sog go-
 ".towanen sog bonua nog Sodom

Pokpolani amu dianakon ain og milupug

Luk 10:21-22

Tubus nitu', migyakin si Isus nog, "Ama', Ika og ²⁵
 Pogbaya' sog pigloban nog glangit bu glupa'an. Mikposolamat u dianika po' linimod mu og kohinangan kitu' dia sog ain gotowanan nog sabutba'asa bu pitongow mu dia sog gotowanan kitu' nog kulang pa bosia og sabut non. ²⁶ O'o, Ama', ininang mu itu'
 ".po' ma' nitu' og kosu'atan ka dun
 Tubus nitu', miktalu' nosop si Isus dianilan nog,
²⁷ "Og glam non inuakil na dianakon nog Gama' u. Da'idun og mokokilala bog sima og Bata' lual da og Gama'. Bu da'idun dosop og mokokilala bog sima og Gama' lual da og Bata' bu ain og kolegan nog Bata'
 .koyon potongowon dianon og Gama' non Angoy amu dini nakon, ain og milupug bu kibo-"
²⁸ gatan po' pulolion ku amu. ²⁹ Tabuk niu og pomali u nog popisanon ku diani bu poganad amu dianakon po' moto u sumungod, bu ombaba' og bolotabat u. Bu mokulali amu dun mahatul. ³⁰ Po' og pomali u
 ".molomu unuton bu ondi' amu da kobogatan dun

Og sak pa'ali sog Gondow nog Pogulali

Mark 2:23-28, Luk 6:1-5

Ngon gondow non, og Gondow nog Pogulali, **12**
 minian si Isus bu og sulunggu'anan non dia sog polayan. Og sulunggu'anan non koyon mingotu' nog paloy mangka nilan pomoliasoy bu kanoy po'
 .mogutom ilan
 Dadi, dangan mitongow ilan nog parasiuanan ²
 koyon, miktalu' ilan dia ni Isus nog, "Tontong nika polo'ma og sulunggu'anan mu koyon. Miginang ilan
 ".ma nog kona' botad sog Gondow nog Pogulali
 Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Da' niu ta' buan ³
 kobasta og sinulat kitu' sog Kitab pa'ali sog gini-
 nang ni Dabid kitu' kobon nitu' dangan kigutoman ilan nog dumaanan non? ⁴ Sinumolod ion sog dialom nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon bu kinuman ion nog pan kitu' nog inuakil na dia sog Mikpongon mangka non dosop pomogoyoy dun og dumaanan non. Saka da'idun bosia og mokokan dun lual da og boliananan po' ma' nitu' og bonduan dia sog Botad. ^{†5} Bu kodua' sop, da' niu ta' kobasta og sinulat kitu' dia sog Botad † nog, giap nog Gondow nog Pogulali, og boliananan moginang da sog

Tolu'on ku diani, og glam nog binata' nog go-"
¹¹ tow sog dunya koni, da'idun og motas pa dia ni Jan nog Polomunyang. Tibua, og gotow kitu' nog ombaba' sog glam non dia sog pigdotu'an nog Mikpongon, motas pa dia ni Jan. ¹² Tidu sog kopoktolipun ni Jan momali asta sog numun koni, og kopogdatu' nog Mikpongon kobon non mogidud bu pogogowon nog gotowanan kitu' nog mokobolu'. ¹³ Og glam nog polomolatasanan kitu' bu og Botad kitu' nog pilatas ni Muses mikpodonsama' nog posungu' kitu' matong asta tinumua' si Jan. ¹⁴ Bila tudon niu itu', ion og pogolongon nilan kitu' nog si Iladya nog mokpuli' kitu' dini. ¹⁵ Dadi, ain togo tolinga, sumboy
 ".pokinongogan non og piktal' u koni
 Ma' long sop ni Isus dun, "Ain gidoy kopononggi' ¹⁶
 og gotowanan numun koni? Olo gidoy og kima'-
 ma'an nilan? Mama' ilan nog gombata'anan kitu' nog miglumpuklumpuk dia sog tobu'an nog mokto-
 towagoy ilan nog, ¹⁷ 'Miglami ami bosia saka ompok amu mongigal. Linumangos ami saka onda' amu ampu' moksogow.' ¹⁸ Dangan minangoy dini si Jan nog Polomunyang, mikpuasa ion bu da' ion poginum nog ombisa. Tibua, mikpotalu' og gotowanan nog, 'Tinosopan ion nog glatdiwata.' ¹⁹ Bu dangan minangoy dini og Binata' sog Kilawan, bu og piginang non kuman bu moginum, mikpotalu' og gotowanan nog, 'Gibogon bu pololangu ion, bu og pakasibata'anan non og polongabatanan nog buis bu og bolodusaon.' Og kotoan nog Mikpongon ko-
 ".toksi'an da nog motud bianan sog piginang non

Kosusasusa og gotowanan nog polomungyas

Luk 10:13-15

Tubus nitu', miktolipun si Isus mogbina' sog go-
²⁰ towanan kitu' nog dia sog bonuaanan nog piginangan non og kodokolan nog gingyata'anan, po' da' ilan poglila' nog dusaanan nilan. ²¹ Dadi, miktalu' ion nog, "Kosusasusa amu, og gotowanan sog bonua nog Korasin bu sog bonua nog Betsaida. Po' somo' og dakol nog gingyata'anan kitu' nog ininang u ditu' niu, dia u pa ininang sog bonua nog Tair bu Sidon, miobon ilan na bosia moglila' nog dusaanan nilan bu ponapot nog saku mangka ingkud dia sog gobuan. ^{†22} Tibua, tolu'on ku diani, bila matong na og gondow nog polihola'on nog Mikpongon og gotowanan, labi pa og posakit diani sog posakit dia sog gotowanan kitu' sog bonua nog Tair bu Sidon.
²³ Bu amu og gotowanan sog Kapernaum, moleg amu si'oy ompotas asta motingku' amu sog glangit, lobu'on amu da dia sog gapuy kitu' nog ondi' ompalong. Po' somo' ditu' miinang sog koliwagan bonua nog Sodom og gingyata'anan kitu' nog ininang u di-

Og ma'ana nog piktal' ni Isus koyon, minsan si'oy ma' ni- †
 tu' og gininang ni lo' Dabid, da' ilan da sila'oy dun sog Mikpon-
 gon. ‡ Numbers 28:9-10

Malakai 3:1 † Po' ma' nitu' og kopoglila' nilan nog †
 .dusaanan nilan

nog da' na dodomaan non. Ondi' ion lumota' asta popondagon non og kodulusan dia sog molaton. ".²¹ Bu og glam nog gotowanan mogdodama dianon ††

Si Isus bu si Belsibul

Mark 3:20-30, Luk 11:14-23

Tubus nitu', inoit nilan ditu' ni Isus og gotow²² nog tinosopan nog glatdiwata nog boya'an mibuta bu migbod tanan dun. Bu kiuli'an ni Isus og gotow koyon nog boya'an mikotongow na bu mikopoktalu' na.²³ Og glam nog gotowanan koyon dion, kisobu'an ilan dun bu miksitalu' ilan nog, "Ion non "?ta' gidoy ini og pangkat kitu' ni Apu' Dabid Tibua, dangan midongog nog parasiuanan koy-²⁴ on, miktalu' ilan nog, "Sa'an ion kopogboya'an non og glatdiwataanan koyon po' sabap da sog baya' ".nog kounutan nog glatdiwataanan nog si Belsibul Tibua, kisunan ni Isus og dialom pikilan nilan.²⁵ Dadi, tinolu'an non ilan nog, "Bila og sala pigdotu'an ombahagi' bu mangka ilan poksusi ilan bu ilan, mogla'at ilan nododa'. Bu bila og sala kobonua otawaka og sala kobaloy moksusi ilan bu ilan, ondi' ilan nododa' mokindog.²⁶ Bila si Kindagow bu-gowon non og pakasi non Kindagow, ombahagi' ion dun bu di' nododa' mokindog og pigdotu'an non.²⁷ Dadi, bog ma' nitu' buan nog long niu dun, nog og baya' u dia miktidu sog baya' ni Belsibul, ain ma gidoy buan miktidu og baya' nog gla'ayatanan niu koyon momugow dun? Dili da og gla'ayatanan niu og mokotaksi' dianiu nog di' motud og poktolu'on niu koyon.²⁸ Tibua, bila og baya' u koni momugow nog glatdiwataanan dia miktidu sog Bolakat nog Mikpongon, og ma'ana non minatong na og kopog-datu' nog Mikpongon dianiu Bu doma ma' nini, olo gidoy mogandun kosolod"²⁹ nog gotow dia sog baloy nog gotow kitu' nog modasig † bu mangka non pongolapoy og balananan nog gotow koyon, lual da boludon non poguna og gotow koyon nog modasig? Ombalud non tibua, ma-lap non na og balananan nog glaki koyon Simasima og di' sumolabuk dianakon, binanta"³⁰ non akon. Bu simasima di' tumabang dianakon mokpolimud nog pigotowan ku, og ma'ana non, ion tanan og mogbinglag dun.³¹ Dadi, tolu'on ku dianiu, nog minsan olo dusaoy dun bu minsan olo og kopoglaka'laka' non sog Mikpongon, og gotowanan koyon kompunan da. Tibua, ain og moglaka'laka' dia sog Bolakat nog Mikpongon ondi' nododa' kompunan.³² Bu simasima og mantu dia sog Binata' sog Kilawan bianan sog talu', kompunan da. Tibua, simasima og mantu dia sog Bolakat nog Mikpongon

Isaya 42:1-4 † Og pogolongon koni nog gotow nog ††
modasig, ion non ion si Kindagow

Baloy nog Poktomuyan, tibua, da' ilan da pokosala' dun.⁶ Tolu'on ku dianiu, nog numun kitu' ngon na dini bololaga' pa dia sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon.⁷ Somo' bosia mosabut niu og ma'ana nog sinulat koni sog Kitab nog, 'Og kolegan ku og mololat amu, gaba' nog pomalas niu dianakon.' † Somo' misabut niu da, di' niu bosia polihola'on og gotow nog da' pokodusa.⁸ Po' og Binata' sog Kilawan, ion og Pogbaya' sog Gondow nog ".Pogulali

Kiuli'an ni Isus og gotow nog minguyomong komot non

Mark 3:1-6, Luk 6:6-11

Tidu ilan dion, sinumolod ilan ditu' sog baloy nog⁹ poglumpukan nog bansa Hudyu.¹⁰ Bu ongon og glaki dion nog minguyomong og komot non. Sabap sog pogolapsobapan nilan si Isus, sinakan nilan ion nog, "Og botad ta' gidoy mokpokodag nog di' mokodag "?sog Gondow nog Pogulali Tinabal ilan ni Isus bianan sog pononggi'an. Ma'¹¹ long non dun, "Bila ngon sala kotow dianiu nog ngon solabuk bilibili non nog saka milabu' dia sog gluang nog mitang sog Gondow nog Pogulali, potiangan niu ta' gidoy dion. Ondi' niu ta' owa'on dion?¹² Og gotow labi pa kobololaga' dia sog bilibili. Dadi, sa'an itu', og botad da og moginang nog molongas minsan og Gondow nog Pogulali."¹³ Tubus nitu', tinolu'an non og gotow koyon nog minguyomong og komot non nog, "Ogot mu og komot mu koyon." Dadi, inogot non dododa' og komot non koyon bu mioksud na ma' nog dan, ma' da nog sobola' komot non koyon.¹⁴ Tibua, linumuas og parasiuanan koyon mangka ilan pogupakat bog olo pondayan nilan bagun nilan ompongula'at si Isus

Og sosugu'on nog pinili' nog Mikpongon

Tibua, kisunan ni Isus og pikilan nilan koyon.¹⁵ Dadi, minawa' ion sog bonua koyon. Modakol og gotowanan nog mikpogunut dianon. Bu kiuli'an non og glam nog mosakitanan nilan¹⁶ mangka non ilan pogondi'oy moguksug pa'ali dianon.¹⁷ Sa'an ion ma' nion po' bagun motuman og tinalu' kitu' nog polomolatas nog Mikpongon nog si Isaya kobon nitu' Koni og sosugu'on ku kitu' nog pinili' u. Ion non"¹⁸ og kololaman ku, bu kisu'atan u tokodoy dianon. Bogoyon ku dianon og Bolakat u bu pulonagon non og kodulusan minsan sog gotowanan nog kona' Hudyu.¹⁹ Ondi' ion moksusi, bu ondi' ion moglogapis, bu di' non posikadon og talu' non dia sog kosompagan.²⁰ Og gotow nog moguya' og tud non pongdolo'isogan non. Bu tobanagan non og gotow

Hosea 6:6 †

mangoy monginongog nog kotoan ni Datu' Solomon. Ion si'oy, sog matong gondow nog poliha-la', mindog dosop ion monusun sog gotowanan numun koni nog sumboy ukumon. Saka numun koni ".ongon na dini og motas pa dia ni Solomon

Og kopokpuli' nog glatdiwata

Luk 11:24-26

Ma' long sop ni Isus dun, "Bila lumuas og glatdi-⁴³ wata tidu sog glawas nog gotow nog sinongonan non, ginangon non moglinsua'an sog ainain nog kolukan monontong nog gulolian non. Tibua, ondi' ion mokotongow dun.⁴⁴ Dadi, moktalul' ion nog, 'Mokpuli' u ditu' sog bakas tiniduan ku.' Bila matong ion dion, motongow non nog da'idun og migonong dun, bu molonu', bu migusoyusoy.⁴⁵ Mongonggat pa ion nog pitu buk glatdiwataanan nog duma non nog labi pa dianon kolaton mangka ilan sangon dia sog gotow koyon, bu pogonong dion. Dadi, og doksu'an nog gotow koyon, labi pa kolaton sog tigana' kitu'. Domikian da ma' nitu' og ".gotowanan numun koni nog mokolaton ilan

Og gina' bu og putupusodanan ni Isus nog kolokianan

Mark 3:31-35, Luk 8:19-21

Sog solian pa moktalul' ni Isus sog gotowanan,⁴⁶ minatong og gina' non bu og putupusodanan non nog kolokianan. Ditu' ilan pogindog sog glowasan po' moleg ilan mogabitabit dianon.⁴⁷ Ongon sala kotow dion miktalu' dianon nog, "Polopanad, og gina' mu bu putupusodanan mu nog kolokianan, ditu' ilan sog glowasan po' moleg ilan mogabitabit diani-".ka

Tinumabal si Isus nog, "Sima buan og gina' u bu⁴⁸ og putupusodanan ku?"⁴⁹ Tinondu' non og sulangu'anan non mangka poktalul' nog, "Koni og gina' u bu og putupusodanan ku.⁵⁰ Po' simasima og mokokunut nog glegan nog Gama' u sog glangit, ".ilan og putupusodanan ku bu og gina' u

Og pononggi'an pa'ali sog sinumigwag nog boni'

Mark 4:1-9, Luk 8:4-8

Sog gondow koyon, linumuas si Isus sog **13** baloy koyon mangka angoy ingkud sog goksid nog danow koyon po' mokpanad ion.² Sabap sog kodakol nog gotowanan og linumumpuk dianon, sinumakoy ion sog bolangoy mangka ingkud ditu'. Bu og gotowanan koyon, dion ilan pogindog sog pontad.³ Bu modakol og pinanad non dianilan bianan sog pononggi'an. Ma' long non dun, "Ngon sala kotow minangoy sumigwag nog boni'.⁴ Dangan sinig-

bianan sog talu', ondi' nododa' kompunan tidu sog ".numun koni asta sog gunan nog gondow

Og kayu kilolaan dia sog bunga non

Luk 6:43-45

Long sop ni Isus dun, "Og kayu nog molongas,³³ molongas sop og bunga non. Bu og kayu nog togo mosakit, molaton sop og bunga non po' og kayu, kilolaan bianan sog bunga non.³⁴ Og tupu'anan amu nog mamak kitu' nog molala! Olo og mogandun kopoktalul' niu nog molongas nog saka molaton amu nog gotow? Po' og talu' nog gotow nog lumuas sog baba' non, dia miktidu sog dialom pikilan non.³⁵ Po' bila molongas og mitagu' dia sog pomikilan nog gotow, molongas dosop og polomotadon non bu ponolu'on non. Tibua, bila molaton og mitagu' dia sog pomikilan nog gotow, molaton dosop og polomotadon non bu ponolu'on non.³⁶ Po' tolu'on ku dianiu, sog matong og gondow kitu' nog polihola'on nog Mikpongon og glam nog gotowanan, og kokonia dianilan kosakan ilan nog minsan si'oy sotoktang og mitalu' nilan nog da'idun sagnat non.³⁷ Po' bianan sog tinalu' niu kitu', og talu' niu kitu' og mukum dianiu bog kompunan amu ta' otawaka ".ondi'

Og parasiuanan mingambat nog gingyata' dia ni Isus

Mark 8:1-12, Luk 11:29-32

Tubus nitu', og duma parasiuanan koyon dion³⁸ bu og polopanadanan nog botad miktalu' dia ni Isus nog, "Polopanad, potongowoy mu dow ami nog ".gingyata' mu

Tinumabal si Isus nog, "Og gotowanan numun³⁹ koni nog mongambat ilan nog gingyata', molaton ilan nog gotow bu mogbalu'balu' ilan tibua moktamuy dia sog Mikpongon. Mongambat ilan si'oy dun, da'idun og gingyata' nog potongowon dianilan lual da og gingyata' nog pa'ali dia ni Jona, og polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon kobon nitu'.

⁴⁰ Domikian da ma' ni Jona nog tolu gobi tolu ondow ion sog dialom tian nog kosolagan nog soda', ma' nitu' dosop og Binata' sog Kilawan, tolu gobi bu tolu ondow dosop ion dia sog dialom nog glupa'.⁴¹ Po' sog matong gondow nog polihala' og gotowanan sog koliwagan bonua nog Ninebe, mampu' ilan mindog monusun sog gotowanan numun koni nog sumboy ukumon. Po' ilan si'oy, dangan midongog nilan og gustalan ni Jona, miglila' ilan mogdayun nog dusaanan nilan. Saka numun koni ongon na dini og motas pa dia ni Jona.⁴² Bu ma' nitu' dosop og ba'i kitu' kobon nitu' nog tidu sog bonua nog Siba. Molayul' si'oy tokodoy og piktiduan non, migapas da

Pingma'ana ni Isus og pononggi'an non koyon

Mark 4:13-20, Luk 8:11-15

Long pa ni Isus dun, "Dadi, pokinongogoy niu ¹⁸ polo'ma og ma'ana nog pononggi'an pa'ali sog sinu-migwag kitu' nog boni'. ¹⁹ Og gotow kitu' nog mikodongog nog gustalan pa'ali dia sog pigdotu'an nog Mikpongon nog saka onda' non kosabut, domikian da mama' nog dalan kitu' nog kitona'an nog boni'. Inangoy nog Soitan pongowa'oy dianon og midongog non kitu'. ²⁰ Og dolonitan kitu' nog ombabow da og glupa' dun nog kitona'an nog boni' kitu', domikian da mama' nog gotow kitu' nog, pu'un midongog non og gustalan kitu' nog pa'ali sog Mikpongon, tinabuk non dunut landu' og glioliag non dun. ²¹ Tibua, da' non ungodoy mahatul dia sog dialom pikilan non. Tinumud si'oy ion, solianlian da. Po' bila dotongan ion nog glogon otawaka og posakit sabap sog kotabuk non nog gustalan kitu', bolongon non mogdayun. ²² Bu og sompinitan kitu' nog kitona'an nog boni', domikian da mama' nog gotow kitu' nog midongog non si'oy og gustalan kitu', tibua, sabap sog susaan nog kotubu' non bu og glioliag non nog daya, mimung onda' doksu' nog gustalan kitu' dia sog kotubu' non. ²³ Bu og glupa' kitu' nog monapu' nog kitona'an nog boni', domikian da mama' nog gotow kitu' nog mikodongog nog gustalan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon mangka non kosabut. Dadi, og gustalan kitu' sinumongku' sog kotubu' nilan. Og duma sinumongku' nog ginotusan, og duma sop sinumongku' nog pinulu'an, bu og ".duma sop sinumongku' nog glinongowan

Og pononggi'an pa'ali sog sigbotanan

Tubus nitu', miguksug nosop si Isus nog len ²⁴ pononggi'an. Long non dun, "Og kopogdatu' nog Mikpongon domikian da mama' nog gotow kitu' nog mimula nog molongas nog boni' sog binalan non. ²⁵ Tibua, dangan mikponulug na gotowanan, minatong og banta non mangka sigwagoy nog boni' nog sigbot mangka ion uli'. ²⁶ Dadi, dangan tinumubu' mangka pomonsut og pomulan non koyon, og sigbot si'oy koyon tinumakin dosop lumawa. ²⁷ Dadi, og sosoligananan nog gapu' nog binalan kitu', minangoy ilan moktalu' dianon nog, 'Kounutan, kona' ta' og boni' kitu' nog sinigwag mu sog binalan mu lunsan molongas? Ain gidoy miktidu og sigbotanan kitu' nog mikponubu' ditu'? ²⁸ Tinumabal og gotow kitu' nog, 'Og banta ion, og miginang koyon nog ma'nion.' Dadi, miksak ilan nosop nog, 'Olo ma og kolegan mu? Ongoyon nami na pomogdutoy?' ²⁹ Tinabal non sop ilan nog, 'Na' niu pa sokali' pomogduton po' gomonsunoy mosunu' og pomulan koyon dun. ³⁰ Po-

wag non og boni' non koyon, og duma dia mitona' sog dalan bu pingoktuk nog manukmanukanan. ⁵ Og duma sop dia mitona' sog dolonitan nog ombabow da og glupa' non. Bu tinumubu' mogdayun po' ombabow og glupa' non. ⁶ Tibua, dangan pindosan, milanog og pomulan koyon po' sabap sog ombabow da og tinonoman nog gamut non. ⁷ Og duma sop dia mitona' sog sompinitan. Dadi, dangan linumawa og sompinit koyon, miumos og pomulan koyon dun. ⁸ Og duma sop dia mitona' sog monapu' nog glupa'. Dadi, dangan tinumubu' og pomulan koyon, mokosubuk bu pogbunga mangka songku'. Og duma sinumongku' nog ginotusan, og duma sop sinumongku' nog pinulu'an, bu og duma sop glinongowan. ⁹ Dadi, ain togo tolinga, sumboy pokinon-".gogan non og piktalul' u koni

Og potugyuan nog pononggi'an ni Isus

Mark 4:10-12, Luk 8:9-10

Tubus nitu', mikpolani og sulanggu'an non di- ¹⁰ anon mangka ilan poksak nog, "Iduma og gustalan mu dia sog gotowanan bianan ma sog ponong-""?gi'an
Tinabal ilan ni Isus nog, "Amu koyon, pisabut na ¹¹ dianiu og milimod kitu' nog pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon. Tibua, og duma gotowanan, onda' ilan bogoyoy dun. ¹² Po' ain og gotow nog ngon na sabut non, dungagan pa dianon bagun moksawad-sawad og dianon. Tibua, simasima da'idun dianon, saka momikil nog ngon da dianon, owa'on dianon minsan si'oy og dakoldakol non na. ¹³ Sa'an itu' og gustalan ku dianilan bianan dia sog pononggi'an po' minsan si'oy mokotongow ilan, ondi' nilan da kosunan, bu mokinongog ilan si'oy, di' nilan da modongog otawaka mosabut. ¹⁴ Bianan dianilan mituman og pidonsama' kitu' tumalu' ni Isaya Modongog niu si'oy kobon non, ondi' niu da' mosabut. Motongow niu si'oy kobon non, ondi' niu da kosunan. ¹⁵ Po' miglokobol og pikilan nilan. Bu tinimpong nilan og tolinga nilan, bu pinodong nilan og mataanan nilan. Somo' bosia ondi' ilan ma' nitu', mokotongow ilan, bu mokodongog ilan, bu mokosabut ilan dosop nog boya'an sumungu' ilan di-[†].anakan po' bagun ku ilan kuli'an
Tibua, amu, pipia amu po' mokotongow og" ¹⁶ mataanan niu bu mokodongog og tolingaan niu. ¹⁷ Po' tolu'on ku dianiu, nog modakol og polomolatasan bu og gotowanan nog midulus nog moksaba' ilan bosia mokotongow nog mitongow niu koyon bu mokinongog nog midongog niu koyon. Tibua, da' ilan dosop pokotongow bu pokodongog ".dun

nog dunya. ⁴¹ Og Binata' sog Kilawan, popongoyon non og moloikatanan non mongawa' nog ain minampu' kitu' dia sog pigotowan non nog mokoit dianilan dumusa bu og glam nog mokpoginang kitu' nog sinoitan. ⁴² Sigbuon nilan dia sog gapuy nog di' ompalng. Bu ditu' ilan poglulad bu mongolongot og ngisianan nilan. ⁴³ Tubus nitu', ain og midulus, sumilow ilan mama' nog gondow ditu' sog pigdotu'an nog Gama' nilan nog ion og Mikpongon. Ain togo tolinga, sumboy pokinongogan non og pikталu' "lu koni

Og pononggi'an pa'ali sog bunian bu mutia'

Ma' long sop ni Isus dun, "Og kopogdatu' nog ⁴⁴ Mikpongon domikian da mama' nog daya nog binuni dia sog binalan. Dangan mitongow nog gotow, binuni non mokpuli'. Bu sabap sog da'da'an non inangoy non pomoksaluy og glam nog gakodanan ".non mangka non soluyoy og binalan koyon Ngon dosop og pononggi'an non. "Og kopog- ⁴⁵ datu' nog Mikpongon domikian da mama' nog polonaluy nog mutia' nog monontong nog mokolongas nog mutia'. ⁴⁶ Dangan mikotongow ion nog landu' kologan nog mutia', inangoy non pomoksaluy og glam nog gakodanan non mangka non soluyoy og ".solabuk mutia' kitu'

Og pononggi'an pa'ali sog pokot

Ma' long sop ni Isus dun, "Og kopogdatu' nog ⁴⁷ Mikpongon domikian dosop mama' nog pokot nog linabu' dia sog danow nog mitaban nog miglologi-nis nog soda'. ⁴⁸ Dangan mitaban nog modakol, linulut nilan sog goksid. Tubus nion, mikpongingkud ilan mangka nilan pomili'oy. Ain og mokolongas dun pinginagu' nilan dia sog tongkalanganan. Bu ain og mokolaton pimilak nilan. ⁴⁹ Mama' nini dosop og ginangon dia sog gotowanan sog matong og bungkas. Po' og moloikatanan, ongoyon nilan siboyoy og mokolaton dia sog midulus. ⁵⁰ Bu ain og mokolaton kitu', sigbuon nilan dia sog gapuy nog di' ompalng. Bu ditu' ilan poglulad bu mongolongot og ".ngisianan nilan

Tubus nitu', sinakan ilan ni Isus nog, "Misabut ⁵¹ "?niu dota' da og pikталu' u koni dianiu ".Tinumabal ilan nog, "O'o, misabut nami da Tinolu'an non ilan, "Dadi, og polopanad nog Bo- ⁵² tad nog pilatas ni Muses nog pikponadan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon, mama' ion nog gotow kitu' nog togo baloy nog ngon dugu nog daya non dun. Ngon og bogu kalap, bu ngon sop og dan kalap ".nog potongowon non

tiangon ta pa ilan mokponubu' asta sog matong gumani. Po' bila matong na og gumani, dondagon ku poguna momogdut og sigbotanan koyon dia sog polonggani mangka nilan pomogbodoy bu doksuloy mangka nilan pa gonioy og pomulan koyon bu oitoy ".sog gantib u

Og pononggi'an pa'ali sog bata'bata' longow

Mark 4:30-32, Luk 13:18-19

Tubus nitu', miguksug nosop si Isus nog len ³¹ pononggi'an. Long non dun, "Og pigdotu'an nog Mikpongon domikian da mama' nog bata'bata' longow nog pimulan nog gotow dia sog binalan non. ³² Minsan si'oy ion bata'bata' sog glam nog glongowan, dangan tinumubu' ion miimung molabung sog glam nog pomulananan dion bu miktimaluy kayu nog boya'an og pangaanan non pogop ".unan tanan nog manukmanukanan Tubus nitu', miguksug nosop ion nog len ³³ pononggi'an. Long non dun, "Og pigdotu'an nog Mikpongon domikian da mama' nog pokpotulin nog pan nog linimbual nog sala kotow glibun dia sog pitu gantang tapung asta miksagot ilan na nog ".tapung koyon boya'an tinumulin dun Og glam nog tinalu' non dia sog gotowanan koy- ³⁴ on pibian non dia sog pononggi'an. Bu da'idun gustalan non dianilan nog da' non pobianoy sog pononggi'an. ³⁵ Dadi, mituman og tinalu' kitu' bianan dia sog polomolatas nog, "Tolu'on ku dianilan bianan sog pononggi'an bu ustalon ku dianilan † ".ain og mibuni kitu' nog tidu pa sog tolipunan

Inustal non og pononggi'an kitu' pa'ali sog sigbotanan

Tubus nion, ginonatan ni Isus og gotowanan ³⁶ koyon mangka ion solod sog baloy. Bu mikpogunut dianon og sulanggu'anan non mangka ilan pokталu' nog, "Ustal mu pa dianami bog olo og ma'ana nog pononggi'an mu kitu' pa'ali sog sigbotanan sog bi ".nalan Tinabal non ilan nog, "Og sinumigwag nog boni' ³⁷ koyon nog molongas, ion non ion og Binata' sog Kilawan. ³⁸ Og binalan sop koyon, ion non ion og dunya. Bu og molongas sop kitu' nog boni', ion non ion og pigotowan nog Mikpongon. Og sigbotanan sop kitu', ion non ion og pigotowan nog Soitan. ³⁹ Og banta kitu' nog sinumigwag nog boni' nog sigbot, ion non ion si Kindagow. Bu og tang nog gumani, ion non ion og bungkas. Bu og polonggani kitu', ion non ion og moloikatanan. ⁴⁰ Og sigbotanan koyon nog pomogduton nilan bu doksuloy, ma' nion og dunon dia sog pigotowan ni Kindagow sog doksuan

nog pimosunan non, dinondag non gotow non bagun da motuman og pingoni nog dolaga koyon.

¹⁰ Dadi, pinutukan nog gulu si Jan ditu' sog kolobusuan, ¹¹ mangka nilan togu'oy sog tabak og gulu non koyon bu oitoy sog datu' mangka bogoyoy sog dolaga kitu'. Bu ion na og migoit dun dia sog gina' non. ¹² Og sulanggu'anan ni Jan, inangoy nilan olapoy og bangkoy non mangka nilan lobongoy. .Tubus nitu', inangoy nilan tolu'oy ditu' ni Isus

Piokan ni Isus og lima ngibu kotow

Mark 6:30-44, Luk 9:10-17, Jan 6:1-14

Dangan midongog ni Isus, migdoduoy ion ¹³ sumakoy sog bolangoy mangka ion angoy sog bonua kitu' nog molili'. Tibua, dangan kisunan nog gotowanan koyon nog ginumonat ion, ilan si'oy ginumonat dosop bu poglondug dianon. Bigya' non, dia ilan minian sog kotasan. ¹⁴ Dangan dinumonggu' si Isus, mitongow non nog landu' kodakol og gotowanan dion nog migbagad dianon. Milolat ion dianilan bu pikodag non ain og di' mokokodag Dangan miglolabung na bonua, mikpolani di- ¹⁵ anon og sulanggu'anan non mangka ilan poktalu' nog, "Og bonua koni molayu' sog gimbolayan saka glolabung na. Golom nika na ilan dondagoy ompanow monukat nog ponganon nilan ditu' sog gim-
".bolayananan nog bonua koni Tinabal ilan ni Isus nog, "Ondi' ilan na sumboy ¹⁶ ompanow po' amu na pogbogoy nog ponganon dianilan
Aba! Kulang bayu' non ini, po' lima buk da og" ¹⁷ "Ipan bu dua' buk da soda' dini
".Long ni Isus dun, "Oit niu dow buan ion dini ¹⁸ Dadi, dinondag non og gotowanan mokpong- ¹⁹ ingkud sog sigbotan koyon nog gomba'is ingkudan. Tubus nitu', inimud non og lima buk pan bu dua' buk soda' koyon mangka ion tongal sog glangit bu posolomatoy dia sog Mikpongon. Tubus nitu', pimoto non og pan koyon mangka non pomogoyoy sog sulanggu'anan non. Bu pimogoy dosop nog sulanggu'anan non dia sog gotowanan koyon. ²⁰ Dadi, mikpongongan og glam nilan bu mikpogbosug ilan tanan. Ngon pa og sama' nog gotowanan kuman nog laga' nog sopulu' bu dua' bogyas og miomud nog sulanggu'anan koyon dun. ²¹ Og dakol nog gotowanan koyon nog kinuman dun lima ngibu, da' .glakit nog kolibunanan bu gombata'anan

Si Isus mipanow sog dibabow tubig

Mark 6:45-52, Jan 6:15-21

Tubus nitu', piuna ni Isus og sulanggu'anan non ²² tumulak posungu' sog dipag, po' ion, pogonaton non pa poguna og gotowanan koyon. ²³ Dangan mik-

Si Isus da' tolisma'oy sog dili bonua non

Mark 6:1-6, Luk 4:16-30

Dangan midoksu' si Isus moguksug nog ponong- ⁵³ gi'ananan koyon, ginumonat na ion sog bonua koyon ⁵⁴ mangka ion uli' sog dili bonua non. Dangan minatong ion ditu', mikpanad ion dia sog gotowanan sog baloy nog poglumpukan nilan. Kisobu'an ilan nog pikpanad non koyon. Bu mikpoksitalu' ilan nog, "Ain non gidoy ion mialap og kotoan non koyon bu og ginanganan non koyon nog kosobu'sobu'? ⁵⁵ Kona' ta' ion og bata' nog polongimung kitu' nog baloy? Bu kona' non ta' ion og gina' si Maria? Og pigilugananan non si lo' Jems, si Jusep, si Simun, bu si Judas? ⁵⁶ Bu kona' ta' nog mikunul ita nog glam nog kongudananan non nog kolibunanan? Ain non gidoy ion mialap og glam nog ma' nion koyon?"
⁵⁷ Sabap dion, kilotonan ilan dianon Tibua, tinolu'an ilan ni Isus nog, "Og polomolatas nog talu' nog Mikpongon pogodaban minsan ain, lual da sog dili bonua non otawaka sog dili baloy non." ⁵⁸ Sabap sog kulang og tud nilan dianon, .mika'an da og gingyata' nog pitongow non dion

Og kobunu' dia ni Jan nog Polomunyag

Mark 6:14-29, Luk 9:7-9

Sog tang koyon, midongog ni Datu' Herod og **14** dongogan pa'ali dia ni Isus. ² Dadi, miktalu' ion sog dodondagon non nog, "Og gotow koyon, ion non ion si Jan nog Polomunyag. Mitubu' ion puli'. Sa'an mikopoginang ion nog kosobu'sobu'." ³ Sa'an miktalu' si Herod nog ma' nitu' po' ion og minukpa', bu minalud, bu kinumolobusu dia ni Jan po' sabap dia ni Herodias, og duoy nog kongudan non nog si Pilip. Po' pigduoy ni Herod si Herodias. ⁴ Dadi, pigbina'an ni Jan si Herod nog ma' long non dun, "Kona' ion og botad nog pogduoyon mu ion." ⁵ Sabap ditu', si Herod moleg bosia munu' dia ni Jan, tibua, mondok ion sog gotowanan po' tinolima' nilan si Jan .nog polomolatas ion nog talu' nog Mikpongon
Sog gondow nog binota'an dia ni Herod, ⁶ miglokologya'an ion. Sog tang koyon, og bata' ni Herodias nog glibun mingigal sog sungu'an nog gotowanan koyon dion. Bu linoliag tokodoy si Herod dun ⁷ boya'an nog sinumapa ion dia sog dolaga koyon nog, minsan olo og pongonion non bogoyon non nododa' dianon. ⁸ Og dolaga koyon, pimolian ion nog gina' non nog ma' nini og tolu'on non, "Bogoy mu numun kitu' dianakon og gulu ni Jan nog Polomunyag nog dia togu'oy sog tabak." ⁹ Miksonsol bosia og datu' koyon nog talu' non kitu'. Tibua, sabap sog kibulugan non na tumalu' bu kitoksi'an noma og talu' non kitu' nog gotowanan koyon dion

Sinila' nog parasiuanan og sulanggu'anan ni Isus

Mark 7:1-23

Tubus nitu', ongon og parasiuanan bu 15
polopanadan og botad nog bansa Hudyu
nog tidu ilan sog Jerusalem, minangoy ilan moksak
ditu' ni Isus. Ma' long nilan dun, ² "Iduma ion, og su-
langgu'anan mu koyon, ondi' nilan ma unuton og
botad nog mokogulang pa'ali sog kopongugas nog
"komotanan nilan mangka ilan si'oy kan
Dadi, sinakan ilan ni Isus, "Amu sop buan, iduma ³
ion onda' niu ma unutoy og dondagan nog Mikpon-
gon sabap sog kitogadan niu koyon? ⁴ Po' miktalu'
og Mikpongon nog, 'Pogodaboy niu og gina'ama'
niu.' [†] Bu talu' non dosop, 'Simasima og sumolap
monalu' dia sog gina'ama' non, sumboy bunu'on.'
^{††5} Tibua, amu, mokpanad amu nog og gotow bila
moktalu' dia sog gina'ama' non nog og tabang kitu'
nog bogoyon non bosia dianilan, binogoy non na dia
sog Mikpongon, ⁶ mogusoy nog di' non na pogoda-
ban og gina'ama' non. Dadi, bianan sog pogbotadon
niu koyon sinop niu og talu' nog Mikpongon.

⁷ Sagya amu tibua og mokpopotongow. Motud do-
da' og pidonsama' kitu' tumalu' ni Isaya nog pa'ali
.dianiu

Og gotowanan koni, og kopogadab nilan di-⁸
anakan taman da nog baba' nilan, tibua, og pomiki-
lan nilan molayu' tokodoy dianakon. ⁹ Da'idun og
ma'ana nog kopoktamuy nilan dianakon po' og pik-
panad nilan koyon sagya da polomotadon nog
[‡] ".pigimungimung nog sagyaotow

Tubus nitu', sinabi ni Isus og gotowanan koyon ¹⁰
nog mokpolani ilan dianon mangka ion poktalu'
nog, "Pokinongog amu mahatul bagun niu mosabut
og poktolu'on ku koni. ¹¹ Ain og sumolod dia sog
baba' nog gotow ondi' moglomu' gotow dun dia sog
Mikpongon. Suga'id non, ain og lumuas nog mola-
ton tidu sog baba' non mimung moglomu' og gotow
".dun

Tubus nitu', mikpolani og sulanggu'anan non ¹²
koyon mangka ilan poksak dianon nog, "Polopanad,
da' mu ta' kosunoy nog milaton nog parasiuanan og
"tinalu' mu kitu'

Tinumabal si Isus bianan sog pononggi'an nog, ¹³
"Glam nog pomulan nog kona' og gama' u sog glang-
git og mimula dun, bogduton da. ¹⁴ Potiang niu ilan
po' og polonulu' ilan, nog saka mibuta ilan. Bila og
buta og mogagak sog pakasi buta non, og dua' ilan
".koyon molabu' sog gluang
Miktalu' si Piter nog, "Ustal mu pa dianami og ¹⁵
".pononggi'an mu kitu'

suoy si Isus bu og gotowanan kitu', migdoduoy ion
tumukad sog bontud po' mogyakin ion ditu'. Asta
miglogobi salasala non da dion. ²⁴ Og sulang-
gu'anan non sop kitu', modibaba' na og bolangoy ni-
lan. Pigdoksangan ilan nog nabok po' misonsung ni-
.lan og galu'

Dangan migdali'ondow tibua og bonua, minan- ²⁵
goy si Isus ditu' nilan nog mipanow dia sog dibabow
nog tubig nog danow koyon. ²⁶ Dangan ion miton-
gow nog sulanggu'anan non nog pokpanow ion sog
dibabow nog tubig, kiondokan ilan tokodoy dun.
Dadi, mikpoktalu' ilan kobon nilan moglosek nog,
"! "Og mongondok

Tibua, pigdoyunan ni Isus tumalu' dianilan nog, ²⁷
"Potikna' niu og pikilan niu! Akon ini! Na' amu kon-
"!dokan

Tibua, miktalu' si Piter nog, "Kounutan, bila mo- ²⁸
tud doda' nog ika ion, popangoy mu akon dion nika
".nog ompanow u dosop dia sog dibabow nog tubig
Dadi, tinumabal si Isus nog, "Angoy a lo' buan di- ²⁹
".ni

Dadi, tinumukpa doda' si Piter tidu sog bolangoy
koyon mangka panow sog dibabow nog tubig po-
sungu' ditu' ni Isus. ³⁰ Tibua, dangan mibatik non
nog molandos og galu', kiondokan ion dun. Dadi,
mingmaya'maya' ion molonod. Mikopoglosek ion
mongintabang nog, "Kounutan ku, tobangoy mu
"!akon

Pigdoyunan mogaid ni Isus si Piter kobon non ³¹
moktalu' nog, "Ika, kulang doda' og salig mu! Iduma
"ion mogdua'dua' a ma
Dadi, dangan sinumakoy ilan tibua sog bolangoy ³²

nilan koyon, mipadok og galu' koyon. ³³ Tubus nitu',
og glam nilan koyon sog bolangoy, tinumamuy ilan
dianon mangka poktalu' nog, "Motud doda' nog ika,
"!og Bata' a nog Mikpongon

Kiuli'an ni Isus og gotowanan nog di' mokodagditu' sog Genesaret

Mark 6:53-56

Dangan mikotolipag ilan sog danow koyon, ³⁴
sokali' ilan dinumonggu' sog bonua nog Genesaret.
³⁵ Bu dangan kinilolaan nog gotowanan koyon dion
si Isus, pinosunan nilan og glam nog gotowanan
dion sog malugmalug nilan koyon, labi na ain og go-
towanen kitu' nog togo mosakit pinitang nilan ditu'
non. ³⁶ Bu migbubut ilan dianon nog potuyokon ilan
pa nog sagya si'oy og sudung nog ponopoton non.
.Bu og glam nog mikotuyok dun, kiuli'an ilan

Piokan ni Isus og pat ngibu kotow

Mark 8:1-10

Tubus nitu', ginumonat si Isus dion mangka²⁹ pongoksid sog danow nog Galili koyon. Tubus nitu', tinumukad ion sog bontud koyon mangka ingkud.³⁰ Modakol og gotowanan nog minangoy ditu' non nog mikpokpitang nog dadayanan, og butaanan, og pingka'anan, bu bodanan. Bu modakol pa og duma nog pingoit nilan dion mangka nilan botangoy sog sungu'an non. Bu og glam nilan koyon kiuli'an og mokosakitanan nilan.³¹ Og gotowanan, kisobu'an ilan dun dangan mitongow nilan nog og bod mikopoktalu' na, og dadayanan mikopanow na, og butaanan mikotongow na, bu og pingka'anan kiuli'an na, mangka nilan poksonglitoy og Diwata nog .poktomuyon nog bansa Israel

Sinabi ni Isus og sulanggu'anan non nog³² mokpolani dianon mangka ion poktalu' dianilan nog, "Milolat u nog gotowanan koni. Po' sog solod nog tolu gobi bu toluondow ilan dini nakon, kinobus ilan na nog ponganon. Ondi' u sop ilan kumboyon muli' nog da' pokanoy po' gomonsunoy ombuksak ".ilan sog dalan sabap sog gutom nilan

Dadi, tinabal ion nog sulanggu'anan non koyon³³ nog, "Dadi, ain ita gidoy pokalap nog ponganon nog bagun ta ilan ompokan po' og bonua koni molayu' "?sog gimbolayan. Saka modakol ilan tokodoy Dadi, miksak si Isus dianilan nog, "Sanu buk³⁴ "?buan og pan niu dion

Tinumabal ilan nog, "Pitu buk da og pan bu ngon ".sop og mika'an nog mokolintokon nog soda' Dadi, dinondag ni Isus og gotowanan mokpong-³⁵ ingkud.³⁶ Dangan mitabuk non og pitu buk pan kitu' bu og soda'anan kitu', pisolomatan non sog Mikpongon bu pomotioy og pan kitu' mangka non pomogoyoy sog sulanggu'anan non koyon. Bu pimogoy sop nog sulanggu'anan non dia sog gotowanan koyon.³⁷ Mikpongongan og glam nilan bu mikpogbosug ilan tanan. Ngon pa og sama' nog gotowanan koyon kuman nog laga' nog pitu bogyas nog mikpokponu' og miomud nog sulanggu'anan non koyon.³⁸ Og dakol nog gotowanan koyon nog kinuman pat ngibu, da' glakit nog kolibunanan bu .gombata'anan

Tubus nion, dangan pigonat ni Isus og go-³⁹ towanan koyon, sinumakoy ilan nog sulanggu'anan non sog bolangoy mangka ilan tulak posungu' sog .bonua nog Magadan

Dadi, miktalu' si Isus nog, "Kobon non mama'¹⁶ amu nog duma gotow nog di' mokosabut!¹⁷ Da' niu ta' ion kosunoy nog ain sumolod sog baba' nog gotow mogdayun sog tibuka, mangka na luas?¹⁸ Tibua, ain lumuas tidu sog baba', ion non ion og tidu sog dialom pikilan bu mimung nog moglomu' og gotow dun dia sog Mikpongon.¹⁹ Po' tidu sog dialom pikilan nog gotow mimung nog mokopikil ion nog molaton bu mokinang nog molaton mama' nog momunu', bu momabal nog kona' non duoy, bu duma pa nog ginang koyon nog sinoitan, bu monakow, bu monaksi' nog di' motud, bu bolotiboton.²⁰ Og ma' nion koyon nog kohinangan mimung moglomu' og gotow dun. Tibua, og kuman nog di' mongugas nog komot non, di' ion mimung moglomu' og gotow dun ".dia sog Mikpongon

Og kopongandol nog glibun nog gotow

Kana'an

Mark 7:24-30

Tubus nitu', ginumonat si Isus sog bonua koyon²¹ mangka angoy ditu' lambul sog koliwagan bonua nog Tair bu sog Sidon.²² Dangan minatong ion ditu', ngon sala kotow glibun, nog gotow Kana'an migonong dion, mikpolani ion dianon. Mikilolat ion dia ni Isus, kobon non miktalu' nog, "Kounutan, ika og pangkat ni Dabid, kololatoy mu akon po' og bata' u nog glibun tinosopan nog glatdiwata bu misinsa ".ion tokodoy dun

Tibua, onda' ion tobaloy ni Isus. Dadi, mikpolani²³ dianon og sulanggu'anan non mangka ilan poktalu' nog, "Polopanad, dondag mu og glibun koyon ".mawa' po' mokosasow

Tinumabal si Isus nog, "Sa'an pipangoy u dini²⁴ po' tumabang u tibua sog gotow Israel kitu' nog ".pinonggi' dia sog bilibilianan nog mikpogbolong Og glibun koyon mininglu'ud dia sog sungu'an²⁵ ni Isus mangka poktalu' nog, "Kounutan, tobangan ".lu pa, su'usa

Tinabal ion ni Isus nog, "Ondi' pia nog olapon og²⁶ ponganon nog gombata'anan koyon mangka † ".tikpu'oy dia sog gayamanan

Dadi, tinumabal og glibun koyon nog, "Motud²⁷ ion, tibua, minsan og gayamanan mokokan da nog mumu nog mokpoglabu' tidu sog glomisahan nog ".gapu' nilan

Dadi, tinabal ni Isus og glibun koyon nog, "Om-²⁸ pagon doda' og kopongandol mu! Dadi, motuman na og pingoni mu koyon." Bu sododu'un kinumodag .og bata' non kitu'

Og ma'ana nog talu' non koyon, nog sumboy dia ion angoy † .poguna mogustal sog bansa Hudyu mangka si'oy sog len bansa

ilan bagun ilan ondi' moit nog pikpanad nog parasi-
.uanan bu sadusiuanan koyon

Og tinalu' ni Piter pa'ali dia ni Isus

Mark 8:27-30, Luk 9:18-21

Dangan ion minangoy si Isus ditu' lambul sog ¹³
molani nog Sisaria Pilipi. Minatong ilan ditu',
sinakan non og sulanggu'anan non nog, "Sima gi-
doy long nog gotowanan dun og Binata' sog Ki-
"lawan
Tinumabal ilan nog, "Og duma koyon mokpok- ¹⁴
talu' ilan nog ika dow si Jan nog Polomunyang. Og
duma sop mokpoktalu' ilan nog ika dow si Iladya, og
polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon kobon
nitu'. Bu og duma sop mokpoktalu' ilan nog ika dow
si Jerimaya otawaka og solabuk og polomolatas nog
".talu' nog Mikpongon
Sinakan non sop ilan nog, "Bila buan amu, sima ¹⁵
"?u gidoy
Tinumabal si Piter, "Ika og Kristu, og Bata' nog ¹⁶
".Mikpongon nog ion totubu' asta sog da' kopus non
Tinabal non si Piter nog, "Popiaon ka, ika, ¹⁷
Simun, og bata' ni Jona po' og tinalu' mu koyon kon-
a' sagyaotow og mikposun dun dianika, suga'id non,
og Gama' u sog glangit. ¹⁸ Bu tolu'on ku dianika nog
ika, si Piter †. Bu dia u pindogoy sog dolonitan koni
og baloy u nog ion non ion og pigotowan ku. Bu
ondi' dagon nog minsan og patoy. ¹⁹ Bogoyon ku di-
anika og konsianan nog pigdotu'an nog Mikpongon.
Bu ain og pogbonduan mu dini sog glupa'an, ma' ni-
tu' dosop og bonduan ditu' sog glangit. Bu ain og
tinugdak mu dini sog glupa'an, tugdakon dosop di-
tu' sog glangit." ²⁰ Tubus nitu', pidonsama' non tu-
malu' dia sog sulanggu'anan non koyon nog ondi'
nilan poguksugan minsan sima nog ion doda' og
.Kristu

Pinosun ni Isus pa'ali sog kopatoy non

Mark 8:31-9:1, Luk 9:22-27

Tidu dion, tinolipun ni Isus mogustal dia sog su- ²¹
langgu'anan non nog sumboy mangoy ion sog
Jerusalem bu posinsaon ion tokodoy nog kobogo-
lalan nog bansa Hudyu, bu og mokokotas nog bo-
liananan, bu og polopanadanan nog botad nog
bansa Hudyu. Bu sumboy ion bunu'on. Tibua, sog
.kotolu ondow non motubu' da ion puli'
Dangan midongog itu' ni Piter, inagak non ion ²²
sog molayu'layu' mangka non pomagoy. Long non
dun, "Kounutan, polosili le, ondi' mu nododa' ion ko-
"!bianan
Tibua, sinungu' ion ni Isus mangka poktalu' nog, ²³
"Soitan, awa' a dini nakon! Ika og mokobagla di-

. Somo' ita da, og ma'ana nog Piter koni, og batu †

Og parasiuanan mingambat nog gingyata'

Mark 8:11-13, Luk 12:54-56

Og parasiuanan bu sadusiuanan minangoy **16**
ditu' ni Isus po' poksulaysulayan nilan ion
bianan sog kopongambat nilan dianon nog gingy-
.ata' nog tidu sog Mikpongon
Tinumabal ion nog, "Ma' long pa nog ponolu'on ²
niu dun, bila og sindopondow saka ompula og sin-
dopan, mogboloma' ion, molongas og bonua. ³ Bu
sop, bila buka'siang bonua, saka ompulapula silan-
gan bu mogdolom og bonua, posungu' mogdupi'.
Moto amu mongma'ana nog ain motongow niu sog
glangit, tibua, di' amu moto mongma'ana nog gin-
danan nog posungu' matong sog dunya. ⁴ Og go-
towanen numun koni nog mingambat ilan nog
gingyata', molaton ilan nog gotow bu mogbalu'balu'
ilan tibua moktamuy dia sog Mikpongon. Da'idun
og gingyata' nog potongowon dianilan lual da og
gingyata' pa'ali dia ni Jona og polomolatas kitu' nog
talu' nog Mikpongon." Bu dunut doma, ginonatan
.ilan ni Isus

Og pikpanad nog parasiuanan bu sadusiuanan pinonggi' dia sog pokpotulin nog pan

Mark 8:14-21

Dangan tinumolipag ilan nog sulanggu'anan non ⁵
sog danow koyon, mikolingow og sulanggu'anan
non mogbalun. ⁶ Tinolu'an ilan ni Isus nog, "Pokpo-
tubud amu bu pongandam amu bagun amu di' moit
nog pokpotulin nog pan nog parasiuanan bu sadusi-
.uanan koyon
Dadi, migabitabit ilan, ilan bu ilan pa'ali sog ⁷
tinalu' non koyon. Ma' long nilan dun, "Sa'an bayu'
tinalu' non nog ma' nitu' po' da' ita pokopogoit nog
".ponganon ta
Tibua, kisunan da ni Isus og pigobitobitan nilan ⁸
koyon. Dadi, tinolu'an non ilan nog, "Amu koyon, ku-
lang salig niu. Iduma ma' nion ma og poktolu'on niu
nog da' amu pokpokpitang nog pan? ⁹ Di' niu pota'
buan mosabut otawaka kolobotan nog lima buk da
og pan saka lima ngibu og gotowanan kinuman
dun? Bu sanu bogyas pa og miomud niu nog sama'
nilan kuman dun? ¹⁰ Bu pitu buk sop pan kitu' nog
saka pat ngibu kotow og mikokan dun, bu sanu bo-
gyas sop og miomud niu nog sama' nilan kuman
dun? ¹¹ Dadi, iduma ion ondi' niu poma mosabut nog
saka kona' pa'ali sog pan og poktolu'on ku koni?
Suga'id non, pokpotubud amu bagun amu ondi'
moit nog pokpotulin nog pan nog parasiuanan bu
sadusiuanan koyon." ¹² Ugat nilan pa kosabut og
ma'ana nog piktalu' non nog kona' doda' og pokpo-
tulin nog pan, suga'id non, sumboy mokpotubud

koyon tontal da ondi' motubu' puli' tidu matoy og
 ".Binata' sog Kilawan
 Sinakan ion nog sulunggu'anan non nog, "Idu-¹⁰
 ma og polopanadanan koyon nog botad nog bansa
 Hudyu, moktalu' ilan ma nog mokuna pa tua' si lla-
 dyia mangka si'oy tua' og Tinondu' kitu' nog
 "?Mikpongon Mogdatu'
 Dadi, tinabal non ilan nog, "O'o, motud ion nog¹¹
 mokuna si lladya po' oksudon non og glam non.
¹²Tibua, tolu'on ku daniu nog minatong na si lla-
 dyia. Tibua, onda' ion kilolaoy nog gotowanan. Ini-
 nang nilan na dianon minsan olo og kolegan nilan
 moginang. Domikian da ma' nitu', og Binata' sog Ki-
 lawan nog posinsaon nilan dosop akon."¹³ Dadi,
 misabut nog sulunggu'anan non og pigolong non ki-
 tu' nog si lladya, ion non ion si Jan nog Polomunyang

Kiuli'an ni Isus og bata' nog pisinsa nog glatdi- wata

Mark 9:14-29, Luk 9:37-43

Dangan minatong ilan dia sog piglumpukan nog¹⁴
 gotowanan koyon, ongon sala kotow og mikpolani
 dia ni Isus mangka inglu'ud bu poktalu' nog,
¹⁵"Kounutan, kololatoy mu pa og bata' u po' bobuy-
 bobuyon ion. Bu landu' na og sinsaan non dun po'
 bika'bika' ombuksak na dia sog gapuy bu dia sog
 tubig.¹⁶ Inoit u na ion sog sulunggu'anan mu, tibua,
 ".da' nilan da ion kuli'oy
 Dadi, miktalu' si Isus nog, "Amu, og gotowanan¹⁷
 numun koni, ondi' amu nododa' tumud bu polon-
 gantu amu! Andun pa kopayat og gobon ku
 mokunul daniu? Andun pa kopayat og gobon ku
 moglogaga daniu? Oit niu dini og bata' koyon."
¹⁸Dangan inoit nilan og bata'laki koyon dion ni Isus,
 binugow non og glatdiwata koyon bu sododu'un
 linumuas og glatdiwata koyon bu kiuli'an og
 .bata'laki koyon dun
 Tubus nion, mikpolani og sulunggu'anan non¹⁹
 koyon dianon mangka ilan poksak dianon nog ilani-
 lan da. "Iduma ondi' nami ma ombugow og glatdi-
 "?wata kitu'
 Tinumabal si Isus nog, "Sabap lo' ion sog kulang²⁰
 og kopongandol niu. Tolu'on ku daniu, bila ongon
 og kopongandol niu nog minsan si'oy mama' nog
 glongow nog mustasa kobata'bata', kotolu'an niu
 og bulud koyon nog moglalin dioyo, bu moglalin
 nododa' ion. Bu da'idun og mologon nog di' niu mi-
 nang. [²¹Tibua, og glatdiwata koyon nog ma' nion,
 ondi' nododa' ion lumuas, bog di' da bianan dia sog
 "[.gyakin bu sog kopokpuasa

anakan po' og pomikilan mu koyon dia miktidu sog
 ".sagyaotow, onda' dia miktidu sog Mikpongon
 Tubus nitu', miktalu' ion sog sulunggu'anan non²⁴
 nog, "Simasima moleg mogunut dianakon, sumboy
 tolikudan non og dili glegan non mangka non
 pisanoy og kudus non bu pogunut dianakon.²⁵ Po'
 simasima og landu' kopogapas non nog dili kotubu'
 non, kobolongan da ion dun. Tibua, simasima og
 lamig non na bolongon og dili kotubu' non sabap
 sog kopokokunut non dianakon, kongonan ion dun.
²⁶Po' olo gidoy buan og glongas non nog makod nog
 gotow og daya sog tibuk nog dunya koni saka, om-
 bolong og glimukud non? Kobolosan ta' nog gotow
 og dili glimukud non?²⁷ Po' og Binata' sog Kilawan,
 mokpuli' dini sog dunya dunut og silow nog kotas
 nog Gama' non, bu dunut og moloikatanan non.
 Tubus nitu', og glam nog gotowanan, tumbasan non
 og monala kotow dianilan ain sog miinang nilan.
²⁸Tolu'on ku daniu, ngon og dumaanan ta dini nog
 ondi' ilan pa tagad patoy taman da ondi' nilan mo-
 tongow og Binata' sog Kilawan matong, bu og ko-
 ".pogdatu' non

Miksop og bayu'bayu' ni Isus

Mark 9:2-13, Luk 9:28-36

Gonom gobi tidu ditu', inoit ni Isus tumukad
 ditu' sog molawa nog bontud si Piter, si Jems, **17**
 bu si Jan nog gilug ni Jems nog ilan da bu ilan.² Dan-
 gan minatong ilan ditu', mitongow nilan nog mik-
 sop og bayu'bayu' ni Isus. Miglamag ma' nog gon-
 dow bu sinumilow og ponopoton non nog landu'
 koputi'.³ Gomonsunoy pa, ngon dua' kotow tinu-
 mua', si Muses bu si lladya. Migabitabit ilan ni Isus
 Dadi, miktalu' si Piter dia ni Isus nog, "Omba'is⁴
 da nog mikodini ami, Kounutan. Bila moleg a da,
 imungan ku amu nog tolu buk glockowlockow dini,
 solabuk dianika, solabuk dia ni Muses, bu solabuk
 ".dia ni lladya
 Sog sonuk non koyon moktalu' dun, og ginampol⁵
 nog miglamag mikpotondong dianilan. Bu ongon og
 talu' nog midongog nilan nog miktidu sog ginampol
 koyon nog ma' nini, "Koni og bata' u nog kololaman
 ku. Kisu'atan u tokodoy dianon. Pokinongog amu di-
 ".anon
 Dangan midongog nog sulunggu'anan koyon og⁶
 talu' kitu', mikponglob ilan sog glupa' kobal nog
 gondok nilan.⁷ Tibua, pilonian ilan ni Isus mangka
 non ilan doponoy mangka ion poktalu' nog, "Pogbu-
 at amu na bu na' amu na kondokan."⁸ Dangan tin-
 umingag ilan, da'idun na og mitongow nilan lual da
 .si Isus
 Tubus nitu', sonuk nilan dumiksun tidu sog bon-⁹
 tud koyon, pigondi'an ilan ni Isus nog, "Na' niu
 tokodoy posunon minsan sima og mitongow niu

mimung ion nog motas sog glam non sog pigdo-
 .tu'an nog Mikpongon
 Bu simasima og tumolima' dia sog mama' nog⁵
 bata' koni bianan sog ngalan ku, tinolima' non
 .dosop akon

Og kopogolig nog mokodusa

Mark 9:42-48, Luk 17:1-2

Tibua, simasima og mokongulan sog sala kotow⁶
 nog tinumud dianakon ma' nog bata' koni nog boy-
 a'an mokodusa ion dun, golom na lentengoy nog
 mosolag nog gilingan batu og glig non mangka
 .lobu'oy sog dibaba' dagat
 Kosusasusa og gotowanan dini sog dunya po⁷
 pongyuba'an ilan nododa'! Tibua, sumboy nododa'
 ini mian. Bu kondokondok og doksu'an sog gotow
 kitu' nog sabap dianon mokodusa og pakasiotow
 non dun.⁸ Dadi, bila sabap sog komot mu otawaka
 sog botis mu mokodusa a dun, golom nika na putuk
 mangka mu pilak. Po' golom pa nog kongonan ka
 nog kotubu' nog da' kopus non minsan si'oy sobola'
 da og komot mu otawaka botis mu, gaba' nog sig-
 buon og tibuk nog glawas mu dia sog danow nog
 gapuy.⁹ Domikian dosop nog bila sabap sog mata
 mu mokodusa a dun, golom nika na uning mangka
 mu pilak. Po' golom pa nog kongonan ka nog ko-
 tubu' nog da' kopus non nog sobola' da og mata mu,
 gaba' nog dua' mogimpang mata mu saka sigbuon
 ".ka da dia sog gapuy nog di' ompalong

Og pononggi'an pa'ali sog bilibili nog mibo- long

Luk 15:3-7

Ma' long sop ni Isus dun, "Pokpotubud amu¹⁰
 bagun niu ondi' kopoksudi'an og gombata'anan
 koni minsan sala kotow si'oy dianilan. † Po' tolu'on
 ku dianiu, og tinumabang dianilan og moloikatanan
 nog Mikpongon. Bu kobon non, ditu' ilan sog sun-
 gu'an nog Gama' u, ditu' sog glangit. [¹¹ Sa'an mi-
 nangoy dini sog dunya og Binata' sog Kilawan po'
 tobangan non ain og mibolong kobal nog dusaanan
 [.nilan
 Pomikil niu polo'ma. Sopolati non, ngon og go-¹²
 tow nog og bilibilianan non sogatus kodakol, saka
 og solabuk dun misuoy dia sog dumaanan non bu
 mibolong. Olo ma gidoy og ginangon nog gotow
 koyon? Gonatan non nododa' og siam pulu' bu siam
 bilibilianan non koyon dia sog pongoksaban nilan
 mangka non ponontongoy og mibolong kitu'. ¹³ Bu
 bila motongow non na, loliagon nododa' tokodoy
 ion dun. Labi pa og gloliag non dun sog siam pulu'
 bu siam kitu' nog onda' da kobolong. ¹⁴ Domikian da

*Og pigolong koni nog gombata'anan, ain mikokunut kitu' †
 dia ni Isus*

Og kodua' kali ni Isus mokposun dianilanpa'ali sog kopatoy non

Mark 9:30-32, Luk 9:43-45

Tubus nitu', dangan milumpuk si Isus ilan nog²²
 sulanggu'anan non ditu' sog bonua nog Galili, mik-
 talu' ion dianilan nog, "Og Binata' sog Kilawan uok-
 ilon dia sog baya' nog gotowanan²³ bu bunu'on ni-
 lan ion. Tibua, sog kotolu ondow non tidu nilan
 bunu'on, motubu' da ion puli'." Dadi, misusa
 .tokodoy og sulanggu'anan non koyon dun

Migbayad si Isus nog buis nog Baloy nog Pok- tomuyandia sog Mikpongon

Dangan minatong si lo' Isus ditu' sog Kaper-²⁴
 naum, og polongabatanan nog buis nog Baloy nog
 Poktomuyan dia sog Mikpongon, mikpolani ilan dia
 ni Piter mangka ilan poksak nog, "Og kounutan niu
 koyon mogbayad dota' nog buis nog Baloy nog Pok-
 "?tomuyan dia sog Mikpongon
 "!Tinumabal si Piter nog, "Mogbayad, le²⁵
 Dadi, dangan sinumolod si Piter sog baloy koyon
 po' pogobitan non bosia dia ni Isus, mikuna si Isus
 moksak dianon nog, "Olo gidoy bila ika, Piter? Ain
 gidoy pongabat nog buis og kodotu'ananan dini sog
 dunya koni, dia ta' sog gombata'anan nilan otawaka
 "?sog len gotow
 Tinumabal si Piter nog, "Sog len gotow²⁶
 ".nododa'

Miktalu' si Isus nog, "Dadi, og ma'ana non, ita og
 gombata' nog Mikpongon, di' ita nobuan mogbayad
 nog buis kitu'. ²⁷ Tibua, bagun ilan di' kolotonan di-
 anita, angoy a pa sog danow koyon bu pomonggit.
 Bu og tigana' mu malap nog soda', buka' mu og
 baba' non bu motongow mu og solad sinan. Og gola-
 ga' non mokobayad nog buis nog dua' kotow sog
 Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Alap mu
 og sin koyon mangka mu boyadoy og buis ta, dua'
 ".ita

?Sima og motas sog glam non

Mark 9:33-37, Luk 9:46-48

Sog tang koyon, mikpolani og sulanggu'anan **18**
 ni Isus dianon mangka ilan poksak nog,
 "Kounutan, sima og motas sog glam non sog pigdo-
 "?tu'an nog Mikpongon
 Sinabi ni Isus og sala kotow bata' mangka non²
 pindogoy sog titonga' nilan koyon³ mangka ion
 poktal' nog, "Tolu'on ku dianiu, bila ondi' niu da
 sapon og pomikilan niu mama' nog pomikilan nog
 gombata', ondi' amu nododa' mokampu' dia sog
 pigdotu'an nog Mikpongon. ⁴ Dadi, simasima
 poboba'on non og bolotabat non ma' nog bata' koni,

anon boya'an nog pionda' non na tanan og gutang
 .non kitu' mangka non na ion dondagoy muli'
 Tubus nitu', sonuk nog sosugu'on non koyon" ²⁸
 ompanow, milumpak non og pakasi sosugu'on non
 nog mikutang dianon mika'an. Ginanggut non mog-
 dayun mangka non longokoy bu poktalu' nog, 'Boy-
 adoy mu na numun kitu' og gutang mu kitu' di-
 anakon!' ²⁹ Minginglu'ud dosop og pakasi sosugu'on
 non kitu' mangka pongapu'ngapu' dianon nog,
 'Longgungoy mu pa akon! Po' boyadan ku da og
 gutang u kitu' dianika.' ³⁰ Tibua, da' non nododa' ion
 longgungoy. Suga'id non, inoit non sog gukum
 bagun ion kolobusuon asta ombayad non na og
 gutang non kitu'. ³¹ Dangan mitongow nog duma so-
 sugu'onanan nog datu' kitu' og kohinangan non
 koyon, onda' ilan tokodoy kosu'atoy dun. Dadi, inan-
 goy nilan uksugoy ditu' sog datu' og glam nog mi-
 nang non koyon. ³² Dadi, tinugun ion mogdayun
 nog datu' kitu'. Dangan minatong ion ditu',
 tinolu'an ion nog datu' nog, 'Ika, molaton ka nog go-
 tow! Mikutang a dianakon nog mosolag tokodoy og
 golaga' non. Tibua, sabap nog mingapu'ngapu' a di-
 anakon, pionda' u na og glam nog gutang mu kitu'.
³³ Duma'it bosia nog mololat a dosop dia sog pakasi
 sosugu'on mu mama' nog gininang u kitu' dianika!'
³⁴ Dadi, sabap sog glolingit nog datu' nilan koyon,
 inoit non ion sog gukum bagun pokposokitan asta
 ".mokobayad ion nog glam nog gutang non kitu'
 Dadi, long ni Isus dun, "Mama' nion dosop og gi- ³⁵
 nangon nog Gama' u sog glangit daniu bila ondi'
 niu ompunan og pakasi niu nog gas nog pusung
 ".niu

Og pikpanad ni Isus pa'ali sog mogbolong

Mark 10:1-12, Luk 16:18

Dadi, dangan midoksu' na si Isus mokpanad, **19**
 ginumonat ion sog Galili mangka angoy sog
 bonua nog Judia nog ditu' sog dipag nog Jurdan.
² Modakol og gotowanan nog mikpogunut dianon.
 .Bu ditu' kiuli'an non ain di' mokokodag
 Ongon og parasiuanan mikpolani dianon po' pok- ³
 sulaysulayan nilan ion mangka ilan poksak dianon
 nog, "Og botad dota' nog og gotow nog bolongon
 non og glibun non nog minsan olo og piksobapan
 "?non
 Tinumabal si Isus nog, "Da' niu ta' buan kobasta ⁴
 sog Kitab nog sog tolipunan, 'Og Mikpongon, pi-
 ongon non og glaki bu og glibun.' ^{†5} Bu ngon dosop
 og sinulat nog, 'Sa'an itu' og glaki, gonatan non og
 gina'ama' non mangka ion ampu' sog glibun non.
 Bu og dua' ilan koyon mimung nog salulawas ilan
 na.' ^{†6} Dadi, kona' na nog dua' kotow, suga'id non,

mama' nion og Gama' niu sog glangit, nog ondi' ion
 moleg nog ngon mangoy sog gla'at, sala kotow si'oy
 ".nog ma' nog bata' koni

Og gilug niu nog mikosala' daniu

Ma' long sop ni Isus dun, "Bila mikosala' daniu ¹⁵
 og gilug niu, angoy amu ditu' non mangka talu' di-
 anon og glopangan non kitu' nog amu amu da. Bila
 inongogan non ika, og ma'ana non, miglokopia amu
 na. ¹⁶ Tibua, bila di' non ika inongogan, pogoit a nog
 sala kotow otawaka dua' kotow og duma mu bagun
 niu da munut og tinalu' kitu' dia sog Kitab nog, 'Bila
 ngon sumbungan, sumboy dua' kotow otawaka tolu
 kotow og mokotaksi' dun.' ^{†17} Bila ondi' non pa ilan
 inongogan, posun mu glam non dia sog glumpuk
 nog poktanudanan. Bu bila ondi' non pa inongogan
 og glumpuk koyon, bibas niu na ion po' mama' na
 ion nilan nog di' moktamuy sog Mikpongon bu og
 .polongabatanan nog buis
 Dadi, tolu'on ku daniu, nog ain og pogbonduan" ¹⁸
 niu dini sog glupa'an, ma' nitu' dosop og bonduan
 ditu' sog glangit. Bu ain og tinugdak niu dini sog
 .glupa'an, tugdakon dosop ditu' sog glangit
 Bu tolu'on ku pa daniu, nog bila dua' kotow di-" ¹⁹
 aniu moksolabuk nog pongonion nilan dia sog
 Mikpongon nog minsan olo, inangon nododa' dani-
 lan nog Gama' u sog glangit. ²⁰ Po' minsan dua' ko-
 tow otawaka tolu kotow moglumpuk sabap nog ilan
 ".og pigotowan ku, dia u dosop nilan

Og pononggi'an pa'ali sog dodondagonnog di' molilatoy

Tubus nitu', mikpolani si Piter dia ni Isus mang- ²¹
 ka poksak nog, "Kounutan, sanu kali u ompunoy og
 "?gilug u bila mokosala' dianakon? Pitu kali ta'
 Tinabal ion ni Isus nog, "Kona' tibua pitu kali, ²²
 .suga'id non, pitu pulu' kopitu kali
 Dadi, og kopogdatu' nog Mikpongon sog go-" ²³
 towanan ompononggi' dia sog solabuk datu' nog
 moleg na boyadan nog sosugu'onanan non. ²⁴ Dan-
 gan miktolipun na ion mongabat, ngon og sala ko-
 tow sosugu'on non nog inoit ditu' non nog og dakol
 nog gutang non linoksa'an na. ²⁵ Sabap sog da'idun
 og pogbayad non dun, dinondag nog datu' koyon
 nog poksalyu tidu sog glawas non mangoy sog duoy
 non asta pa og gombata'anan non bu og glam nog
 gakodanan non bagun non tibua koboyadan og
 gutang non. ²⁶ Tibua, mininglu'ud og sosugu'on non
 koyon sog sungu'an nog datu' koyon mangka pon-
 gapu'ngapu' dianon nog, 'Kounutan, longgungoy
 mu pa su'usa akon po' boyadan ku da og glam non
 koyon dianika.' ²⁷ Dadi, og datu' koyon milolat di-

mokalap nog kotubu' nog da' kopus non, unnt mu
 ".og dondagananan nog miktidu dianon
 Dadi, miksak og glaki koyon nog, "Ain sog ¹⁸
 "?dondagananan koyon nog sumboy u unnton
 Tinumabal si Isus nog, "Na' a momunu', na' a
 momabal nog kona' mu duoy, na' a monakow, bu na'
 a tumaksi' nog gloput. ¹⁹ Pogbotadoy mu og gina'a-
 ma' mu, bu kolalam a sog sumbaloy mu mama' da
 ".nog glolaman mu sog dili glawas mu
 Tinumabal og glaki koyon nog, "Piginang u na ²⁰
 og glam non koyon. Dadi, olo poma og kulang nog
 "?sumboy u pa inangon
 Dadi, tinabal ion ni Isus nog, "Bila moleg a doda' ²¹
 mohurup, angoy mu poksalyu og pogongonon mu
 mangka mu pomogoy og saluy non dia sog miski-
 nananan po' mogdaya a dun ditu' sog glangit.
 Tubus nitu', pokpuli' a mangka a pogunnt di-
 ".anakan
 Dangan midongog nog glaki koyon og talu' ni Is- ²²
 us koyon, mipangu' ion dun mangka awa' po' doya-
 .han ion tokodoy
 Tubus nitu', miktalu' si Isus sog sulanggu'anan ²³
 non nog, "Tolu'on ku dianiu, nog mologon tokodoy
 og gotow nog doyahan nog mokampu' ion dia sog
 pigdotu'an nog Mikpongon. ²⁴ Bu tolu'on ku dianiu,
 nog molomu pa kobian nog kamel dia sog gluang
 nog dialum, gaba' nog doyahan, og kampu' non dia
 ".sog pigdotu'an nog Mikpongon
 Dangan midongog nog sulanggu'anan non og ²⁵
 talu' non koyon, kisobu'an ilan tokodoy dun nog
 boya'an miksak ilan nog, "Bila ma' nitu' buan, sima
 †"?ma og motabang
 Pigbontayan ilan ni Isus mangka ion poktal- ²⁶
 u' nog, "Og ma' nion koyon ondi' minang nog sagya-
 ".tow. Tibua, da'idun mologon dia sog Mikpongon
 Tinumabal si Piter nog, "Dadi Kounutan, ami ²⁷
 sop buan koni nog lamig nami na tanan binolong og
 glam non mangka ami pogunnt dianika. Olo ma ma-
 "?tong dun dianami
 Tinumabal si Isus nog, "Tolu'on ku dianiu, sog ²⁸
 matong og pongimboguan nog Mikpongon og glam
 non, bu og Binata' sog Kilawan mingkud na ion sog
 gingkudan datu' dunnt silow nog kotas nog baya'
 non, amu si'oy nog mikokunnt koyon dianakon,
 pingkudon ku dosop amu dia sog sopulu' bu dua'
 gingkudan datu', mongukum nog sopulu' bu dua'
 pangkat nog bansa Israel. ²⁹ Bu ain ginonatan non
 og baloy non, og putupusodanan non, og mokogu-
 langanan non, og gombata'anan non, otawaka glu-
 pa' non sabap sog kopokokunnt non dianakon,
 mokotabuk ion nog labi pa tokodoy ditu' og sugda
 dun dianon, bu kongonan ion dosop nog kotubu'

*Balu' nog gotowanan dun, sa'an migdaya og gotow po' †
 kisu'atan og Mikpongon dianon*

miksolabuk ilan na. Dadi, ain og pigampu' nog
 Mikpongon, sumboy ondi' popogbolongon nog
 ".sagyaotow
 Dadi, miksak nosop og parasiuanan koyon nog, ⁷
 "Saka buan dinondag ma ni Muses nog og glaki, bi-
 la bolongon non og glibun non, sumboy tumulun
 poguna nog gitas mangka non si'oy uokiloy og gli-
 "?bun non
 Tinabal ilan ni Isus nog, "Sa'an itu' tinugdak dia- ⁸
 niu ni Muses nog ombolong niu og glibun niu po'
 sabap nog di' amu moleg pomolian. Tibua, sog
 tolipunan, ondi' bosia ma' nitu' og botad. ⁹ Dadi,
 tolu'on ku dianiu, nog simasima og glaki nog bolon-
 gon non og glibun non nog saka onda' da bosia ko-
 leg sog len glaki, bu pogduoy ion sog len, mokodusa
 ".ion dun
 Tubus nitu', miktalu' og sulanggu'anan non di- ¹⁰
 anon nog, "Bila ma' nion og botangbotang nog ko-
 "!pogduoy, golom na buan og gotow ondi' mogduoy
 Tinumabal si Isus nog, "Og pikpanad u koni ¹¹
 ondi' tolima'on nog glam nog gotow, suga'id non,
 ain da kibogayan kitu' dun nog Mikpongon. ¹² On-
 gon gotowanan nog ondi' mogduoy po' donsama' na
 da' pongonoy nog glegan mogduoy tidu pa sog ko-
 bata' dianilan. Bu og duma sop linosian nog duma
 non. Bu ongon dosop gotowanan ondi' mogduoy po'
 tinigbung nilan na og pikilan nilan dia sog pigdo-
 tu'an nog Mikpongon. Dadi, ain og gotow nog tu-
 ".molima' nog pikpanad u koni sumboy inangon non

Pipia ni Isus og gombata'anan

Mark 10:13-16, Luk 18:15-17

Tubus nitu', ongon og gotowanan nog mikpogoit ¹³
 nog gombata'anan nilan ditu' ni Isus bagun non ilan
 kodoponan bu kopogyokinan dia sog Mikpongon
 nog popiaon ilan. Tibua, pimag ilan nog sulang-
 .gu'anan ni Isus
 Tibua, miktalu' si Isus nog, "Potiang niu og gom- ¹⁴
 bata'anan koyon mokpolani dianakon. Na' niu ilan
 pogondi'an. Po' ma' nog gombata'anan koyon, og
 gotowanan nog misakup sog pigdotu'an nog
 Mikpongon." ¹⁵ Dadi, pingdoponan non og gombat-
 .a'anan koyon dion, mangka na ion poglandan

Og sala kotow doyahan

Mark 10:17-30, Luk 18:18-30

Tubus nitu', ongon sala kotow mikpolani dia ni ¹⁶
 Isus mangka poksak nog, "Polopanad, olo gidoy og
 omba'is u inangon bagun ku malap og kotubu' nog
 "?da' kopus non
 Tinabal ion ni Isus nog, "Iduma moksak a ma di- ¹⁷
 anakon bog olo og omba'is? Solabuk da og omba'is,
 ion og Mikpongon. Suga'id non, bila moleg a

koyon, podali' ilan da miginang. Tibua ami, sumondow ami na moginang sog podosan saka pigbatuk mu ma og kodakol og boyadan mu dianami?' ¹³ Dadi, tinumabal og gapu' nog glupa' koyon dia sog sala kotow dianilan. Long non dun, 'Le, da' u ika pogbigya'oy. Mikpasad ita kopia nog boyadan ku amu nog golaga' nog sondow. Dadi, sa'an ion, ma' nion og binayad u dianiu. ¹⁴ Dadi, tabuk niu ion mangka amu si'oy uli'. Po' ma' nitu' og glegan ku mogbogoy dia sog gotowanan koyon nog mibinaya' ilan si'oy moginang, mama' nog binayad u koyon dianiu. ¹⁵ Da'idun ta' buan og baya' u nog minsan olo og gondunon ku nog sin ku? Di' amu bosia moksibok dun bila motawal u sog duma.'" ¹⁶ Dadi, ma' long pa ni Isus dun, "Og mibinaya' mimung mokuna bu og ".mikuna ilan mimung ombinaya' ilan

Pidonsama' nosop ni Isus tumalu'pa'ali sog kopatoy non

Mark 10:32-34, Luk 18:31-34

Tubus nitu', mipanow si Isus posungu' sog ¹⁷ Jerusalem. Sintak nilan koyon ompanow, pinitang non og sopulu' bu dua' sulunggu'anan non koyon sog molayu'layu' mangka non ilan tolu'oy nog, ¹⁸ "Posungu' ita lo' ini sog Jerusalem. Matong ita ditu', og Binata' sog Kilawan uokilon dia sog mokokotas nog boliananan bu sog polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu. Og gukuman nilan dianon bunu'on ¹⁹ mangka nilan ion uokiloy dia sog gongkoman nog gotowanan nog kona' bansa Hudyu. Pogwanwanon nilan ion, pogdonogon nilan ion, bu lonsangon nilan ion sog kudus. Tibua, sog ".kotolu ondow non, motubu' da ion mokpuli'

Og pingoni bosia nog gina' ni Jems ilan ni Jan

Mark 10:35-45

Tubus nitu', og duoy ni Sebedi bu og dua' kotow ²⁰ gombata' non kitu' nog glaki, migdunut ilan mangoy ditu' ni Isus mangka ion inglu'ud sog sungu'an ni Isus po' ongon kolegan non mongoni. ²¹ Dadi, sinakan ion ni Isus nog, "Olo og kolegan mu koy-?"on

Tinumabal og glibun koyon nog, "Tugdak mu pa dianakon nog bila matong na mogdatu' a, dia mu pa pingkud og sala kotow bata' u koni dapit sog glintu mu bu og sala kotow sop koni dia dapit sog bibang ".mu

Tinabal ion ni Isus nog, "Da' mu kosabut bog olo ²² og pingoni niu koyon. Mogaga niu ta' gidoy og sin-?"saan nog posungu' u poglogogaon

Tinumabal og dua' kotow gombata' nog glibun ".koyon nog, "O'o, mogaga nami da ion

nog da' kopus non. ³⁰ Tibua, modakol og gotow nog mikuna nog mimung ombinaya' ilan. Bu modakol dosop og gotowanan nog mibinaya' nog mimung ".mokuna ilan

Og pononggi'an pa'ali sog tinindanan moginangsog glupa' nog gotow

Tubus nitu', si Isus miguksug nog pononggi'an. Long non dun, "Og kopogdatu' nog **20** Mikpongon ompononggi' dia sog gotow kitu' nog glupa' non pimulanan nog bolagon nog molongas og bunga non, og ngalan non og paras. Dali' ondow pa og bonua, minangoy na ion monontong nog gotow nog ain moleg tindanan moginang sog glupa' non koyon. ² Dangan ion mikotongow nog tindanan non, miglokoposadan nilan nog boyadan non dianilan solad dinari po' ma' nitu' og golaga' nog sondow. Dadi, minangoy ilan na moginang sog glupa' non koyon. ³ Dangan miginonga' monek gondow, minangoy ion puli' sog tobu'an. Mitongow non og duma gotowanan nog da' ginang nilan, da' lual og mogindogindog ilan tibua. ⁴ Dadi, tinolu'an non ilan nog, 'Angoy amu poginang ditu' sog glupa' u po' boyadan ku da amu nog golaga' nog ain og miinang niu.' ⁵ Dadi, minangoy ilan moginang ditu'. Og gapu' nog glupa' koyon, dangan minatong og tasondow bu miginonga' monog gondow, mikpuli' nosop sog tobu'an bu ma' nitu' dosop ininang non. ⁶ Dangan dali' na sindop ondow, mikpuli' nosop ion sog tobu'an bu mikotongow ion nosop nog gotowanan ditu' nog og duma da' ginang nilan. Dadi, sinakan non ilan nog, 'Iduma ma' nion amu ma, polo' indogindog amu ma tibua? Ondi' amu ma moginang?' ⁷ Tinumabal ilan nog, 'Da'idun buan og tumindan dianami.' Dadi, tinumabal og gapu' nog glupa' koyon nog, 'Bila ma' nitu', angoy amu poginang sog glupa' u.' Dadi, minangoy ilan moginang ditu' ".di, minangoy ilan moginang ditu' Dangan sindop ondow na, miktalu' og gapu' nog" ⁸ glupa' koyon dia sog sosoligan non. Long non dun, 'Polumpuk mu og glam nog gotowanan koyon nog miginang sog glupa' u gondow koni. Pogunaoy mu mogbayad ain og mibinaya', mangka mu si'oy boyadoy ain og mikuna kitu'.' ⁹ Dadi, sinabi non og gotowanan kitu' nog miktolipun ilan moginang nog poksindop na og gondow bu binoyadan non ilan nog golaga' nog sondow. ¹⁰ Dadi, dangan boyadan non na bosia og gotowanan kitu' nog mikuna moginang, migdodama ilan bosia nog modakoldakol og motabuk nilan dia sog mibinaya' kitu' moginang. Tibua, migbatuk da kodakol og binayad non dianilan. ¹¹ Tinabuk nilan notibua og boyadan koyon dianilan kobon nilan mokumodumod bu tinolu'an nilan og gapu' nog glupa' koyon nog, ¹² 'Og mibinaya'

inikotan og asnu bu og nati non. Ubad niu bu oit niu dini nakon. ³ Bu bila ongon og moksak dun dianiu bog iduma ubadon niu ma, tabal niu tibua nog ongon og kobalan nog Kounutan dun. Po' tugdakon da ".dianiu

Sa'an ini miinang po' og kotumanan nog tinalu' ⁴ nog polomolatas nog talu' nog Mikpongon kobon ,nitu' nog

Talu' niu sog gotowanan sog Sion, tontong niu" ⁵ og datu' niu posungu' na matong dianiu. Ombaba' og bolotabat non bu poksakoy ion sog asnu, og † ".sinokayan non koyon og nati nog asnu

Dadi, mipanow og sulunggu'anan kitu' bu inunut ⁶ nilan og pimali ni Isus kitu' dianilan. ⁷ Inoit nilan og asnu kitu', ilan nog nati non, ditu' ni Isus bu inonigan nilan nog glogdoyanan nilan mangka na sokoyoy ni Isus. ⁸ Og gotowanan koyon nog landu' kodakol, pingdondam nilan og sulagbonanan nilan dia sog dalan koyon nog bianan ni Isus. Og duma sop mikpongalap ilan nog dawon mama' nog dawon nog bunga mangka nilan botangoy sog dalan. ^{†9} Og gotowanan koyon nog migunut dia ni Isus sog gunan binaya' non, miglongag ilan mokpogekes nog, "Songlitan og pangkat ni Apu' Dabid! Pipia ion nog minangoy dini bianan sog ngalan nog Mikpongon!

"!Songlitan og Mikpongon

Dangan minatong si Isus sog Jerusalem, misas- ¹⁰ ow og glam nog gotowanan koyon dion bu miksi- "?naksakoy ilan nog, "Sima gidoy og gotow koyon Tinumabal og gotowanan koyon nog mik- ¹¹ pogunut dia ni Isus nog, "Ion non ini si Isus, og polo- ".molatas nog miktidu sog Nasaret ditu' sog Galili

Si Isus minangoy sog Baloy nog Poktomuyandia sog Mikpongon

Mark 11:15-19, Luk 19:45-48, Jan 2:13-22

Tubus nitu', si Isus sinumolod sog glomalomaan ¹² nog Baloy nog Poktomuyan koyon dia sog Mikpongon mangka non pomugowoy og glam nog gotowanan koyon nog mikpogdagangdagang bu polonaluyanan. Bu pimolituka' non og glomisananan nog polomolos nog sin asta og gingkudananan nog mikpogdagang nog kolopatianan.

¹³ Kobon non moktalu' nog, "Sinulat dia sog Kitab og talu' nog Mikpongon nog, 'Og baloy u iningolanan og baloy nog pogyokinan.' † Tibua, inimung niu nog "!glihanan nog polonakowanan

Solian ni Isus sog glomalomaan nog Baloy koy- ¹⁴ on nog Poktomuyan, og butaanan bu og gotowanan kitu' nog di' mokopanow, mikpolani ilan dianon bu kiuli'an non ilan. ¹⁵ Tibua, og mokokotas nog bo-

Sakaraya 9:9. Og Sion koni og kodua' ngalan nog Jerusalem. †

†† Ma' nitu' og botad nog kopogba'asa nilan dia sog datu'.

‡ Isaya 56:7

Miktalu' si Isus nog, "O'o, motud doda' nog mok- ²³ inum amu sog ginuman ku. Tibua, kona' u og momil- i' bog sima og mingkud sog dapit glintu u otawaka sog dapit bibang u. Po' og gingkudananan koyon ".donsama' na piksimpan nog Gama' u

Dangan midongog itu' nog sopulu' sulang- ²⁴ gu'anan koyon, kodoluon ilan bosia dun og piginang nog pigilug koyon dua' kotow. ²⁵ Dadi, pilumpuk ilan ni Isus mangka non ilan tolu'oy nog, "Kosunan niu nog og kodotu'an dini sog dunya pogboya'an nilan og pigotowan nilan. Bu ain mokokotas dianilan pogboya'an nilan dosop ain ombaba' pa dianilan. ²⁶ Tibua amu, sumboy ondi' amu ma' nilan. Suga'id non, ain og moleg nog ion og motas dianiu, sumboy ion mimung og sosugu'on niu. ²⁷ Bu ain sop dianiu og moleg nog ion og mokuna, sumboy ion mimung nog gulipon niu. ²⁸ Domikian da ma' nog Binata' sog Kilawan, onda' ion angoy dini sog dunya po' bagun ion tobangan, suga'id non, bagun ion og tumabang bu moguakil nog glawas non bunu'on bagun modakol og gotowanan og molokat tidu sog ".kouliponan nog dusa

Kiuli'an ni Isus og dua' kotow buta

Mark 10:46-52, Luk 18:35-43

Dangan ginumonat si Isus ilan nog sulang- ²⁹ gu'anan non sog koliwagan bonua nog Jeriku, modakol og gotowanan nog mikpogunut dianilan. ³⁰ Ongon og dua' kotow buta, dia ilan pogingkud sog goksid nog dalan. Dangan kisunan nilan nog posungu' mian ditu' si Isus, miglongag ilan moktawag, "Kounutan! Pangkat ni Apu' Dabid! Kololatoy mu pa ami!" ³¹ Pomagon ilan si'oy nog gotowanan dion, posisaya' ilan da poktawag nog, "Kounutan! Pangkat "!ni Apu' Dabid! Kololatoy mu pa ami, su'usa Dadi, migindog si Isus mangka non ilan sobioy ³² bu poksak, "Olo og kolegan niu nog inangon ku dia- "?niu

Tinumabal ilan nog, "Kounutan, moleg ami ³³ bosia mokotongow puli'." ³⁴ Dadi, milolat si Isus dianilan mangka non tuyokoy og mataanan nilan. Sog sododu'un koyon mikotongow ilan bu migunut ilan .dianon

Og ba'asa dia ni Isus kosolod non ditu' sog Jerusalem

Mark 11:1-11, Luk 19:28-40, Jan 20:12-19

Dangan molanilani ilan na sog Jerusalem, mi- ²¹ natong ilan sog Betpage, ditu' sog pun bilid nog Olibu. Dinondag ni Isus moguna ditu' og dua' kotow sulunggu'anan koyon. ² Bu miktalu' ion dianilan nog, "Angoy amu sog gimbolayan koyon. Matong amu ditu', mokotongow amu mogdayun nog

ku tiniduan og baya' u koni moginang nog ma' nini koni. ²⁵Og sak u koni mama' nini, sima og migbogoy nog baya' dia ni Jan nog Polomunyang nog momunyang nog gotowanan? Og Mikpongon ta' otawaka og

”?gotow Dadi, miksinaksakoy ilan, nog ilan bu ilan, “Bila ini tolu'on ta nog dia tidu sog Mikpongon og baya' ni Jan, tobalon non ita nog iduma buan da' ita ma tud dianon? ²⁶Tibua, bila sop tolu'on ta nog tidu dia sog gotow og baya' non, mondok ita sop nog gotowanan po' og tud nilan si Jan, ion og polomolatas nog talu' nog Mikpongon.” ²⁷Dadi, tinabal nilan si “.Isus nog, “Da' a sunoy. Ondi' nami kosunan Dadi, miktalu' sop si Isus dianilan nog, “Bila ma' nitu', di' u sop posunon dianiu bog sima migbogoy dianakon nog baya' nog mokopoginang u nog ma' “.nini koni

Og pononggi'an pa'ali sog dua' kotow pogilug

Ma' long sop ni Isus dun, “Pomikil niu polo'ma. ²⁸Ongon og gotow nog dua' kotow gombata' non nog lunsan laki. Minangoy ion sog gulangbata' mangka poktalu' nog, ‘Nu', angoy a pa poginang sog binalan ta kitu' gondow koni.’ ²⁹Tinumabal og bata' non koyon nog, ‘Ondi' u.’ Tibua, sintak non mokpikilpikil dun, miksop og pikilan non bu minangoy da ion ditu'. ³⁰Tubus nitu', og gama' nilan koyon minangoy sop sog bata' non koyon nog kongudan mangka non sop dondagoy mangoy moginang sog binalan nilan koyon. Tinumabal og bata' non koyon nog, ‘O'o, “.Ama'.' Tibua, onda' da ion angoy ditu' Long sop ni Isus dianilan, “Bila buan amu, sima ³¹ma sog dua' kotow koyon og ininang non og glegan ”?nog gama' non “.Tinumabal ilan nog, “Og gulangbata' kitu' Dadi, miktalu' nosop si Isus nog, “Tolu'on ku dianiu, nog og polongabatanan nog buis bu og tungkagonanan mokuna pa dianiu numun kitu' mampu' sog pigdotu'an nog Mikpongon. ³²Po' sa'an minangoy dini niu si Jan nog Polomunyang po' potongowon non dianiu og bianan nog boya'an mimung modulus amu dun. Tibua, onda' amu tud dianon. Bigya' non, og polongabatanan nog buis bu og tungkagonanan, tinumud ilan dianon nog boya'an miksop og polomotadon nilan. Bu minsan mitongow niu na ilan nog ma' nion ilan, onda' amu da lota' moginang nog “.dusa bu tud dianon

Og pononggi'an pa'ali sog gotowanannog minaksa nog glupa'

Mark 12:1-12, Luk 20:9-19

Tubus nitu', miktalu' si Isus nog, “Pokinongogoy ³³ni u nosop og solabuk pononggi'an koni. Ongon og

liananan bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, miglolingit ilan dianon dangan mitongow nilan og kosobu'sobu' nog gininang non bu midongog nilan og gekes nog gombata'anan ditu' sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan koy-”!on nog, “Songlitan og pangkat ni Apu' Dabid Miksak og mokokotas nog boliananan bu ¹⁶polopanadanan kitu' dia ni Isus nog, “Midongog mu ”?dota' bog olo og pogekekeson nilan koyon Tinumabal ion nog, “O'o, midongog u da. Onda' niu ta' buan sibon kobasta og sinulat dia sog Kitab nog, ‘Og gombata'anan asta og populaanan, †””?pikponadan mu moksanglit Tubus nitu', ginonatan non ilan mangka ion an- ¹⁷.goy sog bonua nog Betani bu ditu' ion kisogobian

Og kayu nog pilota' ni Isus mogbunga

Mark 11:12-14,20-24

Migboloma' sisolom, mikpuli' si Isus ditu' sog ¹⁸Jerusalem. Sonuk non ompanow kigutoman ion. ¹⁹Mikotongow ion nog kayu sog goksid nog dalan og ngalan non igera. Dadi, pilonian non bosia, tibua, da'idun og mitongow non nog bunga non lual da lunsan dawon. Dadi, tinolu'an non kayu koyon nog, “Ondi' a na nododa' mogbunga mokpuli'.” Bu .sododu'un mibotug og kayu koyon Dangan mitongow nog sulanggu'anan non nog ²⁰sododu'un mibotug og kayu koyon, kisobu'an ilan dun kobon nilan moktalu' nog, “Iduma ion gidoy mi-”?botug ma mogdayun og kayu koyon Dadi, tinumabal si Isus nog, “Tolu'on ku dianiu, ²¹nog bila sumalig amu sog Mikpongon bu ondi' amu mogdua'dua', kona' tibua og minang niu mama' nog miinang u sog kayu koyon. Suga'id non, minsan sagya tolu'an niu og bulud koni nog, ‘Awa' a dini bu poglalin ka sog dagat,' motuman na doda' og talu' niu koyon. ²²Bila tumud amu nog motabuk niu, minsan olo pongonion niu dia sog Mikpongon bianan “.dia sog gyakin, motabuk niu nododa'

Sinak nilan og piktidian nog baya' ni Isus

Mark 11:27-33, Luk 20:1-8

Tubus nion, sinumolod si Isus ditu' sog glomalo- ²³maan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon mangka ion pokpanad sog gotowanan. Sonuk non mokpanad, ongon mikpolani dianon nog mokokotas nog boliananan bu kobogolalan nog gotow Hudyu mangka ilan poksak nog, “Olo baya' mu moginang nog ma' nion koyon? Bu sima og migbo-”?goy dianika nog baya' koyon Tinabal non ilan nog, “Sakan ku dosop amu. Bila ²⁴tobalon niu akon, posunon ku dosop dianiu bog ain

Dangan midongog nog mokokotas nog bo-⁴⁵liananan bu parasiuanan og pononggi'ananan ni Isus koyon, misabut nilan nog ilan og pigdolilan non koyon. ⁴⁶Dadi, minontong ilan nog pondayan nog bagun nilan ion kukpa'an. Tibua, miondok ilan sog gotowanan po' tinumud ilan nog si Isus og polomolatas nog talu' nog Mikpongon

Og koponnggat nog Mikpongon di' ba'is bolibadan

Luk 14:15-24

Tubus nitu', miguksug nosop si Isus og pononggi'an. ²Ma' long non dun, "Og kopogdatu' nog Mikpongon ompononggi' dia sog sala kotow datu' nog miksimpan nog kologya'an po' koingon og bata' non nog glaki. ³Dadi, dinumondag ion nog sosugu'onanan non mangoy mongonggat nog pimosobutan non kitu' sumakup sog kologya'an non koyon. Tibua, migbolibad ilan. ⁴Tubus nitu', dinondag non nosop og duma sosugu'onanan non mangka ion poktalunog, 'Talu' niu dia sog sosuku pimosobutan kitu' nog misimpan na og dulang, bu pinumbali' na og sapi'ananku, asta og piglombu' kitu' nog natiananku, bu sagad na og glam non. Dadi, sumboy tumua' ilan na nog kologya'an koni. ⁵Tibua, da' nilan ponglengleng, suga'id non, mikpokpanow ilan tanan. Og sala kotow minangoy sog binalan non. Bu og sala kotow sop minangoy mogdagangdagang. ⁶Bu og dumaanan ginanggut nilan og sosugu'onanan nog datu' kitu' mangka nilan pokposokitoy bu og duma pomunu'oy. ⁷Dadi, linolingitan tokodoy og datu' koyon dun. Bu dinondag non og sundaluanan non nog ongoyon nilan pomunu'oy bu pondoksuloy og koliwagan bonua nog gotowanan koyon. ⁸Tubus nitu', tinolu'an non og duma sosugu'onanan non nog, 'Misimpan na og kologya'an koni, tibua, og pimosobutan ku kitu', ondi' ilan patut sumakup dun. ⁹Dadi, angoy amu dia sog kosompagan nog gotowanan mangka niu onggat mangoy sumakup nog kologya'an koni ain og motongow niu.' ¹⁰Dadi, minangoy og sosugu'onanan koyon dia sog dalananan mangka nilan polumpukoy og gotowanan nog ain mitongow nilan, molongas otawaka molaton nog gotow. Dadi, og baloy koyon miponu' nog gotowanan nog sinumakup nog kologya'an koyon. Dangan sinumolod og datu' koyon po' tonton-¹¹gon non og gotowanan koyon dion, mitongow non og sala kotow nog da' posolugoy nog ponopoton kaing. ¹²Miktalu' og datu' koyon nog, 'Le, olo lo' ma kisolodoy mu koyon dini nog saka da' a ponapot nog ponopoton kaing?' Da' pokotabal og gotow koyon. ¹³Dadi, dinondag non og sosugu'onanan non nog, 'Balud niu gotow koyon mangka niu tikpu' sog

gotow nog togo binalan nog pimulan non nog bolagon nog ngalan non og paras. Inalad non og binalan non koyon mangka ion poglokukut nog pogdogyakan nog bunga nog bolagon non koyon. Bu imungan non nog glockowlockow nog pogolongan. Tubus nitu', piaksa non og binalan non koyon mangka ion panow sog len bonua

Dangan dali' na pongupu'oy og bunga nog po-³⁴mulan non koyon, dinondag non og sosugu'onanan non mangoy mongabat nog bahagi' non ditu' sog gotowanan kitu' nog minaksa nog pomulan non koyon. ³⁵Tibua, dangan minatong ilan ditu', ginanggut ilan nog minaksa koyon. Og sala kotow sosugu'on non koyon pigbadas nilan. Og sala kotow sop binunu' nilan. Bu og kotolu non binatu nilan. ³⁶Tubus nitu', dinumondag nosop ion nog len sosugu'onanan non nog labi pa kodakol sog dinondag non kitu' tigana'. Tibua, og minaksa koyon, ma' nitu' dosop og ginandun nilan sog sosugu'onanan non kitu'. ³⁷Bu sog gimpusan, dinondag non og dili bata' non mangoy ditu' po' long non dun, 'Pogbotadan nilan ini og bata' u koni.' ³⁸Tibua, dangan mitongow nog minaksa kitu' og bata' non koyon, mikpoksitalu' ilan nog, 'Koyon na, og bata' nog gapu' nog glupa' koni. Alung, ongoyon ta ion bunu'oy po' bagun da ita na og gapu' nog glupa' koni.' ³⁹Dadi, ginanggut nilan og bata' non koyon sog molayu' mangka nilan .bunu'oy

Dadi, long pa ni Isus dianilan, "Bila matong na ⁴⁰og gapu' nog binalan koyon, olo gidoy og gondunon non sog gotowanan kitu' nog minaksa koyon di-
?"anon

Tinumabal ilan nog, "Pomunu'on non nododa' ⁴¹og gotowanan kitu' nog mokolaton mangka non poksaoy og pomulan non koyon sog len gotowanan nog ain mogbogoy dianon nog bahagi' non giap matong og tang non

Dadi, long sop ni Isus dun dianilan, "Da' niu ta' ⁴²buan kobasta og sinulat kitu' sog Kitab nog, 'Og batu kitu' nog mosolag, nog pigbongkis nog polongimung nog baloy, miimung tanan nog bololaga' nog polongkapan sog glam non. Ion non da og ginangnog nog Mikpongon bu molongas itu' tokodoy dia
† † †.sog tinontongan ta

Long pa ni Isus dun, "Dadi, tolu'on ku dianiu, og ⁴³bahagi' niu sog pigdotu'an nog Mikpongon owi'on dianiu bu bogoyon dia sog len gotowanan nog kona' niu salu bansa po' mokopoginang ilan nog ginang kitu' nog kosu'atan og Mikpongon dun. [⁴⁴Simasi-
ma og ombuksak sog batu koni, molupot nododa' og glawas non. Bu ain sop og kolobu'an nog batu koy-
[" .on, ompusat og glawas non dun

gulangbata' og balulibun koyon. ²⁶ Saka minatoy dosop og glaki koyon nog da' pa bata' nilan. Tubus nitu', pigduoy nosop ion nog kotolu. Asta og pitu kotow pomogilug koyon mikobian mogduoy dia sog balulibun koyon. Tibua, lunsan ilan mikpomatoy nog da'idun og bata' nilan. ²⁷ Da' ion kobon, og balulibun koyon minatoy dosop. ²⁸ Dadi, bila matong gondow nog potubu'on og gotowanan tidu matoy, sima ma gidoy sog pitu kotow kitu' nog pomogilug og kodumanan nog glibun koyon, nog saka og glam
 "nilan koyon mikobian mogduoy dianon
 Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Milapang amu ²⁹ doda' tokodoy po' onda'idun sabut niu nog sinulat dia sog Kitab otawaka og dasig nog Mikpongon. ³⁰ Po' bila matong na potubu'on nog Mikpongon og gotowanan tidu matoy, ondi' ilan na mokpogduoy po' mama' ilan na nog moloikatanan sog glangit. ³¹ Bu pa'ali sop sog kopotubu' nog gotowanan tidu matoy, onda' niu ta' kobasta og tinalu' nog Mikpongon diani nog, ³² 'Akon og Mikpongon nog ion non og poktomuyon kitu' ni Abraham, ni Isak, bu ni Jakub.' † Og ma'ana nog talu' nog Mikpongon kitu', kona' ion og poktomuyon nog ain minatoy, suga'id
 ".non, ain totubu'
 Dangan midongog nog gotowanan og tabal ni Is- ³³
 us sog sadusiuanan koyon, kisobu'an ilan nog pikpanad non koyon

Og bololaga' sog glam nog dondagan

Mark 12:28-34, Luk 10:25-28

Dangan midongog nog parasiuanan nog dinag ³⁴ dia ni Isus og sadusiuanan koyon, linumpukan nilan si Isus. ³⁵ Og sala kotow dianilan moto tokodoy nog botad, sinulayan non si Isus moksak nog, ³⁶ "Polopanad, olo og dondagan kitu' nog bololaga' "sog glam non dia sog Botad
 Tinabal ion ni Isus nog, "Sumboy potigbungon ³⁷ mu og glolaman mu sog Pogbaya' nog ion og Diwata mu, tidu sog pusung mu, mangoy sog glimukud mu, asta sog glam nog pomikilan mu.' ††³⁸ Ion non ini og mikuna nog bololaga' sog glam nog dondagan. ³⁹ Bu ngon dosop og kodua' non nog ma' da nitu'. 'Sumboy molalam a sog sumbaloy mu mama' da nog glolaman mu sog dili glawas mu.' ⁴⁰ Bila miunut mu og dua' buk koni, og glam nog dondagan dia sog Botad nog sinulat ni Muses bu tidu sog polomolatasanan
 ".kobon nitu', miunut mu na og glam non

glowasan, ditu' sog kodoloman. Bu ditu' ion poglu-
 "'lad bu pongolongot og ngisianan non
 Bu linuksad ni Isus tumalu' nog, "Modakol bosia ¹⁴
 og pimosunan nog Mikpongon, tibua, mika'an da og
 ".mipili' non

Og sak pa'ali sog kopogbayad nog buis

Mark 12:13-17, Luk 20:20-26

Tubus nitu', linumuas og parasiuanan koyon ¹⁵ mangka ilan pogupakat bog olo pondayan nilan bagun nilan ion mosa'ut bianan sog talu' non. ¹⁶ Dadi, dinondag nilan og duma sulanggu'anan nilan bu duma gla'ayatanan ni Herod mangoy ditu' ni Isus po' pogolapsobapan nilan ion. Dangan minatong ilan ditu' non, miktalu' ilan nog, "Polopanad, kosunan nami nog ika, muktalu' a nog motud bu dumalan og pikpanad mu koyon pa'ali sog polomotadon nog glegan nog Mikpongon. Bu kisunan nami dosop nog ika, ondi' a mogbigya' nog gotow minsan andun kotas non. ¹⁷ Dadi buan, sog pikilan mu, mogusoy ta' nog mogbayad ita nog buis dia ni Sisar
 "otawaka di'
 Tibua, kisunan ni Isus bog olo og punan nilan ¹⁸ moksak dun. Dadi, tinabal non ilan nog, "Iduma poksulaysulayan niu ma akon? Amu koyon, sagya mokpopotongow amu! ¹⁹ Takun dow og sin koyon nog pogbayad nog buis." Dadi, pitongow nilan dianon og sin koyon. ²⁰ Sinakan non ilan nog, "Sima og glodawan nog mitagu' dia sog sin koni? Bu sima og
 "ngalan nog misulat koyon dini
 ".Long nilan dun, "Si Sisar ma ²¹
 Miktalu' si Isus nog, "Dadi, bogoy niu dia ni Sisar ain dianon. Bu bogoy niu dosop dia sog Mikpongon ain dianon." ²² Dangan midongog nilan itu' kisobu'an ilan tokodoy dun bu ginonatan nilan si Isus

Og sak pa'ali sog kopokpotubu' nog gotowanan tidu matoy

Mark 12:18-27, Luk 20:27-40

Sog gondow koyon, ngon dosop sadusiuanan ²³ mikpolani dia ni Isus. Og gotowanan koyon, ondi' ilan tumud nog ngon motubu' puli' tidu matoy. Dadi, miksak ilan dia ni Isus nog, ²⁴ "Polopanad, ma' long pa nog sinulat kitu' ni Muses dianita nog bila og sala kopogduayan nog matoy og glaki non nog da' ilan pogbata', sumboy og balulibun koyon pogduoyon nog pimikitan non bagun da bila mogbata' ilan, mimung da ma' nog bata' nilan nog glaki non kitu' tigana'. ²⁵ Ati, ngon og pitu kotow dianami, pomogilug nog lunsan laki. Og gulangbata' koyon dianilan migduoy nog saka minatoy nog da' ilan pogbata'. Tubus nion, pigduoy nosop nog dumapit sog

Exodus 3:6. Og pigolong ni Isus koni nog minatoy, og † glawas nilan. Po' og glimukud nilan totubu' da ditu' sog glangit. Bu moktamuy ilan da ditu'. †† Deuteronomy 6:5 ‡ Levitikus 19:18

Tibua, amu, na' niu potianganon nog sobion amu⁸ nog Rabi po' pomogilug amu glam niu bu solabuk da og polopanad niu.⁹ Na' amu dosop sumabi nog Ama' sog minsan sima dini sog glupa'an po' solabuk da og Gama' niu. Ion non og Mikpongon nog ditu' sog glangit.¹⁰ Bu na' niu potianganon nog sobion amu nog gotowanan nog kounutan po' solabuk da og Kounutan niu nog ion non ion og Kristu.¹¹ Og motas sog glam niu sumboy mimung og sosugu'on niu.¹² Po' simasima og mokpotas nog dili glawas non, poboba'on da nog Mikpongon. Tibua, simasima og mokpobaba' nog bolotabat non, potason sop ion .nog Mikpongon Kosusasusa amu, og polopanadanan nog botad¹³ nog bansa Hudyu bu og parasiuanan koyon, mokpopotongow amu tibua! Pinintu' niu og binaan mangoy sog pigdotu'an nog Mikpongon. Ompok amu mampu' dun bu opa'on niu pa og gotowanan .koyon nog moleg bosia mampu' dun Kosusasusa amu, og polopanadanan nog bo-¹⁴] tad nog bansa Hudyu bu parasiuanan, mokpopotongow amu tibua! Og ginang niu moglimbung dia sog balulibunanan bagun niu malap og gakodanan nilan. Bu bila mogyakin amu, popoyaton niu tokodoy po' balu'balu' molongas amu da nog gotow. Tibua, sog binaya' nog gondow, ombogat tokodoy og poli- [hala' nog Mikpongon dianiu Kosusasusa amu, og polopanadanan nog botad¹⁵ nog bansa Hudyu bu parasiuanan, mokpopotongow amu tibua! Uliton niu og gliwag nog bonua bu tumolipag amu nog dagat monontong nog sala kotow si'oy nog moleg mokokunut dia sog pikpanad niu. Bila mokokunut na dianiu, imungon niu nog labi pa kolaton non dia sog kohinangan niu nog ditu' sig- .buoy sog danow nog gapuy Kosusasusa amu, nog amu og buta nog monulu¹⁶ dia sog gotowanan! Po' long niu dun, bila og gotow moksapa dia sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, mogusoy da nog di' si'oy tumanon. Tibua, long niu dun, bila moksapa dia sog bulawan nog polongkapan nog Baloy nog Poktomuyan koyon, sumboy nododa' tumanon non og sapa non koyon.¹⁷ Buta amu doda' bu gumowon amu. Ain ma og bololaga'? Og bulawan ta' otawaka og Baloy koyon nog Poktomuyan? Og Baloy nododa' nog Poktomuyan po' ain sog dialom non miimung og mosigda dun.¹⁸ Bu long niu sop dun, bila og gotow moksapa dia sog pomolasan, mogusoy da nog di' non si'oy tumanon. Tibua, long niu dun, bila moksapa dia sog binotang kitu' sog pomolasan, sumboy tumanon non nododa' og sapa non koyon.¹⁹ Og buta amu doda'! Ain ma og bololaga', og pimalas ta' otawaka og pomolasan ta'? Og pomolasan nododa' po' ain binotang sog pomolasan miimung mosigda dun.²⁰ Dadi,

Og sak pa'ali sog Kristu

Mark 12:35-37, Luk 20:41-44

Sog solian pa moglumpuk nog parasiuanan koy-⁴¹ on dion, sinakan ilan ni Isus nog,⁴² "Olo pikilan niu "?pa'ali sog Kristu? Sima gidoy ion pangkat dun Tinabal nilan si Isus nog, "Og pangkat le ni Apu' ".Dabid

Dadi, miktalu' si Isus, "Bila ma' nitu', olo sabap⁴³ non nog si Dabid, binaan sog Bolakat nog Mikpongon, iningolanan non ion nog Kounutan non? Po' long pa ni Dabid dun,⁴⁴ 'Og Pogbaya' miktalu' dia sog Kounutan ku, ingkud a sog dapit glintu u asta imungon ku og bantaanan mu nog gindogan nog botis mu?'⁴⁵ Dadi, bila si Dabid, iningolanan non na og Kristu nog Kounutan non, olo ma og kipongkatoy ni Dabid dianon?"⁴⁶ Da'idun, sala kotow si'oy dianilan, og mikotabal minsan sotoktang si'oy. Dadi, tidu .dion, da' ilan na gilul' moksak dianon

Og pidonsama' ni Isus tumalu' dia sog polopanadanan nog botad bu sog parasiuanan

Mark 12:38-39, Luk 11:43,46, 20:45-46

Tubus nitu', miktalu' si Isus dia sog gotowanan bu sulunggu'an non nog,² "Og²³ polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu bu parasiuanan, binogayan ilan nog polosuku'an mokpanad nog botad nog pibian dia ni Muses.³ Dadi, sumboy pokokunut amu sog glam nog pikpanad nilan koyon. Tibua, na' niu poglogilingan og kohinangan nilan koyon po' onda' nilan unutoy og dili pikpanad nilan koyon.⁴ Po' og dondagananan nilan sog gotowanan ompononggi' dia sog ombogat nog gobotan nog pipisan nilan dia sog gotowanan. Tibua, minsan og kolongkenge nilan, di' nilan tanan potobangon mokpitang dun.⁵ Glam nog kohinangan nilan koyon inangon nilan bagun tibua motongow nog gotowanan. Tontong niu polo'ma, pisolag nilan og togu'an nog pinulatan nilan nog talu' nog Kitab nog pingogbod nilan dia sog bingkonan non bu dia sog gangasanan nilan. †† Bu pimoyaba' nilan og gyambuyambu nog sudung nog ponopoton nilan.⁶ Bu bila dia ilan sog kologya'an, kolegan nilan dia ilan pingkudoy sog gingkudan nog gotow kitu' nog pogodaban. Bu bila dia ilan sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu, kolegan nilan dia ilan pingkudoy sog gingkudan nog mokokotas nog gotow.⁷ Bu moleg ilan dosop nog pogodaban bu golunon nog gotowanan bila dia ilan sog kosompa- ‡.gan, bu sobion ilan nog gotowanan nog Rabi

Salmu 110:1 †† Deuteronomy 6:8 ‡ Og Rabi koni, og † ma'ana non, og polopanad kitu' nog modalom og sabut non nog .sinulat dia sog Kitab

mimunu' kitu' dia sog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon kobon nitu'.³² Dadi, doksu' niu na og mokolaton kitu' nog kohinangan nog mokogulanganan niu kobon nitu'

Amu og mamakanan. Amu og tupu'anan nog"³³ mamak kitu' nog mokolala. Olo gidoy og pondayan niu bagun amu mokopolaguy sog polihala' kitu' dianiu sog danow nog gapuy?³⁴ Dadi, sa'an itu' popongoyon ku dini niu og polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon, bu og gotowanan kitu' nog mokotalus, bu og polopanadanan nog motud. Tibua, og duma pomunu'on niu bu lonsangon niu sog kudus. Og duma sop pogbodason niu dia sog baloyanan nog poglumpukan niu, bu minsan ain ilan angoy nog bonuaanan losigon niu da ilan.³⁵ Sabap ditu', amu da kosakan nog dugu' nog glam nog pimunu' nog gotowanan kitu' nog midulus dini sog glupa'an. Miktolipun sog kobunu' dia ni Abel nog da' sala' non, asta sog kobunu' kitu' dia ni Sakaraya, og bata' kitu' ni Barakaya. Binunu' niu ditu' sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon sog golot nog dugu' kitu' nog mosigda bu sog pomolasan.³⁶ Tolu'on ku dianiu, og gotowanan numun koni, ilan da og ".kodotongan nog glam non koni

Milolat si Isus sog gotow Jerusalem

Luk 13:34-35

Ma' long sop ni Isus dun, "O Jerusalem,³⁷ Jerusalem, og gotowanan mu, pimunu' nilan og polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon. Bu pimatunilan ain og pipangoy non dion nika. Miobon u na bosia moleg lumumpuk nog gotowanan mu bagun ku ilan musiba', mama' nog dolukan nog dugba'an non nog gokpak non og gititanan non. Tibua, ompok ilan dun.³⁸ Tontong mu numun kitu', og baloy mu tinolikudan na nog Mikpongon.³⁹ Tolu'on ku dianika, nog ondi' mu nododa' akon motongow mokpuli' asta matong gondow kitu' nog mokpoktalun' og gotowanan mu nog, 'Pipia ion nog "'!minangoy dini bianan sog ngalan nog Mikpongon

Og gindanan sog gimpusan nog gondow

Mark 13:1-2, Luk 21:5-6

Tubus nitu', linumiu si Isus tidu sog Baloy **24** koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Sonuk non ompanow, mikpolani dianon og sulangu'anan non bu pigdolit nilan og Baloy nog Poktomuyan koyon bu og gimbolayan koyon sog glumibut non.² Dadi, miktalu' si Isus dianilan nog, "Og pigdolit niu koyon, tolu'on ku dianiu nog ngon gondow non nog minsan solabuk si'oy og polongkapan non koyon nog batu nog mitongow niu, da'idun

bila sumapa og gotow dia sog pomolasan, misunu' dosop ain og binotang dion.²¹ Bu bila sumapa og gotow dia sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, misunu' dosop og Mikpongon nog ion migonong dion.²² Bu bila sumapa og gotow dia sog glangit, misunu' og gingkudan datu' nog Mikpongon bu ion nog miningkud dion Kosusasusa amu, og polopanadanan nog botad"²³ nog bansa Hudyu bu parasiuanan, mokpopotongow amu tibua! Migbogoy amu nog kosopulu' bahagi' nog palapalaanan niu dia sog Mikpongon, tibua, onda' niu unutoy og bololaga' dia sog botad, bu pigbigya' niu og gotowanan, bu di' amu mololat dianilan, bu di' amu kopongondolan. Ininang niu bosia itu' poguna, nog di' niu dosop lota'an og donsama' kitu'.²⁴ Amu og buta nog minulu' dia sog gotowanan! Og gininang niu domikian da ma' nog minum amu nog ginumon bila poligu'an nog kamel, tibua, bila sagya †.da opunan nog glangow, di' amu minum dun Kosusasusa amu, og polopanadanan nog botad"²⁵ nog bansa Hudyu bu parasiuanan, mokpopotongow amu tibua! Bila mongugas amu nog saguk bu pinggan, lonu'an niu tibua og dibabow non, saka og dialom non kolomu'lomu' da. Domikian da ma' nog dialom pikilan niu nog landu' gabak bu lumobug amu sog dili glegan niu.²⁶ Amu parasiuanan, og buta amu doda'! Sumboy lonu'an niu pa poguna og dialom koyon. Po' bila milonu' na, og dibabow non .si'oy molonu' dosop Kosusasusa amu, og polopanadanan nog botad"²⁷ nog bansa Hudyu bu og parasiuanan, mokpopotongow amu tibua! Mama' amu nog globonganan nog pinintaan nog puti'. Molongas pogbontayan og dibabow non, tibua, sog dialom non miponu' nog tulananan bu kolomu'lomu'.²⁸ Domikian da ma' nion amu. Pogbontayan amu nog gotowanan mama' amu da nog midulus, tibua, sog dialom sagya amu da mokpopotongow bu landu' amu tokodoy nog pokolatun' nog gotow Kosusasusa amu, og polopanadanan nog botad"²⁹ nog bansa Hudyu bu parasiuanan, mokpopotongow amu tibua! Po' pingimungan niu nog gindanan og globonganan nog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon, bu pingdo'itdo'itan niu og globonganan nog gotowanan kitu' nog midulus dia sog Mikpongon.³⁰ Bu ma' long niu dun, 'Somo' totubu' ami pa sog masa nilan kitu' kobon nitu', ondi' ami na doda' mampu' dia sog mokogulanganan ta kitu' momunu' nog polomolatasanan kitu' kobon nitu'.'³¹ Bu long pa ni Isus dun, "Amu tanan og tinumaksi' nog dili glawas niu nog amu og pangkat nog

Og ma'ana non, bila dondagan kitu' nog da' dogo ma'ana † non, loliagon ilan mogunut dun. Tibua, ain og dondagan kitu' nog .togo ma'ana, ompok ilan mogunut dun

ilan sog glowasan nog baloy nilan, ondi' ilan na mokotagad mogdangan monolimpan. ¹⁸ Bu ain sop og gotowanan nog kotangan nog ditu' ilan sog binalan, ondi' ilan na dosop mokotagad muli' malap nog sulagbon nilan. ¹⁹ Bu sog tang koyon, kololatlat ain bodosanan bu ain og tigubata' po' ngon og kolumbketan nilan. ²⁰ Pogyokinoy niu nog og kopoglaguy niu ondi' motang sog timpu dupi' bu sog Gondow nog Pogulali. ²¹ Po' sog tang koyon, landu' na og sinsaan nog gotowanan. Da' sibon kobianoy og ma'nion koyon nog sinsaan tidu pa sog tolipunan nog dunya. Bu og sinsaan koyon ondi' kobotukan. ²² Somo' onda' kulangoy nog Mikpongon og ginondowan nog sinsaan nilan koyon posungu', motipot nododa' pomatoy og gotowanan. Tibua, sa'an itu' kulangan .non po' sabap sog pigotowan non Sog tang koyon, bila ngon moktalu' dianiug nog, "²³ 'Tontong niu, koni na og Kristu!' otawaka, 'Kitu' da ion!' na' amu tokodoy tumud dun. ²⁴ Po' modakol og mokponua' nog polomolatasanan nog di' motud bu og gotowanan nog mogbalu'balu' nog ilan dow og Kristu. Bu poginangon nilan og gingyata'anan bu og kosobu'sobu' bagun nilan moit og gotowanan, bu asta og pigotowan nog Mikpongon somo' moit nilan da bosia. ²⁵ Dadi, pongmohilat amu po' sa'an ini pidonsama' u tumalu' dianiug bagun amu mosimpan Dadi, bila ngon og moktalu' dianiug nog, 'Og Pi-"²⁶ pangoy kitu' nog Mikpongon Mogdatu', ditu' ion sog bonua kitu' nog da'idun migonong dun, na' amu mangoy ditu'. Otawaka, 'Dion ion mimintu' sog dialom baloy,' na' amu tumud dun. ²⁷ Po' bila matong na og gondow nog pogdatong nog Binata' sog Kilawan, ompononggi' sog kilat nog gomonsunoy pa diadia pogbusiat tidu sog silangan mangoy sog sindopan. ²⁸ Ma' long pa nog ponolu'on dun, 'Ain og kibotangan nog bangkoy, ditu' dosop pogdopu'oy "' .kuman nog guakanan

Og pokpuli' nog Binata' sog Kilawan

Mark 13:24-27, Luk 21:25-28

Ma' long pa ni Isus, "Ampun modoksu' og glogon ²⁹ koyon, mogdolom mogdayun og gondow, og bulan ondi' na sumilow, og bitunanan sog glangit mokpogogdag, bu og glam nog dia sog glangit mokpok-sop og botanganan nilan. ³⁰ Sog tang koyon, motongow na sog glangit og gindanan nog Binata' sog Kilawan. Bu og glam nog binonsaan sog glupa'an koni mokponglangos. Bu motongow nilan og Binata' sog Kilawan posungu' matong mogunut dia sog ginampol, bu dunut landu' silow bu og kotas nog baya' non. ³¹ Bu bianan sog koponombuli' non nog mosikad, og moloikatanan non mangoy ilan lumimud og pigotowan nog Mikpongon sog pat pi-gyulu nog dunya

nododa' mosama' dun dia sog kibotangan non koyon .on po' glam non koyon motipot pomoktugban Dangan minatong ilan ditu' sog bulud nog Olibu, ³ miningkud si Isus bu mikpolani dianon og sulangu'anan non nog ilanilan da, mangka ilan poksak dianon nog, "Kounutan, talu' mu pa dianami bog nanu gidoy ion kotuman. Bu olo og gindanan dun og tang nog kopokpuli' mu dini bu og gimpusan nog gondow"⁴ Tinumabal si Isus nog, "Pokpotubud amu bagun ⁴ amu ondi' kolimbungan. ⁵ Po' modakol og matong nog gomiton nilan og ngalan ku. Tolu'on nilan nog ilan dow og Kristu. Bu modakol og kolimbungan dun. ⁶ Bu bila mokodongog amu nog gonek nog mogbunu' bu og dongogan nog mogbunu', na' amu kigla'an dun po' og glam non koyon sumboy nododa' ion mian. Tibua, kona' pa ion og doksu'an. ⁷ Po' og binonsaan mokpogbunu' ilan bu ilan. Bu og pigdotu'an mantu dosop sog len pigdotu'an. Bu ngon dosop mian og gunus bu og glinug sog ainain nog bonua. ⁸ Og glam nini og tolipunan pa nog glogon nog ompononggi' dia sog glibun nog pinokitan Tubus nitu', pongukpa'an amu mangka nilan"⁹ amu pokposokitoy bu pomunu'oy. Bu pokongitan amu nog glam nog binonsaan sabap sog kopokokunut niu dianakon. ¹⁰ Sabap ditu', modakol og lumota' mongandol dianakon mangka ilan pokinongitoy nog ilan bu ilan nog boya'an uokilon ilan sog gla'at nog ain minanta dianilan. ¹¹ Bu modakol mokponua' nog polomolatasanan nog di' motud bu modakol nog gotowanan og moit nilan. ¹² Bu sabap sog kopogloknat nog kohinangan nog mokolaton, og kodokolan tumigdown na og glolat nilan. ¹³ Tibua, simasima og mokogaga asta sog doksu'an, motabang ion. ¹⁴ Bu og Gomba'is koni nog Guksugan pa'ali sog kopogdatu' nog Mikpongon ompulonag na sog tibuk nog dunya bu kosunan na nog glam nog gotow og motud. Tubus nitu', mangka na da- .tong og bungkas

Og posungu' matong nog pihit sog gotowanan

Mark 13:14-23, Luk 21:20-24

Long sop ni Isus, "Og polomolatas kitu' nog si ¹⁵ Daniel, pidonsama' non tumalu' kobon nitu' nog ngon motongow niu nog pindogon dia sog dugu nog mosigda og landu' kolaton nog mimung moglomu' dun og Baloy kitu' nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. † (Sumboy mosabut nog ain og mogbasta nini!) ¹⁶ Bila, motongow niu na nog mituman na og tinalu' ni Daniel kitu', ain og gotowanan dini sog Judia koni, sumboy mokpolaguy ilan na sog kobukidan. ¹⁷ Bu ain sop og gotowanan nog kotangan nog dia

Og pononggi'an pa'ali sog sosoligannog kosoligan bu ondi' kosoligan

Luk 12:41-48

Ma' long sop ni Isus dun, "Og sosoligan kitu' nog ⁴⁵ kosoligan bu moto momikil, ion og ginuokilan kitu' nog kounutan non nog baya' mogokbit bu mogusi-ba' dia sog pakasi sosoligan non sog tang nog ngon kobalan nilan dun. ⁴⁶ Kuntungan og sosoligan kitu', nog kidotongan nog kounutan non sonuk non moginang nog dinondag kitu' moginang dianon. ⁴⁷ Tolu'on ku dianiu, og sosoligan koyon, uokilan nododa' ion nog baya' mogokbit sog glam nog gakod nog kounutan non koyon. ⁴⁸ Tibua, bila mama' nog sosoligan kitu' nog molaton, nog moktalu' sog dialom pikilan non nog, 'E! Mobon pa datong og kounutan ku,' ⁴⁹ bu mangka non tolipunoy mogdanog og pakasi sosoligananan non koyon, mangka ion poglokanlokan, bu dumuma moginuminum sog polonginumanan. ⁵⁰ Kotokowan ion nog matong og kounutan non koyon sog gondow nog da' non bibola'oy bu sog tang nog da' non dodomaoy. ⁵¹ Og sosoligan koyon pogoktadon doda' ion nog kounutan non koyon mangka non ion pompu'oy mosinsa sog gotowanan kitu' nog mokpopotongow tibua. Bu ditu' ilan poglulad bu mongolongot og ".ngisianan nilan

Og pononggi'an pa'ali sog sopulu' kodologaan

Ma' long pa ni Isus, "Sog gondow nog **25** mokpuli' og Binata' sog Kilawan dini sog glu-pa'an, og kopogdatu' nog Mikpongon mama' nog kibianbianan nog sopulu' kodologaan. Og kodologaan koyon, og monala kotow dianilan, mikpogoit ilan nog polita'an nilan lumumpak nog pongantim. ² Og lima kotow dianilan gumowon bu og lima kotow sop moto momikil. ³ Og gumowon kitu', mikpitang ilan si'oy nog polita'an, da' ilan poksimpan nog dungag nog gas nilan. ⁴ Tibua, og duma nog lima kotow kitu', miksimpan ilan nog dungag nog gas nilan dia sog polita'an nilan. ⁵ Miobon tokodoy og pongantim kitu'. Dadi, sintak nilan mogbagad dun, tulugon ilan tokodoy boya'an nog miko-tulug ilan

Dangan midopot tonga' gobi, ngon og gekes" ⁶ nog, 'Koni na og pongantim kitu'! Angoy niu na ion lumpak!' ⁷ Dadi, mikpoktanud og glam nog kodologaan kitu' mangka nilan sugioy og polita'an nilan. ⁸ Miktalu' og lima kotow kitu' nog gumowon sog mokokoto kitu' momikil, 'Bogayan ami pole nog gas niu koyon mika'an si'oy po' dali' na kopalong og polita'an nami koni.' ⁹ Tinumabal og lima kotow koyon, 'Ondi' amu na le kotulan dun po' lomom-

Og gindanan nog kopokpuli' non sog dunya

Mark 13:28-31, Luk 21:29-33

Ma' long pa ni Isus, "Ma' nini og manad niu dia ³² sog kayu kitu' nog igera, bila lumoklag na bu pogbogudawon, kosunan niu nog dali' na og timpu podos. ³³ Domikian dosop nog bila motongow niu na og glam nog piktal'u u koni mituman na, dali' u na datong. ³⁴ Po' tolu'on ku dianiu, mangka si'oy kotipot pomatoy og gotowanan numun koni, motuman na og glam nog piktal'u u koni dianiu. ³⁵ Og glangit bu glupa'an solianlian da, tibua, og talu' u moksam-".poyumul nododa'

Da'idun og mokosun nog tang nog kopokpuli'nog Binata' sog Kilawan

Mark 13:32-37, Luk 17:26-30,34-36

Ma' long pa ni Isus, "Da'idun og mokosun dun ³⁶ sala kotow si'oy og gondow otawaka og tang, minsan si'oy og moloikatanan sog glangit otawaka og Bata'. Da'idun mokosun dun lual da og Gama'. ³⁷ Dadi, bila dali' na datong og Binata' sog Kilawan, og glangkalangka nog gotowanan mama' dosop nog polomotadon nog gotowanan kitu' sog masa ni Nowa kobon nitu'. ³⁸ Po' sog da' pa datong og glayas nog masa ni Nowa, og poginangon nog gotowanan mikpoglokanlokan, mikpoginuminum, bu mimogduoy, asta sog gondow nog sinumolod si Nowa sog gagyung kitu' nog inimung non. ³⁹ Onda'idun og sinisini nilan dun nog ngon posungu' matong, asta minatong sog gondow kitu' nog miglayas, bu mitipot ilan kolomos. Domikian dosop ma' nitu' og kobianbianan nog gotowanan bila matong na og Binata' sog Kilawan. ⁴⁰ Sog tang koyon, dua' kotow glaki ditu' sog binalan, og sala kotow oiton, bu og sala kotow sop ombagak. ⁴¹ Bu dua' kotow glibun solian nilan gumiling, og sala kotow oiton, bu og sala kotow .sop ombagak

Dadi, sa'an sumboy kobon non pongmohilat" ⁴² amu po' ondi' niu kosunan bog olo ondowoy dun og pogdatong nog Kounutan niu. ⁴³ Sabut niu og poktolu'on ku koni. Ibalat da sog gapu' nog baloy nog pinokowan, somo' kisunan non bosia bog andun kodalom nog gobi og pogdatong nog polonakow kitu', oyanaan non nododa' bagun da ondi' ion mokosolod. ⁴⁴ Domikian da ma' nitu', nog sumboy moksimpan amu kobon non, po' og Binata' sog Kilawan matong ".sog tang nog da' niu dodomaoy

Tontong mu ini! Mikuntung u pa dun laga' nog dua' ngibu sop og dakol non.' ²³ Dadi, tinolu'an ion nog kounutan non koyon nog, 'Omba'is a doda' nog sosoligan, kosoligan ka tokodoy. Kosoligan ka ma sog mika'an, dadi, uokilan ku sop ika mogokbit nog modakol. Angoy a na dini bu duma a mogda'da' sog kounutan mu koni!' ²⁴ Tibua, og sosoligan kitu' nog binogayan nog songibu mikpolani dosop dianon mangka poktalu' nog, 'Kounutan, kosunan ku nog ika lenlen ka nog gotow. Olapon mu minsan kona' nika og misinsa dun. Po' gumani a nog kona' nika og mimula dun. ²⁵ Miondok u dianika. Dadi, linobut u sog glupa' og binogoy mu kitu' dianakon nog sin. Koni da og sin mu kitu'.' ²⁶ Tinumabal og kounutan non koyon nog, 'Molaton ka doda' nog gotow bu molola' a nog sosoligan. Bila ma' nitu' og pikilan mu nog akon mongalap u minsan kona' u moginang dun bu gumani u nog kona' u mimula dun, ²⁷ iduma onda' nika ma buan togu'oy sog bangku og sin ku koyon bagun mogbata'? Bu bila mokpuli' u na, motabuk u itu' bosia asta og bata' non?' ²⁸ Mangka poktalu' og kounutan koyon dia sog duma sosoligananan koyon nog, 'Alap niu og sin koyon dianon mangka niu bogoy dia sog sosoligan kitu' nog sopulu' ngibu og sin non. ²⁹ Po' ain ngon na dianon, dungagan pa bagun ion kongonan. Tibua, ain da'idun dianon, minsan og dakoldakol non na, owa'on pa dianon. ³⁰ Og sosoligan koni nog da' sagnat non tikpu' niu na sog glowasan, ditu' sog kodoloman. Bu ditu' ".ion poglulad bu pongolongot og ngisianan non

Og pononggi'an pa'ali sog bilibiliananbu og kaminganan

Ma' long pa ni Isus dun, "Bila mokpuli' na dini ³¹ og Binata' sog Kilawan, dunut kosilow nog baya' non, bu glam nog moloikatanan mogunut dianon, mingkud na ion dia sog gingkudan datu' bu sumilow og kotas non. ³² Og glam nog binonsaan polimudon dianon mangka non ilan bohogi'oy dua' bahagi' mama' nog polongipat nog bilibilianan nog siboyon non og bilibilianan dia sog kaminganan. ³³ Og Datu' kitu', siboyon non ain og midulus, bu dia non podopitoy sog glintu non. Bu ain sop og da' kodulus, dia non podopitoy sog bibang non. ³⁴ Tubus nitu', moktalu' og Datu' koyon dia sog gotowanon nog dia dapit sog glintu non nog, 'Angoy amu na dini, amu og pipia nog Gama' u. Tabuk niu na og pusaka' niu nog ion non og pigdotu'an nog Mikpongon nog sinimpan kitu' dianiu tidu pa sog tolipunan nog kopokpongon nog dunya. ³⁵ Po' kobon nog mogutom u, piokan niu akon. Kobon nog kinuow u, piinum niu akon. Onda' niu si'oy akon kilolaoy, tino-lima' niu da akon sog baloyanan niu. ³⁶ Dangan kion-

lomon da dianami. Suga'id non, angoy amu saluy dia sog ain og togo gas.' ¹⁰ Dadi, minangoy og lima kotow koyon sumaluy nog gas nilan. Likud nilan koyon ompanow, minatong og pongantim kitu'. Og lima kotow kitu' nog misimpan, migunut ilan na ditu' sog poglokoingan kitu'. Dangan mikosolod ilan .tibua, pinintu' sop og bongawan kitu' Onda' kobon golot non, minatong dosop og li-" ¹¹ ma kotow kitu'. Bu mikibuka' ilan bosia, 'Kounutan! Kounutan! Buka'oy niu pa ami su'usa!' ¹² Tibua, tinabal non ilan nog, 'Tolu'on ku dianiu, ondi' u amu ".kilolaan Dadi, long ni Isus dun, "Pongmohilat amu po' ¹³ ondi' niu kosunan bog olo ondowoy dun otawaka ".tangoy dun nog pokpuli' u dini

Og pononggi'an pa'ali sog tolu kotow sosoligananan

Luk 19:11-27

Ma' long pa ni Isus, "Sog gondow nog mokpuli' ¹⁴ og Binata' sog Kilawan dini sog glupa'an, og kopogdatu' nog Mikpongon mama' dosop nog gotow kitu' nog minangoy sog molayu' nog bonua. Tibua, mangka si'oy ion gonat, pilimud non poguna og sosoligananan non mangka non pomilinoy dianilan og golota'anan non. ¹⁵ Binogayan non og monala kotow dianilan ain og goktob nog omba'ug nilan. Og sala kotow binogayan non nog lima ngibu og pilak. Og sala kotow sop binogayan non nog dua' ngibu. Bu og sala kotow sop binogayan non nog songibu, mangka na ion gonat. ¹⁶ Og sosoligan kitu' nog binogayan nog lima ngibu, piglitu non mogdayun og sin kitu'. Dadi, mikuntung ion dun laga' nog lima ngibu pilak. ¹⁷ Ma' dosop nitu' og sosoligan kitu' nog binogayan nog dua' ngibu, bu mikuntung dosop ion dun laga' nog dua' ngibu pilak. ¹⁸ Tibua, og gotow kitu' nog binogayan nog songibu, inangoy non lobutoy .dia sog glupa' og sin nog kounutan non kitu' Dangan miobon ion, minuli' og kounutan nilan" ¹⁹ kitu' mangka non polimudoy og sosoligananan non po' mogbahagi' ilan. ²⁰ Og sosoligan kitu' nog binogayan non nog lima ngibu, pinitang non sog kounutan non koyon og guntung non kitu' mangka poktalu' nog, 'Kounutan, inuakil mu dianakon og lima ngibu. Tontong mu ini! Mikuntung u pa dun laga' nog lima ngibu sop og dakol non.' ²¹ Dadi, tinolu'an ion nog kounutan non koyon nog, 'Omba'is a doda' nog sosoligan, kosoligan ka tokodoy. Kosoligan ka ma sog mika'an, dadi, uokilan ku sop ika mogokbit nog modakol. Angoy a na dini bu duma a mogda'da' sog kounutan mu koni!' ²² Tubus nitu', og sosoligan kitu' nog binogayan non nog dua' ngibu, mikpolani dosop dianon mangka poktalu' nog, 'Kounutan, inuakil mu dianakon og dua' ngibu.

Sog tang nog kopoktalu' ni Isus koyon dun, og ³ mokokotas nog boliananan, bu og kobogolalan nog bansa Hudyu, miglumpuk ilan ditu' sog baloy moso- lag nog kounutan nog boliananan nog si Kaypas. ⁴ Pigisunisunan nilan bog olo bianan nilan mukpa' dia ni Isus nog mondom da'idun og mokosun dun mangka nilan si'oy ion bunu'oy. ⁵ Tibua, long nilan dun, "Sumboy di' ta ion ukpa'an nog motang sog gondow nog kologya'an koyon nog Linius po' ".gomonsunoy mokpogulek og gotowanan dun

Pimogomutan si Isus ditu' sog Betani

Mark 14:3-9, Jan 12:1-8

Kobon ni Isus sog Betani, ditu' sog baloy ni ⁶ Simun nog bakas gipulon, ⁷ sonuk nilan mogadap kuman, ngon sala kotow glibun nog mikpolani dianon. Migoit ion nog glana momut nog landu' kologan. Og pogomut koyon, tinagu' non dia sog glolonan nog inimung tidu sog batu puti'. Sokali' non tinuyung og pogomut koyon, dia sog glimpulu ni Isus. ⁸ Dangan mitongow itu' nog sulanggu'anan ni Isus, piglolingitan nilan og glibun koyon bu ininggula'an nilan og pogomut kitu'. Mikpokundomondom ilan nog, "Pigostaan non og pogomut koyon!" ⁹ Somo' bosia ion piksaluy, modakol nododa' nog sin og om- ".bogoy dia sog miskinananan
Kisunan ni Isus og pikumodumod nilan koyon. ¹⁰ Dadi, miktalu' ion nog, "Balan niu moksasow dia sog glibun koni. Og gininang non koni dianakon molongas tokodoy. ¹¹ Amu, kobon non mokunul amu da nog miskin. Tibua akon, ondi' ita niu kobon non mokunul. ¹² Sa'an ini ma' nini og ininang non dianakon po' og kopoksimpan non nog glawas u bila lobongon u na. ¹³ Dadi, tolu'on ku dianiu, minsan ain ustaloy og Gomba'is nog Guksugan sog gliwag nog dunya koni, og gininang nog glibun koni dianakon ".mosuksug dosop po' og pomondoman dianon

Minangoy si Judas mogupakat dia sog mokokotasnog boliananan

Mark 14:10-11, Luk 22:3-6

Tubus nitu', sala kotow sog sopulu' bu dua' su- ¹⁴ langgu'anan non kitu' nog si Judas Iskariot, minangoy ditu' sog mokokotas nog boliananan ¹⁵ mangka ion poksak ditu' nog, "Andun ma og bogoyon niu dianakon, bila muakil u dianiu si Isus?" Dadi, binogayan nilan ion nog tolu pulu' lad og solapi'. ¹⁶ Tidu dion, minamal si Judas monontong nog pondayan .non bagun non muakil si Isus dianilan

da'an u nog ponopoton, piponopotan niu akon. Kobon nog ondi' u mokodag, inusiba' niu akon. Bu '.kobon nog mikolobusu u, binontow niu akon Tubus nitu', og gotowanan nog midulus, tuma- "³⁷ bal ilan nog, 'Kounutan, nanu nami ika mitongow nog kigutoman ka nog piokan nami ika? Otawaka, kinuow a nog piinum nami ika? ³⁸ Nanu nami sop ika tinolima' nog saka da' nami ika kilolaoy? Otawaka, nanu a kionda'an nog ponopoton nog piponopotan nami ika? ³⁹ Bu nanu nami ika binontow nog ondi' a mokodag otawaka mikolobusu a?' ⁴⁰ Tobalon ilan nog Datu' koyon nog ma' nini, 'Tolu'on ku dianiu, nog minsan olo og miinang niu dia sog pigilugananan ku nog ombaba' ilan nog gotow, og ginang '.niu koyon dia niu nakon ininang Tubus nitu', miktalu' ion dia sog gotowanan "⁴¹ nog dia dapit sog bibang non nog, 'Awa' amu dini nakon, amu koyon pinolihala' amu na nog Mikpongon. Ditu' amu angoy sog danow nog gapuy kitu' nog di' ompalong nog sinimpan dia ni Kindagow bu glam nog gla'ayatanan non nog moloikatanan. ⁴² Po' kobon nog migutom u, da' niu akon pokanoy. Kinuow u, tibua, onda' niu akon pinumoy. ⁴³ Dangan pa da' niu akon kilolaoy, da' niu tanan akon tolima'oy sog baloyanan niu. Onda'idun og ponopoton ku, tibua, onda' niu tanan akon poponopotoy. Kobon nog ondi' u mokodag bu mikolobusu u, onda' niu '.tanan akon usiba'oy
Tubus nitu', tumabal ilan dianon nog, "⁴⁴ 'Kounutan, nanu nami ika mitongow nog migutom a, otawaka kinuow a, otawaka da' nami ika kilolaoy, otawaka da'idun ponopoton mu, otawaka ondi' a mokodag, otawaka mikolobusu a, nog da' nami ika '?tobangoy
Tobalon non ilan nog, 'Tolu'on ku dianiu, nog "⁴⁵ og da' niu inangoy nog molongas dianilan nog ombaba' ilan nog gotow, onda' niu dosop itu' inangoy '.dianakon
Tubus nitu', og gotowanan koyon, ditu' ilan po- "⁴⁶ pongoyoy sog posakit kitu' nog da'idun kopus non. Tibua, og gotowanan kitu' nog midulus, ditu' ilan ".popongoyoy sog kotubu' nog da' kopus non

Migupakat Ilan pa'ali sog kobunu' nilan dia ni Isus

Mark 14:1-2, Luk 22:1-2, Jan 11:45-53

Dangan linuksad na ni Isus og glam nog pik- **26**
panad non koyon, miktalu' ion dia sog sulang-
gu'anan non nog, ² "Kisunan niu nog dua' ondow dona moktolipun na og kologya'an kitu' nog Linius. Bu matong kologya'an koyon, og Binata' sog Kilawan uokilon dia sog gukum. Og gukuman di- ".anon kuduson asta matoy

bogu pasad nog Mikpongon sog gotowanan.

²⁹Tolu'on ku daniu, nog ondi' u na minum nini mokpuli' asta mogadap ita mokpuli' sog pigdotu'an nog Gama' u nog ion og Mikpongon." ³⁰Tubus nitu', mikpoksanglit ilan sog Mikpongon bianan sog bobat mangka ilan na angoy ditu' sog bulud nog Olibu

Pidonsama' ni Isus tumalu' nog sonsingan ion ni Piter

Mark 14:27-31, Luk 22:31-34, Jan 13:36-38

Sonuk nilan koyon ompanow posungu' ditu', ³¹miktalu' si Isus dianilan nog, "Gobi koni og glam niu koyon, bolongon niu akon. Po' sinulat sog Kitab nog, 'Bunu'on ku og polongipat nog bilibili bu mokpokpola' og bilibilianan non.' ³²Tibua, bila motubu' u na tidu matoy, moguna u daniu ditu' sog ".Galili

Tubus nitu', miktalu' si Piter dianon nog, ³³"Kounutan, minsan glam nilan koyon molong diani- "Ika, akon, ondi' u doda' ika bolongon Tinabal ion ni Isus nog, "Tolu'on ku dianika, ³⁴bombus, mangka si'oy poktukala' og manuk, tolu kali mu na akon sonsingoy sog gotowanan nog di' ".mu akon kilolaan

Tibua, tinumabal si Piter nog, "Kounutan, min- ³⁵san si'oy sunu'on u munu' dianika, ondi' u nododa' ika sonsingan!" Mama' dosop nitu' og tinalu' nog .duma sulanggu'anan non

Migyakin si Isus sog Getsemani

Mark 14:32-42, Luk 22:39-46

Tubus nitu', minangoy si Isus bu og sulang- ³⁶gu'anan non ditu' sog koyuan kitu' nog iningolanan og Getsemani. Miktalu' ion dianilan nog, "Pogbagad amu pa dini po' mangoy u pa dion sog gunanunan koyon mogyakin." ³⁷Inoit non si Piter bu og dua' kotow gombata' ni Sebedi. Bu mibatik non na nog landu' og susaan non bu ombogat og pikilan non. ³⁸Dadi, miktalu' ion dianilan nog, "Landu' u na kobogatoy nog susaan ku nog boya'an agonagon u na matoy dun. Pogbagad amu pa dini bu duma amu ".dianakon mogonduk mogyakin

Tubus nitu', minangoy ion sog gunanunan ko- ³⁹longod mangka ion lob mogyakin. Long non dun, "Ama', somo' bosia mogusoy dianika, awa' mu pa dianakon og posungu' u koni poglogogaon nog sinsaan. Tibua, sumboy kona' og glegan ku og ".kunut, suga'id non, og glegan mu Tubus nitu', mikpuli' ion ditu' sog tolu kotow su- ⁴⁰langgu'anan non koyon. Mitongow non ilan nog mikponulug ilan. Miktalu' ion dia ni Piter nog, "Iduma ion ondi' amu mokogaga dumuma mogonduk

Og gimpuasan ni Isus bu sulanggu'anan non-mogadap moglobungan

Mark 14:12-21, Luk 22:7-14,21-23, Jan 13:21-30

Dangan minatong og tigana' ondow nog kolo- ¹⁷gya'an kitu' nog iningolanan nog Pan Nog Da' Potulinoy, mikpolani og sulanggu'anan ni Isus dianon mangka ilan poksak nog, "Kounutan, ain ka koleg "?simpanoy nog globungan mu nog Liniusan Tinumabal si Isus nog, "Angoy amu sog koliwa- ¹⁸gan bonua koyon, ditu' sog baloy nog sala kotow kitu'. Bu talu' niu dianon nog, 'Og Polopanad miktalu' nog, dali' na datong og sosa' kitu' dianon bu moleg ion moglobungan nog Liniusan dunut og sulang- ".gu'anan non dini sog baloy mu Dadi, ininang nilan ma' nog tinalu' ni Isus kitu' ¹⁹dianilan. Dadi, pigasip nilan dion og globungan koy- .on nog iningolanan og Liniusan

Dangan miglogobi na, migadap si Isus bu og ²⁰sopulu' bu dua' sulanggu'anan non koyon kuman. ²¹Sonuk nilan koyon kuman, miktalu' ion nog, "Tolu'on ku daniu, og sala kotow daniu mongula'at ".dianakon

Dadi, migla'at og dialom pikilan nilan dun bu ²²monala kotow dianilan mikpoksak nog, "Kounutan, "?kona' u ta' gidoy ion Tinumabal si Isus nog, "Og posungu' kitu' ²³mongula'at dianakon, ion non og minabang kitu' kuman dia sog ponaksan ku. ²⁴Po' og Binata' sog Klawan, og bianan non matoy mama' nog sinulat kitu' dia sog Kitab pa'ali dianon. Tibua, kondokondok tokodoy og doksu'an nog gotow koyon nog mongula'at dianon. Golom pa bosia somo' da' na ion bo- ".ta'oy

Tubus nitu', si Judas og moksipi kitu' mongula'at ²⁵dianon, miksak nog, "Polopanad, kona' u ta' gidoy "?ion ".Tinabal ion ni Isus nog, "Ika, og pigolong u koni

Og globungan nog miimung ponondomansog kopatoy ni Isus

Mark 14:22-26, Luk 22:14-20, 1 Korintu 11:23-25

Sog sonuk nilan kuman, minalap si Isus nog pan ²⁶mangka non posolomatoy sog Mikpongon, mangka non pomitakoy mangka non pomogoyoy sog sulanggu'anan non kobon non moktalu' nog, "Tabuk niu ".ini mangka niu kan po' ion non ini og glawas u Tubus nitu', inimud non og saguk koyon dion bu ²⁷posolomatoy sog Mikpongon mangka non tulunoy sog sulanggu'anan non kobon non moktalu' nog, "Inum amu nini glam niu. ²⁸Po' ion non ini og dugu' u nog moglayas bagun kompunan og dusaanan nog modakol nog gotowanan. Ion non ini og pagon nog

sog Kitab nog sumboy nododa' ma' nini og kobian-
 "b'bianan ku
 Tubus nitu', miktalu' si Isus sog gotowanan koy-⁵⁵
 on dion nog, "Og polongla'ug u ta' nog bila ongoyon
 niu akon ukpa'oy mokpogoit amu poma nog
 kalisanan bu bobombalanan? Saka gondow gondow
 motongow niu akon mokpanad sog glomalomaan
 nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Sa-
 ka onda' niu poma akon ukpa'oy ditu'?⁵⁶ Sa'an mi-
 nang og glam non koni po' og kotumanan nog sinu-
 lat nog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon
 kobon nitu'." Tubus nitu', binolong ion nog glam
 nog sulunggu'anan non koyon po' mikpokpolaguy
 .ilan

Si Isus piadap dia sog kobogolalan koyon

Mark 14:53-65, Luk 22:54-55,63-71, Jan 18:13-14,19-24

Tubus nitu', inoit ion nog gotowanan kitu' nog⁵⁷
 minukpa' dianon ditu' sog baloy ni Kaypas, og
 kounutan nog boliananan. Ditu' miglumpuk og
 polopanadanan nog botad bu og kobogolalan.
⁵⁸Tibua, si Piter, piguyukuyukan non si Isus asta
 sog glomalomaan nog kounutan nog boliananan
 koyon. Sinumolod ion mangka ampu' mingkud dia
 sog polongipatanan koyon dion po' bagun non ko-
 sunan bog olo og gondunon nilan dia ni Isus
 Og mokokotas nog boliananan bu og glam nog⁵⁹
 polongukumanan nog bansa Hudyu nog
 miglumpuk koyon dion, minontong ilan nog taksi'
 nilan minsan si'oy di' motud bagun nilan ombunu' si
 Isus.⁶⁰ Tibua, modakol si'oy tinumaksi' dianon, on-
 da' da ion komotudoy dun. Po' di' motud og kopon-
 aksi' nilan koyon. Tubus nitu', ngon dua' kotow nog
 minindog mangka poktalu' nog,⁶¹ "Midongog nami
 og gotow koni miktalu' nog mogoba' non dow og
 Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon bu
 ompindog non dow mokpuli' sog solod nog tolu on-
 ".dow
 Dangan midongog itu' nog kounutan nog bo-⁶²
 liananan, minindog ion mangka poksak dia ni Isus
 nog, "Olo ma og tabal mu dun og sumbunganan ni-
 lan koyon dianika?"⁶³ Tibua, si Isus onda'
 .pogonekonek
 Dadi, miktalu' nosop og kounutan nog boliananan
 koyon nog, "Bianan sog ngalan nog Diwata nog da'
 kopus non, talu' mu dianami bog ika ta' og Kristu,
 "nog Bata' nog Mikpongon
 Tinumabal si Isus nog, "Mama' nog tinalu' mu⁶⁴
 koyon. Tibua, tolu'on ku dia sog glam niu. Sog guna-
 nunan koyon, motongow niu da og Binata' sog Ki-
 lawan pogingkud dia dapit sog glintu nog Pogbaya'
 nog di' kobotukan bu posungu' ion matong nog dia
 ".sog ginampol sog glangit

minsan sa oras si'oy?⁴¹ Pogonduk amu mogyakin
 bagun amu ondi' koyuba'an. Moleg da bosia og piki-
 ".lan niu, tibua, og glawas niu ondi' mokogaga
 Tubus nitu', mikpuli' nosop si Isus mogyakin.⁴²
 Long non dun, "Ama', bila di' mogusoy nog owa'on
 dianakon og sinsaan ku koni nog posungu' u poglo-
 gogaon bog di' u da kobianan, pobian mu na di-
 anakon. Po' sumboy og glegan mu og motuman,
 ".kona' og glegan ku
 Tubus nitu', mikpuli' nosop ion ditu' sog sulang-⁴³
 gu'anan non bu kidotongan non nosop ilan nog
 mikponulug ilan po' ondi' nilan nododa' kotigolan
 og tulug nilan.⁴⁴ Dadi, mikpuli' ion ditu' mogyakin
 nog ma' nog gyakin non sog kodua' kali non kitu'
 .mogyakin
 Tubus nitu', mikpuli' nosop ion ditu' sog sulang-⁴⁵
 gu'anan non mangka ion poktalu' nog, "Abu! Mik-
 pogbobilid amu poma dion motulug? Dali' na da-
 tong og tang nog uokilon na og Binata' sog Kilawan
 dia sog gongkoman nog gotowanan kitu' nog bolo-
 dusaon.⁴⁶ Dadi, pogbuat amu na po' koni na og go-
 tow kitu' nog moguakil dianakon dia sog gla'at.
 ".Alung na

Og kukpa' dia ni Isus

Mark 14:43-50, Luk 22:47-53, Jan 18:3-12

Sonuk pa ni Isus miktalu', minatong na si Judas,⁴⁷
 og duma nog sopulu' bu dua' og sulunggu'anan non
 kitu'. Modakol nog gotowanan og dunungan non
 nog migatul ilan nog kalisanan bu bobombalanan
 nilan. Pipangoy ilan nog mokokotas nog boliananan
 bu kobogolalan nog bansa Hudyu.⁴⁸ Og polonipu
 koyon nog si Judas bu og gotowanan koyon, ngon og
 koposadan nilan nog bagun nilan kilolaan si Isus.
 Long non dun, "Og gotow nog olokan ku, ion non
 ion og ponontongon niu kitu'. Dadi, ukpa'oy niu na
 ion."⁴⁹ Dadi, mikpolani si Judas dia ni Isus mangka
 ion poktalu' nog, "Polopanad, molongas gobi,"
 .mangka non olokoy si Isus
 Tinumabal si Isus nog, "Inang mu na le mog-⁵⁰
 ".dayun og gangoy mu koyon dini
 Dadi, mikpolani og gotowanan mangka nilan si Is-
 us ukpa'oy.⁵¹ Sala kotow og duma ni Isus, sinintak
 non og kalis non mangka non tigbasoy og kisonggu-
 lan nog kounutan nog boliananan koyon boya'an
 nog misikpoy tanan og tolinga non.⁵² Dadi, miktalu'
 si Isus dia sog duma non koyon nog, "Uma' mu og
 kalis mu koyon po' ain sumintak nog kalis non, kalis
 dosop og bianan non matoy.⁵³ Balu' mu dun, bila
 mokitabang u dia sog Gama' u, sododu'un popon-
 goyon non dini og glinoksa'an nog moloikatanan?
⁵⁴Tibua, bila ini mokitabang u, olo ma og kotuman
 nog pidonsama' kitu' tumalu' nog Mikpongon dia

bunu'on nilan si Isus. ² Binalud nilan ion mangka nilan ogakoy ditu' sog gubernador kitu' nog si Pilatu .mangka nilan uokiloy dianon

Si Judas mingogotan

Piginang 1:18-19

Si Judas, og mingula'at kitu' dia ni Isus, dangan ³ kisunan non nog gukuman dia ni Isus bunu'on, landu' og sonsolan non bu inuli' non bosia og sin kitu' nog binayad nog mokokotas nog boliananan bu og bogolalanan dianon nog tolu pulu' lad og solapi'.

⁴ Dangan minatong ion ditu', miktalu' ion nog, "Mikodusa u. Po' sabap dianakon mogla'at og go- .tow koyon, saka da' sala' non

Tibua, tinabal nilan ion nog, "Da' balan nami dun, .suga'id non, kosolasolaan mu na ion Dadi, linabak ni Judas og sinanan kitu' sog Baloy ⁵

nog Poktomuyan dia sog Mikpongon mangka ion panow. Tubus nitu', mingogotan ion. Binitin non og .glawas non

Og mokokotas nog boliananan kitu', pingimud ⁶ nilan og sinanan kitu' nog pinglabak ni Judas, mangka ilan poktalu' nog, "Kona' og botad nog ditu' ta togu'oy og sin koni dia sog poktogu'an nog sin dia sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon po' ion non ini og ginamit nog pogbunu' dia sog sala kotow." ⁷ Dadi, pigogupokatan nilan nog poksalyu nilan itu' nog glupa' kitu' nog molongas pondiunon.

Dadi, sinumaluy ilan nog glupa' mangka nilan imungoy nog kolobongan nog gotow nog kona' Hudyu. ⁸ Sa'an iningolanan nilan og glupa' koyon nog Glupa' nog Dugu' asta sog numun koni. ⁹ Ion non ion og kotumanan nog tinalu' nog Mikpongon kitu' bianan dia sog polomolatas non nog si Jeri- ,maya nog

Inalap nilan og tolu pulu' lad solapi' nog ginolo- ga'an dianon nog duma gotow Israel. ¹⁰ Bu ginamit nilan og solapi' koyon mangka nilan poksalyu nog glupa' nog molongas pondiunon. Ion non ini og di- .nondag nog Mikpongon dianakon

Si Isus piksumoditaan ni Pilatu

Mark 15:2-5, Luk 23:3-5, Jan 18:33-38

Dangan minatong ilan ditu', piadap nilan si Isus ¹¹ dia sog gubernador mangka non sakoy si Isus nog, "Ika ta' og datu' kitu' nog bansa Hudyu Tinumabal si Isus nog, "Mama' nog tinalu' mu .koyon

Onda' non tobaloy og sumbungan nog mokoko- ¹² tas nog boliananan koyon bu og kobogolalan koyon.

¹³ Dadi, sinakan ion ni Pilatu nog, "Onda' mu ta' ion kodongog og glam nog sumbungan nilan koyon dianika?" ¹⁴ Tibua, onda' tabal si Isus dun minsan

Pu'un midongog nog kounutan nog boliananan ⁶⁵ koyon, linolingitan ion dun. Dadi, binogyang non og ponopoton non mangka ion poktalu' nog, "Og gotow koni pigloka'loka'an non og Mikpongon. Da'idun na balan ta nog taksi' po' midongog niu na nog pigloka'loka'an non og Mikpongon. ⁶⁶ Dadi, olo "ma og koposadan niu dun

Tinumabal ilan nog, "Og gotow koyon patut .nododa' ion bunu'on

Tubus nitu', pigdula'an nilan og bayu'bayu' non ⁶⁷ mangka nilan poksuntukoy bu og dumaanan pigdapi' nilan ion ⁶⁸ kobon nilan mogwanwan dun nog, "Bila motud nog ika og Kristu, atuk mu dow buan .bog sima og sinumuntuk koyon dianika

Sinonsingan ni Piter si Isus

Mark 14:66-72, Luk 22:56-62, Jan 18:15-18,25-27

Si Piter, ditu' ion pogingkud sog glomalomaan. ⁶⁹ Sintak non mogingkudingkud dion, ngon og glibun og sosoligan nog mikpolani dianon bu poktalu' nog, "Ika si'oy, og duma a dosop ni Isus nog gotow .Galili

Tibua, minonsing si Piter dion sog kodokolan ⁷⁰ nog gotowanan. Long non dun, "Di' u sunan bog olo .og poktolu'on mu koyon

Tubus nitu', minangoy ion sog bongawan nog ⁷¹ glomalomaan kitu' bu ngon nosop og len glibun og mikotongow dianon nog miktalu' sog gotowanan koyon dion nog, "Og gotow koni, ion non ini og du- .ma kitu' ni Isus nog gotow Nasaret

Minonsing nosop si Piter dunut sinumapa nog, ⁷² ".Ondi' u doda' kilolaan og gotow koyon

Da' kobon golot non, og gotowanan koyon nog ⁷³ mipogindog dion, mikpolani dia ni Piter mangka poktalu' nog, "Da'idun dua'dua' non, ika si'oy og duma a dosop nog gotowanan koyon po' kilolaan nami .ika bianan sog kopoktalu'talu' mu

Tubus nitu', miksumpasumpa tanan si Piter dun ⁷⁴ nog, "Bila di' motud og piktalu' u koni, ngon matong dun sog kotubu' u. Ondi' u kilolaan og gotow koy- "lon

Pu'un miluksad og talu' non koyon, miktukala' og manuk. ⁷⁵ Kilobotan non og tinalu' kitu' ni Isus dianon nog, "Mangka si'oy poktukala' og manuk, tolu kali mu na akon sonsingoy nog di' mu akon kilolaan." Tubus nitu', linumi si Piter mangka ion .poglutad

Si Isus piadap dia ni Pilatu

Mark 15:1, Luk 23:1-2, Jan 18:28-32

Dangan miksisolom bonua, og glam nog ²⁷ mokokotas nog boliananan bu kobogolalan nog bansa Hudyu miksolabuk og gupakat nilan nog

Si Isus pigwanwan nog sundaluanan

Mark 15:16-20, Jan 19:2-3

Tubus nion, inoit nog sundaluanan ni Pilatu si ²⁷ Isus sog glomalomaan nog baloy non. Piglumpukan ion nog modakol nog sundaluanan. ²⁸ Inowa'an nilan ion nog ponopoton bu posolugoy nog glogdoy nog ompula. ²⁹ Tubus nitu', linumikid ilan nog bolagon nog dugion mangka nilan posolugoy dia sog gulu non bu poponogadoy og komot non nog glintu mangka ilan ponginglu'ud sog sungu'an non bu mangka nilan pogwanwanoy. Long nilan dun, "Mololaki a ma le, og datu' nog gotow Hudyu!" ³⁰ Pigdula'an nilan ion mangka nilan olapoy dianon og tagad non kitu' mangka nilan pogbombaloy sog gulu non. ³¹ Dangan midoksu' nilan na pogwanwanoy, linuas nilan na og glogdoy kitu' nog pisolug nilan dianon mangka nilan posolugoy puli' dianon og dili glogdoy non. Tubus nitu', pinitang nilan na .ion po' kuduson nilan na

Si Isus kinudus nilan

Mark 15:21-32, Luk 23:26-43, Jan 19:17-27

Sintak nilan ompanow posungu' sog kudusan ni- ³² lan kitu' dianon, milumpak nilan si Simun og gotow Sirini. Tinogol nilan mokpopisan dianon og kudus ni Isus. ³³ Da' kobon minatong ilan sog bonua nog iningolanan og Golgota. (Og ma'ana non, bakuk nog gulu.) ³⁴ Piinum nilan bosia si Isus nog ginumon nog inompu'an nog podu. Tibua, dangan kiinaman non, ompok ion minum dun. ³⁵ Tubus nilan tibua kudusoy si Isus, og ponopoton non kitu' nog linuas nilan dianon, pigbahagi' nilan bianan sog moglogindanan. ³⁶ Tubus nitu', miningkud ilan kobon nilan mogipat dianon. ³⁷ Og sumbungan kitu' dianon sinulat nog ma' nini, "Koni si Isus, og Datu' nog Bansa Hudyu." Pitapok nog sundaluanan sog kudus dia sog ditas .nog gulu ni Isus

Ngon dua' kotow polongla'ug nog kinudus ³⁸ migimpang sog kilidan non. ³⁹ Og gotowanan koyon nog mikpomian dion, pigundaundan nilan si Isus kobon nilan mokisingising ⁴⁰ bu mangka ilan poktal' nog, "Long nika dun, goba'on mu dow og Baloy nog Poktomuyan mangka mu pindogoy mokpuli' sog solod nog tolu ondow. Tobangoy mu dow buan og glawas mu! Tukpa a sog kudus mu koyon bila do- "lda' motud nog Bata' a nog Mikpongon Bu ma' nitu' dosop og gininang nog mokokotas ⁴¹ nog boliananan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, bu og kobogolalan, pigwanwan nilan dosop ion. ⁴² Long nilan dun, "Og gotow koyon, mitabang non og duma gotow saka ondi' non motabang og dili glawas non. Ion dow og Datu' nog

mika'an si'oy. Sa'an itu' kisobu'an og gubernador .koyon dun

Og kookuman nilan dia ni Isus bunu'on

Mark 15:6-15, Luk 23:13-25, Jan 18:39-19:16

Giap matong og tang nog kologya'an nog ngalan ¹⁵ non og Liniusan, og botad nog gubernador, poluason non sala kotow nog kinolobusu, ain bubuton nog gotowanan. ¹⁶ Sog tang koyon ngon sala kotow nog kinolobusu nog mibantug kolaton og kohinangan non nog ngalan non si Barabas. ¹⁷ Dadi, dangan miglumpuk na og gotowanan, sinakan ilan ni Pilatu nog, "Sima og kolegan niu nog poluason ku? Si Barabas ta', otawaka si Isus nog ion iningolanan nog Kristu?" ¹⁸ Po' kosunan ni Pilatu nog sa'an inukpa'an si Isus nog kounutananan nog Hudyu po' mik- .sibok ilan dianon

Sog solian ni Pilatu pogingkud ditu' sog ¹⁹ pongukuman non, pinoitan ion nog kodumanan non nog talu' nog ma' nini, "Na' a mogbabal nog gotow koyon nog da' og sala' non. Po' kogobi misinsa u .tokodoy nog toginopon ku pa'ali dianon Tibua, og mokokotas nog boliananan bu kobogo- ²⁰

lalan koyon tinogol nilan sumolabuk og gotowanan koyon dion nog si Barabas poluason bu si Isus og bunu'on. ²¹ Tubus nitu', miksak nosop si Pilatu dia sog gotowanan nog, "Sima sog dua' kotow koni og "?kolegan niu nog poluason ku"!Miglongag ilan tumabal nog, "Si Barabas Tinabal ilan ni Pilatu nog, "Dadi buan, olo ma og ²² gondunon ku dia ni Isus nog iningolanan nog Kris- "?tu

"!Miglongag ilan tumabal nog, "Kudus mu ion Iduma? Olo og sala' nog miinang nog gotow" ²³ "?koni

Tibua, posisaya' nilan tanan posikadoy og gapis"!nilan nog, "Kudus mu ion Dangan kisunan ni Pilatu nog da'idun na og mi- ²⁴ nang non dun po' og gotowanan moglamlam ilan na mokpoksasow, minalap ion nog tubig mangka ion pongugas nog komot non sog sungu'an nog gotowanan mangka ion poktal' nog, "Di' u na kosakan nog dugu' bu og kopatoy nog gotow koni. ".Suga'id non, amu na og kosakan dun

Tinumabal og glam nog gotowanan koyon nog, ²⁵ "O'o, ami na bu asta og gombata'anan nami og kosakan dun." ²⁶ Tubus nitu', piluas ni Pilatu si Barabas tidu sog kolobusuan mangka non dondagoy nog pogbodason si Isus, mangka non uokiloy dia sog sundaluanan nog kuduson nilan na .ion

Og kolobong dia ni Isus

Mark 15:42-47, Luk 23:50-56, Jan 19:38-42

Dangan miksindopondow na, ngon minatong ⁵⁷ sala kotow nog doyahan nog gotow Arimatea og ngalan non si Jusep. Ion si'oy og sulanggu' dosop ni Isus. ⁵⁸ Minangoy ion ditu' ni Pilatu mangka non pogbubutoy og bangkoy ni Isus. Dinondag ni Pilatu nog bogoyon na dianon og bangkoy ni Isus koyon. ⁵⁹ Dadi, inangoy non og bangkoy koyon mangka non putusoy nog bulus ⁶⁰ mangka non botangoy og bangkoy ni Isus koyon ditu' sog globong non nog bogu kodoksu' luangoy dia sog pampang, mangka non lilidoy nog mosolag nog batu og totimpong nog bongawan nog globong koyon mangka ion uli'. ⁶¹ Si Maria Magdalena bu sala kotow Maria kitu', min- ingkud ilan sog sungu'an nog globong koyon

Og migipat sog globong

Migboloma' ion og Gondow nog Pogulali. Og ⁶² mokokotas nog boliananan bu parasiuanan minan- goy ditu' ni Pilatu mangka pogabit nog, ⁶³ "Gubernador, kolobotan nami nog kobon nog totubu' pa og moloput kitu', miktalu' ion nog bila matoy dow ion, sog kotolu ondow non, motubu' dow ion puli'. ⁶⁴ Dadi Gubernur, molongas bosia bila ngon og modondag mu mogipat nog globong non kitu' sog solod nog kotolu ondow. Po' gomonsunoy ongoyon dokowoy nog sulanggu'anan non og bangkoy non, mangka nilan tolu'oy dia sog gotowanan nog mitubu' ion puli' tidu matoy. Bila ma' nitu' og ginan- gon nilan, labi pa kolaton og doksu' nog gloput ni- ".lan koyon dia sog gloput non kitu' Tinumabal si Pilatu nog, "Mokodyadi ion. Pokpi- ⁶⁵ tang amu nog sundaluanan ditu' bu amu na koto mogipat dun mahatul." ⁶⁶ Dadi, migoit ilan nog sundaluanan ditu' bu pidokotan nilan nog gindanan nilan dun og goksid nog batu koyon nog timpong nog globong non koyon mangka nilan dondagoy mogi- .pat mahatul

Mitubu' si Isus tidu matoy

Mark 16:1-10, Luk 24:1-12, Jan 20:1-10

Milibuas og Gondow nog Pogulali, dangan **28** migdali'ondow nog moglogondow Duminggu, si Maria Magdalena bu og sangoy non kitu' nog si .Maria, inangoy nilan tontongoy og globong kitu' Gomonsunoy pa miglinug nog landu' kosikad po' ² og moloikat nog Mikpongon minonog tidu sog glangit mangka non ongoyoy lilidoy og batu nog timpong nog globong kitu' mangka non ingkudoy. ³ Og bayu'bayu' non sinumilow mama' nog kilat, bu og ponopoton non puti' ma' nog gabun. ⁴ Og pogipat

bansa Israel? Tontongon ta dow buan bog mokotukpa ta' doda' ion dia sog kudas non. Bila mokotukpa na ion, mangka ita pa tud dun. ⁴³ Sinumalig ion sog Mikpongon. Tontongon ta dow buan bog moleg ta' og Mikpongon tumabang dianon numun kitu' po' miktalu' ion nog Bata' dow ion nog Mikpongon."

⁴⁴ Bu og polongla'uganan kitu' nog kinudus sog .molani non, dinumuma dosop mogwanwan dianon

Og kopatoy ni Isus

Mark 15:33-41, Luk 23:44-49, Jan 19:28-30

Tidu sog miglotuondow mangoy sog miginonga' ⁴⁵ monog gondow, migdolom og tibuk nog bonua. ⁴⁶ Bu dangan miginonga' na monog gondow, miktalu' si Isus nog mosikad, "Eli, Eli lama sabaktani?" Og ma'ana non, "Diwata u, Diwata u, iduma pitiang mu "?ma akon

Dangan midongog nog duma gotowanan koyon ⁴⁷ nog mikpogindog dion, miktalu' ilan nog, "Sinabi non og polomolatas kitu' nog si Iladya." ⁴⁸ Bu ngon og sala kotow dianilan ginumobok mangka alap nog ponopoton nog kodikpol bu molamit mangka potosopoy nog glanggow mangka non tukogoy sog so- sungit bu tokmo'oy dia sog baba' ni Isus bagun non .bosia mosoksop

Tibua, og dumaanan dion miktalu' nog, "Potiang ⁴⁹ mu ion po' tontongon ta bog ongoyon ta' doda' ion tobangoy ni Iladya." ⁵⁰ Tubus nitu', miktalu' nosop si Isus nog mosikad mangka na ion kotoktus. ⁵¹ Sog tang koyon, og ponopoton kitu' nog modikpol og bolot sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpon- gon, migbogyang poginonga' tidu sog ditas mangoy sog silung. Miglinug og glupa'an bu og batuanan mikpogbola'. ⁵² Bu og kolobongan mikpogbuka' bu modakol og pigotowan nog Mikpongon nog mikpo- matoy na nog mitubu' puli'. ⁵³ Mikpongluas ilan tidu sog globonganan nilan. Bu dangan mitubu' puli' si Isus tidu matoy, minangoy ilan sog Jerusalem. Bu modakol og gotowanan og mikotongow dianilan di- .tu'

Og sundaluanan bu kounutan nilan nog migipat ⁵⁴ dia ni Isus sog kudas, dangan miglinug bu miton- gow nilan og glam nog bianbian koyon, kiendokan ilan tokodoy dun mangka ilan poktalu' nog, "Motud "!doda' nog ion og Bata' nog Mikpongon

Ngon dion og modakol dosop og kolibunanan ⁵⁵ nog mikpogbantoy sog molayu'layu'. Mikpogunut ilan dia ni Isus tidu sog Galili nog mina'ub nog ku- lang ni Isus. ⁵⁶ Og dumaanan nilan koyon dion, si Maria Magdalena. Bu si Maria nog og gina' ni Jems .ilan ni Jusep, bu og gina' nog gombata' ni Sebedi

pondayan nilan dun, binogayan nilan og polongipatanan kitu' nog modakol nog sin¹³ mangka nilan poktungioy nog, "Talu' niu dia sog gotowanan nog, 'Dangan tonga' gobi, sonuk nami motulug, inangoy nog sulanggu'anan non dokowoy og glawas ni Isus ditu' sog globong.'¹⁴ Bila modongog ditu' sog gubernador og dongogan koni, ami na og moto mogabitabit dun dianon nog bagun amu da ondi' ".mogla'at dun

Dadi, tinabuk nog polongipatanan og sin koyon¹⁵ mangka nilan unutoy og tinalu' kitu' dianilan. Bu guksugan koni mipulonag dia sog gotow Hudyu as-ta sog numun koni

Mikpotongow si Isus dia sog sulanggu'anan nonbu pigonat non ilan mangoy mogustal

Mark 16:14-18, Luk 24:36-49, Jan 20:19-23, Piginang 1:6-8

Og sopulu' bu sala sulanggu'anan ni Isus, mi-¹⁶ nangoy ilan ditu' sog Galili sog bulud kitu' nog tinalu' ni Isus dianilan nog gongayan nilan.¹⁷ Bu dangan mitongow nilan si Isus ditu', sinumugyut ilan dianon. Tibua, og duma dianilan migdua'dua'.¹⁸ Dadi, mikpolani si Isus dianilan mangka poktalu' nog, "Og glam nog baya' sog pigloban nog glangit bu glupa'an binogoy dianakon.¹⁹ Dadi, panow amu sog glam nog binonsaan bu imung niu ilan nog sulanggu'anan ku bu bunyagoy niu ilan bianan sog ngalan nog Gama', bu og Bata', bu og mosigda nog Bolakat nog Mikpongon.²⁰ Bu ponadoy niu ilan mokokunut sog glam nog dinondag u dianiu. Bu poktitukoy niu nog kobon non dia u niu asta sog ".doksu'an nog dunya

nog globong koyon, kiondokan ilan tokodoy nog moloikat koyon boya'an nog inubas ilan nog gondok .nilan

Tibua, miktalu' og moloikat dia sog kolibunanan⁵ koyon nog, "Na' amu kondokan po' kosunan ku nog pokponontongon niu si Isus nog kinudus kitu'.⁶ Onda' ion dini po' mitubu' na ion puli' mama' nog tinalu' non kitu' dianiu. Tontong niu polo'ma og binolilidan kitu' dianon.⁷ Tubus nitu', mangka amu pogdali' mangoy mokposun sog sulanggu'anan non nog mitubu' ion puli' tidu matoy, bu migunauna ion dianiu ditu' sog Galili. Ditu' amu na non poktongow. ".Koyon da og motalu' u dianiu

Dadi, migdali'dali' ilan mawa' sog globong koy-⁸ on. Bu miksagot og gondok nilan bu og da'da'an nilan. Ginumobok ilan moguksug sog sulanggu'anan non.⁹ Gomonsunoy pa, linumpak ilan ni Isus mangka ion poktalu' dianilan nog, "Og kotikna' nog pomikilan mongon dianiu." Dadi, mikpolani ilan dianon mangka ilan sugyut bu salam dianon kobon nilan mogaid sog botis non.¹⁰ Miktalu' si Isus nog, "Na' amu kondokan. Suga'id non, angoy amu ditu' sog pigilugan ku bu talu' niu dianilan nog mangoy ilan ditu' sog Galili po' ditu' ami na nilan pokton- ".gow

Og guksugan nog polongipatanan kitu'

Sonuk nog kolibunanan kitu' ompanow, og du-¹¹ ma polongipatanan kitu', minangoy ilan sog koliwagan bonua mangka ilan poguksug sog mokokotas nog boliananan nog glam nog bianbian koyon.¹² Dadi, og mokokotas nog boliananan, migupakat ilan nog kobogolalan koyon bog olo pondayan nilan. Og

Mark

Og Piuna Talu' pa'ali sog Gomba'is nog Guksugan nog Sinulat ni Mark

Og libru koni nog sinulat ni Mark, og mikposun nog si Isukristu, ion og Bata' nog Mikpongon. Og guksugan pa'ali dianon iningolanan og Gomba'is nog Guksugan. Si Isus pitongow nog ion motugos bu motas og baya' non. Og baya' non motongow dia sog kopokpanad non, sog baya' non momugow nog glatdiwataan, bu sog kopongampun non nog dusaanan nog gotowanan. Iningolanan ni Isus og dili glawas non nog ion og Binata' sog Kilawan, nog minangoy dini mogbogoy nog dili kotubu' non bagun da molokat .og gotowanan tidu sog kouliponan nog dusaanan nilan

Pilogdong tokodoy ni Mark sumulat og guksugan koni pa'ali dia ni Isus. Bu migustal ion nog ain og ininang ni Isus kitu' gaba' nog piktalu' non bu og pikpanad non. Mitubus ni Mark uksugoy nog ompolok pa'ali dia ni Jan nog Polomunyang bu og kobunyang bu kopongyuba' dia ni Isus, pigdoyunan non sumulat pa'ali sog kopokpanad ni Isus bu kopokpokodag non dia sog ain di' mokokodag. Bu ain og sulunggu'anan ni Isus, mongmaya'maya' mogdungag og sabut nilan pa'ali dianon. Tibua, ain og sinumusi kitu' dianon, .migdungag og kangit nilan dianon

Og doksu'an nog sulat ni Mark koni, og guksugan pa'ali sog kibianbianan ni Isus sog gimpusan nog .simana non dini sog dunya, labi na og kokodus bu kopotubu' dianon .Og tolipunan nog Guksugan koni, 1:1-13 .1

.Og piginang ni Isus dia sog kodokolan nog gotowanan ditu' sog Galili, 1:14-9:50 .2

.Og piginang ni Isus sog kopanow non kitu' tidu sog Galili mangoy sog Jerusalem, 10:1-52 .3

Og gimpusan nog simana non ditu' sog Jerusalem bu sog glumibut nog gimbolayan koyon dion, .4 .11:1-15:47

.Og kopokpotubu' dia ni Isus tidu sog patoy, 16:1-8 .5

.Og kopokpotongow bu og kikat non tidu ion potubu'on tidu sog patoy, 16:9-20 .6

di, mikpogangoy ditu' ni Jan og gotowanan tidu sog ainain nog bonua sog Judia bu gotowanan tidu sog koliwagan bonua nog Jerusalem po' mangoy ilan moglila' nog dusaanan nilan dia sog Mikpongon mangka ilan pokpobunyang dia ni Jan ditu' sog

.glawas nog tubig nog Jurdan

Si Jan, og ponopoton non og bombul nog kamel ⁶ nog inabol. Bu bagos non og panit nog potubu'on. Bu og pongonganon non og gapan bu og tonob. ⁷ Og pigustal non koyon ma' nini, "Ngon og gotow tumondug dianakon nog motas pa ion dianakon po' minsan si'oy og gikot nog pongyapak non, ondi' u tanan patut minglu'ud mubad dun. ⁸ Akon, binunyang gan ku amu bianan sog tubig. Tibua, ion og bunyan" .gan non amu bianan sog Bolakat nog Mikpongon

Koni og tolipunan nog Gomba'is nog Guksugan ¹ .pa'ali dia ni Isukristu, og Bata' nog Mikpongon

Si Jan nog Polomunyang miktolipun momali

Matiu 3:1-11, Luk 3:2-16, Jan 1:19-28

Ma' nini og sinulat nog polomolatas kitu' nog ² ,talu' nog Mikpongon kobon nitu' nog si Isaya nog Ngon og sosugu'on ku nog punaon ku dianika" moksimpan nog bianan mu. ³ Ngon og maktawag sog bonua kitu' nog mologon pogonongan nog, 'Simpan niu og bianan nog Pogbaya' nog posungu' † "' .matong bu pologdong niu og dalan non Dadi, ngon og gotow ngalan non si Jan, mimun- ⁴ yag nog gotowanan sog bonua kitu' nog mologon pogonongan. Mimali ion nog sumboy og gotow moglila' nog dusaanan non po' kompunan ilan dun nog Mikpongon bu mangka ilan pokpobunyang. ⁵ Da-

Isaya 40:3. Somo' ita da, simpanon nilan og pikilan nilan † .tumabuk dianon

Binugow ni Isus og glatdiwata nog tinumosop-dia sog gotow

Luk 4:31-34

Tubus nitu', minangoy ilan sog koliwagan bonua ²¹ nog Kapernaum. Bu dangan minatong og Gondow nog Pogulali, minangoy si Isus sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu mangka ion poktolipun mokpanad dion. ²² Kisobu'an tokodoy og gotowanan nog kopokpanad non koyon. Po' og kopokpanad non, ion og togo baya'. Ondi' ma' nog .polopanadanan koyon nog botad nog bansa Hudyu Gomonsunoy ngon og gotow nog tinosopan nog ²³ glatdiwata miglogapis dia sog dialom baloy koyon nog poglumpukan. Ma' long non dun, ²⁴ "Ika Isus, og gotow Nasaret, olo og dunon mu dianami? Ongoyon mu nota' ami lo'atoy? Kilolaan ku da ika. Ika og "!Mosigda kitu' nog miktidu sog Mikpongon Tibua, pimag ni Isus og glatdiwata koyon nog, ²⁵ "Lota' a moktalu! Bu awa' a dianon!" ²⁶ Dadi, og glatdiwata koyon, pilede non og gotow koyon bu poglosek mangka na awa'. ²⁷ Dadi, kisobu'an og glam nog gotowanan dion bu miksinaksakoy ilan nog, "Olo ma' nini koni? Og bogu ma ini nog pomali! Bu motas ma og baya' non! Ampun binugow non og glatdiwataanan kitu' migbilang ma dianon." ²⁸ Dadi, og dongogan koyon pa'ali dianon mibantug mog-.dayun sog gliwag nog bonua koyon nog Galili

Modakol og gotowanan nog di' mokokodagnog kiuli'an ni Isus

Matiu 8:14-17, Luk 4:38-41

Dangan linumiu si Isus sog baloy koyon nog ²⁹ poglumpukan, migunut ion dia ni Jems bu si Jan mangoy ditu' sog baloy ni Simun ilan ni Andriu. ³⁰ Dangan minatong ilan dion, piguksugan nilan dia ni Isus nog og ponugangan ni Simun nog glibun pogbolilid po' mipanas. ³¹ Dadi, minangoy ion sog mogulang koyon mangka non pogoidoy sog komot bu mangka non buatoy. Dangan binuat non, .kiowasan ion mangka piktologadan non ilan Dangan sinumindop na gondow, pingoit dion ni ³² Isus glam nog di' mokokodag bu glam nog pinosopan nog glatdiwataanan. ³³ Og glam nog gotowanan sog gliwag nog koliwagan bonua koyon miglumpuk sog baloy koyon. ³⁴ Bu modakol kiuli'an ni Isus nog miglologinis og mokosakitanan nilan. Bu modakol dosop pimugow ni Isus nog glatdiwataanan dia sog gotowanan koyon. Tibua, pigondi'an ni Isus moktalu' og glatdiwataanan koy-.on po' kisunan nilan bog sima ion

Si Isus binunyagan ni Jan

Matiu 3:13-17, Luk 3:21-22

Dadi, sog tang koyon, minangoy si Isus ditu' ni ⁹ Jan tidu sog Nasaret sog solod nog Galili bu binunyagan ion ni Jan ditu' sog glawas nog tubig nog Jurdan. ¹⁰ Sonuk ni Isus gumawon posungu' sog kotasan, mitongow non mibuka' og glangit bu og Bolakat nog Mikpongon mama' nog kolopati posungu' tumona' dianon. ¹¹ Bu ngon og talu' nog tidu sog glangit nog ma' nini, "Ika og bata' u nog kololaman ".ku. Kisu'atan u tokodoy dianika

Og kopongyuba' ni Kindagow dia ni Isus

Matiu 4:1-11, Luk 4:1-13

Tubus nitu', pigdoyunan mokpopanow si Isus ¹² nog Bolakat nog Mikpongon ditu' sog bonua kitu' nog mologon pogonongan. ¹³ Sog solod nog pat pulu' gobi ion ditu', pingyuba'an ion ni Kindagow. Bu migampu' ilan na nog mokoka'idanan nog manusia'anan ditu'. Tibua, inusiba' da ion nog .moloikatanan nog Mikpongon

Og mikuna onggaton ni Isus nog sulang-gu'anan non

Matiu 4:12-22, Luk 4:14-15, 5:1-11

Dangan mikolobusu si Jan, minangoy sop si Isus ¹⁴ ditu' sog Galili mokpulonag nog Gomba'is nog Guksugan nog miktidu sog Mikpongon. ¹⁵ Miktalu' ion nog, "Mosompol na og kopogdatu' nog Mikpongon dini sog glupa'an. Dadi, poglila' amu na nog dusaanan niu bu tud amu sog Gomba'is nog Guk-.sugan koni

Sonuk ni Isus mokpopongoksid sog danow nog ¹⁶

Galili koyon, mitongow non si Simun ilan nog kongudan non nog si Andriu solian nilan monglaya sog danow koyon po' tolisoda' ilan. ¹⁷ Miktalu' si Isus dianilan, "Alung, pogunut amu dianakon po' imungon ku amu nog maktolisoda' nog gotow."

¹⁸ Dadi, sododu'un ginonatan nilan og glayaanan nilan koyon mangka ilan pogunut dianon

Dangan migdayun ilan sog gunanunan, miton- ¹⁹ gow non og gombata' ni Sebedi nog si Jems bu kongudan non nog si Jan sonuk nilan momuna' nog pokot nilan dia sog bolangoy nilan koyon. ²⁰ Dadi, pigdoyunan ilan ni Isus monggat bu migunut ilan doma dianon. Dadi, ginonatan nilan og gama' nilan bu og gotowanan nog tinindanan nilan dia sog .bolangoy koyon

nog pat kotow. ⁴Kobal nog gotowanan koyon nog landu' na kodakol, di' ilan mokopolani dia ni Isus. Dadi, mimonek ilan sog gatop mangka nilan lodutoy og gatop nog baloy koyon sog tondong ni Isus, mangka nilan tontunoy ditu' non og daday koyon. ⁵Dadi, dangan mitongow ni Isus og kopongandol nilan, tinolu'an non og daday koyon, "Aki, og ".dusaanan mu inompunan na Ngon og mikpoging kud dion nog polopanadanan ⁶ nog botad nog bansa Hudyu. Migdialominawa ilan nog, ⁷"Iduma gidoy mama' ma nion og tolu'on nog glaki koyon? Moglaka'laka' ma monalu' dia sog Mikpongon! Saka da'idun lual og mokampun nog ".dusa lual da og Mikpongon Tibua, kisunan ni Isus mogdayun og pomikilan ⁸ nilan. Dadi, tinolu'an non ilan, "Iduma pogdialominawaan niu ma akon nog ma' nion? ⁹Ain gidoy og molomu tolu'on sog daday koni, 'Inompunan na og dusaanan mu, 'otawaka moktalu' nog, 'Pogbuat a, pitang mu og bolilidan mu mangka a panow?' ¹⁰Tibua, bagun niu kosunan, potongowon ku dianiu nog og Binata' sog Kilawan togo baya' mongampun nog dusa nog gotowanan dini sog glupa'an." ¹¹Mangka non tolu'oy og daday koyon nog, "Aki, tolu'on ku dianika, pogbuat a na, imud mu og pigbo- ".lilidan mu koyon bu pitang mu muli' Dadi, dia sog kodokolan koyon, migbuat doda' ¹² og gotow koyon mangka non imudoy og pigbolilidan non koyon mangka ion liu. Kisobu'an tokodoy glam nog gotowanan koyon dion bu piksonglitan nilan og Mikpongon. Mikpoktalu' ilan nog, "Da' ita sibon pokotongow nog kohinangan koni nog ma' ni- ".!ni

Inonggat ni Isus si Lebi

Matiu 9:9-13, Luk 9:27-32

Tubus nitu', mikpuli' si Isus sog goksid nog ¹³ danow koyon nog Galili. Bu modakol nog gotowanan og linumumpak dianon. Dadi, miktolipun ion mokpanad dianilan. ¹⁴Sog solian ni Isus ompanow, mitongow non si Lebi, og bata' ni Alpius, poging kud sog baloybaloy non nog pokpongobatan nog buis. Tinolu'an ion ni Isus nog, "Pogunut a le anakon." Dadi, migbuat ion mogdayun mangka .pogunut dia ni Isus

Tubus nitu', si Isus bu og sulunggu'anan non, ¹⁵ migadap ilan kuman ditu' ni lo' Lebi. Modakol og polongabatanan nog buis bu og bolodusaon † minadap dianilan po' modakol og gotowanan nog mi- gunut dia ni Isus. ¹⁶Og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu nog ilan si'oy og parasiuanan

Og pigolong koyon nog iningolanan og bolodusaon, og go- † towanan kitu' nog long nog parasiuanan dun, sumboy ponumpilian po' da' pokokunut sog Botad nog bansa Hudyu

Minangoy mogyakin si Isus sog molili'

Luk 4:42-44

Dangan miampiami gobi, migbuat si Isus bu ³⁵ linumiu sog baloy koyon po' mangoy ion mogyakin sog molili'. ³⁶Si Simun bu dumaanan non, inangoy nilan ponontongoy si Isus. ³⁷Dangan mitongow nilan ion, miktalu' ilan nog, "Pinontong a nog glam ".!nog gotowanan kitu' Dadi, tinumabal si Isus, "Alung, mogdayun ita ³⁸ sog duma koliwagan bonuaanan sog glumibut nog bonua koni, po' bagun u dosop mokopomali ditu'. Po' ma' nitu' og gangoy u dini sog dunya." ³⁹Dadi, miguliugan si Isus sog gliwag nog Galili mogustal dia sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu bu momugow nog glatdiwataan dia sog .ain tinosopan dun

Kiuli'an ni Isus og gotow nog gipulon

Matiu 8:1-4, Luk 5:12-16

Tubus nitu', ngon og glaki, og gipulon nog ⁴⁰ mikpolani dia ni Isus. Mininglu'ud bu mikilat dianon nog, "Somo' moleg a da, ompokodag mu ".akon Milolat si Isus tokodoy dianon. Dadi, dinoponan ⁴¹ ion ni Isus mangka poktalu' nog, "Moleg u da le. Kuli'an ka na!" ⁴²Bu sododu'un miawa' og gipul non kitu' bu kiuli'an. ⁴³Mangka si'oy ion poponowoy ni Isus, pigondi'an non tokodoy mokposun. Long non dun, ⁴⁴"Na' mu ini tokodoy posunon minsan sima. Suga'id non, angoy mu potongow og glawas mu ditu' sog bolian mangka a pomalas ma' nog dinondag ni Muses kitu' kobon nitu' po' bagun nilan kotoksi'an." ⁴⁵Kolele nog unuton non og pimali kitu' ni Isus dianon, diadia non tanan pinguksugan. Dadi og doksu' non, ondi' na tanan si Isus mokopokangiasangias dia sog koliwagan bonuaanan koyon dion. Suga'id non, dia notibua ion pogonong sog bonua koyon nog moliang gotow dun. Tibua, minsan si'oy ma' nitu', modakol da og gotowanan nog mikpogangoy ditu' non nog mikpoktidu sog ainain .nog bonua

Og daday kiuli'an ni Isus

Matiu 9:1-8, Luk 5:17-26

Da' kobon golot non, mikpuli' si Isus sog ² Kapernaum. Dangan kisunan nog gotowanan nog minuli' na ion ditu', ²landu' kodakol nog gotow og miglumpuk dia sog baloy non koyon. Tiduanan sog ditas asta sog glonu'an milotok na nog gotow. Bu inustal ni Isus dianilan pa'ali sog Mikpongon. ³Sintak non ion, minatong og gotowanan nog pogoit ilan nog daday. Og daday koyon inoyungan

“Tontong nika polo'ma og sulanggu'anan mu koyon.

Iduma moginang ilan ma nog kona' og botad sog
”?Gondow nog Pogulali

Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, “Da' niu ta' buan ²⁵

kobasta og sinulat kitu' sog Kitab pa'ali sog gini-
nang ni Dabid kitu' dangan kilogonan ilan bu

kigutoman ilan nog dumaanan non? ²⁶ Sog masa ni

Abiatar nog ion og miglokounutan sog boliananan,

sinumolod si Dabid sog dialom nog Baloy nog Pok-

tomuyan dia sog Mikpongon, mangka non olapoy

og pan kitu' nog inuakil na dia sog Mikpongon,

mangka non kanoy, bu mangka non dosop po-

mogoyoy dun og dumaanan non saka, da'idun bosia

og mokokan dun lual da og boliananan po' ma' nitu'

‡”.og bonduan dia sog Botad

Tubus nitu', tinolu'an non nosop ilan nog, “Og ²⁷

Gondow nog Pogulali, binogoy sog kopianan nog

gotow. Tibua, og gotow onda' pongonoy bagun pog-

boya'an nog Gondow nog Pogulali. ²⁸ Sa'an da og Bi-

nata' sog Kilawan, ion og Pogbaya' minsan sog Gon-

”.dow nog Pogulali

Kiuli'an ni Isus og gotow nog minguyomong og komot non

Matiu 12:9-14, Luk 6:6-11

Ngon gondow non, sinumolod nosop si Isus **3**
sog baloy nog poglumpukan. Ngon og glaki

dion nog minguyomong og komot non. ² Og duma

gotowanan koyon dion, piktima'anan nilan si Isus

bog uli'an non ta' og komot nog glaki koyon nog sa-

ka Gondow nog Pogulali. Po' bila uli'an non doda',

sumbungon nilan ion dun. ³ Dadi, miktalu' si Isus

dia sog glaki koyon nog minguyomong komot non

nog, “Angoy a indog dini sog sungu'an nog go-

towanan koni.” ⁴ Mangka sakoy ni Isus og go-

towanan koyon nog, “Olo gidoy og tinugdak dia sog

botad nog ginangon ta sog Gondow nog Pogulali?

Moginang ta' nog molaton otawaka molongas?

Tumabang sog ain gotow nog kilogonan otawaka

posinsaon ta'?” Tibua, da' ilan pokopogonekonek

dun. ⁵ Liniboyan ilan ni Isus nog mata po' miglolin-

git bu mosakit pikilan non dun nog da'idun glang-

gung nilan. Dadi, miktalu' ion dia sog glaki koyon

nog minguyomong komot non nog, “Ogot mu og ko-

mot mu koyon.” Dadi, inogot non doda' bu mioksud

na ma' nog dan og komot non koyon. ⁶ Tibua,

mikpongliu og parasiuanan koyon mangka ilan

pogupakat mogdayun, ilan nog gla'ayanan ni

Herod bog olo pondayan nilan bagun nilan om-

.pongula'at si Isus

dosop, dangan mitongow nilan nog minadap ion ku-

man sog bolodusaon bu polongabatanan nog buis,

miksak ilan sog sulanggu'anan ni Isus nog, “Iduma

mampu' ma ion kuman sog gotowanan koyon nog

”?polongabat nog buis bu sog bolodusaon

Dangan midongog ni Isus og talu' nilan koyon, ¹⁷

tinabal non ilan nog, “Og gotow nog mokodag,

da'idun na og balan non nog polomulung. Tibua, og

gotow nog di' mokodag, ngon og kobalan non dun.

Dadi, kona' og gangoy u dini mangoy mogonggat

sog ain mokpikil nog midulus ilan na. Suga'id non,

”.inangoy u onggatoy ain og gotow nog bolodusaon

Og sak pa'ali sog mokpuasa

Matiu 9:14-17, Luk 5:33-39

Ngon gondow non, nog mikpuasa og sulang- ¹⁸

gu'anan ni Jan bu parasiuanan koyon. Dadi, ngon og

minangoy moksak dia ni Isus bog iduma og sulang-

gu'anan ni Jan bu sulanggu'anan nog parasiuanan

koyon, mokpuasa ilan ma saka og sulanggu'anan

.non, di' ilan mampu' mokpuasa

Tinabal ilan ni Isus binaan sog pononggi'an nog, ¹⁹

“Mogusoy ta' gidoy nog og pongantim mokpuasa

nog kobon dion pa nilan og koingon koyon? Ondi'

ilan nododa' mokpuasa sog sonuk nog mikunul

ilan pa. ²⁰ Tibua, ongon da gondow non nog bigda-

son dianilan og koingon koyon, mangka ilan pa

†”.pokpuasa

Tubus nitu', miktalu' nosop ion nog len ponong- ²¹

gi'an. Long non dun, “Da'idun og gotow nog bila

monilob, gumabas nog bogu ponopoton nog da' pa

kolo' mangka non tiloboy sog dan ponopoton. Po' bi-

la kumolo' og tilob non koyon, mogdungag lumiwig

og bogyang og dan logdoy non koyon. ²² Bu

domikian dosop nog da'idun og gotow tumagu' nog

bogu galak dia sog dan togu'an nog di' lumagyat.

Po' bila ma' nitu', bila tumulin og bogu galak koyon,

ombogdak og tinogu'an koyon dun. Dadi, doksu'

non, tidu sog togu'an koyon asta og galak koyon

ombolong. Suga'id non, og bogu galak dia na doda'

††”.togu'oy sog bogu togu'an nog lumagyat

Og sak pa'ali sog Gondow nog Pogulali

Matiu 12:1-8, Luk 6:1-5

Ngon gondow non, og Gondow nog Pogulali, ²³

minian si Isus bu og sulanggu'anan non sog po-

layan. Solian nilan mian dion, og sulanggu'anan

non koyon mingotu' ilan nog bunga nog paloy koy-

on. ²⁴ Dadi, miktalu' parasiuanan koyon dianon nog,

Og koingon koyon si Isus. Bu ngon gondow nog mokawa' †

ion dianilan binaan sog kopatoy non. †† Og pononggi'an non

koni pa'ali dia sog bogu pomali non bu og dan tud nog go-

towanan kitu' ondi' pia poglongkiton mogunut. Og bansa Hudyu,

.og gomiton nilan nog togu'an galak og panit nog potubu'on

*I Samuel 21:1-7. Og ma'ana nog piktalu' ni Isus koyon, min- †
san si'oy ma' nitu' og gininang nilan, da' ilan da sila'oy dun nog
.Mikpongon*

Si Isus bu si Belsibul

Matiu 12:22-32, Luk 11:14-23, 12:10

Tubus nitu', minuli' si Isus sog baloy. Bu ²⁰ modakol nosop og gotowanan nog miglumpuk dian- ilan nog boya'an ilan nog sulanggu'anan non, da' ilan na tanan pokosungu' kuman kobal nog go- towanan koyon. ²¹ Dangan midongog nog putupuso- danan non bu gina' non og mama' nion koyon, inan- goy nilan ion usiba'oy po' long nilan dun, "Kona' "!"non na ion og dan pikilan

Bu ngon og polopanadanan koyon nog botad ²² nog bansa Hudyu nog miktidu sog Jerusalem, mik- talu' ilan dosop nog, "Si Isus sinongonan ni Belsi- bul. † BIANAN sog kounutan nog glatdiwataanan, "!"mokobugow ion nog glatdiwataanan Dadi, sinabi non og gotowanan nog mokpolani ²³ dianon bu mangka non ilan uksugoy bianan sog pononggi'an nog, "Olo mogandun kobugow ni Kindagow sog pakasi Kindagow non? ²⁴ Bila sala pigdotu'an di' mosulut bu mokpoksusi ilan, ilan bu ilan, ondi' ilan nododa' mikindog. ²⁵ Bu bila og sala kobaloy moksusi ilan, ilan bu ilan, ondi' ilan nododa' mokindog. ²⁶ Bu bila si Kindagow ontuan non og dili glawas non, ombahagi' ion dun. Olo ma mogandun kopindog non nog pigdotu'an non? Mimung .mogla'at da ion dun

Bu doma ma' nini, olo gidoy mogandun kosolod" ²⁷ nog gotow dia sog baloy nog gotow kitu' nog modasig †† bu mangka non pongolapoy og bal- ananan nog gotow koyon, lual da boludon non poguna og gotow koyon nog modasig? Ombalud non tibua, malap non na og balananan nog glaki .koyon

Tolu'on ku daniu, minsan olo dusaoy dun bu og" ²⁸ kopoglaka'laka' nog gotow, kompunan da nog Mikpongon. ²⁹ Tibua, ain og moglaka'laka' dia sog Bolakat nog Mikpongon, ondi' nododa' kompunan. Po' dusa nog gotow koyon di' mokulog dianon asta sog da' kopus non." ³⁰ Sa'an miktalu' si Isus nog ma' nitu' po' tinalu' nilan nog, "Si Isus sinongonan nog ".glatdiwata

Og gina' bu og putupusodanan ni Isus

Matiu 12:46-50, Luk 8:19-21

Tubus nitu', minatong na og gina' non bu og ³¹ putupusodanan non nog kolokian. Migindog ilan sog glowasan nog baloy bu dinumondag ilan nog gotow nog sumabi dianon. ³² Og gotowanan koyon nog mikpongingkud dia sog glumibut ni Isus mik- talu' ilan nog, "Polopanad, og gina' mu bu putupu-

Modakol og gotowanan nog kiuli'an ni Isus

Dadi, minawa' si Isus ditu' ilan nog sulang- ⁷ gu'anan non mangka ilan angoy sog goksid nog danow koyon. Bu modakol og gotowanan nog mik- pogunut dianon tidu sog bonua nog Galili. ⁸ Dangan mibantug na og kohinangan non, og gotowanan koyon sog Judia, bu sog koliwagan bonua nog Jerusalem, bu sog Idumia, bu og bonuaanan ditu' sog dipag nog Jurdan, bu sog glumibut nog koliwa- gan bonua nog Tair, bu koliwagan bonua nog Sidon, mikpogangoy ilan ditu' ni Isus. ⁹ Sabap sog kodakol nog gotowanan koyon nog mikpogangoy dion nilan, dinondag ni Isus og sulanggu'anan koyon lumidus nog bolangoy po' sokayan non bagun da di' molodis nog gotowanan koyon dion. ¹⁰ Po' modakol og di' mokokodag nog kiuli'an non. Dadi, glam nog go- towanan nog ain togo mosakit, migagow ilan mokpolani dia ni Isus bagun nilan da ion motuyok. ¹¹ Giap ion motongow nog glatdiwataanan nog tinu- mosop dia sog gotowanan koyon dion, mokpogbuk- sak ilan dia sog sungu'an non kobon nilan moglosek "!"nog, "Ika og Bata' nog Mikpongon Tibua, pigondi'an ilan ni Isus moguksug pa'ali ¹² .dianon

Si Isus mimili' nog sopulu' bu dua' sosugu'o- nanan non

Matiu 10:1-4, Luk 6:12-16

Tubus nitu', tinumukad si Isus sog bontud ¹³ mangka non sobioy og gotowanan kitu' nog kolegan non momili'. Bu minangoy ilan doma ditu' non. ¹⁴ Mangka non na pomili'oy og sopulu' bu dua' ko- tow dianilan nog iningolanan non og sosugu'o- nanan non po' dumuma ilan dianon, bu bagun non ilan modondag mangoy mogustal pa'ali sog Mikpongon. ¹⁵ Bu bogayan non dosop ilan nog baya' bagun ilan mokopomugow nog glatdiwataanan dia sog ain tinosopan dun. ¹⁶ Koni og sopulu' bu dua' ko- tow kitu' nog pimili' non. Si Simun (nog iningolanan non dosop nog si Piter). ¹⁷ Tubus nion, og gombata' ni Sebedi nog si Jems bu si Jan (nog iningolanan non dosop og dua' ilan nog si Bardyonis. Somo' ita da og gombata' ilan nog gloti'). ¹⁸ Tubus nion si An- driu, si Pilip, si Bartolomi, si Matiu, si Tomas, bu si Jems og bata' ni Alpius. Tubus nion si Tadius, mang- ka si Simun og ombolu' kitu' tumindog nog salu bansa non. ¹⁹ Tubus nion si Judas Iskariot, og .miguakil kitu' dia ni Isus sog gla'at

Somo' ita da, si Kindagow. †† Og pogolongon koni nog go- † .tow nog modasig, ion non ion si Kindagow

Mokotongow ilan da bosia, tibua, di' nilan ko'-sunan. Mokinongog ilan da bosia, tibua, ondi' nilan mosabut. Somo' bosia di' ilan ma' nitu', mosop da og pikilan nilan dianakon boya'an nog komponan †".dusaanan nilan dun

Pingma'ana ni Isus og pononggi'an non koyon

Matiu 13:18-23, Luk 8:11-15

Dadi, long sop ni Isus dianilan, "Di' niu ta' ¹³ mosabut og pononggi'an ku koyon? Bila ma' nitu' nog ondi' niu mosabut, olo ma mogandun kosabut "?niu nog duma pononggi'ananan ku Og pononggi'an ku koyon, ma' nini og ma'ana" ¹⁴ non. Og polonigwag nog boni' koyon, ion non ion og migustal nog talu' nog Mikpongon. ¹⁵ Dadi, og dalan koyon, ion non ion og gotowanan kitu' nog mikodongog nog gustalan pa'ali sog Mikpongon saka inangoy mogdayun owa'oy ni Kindagow dia sog dialom pikilan nilan. ¹⁶ Og duma gotowanan sop, mama' nog dolonitan kitu' nog ombabow da og glupa' non nog kitona'an nog boni'. Pu'un midongog nilan og gustalan kitu' nog pa'ali sog Mikpongon, tinabuk nilan dunut da'da'an nilan dun. ¹⁷ Tibua, da' nilan ungodoy mahatul dia sog pikilan nilan. Tinumud si'oy ilan, solianlian da. Po' bila dotongan ilan nog glogon otawaka og posakit sabap sog kotabuk nilan nog gustalan kitu', bolongon nilan mogdayun. ¹⁸ Og duma sop gotowanan, mama' ilan nog glupa' kitu' nog sompinitan nog kitona'an nog boni'. Midongog nilan og gustalan pa'ali sog Mikpongon. ¹⁹ Tibua, kobal nog susaan nilan nog kotubu' nilan, bu sabap sog gloliag nilan nog daya bu miglologinis og glegan nilan, onda' doksu' nog gustalan kitu' dia sog kotubu' nilan. ²⁰ Tibua, og duma gotowanan kitu', mama' ilan nog glupa' kitu' nog monapu'. Midongog nilan og gustalan pa'ali sog Mikpongon bu tinabuk nilan. Dadi, og gustalan kitu' sinumongku' nododa'. Og duma sinumongku' nog glinongowan, og duma sop sinumongku' nog pinulu'an, bu og du-".ma sinumongku' nog ginotusan

Og motud sumboy podolagon sog gotowanan

Luk 8:16-18

Dadi, miktalu' nosop si Isus dianilan, "Bila tumu- ²¹ tud amu nog sulu' sog baloy niu, dugba'an niu ta' buan nog sibulan otawaka lingodon niu ta' og dolag non? Potompalon niu nododa'! ²² Po' da'idun og milingod nog ondi' da ompodolag. Bu ain da' kosabut posobuton dosop da. ²³ Ain togo tolinga, sumboy pokinongogan non og piktalu' u koni Dadi, potubudoy niu monginongog og pomali u" ²⁴ koni po' og galun nog gomiton niu, ma' nitu' dosop

sodanan mu nog kolokian, ditu' ilan sog glowasan. ".Moleg ilan moktongow dianika Tinumabal si Isus nog, "Sima buan og gina' u bu ³³ putupusodanan ku?" ³⁴ Liniboyan non nog mata og miglibut koyon dianon mangka poktal' nog, "Koni og gina' u bu putupusodanan ku. ³⁵ Po' simasima og mokokunut nog glegan nog Mikpongon, ilan og ".putupusodanan ku bu og gina' u

Og pononggi'an pa'ali sog sinumigwag nog boni'

Matiu 13:1-9, Luk 8:4-8

Ongon gondow non, mikpanad nosop si Isus **4** sog gotowanan dion sog goksid nog danow koyon. Landu' kodakol nog gotow linumpuk dianon. Dadi, sinumakoy ion sog bolangoy mangka ion ingkud ditu'. Bu og gotowanan koyon, dion ilan pogindog sog pontad. ² Bu modakol og pinanad non dianilan bianan sog pononggi'an. Miktalu' ion nog, ³ "Pokinongogoy niu. Ngon sala kotow minangoy sumigwag nog boni' non. ⁴ Dangan sinigwag non og boni' koyon, og duma dia mitona' sog dalan, bu pingoktuk mogdayun nog manukmanukanan. ⁵ Og duma sop, dia mitona' sog dolonitan nog ombabow da og glupa' non. Tinumubu' mogdayun po' ombabow og glupa' non. ⁶ Tibua, dangan pinodosan, milanog og pomulan koyon po' onda' pokoponginggamut mahatul. ⁷ Og duma sop, dia mitona' sog sompinitan. Dadi, dangan linumawa og sompinit koyon, mi-umos og pomulan koyon dun nog boya'an onda' notanan pokopogbunga. ⁸ Og duma sop, dia mitona' sog monapu' nog glupa'. Dadi, dangan tinumubu' og pomulan koyon, mokosubuk bu pogbunga mangka sinumongku'. Og duma ginowoyan non sinumongku' nog glinongowan da, og duma sop sinumongku' nog pinulu'an, bu og duma sinumongku' .nog ginotusan Dadi, ain togo tolinga, sumboy pokinongogan" ⁹ ".non og piktalu' u koni

Og potugyuan nog pononggi'an ni Isus

Matiu 13:10-17, Luk 8:9-10

Tubus nitu', dangan mikpoguli' na og go- ¹⁰ towanan, og sopulu' bu dua' kotow kitu' sulangu'anan non bu og duma sulangu'anan non nog mibagak dion, miksak ilan dianon bog olo og .ma'ana nog pononggi'ananan non kitu' Tinumabal si Isus nog, "Amu koyon, pisabut na ¹¹ dianiu og milimod kitu' nog pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon. Tibua, ain og gotowanan kitu' nog kona' niu sakup, og pomali u dianilan bianan sog ,pononggi'an. ¹² Po' sinulat sog Kitab nog

⁴⁰ Tubus nitu', tinolu'an non ilan nog, "Iduma kondokan amu ma? Da'idun pota' og kopongandol
"?"niu

Dadi, kiondokan dunut kisobu'an ilan bu miksi-⁴¹
naksakoy ilan nog, "Sima gidoy og gotow koni nog
minsang si'oy og galu' bu nabok mogbilang ma di-
"!anon

Kiuli'an ni Isus og gotow nog tinosopan nog glatdiwataan

Matiu 8:28-34, Luk 8:26-39

Dangan tinumolipag ilan sog danow koyon, **5**
sokali' ilan dinumonggu' sog bonua nog
Gadarinis. ² Dangan tinumukpa si Isus, linumpak
ion nog gotow kitu' nog tinosopan nog glatdiwata
nog dia miktidu sog kolobongan. ³ Po' dia ion
pogonong sog kolobongan. Ondi' na ion ombalud
nog minsang si'oy glantaylantay. ⁴ Po' tatap na ion
boludon nog glantaylantay, bu pusan. Tibua, og
glantaylantay koyon mogotus non bu og pusan non
koyon mokpokpota po' modasig ion tokodoy. ⁵ Gobi
gondow, sog kolobongan otawaka sog gimbukidan,
poginangon non moglosek sog ain kongayan non bu
pongongolan non og glawas non nog mokokutong
.nog batu

Dadi, dangan mitongow non si Isus sog molayu', ⁶
ginumobok posungu' ditu' non mangka inglu'ud dia
sog sungu'an non. ⁷ Bu pisikad non talu' non nog,
"Olo og dunon mu dianakon Isus, ika, og Bata' a nog
Mikpongon nog di' kolobian? Olo gangoy mu dini
nakan? Sapa a sog Mikpongon nog di' mu pa akon
posinsaon!" ⁸ Sa'an tinalu' non ma' nitu' po'
tinolu'an ion ni Isus nog, "Ika og glatdiwata, awa' a
"!na dia sog gotow koyon

Sinakan ni Isus bog sima ngalan non. Tinumabal ⁹
ion nog, "Og ngalan ku si Nginibuan po' modakol
ami." ¹⁰ Dadi, mingapu'ngapu' og glatdiwataan
koyon dia ni Isus nog di' ilan pa powa'on dia sog
.bonua koyon

Sog molani nilan koyon, ngon og panun nog ¹¹
babuy nog solian nilan monungkal dia sog pun bilid
koyon. ¹² Migbubut og glatdiwataan koyon dia ni
Isus nog dia ilan sangon sog babuyanan koyon.
¹³ Kinumboy ilan ni Isus. Dadi, mikpongluas ilan
tidu sog gotow koyon mangka ilan sangon dia sog
babuyanan koyon. Dadi, og panun nog babuyanan
koyon, mikpongobok ilan dumiksung mangka ilan
pokpongokpu sog danow koyon bu mitipot ilan
kolomos. Og dakol nog babuyanan koyon ngon
.bayu' dua' ngibu

Dangan mitongow nog polongipat nog ¹⁴
babuyanan koyon og ma' nion koyon, mikpongobok
ilan mangka nilan poguksugoy ditu' sog koliwa-
gan bonua koyon. Dadi, inangoy nog gotowan

og galun nog Mikpongon dianiu, bu dungagan non
pa. ²⁵ Po' simasima ngon na og sabut non, dungagan
pa. Tibua, ain og da'idun og balan non dun, minsang
".og dakoldakol non na, owa'on pa dianon

Og pononggi'an nog boni' nog sonuk non pa tumubu'

Dadi, long sop ni Isus, "Og pigdotu'an nog ²⁶
Mikpongon domikian da mama' nog gotow kitu' nog
sinumigwag nog boni'. ²⁷ Sog gobi gondow, totanud
otawaka totulug ion, tumubu' da og boni' koyon
minsang si'oy da'idun sini sabut non dun. ²⁸ Og
ma'ana non, sabap sog glupa', sa'an da tinumubu'
og boni' koyon. Sog tagna' bodos mangka pomun-
sut mangka na kinug. ²⁹ Ampun minug, gonion na
".po' minatong og timpu gumani

Og pononggi'an pa'ali sog bata'bata' longow

Matiu 13:31-34, Luk 13:18-19

Dadi, long sop ni Isus dun, "Olo bayu'bayu' nog ³⁰
pigdotu'an nog Mikpongon? Otawaka, ain ta gidoy
kopononggi'? ³¹ Og pigdotu'an nog Mikpongon
domikian da mama' nog bata'bata' longow nog pim-
ula dia sog binalan. ³² Minsang si'oy ion og bata'bata'
longow, dangan tinumubu' na, ion og mosolag sog
glam nog pomulananan dion. Bu og pangaanan non
".pogopunan nog manukmanukanan
Dadi, ma' nion og gustalan non dianilan pa'ali ³³
sog Mikpongon bianan sog pononggi'an sog goktob
nog ain mosabut nilan. ³⁴ Da'idun gustalan non di-
anilan nog da' non pobianoy sog pononggi'an.
Tibua, glam non koyon inustal non kopia dia sog su-
.langgu'anan non dangan midoduoy ilan

Pilota' ni Isus og goyup

Matiu 8:23-27, Luk 8:22-25

Dangan miglolabung tibua og bonua, miktalu' si ³⁵
Isus dia sog sulanggu'anan non, "Alung, mangoy ita
ditu' sog dipag nog danow koni." ³⁶ Dadi, sinumakoy
ilan dia sog bolangoy koyon nog sinokayan non bu
mangka ilan tulak. Ginonatan nilan og modakol nog
gotowan dia sog pontad. Bu ngon duma bolan-
goyanan nog tinumondug dianilan. ³⁷ Sintak non
ion, miglogoyup nog landu' kolandos. Dadi, kisigob-
an nog tubig og bolangoy nilan koyon kobal nog
nabok nog danow koyon. ³⁸ Saka si Isus ditu' poktu-
lug sog gikam dia sog gulinan nog bolangoy koyon.

Dadi, tinanud nilan ion mangka ilan poktalun',
"? "Polopanad! Potiangon mu ta' nog mogla'at ita
Dadi, migbuat ion mangka non polota'oy og ³⁹
galu' koyon bu og nabok mokoluksang. Ma' long
non dun, "Kotodo' a na." Dadi, milota' og galu' bu
sododu'un tinumodo' tokodoy og danow koyon.

ion pogloldasan nog dugu' bu mibatik non sog .glawas non nog kiuli'an na ion Sododu'un, dangan mibatik ni Isus nog ngon³⁰ linumuas dianon nog baya', tinumolikud ion mangka sungu' sog kodokolan nog gotowanan koyon dion, mangka non ilan sakoy bog sima tinumuyok .nog glogdoy non Dadi, miktalu' og sulunggu'anan non dianon,³¹ "Motuyok a nododa', Polopanad, po' kobal nog "Idakol nog gotowanan koni nog milodis dianika Liniboyan non og gotowanan koyon nog mata³² po' ponontongon non bog sima doda' og tinumuyok kitu' dianon.³³ Kisunan nog glibun koyon nog kiuli'an ion. Dadi, mikpolani ion dia ni Isus mangka sugyut dianon bu pinglukuban ion kobal nog gondok non mangka non suksugoy dia ni Isus glam nog kibianbianan non nog mosakit non koyon.³⁴ Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Ibun, bianan sog kpongandol mu, kiuli'an ka. Suga'id non, panow a na bu og kotikna' nog pikilan mongon dianika po' kiuli'an ka na Sonuk pa ni Isus moktalu', ngon og minatong³⁵ nog gobok nog tidu ditu' sog baloy ni Jairus. Miktalu' ilan nog, "Og bata' mu kitu' di' nika na mosa'ut. Dadi, di' ta na pogongga'on og polopanad koyon .nog mangoy pa ditu' Tibua, pitiang ni Isus og guksugan nilan koyon³⁶ bu poktalu' dia ni Jairus nog, "Na' a mosusa. Sug-a'id non, tud a Dadi, pigondi'an non og gotowanan koyon mo-³⁷ gunut dianilan lual da si Piter bu dua' kotow kitu' nog pokputupusod nog si Jems bu si Jan og pidunut non.³⁸ Dangan minatong ilan sog baloy ni Jairus, mitongow nilan og gotowanan nog landu' na og longosan nilan.³⁹ Sinumolod ilan sog baloy koyon bu tinolu'an ni Isus og gotowanan koyon nog, "Iduma ion, mama' ma nion og glangka niu? Og bata' koni, onda' patoy, suga'id non, sagya da ion mitulug."⁴⁰ Dadi, pigwanwan nilan ion dun Dadi, piliu non og glam nilan sog baloy koyon mangka non onggatoy sumolod og sulunggu'anan non bu gina'ama' nog bata' koyon, dion sog dugu nog pigbolilidan nog bata' koyon.⁴¹ Pigoidan ni Isus sog komot og bata' koyon bu poktalu' nog, "Talita koum." Somo' ita da, "Bata'libun, tolu'on ku dianika, pogbuat a na."⁴² Dadi, migbuat mogdayun og bata' koyon mangka pokpanowpanow dion. Kisobu'an ilan tokodoy dun. (Og bata' koyon sopulu' na bu dua' ton tinonan non.)⁴³ Tibua, pigondi'an tokodoy ni Isus mokposun dianilan minsan sima, mangka ion poktalu' nog, "Pokan niu pa bata' koyon .on

tontongoy og bianbian koyon.¹⁵ Dangan minatong ilan ditu' ni Isus, mitongow nilan og gotow kitu' nog bakas poktosopan nog glatdiwataan pogingkid dion nog minapot na bu molongas na og pomikilan non. Dadi, kiondoka ilan dun.¹⁶ Og gotowanan sop nog ain og mikotongow nog bianbian koyon, piguksugan nilan dosop og kibianbianan nog gotow kitu' bu babuayan kitu'.¹⁷ Dadi, og gotowanan koyon, pigbubut nilan si Isus nog mawa' pa dion sog bonua .nilan koyon Dadi, pinipini ni Isus sumakoy sog bolangoy ni-¹⁸ lan, og gotow koyon nog bakas tinosopan nog glatdiwataan, miksaba' mogunut dianon.¹⁹ Tibua, onda' ion podunutoy ni Isus. Suga'id non, tinolu'an non nog, "Uli' a sog pigoloan mu mangka mu poguksugoy dianilan bog andun kosolag og minang nog Pogbaya' bu og glolat non dianika."²⁰ Dadi, mipanow ion mangka non ulitoy moguksug og glam nog gininang kitu' ni Isus dianon dia sog bonua koyon nog iningolanan Sopulu' Kobonua. Ain mikodongog nog guksugan non kitu', kisobu'an ilan .dun

Og bata' ni Jairus nog glibun bu og tinumuyok kitu'dia sog glogdoy ni Isus

Matiu 9:18-26, Luk 8:40-56

Dangan tinumolipag nosop si Isus sog dipag,²¹ piglumpukan nosop ion nog landu' kodakol nog gotowanan, ditu' sog goksid nog danow koyon.²² Ngon sop sala kotow dion nog linumumpak dianon nog si Jairus ngalan non. Ion og polongokbit nog solabuk baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu. Minangoy ion minglu'ud dia sog sungu'an ni Isus²³ mangka ion pongoningoni dianon nog, "Bata' u nog bata'libun, migagowinawa na. Dadi, angoy mu pa doponoy bagun da kumodag bu motubu'."²⁴ Dadi, migunut si Isus dianon. Bu landu' kodakol nog gotowanan nog migunut dosop dianilan boya'an nog .miglotok ilan tanan

Tabus nitu', ngon sala kotow glibun dion nog²⁵ pogloldasan nog dugu' sog solod nog sopulu' bu dua' ton.²⁶ Binulung si'oy nog polomulungan, misinsa tibua dun. Po' mitipot non na pogbayad og golota' non saka pododungag tanan og mosakit non koyon.

²⁷ Dangan, midongog non og dongogan pa'ali sog kohinangan ni Isus, migapas ion mokopolani sog tolikudan ni Isus po' bagun non motuyok og glogdoy ni Isus koyon.²⁸ Po' donsama' na migdialominawa ion nog minsan si'oy sagya motuyok non og glogdoy ni Isus, kuli'an na og mosakit non koyon. Dadi, sa'an itu' migapas ion mokpolani sog tolikudan ni Isus po' bagun non motuyok glogdoy ni Isus koyon.²⁹ Pu'un tinuyok non og glogdoy ni Isus, sododu'un milota'

nog glatdiwataan nong tinumosop dia sog gotow.

Bu modakol dosop nong gotowanan nong di' mokokodag nong pingoklasan nilan nong glana bu ki-uli'an ilan dun

Og kobunu' dia ni Jan nong Polomunyang

Matiu 14:1-12, Luk 9:7-9

Dadi, og piginang nilan koyon midongog ni ¹⁴ Datu' Herod po' og ngalan ni Isus koyon mibantug sog ainain nong bonua. Dadi, kisobu'an og gotowanan dun bog iduma mokopoginang ma ion nong gingyata'anan. Ngon gotowanan moktalu' nong si Jan nong Polomunyang, mitubu' ion puli'. Sa'an mokopoginang ion nong kosobu'sobu'. ¹⁵ Ngon sop moktalu' nong si Isus, ion non dow og polomolatas kitu' nong talu' nong Mikpongon nong si Iladya. Bu ngon sop moktalu' nong ion dow og polomolatas mama' nong polomolatasan nong talu' nong Mikpongon kobon .nitu'

Tibua, dangan midongog ni Herod og dongogan ¹⁶ kitu' pa'ali dia ni Isus, miktalu' ion nong, "Ion non ion, si Jan nong Polomunyang nong sinugu' u kitu' mu- .tuk gulu non. Mitubu' ion mokpuli' Sa'an miktalu' si Herod nong ma' nitu' po' di- ¹⁷ nondag non mukpa' si Jan mangka pugasoy, bu kolobusuoy. Sa'an ininang non ma' nitu' po' sabap dia ni Herodias, og duoy nong kongudan non nong si Pilip. Po' pigduoy ni Herod si Herodias nong saka totubu' pa si Pilip. ¹⁸ Dadi, pigbina'an ni Jan si Herod nong ma' long non dun, "Kona' ion og botad nong pogduoyon mu og duoy nong kongudan mu." ¹⁹ Dadi, sabap ditu', molaton ni Herodias dia ni Jan bu mogleg na ion nong bunu'on si Jan. Tibua, mologon inangon ²⁰ po' si Herod miondok dia ni Jan po' kisunan non si Jan midulus nong gotow bu molonu' pikilan non dia sog Mikpongon. Dadi, inusiba' non si Jan sog kolobusuan koyon. Loliagon si'oy si Herod mokinongog nong pomali ni Jan, tibua, mibabong .dosop pikilan non dun

Dangan minatong og gondow nong binota'an dia ²¹ ni Herod, miglokologya'an ion bu pimosunan non og gotowanan nong mokokotas bu doyahananan bu og kounutananan nong sundaluanan tidu sog gliwag nong bonua nong Galili koyon. Dion mikalap si Herodias nong pondayan non. ²² Sonuk nong kologya'an nilan koyon, sinumolod og bata' ni Herodias nong dolaga mangka ion pongigal sog sungu'an nong gotowanan. Dadi, kisu'atan tokodoy si Herod bu og gotowanan koyon dion nong gugal nong dolaga koyon. Dadi, miktalu' og datu' koyon dia sog dolaga koyon, "Bila ma' nion, minsan olo pongonion mu, pongoni mu po' bogoyon ku dianika." ²³ Bu pitaksi' non sog gotowanan koyon dion og talu' non koyon nong min-

Si Isus da' tolisma'oy sog dili bonua non

Matiu 13:53-58, Luk 4:16-30

Dadi, ginonatan ni Isus og bonua koyon, mang- **6** ka ion uli' sog dili bonua non. Migunut dianon og sulanggu'anan non koyon. ² Dangan minatong og Gondow nong Pogulali, minangoy nosop si Isus mokpanad sog baloy nong poglumpukan nilan. Bu modakol og gotowanan dion nong mikodongog nong gustalan non koyon bu kisobu'an ilan dun. Ma' long nilan dun, "Ain gidoy tiniduan nong gotow koni og pikpanad non koyon? Sima gidoy og migbogoy nong kotoan koyon dianon? Minsan si'oy og gingyata'anan mokopoginang ma dun! ³ Kona' non ta' ion og bata' nong polongimung kitu' nong baloy? Kona' non ta' ion og bata' kitu' ni Maria, nong putupusod ni Jems, bu ni Jusep, bu ni Judas, bu ni Simun? Bu kona' ta' ion mikunul ita tanan nong putupusodanan non nong kolibunanan?" Sabap dion kilotonan ilan di- .anon

Tibua, tinolu'an ilan ni Isus nong, "Og polomolatas ⁴ nong talu' nong Mikpongon pogbotadan minsan ain, lual da dia sog dili bonua non, bu sog dili pigoloan non, bu sog dili baloy non." ⁵ Sa'an itu' mika'an da og gingyata' nong pitongow non dion lual da ngon mika'an og dinoponan non nong gotowanan bu ki-uli'an non ilan. ⁶ Bu kisobu'an tokodoy si Isus dun .nong di' ilan tumud dianon

Pipanow ni Isus og sopulu' bu dua' sulanggu'anan non

Matiu 10:5-15, Luk 9:1-6

Dadi, miguliugan si Isus sog bonuaanan koyon dion mokpanad dia sog gotowanan. ⁷ Sinabi non og sopulu' bu dua' sosugu'onanan non koyon nong mokpolani ilan dianon. Po' poponowon non ilan nong dodua' kotow. Bu binogayan non ilan nong baya' bagun nilan kopogboya'an og glatdiwataan. ⁸ Bu dinondag non ilan nong, "Na' amu mokpitang nong balun niu otawaka og sin niu otawaka og togu'an niu. Da' lual sog tagad niu da. ⁹ Bu solug amu nong pongyapak niu. Na' amu mokpitang nong gimolaan niu. ¹⁰ Bu ain og baloy nong tumolima' dianiu, dion amu na dukon asta gumonat amu sog koliwagan bonua koyon. ¹¹ Tibua, bila da'idun sog koliwagan bonua koyon og tumolima' dianiu bu ompok ilan mokinongog dianiu, bila gumonat amu, pokpasoy niu og glopug nong glupa' nong minokot sog botis niu bagun nilan da kosunan og tanda' nong di' amu na .kosakan nong minsan olo og matong dianilan Dadi, mipanow ilan mogustal dia sog gotowanan ¹² nong sumboy moglila' bu lumota' ilan na moginang nong mokodusa. ¹³ Bu modakol og pimugow nilan

dondagoy ompanow bagun ilan mokoPONUKAT nog
 ".ponganon nilan ditu' sog koliwagan bonua
 Tibua, tinabal ilan ni Isus nog, "Amu na pogbo-³⁷
 ".goy nog ponganon dianilan
 Dadi, tinabal nilan si Isus nog, "Aba! Og dakol nog
 gotowanan koyon, og golaga' nog pan nog pokanon
 dianilan bila soluyon, og golaga' non sala tindanan
 sog sala kotow gotow bila moginang sog solod nog
 walu bulan! Mangoy ami ta' sumaluy dun mangka
 "?pokanoy dianilan
 Sinak ni Isus dianilan nog, "Sanu buk buan pan³⁸
 ".niu? Angoy niu tontong
 Dangan tinontong nilan, miktalu' ilan nog, "Lima
 ".buk da og pan bu dua' buk da og soda'
 Tubus nitu', dinondag non og sulanggu'anan³⁹
 non koyon nog pingkudon nilan og glam nog go-
 towanan koyon sog sigbotan koyon nog omba'is ing-
 kudan.⁴⁰ Dadi, miglumpuklumpuk ilan mingkud.
 Ngon na dion sogatus, ngon na dion lima pulu' og
 piglumpuklumpukan nog gotowanan koyon.
⁴¹ Tubus nitu', inimud ni Isus og lima buk pan bu du-
 a' buk soda' koyon mangka ion tongal sog glangit
 bu posolomatoy dia sog Mikpongon mangka non
 pomotioy og pan koyon bu pomogoyoy sog sulang-
 gu'anan non. Bu pimogoy dosop nog sulanggu'anan
 non koyon dia sog gotowanan koyon. Bu pigboba-
 hagi' dosop ni Isus og dua' buk soda' koyon dia sog
 glam nilan.⁴² Dadi, mikpongongan og glam nilan bu
 mikpogbosug ilan.⁴³ Ngon pa og sama' nog go-
 towanan koyon kuman nog laga' nog sopulu' bu du-
 a' bogyas og miomud nog sulanggu'anan koyon
 dun.⁴⁴ Og dakol nog kinuman nog kolokianan tibua,
 .lima ngibu kotow

Mipanow si Isus sog dibabow tubig

Matiu 14:22-33, Jan 6:15-21

Tubus nitu', sododu'un pigonat ni Isus poguna⁴⁵
 og sulanggu'anan non koyon tumulak posungu' sog
 Betsaida po' ion pogonaton non pa gotowanan koy-
 on.⁴⁶ Dangan miksuoy si Isus ilan nog gotowanan
 koyon, tinumukad ion sog bontud po' mogyakin ion
 .ditu'
 Dangan miglogobi na, dia na sog titonga' nog⁴⁷
 danow koyon og bolangoy nog sulanggu'anan non,
 bu ion salasala non da sog bontud koyon.⁴⁸ Bu mi-
 tongow non og sulanggu'anan non koyon nog kilog-
 onan ilan momolula po' misonsung nilan og galu'.
 Dangan migdali'ondow tibua og bonua, minangoy si
 Isus ditu' nilan nog mipanow dia sog dibabow nog
 tubig nog danow koyon. Po' moguna bosia ion diani-
 lan.⁴⁹ Saka dangan mitongow ion nog sulang-
 gu'anan non nog pokpanow ion sog dibabow nog
 tubig, balu' nilan dun og mongondok. Dadi,

san olo pongonion non sopoginonga' si'oy nog pig-
 .dotu'an non bogoyon non da sog dolaga koyon
 Dadi, linumiu og dolaga koyon mangka angoy²⁴
 poksak sog gina' non bog olo omba'is pongonion.
 Tinumabal gina' non koyon, "Og pongoni mu og gu-
 ".lu ni Jan nog Polomunyang
 Dadi, migdali' sumolod mokpuli' og dolaga koy-²⁵
 on ditu' sog datu' koyon mangka poktalu' nog,
 "Da'idun lual pongonion ku dianika numun kitu' lu-
 al da og gulu ni Jan nog Polomunyang nog dia botan-
 ".goy sog tabak
 Dadi, miksonsol tokodoy bosia og datu' koyon²⁶
 nog talu' non kitu'. Tibua, sabap sog kibulugan non
 na tumalu' bu kitoksi'an noma og talu' non kitu' nog
 gotowanan koyon dion nog pomosunan non, onda'
 non na bolibadoy og pingoni nog dolaga koyon.
²⁷ Dadi, dinondag non mogdayun og sala kotow sun-
 dalu non mangoy ditu' sog kolobusuan mutuk nog
 gulu ni Jan. Dadi, minangoy sundalu koyon sog
 kolobusuan bu pinutuk non gulu ni Jan²⁸ mangka
 non botangoy sog tabak bu bogoyoy sog dolaga
 koyon. Ion non nion, tinabuk nog dolaga koyon
 .mangka non bogoyoy sog gina' non
 Dangan midongog nog sulanggu'anan ni Jan²⁹
 nog minatoy na ion, inangoy nilan olapoy og
 .bangkoy non koyon mangka nilan lobongoy

Piokan ni Isus og lima ngibu kotow

Matiu 14:13-21, Luk 9:10-17, Jan 6:1-14

Dangan minatong na og sosugu'onanan ni Isus³⁰
 kitu' tidu mangoy mogustal, piguksugan nilan dia ni
 Isus og glam nog piginang nilan bu pikpanad nilan.
³¹ Tubus nitu', miktalu' si Isus nog, "Mangoy ita sog
 molili' nog ita ita tibua, po' bagun amu mokulali."
 Po' sa'an tinalu' non ma' nitu' po' kobon non og go-
 towanan mokpuli'puli' ditu' nilan. Dadi, minsan
 .kokan nilan di' nilan na tanan motayud
 Dadi, migbolangoy si Isus bu sulanggu'anan non³²
 koyon posungu' sog bonua nog molili'.³³ Tibua, mi-
 tongow ilan bu kinilolaan ilan nog modakol nog go-
 towanan sog koliwagan bonuaanan koyon sog gok-
 sid nog danow koyon. Dadi, migdali' og gotowanan
 koyon moguna dia sog posungu'an nilan.³⁴ Dangan
 dinumonggu' ilan, mitongow ni Isus nog landu' ko-
 dakol og gotowanan dion nog migbagad dianon.
 Milolat ion dianilan po' mama' ilan dow nog bilibil-
 ianan nog da'idun polongipat dun. Bu dion tino-
 lipunan non ilan mokpanad nog gininisan nog pogo-
 .nadan
 Dangan miglolabung na bonua, mikpolani di-³⁵
 anon og sulanggu'anan non mangka ilan poktalu'
 nog, "Polopanad, og bonua koni molayu' sog gimbo-
 layan saka glolabung na.³⁶ Golom nika na ilan

gu'anan non koyon, di' ilan ma mokokunut nog botad nog mokogulang? Kuman ilan ma nog da' ilan .pongugas poguna nog komot nilan Tinabal ilan ni Isus nog, "Motud doda' og tinalu' ⁶ nog polomolatas kitu' nog si Isaya pa'ali dianiu nog ,mokpopotongow amu tibua. Sinulat sog Kitab nog Og gotowanan koni, og kopogadab nilan dianakon' taman da nog baba' nilan, tibua, og pomikilan nilan molayu' tokodoy dianakon. ⁷ Da'idun og ma'ana nog kopoktamuy nilan dianakon po' og pikpanad nilan koyon sagya da polomotadon nog pigimungimung †'' .nog sagyaotow

Bu long pa ni Isus dun, "Da' niu tomba'oy og ⁸ dondagan nog miktidu sog Mikpongon. Bu sokali' .og pigunut niu og botad nog sagyaotow Moto amu sumop nog dondagan nog Mikpon-"⁹ gon bagun niu munut og dan nog botad niu. ¹⁰ Po' miktalu' si Muses kobon itu' nog, 'Pogodaboy niu gina'ama' niu.' †† Bu talu' non dosop, 'Simasima og sumolap monalu' dia sog gina'ama' non, sumboy bunu'on.' ††¹¹ Tibua, amu, mokpanad amu nog mogusoy da bila og gotow moktalu' dia sog gina'ama' non nog, og tabang non kitu' nog bogoyon non bosia dianilan, iningolanan non na nog Korban. Ma'ana non, og bogoy non kitu' inuakil na dia sog Mikpongon. ¹² Dadi, minsan si'oy kilogonan og mokogulang nog gotow koyon, di' niu na ion tugdakon tumabang dia sog gina'ama' non. ¹³ Dadi, bianan sog pogbotadon niu koyon nog polotason niu, pigusayusayan niu sumop og talu' nog Mikpongon. Modakol pa og ".duma pogbotadon niu nog mama' nion

Og poktiduan nog kohinangan nog molaton

Matiu 15:10-20

Tubus nitu', sinabi non nosop og gotowanan ¹⁴ koyon dion nog mokpolani ilan dianon mangka ion poktalu' nog, "Pokinongog amu tokodoy dianakon glam niu bagun niu mosabut og poktolu'on ku koni. ¹⁵ Da'idun og sumolod dia sog baba' nog gotow nog boya'an mimung moglomu' ion dun. Suga'id non, ain og lumuas dia sog gotow mimung nog moglomu' ion dun. [¹⁶ Dadi, ain togo tolinga, sumboy pokinon- "[.gogan non og piktalu' u koni Dangan ginonatan ni Isus og gotowanan koyon ¹⁷ dion, mangka ion solod sog baloy, sinakan ion nog sulanggu'anan non koyon bog olo ma'ana nog pononggi'an non kitu'. ¹⁸ Tinumabal si Isus nog, "Mologon amu doda' posobutan! Da' niu ta' ion kosunoy nog ain sumolod sog baba' nog gotow di' mimung nog moglomu' ion dun? ¹⁹ Po' di' da dia angoy sog pikilan non, suga'id non, dia angoy sog tibuka non mangka na luas." (Bianan sog talu' ni Isus

Isaya 29:13 †† Exodus 20:12 † Exodus 21:17 †

miglosek ilan. ⁵⁰ Po' glam nilan koyon mitongow ni- .lan ion bu kiondokan ilan tokodoy dun Tibua, pigdoyunan ni Isus tumalu' dianilan nog, "Potikna' niu og pikilan niu! Akon ini! Na' amu kondokan!" ⁵¹ Ampun sinumakoy si Isus sog bolangoy nilan koyon mipadok og galu'. Dadi, kisobu'an ilan tokodoy dia ni Isus. ⁵² Po' da' nilan pa kosabut og kopokpokan ni Isus kitu' dia sog gotowanan. Po' da' .kadal nog pomikilan nilan

Kiuli'an ni Isus og gotowanan nog di' mokodag ditu' sog Genesaret

Matiu 14:34-36

Dangan mikotolipag ilan sog danow koyon, ⁵³ sokali' ilan dinumonggu' sog bonua nog Genesaret. Bu linabu' nilan og sinipit nog bolangoy koyon dion. ⁵⁴ Ampun tinumukpa ilan, kinilolaan si Isus nog gotowanan koyon dion. ⁵⁵ Dadi, pigdoli'an nilan mongangoy og gotowanan sog gliwag nog bonua koyon nog sosuku di' mokokodag bu inoyungan nilan posungu' sog bonua kitu' nog kisunan nilan nog ditu' si Isus. ⁵⁶ Bu minsan ainain ion angoy nog gimbo- layananan koyon dion sog bukid dibaba', sosuku nog di' mokokodag dianilan pimotoang sog to- bu'ananan po' alu'alu' ditu' bian si Isus. Bu migbubut ilan dianon nog potuyokon ilan pa nog sagya si'oy og sudung nog ponopoton non. Bu glam .nog mikotuyok dun, kiuli'an ilan

Sinila' nog parasiuanan og sulanggu'anan ni Isus

Matiu 15:1-9

Tubus nitu', ngon og parasiuanan bu ⁷ polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu miktidu sog Jerusalem, piglumpukan nilan nosop si Isus. ² Mitongow nilan og duma sulanggu'anan ni Isus kinuman nog saka da' nilan unutoy og botad nog parasiuanan koyon nog kopongugas nilan nog komotanan nilan bila kuman ilan. Dadi, miimung nog kolomu'lomu' ilan dow dia sog Mikpongon. ³ (Og parasiuanan koyon bu glam nog gotow Hudyu mangka ilan si'oy kan sumboy unuton nilan pa poguna og botad nog mokogulang nilan kitu' kobon nitu' nog kopongugas nilan nog komotanan nilan bila kuman ilan. ⁴ Bu ngon dosop og kitogadan nilan nog bila matong ilan tidu sog tobu'an, di' ilan sokali' kuman, bila ondi' ilan da mokopongugas poguna. Bu modakol pa duma nog pogbotadon nilan koyon mama' nog kopongugas nilan nog saguk, og togu'an ginumon, bu glangkapanan nog galang dia sog (.bolokanan Dadi, sinakan si Isus nog parasiuanan koyon bu ⁵ polopanadanan nog botad bog iduma og sulang-

iningolanan nog Sopulu' Kobonua.³² Dadi, dangan minatong ion ditu' sog bonua kitu', ongon og gotow nog mibongol bu kugol pa nog inagak nog gotowanan ditu' ni Isus. Mikilolat ilan dianon nog do-
.ponan non pa og gotow koyon

Dadi, inagak ni Isus og bongol koyon sog mo-³³ layu'layu' mangka non losukoy og dua' mogimpang tolinga nog gotow koyon, mangka ion dula' sog komot non bu dulitoy sog dila' nog gotow koyon,³⁴ mangka ion tongal bu pogoksudinawa bu poktalu' dianon nog, "Epatal!" Somo' ita da, kosuang a!³⁵ Sododu'un og gotow koyon mikodongog bu misuang na talu' non. Bu mokopogabitabit na mahatul Bu pigondi'an ilan ni Isus nog di' nilan poguk-³⁶ sугan minsan sima otowoy. Tibua, pigondi'an non si'oy ilan, angkin nilan tanan poguksugoy dia sog gotowanan dion.³⁷ Landu' ilan tokodoy kosobu'oy dun. Po' ma' long nilan dun, "Og glam nog gininang ni Isus koyon, og kopoginang non dun omba'is. Po' minsan si'oy og gotow nog bongol bu og kugol,
".kuli'an non

Piokan ni Isus og pat ngibu kotow

Matiu 15:32-39

Ngon gondow non, piglumpukan nosop si Isus **8** nog modakol nog gotowanan. Og gotowanan koyon, da'idun na og ponganon nilan. Dadi, sinabi ni Isus og sulunggu'an non koyon mangka ion poktalu' dianilan,² "Milolat u nog gotowanan koni. Po' sog solod nog tolu gobi bu tolu ondow ilan dini nakon, kinobus ilan na nog ponganon.³ Bu bila dondagon ku ilan muli', gomonsunoy ombuksak ilan sog dalan kobal nog gutom nilan po' og duma diani-
".lan molayu' og guli'an non
Tinabal ion nog sulunggu'an non koyon nog,⁴ "Dadi, olo ma ini pondayan ta? Da'idun ma og kolapan ta nog ponganon nog pokpokan ta dianilan dini
".sog bonua koni nog molayu' sog gimbolayan
Dadi, miksak si Isus dianilan nog, "Sanu buk⁵
"?buan og pan niu dion
".Tinumabal ilan nog, "Pitu buk da og pan dini
Dadi, dinondag ni Isus og gotowanan koyon⁶ mokpongingkud. Dangan mitabuk non og pitu buk pan kitu', pisolomatan non dia sog Mikpongon bu pomotioy og pan kitu' mangka non pomogoyoy sog sulunggu'an non koyon. Bu pimogoy sop nog sulunggu'an non dia sog gotowanan koyon.⁷ Bu ngon sop mika'an og soda' nilan nog mokolintokon. Tubus ion mokposolamat dia sog Mikpongon, binogoy non dia sog sulunggu'an non og soda'an non kitu' nog mokolintok mangka non dondagoy momogoy dia sog gotowanan.⁸ Dadi, mikpongon og glam nilan koyon bu mikpogbosug ilan. Ngon pa og sama' nog gotowanan koyon kuman nog laga'

koni, og ma'ana non da'idun og gli'inan nog (.ponganon
Bu miktalu' pa ion nog, "Ain lumuas tidu sog go-²⁰ tow, ion non ion og moglomu' dun.²¹ Po' tidu sog dialom pikilan nog gotow, ion non ion og poktiduan og pikilan kitu' nog molaton, og momabal, og monakow, og momunu', bu mogbabal nog kona' non duoy,²² og mogabak, og mogbolotibot, og mok-soputi, og di' na mosipog nog glawas non, og mima, og mogbolotibot, og motokabul, bu og moglogu-mow.²³ Dadi, glam nog kohinangan nog molaton dia da poktolipun sog pikilan nog gotow bu ion non
".nion mimung moglomu' ion dun

Og kopongandol nog glibun nog kona' gotow Hudyu

Matiu 15:21-28

Dangan ginumonat si Isus sog bonua koyon,²⁴ sokali' ion minangoy ditu' lambul sog molani nog koliwagan bonua nog Tair. Dangan minatong ion ditu', sinumolod sog solabuk baloy po' ompok bosia ion kosunan nog gotowanan nog dion ion. Tibua, .kisunan da ion nog gotowanan nog dion da ion Ngon og glibun dion nog og bata' non nog gli-²⁵ bun tinosopan nog glatdiwata. Dangan midongog non nog dion si Isus, minangoy ion ditu' bu inglu'ud sog sungu'an non.²⁶ Og glibun koyon kona' og gotow Hudyu bu ditu' ion binata' sog bonua nog Poniaisog misakup sog bonua nog Siria. Mikilolat ion dia ni Isus nog bugowon pa ni Isus og glatdiwata kitu' nog tinumosop dia sog bata' non koyon
Tinabal ion ni Isus nog, "Pokanon ta pa poguna²⁷ og gombata'an an asta ombosug ilan po' ondi' pia nog olapon og ponganon nog gombata'an koyon
†".mangka tikpu'oy dia sog gayamanan
Tinabal non si Isus, "Kounutan, motud ion.²⁸
Tibua, minsan og gayamanan nog dia sog silung nog glomisahan, mokokan ilan da nog mumu nog
".gombata'an koyon nog modogdag dia sog salog
Dadi, long ni Isus dun, "Sabap sog tabal mu koy-²⁹ on, mokodyadi a na muli' po' og glatdiwata kitu' mi-
".nawa' na sog glawas nog bata' mu

Dadi, minuli' glibun koyon. Dangan minatong³⁰ ion, mitongow non og bata' non koyon pogbololilid .sog dolopa'an non bu og glatdiwata kitu' da' na dia

Kiuli'an ni Isus og gotow nog bongol bu kugol pa

Dangan ginumonat si Isus sog bonua koyon nog³¹ Tair, ditu' ion minian sog Sidon posungu' sog danow koyon nog Galili. Bu minian pa sog bonua kitu' nog

Og ma'ana nog talu' non koyon, nog sumboy dia ion angoy † .poguna mogustal sog bansa Hudyu mangka si'oy sog len bansa

kinuman dun, sanu bogyas og miomud niu nog
 "sama' nilan kuman dun
 ".Tinabal nilan ion, "Pitu bogyas
 Dadi, sinakan non ilan nog, "Dadi, onda' niu²¹
 pota' kosabut og ma'ana nog pikталu' u komun
 "?pa'ali sog pokpotulin nog pan

Si Isus kiuli'an non og buta sog Betsaida

Dadi, minatong ilan sog koliwagan bonua nog²²
 Betsaida. Ngon og buta dion nog pigagak nog go-
 towanan ditu' ni Isus. Mikilolat ilan dianon nog do-
 ponan non pa og buta koyon.²³ Dadi, inagak ni Isus
 og buta koyon sog gunanunan nog gimbolayan koy-
 on. Tubus nitu', dinula'an non og mata nog buta
 koyon mangka non doponoy. Bu sinakan non ion
 .bog mokotongow nota'
 Dangan tinumingag og buta koyon, long non²⁴
 dun, "Mokotongow u na nog gotow, tibua, mama'
 ".nog kayu pokpanow
 Dadi, dinoponan nosop ni Isus og dua' mogim-²⁵
 pang mata non koyon. Bu mioksud na ma' nog dan
 og tinontongan non bu mikotongow na mahatul.
²⁶ Dinondag ni Isus og gotow koyon muli' bu
 pigondi'an non mian sog koliwagan bonua koyon
 .nog Betsaida

Og tinalu' ni Piter pa'ali dia ni Isus

Matiu 16:13-20, Luk 9:18-21

Dadi, migdayun si lo' Isus ditu' sog gimbo-²⁷
 layananan sog glumibut nog koliwagan bonua nog
 Sisaria Pilipi. Sonuk nilan ompanow, sinakan ni Is-
 us og sulanggu'anan non koyon nog, "Sima u gidoy
 "?long nog gotowanan dun
 Tinumabal ilan nog, "Og duma mokpokталu' ilan²⁸
 nog ika dow si Jan nog Polomunyang. Og duma sop
 mokpokталu' ilan nog ika dow si Iladya, og polomo-
 latas nog talu' nog Mikpongon kobon nitu'. Bu og
 duma sop mokpokталu' ilan nog ika dow og solabuk
 ".og polomolatas nog talu' nog Mikpongon
 Sinakan non sop ilan nog, "Bila buan amu, sima²⁹
 "?u gidoy
 † ".Tinumabal si Piter, "Ika og Kristu
 Dadi, pigondi'an non ilan moguksug pa'ali di-³⁰
 .anon sog minsan sima

Pinosun ni Isus pa'ali sog kopatoy non

Matiu 16:21-28, Luk 9:22-27

Tubus nitu', miktolipun si Isus mogustal diani-³¹
 lan nog sumboy og Binata' sog Kilawan posinsaon
 ion tokodoy bu pogbongkison ion nog kobogolalan,
 og mokokotas nog boliananan, bu og

nog pitu bogyas nog mikpokponu' og miomud nog
 sulanggu'anan koyon.⁹ Og dakol nog gotowanan
 koyon nog kinuman dun laga' nog pat ngibu. Tubus
 nitu', dangan pigonat ni Isus og gotowanan koyon,
¹⁰ migdayun ilan nog sulanggu'anan non sumakoy
 dia sog bolangoy bu tinumulak ilan posungu' sog
 .bonua nog Dalmanuta

Og parasiuanan mingambat nog gingyata'

Matiu 16:1-4

Dadi, dangan minatong ilan ditu' sog bonua koy-¹¹
 on, linumpak ilan nog parasiuanan po' poksulaysu-
 layan nilan ion bianan sog kopongambat nilan nog
 gingyata' dianon nog tidu dia sog Mikpongon.
¹² Migoksudinawa si Isus mangka ion pokталu' nog,
 "Iduma og gotowanan numun koni, mongambat
 ilan ma sop nog gingyata'? Tolu'on ku dianiu,
 da'idun og gingyata' nog potongowon dia sog go-
 ".towanen numun koni
 Dadi, ginonatan ilan ni Isus. Sinumakoy ilan¹³
 nosop sog bolangoy, mangka ilan tulak posungu'
 .sog dipag nog danow koyon

Og pikpanad nog parasiuanan bu og gla'ay- atananni Herod pinonggi' dia sog pokpotulin nog pan

Matiu 16:5-12

Mikolingow og sulanggu'anan non koyon mog-¹⁴
 balun nog pan lual da sog solabuk og mioit nilan.
¹⁵ Pidonsama' ni Isus tumalu' dianilan nog, "Pokpo-
 tubud bu pongandam amu bagun amu ondi' moit
 nog pokpotulin nog pan nog parasiuanan bu og
 † ".pokpotulin dosop ni Herod
 Dadi, migabitabit sulanggu'anan non koyon nog¹⁶
 ilan da bu ilan pa'ali sog tinalu' non kitu'. Ma' long
 nilan dun, "Sa'an bayu' tinalu' non nog ma' nitu' po'
 ".da' ita pokopogoit nog ponganon ta
 Tibua, kisunan da ni Isus og pigobitobitan nilan¹⁷
 koyon. Dadi, tinolu'an non ilan nog, "Iduma ma'
 nion ma og poktolu'on niu? Og pigolong u koni, kon-
 a' nog da' amu pogoit nog ponganon. Da' niu pa ta'
 sibon kotongow otawaka kosabut? Mologon amu
 doda' pokposobutan!¹⁸ Togo mata amu bosia saka
 iduma ion di' amu ma mokotongow? Togo tolinga
 amu bosia saka iduma ion di' amu ma mokodongog?
 Di' niu ta' buan kolobotan?¹⁹ Tubus u kitu' pomotioy
 og lima buk pan nog mikokan dun og lima ngibu go-
 towanan, sanu bogyas itu' og miomud niu nog
 "?sama' nilan kuman dun
 ".Tinabal nilan ion, "Sopulu' bu dua' bogyas
 Sinakan ilan nosop ni Isus, "Dangan pimoti u og²⁰
 pitu buk pan kitu' nog saka pat ngibu gotowanan og

Og Kristu koni og Ginirik. Og ma'ana non, og Pipangoy ††
 .nog Mikpongon Mogdatu' dini sog dunya

Og ma'ana nog pokpotulin nog pan koni, og polomotadon †
 .nilan bu og pokponadon nilan

Dadi, miktalu' si Piter dia ni Isus nog, ⁵
 "Polopanad, omba'is da nog mikodini ami.
 Mogimung ami nog tolu buk glockowlokow, solabuk
 dianika, solabuk dia ni Muses, bu solabuk dia ni Iladya."
⁶ (Ondi' kosunan ni Piter bog olo poktolu'on
 (.non po' kiondoka ilan tokodoy
 Tubus nitu', og ginampol mikpotondong dianilan ⁷
 bu ngon og talu' nog midongog nilan miktidu sog ginampol
 koyon nog ma' nini, "Koni og bata' u, nog kololaman ku.
 Pokinongog amu dianon."
⁸ Gomonsunoy pa, dangan tinumontong ilan, sala dona ni Isus
 og mitongow nilan Sonuk nilan dumiksun tidu sog bontud
 koyon, ⁹ pigondi'an ni Isus moguksug dianilan sog minsan
 sima og pa'ali dia sog mitongow nilan kitu' tontal da
 ondi' motubu' puli' tidu matoy og Binata' sog Kilawan.
¹⁰ Dadi, og tinalu' non koyon tinagu' nilan sog dialom
 pikilan nilan mangka ilan poksinaksakoy nog ilan bu ilan
 bog olo doda' og ma'ana nog poktolu'on non koyon
 nog motubu' puli' tidu matoy
 Bu sinakan nilan ion nog, "Iduma og ¹¹ polopanadanan
 koyon nog botad nog bansa Hudyu, muktalu' ilan ma
 nog mokuna pa tua' si Iladya mangka si'oy tua' og
 Pipangoy kitu' nog Mikpongon "Mogdatu'
 Tinabal ilan ni Isus, "O'o, motud ion nog mokuna ¹²
 si Iladya po' oksudon non og glam non. Bu sinulat
 dosop sog Kitab nog og Binata' sog Kilawan, sumboy
 posinsaon tokodoy bu pogbongkison. ¹³ Tibua, tolu'on
 ku dianiu nog, si Iladya, minatong na. Bu ininang
 nilan na dianon minsan olo og kolegan nilan moginang.
 Mituman na og sinulat kitu' sog Kitab "pa'ali dianon

Kiuli'an ni Isus og bata' nog pisinsa nog glatdiwata

Matiu 17:14-21, Luk 9:37-43

Dadi, dangan minatong ilan sog duma sulang- ¹⁴
 gu'anan non koyon, kidotongan nilan nog modakol og
 gotowanan nog miglibut dia sog sulanggu'anan non
 koyon sonuk nilan mokinobaloy nog polopanadanan
 nog botad nog bansa Hudyu. ¹⁵ Dangan mitongow
 nog gotowanan koyon si Isus, migda' da' ilan
 tokodoy bu mikpongobok ilan lumumpak dianon.
¹⁶ Tubus nitu', sinakan ilan ni Isus .bog olo og
 piktinobalan nilan koyon Ngon og sala kotow
 dion tinumabal dia ni Isus ¹⁷ nog, "Polopanad,
 pinitang u bosia og bata' u nog glaki dini nika
 po' tinosopan ion nog glatdiwata boya'an nog
 migbod tanan ion dun. ¹⁸ Giap nog matong
 dianon, ombuksak ion bu mogbula' baba' non
 bu mokigot ngisi non mangka pongogel glawas non.
 Mikitabang u na bosia dia sog sulanggu'anan mu

polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu. Bu
 sumboy ion bunu'on. Tibua, sog kotolu ondow non,
 motubu' da ion puli'. ³² Pitampal non dianilan og
 posungu'an non koyon bagun nilan mosabut. Dadi
 si Piter, inagak non si Isus sog molayu'layu' mangka
 .non bosia pomagoy muktalu' dun og ma' nitu' kitu'
 Tibua, sinumungu' si Isus sog duma sulang- ³³
 gu'anan non koyon kobon non mogbantoy dianilan
 mangka non sop pogbina'oy si Piter. Long non dun,
 "Soitan, awa' a dini nakon! Po' og pomikilan mu
 koyon dia miktidu sog sagyaotow, onda' dia miktidu
 ".sog Mikpongon Dadi, sinabi ni Isus og
 gotowanan koyon dion bu ³⁴ og sulanggu'anan
 non nog mokpolani pa dianon mangka ion
 poktalunog, "Simasima moleg mogunut dianakon
 sumboy tolikudan non og dili glegan non
 mangka non pisanoy og kudas non bu pogunut
 dianakon. ³⁵ Po' simasima og landu' kopogapas
 non nog dili kotubu' non, kobolongan da ion
 dun. Tibua, simasima og lamig non na bolongan
 og dili kotubu' non sabap sog kopokokunut non
 dianakon bu sog Gomba'is nog Guksugan pa'ali
 sog Mikpongon, kongonan ion nog kotubu' nog
 da' kopus non. ³⁶ Po' olo gidoy buan og
 glongas non nog makod nog gotow og daya
 sog tibuk nog dunya koni saka, ombolong
 og glimukud non? ³⁷ Kobolosan ta' nog
 gotow og dili glimukud non? ³⁸ Sog tang
 nog numun koni og gotowanan bolodusaon
 bu momungyas ilan dia sog Mikpongon. Dadi,
 simasima og mosipog dianakon bu dia sog
 pomali u, akon, og Binata' sog Kilawan,
 mosipog u dosop dianon, sog tang nog
 kopokpuli' u dunut silow nog kotas nog
 Gama' u nog ion og Mikpongon bu asta og
 ".moloikatanan non kitu' nog mosigda
 Bu long pa ni Isus dianilan, "Tolu'on ku
 dianiu, ⁹ ngon og dumaanan ta dini
 nog ondi' ilan pa tagad patoy taman da
 ondi' nilan motongow og kopogdatu' nog
 Mikpongon dunut og baya' non nog ".di' kolobian

Miksop og bayu'bayu' ni Isus

Matiu 17:1-13, Luk 9:28-36

Gonom gobi tidu ditu', inoit ni Isus tumukad
 si lo' ² Piter, si Jems, bu si Jan ditu' sog
 molawa nog bontud nog ilan da bu ilan.
 Dangan minatong ilan ditu', mitongow
 nilan nog miksop og bayu'bayu' ni Isus.
³ Bu sinumilow og ponopoton non nog
 landu' koputi'. Da'idun og gotow sog
 dunya og mokokula nog ponopoton
 nog ma' nog koputi' nog ponopoton ni
 Isus koyon. ⁴ Gomonsunoy pa, ngon
 dua' kotow tinumu' si Iladya bu si
 Muses. Migabitabit ilan ni Isus

*Og ma'ana nog talu' koyon nog pisanon non kudas non, †
 minit motigdown kobiabianan non, di' nododa' lumota'
 .mokokunut dia ni Isus*

ilan dun. ³¹ Po' solian non pa mokpanad sog sulangu'anan non. Bu miktalu' ion dianilan nog, "Og Binata' sog Kilawan uokilon dia sog baya' nog gotowanan bu bunu'on nilan ion. Tibua, sog kotolu on-".dow non tidu nilan bunu'on, motubu' da ion puli' Tibua, da' nilan kosabut og ma'ana nog piktal' ³² .ni Isus koyon dianilan bu mondok ilan sumak dun

?Sima og motas sog glam non

Matiu 18:1-5, Luk 9:46-48

Dadi, minatong ilan sog Kapernaum. Dangan ³³ sinumolod ilan dia sog baloy, sinakan ni Isus sulangu'anan non koyon bog olo og piksusian nilan kitu' sog dalan. ³⁴ Da' ilan pogonekonek po' og piksusian nilan kitu' sog dalan pa'ali bog sima og motas dianilan

Dadi, miningkud si Isus mangka non sobioy og ³⁵ sopulu' bu dua' sulangu'anan non koyon nog mokpolani ilan pa dianon mangka ion poktal' nog, "Simasima moleg nog ion mokuna, sumboy moksolibinaya' ion. Bu sumboy dosop ion og sosugu'on ".sog glam niu

Ngon og bata' dion nog piindog ni Isus sog titon- ³⁶ ga' nilan koyon. Kinokop non kobon non moktal' nog, ³⁷ "Simasima og tumolima' dia sog mama' nog bata' koni sabap sog kopokokunut non dianakon, tinolima' non dosop akon. Bu bila tinolima' non akon, kona' u tinolima' non. Suga'id non, og tinolima' non, og dinumondag kitu' dianakon mangoy di-".ni

Ain ondi' sumusi dianita sugutan non ita

Luk 9:49-50

Miktalu' si Jan dia ni Isus nog, "Polopanad, ³⁸ mikotongow ami nog gotowog mimugow nog glatdiwataanan bianan sog ngalan mu. Dadi, pigondi'an nami po' kona' ta ion og sakup po' da' ion ".pogunutunut dianita

Tinumabal si Isus nog, "Na' niu ion pogondi'an ³⁹ po' onda'idun og moginang nog kosobu'sobu' nog ginang bianan sog ngalan ku nog tubus nitu' solapon non akon monalu'. ⁴⁰ Po' simasima di' sumusi dianita sugutan non ita. ⁴¹ Po' tolu'on ku dianiu, simasima mokpinum nog tubig dianiu sabap sog kopokokunut niu dia sog Kristu, ondi' da ombolong ".og tumbas dun dianon

Og kopogolig nog mokodusa

Matiu 18:6-9, Luk 17:1-2

Tibua, " long pa ni Isus dun, "simasima og" ⁴² mokongulan sog sala kotowog tinumud dianakon ma' nog bata' koni nog boya'an mokodusa ion dun,

koyon nog bugowon nilan pa, tibua, da' da pogbi-".lang dianilan Dadi, miktalu' si Isus nog, "Amu, og gotowanan ¹⁹ numun koni, di' amu doda' tumud. Andun pa kopayat og gobon ku mokunul dianiu? Andun kopayat og gobon ku moglogaga dianiu? Oit niu dini og bata' ".koyon

Dadi, inoit nilan bata' koyon dion ni Isus. Dan- ²⁰ gan mitongowog glatdiwata koyon si Isus, binuksak non mogdayun bata' koyon mangka non poledeoy bu pibula' non og baba' nog bata' koyon.

²¹ Sinakan ni Isus og gama' nog bata' koyon bog .nanu pa miktolipun dianon og ma' nion koyon Tinumabal ion nog, "Tidu pa sog kiika' non. ²² Bu tatap na buksakon bata' u koni nog glatdiwata koyon dia sog gapuy bu dia sog tubig po' bagun ion mogla'at. Dadi, bila ngon og minang mu sog bata' u ".koni, lolatoy mu pa ami bu tobangoy mu pa ami Tinabal ni Isus ion, "Iduma moktal' a ma ma' ²³ nion? Tolu'on ku dianika, og glam non, minang nog ".Mikpongon sog ain og mongandol dianon Dadi, tinumabal mogdayun og gama' nog bata' ²⁴ koyon nog, "Mongandol u na! Suga'id non, tobangoy mu akon bagun da ompagon og kopongandol "!u

Dangan mitongowog ni Isus nog modakol go- ²⁵ towanan nog mikpongobok posungu' ditu' non, binugowog non og glatdiwata koyon. Ma' long non dun, "Ika, glatdiwata nog mokobongol bu mokopogbod, awa' a na sog glawas nog bata' koni bu na' a na ".pokpuli' dianon

Dadi, miglosek og glatdiwata koyon bu pilede ²⁶ non nosop og bata' koyon mangka na awa'. Og bata' koyon mama' tanan nog bangkoy. Dadi, miktalu' gotowanan koyon dion nog, "Minatoy na, su'usa bata' koyon." ²⁷ Tibua, pigoidan ni Isus sog komot og bata' koyon mangka non buatoy. Bu minindog doma og .bata' koyon

Dangan miksuoy ilan tibua nog gotowanan koy- ²⁸ on, si Isus bu og sulangu'anan non, sinumolod ilan dia sog baloy nog ilanilan da. Bu miksak og sulangu'anan non dianon nog, "Iduma, bila ami og mugowog nog glatdiwata kitu', ondi' nami ma ombu- "?gow

Tinumabal si Isus nog, "Og glatdiwata nog ma' ²⁹ nion koyon ondi' nododa' lumuas, bog di' da bianan ".sog gyakin

Og kodua' kali ni Isus mokposun dianilanpa'ali sog kopatoy non

Matiu 17:22-23, Luk 9:43-45

Minawa' si Isus bu sulangu'anan non sog ³⁰ bona koyon mangka ilan bian sog Galili. Ompok bosia si Isus nog kosunan nog gotowanan bog ain

ya, 'Og Mikpongon, piongon non og glaki bu og glibun.' †† 'Sa'an itu' og glaki, gonatan non og gina'ama' non mangka ion ampu' sog glibun non. ⁸ Bu og dua' ilan koyon mimung nog salulawas ilan na. Dadi, kona' na nog dua' kotow, suga'id non, miksolabuk ilan na.' †† Dadi, ain og pigampu' nog Mikpongon, sumboy ondi' popogbolongon nog .sagyaotow

Bu dangan minuli' ilan na sog baloy, sinak nog ¹⁰ sulanggu'anan non dianon bog olo ma'ana nog .tinalu' non kitu'

Dadi, tinabal non ilan nog, "Simasima og mo- ¹¹ long nog glibun non bu mogduoy sog len, mokodusa ion dun po' mimabal ion nog kona' non og duoy. ¹² Bu domikian dosop sog glibun, bila bolongon non og glaki non bu mogduoy sog len, mokodusa ion ".dun po' mimabal ion nog kona' non og duoy

Pipia ni Isus og gombata'anan

Matiu 19:13-15, Luk 18:15-17

Tubus nitu', ngon og gotowanan nog mikpogoit ¹³ nog gombata'anan nilan dia ni Isus bagun non ilan kodoponan. †† Tibua, pimag ilan nog sulanggu'anan ni Isus. ¹⁴ Dangan ion mitongow ni Isus, milaton non bu tinolu'an non ilan nog, "Potiang niu og gombata'anan koyon mokpolani dianakon. Na' niu ilan pogondi'an. Po' ma' nog gombata'anan koyon, og gotowanan nog misakup sog pigdotu'an nog Mikpongon. ¹⁵ Tolu'on ku dianiu, simasima ondi' tumabuk nog kopogdatu' nog Mikpongon mama' nog kotabuk nog bata' koni dianakon, ondi' nododa' ion mokampu' sog pigdotu'an non." ¹⁶ Dadi, pingokop non og gombata'anan koyon mangka non ilan doponoy kobon non mokpopia dianilan

Og sala kotow doyahan

Matiu 19:16-30, Luk 18:18-30

Tubus nitu', sog dali'dali' na gonat si Isus, ngon ¹⁷ og gotow ginumobok ditu' non mangka inglu'ud sog sungu'an non bu poktalun' nog, "Polopanad, omba'is a tokodoy. Olo gidoy sumboy inangon ku bagun ku "?malap og kotubu' nog da' kopus non Tinumabal si Isus nog, "Iduma ingolanan mu ma ¹⁸ akon nog omba'is? Saka da'idun og omba'is lual da og Mikpongon? ¹⁹ Kosunan mu da og dondagananan nog Mikpongon nog sinulat ni Muses nog, 'Na' a momunu', na' a momabal nog kona' mu duoy, na' a monakow, na' a tumaksi' nog gloput, na' a moglim- †† ".bung, bu pogbotadoy mu gina'ama' mu Tinumabal og glaki koyon nog, "Polopanad, ²⁰ glam non koyon pigunut u na tidu pa sog kika'an ".ku

golom na lentengoy nog mosolag nog gilingan batu .og glig non mangka lobu'oy sog dibaba' dagat Dadi, bila sabap sog komot mu mokodusa a" ⁴³

dun, golom nika na putuk. Po' golom pa nog kongonan ka nog kotubu' nog da' kopus non minsan si'oy sobola' da og komot mu, gaba' nog sigbuon og tibuk nog glawas mu dia sog danow nog gapuy. [⁴⁴ 'Po' og gulod ditu' di' na matoy bu di' na ompalong og gapuy ditu'.'] ⁴⁵ Bu bila sabap sog botis mu mokodusa a dun, golom nika na putuk. Po' golom pa nog kongonan ka nog kotubu' nog da' kopus non nog da' si'oy og botis mu, gaba' nog sigbuon og tibuk nog glawas mu dia sog danow nog gapuy. [⁴⁶ 'Po' og gulod ditu' di' na matoy bu di' na ompalong og gapuy ditu'.']

⁴⁷ Bu bila sabap sog mata mu mokodusa a dun, golom nika na uning. Po' golom pa nog mokampu' a sog pigdotu'an nog Mikpongon nog sobola' da og mata mu, gaba' nog dua' mogimpang mata mu saka sigbuon ka dia sog danow nog gapuy. ⁴⁸ 'Po' og gulod ditu' di' na matoy bu di' na ompalong og gapuy †† ".ditu'

Bu long sop ni Isus dianilan, "Glam nog gotow ⁴⁹ dini sog glupa'an kobianan da nog sinsaan nog ion .non ion ma' nog gapuy

Bu og masin, omba'is. Tibua, bila molubas na" ⁵⁰ og kasin non, ondi' nododa' masin mokpuli'. Amu si'oy sumboy kosinan og kotubu' niu, somo' ita da, mokpa'at og kotubu' niu bagun amu da moglogomi- ".gus nog pakasi niu

Og pikpanad ni Isus pa'ali sog mogbolong

Matiu 19:1-12, Luk 16:18

Dadi, minawa' si Isus sog koliwagan bonua **10** koyon bu angoy ditu' sog Judia bu ditu' sog bonua nog sog dipag nog Jurdan. Dangan minatong ilan ditu', piglumpukan nosop ion nog modakol nog gotowanan. Dadi, pikponadan non ilan po' ma' nitu' .og kiloyaman non

Ngon og parasiuanan mikpolani dianon bu pigo- ² lapsobapan bu piksulaysulayan nilan og kotoan non bianan sog sak nilan nog, "Og botad dota' nog og "?gotow bolongon non og glibun non Dadi, tinumabal si Isus nog, "Olo buan og donda- ³ "?gan ni Muses dianiu

Tinumabal ilan nog, "Tinugdak ni Muses nog og ⁴ glaki, bila bolongon non og glibun non, sumboy tumulun poguna nog gitas mangka non si'oy uokiloy ".og glibun non

Tibua, tinabal ilan ni Isus nog, "Sa'an itu' tinug- ⁵ dak dianiu bianan sog sinulat ni Muses po' sabap sog kopongantu niu. ⁶ Tibua, sog tolipunan nog dun-

Genesis 1:27† Genesis 2:24†† Og ma'ana nog dopon ni †† Isus koyon, mogunut og popia non dianilan. †† Exodus 20:12-16

Isaya 66:24. Og ma'ana non, og posakit bu og sinsaan nog † gotowanan nog mingantu dia sog Mikpongon asta sog da' kopus .non

Og sulanggu'anan non koyon misusa ilan bu og du-
maanan nilan nog mibinaya', kiondokan. †† Dadi,
pinitang ni Isus og sopulu' bu dua' sulanggu'anan
non koyon sog molayu'layu' mangka non puli'oy tu-
malu' dianilan og posungu' non koyon kobian-
bianan. ³³Ma' long non dun, "Posungu' ita lo' ini sog
Jerusalem. Matong ita ditu', og Binata' sog Kilawan
uokilon dia sog mokokotas nog boliananan bu sog
polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu. Og
gukuman nilan dianon bunu'on mangka nilan ion
uokiloy dia sog gongkoman nog gotowanan nog
kona' bansa Hudyu. ³⁴Pogwanwanon nilan ion, bu
pogdula'an nilan ion, bu pogdonogon nilan ion,
mangka nilan ion bunu'oy. Tibua, sog kotolu ondow
".non tidu bunu'on, motubu' da ion mokpuli'

Og pongoni ni Jems ilan ni Jan

Matiu 20:20-28

Tubus nitu', mikpolani dia ni Isus si Jems bu si ³⁵
Jan og gombata' ni Sebedi mangka ilan poktalu' di-
anon nog, "Polopanad, ngon bosia og kolegan nami
".nog inangon mu dianami

Tinumabal si Isus, "Olo og kolegan niu nog inan- ³⁶
"?gon ku dianiu

Ma' long nilan dun, "Tugdak nika pa dianami ³⁷
mingkud dia sog glintu bibang nika bila matong
".mogdatu' a na

Tibua, tinabal ilan ni Isus, "Da' niu kosabut bog ³⁸
olo og pingoni niu koyon. Mogaga niu ta' gidoy og
sinsaan nog posungu' u poglogogaon? Otawaka
mogaga niu ta' gidoy og kobianbianan ku posun-
"?gu'

".Tinumabal ilan nog, "O'o, mogaga nami da ion ³⁹
Miktalu' si Isus nog, "O'o, motud doda' nog mok-
inum amu sog ginuman ku bu mokobian amu sog
kobianbianan ku. ⁴⁰Tibua, kona' u og momili' bog
sima og mingkud sog glintu bibang u. Po' og
gingkudananan koyon donsama' na ngon piksim-
".panan dun

Dangan midongog itu' nog sopulu' sulang- ⁴¹
gu'anan koyon, kodoluon ilan bosia dun og pigi-
nang ni Jems bu si Jan. ⁴²Dadi, sinabi ilan ni Isus
nog mokpolani ilan dianon mangka ion poktalu'
nog, "Kosunan niu nog og kodotu'an dini sog dunya,
pogboya'an nilan og pigotowanan nilan. Bu ain
mokokotas dianilan, pogboya'an nilan dosop ain
ombaba' pa dianilan. ⁴³Tibua amu, sumboy ondi'
amu mama' nilan. Suga'id non, ain og moleg nog ion
og motas dianiu, sumboy ion mimung nog sosug-
u'on niu. ⁴⁴Bu ain sop dianiu og moleg nog ion og
mokuna, sumboy ion mimung nog gulipon nog glam
niu. ⁴⁵Po' minsan og Binata' sog Kilawan, onda' ion

Po' og gotowanan sog koliwagan bonua nog Jerusalem ††
.koyon, minanta ilan dia ni Isus

Dadi si Isus, pigbontayan non gotow koyon bu ²¹
milolat ion dun. Bu long non dun, "Ngon pa solabuk
kulang mu nog sumboy inangon mu. Angoy mu pok-
saluy og pogongonon mu mangka mu pomogoy og
saluy non dia sog miskinananan po' mogdaya a dun
ditu' sog glangit. Tubus nitu', pokpuli' a mangka a
".pogunut dianakon

Dangan midongog nog glaki koyon og talu' ni Is- ²²
us koyon, mipangu' ion dun mangka awa' po' doya-
.han ion tokodoy

Liniboyan ni Isus nog mata og sulanggu'anan ²³
non koyon mangka poktalu' nog, "Mologon doda'
tokodoy og gotow nog doyahan nog mokampu' ion
dia sog pigdotu'an nog Mikpongon." ²⁴Dadi,

.kisobu'an ilan nog talu' ni Isus koyon
Tibua, miktalu' nosop dianilan, "Gombata'anan
ku, mologon doda' og kampu' nog gotow dia sog
pigdotu'an nog Mikpongon! ²⁵Molomu pa kobian
nog kamel dia sog gluang nog dialum, gaba' nog
doyahan, og kampu' non dia sog pigdotu'an nog
".Mikpongon

Kisobu'an ilan tokodoy mangka ilan poksi- ²⁶
naksakoy nog, "Bila ma' nitu' buan, sima ma gidoy
†"?og motabang

Pigbontayan ilan ni Isus mangka ion poktalu' ²⁷
nog, "Og ma' nion koyon ondi' minang nog sagyao-
tow. Tibua, da'idun og mologon dia sog Mikpon-
".gon

Dadi, miktalu' si Piter dia ni Isus nog, "Dadi ²⁸
Kounutan, ami buan, nog lamig nami na tanan bino-
"?long og glam non mangka ami pogunut dianika
Tinumabal si Isus nog, "Tolu'on ku dianiu, ain gi- ²⁹

nonatan non og baloy non, og putupusodanan non,
og mokogulang non, og gombata'anan non, otawa-
ka og glupa' non sabap sog kopokokunut non di-

anakan bu sog Gomba'is nog Guksugan koyon,
³⁰minsan kobon non pa dini sog dunya, mokotabuk

ion nog labi pa tokodoy ditu' og sugda non nog
baloyanan, og putupusodanan non, og gina'ama'

non, og gombata'anan, bu glupa', asta pa og pongu-
la'at sabap sog kopokokunut non dianakon. Bu sog

binaya' nog gondow kongonan ion nog kotubu' nog
da' kopus non. ³¹Tibua, modakol og gotow nog

mikuna nog mimung ombinaya' ilan. Bu modakol
dosop og gotowanan nog mibinaya' nog mimung

".mokuna ilan

Pidonsama' nosop ni isus tumalu' pa'ali sog kopatoy non

Matiu 20:17-19, Luk 18:31-34

Tubus nitu', mipanow ilan posungu' og ³²
Jerusalem. Sintak nilan ompanow mikuna si Isus.

Balu' nog gotowanan dun, sa'an mogdaya og gotow po' †
.kisu'atan og Mikpongon dianilan

Dadi, mipanow ilan bu mitongow nilan og nati ⁴ nog asnu dia sog dalan nog inikotan sog molani nog bongawan nog baloy. Solian nilan mubad dun, ⁵ sinakan ilan nog gotowanan nog migindog dion "nog, "Olo balan niu mubad nion Tinumabal ilan nog ma' nog tinalu' ni Isus kitu' ⁶ .dianilan. Dadi, pitiang na nog gotowanan koyon Inoit nilan nati koyon ditu' ni Isus mangka nilan ⁷ onigoy og tolinting non nog glogdoy nilan mangka na sokoyoy ni Isus. ⁸ Modakol gotowanan nog pingdondam nilan og sulagbon nilan dia sog dalan koyon nog bianan ni Isus. Bu og duma sop mikpongolap ilan nog dawon mama' nog dawon nog bunga mangka nilan botangoy sog dalan. ^{†9} Og gotowanan koyon nog migunut dia ni Isus sog gunan binaya' non, miglongag ilan mokpogekeke nog, "Songlitan og Mikpongong! Pipia ion nog minangoy dini bianan sog ngalan nog Mikpongong! ¹⁰ Molongas og pigdotu'an nog gama' ta nog si Apu' Dabid nog posungu' na "lmatong! Songlitan og Mikpongong sog glangit Dadi, sinumolod ilan sog Jerusalem mangka ¹¹ pogdayun sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongong. Dangan sinumolod ilan ditu', diadia ion tinumontong. Tibua, sabap sog globabung na, minuli' ion sog Betani ilan nog sopulu' .bu dua' sulanggu'anan non koyon

Og kayu nog pilota' ni Isus mogbunga

Matiu 21:18-19

Dangan miksisolom bonua, ginumonatan ilan sog ¹² Betani posungu' sog Jerusalem. Sonuk nilan ompanow kigutoman si Isus. ¹³ Mikotongow ion nog kayu nog migbogudawon dia sog gunanunan nilan koyon og ngalan non igera. Dadi, pilonian non bosia. Tibua, da'idun mitongow non nog bunga non lual da lunsan dawon. Po' kona' non pa timpu. ¹⁴ Dadi, tinolu'an non kayu koyon nog, "Ondi' a na, nododa' mogbunga mokpuli'." Bu midongog nog sulanggu'anan non koyon og talu' ni Isus koyon

Si Isus minangoy sog Baloy nog Poktomuyan-dia sog Mikpongong

Matiu 21:12-17, Luk 19:45-48, Jan 2:13-22

Dangan minatong ilan sog Jerusalem, sinu- ¹⁵ molod si Isus dia sog glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongong mangka non pomugowoy og gotowanan koyon nog mikpogdagangdagang bu og polonaluyanan. Bu pimolituka' non og glomisahananan nog polomolos nog sin asta og ginkudananan nog mikpogdagang nog kolopatianan. ¹⁶ Bu pigondi'an non og gotowanan koyon .mian dion bila ngon pitangon nilan

angoy dini sog dunya bagun ion tobangan, suga'id non, bagun ion og tumabang, bu moguakil nog glawas non bunu'on bagun modakol og gotowanan ".og molokat tidu sog kouliponan nog dusa

Kiuli'an ni Isus si Bartimius

Matiu 20:29-34, Luk 18:35-43

Tubus nitu', minatong ilan sog Jeriku. Bu dan- ⁴⁶ gan mikogonat ilan sog koliwagan bonua koyon, modakol og gotowanan nog mikpogunut dia ni Isus bu sog sulanggu'anan non. Ngon sala kotow buta dia pogingkud sog goksid nog dalan moktayak. Og ngalan non si Bartimius, og bata' ion ni Timius. ⁴⁷ Dangan midongog non nog minian si Isus og gotow Nasaret, miktawag ion nog, "Isus! Og pangkat "l'ni Apu' Dabid, kololatoy mu pa akon .Pimag ion nog gotowanan nog di' mokuleke' ⁴⁸ Tibua, posisaya' non tanan posikadoy og tawag nog, "Pangkat ni Apu' Dabid! Kololatoy mu pa "l'su'usa akon

Dadi, migindog si Isus mangka ion poktalun', ⁴⁹

". "Sabi niu pa gotow koyon

Dadi, sinabi nilan buta koyon mangka ilan poktalun' nog, "Pobogan mu pikilan mu bu pogbuat a na po' sinabi non na ika." ⁵⁰ Dadi, pinilak non sulagbon non mangka pogdali' mogbuat mogapas mangoy ditu' ni Isus

Sinakan ion ni Isus nog, "Olo og kolegan mu nog ⁵¹

"?inangon ku dianika

Tinumabal og buta koyon nog, "Polopanad, moleg ".u nog mokotongow u mokpuli'

Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Panow a na, ⁵² po' kiuli'an ka na sabap sog kopongandol mu dianakan." Bu sododu'un mikotongow na bu migunut .na ion dia ni Isus

Og ba'asa dia ni Isus kosolod non ditu' sog Jerusalem

Matiu 21:1-11, Luk 19:28-40, Jan 12:12-19

Dangan molanilani ilan na sog Jerusalem, minatong ilan sog koliwagan bonua koyon nog ¹¹ Betani bu Betpage dia sog pun bilid nog Olibu. Dinondag ni Isus moguna ditu' og dua' kotow sulanggu'anan non mangka ion poktalun' nog, ² "Angoy amu sog gimbolayan koyon. Bu bila matong amu dion, mokotongow amu mogdayun nog nati nog asnu [†] koyon nog inikotan nog da' pa sibon sokoyoy. Ubad niu bu oit niu dini. ³ Bu bila ngon moksak dianiu bog iduma ubadon niu ma og nati koyon, tabal niu tibua nog ngon og kobalan nog Kounutan dun. Uli'on da ".bombus

. Ma' nitu' og botad nog kopogba'asa nilan dia sog datu' ††

. Og asnu koni mama' nog bayu'bayu' nog kuda' †

Miktalu' si Isus dianilan, "Sakan ku dosop amu.²⁹ Bila tobalon niu akon, posunon ku dosop dianiu bog ain ku tiniduan og baya' u koni moginang nog ma' nini koni.³⁰ Og sak u koni mama' nini, sima og migbogoy nog baya' dia ni Jan nog Polomunyang nog momunyang nog gotowanan? Og Mikpongon ta' "otawaka og gotow Dadi, miksinaksakoy ilan nog ilan bu ilan, "Bila³¹ ini tolu'on ta nog dia tidu sog Mikpongon og baya' ni Jan, tobalon non ita nog iduma buan da' ita ma tud dianon?³² Tibua, di' dosop mogusoy nog tolu'on ta nog dia tidu sog gotow." Po' mondok ilan nog gotowanan. Po' og tud nog gotowanan si Jan, ion og .tantu polomolatas nog talu' nog Mikpongon Dadi, tinabal nilan si Isus nog, "Da' a sunoy. Di'³³ ".nami kosunan Dadi, miktalu' si Isus dianilan nog, "Bila ma' nitu', di' u sop posunon dianiu bog sima migbogoy dianakon nog baya' nog mokopoginang u nog ma' nini ".koni

Og pononggi'an pa'ali sog gotowanannog minaksa nog glupa'

Matiu 21:33-46, Luk 20:9-19

Tubus nitu', migustal nosop si Isus dianilan 12
bianan sog pononggi'an. Long non dun,
"Ngon og gotow nog togo lupa' nog pimulanan nog bolagon nog ngalan non og paras. Inalad non og glupa' non koyon mangka ion poglokukut nog pogdogyakan nog bunga nog bolagon non koyon. Bu in- imungan non nog glockowlockow nog pogolongan. Tubus nitu', piaksa non og binalan non koyon mangka ion panow sog len bonua.² Dangan dali' na pongopu'oy og bunga nog pomulan non koyon, dinondag non og sala kotow sosugu'on non mangoy mongabat nog bahagi' non sog gotowanan kitu' nog minaksa nog pomulan non koyon.³ Tibua, dangan minatong ion ditu', ginanggut nilan ion mangka nilan pogdonogoy mangka nilan bugowoy muli' nog da' pinitang non.⁴ Tubus nitu', dinondag non nosop og len sosugu'on non. Bu dangan minatong ditu', binombal nilan ion sog gulu mangka nilan solapso- lapoy.⁵ Bu mikpuli' pa ion dumondag nog len sosugu'on non mangoy ditu'. Dangan minatong ion ditu', binunu' nilan. Bu modakol pa og dinondag non mangoy ditu'. Og дума dianilan pigbadas, bu og дума .pimunu' nilan
Sala kotow dona og da' non dondagoy mangoy"⁶ ditu', og bata' non nog kololaman non tokodoy. Sog gimpuasan, dinondag non og dili bata' non koyon mangoy ditu' po', long non dun, 'Pogbotadan nilan '.ini og bata' u koni Tibua, dangan mitongow nilan og bata' non koy-"⁷ on, mikpoksitalu' ilan nog, 'Koyon na, og bata' nog

Pikponadan ni Isus og gotowanan mangka ion¹⁷ poktalu' dianilan nog, "Sinulat dia sog Kitab og talu' nog Mikpongon nog, 'Og baloy u iningolanan Baloy nog Pogyokinan nog glam nog binonsaan.'[†] Tibua, inimung niu nog glihanan nog polon- akowanan!"¹⁸ Tibua, og mokokotas nog boliananan bu polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, dangan midongog nilan og talu' non koyon, mik- tolipun ilan monontong nog bianan nilan luma'at dia ni Isus po' mondok ilan dianon. Sa'an mondok ilan dianon po' glam nog gotowanan kisobu'an ilan .nog pikpanad non koyon Tubus nitu', dangan sindopondow na, ginu-¹⁹ .monat ilan dion sog koliwagan bonua koyon

Miimung nog pononggi'an og kayu kitu' nog mibotug

Matiu 21:20-22

Dangan miksisolom bonua, minian ilan nosop²⁰ sog kayu kitu' nog igera bu mitongow nilan nog mibotug.²¹ Bu kilobotan ni Piter og tinalu' ni Isus kitu' sog kayu koyon. Dadi, ma' long non dun, "Polopanad! Tontong mu polo'ma og kayu koyon nog tinolu'an mu nog di' na mogbunga. Mibotug na "ltanan

Tinumabal si Isus nog, "Pongandol amu sog²² Mikpongon.²³ Tolu'on ku dianiu, minsan sima mok- talu' sog bulud koyon nog mawa' na dion bu poglalin sog dagat, inangon nododa' dianon og tinalu' non koyon, bila di' da mogdua'dua' og dialom pikilan non bu tumud da ion nog poktolu'on non koyon, tumanon nododa' dianon.²⁴ Dadi, tolu'on ku dianiu, minsan olo pongonion niu bianan sog gyakin niu sog Mikpongon, bila tudon niu nog mitabuk niu, .bogoyon nododa' ion dianiu

Bu bila mindog amu mogyakin saka ngon pa"²⁵ kangit niu sog дума niu, ompunoy niu ion bagun da amu si'oy, kompunan amu dosop nog dusaanan niu nog Gama' sog glangit. [²⁶ Tibua, bila di' niu ompunan og pakasiotow niu, ondi' amu dosop kom- "[.punan nog Gama' sog glangit nog dusaanan niu

Sinak nilan og piktidian nog baya' ni Isus

Matiu 21:23-27, Luk 20:1-8

Dadi, mikpuli' ilan sog Jerusalem mangka ilan²⁷ nosop solod sog glomalomaan nog Baloy nog Pokto- muyan koyon. Sonuk non mogdundaan dion, mikpolani dianon og mokokotas nog boliananan bu og polopanadanan nog botad, bu og kobogolalan nog bansa Hudyu.²⁸ Sinakan nilan ion nog, "Olo baya' mu moginang nog ma' nion koyon? Bu sima "?migbogoy nog baya' koyon dianika moginang dun

Og sak pa'ali sog kopokpotubu' nog gotowanantidu matoy

Matiu 22:23-33, Luk 20:27-40

Tubus nitu', og sadusiuanan mikpolani dia ni Is-¹⁸ us. Og gotowanan koyon, ondi' ilan tumud nog ngon motubu' puli' tidu matoy. Dadi, miksak ilan dia ni Isus nog,¹⁹ "Polopanad, ma' long nog sinulat kitu' ni Muses dianita, nog bila og sala kopogduayan, matoy og glaki non nog saka onda'idun og bata' nilan, sumboy og balulibun koyon pogduoyon nog pimikitant non, bagun da bila mogbata' ilan, mimung da ma' nog bata' nilan nog glaki non kitu' tigana'.²⁰ Ati, ngon og pitu kotow mogilug nog lunsan laki. Og gulangbata' koyon dianilan migduoy nog saka minatoy nog da' ilan pa pogbata'.²¹ Tubus nitu', pigduoy nosop nog dumapit sog gulangbata' og balulibun koyon. Saka minatoy dosop nog da' ilan pa pogbata'. Tubus nitu', pigduoy nosop ion nog kotolu bu da'idun dosop og bata' nilan.²² Asta mipogduoy non og pitu kotow pomogilug koyon nog mikpomatoy ilan saka da' ilan pogbata'. Sog gimpusan, asta og balulibun koyon minatoy dosop.²³ Dadi, bila matong gondow nog potubu'on og gotowanan tidu matoy, sima ma og glaki nog glibun koyon nog saka og pitu
"?kotow koyon mikobian mogduoy dianon Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Sa'an milapang²⁴ amu po' da'idun sabut niu nog sinulat dia sog Kitab otawaka og dasig nog Mikpongon.²⁵ Po' bila matong na potubu'on nog Mikpongon og gotowanan tidu matoy, ondi' ilan na mokpogduoy po' mama' ilan na nog moloikatanan sog glangit.²⁶ Bu pa'ali sop sog kopotubu' nog gotowanan tidu matoy, onda' niu ta' kobasta og sinulat ni Muses dia sog Kitab nog guksugan kitu' pa'ali dia sog polompung nog mitongow non mikpogliga'? Ma' nini og talu' nog Mikpongon dianon, 'Akon og Mikpongon nog ion non og poktomuyon kitu' ni Abraham, bu ni Isak, bu ni Jakub.'^{††27} Kona' ion og poktomuyon nog ain og minatoy, suga'id non, ain og totubu'. Dadi, miktantu ‡".amu doda' molapang

Og bololaga' sog glam nog dondagan

Matiu 22:34-40, Luk 10:25-28

Dadi, ngon sala kotow og polopanad nog botad²⁸ nog bansa Hudyu, midongog non ilan mogabitabit bu mitongow non nog si Isus moto tumabal. Dadi, sinakan non si Isus nog, "Olo og dondagan kitu' nog
"?bololaga' sog glam non, dia sog Botad Tinabal ion ni Isus nog, "Og bololaga' sog glam²⁹ nog dondagan ma' nini, 'Pokinongog amu gotow Is-

Exodus 3:6 ‡ Og pigolong ni Isus koni nog minatoy, og †† glawas nilan. Po' og glimukud nilan totubu' da ditu' sog glangit. Bu moktamuy ilan da ditu'

gapu' nog glupa' koni. Alung, ongoyon ta ion bunu'oy po' bagun ita na og gapu' nog glupa' koni.'⁸ Dadi, ginanggut nilan og bata' nog gotow koyon mangka nilan bunu'oy mangka nilan pilakoy og
".bangkoy non sog molayu' Dadi, ma' long ni Isus dun dianilan, "Olo gidoy⁹ gondunon nog gapu' nog glupa' koyon dianilan? Ongoyon non nododa' pomunu'oy og gotowanan koyon nog minaksa dianon mangka non bogoyoy og
.glupa' non koyon sog len gotowanan Da' niu ta' buan kobasta og sinulat dia sog Kitab¹⁰ nog, 'Og batu kitu' nog mosolag, nog pigbongkis nog polongimung nog baloy, miimung tanan nog bololaga' nog polongkapan sog glam non.¹¹ Ion non da og gininang nog Mikpongon bu molongas itu'^{† †}.tokodoy dia sog tinontongan ta
Dangan midongog nog mokokotas nog bo-¹² lianinan bu parasiuanan koyon, minontong ilan nog pondayan bagun nilan kukpa'an si Isus po' misabut nilan nog pigdolilan ni Isus ilan. Tibua, mondok ilan sog gotowanan koyon dion. Dadi, ginonatan nilan si Isus dion

Og sak pa'ali sog kopogbayad nog buis

Matiu 22:15-22, Luk 20:20-26

Da' kobon, dinondag nilan og duma parasiuanan¹³ bu og gla'ayatanan ni Datu' Herod mangoy ditu' ni Isus po' pogolapsobapan nilan ion bianan sog talu' non.¹⁴ Mikpolani ilan dianon mangka ilan poktalul' nog, "Polopanad, kosunan nami nog ika, moktalul' a nog motud, bu di' a mogbigya' nog gotow minsan andun kotas non. Bu og pikpanad mu dumalan dia sog polomotadon nog glegan nog Mikpongon. Dadi, buan, sog pikilan mu, mogusoy ta' nog mogbayad ita nog buis dia ni Sisar otawaka ondi'?¹⁵ Sumboy
"?ita ta' nododa' mogbayad otawaka ondi' ta' Tibua, kisunan ni Isus og punan nilan koyon moksak dun. Dadi, tinabal non ilan, "Iduma poksulaysulayan niu ma akon? Pitang niu dini og sin koyon po' tontongon ku."¹⁶ Dadi, tinulun nilan dianon og sin koyon mangka non ilan sakoy bog sima og glodawan nog tinagu' sog sin koni, bu sima og ngalan
?nog sinulat dini
".Tinabal nilan nog, "Si Sisar ma Tinabal ilan ni Isus nog, "Dadi, bogoy niu dia ni¹⁷ Sisar ain dianon. Bu bogoy niu dosop dia sog Mikpongon ain dianon." Dangan midongog nilan itu' kisobu'an ilan dun dianon bu ginonatan nilan
.ion

Salmu 118:22-23. Og batu kitu' nog pigbongkis, ion non ion † .og Kristu

ilan sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu, kolegan nilan dia ilan pingkudoy sog ginkudan nog mokokotas nog gotow. Bu ma' nitu' dosop bila dia ilan sog kologya'an. ⁴⁰ Bu ginang nilan moglimbung dia sog balulibunanan bagun nilan malap og gakodanan nilan. Tubus nitu', bila mogyakin ilan, popoyaton nilan tokodoy po' balu'balu' molongas ilan nog gotow. Tibua, sog binaya' nog gondow, ombogat tokodoy og polihala' nog Mikpongon dia sog ".gotowanan koyon nog ma' nion

Og bogoy nog balulibun sog Mikpongon

Luk 21:1-4

Tubus nitu', miningkud si Isus sog sungu'an nog ⁴¹ poktogu'an koyon nog sin nog inuakil sog Mikpongon dia sog Baloy nog Poktomuyan koyon. Pigbontayan non og gotowanan monginulod nog sin nilan dion sog poktogu'an koyon. Modakol og doyanananan nog modakol og tinulod nilan nog sin nilan dion. ⁴² Tubus nitu', mitongow non dosop og balulibun nog miskinan minangoy tumulod nog dua' sin da dia sog poktogu'an koyon nog bogoy. ⁴³ Dadi, sinabi ni Isus og sulanggu'anan non koyon nog mokpolani ilan dianon mangka ion poktalu' nog, "Tolu'on ku dianiu, og binogoy nog balulibun koyon labi pa dia sog bogoy nog duma gotowanan koyon dion. ⁴⁴ Po' og doyanananan koyon, sa'an mikobogoy ilan po' ngon dianilan. Tibua, og balulibun koyon, ".tinipot non mogbogoy og glam nog sukatan non

Og gindanan nog gimpusan nog gondow

Matiu 24:1-35, Luk 21:5-33

Tubus nitu', dangan linumiu si Isus tidu sog **13** Baloy nog Poktomuyan koyon dia sog Mikpongon, miktalu' og sulanggu' non dianon nog, "Tontong mu, Polopanad! Omba'is tokodoy pogbontayan og polongkapan nog Baloy nog Poktomuyan ".koyon bu og gimbolayan koyon sog glumibut non Tinumabal si Isus nog, "Og pigdolit mu koyon ² nog gimbolayan, ngon gondow non nog minsan solabuk og polongkapan non koyon nog batu nog mitongow mu, da'idun nododa' mosama' dun dia sog kibotangan non koyon po' glam non koyon ".motipot pomoktugban Dangan minatong ilan ditu' sog bulud nog Olibu, ³ miningkud si Isus bu pigbontayan nilan sog dipag og Baloy koyon nog Poktomuyan. Mikpolani si Piter, si Jems, si Jan, bu si Andriu dia ni Isus mangka ilan poksak dianon nog ilan bu ilan, ⁴ "Kounutan, talu' mu pa dianami bog nanu gidoy ion kotuman. Bu olo og gindanan dun nog posungu' na motuman og "?glam non koni

raelanan, Og Pogbaya' og Mikpongon bu sala non da og Kounutan ta! ³⁰ Sumboy potigbungon mu og glolaman mu sog Pogbaya' nog ion og Diwata mu, tidu sog pusung mu, mangoy sog glimukud mu, asta sog glam nog pomikilan mu, bu glam nog pagas †'.mu

Bu og kodua' non ma' nini, 'Sumboy molalam a' ³¹ dia sog sumbaloy mu mama' da nog glolaman mu sog dili glawas mu.' †† Da'idun na og bololaga' nog ".dondagan nog labi pa dini Dadi, tinabal non si Isus, "Molongas og tabal mu ³² koyon, Polopanad. Bu motud og talu' mu nog og Mikpongon da og Pogbaya' bu da'idun na Diwata lual pa dianon. ³³ Bu moktidu sog pusung, bu sog glam nog pomikilan, bu sog glam nog pagas, sumboy molalam ita dianon. Bu sumboy molalam ita dosop sog sumbaloy ta nog ma' nog glolaman ta nog dili glawas ta. Og glam nion, bololaga' pa dia sog glam nog pomalasanan ta kitu' dia sog Mikpongon nog ".tutungon

Dangan midongog ni Isus nog ma' nion og tabal ³⁴ non, tinolu'an non ion nog, "Molani a na sog pigdotu'an nog Mikpongon." Tidu dion, da'idun na ginu-.milu' moksak mokpuli' dianon

Og sak pa'ali sog Kristu

Matiu 22:14-41, Luk 20:41-44

Solian ni Isus mokpanad sog gotowanan dia sog ³⁵ glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, miktalu' ion nog, "Olo gidoy og poktolu'on nog polopanandanan koyon nog botad nog bansa Hudyu nog, og Kristu nog ion og pangkat ni Dabid? ³⁶ Po' si Dabid, bianan sog Bolakat nog ,Mikpongon, miktalu' nog

Og Pogbaya' miktalu' dia sog Kounutan ku, In-⁴ gkud a sog dapit glintu u asta imungon ku og ban-⁴ '.taanan mu nog gindogan nog botis mu Dadi, bila si Dabid, iningolanan non ma og Kris-³⁷ tu nog Kounutan non, olo ma og kipongkatoy ni Dabid dianon?" Bu modakol nog gotowanan og lino-.liag mokinongog nog talu' ni Isus koyon

Og pidonsama' ni Isus tumalu' dia sog polopanadanan nog botad bu sog parasiuanan

Matiu 23:1-36, Luk 11:37, 20:45-47

Sog solian pa ni Isus mokpanad dia sog go-³⁸ towanan koyon dion, miktalu' ion nog, "Pokpotubud amu dia sog polopanadanan koyon nog botad nog bansa Hudyu po' loliagon ilan monapot nog ponopoton molambak bila mokpanowpanow ilan po' moleg ilan pogodaban bu golunon nog gotowanan bila dia ilan sog kosompagan. ³⁹ Bu bila dia

og kopolaguy niu ondi' motang sog timpu dupi'.
 19 Po' sog tang koyon, landu' na og sinsaan nog gotowanan. Da' sibon kobianoy og ma' nion koyon nog sinsaan tidu pa sog kopokpongon nog dunya asta sog numun koni, bu og sinsaan koyon di' kobotukan. 20 Somo' onda' kulangoy nog Mikpongon og ginindowan nog sinsaan nilan koyon posungu', motipot nododa' pomatoy og gotowanan. Tibua, sa'an kinulangan non po' sabap sog pigotowan non nog pinili' non. 21 Dadi, sog tang koyon, bila ngon mokpoktalu' nog "Tontong niu! Koni na og Kristu!" otawaka, 'Kitu' da ion!' na' amu tokodoy tumud dun. 22 Po' modakol og mokponua' nog polomolatasanan nog di' motud bu og gotowanan nog mogbalu' balu' nog ilan dow og Kristu. Bu poginangon nilan og gingyata'anan bu og kosobu'sobu' bagun nilan moit og gotowanan, bu asta og pigotowan nog Mikpongon, somo' moit nilan da bosia. 23 Dadi, pongmohilat amu po' sa'an ini pidonsama' u tumalu' dianiu .bagun amu mosimpan
 Bu bila modoksu' og glogon koyon, sog tang" 24 koyon mogdolom og gondow. Bu og bulan ondi' na sumilow. 25 Bu og bitunanan sog glangit mokpogogdag, bu og glam nog dia sog glangit mokpok-
 .sop og botanganan nilan
 Dadi, sog tang koyon, motongow nilan og Bi-" 26 nata' sog Kilawan posungu' matong dini sog glupa'an mogunut dia sog ginampol, bu dunut landu' silow og kotas nog baya' non. 27 Tubus nion, popongoyon non og moloikatanan non po' limudon nilan .og pigotowan non sog pat pigyulu nog dunya
 Ma' nini og manad niu dia sog kayu kitu' nog ig-" 28 era. Bila lumoklag na bu pogbogudawon, kosunan niu nog dali' na og timpu podos. 29 Domikian dosop nog bila motongow niu na og glam nog piktalu' u koni mituman na, kosunan niu nog dali' na datong og Binata' sog Kilawan. 30 Po' tolu'on ku dianiu, mangka si'oy kotipot pomatoy og gotowanan numun koni, motuman na og glam nog piktalu' u koni dianiu. 31 Og glangit bu glupa'an solianlian da, ".tibua, og talu' u moksampoyumul nododa'

Da'idun og mokosun nog tang nog kopokpuli'nog Binata' sog Kilawan

Matiu 24:36-44

Ma' long pa ni Isus, "Da'idun og mokosun dun, 32 sala kotow si'oy, og gondow otawaka og tang, minsan si'oy og moloikatanan sog glangit, otawaka og Bata'. Da'idun mokosun dun lual da og Gama'. 33 Dadi, sa'an sumboy kobon non poktima'an bu pongmohilat amu po' di' niu kosunan bog olo ondowoy dun og kotuman og pogolongon ku koni. 34 Domikian da mama' nog gotow nog posungu' ompanow sog len bonua. Mangka si'oy ion gonat, pomilinan non

Tinabal ilan ni Isus nog, "Pokpotubud amu bagun 5 amu ondi' kolimbungan. 6 Po' modakol og matong nog gomiton nilan og ngalan ku. Tolu'on nilan nog ilan dow og Kristu. Bu modakol og kolimbungan dun. 7 Bu bila mokodongog amu nog gonek nog mogbunu' bu og dongogan nog mogbunu', na' amu kigla'an dun po' glam non koyon sumboy nododa' ion mian. Tibua, kona' pa ion og doksu'an. 8 Po' og binonsaan mokpogbunu' ilan bu ilan. Bu og pigdotu'an mantu dosop sog len pigdotu'an. Bu ngon dosop mian nog glinuganan sog ainain nog bonua bu og gunus. Og glam nini og tolipunan pa nog glogon nog ompononggi' dia sog glibun nog pinokitan Pongmohilat amu po' pongukpa'an nilan amu" 9 mangka amu nilan uokiloy dia sog gukum. Bu pogdonogon amu dion sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu. Bu sabap sog kopokokunut niu dianakon, oiton nilan amu dia sog sungu'an nog gubernadoranan bu sog sungu'an nog kodotu'ananan mangka amu ukumoy sabap sog kopokokunut niu dianakon. Bu bianan ditu', mokopoguksug amu nog Gomba'is nog Guksugan dianilan. 10 Po' og Gomba'is koni nog Guksugan sumboy kuksugan pa poguna dia sog glam nog binonsaan. 11 Bila ukpa'an amu bu dia amu na sog sungu'an nog gukum, na' amu mosusa dun bog olo og tabal niu dianilan. Suga'id non, talu' niu tibua ain bogoyon dianiu sog tang koyon. Po' og talu' koyon kona' niu dili og talu', suga'id non, og Bolakat nog Mikpongon og .mokpotalu' dun dianiu
 Bu sog tang koyon pobunu' nilan na og putupu-" 12 sod nilan. Bu ma' nitu' dosop og ginangon nog gama'anan dia sog gombata'anan nilan. Bu og gombata'anan si'oy, mokpongantu ilan na sog mokogulanganan nilan mangka nilan pobunu'. 13 Pokongitan amu nog glam nog gotowanan sabap sog kopokokunut niu dianakon. Tibua, simasima og .mokogaga asta sog doksu'an, motabang ion
 Ngon gondow non, motongow niu nog pindo-" 14 gon dia sog dugu nog mosigda nog dia sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon og landu' kolaton nog miimung moglomu' dun og Baloy kitu' nog Poktomuyan. (Sumboy mosabut nog ain og mogbasta nini!) Bila motongow niu itu' nog piindog na, ain og gotowanan kitu' nog mikpogonong dini sog Judia koni, sumboy mokpolaguy ilan na sog kobukidan. 15 Bu ain sop og gotowanan nog kotangan nog dia ilan sog glowasan nog baloy nilan, ondi' ilan na mokotagad mogdangan monolimpan. 16 Bu ain sop og gotowanan nog kotangan nog ditu' ilan sog binalan nilan, ondi' ilan na dosop mokotagad muli' malap nog sulagbon nilan. 17 Bu sog tang koyon, kololatlolat ain bodosanan bu ain og tigubata' po' ngon og kolumbeketan nilan. 18 Pogyokinoy niu nog

non mokunul. ⁸Og gininang nog glibun koni og goktob nog omba'ug non. Og glana momut koyon nog tinuyung non sog glawas u, og kopoksimpan non ion nog kolobong dianakon. ⁹Bu tolu'on ku dianiu, minsan ain ustaloy og Gomba'is nog Guksugan sog gliwag nog dunya koni, og gininang nog glibun koni dianakon mosuksug dosop po' og pomondoman di-.anon

Minangoy si Judas mogupakat dia sog mokokotasnog boliananan

Matiu 26:14-16, Luk 22:3-6

Tubus nitu', og sala kotow sog sopulu' bu dua' ¹⁰sulanggu'anan ni Isus koyon, nog si Judas Iskariot, minangoy sog mokokotas nog boliananan po' uokilon non si Isus dianilan. ¹¹Dangan midongog nilan og gangoy ni Judas koyon, kisu'atan ilan tokodoy dun bu pinosadan nilan si Judas nog bogayan nilan nog sin. Dadi, tidu ditu', minontong si Judas nog pondayan non nog bagun non muakil si Isus dianilan.

Og gimpusan ni Isus bu sulanggu'anan non-mogadap moglobungan

Matiu 26:17-30, Luk 22:7-23, Jan 13:21-30

Dangan ion midopot og tigana' ondow nog kolo- ¹²gya'an kitu' nog iningolanan Pan Nog Da' Potulinoy, og botad nilan sog gondow koyon, momalas ilan nog nati nog bilibilianan nilan nog simpan nilan kitu' nog pomalas nilan sog Liniusan. Dadi, miktalu' sulanggu'anan ni Isus dianon nog, "Polopanad, ain"?ka koleg simpanoy nog globungan nog Liniusan Dadi, dinondag ni Isus og dua' kotow sulang- ¹³gu'anan non koyon mangka non ilan tolu'oy nog, "Angoy amu sog koliwagan bonua koyon bu ngon og lumumpak dianiu nog glaki nog pokpisan nog ba'ing. Pogunut amu dianon. ¹⁴Bu ain baloy nog solodan non, talu' niu sog gapu' nog baloy koyon nog, 'Og Polopanad miksak bog ain dow og dugu kitu' nog poglobunganan nilan nog sulanggu'anan non sog gondow nog Liniusan?' ¹⁵Potongowon non dianiu og mosolag nog dugu dia sog ditas nog baloy koyon sog kodua' lengkat non. Og dugu koyon misimpan na. Ditu' niu pogasip og glam non." ¹⁶Dadi, mipanow sulanggu'anan non koyon sog koliwagan bonua kitu' bu mitongow nilan doda' og glam nog piktalu' ni Isus kitu' dianilan. Dadi, pigasip nilan dion og globungan koyon nog iningolanan og Liniusan.

Dangan miglogobi na, si Isus bu sulanggu'anan ¹⁷non koyon nog sopulu' bu dua' kotow, minatong ilan sog baloy koyon. ¹⁸Sonuk nilan mogadap kuman, miktalu' si Isus nog, "Tolu'on ku dianiu, og sala ko-

poguna og sosugu'onanan non nog ginangon nilan bu bogayan non ilan nog polosuku'an nilan. Bu dondagon non dosop og polongipat nog bongawan nog baloy non koyon nog sumboy mongmohilat ion, mangka na ion panow. ³⁵Dadi, amu si'oy, mama' amu dosop nitu'. Sumboy pongmohilat amu po' di' niu kosunan bog nanu og kopokpuli' nog gapu' nog baloy koyon, sog tolipun gobi, otawaka sog tunga' gobi ta', otawaka sog dali' ondow ta', otawaka sog buka'siang. ³⁶Dadi, sa'an pongmohilat amu bagun non amu di' kodotongan nog poktulug amu, bila tumokow ion matong. ³⁷Og tinalu' u koni dianiu nog ".pongmohilat amu, tolu'on ku dosop sog glam non

Migupakat ilan pa'ali sog kobunu' nilan dia ni Isus

Matiu 26:1-5, Luk 22:1-2, Jan 11:45-53

Minatong dua' ondow dona mangka si'oy **14** poktolipun og kologya'an kitu' nog Liniusan bu og kologya'an nog Pan Nog Da' Potulinoy, og mokokotas nog boliananan bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, kobon non monontong ilan nog pondayan bagun nilan kukpa'an si Isus nog mondom da'idun og mokosun dun mangka nilan si'oy ion bunu'oy. ²Tibua, long nilan dun, "Sumboy di' ta ion ukpa'an nog motang sog gondow nog kologya'an koyon, po' gomonsunoy mokpogulek og go-.towanan dun

Pimogomutan si Isus ditu' sog Betani

Matiu 26:6-13, Jan 12:1-8

Sonuk nog ditu' si Isus sog baloy ni Simun og ³bakas gipulon kitu' nog ditu' sog Betani, solian nilan kuman, ngon sala kotow glibun mikpolani dianon. Migoit ion nog glana momut nog tinagu' sog glolonan nog inimung tidu sog batu puti'. Og ngalan nog glana momut koyon nog landu' kologan og Nard. Dadi, sinokpo' non og glolonan koyon mangka non tuyungoy og pogomut koyon sog glimpulu ni Isus. ⁴Tibua, og duma gotowanan dion piglolingitan nilan og glibun koyon mangka ilan pokundomundom nog ilan bu ilan nog, "Iduma ma gidoy ion? Pogostaan non ma og glana momut koyon!" ⁵Somo' bosia ion piksaluy, og tolu gatus dinari † koyon nog ombogoy pa bosia dia sog miskinananan." Dadi, pigbolu'an nilan ion Dadi, miktalu' si Isus dianilan nog, "Polukas niu ⁶na glibun koni! Balan niu moksasow dianon? Og gininang non koni dianakon molongas tokodoy. ⁷Amu, kobon non mokunul amu da nog miskinan. Bu bila ompikil niu tumabang amu dianilan, koto-bangan niu da ilan. Tibua, akon, ondi' ita niu kobon

Og golaga' nog sala dinari koyon, mokotindan laga' sondow † .nog sala kotow

Tibua, posisaya' tanan si Piter poktalu' nog, ³¹
 “Kounutan, minsan si'oy sunu'on u munu' dianika,
 di' u nododa' ika sonsingan!” Mama' dosop nitu' og
 .tinalu' nog duma sulanggu'anan non

Migyakin si Isus ditu' sog Getsemani

Matiu 26:36-46, Luk 22:39-46

Tubus nitu', migdayun si Isus ilan nog sulang- ³²
 gu'anan non sog dialom nog koyuan koyon nog
 iningolanan og Getsemani. Miktalu' ion dianilan
 nog, “Pongingkud amu pa dini po' mangoy u pa mo-
 gyakin.” ³³ Bu inoit non si Piter, si Jems, bu si Jan.

Landu' tokodoy og susaan non po' mibatik non na
 og posungu' non kitu' kobianan. ³⁴ Dadi, miktalu' ion
 sog dumaanan non koyon nog, “Landu' u na
 kobogatoy nog susaan ku nog boya'an agonagon u
 na matoy dun. Pogbagad amu pa dini bu duma amu
 mogonduk mogyakin.” ³⁵ Tubus nitu', minangoy ion
 sog gunanunan kolongod mangka ion lob mogyakin
 nog, somo' bosia mogusoy da, di' na ombaluy og sin-
 saan non koyon. ³⁶ Ma' long non dun, “O Ama' u,
 Ama', da'idun og mologon dianika. Awa' mu pa di-
 anakon og posungu' u koni poglogogaon nog sin-
 saan. Tibua, sumboy kona' og glegan ku og
 ”.kunutan, suga'id non, og glegan mu

Tubus nitu', mikpuli' ion ditu' sog sulang- ³⁷
 gu'anan non kitu'. Mitongow non ilan nog mikponu-
 lug ilan. Miktalu' ion dia ni Piter, “Simun, mitulug a
 ta'? Di' a ma mokogaga mogonduk podali' si'oy?

³⁸ Pogonduk amu mogyakin bagun amu ondi'
 koyuba'an. Moleg da bosia og pikilan niu, tibua, og
 ”.glawas niu ondi' mokogaga

Tubus nitu', mikpuli' nosop si Isus mogyakin ma- ³⁹
 ma' nog gyakin non kitu' ⁴⁰ mangka nosop pokpuli'
 ditu' sog sulanggu'anan non koyon. Bu kidotongan
 non nosop ilan nog mikponulug po' ondi' nilan na
 doda' kotigolan og tulug nilan. Bu di' ilan moto tum-
 .abal dia ni Isus

Tubus nitu', mikpuli' nosop si Isus sog kotolu ⁴¹
 kali non, mangka ion poktalu' nog, “Abu! Mikpog-
 bobolilid amu poma dion motulug? Pada na po' mi-
 natong na og tang nog uokilon na og Binata' sog Ki-
 lawan dia sog gongkoman nog gotowanan kitu' nog
 bolodusaon. ⁴² Dadi, pogbuat amu na po' koni na og
 gotow kitu' nog moguakil dianakon sog gla'at.
 ”.Alung na

Og kukpa' dia ni Isus

Matiu 26:47-56, Luk 22:47-52, Jan 18:3-12

Sonuk pa ni Isus moktalu', minatong na si Judas ⁴³
 og duma nog sopulu' bu dua' sulanggu'anan non ki-
 tu'. Modakol nog gotowanan og dunutanan non nog
 migatul ilan nog kalisanan bu bobombalanan nilan.

tow dianiu og mongula'at dianakon. Og gadap u da
 ”.dini kuman

Dadi, migla'at og dialom pikilan nilan dun ¹⁹
 mangka og monala kotow dianilan miksak dianon
 ”?nog, “Kona' u ta' gidoy ion

Tinumabal si Isus nog, “Og moksipi kitu' muakil ²⁰
 dianakon, og sala kotow dianiu sog sopulu' bu dua'
 sulanggu'anan ku, og minabang kitu' kuman dia
 sog ponaksan ku. ²¹ Po' og Binata' sog Kilawan, og
 bianan non matoy mama' nog sinulat kitu' dia sog
 Kitab pa'ali dianon. Tibua, kondokondok tokodoy og
 doksu'an nog gotow koyon nog mongula'at dianon.
 ”.Golom pa bosia somo' da' na ion bota'oy

Og globungan nog miimung ponondomansog kopatoy ni Isus

Matiu 26:26-30, Luk 22:14-20, 1 Korintu 11:23-25

Sog sonuk nilan poglokkan, minalap si Isus nog ²²
 pan mangka non posolomatoy sog Mikpongon,
 mangka non pomitakoy bu pomogoyoy dianilan
 kobon non moktalu' nog, “Tabuk niu ini po' ion non
 ”.ini og glawas u

Tubus nitu', inimud non og saguk koyon dion bu ²³
 posolomatoy sog Mikpongon mangka non tulunoy
 dianilan. Bu glam nilan koyon minimum dun. ²⁴ Long
 sop ni Isus dun, “Ion non ini og dugu' u nog
 moglayas bagun kompunan og dusaanan nog
 modakol nog gotowanan. Ion non nion og pagon
 nog bogu pasad nog Mikpongon sog gotowanan.

²⁵ Tolu'on ku dianiu, di' u na minum nini mokpuli' as-
 ta mogadap ita mokpuli' sog pigdotu'an nog
 Mikpongon.” ²⁶ Tubus nitu', mikpoksanglit ilan sog
 Mikpongon bianan sog bobat mangka ilan na angoy
 .ditu' sog bulud nog Olibu

Pidonsama' ni Isus tumalu' nog sonsingan ion ni Piter

Matiu 26:31-35, Luk 22:31-34, Jan 13:36-38

Sonuk nilan koyon ompanow posungu' ditu', ²⁷
 long ni Isus dianilan, “Bombus og glam niu koyon,
 bolongon niu akon. Po' sinulat sog Kitab nog,
 ‘Bunu'on ku og polongipat nog bilibili bu
 †’.mokpokpola' og bilibilianan non

Tibua, bila motubu' u na tidu matoy, moguna u di- ²⁸
 ”.aniu ditu' sog Galili

Tubus nitu', miktalu' si Piter dianon nog, ²⁹
 “Kounutan, minsan glam nilan koyon molong diani-
 ”!ka, akon, di' u da ika bolongon
 Tinabal ni Isus si Piter nog, “Tolu'on ku dianika, ³⁰
 bombus mangka si'oy poktukala' manuk sog kodua'
 kali non, tolu kali mu na akon sonsingoy dia sog go-
 ”.towanen nog di' mu akon kilolaan

Tubus nitu', ngon gotowanan minindog dion⁵⁷ mangka ilan dosop poktalu' nog di' motud.⁵⁸ "Midongog nami og gotow koni miktalu' nog goba'on non dow og Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon nog ginimung nog gotow bu, sog solod nog tolu ondow, mokpindog dow ion nog len nog kona' kimungan nog gotow."⁵⁹ Tibua, minsan si'oy ma' ni-tu', di' da dumalan og koponaksi' nilan dianon Dadi, minindog og kounutan nog boliananan⁶⁰ koyon sog titonga' nog gukum mangka non sakoy si Isus nog, "Olo ma og tabal mu dun og sumbunganan nog gotowanan koyon dianika?"⁶¹ Tibua, si .Isus da' pogonekonek Dadi, sinakan nosop nog kounutan nog boliananan koyon si Isus nog, "Ika ta' og Kristu nog og "?Bata' nog Mikpongon Tinumabal si Isus nog, "Akon ma. Bu motongow⁶² niu da og Binata' sog Kilawan pogingkud dia dapit sog glintu nog Pogbaya' posungu' ion matong nog ".dia sog ginampol sog glangit Pu'un midongog nog kounutan nog boliananan⁶³ koyon, linolingitan ion dun. Dadi, binogyang non og ponopoton non mangka ion poktalu' nog, "Og gotow koni pigloka'loka'an non og Mikpongon! Da'idun na balan ta nog taksi' po'⁶⁴ midongog niu na nog pigloka'loka'an non og Mikpongon. Dadi, olo "?ma og koposadan niu dun Piksolobukan nilan tumalu' nog sumboy bunu'on .si Isus Tubus nitu', og duma nilan dion, pigdula'an ni-⁶⁵ lan si Isus. Bu binunti nilan ion mangka nilan suntukoy kobon nilan mogwanwan dianon, "Atuk mu dow buan bog sima sinumuntuk koyon dianika!" Bu og polongipatanan koyon dianon piksuntuk nilan .dosop si Isus

Sinonsingan ni Piter si Isus

Matiu 26:69-75, Luk 22:56-62, Jan 18:15-18,25-27

Solian nog dion pa si Piter sog glomalomaan⁶⁶ koyon, ngon sala kotow og glibun dion, og sosoligan nog kounutan nog boliananan koyon, minangoy sog glomalomaan koyon.⁶⁷ Dangan mitongow non si Piter sonuk non monalang, pigimotimot non ion mangka poktalu' nog, "Ika si'oy og duma a dosop ni ".Isus nog gotow Nasaret Tibua, minonsing si Piter nog, "Di' u sunan bog⁶⁸ olo poktolu'on mu koyon otawaka bog sima pogolongon mu koyon!" Bu minangoy si Piter sog bongawan nog glomalomaan kitu' [mangka poktukala' .[manuk Dadi, dangan mitongow nosop nog glibun kitu'⁶⁹ si Piter, miktalu' ion sog gotowanan koyon nog pogindog dion, "Og gotow koni og duma ni Isus."⁷⁰ Tibua, pinonsingan nosop ni Piter

Pipangoy ilan nog mokokotas nog boliananan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, bu .og kobogolalan nog bansa Hudyu koyon Og polonipu kitu' nog si Judas bu og gotowanan⁴⁴ koyon, ngon og koposadan nilan nog bagun nilan kilolaan si Isus. Long non dun, "Og gotow nog olokan ku, ion non ion og ponontongon niu kitu'. Dadi, ukpa'oy niu na ion mangka niu oit bu ipat niu mahatul."⁴⁵ Dadi, mikpolani si Judas dia ni Isus mangka ion poktalu' nog, "Polopanad!" mangka non olokoy si Isus.⁴⁶ Dadi, og gotowanan koyon pigdoyunan nilan mogaid bu ukpa'oy si Isus.⁴⁷ Tibua, og sala kotow koyon nog pogindog dion, sinintak non og kalis non mangka non tigbasoy og kisonggulan nog kounutan nog boliananan koyon boya'an .nog misikpoy tanan og tolinga non Tubus nitu', miktalu' si Isus sog gotowanan koy-⁴⁸ on nog, "Og polongla'ug u ta' nog mangoy amu dini nakon mokpogoit amu poma nog kalisanan bu bobombalanan?⁴⁹ Saka gondow gondow motongow niu akon mokpanad sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Saka da' niu poma akon ukpa'oy ditu'. Tibua, sumboy doda' mo-.tuman og glam nog sinulat dia sog Kitab Tubus nitu', binolong ion nog glam nog sulang-⁵⁰ gu'anan non koyon po' mikpokpolaguy ilan.⁵¹ Ngon sop sala kotow glitow dion nog migunut dia ni Isus nog da' poglogdoy, suga'id non, minapis tibua. Dangan inukpa'an ion bosia,⁵² milaguy ion nog mibagak .og tapis non

Si Isus piadap dia sog kobogolalan

Matiu 26:57-68, Luk 22:54-55,63-71, Jan 18:13-14,19-24

Tubus nitu', inoit nilan si Isus ditu' sog kounutan⁵³ nog boliananan koyon. Ditui' miglumpuk og glam nog mokokotas nog boliananan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, bu og kobogolalan.⁵⁴ Tibua, si Piter piguyukuyukan non si Isus asta sog glomalomaan nog kounutan nog boliananan koyon. Bu minampu' ion mingkud dia sog polongipatanan koyon dion kobon non mokpopon- .alang sog gapuy Og mokokotas nog boliananan, bu glam nog po-⁵⁵ longukumanan sog gukum nog bansa Hudyu, † minontong ilan nog mondom komotudan si Isus bagun nilan ion ombunu'. Tibua, da' nilan ion kotongowoy nog mondom ombunu' nilan ion dun.⁵⁶ Modakol og gotowanan migimungimung tumaksi' dia ni Isus, tibua, di' dumalan og koponaksi' nilan koyon di- .anon

Og gukum nog bansa Hudyu solabuk da bu ngalan non og † Sanhedrin. Pitu pulu' bu sala kotow mipili' nog polongukum .mingkud sog gukum nilan koyon

Tibua, og mokokotas nog boliananan koyon, ¹¹ tinogol nilan og gotowanan koyon dion nog bubuton nilan si Barabas nog poluason, kona' ni Isus Tinabal ni Pilatu ilan nog, “Dadi buan, olo ma og ¹² gondunon ku dia sog gotow koni nog iningolanan ”?niu og Datu' nog Bansa Hudyu ”!Miglongag ilan mogekes nog, “Kudus mu ion ¹³ Tinabal ni Pilatu ilan nog, “Iduma? Olo og sala' ¹⁴ ”?nog miinang nog gotow koni Tibua, posisaya' nilan tanan posikadoy og gapis ”!nilan nog, “Kudus mu ion Dadi, si Pilatu, sabap sog kolegan non omba'is ¹⁵ pikilan nog gotowanan koyon dianon, piluas non si Barabas tidu sog kolobusuan mangka non na dondagoy nog pogbodason nilan si Isus mangka non uokiloy dia sog sundaluanan koyon nog kudu-son nilan ion

Si Isus pigwanwan nog sundaluanan

Matiu 27:27-31, Jan 19:2-3

Dadi, og sundaluanan koyon inoit nilan si Isus ¹⁶ sog glomalomaan nog baloy nog gubernador koyon. Bu piglumpukan ion nog modakol nog sundaluanan. ¹⁷ Pisolugan nilan ion nog glogdoy datu' nog ompula. Tubus nitu' linumikid ilan nog bolagon nog dugion mangka nilan posolugoy dia sog gulu non ¹⁸ mangka ilan pogbalu'balu' mogadab dianon. Long nilan dun, “Mololaki a ma le, og datu' nog bansa Hudyu!” ¹⁹ Tubus nitu', pigbombal nilan ion sog gulu nog tagad nilan mangka nilan ion pogdula'oy. Mikponginglu'ud ilan sog sungu'an non po' migbalu'balu' ilan sumugyut dianon. ²⁰ Tubus nilan pogwanwanoy si Isus, linuas nilan og glogdoy datu' kitu' nog gompula nog pisolug nilan dianon mangka nilan posolugoy puli' dianon og dili glogdoy non kitu' mangka nilan na pitangoy si Isus lumiu po' kudu-son nilan na

Si Isus linansang sog kudus

Matiu 27:32-44, Luk 23:26-43, Jan 19:17-27

Sintak nilan ompanow, milumpak nilan si Simun ²¹ tidu sog bukid. Ion og gotow Sirini. Bu ion og gama' ni Aleksander ilan ni Rupus. Tinogol nog sundaluanan koyon mokpopisan dianon og kudus ni Isus. ²² Dadi, inoit nilan si Isus sog bonua nog ngalan non, Golgota. (Og ma'ana non, bakuk nog gulu.) ²³ Dangan minatong ilan ditu', piinum nilan bosia si Isus nog ginumon nog inompu'an nog bulung nog ngalan non Mira. Tibua, ompok ion minum dun. ²⁴ Tubus nitu', mangka nilan na ion kuduoy. Og ponopoton non kitu' nog linuas nilan dianon, pigbahagi' nilan bianan sog moglogindanan

Da' kobon golot non og gotowanan koyon nog mikpogindog dion miktalu' dia ni Piter nog, “Da'idun og dua'dua' non, ika, og duma a dosop ni ”.Isus po' ika si'oy miktidu a dosop sog Galili Dadi, miksumpasumpa tanan si Piter dun nog, ⁷¹ “Bila di' motud piktalu' u koni, ngon matong dun sog kotubu' u. Di' u sunan bog sima og pogolongon ”!mu koyon Pu'un miluksad og talu' ni Piter koyon, mik- ⁷² tukala' nosop og manuk [nog kodua' kali non]. Kilobotan ni Piter og tinalu' kitu' ni Isus dianon nog, “Mangka si'oy poktukala' manuk [sog kodua' kali non] tolu kali mu na akon pononsingoy.” Dadi, .miglulad si Piter

Piadap si Isus dia ni Pilatu

Matiu 27:1-2,11-14, Luk 23:1-5, Jan 18:28-37

Dangan miksisolom bonua, og mokokotas **15** nog boliananan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, bu og kobogolalan koyon, bu glam nog polongukumanan dion, miksolabuk ilan na nog pikilan. Dadi, binalud nilan si Isus mangka nilan ogakoy ditu' ni Pilatu mangka nilan .uokiloy dianon Sinak ni Pilatu dia ni Isus nog, “Ika ta' og datu' ² ”?nog bansa Hudyu Tinumabal si Isus nog, “Mama' nog tinalu' mu koyon.” ³ Tubus nion, modakol og tinalu' nog mokokotas nog boliananan koyon nog sumbungan .nilan dia ni Isus Dadi, sinakan nosop ion ni Pilatu nog, “Tontong ⁴ mu dow, modakol ma og sumbungan nilan koyon dianika. Olo nion, da'idun ta' og tobalan mu dun?” ⁵ Bigya' non, si Isus da' tabal. Dadi, kisobu'an si Pilatu dun

Og kookuman nilan dia ni Isus bunu'on

Matiu 27:15-26, Luk 23:13-25, Jan 18:38-19:16

Giap matong og tang nog kologya'an nog ngalan ⁶ non Linius, og botad ni Pilatu, poluason non sala kotow nog kinolobusu, ain bubuton nog gotowanan. ⁷ Ngon sala kotow nog kinolobusu, og ngalan non si Barabas. Si Barabas koni bu og dumaanan non, mingantu ilan sog polinta nog bansa Roma nog boyaan mikobunu' ilan tanan nog gotow. ⁸ Dadi, modakol nog gotowanan mikpolani sog sungu'an ni Pilatu po' pongonion nilan dianon nog inangon non .mama' nog pogbotadon non kitu' nog tonton Dadi, tinabal ilan ni Pilatu nog, “Moleg amu ta' ⁹ nog poluason ku dianiu og Datu' koni nog bansa Hudyu?” ¹⁰ Po' kosunan ni Pilatu nog sa'an og mokokotas nog boliananan, inuakil nilan si Isus dianon po' miksibok ilan dia ni Isus

ni Isus kitu' bu mitongow non bog olo og migandun mitoktus non, miktalu' ion nog, "Motud doda' nog "log gotow koni og Bata' nog Mikpongon Ngon dosop dion kolibunanan nog mikpogban-⁴⁰ toy sog molayu'layu'. Og dumaanan nilan dion si Maria Magdalena, si Salumi, bu si Maria og gina' ni Jems ilan ni Joses. Si Jems og kodua' ngalan non, si Jems nog kongudan.⁴¹ Mikpogunut ilan dia ni Isus tidu sog Galili bu ilan og mina'ub nog kulang ni Isus. Ngon pa modakol og kolibunanan nog migunut .dianon mangoy sog Jerusalem

Og kolobong dia ni Isus

Matiu 27:57-61, Luk 23:50-56, Jan 19:38-42

Dangan ion miksindopondow na bonua, og gon-⁴² dow nog Poksimpan, po' mogboloma' ion, og Gondow nog Pogulali.⁴³ Ngon og sala kotow nog gotow Arimatea nog ngalan non si Jusep. Ion si'oy og polongukum dosop og sakup nog gukum nog bansa Hudyu nog pogodaban. Bu migdodama ion dosop nog pigdotu'an nog Mikpongon. Miksibolu' ion mangoy mogbubut nog bangkoy ni Isus ditu' ni Pilatu.⁴⁴ Dadi, kisobu'an si Pilatu nog misompun patoy si Isus. Dadi, sinabi non og kounutan nog sundaluanan kitu' mangka non sakoy dianon bog motud ta' nog minatoy doda' si Isus.⁴⁵ Dangan midongog non nog minatoy na si Isus, tinugdak non na .malap dia ni Jusep og bangkoy koyon Dadi, sinumaluy si Jusep nog bulus mangka non⁴⁶ polusoy og bangkoy ni Isus koyon bu putusoy nog bulus koyon mangka non botangoy sog kukut kitu' sog pampang. Tubus nitu', mangka non lilidoy nog mosolag nog batu og totimpong nog bongawan nog globong koyon.⁴⁷ Si Maria Magdalena, bu si Maria og gina' ni Joses, mitongow nilan og binotangan .nog bangkoy ni Isus koyon

Si Isus mitubu' tidu matoy

Matiu 28:1-8, Luk 24:1-12, Jan 20:1-10

Dangan milibuas og Gondow nog Pogulali, si **16** Maria Magdalena, bu si Salumi, bu si Maria og gina' ni Jems, minangoy ilan sumaluy nog glana momut bu pogomut po' ongoyon nilan lonaoy og bangkoy ni Isus.² Dangan miksisolom bonua nog gondow Duminggu, buka'siang pa, mipanow ilan na sog binotangan nog bangkoy ni Isus kitu'.³ Sonuk nilan koyon ompanow, miksinaksakoy ilan bog sima gidoy tumabang dianilan lumilid nog batu kitu' nog piktimpong nog globong ni Isus.⁴ Tibua, dangan minatong ilan ditu', mitongow nilan nog og batu kitu' nog mosolag linilid na.⁵ Dadi, sinumolod ilan sog dialom nog kukut koyon bu mitongow nilan og glaki nog bogu bata' pa pogingkud dapit sog glintu bu og

Og kolansang nilan koyon dia ni Isus sog kudus,²⁵ og ginonga' monek gondow.²⁶ Og sumbungan kitu' dia ni Isus sinulat nilan ma' nini, "Koni og Datu' nog Bansa Hudyu."²⁷ Ngon dua' kotow polongla'ug nog kinudus migimpang sog kilidan ni Isus. [²⁸ Og kibianbian non koni, og kotuman nog sinulat kitu' sog Kitab nog ma' nini, "Piitungan nilan dianon mama' nog og gotowanan kitu' nog di' mokokunut sog botad."]²⁹ Og gotowanan koyon nog mikpomian dion, pigundaundaan nilan si Isus kobon nilan mokisingising bu mangka ilan poktalu' nog, "Long nika dun, goba'on mu dow og Baloy nog Poktomuyan mangka mu pindogoy mokpuli' sog solod nog tolu ondow.³⁰ Tobangoy mu dow buan og glawas mu bu "tukpa a na sog kudus mu koyon Bu ma' nitu' dosop og gininang nog mokokotas³¹ nog boliananan koyon, ilan nog polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu. Mikpoksitulu' ilan nog wanwanan nilan dianon. Long nilan dun, "Mitabang non og duma gotow saka di' non motabang og dili glawas non.³² Ion dow og Kristu, og Datu' sog bansa Israel. Tontongon ta dow buan bog mokotukpa ta' doda' ion dia sog kudus non koyon. Bog mokotukpa doda', mangka ita tud dianon." Bu og polongla'uganan kitu' nog kinudus sog molani non, pigwan- .wan nilan dosop si Isus

Og kopatoy ni Isus

Matiu 27:45-56, Luk 23:44-49, Jan 19:28-30

Dangan midopot tasondow, migdolom og tibuk³³ nog bonua asta ginonga' na monog gondow.³⁴ Dangan miginonga' monog gondow, miktalu' si Isus nog mosikad, "Iloy, Iloy, lama sabaktani?" Og ma'ana non, "Diwata u, Diwata u, iduma pitiang mu ma "akon

Dangan midongog nog duma gotowanan koyon³⁵ nog mikpogindog sog molani non koyon, balu' nilan dun, og piktalu' non kitu', sinabi non si Iladya.

³⁶ Sala kotow dion ginumobok mangka alap nog ponopoton nog kodikpol bu molamit mangka potosopoy nog glanggow bu tukogoy sog sosungit, mangka non tokmo'oy dia sog baba' ni Isus bagun non bosia mosoksop mangka ion poktalu' nog, "Potiangon ta ion po' tontongon ta bog ongoyon ta' doda' ion tobangoy ni Iladya."³⁷ Tubus nitu', miktalu' .nosop si Isus nog mosikad, mangka na ion kotoktus Sog tang koyon, og ponopoton kitu' nog³⁸

modikpol og bolot dia sog dialom nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, migbogyang poginonga' tidu sog ditas mangoy sog silung.³⁹ Bu og kounutan nog sundaluanan nog migindog sog sungu'an ni Isus koyon, dangan modongog non og talu'

Pigonat ni Isus og sulanggu'anan non mangoy mogustal

Matiu 28:16-20, Luk 24:36-49, Jan 20:19-23, Piginang 1:6-8

Tubus nitu', tinumua' si Isus ditu' sog sopulu' bu ¹⁴ sala sulanggu'anan non nog sonuk nilan poglokan. Pigboba'an non ilan po' da'idun kopongandol nilan bu ompok ilan tumud nog guksugan nog dumaanan nilan koyon nog mikotongow dianon tidu ion motubu' puli'. ¹⁵Ma' long ni Isus dun dianilan, "Angoy amu sog glam nog binonsaan sog gliwag nog dunya bu ustal niu dianilan og Gomba'is nog Guksugan koni. ¹⁶Ain tumud bu pokpobunyag, motabang ion dia sog dusaanan non. Tibua, ain di' tumud, poliho-la'on ion sabap sog dusaanan non. ¹⁷Bu ain tinumud, mokopoginang ilan nog gingyata'anan nog ma' nini, bianan sog ngalan ku, mokopomugow ilan nog glatdiwataanan sog ain tinosopan dun. Bu moto ilan moktalu' nog talu' nog da' nilan konadoy. ¹⁸Bu mokimud ilan nog mamak, bu bila mokinum ilan nog salod, di' ilan da mogla'at dun. Bu bila doponan nilan og gotowanan nog di' mokokodag, kuli'an ".ilan

Miktolabang si Isus sog glangit

Luk 24:50-53, Piginang 1:9-11

Dadi, mitubus tibua tolu'oy dianilan nog ¹⁹ Kounutan nog si Isus, piiknat ion sog glangit. Bu ditu' ion miningkud sog dapit glintu nog Mikpongon. ²⁰Tubus nitu', og sulanggu'anan non koyon, minangoy ilan sog ainain nog bonua mogustal sog gotowanan nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali sog Mikpongon. Bu si Isus og Kounutan, ion og dinumuma dianilan. Bu bianan sog gininang nilan nog kosobu'sobu', miimung og pagon nog og guksugan [.nilan kitu' pa'ali dia ni Isus motud

glogdoy non omputi'. Kiondokan og kolibunanan koyon dun. ⁶Dadi, miktalu' og glaki koyon dianilan nog, "Na' amu kondokan. Og ponontongon niu koyon nog si Isus nog ion og gotow Nasaret, nog kinudus, da' na ion dini po' mitubu' na ion puli'. Tontong niu polo'ma og binotangan koyon dianon. ⁷Dadi, angoy niu talu' dia sog sulanggu'anan non kitu' asta dia ni Piter nog migunauna na ion dianilan ditu' sog Galili po' ditu' ilan dona poktongow nog ma' ".nog tinalu' non kitu' dianilan Dadi, ginumobok ilan mawa' sog globong koyon ⁸ dunut glukub nilan bu mibabong pikilan nilan. Da' ilan pokopoguksug mogdayun nog kibianbianan nilan koyon kobal nog kiondokan ilan tokodoy

Mikpotongow si Isus dia ni Maria Magdalena

Matiu 28:9-10, Jan 20:11-18

Dangan miksisolom bonua nog gondow Dum- ⁹] inggu, mitubu' si Isus tidu matoy. Sog tigana', mikpotongow ion dia ni Maria Magdalena. Ion non glibun kitu' nog sibon tosopan nog pitu buk glatdiwata nog inawa' ni Isus dianon. ¹⁰Dadi, minangoy si Maria moguksug sog dumaanan ni Isus koyon nog solian nilan lumangos, nog mitubu' na ion mokpuli'. ¹¹Dangan midongog nilan nog si Isus mitubu' mokpuli' bu mitongow ion ni Maria, da' ilan tud .dun

Mikpotongow si Isus sog dua' kotow sulanggu' non

Luk 24:13-35

Tubus nitu', sonuk ompanow og dua' kotow koy- ¹² on sulanggu'anan non, mikpotongow ion dianilan nog miksop bayu'bayu' non. ¹³Dadi, minuli' ilan moguksug sog dumaanan nilan. Tibua, minsan ma' .nitu' si'oy, da' ilan pa tud dun

Luk

Og Piuna Talu' pa'ali sog Gomba'is nog Guksugan nog Sinulat ni Luk

Og libru koni nog sinulat ni Luk, og mikposun pa'ali dia ni Isus nog ion og pinasad kitu' nog Polonabang nog bansa Israel, bu ion dosop og Polonabang sog glam nog gotowanan. Sa'an ini iningolanan nog Gomba'is nog Guksugan. Sinulat dosop ni Luk nog si Isus, biantan dia sog Bolakat nog Mikpongon, dinondag ion mogustal nog Gomba'is nog Guksugan dia sog ain miskinan. Bu motongow sog guksugan koni, og pona'ub nog Mikpongon sog glam nog ginis nog kulang kobus nog gotowanan. Motongow dosop sog guksugan koni, nog kololiag, labi na sog tolipunan pa'ali sog kodatong ni Isus dini, bu dia dosop sog dok-

.su'an, dangan miktolabang na si Isus ditu' sog glangit

Og piguksugan sog kopituluanan 1-2 bu sog kopituluanan 9-19, di' motongow dia sog guksugan nog sinulat ni Matiu, ni Mark, otawaka ni Jan. Mama' nog guksugan kitu' pa'ali sog sanglit nog moloikatanan bu og kangoy tumontong nog polongipat nog bilibilianan dia ni Isus nog bogu pa ion bota'oy. Bu og kobon pa nog bata' pa si Isus dun, ditu' ion sog dialom Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, bu og pononggi'an pa'ali sog kolongas nog gotow Samaria, bu og gotow nog minawa' dia sog mokogulang non. Sog sinulat ni Luk koni, motongow bog andun kobololaga' og kopogyakin, bu pa'ali sog Bolakat nog Mikpongon.

Motongow dosop og ponginangan nog kolibunanan dia sog ginang ni Isus, bu og kopogampun nog .Mikpongon dia sog dusaanan

.Og bokna nog guksugan ni Luk, 1:1-4 .1

.Og kobata' bu masa nog bata'bata' pa si Jan nog Polomunyag bu si Isus, 1:5-2:52 .2

.Og piginang ni Jan nog Polomunyag, 3:1-20 .3

.Og kobunyag bu kopongyuba' dia ni Isus, 3:21-4:13 .4

.Og piginang ni Isus dia sog kodokolan nog gotowanan ditu' sog Galili, 4:14-9:50 .5

.Og piginang ni Isus sog kopanow non kitu' tidu sog Galili mangoy ditu' sog Jerusalem, 9:51-19:27 .6

Og gimpusan nog simana non sog Jerusalem bu sog glumibut nog gimbolayan koyon dion, .7
.19:28-23:56

Og kopokpotubu' dianon tidu sog patoy, og kopokpotongow non sog gotowanan, bu og kopoktola- .8
.bang non sog glangit, 24:1-53

Pogodaban Teopilus, ⁴ bagun mu da kosunan nog motud doda' og pianad kitu' dianika nog sakup ni .Isus

Pidonsama' tumalu' nog moloikat nog Mikpongon og kobata' dia ni Jan nog Polomunyag

Kobon pa nog si Herod og migdatu' sog probinsia ⁵ nog Judia, ngon sala kotow bolian nog bansa Hudyu og ngalan non si Sakaraya. Ion og sakup nog sala kampung nog boliananan kitu' nog dia sog pangkat ni Apu' Abidya. Bu og ngalan nog duoy non si Elisabet. Ion si'oy miktidu dosop dia sog pangkat ni Apu' Aron. ^{†6} Og pogduoy koyon midulus og kotubu' ni-

*Si Aron koni, og piktolipunan nog glam nog boliananan ††
.nog bansa Hudyu*

Og sulat koni tidu dia ni Luk posungu' dia ni **1**
†.Teopilus

Modakol og gotow nog migapas sumulat nog guksugan pa'ali sog piginang ni Isukristu kobon nog dini pa ion nita. ² Og sinulat nilan kitu' ion non og piguksugan nog gotowanan kitu' dianami nog mikotaksi' nog ginang non tidu pa sog tolipunan. Bu ilan dosop og mikpulonag nog Gomba'is kitu' nog Guksugan pa'ali sog ginang nog Mikpongon dia sog gotowanan. ³ Dadi, akon, pigonadan ku dosop mahatul og glam non kitu' tidu pa sog tolipunan non. Mipikil u dosop nog pokpolaspolason ku sumulat og guksugan pa'ali dianon bu poiton ku dianika,

*Og Teopilus koni og Ginirik. Og ma'ana non, og gotow kitu' †
.nog molalam sog Mikpongon*

mokopoktalu' asta sog gondow nog motuman na og
".piktalu' u koni dianika

Og gotowanan sop kitu' nog migbagad dia ni ²¹

Sakaraya dia sog glowasan nog Baloy nog Pokto-
muyan koyon, kisobu'an ilan bog olo og kiobon non
sog dialom. ²² Dangan linumiu si Sakaraya, ondi' na
ion mokopoktalu'. Dadi, misabut nilan nog ongon
pitongow nog Mikpongon dianon sonuk nog ditu'
ion sog dialom. Dadi, sabap nog di' ma ion
mokopoktalu', mikpononggi' tibua ion dia sog go-
.towanen koyon dion

Dangan midoksu' na og polosuku'an ni ²³

Sakaraya dia sog Baloy nog Poktomuyan koyon,
minuli' ion ditu' sog bonua nilan. ²⁴ Tubus nitu', si
Elisabet migbogat doda', bu lima bulan nog da' ion
pogliuluu sog baloy. ²⁵ Bu miktalu' ion nog, "Kilola-
tan u doda' tokodoy nog Pogbaya' po' bianan sog
gininang non koni dianakon, miawa' og sipogan ku
".dun dia sog gotowanan

Pidonsama' tumalu' nog moloikat nog Mikpon- gonpa'ali sog kobata' dia ni Isus

Matiu 1:18-21

Dangan midopot na gonom bulan og tian ni Elis- ²⁶
abet, og moloikat kitu' nog si Gabriel dinondag
nosop nog Mikpongon mangoy ditu' sog Nasaret
nog sakup nog probinsia nog Galili, ²⁷ mangoy
moguksug dia sog sala kotow dolaga nog da' sibon
kotuyok, og ngalan non si Maria. Si Maria koni, pig-
bayal ilan na ni Jusep og pangkat ni Apu' Dabid.

²⁸ Bu og moloikat koyon mikpolani dianon mangka
poktalu' nog, "Og kotikna' nog pikilan mongon di-
anika, po' pipia a nog Mikpongon bu Ion dion nika."

²⁹ Dadi, kiondokan dun si Maria dangan midongog
non og piktalu' nog moloikat koyon, bu pikpikilpikil
non bog olo og ma'ana nog kogolun kitu' dianon.

³⁰ Bu miktalu' nosop og moloikat koyon dianon nog,
"Na' a kondokan Maria, po' kisu'atan dianika og
Mikpongon. ³¹ Po' di' mobon mogbogat a. Bu bila
mogbata' a na, og bata' mu og glaki bu ingolanoy
mu ion nog Isus. ³² Bu ion mimung nog motas bu og
pogingalan dianon nog Bata' nog Mikpongon. Og
Mikpongon di' kolobian. Bu ion og Pogbaya'. Tug-
dakon non dianon og kopogdatu' nog pangkat non
kitu' nog si Dabid. ³³ Bu ion og mogdatu' dia sog
pikpongkatan ni Jakub. Og kopogdatu' non da'idun
".kopus non

Dadi, miktalu' si Maria dia sog moloikat koyon ³⁴
nog, "Olo mogandun kopogbogat u nog da' u pa
"?tanen sibon kotuyok

Tinumabal og moloikat koyon nog, "Og Bolakat ³⁵
nog Mikpongon tumona' dianika. Bu kotindungan
ka nog baya' nog Mikpongon nog di' kolobian. Dadi,
og bata' mu koyon da' dusa non bu og pogingalan

lan dia sog motaan nog Mikpongon bu onda' ilan
kosimoy dia sog glam nog dondagan bu glam nog
po'atan nog Mikpongon. ⁷ Tibua, da'idun og bata' ni-
lan po' si Elisabet, asta mogulang na, ondi' mog-
.bata'

Dadi, dangan minatong na og tang nog sakup ⁸
nog kampung ni Apu' Abidya og mogokbit sog Baloy
nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, si Sakaraya
og bolian dun. ⁹ Po' og botad nog boliananan,
moglogindanan ilan bog sima tumutung nog ko-
mangyan dia sog poktutungan nilan kitu' sog dugu
kitu' nog mosigda. Bu si Sakaraya og mipili' nilan.

¹⁰ Sonuk ni Sakaraya mokitutung nog komangyan,
glam nog gotowanan dion, sosuku og miktamuy, mi-
gyakin ilan sog glowasan. ¹¹ Sonuk ni Sakaraya tu-
mutung, gomonsunoy pa, og moloikat nog Mikpon-
gon mikpotongow dianon nog dia pogindog sog
dapit glintu nog poktutungan nog komangyan koy-
on. ¹² Dadi, kitokowan ion bu kiondokan dun dangan
mitongow non. ¹³ Tibua, miktalu' og moloikat koyon
nog, "Na' a kondokan Sakaraya po' og gyakin mu
midongog nog Mikpongon. Og duoy mu nog si Elis-
abet mogbata' nog glaki bu sumboy ingolanen mu
ion nog Jan. ¹⁴ Bu bila bota'on og bata' koyon, landu'
gloliag mu dun bu modakol dosop og gotowanan og
mogda'da' dun. ¹⁵ Og bata' niu koyon mimung motas
dia sog motaan nog Mikpongon. Bu sumboy di' ion
minum nog sosuku mokobisa. Bu tidu sog kobata'
dianon, dia non na og Bolakat nog Mikpongon. ¹⁶ Bu
bianan dianon modakol og pangkat ni Apu' Israel
og motiguli' dia sog Mikpongon nog Kounutan ni-
lan. ¹⁷ Bu ion moguna dia sog Kounutan. Mongon di-
anon og bolakat bu og baya' mama' nog bolakat ki-
tu' bu og baya' nog dia ni Iladya, og polomolatas ki-
tu' nog talu' nog Mikpongon kobon nitu'. Bu sabap
sog pomali nog bata' mu koyon, og mokogulan-
ganan bu og gombata'anan nilan nog da' pomoksu-
lut, motiguli' ilan dun. Bu og gotowanan kitu' nog
onda' pokokunut sog glegan nog Mikpongon,
mokpuli' na dia sog Mikpongon bu mokopikil ilan
na moginang nog kodulusan. Bianan dianon, og go-
towanen mosimpan sog kodatong nog Kounutan ni-
".lan

Tubus nion, miktalu' si Sakaraya dia sog ¹⁸
moloikat koyon nog, "Olo ma kisunoy u dun nog og
talun nika koyon motuman doda'? Po' mogulang ami
"!na

Dadi, tinumabal og moloikat koyon nog, "Akon si ¹⁹

Gabriel nog miktidu' ditu' sog sungu'an nog
Mikpongon. Ion og dinumondag dianakon mangoy
dini nika mangoy mogabit nog molongas nog guk-
sugan koni. ²⁰ Tibua, sabap nog ondi' a ma tumud
nog tinalu' u koni nog saka motud bosia, mokti-
maluy a bod. Mokterlipun numun kitu' di' a

non og pasad non dia sog mokogulanganan ta kitu' kobon nitu' asta sog pangkatanan nilan kitu' asta ".nog da' kopus non Tubus nion, minguli'an si Maria ditu' ni Elisabet ⁵⁶ .goktob nog tolu bulan mangka ion uli'

Og kobata' dia ni Jan nog Polomunyang

Dadi, dangan minatong og tang nog pogbota'an ⁵⁷ ni Elisabet, migbata' ion nog glaki. ⁵⁸ Bu glam nog sumbaloyanan non bu og pigoloanan non, mikpog-da'da' ilan dosop dangan midongog nilan nog kolo-latan tokodoy ion nog Mikpongon

Dangan og bata' koyon midopot walu ondow ⁵⁹ tidu bota'on, inangoy nilan tukoy ion. † Bu songoyon nilan bosia og ngalan nog bata' koyon dia sog ngalan nog gama' non nog si Sakaraya. ⁶⁰ Tibua, si Elisabet miktalu' nog, "Di' mogusoy! Po' sumboy og ".ngalan non si Jan

Dadi, mikpoktalu' sala dua' nog, "O'o ma, tibua, ⁶¹ sog glam nog pigilugananan nika da'idun pa ma' nion og ngalan non." ⁶² Mangka ilan pononggi' dia ni Sakaraya bog sima og kolegan non og ngalan nog .bata' non koyon

Dadi, minonggi' si Sakaraya nog bogayan ion ⁶³ nog ponulatan non mangka ion surat nog, "Og ngalan non si Jan." Dangan mitongow nog gotowanan og sinulat non koyon, kisobu'an ilan dun. ⁶⁴ Tubus non tibua sulatoy og ngalan koyon, miglandan ion mokopoktalu' puli'. Bu miksanglit ion mangka pokposolamat sog Mikpongon. ⁶⁵ Og sumbaloyanan nilan, kisobu'an ilan dun dunut gondok nilan. Bu og dongogan koyon mipulonag mogdayun sog kobukidan nog probinsia nog Judia sabap sog guksugan nog gotowanan koyon. ⁶⁶ Dadi, ain mikodongog dun, mikpikilpikil ilan bog olo gidoy og bata' koyon bila sumolag na po' motampal tokodoy .nog dianon og Bolakat nog Mikpongon

Og bobat ni Sakaraya

Tubus nitu', si Sakaraya og gama' nog bata' koy- ⁶⁷ on tinosopan nog Bolakat nog Mikpongon mangka ,pomitua nog talu' nog Mikpongon nog Sanglit sog Mikpongon, og piktamuy nog bansa" ⁶⁸ Israel po' inangoy non tobangoy og pigotowan non. ⁶⁹ Bu pitua' non dianita og bolokatan nog Polonabang nog ion tidu dia sog pangkat nog sosoligan kitu' nog Mikpongon nog si Apu' Dabid. ⁷⁰ Kobon nitu' pa bianan sog polomolatasanan non kitu' nog midulus, ⁷¹ pinasad non na nog tobangan non nododa' ita tidu sog bantaanan ta bu tidu sog baya' nog ain mokangit dianita. ⁷² Bu miktalu' ion nog poton-

Po' ma' nitu' og botad nog bansa Hudyu nog og bata' nilan † .nog glaki, walu ondow tidu bota'on sumboy nododa' tukon

dianon og Bata' nog Mikpongon. ³⁶ Midongog mu ta' og goguapu' mu kitu' nog si Elisabet, talu' nog gotowanan dun, ondi' na dow ion mogbata'? Tibua, tontong mu, minsan si'oy mogulang na, numun koni gonon bulan na og tian non. ³⁷ Po' da'idun og molo- ".gon dia sog Mikpongon Tinumabal si Maria nog, "Akon koni, sagya u da ³⁸ og sosoligan nog Mikpongon. Dadi, molongas u da bila motuman dianakon og poktolu'on mu koyon." .Tubus nitu', ginonatan ion nog moloikat koyon

Minumbaloy si Maria ditu' ni Elisabet

Dadi, migulikos si Maria mangka pogdali' ditu' ³⁹ sog kobukidan nog probinsia nog Judia, sog bonua ni lo' Sakaraya. ⁴⁰ Dangan minatong ion ditu' sog baloy ni lo' Sakaraya, sinumolod ion bu ginolon non si Elisabet. ⁴¹ Dangan midongog ni Elisabet og talu' ni Maria, migdodial mogdayun og bata' dia sog dialom tian non. Bu og Bolakat nog Mikpongon minulu' mogdayun dia ni Elisabet ⁴² bu mangka ion poktalu' nog mosikad nog, "Sog glam nog kolibunanan, ika og pipia nog Mikpongon. Bu popiaon dosop og bata' koyon dia sog dialom tian mu. ⁴³ Onda' u tokodoy bibola'oy nog og gina' nog Kounutan ku mokoponumbaloy dini nakon. ⁴⁴ Sa'an kisunan ku nog ika og gina' non, po' dangan mibatik u ika, og bata' koni sog dialom tian ku, migdayun mogdodial dun. ⁴⁵ Pipia a nog Mikpongon po' sabap sog tud mu nog glam nog piktalu' nog Mikpongon dianika, mo- ".tuman nododa'

Og bobat ni Maria

,Dadi, tinumabal si Maria ⁴⁶ Landu' og sanglit u sog Pogbaya' ⁴⁷ bu landu' og " da'da'an ku po' ion og Polonabang u. ⁴⁸ Po' da' non akon su'usa kolingowoy minsan si'oy sagya u da ombaba' nog sosoligan non. Dadi, moktolipun sog numun koni, og glam nog gotowanan moktalu' nog akon pipia u nog Mikpongon ⁴⁹ po' ion og di' kontuan, mosolag og tabang nog miinang non dianakon. Mosigda og ngalan non. ⁵⁰ Tidu sog tigana' nog pangkat momangkat pitongow nog Mikpongon og glolat non dia sog glam nog gotowanan nog ain mogadab dianon. ⁵¹ Bianan sog Bolakat non, pikpola' non og mokpotaspotas kitu' sog dialom pikilan non, ⁵² mangka non poboba'oy og mokokosog nog kodotu'an, bu potasoy og mikpobaba' nog bolotabat non. ⁵³ Piokan non og kigutoman nog sosuku mokoba'is, tibua, binugow non og pongdoyahan kitu', nog da'idun og binogoy non dun. ⁵⁴ Ita og sosoligan non nog bansa Israel, tinobangan non ita. Bu da' non kolingowoy og glolat non ⁵⁵ dia ni Apu' Abraham bu glam nog pangkatanan non. Po' tinuman

Og polongipat nog bilibilianan bu moloikatanan

Bu ngon og polongipatanan nog bilibilianan sog ⁸ bukidbukid nog koliwagan bonua koyon nog migonduk ilan mogipat nog bilibilianan nilan. ⁹ Sintak nilan mogonduk, mikpotongow dianilan og moloikat nog Mikpongon bu og dolag tidu sog Mikpongon sinumilow dianilan. Dadi, kiondokan ilan tokodoy dun. ¹⁰ Tibua, miktalu' og moloikat koyon dianilan nog, "Na' amu mondok po' ngon og molongas nog guksugan nog tolu'on ku daniu nog mimung landu' da'da'an nog glam nog gotowanan sog dunya. ¹¹ Po' gondow koni, og Polonabang niu, nog ion og Kristu, † og Kounutan, binata' na ditu' sog koliwagan bonua ni Dabid. ¹² Og gindanan niu nog ion non doda' og bata' koyon nog pogolongon ku, motongow niu ion pinutus nog glimumu' bu bi-
".nolilid dia sog bogan
Gomonsunoy pa mikponua' og landu' kodakol ¹³ nog moloikatanan tidu sog glangit minangoy mam-
pu' dia sog solabuk moloikat koyon mangka ilan poksanglit sog Mikpongon. ¹⁴ Long nilan dun, "Sanglit sog Mikpongon ditu' sog glangit, bu mongon og gomigus dia sog gotowanan kitu' dini sog dunya,
".ain kisu'atan og Mikpongon dun
Dangan ginonatan ilan nog moloikatanan koyon ¹⁵ bu minuli' ilan na ditu' sog glangit, miksitalu' og polongipatanan koyon nog bilibilianan nog, "Alung, mangoy ita sog Betlehem! Ongoyon ta tontongoy bog olo miinang koyon ditu', nog pinosun nog
".Mikpongon dianita
Dadi, mikpogdali'dali' ilan mangoy ditu' sog ¹⁶ Betlehem. Minatong ilan ditu', mitongow nilan dion si Maria bu si Jusep, bu mitongow nilan dosop og popula nog binolilid dia sog bogan. ¹⁷ Dangan mitongow nilan, piguksugan nilan dion og pa'ali dia sog bata' koyon nog piosun nog moloikat dianilan. ¹⁸ Bu glam nog mikodongog nog bitan nilan koyon, kisobu'an ilan dun. ¹⁹ Tibua, piktitukan ni Maria og glam nog midongog non koyon bu tinagu' non sog dialom pikilan non. ²⁰ Tubus nion, minuli' og polongipatanan nog bilibilianan koyon dunut mikpog-
da'da' ilan kobon nilan moksanglit sog Mikpongon sabap sog glam nog midongog bu mitongow nilan po' motud doda' og glam nog tinalu' nog moloikat .kitu' dianilan

Iningolanan nilan og bata' koyon nog Isus

Dangan midopot na og gondow nog sumboy ion ²¹ tukon, og kowalu ondow non tidu ion bota'on, tinuk

*Og Kristu koni og Ginirik. Og ma'ana non og Pipangoy nog †
.Mikpongon Mogdatu' dini sog dunya*

gowon non og glolat non dia sog mokogulanganan ta kitu' bu ondi' non nododa' poksolingawan og pasad non dianilan. ⁷³ Og pasad kitu', ion non og pinasad non kitu' dia ni Apu' Abraham nog toban-
gan non ita tidu sog baya' nog bantaanan ta ⁷⁴ bagun ita da mokokunut dianon bu ondi' ita mon-
dok dia sog bantaanan ta, ⁷⁵ bu bagun dosop modu-
lus og kotubu' ta bu molonu' og pikilan ta dia sog
.motaan non solian totubu' ita pa

Bu ika sop bata' u, sog gunanunan koyon, in- ⁷⁶ golanan ka nog polomolatas nog Mikpongon nog ion ondi' kolobian. Moguna a dia sog kounutan ta moksimpan nog bianan non. ⁷⁷ Po' posunon mu dia sog pigotowan nog Mikpongon pa'ali sog tabang non dianilan bianan sog kopongampun nog dusaanan nilan ⁷⁸ sabap sog landu' tokodoy og glolat non dianilan. Og bayu' nog kotabang non dianita ompononggi' sog gondow nog mimola'as dia sog silangan nog posungu' na sumilow dianita.

⁷⁹ Po' ampun matong ion dini nita, ain dia sog kodoloman otawaka sog kopotayan, kosilowan ilan na nog dolag non bagun ilan da koponulu'an dia sog
".kotikna' nog kopoglokotubu'

Bu og bata' koyon sinumolag bu mipagon og pik- ⁸⁰ ilan non dia sog Mikpongon. Bu ditu' ion migonong sog bonua nog mologon pogonongan asta minatong og gondow nog mangoy ion mokpulonag nog poma-
.li sog gotow Israelanan

Og kobata' dia ni Isus

Matiu 1:18-25

Sog tang koyon, si Datu' Agustu og migdatu' **2** dia sog glam nog bonuaanan nog mikaum nog bansa Roma. Dinondag non ain og misakup dia sog pigdotu'an non nog sumboy mangoy ilan mokpolista. ² Og ginang koni nog monglista nog ngalan nog gotowanan ugat pa ini kinang dia sog bonua nog Siria masa nog kopoglogubernador ni Kirinius. ³ Dadi, kokonia dianilan sumboy mangoy ilan mokpolista dia sog dili bonua nog ganaka-
.pu'anan nilan

Dadi, si Jusep tidu sog koliwagan bonua nog ⁴ Nasaret nog misakup sog probinsia nog Galili tinu-
mukad dosop ditu' sog koliwagan bonua ni Datu' Dabid sog Betlehem nog dia misakup sog probinsia nog Judia po' ion og pangkat ni Dabid. ⁵ Bu si Maria, og posungu' non kitu' pogduoyon, migunut dosop dianon mangoy mokpolista. Sog tang koyon moso-
lag na og tian ni Maria. ⁶ Kobon nilan ditu' sog Betlehem, kiso'utan nog migbata' si Maria. ⁷ Og bata' non koyon og glaki. Tigana' non pa ion mog-
bata'. Pilimumu'an non mangka non bolilidoy sog bogan po' mitipot na og duguanan dion botukoy
.nog gotowanan

nog Mikpongon. Sabap dianon, modakol gotow Israel og mogla'at. Bu modakol dosop og motabang. Bu mimung dosop ion nog gindanan tidu sog Mikpongon nog susion nilan ion. ³⁵ Bianan dion mi-tampal og doksu'an nog dialom pikilan nog modakol nog gotowanan. Bu ika si'oy, og gina' non, miimung kosokitan pusung mu dun ma' nog kodok-
".so'an nog kalis
Bu ongon og mogulang glibun sog bonua koyon, ³⁶ og mokosun bu og ngalan non si Ana. Ion og bata' ni Panuel bu og pangkat ion ni Apu' Aser. Og mogulang koyon mikobian na mogduoy goktob nog pitu ton. ³⁷ Tibua, asta sog numun koni, balulibun pa bu ngon na tanan walu pulu' bu pat og tinonan non. Bu kobon non dia ion sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, moktamuy ion gobi gondow bianan sog mogyakin bu mokpuasa. ³⁸ Linumpak non si lo' Jusep mangka pokposolamat sog Mikpongon bu mangka non ustaloy dia sog gotowanan pa'ali sog bata' koyon, sog ain og migdodama kitu' nog tabang nog Mikpongon dia sog Jerusalem
Dangan midoksu' ni lo' Jusep inangoy og polo- ³⁹ suku'an nilan koyon nog botad tidu sog Mikpongon, minuli' ilan na ditu' sog koliwagan bonua nog Nasaret nog dia sog sakup nog Galili. ⁴⁰ Bu og bata' koyon sinumolag bu modasig. Bu ompantas og pomikilan non, bu og popia nog Mikpongon dianon .kobon non

Si Isus dia sog Baloy nog Poktomuyan

Giap nog ton, og mokogulang ni Isus, mangoy ⁴¹ ilan sog Jerusalem sumakup nog kologya'an nog Hudyuanan nog iningolanan og Liniusan. ⁴² Dangan midopot na sopulu' bu dua' og tinonan non, minangoy ilan nosop sumakup sog kologya'an po' ma' nitu' og kiloyaman nilan. ⁴³ Dangan midoksu' na og kologya'an koyon, og glam nog gotowanan mikponguli' na sog konia konia bonuaanan nilan. Bigya' non, si Isus onda' dion sog gluyud koyon po' mibagak ditu' sog Jerusalem. Tibua, da' ion kosunoy nog mokogulang non ⁴⁴ po' balu' nilan dun, og bata' nilan koyon dion da sog gluyud nilan koyon. Dadi, mipanow ilan sumondow koyon mangka nilan pa tolipunoy monontong dia sog pigoloan nilan bu sog pakasibata'anan nilan. ⁴⁵ Tibua, da' nilan kotongow dion. Dadi, pinuli' nilan monontong ditu' sog Jerusalem. ⁴⁶ Sog kotolu ondow non, sokali' nilan mitongow si Isus ditu' sog dialom nog Baloy nog Poktomuyan dia nog Mikpongon mikpogadapadap ilan nog polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu. Og piginang ni Isus monginongog nog glam nog bitan nog gotowanan koyon bu moksak dosop dianilan. ⁴⁷ Dadi, og glam nog mikodongog nog talu'

nilan ion mangka nilan ingolanoy nog Isus. Ion non ion og ngalan nog binogoy nog moloikat kitu' nog .kobon nog da' pa si Maria pogbogot dun

Inuakil nilan si Isus sog Mikpongondia sog Baloy nog Poktomuyan

Dangan mitoktub na og ginondowan nog inan- ²² gon og po'atan kitu' nog sinulat ni Muses kobon nitu' nog ngalan non og poglonu' tidu mogbata', minangoy si Maria bu si Jusep ditu' sog Jerusalem, sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon po' momalas ilan ditu'. Bu pinitang nilan og bata' nilan koyon po' uokilon nilan ion dia sog Mikpongon. ²³ Po' tinalu' dosop dia sog po'atan nog sinulat ni Muses nog og glam nog tigana' nog bata' bila glaki, sumboy nododa' uokilon sog Mikpongon. ²⁴ Dadi, inunut nilan og pogbotadon kitu' nog binogoy nog Mikpongon dia ni Muses nog sumboy momalas ilan nog dua' buk kolopati doko' bu dolukan otawaka
† .dua' buk kolopati nog mokolobud pa
Tubus nion, ngon sala kotow ngalan non si Simi- ²⁵ un nog dion sog Jerusalem. Midulus ion bu polotamuy sog Mikpongon, bu dia non dosop og Bolakat nog Mikpongon. Migbagad ion nog tabang nog Mikpongon dia sog bansa Israel. ²⁶ Bu pisabut nog Bolakat nog Mikpongon dianon nog ondi' ion matag matoy taman da ondi' non motongow poguna og Kristu nog miktidu sog Mikpongon. ²⁷ Dadi, pinulu'an ion nog Bolakat nog Mikpongon mangoy ditu' sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Da' kobon, minatong si Maria bu si Jusep dion sog Baloy nog Poktomuyan koyon bu pinitang nilan og bata' nilan koyon mangoy tumuman dianon nog po'atan kitu' nog sinulat ni Muses kobon nitu'. ²⁸ Dangan mitongow ni Simiun og bata' koyon, pigdoyunan non sumipit mangka ion pokposolamat sog Mikpongon
,nog
Mikpongon, songlitan ku ika, po' ika og Pog-“ ²⁹ baya' sog glam non. Bu tinuman mu og pasad mu. Dadi, numun kitu' minsan si'oy matoy u na, omba'is na pikilan ku ³⁰ po' mitongow u na og polonabang tidu dianika ³¹ nog sinimpan mu dia sog tinontongan nog glam nog gotow ³² nog miimung ion nog dolag sumilow dia sog gotowanan nog kona' Hudyu bagun nilan mosabut bog olo og glegan mu dianilan, bu bagun da kodongya'an og bansa Israel, og
".pigotowan mu
Dangan miluksad og talu' ni Simiun koyon, ³³ kisobu'an si Jusep ilan ni Maria nog glam nog pik-talu' nog mogulang koyon pa'ali sog bata' koyon. ³⁴ Tubus nitu', pigyokinan ilan ni Simiun mangka ion poktalu' dia ni Maria nog, “Og bata' koni og pinili'

Dadi, modakol nog gotowanan og mikpogangoy⁷ ditu' non po' mangoy ilan mokpobunyag dianon. Tibua, ma' long ni Jan dia sog duma gotowanan koyon dion, "Amu, og tupu'an an amu nog mamak kitu' nog molala! Sima og miktalu' dun daniu nog mokopolaguy amu sog posungu' koyon matong nog polihala' nog Mikpongon?"⁸ Sumboy potongowon niu nog miktantu amu tumolikud dia sog dusa niu bianan sog glangkalangka niu. Bu na' amu sumalig nog dangan pa pangkat amu ni Abraham nog motabang amu na. Po' tolu'on ku daniu, bila tiboba'on nog Mikpongon, minsan og batuanan koni moktimaluy nog pangkat ni Abraham.⁹ Og bayu' nog kopongukum nog Mikpongon ompononggi' dia sog kapa nog pitom na dia sog pun nog kayu nog posungu' na ponoga'on. Bu ain og kayu kitu' nog ondi' mogbunga nog molongas, ponoga'on mangka ".tikpu'oy sog gapuy

Dadi, olo ma buan og ginangon nami dun?" Ma'"¹⁰ .long nog gotowanan koyon dun

Tinabal non ilan nog, "Bila ongon daniu og togo"¹¹ logdoy dua' buk, bogoy niu og solabuk koyon dia sog ain da'idun glogdoy non. Bu bila ongon ponganon niu, otuloy niu og da'idun kitu' og ".ponganon non

Ongon dosop og polongabatanan nog buis mi-¹² nangoy mokpobunyag dion. Miksak ilan dia ni Jan nog, "Polopanad, ami sop buan, olo ma sumboy "?inangon nami

Tinabal non ilan, "Bila mongabat amu nog buis,¹³ ".na' niu posowadan

Bu ongon og sundaluanan dion nog miksak ilan¹⁴ dosop dianon nog, "Ami sop buan, olo sop sumboy "?inangon nami

Tinabal ilan sop ni Jan nog, "Na' niu na pongondokon otawaka pongimungan og gotow bagun amu mokosin dun. Suga'id non, tolima' niu ain tindanan ".kitu' daniu

Dangan ion ma' nion, og gotowanan koyon nog¹⁵ migdodama nog pasad nog Mikpongon kitu', mikpikilpikil ilan bog kona' ta' gidoy ni Jan og Kristu?"¹⁶ Tibua, dangan kisunan ni Jan nog ma' nion og pomikilan nog gotowanan koyon, miktalu' ion dianilan nog, "Akon, bunyagan ku amu bianan sog tubig. Tibua, ongon sala kotow posungu' matong nog motas pa tokodoy dianakon nog minsan og gikot nog pongyapak non, di' u tanan patut mubad dun. Ion og momunyang daniu bianan sog Bolakat nog Mikpongon bu og gapuy.¹⁷ Po' og bayu' nog kopongukum non pinonggi' dia sog gotow nog minangoy mokpalid nog paloy non. Ain og glinggas polenan non bu togu'oy sog komalig. Tibua, ain og pis, doksulan ".non nog gapuy nog ondi' ompalong somul non

ni Isus koyon, kisobu'an ilan po' bianan sog tabal non motongow nilan ompantas og sabut non.⁴⁸ Bu og mokogulang non, kisobu'an ilan dosop dianon dangan mitongow nilan ion sog Baloy koyon nog Poktomuyan. Dadi, sinabi ion nog gina' non bu tolu'oy nog, "Nu', iduma ma' nion ma og piginang mu dianami? Saka misusa ami monontong dani- "?ka

Dadi, tinumabal si Isus nog, "Da' niu na bosia"⁴⁹ akon ponontongoy sog ainain nog bonua, po' onda' niu ta' kosunoy nog dini u nododa' sog baloy nog Gama' u?"⁵⁰ Tibua, og mokogulang non koyon, onda' nilan kosabut og ma'ana nog piktalun ni Isus .koyon

Tubus nion, si Isus migunut na dia sog mokogu-⁵¹ lang non koyon muli' ditu' sog Nasaret bu mikokunut ion sog glam nog glegan nog mokogulang non koyon. Tibua, og glam nini tinagu' nog gina' non dia sog dialom pikilan non.⁵² Bu og bata' koyon tinumulin bu pododungag og kotoan non, bu pododungag kosu'atoy dianon og Mikpongon bu og .gotowanan

Si Jan nog Polomunyang miktolipun momali

Matiu 3:1-12, Mark 1:2-8, Jan 1:19-28

Sog kosopulu' bu lima ton nog kopogdatu' ni **3** Datu' Tiberias, si Puntus Pilatu og gubernador dia sog Judia. Si Herod, og miglokounutan dia sog bonua nog Galili, bu og gilug non kitu' nog si Pilip miglokounutan dia sog bonua nog Iturea bu Trankonitis, bu og miglokounutan dia sog bonua nog Abilen si Lisinas.² Og tang koni si Anas bu si Kaypas og kounutan nog boliananan nog bansa Hudyu. Bu si Jan, og bata' kitu' ni Sakaraya, ditu' migonong sog bonua kitu' nog mologon pogonongan. Bu ongon og tinalu' nog Mikpongon dianon.

³ Dadi, minangoy ion momali dia sog glam nog bonuaanan nog mingigbid sog glawas nog tubig nog Jurdan. Og pomali non koyon pa'ali dia sog kopoglila' nog dusa mangka pokpobunyag bagun ilan kompunan nog Mikpongon.⁴ Ion non ini og kotumanan nog talu' nog Mikpongon nog sinulat nog ,polomolatas non nog si Isaya kobon nitu' nog Ngon og moktawag sog bonua kitu' nog mologon" pogonongan nog, 'Simpan niu og bianan nog Pogbaya' nog posungu' matong bu pologdong niu og dalan non.⁵ Glam nog kobuludbuludan bu globaklobakanan sumboy potagon, glam nog moliku' nog dalan sumboy pologdongon, bu ain og mikpogla'at sumboy pogusayan.⁶ Bianan dion, motongow nog †† ".glam nog gotow og tabang nog Mikpongon

Somo' ita da, simpanon nilan pikilan nilan tumabuk dianon. †

†† Isaya 40:3-5

Nason og bata' ni Aminadab. Si Aminadab og bata' ni Ram. Si Ram og bata' ni Hesron. Si Hesron og bata' ni Peres. Si Peres og bata' ni Juda. ³⁴ Og Juda koni og bata' ni Jakub. Si Jakub og bata' ni Isak. Si Isak og bata' ni Abraham. Si Abraham og bata' ni Tera. Si Tera og bata' ni Nahor. ³⁵ Si Nahor og bata' ni Serug. Si Serug og bata' ni Reu. Si Reu og bata' ni Peleg. Si Peleg og bata' ni Eber. Si Eber og bata' ni Sela. ³⁶ Si Sela og bata' ni Kainan. Si Kainan og bata' ni Arpaksad. Si Arpaksad og bata' ni Sem. Si Sem og bata' ni Nowa. Si Nowa og bata' ni Lamek. ³⁷ Si Lamek og bata' ni Metusela. Si Metusela og bata' ni Inok. Si Inok og bata' ni Jared. Si Jared og bata' ni Mahalel. Si Mahalel og bata' ni Kainan. ³⁸ Og Kainan koni og bata' ni Inos. Si Inos og bata' ni Set. Si Set og bata' ni Adan. Bu si Adan, og gama' non og .Mikpongon

Og kopongyuba' ni Kindagow dia ni Isus

Matiu 4:1-11, Mark 1:12-13

Dangan midoksu' bunyagoy si Isus sog glawas **4** nog tubig nog Jurdan, bu tinosopan ion nog Bolakat nog Mikpongon, pinulu'an ion nog Bolakat mangoy sog bonua kitu' nog mologon pogonongan. ² Sog solod nog pat pulu' gobi ion ditu', pingyuba'an ion ni Kindagow. Bu sog tang koyon da' ion poglokanlokan. Bu dangan mitimpus og pat pulu' .gobi, migutom ion Dadi, miktalu' si Kindagow dia ni Isus. Long non ³ dun, "Bila motud nog Bata' a doda' nog Mikpongon, dondag mu dow buan og batu koni nog moktimaluy ".pan Tinumabal si Isus nog, "Sinulat dia sog Kitab nog ⁴ † ".kona' sagya og pan og kotubu'an nog gotow Tubus nitu', inoit nosop ion ni Kindagow ditu' sog ⁵ ditas bu pigdoli'an non mokpotongow dia ni Isus og glam nog pigdotu'an dini sog dunya ⁶ mangka non ion tolu'oy nog, "Binogoy na dianakon og baya' mogdatu' sog glam nion bu glam nog pogongonon dion. Bu ombogoy u dia sog ain og glegan ku kitu' nog bogayan ku dun. Dadi, bogoyon ku dianika og baya' bu glam nog pogongonon dion ⁷ bila tomuyon ".mu akon. Og glam nini mimung ika na dun Tibua, tinabal ion ni Isus nog, "Sinulat dia sog ⁸ Kitab nog tamuy mu og Mikpongon nog ion og Di-†† ".wata mu bu ion da tibua og pokokunutoy mu Tubus nitu', inoit ion ni Kindagow ditu' sog ⁹ Jerusalem mangka non ion popunoy dia sog kolowaan nog dibabow nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon mangka ion poktalu' nog, "Bila motud nog Bata' a doda' nog Mikpongon, okpu a! ¹⁰ Po' sinulat dia sog Kitab nog, 'Og Mikpongon,

Bu modakol pa pomali ni Jan dia sog gotowanan ¹⁸ bu gustalan non dianilan pa'ali sog Gomba'is nog .Guksugan Bu pigbina'an ni Jan si Herod, og kounutan dia ¹⁹ sog bonua koyon sabap sog pigduoyduoy non og pimikitan non nog si Herodias, bu sabap dosop sog modakol pa lumual og kohinangan ni Herod nog molaton. ²⁰ Dadi, og dungag nog kohinangan ni .Herod koyon nog molaton, kinolobusu non si Jan

Si Isus binunyagan ni Jan

Matiu 3:13-17, Mark 1:9-11

Kobon nog da' pa kolobusuoy si Jan, bu kobon ²¹ non pa momunyang nog modakol nog gotow, si Isus si'oy binunyagan non dosop. Dangan midoksu' na si Isus bunyagoy, migyakin ion. Sonuk non mogyakin mibuka' glangit ²² bu og Bolakat nog Mikpongon nog ma' nog bantuk nog kolopati tinumona' dianon. Bu ngon og talu' nog tidu sog glangit nog ma' nini, "Ika og bata' u, nog kololaman ku. Kisu'atan u ".tokodoy dianika

Og pikponggkatan ni Isus

Matiu 1:1-17

Si Isus miktolipun nog ginang non momali dan- ²³ gan midopot na ion tolu pulu' ton. Bu dia sog pomikilan nog gotowanan koyon si Isus og bata' ni Jusep. Si Jusep og bata' ni Heli. ²⁴ Si Heli og bata' ni Matat. Si Matat og bata' ni Lebi. Si Lebi og bata' ni Melki. Si Melki og bata' ni Hanai. Si Hanai og bata' ni Jusep. ²⁵ Og Jusep koni og bata' ni Matatias. Si Matatias og bata' ni Amos. Si Amos og bata' ni Nahum. Si Nahum og bata' ni Esli. Si Esli og bata' ni Nagai. ²⁶ Si Nagai og bata' ni Maat. Si Maat og bata' ni Matatias. Og Matatias koni og bata' ni Semein. Si Semein og bata' ni Josek. Si Josek og bata' ni Joda. ²⁷ Si Joda og bata' ni Joanan. Si Joanan og bata' ni Resa. Si Resa og bata' ni Serubabel. Si Serubabel og bata' ni Seltiel. Si Seltiel og bata' ni Neri. ²⁸ Si Neri og bata' ni Melki. Og Melki koni og bata' ni Adi. Si Adi og bata' ni Kosam. Si Kosam og bata' ni Elmadam. Si Elmadam og bata' ni Er. ²⁹ Si Er og bata' ni Josua. Si Josua og bata' ni Eliesar. Si Eliesar og bata' ni Jorim. Si Jorim og bata' ni Matat. Og Matat koni og bata' ni Lebi. ³⁰ Og Lebi koni og bata' ni Simiun. Si Simiun og bata' ni Juda. Si Juda og bata' ni Jusep. Og Jusep koni og bata' ni Jonam. Si Jonam og bata' ni Eliakim. ³¹ Si Eliakim og bata' ni Melia. Si Melia og bata' ni Mina. Si Mina og bata' ni Matata. Si Matata og bata' ni Natan. Si Natan og bata' ni Dabid. ³² Si Dabid og bata' ni Jese. Si Jese og bata' ni Obed. Si Obed og bata' ni Boas. Si Boas og bata' ni Salmun. Si Salmun og bata' ni Nason. ³³ Si

Ma' long ni Isus dianilan, "Sog da'idun dua'dua'²³ non, tolu'an niu akon nog ma' nog ponolu'on kitu' nog mokogulang nog, 'Ika polomulung, bulung nika glawas mu.' Bu long niu dosop dun, sumboy inangon ku dosop dini sog dili bonua u og gingyata' nog midongog niu nog ininang u ditu' sog Kapernaum.²⁴ Tibua, tolu'on ku dianiug og polomolatas nog talu' nog Mikpongon ondi' tolimal'on sog dili bonua non.²⁵ Motud ion, po' tolu'on ku dianiug nog masa pa ni Iladya, og polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon, minian nog da' pogdupi' sog solod nog tolu ton bu gonom bulan. Dadi, ginutom og gotowanog sog gliwag nog bonua. Sog tang koyon modakol og balulibunanan sog bonua ta nog Israel nog pingunusan.²⁶ Tibua, si Iladya onda' dondagoy nog Mikpongon mangoy tumabang dianilan, suga'id non, ditu' ion dinondag mangoy tumabang sog balulibun kitu' nog len bansa nog ditu' migonong sog Sarepat dia sog sakup nog bonua nog Sidon.²⁷ Bu sog masa ni Elisiu, og polomolatas nog talu' nog Mikpongon, modakol dosop og gotow sog bonua ta nog Israel og tinubu'an nog gipul. Tibua, minsan sala kotow si'oy dianilan, da'idun og kiuli'an dun lual dia ni Naaman nog gotow Siria nog saka ".kona' tanan ion og Hudyu Dangan midongog nog gotowanog koyon dion²⁸ sog baloy koyon nog poglumpukan og tinalu' ni Isus koyon, linolingitan ilan dun.²⁹ Dadi, mikpogbuat ilan mangka nilan gonggutoy si Isus posungu' sog glowasan nog koliwagan bonua koyon. Po' poksipian nilan bosia ion lumabu' sog pampang po' og koliwagan bonua koyon dia sog dibabow nog bontud.³⁰ Tibua, mingoklok notibua ion ompanow sog titonga' nog kodokolan nog gotowanog koyon

Binugow ni Isus og glatdiwata nog tinumosop sog gotow

Mark 1:21-28

Tubus nitu', dinumiksun si Isus posungu' sog³¹ Kapernaum nog sakup nog Galili. Bu sog Gondow koyon nog Pogulali, mikpanad ion sog gotowanog.³² Glam nog gotowanog nog mikodongog nog pikpanad non koyon, kisobu'an ilan dun po' og kopokpanad non, ion og togo baya'.³³ Sog baloy koyon nog poglumpukan, ongon og gotow dion nog tinosopan nog glatdiwata. Dangan mitongow non si Isus, ginumapis nog mosikad. Long non dun,³⁴ "Hoy! Ika Isus, og gotow Nasaret, olo og dunon mu dianami? Ongoyon mu nota' ami lo'atoy? Kilo-laan ku ika. Ika og Mosigda kitu' nog miktidu sog "!Mikpongon Tibua, pimag ni Isus og glatdiwata koyon nog,³⁵ "Lota' a moktalu'! Awa' a na dianon!" Bu mangka si'oy awa', binuksak non pa poguna dia sog sun-

dondagon non og moloikatanan non mogipat dianika mahatul.¹¹ Bu toyakon nilan ika bagun da min-†".san si'oy og botis mu ondi' mosugat dia sog batu Tibua, tinumabal si Isus nog, "Tinalu' dosop dia¹² sog Kitab nog, 'Sumboy di' mu sulayan og Mikpon-†".gon nog ion og Diwata mu Dangan mitaman si Kindagow mongyuba' dia ni¹³ Isus nog saka ondi' non ion dagon, ginonatan non .ion solianlian

Miktolipun si Isus mogustal sog Galili

Matiu 4:12-17, Mark 1:14-15

Tubus nion, mikpuli' si Isus sog Galili dunut og¹⁴ pagas nog Bolakat nog Mikpongon. Bu og don-gogan non mipulonag dia sog gliwag nog bonua koyon.¹⁵ Bu mikpanad ion sog gotowanog dia sog baloyanog nog poglumpukan nog bansa Hudyu. Bu .pigdongya'an ion nog glam nog gotowanog

Minangoy si Isus ditu' sog Nasaret

Matiu 13:53-58, Mark 6:1-6

Tubus nitu', minangoy si Isus ditu' sog Nasaret,¹⁶ og bonua koyon, dion ion sinumolag. Og kiloyaman non, giap matong og Gondow nog Pogulali, mangoy ion sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu. Dadi, sog gondow koyon minangoy ion ditu'. Tubus nitu', minindog ion dia sog sungu'an nilan po' mogbasta ion nog Kitab.¹⁷ Dadi, tinulun dianon og sinulat ni Isaya kitu' nog polomolatas nog talu' nog Mikpongon kobon nitu', mangka non bokladoy, bu mitongow non og talu' dion mangka non bostaoy ,nog

Og Bolakat nog Mikpongon dini nakon po'"¹⁸ tinondu' non akon mogustal nog Gomba'is nog Guk-sugan dia sog ain miskinog. Pipangoy non akon mokpulonag sog ain miulipon nog bianan nilan mokoluas, bu ain og di' mokotongow mokotongow ilan na, bu mangoy tumabang nog ain pibian dianon og glogon.¹⁹ Bu mangoy mokpulonag nog tang nog †".kogawon nog Mikpongon dia sog pigotowan non Dangan midoksu' ni Isus bostaoy og sinulat koy-²⁰ on, inuli' non dia sog polongusiba' koyon mangka ion ingkud sog sungu'an nilan mogustal nog ma'ana nog binasta non kitu'. Dadi, og glam nog mata nog gotowanog koyon dion mibunag dianon.²¹ Mangka ion poktalu' nog, "Og talu' koni sog Kitab mituman na bianan sog kobasta u dun dianiug on-".dow koni

Dadi, kisu'atan og glam nog gotowanog koyon²² dianon. Bu kisobu'an ilan nog kolongas nog gustalan non. Tibua, mikpoktalu' ilan nog, "Kona' non ta' "?ion og bata' ni Jusep kitu'

mokpolani dianon mangoy monginongog nog talu' nog Mikpongon. ² Ngon dua' buk bolangoy nog mitongow non nog dia sog posa'an nabok nog danow koyon nog ginonatan nog gapu'anan non po' mingugas ilan nog pokot nilan. ³ Dadi, sinumakoy si Isus sog solabuk bolangoy koyon nog og gapu' non si Simun, mangka non dondagoy sumindo' dia ni Simun mangka ion ingkud dia sog bolangoy koyon .momali dia sog gotowanan koyon dion Dangan midoksu' si Isus momali, dinondag non ⁴ si Simun mokpodibaba' bu mangka nilan lobu'oy og .pokot nilan

Dadi, miktalu' si Simun nog, "Polopanad, sogobi ⁵ gobi ami na ini momokot, tibua, onda' ami pokalap. Bigya' non, og dondagan mu ma, inangon ku." ⁶ Dadi, linabu' ni lo' Simun og pokot nilan koyon. Bu dangan binalut nilan, landu' kodakol og taban non nog soda' nog boya'an moksipi tanan ombogyang og pokot nilan koyon. ⁷ Dadi, kinopayan nilan og dumaanan nilan sog solabuk bolangoy kitu' mangoy tumabang dianilan. Bu mikpolani ilan doma mangka nilan ponu'oy og dua' buk bolangoy koyon nog soda' nog boya'an agonagon ilan notanan molonod. ⁸ Dangan mitongow na ni Simun Piter og gininang ni Isus koyon, mininglu'ud ion dia sog sungu'an ni Isus mangka poktalu', "Kounutan, pokpolayu' a dianakon po' akon og gotow nog bolodusaon!" ⁹ Po' si Simun bu og dumaanan non dion sog bolangoy koyon, kisobu'an ilan tokodoy nog landu' kodakol og soda' nog mialap nilan. ¹⁰ Bu og dumaanan non si'oy nog si lo' Jems bu si Jan nog gombata' ni Sebedi, .kisobu'an ilan dosop tokodoy dun

Dadi, si Isus miktalu' dia ni Simun. Long non dun, "Na' a mondok po' maktolipun numun kitu' kona' na og soda' og pogolapon mu, suga'id non, og gotow na." ¹¹ Tubus nion mikpongdonggu' ilan mangka nilan pongdekoy og bolangoyanan nilan koyon, bu gonatoy og glam non mangka ilan pogunut dia ni Isus

Kiuli'an ni Isus og gotow nog gipulon

Matiu 8:1-4, Mark 1:40-45

Solian ni Isus dia sog solabuk bonua, ongon og ¹² gotow dion nog milokop nog gipul og glawas non. Dangan mitongow non si Isus, mikpolani ion mangka ion inglu'ud bu pokilolat dianon kobon non maktalu' nog, "Polopanad, somo' moleg a da, om" .pokodag mu akon

Dadi, dinoponan ion ni Isus mangka poktalu' ¹³ nog, "Moleg u da, le. Kuli'an ka na!" Bu sododu'un .og gotow koyon kiuli'an doda'

Bu mangka ni Isus ion dondagoy nog, "Na' mu ¹⁴ ini posunoy og minsan sima. Suga'id non, angoy a ditu' sog bolian bu potongow mu dianon og glawas mu mangka a pomalas sog Mikpongon nog ma' nog

gu'an nilan og gotow koyon nog sinongonan non, .tibua, da' da supisupi non

Dadi, og glam nog gotowanan koyon dion, ³⁶ kisobu'an ilan dun bu miksinaksakoy ilan nog, "Olo gidoy og piktalu' non koni? Togo baya' bu togo dasig po' momugow ion nog glatdiwataanan bu momilang ma dianon!" ³⁷ Bu og dongogan pa'ali dia ni Isus, mipulonag na sog glam nog bonua dia sog .glumibut nilan koyon

Modakol og di' mokokodag nog kiuli'an ni Isus

Matiu 8:14-17, Mark 1:29-34

Tubus nion, ginonatan ni Isus ilan sog baloy koy- ³⁸ on nog poglumpukan mangka poglandan sog baloy ni Simun. Sog tang koyon og ponugangan ni Simun nog glibun, ompatok tokodoy og panas non. Dadi, mikitabang ilan dia ni Isus. ³⁹ Dadi, pilonian ni Isus og di' koyon mokodag mangka non dondagoy mawa' og panas non koyon. Bu sododu'un kinumodag og mogulang koyon bu pogbuat mangka non .ilan poktologadoy

Dangan poksindop na og gondow, og glam nog ⁴⁰ gotowanan kitu' nog ngon og pakasibata'anan nilan nog miglologinis og mosakit non, pingoit nilan ditu' ni Isus. Dadi, pingdoponan ni Isus og monala kotow dianilan bu kiuli'an ilan. ⁴¹ Bu og glatdiwataanan kitu' nog pimugow ni Isus mikpoglosek bu mangka pongluas kobon nilan maktalu', "Ika og Bata' a do" '!da' nog Mikpongon

Tibua, pimag non ilan bu da' non ilan tugdakoy maktalu' dun. Po' ilan koni, kisunan nilan nog si Isus .ion og Kristu

Minangoy si Isus mogyakin sog molili'

Mark 1:35-39

Dangan migdali'ondow bonua, minangoy si Isus ⁴² mogyakin sog molili'. Dadi, pinontong ion nog gotowanan. Dangan mitongow nilan ion, pigondi'an nilan bosia ion gumonat. ⁴³ Tibua, miktalu' si Isus dianilan nog, "Sa'an ini pipangoy u dini po' ustalon ku og Gomba'is nog Guksugan koni pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon. Sa'an na' niu akon" .pogondi'an mogustal dun sog len bonuaan Dadi, gininang ni Isus moguliugan sog bonua ⁴⁴ nog Hudyu mogustal dia sog baloyanan nog .poglumpukan nog bansa Hudyu

Og mikuna onggaton ni Isus nog sulangu'anan non

Matiu 4:18-22, Mark 1:16-20

Ongon gondow non, solian ni Isus mogindogin- **5** dog sog goksid nog danow nog Genesaret, modakol og gotowanan nog mikpogagow

nilan koyon dion kisobu'an tokodoy dun bu miksanglit ilan dia sog Mikpongon dunut og gondok nilan kobon nilan moktalu' nog, "Kosobu'sobu' tokodoy '!og pitongow nog Mikpongon dianita gondow koni

Inonggat ni Isus si Lebi

Matiu 9:9-13, Mark 2:13-17

Tubus nitu', dangan linumuas si Isus, mitongow²⁷ non og polongabat nog buis nog ngalan non si Lebi pogingkud sog baloybaloy nog pokpongobatan non nog buis. Tinolu'an ion ni Isus nog, "Pogunut a le dianakon."²⁸ Dadi, migbuat ion mogdayun mangka non gonatoy og glam nog ginang non koyon bu .pogunut dia ni Isus

Dadi, sabap dion miglokologya'an si Lebi dia²⁹ sog baloy non bu modakol og polongabatanan nog buis bu duma gotowanan minadap ilan kuman dianilan.³⁰ Tibua, og parasiuanan bu polopanadanan nog botad nilan, mitongow nilan si Isus, migadap ilan kuman nog gotowanan koyon. Dadi, sinila' nilan og sulunggu'an an ni Isus nog, long nilan dun, "Iduma mampu' amu ma kuman bu minum dia sog polongabatanan nog buis koyon bu sog bolot[†]?" dusaon

Dadi, tinabal ilan ni Isus. Long non dun, "Og go-³¹ tow nog mokodag da'idun na og balan non nog polomulung. Tibua, og gotow nog di' mokodag, ngon og kobalan non dun.³² Dadi, kona' og gangoy u dini mangoy mongonggat sog ain mokpikil nog ilan midulus na. Suga'id non, inangoy u onggatoy ain og gotow nog bolodusaon nog moglila' ilan na nog ".dusa nilan

Og sak pa'ali sog mokpuasa

Matiu 9:14-17, Mark 2:18-22

Dadi, ongon gotowanan nog miksak dia ni Isus³³ nog, "Og sulunggu'an an ni Jan nog Polomunyang mokpokpuasa bu mokpogyakin bu ma' nitu' dosop og sulunggu'an an nog parasiuanan koyon. Iduma og sulunggu'an an mu koyon, ginangon nilan ma "?tibua og kuman bu minum

Dadi, tinumabal si Isus bianan sog pononggi'an³⁴ nog, "Mogusoy ta' gidoy nog og pongantim mokpuasa nog kobon nog dion pa nilan og koingon koyon? Ondi' nododa'.³⁵ Tibua, ongon da gondow non nog bigdason dianilan og koingon koyon, †† ".mangka ilan pa pokpuasa

Tubus nion, inuksugan non nosop ilan nog len³⁶ nog pononggi'an. Long non dun, "Da'idun og gotow

dinondag ni Muses kitu' kobon nitu', bagun kotok- ".si'an nog gotowanan nog kiuli'an ka nododa' Tibua, og dongogan koyon pa'ali dia ni Isus¹⁵ migdungag tanan ompulonag nog boya'an modakol og gotowanan mikpogangoy ditu' non mokinongog nog pomali non bu bagun kuli'an og mokosakitanan nilan.¹⁶ Tibua, si Isus alu'alu' mangoy ion dia sog bonua kitu' nog molili'lili' mogyakin sog Mikpon- .gon

Og daday kiuli'an ni Isus

Matiu 9:1-8, Mark 2:1-12

Ongon gondow non, sonuk ni Isus mokpanad¹⁷ sog baloy, ongon og parasiuanan bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu nog mikpongingkud dion. Ditu' ilan miktidu sog bonuaan nog sakup nog Galili, bu Judia, bu og koliwagan bonua nog Jerusalem. Minangoy ilan mongionogog dia ni Isus. Po' si Isus, dia non og pagas nog Bolakat nog Mikpongon mokokuli' nog glam nog gininisan nog mosakit.¹⁸ Dadi, ongon og gotowanan minatong nog inoyungan nilan og daday sog pigbolilidan non. Bu mogapas ilan bosia sumolod sog baloy koyon, po' botangon nilan sog sungu'an ni Isus og daday koyon.¹⁹ Tibua, da' ilan pokosolod kobal nog gotowanan koyon dion. Dadi, mimonek ilan sog gatop mangka nilan lodutoy mangka nilan tontunoy og daday koyon dunut og pigbolilidan non koyon dia sog sungu'an ni Isus sog titonga' nog piglumpukan nog gotowanan koyon.²⁰ Dangan mitongow ni Isus og kopongandol nilan, tinolu'an non og di' koyon mokodag, "Aki, og dusaanan mu inom- ".punan na

Dangan midongog nog parasiuanan bu²¹ polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu og tinalu' ni Isus koyon, migdialominawa ilan nog, "Sima gidoy og gotow koni nog moglaka'laka' mon- alu' dia sog Mikpongon? Po' onda'idun ma lual og ".mokampun nog dusa lual da og Mikpongon Tibua, kisunan ni Isus og pomikilan nog go-²² towanan koyon. Dadi, miktalu' ion dianilan nog, "Iduma pogdialominowaan niu ma akon nog ma' nion?²³ Ain gidoy og molomu tolu'on, 'Og dusaanan mu inompunan na, otawaka moktalu' nog, 'Pogbuat a mangka a panow?'²⁴ Tibua, bagun niu kosunan, potongowon ku dianiu nog og Binata' sog Kilawan togo baya' mongampun nog dusa nog gotowanan dini sog glupa'an." Mangka non tolu'oy og daday koyon nog, "Aki, tolu'on ku dianika, pogbuat a na, imud mu og pigbolilidan mu koyon bu pitang mu muli'." ²⁵ Dadi, sododu'un migbuat ion sog sungu'an nog glam nog gotowanan koyon dion, mangka non imudoy og pigbolilidan non koyon mangka uli' kobon non moksanglit sog Mikpongon.²⁶ Dadi, glam

Og pigolong koyon nog iningolanan og bolodusaon, og go- † towanan kitu' nog long nog parasiuanan dun, sumboy ponumpilian po' da' pokokunut sog Botad nog bansa Hudyu. †† Og Koingon koyon si Isus. Bu ngon gondow nog mokawa' ion dianilan .bianan sog kopatoy non

lan nog sumbungan dianon. ⁸Tibua, kisunan ni Isus og pomikilan nilan. Dadi, tinolu'an non og gotow koyon nog minguyomong komot non nog, "Le, pog-buat a, bu indog a sog sungu'an nog gotowanan koni." Dadi, minindog gotow koyon dion sog sungu'an nilan. ⁹Tubus nion, miktalu' si Isus sog gotowanan koyon nog, "Sakan ku polo'ma amu. Olo gidoy og tinugdak dia sog botad nog ginangon ta sog Gondow nog Pogulali? Moginang ta' nog molaton otawaka og molongas, tumabang ta' otawaka luma'at ta'?" ¹⁰Liniboyan non nog mata og glam nog gotowanan koyon sog glumibut non mangka ion poktalu' sog minguyomong koyon og komot non nog, "Ogot mu og komot mu koyon." Dadi, inunut non og tinalu' ni Isus koyon dianon bu mioksud na ma' nog dan og komot non koyon. ¹¹Tibua, linolingitan ilan tokodoy dun dianon mangka ilan pogu-pakat bog olo og gondunon nilan dia ni Isus

Si Isus mimili' nog sopulu' bu dua' sosugu'onanan non

Matiu 10:1-4, Mark 3:13-19

Ongon gondow non, tinumukad si Isus ditu' sog ¹²bontud bu miglokondawan ion mogyakin dia sog Mikpongon. ¹³Dangan miksisolom bonua, pilumpuk non og gla'ayatanan non mangka non pomili'oy og sopulu' bu dua' kotow dianilan nog iningolanan non dosop nog sosugu'onanan non. ¹⁴Og pimili' non koyon, ion non ion si Simun (nog iningolanan non si Piter) bu og putupusod non nog si Andriu. Tubus nitu' si Jems, si Jan, si Pilip, si Bartolomi, ¹⁵si Matiu, si Tomas, si Jems dosop og bata' ni Alpius, bu si Simun og ombolu' kitu' tumindog nog salu bansa non, ¹⁶si Judas og bata' ni Jems, bu si Judas Iskariot, og .mongula'at kitu' dia ni Isus

Kiuli'an ni Isus ain og di' mokokodag

Matiu 4:23-25

Tubus nion, migdunut ilan dumiksun ditu' sog ¹⁷dotagan. Bu ditu' modakol tokodoy og sulangu'an non, bu duma gotowanan nog mikpoktidu ilan dia sog ainain nog bonua nog Judia, sog koliwagan bonua nog Jerusalem, bu tidu dosop ditu' sog goksid dagat nog koliwagan bonua nog Tair bu Sidon. ¹⁸Miglumpuk ilan dion mangoy monginongog nog pomali ni Isus bu bagun non kuli'an og mokosakitanan nilan. Bu ain og gotowanan kitu' nog pisinsa nog glatdiwataan, kiuli'an ilan dosop. ¹⁹Bu og glam nog gotowanan dion migapas tumuyok dianon po' og pagas nog miktidu koyon dianon ion non da og mikokuli' koyon dia sog glam nilan

nog bila monilob, gobason non og bogu logdoy non mangka non tiloboy nog danul. Po' bila ma' nitu', piglo'atan non tibua og bogu logdoy non koyon. Bu og bogu gabas koyon ondi' duma'it tilobon dia sog danul. ³⁷Bu domikian dosop nog da'idun og gotow tumagu' nog bogu galak dia sog dan togu'an nog di' na lumagyat. † Po' bila ma' nitu', bila tumulin og bogu galak koyon, ombogdak og togu'an koyon dun. Dadi, doksu' non mogla'at og tinogu'an non koyon bu mogula' og galak koyon. ³⁸Suga'id non, og bogu galak dia nododa' togu'oy sog bogu togu'an nog lumagyat. ³⁹Bu og gotow nog milayam na moginum nog galak nog migbati' ompok na minum nog bogu galak. Po' long non dun, omba'is og galak nog ".migbati' na

Og sak pa'ali sog Gondow nog Pogulali

Matiu 12:1-8, Mark 2:23-28

Ongon gondow non, og Gondow nog Pogulali, **6** minian si Isus bu sulunggu'an non sog polayan. Og sulunggu'an non koyon, mingotu' ilan dun bu pomuliasoy mangka nilan kanoy. ²Dadi, ngon parasiuanan miksak dianilan nog, "Iduma moginang amu ma nog kona' botad sog Gondow "?nog Pogulali Dadi, tinabal ilan ni Isus, "Da' niu ta' buan kobas-³ ta og sinulat kitu' sog Kitab pa'ali sog gininang ni Dabid kitu' nog dangan kigutoman ilan nog dumaanan non? ⁴Sinumolod ion sog dialom nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon mangka non olapoy og pan kitu' nog inuakil na dia sog Mikpongon mangka non kanoy bu mangka non dosop pomogoyoy dun og dumaanan non. Saka da'idun bosia og mokokan dun lual da og boliananan po' ma' nitu' og bonduan dia sog Botad. †⁵Og Binata' sog Ki-".lawan, ion og Pogbaya' sog Gondow nog Pogulali

Kiuli'an ni Isus og gotow nog minguyomong komot non

Matiu 12:9-14, Mark 3:1-6

Dangan minatong nosop og Gondow nog Pogulali, sinumolod bu mikpanad nosop si Isus sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu. Sog tang koyon ngon og glaki dion minguyomong og komot non nog glintu. ⁷Og duma polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu bu og duma parasiuanan koyon, piktima'an non nilan si Isus bog uli'an non ta' og komot nog glaki koyon nog saka og Gondow nog Pogulali. Po' bila uli'an non doda', kitu' og gimungon ni-

Og pononggi'an non koni pa'ali dia sog bogu pomali non bu † og dan tud nog gotowanan kitu' ondi' pia poglongkiton mogunut. Og bansa Hudyu, og gomiton nilan nog togu'an galak og panit nog potubu'on. †† Og ma'ana nog piktalu' ni Isus koyon, minsan si'oy ma' nitu' og gininang nilan, da' ilan da sila'oy dun nog .Mikpongon

³³ Tubus nitu', bila mokpolongas amu tibua sog ain molongas kitu' daniu, na' amu mogdodama nog popiaon amu nog Mikpongon. Po' minsan og bolodusaon moginang ilan dosop nog ma' nion koyon.
³⁴ Bu bila og poboloson niu ain tibua og mokobayad kitu' daniu, na' amu mogdodama nog popiaon amu nog Mikpongon. Po' minsan og bolodusaon mokpobolos ilan dosop sog ma' nilan, sog ain kitu' og motoktub og kopogbayad non dianilan. ³⁵ Tibua amu, kololat amu nog ain minanta daniu bu inangoy niu ilan nog molongas mangka niu ilan pobolosoy nog di' amu mogdodama nog boyadan nilan amu nog minsan olo. Bila ma' nitu' og ginangon niu, motas nog sugda dun daniu bu mimung amu nog gombata'anan nog Mikpongon nog ion ondi' kolobian. Po' molongas ion dia sog ain mokolaton kitu' bu dia sog ain di' kitu' moto mokposolamat.
³⁶ Sumboy molilolatoy amu dosop mama' nog Gama' niu sog glangit nog og Mikpongon nog ion molilolatoy.

Na' amu mongukum nog pakasi niu

Matiu 7:1-5

Bu bila di' amu mongukum nog pakasiotow niu, "³⁷ di' amu dosop ukumon nog Mikpongon. Bu bila di' amu momolihala' nog pakasiotow niu, di' amu dosop polihola'on nog Mikpongon. Bu bila ompunan niu og pakasiotow niu, ompunan amu dosop nog Mikpongon. ³⁸ Bila mogbogoy amu, bogayan amu dosop nog Mikpongon. Bu og bogoy non daniu modakol tokodoy po' kongkugon non pa, dosokon non pa, bu dungagoy boya'an nog moglipuas sog togu'an niu dun. Po' og galan nog gomiton niu dia sog pakasi niu, ma' nitu' dosop og gomiton nog ". Mikpongon nog galan non daniu
 Bu inuksug non dosop dianilan og gibolatan nog ³⁹ ma' nini, "Mogusoy ta' buan og gotow nog buta, mogagak sog pakasi non buta? Ondi' le! Po' og dua' ilan koyon, molabu' ilan sog gluang. ⁴⁰ Og pikponadan ondi' nododa' motas dia sog mikpanad koyon dianon. Suga'id non, bila mitoktub na og kopoganad non og pikponadan non koyon, og kotoan non .mimung dosop mama' nog polopanad kitu' dianon Iduma sokali' motongow niu og puling ma nog "⁴¹ duma niu nog gahatgahat tanan kotongow, saka potiangon niu ma og puling nog migbolabag dia sog dili mata niu nog ma' nog glolosan kosolag? ⁴² Olo ma mogandun kotalu' niu dia sog duma niu nog, 'Takun dow, owa'on ta og puling mu, ' saka da' niu tanan kotongow og dili puling nog mibolabag sog mata niu? Mokpopotongow amu doda' tibua! Awa' niu poguna og puling nog migbolabag dia sog dili mata niu bagun niu motongow mahatul bu mawa' ". niu og bata'bata' puling sog mata nog pakasi niu

Og gloliag bu og susaan

Matiu 5:1-12

Tubus nitu', pigbontayan ni Isus og sulang-²⁰ gu'anan non koyon mangka poktalu' dianilan, "Pipia amu, amu og miskinan po' mikampu' amu na sog !pigdotu'an nog Mikpongon
 Pipia amu, amu og kigutoman solian numun "²¹ koni po' ongon gondow non nog pobosugon amu nog Mikpongon! Pipia amu, amu og mikpoksogow solian numun koni po' ongon da og gondow non nog !mogloliag amu
 Pipia amu bila pokongitan amu, bu pogbongkis "²² amu, bu tompola'on amu, bu tolu'an amu nog molaton amu nog gotow, sabap sog kopogunut niu dia !sog Binata' sog Kilawan
 Pogloliag amu bu pogloksuloksu amu nog da' "²³ da'an niu bila kobianan niu og ma' nion koyon po' mosolag og sugda nog sinimpan daniu ditu' sog glangit. Po' ma' nitu' dosop og piginang nog mokogulanganan nilan kitu' dia sog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon
 Tibua, kosusasusa amu og pongdoyahan po' "²⁴ mialap niu na og sugda daniu sog solian niu pa dini !sog dunya
 Kosusasusa amu dosop ain mibosug solian nu- "²⁵ mun koni po' matong da og gondow nog mogutom amu! Bu kosusasusa amu ain og mikpogloliag solian numun koni po' ongon da og gondow nog mosusa !amu bu moksogow amu
 Kosusasusa amu bila pogdongya'an amu nog "²⁶ glam nog gotow po' ma' nitu' og piginang nog mokogulanganan nilan dia sog polomolatasanan kitu' nog di' motud

Kololat amu sog ain minanta daniu

Matiu 5:38-48, 7:12

Tibua, tolu'on ku daniu sosuku og mikinongog "²⁷ dianakon, kololat amu sog ain minanta daniu. Ain og mangit kitu' daniu, inangoy niu ilan nog molongas. ²⁸ Ain monuyud daniu popia niu. Bu ain og sumolap daniu pogyokinoy niu. ²⁹ Bila dopi'on og sobola' mulu' niu, tan niu og sobola' mulu' niu dianon. Bila olapon daniu og sulagbon niu, na' niu ion pogondi'an malap minsan si'oy og glogdoy niu.
³⁰ Bogoyoy niu ain mongoni daniu. Bu bila olapon nog gotow og balan niu, na' niu na owi'on. ³¹ Inang niu dia sog pakasi niu ain og kolegan niu kitu' nog .inangon non daniu
 Bila mololat amu tibua sog ain og milolat kitu' "³² daniu, na' amu mogdodama nog popiaon amu nog Mikpongon. Po' minsan si'oy og bolodusaon, mololat ilan dosop dia sog ain mololat kitu' dianilan.

omba'is tokodoy tobanan. ⁵ Po' milolat ion dia sog bansa ta koni. Ion tanan og mikpimung nog baloy nog poglumpukan nami nog bansa Hudyu." ⁶ Dadi, si Isus migunut dianilan

Dangan dali' ilan na datong dia sog baloy nog kounutan nog sundaluanan koyon, og kounutan nog sundaluanan kitu' sinugu' non og glokoleanan non lumumpak dia ni Isus mangka poktalu' dianon nog, "Polopanad, long nog glokole nami kitu' nog na' a na dow mogdayun po' di' dow ion patut mokpodangan dianika dia sog baloy non ⁷ bu di' dow ion ompatut nog minsan lumumpak dianika. Suga'id non, tolu'on mu dow tibua nog kumodag na og dodondagon non kitu' po' kumodag na ion dun. ⁸ Po' ion si'oy dow ngon dosop og kounutan nog mogbaya' dianon. Bu ongon dosop dow og sundaluanan nog bila dondagon non ompanow mokokunut da dianon. Bu bila sop dondagon non mokpolani dianon mokokunut dosop. Bu bila dondagon non og sosugu'on non moginang nog ain kolegan non, inangon ".non dosop

Dangan midongog ni Isus og tinalu' nog linu- ⁹ mumpak koyon dianon, kisobu'an ion dun nog boy-a'an sinungu' non og gotowanan nog migunutunut dianon bu poktalu' nog, "Totu da, da' u pa sibon pokolumpak nog gotow nog ma' nini kopagon og kopongandol non, minsan si'oy sog bansa Israel." ¹⁰ Dadi, mikpuli' na og linumumpak koyon dianon, ditu' sog baloy nog kounutan nog sundaluanan koyon bu kidotongan nilan og dodondagon non koyon .mikodag na

Pitubu' puli' ni Isus og bata' nog balulibun nog glaki

Da' ion kobon, si Isus minangoy ditu' sog koliwa- ¹¹ gan bonua nog Nain dunut og sulunggu'anan non bu modakol dosop og gotowanan nog migunut dianon. ¹² Dangan dali' ilan na datong sog koliwagan bonua koyon, milumpak nilan og gluyud nog gotowanan mian tidu sog bongawan nog koliwagan bonua koyon mangoy lumobut nog minatoy. Og minatoy koyon og bata' nog balulibun nog boktung. Modakol og gotowanan dion migunut dianon.

¹³ Dangan mitongow ni Isus og balulibun koyon nog linumangos, milolat ion dun mangka poktalu' di-.anon, "Na' a na moksogow Tubus nion, mikpolani si Isus mangka non do- ¹⁴ ponoy og pigbolilidan nog bangkoy koyon bu migindog og gotowanan koyon nog mikpisan dun mangka tolu'oy ni Isus nog, "Aki, tolu'on ku dianika, pogbuat a." ¹⁵ Dadi, miningkud doma doda' og minatoy koyon mangka poktalu' bu uokiloy ni Isus dia sog .gina' non

Og kayu kilolaan dia sog bunga non

Matiu 7:17-20, 12:34-35

Bu ma' long sop ni Isus dun, "Og kayu nog mo- ⁴³ longas ondi' mogbunga nog molaton, otawaka og kayu nog molaton ondi' mogbunga nog molongas. ⁴⁴ Og ginis nog kayu kilolaan bianan sog bunga non. Po' og bunga nog paras ondi' mupu' dia sog totulug, bu og bunga nog igera ondi' mupu' dia sog bonganga. ⁴⁵ Domikian dosop dia sog gotow. Po' bila molongas og mitagu' dia sog pomikilan non, molongas dosop og polomotadon non bu ponolu'on non. Tibua, bila molaton og mitagu' dia sog pomikilan non, molaton dosop og polomotadon non bu ponolu'on non. Po' og talu' nog gotow nog lumuas ".sog baba' non, dia miktidu sog dialom pikilan non

Og dua' kotow og polongimung nog baloy

Matiu 7:24-27

Bu ma' long sop ni Isus dun, "Iduma moksabi ⁴⁶ amu ma dianakon nog Kounutan, saka di' niu tanan inangon ain og dondagan ku dianiu. ⁴⁷ Simasima og mangoy mokinongog dianakon mangka non unutoy ain poktolu'on ku, suksugan ku dianiu bog olo og kima'ma'an non. ⁴⁸ Mama' ion nog gotow kitu' nog mikpasok nog baloy non. Kinukutan non nog modalom mangka non pingkudoy og gugdokanan non dia sog dolonitan. Dangan binianan nog ba' nog modalom, og baloy non koyon, onda' kokundu' po' ompagon og kopasok non dun. ⁴⁹ Tibua, og gotow kitu' nog pikinongogan non og talu' u saka da' non unutoy, mama' ion nog gotow kitu' nog migimung nog baloy non nog sagya non tibua inuntul dia sog dibabow nog glupa'. Dadi, dangan linudusan nog ba', mibuksak og baloy non koyon boy-a'an nog ".miloglag mahatul

Og kopongandol nog kounutan nog sundaluanan

Matiu 8:5-13

Dangan midoksu' ni Isus tolu'oy og glam non ⁷ koyon dia sog gotowanan, minangoy ion sog Kapernaum. ² Bu sog koliwagan bonua koyon, ngon sala kotow dion og kounutan nog sundalu nog Roma. Ongon sala kotow dodondagon non nog kisu'atan ion tokodoy dun nog di' mokodag nog moglamlam na matoy. ³ Midongog nog kounutan nog sundalu koyon pa'ali dia sog kohinangan ni Isus. Dadi, ongon og kobogolalan nog Hudyuanan pigobok non ditu' ni Isus po' ongoyon non pa pokodagoy og dodondagon non koyon. ⁴ Dangan minatong og gobokanan koyon ditu' ni Isus, mikilolat ilan tokodoy dianon nog, "Polopanad, og gotow kitu'

tibua og polomolatas nog talu' nog Mikpongon, sug-
a'id non, labi pa ion ditu'.²⁷ Pa'ali dia ni Jan, ion og
pigolong kitu' nog sinulat dia sog Kitab nog, 'Ongon
og sosugu'on ku nog punaon ku dianika moksimpan
†'''.nog bianan mu

Bu ma' long sop ni Isus dun, "Tolu'on ku dianiu,²⁸
og glam nog binata' nog gotow sog dunya koni,
da'idun og motas pa dia ni Jan. Tibua, og gotow kitu'
nog ombaba' sog glam non dia sog pigdotu'an nog
".Mikpongon, motas pa dia ni Jan

Dangan midongog nog glam nog gotowanan as-²⁹
ta og polongabatanan nog buis og piklatu' ni Isus
koyon, mikopoklatu' ilan nog motud doda' og gini-
nang nog Mikpongon po' binunyagan ilan buan ni
Jan.³⁰ Tibua, og parasiuanan bu og polopanadanan
nog botad nog bansa Hudyu, da' ilan pokokunut
nog glegan nog Mikpongon dianilan. Dadi, da' ilan
.pokpobunyag dia ni Jan

Bu ma' long sop ni Isus dun, "Ain gidoy ko-³¹
pononggi' og gotowanan numun koni? Olo gidoy ki-
ma'ma'an nilan?³² Mama' ilan nog gombata'anan
kitu' nog miglumpuklumpuk dia sog tobu'an nog
moktotowagoy ilan nog, 'Miglami ami bosia saka
ompok amu mongigal. Linumangos ami saka onda'
amu ampu' moksogow.'³³ Dangan minangoy dini si

Jan nog Polomunyag nog og piginang non
mokpuasa bu da' poginum nog gombisa, tinolu'an
niu ion nog tinosopan nog glatdiwata!³⁴ Bu dangan
minangoy dini og Binata' sog Kilawan bu og pigi-
nang non kuman bu moginum, tinolu'an niu dosop
ion nog gibogon bu pololangu, bu og glokoleanan
non og polongabatanan nog buis bu og bolodusaon.

³⁵ Tibua, kotoksi'an og kotoan nog miktidu sog
".Mikpongon og motud sog ain mikokunut dun

Si Isus dia sog baloy ni Simun nog parasiu

Ongon gondow non, inonggat si Isus nog sala³⁶
kotow parasiu mangoy kuman ditu' non. Dadi, mi-
gunut si Isus ditu' mangka ilan pogadap kuman.

³⁷ Sog bonua koyon ngon og glibun dion nog bolo-
dusaon tokodoy. Dangan kisunan non nog si Isus di-
tu' sog baloy nog parasiu koyon, minangoy ion ditu'

bu mikpitang ion nog bata'bata' gunsu' nog
miponu' nog pogomut.³⁸ Bu minangoy ion mindog
sog molani nog botis ni Isus, kobon non moksogow
nog boya'an mibasa' og botis ni Isus nog glua' non.
Tubus nion, pinunasan non nog buk non og botis ni
Isus koyon mangka non pongolokoy bu mangka non
.ududoy nog pogomut non koyon

Dangan mitongow nog parasiu koyon nog³⁹
migonggat kitu' dianon og piginang nog glibun koy-
on dia ni Isus, migdialominawa ion nog, "Somo' mo-

Dadi, og glam nog gotowanan koyon dion,¹⁶
kisobu'an ilan bu kiondokan ilan. Bu miksanglit ilan
sog Mikpongon mangka ilan poksitalu', "Og polo-
molatas nog molinggas minangoy na dini nita!" Bu
miktalu' ilan dosop, "Og Mikpongon minangoy na
dini nita tumabang sog pigotowan non!"¹⁷ Bu og
dongogan koni nog pa'ali dia ni Isus mipulonag na
dia sog gliwag nog bonua nog Judia bu sog bonu-
.aanan dion sog glumibut koyon

Og sak ni Jan nog Polomunyag dia ni Isus

Matiu 11:1-19

Dangan tinalu' nog sulanggu'anani ni Jan dianon¹⁸
pa'ali sog glam nog gininang ni Isus koyon, sinabi
non og dua' kotow dianilan¹⁹ mangka non ilan
dondagoy mangoy ditu' ni Isus moksak nog, "Ika
nota' og pokpodotongan kitu' nog mangoy dini nog
moktidu sog Mikpongon, otawaka mogbagad ami
"?pota' nog len

Dadi, dangan minatong ilan ditu' ni Isus miksak²⁰
ilan. Long nilan dun, "Si Jan nog Polomunyag, di-
nondag non ami mangoy moksak dianika bog ika ta'
dow og pokpodotongan kitu' nog popongoyon dini
"?otawaka mogdodama ami pota' nog len

Sog tang koyon sonuk ni Isus monguli' nog²¹
modakol nog mokosakitanan nog gotowanan, bu
ain di' mokokodag, asta dosop og ain pingtosopan
kitu' nog glatdiwataanan. Bu ain og butaanan kitu'
kiuli'an non dosop.²² Dadi, tinabal ilan ni Isus nog,
"Pokpuli' amu ditu' ni Jan mangka niu pogobitoy
bog olo og mitongow niu bu midongog niu. Talu' niu
dianon nog og butaanan mikotongow na. Og da-
dayanan mikopanow na. Bu ain og gipulon kiuli'an
na. Bu og bongolanan mikodongog na. Bu og mina-
toy mitubu' puli'. Bu ain og miskinan kisuksugan na
nog Gomba'is nog Guksugan.²³ Ain da' kitu' pogdu-
".a'dua' nog pikilan non dianakon, popiaon na

Dangan mikogonat na og dinondag ni Jan koyon,²⁴
miktolipun si Isus mogustal sog gotowanan pa'ali
dia ni Jan. Long non dun, "Dangan minangoy amu
ditu' ni Jan sog bonua kitu' nog mologon pogonon-
gan, olo ma og pigdodomaan niu nog motongow niu
ditu'? Migdodama amu ta' nog si Jan og gotow kitu'
nog moguya' og pomikilan non mama' nog dawon
nog timbolow nog diadia kopalid bila oyupan nog
galu'? Ondi' le!²⁵ Bila ma' nitu' ondi' ma, olo ma og
pigdodomaan niu sog kangoy niu kitu' ditu'? Og go-
tow ta' kitu' nog omba'is og ponopoton non? Kona'
le! Po' og gotowanan koyon nog minapot nog
mokologan bu molongas kibotangan non, dia
migonong sog baloy nog datu'.²⁶ Olo doda' buan og
inangoy niu tontongoy ditu'? Og polomolatas ta'
nog talu' nog Mikpongon? O'o, motud ion. Po'
tolu'on ku dianiu, og mitongow niu kitu' ditu' kona'

Miguliugan si Isus mogustal nog Gomba'is nog Guksugan

Tubus nitu', miguliugan si Isus dia sog bonu-
 8 anan koyon dion mogustal nog Gomba'is nog
 Guksugan pa'ali dia sog pigdotu'an nog Mikpon-
 gon. Bu migunut dianon og sopulu' kitu' bu dua' su-
 langgu'anan non, ²bu og duma kolibunanan kitu'
 nog kiuli'an og mosakit nilan, bu og binugowan non
 kitu' nog glatdiwata, mama' ni lo' Maria nog og kod-
 ua' ngalan non si Magdalena. Ion non og tinosopan
 kitu' nog pitu ginis glatdiwataanan nog pimugow ni
 Isus. ³Migunut dosop si Jana og kodumanan ni Kusa
 og binogayan nog baya' ni Datu' Herod, bu si Su-
 sana, bu modakol pa duma kolibunanan nog tinum-
 abang mona'ub dia ni Isus ilan nog sulanggu'anan
 non bianan sog kopogbogoy nilan nog duma gakod
 .nilan

Og pononggi'an pa'ali sog sinumigwag nog boni'

Matiu 13:1-9, Mark 4:1-9

Mikpogdatong na ditu' ni Isus og gotowanan nog ⁴
 miktidu sog ainain nog bonuaanan nog boya'an
 modakol tokodoy miglumpuk dianon. Dadi, inuk-
 sugan non ilan nog solabuk pononggi'an. ⁵Long non
 dun, "Ngon sala kotow minangoy sumigwag nog
 boni'. Dangan sinigwag non og boni' non koyon, og
 duma, dia mitona' sog dalan nog boya'an midogyak
 nog gotowanan bu pingoktuk nog manuk-
 manukanan. ⁶Og duma sop, dia mitona' sog doloni-
 tan. Dadi, dangan linumawa, milan os po' og glupa'
 koyon modali' pomala. ⁷Og duma sop, dia mitona'
 sog sompinitan. Dadi, dangan linumawa og
 sompinitan koyon, miumos og pomulan koyon dun.
⁸Bu og duma sop, dia mitona' sog monapu' nog glu-
 pa'. Dadi, dangan tinumubu', mokosubuk bu
 migbunga nog molongas mangka songku'." Tubus
 nitu', pisikad ni Isus og talu' non, "Ain togo tolinga,
 "!sumboy pokinongogan non og piktalu' u koni

Og potugyuan nog pononggi'an ni Isus

Matiu 13:10-17, Mark 4:10-12

Tubus nion, miksak dia ni Isus og sulanggu'anan ⁹
 non bog olo og ma'ana nog pononggi'an non koyon.
¹⁰Dadi, tinabal non ilan nog, "Amu koyon, pisabut
 na daniu og milimod kitu' nog pa'ali sog pigdotu'an
 nog Mikpongon. Tibua, podongogon ku dia sog du-
 ma gotowanan bianan sog pononggi'an nog minsan
 mokotongow ilan da bosia, tibua, ondi' nilan ko-
 sunan. Bu minsan si'oy mokinongog ilan, ondi' nilan
 ".mosabut

tud doda' og gotow koni nog ion og polomolatas nog
 talu' nog Mikpongon, kosunan non bosia bog sima
 ".og glibun koni bu olo og tantu polomotadon non
 Tibua, kisunan ni Isus bog olo sog dialom pikilan ⁴⁰
 nog parasiu koyon. Dadi, miktalu' ion dianon nog,
 ".Simun, ongon og tolu'on ku dianika
 "?Tinumabal si Simun, "Olo nion, Polopanad
 Long ni Isus dun, "Ongon og dua' kotow nog ⁴¹
 mikutang nog sin dia sog sala kotow doyahan. Og
 sala kotow koyon, lima gatus dinari ^{†42}Tibua,
 da'idun og mikobayad dianilan. Dadi, pionda' na
 nog doyahan koyon og gutang nog dua' kotow kitu'.
 Dadi, sima gidoy sog dua' ilan koyon og mololat
 "?tokodoy dia sog doyahan koyon
 Tinumabal si Simun, "Intoman ku dun, ain bayu' ⁴³
 og mikutang kitu' nog modakol po' mosolag og
 ".gampun dianon
 Tinabal ion ni Isus, "Motud og tabal nika koyon,
 Simun." ⁴⁴Tubus nion, liningoy non og glibun koyon
 mangka ion poktalun dia ni Simun, "Mitongow mu
 og piginang nog glibun koni. Inonggat mu akon dini
 sog baloy mu koni, tibua, da' mu tanan akon bogoy-
 oy nog tubig nog pongugas u nog botis u saka ma'
 nitu' bosia og botad. Tibua, og glibun koni, inu-
 gasan non og botis u nog glua' non mangka non
 punasoy nog buk non. ⁴⁵Bu dosop, da' nika akon
 olokoy saka ma' nitu' bosia og botad. Tibua, og gli-
 bun koni, da' non lota'oy mongalok og botisanan ku
 dangan pa minatong ion dini. ⁴⁶Bu da' nika tanan
 lonaoy og gulu u nog saka ma' nitu' bosia og molon-
 gas nog botad. Tibua, og glibun koni, inududan non
 og botis u nog pogomut. ⁴⁷Tolu'on ku dianika, min-
 san si'oy miinang nog glibun koni og modakol
 tokodoy nog dusa, mitampal dia sog glangka non
 nog kiompunan na ion po' pitongow non nog landu'
 og glolaman non dianakon. Tibua, ain mika'an da og
 dusa non nog kiompunan nog Mikpongon, mika'an
 dosop og glolaman non." ⁴⁸Tubus nitu', miktalu' si
 Isus dia sog glibun koyon, "Ibun, og glam nog dusa
 ".nika inompunan na
 Dangan midongog nog gadap nilan koyon ku- ⁴⁹
 man og piktalu' ni Isus koyon, mikpokumodumod
 ilan. Long nilan dun, "Sima gidoy ini nog minsan og
 "?dusa kompunan non ma
 Tibua, miktalu' si Isus sog glibun koyon nog, ⁵⁰
 "Bianan dia sog kopongandol mu mitabang a. Dadi,
 panow a na bu kotikna' nog pikilan mongon diani-
 ".ka

Og glaga' nog sala dinari koyon, mokotindan laga' son dow †
 .nog sala kotow

towanan nog linumumpuk dianon.²⁰ Dadi, ongon sala kotow dion nog miktalu' dianon nog, "Polopanad, og gina' mu bu og putupusodanan mu nog kolokian, ditu' ilan sog glowasan po' moleg ilan ".bosia moktongow dianika
Tinumabal si Isus nog, "Og gina' u bu og putupu-²¹ sodanan ku, ion non og gotowanan kitu' nog miki-nongog nog talu' nog Mikpongon mangka ilan ".pokokunut dun

Pilota' ni Isus og goyup

Matiu 8:23-27, Mark 4:35-41

Ongon gondow non miktalu' si Isus dia sog su-²² langgu'anan non nog, "Alung, tumolipag ita ditu' sog dipag nog danow koni." Dadi, sinumakoy ilan sog bolangoy koyon mangka ilan tulak.²³ Sonuk nilan koyon lumayag mikotulug si Isus. Gomonsunoy pa miglogoyup nog mosikad nog boya'an kisigoban nog nabok og bolangoy nilan koyon. Dadi, kondokondok og kibotangan nilan koyon.²⁴ Dadi, inangoy ion tonudoy nog sulanggu'anan non. Long nilan "!dun, "Kounutan! Kounutan! Mogla'at ita
Dadi, si Isus migbuat mangka non polota'oy og galu' koyon nog molandos bu og nabok koyon nog moluksang. Dadi, sododu'un tinumodo' og danow koyon.²⁵ Tubus nitu', tinolu'an non ilan nog, "Ain noma og kopongandol niu?" Tibua, og sulanggu'anan non koyon, kisobu'an bu kiondokan ilan mangka ilan poksinaksakoy nog, "Sima gidoy og gotow koni? Kopogboya'an non ma og goyup bu nabok, bu "!mogbilang ma dianon

Kiuli'an ni Isus og gotow nog tinosopan nog glatdiwataanan

Matiu 8:28-34, Mark 5:1-20

Dadi, ditu' ilan dinumonggu' sog bonua nog²⁶ ngalan non Gadarinis, migdipag ilan nog bonua nog Galili.²⁷ Dangan tinumukpa si Isus sog pontad, linumpak ion nog gotow nog tinosopan nog glatdiwataanan nog tidu ion sog bonua koyon. Miobon na ion da' ponapot bu da' pogonong sog baloy. Suga'id non, dia na migonong sog kolobongan.²⁸ Dangan mitongow non si Isus, miglosek ion mangka kobuksak sog sungu'an ni Isus mangka poktalu' nog mosikad nog, "Olo og dunon mu dianakon Isus, ika og Bata' a nog Mikpongon nog di' kolobian? Su'usa, na' mu pa akon posinsaon."²⁹ Sa'an ma' nitu' po' dinondag ni Isus og glatdiwataanan kitu' mawa' dia sog glawas nog gotow koyon. Po' tatap na ion posinsaon nog glatdiwataanan koyon mangka ion oitoy nog glatdiwataanan koyon ditu' sog bonua kitu' nog da'idun og migonong dun. Bu minsan si'oy pusaan og komot non bu botis non nog glantaylantay bu

Pingma'ana ni Isus og pononggi'an non koyon

Matiu 13:18-23, Mark 4:13-20

Tubus nion, long ni Isus dun, "Ma' nini og¹¹ ma'ana nog pononggi'an ku koyon. Og boni' koyon, ion non og talu' nog Mikpongon.¹² Og dalan kitu' nog kitona'an nog boni' domikian da ma' nog gotowanan kitu' nog mikodongog si'oy nog talu' nog Mikpongon, tibua, inangoy owa'oy ni Kindagow dia sog pikilan nilan bagun ilan da di' tumud boya'an di' ilan motabang dun.¹³ Og dolonitan kitu' nog kitona'an nog boni' domikian da ma' nog gotowanan kitu' nog pu'un midongog nilan og gustalan kitu' nog pa'ali sog Mikpongon tinabuk nilan dunut landu' og glioliag nilan dun. Tibua, da' nilan ungodoy mahatul dia sog pikilan nilan. Tinumud ilan solianlian tibua dangan dinotongan ilan nog suloy sog kotubu' nilan, binolong nilan og tud nilan.¹⁴ Og glupa' kitu' nog sompinitan nog kitona'an nog boni' domikian da ma' nog gotowanan kitu' nog mikodongog nog talu' nog Mikpongon. Tibua, dinag ilan nog susaan nilan bu kopogapas nilan nog daya, bu og glioliag nilan nog dinunya. Dadi, og tud nilan miimung da' doksu' non.¹⁵ Bu og glupa' kitu' nog monapu' nog kitona'an nog boni' domikian da ma' nog gotowanan kitu' nog molongas nog mikodongog nog talu' nog Mikpongon nog inungod nilan dia sog pikilan nilan, bu kobon non potubudan nilan og glangka nilan ".bagun motongow og bunga nog tud nilan

Og sulu' sumboy untulon dia sog guntulan dun

Mark 4:21-25

Ma' long sop ni Isus dun, "Da'idun og tumutud¹⁶ nog sulu' nog dia non togu'oy sog dialom sibulan otawaka lingodon non og dolag non. Suga'id non, dia non nododa' botangoy sog motampal bagun da simasima sumolod dion kodolagan ilan dun.¹⁷ Po' da'idun og pigbuni nog ondi' ompolanta'. Bu og glam nog da' niu kosabut posobuton da daniu sog binaya' nog gondow.¹⁸ Sa'an pokpotubud amu sog koponginongog niu nog pomali u koni po' simasima ongon dianon dungagan pa. Tibua, ain balu' non dun nog ongon na dianon, owa'on pa dianon, min-[†] ".san si'oy dakoldakol non na

Og gina' bu og putupusodanan ni Isus nog kolokian

Matiu 12:46-50, Mark 3:31-35

Tubus nion, minangoy ditu' ni Isus og gina' non¹⁹ bu og putupusodanan non nog kolokian. Tibua, da' ilan pokopokpolani dianon po' modakol og go-

Somo' ita da, simasima og monginongog dun dungagan pa † nog Mikpongon og sabut non. Tibua, ain og ompok monginongog .dun owa'on pa dianon minsan og dakoldakol na nog sabut non

po' pigdodomaan nilan ion. ⁴¹ Tubus nion, ongon minatong sala kotow ngalan non si Jairus og polongokbit nog solabuk baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu. Sinumugyut ion dia ni Isus mangka non pogbubutoy nog mogunut pa si Isus dianon ditu' sog baloy nilan. ⁴² Po' dakoldakol nog bata' non nog glibun nog sopulu' pa bu dua' og tinonan non .pokpatoy na

Dadi, migunut si Isus dianon. Bu sonuk nilan ompanow, linumpukan ion nog gotowanan nog landu' na kodakol. ⁴³ Bu ongon sala kotow glibun dion nog pogloldasan nog dugu' sog solod nog sopulu' bu dua' ton. Diadia na ion mikpobulung nog polomulunganan, tibua, da' da ion kuli'oy. ⁴⁴ Bu migapas ion mokopolani dia ni Isus. Dangan dia na ion sog tolikudan ni Isus, pigdoyunan non tumuyok og sudung nog glogdoy ni Isus bu sododu'un milota' .ion pogloldasan

Dadi, miksak si Isus nog, "Sima og tinumuyok ki- ⁴⁵ "?tu' dianakon

Dangan minonsing og glam nog gotowanan koyon dion, miktalu' si Piter nog, "Motuyok a nododa', Kounutan, kobal nog glumpuk nog gotowanan koni ".nog milodis dianika

Tibua, long ni Isus dun, "Ongon nododa' og tinu- ⁴⁶ muyok dianakon po' mibatik u sog glawas u nog ongon sala kotow dianiu og kiuli'an nog pagas u kobal ".non tumuyok dianakon

Dangan kisunan nog glibun koyon nog kisunan ⁴⁷ ion ni Isus, linukuban ion kobon non mokpolani ditu' ni Isus mangka sugyut dianon. Sog glumpuk nog gotowanan koyon dion, inustal non dia ni Isus bog iduma tinuyok non ma ion bu olo og migandun nog .kokodag non sododu'un

Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Ibun, bianan ⁴⁸ sog kopongandol mu, kiuli'an ka. Suga'id non, panow a na bu og kotikna' nog pikilan mongon di- ".anika

Sonuk pa ni Isus moktalu', ongon og minatong ⁴⁹ og gobok tidu ditu' sog baloy ni Jairus. Long nog gotow koyon dia ni Jairus, "Og bata' mu kitu' di' nika na mosa'ut. Dadi, di' ta na pogongga'on og ".polopanad koyon nog mangoy pa ditu'

Tibua, midongog ni Isus og guksugan non koy- ⁵⁰ on. Dadi, miktalu' ion dia ni Jairus, "Na' a mosusa.

Suga'id non, tud a tibua po' og bata' nika kitu' ".kuli'an da

Dangan minatong si Isus sog baloy ni Jairus koy- ⁵¹ on, pigondi'an non og duma gotowanan koyon mogunut sumolod lual da si Piter, si Jan, si Jems, bu og gina'ama' nog bata' koyon. ⁵² Glam nog gotowanan dion sog baloy koyon mikponglangos ilan sabap dia sog bata' koyon. Tibua, long ni Isus dianilan, "Na'

mangka ion pogipatoy, ponggotuson non da og .glantaylantay non koyon Dadi, sinakan ion ni Isus nog, "Sima og ngalan ³⁰ "?mu

Tinumabal og gotow koyon nog, "Og ngalan ku si Nginibuan." Po' landu' kodakol og glatdiwataan non tinumosop dianon. ³¹ Dadi, mingapu'ngapu' og glatdiwataan koyon dia ni Isus nog di' ilan na po- † .pongoyon ditu' sog dialom nog Abis

Sog molani nilan koyon, ongon og panun nog ³² babuy nog solian nilan monungkal dia sog pun bilid koyon. Migbubut og glatdiwataan koyon nog dia ilan pa sangon sog babuyanan koyon. Dadi, kinumbuy ilan ni Isus. ³³ Dadi, mikpongluas og glatdiwataan koyon tidu sog gotow koyon mangka ilan sangon sog babuyanan koyon. Bu og panun nog babuy koyon, mikpongobok ilan dumiksun mangka pokpongokpu sog danow bu mitipot ilan kolo- .mos

Dangan mitongow nog polongipat nog ³⁴ babuyanan koyon og ma' nion koyon, mikpongobok ilan mangka nilan poguksugoy ditu' sog koliwagan bonua koyon og glam nog mitongow nilan koyon. ³⁵ Dadi, inangoy nog gotowanan koyon tontongoy og bianbian koyon. Dangan minatong ilan ditu'

ni Isus, mitongow nilan og gotow kitu' nog bakas poktosopan nog glatdiwataan pogingkud dia sog sungu'an ni Isus nog minapot na bu molongas na og pomikilan non. Dadi, kiondokaan ilan dun. ³⁶ Og gotowanan sop nog ain mikotongow nog bianbian koyon, miguksug ilan dosop sog duma gotow bog olo bianbian nog gotow koyon nog boya'an kiuli'an.

³⁷ Dadi, og glam nog gotow nog miktidu sog bonua nog Gadarinis, pigbubut nilan si Isus nog mawa' pa dion sog bonua nilan koyon po' kiondokaan ilan tokodoy. Dadi, sinumakoy si Isus dia sog bolangoy .po' dali' na tulak

Tibua, og gotow koyon nog kiuli'an, migbubut ³⁸ bosia mogunut dia ni Isus. Tibua, dinondag ni Isus muli' mangka non tolu'oy nog, ³⁹ "Uli' a mangka mu uksugoy bog andun kosolag og miinang nog Mikpongong dianika." Dadi, minuli' og gotow koyon bu migdundaan dia sog koliwagan bonua koyon kobon non moguksug nog gininang ni Isus kitu' di- .anon

Og bata' ni Jairus nog glibun bu og glibunnog tinumuyok sog glogdoy ni Isus

Matiu 9:18-26, Mark 5:21-43

Dangan mikpuli' na si Isus sog dipag nog danow ⁴⁰ koyon, pigdodial ion nog modakol nog gotowanan

Og Abis koni, ion non ini og bonua kitu' nog sinimpan nog † posinaan nog gotowanan kitu' nog mingantu sog Mikpongong bu .og posinsa dosop dia ni Kindagow

sima gidoy ion buan og gotow koyon nog kobon non modongog u og dongogan non?" Sa'an ion moleg .tokodoy bosia si Herod moktongow dia ni Isus

Piokan ni Isus lima ngibu kotow

Matiu 14:13-21, Mark 6:30-44, Jan 6:1-14

Dangan mikponguli' og sosugu'onanan ni Isus,¹⁰ piguksugan nilan dianon og glam nog miinang nilan. Tubus nitu', inoit non ilan posungu' sog bonua kitu' nog ngalan non og Betsaida nog ilanilan da.

¹¹ Dangan kisunan nog gotowanan koyon nog ginumonat ilan na, miglondug ilan. Dadi, tinolima' ilan ni Isus mangka non suksugoy dianilan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon bu pikodag non ain di' .mokokodag

Dangan dali' na sindop ondow, minangoy ditu'¹² non og sopulu' bu dua' sulunggu'anan non koyon mangka ilan poktalu' nog, "Golom nika na ilan dondagoy ompanow po' bagun ilan mokoponukat nog ponganon nilan bu mokoponontong nog kobotukan nilan sog gimbolayananan sog bonua. Po' mo-
".layu' ita pa sog gimbolayan

Tibua, tinabal ilan ni Isus nog, "Amu na pogbo-¹³
".goy nog ponganon dianilan

Dadi, tinumabal ilan, "Lima buk da pan bu dua' buk da og soda' nami! Lual da mangoy ami poguna sumaluy nog ponganon nog gotowanan koni."¹⁴ Og dakol nog kolokian tibua koyon dion, lima ngibu ko-
.tow

Bu miktalu' si Isus dianilan, "Pingkud niu og gotowanan koyon nog limalima pulu' kotow og solumpuk dun."¹⁵ Dadi, ininang nog sulunggu'anan non koyon og dinondag non koyon dianilan bu mikponginkud ilan glam nilan.¹⁶ Tubus nitu', inimid ni Isus og lima buk pan bu dua' buk soda' koyon mangka ion tongal sog glangit bu posolomatoy dia sog Mikpongon mangka non pomotioy og pan bu soda' koyon bu pomogoyoy sog sulunggu'anan non koyon mangka nilan pomogoyoy dia sog gotowanan koyon.¹⁷ Dadi, mikpongongan og glam nilan bu mikpogbosug ilan. Ngon pa og sama' nog gotowanan koyon kuman nog laga' nog sopulu' bu dua' bogyas og miomud nog sulunggu'anan koyon
.dun

Og tinalu' ni Piter pa'ali dia ni Isus

Matiu 16:13-19, Mark 8:27-29

Ongon tang non migyakin si Isus salasala non.¹⁸ Og sulunggu'anan non kitu', dion ilan da sog molani non. Sinakan non ilan nog, "Sima u gidoy long nog
"?gotowanan dun
Tinumabal ilan nog, "Og duma mokpoktalu' ilan¹⁹ nog ika dow si Jan nog Polomunyang. Og duma sop

amu lumangos po' og bata' koni onda' patoy, sug-
".a'id non, sagya da ion mitulug

Dadi, pigwanwan nilan si Isus dun po' mitintu⁵³
dianilan nog og bata' koyon minatoy nododa'.

⁵⁴ Tibua, pilonian ni Isus og bata' koyon mangka non pogoidoy sog komot bu tolu'oy nog, "Ibun, pogbuat a."⁵⁵ Dadi, og bata' koyon mitubu' mokpuli' mangka pogbuat mogdayun. Tubus nion, dinondag ni Isus nog bogayan og bata' koyon nog ponganon.⁵⁶ Dadi, kisobu'an tokodoy mokogulang nog bata' koyon dun. Tibua, pigondi'an ilan ni Isus moguksug nog
.glam nog bianbian koyon

Pipanow ni Isus og sopulu' bu dua' sulunggu'anan non

Matiu 10:5-15, Mark 6:7-13

Pilumpuk ni Isus og sopulu' bu dua' sulunggu'anan non koyon mangka non ilan bogoyoy
9
nog pagas bu baya' momugow nog glam nog glatdiwataan bu monguli' nog gininisan nog mokosakit,² mangka non ilan dondagoy mangoy momali pa'ali dia sog pigdotu'an nog Mikpongon bu monguli' nog ain kitu' di' mokokodag.³ Bu mangka non ilan tolu'oy nog, "Sog panow niu koyon, na' amu mogoit nog minsan olo, mama' nog tagad, og togu'an nog balan, og ponganon, og sin, bu minsan og gimolaan niu.⁴ Ditu' amu batuk sog baloy nog ain og tumolima' diani, asta sog gumonat amu sog koliwagan bonua koyon.⁵ Tibua, bila ngon og koliwagan bonua nog ondi' tumolima' diani, pokpasoy niu og glopug nog glupa' nog minokot sog botis niu bagun nilan da kosunan og tanda' nog di' amu na
".kosakan nog minsan olo og matong dianilan
Dadi, ginumonat og sulunggu'anan non koyon bu⁶
miguliugan ilan sog bonuaanan koyon mogustal nog Gomba'is nog Guksugan bu mokpokodag nog di' mokokodag sog bonuaanan nog kodopotan ni-
.lan

Mibabong si Herod

Matiu 14:1-12, Mark 6:14-29

Tubus nitu', si Herod, og datu' dia sog bonua nog⁷
Galili, midongog non og glam nog miinang ni Isus kitu'. Dadi, mibabong og pikilan non po' mokpoktalu' og duma gotowanan nog si Isus dow ion non na si Jan nog Polomunyang nog mitubu' puli'.⁸ Bu dumaanan sop mokpoktalu' ilan nog ion dow si Iladya og polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon kobon nitu' mikpuli' dow ion dini. Bu ongon sop moktalu' nog ion dow og sala kotow polomolatas dosop nog talu' nog Mikpongon kobon nitu' nog mitubu' puli'.⁹ Dadi, miktalu' si Herod nog, "Si Jan og Polomunyang kitu', piputuk u na og gulu non. Dadi,

nog sindog non.³³ Dangan poglogonat na og dua' kotow koyon, miktalu' si Piter dia ni Isus. Long non dun, "Kounutan, omba'is da nog mikodini ami. Mogimung ami nog tolu buk glockowlokow. Solabuk dianika, solabuk dia ni Muses, bu solabuk dia ni Iladya." (Tibua, da' kosunoy ni Piter bog olo piktal'u' (.non koyon

Sonuk non koyon moktal'u', gomonsunoy pa og³⁴ ginampol mikpotondong dianilan. Bu kiondoka ilan dangan liniputusan ilan nog ginampol koyon.

³⁵ Tubus nion, ngon og talu' nog midongog nilan miktidu sog ginampol koyon nog ma' nini, "Koni og bata' u nog pinili' u. Pokinongog amu dianon."

³⁶ Dangan miluksad tibua og talu' koyon, mitongow nilan sala dona ni Isus og pogindog dion. Tibua, og glam nog mitongow nog sulunggu'anan koyon, da' nilan pogobitoy sog gotowanan, minsan sala kotow .si'oy

Kiuli'an ni Isus og bata' nog pisinsa nog glatdiwata

Matiu 17:14-18, Mark 9:14-29

Dangan miglen gondow, si Isus bu og dumaanan³⁷ non koyon, dinumiksun ilan tidu sog bontud bu modakol og gotowanan linumumpak dianilan.³⁸ Ongon sala kotow tidu sog glumpuk nog gotowanan koyon miktawag. Long non dun, "Polopanad, tontong nika pa su'usa og bata' u koni nog glaki nog boktung.³⁹ Pikposinsa ion nog glatdiwata. Bu gomonsunoy pa moglosek na ion mangka lakus bu pogbula' og baba' non. Dadi, ilakad na og sinsaan non dun po' di' na mokulog dianon og glatdiwata koyon.⁴⁰ Mikitabang u na bosia dia sog sulunggu'anan mu koyon nog bugowon nilan pa. Tibua,

".ondi' nilan ombugow

Dadi, tinumabal si Isus nog, "Amu, og go-⁴¹ towanan numun koni, di' amu nododa' tumud bu polongantu amu! Andun pa kopayat og gobon ku mokunul dianiu bu moglogaga dianiu? Oit mu dini

".og bata' mu koyon

Dangan molani na og bata' koyon dia ni Isus,⁴² mibuksak nosop sog glupa' mangka lakus po' ma' nion og kopokposinsa nog glatdiwata koyon dianon.

Dadi, binugow ni Isus og glatdiwata koyon bu kiuli'an og bata' koyon bu mangka non uokiloy dia sog gama' non.⁴³ Glam nog gotowanan koyon dion .kisobu'an nog kokosog nog baya' nog Mikpongon

Og kodua' ni Isus mokposun dianilanpa'ali sog kopatoy non

Matiu 17:22-23, Mark 9:30-32

Sonuk nilan koyon kosobu'an nog glam nog kohinangan ni Isus koyon, miktalu' ion dia sog sulang-

mokpoktal'u' ilan nog ika dow si Iladya. Bu og duma sop mokpoktal'u' ilan nog ika dow og solabuk polomolatas dosop nog talu' nog Mikpongon kobon nitu' ".nog mitubu' a puli'

Dadi, sinakan non sop ilan nog, "Bila buan amu,²⁰ "?sima u gidoy

".Tinumabal si Piter, "Ika og Kristu

Tubus nion, pidonsama' non tumalu' dianilan²¹ nog di' nilan tokodoy posunon dia sog minsan sima bog sima ion.²² Bu ma' long non dun, "Og Binata'

sog Kilawan sumboy mosinsa tokodoy bu pogbongkison ion nog bogolalanan, bu og mokokotas nog boliananan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu. Bu sumboy ion bunu'on. Tibua,

".sog kotolu ondow non motubu' da ion puli' Tubus nion, miktalu' si Isus sog glam nilan koy-²³ on dion nog, "Simasima moleg mogunut dianakon sumboy tolikudan non og dili glegan non mangka

non pisanoy og kudas non gondow gondow † bu pogunut dianakon.²⁴ Po' simasima og landu' kopogapas non nog dili kotubu' non, kobolongan da

ion dun. Tibua, simasima og lamig non na bolongon og dili kotubu' non sabap sog kopokokunut non dianakon, kongonan ion dun.²⁵ Po' olo gidoy buan og

glongas non nog makod nog gotow og daya sog tibuk nog dunya koni saka, ombolong og glimukud non?²⁶ Po' simasima og mosipog dianakon bu dia

sog pomali u, akon, og Binata' sog Kilawan mosipog u dosop dianon sog tang nog kopokpuli' u, dunut

silow nog kotas u dunut dosop silow nog kotas nog Gama' u nog ion og Mikpongon, bu asta og

moloikatanan non kitu' nog mosigda.²⁷ Tolu'on ku dianiu, ongon dumaanan ta dini nog di' ilan pa

tagad patoy taman da ondi' nilan motongow og ko-

".pogdatu' nog Mikpongon

Miksop og bayu'bayu' ni Isus

Matiu 17:1-8, Mark 9:2-8

Ngon na bayu' walu gobi tidu tolu'on ni Isus, in-²⁸ oit non si Piter, si Jan, bu si Jems tumukad sog bontud mangoy mogyakin.²⁹ Sonuk ni Isus mogyakin, gomonsunoy pa miksop og bayu'bayu' non bu sinu-milow og ponopoton non. Miglamag ma' nog kilat.

³⁰ Gomonsunoy pa mitongow nilan dua' kotow dosop dion nog si Muses bu si Iladya.³¹ Bu ilan si'oy mikpoglamag ilan dosop. Migabitabit ilan ni Isus

pa'ali sog glegan nog Mikpongon nog dali' na kotuman ni Isus bianan sog kopatoy non ditu' sog Jerusalem.³² Si Piter bu dumaanan non koyon, mikotulug ilan. Tibua, mitanud ilan bu mitongow nilan

si Isus nog miglamag bu og dua' kotow koyon

Og ma'ana nog talu' koyon nog pisanon non kudas non gon- † dow gondow, minit motigdown kobianbianan non, di' nododa' lu-mota' mokokunut dia ni Isus

Og kobianbianan nog gotow ain mokokunut dia ni Isus

Matiu 8:18-22

Sonuk nilan koyon ompanow, ongon sala kotow ⁵⁷ miktalu' dia ni Isus. Long non dun, "Mogunut u di-
".anika minsan ain ka angoy
Tinumabal si Isus nog, "Og tinggalung togo ⁵⁸
pogonongan bu og manukmanuk togo salag. Tibua,
og Binata' sog Kilawan, da'idun tanan og dolopa'an
".non
Miktalu' si Isus sog len gotow sop nog, "Ika, ⁵⁹
".pogunut a dianakon
Tibua, tinumabal og gotow koyon nog, "Kounutan,
ondi' u pa mokodunut dianika po' lobongon ku pa
".poguna og gama' u
Dadi, tinabal ion ni Isus, "Potiang nika na ain og ⁶⁰
di' bololaga' dianilan og pigdotu'an nog Mikpongon
nog ilan dona og lumobong nog bangkoy nilan. Sug-
a'id non, ika, panow a mangka nika suksugoy pa'ali
".sog pigdotu'an nog Mikpongon
Bu ongon dosop sala kotow miktalu', "Kounutan, ⁶¹
mogunut u dianika. Tibua, mangoy pa poguna mo-
".muhun ditu' sog ginonglangan ku
Dadi, tinabal ion ni Isus, "Simasima og mikopok- ⁶²
tolipun na mogbagya' saka kobon non da lumingoy,
di' ion omba'is tumabang moginang dia sog pigdo-
".tu'an nog Mikpongon

Pipanow ni Isus og pitu pulu' bu dua' kotow

Tubus nitu', og Kounutan mimili' dosop nog **10**
pitu pulu' bu dua' kotow bu piuna non dodua'
kotow sog bonuaanan kitu' nog posungu' non on-
goyan. ² Bu tinalu' non dianilan nog, "Moliwag og
gonion. Tibua, mika'an da og polonggani. Dadi, pon-
goningoni amu sog gapu' nog gonion nog mokpoit
ion dumungag nog polonggani dia sog gonion non
koni. ^{†3} Dadi, panow amu na. Tibua, pongmaya' amu
po' poponowon ku amu nog mama' nog nati nog
bilibilianan nog mangoy tumimbul dia sog glimon-
ganan. ⁴ Bu na' amu mokpitang nog sin, bu og
togu'an nog balanbalan, otawaka og pongyapak.
Na' amu dosop mangga' mogabitabit nog go-
towanen dia sog dalan. ⁵ Bu bila mogdangan amu
sog baloy, og tigana' tolu'on niu ma' nini, 'Popiaon
og gotow sog baloy koni.' ⁶ Bila ongon gotow dion
nog omba'is pikilan non, og popia niu koyon mon-
gon da dianon. Tibua, bila di', muli' da daniu. ⁷ Dion
amu batuk sog baloy koyon. Bu kan niu ain pokanon
daniu bu inum niu ain pinumon daniu. Po' og go-
tow nog moginang, patut nododa' tumbasan. Bu na'

*Og ma'ana non, og gonion koni og gotowanen koyon nog ††
da' pa tud. Og polonggani koni, ion non ion og gotowanen kitu'
.nog tinumud bu pogustal nog talu' nog Mikpongon*

gu'anan non nog, ⁴⁴ "Poktitukoy niu og tolu'on ku
koni daniu. Og Binata' sog Kilawan uokilon dia sog
baya' nog gotowanen bagun mogla'at ion." ⁴⁵ Tibua,
og sulunggu'anan non koyon, da' nilan kosabut og
ma'ana nog piktalun non koyon po' da' non pa
posobutoy dianilan nog boya'an da' kadal nog piki-
lan nilan. Bu mondok ilan dosop moksak dia ni Isus
.bog olo og ma'ana nog piktalun non kitu'

?Sima og motas sog glam non

Matiu 18:1-5, Mark 9:33-37

Mikpoksusi og sulunggu'anan koyon bog sima ⁴⁶
og motas dianilan. ⁴⁷ Tibua, kisunan ni Isus og di-
alom pikilan nilan. Dadi, minalap ion nog bata'
mangka non pindogoy sog molani non ⁴⁸ mangka
poktalun dianilan, "Simasima og tumolima' sog
bata' koni bianan sog ngalan ku, tinolima' non
dosop akon. Bu simasima og tumolima' dianakon,
tinolima' non dosop og dinumondag dianakon man-
goy dini. Po' simasima daniu og mokpobaba' sog
".glam niu, ion sop og motas dia sog glam niu

Ain ondi' sumusi daniu, sugutan non amu

Mark 9:38-40

Tubus nitu', miktalu' si Jan dia ni Isus. Long non ⁴⁹
dun, "Kounutan, mikotongow ami nog gotow nog
mimugow nog glatdiwataanan bianan sog ngalan
mu. Dadi, pigondi'an nami po' kona' ta ion og
".sakup
Tinumabal si Isus nog, "Na' niu ion pogondi'an ⁵⁰
".po' simasima di' sumusi daniu, sugutan non amu

Ongon bonua sog Samaria nog da' nilan to- bukoy si Isus

Dangan dali' na og tang nog kopokpuli' ni Isus ⁵¹
sog glangit, migapas ion mangoy sog Jerusalem.
⁵² Bu ongon piuna non ditu' sog solabuk koliwagan
bonua kitu' nog ditu' sog Samaria mangoy mono-
limpan nog kapit non ditu'. ⁵³ Tibua, og gotowanen
sog koliwagan bonua koyon ompok nog mapit si Is-
us dion nilan po' kisunan nilan nog si Isus posungu'
mangoy sog Jerusalem. ^{†54} Dangan midongog ni
Jems bu si Jan og ma' nion koyon, miksak ilan dia ni
Isus nog, "Kounutan, moleg a ta' nog mongoningoni
ami nog kolobu'an pa nog gapuy tidu sog glangit og
"?gotowanen koyon bagun ilan mogla'at dun
Liningoy ilan ni Isus mangka non ilan pomagoy. ⁵⁵
⁵⁶ Bu miglandan ilan ompanow posungu' ditu' sog
.len bonua

. Og gotow Samaria bu og bansa Hudyu miglokonggit ilan †

lat tidu sog glangit. ¹⁹ Binogayan ku amu nog baya' mondogyak nog mamak bu gulasulas. Bu binogayan ku dosop amu nog baya' momondag dia sog glam nog baya' nog minanta kitu' dianiu bu da'idun og mogandun dianiu. ²⁰ Tibua, na' amu mogda'da' dun nog migbilang dianiu og glatdiwataan. Suga'id non, pogda'da' amu nog og ngalananan niu sin-
".ulat na ditu' sog glangit

Migda'da' si Isus

Matiu 11:25-27, 13:16-17

Sog tang koyon, si Isus migda'da' tokodoy sabap ²¹ sog Bolakat nog Mikpongon bu miktalu' ion nog, "Ama', ika og Pogbaya' sog pigloban nog glangit bu glupa'an. Mikposolamat u dianika po' linimod mu og kohinangan kitu' dia sog gotowanan nog sabut-ba'asa bu pitongow mu dia sog gotowanan kitu' nog kulang pa bosia og sabut non. O'o, Ama', ininang ".mu itu' po' ma' nitu' og kosu'atan ka dun Tubus nitu', miktalu' nosop si Isus dianilan nog, ²² "Og glam non inuakil na dianakon nog Gama' u. Da'idun og mokokilala bog sima og Bata' lual da og Gama'. Bu da'idun dosop mokokilala bog sima og Gama' lual da og Bata', bu ain og kolegan nog Bata' ".koyon potongowon dianon og Gama' non Tubus nion, sinungu' ni Isus og sulanggu'anan ²³ non bu tinolu'an non ilan, "Popiaon og gotow kitu' nog motongow nilan ain og mitongow niu. ²⁴ Po' dini kitu' modakol og polomolatasan bu datu'anan mogapas bosia mokotongow nog mitongow niu koyon bu mokinongog nog midongog niu koyon. Tibua, ".da' ilan pokotongow bu pokodongog dun

Og pononggi'an pa'ali sog gotow Samarianog molongas botad non

Ongon gondow non, ongon sala kotow ²⁵ polopanad nog botad nog bansa Hudyu minangoy ditu' ni Isus po' pogolapsobapan non ion. Long non dun dia ni Isus, "Polopanad, olo gidoy sumboy inangon ku bagun ku malap og kotubu' nog da' kopus "?non Dadi, tinumabal si Isus, "Olo buan og tinagu' dia ²⁶ sog botad nog sinulat kitu' ni Muses? Olo buan og "?sabut nika dun Tinumabal og gotow koyon, "'Sumboy potigbun- ²⁷ gon mu og glolaman mu sog Pogbaya' nog ion og Diwata mu, tidu sog pusung mu, mangoy sog glimukud mu, bu sog pagas mu, bu asta sog pomikilalan mu.' †† Bu kodua' non ma' nini, 'Sumboy molalam a sog sumbaloy mu mama' da nog glolaman ‡".mu sog dili glawas mu

amu moktolopasan nog gimbolayan nog botukan .niu

Bila sop matong amu sog solabuk koliwagan" ⁸ bonua bu tolima'on nilan amu, kan niu ain goktob nog sinimpan dianiu. ⁹ Tubus nitu', ponguli'oy niu ain di' mokokodag sog bonua koyon. Bu talu' niu sog gotowanan dion nog, 'Og kopogbaya' nog Mikpongon molani na dianiu.' ¹⁰ Tibua, bila sumolod amu sog koliwagan bonua saka di' nilan amu tolima'on, angoy amu sog tobu'an nog bonua koyon mangka niu tolu'oy nog, ¹¹ 'Minsan si'oy og glopug nog glupa' sog bonua niu koni nog minokot sog bosisanan nami, pokpason nami po' kitu' og mokotaksi' dianiu. Tibua, ilingon nami ma' nini bagun niu kosunan og kopogbaya' nog Mikpongon molani na.' ¹² Tolu'on ku dianiu, sog gondow nog polihala' nog Mikpongon, labi pa og posakit dia sog gotowanan koyon nog di' tumolima' dianiu, gaba' nog posakit .dia sog gotowanan kitu' sog bonua nog Sodom

Kosusasusa og gotowanan nog polomungyas

Matiu 11:20-24

Dadi, kosusasusa amu og gotowanan sog" ¹³ bonua nog Korasin bu sog bonua nog Betsaida. Po' somo' og dakol nog gingyata'anan kitu' nog ininang u ditu' niu, dia u pa ininang sog bonua nog Tair bu Sidon, miobon ilan na bosia moglila' nog dusaanan nilan bu ponapot nog saku mangka ingkud dia sog gobuan. ¹⁴ Tibua, bila matong na gondow nog polihola'on nog Mikpongon og gotowanan, labi pa og posakit dianiu sog posakit dia sog gotowanan kitu' sog bonua nog Tair bu bonua koyon nog Sidon. ¹⁵ Bu amu og gotowanan sog Kapernaum, moleg amu si'oy ompotas asta motingku' amu sog glangit, lobu'on amu da dia sog gapuy kitu' nog ondi' ompa-
".long Bu ma' long sop ni Isus dia sog sulanggu'anan ¹⁶ non koyon, "Simasima og monginongog dianiu, ma'ana non minginongog ilan dosop dianakon. Tibua, ain di' tumolima' dianiu, ma'ana non di' nilan dosop akon tolima'on. Bu simasima og di' non akon tolima'on, ma'ana non di' non dosop tolima'on og ".dinumondag kitu' dianakon mangoy dini

Og kopokpuli' nog pitu pulu' bu dua' kotow

Dangan mikpuli' na og pitu pulu' bu dua' kotow ¹⁷ koyon nog pipanow ni Isus, landu' tokodoy og da'-da'an nilan kobon nilan moguksug dia ni Isus. Long nilan dun, "Kounutan, minsan og glatdiwataan ".!migbilang ilan dianami bianan sog ngalan mu Dadi, tinabal ilan ni Isus, "O'o doda' po' miton- ¹⁸ gow u tanan si Kindagow nog midogdag ma' nog ki-

Deuteronomy 6:5 ‡ Levitikus 19:18 ††

. Po' ma' nitu' og kopoglila' nilan nog dusaanan nilan †

non si Isus dia sog baloy non. ³⁹ Bu si Marta, ongon gilug non nog glibun ngalan non si Maria. Si Maria minadap dia sog Kounutan po' mokinongog ion nog pomali non. ⁴⁰ Tibua, si Marta kitopakan ion moksimpan nog ponganon. Dadi, minangoy ion dia ni Isus mangka poktalu' nog, "Kounutan, potiangon nika ma og gilug u koni nog gonatan non akon, saka moligot ginang u, po' ion mogingkudingkud tibua? Talu' mu pa dianon nog ongoyon non pa akon toban-

.goy
Dadi, tinabal ion nog Kounutan nog, "Marta, ⁴¹

Marta, mosompun ka kosusa bu kosasow nog asaasa pa. ⁴² Tibua, soginis da og bololaga'. Si Maria, ininang non ain ba'is inangon. Bu og mialap non koyon, onda'idun nododa' og mokalap dun di-anon

Og pomali ni Isus pa'ali sog kopogyakin

Matiu 6:9-15, 7:7-11

Ongon og gondow non, si Isus minangoy mo- **11**
gyakin. Dangan midoksu' ion mogyakin, og sala kotow dia sog sulunggu'anang non koyon mikpolani mangka poktalu' dianon nog, "Kounutan, ponadoy mu pa ami mogyakin mama' ni Jan nog pio-

".nadan non og sulunggu'anang non mogyakin

Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Bila mogyakin ²
,amu, ma' nini og tolu'on niu Ama' nami, pogodaban og ngalan mu po' mosigda' .a

Bu saba' nami dun matong na dini og kopogdatu' .mu

Pogbogoyoy mu ami nog ponganon nami gondow ³
,gondow

Bu ompunoy mu na og dusaanan nami po' ami ⁴
si'oy, ompunan nami dosop ain og mikosala' diana- .mi

"" .Bu na' mu ami potiangon koyuba'an

Tubus nion, long ni Isus dia sog sulunggu'anang ⁵
non koyon, "Sopolati non ongon sala kotow dianiu mangoy mogbubut molos nog bogas ditu' sog pakasibata' non nog tonga' gobi mangka ion poktalu' nog, ⁶ 'Poboloson u pa nog bogas po' mogutom og pakasibata' u nog minatong tidu sog molayu' nog saka da'idun tanan og ompokan nami dianon.' ⁷ Saka tinumabal og pakasibata' non koyon sog dialom baloy nog, 'Na' mu ami poksosowon po' mimintu' ami na bu mikponulug na og gombata'anang nami.

Dadi, ondi' u na mogbuat mangka u ika bogoyoy
"" .nog pogbubuton mu koyon

Bu ma' long sop ni Isus, "Tolu'on ku dianiu, min- ⁸
san si'oy og pakasibata' ilan ion, di' ion mogbuat mogbogoy nog ponganon dianon. Tibua, sabap sog ondi' ion motonop moguli'uli' mongoni, kotogolan

Ma' long ni Isus dun, "Motud og tabal mu koyon. ²⁸

Dadi, inang nika og ma' nion koyon bagun mu ma-
".lap og kotubu' nog da' kopus non

Tibua, og gotow koyon minontong nog pon- ²⁹
dayan non bagun da di' kosipogon. Dadi, sinakan non si Isus nog, "Sima buan og pogolongon koyon
""?nog sumbaloy u

Dadi, tinumabal si Isus bianan sog pononggi'an. ³⁰

Ma' long non dun, "Ati, ongon gondow, ongon sala kotow dinumiksun tidu sog bonua nog Jerusalem posungu' sog Jeriku. Sonuk non ompanow, inapa' ion nog polongla'ug mangka olapoy og glam nog golota' non bu linobasan ion, mangka pogbombaloy bu gonatoy sog goksid nog dalan koyon nog moglamlam na matoy. ³¹ Tubus nion, kibianan nog sala kotow bolian nog bansa Hudyu. Dangan mitongow non gotow koyon, pigliow non bu ditu' ion minian sog dipag nog dalan. ³² Tubus nion, ongon nosop minian dion sala kotow nog pangkat ni Lebi. † Ma' nitu' dosop ininang non. Po' dangan mitongow non gotow koyon, pigliow non dosop bu ditu' ion minian sog dipag nog dalan. ³³ Tubus nitu', ongon sala kotow nog gotow Samaria minian dion. Dangan mitongow non gotow koyon, inangoy non tontongoy. Bu dangan miimotimot non og kima'ma'an nog gotow koyon, milolat tokodoy ion dun. ³⁴ Dadi, inududan non nog glana bu galak og gangol nog gotow koyon mangka non bogbodoy. Tubus nitu', linulan non sog kuda' non og gotow koyon mangka non pitangoy sog baloy nog pogdukunan bagun non musiba' ditu'. ³⁵ Dangan migboloma' ion, tinulunan non nog dua' dinari og gapu' nog baloy koyon nog pogdukunan kobon non moktalu' nog, 'Usiba' mu pa og gotow koni solian da' u dini. Po' bila mokpuli' dini, boyadan ku da dianika ain og kipoktula'an mu nog

"" .sin mu dia sog gotow koni

Tubus ni Isus suksugoy og pononggi'an koyon, ³⁶
sinakan non og polopanad nog botad koyon nog bansa Hudyu nog, "Dadi, sog pikilan mu dun, sog tolu ilan koyon, sima gidoy og milalam sog sum-

""?baloy non

Tinumabal gotow koyon nog, "Og gotow kitu' ³⁷
".nog milolat bu tinumabang dianon

Tinabal ion ni Isus, "Dadi, bog ma' nitu', angoy mu
".poglogilingoy og piginang nog gotow kitu'

"" .sin mu dia sog gotow koni

Tubus ni Isus suksugoy og pononggi'an koyon, ³⁶
sinakan non og polopanad nog botad koyon nog bansa Hudyu nog, "Dadi, sog pikilan mu dun, sog tolu ilan koyon, sima gidoy og milalam sog sum-

""?baloy non

Tinumabal gotow koyon nog, "Og gotow kitu' ³⁷

"" .nog milolat bu tinumabang dianon

Tinabal ion ni Isus, "Dadi, bog ma' nitu', angoy mu
".poglogilingoy og piginang nog gotow kitu'

Minumbaloy si Isus ditu' ni lo' Marta bu si Maria

Dangan miglandan si Isus ilan nog sulang- ³⁸
gu'anang non koyon, minatong ilan sog gimbolayan. Ongon glibun dion ngalan non si Marta. Tinolima'

*Tidu sog kobon nitu' og polosuku'an nog pangkatanan ni †
Lebi tumabang mogingang sog Baloy nog Poktomuyan dia sog
Mikpongon*

Bila ongon glaki nog modasig bu misukup ion²¹ nog bosu mangka non pogipatoy og baloy non, on-da'idun nododa' og mokalap nog pogongonon non.²² Tibua, bila gubaton ion nog len glaki nog modasig pa dianon^{††} mangka ion dagoy, og glam nog bosianan non nog sinoligan non koyon malap dianon bu og glam nog gakod non motipot nilan pog-
".bobohogi'oy
Dadi, ma' long ni Isus dun dianilan, "Simasima²³ og di' sumolabuk dianakon, binanta non akon. Bu simasima og di' tumabang dianakon mokpolimud nog pigotowan ku, og ma'ana non, ion tanan og
".mogbinglag dun

Og kopokpuli' nog glatdiwata

Matiu 12:43-45

Miktalu' nosop si Isus nog, "Bila lumuas og glat-²⁴ diwata tidu sog glawas nog gotow nog sinongonan non, ginangon non moglinsua'an sog ainain nog kolukan monontong nog gulolian non. Tubus nion, bila di' mokobalak, miktalu' ion nog, 'Mokpuli' u ditu' sog bakas tiniduan ku.'²⁵ Dadi, bila matong ion dion bu motongow non og tiniduan non koyon nog molonu' bu migusoyusoy,²⁶ mongonggat pa ion nog pitu buk glatdiwataanan og duma non mogonong dion nog labi pa dianon kolaton mangka ilan sangan dia sog gotow koyon. Dadi, og doksu'an nog go-
".tow koyon labi pa kolaton sog tigana' kitu'

Og motud nog gloliag

Dangan miluksad og piktalu' ni Isus koyon, on-²⁷ gon og sala kotow glibun sog glumpuk koyon miktalu' nog mosikad dia ni Isus. Long non dun, "Mogloliag og gina' nog migbata' dianika bu mikpo-
".dudu' dianika
Tinumabal si Isus nog, "Labi pa og gloliag nog²⁸ ain minginongog kitu' nog talu' nog Mikpongon bu
".mangka ion pokokunut dun

Mingambat og gotowanan nog gingyata'

Matiu 12:38-42, Mark 8:12

Dangan dinumakol og gotowanan koyon nog²⁹ mikpoglumpuk dia ni Isus, miktalu' ion nog, "Og gotowanan numun koni molaton ilan nog gotow. Mongambat ilan nog gingyata', tibua, da'idun lual og gingyata' nog potongowon dianilan lual da og gingyata' pa'ali dia ni Jona, og polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon.³⁰ Po' kobon nitu' si Jona miimung ma' nog tanda' dia sog gotowanan sog koliwagan bonua nog Ninebe. Domikian dosop ma' nog Binata' sog Kilawan, nog miimung dosop ion

Og pogolongon koni nog gotow nog modasig, ion non ion †† si Kindagow. Bu og gotow kitu' nog modasig pa dianon, ion non .ion si Isus

da mogbuat og gotow koyon bu tulunoy dianon ain .og kulang non koyon
Dadi, tolu'on ku dianiu, pongoni amu po' bo-"⁹ gayan amu. Ponontong amu po' motongow niu. Bu pokibuka' amu po' og bongawan buka'on da dianiu.¹⁰ Po' simasima og mongoni, mokotabuk. Bu simasima og monontong, mokotongow. Bu simasima sop .og mokibuka', og bongawan buka'on dianon
Sima gidoy dianiu, amu og gama', nog bila"¹¹ mongoni dianiu og bata' niu nog soda', bogayan niu ta' gidoy ion nog mamak?¹² Otawaka bila mongoni ion nog bulinga dianiu, tulunan niu ta' ion nog gulasulas? Ondi', le!¹³ Po' amu, moto amu tanan mogbogoy nog ain molongas dia sog gombata' niu nog saka bolodusaon amu. Labi na og Gama' niu sog glanggit bogoyon non nododa' og Bolakat non sog ain ki-
".tu' mongoni dianon

Si Isus bu si Belsibul

Matiu 12:22-30, Mark 3:20-27

Ongon og gondow non, binugow ni Isus og glat-¹⁴ diwata nog tinumosop dia sog gotow koyon nog migbod dun. Dangan minawa' og glatdiwata koyon, mikopktalu' sop moglandan og gotow koyon. Dadi, og glam nog gotowanan nog mikotongow dun kisobu'an tokodoy.¹⁵ Tibua, og duma gotowanan dion miktalu' ilan nog, "Sa'an ion kopogboya'an non og glatdiwataanan koyon po' og baya' non koyon dia miktidu sog baya' nog kounutan nog glatdiwataanan nog si Belsibul."¹⁶ Bu og duma gotowanan dion pigolapsobapan nilan si Isus. Mingo- ni ilan nog gingyata' po' tontongon nilan bog dia .dota' miktidu sog Mikpongon og baya' non koyon Tibua, kisunan ni Isus og dialom pikilan nilan.¹⁷ Dadi, miktalu' ion nog, "Bila og sala pigdotu'an di' moksulut, bu mokpoksusi ilan, ilan bu ilan, mogla'at ilan nododa'. Bu mama' dosop nog sala konglangan nog mokpoksual ilan bu ilan, ombinglag ilan nododa'.¹⁸ Dadi, bila og pigdotu'an ni Kindagow di' moksulut mangka poksusi ilan bu ilan, olo ma og mogandun nog kindog non? Sa'an tinalu' u ini po' bila amu og miktalu', sa'an dow mokopomugow u nog glatdiwataanan po' long niu dun, binogayan u ni Belsibul nog baya'.¹⁹ Dadi, bog ma' nitu' buan nog long niu dun, og baya' u dia miktidu sog baya' ni Belsibul, ain ma gidoy buan miktidu og baya' nog gla'ayatanan niu koyon momugow dun? Dili da og gla'ayatanan niu og mokotaksi' dianiu nog di' motud og poktolu'on niu koyon.²⁰ Tibua, bila og baya' u koni momugow nog glatdiwataanan dia miktidu sog Bolakat nog Mikpongon, og ma'ana non minatong .na og kopogdatu' nog Mikpongon dianiu

. Somo' ita da, og Belsibul koni, ion non ion si Kindagow †

goy niu dia sog miskinain ain sog dialom bagun da .glam non mimung molonu' daniu Kosusasusa amu, amu og parasiuanan, po' 42 binogoy niu og kosopulu' bahagi' nog palapalaanan niu dia sog Mikpongon, tibua, pigbigya' niu og gotowan bu di' amu molalam dia sog Mikpongon. Ininang niu bosia itu' poguna nog di' niu dosop .lota'an og donsama' kitu' Kosusasusa amu, amu og parasiuanan, po' bila' 43 dia amu sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu koyon, og kolegan niu dia amu pingkudoy sog gingkudan nog mokokotas nog gotow. Bu bila sog kodokolan nog gotow, kolegan niu pogodaban .amu tokodoy Bu kosusasusa amu dosop po' mama' amu nog 44 globonganan kitu' nog da' kilolaoy nog boya'an ki- .dogyakan nog gotowan nog da' nilan tiboba'oy Tubus nion, og sala kotow polopanad nog botad 45 koyon nog bansa Hudyu miktalu' dia ni Isus, "Polopanad, bila ma' nion buan og talu' mu, misunu' .nika buan ami tompola'oy Dadi, tinabal ion ni Isus, "Olo pa buan dun. Po' 46 amu si'oy og polopanad amu nog botad nog bansa Hudyu, kosusasusa dosop og kodoksu'an niu po' sabap sog modakol nog bonduan dia sog po'atan niu, kibogatan og gotowan dun saka minsan og kolongkenge, di' niu tanan potobangon mokpitang .dun Bu kosusasusa amu dosop po' piba'is niu og 47 globonganan nog polomolatasan kitu' nog talu' nog Mikpongon nog pimunu' nog mokogulang niu kobon nitu'. 48 Dadi, bianan sog kopokpoba'is niu nog globonganan nilan kitu', motampal daniu nog kisu'atan amu nog kohinangan nog mokogulangan niu kitu' nog mimunu' dianilan. 49 Dadi, sa'an itu' bianan sog kotalus non, miktalu' og Mikpongon nog, 'Popongoyon ku dianilan og polomolatasan nog talu' u bu sosugu'onanan ku. Tibua, og duma pomunu'on nilan bu og duma sop pokposokitan nilan.' 50 Dadi, amu og gotow numun koni, kosakan amu nog dugu' nog glam nog polomolatasan nog talu' nog Mikpongon nog pimunu' tidu pa sog kopokpongon nog dunya. 51 Miktolipun sog kobunu' dia ni Abel asta sog kobunu' kitu' dia ni Sakaraya ditu' sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon sog golot nog pomolasan bu dugu kitu' nog mosigda. Dadi, tolu'on ku daniu, og gotowan numun .koni, ilan nododa' og kosakan nog glam non koni Bu kosusasusa amu dosop, amu nog polopanad 52 nog botad nog bansa Hudyu, po' inawa' niu og kungsi nog mokobuka' nog kotoan bu inapa' niu og dalan dun nog saka amu si'oy, da' amu dosop gomitoy og .kotoan kitu'

nog tanda' dia sog gotowan numun koni. 31 Bu kobon nitu', ngon og ba'i tidu sog bonua nog Siba. Molayu' si'oy tokodoy og piktidian non, migapas da mangoy monginogog ditu' ni Datu' Solomon nog kotoan non. Saka numun koni, ongon na dini motas pa dia ni Datu' Solomon. Dadi, sog gondow nog polihala' nog glam nog gotowan, og ba'itu' mindog ion monusun nog gotowan numun koni nog sumboy ukumon. 32 Bu ma' nitu' dosop og gotowan sog koliwagan bonua nog Ninebe. Sog gondow nog polihala', mindog ilan dosop monusun sog gotowan numun koni nog sumboy ukumon. Po' ilan si'oy, dangan midongog nilan og gustalan ni Jona kobon nitu', miglila' ilan mogdayun nog dusaanan nilan. Saka numun koni, ongon na dini og motas pa .dia ni Jona

Og sulu' dia sog glawas nog gotow

Matiu 5:15, 6:22-23

Da'idun og tumutud nog sulu' mangka non 33 bunioy otawaka dugba'oy nog polonggana. Suga'id non, dia non nododa' botangoy sog motampal bagun da bila sumolod og gotowan kodolagan ilan dun. 34 Domikian dosop nog ma' nitu' og mata niu, og sulu' dia sog glawas niu. Bila og mata niu da'idun og gla'at non, kosilowan nog dolag og tibuk nog glawas niu. Tibua, bila migla'at og mata niu, og tibuk nog glawas niu molokop nog modolom. 35 Dadi, potubudoy niu og dolag koyon daniu nog bagun ondi' mimung nog modolom. 36 Po' bila milokop og tibuk nog glawas niu nog dolag, da'idun nododa' og modolom dun. Sumilow nododa' og dolag non mama' nog dolag nog sulu' kitu' nog sinumilow dian- .iu

Pigbina'an ni Isus og parasiuanan bu og polopanadan nog botad nog bansa Hudyu

Matiu 23:1-36, Mark 12:38-40, Luk 20:45-47

Dangan miluksad og piktalu' ni Isus koyon, on- 37 gon sala kotow parasiu, inonggat non si Isus mangoy kuman ditu' sog baloy non. Dadi, migunut si Isus dianon. Dangan minadap si Isus kuman, 38 kisobu'an og parasiu koyon dianon po' da' non untoy og botad nog bansa Hudyu nog mangka si'oy kan sumboy mongugas poguna. 39 Tibua, tinolu'an ion nog Kounutan nog, "Amu og parasiuanan, bila mongugas nog saguk bu pinggan, dia da sog dibabow og ugasan niu. Tibua, og pomikilan niu miponu' nog gabak bu kolaton. 40 Gumowon amu dodad' nog gotow. Da' niu ta' kosunoy nog ion og mikpongon nog dibabow non koyon, piongon non dosop ain tinagu' kitu' sog dialom non? 41 Dadi, bo-

dia sog Bolakat nog Mikpongon, mologon nododa' .kompunoy
 Bila pitangon amu sog baloy nog¹¹
 poglumpukananan nog bansa Hudyu mangka amu
 ukumoy dion otawaka dia sog kounutananan bu du-
 ma mokotas nog gotow sabap sog kopokokunut niu
 dianakon, na' amu mosusa bog olo og tabal niu di-
 anilan. ¹²Po' sog tang koyon, og Bolakat nog
 Mikpongon og mokpanad dianiu bog olo og tolu'on
 ".niu

Og pononggi'an pa'ali sog sala kotow doyahan nog gumowon

Ongon sala kotow tidu sog glumpuk koyon mik-¹³
 talu' dia ni Isus nog, "Polopanad, bota'bota'oy nika
 pa tumalu' dia sog gilug u nog bohogi'an non na
 ".akon nog pusaka' nami
 Dadi, tinabal ion ni Isus nog, "Le, da'idun og¹⁴
 baya' u dun po' kona' u ginang og momasad nog ma'
 nion koyon." ¹⁵Mangka poktalun si Isus dia sog
 kodokolan nog gotowanan koyon nog, "Pongmohi-
 lat amu bu pokpotubud amu bagun amu ondi' mota-
 ban nog gininisan nog gabak. Po' og kotubu' nog go-
 ".tow da' dia poktidu sog kodakol nog daya non
 Tubus nion, sinuksugan non ilan nog solabuk¹⁶
 pononggi'an nog, "Ongon sala kotow doyahan nog
 sinongku'an. ¹⁷Bu mikpikilpikil gotow koyon bog
 olo og pondayan non, po' kulang og togu'an non nog
 songku' non koyon. ¹⁸Dadi, mipikil non nog
 loglagon non og dan komaliganan non koyon mang-
 ka pogimung nog mosolag nog komaliganan bagun
 mugat ditu' og songku' non koyon asta pa og duma
 pogongonon non. ¹⁹Bu long non dun dia sog pikilan
 non, 'Onda' na pogonda'on ku minsan sanu ton, bu
 da' na lual ginangon ku lumual sog kuman, moginu-
 '.minum, bu mogloliag
 Tibua, ma' long nog Mikpongon dianon nog,²⁰
 'Gumowon ka nog gotow! Matong na gumul mu go-
 bi koni. Dadi, sima noma og mokakod nog piksim-
 "'?pan mu koyon dia sog kotubu' mu
 Dadi, long ni Isus dun dia sog gotowanan koyon,²¹
 "Ma' nitu' og bianan nog gotow nog ain og mogo-
 mud nog daya non nog dia da sog glawas non dini
 sog kilawan, tibua, da'idun og daya non sog motaan
 ".nog Mikpongon

Salig amu sog Mikpongon

Matiu 6:25-34

Dadi, miktalu' si Isus dia sog sulanggu'anan non²²
 koyon nog, "Tolu'on ku dianiu, nog na' amu mosusa
 pa'ali sog kotubu' niu bog olo og ponganon niu, bu
 pa'ali sog glawas niu bog olo og koponapot niu.
²³Po' og kotubu', labi pa dia sog kokan. Bu og

Pinipini ni Isus mawa' dion, og parasiuanan bu⁵³
 og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu koy-
 on, minamal ilan sumusi dianon mangka nilan ion
 pogolapsobapoy,⁵⁴ po' bagun bila ongon og motalu'
 ni Isus nog di' dumalan sog pogbotadon nog gotow
 .Hudyu, ongon og so'utan nilan dianon

Di' ba'is ilingan og botad nog gotow nog mokpopotongow

Dangan mimali si Isus, nginibuan nog go-¹²
 towanan og mikpogbudoybudoy nog boya'an
 kindogan nilan notanan og dumaanan nilan. Dadi,
 pimolian ni Isus poguna og sulanggu'anan non nog,
 "Pongandam amu bagun amu ondi' moit nog pokpo-
 tulin nog parasiuanan koyon, po' og polomotadon
 nilan mokpopotongow tibua. ²Po' da'idun og pig-
 buni nog ondi' ompotongow. Bu da'idun dosop og
 piglingod nog ondi' kosunan. ³Bu ain og tinalu' niu
 nog amu amu da, modongog da nog glam nog go-
 towanan. Bu ain og ginilom dia sog dialom nog
 .dugu, ompulonag da dia sog kodokolan

?Sima og omba'is kondokan

Matiu 10:28-31

Glokoleanan ku, tolu'on ku dianiu, na' amu mon-"⁴
 dok nog gotowanan koyon nog glawas niu da og
 ombunu' nilan, tubus nitu' da'idun na. ⁵Suga'id non,
 tolu'on ku dianiu bog sima doda' og ba'is niu kon-
 dokan. Kondok amu sog Mikpongon. Po' ion kona'
 tibua togo baya' mongula'at nog glawas niu, suga'id
 non, minsan og glimukud niu kopogboya'an non
 nog sigbuon non dia sog danow nog gapuy. Sa'an
 kondok amu dianon. ⁶Pikil niu polo'ma, kona' ta' li-
 ma buk gloksayowanan nog dua' sin da golaga' non,
 da'idun nododa' solabuk si'oy dianilan, og pitiang
 nog Mikpongon. ⁷Minsan og binoluan nog buk niu,
 kosunan nog Mikpongon bog andun dakol non. Da-
 di, na' amu mondok, po' bololaga' amu pa tokodoy
 .dia sog gloksayowanan koyon

Og kopokposun bu kopononsing dia ni Isus

Matiu 10:19-20, 10:32-33, 12:32

Tolu'on ku dianiu, simasima og moktalun dia sog"⁸
 gotowanan nog ion mikokunut dianakon, tolu'on
 dosop nog Binata' sog Kilawan dia sog sungu'an
 nog moloikatanan nog Mikpongon nog ion og pigo-
 towan ku. ⁹Tibua, simasima og sonsingan non akon
 dia sog sungu'an nog gotowanan, ma' nitu' dosop
 og inangon ku dianilan dia sog sungu'an nog
 moloikatanan nog Mikpongon. ¹⁰Bu simasima og
 mantu dia sog Binata' sog Kilawan bianan sog talu',
 kompunan da. Tibua, simasima og moglaka'laka'

mogloliag og sosoligananan koyon nog kodotongan ilan nog kounutan nog totanud ilan pa bu misimpan ilan nog kodatong non koyon. Po' tolu'on ku dianiu nog imungon non og dili glawas non ma' nog sosoligan mangka non ilan pingkudoy dia sog glomishan, mangka non ilan poktologadoy. ³⁸ Bu kuntungan ilan bila misimpan ilan sog kodatong nog kounutan nilan minsan si'oy og tonga' gobi otawaka dali'ondow. ³⁹ Sabut niu og poktolu'on ku koni. Somo' kisunan nog gapu' nog baloy og tang nog kangoy nog polonakow dia sog baloy non, oyanan non nododa' bagun da ondi' ion mokosolod. ⁴⁰ Bu amu si'oy, sumboy moksimpan amu dosop po' og Binata' sog Kilawan matong sog tang nog da' niu ".dodomaoy

Og pononggi'an pa'ali sog sosoligan nog kosoliganbu ondi' kosoligan

Matiu 24:45-51

Tubus nion, miksak si Piter dia ni Isus, ⁴¹

"Kounutan, ami ta' tibua og tinolu'an mu nog pononggi'an mu koyon otawaka sinunu' mu ta' og "?glam non

Tinumabal si Isus nog, "Og sosoligan nog ⁴² mokokunut bu moto momikil, ion og guokilan nog kounutan non nog baya' mogokbit bu mogusiba' dia sog pakasi sosoligananan non sog tang nog ngon kobolanon nilan dun. ⁴³ Kuntungan og sosoligan kitu' nog kidotongan nog kounutan nog sonuk non moginang nog dinondag kitu' moginang dianon.

⁴⁴ Tolu'on ku dianiu, og sosoligan koyon, uokilan nododa' ion nog baya' mogokbit sog glam nog

gakod nog kounutan non koyon. ⁴⁵ Tibua, bila mama' nog sosoligan kitu' nog moktalul' sog dialom pikilan non, 'E! Mobon pa datong og kounutan ku,'

mangka non ponglokposoy og pakasi sosoligananan non nog glibun laki mangka ion poglokankolan bu poginuminum asta molangu, ⁴⁶ kotokowan

ion nog matong og kounutan non sog gondow nog da' non bibola'oy, bu sog tang nog da' non

dodomaoy. Pogoktadon nododa' nog kounutan non koyon mangka non ion pompu'oy mosinsa sog go- ".towanen kitu' nog di' tumud

Ma' long sop ni Isus, "Ain og sosoligan kitu' nog ⁴⁷ kisunan non bog olo og glegan nog kounutan non,

saka da' poksimpan bu da' non ponglenglengoy moginang, podokolon nododa' og badas dianon.

⁴⁸ Tibua, og sosoligan kitu' nog di' non sunan og glegan nog kounutan non, saka mokinang nog ginang

kitu' nog kopolokitan dun, bodason si'oy mika'an da. Po' bila og gotow binogayan nog modakol, pongombatan dosop ion nog modakol. Bu og gotow nog

inuokilan nog mosolag nog baya', mosolag dosop og ".dodomaan dianon

glawas niu koyon, labi pa dia sog ponopoton. ²⁴ Tontong niu polo'ma og guakanan koyon. Di' ilan tanan momula otawaka gumani. Bu da'idun tanan og ponginogu'an nilan somo' ngon og songku' nilan.

Tibua, da' ilan da potiangoy nog Mikpongon. Bu bololaga' amu pa tokodoy dia sog manukmanukanan koyon. ²⁵ Po' sima buan dianiu nog binaan sog susaan non, kosukpatan non og kopayat nog kotubu' non? ²⁶ Bila di' niu ma minang og ma'nion koyon nog molomu da bosia, iduma mosusa

?amu ma sog duma kitu'

Tontong niu polo'ma og kotubu' nog bulakbu- " ²⁷

lakanan koyon. Da' ilan tanan ponukat otawaka pongabol nog bagun ilan mokopoglogdoy. Tibua, tolu'on ku dianiu, nog minsan si Datu' Solomon kobon nitu' nog doyahan tokodoy, da' pa sibon

pokoponapot nog mokolongas ma' nog bayu'bayu' nog bulakbulakanan koyon. ²⁸ Bila ma' nitu' ma og ginandun nog Mikpongon og koponapot non dia

sog sigbotanan nog mitongow ta numun koni nog boloma' imungon nog tagun, labi pa ditu' og kopogusiba' nog Mikpongon dianiu. Kulang doda' og

salig niu. ²⁹ Dadi, na' niu potigbungon og pikilan niu dia sog kokan niu bu ginumon niu. Na' amu mosusa dun. ³⁰ Po' og gotowanan koyon nog da' poktamuy

dia sog Mikpongon, koyon og pigopasan nilan.

Tibua, og Gama' niu sog glangit, kosunan non nog sumboy ngon nododa' dianiu dun. ³¹ Suga'id non,

pogopasoy niu og kopogdatu' nog Mikpongon dian- ".iu po' pono'uban non da amu dun

Og daya ditu' sog glangit

Matiu 6:19-21

Bu ma' long ni Isus dun dia sog sulanggu'anan ³² non koyon nog, "Na' amu mondok mika'an amu

si'oy, po' og Gama' niu sog glangit, kisu'atan ion mogbogoy dianiu nog glam non nog dia sog pigdotu'an non. ³³ Dadi, poksalyu niu og pogongonon niu

mangka niu bogoy og saluy non dia sog miskinananan. Po' bila ma' nitu' og ginang niu, mokalap

amu nog daya kitu' nog ondi' mogla'at. Mama' amu mikomud nog daya kitu' sog glangit nog di' motipot, bu di' kongayan nog polonakow, bu di' kokoton nog

gangnay. ³⁴ Po' minsan ain og daya niu, ditu' dosop .og pomikilan niu

Poksimpan amu

Dadi, poksimpan amu, bu poglogdoy amu nog " ³⁵ mahatul, bu poliga' niu somul non og sulu' niu!

³⁶ Ilingoy niu mama' nog sosoligananan kitu' nog migbagad ilan nog kopokpuli' nog kounutan nilan nog miktidu ditu' sog kaing bagun nilan da kobuka'an mogdayun og kounutan nilan kitu'. ³⁷ Po'

Tinumabal si Isus nog, “Olo ma og pikilan niu² dun? Sa'an ma' nitu' og kibianbianan nilan po' bolodusaon ilan pota' gaba' nog duma gotow Galilianan?³ Tolu'on ku dianiu, ondi'! Po' tontal da di' amu moglila' nog dusaanan niu, matoy amu dosop mama' nilan.⁴ Bu kitu' sop buan og sopulu' bu walu kotow kitu' nog mikpomatoy kobal nog kibuksakan ilan nog baloy nog molawa ditu' sog Siloam. Sa'an ma' nitu' og kibianbianan nilan po' bolodusaon ilan pota' gidoy gaba' nog duma gotowanan ditu' sog Jerusalem?⁵ Ondi' dosop! Po' tolu'on ku dianiu, tontal da ondi' amu moglila' nog dusaanan niu, amu
”.si'oy matoy dosop ma' nilan

Og pononggi'an pa'ali sog kayu nog da' pogbunga

Tubus nitu', sinuksugan non ilan nog solabuk⁶ pononggi'an. “Ongon sala kotow mimula nog kayu dia sog binalan non, ngalan non igera. Ongon gondow non, inangoy non tontongoy bog migbunga nota' og pomulan non koyon. Saka onda' pa pogbunga.

⁷Dadi, sinakan non og polongusiba' nog pomulan non koyon nog, ‘Iduma? Olo gidoy og migandun nog kayu koyon nog da' ma sibon pogbunga saka midopot na tolu ton? Pigdodomaan ku bosia nog mogbunga na.’ Dadi, dinondag non monaga' dia sog migusiba' koyon dun, po' bagun da di' mogasta og glupa' nog pigindogan nog kayu koyon.⁸ Tibua, tinumabal og polongusiba' koyon nog, ‘Di' ta pa sokali' ponoga'on po' usiba'on ku pa soton si'oy bu togu'an ku nog ponglumbu' nog pomulan bagun mogbunga.

⁹Tibua, bila matong sog len ton di' pa mogbunga,
”’.omba'is na ponoga'on

Kuli'an non og boktut nog glibunsog Gondow nog Pogulali

Sog tang nog Gondow nog Pogulali, mikpanad si¹⁰ Isus ditu' sog solabuk baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu.¹¹ Ongon sala kotow glibun dion nog di' mokodag solod nog sopulu' bu walu ton po' kobal nog glatdiwata. Dadi, migboktut tanan ion dun nog boya'an ondi' non mologdong og glawas non.¹² Dangan mitongow ion ni Isus, sinabi non ion nog mokpolani pa dianon mangka non ion tolu'oy nog,
“Dada', kiuli'an na og di' mu koyon kokodag.”

¹³Dunut dinoponan non og glibun koyon, bu sododu'un milogdong non na og boktut non. Dadi, .og glibun koyon miksanglit dia sog Mikpongon Tibua, og kounutan kitu' sog baloy nog¹⁴ poglumpukan nilan koyon, miglolingit ion po' ngon pikodag ni Isus saka og Gondow nog Pogulali. Dadi, tinalu' non dia sog gotowanan koyon nog, “Sog pitu ondow, binogayan ita gonon ondow moginang nog

Mikokonia gotow sabap sog tud nilan dia ni Isus

Matiu 10:34-36

Tubus nion, miktalu' nosop si Isus. Long non⁴⁹ dun, “Minangoy u mokpitang nog gapuy dini sog dunya. Bu saba' u dun tutudan na.⁵⁰ Tibua, mangka si'oy datong, ongon pa poguna og bunyag nog kobianan ku. Ombogat pikilan ku solian nog da' u pa kobianoy.⁵¹ Balu' niu dun, minangoy u ta' dini mokpitang nog gomigus sog dunya? Kona'. Suga'id non, og gotowanan mimung nog di' ilan mokpoksulut dun.⁵² Moktidu sog numun kitu', ongon og lima kotow sog sala konglangan ondi' moksulut. Og dua' kotow di' sumulut sog tolu kotow bu og tolu kotow di' sumulut sog dua' kotow.⁵³ Bu og gama' bu og gombata' non nog glaki, ondi' ilan dosop moksulut. Bu og gina' ilan nog gombata'anan non nog glibun, di' ilan dosop moksulut. Bu ongon dosop og kolibunanan nog ondi' ilan moksulut nog ponugangan
”.nilan nog glibun

Og gindanan posungu' matong

Matiu 16:2-3

Tubus nitu', miktalu' si Isus dia sog gotowanan⁵⁴ nog, “Amu koyon, bila motongow niu nog mongitoman sog bukid, kosunan niu nog mogdupi' posungu', bu mogdupi' doma.⁵⁵ Bu bila sop moyup gutala', miktalu' amu dosop nog posungu' na mokpodos, bu motuman doma.⁵⁶ Amu og gotow nog sagya tibua mokpopotongow! Kosunan niu mogustal og gindanan sog glangit bu sog glupa'an, saka di' niu ma !sunan mogustal og mitongow niu numun kitu'

Poglokopia amu nog minanta dianiu

Matiu 5:25-26

Iduma ondi' niu ma inangon og dili pikilan niu⁵⁷
?kitu' nog omba'is inangon

Bila mikosala' a sog pakasi mu saka pitangon⁵⁸ non ika ditu' sog gukum, dia amu pa sog dalan, sumboy pogopasan mu na nog moglokopia amu. Po' bila muakil non na ika sog gukum, og gukum og muakil dianika sog pogaid nog kolobusuan. Tubus nitu', ion na kumolobusu dianika.⁵⁹ Tolu'on ku dianika, ondi' a nododa' mokoluas bog di' mu da koboyadan og
”.glam nog kosola'an mu

Sumboy moglila' amu nog dusaanan niu

Sog tang koyon, ongon gotowanan miguksug¹³ dia ni Isus pa'ali dia sog gotow Galilianan nog pimunu' ni Pilatu (og gubernador dia sog bonua nog Judia) sonuk nilan momalas ditu' sog Baloy nog .Poktomuyan dia sog Mikpongon

kilolaan bu ondi' non kosunan bog ain amu mikpoktidu. Suga'id non, tolu'an non amu nog, 'Pokpolayu' "'!amu dianakon, glam niu koyon nog bolodusaon Bu long sop ni Isus dun, "Moglulad amu bu mon-²⁸ golongot og ngisianan niu sog gondow kitu' nog motongow niu dion si Apu' Abraham, si Apu' Isak, si Apu' Jakub, bu og glam nog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon nog ditu' ilan sog pigdotu'an nog Mikpongon. Saka amu, ditu' amu sog glowasan.²⁹ Bu modakol dosop og gotowanan nog mikpoktidu sog pat pigyulu nog dunya madap kuman ditu' sog pigdotu'an nog Mikpongon.³⁰ Bu tolu'on ku dianiu nog ongon gotowanan nog mibinaya' nog mimung mokuna ilan, bu ongon sop og mikuna nog mimung ".ombinaya' ilan

Milolat si Isus sog gotowanan dia sog Jerusalem

Matiu 23:37-39

Sog tang koyon, ongon og parasiuanan minan-³¹ goy dia ni Isus mangka ilan poktalu' nog, "Sumboy mawa' a dini sog bonua koni po' si Datu' Herod mo- ".leg munu' dianika

Tibua, tinumabal si Isus nog, "Angoy niu talu'³² dia sog gotow kitu' nog modolut nog akon, momugow nododa' nog glatdiwataan bu pokodagon ku ain di' kitu' mokokodag gondow koni bu boloma'.

Bu sog kotoluondow non, modopot u na og pogopoton ku kitu'.³³ Sa'an sumboy nododa' mogdayun u gondow koni, bu boloma', asta dinglag, po' sumboy ditu' nododa' bunu'oy og polomolatas nog ".Mikpongon sog Jerusalem

Ma' long sop ni Isus dun, "O Jerusalem,³⁴

Jerusalem, og gotowanan mu, pimunu' nilan og polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon. Bu pimatunilan ain og dinondag non mangoy dion nika.

Miobon u na bosia moleg lumumpuk nog gotowanan mu bagun ku ilan musiba', mama' nog dolukan nog dugba'an non nog gokpak non og gititanan non. Tibua, ompok ilan dun.³⁵ Tontong mu numun kitu', og baloy mu tinolikudan na nog Mikpongon. Tolu'on ku dianika nog ondi' mu nododa' akon motongow mokpuli' asta matong gondow kitu' nog mokpoktalu' og gotowanan mu nog, 'Pipia og mi- "'!nangoy dini bianan sog ngalan nog Mikpongon

Kiuli'an ni Isus og gotow nog di' mokodagsog Gondow nog Pogulali

Sog tang nog Gondow nog Pogulali, si Isus in-
 onggat nog sala kotow nog motas sog parasiuanan mangoy kuman sog baloy non. Bu ongon gotowanan dion, piktima'anan nilan mahatul og poginangon ni Isus.² Bu sog sungu'an non koyon, ongon

14

ginang ta. Bu bila moleg amu kumodag angoy amu dini sog solod nog gonon ondow koyon, kona' sog "Gondow nog Pogulali Tibua, tinabal ion ni Isus nog, "Amu, mokpopo-¹⁵ tongow amu tibua! Minsan amu, ongoyon niu da ubadoy og kuda' niu otawaka sapi' niu mangka niu pinumoy sog Gondow nog Pogulali.¹⁶ Dadi, minsan si'oy og Gondow nog Pogulali, ondi' ta' gidoy mogusoy nog tobangan og glibun koni nog ion og pangkat ni Apu' Abraham nog pisinsa ni Kindagow "sog solod nog sopulu' bu walu ton Dadi, kisipogan og glam nog sinumusi koyon di-¹⁷ anon dion. Tibua, og duma gotowanan dion miglo-liag ilan sog glam nog kohinangan ni Isus koyon .nog kosobu'sobu'

Og pononggi'ananan pa'ali sog glongow bu pokpotulin

Matiu 13:31-33, Mark 4:30-32

Tubus nitu', miksak si Isus nog, "Olo bayu'bayu'¹⁸ nog pigdotu'an nog Mikpongon bu olo kopononggi'an ku dun?¹⁹ Dia u kopononggi' sog bata'bata' longow nog pimula nog gotow dia sog binalan non, nog dangan tinumubu' miimung nog kayu boya'an og pangaanan non pogopunan tanan nog manuk- ".manukanan

Bu miktalu' nosop si Isus nog, "Ain pa kopononggi' og pigdotu'an nog Mikpongon?²¹ Ompononggi' u dosop dia sog mika'an nog pokpotulin nog pan nog linimbual nog sala kotow glibun dia sog pitu gantang tapung asta miksagot ilan na nog tapung koy- ".on boya'an tinumulin dun

Og mosikut nog bongawan

Matiu 7:13-14,21-23

Solian ni Isus ompanow posungu' sog²² Jerusalem, minian ion dia sog modakol nog bonuaanan bu gimbolayan mokpanad dia sog gotowanan.²³ Sintak nion, ongon sala kotow miksak dia ni Isus nog, "Kounutan, mika'an ta' da og go- "?towanon nog mogawon tidu sog dusa nilan Tinumabal si Isus nog, "Pogapas amu tokodoy²⁴ sumolod sog mosikut nog bongawan po' tolu'on ku dianiu nog modakol og sumuloy sumolod, tibua, ondi' ilan mokosolod.²⁵ Po' bila migbuat bu pinintu' na nog gapu' nog baloy koyon og bongawan non koyon, matag amu tibua mogindog sog glowasan mokibuka' dianon nog ondi' non amu buka'an po' long non dun, ondi' non amu kilolaan bu ondi' non kosunan bog ain amu mikpoktidu.²⁶ Dadi, tumabal amu nog, 'Kounutan, migadap ita potanan kuman bu minum bu mikpanad a pa tanan ditu' sog bonua nami!' ²⁷ Tibua, tobalon non amu nog ondi' non amu

tumbasan ka da bog matong gondow kitu' nog potubu'on puli' nog Mikpongon og gotowanan kitu' ".nog midulus

Og kopogonggat nog Mikpongon ondi' ba'is bolibadan

Matiu 22:1-10

Dangan midongog nog sala kotow gadap nilan¹⁵ koyon kuman, miktalu' ion dia ni Isus nog, "Kuntungan og gotowanan koyon nog mokadap dia sog kol-.ogya'an nog Mikpongon ditu' sog pigdotu'an non Tinumabal si Isus nog, "Ongon sala kotow og¹⁶ miksimpan nog mosolag nog kologya'an bu modakol og pimosunan non nog gotow.¹⁷ Dangan minatong na og gondow nog kologya'an non koyon, dinondag non og kisonggulan non nog ongoyon na og gotowanan kitu' nog pimosunan non mangoy moktalu' nog misimpan na og binolokan. Dadi, mipanow og kisonggulan non koyon.¹⁸ Tibua, dangan pigobitan nog kisonggulan koyon dia sog gotowanan og talu' nog kounutan non koyon, glam nilan, minontong ilan nog da'awa nilan nog ma' long nog sala kotow koyon dun, 'Ongon misaluy u nog glupa' nog sumboy ongoyon ku pa tontongoy. Dadi, talu' mu pa ditu' non nog di' u da mokangoy ditu'.'¹⁹ Tubus nion, miktalu' sop og sala kotow koyon nog, 'Ongoyon ku pa suloyoy mokpoguyud nog bagya' og sopulu' buk sapi' koyon nog sinaluy u bogu koni. Dadi, talu' mu pa ditu' non nog di' u da mokangoy ditu'.'²⁰ Bu ngon dosop og miktalu' nog, 'Ondi' u nododa' mokotua' sog kologya'an koyon po' bogu ami da koingoy nog duoy u.'²¹ Dadi, og kisonggulan koyon minuli' bu mangka non pogobitoy dia sog kounutan non koyon og glam nog da'awaanan nog .gotowanan kitu'

Dangan midongog nog gapu' nog baloy koyon og "gustalan nog kisonggulan non koyon, miglolingit ion dun. Dadi, dinondag non nosop og kisonggulan non koyon mogdali' mangoy sog dalananan bu sog ain mokolili' kitu' sog koliwagan bonua koyon bu oitoy dini og sosuku motongow non nog miskinan, .og daday, og buta, bu og pingka'

Dangan minatong ion tidu mangoy nog go-"²² towanan kitu', miktalu' ion nog, 'Kounutan, dini na og dinondag nika kitu' nog ongoyon ku. Tibua, modakol pa og sama' gingkudananan nog da' .kingkudoy nog gotow

Dadi, dinondag non nosop og kisonggulan non "²³ koyon nog, 'Panow a pa mokpuli' mangka a angoy ditu' sog dalananan bu kobukidan, mangka mu tolgol monggat og gotowanan nog molumpak nika bagun omponu' nog gotow og baloy u koni.²⁴ Po' tolu'on ku dianiu nog og gotowanan kitu' nog pisobutan ku moguna, da'idun minsan sala kotow

sala kotow dion nog di' mokodag nog mimaga' og botis bu komot non.³ Dadi, miksak si Isus dia sog polopanadanan koyon nog botad nog bansa Hudyu bu sog parasiuanan koyon dion nog, "Dia sog Botad nog sinulat, pigondi'an ita ta' momulung bila og Gondow nog Pogulali?"⁴ Tibua, da' pogonekonek og gotowanan koyon. Dadi, pigoidan ni Isus og gotow koyon nog di' mokodag mangka non poboioy .mosakit non bu dondagoy ompanow Tubus nion, miksak si Isus dianilan, "Bila gidoy⁵ ongon og bata' niu otawaka potubu'on niu molabu' sog gluang nog modalom, saka motang sog Gondow nog Pogulali, ondi' niu ta' pogdoyunan tumabang?"⁶ Og gotowanan koyon onda' nosop pokotabal

Di' pia og mokpolabilabi

Dangan mitongow ni Isus og gotowanan koyon⁷ dion nog migunauna ilan mingkud dia sog gingkudan nog mokotas nog gotow, pimolian non ilan bianan sog pononggi'an.⁸ Long non dun, "Bila pinosunan amu nog kaing, saka matong amu na dia sog baloy koyon nog piglokologya'an, na' amu mogunauna mingkud dia sog gingkudan nog mokokotas nog gotow. Po' bila gomonsunoy ongon pa lumual gotow matong nog motas pa dianiu,⁹ og miglokologya'an koyon nog mikposabut sog dua' amu, mangoy ion moktalu' dianiu nog, 'Pingkudon ta pole og gotow konia sog pigingkudan mu koyon.'

Dadi, kosipogan amu dun bu dia amu pingkudoy sog gingkudan nog sempelsempel nog gingkudan.¹⁰ Suga'id non, bila posobutan amu nog kaing, dia amu pongingkud sog sempelsempel nog gingkudan bagun amu ongoyon nog miglokologya'an koyon mangka non amu tolu'oy, 'Le, dinian ka ingkud sog gingkudan nog mokokotas nog gotow.' Dadi, kolele kosipogan amu dun, pogodaban amu tanan nog gotowanan dun.¹¹ Po' ain og mokpotas nog dili glawas non, poboba'on nog Mikpongon. Tibua, ain og gotow nog poboba'on non og bolotabat non, potason ".ion

Tubus nitu', tinalu' ni Isus dia sog parasiu koyon¹² nog migonggat dianon nog, "Bila mongonggat a maktasondowan otawaka moglobungan nog ain tibua og pakasibata'anan mu, otawaka og pigilugananan mu, bu og pigoloan mu, otawaka pongdoyahan kitu' nog sumbaloyanan mu, bila ma' nion og ginangon mu, onggaton nilan dosop ika mangoy kuman sog baloy nilan. Bu kosuli'an nilan dosop ika nog miinang mu koyon dianilan.¹³ Tibua, bila moglokologya'an ka, og posunan mu ain og miskinanan, bu og dadayanan, bu og pingka'anan, bu og butaanan kitu'.'¹⁴ Bu popiaon ka nog Mikpongon dun. Po' minsan si'oy di' nilan ika kotumbasan, ko-

Og pononggi'an pa'ali sog bilibili nog mibolong

Matiu 18:12-14

Ongon gondow non, sonuk ni Isus momali, 15 modakol og polongabatanan nog buis bu og gotowanan kitu' nog iningolanan nilan nog bolodusaon, miglumpuk ilan monginongog nog gustalan ni Isus. 2 Tibua, og parasiuanan bu polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, mikpokumodumod ilan nog, "Og gotow koni tumolima' ma nog gotow nog bolodusaon bu madap ma "!"kuman dianilan

Dadi, miktalu' si Isus dianilan binianan sog 3 pononggi'an. 4 "Sopolati non, og sala kotow daniu, ngon og bilibilianan non sogatus kodakol, saka mibolong og solabuk dun. Olo ma gidoy og ginangon non? Gonatan non nododa' og siam pulu' bu siam bilibilianan non koyon sog pongoksaban nilan mangka non ponontongoy og solabuk bilibili non kitu' asta motongow non. 5 Bu bila mitongow non na, loliagon nododa' tokodoy ion dun 6 mangka non bolungoy muli'. Bila matong ion sog baloy, polumpukon non og pakasibata'anan non bu sumbaloyanan non mangka ion poktalu' dianilan nog, 'Moksamasama ita niu mogloliag po' mitongow u 'na og bilibili u kitu' nog mibolong Tolu'on ku daniu, domikian dosop nog ma' nitu' 7 landu' og da'da'an ditu' sog glangit sabap sog sala kotow og bolodusaon moglila' nog dusa non, gaba' nog siam pulu' bu siam kotow kitu' nog balu' nilan midulus ilan na nog da'idun na balan nilan moglila' ".nog dusa nilan

Og pononggi'an pa'ali sog sin nog mibolong

Tubus nion, miguksug nosop si Isus nog len 8 pononggi'an nog, "Ongon og sala kotow glibun nog togo sin nog sopulu' lad, mibolong og solad sin dun. Olo ma gidoy og ginangon nog glibun koyon? Tumutud ion nog sulu' mangka non siligoy og baloy non koyon bu ponontongoy mahatul og sin non koyon asta motongow non. 9 Bu bila mitongow non na, mangka non polumpukoy og pakasibata'anan non bu sumbaloyanan non mangka ion poktalu' dianilan nog, 'Moksamasama ita niu mogloliag po' mitongow u na og sin ku kitu' nog mibolong Tolu'on ku daniu nog, domikian dosop nog ma' 10 nitu' ongon da'da'an dia sog sungu'an nog moloikatanan nog Mikpongon nog sala kotow bolodusaon og moglila' nog dusa non

si'oy dianilan, og mokinam nog piksimpan ku koni "!"nog ponganon

Og bianbian nog moksulanggu' dia ni Isus

Matiu 10:37-38

Tubus nion, dangan mipanow si Isus, landu' ko- 25 dakol nog gotowanan og migunut dianon. Dadi, sinungu' non ilan mangka ion poktalu' nog, 26 "Ain og moleg mogunut dianakon, ondi' ion mimung nog sulanggu' u taman da ondi' non potongowon og glolaman non dianakon nog labilabi pa sog glolaman non sog mokogulang non, bu sog duoy non, bu sog gombata' non, bu sog pigilugan non, bu minsan sog dili glawas non. 27 Bu ain ondi' mokpisan nog kudus non bu pogunut dianakon, di' dosop mimung nog sulanggu' u

Po' sopolati non, ongon daniu og moleg mok- 28 pasok nog molawa nog baloy. Mokpikilpikil pa poguna ion mangka non gonta'oy bog andun og golaga' non, bagun non kosunan bog andun og golaga' nog baloy non koyon bila modoksu'. 29 Po' bila posokon non og baloy non koyon saka di' non modoksu', pogundaundan ion nog gotowanan ain og mokotongow nog ganglag non koyon. 30 Kobon nilan muktalu' nog, 'Og gotow koni, guma'usga'us pa mokpasok nog baloy non saka di' non dosop om- 'ba'ug

Otawaka mama' dosop nog datu' nog posungu' 31 ilan mogbunu' nog pakasi datu' non. Og sala kotow datu' koyon sopulu' ngibu da og dakol nog sundalu non. Saka og pakasi datu' non sop koyon dua' pulu' ngibu dakol nog dianon. Mangka si'oy antu mogbunu' og sala kotow datu' koyon, mokpikilpikil pa ion poguna bog mokantu dota' og sundaluanan non koyon nog sopulu' ngibu da dakol non. 32 Bu bila moganta' non nog ondi' doda' ion mokantu mogbunu', sumboy ongon og dondagon non lumumpak dia sog pakasi datu' non koyon, mangoy mongoni nog kopoglogomigus nog ditu' ilan pa sog molayu'. 33 Domikian dosop ma' nitu' amu, bila ondi' niu bolongon og glam nog dili daniu, ondi' amu dosop .mimung nog sulanggu' u

Og masin

Matiu 5:13, Mark 9:50

Og masin, omba'is. Tibua, bila molubas na og 34 nanam non, da'idun nododa' og pondayan dun bagun masin pa mokpuli'. 35 Dadi, da'idun na og potugyuan dun minsan si'oy sog glupa', lual da lobakon na. Dadi, ain togo tolinga, sumboy pokinon- "!"gogan non og piktalu' u koni

tongow na.' Dadi, miktolipun ilan doda' mokpoglo-
.liag

Solian nilan koyon moglamilami, og bata' non²⁵
kitu' nog gulangbata' ditu' pa sog binalan. Dangan
minuli' ion, pinipini non matong sog baloy nilan
koyon, kisobu'an ion nog midongog non og glomian
bu og mogigal.²⁶ Dadi, sinabi non og sala kotow
kisonggulan nilan mangka ion ponginongogan bog
olo og piginang nilan koyon dion.²⁷ Tinumabal og
kisonggulan nilan koyon, 'Og kongudan mu kitu'
minuli' na dion. Dadi, sabap sog da'da'an nog gama'
mu nog minuli' bu omba'is da glawas non, dinondag
non ami moksumbali' nog nati nog sapi' kitu' nog
'pikpolombu' mangka poglokologya'an

Dadi, linolingitan tokodoy dun og bata' non²⁸
koyon nog gulangbata' bu ompok na tanan ion mog-
dangan sog baloy nilan koyon. Tibua, inangoy ion
pogomu'omu'oy nog gama' non nog sumolod na.
²⁹Sokali' miktalu' og bata' non koyon, 'Tontong mu
polo'ma, Ama'. Da' a sunoy bog sanu ton u na
mokpulipon dianika. Bu onda' u sibon ponusi sog
glam nog glegan mu. Tibua, da' nika tanan akon si-
bon bogoyoy nog minsan si'oy og nati nog kambing
bagun ami mokopogloliag nog pakasibata'anan ku.
³⁰Tibua, og bata' nika koyon nog pigbusa' non og
gakod nika dia sog kolibunanan kitu' nog ponung-
agon, dangan minuli' ion dini, kododali' mu tanan
monumbali' nog nati nog sapi' nog pikpolombu'
'!mu

Dadi, tinumabal og gama' non koyon, 'Ika, og'³¹
bata' u, onda' a sibon pokulog dianakon. Bu og glam
nog pogongonon ku ika dosop og gapu' non.³² Sa'an
sumboy ita moglokologya'an bu poglololiag po'
sabap sog kongudan mu koyon nog minatoy na,
tibua, numun kitu' mitubu'. Bu miobon na ion ombo-
'''.long, tibua, numun koni mitongow na

Og pononggi'an pa'ali sog sosoligan nog bolo- pondayan

Bu miguksug nosop si Isus nog pononggi'an **16**
dia sog sulanggu'anan non koyon nog, "On-
gon sala kotow og doyahan nog sinumbung dianon
og sosoligan non nog pigbusa' non og sin nog
kounutan non koyon.² Dadi, tinugun non ion mang-
ka non sakoy nog, 'Olo og midongog u koni pa'ali di-
anika? Bila ma' nion, tulun mu dianakon og glam
nog dinondag u kitu' mogusiba' dianika. Po' mok-
tidu sog gondow koni, di' u na ika imungon nog
'sosoligan ku

Dadi, migdialominawa og glaki koyon, 'Olo no-'³
ma gidoy ini og pondayan ku? Piawa' u noma nog
kounutan ku. Di' u posop mokogaga moginang nog
ombogat. Bu mosipog u dosop monontoli'.⁴ Tibua,

Og pononggi'an pa'ali sog glolaman nog gama'

Tubus nion, miguksug nosop si Isus nog len¹¹
pononggi'an nog, "Ongon gotow nog togo bata' du-
a' kotow nog lunsan laki.¹² Ongon gondow non, og
kongudan koyon, pingambat non bahagi' non dia
sog gama' non. Dadi, pigbahagi' nog gama' non koy-
on dianilan og pogongonon nilan.¹³ Da' ion kobon,
og kongudan koyon piksaluy non og glam nog ba-
hagi' non koyon mangka ion awa'. Minangoy ion di-
tu' sog molayu' nog bonua mangka non solapoy
.muktula' og sin non koyon

Dangan mitipot non na poktula'oy og glam nog¹⁴
sin non koyon, og bonua koyon nog dinotongan non,
misugat nog minit nog gutom. Dadi, kilogonan ion.
¹⁵Migbubut ion mogonong dia sog sala kotow sog
bonua koyon. Dadi, dinondag ion mangoy ditu' sog
kudal nog babuayan. Bu og ginangon non ditu' og
mokpokanpokan nog babuayan koyon.¹⁶ Kobal
nog kigutoman ion tokodoy, moleg na tanan ion
bosia kuman nog kan nog babuayan koyon asta
ombosug. Po' da'idun mogbogoy dianon nog
.ponganon nog minsan mika'an si'oy
Sintak non nion, mipikil non og glopangan non¹⁷

bu kilobotan non nog og glam nog sosoligan nog
gama' non mikpoksawadsawad tanan og ponganon
nilan. Saka ion agonagon na unusan.¹⁸ Dadi, long
non dun, 'Golom u na ini uli' ditu' sog gama' u
mangka u poktalu' nog, Ama', mikodusa u tidu di-
anika bu kosolag non sog Mikpongon.¹⁹ Dadi, di' u
na patut nog ingolanan u pa nog bata' mu. Suga'id
non, imung mu na akon mama' nog sosugu'on mu
koyon.'²⁰ Dadi, migbuat ion mangka uli' ditu' sog
.gama' non

Dangan minatong ion sog bonua non, molayu' pa,
kinilolaan na ion nog gama' non. Bu sabap sog lan-
du' tokodoy og glolatan non dia sog bata' non koy-
on, ginobok non kumokop dunut pingolokan non.
²¹Tibua, miktalu' og bata' non koyon, 'Ama' miko-
dusa u dianika kosolag non sog Mikpongon. Dadi,
ondi' u na patut nog ingolanan u pa nog bata' mu
'akon

Tibua, onda' ion tobaloy nog gama' non. Sug-'²²
a'id non, dinondag non og sosoligananan non man-
goy nog molongas nog gimolaan non mangka
posolugoy dianon, mangka posolugoy nog pinolok,
ilan nog pongyapak.²³ Tubus nitu', dinondag non
ilan mangoy malap nog nati nog sapi' kitu' nog
piglombu' nilan mangka nilan sumboli'oy po'
moglokologya'an ilan.²⁴ Po' long nog gama' non
koyon, 'Og bata' u koni minatoy na, tibua, mitubu'.
Bu miobon na ion ombolong, tibua, numun kitu' mi-

nog bololaga' tokodoy dia sog sagyaotow, molomu' .dun og Mikpongon
 Og Botad kitu' nog binogoy nog Mikpongon dia" ¹⁶
 ni Muses asta sog polomolatasanan kitu' nog talu'
 nog Mikpongon kobon nitu', inustal itu' taman da
 dia ni Jan nog Polomunya. Tidu ditu', og Gomba'is
 nog Guksugan pa'ali sog pigdotu'an og Mikpon-
 gon inustal na bu sala dua' og gotowanan mogagow
 mampu' dun. ¹⁷Tibua, og Botad kitu', da' nododa' og
 piksopan non sotoktang si'oy. Molomu pa ponda'on
 og glangit bu glupa'an, tibua, og Botad kitu' ondi'
 .nododa' kokulangan mika'an si'oy
 Po' bigya' pa og botad nog ma' nini, nog simasi-" ¹⁸
 ma og glaki molong nog glibun non mangka pog-
 duoy sog len, mokodusa ion dun po' ma'ana non
 mimabal ion nog len glibun. Bu og glaki si'oy kitu'
 nog migduoy dia sog bituanon koyon mokodusa
 ".dosop ion dun

Og doyahan bu si Lasarus

Miguksug nosop si Isus nog pononggi'an non ¹⁹
 nog, "Ongon sala kotow doyahan nog minapot nog
 landu' pokologan nog ponopoton bu molongas
 tokodoy og kotubu' non. ²⁰Bu ongon sala kotow og
 sontoli' dion, og ngalan non si Lasarus. Milokop og
 glawas non nog nuka. Bu dia ion pigbotang sog
 molani nog bongawan nog baloy nog doyahan koy-
 on. ²¹Miksaba' ion bosia kuman nog momu si'oy nog
 mokpogdogdag tidu sog glomisahan nog doyahan
 koyon. Bu pokponila'an tanan nog gayamanan og
 nuka non koyon. ²²Sintak non, minatoy og miskinan
 koyon. Dadi, inangoy nog moloikatanan mangka ni-
 lan oitoy ditu' sog molani ni Abraham. Da' kobon
 golot non, minatoy dosop og doyahan koyon mang-
 ka lobongoy. ²³Ditu' ion mikangoy sog kosinsaan
 nog pogonongan nog mikpomatoy. Dangan tin-
 umingag, mitongow non sog molayu' si Abraham
 nog dia sog molani non si Lasarus. ²⁴Dadi, mikilolat
 ion dia ni Abraham nog, 'Apu' Abraham, kololatoy
 mu pa su'usa akon. Bu dondag mu pa si Lasarus nog
 tokmo'on non pa og sung si'oy nog tondu' non dia
 sog tubig mangka non potolongoy dia sog dila' u
 bagun u pa kotigdowan dun. Po' di' u na mogaga og
 '.gapuy koni nog landu' kinit

Tibua, tinabal ion ni Abraham nog, 'Bata' u, pik-" ²⁵
 il nika polo'ma nog kinobon pa nog ditu' a pa sog
 glupa'an. Glam nog momis molombu' nog kotubu'
 sog glupa'an miakod mu. Tibua, si Lasarus, miglo-
 gaga ion nog glam nog sinsaan kobon non sog glu-
 pa'an. Dadi, numun kitu' si Lasarus, omba'is na og
 kibotangan non dini bu ika nosop og moglogaga
 nog sinsaan. ²⁶Bu kodua' non, ondi' nododa' moko-
 bian ain og moleg tumolipag posungu' dion otawa-

ma' nini og pondayan ku dun po' bagun da minsan
 da'idun si'oy og ginangon ku, tolima'on u da nog go-
 towanan dia sog baloy nilan.' ⁵Dadi, pinugun non
 og glam nog togo gutang kitu' dia sog kounutan non
 koyon mangka non sakoy monala kotow dianilan
 bog andun og gutanganan nilan dia sog kounutan
 non. Dadi, sinakan non og mikuna koyon bog andun
 og gutang non, ⁶'Akon, mikutang u sogatus bu nom
 pulu' lata nog glana.' Dadi, long nog glaki koyon,
 'Koni og dakol nog gutang mu nog misulat. Ingkud
 a pa podali' mangka nika sop og dakol non mangka
 mu boyadoy tibua walu pulu' lata.' ⁷Tubus nitu',
 sinakan non nosop sala kotow bog andun og gutang
 non. Dadi, tinumabal ion nog, 'Sogatus saku og bo-
 gas.' Tinumabal sosoligan koyon nog, 'Koni og
 dakol nog gutang mu nog misulat. Ingkud a pa po-
 dali' mangka nika sop og dakol non bu boyadoy mu
 ".tibua walu pulu' saku

Dadi, long sop ni Isus dun, "Og sosoligan koyon ⁸
 nog di' kosoligan, pigdongya'an ion nog kounutan
 non koyon sabap sog kopondayan non. Po' og go-
 towanan nog kinilawan koni, moto ilan sumu'at nog
 batuk nilan pikilan, gaba' nog gotowanan dia sog
 kodolagan. ⁹Dadi, tolu'on ku dianiu, gamit niu og
 gakod niu dini sog dunya koni tumabang sog paka-
 siotow niu nog kilogonan bagun da bila motipot na
 og gakod niu koyon, motolima' amu ditu' sog
 .pogonongan nog da'idun kopus non
 Simasima og kosoligan sog mika'an, kosoligan" ¹⁰
 dosop sog modakol. Bu simasima og moto monglim-
 bung nog mika'an, moto dosop monglimbung nog
 modakol. ¹¹Dadi, bila ondi' amu kosoligan mogusi-
 ba' nog gakod dini sog dunya, ondi' amu dosop
 kosoligan nog Mikpongon mogusiba' nog tantu
 daya ditu' sog glangit. ¹²Bu bila ondi' amu kosoligan
 mogusiba' nog balan nog duma niu dini, sima ma
 ?mogbogoy dianiu nog tantu gakod niu kitu'
 Tolu'on ku dianiu, ondi' nododa' mogusoy og" ¹³
 gulipon nog dua' buk og gapu' non. Po' bila ma' ni-
 tu', mimung nog pokongitan non og sala kotow
 mangka non kololamoy og sala kotow. Otawaka,
 mokokunut sog sala kotow mangka pongantu sog
 sala kotow. Di' mogusoy nog tigbungon niu og piki-
 lan niu dia sog Mikpongon bu tigbungoy dosop dia
 ".sog pilak

Ondi' nododa' moksop og talu' nog Mikpongon

Matiu 11:12-13, 5:31-32, Mark 10:11-12

Dangan midongog nog parasiuanan nog ma' ¹⁴
 nion koyon, pigwanwanan nilan si Isus po' bololaga'
 tokodoy dianilan og sin. ¹⁵Dadi, tinolu'an ilan ni Is-
 us nog, "Bila dia amu sog sungu'an nog gotowanan,
 balu'balu' mokolongas amu. Tibua, og Mikpongon,
 kosunan non da og dialom pikilan niu. Po' og glam

Og polosuku'an nog sosugu'on

Bu long sop ni Isus dianilan, "Bila ongon sala ko-⁷ tow dianiu togo sosugu'on mogbagya' otawaka mogipat nog bilibilianan, bila matong sosugu'on niu koyon tidu sog ginang non, ondi' mu nododa' onggaton ion mangoy kuman. ⁸ Suga'id non, tolu'an mu pa tanan ion nog, 'Imala a na bu poksimpan ka nog globungan ku mangka mu akon tologadoy, tubus nitu', mangka a pa sukli kuman.' ⁹ Bu og sosugu'on ondi' do'itan nog posolomatan nog miinang non po' koyon nododa' og polosuku'an non dia sog kounutan non. ¹⁰ Domikian dosop dianiu nog bila modoksu' niu inangoy og ain dinondag dianiu, sumboy tolu'on niu, 'Sagya ami da nog sosugu'on, ini-'''.nang nami tibua ain og polosuku'an nami

Og sopulu' kotow gipulon nog kiuli'an ni Isus

Dangan posungu' si Isus sog Jerusalem, ditu' ion ¹¹ minian sog tigad nog bonua nog Samaria bu Galili. ¹² Pinipini non matong sog gimbolayan koyon, linumpak ion nog sopulu' kotow nog gipulon. Mikpogindog ilan dia sog molayu' ¹³ mangka ilan poktalu' nog mosikad nog, "Kounutan Isus! Kololat a pa ''!su'usa dianami

Dangan mitongow ni Isus og gotowan koyon, ¹⁴ tinolu'an non ilan nog, "Angoy niu potongow og glawas niu sog boliananan." Dadi, mipanow ilan. Bu sonuk nilan ompanow, kiuli'an ilan. ¹⁵ Sala kotow dianilan, dangan mibatik non nog kiuli'an gipul non, mikpuli' ion ditu' ni Isus kobon non moksanglit nog mosikad sog Mikpongon. ¹⁶ Bu minomba' ion sog sungu'an ni Isus mangka pokposolamat dianon. Og gotow koyon og gotow Samaria. ¹⁷ Dadi, sinakan ion ni Isus nog, "Kona' ta' nog sopulu' kotow amu og kiuli'an kitu'? Ain noma og siam kotow dun? ¹⁸ Iduma sala mu doma og mikopikil mokpuli' dini mokposolamat dia sog Mikpongon, saka kona' a tanan og Hudyu?" ¹⁹ Tubus nion, tinolu'an ion ni Isus nog, "Pogbuat a le, mangka a uli'. Sa'an kiuli'an ka po' '''.sabap sog kopongandol mu

Og kodatong nog kopogdatu' nog Mikpongon

Matiu 24:23-28,37-41

Si Isus sinakan nog parasiuanan koyon dion bog ²⁰ nanu doda' datong og kopogdatu' nog Mikpongon. Dadi, tinumabal si Isus nog, "Bila matong og kopogdatu' nog Mikpongon, di' motongow nog gotow. ²¹ Dadi, da'idun mokopoktalu' nog, 'Dini na', otawaka, 'Kitu' na!' Po' og kopogdatu' nog Mikpongon '''.dion na niu

Tubus nion, miktalu' nosop si Isus dia sog su-²² langgu'an non koyon nog, "Matong da og gon-

ka posungu' dini, po' moliwag bu kodalom nog glik-'.pa sog golot ta koyon Tinumabal og doyahan koyon nog, 'Bog ma' ni-'' ²⁷ tu' buan Apu' Abraham, pongonion ku pa su'usa dianika nog dondag mu pa si Lasarus mangoy ditu' nami. ²⁸ Po' ongon pa lima kotow pigilugananan ku ditu'. Bu sumboy kopomolian non pa ilan po' bagun ilan pa su'usa ondi' mokangoy dini sog kibona'an ku '''.koni nog sinsaan

Tinumabal si Abraham nog, 'Ditu' na og Botad'' ²⁹ nog sinulat ni Muses bu og polomolatasanan kitu' nog talu' nog Mikpongon. Dadi, ditu' ilan na pongi-'''.nongog

Tibua, og doyahan koyon tinumabal nog, 'Ondi'' ³⁰ ilan nododa' tumud bu mokokunut dun Apu', lual da ngon mogbuat tidu sog patoy mangoy mogustal di-'.anilan mangka ilan pa poglila' nog dusaanan nilan Tibua, tinumabal si Abraham nog, 'Bila ondi'''' ³¹ ilan mokinongog bu pomilang sog pomali nog sinulat ni Muses bu duma polomolatasanan kitu', ion non da, ondi' ilan dosop tumud nog minsan si'oy on-'''.gon mogbuat tidu sog patoy

Og kopogolig nog dusa

Matiu 18:6-7,21-22, Mark 9:42

Miktalu' si Isus dia sog sulanggu'an non ¹⁷ koyon nog, "Mologon nog di' pongyuba'an og gotow. Tibua, kondokondok tokodoy og doksu'an sog ain mikongulan kitu' sog duma non nog boya'an mokodusa dun. ² Golom na lentengoy nog gilingan batu og glig non mangka lobu'oy sog dibaba' dagat, gaba' nog moit non mokodusa og sala kotow gombata'an koni. ¹³ Dadi, pokpotubud amu nog kohi-'''.nangan niu

Bu bila ongon pakasi tanud niu nog mokosala' di-'' aniu, pomag niu. Tubus nitu', bila moglila' ion, ompunoy niu. ⁴ Bu bila mikosala' ion dianiu pitu kali sondow, tubus nitu' mangoy moglila' dosop kobon '''.non, sumboy ompunan niu dosop

Og kopongandol

Dadi, miktalu' nosop og sosugu'onanan non koy-⁵ on nog, "Kounutan, popagon mu pa og kopongandol '''.nami

Tinumabal si Isus nog, "Bila ongon kopongandol ⁶ niu nog minsan si'oy nog mama' nog glongow nog mustasa kobata', kotolu'an niu og kayu koni nog, 'Kolungad a bu kopasok ditu' sog dagat,' bu mogbi-'''.lang da dianiu

Og pigolong koni ni Isus nog gombata'an, ion non og go- † .towan kitu' nog moguya' pa og kopongandol nilan

Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Ain og kibotangan nog bangkoy, ditu' dosop pogdopu'oy kuman nog ".guakanan

Og pononggi'an pa'ali sog balulibun bu og polomasad

Tubus nitu', migustal nosop si Isus sog sulanggu'anan non koyon biantan sog pononggi'an bagun ilan ondi' modali' kotonop mogyakin bu di' ombolong og dodomaan nilan. ² Long non dun, "Sog solabuk bonua ongon og sala kotow polomasad dion nog ondi' mondok sog Mikpongon bu da'idun og ba'asa non sog pakasiotow non. ³ Bu ongon sop og balulibun dion nog kobon non mokpuli'puli' na dia sog polomasad koyon moktalu' nog, 'Na' mu akon pogulaban nog botad nog pigdang u koyon dianika.' ⁴ Og sumbungan nog balulibun koyon miobon na. Tibua, og polomasad koyon ondi' non ponglenglengan masad. Sintak non, og polomasad koyon mikpikilpikil nog minsan na ondi' ion mondok sog Mikpongon otawaka onda'idun og ba'asa non sog pakasiotow non, ⁵ sumboy tobangan non da og balulibun koyon po' gomonsunoy kowa'an ion nog ponutus sabap nog mosasow ion nog kopokpuli'puli' notibua og glibun koyon di-".anon

Ma' long nog Kounutan dun dia sog sulang-⁶ gu'anan non koyon, "Tontong niu polo'ma og piginang nog polomasad koyon nog mogbigya' nog gotow, ⁷ labi pa ditu' og Mikpongon nog sumugut dia sog pigotowan non nog mingoningoni dianon gobi gondow. Di' ilan nododa' potiangon, ⁸ suga'id non, tobangan non nododa' ilan mogdayun. Tibua, sog tang nog kopokpuli' nog Binata' sog Kilawan dini sog dunya, ongon dota' gidoy og kodotongan non nog gotowanan nog mingandol dia sog Mikpon-"⁹gon

Og pononggi'an pa'ali sog sala kotow parasiu bu og sala kotow polongabat nog buis

Bu miguksug nosop si Isus nog pononggi'an non ⁹ dia sog gotowanan kitu' nog balu' nilan dun midulus ilan na bu mokpotaspotas ilan dia sog pakasiotow nilan. ¹⁰ "Ongon dua' kotow og minangoy mogyakin sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Og sala kotow koyon og parasiu, bu og sala kotow sop koyon og polongabat nog buis. ¹¹ Og parasiu koyon minindog mangka ion pogyakin nog, 'Mikpongon, mikposolamat u po' di' u mama' nog duma gotow nog mabak, otawaka molimbung, otawaka momabal nog kona' non duoy. Solamat po' di' u dosop mama' nog polongabat nog buis koyon. ¹² Bu dua' kali u tanan pokpuasa sog sala semana.

dow nog saba' niu dun, motongow niu na bosia og sondow si'oy og Binata' sog Kilawan mogdatu' na. Tibua, ondi' niu pa ion motongow. ²³ Bu ongon moktalu' dianiu nog, 'Dion na ion!' otawaka, 'Dini na ion!' Tibua, na' amu mogbilang mangoy tumontong dun. ²⁴ Po' bila matong na og gondow nog pogdatong nog Binata' sog Kilawan, ompononggi' sog kilat nog gomonsunoy pa diadia pogbusiat tidu sog silangan mangoy sog sindopan. ²⁵ Tibua, mangka si'oy og ma' nion koyon, mokobian poguna ion posinsaon tokodoy bu pogbongkison ion nog gotowanan numun koni

Sog kodatong nog Binata' sog Kilawan, og"²⁶ glangkalangka nog gotowanan mama' dosop nog polomotadon nog gotowanan kitu' sog masa ni Nowa kobon nitu'. ²⁷ Po' og poginangon nilan, mikpoglokanlokan, mikpoginimum, bu mimogduoy, asta sog gondow nog sinumolod si Nowa sog gagyung kitu' nog inimung non. Dadi, dangan minatong og glayas, og gotowanan koyon sog glowasan, mitipot ilan pomogla'at. ²⁸ Bu ma' nitu' dosop og masa ni Lot kobon nitu'. Og poginangon nog gotowanan mikpoglokanlokan bu mikpoginimum, mikpogdagangdagang, mikpogimula, bu mimogimung ilan nog baloy. ²⁹ Tibua, sog gondow kitu' nog ginumonat si Lot sog bonua koyon nog Sodom, gomonsunoy pa migdupi' na nog gapuy bu asupri boya'an og glam nog gotowanan dion sog bonua koyon mitipot ilan pomatoy. ³⁰ Bu domikian dosop ma' nitu' og gondow nog potongowon na og .Binata' sog Kilawan

Bu sog gondow koyon, og gotow, bila kotangan"³¹ nog dia ion sog glowasan nog baloy non, ondi' na mokotagad sumolod mangoy mongalap nog balan non. Domikian dosop nog ain dia sog binalan non, di' na dosop mokotagad muli' sog baloy non. ³² Poktitukoy niu tibua og kibianbiantan nog duoy ni Lot. ³³ Dadi, simasima og mogapas nog dili kotubu' non, kobolongan ion dun. Tibua, simasima lamig non bolongon og dili kotubu' non, kongonan nog kotubu' nog da' kopus non. ³⁴ Tolu'on ku dianiu, ongon dua' kotow miguboy sog glonsuan non, og gobi koyon sala kotow oiton bu og sala kotow ombagak. ³⁵ Bu dua' kotow glibun, solian nilan gumiling, og sala kotow oiton bu og sala kotow sop ombagak. [³⁶ Bu ongon dosop dua' kotow glaki, ditu' ilan sog binalan, og sala kotow oiton bu og sala kotow sop omba-"]gak

Dadi, og sulanggu'anan ni Isus koyon miksak³⁷ "³⁷gon, "Kounutan, ain mobuan ion kinang

Sog kopolaguy nilan tidu sog Sodom, pigondi'an ilan lumin- † goy nog Mikpongon. Tibua, da' pogbilang og duoy ni Lot nog .boya'an miktimaloy ion masin nog tinumogas

mogdaya a dun ditu' sog glangit. Tubus nitu',
 ".pokpuli' a mangka a pogunut dianakon
 Tibua, dangan midongog nog glaki koyon og ²³
 talu' ni Isus koyon, mipangu' ion dun po' doyahan
 ion tokodoy. ²⁴ Dadi, pigbontayan ni Isus glaki koyon
 bu poktalu' nog, "Mologon doda' tokodoy og go-
 tow nog doyahan nog mokampu' ion dia sog pigdo-
 tu'an nog Mikpongon. ²⁵ Molomu pa kobian nog
 kamel dia sog gluang nog dialum, gaba' nog doya-
 han, og kampu' non dia sog pigdotu'an nog Mikpon-
 ".gon
 Dadi, og gotowanan nog mikodongog nog talu' ²⁶
 ni Isus koyon, miksak ilan dianon nog, "Bila ma' ni-
 †"?tu', sima ma buan og motabang
 Tinumabal si Isus nog, "Ain og di' minang nog ²⁷
 ".gotow, inangon da nog Mikpongon
 Tubus nion, miksak si Piter dianon nog, "Dadi, ²⁸
 ami buan nog lamig nami na tanan binolong og
 ".glam nog pogongonon nami bu pogunut dianika
 Tinumabal si Isus nog, "Tolu'on ku dianiu, ain gi- ²⁹
 nonatan non og baloy non, og duoy non, og pigilu-
 gan non, og mokogulang non, otawaka minsan gom-
 bata'anan non sabap sog kampu' non dia sog pigdo-
 tu'an nog Mikpongon, ³⁰ mokotabuk ion nog labi pa
 tokodoy ditu' og sugda dun dianon minsan si'oy so-
 lian non pa dini sog dunya. Bu sog binaya' nog gon-
 ".dow, mokalap ion nog kotubu' nog da' kopus non

Pidonsama' nosop ni Isus tumalu' pa'ali sog kopatoy non

Matiu 20:17-19, Mark 10:32-34

Tubus nitu', pinitang ni Isus og sopulu' bu dua' ³¹
 sulunggu'anan non koyon sog molayu'layu' mangka
 non ilan tolu'oy nog, "Posungu' ita lo' ini sog
 Jerusalem bu glam nog sinulat nog polomo-
 lantasan nog talu' nog Mikpongon kobon nitu' nog
 pa'ali dia sog Binata' sog Kilawan posungu' na mo-
 tuman ditu'. ³² Po' uokilon ion dia sog gongkoman
 nog gotowanan nog kona' bansa Hudyu bu mangka
 nilan ion pogwanwanoy bu solapsolapoy, bu mang-
 ka nilan pogdula'oy. ³³ Bu tubus nion, pogdonogon
 nilan ion mangka nilan bunu'oy. Tibua, sog kotolu'
 ".ondow non, motubu' da ion mokpuli'
 Tibua, og glam nog piktalu' ni Isus koyon, onda' ³⁴
 kosabut nog sulunggu'anan non koyon po' og
 ma'ana non milingod pa dianilan. Sa'an da onda' ni-
 ".lan kosabut og piktalu' non kitu'

Kiuli'an ni Isus og buta

Matiu 20:29-34, Mark 10:46-52

Dangan dali'dali' ilan na datong sog bonua nog ³⁵
 Jeriku, ongon og buta dion poging kud dia sog gok-

*Balu' nog gotowanan dun, sa'an mogdaya og gotow po' †
 kisu'atan og Mikpongon dianilan*

Bu migbogoy u nog kosopulu' bahagi' nog glam nog
 '.sukatan ku
 Tibua, og polongabat nog buis koyon, dangan " ¹³
 migyakin, ditu' ion minangoy sog goksukoksuk bu
 di' tanan tumongal sog glangit kobon non moksam-
 pak nog gigdob non mangka poktalu' nog, 'Mikpon-
 gon, kololatoy mu pa akon po' akon og gotow nog
 ".bolodusaon
 Ma' long ni Isus dun dianilan, "Tolu'on ku dianiu ¹⁴
 nog og polongabat koyon nog buis, minuli' ion nog
 midulus, kona' og parasiu kitu'. Po' ain og mokpotas
 nog bolotabat non, poboba'on ion. Tibua, ain og
 ".mokpobaba' nog bolotabat non, potason ion

Pipia ni Isus og gombata'anan

Matiu 19:13-15, Mark 10:13-16

Tubus nitu', ongon og gotowanan nog mikpogoit ¹⁵
 nog gombata'anan nilan dia ni Isus bagun non ilan
 kodoponan. † Tibua, dangan mitongow nog sulang-
 gu'anan ni Isus og ma' nion koyon, pimang nilan og
 gotowanan koyon. ¹⁶ Tibua, sinabi ni Isus og gom-
 bata'anan koyon mangoy dianon mangka ion pok-
 talu' sog gotowanan koyon nog, "Potiang niu og
 gombata'anan koyon mokpolani dianakon. Na' niu
 ilan pogondi'an. Po' ma' nog gombata'anan koyon,
 og gotowanan nog misakup sog pigdotu'an nog
 Mikpongon. ¹⁷ Tolu'on ku dianiu, nog simasima og
 di' mama' nog bata' og kotabuk non nog kopogdatu'
 nog Mikpongon, ondi' nododa' mokampu' sog pig-
 ".dotu'an non

Og sala kotow doyahan

Matiu 19:16-30, Mark 10:17-31

Tubus nitu', ongon sala kotow glaki og kounutan ¹⁸
 nog Hudyu minangoy moksak dia ni Isus nog,
 "Polopanad, omba'is a tokodoy. Olo gidoy sumboy
 inangon ku bagun ku malap og kotubu' nog da' ko-
 "?pus non
 Tinumabal si Isus nog, "Iduma ingolanan mu ma ¹⁹
 akon nog omba'is? Saka da'idun og omba'is lual da
 og Mikpongon? ²⁰ Kosunan mu da og dondagananan
 nog Mikpongon nog sinulat ni Muses nog, 'Na' a
 momabal nog kona' mu duoy, bu na' a momunu', bu
 na' a monakow, bu na' a tumaksi' nog gloput, bu
 † ".pogbotadoy mu og gina'ama' mu
 Tinumabal og glaki koyon nog, "Glam non koyon ²¹
 ".pigunut u na tidu pa sog kika'an ku
 Dangan midongog ni Isus og tabal non koyon, ²²
 tinolu'an non og gotow koyon nog, "Ngon pa
 solabuk kulang mu nog sumboy inangon mu. Angoy
 mu poksalyu og glam nog pogongonon mu mangka
 mu pomogoy og saluy non dia sog miskinananan po'

*Og ma'ana nog dopon ni Isus koyon, mogunut og popia non †
 dianilan. †† Exodus 20:12-16*

Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Og gondow⁹ koni minatong na og tabang nog Mikpongon dia sog solod nog baloy koni. Po' ma' nini si'oy og gotow koni, og pangkat da ni Apu' Abraham.¹⁰ Po' sa'an minangoy dini sog dunya og Binata' sog Kilawan po' monontong ion nog ain mibolong kobal nog dusa ni-.lan bagun ilan da mogawon

Og pononggi'an pa'ali sog sin nog bulawan

Matiu 25:14-30

Sonuk nog gotowanan mokinongog dia ni Isus,¹¹ miguksug ion nog pononggi'an po' molani ilan na sog Jerusalem. Bu balu' nog gotowanan koyon dun og kopogdatu' nog Mikpongon dali' na datong.¹² Dadi, long ni Isus dun, "Ongon og motas nog gotow nog minangoy sog molayu' nog bonua bagun ion motondu' mogdatu' mangka si'oy ion uli'." ¹³Tibua, mangka si'oy ion gonat, pilimud non poguna og sopulu' kotow nog sosoligananan non mangka non ilan pomogoyoy monolabuk nog sin nog bulawan sog monala kotow dianilan kobon non momilin dianilan nog sin koyon gomiton nilan po' bagun mogbata' solian nog da' pa ion datong.¹⁴ Tibua, pikongitan ion nog salu bonua non. Dadi, dangan mikolikudlikud tibua ion, ongon pilondug nilan nog gotowanan nog miktalu' ditu' nog ompok ilan nog ion og mogdatu' dianilan.¹⁵ Tibua, mimung da ion nog datu' mangka ion uli'. Dangan minatong ion dia sog bonua non koyon, tinugun non og pimogayan non kitu' nog sin nog bulawan po' bagun non kosunan bog andun og guntung nog .monala kotow dianilan

Og tigana' matong nog sosoligan non miktalu' "¹⁶ nog, 'Kounutan, og solabuk sin nog bulawan nog binogoy mu kitu' dianakon, mikuntung u dun laga' .sopulu' sin nog bulawan

Dadi, tinumabal og kounutan non koyon nog," ¹⁷'Kisu'atan u tokodoy nog ginang mu koyon. Omba'is a doda' nog sosugu'on. Dadi, kosoligan ka ma sog bata'bata' balan, uokilon ku dianika og mogokbit .dia sog sopulu' koliwagan bonua

Tubus nion, minatong dosop og kodua' sosoli- "¹⁸ gan non mangka poktalu' nog, 'Kounutan, og solabuk sin nog bulawan nog binogoy mu kitu' dianakon, mikuntung u dun laga' lima sin nog bulawan

Tinumabal sop og kounutan non koyon nog," ¹⁹'Dadi, uokilon ku dianika og mogokbit dia sog lima .buk koliwag bonua

Tubus nion, minatong dosop og sala kotow "²⁰ sosoligan non mangka poktalu' nog, 'Kounutan, koni og sin kitu' nog tinulun mu dianakon. Pinutus u ini mahatul nog munsala mangka u bunioy ²¹ sabap sog gondok u dianika. Po' kosunan ku nog ika lenlen

sid nog dalan kobon non monontoli'.³⁶ Dangan mi-batik non nog modakol og mikpomian, miksak ion bog olo nitu'.³⁷ Dadi, ongon tinumabal nog, "Og .minian koyon si Isus, og gotow Nasaret

Dadi, miktalu' og buta koyon nog mosikad nog," ³⁸"Isus! Pangkat ni Apu' Dabid. Kololatoy mu pa akon!" ³⁹Dadi, pimag ion nog gotowanan mokuleke', ain sog gunan ni Isus. Tibua, posisaya' non tanan posikadoy og tawag non nog, "Pangkat ni "Apu' Dabid! Kololatoy mu pa su'usa akon

Dadi, migindog si Isus mangka non dondagoy ⁴⁰ mokpitang ditu' non og gotow koyon. Dangan milani tibua dianon, sinakan ion ni Isus nog, ⁴¹ "Olo og "?kolegan mu nog inangon ku dianika

Tinumabal og gotow koyon nog, "Kounutan, mo- .leg u nog mokotongow u mokpuli'

Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Bog ma' nitu' "⁴² buan, mokotongow a na. Sabap sog kopongandol mu kiuli'an ka na dun." ⁴³ Bu sododu'un og gotow koyon mikotongow. Tubus nion, migunut ion dia ni Isus, kobon non mokposolamat bu moksanglit sog Mikpongon. Dangan mitongow ion nog kodokolan nog gotowanan koyon dion, miksanglit ilan dosop .dia sog Mikpongon

Si Isus bu si Sakius

Dangan minatong na si Isus ilan nog sulang- **19** gu'anan non sog koliwagan bonua nog Jeriku, minian ilan tibua dion, ² ongon og gotow dion ngalan non si Sakius, og kounutan nog polongabatanan nog buis bu doyahan ion. ³ Bu moleg ion tumontong dia ni Isus. Tibua, sabap sog kodakol nog gotow, ondi' non motongow si Isus po' ompandak ion. ⁴ Dadi, ginumobok ion sog gunan nog gotowanan koyon mangka pomonek sog ditas nog kayu nog ngalan non Sikamur, bagun non motongow si Isus po' posungu' ion mian dion. ⁵ Dangan mitondong si Isus dianon, tinongalan non si Sakius mangka poktalu' dianon nog, "Sakius, pogdali' a monog dini po' gondow koni, sumboy monguli'an u sog baloy mu." ⁶ Dadi, migdali' lumoklus si Sakius mangka non tolima'oy si Isus ditu' sog baloy non dunut landu' og da'da'an non. ⁷ Dangan mitongow nog gotowanan sog glumibut og ma' nion koyon, mikpokumodumod ilan nog, "Og gotow koni tumibaba' ma monumbaloy sog gotow nog bolobolo- .dusaon

Tibua, si Sakius, minindog ion mangka poktalu' ⁸ dia sog Kounutan nog, "Kounutan, maktolipun numun kitu', og glam nog pogongonon ku sopoginonga' dun bogoyon ku dia sog miskinananan. Bu bila mikolimbung u dia sog gotowanan, uli'on ku diani- .lan pat kali nog ma' nitu' golaga' non

pipanow na ni Isus og nati koyon, og gotowanan koyon dion, pingdondam nilan og sulagbon nilan dia sog dalan koyon nog binaan ni Isus.³⁷ Dangan dali'dali' na datong si Isus sog koliwagan bonua nog Jerusalem dia sog diksunan sog bulud nog Olibu, landu' kodakol og sulanggu'anan non, og glam nilan mikpoksanglit ilan nog mosikad sog Mikpongon dunut da'da'an nilan sabap sog glam nog kosobu'-sobu' nog piginang ni Isus nog mitongow nilan.³⁸ Long nilan dun, "Pipia og datu' nog minangoy na dini binaan sog ngalan nog Mikpongon! Ongon gomigus sog glangit bu kotas nog gadab dia sog Mikpongon!"³⁹ Bu ongon og parasiuanan dion sog glumpuk koyon. Miktalun ilan dia ni Isus nog, "Polopanad, pomag mu pa mokuleke' og pigotowan"!mu koyon Tibua, tinabal ilan ni Isus nog, "Tolu'on ku dian-⁴⁰ iu, bila ondi' ilan mokuleke', og batuanan og sumuk-".li mogeokes

Piksogowan ni Isus og gotowanan sog Jerusalem

Pinipini nilan matong sog Jerusalem, dangan⁴¹ mitongow ni Isus og koliwagan bonua koyon, mik-sogow ion,⁴² kobon non moktalun nog, "Omba'is bosia somo' misabut niu gondow koni bog olo binaan dun bagun matong og kotikna' sog bonua niu koni. Tibua, numun kitu' milingod na dia sog mata niu.⁴³ Po' matong gondow nog gubaton amu nog banta niu, poglibutan nilan amu mahatul sog bonua niu koni bagun da'idun mokopolaguy dianiu⁴⁴ mangka nilan amu pongulo'atoy bata' mogulang dianiu. Bu asta og baloyanan sog bonua niu koni, tipoton monggoba' nog bantaanan niu. Sa'an ma' nion og kobianbinaan niu kobal nog da' niu kilolaoy ".og kodatong nog Mikpongon dianiu

Si Isus minangoy sog Baloy nog Poktomuyan-dia sog Mikpongon

Matiu 21:12-17, Mark 11:15-19, Jan 2:13-22

Dangan minatong si Isus sog Jerusalem, sinu-⁴⁵ molod ion sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon mangka non pomugowoy og gotowanan koyon nog mikpogdagangdang dion⁴⁶ kobon non moktalun dianilan nog, "Sinulat dia sog Kitab og talu' nog Mikpongon, nog og baloy non, og baloy nog pogyokinan. †Tibua, in-".imung niu nog glihanan nog polonakowanan Gondow gondow og poginangon ni Isus momali⁴⁷ dion sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Bu og mokokotas nog boliananan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, bu og

a nog gotow. Mongalap a minsan kona' nika dili gapu' non. Bu gumani a nog kona' nika og mimula '.dun

Tinumabal og kounutan non koyon nog, 'Ika,"²² molaton ka nog sosugu'on! Og talu' mu koyon muli' dianika. Long mu pa dun nog akon lenlen u nog gotow nog mongalap u nog kona' u gapu' non bu gumani u nog kona' u og mimula dun.²³ Iduma da' nika mobuan togu'oy sog bangku og sin koyon bagun mogbata' mangka u si'oy olapoy dianika bila matong u na?'²⁴ Mangka og kounutan non koyon poktalun dianilan nog pogindog dion nog, 'Alap niu og sin koyon dianon mangka niu bogoyoy dia sog sosoligan kitu' nog mikuntung nog sopulu' sin og '.bulawan

Tibua, tinumabal og gotowanan koyon,"²⁵ 'Kounutan, iduma ma' nion ma nog saka, ongon na '?tanan sopulu' sin bulawan non Dadi, tinumabal og kounutan nilan koyon nog,"²⁶ 'Tolu'on ku dianiu, ain ongon dianon, dungagan pa dianon. Tibua, ain da'idun dianon, minsan og dakoldakol non na owa'on pa dianon.²⁷ Bu kitu' si'oy og minanta dianakon nog ompok kitu' pogdotu'an dianakon, oit niu dini mangka niu bunu' dini ".sog sungu'an ku

Og ba'asa dia ni Isus kosolod non ditu' sog Jerusalem

Matiu 21:1-11, Mark 11:1-11, Jan 12:12-19

Dangan midoksu' ni Isus suksugoy og ponong-²⁸ gi'an non koyon, miguna ion ompanow posungu' ditu' sog Jerusalem sog gunan nog glumpuk nog gotowanan koyon.²⁹ Dangan dali' na ion sog Betpage nog molani sog bonua nog Betani, dia sog pun bilid nog bulud nog Olibu, dinondag non moguna ditu' og dua' kotow sulanggu'anan non koyon. Bu miktalun ion nog,³⁰ "Angoy amu sog gimbolayan koyon. Bu bila matong amu dion, mokotongow amu nog nati nog asnu † inikotan nog onda' pa sibon sokoyoy. Ubad niu bu oit niu dini.³¹ Bu bila ongon og moksak dianiu bog iduma ubadon niu ma og nati koyon, ta-".bal niu nog ongon og kobalan nog Kounutan dun Dadi, mipanow og dua' kotow koyon bu miton-³² gow nilan doda' og glam nog piktalun ni Isus kitu' dianilan.³³ Dadi, inubad nilan og gikot nog nati koyon. Solian nilan mubad dun, miktalun og gapu' non nog, "'?Olo og balan niu mubad nog nati nami koyon Tinumabal ilan nog, "Ngon og kobalan nog"³⁴ ".Kounutan dun

Dadi, inoit nilan og nati koyon ditu' ni Isus,³⁵ mangka nilan onigoy nog glogdoy nilan og tolinting non mangka nilan posokoyoy si Isus dion.³⁶ Dangan

mongabat. Tibua, pigdanog nilan dosop ion bu so-
lapsolapoy mangka nilan dondagoy muli' nog
da'idun mipitang non. ¹² Dadi, dinondag non nosop
og kotolu mangoy mongabat. Tibua, ma' nitu' dosop
og piginang nilan dianon mangka nilan ion bu-
.gowoy

Dadi, miktalu' og gapu' nog glupa' koyon nog, " ¹³
'Olo gidoy og pondayan ku? Ma' nini og pondayan
ku! Popongoyon ku og bata' u ditu' nog kololaman
'ku po' tingala pogodaban nilan pa ion
Tibua, dangan mitongow nilan og bata' non " ¹⁴
koyon, mikpoksitalu' ilan nog, 'Koyon na, og bata'
nog gapu' nog glupa' koni. Bunu'on ta ion bagun da
ita na og mokakod nog glupa' non koni.' ¹⁵ Dadi,
pigloguyud nilan ditu' sog molayu' mangka nilan
".bunu'oy

Dadi, ma' long ni Isus dun, "Olo gidoy og
gondunon nog gapu' nog glupa' koyon dianilan?
¹⁶ Ongoyon non pomunu'oy og minaksa koyon
mangka non bogoyoy og glupa' non koyon dia sog
".len gotowanan

Og gotowanan koyon nog minginogog dia ni Is-
us, dangan midongog nilan og talu' non koyon,
mikponabal ilan nog, "Polosili le og ma' nion koy-
"!on

Dadi, pigbontayan ilan ni Isus mangka non ilan ¹⁷
sakoy nog, "Dadi, bila ma' nitu' buan, olo ma gidoy
og poksabut niu sog sinulat kitu' dia sog Kitab nog,
'Og batu kitu' nog mosolag nog pigbongkis nog po-
longimung nog baloy, miimung tanan nog bololaga'
nog polongkapan sog glam non.' ¹⁸ Simasima og
ombuksak sog batu koyon molupot nododa' og
glawas non. Bu ain sop og kolobu'an nog batu koy-
".on, ompusat og glawas non dun

Og sak pa'ali sog kopogbayad nog buis

Matiu 22:15-22, Mark 12:13-17

Dangan ion ma' nion, og polopanadanan nog bo- ¹⁹
tad nog bansa Hudyu bu og mokokotas nog bo-
liananan koyon, moleg ilan bosia mukpa' dia ni Isus
nog sododu'un po' misabut nilan nog ilan pigdolilan
ni Isus koyon. Tibua, ondi' nilan dosop minang po'
mondok ilan sog kodokolan nog gotowanan koyon
dion. ²⁰ Dadi, piktima'anan nilan si Isus bu tinumin-
dan ilan nog gotowog nog balu'balu' muktantu ilan,
po' og pondayan nilan bagun nilan mosa'ut si Isus
bianan sog talu' non mangka nilan ion uokiloy dia
sog baya' nog gubernador. ²¹ Dadi, miksak og go-
towanen koyon dia ni Isus nog, "Polopanad, ko-
sunan nami nog og piktalu' mu koyon bu og pokpon-
adon mu koyon dianami modulus. Bu kisunan nami
dosop nog ondi' a mogbigya' nog gotow. Bu og pik-

kobogolalan dion sog bonua koyon, piksopian nilan
bosia munu' si Isus. ⁴⁸ Tibua, da'idun og bianan ni-
lan dun po' glam nog gotowanan koyon dion mingi-
.nongog mahatul dia sog gustalan non

Sinak nilan og piktitudan nog baya' ni Isus

Matiu 21:23-27, Mark 11:27-33

Ongon gondow non, si Isus mikpanad dia sog **20**
gotowanan sog Baloy nog Poktomuyan koyon
dia sog Mikpongon bu migustal pa'ali sog Gomba'is
nog Guksugan. Solian non mokpanad, og mokoko-
tas nog boliananan, bu og polopanadanan nog bo-
tad nog bansa Hudyu, asta og kobogolalan dion, mi-
nangoy ilan dion ni Isus ² mangka ilan poksak nog,
"Olo og baya' mu moginang nog ma' nion koyon? Bu
"?sima migbogoy nog baya' koyon dianika
Tinabal non ilan nog, "Sakan ku dosop amu. Talu' ³
niu dianakon ⁴ sima og migbogoy nog baya' dia ni
Jan nog Polomunyang nog momunyang nog go-
"?towanen? Og Mikpongon ta' otawaka og gotow
Dadi, miksinaksakoy ilan, nog ilan bu ilan bog olo ⁵
og tabal nilan sog sak ni Isus koyon. Ma' long nilan
dun, "Bila ini tolu'on ta nog dia tidu sog Mikpongon
og baya' ni Jan, tobalon non ita nog iduma buan on-
da' ita ma tud dianon? ⁶ Tibua, bila sop tolu'on ta
nog tidu dia sog gotow og baya' non koyon, gomon-
sunoy og gotowanan koni dini mokpogbuat ilan
mangka nilan ita botuoy. Po' og tud nilan si Jan, ion
og polomolatas nog talu' nog Mikpongon." ⁷ Dadi,
tinumabal ilan nog ondi' nilan kosunan bog ain mik-
.tidu og baya' non koyon

Dadi, miktalu' sop si Isus nog, "Bila ma' nitu', ⁸
ondi' u sop posunon dianiu bog sima og migbogoy
dianakon nog baya' nog mokopoginang u nog ma'
".nini koni

Og pononggi'an pa'ali sog gotowanannog mi- naksa nog glupa'

Matiu 21:33-46, Mark 12:1-12

Tubus nion, miguksug nosop si Isus nog len ⁹
pononggi'an sog gotowanan koyon dion. Ma' long
non dun, "Ongon og gotowog nog togo lupa' nog pimul-
lanan non nog bolagon nog ngalan non og paras.
Tubus nitu', piaksa non sog gotowanan, mangka ion
panow sog len bonua. ¹⁰ Dangan minatong na og
tang nog pongupu'on na og bunga nog pomulan
non koyon, dinondag non sala kotow sosoligan non
mangoy mongabat nog bahagi' non ditu' sog go-
towanen kitu' nog minaksa nog pomulan non koy-
on. Tibua, dangan ion minatong ditu', pigdanog nog
gotowanan koyon mangka nilan dondagoy muli'
nog da'idun tanan og mipitang non. ¹¹ Tubus nitu',
dinondag non nosop og len sosoligan non mangoy

polompung nog mitongow non mikpogliga'. Iningolanan ni Muses og Pogbaya' nog ion og poktomuyon kitu' ni Abraham, ni Isak, bu ni Jakub Og ma'ana nog tinalu' non kitu', og Mikpongon, " 38 kona' ion og poktomuyon nog ain minatoy, suga'id non, ain og totubu'. Po' ain og gotow nog dia non, og ".glam nilan totubu'

Dadi, og duma polopanadanan nog botad nog 39 bansa Hudyu mikpoktalu' nog, "Polopanad, misugat tokodoy og tabal nika koyon!" 40 Bu da'idun na ginu-milu' moksak mokpuli' dianon

Og sak pa'ali sog Kristu

Matiu 22:41-46, Mark 12:35-37

Tubus nion, miksak si Isus dia sog 41 polopanadanan koyon nog botad nog bansa Hudyu nog, "Olo gidoy og poktolu'on koyon nog og Kristu nog ion og pangkat ni Dabid? 42 Saka dia sog bobatan nog sinulat ni Dabid ma' nini og tinalu' dun, 'Og Pogbaya' miktalu' dia sog Kounutan ku, ingkud a sog dapit glintu u 43 asta imungon ku og ban-†'.taanan mu nog gindogan nog botis mu Dadi, bila si Dabid, iningolanan non ma og Kristu 44 nog Kounutan non, olo ma og kipongkatoy ni Dabid "?dianon

Og gustalan pa'ali sog polopanadanan nog botadnog bansa Hudyu

Matiu 23:1-36, Mark 12:38-40

Sonuk nog glam nog gotowanan mokinongog 45 dia ni Isus, miktalu' ion dia sog sulunggu'anan non nog, 46 "Pokpotubud amu dia sog polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu po' loliagon ilan monapot nog ponopoton nog molambak bila mokpanowpanow ilan po' moleg ilan pogodaban bu golunon nog gotowanan bila dia ilan sog kosompagan. Bu bila dia ilan sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu, kolegan nilan dia ilan pingkudoy sog ginkudan nog mokokotas nog gotow. Bu ma' nitu' dosop bila dia ilan sog kologya'an. 47 Bu ginang nilan moglimbung dia sog balulibunanan bagun nilan malap og gakodanan nilan. Tubus nitu', bila mogyakin ilan, popoyaton nilan tokodoy po' balu'balu' molongas ilan da nog gotow. Tibua, sog gunan nog gondow, ombogat tokodoy og polihala' nog Mikpon-".gon dia sog gotowanan koyon nog ma' nion

Og bogoy nog balulibun sog Mikpongon

Mark 12:41-44

Dangan tinumingag si Isus, mitongow non og 21 doyahananan solian nilan mokponulod nog bogoy nilan dia sog pokto'gu'an nog bogoy sog

panad mu dumalan dia sog polomotadon nog gle-gan nog Mikpongon. 22 Dadi buan, mogbayad ita ta' "?nog buis dia ni Sisar otawaka ondi'

Tibua, kisunan ni Isus bog olo og punan nilan 23 koyon moksak. Dadi, tinabal non ilan nog, 24 "Potongowoy niu dow akon nog sin. Sima og glodawan nog tinagu' dia sog sin koyon? Bu sima og ngalan nog "?sinulat koyon dion

".Long nilan dun, "Si Sisar ma 25 Miktalu' si Isus nog, "Dadi, bogoy niu dia ni Sisar ain dianon. Bu bogoy niu dosop dia sog Mikpongon ".ain dianon

Dadi, og gotowanan koyon, ondi' nilan kopogo- 26 lapsobapan si Isus dia sog kodokolan nog gotowanan bianan sog talu' non. Bu sabap sog kisobu'an ilan dun, da' ilan pokopogonekonek nog .tabal ni Isus koyon

Og sak pa'ali sog kopokpotubu' nog gotowanan tidu matoy

Matiu 22:23-33, Mark 12:18-27

Ongon sadusiuanan dion minangoy moksak di- 27 tu' ni Isus. Og gotowanan koyon ondi' ilan tumud nog ongon motubu' tidu matoy. Dadi, miksak ilan dia ni Isus nog, 28 "Polopanad, ma' long nog sinulat kitu' ni Muses dianita nog bila sala kopogduayan nog matoy og glaki non nog saka da'idun og bata' nilan, sumboy og balulibun koyon pogduoyon nog pimikitan non bagun da bila mogbata' ilan, mimung da ma' nog bata' nilan nog glaki non kitu' tigana'. 29 Ati, ongon pitu kotow mogilug nog lunsan laki. Og gulangbata' koyon dianilan migduoy nog saka minatoy nog da' ilan pa pogbata'. 30 Tubus nitu', pigduoy nosop nog dumapit sog gulangbata' 31 og balulibun koyon saka minatoy nosop nog da' ilan pa pogbata'. Tubus nitu', pigduoy nosop ion nog kotolu. Asta mipogduoy non og pitu kotow pomogilug koyon nog mikpomatoy ilan saka da' ilan pogbata'. 32 Da' ion kobon, og balulibun koyon minatoy dosop. 33 Dadi, bila matong gondow nog potubu'on og gotowanan tidu matoy, sima ma og glaki nog glibun koyon saka og pitu kotow koyon mikobian mogduoy "?dianon

Tinumabal si Isus nog, "Og gotowanan numun 34 koni dini sog dunya glibun laki mokpogduoy. 35 Tibua, sog binaya' nog gondow, ain og patut potubu'on nog Mikpongon tidu matoy, ondi' ilan na mokpogduoy 36 po' mama' ilan na nog moloikatanan nog Mikpongon po' ondi' ilan na matoy. Bu sabap nog pitubu' ilan na nog Mikpongon tidu matoy, mimung ilan na nog gombata'anan nog Mikpongon. 37 Po' minsan si Muses mokotaksi' nog ngon og motubu' tidu matoy. Po' kobon nitu', sinulat non og talu' nog Mikpongon nog midongog non dia sog

bogayan ku da amu nog kotoan bagun amu moto tumabal dianilan, bagun da og minanta kitu' daniu, di' nilan amu kontuan. ¹⁶ Bu sog tang koyon, minsan og mokogulang niu, bu og putupusodanan niu, bu og pigoloanan niu, bu og pakasibata'anan niu, ilan tanan og mogdang daniu dia sog gukum. Bu og duma daniu pomunu'on nilan tanan. ¹⁷ Bu pokongitan amu nog glam nog gotowanan sabap sog kopokokunut niu dianakon. ¹⁸ Tibua, onda'idun da minsan sobalu si'oy og buk niu og mogla'at. ¹⁹ Sa'an popagon niu og kopongandol niu po' bila mokogaga ".amu, malap niu og kotubu' nog da' kopus non

Pidonsama' ni Isus tumalu' og kopogla'atnog koliwagan bonua nog Jerusalem

Matiu 24:15-21, Mark 13:14-19

Bu ma' long sop ni Isus dun, "Bila motongow niu ²⁰ na nog og Jerusalem poglibutan na nog sundaluanan nog banta nilan, dion kosunan niu na nog og bonua koyon dali' na lo'atoy. ²¹ Bu sog tang koyon, ain og mikpogonong kitu' sog bonua nog Judia, sumboy mokpolaguy ilan na sog kobukidan. Bu ain og mikpogonong sog koliwagan bonua nog Jerusalem, sumboy lumuas ilan na. Bu ain sop dia sog glowasan, sumboy di' ilan na sumolod puli'. ²² Po' ion non ion og pigolong kitu' nog posinsa og kotumanan nog sinulat kitu' dia sog Kitab. ²³ Sog tang koyon, kololatlolat ain bodosanan bu ain og tigubata' po' ngon og kolumbketan nilan. Po' landu' og sinsaan dia sog bonua koni sabap sog poliha-la' nog Mikpongon dia sog gotowanan koyon. ²⁴ Bu og duma dianilan pomunu'on bianan sog kalis. Bu og duma pomihagon mangka pitangoy sog glam nog bonuaanan sog gliwag nog dunya. Bu og Jerusalem poglogekon na nog gotowanan nog kona' Hudyu, asta motoktub na og kopogbaya' nilan sog ".bonua koyon

Og kopokpuli' nog Binata' sog Kilawan

Matiu 24:29-35, Mark 13:24-31

Ma' long sop ni Isus, "Bu ongon og gin- ²⁵ danananan nog kosobu'sobu' dia sog gondow, dia sog bulan, bu dia sog bitunanan. Bu ain dia sog glu-pa'an, ngon og binonsaan nog mosusa bu kondokan sabap sog doguk nog nabok sog dagat nog landu' na koluksang. ²⁶ Bu og gotowanan sog tang koyon, kowa'an ilan nog tulik sabap sog gondok nilan po' mosusa ilan bog olo gidoy og kodoksu'an nog mokpogdatong koni sog dunya. Po' minsan og gondow bu og bulan bu og bitunanan, moksop na og botang nilan. ²⁷ Sog tang koyon, motongow nilan og Binata' sog Kilawan posungu' matong mogunut dia sog gi-

Mikpongon nog dia sog Baloy nog Poktomuyon koyon. ² Bu mitongow non dosop og balulibun nog miskinan tinumulod nog bogoy non dia sog Mikpongon golaga' nog dua' lad sin. ³ Dadi, miktalu' si Isus nog, "Tolu'on ku daniu, og binogoy nog balulibun koyon labi pa dia sog bogoy nog duma gotowanan koyon dion. ⁴ Po' og doyahananan koyon, sa'an mikobogoy ilan po' ngon dianilan. Tibua, og balulibun koyon, tinipot non mogbogoy og glam nog ".sukatan non

Og gindanan nog gimpusan nog gondow

Matiu 24:1-14, Mark 13:1-13

Ongon dumaanan ni Isus dion nog pigdolit nilan ⁵ og Baloy koyon nog Poktomuyan nog landu' na kolongas og bantuk non po' pimotangan nog batu koyon nog mokpogdilapdilap bu pingdo'itdo'itan nog pimogoy nog gotowanan dia sog Mikpongon. ⁶ Dadi, miktalu' si Isus nog, "Og glam nog mitongow niu koyon, ngon gondow non, minsan solabuk si'oy og polongkapan non koyon nog batu, da'idun nododa' mosama' dun dia sog kibotangan koyon po' glam ".non koyon motipot pomoktugban Dadi, miksak og gotowanan koyon dia ni Isus ⁷ nog, "Polopanad, nanu gidoy ion kotuman? Bu olo og gindanan dun nog posungu' na motuman og "?pigolong mu koyon Tinumabal si Isus nog, "Pokpotubud amu bagun ⁸ amu di' kolimbungan. Po' modakol og matong nog gomiton nilan og ngalan ku. Tolu'on nilan nog ilan dow og Kristu. Bu moktalu' ilan dosop nog minatong na og tang nog dali' na bungkas. Tibua, na' amu tokodoy mogunut dun. ⁹ Bu bila ongon og modongog niu nog mogbunu' bu og sasow, na' amu kondokan dun po' og glam non koyon sumboy nododa' ".mian pa poguna. Tibua, kona' pa ion og doksu'an Bu long pa ni Isus dun, "Og binonsaan mokpog- ¹⁰ bunu' ilan bu ilan. Bu og pigdotu'an mantu dosop sog len pigdotu'an. ¹¹ Bu ongon dosop mian nog mosikad nog glinug, bu og gunus, bu og mosakit sog ainain nog bonua. Bu modakol og kosobu'sobu' bu kondokondok nog gindanan nog motongow tidu .sog glangit Tibua, mangka si'oy datong og glam nog pogo- " ¹² longon ku koni, pongukpa'an amu mangka solapso-lapoy. Tubus nitu', mangka nilan amu pitangoy sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu po' ukumon nilan amu bu kolobusuoy. Pitangon nilan dosop amu dia sog kodotu'ananan bu gubernadoranan sabap sog kopokokunut niu dianakon. ¹³ Bu koyon og bianan niu mokopoguksug nog Gomba'is nog Guksugan dianilan. ¹⁴ Tibua, sog da' pa datong og tang koyon, popagon niu og pomikilan niu. Bu na' amu mosusa bog olo og tabal niu dianilan. ¹⁵ Po'

*Og ma'ana non, matoy ilan si'oy, og glimukud nilan mota- †
.bang da*

Minangoy si Judas mogupakat ditu' sog mokokotasnog boliananan

Matiu 26:14-16, Mark 14:10-11

Tubus nitu', og sala kotow sog sopulu' bu dua' su-³ langgu'anan ni Isus koyon nog si Judas Iskariot, sinongonan ni Kindagow.⁴ Dadi, minangoy si Judas sog mokokotas nog boliananan bu dia sog kounutananan nog polongipat nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Inangoy non ilan upokato toy bog olo og bianan non muakil dia ni Isus dianilan.⁵ Dadi, dangan midongog nog gotowanan koyon og talu' ni Judas, mikpogda'da' ilan, bu piksolobukan nilan nog tindanan nilan ion.⁶ Bu dangan sinumangu' na si Judas dun, pingontongan non nog pondayan bagun non muakil si Isus dianilan nog .mondod di' kosunan nog gotowanan

Og gimpusan ni Isus bu og sulanggu'anan non-mogadap moglobungan

Matiu 26:17-25, Mark 14:12-21, Jan 13:21-30

Dadi, minatong og gondow nog kologya'an nilan⁷ koyon nog Pan Nog Da' Potulinoy. Bu og gondow koyon, momalas ilan dosop nog nati nog bilibili nog sinimpan dia sog ginang nilan koyon nog ngalan non Liniusan.⁸ Dadi, sinugu' ni Isus og dua' kotow sulanggu' non nog si Piter bu si Jan, nog mangoy ilan moksimpan nog globungan nilan nog .iningolanan nilan Liniusan
Dadi, miksak ilan nog, "Ain nika ma ami⁹ "?dondagoy moksimpan nog globungan koyon Tinumabal si Isus nog, "Bila matong amu sog¹⁰ koliwagan bonua koyon, ongon lumumpak dianiu nog glaki pokpisan nog ba'ing. Bu pogunut amu sog baloy nog ain solodan non.¹¹ Bu mangka niu talu' sog gapu' nog baloy koyon nog, 'Og Polopanad miksak bog ain dow og dugu kitu' nog poglobunganan nilan nog sulanggu'anan non sog gondow nog Liniusan?'¹² Bu potongowon non da dianiu og mosolag nog dugu dia sog ditas nog baloy koyon sog kodua' lengkat non. Sagad na og glam non ditu' og botangan niu nog globungan. Ditu' niu pogasip og glam".non

Dadi, mipanow og sulanggu'anan koyon bu mi-¹³ tongow nilan dodad' og glam nog piktalun' ni Isus kitu' dianilan. Dadi, pigasip nilan og globungan koyon .nog iningolanan nog Liniusan

Miglobungan na si Isus ilan nog sulanggu'anan non

Matiu 26:26-30, Mark 14:22-26, 1 Korintu 11:23-25

Dangan miglobungan ilan na, si Isus ilan nog so-¹⁴ sugu'onanan non, mikpongadap ilan na dia sog du-

nampol, bu dunut landu' silow og kotas nog baya' non.²⁸ Dadi, bila moktolipun na motuman og glam nog piktalun' u koni dianiu, simpan niu og pomikilan niu bu pogloliag amu po' dali' amu na gowonoy nog ".Mikpongon

Tubus nitu', miguksug nosop si Isus nog²⁹ pononggi'an dianilan, "Pikil niu polo'ma og kayu koyon nog ngalan non og igera, bu asta glam nog kayuanan.³⁰ Bila motongow niu nog migbogudawon na, kosunan niu na nog dali' na og timpu podos.³¹ Domikian dosop nog bila motongow niu na og glam nog piktalun' u koni mituman na, kosunan niu .nog dali' na datong og kopogdatu' nog Mikpongon Po' tolu'on ku dianiu, mangka si'oy kotipot po-"³² matoy og gotowanan numun koni, motuman na og glam nog piktalun' u koni dianiu.³³ Og glangit bu glu-pa'an solianlian da, tibua, og talu' u moksampoyu- ".mul nododa'

Sumboy mongmohilat

Bu miktalu' sop si Isus nog, "Pokpotubud amu³⁴ tokodoy bagun og pikilan niu di' moit sog glioliag nog dinunya, mama' nog moglangulangu, otawaka kosusa nog kotubu' niu. Po' bila matong og gondow nog matong u, gomonsunoy kotokowan amu dun, mama' nog mitaban amu nog giman.³⁵ Po' og gondow koyon matong nododa' sog glam nog gotowanan sog gliwag nog dunya koni.³⁶ Sa'an sumboy kobon non pongmohilat amu mangka amu pogyakim bagun amu bogayan nog Mikpongon nog pagas moglogaga nog glam nog posungu' koyon matong, bu bagun amu dosop mokopongadap dia ".sog Binata' sog Kilawan
Dadi, gondow gondow si Isus mokpanad dia sog³⁷ Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Bu bila gobi, ditu' ion pogonong sog bulud nog Olibu.³⁸ Bu og gotowanan sop, mosolom ilan ditu' sog Baloy nog Poktomuyan mangoy monginongog nog gusta- .lan ni Isus

Migupakat ilan pa'ali sog kobunu' nilan dia ni Isus

Matiu 26:1-5, Mark 14:1-2, Jan 11:45-53

Sog tang koyon, dali' na datong og kolo-²² gya'an nog bansa Hudyu nog ngalan non Pan Nog Da' Potulinoy bu og kodua' ngalan non og Liniusan.² Og mokokotas nog boliananan bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, kobon non monontong ilan nog pondayan nilan bagun nilan ombunu' si Isus po' mondok ilan mokpogulek og .gotowanan

datu' mongukum dia sog sopulu' bu dua' pangkat ni
".Apu' Israel

Pidonsama' ni Isus tumalu' nog sonsingan ion ni Piter

Matiu 26:31-35, Mark 14:27-31, Jan 13:36-38

Tubus nion, miktalu' si Isus dia ni Piter nog, ³¹
"Simun, pokinongog a. Si Kindagow tinugdak nog
Mikpongon sumisig daniu po' bagun kosunan bog
sima og mosiboy. ³²Tibua, pigyokinan ku ika Simun,
dia sog Mikpongon nog ondi' ombolong og tud mu.
Tibua, gumuya' si'oy og kopongandol mu, sog tang
nog mokpuli' a dianakon, pongimogonoy mu og ko-
".pongandol nog pigilugananan mu koni
Tinumabal si Piter nog, "Kounutan ku, unungan ³³
ku nododa' ika minsan si'oy sog kolobusuan asta
".sog kopotayan

Tinabal ion ni Isus nog, "Tolu'on ku dianika ³⁴
Piter, mangka si'oy poktukala' og manuk bombus,
tolu kali mu na akon sonsingoy nog di' mu akon kilo-
".laan

Tubus nion, sinakan ni Isus og sulunggu'anan ³⁵
non koyon nog, "Sog dinondag u kitu' amu om-
panow nog pigondi'an ku amu mokpitang nog sin,
bu og togu'an nog balan, bu og pongyapak, kion-
"?da'an amu ta' nog minsan olo
"!Sokali' ilan tinumabal, "Onda' ma
Dadi, miktalu' si Isus, "Motud ion. Tibua, numun ³⁶
koni miksop na. Dadi, ain daniu nog togo sin otawa-
ka togo togu'an nog balan, sumboy pitangon non bi-
la ompanow. Bu ain daniu nog da'idun og kalis non,
sumboy poksalyu non og glogdoy non bagun pa
mokosaluy nog kalis. ³⁷Po' tolu'on ku daniu nog
sumboy motuman dianakon og sinulat kitu' sog
Kitab nog, 'Sinunu' ion dia sog mokolaton nog go-
tow.' † Po' og sinulat kitu' pa'ali dianakon, posungu'
".na motuman

Tubus nitu', miktalu' og sulunggu'anan koyon ³⁸
".nog, "Kounutan, ongon og dua' buk kalis nami dini
"!Dadi, tinumabal si Isus, "Pada na

Minangoy mogyakin si Isus sog bulud nog Olibu

Matiu 26:36-46, Mark 14:32-42

Tubus nitu', linumuas si Isus mangka angoy sog ³⁹
bulud nog Olibu po' ma' nitu' og kiloyaman non. Bu
og sulunggu'anan non migunut dianon. ⁴⁰Dangan
minatong ilan sog bulud koyon, miktalu' si Isus di-
anilan nog, "Pogyakin amu bagun amu ondi'
koyuba'an." ⁴¹Mangka ion angoy sog molayu'layu'
lomon lomon mosampot lobakoy nog batu mangka
inglu'ud mogyakin nog, ⁴²"Ama', somo' mosu'at da

lang koyon. ¹⁵Miktalu' si Isus dianilan nog, "Ma' ni-
ni lo' og glegan ku tokodoy nog mangka u si'oy
kosinsa, mogadap ita pa poguna kuman nog dulang
koni nog Linius. ¹⁶Tolu'on ku daniu, nog ondi' u
na kuman dun mokpuli' tontal da nog di' motuman
og tantu ma'ana nini ditu' sog pigdotu'an nog
".Mikpongon

Inimud ni Isus og saguk koyon dion bu posolo- ¹⁷
matoy sog Mikpongon mangka ion poktalu' dianilan
nog, "Tabuk niu ini mangka niu pogbobahagi'. ¹⁸Po'
tolu'on ku daniu, nog ondi' u na minum nini
mokpuli' tontal da di' matong og pigdotu'an nog
".Mikpongon

Mangka non nosop imudoy og pan koyon bu ¹⁹
posolomatoy sog Mikpongon mangka non pomi-
takoy bu pomogoyoy dianilan kobon non moktalu'
nog, "Koni og glawas u nog bogoyon ku nog
poglokot daniu. Inang niu ini nog pomondoman niu
".dianakon

Bu ma' nitu' dosop, dangan mitubus ilan ²⁰
moglobungan, inimud non nosop og saguk kitu'
mangka poktalu' nog, "Og saguk koni og tanda' nog
bogu pasad nog Mikpongon daniu bu og dugu' u
nog ombuyus miimung og pagon non dia sog
kobo'isan niu. ²¹Tibua, og gotow kitu' nog posungu'
muakil dianakon sog gla'at, migadap ami kuman
numun kitu'! ²²Po' og Binata' sog Kilawan matoy
nododa' po' ma' nitu' og baya' nog Mikpongon.
Tibua, kondokondok tokodoy og doksu'an nog go-
".tow koyon nog mongula'at dianon
Dadi, mikpoksinsakoy ilan bu ilan bog sima ²³
.gidoy ion og pogolongon non koyon

Migagow ilan bog sima motas dianilan

Tubus nitu', mikpoksusi og sulunggu'anan non ²⁴
koyon bog sima dianilan mimung og motas. ²⁵Dadi,
miktalu' si Isus dianilan nog, "Og kodotu'an nog
kona' Hudyu, pogbaya'an nilan og pigotowan nilan.

Bu ain og mikpogbaya' kitu', ginolal nilan og dili
glawas nilan nog Musiba' nog Pakasi non. ²⁶Tibua
amu, na' amu moglogiling dianilan. Suga'id non, ain
og motas daniu, sumboy ion ma' nog kongudan sog
glam non. Bu ain og moglokounutan, sumboy ion
ma' nog sosugu'on. ²⁷Po' sima buan og motas, og
kinuman otawaka og migdulang koyon dianon? Mo-
tas nododa' ain og kinuman. Tibua akon, dini u nog
mikologad u daniu. ²⁸Po' amu og minunung di-
anakan sog glam nog glogon nog kibianbianan ku.
²⁹Dadi, bogayan ku amu nog baya' moglokounutan
mama' dosop nog binogoy nog Gama' u dianakon
nog baya' moglokounutan ³⁰bagun amu da
mokadap dianakon kuman bu minum dia sog pigdo-
tu'an ku. Bu mingkud amu dosop sog gingkudan

baloy koyon, miktagun og gotowanan sog titonga' mangka ilan pongingkud dion po' minalang ilan. Si Piter sop koni mikpolani dion mangka ampu' mingkud monalang dianilan. ⁵⁶ Ongon og sala kotow glibun og sosoligan dion. Dangan mitongow non si Piter nog minampu' dion, pigimotimot non ion mangka poktalun' nog, "Og gotow koni, og duma ".dosop nog inukpa'an koyon Tibua, si Piter minonsing nog, "Kona' bole! Di' u ⁵⁷ ".tanan ion kilolaan Da' kobon, mitongow nosop ion nog len gotow ⁵⁸ bu tinolu'an dosop ion nog, "Ika si'oy, og duma a "!modosop nilan "!Tibua, tinumabal si Piter nog, "Kona' u bole Da' nosop ion kobon, ongon nosop gotow nog di- ⁵⁹ noksol non tumalu' dia ni Piter nog, "Ain sog motud, og gotow koni, og duma non nododa' po' salu bonua "lilan nog gotow Galili Tibua, tinumabal nosop si Piter nog, "Tolu'on ku ⁶⁰ dianika, da'idun tokodoy og sinisabut u nog poktolu'on mu koyon!" Sintak non, sonuk pa ni Piter moktalu', gomonsunoy miktukala' og manuk. ⁶¹ Dadi, tinontong mogdayun ni Isus si Piter bu migbangmata ilan. Bu kilobotan mogdayun ni Piter og glam nog tinalu' ni Isus kitu' dianon nog, "Mangka si'oy poktukala' og manuk bombus, tolu kali mu na akon sonsingoy nog di' mu akon kilolaan." ⁶² Dadi, linumiu si Piter mangka poglulad

Sinolapsolap nilan si Isus

Matiu 26:67-68, Mark 14:65

Og gotowanan koyon nog migipat dia ni Isus, ⁶³ sinolapsolap nilan ion mangka nilan pokposokitoy. ⁶⁴ Bu binunti nilan ion mangka nilan sakoy, "Atuk mu dow buan bog sima og sinumuntuk koyon dianika!" ⁶⁵ Bu miglologinis pa nog tompola' og gininang .nilan dia ni Isus

Si Isus piadap dia sog polongukumanan

Matiu 26:59-66, Mark 14:55-64, Jan 18:19-24

Dangan migboloma' ion, og kobogolalan nog ⁶⁶ bansa Hudyu, bu og mokokotas nog boliananan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, miglumpuk ilan. Bu si Isus pinitang sog sungu'an nilan, mangka nilan ion poksumodiaoy nog, ⁶⁷ "Talu' "!mu bog motud ta' doda' nog ika og Kristu Tinumabal si Isus nog, "Bila tolu'on ku dianiu, ondi' amu da tumud dun. ⁶⁸ Bu bila sakan ku amu, ondi' niu dosop akon tobalon. ⁶⁹ Tibua, moktolipun numun kitu', og Binata' sog Kilawan pingkudon na ion dia dapit sog glintu nog Pogbaya' nog ion di' ".kobotukan

dianika, na' mu na akon pobianon sog sinsaan ku koni posungu'. Tibua, sumboy kona' og glegan ku og motuman, suga'id non, og glegan mu." ⁴³ Bu og moloikat tidu sog Mikpongon tinumua' dion mongimagon dianon. ⁴⁴ Sabap sog kobogat nog susaan non koyon, posisaya' ion ponamal mogyakin boya'an mikpoktolong tanan og gulas non mama' nog dugu'. ⁴⁵ Dangan migbuat ion tidu mogyakin, mikpuli' ion ditu' sog sulanggu'anan non bu mitongow non ilan nog mikponulug sabap sog glupugan nilan momikil nog susaan nilan koyon. ⁴⁶ Dadi, miktalu' si Isus nog, "Iduma ion mokponulug amu ma? Pogbuat amu na mangka amu pogyakin bagun amu ".ondi' koyuba'an

Og kukpa' dia ni Isus

Matiu 26:47-56, Mark 14:43-52, Jan 18:3-12

Sonuk pa ni Isus moktalu', mikponua' na og ⁴⁷ modakol nog gotowanan. Bu og sala kotow sog sopulu' bu dua' sulanggu'anan ni Isus nog ngalan non si Judas, og minulu' dia sog gotowanan koyon. Bu miglandan ion mokpolani dia ni Isus mangka non olokoy. ⁴⁸ Tibua, sinakan ion ni Isus nog, "Judas, bianan ta' sog galok mu koyon og kopongula'at mu "?dia sog Binata' sog Kilawan Dangan mitongow nog dumaanan ni Isus og po- ⁴⁹ sungu' koyon inangon dianon, miksitalu' ilan nog, "Kounutan, olo ma' nini, ponigbason nami na ilan nog kalis nami koni?" ⁵⁰ Bu og sala kotow dianilan tinigbas non og sosoligan koyon nog kounutan nog boliananan dion boya'an misikpoy tanan og tolinga .non dapit sog glintu Dadi, miktalu' si Isus nog, "Pada na!" Bu kobon ⁵¹ ni Isus mikap nog tolinga nog glaki koyon, bu kiuli'an doma Tubus nion, tinolu'an ni Isus og mokokotas nog ⁵² boliananan, bu og kounutananan nog polongipat nog Baloy nog Poktomuyan, bu og kobogolalan koyon dion nog minangoy mukpa' dianon nog, "Og polongla'ug u ta' nog mangoy amu dini nakon nog mokpogoit amu poma nog kalisanan bu og bobombalanan? ⁵³ Gondow gondow mokunul ita dia sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, saka da' niu poma akon ukpa'oy ditu'? Tibua, koni minatong na doda' og tang po' mogbaya' pa og baya' nog ".kodoloman

Sinonsingan ni Piter si Isus

Matiu 26:57-58,69-75, Mark 14:53-54,66-72, Jan 18:12-18,25-27

Tubus nion, inukpa'an nilan na si Isus mangka ⁵⁴ nilan pitangoy ditu' sog baloy nog kounutan nog boliananan. Bu miguyukuyuk si Piter dia sog binaya' non. ⁵⁵ Dangan minatong ilan sog glomalomaan nog

tangon nilan mokpuli' si Isus ditu' ni Pilatu. ¹² Bu miktolipun sog gondow koyon, si Herod ilan ni Pilatu nog migbanta bosia, miglokopia na

Si Isus piadap nosop dia ni Pilatu

Matiu 27:15-26, Mark 15:6-15, Jan 18:38-19:16

Dangan minatong ilan ditu' ni Pilatu, pilumpuk ¹³ non og mokokotas nog boliananan, bu og kobogolalan nog bansa Hudyu, bu og gotowanan, ¹⁴ mangka ion poktalu' dianilan nog, "Koni, inoit niu dini nakon og gotow koni mangka amu poktalu' nog ion dow og piksobapan nog sa'an misasow og gotowanan dun. Dadi, sinakan ku ion kopia sog sungu'an niu. Tibua, onda'idun motongow u sog sumbungan niu dianon nog komotudan ion dun. ¹⁵ Bu minsan si Herod ma' nitu' dosop. Sa'an pipuli' non dini nami og gotow koni. Dadi, og gotow koni, da'idun miinang non nog patut ion bunu'on. ¹⁶ Suga'id non, tugdakon ku ion nog pogdonogon ion tibua ".mangka u ion na poluasoy

Giap matong og kologya'an koyon nog ¹⁷] iningolanan nog Liniusian, ongon sala kotow og kinolobusu nog poluasoy. ¹⁸ Tibua, og gotowanan koyon mikpoglongag ilan moglogapis nog, "Bunu' mu ion! Poluas mu si Barabas dianami!" ¹⁹ (Si Barabas, sa'an ion mikolobusu po' ion og miglokounutan moksasow sog koliwagan bonua koyon bu (.mikobunu'

Tibua, si Pilatu, og kolegan non bosia nog polua- ²⁰ son si Isus. Dadi, pinuli'an non mogbubut dianilan.

²¹ Tibua, posisaya' nilan tanan posikadoy og kogpoglogapis nilan nog, "Kudus mu ion! Kudus mu "ion

Tubus nion, sog kotolu kali non, miktalu' nosop ²² si Pilatu nog, "Iduma? Olo buan og sala' nog minang nog gotow koni? Akon, ondi' u ion tokodoy kotongowan nog sala' nog boya'an patut ion bunu'on dun. Dadi, tugdakon ku nog pogdonogon ion mang- ".ka ion poluasoy

Tibua, og gotowanan koyon posisaya' nilan ²³ tanan posikadoy og gapis nilan nog sumboy ion kuduson. Dadi, sabap sog da' ilan na lota' moglogapis ²⁴ mipikil ni Pilatu nog tugdakon non na dianilan og glegan nilan koyon. ²⁵ Dadi, piluas non dianilan og gotow kitu' nog kounutan moksasow sog bonua koyon bu mikobunu' po' ma' nitu' og pigbubut nilan, mangka non uokiloy si Isus dia sog ain .glegan nilan kitu' dianon

Si Isus linansang sog kudus

Matiu 27:32-44, Mark 15:21-32, Jan 19:17-27

Dadi, pinitang nilan lumiu si Isus posungu' sog ²⁶ glowasan nog koliwagan bonua koyon. Sintak nilan

Dadi, og gotowanan koyon mikpoglongag ilan ⁷⁰ moksak nog, "Bila ma' nitu' buan, og Bata' a buan "?nog Mikpongong Tinumabal si Isus nog, "Ma' nog tinalu' niu koy- ".on

Dadi, mikpoktalu' og gotowanan koyon nog, ⁷¹ "Onda'idun na kobalan ta nog duma pa taksi' po' "!midongog ta na og dili talu' non

Si Isus piadap dia ni Pilatu

Matiu 27:1-2,11-14, Mark 15:1-5, Jan 18:28-37

Tubus nitu', og glam nog mikpoglumpuk koyon dion mikpogbuat ilan mangka nilan pitan- ²³ goy si Isus ditu' ni Pilatu. ² Dangan minatong ilan ditu', sinumbung nilan ion. Ma' long nilan dun, "Inukpa'an nami og gotow koni po' pinulu'an non og gotowanan sumimoy dia sog botad nami bu pigondi'an non ilan mogbayad nog buis dia ni Datu' Sisar. Bu long non dun, ion dow og Kristu nog ".Tinondu' nog Mikpongong Mogdatu' Dadi, sinakan ni Pilatu si Isus nog, "Motud ta' ³ "?nog ika og datu' nog bansa Hudyu Tinumabal si Isus nog, "Mama' nog tinalu' mu ".koyon

Dadi, si Pilatu miktalu' dia sog mokokotas nog ⁴ boliananan koyon bu dia sog kodokolalan nog gotow nog, "Da'idun mitongow u nog motud og sumbun- ".gan niu koyon dianon

Tibua, tinogol nilan da itu' dianon nog, "Og go- ⁵ towanan sog gliwag nog Judia misasow sabap sog pikpanad non. Miktolipun ion ditu' sog Galili asta ".midopot dini sog Jerusalem koni

Si Isus piadap dia ni Datu' Herod

Dangan midongog ni Pilatu og ma' nion koyon, ⁶ sinak non dianilan nog si Isus og gotow Galili ta'. ⁷ Dadi, dangan kisunan non nog si Isus dia misakup sog pigdotu'an ni Herod, dinondag non mogoit si Isus ditu' ni Herod. Po' kitangan nog ditu' dosop ion .sog Jerusalem

Dangan mitongow ni Herod si Isus, kisu'atan ⁸ tokodoy ion dun po' miobon na nog pongosamon non ion nog maktongow ilan ni Isus. Po' sabap sog midongog non pa'ali dia ni Isus, dodomaan non nog motongow non ion moginang nog ginang nog kosobu'sobu'. ⁹ Dadi, modakol og sak ni Herod dia ni Isus. Tibua, da' ion tabal. ¹⁰ Bu dion dosop og mokokotas nog boliananan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu, bu minamal ilan moksumbung pa'ali dia ni Isus. ¹¹ Dadi, si Herod bu og sundaluanan non, pigwanwan nilan si Isus bu pogundaundaoy mangka nilan posolugoy nog ponopoton nog datu' mangka non dondagoy nog pi-

nion? Di' a ta' mondok dia sog Mikpongon nog ita migbatuk og koukuman dianita? ⁴¹ Saka ion, da'idun tokodoy og miinang non nog molaton. Tibua ita, og gininang koni dianita og tumbas ini nog kohinan-
".gan ta
Tubus nion, miktalu' og gotow koyon dia ni Isus ⁴²
nog, "Isus, pikil nika da akon su'usa bila matong a
".na ditu' sog pigdotu'an mu
Dadi, tinabal ion ni Isus, "Tolu'on ku dianika, ⁴³
gondow koni mokunul ita ditu' sog pogonongan ki-
".tu' nog landu' kolongas

Og kopatoy ni Isus

Matiu 27:45-56, Mark 15:33-41, Jan 19:28-30

Midopot tasondow, migdolom og tibuk nog ⁴⁴
bonua asta ginonga' monog gondow. ⁴⁵ Po' og gon-
dow onda' silow. Bu og ponopoton kitu' nog
modikpol nog bolot sog Baloy nog Poktomuyan dia
sog Mikpongon, mibogyang poginonga'. ⁴⁶ Bu si Is-
us miktalu' nog mosikad nog, "Ama', uokilon ku na
dianika og glimukud u!" Miluksad tibua og talu' non
.koyon, mitoktus ion
Og kounutan sop nog sundaluanan koyon, dan- ⁴⁷
gan mitongow non og bianbian nog kopatoy ni Isus
koyon, mikopoksanglit ion dia sog Mikpongon,
mangka ion poktalu' nog, "Motud doda' midulus og
gotow koni!" ⁴⁸ Dangan mitongow nog glam nog go-
towanen koyon nog miglumpuk mogbantoy dion og
bianbian koyon, mikponguli' ilan kobon nilan mok-
sampak nog gigdob nilan kobal nog susaan nilan.
⁴⁹ Tibua, og glam nog gotowanen nog mikosun dia
ni Isus asta og kolibunanan kitu' nog mik-
pogunutan dianon tidu pa sog Galili, mikpogin-
dog ilan sog molayu'layu' mogbantoy nog glam nog
.bianbian koyon

Og kolobong dia ni Isus

Matiu 27:57-61, Mark 15:42-47, Jan 19:38-42

Bu ongon sala kotow dion og ngalan non si ⁵⁰
Jusep. Ion si'oy og polongukum dosop og sakup nog
gukum nog bansa Hudyu. Omba'is ion nog gotow
bu midulus. ⁵¹ Da' ion solabuk nog gupakat nilan
koyon bu kohinangan nilan koyon. Bu migdodama
ion nog pigdotu'an nog Mikpongon. Ditu' ion mik-
tidu sog Arimatea nog sakup nog bonua nog Judia.
⁵² Inangoy non pogbubutoy ditu' ni Pilatu og
bangkoy ni Isus. ⁵³ Dadi, inangoy non polusoy og
bangkoy ni Isus koyon dia sog kudus bu putusoy
nog bulus, mangka non botangoy og bangkoy koyon
sog globong kitu' nog donsama' na linuangan nilan
dia sog pampang nog da'idun pa linobong dun. ⁵⁴ Og
gondow koyon gondow Dyoma'at. Mogboloma' ion
.og Gondow nog Pogulali

ompanow, mitongow nilan si Simun nog gotow Siri-
ni tidu sog bukid posungu' sog Jerusalem. Gi-
nanggut nilan mangka nilan popisanoy nog kudus
bu podunutoy dia sog binaya' ni Isus. ²⁷ Bu modakol
og gotowanen mikpogunutan dianon, bu asta og koli-
bunanan nog mikponglangos dianon. ²⁸ Bu liningoy
ni Isus og kolibunanan koyon mangka non ilan
tolu'oy nog, "Amu, kolibunanan dini sog Jerusalem,
na' niu akon longosan. Suga'id non, kosusa amu nog
glawas niu bu gombata'anan niu. ²⁹ Po' ongon gon-
dow non, mokpoktalu' amu nog mogda' da' og koli-
bunanan kitu' nog da' sibon pogbata' bu da' sibon
pogdudu'oy. ³⁰ Sog gondow koyon, mokpoktalu' og
gotowanen dia sog kodungusan nog, 'kodigbun
amu dianami!' ³¹ Bila ininang ma nog gotowanen og
ma' nini koni sog sonuk nog kayu milow pa, olo gi-
doy og mogandun dun sog gunanunan koyon bila
".migangu na

Ngon dosop dua' kotow og mokolaton og koki- ³²
nangan non nog sunu'on nilan munu' dia ni Isus.

³³ Dangan minatong ilan sog bonua koyon nog
iningolanen og Bakuk nog Gulu, dion nilan kinudus
si Isus, bu asta og dua' kotow kitu' nog mokolaton
og kohinangan nilan. Og sala kotow dia dapit sog
.glintu, sala kotow sop dia dapit sog bibang
Tubus nion, miktalu' si Isus nog ma' nini, "Ama', ³⁴
ompunoy mu ilan po' onda' nilan kosunoy og gini-
".nang nilan koni

Tubus nion, pigbobahagi' nilan og ponopoton non
.koyon bianan sog moglogindanan
Bu og kodokolan nog gotowanen koyon dion, ³⁵
mikpogindog ilan mogbantoy bu og kobogolalan
koyon pigwanwan nilan ion. Ma' long nilan dun,
"Mitabang non og duma gotow. Dadi, bila motud
nog ion doda' og pinili' kitu' nog Mikpongon nog
Kristu, tontongon ta bog kotobangan non ta' doda'
"!og dili glawas non

Bu mikpolani dianon og sundaluanan koyon ³⁶
mangka nilan ion pogwanwanoy bu tinulunan nilan
ion nog glanggow ³⁷ kobon nilan moktalu' nog, "Bila
motud nog ika doda' og datu' nog bansa Hudyu, to-
"!bangoy mu dow buan og glawas mu
Bu ongon sinulat nog pitapok sog kudus dia sog ³⁸
ditas nog gulu non nog ma' nini, "Koni og Datu' nog
".Bansa Hudyu

Tubus nion, og sala kotow kitu' molaton og koki- ³⁹
nangan non nog pidopa sog kudus, pigwanwan non
si Isus. Long non dun, "Kona' ta' nog ika dow og
Kristu? Bila motud, tobangoy mu dow buan og dili
".glawas mu asta ami

Tibua, og sala kotow koyon, pimang non og duma ⁴⁰
non koyon nog, "Iduma moktalu' a ma nog ma'

Dia sog dalan posungu' sog Emaus

Mark 16:12-13

Og gondow koyon, ngon og dua' kotow dianilan¹³ mipanow posungu' sog bonua nog Emaus. Og bonua koni moglamlam sopulu' bu sala kilumitru og glayu' non tidu sog Jerusalem.¹⁴ Solian nilan koyon ompanow, og pigobitobitan nilan pa'ali sog glam nog bianbian ni Isus.¹⁵ Sintak nilan koyon mogabitabit, sina'ut ilan ni Isus mangka dolagan dianilan.¹⁶ Tibua, onda' ion pokpokilala dianilan Minginongogan ion dianilan nog, "Olo lo' ma og¹⁷ "bitan niu koyon nog solian niu ompanow Dadi, migindog ilan nog bayu'bayu'anan nilan misusa.¹⁸ Og sala kotow koyon nog og ngalan non si Kleopas miktalu' dianon nog, "Sala mu da bayu' og doksa' sog Jerusalem nog onda' pokosun pa'ali sog ".bianbian kitu' sog timpu koni Long sop ni Isus dun, "Iduma? Olo buan og¹⁹ "pogolongon niu koyon Dadi, tinumabal ilan nog, "Og pa'ali dia ni Isus nog ion og gotow Nasaret. Ion og polomolatas nog talu' nog Mikpongon nog og talu' non bu ginang non bolokatan dia sog motaan nog Mikpongon bu sog glam nog gotowanan.²⁰ Tibua, og mokokotas nog boliananan bu og bogolalanan nami, pigdang nilan ion dia sog gukum nog bagun og koukuman dianon bunu'on. Bu kinudus nilan ion asta matoy.²¹ Tibua, migdodama ami bosia dianon nog ion og tumabang dia sog bansa Israel. Bu doma, og gondow koni kotolu ondow non na tidu minang og glam non koyon.²² Bu ngon pa doma og kisobu'an ami dun pa'ali sog guksugan nog dumaanan nami nog kolibunanan. Po' dangan minangoy ilan ditu' sog linobongan dia ni Isus komun dali'ondow,²³ da' nilan na kotongow og bangkoy non. Minangoy ilan moguksug dianami nog, ongon dua' buk moloikat nog Mikpongon nog mikpotongow dianilan bu miktalu' nog si Isus mitubu' na puli'.²⁴ Dadi, ongon dumaanan nami nog minangoy sog globong kitu' bu mitongow nilan nog mama' doda' nog guksugan nog kolibunanan kitu'. Tibua, da' nilan ion koton- ".gow ditu' Miktalu' si Isus nog, "Astaga! Landu' amu doda'²⁵ kologon posobutan bu di' amu mosompun tud nog piktalu' nog glam nog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon kobon nitu'.²⁶ Po' og Kristu koni, sumboy nododa' ion mosinsa poguna mangka non si'oy kotabuk og kotas nog baya' mogdatu' sog glam nog gotow."²⁷ Tubus nion, inustal ni Isus dianilan og glam nog sinulat sog Kitab pa'ali dianon nog tinolipunan dia sog sinulat ni Muses bu sog glam .nog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon

Bu og kolibunanan koyon nog mikpogunut dia ni⁵⁵ Isus tidu sog Galili, mikpogunut ilan dosop dia ni Jusep mangoy lumobong dia ni Isus. Dadi, mitongow nilan ain ion tinagu' bu og bayu'bayu' nog kolobong dianon.⁵⁶ Tubus nitu', minuli' ilan mangka ilan poksimpan nog pogomut bu og glana momut. Tibua, dangan minatong og Gondow nog Pogulali, .minulali ilan po' inunut nilan og botad

Mitubu' si Isus tidu matoy

Matiu 28:1-8, Mark 16:1-8, Jan 20:1-10

Dangan migdali'ondow nog moglogondow **24** Duminggu, og kolibunanan koyon, minangoy ilan ditu' sog binotangan nog bangkoy ni Isus. Bu pinitang nilan og piksimpan nilan kitu' nog pogomut.² Dangan minatong ilan dion, mitongow nilan og batu kitu' nog piktimping nog globong ni Isus, nog linilid na.³ Bu dangan sinumolod ilan, mitongow nilan nog da' na dia og bangkoy ni Isus kitu'.⁴ Dadi, sonuk nilan koyon mogindog nog kisobu'an ilan, gomonsunoy pa ongon dua' kotow kolokian nog mikpoglamag og ponopoton nilan nog minindog sog molani nilan.⁵ Dadi, sabap sog gondok nilan koyon dun, mikpongomba' ilan sog glupa'. Tibua, og kolokian koyon miktalu' nog, "Iduma ponontongon niu ma og gotow nog totubu' sog globong?⁶ Onda' ion dini po' mitubu' ion puli'. Poktitukoy niu og talu' non kitu' dianiu kobon nog ditu' pa ion niu sog Galili nog,⁷ og Binata' sog Kilawan, sumboy uokilon dia sog gongkoman nog gotowanan nog bolodusaon bu kudasoy asta matoy. Tibua, sog ".kotolu ondow non motubu' da ion mokpuli' Dadi, ugat nilan pa kolobotoy og tinalu' non kitu'.⁸ ⁹ Bu dangan minuli' ilan tidu sog globong ni Isus, inuksugan nilan og glam nog kibianbianan nilan koyon dia sog sopulu' bu sala bu sog duma sulangu'anan non.¹⁰ Og miguksug koni dun dia sog sosugu'onanan non si Maria Magdalena, si Jana, bu si Maria nog gina' ni Jems, bu asta og duma nilan pa nog kolibunanan.¹¹ Tibua, og gotowanan koyon, onda' ilan tud dun po' og guksugan nilan koyon, balu' nog gotowanan koyon dun, sagya da pigimungimung.¹² Tibua, si Piter, dangan midongog non og guksugan koyon, migdayun ion mogbuat mangka gobok posungu' sog linobongan kitu' dia ni Isus. Bu dangan minatong ion ditu', sinolip non mogdayun. Tibua, da'idun og mitongow non, lual da og saput kitu' nog putus nog glawas ni Isus. Dadi, minuli' ion nog kisobu'an bog olo og bianbian koyon .on

Solian non koyon moktalu' dun, pitongow non ⁴⁰ og komotanan non bu og botisanan non. ⁴¹ Tibua, da' ilan pa tud dun po' sabap sog miksagot og piki-lan nilan nog gloliag bu kisobu'an ilan. Dadi, miksak si Isus dianilan nog, "Ongon ta' misimpan niu dini nog ponganon?" ⁴² Bu binogayan nilan doma ion nog soda' nog milutu'. ⁴³ Dadi, tinabuk ni Isus mang-ka non kanoy dia sog sungu'an nilan koyon Tubus nion, miktalu' si Isus dianilan nog, "Og ⁴⁴ kibianbianan ku koni, ion non og tinalu' u kitu' dianiu kobon nog kopokunul ta pa, nog sumboy motuman og glam nog sinulat kitu' pa'ali dianakon nog sinulat ni Muses kitu', bu og sinulat nog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon, bu asta og sin-".ulat ni Dabid dia sog Salmu pa'ali dianakon Mangka ni Isus buka'oy og pomikilan nilan ⁴⁵ bagun nilan mosabut og ma'ana nog glam nog tinalu' nog Mikpongon kitu' nog sinulat dia sog Kitab. ⁴⁶ Ma' long non dun dianilan, "Sinulat dia sog Kitab nog og Kristu, sumboy nododa' mosinsa. Tibua, sog kotolu ondow non, motubu' ion mokpuli' tidu matoy. ⁴⁷ Bu sumboy ustalon bianan sog ngalan non dia sog glam nog binonsaan moktolipun dini sog Jerusalem, og kopoglila' bu og kopongampun nog dusaanan. ⁴⁸ Amu og monaksi' nog glam nini. ⁴⁹ Bu popongoyon ku daniu og pinasad nog Gama' u nog bogoyon non daniu. Dadi, pogbagad amu dini sog koliwagan bonua nog Jerusalem koni asta tu-".mona' daniu og Bolakat nog Mikpongon

Miktolabang si Isus sog glangit

Mark 16:19-20, Piginang 1:9-11

Tubus nitu', inoit ni Isus og sulanggu'anan non ⁵⁰ koyon ditu' sog molani nog Betani mangka non ogotoy og komot non dianilan po' popiaon non ilan. ⁵¹ Sonuk non koyon mokpopia dianilan, ginonatan non ilan po' piiknat na ion sog glangit. ⁵² Tubus nion, tinamuy nilan ion mangka ilan uli' sog Jerusalem nog landu' og da'da'an nilan. ⁵³ Bu kobon non mangoy ilan dia sog Baloy nog Poktomuyan po' moksanglit ilan dia sog Mikpongon

Bu dangan dali' ilan na datong dia sog gongayan ²⁸ nilan koyon, si Isus migbalu'balu' nog moglandan pa sog gunan. ²⁹ Tibua, tinogol nilan ion monggat. Long nilan dun, "Dini a na nami po' gobi na." Dadi, .migunut ion dianilan Dangan migadap ilan na kuman, inimud ni Isus ³⁰ og pan mangka non posolomatoy sog Mikpongon, mangka non pomotioy bu bogoyoy dianilan. ³¹ Dadi, mibuka' og tinontongan nilan bu ugat nilan pa ion kilolaoy. Tubus nitu', mibolong na ion dia sog tinontongan nilan. ³² Bu migabitabit ilan nog, "Sa'an poma landu' og da'da'an ta kobon non kitu' mogabitabit dianita sog dalan bu mogustal nog talu' nog ".Mikpongon dia sog Kitab Dadi, migbuat ilan mangka ilan pokpuli' mog- ³³ dayun sog Jerusalem. Bu kidotongan nilan ditu' og sopulu' bu sala bu duma gotowanan nog mikpoglumpuk dion. ³⁴ Bu og gotowanan koyon, mikpoktalu' ilan sog dua' kotow koni nog, "Motud doda' nog mitubu' puli' og Kounutan ta kitu' po' mikpotongow tanan ion dia ni Simun." ³⁵ Dadi, og dua' kotow koni piguksugan nilan dosop sog glam nilan koyon dion og kibianbianan nilan sog dalan bog olo migandun kokilala nilan dia ni Isus. Po' kini-lala nilan ion bianan sog kopomoti non nog pan

Mikpotongow si Isus dia sog sulanggu'anan non

Matiu 28:16-20, Mark 16:14-18, Jan 20:19-23, Piginang 1:6-8

Sonuk nilan koyon moguksug pa'ali sog bian- ³⁶ bian nilan kitu', gomonsunoy pa, dion na ion pogindog sog titonga' nilan bu miktalu' ion nog, "Kotikna' ".mongon daniu Tibua, kiondokan ilan tokodoy po' balu' nilan ³⁷ dun og mitongow nilan koni og molimatoy non. ³⁸ Dadi, miktalu' ion dianilan nog, "Iduma kondokan amu ma bu mogdua'dua' ma og pikilan niu? ³⁹ Ton-tong niu polo'ma og komotanan ku bu og botisanan ku. Ion non ini, akon! Tuyok niu polo'ma bagun niu kosunan nog akon, kona' u doda' og molimatoy. Po' og molimatoy, da'idun og gungod non bu og tulan ".non. Di' ma' nog mitongow niu koni dianakon

Jan

Og Piuna Talu' pa'ali sog Gomba'is nog Guksugan nog Sinulat ni Jan

Og libru koni nog sinulat ni Jan, og mokposun nog si Isus, iningolanan ion nog Talu' nog Mikpongon nog da' kopus non nog miktimaluy gotow mangka ion duma mogonog dini nita. Sa'an sinulat ni Jan og guksugan koni, bagun ain og mogbasta dun, tumud ilan nog si Isus og pinasad kitu' nog Polonabang. Ion og .Bata' nog Mikpongon, bu biantan sog tud nilan dianon kobogayan ilan nog kotubu' nog da' kopus non Tidu ni Jan tolu'on nog si Isus og Talu' nog Mikpongon, piguksugan non og gininisan nog piginang ni Isus nog kosobu'sobu' boya'an mitantu nog si Isus doda' og pinasad kitu' nog Polonabang sog gotowanan, bu ion og Bata' nog Mikpongon. Tubus nitu', piguksugan non dosop bog olo doda' og pilanta' dia sog gininang non kitu' nog kosobu'sobu'. Bu tinalu' dosop dini nog ngon gotowanan nog tinumud dianon, bu ngon dosop og duma sinumusi bu ompok ilan tumud dianon. Sog kopituluanan 13-17, mikuksug pa'ali sog glolaman ni Isus dia sog sulanggu'anan non, bu og pondolo'isogan non dianilan sog gobi kitu' nog kukpa' dianon. Sog gimpusan, sinulat ni Jan pa'ali sog koukuman dia ni Isus, og kopatoy non, og kopotubu' dianon .tidu sog patoy, bu og kopokpotongow non dia sog sulanggu'anan non tidu ion motubu' puli' Migustal si Jan nog og kotubu' nog da' kopus non, og bogoy da nog Mikpongon biantan dia ni Isukristu nog ion og Dalan, og Motud, bu og Kotubu'. Ain tumolima' dia ni Isus, kobogayan ilan nog kotubu' nog da' kopus non

.Og bokna nog gustalan non, 1:1-18 .1

.Si Jan nog Polomunyang bu og mikuna nog sulanggu'anan ni Isus, 1:19-51 .2

.Og piginang ni Isus dia sog kodokolan nog gotowanan, 2:1-12:50 .3

Og gimpusan nog tang non ditu' sog Jerusalem bu sog glumibut nog gimbolayan koyon dion, .4
.13:1-19:42

.Og kopotubu' dia ni Isus tidu sog patoy bu og kopokpotongow non sog gotowanan, 20:1-31 .5

Og gimpusan nog gustalan non, og kopokpotongow ni Isus sog sulanggu'anan non ditu' sog Galili, .6
.21:1-25

mud na bosia og glam nog gotowanan dun. ⁸ Si Jan, kona' non og pogolongon kitu' nog og Dolag. Suga'id non, ion sagya da minangoy mogustal pa'ali sog Dolag koyon. ⁹ Og tantu nog Dolag, ion non ion og minangoy dini sog dunya, og mokpodolag dia sog .pomikilan nog glam nog gotowanan Dadi, og Talu' koyon migonong dini. Bu minsan ¹⁰ si'oy og dunya miongon biantan dianon, og gotowanan dini sog dunya, onda' nilan ion kilolaoy. ¹¹ Minangoy si'oy ion sog dili bonua non, da' ion tobukoy nog salu bansa non. ¹² Tibua, glam nog ain tinumabuk dianon bu tinumud dia sog ngalan non, binogayan non ilan nog kopatut bagun ilan mimung nog gombata' nog Mikpongon. ¹³ Og kopogbata' dianilan ondi' mama' nog kopogbata' nog pogduoy, otawaka sagya glegan nog gotow, suga'id non, .biantan sog baya' nog Mikpongon

Og Talu' miktimaluy gotow

Sog tolipunan nog dunya, donsama' na og Talu' ¹
[†]. Og Talu' koni, ilan nog Mikpongon. Bu ion non nion og Mikpongon. ² Tidu pa sog tolipunan, og .Talu' koyon miksolabuk ilan na nog Mikpongon Og glam nog piongon miongon biantan dianon bu ³ da'idun og miongon nog kona' biantan dianon. ⁴ Dia non poktidu og kotubu' bu og kotubu' koyon og mokpodolag dia sog gotowanan. ⁵ Og Dolag koyon nog sinumilow dia sog modolom, ondi' nododa' .dagon sog modolom

Ongon gotow nog pipangoy nog Mikpongon, ⁶ ngalan non si Jan. ⁷ Sa'an ion pipangoy nog Mikpongon po' ustalon non dia sog gotowanan pa'ali sog Dolag koyon bagun da, biantan sog gustalan non, tu-

. Og pogolongon koyon nog Talu', ion non ion si Isukristu †

otawaka og polomolatas nog talu' nog Mikpongon
 "kitu', iduma buan momunyang a ma
 Dadi, tinumabal si Jan nog, "Akon, momunyang u²⁶
 nog gotow bianan sog tubig. Tibua, ongon sala ko-
 tow dion niu nog da' niu pa kilolaoy.²⁷ Ion non ion
 og tumondug kitu' dianakon nog minsan og gikot
 ".nog pongyapak non, di' u tanan patut mubad dun
 Og glam nini ditu' miinang sog koliwagan bonua²⁸
 nog Betani, ditu' sog dipag nog tubig nog Jurdan,
 .dia sog pimunyagan ni Jan nog gotowanan

Og Nati nog Bilibili tidu sog Mikpongon

Dangan migboloma' ion, mitongow ni Jan si Isus²⁹
 posungu' dianon. Dadi, miktalu' ion nog, "Kitu' da
 og pinonggi' kitu' sog Nati nog Bilibili nog binogoy
 nog Mikpongon nog pomolason sog dusaanan nog
 glam nog gotow sog dunya.³⁰ Ion non na ini og pigo-
 long u kitu' nog tumondug dianakon nog motas pa
 dianakon. Po' donsama' na ion sog da' u pa bota'oy.

³¹ Sog tigana', da' u ion kosunoy. Tibua, sa'an
 mimunyang u bianan sog tubig po' bagun pa ion ko-
 ".sunan nog bansa Israel

Ma' nini og gustalan ni Jan dun, "Mitongow u og³²
 Bolakat nog Mikpongon nog tidu sog glangit mama'
 nog kolopati tinumona' dianon bu da' na pokulog di-
 anon.³³ Onda' u ion kosunoy taman da da' u koton-
 gow og gindanan kitu' nog tinalu' nog dinumondag
 kitu' dianakon momunyang bianan sog tubig nog, og
 gotow koyon nog momunyang bianan sog Bolakat
 nog Mikpongon, motongow mu tumona' dianon og
 Bolakat nog Mikpongon nog di' na mokulog dianon.

³⁴ Dadi, mitongow u na bu kitoksi'an ku na nog ion
 ".non ini og Bata' nog Mikpongon

Og tigana' nog sulunggu'anan ni Isus

Dangan migboloma' ion, si Jan bu og dua' kotow³⁵
 sulunggu' non, ditu' ilan nosop.³⁶ Dangan mitongow
 non mian si Isus, miktalu' si Jan nog, "Kitu' da! Og
 ".Nati nog Bilibili kitu' nog miktidu sog Mikpongon
 Dadi, dangan midongog nog dua' kotow sulang-³⁷
 gu'anan non koyon, migunut ilan dia ni Isus.³⁸ Dan-
 gan linumingoy si Isus, mitongow non og dua' ko-
 tow koyon. Miksak ion nog, "Olo pokponontongon
 "?niu koyon

Tinabal nilan si Isus nog, "Rabi, ain ka
 (.migonong?" (Og ma'ana nog Rabi koni, Polopanad
 Tinabal ilan ni Isus nog, "Alung, pogunut amu di-³⁹
 anakon bagun niu motongow." Dadi, migunut ilan
 dianon bu mitongow nilan og pignonangan non koyon.
 Og kodatong nilan ditu' miliu na ginonga'
 monog gondow. Dadi, ditu' ilan na non minatuk so-
 .lianlian

Og Talu' kitu' miktimaluy gotow bu minampu'¹⁴
 mogonong dianita solianlian. Molitulungoy bu dia
 non og motud. Bu mitongow nami dosop og silow
 nog kotas nog baya' non nog mitabuk non nog tidu
 sog Gama' non, ion og Bata' nog Mikpongon nog
 .Boktung

Si Jan og migustal dia sog gotowanan pa'ali di-¹⁵
 anon. Pisikad non og talu' non nog, "Ion non ini og
 pigolong u kitu' nog tumondug dianakon nog labi
 pa kotas dianakon. Po' ion donsama' na sog onda' u
 ".pa bota'oy

Ondi' moglokobus og tulung non bu bianan ditu'¹⁶
 miksawadsawad tanan og popia non dianita.

¹⁷ Kobon nitu', bianan dia ni Muses, mitabuk ta og
 botad nog Mikpongon. Tibua numun koni, og tulung
 nog Mikpongon bu og motud nog pomali, motabuk
 ta bianan dia ni Isukristu.¹⁸ Da'idun pa sibon og
 mikotongow nog Mikpongon lual da og Bata' non
 nog Boktung nog miksolabuk ilan nog Gama' sog
 glangit. Ion og mikposun sog gotowanan pa'ali di-
 .anon

Og pomali ni Jan nog Polomunyang

Matiu 3:1-12, Mark 1:2-8, Luk 3:1-18

Ongon gondow non og kobogolalan nog bansa¹⁹
 Hudyu sog Jerusalem, dinondag nilan og bo-
 lianinan bu duma pangkatanan ni Apu' Lebi man-
 .goy moksak ditu' ni Jan bog sima doda' ion

Da' pogalangalang tumabal si Jan bu pilogdong²⁰

† ".non tumalu' nog, "Kona' u og Kristu

Dadi, miksak ilan nosop nog, "Bila kona' a og²¹

"?Kristu, si Iladya a ta'

".Tibua, tinabal non ilan nog, "Kona' u dosop

Dadi, bila ma' nitu', ika ta' buan og pogdodomaan"
 nami kitu' nog polomolatas nog talu' nog Mikpon-

"?gon

".Tinabal non ilan nog, "Kona' u dosop

Dadi, sog gimpusan miktalu' ilan, "Sima a ma²²
 buan? Posun mu dianami bagun nami dosop ompo-
 sun ditu' sog dinumondag kitu' dianami mangoy di-
 "?ni. Olo buan motalu' mu pa'ali dianika

Dadi, dangan tinumabal si Jan, ginamit non og²³
 tinalu' nog polomolatas kitu' nog si Isaya nog sinu-
 ,lat sog Kitab nog

Akon og moktawag ditu' sog bonua kitu' nog mol-"
 ogon pogonongan nog, 'Pologdong niu og bianan
 † ".nog Pogbaya' nog posungu' matong

Ongon sop dumaanan nilan nog parasiuanan²⁴

nog pipangoy moksak dianon.²⁵ Long nilan dun,
 "Bila kona' a og Kristu, bu kona' a dosop ni Iladya,

Og Kristu koni og Ginirik. Og ma'ana non og Pipangoy nog †
 Mikpongon Mogdatu' dini sog dunya. †† Isaya 40:3. Somo' ita
 .da, simpanon nilan pikilan nilan tumabuk dianon

Og kaing ditu' sog Kana

Tolu ondow golot non, ongon og kaing ditu' sog 2
 koliwagan bonua nog Kana, og sakup nog
 Galili. Og gina' ni Isus tinumua' sog kaing koyon.
 2 Si Isus bu sulunggu'anan non, pinosunan ilan
 dosop nog kaing koyon. 3 Dangan kinobus ilan nog
 ginumon, og gina' ni Isus miktalu' dianon nog, "Ki-
 ".nobus ilan nog galak
 Tinabal ion ni Isus nog, "Potiang mu pa akon bog 4
 ".olo ginangon ku po' da' pa datong og tang u
 Dadi, og gina' non miktalu' dia sog sosoli- 5
 gananan nog miglokologya'an koyon nog, "Ain
 ".tolu'on non dianiu inang niu
 Ongon gonom buk mokoluksang nog sibulan dia 6
 sog molani nilan koyon nog gomiton nog go-
 towanan dion bila moginang ilan nog pogbotadon
 nog gotow Hudyu kitu' nog mongugas. Og sibulan-
 ananan koyon kugatan mogliu sog pat otawaka
 gonom lata og solabuk dun. 7 Dinondag ni Isus og
 sosoligananan koyon nog pomonu'on nilan nog
 tubig og glam non. Dadi, pimonu' nilan nog tubig
 dia sog goktob nog baba' nog sibulananan koyon.
 8 Tubus nitu', miktalu' si Isus nog, "Saguk amu dun
 bu oit niu sog gotow nog migokbit nog kologya'an
 ".koni
 Dadi, migoit ilan nog tubig koyon 9 mangka nilan
 bogoyoy dia sog migokbit nog kologya'an koyon.
 Dangan kiinaman non og tubig koyon nog mikti-
 maluy galak, onda' non kosunoy bog ain miktidu og
 galak koyon. Tibua, kisunan da nog ain sinumaguk
 kitu' dun. Dadi, dangan ininaman non og galak koyon,
 sinabi non moglandan og glaki kitu' nog kinaing
 10 mangka non tolu'oy nog, "Kona' ta' nog bila ongon
 og kologya'an mama' nini, unanan ta dumulang dia
 sog gotowanan og galak kitu' nog omba'is, bu bila
 mokinum na glam nilan nog mahatul, mangka pa
 dulangoy nog galak kitu' nog di' tantu omba'is?
 Tibua ika, pibinaya' mu ma dumulang og omba'is
 ".koni tokodoy nog galak
 Koyon og tigana' gingyata' nog ininang ni Isus. 11
 Ditu' non ininang sog Kana, og sakup nog Galili.
 Bianan sog gininang non kitu', pitongow non na og
 kotas nog baya' non nog boya'an tinumud og su-
 langgu'anan non dianon. 12 Tubus nitu', dinumiksun
 si Isus bu gina' non, ilan nog pigilugananan non as-
 ta og sulunggu'anan non, ditu' sog Kapernaum. Bu
 .minguli'an ilan ditu' podali'

Og sala kotow sog dua' kotow kitu' nog 40
 mikodongog nog talu' ni Jan bu pogunut dia ni Isus,
 ion non si Andriu, og gilug ni Simun Piter.
 41 Sododu'un pinongow non og gilug non nog si
 Simun mangka non tolu'oy nog, "Mitongow nami na
 og Mesayas!" (Somo' ita da, og Kristu.) 42 Dadi, inoit
 non si Simun mangoy ditu' ni Isus. Dangan mina-
 tong ilan ditu' ni Isus, tinontong non si Piter mang-
 ka poktalun' nog, "Ika Simun, og bata' ni Jan, in-
 golanen ku ika nog Sipas." (Og Sipas koni sog
 † (.Inaramaik, ion non da og Piter

Inonggat ni Isus si Pilip bu si Nataniel

Dangan migboloma' ion, ininang na ni Isus og 43
 pikilan non kitu' nog mangoy ion sog probinsia nog
 Galili. Dangan minatong ditu', mitongow non si
 Pilip. Dadi, tinolu'an non nog, "Alung, pogunut a di-
 ".anakan
 Si Pilip og gotow Betsaida og salu bonua ni lo' 44
 Andriu bu si Piter. 45 Dadi, pinontong ni Pilip si
 Nataniel. Dangan mitongow non, pigobitan non di-
 anon nog, "Mitongow nami og gotow kitu' nog sinu-
 lat ni Apu' Muses dia sog Botad og pa'ali dianon. Bu
 sinulat dosop nog polomolatasanan kitu' nog talu'
 nog Mikpongon. Og ngalan non si Isus, og bata' ni
 "Jusep nog gotow Nasaret
 Dadi, miktalu' si Nataniel, "E! Nasaret? Ongon 46
 "?ta' og molongas nog moktidu sog Nasaret
 Dadi, ma' long ni Pilip dun, "Alung polo'ma, ongoy-
 ".on ta tontongoy
 Dangan mitongow ni Isus si Nataniel posungu' 47
 ditu' non, miktalu' ion nog, "Koni og tantu pangkat
 nog bansa Israel nog di' kotongowan nog di' mo-
 ".tud
 Dadi, miksak si Nataniel. "Olo lo' ma kisunoy mu 48
 "?dianakon
 Tinabal ion ni Isus nog, "Mitongow u ika sog
 silung nog kayu kitu' nog igera sog da' a pa ongg-
 ".toy ni Pilip dun
 Dadi, miktalu' si Nataniel, "Rabi, motud doda' 49
 nog ika og Bata' nog Mikpongon bu og Datu' nog
 "!bansa Israel
 Miktalu' si Isus nog, "Tinumud a ta' sabap sog 50
 talu' u nog mitongow u ika sog tondong nog kayu ki-
 tu'? Tolu'on ku dianika, mokotongow a pa nog labi
 pa dion nog kosobu'sobu'. 51 Tolu'on ku dianiu, nog
 motongow niu og glangit ombuka' bu og
 moloikatanan nog Mikpongon mongmonog monek
 ".ilan dianakon, og Binata' sog Kilawan

. Og Piter koni og Ginirik. Og ma'ana non, og batu †

Migabitabit si Nikudimus ilan ni Isus

Ongon og sala kotow parasiu og sakup nog 3
 kobogolalan nog bansa Hudyu, ngalan non si
 Nikudimus. 2 Ongon gobi, minangoy ion ditu' ni Isus
 mangka ion poktalu' nog, "Rabi, †† kisunan nami nog
 ika og polopanad nog dinondag nog Mikpongon
 mangoy dini, po' da'idun gotow og mokopoginang
 nog gingyata'anana mama' nog pinginang mu somo'
 ".da' ion dumaoy nog Mikpongon
 Dadi, tinumabal si Isus nog, "Tolu'on ku dianika, 3
 taman da og gotow ondi' bota'on mokpuli', ondi'
 non nododa' motongow og pigdotu'an nog Mikpon-
 ".gon
 Dadi, miksak si Nikudimus nog, "Olo og mogan- 4
 dun kobata' mokpuli' dia sog gotow nog saka mogu-
 lang na? Mokosolod pota' buan ion puli' sog tian
 "?nog gina' non
 Tinabal ion ni Isus nog, "Tolu'on ku dianika, nog 5
 da'idun gotow og mokampu' sog pigdotu'an nog
 Mikpongon bog da' da ion bota'oy bianan sog tubig
 bu Bolakat nog Mikpongon. 6 Ain og binata' nog go-
 tow, og gotow da. Bu ain og binata' bianan sog Bo-
 lakat nog Mikpongon, ion mimung nog bata' nog
 Mikpongon. 7 Dadi, na' a mosobu' bila tolu'on ku
 nog sumboy bota'on amu mokpuli'. 8 Po' ibalat da
 sog galu', og galu' koyon moyup sog ain glegan non.
 Modongog mu tibua og dogus non nog di' mu sunan
 bog ain miktidu bu ain posungu'. Ma' nitu' dosop og
 gotow bila bota'on bianan sog Bolakat nog Mikpon-
 gon. Ondi' non kosunan bog olo og ginandun di-
 ".anon
 Dadi, miksak nosop si Nikudimus nog, "Olo ma 9
 "?og gondunon dun
 Tinumabal si Isus nog, "Di' mu tanan kosunan 10
 saka motas a bosia nog polopanad sog bansa Is-
 rael? 11 Tolu'on ku dianika, miguksug ami nog ain
 kisunan nami bu tinumaksi' ami nog ain mitongow
 nami. Tibua, minsan si'oy ma' nitu', di' amu pa tu-
 mud nog gustalan nami. 12 Olo ma mogandun kotud
 niu bila ustalan ku amu pa'ali sog kinodiwata nog
 minsan og gustalan ku dianiu nog pa'ali sog kini-
 lawan, ondi' niu tanan tudon? 13 Da'idun mikangoy
 ditu' sog glangit, lual da og sala kotow nog miktidu
 .sog glangit. Ion og Binata' sog Kilawan
 Kobon nitu', ditu' sog bonua nog mologon" 14
 pogonongan, si Muses, tinumunag nog galang, bi-
 nantuk non ma' nog mamak mangka non tundokoy
 sog ditas bagun da, ain tinoktuk nog mamak, bila
 tumontong ilan dia sog tinundok kitu', kuli'an ilan
 dun. Domikian dosop ma' nitu', og Binata' sog Ki-

Si Isus minangoy sog Baloy nog Poktomuyan- dia sog Mikpongon

Matiu 21:12-13, Mark 11:15-17, Luk 19:45-46

Dangan dali' na datong og kologya'an kitu' nog 13
 gotow Hudyu nog ngalan non Linius, tinumukad
 si Isus sog Jerusalem. 14 Dangan minangoy ion dia
 sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan koy-
 on dia sog Mikpongon, dinotongan non dion og go-
 towanan nog mikpogdagangdagang nog sapi'anana,
 og bilibilianan, bu og kolopatianan, asta og polo-
 molosanan nog sin nog mikpongingkud ilan sog
 glomisahananan nilan. 15 Dadi, minalap si Isus nog
 tali. Inimung non nog bobadas mangka non pomu-
 gowoy og glam nog sapi'anana bu bilibilianan, bu pi-
 molituka' og glomisahananan nog boya'an mikpog-
 walak og sinanan nilan, 16 mangka non tolu'oy og
 gotowanan kitu' nog mikpogdagang nog kolopati
 nog, "Awa' niu dini og dogangananan niu koyon bu
 na' niu imungon nog tobu'an og Baloy nog Gama'
 u!" 17 Mipondom nog sulanggu'anana non koyon og
 sinulat kobon nitu' nog, "Landu' kopogastol u mogi-
 † ".pat nog baloy mu asta mogla'at u dun
 Dadi, og kounutananan nog bansa Hudyu koyon, 18
 linompang nilan mongambat nog gingyata'. Ma'
 long nilan dun, "Olo og ginggyata' nog ompoton-
 gow mu dianami nog togo baya' a doda' moginang
 "?nog mama' nini koni
 Sokali' tinumabal si Isus nog, "Goba' niu og 19
 Baloy nog Poktomuyan koni dia sog Mikpongon po'
 ".sog solod nog tolu'ondow pindogon ku mokpuli'
 Tinabal nilan si Isus, "Pat pulu' bu nom ton 20
 pogimungon og Baloy nog Poktomuyan koni mang-
 ka si'oy kodoksu', saka, moktalu' a nog pindogon
 mu ini mokpuli' sog solod nog tolu'ondow?"
 21 Tibua, og pigolong ni Isus koyon nog Baloy nog
 Poktomuyan dia sog Mikpongon, ion non og dili
 glawas non. 22 Dadi, dangan mitubu' si Isus tidu ma-
 toy, mipondom nog sulanggu'anana non og talu' non
 kitu'. Sabap ditu', tinumud ilan sog sinulat kobon
 nitu' dia sog Kitab pa'ali dianon bu tinumud ilan
 .dosop nog tinalu' non
 Dadi, kobon non pa'ali ditu' sog Jerusalem sog tang 23
 nog ginang nilan kitu' nog iningolanan Linius,
 modakol gotow og tinumud dianon sabap sog
 gingyata'anana nog ininang non. 24 Tibua, si Isus da'
 salig non dianilan po' kisunan non na og polomota-
 don nog glam nog gotow. 25 Di' si'oy tolu'on dianon
 nog gotow, donsama' non na kisunan bog olo og dia
 .sog pomikilan nog gotowanan

Og Rabi koni, og ma'ana non, og polopanad kitu' nog ††
 .modalom og sabut non nog sinulat dia sog Kitab

tu' dianon. Tibua, og gunung nog glaki koyon mogumati' tibua ion nog talu' nog glaki koyon. Bila modongog non og talu' non, loliagon ion dun. Akon si'oy, ma' nitu' u dosop nog mitoktub na og gloliag u. ³⁰ Po' sumboy kobon non mogdungag og bontugan non.

“Bu og gianakon sumboy nododa' moglokulang Ion og miktidu sog glangit, og motas sog glam” ³¹ non. Og gotowanan nog tidu dini sog dunya koni, dini ilan da goktob sog dunya koni. Bu og poglobiton nilan pa'ali dosop dini sog dunya koni. Tibua, ion og miktidu sog glangit, ion nododa' og motas sog glam non. ³² Bu mogustal ion pa'ali sog ain mitongow non

bu midongog non. Tibua, da' nilan tobukoy og gustalan non. ³³ Tibua, ain og gotow nog tinumabuk nog gustalan non, miimung ion nog tanda' nog og talu' nog Mikpongon motud doda'.

³⁴ Po' og dinondag koyon nog Mikpongon mangoy dini, ion og moktal' nog talu' nog Mikpongon po' binogayan ion nog Mikpongon nog Bolakat nog di' moglokobus. ³⁵ Og Gama' molalam sog Bata' non bu inuakil non dia sog gongkoman non og glam non.

³⁶ Dadi, simasima og tumud dia sog Bata' non, ion mokalap nog kotubu' nog da' kopus non. Tibua,

simasima ompok mokokunut dianon, ondi' ion mokalap nog kotubu' nog da' kopus non bu ondi' “.mokawa' dia sog polihala' nog Mikpongon

Og gotow Samaria nog glibun migabitabit ilan ni Isus

Dadi, midongog nog parasiuanan nog og **4** pimunyagan ni Isus modakol pa dia sog pimunyagan ni Jan bu modakol dosop og mikpogunut dianon. ² (Tibua og mimunyang koyon kona' ni Isus, suga'id non, og sulanggu'anan non.) ³ Dangan kisunan ni Isus og dongogan nog ma' nion, ginumonat ilan sog Judia mangka ilan pokpuli' sog Galili. ⁴ Mangka ilan si'oy pokodatong sog Galili, sumboy mian ilan pa sog probinsia nog Samaria Dangan midopot ilan sog Samaria, minapit ilan ⁵ sog bonua nog Sikar. Og Sikar koni molani sog glupa' nog binogoy ni Jakub kobon nitu' dia sog bata' non nog si Jusep. ⁶ Ditu' dosop og timba' ni Jakub. Dangan miglotuondow bonua, sabap sog glupugan non ompanow, miningkud si Isus sog molani nog timba' koyon. ⁷⁻⁸ Likud nog sulanggu'anan non koyon mangoy sumaluy nog tasondowan nilan, gomonsunoy pa ongon og glibun minangoy sumigob. Og glibun koyon og gotow Samaria. Dadi, miktalu' si Isus “.us dianon nog, “Pinum nika pa akon

Tinumabal og glibun koyon, “Iduma mongoni a ⁹ ma nog tubig dianakon nog saka ika og Hudyu a bu akon og gotow Samaria u?” (Po' og gotow Hudyu (.ompok ilan mogampu' nog gotow Samaria

lawan, sumboy dosop tundokon sog kudus mangka patoy ¹⁵ bagun da, ain og tumud dianon mokalap nog kotubu' nog da' kopus non. ¹⁶ Po' sabap sog landu' kosolag og glolaman nog Mikpongon sog glam nog gotow sog dunya, binogoy non og Bata' non nog

Boktung matoy bagun ain og tumud dianon, ondi' ion mokangoy sog kopatoy nog da' kopus non, suga'id non, mokalap ion nog kotubu' nog da' kopus non. ¹⁷ Po' og Mikpongon, da' non dondagoy og

Bata' non mangoy momolihala' dini sog dunya. Sugaa'id non, inangoy non ilan gowonoy tidu sog

dusaanan nilan. ¹⁸ Dadi, og gotowanan nog ain tumud dia sog Bata' non, ondi' ilan polihola'on. Tibua, og gotowanan nog ondi' tumud dianon, pinolihala' ilan na po' onda' ilan tud dia sog Bata' nog Mikpongon nog Boktung. ¹⁹ Mama' nini og kopomolihala' nog Mikpongon. Og Bata' non minangoy sog dunya

po' mogbogoy nog dolag dia sog pikilan nog gotowanan. Tibua, ompok og gotowanan dun. Og kolegan nilan og dolom po' mokolaton og kohinangan nilan. ²⁰ Po' og gotowanan kitu' nog moginang nog

molaton, mangit dia sog dolag bu ompok mokpolani dun bagun ondi' ompolanta' og kohinangan nilan

nog molaton. ²¹ Tibua, ain og gotow nog pinulu'an nog motud, mangoy na doda' ion dia sog kodolagan

bagun motongow nog og kohinangan non koyon, “.miunut non og glegan nog Mikpongon

Og gustalan ni Jan pa'ali dia ni Isus

Tubus nitu', si Isus bu og sulanggu'anan non ²² koyon minangoy ilan sog kobukidan nog Judia. Bu ditu' ilan pa migonongonong. Bu pimunyagan non pa og gotowanan ditu'. ²³ Bu si Jan si'oy mimunyang dosop ditu' sog bonua nog Aion, sog molani nog koliwagan bonua nog Salem po' modalom og tubig ditu'. Bu modakol og mikpogangoy nog gotowanan dion mokpogbunyang dia ni Jan. ²⁴ (Og tang koni da'

(.pa kolobusuoy si Jan dun Bu duma sulanggu'anan ni Jan, mikpoksusisusi ²⁵ ilan nog sala kotow Hudyu pa'ali dia sog botad nog bansa Hudyu nog ginang nilan nog gugas. ²⁶ Dadi, minangoy ilan ditu' ni Jan mangka ilan pogabit nog, “Rabi, kolobotan mu ta' og gotow kitu' nog duma mu nog pigolong mu dianami ditu' sog dipag nog tubig nog Jurdan? Numun koni ion mimunyang dosop bu modakol og gotowanan nog mikpogunut

”.dianon

Tinumabal si Jan nog, “Da'idun og gotow moki- ²⁷ nang nini bog da' da bogoyoy nog Mikpongon dianon. ²⁸ Minsan amu, kitoksi'an niu og tinalu' u kitu'

nog kona' u og Kristu. Suga'id non, akon og piuna mokposun pa'ali dianon. ²⁹ Ibalat da sog moglokaing, og glaki, ion og gapu' nog koingon ki-

Mikpongon Mogdatu' nog iningolanan og Kristu.
 ".Bila matong ion, ustalon non og glam non dianita
 Dadi, miktalu' si Isus nog, "Og pogolongon mu ²⁶
 ".koyon, akon, og duma mu koni mogabitabit

Mikpuli' na og sulanggu'anan ditu' ni Isus

Sog tang koyon, minatong og sulanggu'anan ²⁷
 non. Bu kisobu'an ilan nog migabitabit si Isus ilan
 nog glibun koyon. Tibua, onda'idun mikogonop
 moksak dia sog glibun koyon nog, "Olo og kolegan
 mu?" Bu da' nilan dosop kosak dia ni Isus nog, "Idu-
 "?ma mogabitabit a ma dia sog glibun koyon
 Dadi, ginonatan nog glibun koyon og togu'an ²⁸
 tubig non koyon mangka angoy sog gimbolayan
 koyon mangka non tolu'oy dia sog gotowanan nog,
²⁹ "Pogunut amu polo'ma dianakon. Ongoyon ta ton-
 tongoy og gotow kitu' nog tinalu' non dianakon og
 glam nog kohinangan ku. Kona' non ta' gidoy ion og
 pogolongon kitu' nog Kristu?" ³⁰ Dangan midongog
 nog gotowanan og talu' nog glibun koyon, migdali'-
 .dali' ilan mangoy ditu' ni Isus

Og likud nog glibun koyon nog da' dion, inong- ³¹
 gat ion kuman nog sulanggu'anan non. Ma' long ni-
 ".lan dun, "Rabi, kan ka na
 Tibua, tinabal non ilan nog, "Ongon da ³²
 ".ponganon ku nog ondi' niu kosunan
 Dadi, miksinaksakoy ilan nog, "Ongon ta' gidoy ³³
 "?og minatod nog ponganon non dini
 Dadi, miktalu' si Isus nog, "Og ponganon ku og ³⁴
 moginang nog glegan nog mikpopangoy kitu' di-
 anakon bu dumoksu' nog ginang non. ³⁵ Kona' ta'
 long niu pa dun nog pat bulan dona, matong na og
 timpu gumani? Tibua, tolu'on ku dianiu, tontong niu
 polo'ma og binalananan koyon. Omba'is ilan na go-
 nion. ³⁶ Og gotow koyon nog gumani, ion non ion og
 mokposabut kitu' dia sog gotowanan bagun ilan
 tumabuk dianakon. Og polonggani koyon
 mokotabuk da nog sugda non tidu sog Mikpongon.
 Bu ain gotow nog ginani non, mokotabuk nog ko-
 tubu' nog da' kopus non. Dadi, tiduan sog polomula
 asta sog polonggani, mansing ilan mokpogda'da'.
³⁷ Motud og ponolu'on kitu' nog, 'Ongon og polomu-
 la bu len dosop gumani dun.' ³⁸ Dinondag u amu gu-
 mani sog polayan nog kona' niu mimula dun, sug-
 a'id non, og len gotow. Bu numun koni, amu og
 ".mikogani nog pigulas sinsola'an nilan

Modakol og gotow Samaria nog tinumud dia ni Isus

Dadi, modakol gotow Samaria sog koliwagan ³⁹
 bonua koyon nog tinumud dia ni Isus sabap sog
 guksugan nog glibun kitu' nog kisunan dow ni Isus
 og glam nog kohinangan non. ⁴⁰ Dangan minatong

Tinumabal si Isus nog, "Somo' kisunan mu da ¹⁰
 bosia og bogoy nog Mikpongon, bu kilolaan mu og
 migbubut koni minum dianika, ika pa tanan bosia
 og ba'is mongoni dianon nog tubig. Bu ion og
 mokobogoy dianika nog tubig nog moksologan nog
 ".kotubu' dun

Ma' long nog glibun koyon dun, "Polopanad, ain ¹¹
 ka ma pokalap nog tubig koyon nog moksologan
 nog kotubu' dun? Po' og timba' koni landu' ko-
 dalom, bu da'idun og saguk mu dun. ¹² Labi a pota'
 dia sog mogulang nami kitu' nog si Jakub, og
 migbogoy nog timba' koni? Ion, asta gombata'anan
 ".non, bu potubu'onanan non, dini da pokponginum
 Dadi, tinumabal si Isus nog, "Simasima og ¹³
 minum nog tubig koni kuowon da mokpuli'. ¹⁴ Tibua,
 simasima og mokinum nog tubig koni nog bogoyon
 ku, ondi' nododa' kuowon. Po' og tubig koni nog bo-
 goyon ku mimung nog maktobud dianon og sologan
 ".nog kotubu' nog da' kopus non

Sokali' tinumabal og glibun koyon nog, ¹⁵
 "Polopanad, bila mogusoy da dianika, bogoyoy mu
 pa akon dun bagun u na di' kuowon, bu bagun u na
 ".ondi' mokpuli'puli' mangoy malap nog tubig dini
 Dadi, tinolu'an non og glibun koyon, "Angoy mu ¹⁶
 ".sabi og kodumanan mu mangka pokpuli' dini
 Tibua, tinumabal og glibun koyon nog, "On- ¹⁷
 ".da'idun og kodumanan ku

Miktalu' si Isus dianon nog, "Motud og talu' mu
 koyon nog da'idun og kodumanan mu. ¹⁸ Tibua, lima
 buk na tanan og glaki mu bu og glaki koyon nog du-
 ma mu mogampu' numun koni, kona' mu tanan og
 ".duoy. Sa'an motud doda' og talu' mu koyon

Miktalu' dosop og glibun koyon, "Polopanad, ¹⁹
 kisunan ku na nog ika doda' og polomolatas nog
 talu' nog Mikpongon! ²⁰ Og mokogulanganan nami,
 dini sog bulud koni miktamuy dia sog Mikpongon.
 Tibua, amu gotow Hudyu, long niu dun, sumboy di-
 ".tu' tomuyoy sog Jerusalem og Mikpongon

Dadi, miktalu' si Isus nog, "Tolu'on ku dianika ²¹
 nog tud a dianakon, ongon gondow non, bila og
 Gama' ta poktomuyon, onda' na dini sog bulud koni
 otawaka ditu' sog Jerusalem. ²² Amu og gotow

Samaria, miktamuy amu nog di' niu sunan. Tibua,
 ami gotow Hudyu, kosunan nami og piktamuy nami
 po' og tabang sog gotowanan dia poktidu sog bansa
 Hudyu. ²³ Tibua, posungu' na matong, bu minatong
 na tanan, nog og tantu nog polotamuy maktamuy
 sog Gama' bianan sog Bolakat non bu sog motud.
 Po' ma' nitu' og kolegan nog Gama' sog glangit nog
 ain maktamuy dianon. ²⁴ Po' og Mikpongon, ondi'
 motongow. Dadi, ain og tumamuy dianon, sumboy
 ".maktamuy bianan sog Bolakat non bu og motud
 Dadi, miktalu' og glibun koyon nog, "Kosunan ²⁵
 ku nog ongon gondow non, matong og Tinondu' nog

Pikodag ni Isus og daday

Tubus nitu', ongon og kologya'an nog gotow 5
 Hudyu ditu' sog Jerusalem nog tinumua' si Isus
 dun. ² Sog galad nog koliwagan bonua koyon nog
 Jerusalem, ongon og bongawan dion nog ngalan
 non Bongawan nog Bilibilianan. Sog molani nog
 bongawan koyon, ongon og tobud dion nog ngalan
 non dia sog Hinibru Betesda. Bu sog glumibut nog
 tobud koyon ngon lima buk glokowlokow.
³ Modakol og mikpobobolilid nog gotowanan dion
 nog di' mokokodag mama' nog buta, og pingka', bu
 og daday. [Pigbogadan nilan moglimbual og tubig
 koyon. ⁴ Po' sumolingka og moloikat nog Mikpon-
 gon mangoy dion mangka non limbualoy og tubig
 koyon. Ain og mokuna sumigbu dia sog tobud koy-
 on, kuli'an og mosakit non minsan olo mosokitoy
 [dun
 Ongon sala kotow ditu', og daday. Tolu pulu' bu ⁵
 walu ton non na pogbotikon og mosakit non koyon.
⁶ Dangan mitongow ni Isus og gotow koyon nog
 pogbolilid dion, kisunan non nog miobon na nog da-
 day koyon poglogogaan og mosakit non koyon. Da-
 "di, sinakan non ion nog, "Moleg a ta' kuli'an
 Tinumabal og daday koyon nog, "Onda'idun ⁷
 tanan og sumikwat dianakon sog tobud koyon bila
 limbualon na. Dadi, solian ku mogapas mangoy
 ".dion, ngon na og mokuna sumigbu dianakon
 Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Pogbuat a bu ⁸
 ".imud mu og gikam nika koyon mangka a panow
 Sododu'un kiuli'an og gotow koyon. Inimud non ⁹
 .og gikam non koyon mangka panow
 Og gondow kitu' mibona' sog Gondow nog Pogul-
 lali. ¹⁰ Dadi, dangan mitongow nog kounutananan
 nog gotow Hudyu og gotow koyon nog kiuli'an nog
 migoitoit nog gikam non, tinolu'an nilan ion nog,
 "Iduma mogoitoit a ma nog gikam nika koyon nog
 saka og gondow koni, og Gondow nog Pogulali? Og
 "!bonduan ion dia sog pogbotadon ta
 Dadi, tinumabal ion nog, "Og gotow nog ¹¹
 mikpokodag dianakon miktalu' dianakon nog,
 "''. Imud mu og gikam nika koyon mangka a panow
 Dadi, sinakan nilan ion nog, "Sima otowoy og ¹²
 miktalu' nion dianika?" ¹³ Tibua, og kiuli'an koyon,
 da' non kilolaoy bog sima og mikpokodag kitu' di-
 anon po' si Isus miksolingod na dia sog kodokolan
 .nog gotowanan koyon
 Tubus nitu', mitongow ni Isus og gotow kitu' nog ¹⁴
 kiuli'an ditu' sog Baloy nog Poktomuyan dia sog
 Mikpongon bu tinolu'an non nog, "Tontong mu, ki-
 uli'an ka noma. Dadi, lota' a na moginang nog dusa
 bagun ka ondi' kodotongan nog labi pa sog sinsaan
 mu kitu'." ¹⁵ Dangan kisunan non bog sima og

ilan ditu' ni Isus, sinosa'an nilan ion nog monguli'an
 pa ditu' nilan. Dadi, migonongonong ilan pa ditu' la-
 ga' dua' gobi. ⁴¹ Dinumungag pa kodakol og tinum-
 abuk dianon sabap sog gustalan non koyon. ⁴² Dadi,
 miktalu' og gotowanan koyon dia sog glibun koyon
 nog, "Numun kitu' kona' po' tinumud ami sabap sog
 tinalu' mu kitu' dianami, suga'id non, sabap sog ami
 si'oy, midongog nog dili tolinga nami. Bu kisunan
 nami nog ion doda' og Polonabang nog glam nog
 ".gotow dini sog dunya

Pikodag ni Isus og bata' nog gotow nog togo golal

Midopot dua' ondow golot non, miglandan si Is- ⁴³
 us ditu' sog Galili. ⁴⁴ Tinalu' non na donsama' nog,
 "Og polomolatas nog talu' nog Mikpongon ondi'
 pogodaban sog dili bonua non." ⁴⁵ Tibua, dangan
 minatong ion sog Galili, modakol og gotowanan nog
 tinumolima' dianon po' mitongow nilan og glam
 nog gininang non kitu' sog Jerusalem sog tang nog
 kologya'an kitu' nog Liniusan. Po' ilan si'oy, tinu-
 .mua' ilan dosop ditu'
 Tubus nitu', mikpuli' si Isus ditu' sog Kana nog ⁴⁶
 sakup nog Galili, nog ditu' non pitimaluy og tubig
 kitu' dia sog galak. Ongon og bogolal dion, og bata'
 non nog glaki ondi' mokodag ditu' sog Kapernaum.
⁴⁷ Dangan midongog non nog si Isus minatong na
 sog Galili tidu sog Judia, linumpak non ion mangka
 ion pokilolat dia ni Isus nog ongoyon non pa
 pokodagoy og bata' non kitu' ditu' sog Kapernaum
 .nog pokpatoy na
 Sokali' miktalu' si Isus, "Taman da ondi' amu ⁴⁸
 mokotongow nog gingyata'anan bu og kosobu'-
 '!sobu' nog kohinangan, ondi' amu nododa' tumud
 Tibua, tinumabal og bogolal koyon nog, "Sir, ⁴⁹
 pogunut a pa dianakon solian nog totubu' pa og
 ".bata' u kitu'
 Miktalu' si Isus dianon nog, "Panow a na po' og ⁵⁰
 ".bata' mu kitu' motubu' da
 Dadi, og gotow kitu' tinumud dia ni Isus mangka
 panow. ⁵¹ Dia pa ion sog dalan, linumpak na nog
 sosoligananan non mangka poktalu' nog, "Og bata'
 mu kitu' mokodag na." ⁵² Dadi, miksak ion bog nanu
 kinumodag og bata' non kitu'. Tinabal nilan ion nog,
 "Kolabung mipuaspuas tasondow miawa' og panas
 non." ⁵³ Dadi, sododu'un kisunan non nog og tang
 koyon, og tang sop nog kotalu' ni Isus kitu' dianon
 nog, "Og bata' mu motubu' da." Dadi, ion bu og
 .glam nog gla'ayatanan non tinumud dia ni Isus
 Koni og kodua' nog gingyata' ni Isus nog ininang ⁵⁴
 .non nog kangoy non sog Galili tidu sog Judia

globong. Ain og molongas og kohinangan non, mog-buat ilan po' motubu' ilan asta sog da' kopus non. Tibua, ain molaton kitu' og kohinangan non, mog-buat ilan po' polihola'on ilan. ³⁰ Da'idun og minang u, bila akon da. Og kopongukum u ain da og tolu'on nog Gama' u. Bu bila mongukum u, di' u mogbigya'.

Og pogopasan ku moginang, ain kosu'atan dun og .mikpopangoy kitu' dianakon, kona' og dili glawas u

Og mikotaksi' pa'ali dia ni Isus

Bila akon da og monaksi' pa'ali dianakon, di' ³¹ ba'is tudon. Tibua, ongon pa lual og tumaksi' pa'ali dianakon. ³² Bu kisunan ku nog og koponaksi' non .koyon pa'ali dianakon motud Pipangoy niu tanan og dodondagon niu ditu' ni' ³³ Jan nog Polomunyang. Ion tinumaksi' nog motud pa'ali dianakon. ³⁴ Kona' po' sumboy nog ongon og gotow tumaksi' pa'ali dianakon. Tibua, sa'an ini tinalu' u po' bagun amu motabang tidu sog dusaanan niu. ³⁵ Si Jan mama' nog tiow. Ion migbogyog nog dolag daniu bu kisu'atan amu dun solianlian. ³⁶ Ongon pa lual og mokosog nog taksi' lual dia ni Jan. Ion non ion og piginang u, og dinondag nog Gama' u dumoksu' dianakon. Og piginang u numun koni, og mokotaksi' nog ion doda' og mikpopangoy dianakon dini. ³⁷ Og Gama' u nog ion mikpopangoy dianakon, ion dosop og dili tumaksi' pa'ali dianakon. Amu koyon, da' niu sibon kodongog og sowalan non bu da' niu sibon kotongow og bayu'bayu' non. ³⁸ Bu onda' niu dosop ungodoy og talu' non daniu po' ondi' amu tumud dia sog pipangoy non kitu' dini. ³⁹ Gobi gondow moganad amu nog Kitab po' balu' niu, bianan dion, mokalap amu dun nog kotubu' kitu' nog da' kopus non. Tibua, ion non ion og Kitab kitu' nog tumaksi' dianakon!

⁴⁰ Tibua, ompok amu mangoy dianakon malap nog .kotubu' nog da' kopus non Bu kona' og ponontongon ku og dongya' nog ⁴¹ sagaotow. ⁴² Tibua, kosunan ku amu nog ondi' amu molalam dia sog Mikpongon. ⁴³ Minangoy u dini bianan dia sog baya' nog ngalan nog Gama' u. Tibua, da' niu akon tolima'oy. Bigya' non, bila og len gotow mangoy dini bianan sog baya' nog dili ngalan non, tolima'on niu da ion. ⁴⁴ Loliagon amu tokodoy pogdongya'an nog pakasiotow niu. Tibua, ondi' amu loliagon mogapas moginang nog ginang kitu' nog mondom kodongya'an dun og Mikpongon. Bila ?ma' nitu', olo ma mogandun kotud niu dianakon Tibua, na' amu momikil nog sumbungon ku ⁴⁵ amu dia sog Gama' u. Suga'id non, si Muses og moksumbung daniu, og dodomaan niu kitu' bosia nog tumabang daniu. ⁴⁶ Somo' tinumud amu dia ni Muses, tumud amu dosop bosia dianakon po' sinulat

mikpokodag dianon, inangoy non pogobitoy dia sog .kounutananan nog gotow Hudyu

Og kotubu' bianan sog Bata' nog Mikpongon

Dadi, sabap sog piginang ni Isus koyon sog Gon- ¹⁶ dow nog Pogulali, og kounutananan nog bansa Hudyu koyon, pikongitan nilan si Isus. ¹⁷ Tibua, mik-talu' si Isus dianilan nog, "Og Gama' u ondi' mulali moginang gobi gondow. Bu akon si'oy ma' nitu' u dosop." ¹⁸ Sa'an itu' migdungag og pokangit nilan dia ni Isus nog boya'an poksipian nilan tanan ion munu' dun. Po' kona' tibua nog da' non unutoy og botad pa'ali sog Gondow nog Pogulali, suga'id non, miktalu' pa ion nog og dili Gama' non og Mikpongon. Og ma'ana non, pibatuk non og glawas non dia .sog Mikpongon

Og baya' nog Bata' nog Mikpongon

Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Tolu'on ku daniu ¹⁹ nog og Bata', da'idun og minang non bila ion da. Suga'id non, og minang non ain da og mitongow non dia sog Gama' non. Po' ain og ginangon nog Gama' non, kitu' dosop og ginangon nog Bata'. ²⁰ Og Gama' molalam dia sog Bata' non, bu potongowon non og glam nog kohinangan non. Bu labi pa dini og kosobu'sobu' nog potongowon non dianon bu kosobu'an amu tokodoy dun. ²¹ Po' og Gama', ompotubu' non og minatoy. Bu og Bata' non si'oy mokopotubu' dosop sog ain kolegan non. ²² Og Gama', ondi' na mongukum minsan sala kotow. Suga'id non, inuakil non na og baya' mongukum dia sog Bata' non ²³ bagun pogodaban ion nog gotowanan mama' nog kopogadab nilan dia sog Gama' non. Bila og gotow nog ondi' mogadab dia sog Bata', ondi' non dosop godaban og Gama', nog ion non ion og mikpopangoy dia sog Bata' non dini .sog dunya

Tolu'on ku daniu, simasima og mokodongog ²⁴ nog talu' u bu tumud dia sog mikpopangoy kitu' dianakon, ondi' na ion polihola'on. Suga'id non, migawon na tidu sog patoy bu mikalap na ion nog kotubu' nog da' kopus non. ²⁵ Tolu'on ku daniu, ongon gondow matong, bu numun kitu' dini notanan, nog ain og mikpomatoy, modongog nilan og talu' nog Bata' nog Mikpongon. Bu ain gotow nog mokodongog dun, motubu' ion. ²⁶ Og Gama' u, ion non nion og poktiduan nog kotubu'. Dadi, og Bata' non si'oy, inimung non dosop nog poktiduan nog kotubu'. ²⁷ Bu binogayan dosop ion nog Gama' non nog baya' .mongukum po' ion og Binata' sog Kilawan Na' amu mosobu' dun po' ongon gondow ma- ²⁸ tong nog glam nog ain mikpomatoy, modongog nilan og sowalan ku ²⁹ mangka ilan pogbuat tidu sog

na bayu' ini og Polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon nog pokpodotongon ta dini sog dunya!"
¹⁵ Kisunan ni Isus nog poksipian nilan ion tumogol mimung nog datu' nilan. Dadi, migdoduoy ion mi-
 .laguy ditu' posungu' sog bontud

Mipanow si Isus sog dibabow tubig

Matiu 14:22-33, Mark 6:45-52

Dangan miksindopondow na, minangoy og su-¹⁶
 langgu'anan non koyon sog goksod nog danow.
¹⁷ Sinumakoy ilan sog bolangoy nilan mangka ilan
 tulak posungu' sog Kapernaum. Modolom na saka,
 onda' pa si Isus datong ditu' nilan. ¹⁸ Bu linumandos
 og galu' bu linumuksang og nabok. ¹⁹ Dangan
 mikpomolula ilan na laga' nog gonom kilumitru bu
 moginonga' kumontas nog danow koyon, mitongow
 nilan si Isus pokpanow sog dibabow nog danow
 koyon posungu' ditu' nilan. Dadi, kiondokaan ilan
 tokodoy dun. ²⁰ Tibua, miktalu' si Isus dianilan nog,
 "Na' amu kondokaan po' akon da ini!" ²¹ Dadi, da' ilan
 da kondok mokposakoy dianon dia sog bolangoy ni-
 lan koyon bu sododu'un minatong ilan ditu' sog po-
 .sungu'an nilan koyon

Pinontong nog gotowanan si Isus

Migboloma' ion, og gotowanan kitu' nog piokan ²²
 ni Isus nog ditu' da mibagak sog dipag nog danow,
 kilobotan nilan nog kolabung solabuk da og bolan-
 goy dion. Bu dangan tinumulak og sulanggu'anan
 ni Isus, migdoduoy ilan tumulak nog ilanilan da po'
 si Isus onda' pogunut dianilan. ²³ Tubus nitu', ongon
 og bolangoyanan nog tidu sog Tiberias nog
 mikpongdonggu' ilan ditu' sog molani nog bonua ki-
 tu' nog piokanan ni Isus sog gotowanan nog pan mi-
 tubus non posolomatoy sog Mikpongon. ²⁴ Dangan
 mitintu nog gotowanan koyon nog da' dia si Isus bu
 og sulanggu'anan non, mikponakoy ilan dia sog
 bolangoyanan kitu' mangka tulak posungu' sog
 .Kapernaum po' ponontongon nilan ion ditu'

Si Isus og poktiduan nog kotubu' nog da' ko- pus non

Dangan mitongow nilan si Isus ditu' sog dipag, ²⁵
 sinakan nilan ion nog, "Rabi, nanu a pa minatong
 "dini
 Tinabal non ilan nog, "Tolu'on ku dianiu, nog ²⁶
 sa'an ion pokponontongon niu akon, kona' po'
 sabap sog mitongow niu og gingyata'anan nog gini-
 nang u, suga'id non, sabap sog mikokan amu nog
 boya'an mikpogbosug amu tanan. ²⁷ Na' amu
 monukat nog ponganon nog monglos da. Suga'id
 non, ponomaloy niu moksukat og ponganon kitu'
 nog di' monglos nog mokobogoy nog kotubu' nog

non kitu' og pa'ali dianakon. ⁴⁷ Dadi, sabap sog ondi'
 amu tumud dia sog sinulat non kitu', olo ma og mo-
 "gandun og kotud niu dia sog piktalul u koni

Piokan ni Isus og lima ngibu kotow

Matiu 14:13-21, Mark 6:30-44, Luk 9:10-17

Tubus nitu', ongon gondow non, tinumulipag **6**
 ilan sog danow nog Galili. Og kodua' ngalan
 non og danow koyon og Tiberias. ² Modakol og go-
 towanan nog mikpogunut dianon sabap sog gingy-
 ata'anan nog mitongow nilan nog kinumodag og go-
 towanan dun. ³ Bu tinumukad si Isus ilan nog su-
 langgu'anan non sog buntud mangka ilan ingkud
 dion. ⁴ Bu dali' na datong og tang nog kologya'an
 .nog gotow Hudyu nog iningolanan Linius
 Dangan mibontow ni Isus nog modakol og go-⁵
 towanan posungu' ditu' non, sinakan non si Pilip
 nog, "Ain ita gidoy pokosaluy nog ponganon bagun
 kokanan og gotowanan koni dun?" ⁶ Sinak non ini
 po' og tontongan non dia ni Pilip. Tibua, sunan non
 .na bog olo og inangon non
 Tinumabal si Pilip nog, "Minsan si'oy tipoton ta ⁷
 moksalyu og dua' gatus dinari, † ondi' ilan pa mogat-
 ".ul dun monopoti si'oy

Tibua, si Andriu, og gilug ni Simun Piter bu ⁸
 solabuk dosop sulanggu' ni Isus, miktalu' nog,
⁹ "Koni og bata' laki koni, migbalun nog lima buk
 mokolintokon nog pan nog barli †† bu dua' buk soda'
 nog mokolintokon dosop. Tibua, olo ma mogandun
 kopogbonad dun dia sog dakol nog gotowanan
 "koni

Dadi, miktalu' si Isus nog, "Pingkud niu og go-¹⁰
 towanan koyon dion." (Og bonua koyon og kan
 kolobowan.) Dadi, mikpongingkud og glam nog go-
 towanan koyon. Og dakol nog kolokianan tibua, on-
 gon lima ngibu kotow. ¹¹ Tubus nion, inalap ni Isus
 og pan kitu' mangka non posolomatoy sog Mikpon-
 gon mangka non pogotuloy dia sog gotowanan koy-
 on nog mikpongingkud dion sog goktob nog glegan
 nilan. Bu ma' nitu' dosop og kopogbahagi' non nog
 .soda' kitu'

Dangan mibosug ilan na, og glam nilan, miktalu' ¹²
 si Isus sog sulanggu'anan non nog, "Angoy niu
 pogalap og sama' nilan koyon kuman bagun ondi'
 mogasta." ¹³ Dadi, pingalap nilan og sama' nilan
 koyon kuman nog pan nog barli. Og miomud nilan
 dun sopulu' bu dua' bogyas nog lunsan
 .mikpokponu'

Og gotowanan nog mikotongow nog gingyata' ¹⁴
 kitu' nog ininang ni Isus, miktalu' ilan nog, "Ion non

*Og golaga' nog dua' gatus dinari koyon, og tindanan sog †
 sala kotow moginang sog dialom nog walu bulan. †† Og barli
 koni, og gininisan nog paloy nog pongimungon nog pan, alu'alu'
 .og ponganganon nog miskinan*

us kitu' nog ion og ponganon tinumona' tidu sog glangit. ⁴² Dadi, mikpoktalu' ilan nog, "Kona' ta' ion ni Isus nog og bata' ni Jusep? Kilolaan ta og gina'ama' non. Saka moktalu' ma nog ion og tinumona' ki-

"?tu' tidu sog glangit

Dadi, miktalu' si Isus nog, "Na' amu mokpoku- ⁴³ modumod dion. ⁴⁴ Onda'idun og mokangoy dini nakon taman da di' ion ponulu'an nog Gama' u nog ion og mikpopangoy dianakon. Bu potubu'on ku ion puli' sog gimpusan nog gondow. ⁴⁵ Po' sinulat nog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon kobon

nituh' nog, 'Og glam nog gotow ponadan nog

Mikpongon.' †† Dadi, ain og monginongog dia sog

Gama' bu moganad dianon, mangoy dini nakon.

⁴⁶ Onda'idun og mikotongow nog Gama' lual da ion nog miktidu sog Mikpongon. Sala non da og mikotongow nog Gama'.

⁴⁷ Po' tolu'on ku dianiu nog

simasima og tumud dianakon, mialap non na og kotubu' nog da' kopus non. ⁴⁸ Akon og ponganon nog poktiduan nog kotubu'. ⁴⁹ Og mokogulanganan niu kitu' kobon nituh', masa pa nog dituh' ilan sog bonua kitu' nog mologon pogonongan, piglokan nilan og mana. Mama' nituh' si'oy, mikpomatoy ilan da.

⁵⁰ Tibua, og pogolongon ku koni nog ponganon, ion non og tinumona' tidu sog glangit. Simasima kuman dun ondi' na matoy.

⁵¹ Akon og ponganon kitu' nog tinumona' tidu sog glangit nog mogbogoy nog kotubu'. Simasima og kuman dun, ondi' ion matoy, suga'id non, motubu' ion asta sog da' kopus non. Og ponganon koni, ion non og gungod u nog bogoyon ku bagun mimung nog kotubu' nog gotowanan dini

".sog dunya

Dangan midongog nog kounutananan kitu' nog ⁵² Hudyu og tinalu' ni Isus koyon, miglandu' og susian nilan ilan bu ilan. "Olo og mogandun kopokan nog

"?gotow koyon dianita nog gungod non

Dadi, miktalu' si Isus nog, "Tolu'on ku dianiu ⁵³

nog taman da ondi' amu kuman nog gungod nog Binata' sog Kilawan bu minum nog dugu' non, onda'idun kotubu' dianiu. ⁵⁴ Po' simasima og kuman nog gungod u bu minum nog dugu' u, ion og mokalap nog kotubu' nog da' kopus non bu potubu'on ku ion puli' sog gimpusan nog gondow.

⁵⁵ Po' og gungod u og tantu nog ponganon, bu og dugu' u og tantu nog ginumon. ⁵⁶ Simasima og kuman nog gungod u bu minum nog dugu' u, ion sinumolabuk dianakon bu akon dia u non. ⁵⁷ Og Gama' u nog og piktiduan nog kotubu', og mikpopangoy dianakon dini sog dunya. Bu sa'an mitubu' u po' sabap dianon. Dadi, simasima og kuman dianakon,

motubu' ilan sabap dianakon. ⁵⁸ Ion non ion og

pogolongon ku koyon nog ponganon nog tinumona'

da' kopus non. Og mokobogoy nog ponganon koni dianiu og Binata' sog Kilawan. Po' og tanda' nog ion togo baya', binogoy na dianon nog Gama' nog ion og

".Mikpongon

Dadi, miksak ilan dianon nog, "Olo ma og ginan- ²⁸ gon nami bagun nami minang og glegan nog

"?Mikpongon

Tinumabal si Isus nog, "Og glegan nog Mikpon- ²⁹ gon nog inangon niu ma' nini, sumboy tumud amu

".dia sog pipangoy non kitu' dini sog dunya

Dadi, miksak ilan nosop nog, "Olo ma og ompo- ³⁰ tongow mu nog gingyata' dianami bagun ami tumud dianika? ³¹ Og mokogulanganan ta kobon nituh',

masa ni Muses nog dituh' ilan pa sog bonua kitu' nog mologon pogonongan, og piglokan nilan og mana. Ma' nog sinulat kitu' sog Kitab nog, 'Binogayan non

† "" .ilan nog ponganon nog miktidu sog glangit

Dadi, ma' long ni Isus dun, "Tolu'on ku dianiu ³² nog kona' itu' ni Muses og migbogoy nog ponganon kitu' nog miktidu sog glangit. Suga'id non, og

Gama' u, ion og mogbogoy dun dianiu og tantu nog ponganon nog miktidu sog glangit. ³³ Po' og

ponganon nog miktidu sog Mikpongon, ion non ion og tinumona' kitu' tidu sog glangit nog ion og mogbogoy nog kotubu' dia sog gotowanan dini sog dun-

".ya

Dadi, miktalu' ilan nog, "Polopanad, tidu numun ³⁴ ".kitu', bogoyoy mu pa ami nog ponganon koyon

Miktalu' si Isus nog, "Akon, ion non ion og ³⁵

ponganon koyon nog mogbogoy nog kotubu' nog da' kopus non. Ain og gotow nog mangoy dini nakon, ondi' nododa' ion kogutoman. Bu ain og tumud dianakon, ondi' nododa' ion kuowon. ³⁶ Tibua,

tinalu' u na, nog minsan si'oy mitongow niu na

akon, ondi' amu nododa' tumud dianakon. ³⁷ Og

glam nog binogoy nog Gama' u dianakon nog gotowanan, mangoy ilan dini nakon. Bu simasima og

mangoy dini nakon, ondi' u ilan bugowon. ³⁸ Po'

sa'an minangoy u dini tidu sog glangit, kona' po' inangon ku og dili glegan ku, suga'id non, og moginang nog glegan nog mikpopangoy kitu' dianakon.

³⁹ Bu ma' nini og glegan nog mikpopangoy kitu' dianakon nog ondi' u kobolongan nog glam nog binogoy non dianakon, minsan sala kotow si'oy. Suga'id

non, potubu'on ku da ilan puli' sog matong og gimpusan nog gondow. ⁴⁰ Po' og glegan nog Gama' u

nog simasima og mikotongow sog Bata' non bu tinumud dianon, kongonan ilan nog kotubu' nog da' kopus non, bu potubu'on ku ilan puli' sog gimpusan

".nog gondow

Tubus nituh', og kounutananan nog gotow Hudyu ⁴¹ koyon, mikpokumodumod ilan sabap sog talu' ni Is-

sipian ion munu' nog kounutananan nog bansa Hudyu. ²Tibua, dangan dali' na datong og kologya'an nog bansa Hudyu nog iningolanan Og Ginang sog Kolokowan, ³miktalu' og putupusodanan non dianon nog, "Gonatoy mu og bonua koni bu angoy a ditu' sog Judia bagun da motongow nog sulanggu'anan mu ditu' og gingyata'anan mu. ⁴Po' og gotow nog moleg ompulonag og bontugan non, sumboy ondi' non bunion og ginang non koyon. Dadi, bila ininang mu noma og ma' nion koyon, sumboy potongowon mu na og glawas mu sog glam nog gotowanan." ⁵Sa'an itu' ma' nitu' og tinalu' nog putupusodanan non koyon dianon po' ilan si'oy, da' ilan pa tud dianon

Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Onda' pa datong ⁶ og tang nog bagun u kilolaan nog gotowanan. Tibua amu, minsan olo tangoy dun, mogusoy da dianiu. ⁷Po' ondi' amu da kopokongitan nog gotowanan dini sog dunya. Tibua akon, pokongitan nilan akon po' sabap sog kobon non poktolu'on ku dianilan og kohinangan nilan nog molaton. ⁸Dadi, angoy amu na tua' sog ginang kitu'. Akon, ondi' u pa sokali' po' kona' pa og tang nog mokpotongow u." ⁹Dadi, migonongonong pa ion sog Galili Dangan mikogonat og putupusodanan non koy- ¹⁰ on posungu' sog kologya'an kitu' sog Jerusalem, ion si'oy minangoy dosop ditu'. Tibua, onda' ion pokpotampal dia sog gotowanan. ¹¹Og kounutananan nog bansa Hudyu, pikponontong nilan ion dion sog kologya'an koyon bu kobon nilan "moksak dun nog, "Ain gidoy og gotow kitu' dun Bu og gotowanan koyon dion, mikpogilomilom ¹² ilan pa'ali dianon. Og dumaanan mokpoktalu' ilan nog, "Molongas ion nog gotow." Tibua, og dumaanan sop mokpoktalu' nog, "E, ondi' le, suga'id non, og gotow koyon poglimbungan non tibua og gotowanan." ¹³Tibua, da' nilan tolu'oy dia sog kodokolan po' mondok ilan dia sog kounutananan .nog bansa Hudyu

Mikpanad si Isus dion sog kologya'an koyon

Dangan migoginonga' na og kologya'an koyon, ¹⁴ minangoy si Isus sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon mangka ion poktolipun mokpanad ditu'. ¹⁵Dangan midongog nog kounutananan nog bansa Hudyu og pikpanad non koyon, kisobu'an ilan tokodoy dun. Miksinaksakoy ilan nog, "Ain non gidoy mialap og kotoan non koy- "on saka onda'idun og mikpanad dun dianon

Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Og pikpanad u ¹⁶ koni, onda' poktidu sog dili kotoan ku, suga'id non, ditu' miktidu sog mikpopangoy kitu' dianakon dini. ¹⁷Ain og moleg mokokunut dia sog glegan nog

tidu sog glangit. Og mokogulanganan niu kobon nitu', mikokan ilan si'oy nog mana, mikpomatoyan ilan da. Tibua, ain og gotow kitu' nog kuman nog ponganon koni nog pigolong u, motubu' asta sog da' .kopus non

Og glam nini tinalu' ni Isus solian non mok- ⁵⁹ panad ditu' sog baloy nog poglumpukan nog bansa .Hudyu ditu' sog Kapernaum

Modakol og sulanggu'anan ni Isusog mikpon- gawa' dianon

Dangan midongog nilan ini, modakol og sulang- ⁶⁰ gu'anan non og mikpoktalu' nog, "Og pikpanad non koyon mologon tokodoy. Sima gidoy og moleg tum- "abuk dun

Kisunan da ni Isus og pikumodumod nilan koy- ⁶¹ on. Dadi, miktalu' ion nog, "Sabap dini ombagla ta' og tud niu dun dianakon? ⁶²Labi na bayu' bila motongow niu nog og Binata' sog Kilawan maktolabang posungu' ditu' sog piktiduan non! ⁶³Og mokobogoy nog kotubu', og Bolakat da nog Mikpongon. Ondi' ini minang nog sagyaotow. Og talu' u kitu' nog tinalu' u dianiu, mogokbit dianiu sog Bolakat nog Mikpongon nog ion mogbogoy nog kotubu' nog da' kopus non. ⁶⁴Tibua, og duma dianiu ondi' tumud dun." (Po' donsama' na ni Isus kisunan bog sima doda' dianilan og ondi' kitu' tumud bu sima dosop og moguakil kitu' dianon sog gla'at.) ⁶⁵Bu miktalu' pa si Isus nog, "Sa'an ini tinalu' u dianiu nog da'idun mokangoy dini nakon, bog di' da ion .kumboyon nog Gama' u

Sabap ditu', modakol mikpogawa' nog sulang- ⁶⁶ gu'anan non bu da' ilan na pogunutunut dianon. ⁶⁷Dadi, tinolu'an ni Isus og sopulu' bu dua' kotow sulanggu'anan non koyon nog, "Amu buan, gonatan "niu ta' dosop akon

Tinabal ion ni Simun Piter nog, "Kounutan, sima ⁶⁸ ma doga buan og pogunutan nami? Dia doma nika og talu' kitu' nog mokobogoy nog kotubu' nog da' kopus non. ⁶⁹Dadi, tinumud ami bu mitintu na dianami nog ika doda' og Mosigda kitu' nog miktidu .sog Mikpongon

Tubus nitu', tinumabal si Isus nog, "Amu koyon, ⁷⁰ nog sopulu' bu dua' kotow, akon og mimili' dianiu. Tibua, ma' nitu' si'oy, ongon pa dianiu og pogboya'an ni Kindagow." ⁷¹Og pigolong non koyon si Judas, og bata' ni Simun Iskariot. Po' minsan si'oy misunu' na ion sog sopulu' bu dua' sulanggu'anan .ni Isus, ion da og miguakil dia ni Isus sog gla'at

Tinumua' si Isus nog kologya'an

Tubus nitu', migdundaan si Isus sog bonua nog Galili po' migolig ion mangoy sog Judia po' pok-

Dadi, sabap ditu', inangoy nilan bosia ukpa'oy. ³⁰ Tibua, onda'idun mokogonop mukpa' dianon po' da' pa datong og tang non. ³¹ Tibua, modakol da og gotowanan og tinumud dianon. Bu long nilan dun, "Bila matong na og Kristu, mokinang ta' gidoy ion nog gingyata'anan nog labi pa sog gininang nog gotow"?"koni

Dinondag nilan mukpa' si Isus dia sog polongipatanansog Baloy nog Poktomuyan

Og parasiuanan koyon, midongog nilan og gilom ³² nog gotowanan koyon pa'ali dia ni Isus. Dadi, ilan bu og mokokotas nog boliananan koyon, dinumondag ilan nog polongipatanan koyon nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon nog ongoyon .nilan ukpa'oy si Isus

Miktalu' si Isus dia sog gotowanan nog, ³³ "Mokunul ita pa niu podali'dali'. Tubus nitu', mokpuli' u na ditu' sog mikpopangoy kitu' dianakon. ³⁴ Pokponontongon niu akon, tibua, ondi' niu akon motongow po' og gongayan ku ondi' amu ".mokangoy dun

Dangan midongog nog kounutananan nog ³⁵ bansa Hudyu og tinalu' ni Isus kitu', miksinaksakoy ilan nog, "Ain gidoy poksipi mangoy og gotow koyon nog ondi' ta ion motongow dun? Mangoy ta' gidoy ion sog bonuaanan nog Girik nog ain pigonongan nog pakasi Hudyuanan ta bu pokpanad ion dia sog gotow Girik? ³⁶ Olo gidoy og ma'ana nog piktalu' non koyon nog pokponontongon ta ion, tibua, ondi' ta ion motongow bu ondi' ita mokangoy sog ain "gongayan non

Og gimpusan nog gondow nog kologya'an koy- ³⁷ on, ion non og bololaga' tokodoy. Sog tang koyon minindog si Isus mangka poktalunog mosikad nog, "Simasima og kuowon daniu, mangoy ion dini nakon mangka inum! ³⁸ Simasima og tumud dianakon, mimung ma' nog sinulat kitu' sog Kitab nog, 'Moglayas tidu sog dialom non og tubig nog mogbogoy nog kotubu' nog da' kopus non.'" ³⁹ Og pigolong non koyon, ion non og Bolakat nog Mikpongon nog motabuk nog gotowanan sog gunanunanan koyon nog ain tinumud kitu' dia ni Isus. Sog tang kitu', onda' pa bogoyoy og Bolakat nog Mikpongon po' onda' pa si Isus potasoy ditu' sog .glangit

Dangan midongog nilan og piktalu' ni Isus koy- ⁴⁰ on, ongon miktalu' nog, "Og gotow koni, ion non dodad' og Polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon ".nog pokpodotongan ta Miktalu' sop og dumaanan nog, "Ton non ini og ⁴¹ "!Kristu

Mikpongon, kosunan non bog ain miktidu og pikpanad u koni bog dia ta' sog Mikpongon otawaka dia ta' sog dili pomikilan ku. ¹⁸ Bila og gotow mokpanad nog dia da tidu sog dili pomikilan non, og pogopason non bagun tibua pogdongya'an nog gotowanan. Tibua, og gotow kitu' nog mogapas moginang bagun ompotas dun og mikpopangoy kitu' dianon, ondi' ion kotongowan nog di' motud. ¹⁹ Kona' ta' nog binogayan amu ni Muses nog pogbotadon niu? Saka da'idun motanan, sala kotow si'oy, og mikokunut dun! Iduma poksipian niu ma akon "munu'

Tinumabal og gotowanan nog, "Tinosopan ka ²⁰ "bayu' nog glatdiwata! Sima moleg munu' dianika Tinumabal si Isus nog, "Saka buan mosobu' amu ²¹ ma dun bu pogoka'on niu ma akon dun dangan ininang u nog solabuk ginang kitu' nog kosobu'sobu' sog Gondow nog Pogulali? ²² Si Muses dinumondag kobon nitu' nog og gombata' niu nog glaki sumboy tukon. (Og botad kitu' onda' dianon miktidu, suga'id non, dia pa miktidu sog mokogulanganan kitu' nog mikuna pa dianon.) Bu bila ombona' og kopoktuk nog gombata' niu sog Gondow nog Pogulali, tukon niu da. ²³ Dadi, bila tukon niu og gombata' niu sog Gondow nog Pogulali bagun niu munut og pogbotadon ni Muses, iduma lolingitan amu ma dianakon bila pokodagon ku og gotow sog Gondow nog Pogulali? ²⁴ Na' niu ukumon og gotow nog sagya tibua motongow niu dianon. Suga'id non, liling niu nog ".mahatul og kohinangan non bianan sog motud

Si Isus og Tinondu' nog Mikpongon Mogdatu'-dia sog gotowanan

Tubus nitu', ongon og duma gotowanan sog ²⁵ Jerusalem miksak nog, "Kona' non ta' gidoy ion og gotow kitu' nog poksipian nilan munu'? ²⁶ Tontong niu polo'ma ion, dion ion mimali sog kodokolan nog gotow, saka, da' nilan ma ion pomagoy dun. Og kounutananan koyon, mimikil ilan ta' gidoy nog ion non na ion og Kristu kitu'? ²⁷ Tibua, og gotow koni, kisunan ta na ini bog ain ion miktidu. Saka, og Kristu kitu', bila matong na ion, onda'idun og mokosun ".dun bog ain poktidu

Sog solian pa ni Isus mokpanad dion sog gloma- ²⁸ lomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, miktalu' ion nog mosikad nog, "O'o! Bila amu, long niu dun, kisunan niu akon bu kosunan niu dosop bog ain u miktidu. Tibua, onda' u angoy dini nog dili baya' u. Suga'id non, ngon og mikpopangoy dianakon dini bu ion motud. Onda' niu ion kilolaoy. ²⁹ Tibua akon, kilolaan ku ion po' ditu' u non miktidu bu ion og mikpopangoy di- ".anakan

koyon sog sungu'an nog gotowanan koyon ⁴ mangka ilan poktalu' dia ni Isus nog, "Polopanad, og glibun koni kibuya'an nami monglaki. ⁵ Long pa nog Botad ta dun, og dinondag ni Muses nog og gotow nog mokohinang mama' nog gininang nog glibun koni, sumboy botuon ion asta matoy. Bila buan ika, olo ma og motalu' mu dun?" ⁶ Sa'an ion sinakan nilan si Isus nog ma' nion po' pogolapsobapan nilan ion bagun ongon og dalan nilan sumumbung dianon. Tibua, minakung si Isus mangka ponulat nog tondu' non dia sog glupa'. ⁷ Sintak nilan koyon moksak dianon, minindog si Isus mangka ion poktalu' nog, "Sima og da'idun dusa non daniu, ion og moguna matu sog glibun koni." ⁸ Tubus nitu', minakung nosop ion mangka sulat mokpuli' dia sog .glupa'

Dangan midongog nilan og talu' ni Isus koyon, ⁹ piksigonatan nilan ion miguna og mokogulanganan asta og mibagak dion si Isus bu og glibun koyon nog pogindog dion. ¹⁰ Dadi, minindog si Isus mangka ion poksak dia sog glibun koyon nog, "Ibun, ain ilan noma dun? Onda'idun noma og misama' dianilan, og "?moleg mukum dianika

Onda'idun na, Polopanad," long nog glibun " ¹¹ .koyon dun

Miktalu' si Isus nog, "Bila ma' nitu', ondi' u dosop ika ukumon. Uli' a na bu na' mu na inangon puli' og [" .kohinangan mu kitu'

Si Isus og dolag nog gotowanan

Tubus nitu', miktalu' nosop si Isus sog go- ¹² towanan nog, "Akon og dolag dia sog glam nog gotowanan dini sog dunya. Simasima og mogunut dianakon, ondi' na ompanow dia sog kodoloman. Suga'id non, og pomikilan non kodolagan nog dolag ".nog mokobogoy nog kotubu' nog da' kopus non Dadi, tinolu'an ion nog parasiuanan koyon nog, ¹³ "Ika, og pinoksi'an mu koyon og dili glawas mu da. ".Dadi, og tinalu' mu koyon ondi' ba'is tudon Sokali' tinumabal si Isus nog, "Minsan si'oy ¹⁴ tinoksi'an ku og dili glawas u, og piktalu' u omba'is tudon. Po' kosunan ku ain og piktiduan ku bu ain sop og posungu'an ku. Tibua amu, ondi' niu kosunan bog ain og piktiduan ku bu ain og posungu'an ku. ¹⁵ Amu, bila mongukum amu, daniu da pobianoy sog kotoan nog sagyaotow. Tibua akon, ondi' u mongukum. ¹⁶ Tibua, somo' mongukum u, og koukuman ku motud po' kona' u tibua sala, suga'id non, dua' ami nog Gama' u, og mikpopangoy kitu' dianakon. ¹⁷ Sinulat dia sog botad niu nog bila og koponaksi' nog dua' kotow mogbatuk, og koponaksi' nilan koyon motud. ¹⁸ Tigana', akon og moko-

Ongon dosop miktalu' nog, "Og Kristu, onda' ion ditu' poktidu sog Galili. ⁴² Po' long pa nog sinulat nog talu' nog Mikpongon, og Kristu kitu' ditu' poktidu sog pangkat ni Apu' Dabid bu ditu' ion bota'oy sog Betlehem, og bonua nog pigonongan ni Apu' Dabid kobon nitu'." ⁴³ Sabap sog ma' nitu' og pikilan nilan pa'ali dia ni Isus, mibahagi' og gotowanan dun. ⁴⁴ Og duma dianilan, moleg mukpa' dianon. .Tibua, da' nilan kinang

Og kounutananan nog bansa Hudyu mongyas dianon

Dadi, og polongipatanan nog Baloy nog Pokto- ⁴⁵ muyan koyon mikpuli' sog parasiuanan bu mokokotat kitu' nog boliananan. Sinakan ilan nog, "Olo "Inion? Da' niu ma ion oitoy dini Dadi, tinumabal og polongipatanan koyon nog, ⁴⁶ "Onda'idun pa sibon gotow nog mikopoktalu' ma- ".ma' nog kopoktalu' non

Sokali' tinumabal og parasiuanan koyon nog, ⁴⁷ "Aba, amu si'oy, kibigyakan non dosop bayu' amu? ⁴⁸ Da'idun tanan sala kotow si'oy nog kounutananan nog bansa ta bu og parasiuanan koni og tinumud dianon. ⁴⁹ Og gotowanan koyon, og sobu' ilan nog botad nog pilatas ni Muses. Sa'an da polihola'on ilan ".nog Mikpongon

Ongon sala kotow dianilan dion si Nikudimus. ⁵⁰ Ion non og parasiu kitu' nog sibon mangoy ditu' ni Isus nog gobi. Miktalu' ion dianilan nog, ⁵¹ "Long pa nog Botad ta, ondi' ita mokopongdodali' mongukum nog gotow tontal da di' ta inongogan mahatul bagun ta kosunan bog olo doda' og kohinangan ".non

Sokali' tinumabal og duma parasiuanan koyon ⁵² nog, "Tidu a ta' dosop sog Galili? Liling mu mahatul bog olo og sinulat sog Kitab po' dion nika kotongow nog da'idun og polomolatas nog talu' nog Mikpongon nog moktidu sog Galili." † [⁵³ Tubus nion og .glam nilan dion, mikpoguli' ilan na

Og glibun nog kibuya'an monglaki

Tibua, si Isus, minangoy ion sog bulud nog ⁸ ngalan non Olibu. ² Migboloma' ion, dali'ondow pa bonua, minangoy ion puli' sog glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Modakol nog gotowanan og miglibut dianon. Dia ion pogingkud sog titonga' nilan mokpanad dianilan. ³ Solian non mokpanad, minatong og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu bu og parasiuanan. Migoit ilan nog glibun nog kibuya'an nilan monglaki mangka nilan pindogoy og glibun

Sabap sog glolingit nilan, milapang ilan po' og polomolatas † .kitu' nog si Jona, miktidu ion sog Galili, bu ngon pa bayu' duma

piktalu' non koyon nog boya'an tinumud ilan di-anon

Og pangkat ni Abraham

Dadi, miktalu' si Isus dia sog Hudyuanan kitu' ³¹ nog tinumud dianon nog, "Bila mokokunut amu dia sog pomali u, amu og tantu nog sulunggu'anan ku. ³² Bu bianan ditu' kosunan niu bog olo og motud. Bu bianan sog motud koyon, mogawon amu dun tidu ".sog kouliponan Tinabal nilan ion nog, "Iduma moktalu' a ma nog ³³ gowonon ami saka og pangkat ami ni Apu' Abraham "?bu onda' ami sibon kulipon Tinabal ilan ni Isus nog, "Tolu'on ku dianiu, ain ³⁴ og gotow nog ondi' lumota' moginang nog dusa, ion miulipon nog dusa. ³⁵ Og gulipon kona' sakup sog konglangan. Tibua, og bata' sakup nododa' nog konglangan kobon non. ³⁶ Dadi, bila gowonon amu nog Bata' nog Mikpongon, mogawon amu na doda' tidu sog kouliponan. ³⁷ Kosunan ku nog amu, pangkat amu ni Abraham. Tibua, pangkat non si'oy amu, poksipian niu akon munu' po' di' niu tolima'on og pomali u koni dianiu. ³⁸ Og tinalu' u koni dianiu ain og mitongow u kobon ku dia sog Gama' u. Tibua, og piginang niu koyon ain og midongog niu dia sog ".gama' niu Tinumabal ilan nog, "Og gama' nami si Abra- ³⁹ ".ham Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Somo' og tantu amu gombata'anan ni Abraham, ilingan niu bosia og ginang ni Abraham. ⁴⁰ Tibua, poksipian niu ma tanan akon munu'. Saka akon og mikposampot dianiu nog motud nog midongog u sog Mikpongon. Si Abraham onda' poginang nog mama' nog kohinangan niu koyon. ⁴¹ Og piglogilingan niu koyon og ko ".hinangan nog dili gama' niu Dadi, tinumabal ilan nog, "Kona' ami og kolombi-ada'. Solabuk da og gama' nami, ion non og Mikpon-".gon Miktalu' si Isus nog, "Somo' motud nog gama' ⁴² niu og Mikpongon, mololat amu bosia dianakon. Po' sa'an dini u po' ditu' u non miktidu. Kona' u og dili baya' og kangoy u koni dini, suga'id non, pipangoy non akon dini. ⁴³ Iduma ondi' niu ma mosabut og poktolu'on ku koni? Sa'an ondi' niu mosabut po' di' niu pokinongogan og talu' u. ⁴⁴ Mingunut amu doda' sog dili gama' niu nog si Kindagow bu moleg amu moginang nog ain glegan non. Ion donsama' na polomunu' bu da'idun og balan non nog motud po' glam nog kohinangan non ondi' motud. Og tantu ponolu'on non og gloput po' moloput nododa' ion. Bu ion og poktiduan nog gloput. ⁴⁵ Sa'an poma, danggan miktalu' u nog motud, ondi' amu tumud di-

taksi' nog dili glawas u bu kodua' non, og Gama' u, ".og mikpopangoy kitu' dianakon Dadi, sinakan nilan ion nog, "Ain noma buan dun ¹⁹ og Gama' mu kitu' nog pogolongon mu nog tumaksi' "?dianika Tinabal ilan ni Isus nog, "Da' niu akon kilolaoy bog sima u. Bu da' niu dosop kilolaoy og Gama' u. Somo' kilolaan niu akon, kilolaan niu dosop bosia og Gama' u." ²⁰ Og glam nini tinalu' ni Isus solian non mokpanad dia sog glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, sog molani nog poktogu'an nilan nog sin nog bogoy nog gotowanan dia sog Mikpongon. Tibua, da'idun og mikogonop mukpa' dianon po' onda' pa datong og .tang nog mokpukpa' ion dianilan

Ondi' amu mokangoy sog gongayan ku

Miktalu' nosop si Isus dianilan nog, "Gumonat u ²¹ na dini bu minsan si'oy ponontongon niu si'oy akon, ondi' niu da akon motongow. Bu matag amu na matoy nog dia amu pa sog dusa niu. Ain og gongayan ".ku ondi' amu mokangoy dun Dadi, mikpuktalu' og kounutananan nog bansa ²² Hudyu koyon nog, "Talu' non, ondi' ita mokangoy sog gongayan non. Olo gidoy og ma'ana nog tinalu' "?non koyon? Mongogotan ta' gidoy ion Tibua, ma' long ni Isus dun, "Gotow lupa'an amu ²³ da. Tibua akon, miktidu u sog glangit. Bu amu, gotow amu da dini sog dunya koni. Tibua akon, kona' u gotow dini. ²⁴ Tinalu' u na dianiu nog matoy amu nog dia amu pa sog dusaanan niu. Bila ondi' amu tumud dun nog Akon, ion non u na ini, matoy amu ".nododa' nog dia amu pa sog dusaanan niu Dadi, sinakan nilan ion nog, "Sima a doda' ²⁵ "?buan Tinumabal ion nog, "Ma' da nog piktalu' u kitu' dianiu tidu pa sog donsama'. ²⁶ Modakol pa og motalu' u pa'ali sog kohinangan niu nog mimung mukum dianiu. Tibua akon, og poktolu'on ku dia sog gotowanan ain og midongog u kitu' sog mikpopangoy dianakon po' og poktolu'on non motud. Dadi, og pik- ".tal' u kitu' dianiu motud Onda' nilan kosabut nog og piktalu' non koyon, ²⁷ ion non og Gama' non sog glangit. ²⁸ Dadi, miktalu' si Isus nog, "Bila motundok niu na og Binata' sog Kilawan, dion kosunan niu na nog Akon, ion non u na ini. Bu kosunan niu dosop nog da' u poginang nog dili baya' u. Suga'id non, miktalu' u tibua nog ain pinanad nog Gama' u dianakon. ²⁹ Ion og mikpopangoy bu dinumuma dianakon. Bu da' non akon potiangoy. Po' moginang u somul non nog ain mosu'at kitu' dianon." ³⁰ Dadi, modakol og mikodongog nog

Og gotow nog buta tidu pa sog kobata' dianonkiuli'an ni Isus

Solian nilan ompanow, si Isus bu og sulangu'an non, mitongow nilan og gotow nog buta tidu pa sog kobata' dianon. ²Dadi, miksak dianon og sulangu'an non koyon nog, "Rabi, iduma ion gidoy mibuta ma og gotow koyon nog dangan pa binata'? Sabap ta' gidoy sog dusa nog mokogulang"? non, otawaka sabap ta' sog dusa non Tinabal ilan ni Isus nog, "Kona' sabap sog dusa ³ non otawaka sog dusa nog mokogulang non. Sa'an ion mibuta po' bagun da bianan dianon motongow og dasig nog Mikpongon. ⁴Solian nog gondow pa, sumboy inangon ta og ginang nog mikpopangoy kitu' dianakon dini. Po' bila moglogobi na, da'idun na og mokopoginang. ⁵Sog solian nog dini pa sog dunya, akon og dolag nog dunya nog mokpodolag nog ".pomikilan nog gotow

Dangan miluksad og talu' ni Isus koyon, dinumu- ⁶ la' ion sog glupa' mangka non loklasoy og glupa' kitu' nog dinula'an non dia sog mata nog buta koyon ⁷mangka non tolu'oy og buta koyon nog, "Angoy a pongula'up ditu' sog glibosung nog Siloam." (Og ma'ana nog Siloam koni, Pipangoy.) Dadi, minangoy og buta koyon ditu' mangka pongula'up. Dangan mikpuli' ion, mikotongow na Og sumbaloyanan non bu ain og mikotongow dianon monontoli', mikpoktalun ilan nog, "Kona' non ta' gidoy ion og gotow kitu' nog mogingkud bu pok-"⁸ tayak mongoni nog sin

Og duma mikpoktalun' nog ion non og buta kitu'. ⁹ Og duma sop moktalun' nog, "E! kona' non, le. Og ganggid non tibua." Dadi, miktalun' og bakas buta kitu'!"¹⁰ Dadi, sinakan nilan ion nog, "Olo ma og migan-"¹⁰ dun dun nog mokotongow a na ma

Tinumabal ion nog, "Og gotow nog og ngalan ¹¹ non si Isus, ion dinumula' sog glupa' mangka non loklasoy sog mata u og glupa' kitu' nog dinula'an non mangka ion poktalun' nog, 'Angoy a pongula'up ditu' sog Siloam.' Dadi, minangoy u mongula'up ditu'. Dangan mitubus u mongula'up, mokotongow u ".na

Dadi, miksak ilan nosop nog, "Ain noma ion ¹² "?dun

Tinumabal ion nog, "Da' a sunoy. Ondi' u ko-"¹³ sunan

Piksumodiaan nog parasiuanan og buta koyonbong olo og bianbian non mokotongow

Dadi, inoit nilan ditu' sog parasiuanan og gotow ¹³ kitu' nog bakas buta. ¹⁴Og gondow kitu' nog kolok-

anakan. ⁴⁶Sima og mikotaksi' dianiu dion nog akon togo dusa u? Bila moktalun' u nog motud dianiu, iduma ondi' amu ma tumud dun? ⁴⁷Og gombata'anan nog Mikpongon monginongog nog talu' non. Sa'an ondi' amu mokinongog dianakon po' sabap sog kon-".a' amu og gombata'anan nog Mikpongon

Og talu' ni Isus pa'ali sog dili glawas non

Tinabal si Isus nog kounutananan nog bansa ⁴⁸ Hudyu nog, "Ondi' ta' motud og poktolu'on nami koni nog ika og gotow Samaria bu sinongonan ka "?nog glatdiwata

Tinumabal si Isus nog, "Da' u songonoy nog ⁴⁹ glatdiwata. Suga'id non, pigodaban ku og Gama' u, saka tinompola' niu akon. ⁵⁰Onda' u pogapas nog dili dongog u. Tibua, ongon og mogapas dun bu ion mongukum bianan sog motud. ⁵¹Tolu'on ku dianiu, simasima og mokokunut dia sog pomali u, ondi' na ".doda' matoy

Miktalun' og Hudyuanan koyon dianon nog, "Na! ⁵² Bila ma' nion, kisunan nami na nog tinosopan ka doda' nog glatdiwata. Si Abraham minatoy. Bu og polomolatasanan kitu' nog talu' nog Mikpongon, mikpomatoy ilan dosop. Saka, moktalun' a nog bila ngon og mokokunut dia sog talu' mu, ondi' na doda' ion matoy? ⁵³Labi a pota' kotas sog mokogulanganan ta kitu' nog si Abraham bu og polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon kobon nitu' nog mikpo-"⁵⁴ matoy na? Po' balu' mu dun, sima a buan

Tinabal ilan ni Isus nog, "Bila potason ku og dili ⁵⁴ glawas u, og bontugan ku da' sagnat non. Og mokpotas dianakon og Gama' u. Ion non ion og pogolongon niu nog Diwata niu. ⁵⁵Da' niu ion sibon kilolaoy. Tibua akon, kilolaan ku ion. Bila tolu'on ku nog di' u ion kilolaan, moloput u buan mama' niu. Tibua, kilolaan ku ion bu mikokunut u dia sog pomali non. ⁵⁶Og mogulang niu kitu' nog si Abraham linoliag tokodoy mogdodama nog gondow nog matong u. Bu og gondow koyon mitongow non na bu ".migda'da' ion tokodoy dun

Og Hudyuanan kitu' miktalun' dianon nog, "Aba! ⁵⁷ Da' pa tanan kodopot lima pulu' og tinonan mu saka "?moktalun' a nog mitongow nika si Abraham Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Tolu'on ku dianiu, ⁵⁸ sog da' pa si Abraham bota'oy, Akon, ion non u na "⁵⁹ ini

Dadi, mikpongimud ilan nog batu po' botuon ni- ⁵⁹ lan bosia ion. Tibua, miksolingod na si Isus mangka awa' sog glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongon

Sinakan nilan ion mokpuli' nog, "Olo og ginan-²⁶
dun non dianika? Olo ginandun non kobulung non
"nog mata mu
Tinabal non ilan nog, "Tinalu' u na dianiu. Tibua,²⁷
da' amu pokinongog dun. Iduma moleg amu ma
nosop mokinongog dun mokpuli'? Amu si'oy, moleg
"amu ta' moksulanggu' dianon
Piglolingitan nilan ion dun bu sinolap nilan ion²⁸
monalu'. Long nilan dun, "Ika, og sulanggu' a nog
gotow kitu'. Tibua ami, sulanggu' ami ni Apu' Mus-
es!²⁹ Kisunan nami nog og Mikpongon, ion miktalu'
dia ni Apu' Muses. Tibua, og gotow koyon nog pogo-
longon mu nog mikokuli' dianika, minsan si'oy og
".piktidian non, ondi' nami tanan kosunan
Dadi, og gotow kitu' nog kiuli'an miktalu' nog,³⁰
"Mosobu' u tokodoy dun nog iduma ondi' niu
motanan kosunan og piktidian non nog saka ion og
mikobuka' nog tinontongan ku.³¹ Kisunan ta nog og
Mikpongon ondi' monomba' sog gotow nog bolo-
dusaon. Suga'id non, tumabang ion sog gotow nog
mogadab dianon bu moginang nog glegan non.
³²Tidu pa sog kopokpongon nog dunya asta sog nu-
mun koni, da'idun pa og midongog ta nog gotow
nog mikokuli' nog buta nog tidu pa sog kobata' di-
anon.³³ Dadi, somo' og gotow kitu' nog onda' gonat
sog Mikpongon, ondi' ion bosia mokopoginang
".dun
Tinabal nilan ion nog, "Pokponadan nika ta' ion³⁴
ami? Ika, og bolodusaon ka tidu pa sog kobata' di-
anika." Dadi, binugow nilan ion sog baloy nog
pogluumpukan nilan koyon bu tidu ditu', da' nilan na
.ion kumboyoy mampu' dianilan

Og buta dia sog kinodiwata

Dangan midongog ni Isus nog og bakas buta ki-³⁵
tu' binugow nilan na sog baloy nog pogluumpukan
nilan, pingumbalak non ion. Dangan mitongow ion
ni Isus, sinakan non ion nog, "Tumud a ta' dia sog
"Binata' sog Kilawan
Tinumabal ion nog, "Sima ion, Sir? Posun mu pa³⁶
".dianakon bagun u tumud dianon
Tinabal ion ni Isus nog, "Mitongow mu na ion.³⁷
".Og duma mu buan koni mogabitabit, ion non ini
Dadi, miktalu' og gotow koyon nog, "Kounutan³⁸
.ku, tumud u," mangka non ion tomuyoy
Miktalu' si Isus nog, "Sa'an minangoy u dini sog³⁹
dunya po' bagun ombahagi' og gotowanan. Ain og
buta mimung nog mokotongow bu ain og mokoton-
†".gow, mimung ilan nog buta

*Og ma'ana non, ain tumud dianon mimung kona' na og bu- ††
ta po' mosabut nilan na og motud. Bu ain og gonda' tud, moko-
tongow ilan si'oy, og buta ilan da sabap sog da' nilan tobukoy og
.motud*

las ni Isus nog basak dia sog mata nog gotow kitu'
mibona' sog Gondow nog Pogulali.¹⁵ Dadi, sinakan
ion nog parasiuanan koyon bog olo og migandun
nog kopokotongow non. Tinabal non ilan nog,
"Linoklasan non nog basak og mata u mangka u
".pongula'up. Dadi, mokotongow u na numun kitu'
Mikpoktalu' og duma parasiuanan nog, "Og go-¹⁶
tow kitu' nog mikokuli' dianon kona' gonat sog
Mikpongon po' da' non pogbotadoy og Gondow nog
".Pogulali

Tibua, og duma mikpoktalu' nog, "Ngon ta' og
bolodusaon † nog mokopoginang nog gingyata'anan
mama' nog gininang non koyon?" Dadi, onda' ilan
.poksolabuk nog pomikilan
Sinakan nilan nosop ion mokpuli' nog, "Bila ika¹⁷
buan, sima gidoy og gotow koyon nog long mu dun
"nog ion og mikokuli' dianika
Tinabal non ilan nog, "Ion og polomolatas nog
".talu' nog Mikpongon
Og kounutananan nog bansa Hudyu kitu' onda'¹⁸
tud nog og gotow kitu', ion tantu nog bakas buta ki-
tu'. Dadi, sinabi nilan og mokogulang non mangka
nilan sakoy nog,¹⁹ "Og bata' niu ta' ini? Bila og bata'
niu, motud ta' nog donsama' na og buta tidu pa sog
kobata' dianon? Bila motud, olo ma og migandun
"nog kopokotongow non

Tinumabal og mokogulang non koyon nog,²⁰
"Kisunan nami nog ion non ini og bata' nami kitu'
bu donsama' na ion og buta.²¹ Tibua, di' nami ko-
sunan bog olo og migandun nog iduma mokoton-
gow noma ion otawaka bog sima og mikokuli' di-
anon. Suga'id non, sakoy niu ion po' mosolag na ion
bu moto da ion tumabal."²² Sa'an ma' nitu' og tabal
nilan dun po' mondok ilan sog kounutananan kitu'
nog Hudyu. Po' og kounutananan kitu', mikpodon-
sama' na miktalu' nog minsan sima og miktalu'
nog si Isus, ion og Kristu, og gotow koyon ondi' na
kumboyon sumolod sog baloy nog pogluumpukan
nog bansa Hudyu.²³ Sa'an tinumabal og mokogu-
lang non koyon nog, "Sakoy niu ion po' moto da ion
".tumabal

Dadi, sinabi nilan puli' og bakas buta kitu'²⁴
mangka nilan tolu'oy dianon nog, "Sapa a sog sun-
gu'an nog Mikpongon bu posun mu ain og motud.
Kisunan nami nog og gotow kitu', ion og bolo-
".dusaon

Tinumabal og gotow koyon nog, "Ondi' u ko-²⁵
sunan bog bolodusaon ta' ion otawaka kona' ta'.
Sokot da og kosunan ku nog akon, dini kitu' og buta
".u, tibua, numun koni mokotongow u na

*Og pigolong koyon nog iningolanan og bolodusaon, og go- †
towanen kitu' nog long nog parasiuanan dun, sumboy ponumpil-
.ian po' da' pokokunut sog Botad nog bansa Hudyu*

ginumobok og gotow koyon po' sagya da tinindanan. Dadi, da'idun og balan non nog bilibilianan .kitu' Akon da og molongas nog polongipat nog bili-¹⁴ bilianan kitu' po' kilolaan ku og bilibilianan ku bu ilan si'oy kilolaan nilan dosop akon. ¹⁵ Domikian dosop ma' nog Gama' u bu akon, nog kilolaan non akon bu kilolaan ku dosop ion. Bu otason ku matoy sabap dianilan. ¹⁶ Ongon pa og duma bilibilianan ku nog da' dini sog dialom nog kudal koni. Sumboy dosop koponulu'an ku ilan po' ilan si'oy, mokinongog ilan dosop nog talu' u boya'an mimung nog solabuk og glam nog bilibilianan ku bu solabuk da og polongipat nilan. ¹⁷ Sa'an molalam og Gama' u dianakon po' mongatas u matoy bagun u motubu' mokpuli'. ¹⁸ Da'idun og mokopogbaya' munu' dianakon. Suga'id non, uokilon ku og glawas u nog bunu'on po' ma' nitu' og baya' nog binogoy nog Gama' u dianakon nog matoy u bu motubu' u da mokpuli'. Ion non ini og dondagan nog Gama' u di-
".anakan
Sabap sog tinalu' ni Isus koyon, mimung nog ¹⁹ mibahagi' nosop og pomikilan nog gotowanan dun. ²⁰ Modakol ilan og miktalu' nog, "Og gotow koyon tinosopan nog glatdiwata bu migbunog. Iduma monginongog ita ma dianon?" ²¹ Tibua, og duma mikipoktal' ilan nog, "Somo' tinosopan ion nog glatdiwata, ondi' mama' nini og pomali non. Ongon ta' buan og glatdiwata nog kuli'an non og gotow
"?nog donsama' na buta

Og kounutananan nog bansa Hudyu onda' tud dia ni Isus

Tubus nitu', dangan minatong og kologya'an ni-²² lan koyon nog ngalan non og Guakil sog Mikpongon nog Baloy nog Poktomuyan dianon, ditu' sog Jerusalem, mibona' sog timpu motigdown. ²³ Bu migdundaan si Isus sog glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan, dia dapit sog iningolanan og Pogbianan ni Solomon. ²⁴ Dadi, piglumpukan ion nog Hudyuanan mangka ilan poksak dianon nog, "Nanu mu potintuoy dianami bog sima a doda'? Bila
".ika og Kristu, pologdong mu dianami
Tinabal ilan ni Isus nog, "Mitubus u na tolu'oy ²⁵ dianiu, tibua, ondi' amu tumud dianakon. Og piginang u kitu' nog gingyata'anan bianan sog ngalan nog Gama' u, mikotaksi' pa'ali dianakon. ²⁶ Tibua, ondi' amu tumud dun po' kona' u amu bilibilianan. ²⁷ Og bilibilianan ku, monginongog ilan nog talu' u. Kilolaan ku ilan bu mokokunut ilan dianakon. ²⁸ Bogayan ku ilan nog kotubu' nog da'idun kopos non bu

Og duma parasiuanan koyon dion nog midon-⁴⁰ gog nilan og talu' ni Isus koyon, miksak ilan nog, "Po' iduma, buta ami ta' buan
"?
Dadi, tinumabal si Isus nog, "Somo' mibuta amu, ⁴¹ ondi' amu bosia komotudan. Tibua, miktalu' amu ma nog mokotongow amu, sa'an ion kimotudan
".amu po' da' amu tud sog talu' nog Mikpongon

Og pononggi'an pa'ali sog polongipat nog bilibili

Dadi, miktalu' nosop si Isus nog pononggi'an. **10**
Long non dun, "Tolu'on ku dianiu, ain og gotow nog sumolod dia sog kudal nog bilibilianan nog di' mian dia sog bongawan nog sumolap momian, og gotow koyon og polonakow otawaka og polonglampas. ² Tibua, bila og gotow dia bian sog bongawan, og gotow koyon og polongipat doda' nog bilibilianan non. ³ Bu bila sumolod ion, buka'an mogdayun ion nog pogipat koyon nog bongawan mangka non posolodoy. Bu og bilibilianan koyon mokinongog dianon. Sobion non og ngalananan nog bilibilianan non mangka non ilan oitoy sog glowasan. ⁴ Bila poluason non na og bilibilianan non koyon, moguna ion dianilan bu mogunut ilan dianon po' kilolaan nilan og gonek non. ⁵ Tibua, ondi' ilan mogunut sog len gotow. Mokpongobok ilan tanan po' ondi' nilan kilolaan og gonek non." ⁶ Og pononggi'an koyon nog inuksugan ni Isus dianilan, onda'
".nilan kosabut bog olo og ma'ana non

Si Isus molongas nog polongipat nog pigotowan non

Dadi, miktalu' nosop si Isus nog, "Tolu'on ku dia-⁷ niu, nog akon og bongawan kitu' nog bianan nog bilibilianan. ⁸ Ain og gotowanan kitu' nog mikuna dianakon, polonakow bu polonglampasanan ilan. Tibua, og bilibilianan koyon onda' pokinongog dianilan. ⁹ Akon og bongawan. Ain og gotow sumolod nog mian dianakon, motabang ilan. Mokopogliu-
solod ilan bu motongow nilan og pongoksaban nilan. ¹⁰ Og polonakow mangoy tibua monakow, mongula'at, bu momunu'. Tibua akon, sa'an minangoy u dini po' bagun ilan da kongonan nog kotubu'
".kitu' nog ondi' kolobian og koba'is non
Akon da og molongas nog polongipat nog bili-¹¹ bilianan. Og molongas nog polongipat nog bilibili otason non matoy sog kopogipat non nog bilibilianan non. ¹² Og gotow kitu' nog sagya da tinindanan mogipat nog bilibilianan, kona' non og gapu' nilan. Dadi, bila ngon og mokotua' nog glimong, gonatan non og bilibilianan koyon mangka gobok nog boya'an mokpokpola' og bilibilianan koyon gumobok po' ponglosigon ilan nog glimong. ¹³ Sa'an

Og pigolong ni Isus koyon nog bilibilianan, og pigotowan †
.non

ondi' mokodag. ³Dadi, pisobutan nog kolibunanan koyon si Isus nog, "Kounutan, og kololaman mu ki-
".tu' ondi' mokodag

Dangan midongog ni Isus, miktalu' ion nog, "Og ⁴ mosakit ni Lasarus kitu' ondi' mogdoksuan sog patoy. Suga'id non, sabap dion ompotas og Mikpongon dun bu akon si'oy nog Bata' non, ompotas u dosop dun." ⁵Molalam si Isus nog pomogilug koyon.

⁶Tibua, minsan midongog non na nog ondi' mokodag si Lasarus, migonong pa ion dion asta milibuas dua' ondow. ⁷Tubus nitu', miktalu' si Isus dia sog sulanggu'anan non nog, "Alung, mokpuli' ita
".sog Judia

Tibua, miktalu' og sulanggu'anan non dianon ⁸ nog, "Rabi, bogu a dotanan poksipioy matu nog go-
"?tow Hudyuanan ditu' saka mokpuli' a nosop ditu' Tinumabal si Isus nog, "Kona' ta' nog sopulu' bu ⁹ dua' oras og gondow? Og gotow, bila ompanow nog gondow pa, ondi' ion mokosoksug po' motongow non og binaan non kobal nog dolag nog dunya koni.

¹⁰Tibua, bila ompanow ion nog gobi, mokosoksug ion po' mipalong na og tiow non." ¹¹Bu tubus nitu', miktalu' nosop si Isus nog, "Og glokole ta nog si Lasarus mikotulug. Sa'an mangoy u ditu' po' ongoy-
".on ku ion tonudoy

Tinumabal og sulanggu'anan non nog, ¹² "Kounutan, bila sagya da mikotulug ion, molongas tanan bagun ion kuli'an." ¹³Og ma'ana nog tinalu' ni Isus kitu', si Lasarus minatoy. Tibua, balu' nog sulanggu'anan non koyon dun sagya da mikotulug

Dadi, pilogdong ni Isus dianilan nog, "Si ¹⁴ Lasarus minatoy. ¹⁵Migda'da' u nog da' u ditu' sog tang nog kopatoy non po' kobo'isan amu dun. Po' ongon og kolegan ku mokpotongow dianiu bagun dumungag og kopongandol niu dianakon. Dadi,
".alung, mangoy ita ditu' non

Tubus nitu', si Tomas, nog kodua' ngalan non ¹⁶ Gapid, miktalu' dia sog pakasi sulanggu'anan non nog, "Alung, mogunut ita dianon po' unungan ta
".ion

Si Isus, ion og poktiduan nog kotubu'bu mokpotubu' nog minatoy

Dangan minatong ilan ditu' sog Betani, midon- ¹⁷ gog non nog pat ondow na tidu lobongon si Lasarus.

¹⁸Og bonua nog Betani koni, ongon tolu kilumitru og glayu' non tidu sog Jerusalem. ¹⁹Dadi, modakol gotow Hudyu nog miktidu sog Jerusalem minangoy mongamu' dia ni lo' Marta ilan ni Maria. ²⁰Dangan midongog ni Marta nog si Isus posungu' matong, linumpak non ilan. Tibua, si Maria mibagak sog baloy nilan. ²¹Dangan miglumpak ilan, miktalu' si Marta dia ni Isus nog, "Kounutan, somo' dini da da,

di' ilan na mogla'at. Bu da'idun og mokagow dianilan dia sog gongkoman ku. ²⁹Og Gama' u, ion motas sog glam non bu binogoy non ilan dianakon.

Da'idun og mokagow dianilan tidu dia sog gongkoman non. ³⁰Akon bu Gama' u solabuk ami da

Dadi, og Hudyuanan mikpongimud ilan nosop ³¹ nog batu po' botuon nilan bosia ion. ³²Tibua, miktalu' si Isus dianilan nog, "Pitongow u dianiu og molongas nog kohinangan nog dinondag dianakon nog Gama' u. Ain sog kohinangan ku kitu' nog molongas
"?niu akon botuon dun

Tinumabal og Hudyuanan kitu' nog, "Kona' ³³ sabap sog kolongas nog kohinangan mu koyon nog boya'an botuon nami ika dun, tibua, sabap nog pigloka'loka'an mu monalu' og Mikpongon po' pi-
batuk mu og glawas mu dianon saka sagyaotow a
".da

Dadi, tinabal ilan ni Isus nog, "Onda' ta' sulatoy ³⁴ dia sog Botad kitu' nog talu' nog Mikpongon dun nog, 'Amu og kodiwotaan?' ³⁵Kisunan ta nog ain og misulat sog Botad kitu' ondi' mosop. Bila tinolu'an ilan ma nog kodiwotaan og binogayan kitu' nog Botad, ³⁶olo gidoy og kotalu' niu dun dia sog pinili' kitu' nog Gama' nog pipangoy non dini sog dunya?

Iduma tolu'an niu ma akon nog pigloka'loka'an ku monalu' og Mikpongon sabap nog tinalu' u nog akon og Bata' non? ³⁷Di' amu pia tumud dianakon somo' kona' u piginang og ginang nog Gama' u.

³⁸Tibua, bila ininang u da og ginang non kitu', minsan si'oy ondi' amu tumud dianakon, tud niu og kohinangan ku kitu' nog tumaksi' dianakon bagun niu da sunan bu mosabut nog akon, dia u sog Gama' bu og Gama' dia dosop nakon." ³⁹Dadi, ukpa'an nilan nosop bosia ion. Tibua, onda' ion pokpukpa' dianilan

Dadi, minangoy ion puli' ditu' sog dipag nog ⁴⁰ tubig nog Jurdan sog bakas pimunyagan kitu' ni Jan mangka ion pogonongonong ditu'. ⁴¹Bu modakol og gotowanan og mikpogangoy ditu' non. Mikpoktalu' ilan nog minsan si Jan, da' poginang nog gingy-
ata'anan. Tibua, og glam nog tinalu' non pa'ali dia sog gotow koni motud. ⁴²Dadi, modakol nog gotowanan og tinumud dia ni Isus dion sog bonua koyon

Og kopatoy ni Lasarus

Ongon og gotow nog ondi' mokodag ngalan **11** non si Lasarus, tidu sog koliwagan bonua nog Betani, og pigonongan ni Maria ilan nog putupusod non nog si Marta. ²Si Maria, ion non og minudut kitu' nog pogomut dia sog botis ni Isus mangka non punasoy nog buk non. Og gilug nilan si Lasarus,

pang nog tinimpong nog mosolag nog batu. ³⁹ Mik-
 ".taluh' si Isus nog, "Awa' niu og batu koyon
 Tibua, miktalu' si Marta nog, "Kounutan, minodu'
 ".na po' pat ondow na ion tidu lobongon
 Miktalu' si Isus dianon nog, "Onda' u ta' tolu'oy ⁴⁰
 dianika nog bila tumud a, motongow nika og kotas
 nog baya' nog Mikpongon?" ⁴¹ Dadi, inawa' nilan og
 batu kitu' nog poktimpong nog globong koyon.
 Tubus nitu', tinumongal si Isus sog glangit mangka
 poktaluh' nog, "Solamat Ama', po' inginongogan mu
 akon. ⁴² Kosunan ku nog kobon non ponginongogan
 mu akon. Tibua, sabap sog gotowanan koni dini,
 sa'an ini podongogon ku bagun ilan tumud nog ika
 ".doda' og mikpopangoy dianakon dini sog dunya
 Tubus nitu', miktalu' nog mosikad si Isus nog, ⁴³
 "Lasarus, luas a dion!" ⁴⁴ Dadi, linumuas mogdayun
 si Lasarus nog miputus pa nog saput og glawas non,
 og komot non, bu og botis non. Og gulu non binog-
 bod nog pangyu'. Miktalu' si Isus, "Ubadoy niu ion
 ".bagun mokopanow

Migupakat og kounutananan nog Hudyupa'ali sog kobunu' nilan dia ni Isus

Matiu 26:1-5, Mark 14:1-2, Luk 22:1-2

Modakol nog Hudyuanan kitu' nog minangoy ⁴⁵
 mongamu' dia ni Maria, tinumud ilan dia ni Isus
 dangan mitongow nilan og gininang non kitu'.
⁴⁶ Tibua, og dumaanan nilan kitu', minangoy ilan di-
 tu' sog parasiuanan mangka nilan tolu'oy og gini-
 nang ni Isus kitu'. ⁴⁷ Og mokokotas nog boliananan,
 bu og parasiuanan, migupakat ilan nog Polonguku-
 manan nog Bansa Hudyu † bog olo og gondunon ni-
 lan dia ni Isus po' long nilan dun, "Og gotow koyon,
 modakol og ginang non nog kosobu'sobu'. ⁴⁸ Bila po-
 tiangon ta ion, og glam nog gotow tumud dianon.
 Bu bila ma' nitu', ongoyon ita nog sundaluanan nog
 pigdotu'an nog Roma, mangka nilan poglo'atoy og
 ".Baloy nog Poktomuyan ta bu asta og bansa ta
 Dadi, sala kotow dianilan, si Kaypas og ⁴⁹
 kounutan nog boliananan sog ton koyon, miktalu'
 ion nog, "Og sobu' amu doda' tokodoy! ⁵⁰ Da' niu ta'
 kopikil nog golom pa og sala kotow tibua og matoy
 dia sog glam nog gotow gaba' nog mogla'at og tibuk
 nog bansa ta?" ⁵¹ Da' non ini tolu'oy nog dili kotoan
 non. Tibua, sabap nog ion og kounutan nog bo-
 liananan sog ton koyon, sa'an mitalu' non. Po' pipik-
 il dianon nog Mikpongon nog podonsoma'on non
 tumalu' nog sumboy si Isus sumoliu matoy sog
 tibuk nog bansa Hudyu. ⁵² Bu kona' tibua sog bansa
 Hudyu, suga'id non, sabap sog kopatoy non, og
 glam nog pigotowan nog Mikpongon limudon non

*Og gukum nog bansa Hudyu solabuk da bu ngalan non og †
 Sanhedrin. Pitu pulu' bu sala kotow mipili' nog polongukum
 .mingkud sog gukum nilan koyon*

ondi' bosia matoy og gilug u kitu'. ²² Tibua, kosunan
 ku da nog minsan numun kitu' bogoyon nog
 Mikpongon dianika minsan olo og pongonion mu di-
 ".anon

Miktalu' si Isus dianon nog, "Og gilug niu kitu' ²³
 ".motubu' da mokpuli'

Tinumabal si Marta nog, "Kosunan ku nog mo- ²⁴
 tubu' da ion mokpuli' bila potubu'on na mokpuli'
 sog gimpusan nog gondow og glam nog mikpoma-
 ".toy kitu'

Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Akon og ²⁵
 mokpotubu' puli' nog minatoy. Akon og poktiduan
 nog kotubu'. Og gotow nog tumud dianakon, min-
 san si'oy matoy ion, motubu' da ion mokpuli'. ²⁶ Bu
 og gotow nog totubu' nog tumud dianakon, ondi'
 ion mokangoy sog kopatoy nog da' kopus non. Tu-
 "?mud a ta' dun og talu' u koni dianika

Tinumabal si Marta nog, "O'o, Kounutan, tumud ²⁷
 u nog ika og Kristu, og Bata' nog Mikpongon nog
 ".pigdodomaan nami matong dini sog dunya

Dangan midoksu' tolu'oy ni Marta, inangoy non ²⁸
 og gilug non nog si Maria mangka non ilomoy nog,
 "Og Polopanad minatong na bu sinabi non ika."

²⁹ Ampun midongog ni Maria ini, migbuat ion mog-
 dayun mangka angoy ditu' ni Isus. ³⁰ Bu si Isus da'
 pa solod sog gimbolayan koyon. Ditu' pa ion sog
 linumpakan kitu' ni Marta dianon. ³¹ Og Hudyuanan
 koyon nog mingamu' dia ni Maria, dangan miton-
 gow nilan nog migdali'dali' ion mogbuat mangka
 panow, inunutan nilan ion po' balu' nilan dun, man-
 goy ion moksogow ditu' sog globong nog gilug non
 .kitu'

Dangan minatong si Maria ditu' bu mitongow ³²
 non si Isus, mininglu'ud ion sog sungu'an non
 mangka poktaluh' nog, "Kounutan, somo' dini a da,
 ".ondi' bosia matoy og gilug u kitu'

Dangan mitongow ni Isus si Maria dunut og ³³
 Hudyuanan kitu' nog mikpoksogow, pingingloyu'an
 ion dun. ³⁴ Dadi, miksak ion nog, "Ain niu ion
 "?linobong

Tinabal nilan ion, "Kounutan, ongoyon ta tonton-
 ".goy
 .Miksogow si Isus ³⁵

Dadi, long nog Hudyuanan dun, "Landu' og glo- ³⁶
 laman non dia ni Lasarus." ³⁷ Tibua, ongon og duma
 gotow nog mikpoktaluh' ilan nog, "Bila kiuli'an non
 ma og buta kitu', ombulung non dosop bosia si
 "!Lasarus bagun di' matoy

Si Lasarus pitubu' ni Isus puli'

Pogdatong nilan dion, pingingloyu'an nosop si ³⁸
 Isus. Og globong kitu' og sangub nog dia sog pam-

na. ⁸Og miskinan kobon non mokunul amu da nilan. "Tibua akon, di' ita niu kobon non mokunul Modakol nog gotowanan og mikodongog nog si ⁹ Isus ditu' sog Betani. Dadi, mikpogangoy ilan ditu'. Bu sa'an mikpogangoy ilan ditu' kona' tibua po' moleg ilan tumontong dia ni Isus, suga'id non, bagun nilan dosop motongow si Lasarus nog pitubu' non kitu' puli'. ¹⁰Dadi, mipikil nog mokokotas nog boliananan koyon nog si Lasarus si'oy bunu'on nilan dosop. ¹¹Po' sabap dianon modakol og gotow Hudyuanan nog tinumud dia ni Isus bu ondi' ilan na .mokokunut dia sog kounutananan nilan

Og ba'asa dia ni Isus kosolod non sog Jerusalem

Matiu 21:1-11, Mark 11:1-11, Luk 19:28-40

Migboloma' ion, modakol og gotowanan nog mi- ¹² nangoy tumua' sog kologya'an koyon sog Jerusalem, midongog nilan nog si Isus posungu' dosop matong ditu'. ¹³Dadi, mikpongalap ilan nog dawon mama' nog dawon nog bunga mangka nilan lumpakoy si Isus dia sog dalan. Mikpogekekes ilan nog, "Songlitan og Mikpongon! Pipia ion nog minangoy dini bianan sog ngalan nog Mikpongon! Pipia ion og Datu' sog bansa Israel!" ¹⁴Si Isus mikotongow nog nati nog asnu ^{††} nog sokayan non. Po' manini og sinulat dia sog Kitab, ¹⁵"Amu gotowanan sog Sion, na' amu mondok po' tontong niu, og datu' niu posungu' na matong nog poksakoy dia sog nati nog [‡]" .asnu

Tigana', onda' pa kosabut nog sulanggu'anan ¹⁶ non koyon og bianbian ni Isus koyon. Tibua, dangan piotas na si Isus sog glangit, mipondom nilan nog sinulat kitu' sog Kitab pa'ali dianon, ion non na og .ininang nilan kitu' dianon

Og gotowanan kitu' nog mikotongow dia ni Isus, ¹⁷ sog kopotubu' non bu kosabi non dia ni Lasarus tidu sog globong, pikpulong nilan og dongogan nog ginang non koyon. ¹⁸Sa'an modakol og gotowanan nog linumumpak dianon po' sabap sog gininang non kitu' nog kosobu'sobu'. ¹⁹Dadi, mikpogabitabit og parasiuanan koyon nog ilanilan da nog, "Na! Tontong niu! Ondi' ita mokantu dianon po' mikpogunut na dianon og glam nog gotowanan sog "Itibuk nog dunya koni

Pidonsama' ni Isus tumalu' og kopatoy non

Ongon dosop og duma gotowanan nog bansa ²⁰ Girik nog tinumua' sog kologya'an kitu' sog Jerusalem po' tumamuy ilan dosop sog Mikpongon. ²¹Minangoy ilan ditu' ni Pilip. Og Pilip koni og go-

tidu sog ainain nog bonua po' poksolobukon non ilan. ⁵³Tidu ditu', og kounutananan nog bansa Hudyu, minontong ilan nog pondayan bagun nilan .ombunu' si Isus

Dadi, da' na ion pokpotampal mogdundaan dia ⁵⁴ sog bonua nog Judia koyon. Suga'id non, minangoy ion ditu' sog bonua nog ngalan non og Ipraim sog molani nog bonua koyon nog da'idun og gotow dun.

Bu ditu' ilan migonongonong nog sulanggu'anan .non

Dangan dali' na datong og tang nog kologya'an ⁵⁵ nog bansa Hudyu nog ngalan non og Liniusan, modakol og gotowanan nog mikpogangoy sog Jerusalem nog diadia mikpoktidu nog bonuaanan bagun nilan minang og pogbotadon nilan kitu' nog mongugas mangka si'oy datong og kologya'an nilan kitu' nog Liniusan. ⁵⁶Dadi, pikponontong nilan si Isus. Bu solian nilan koyon mogindog dia sog glomalomaan nog Baloy koyon nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, miksinaksakoy ilan nog, "Mangoy ta' gidoy itu' ion tumua' nog kologya'an koni?" ⁵⁷Tibua, og mokokotas nog boliananan koyon bu og parasiuanan koyon, tinalu' nilan na nog bila ongon og mokotongow dia ni Isus, posunon nilan moglandan. .Sa'an itu' po' bagun nilan ion kukpa'an

Pimogomutan si Isus ditu' sog Betani

Matiu 26:6-13, Mark 14:3-9

Gonom gobi dona mangka datong og kologya'an nilan koyon nog iningolanan nog Liniusan, minangoy si Isus sog Betani, sog bonua ni Lasarus, og gotow kitu' nog pitubu' non puli'. ²Bu miksimpan ilan nog ponganon nog kidotongoy ni Isus dion nilan. Si Marta og miktologad, bu si Lasarus koni minampu' kuman dianilan. ³Koni sop ni Maria, minalap ion nog landu' kologan nog pogomut ngalan non og nard mangka non ududoy sog botis ni Isus bu punasoy nog buk non. Dadi, sinumongyub notibua og gomut nog pogomut koyon sog gliwag .nog baloy koyon

Tibua, og sala kotow sulanggu' ni Isus koyon nog ⁴ si Judas Iskariot, og mongula'at kitu' dia ni Isus, miktalu' ion nog, ⁵"Mologan tokodoy og pogomut koyon. Iduma onda' ma poksalyu og glana momut koyon nog tolu gatus dinari [†] mangka bogoyoy sog miskinananan?" ⁶Tinalu' non ini, kona' po' milolat ion sog miskinananan, suga'id non, og polonakow ion. Po' ion og toliipat nog sin nilan bu sumolingka .malap ion dun

Dadi, miktalu' si Isus nog, "Potiang niu si Maria. ⁷ Po' sa'an ion sinimpan non og pogomut koyon po' bila matoy u, ududon non dianakon bila lobongon u

Og asnu koni mama' nog bayu'bayu' nog kuda'. ^{††}

[‡] Sakaraya 9:9. Og Sion koni, og kodua' ngalan nog Jerusalem

Og golaga' nog sala dinari koyon, mokotindan laga' sondow [†] .nog sala kotow

lian nog dini pa niu og dolag koyon bagun amu da ondi' mosa'ut nog gobi. Og gotow nog ompanow nog modolom, ondi' non sunan bog ain posungu'.³⁶ Dadi, tud amu sog dolag koyon solian dion pa niu bagun amu da mimung nog pigotowan non." Mitubus non itu' tolu'oy, ginumonat ion bu da' ion .pokpotongow dianilan

Og Hudyuanan da' pa tud dia ni Isus

Minsan si'oy mitongow nilan og kodakol nog³⁷ gingyata'anan nog gininang ni Isus, tinibaba' nilan nododa' nog da' ilan tud dianon.³⁸ Po' bianan dianilan, og pidonsama' tumalu' nog polomolatas kitu' kobon nitu' nog talu' nog Mikpongon nog si Isaya mituman na. Long non dun, "Pogbaya', da'idun og tumud dia sog gustalan nami. Bu da' nilan kosabut †† ".ain og mikotongow nog baya' mu Sa'an ion mologon ilan tud, po' mama' dosop³⁹ ,nog sinulat ni Isaya kitu' nog Tinimpong non og mataanan nilan, bu pitogas"⁴⁰ non og pomikilan nilan boya'an nog ondi' ilan mokosabut, bu boya'an nog ondi' ilan mokotongow. Bu di' ilan mangoy dianakon saka kuli'an ku ilan, ‡ ".ma' long nog Mikpongon dun Tinalu' ini ni Isaya po' donsama' non na mitongow⁴¹ og silow nog kotas nog baya' ni Isus. Sa'an da .tinalu' non pa'ali dia ni Isus Minsan si'oy ma' nitu', modakol og⁴² kounutananan nog gotow Hudyu koyon og tinumud dianon. Tibua, onda' nilan potompalay po' mondok ilan nog kosunan nog parasiuanan koyon, po' gomonsunoy bugowon ilan na sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu.⁴³ Sa'an ma' nitu' og pomikilan nilan po' dadi nilan pa nog pogdongya'an ilan nog gotowanan, gaba' nog pogdongya'an nog Mikpongon Dadi, miktalu' si Isus nog mosikad. "Simasima⁴⁴ og tumud dianakon, kona' tibua nakon og tinud non. Suga'id non, tinumud dosop ion dia sog Mikpongon nog mikpopangoy dianakon.⁴⁵ Simasima og mikotongow dianakon, mitongow non dosop og Mikpongon nog mikpopangoy dianakon.⁴⁶ Sa'an minangoy u dini sog dunya po' mimung u nog dolag nog mokpodolag nog pomikilan nog gotowanan bagun da ain og tumud dianakon, ondi' ilan na mogonong dia sog kodoloman.⁴⁷ Tibua, bila ongon gotow nog mikodongog nog pomali u saka ondi' mokokunut dun, ondi' u ion ukumon po' onda' u angoy dini sog dunya mongukum, suga'id non, inangoy u ilan gowonoy.⁴⁸ Og gotow nog ondi' tumabuk dianakon bu ondi' mokokunut dia sog pomali u, ongon da og mukum dianon. Og talu' u koyon nog pigustal u di-

tow Betsaida nog sakup nog Galili. Long nilan dun dia ni Pilip, "Le, bila mogusoy da, moleg ami bosia moktongow dia ni Isus."²² Dadi, inangoy uksugoy ni Pilip ditu' ni Andriu, mangka nilan ongoyoy pogob- .itoy ditu' ni Isus

Dadi, miktalu' si Isus nog, "Minatong na og tang²³ nog og Binata' sog Kilawan, potason nododa'.²⁴ Tolu'on ku dianiu, ibalat da sog solongow boni', bila ondi' lobuton, ondi' nododa' tumubu' bu sumongku'. Tibua, bila lobuton da, sumongku' nododa'.²⁵ Domikian dosop og gotow nog bila bololaga' dianon og kotubu' nog dini da sog kilawan, og kotubu' non koyon ombolong da. Tibua, og gotow nog di' non inggula'an og kotubu' non dini sog kilawan, og kotubu' non koyon asta sog da' kopus non.²⁶ Simasima og moleg mimung nog sosoligan ku, sumboy mokokunut dianakon. Po' minsan ain u angoy, ditu' dosop og sosoligan ku. Bu potason ion nog Gama' u, ain og gotow nog tumuman nog .dondagan ku

Numun kitu' kilogonan u mokpikilpikil bog olo"²⁷ og poktolu'on ku. Bu di' u dosop moktalu' nog, 'Ama', tobangan mu akon sog sinsaan ku koni posungu'.' Po' sa'an minangoy u dini sog dunya bagun ku kobianan og sinsaan koyon.²⁸ Suga'id non, tolu'on ku nog, 'Ama', potongow mu sog gotowanan ".og kotas nog baya' mu Gomonsunoy pa, ongon og talu' nog midongog nilan nog miktidu sog glangit. Long pa nog talu' koyon dun, "Pitongow u na og kotas nog baya' u bu potongowon ku pa mokpuli'."²⁹ Og gotowanan koyon dion nog mikodongog dun, miktalu' ilan nog, "Miglugung le og bonua." Tibua, og duma miktalu' ilan nog, "Miktalu' dianon og moloikat nog Mikpon- ".gon

Dadi, miktalu' si Isus dianilan nog, "Og gonek³⁰ koyon nog midongog niu, kona' nakon og pidongogan dun, suga'id non, amu.³¹ Numun koni minatong na og tang nog og Mikpongon mongukum sog glam nog gotow. Bu si Kindagow, og datu' dini sog dunya, dagon na og baya' non.³² Tibua akon, bila tundokon u na tidu sog glupa', lumpukon ku og glam nog gotowanan dianakon."³³ Tinalu' ini ni Isus .po' bagun nilan mosabut bog olo og potayan non Miktalu' og gotowanan nog, "Long pa nog sinu-³⁴ lat dia sog botad ta, og Kristu, ondi' ion matoy. Tibua, ika, moktalu' a ma nog og Binata' sog Kilawan, sumboy tundokon sog kudus. Sima buan og "?pogolongon mu koyon nog Binata' sog Kilawan Tinumabal si Isus nog, "Og dolag kitu' nog sinu-³⁵ milow dianiu ondi' na mobon. Dadi, panow amu so-

Og ma'ana nog piktalu' non koyon, sumboy nododa' si Isus † matoy po' bagun da og gotowanan kongonan nog kotubu' nog .da' kopus non

Dangan midoksu' non pongugasoy og botisanan ¹² nilan, sinolug non mokpuli' og sulagbon non kitu' mangka ion pokpuli' madap dianilan. Sinakan non ilan nog, "Misabut niu dota' bog olo og piginang u kitu' dianiu?" ¹³ Og pogingalan niu dianakon, og Polopanad, bu og Kounutan. Motud ion po' ma' nitu' u doda'. ¹⁴ Bila inugasan ku ma og botisanan niu saka og kounutan bu polopanad niu akon, amu si'oy, sumboy moginugasoy amu dosop nog botisanan niu. ¹⁵ Sa'an ini ininang u po' bagun niu poglogiligan og kopokpobaba' u dianiu. ¹⁶ Tolu'on ku dianiu, da'idun og kisonggulan nog motas pa dia sog pigonongan non. Domikian dosop ma' nitu' nog da'idun og sosugu'on nog motas pa ion dia sog mokpopanow dianon. ¹⁷ Numun kitu' kisunan niu .noma ini, popiaon amu dun bila unuton niu Og piktolu'on ku koni kona' pa'ali sog glam niu" ¹⁸ po' kisunan ku og gotowanan kitu' nog pinili' u. Tibua, sumboy nododa' motuman og sinulat kitu' sog Kitab nog, 'Og dinumuma dianakon kuman, ion og mongula'at dianakon.' ¹⁹ Sa'an tolu'on ku dianiu numun kitu' mangka si'oy kotuman, po' bila motuman na ini, bagun amu tumud nog ion non ini akon. ²⁰ Tolu'on ku dianiu, simasima og tumolima' nog pongoyon ku koyon dion niu, tinolima' non dosop akon. Bu simasima og tumolima' dianakon, tinolima' non dosop og mikpopangoy kitu' dianakon dini ".sog dunya

Pidonsama' ni Isus tumalu' bog simaog mongula'at dianon

Dangan midoksu' non tolu'oy, mitolimbasow ion ²¹ tokodoy mangka ion poktalu' nog, "Tolu'on ku dianiu, og sala kotow dianiu og mongula'at dianakon Dadi, miktinontongoy og sulanggu'anan non ²² koyon po' kisobu'an ilan nog tinalu' non koyon bu di' nilan kosunan bog sima og pigolong non koyon. ²³ Sala kotow dia sog sulanggu'anan non koyon nog kololaman non tokodoy, dia sog molani non. ²⁴ Dadi, si Simun Piter minonggi' dia sog kololaman koyon mangka ion pogilom dianon nog, "Sakoy mu dow ".ion bog sima og pogolongon non koyon Dadi, og sulanggu' non kitu' linumodis dianon ²⁵ mangka ion poksak nog, "Kounutan, sima og pogo- "?longon mu koyon Tinumabal si Isus nog, "Ain og tulunan ku nog ²⁶ pan koni nog gugowon ku sog sabow, ion og pigolong u kitu'." Dangan migugow non na og pan kitu', tinulun non dia ni Judas Iskariot, og bata' ni Simun. ²⁷ Ampun mitabuk non og pan kitu', miglandan .sumangon dianon og Soitan

anilan, koyon og mukum dianilan sog gimpusan nog gondow. ⁴⁹ Po' da' u pogustal nog dili dianakon, suga'id non, og dia nog Gama' u nog ion og mikpopangoy dianakon dini. Pimolian non akon bog olo og poktolu'on ku bu olo og mogandun kotalu' u dun. ⁵⁰ Kosunan ku nog og dondagan non kitu' dianakon mokobogoy nog kotubu' nog da' kopus non. Dadi, ain og tinalu' u kitu' dianiu, ion non og dinondag ".nog Gama' u tumalu' dianakon

Inugasan ni Isus og botis nog sulanggu'anan non

Pogboloma'on dona og kologya'an koyon nog **13** iningolanan Linius, kisunan ni Isus nog dali' na og tang nog gumonat na ion dini sog dunya mangoy na ion ditu' sog Gama' non. Kololaman non og pigotowan non dini sog dunya. Bu numun kitu', pitongow non na dianilan bog andun doda' og glolaman non dianilan

Si Isus bu og sulanggu'anan non, migadap ilan ² moglobungan. Og sala kotow dianilan, ngalan non si Judas Iskariot og bata' ni Simun, pipikilan na ni Kindagow nog uokilon non na si Isus dia sog gla'at. ³ Kisunan ni Isus nog binogayan ion nog Gama' non nog ion og mokopogbaya' sog glam non. Kisunan non dosop nog ion miktidu sog Mikpongon bu ion mokpuli' ditu' non. ⁴ Dadi, sog solian nilan koyon kuman, migbuat ion mangka non luasoy og sulagbon non bu pongandit nog tualia. ⁵ Tubus nitu', minudud ion nog tubig dia sog polonggana mangka non tolipunoy mongugas og botisanan nog sulanggu'anan non bu pomunasoy nog tualia kitu' nog pingandit non. ⁶ Pinipini non mugas nog botis ni Simun Piter, miktalu' si Piter nog, "Kounutan, ugasan mu "?ta' og botis u Tinabal ion ni Isus nog, "Og piginang u koni ondi' ⁷ niu pa mosabut numun kitu'. Tibua, motubus ini, ".sog binaya' nog gondow, mosabut niu da Tibua, miktalu' si Piter nog, "Ondi' u nododa' mo- ⁸ "!leg nog ugasan mu og botis u minsan nanu Tinabal ion ni Isus nog, "Bila ondi' u kugasan og ".botis mu, kona' u ika og sakup Dadi, tinumabal si Piter nog, "Bila buan ma' nitu' ⁹ Kounutan, kona' tibua og botis u og ugasan mu, suga'id non, ugasoy mu dosop asta og komot u bu "!og gulu u

Tinabal ion ni Isus nog, "Og gotow nog ¹⁰ mikopoligu' na, milonu' na og tibuk nog glawas non, lual da og botis non. Bu milonu' amu na, lual da sog sala kotow dianiu." ¹¹ Sa'an ini tinalu' non po' kisunan non na bog sima og posungu' kitu' mongu- .la'at dianon

koni, ondi' u na bosia tolu'on daniu nog mangoy u moksimpan nog pogonongan niu. ³ Dadi, bila mokangoy u na moksimpan nog pogonongan niu ditu', puli'on ku na amu po' bagun da minsan ain u, ditu' amu dosop. ⁴ Bu kosunan niu og bianan mangoy ".ditu' sog pogolongon ku koyon nog gongayan ku Dadi, miktalu' si Tomas dianon nog, "Kounutan, ⁵ di' nami kosunan bog ain ka angoy. Olo ma og mo- "gandun kisunoy nami nog dalan posungu' ditu' Dadi, tinumabal si Isus nog, "Akon og Dalan, ⁶ akon og Motud, bu akon og Kotubu'. Onda'idun og mokangoy sog pigonongan nog Gama' u bog ondi' da ion mian dianakon. ⁷ Bila kisunan niu noma akon, kisunan niu dosop og Gama' u. Tidu numun kitu' ".kisunan niu na ion bu mitongow niu na ion Miktalu' si Pilip nog, "Kounutan, potongow mu ⁸ ".tibua dianami og Gama' po' omba'is nami na Tinabal ion ni Isus nog, "Pilip, miobon ita na ⁹ mokunul saka ondi' mu pa akon kosunan? Iduma miktalu' a ma nog potongowon ku dianika og Gama' u? Tolu'on ku dianika, nog simasima og mikotongow dianakon, mitongow non dosop og Gama' u. ¹⁰ Di' a ta' tumud, Pilip, nog akon, dia u sog Gama' bu og Gama' dini dosop nakon? Po' og glam nog pomali u daniu, kona' tibua akon dili og piktiduan dun, suga'id non, og Gama' u nog ion dia nakon, ion og miginang nini. ¹¹ Tud niu og tinalu' u kitu' nog akon, dia u sog Gama' bu ion dini nakon. Bila ondi' amu pa tumud dun sabap sog talu' u, tud amu sabap sog gingyata'anan kitu' nog gininang u. ¹² Tolu'on ku daniu, simasima og mongandol dianakon, kilingan non dosop og gininang u kitu'. Bu labi pa ditu' og minang non po' mokpuli' u na ditu' sog Gama' u. ¹³ Bu inangon ku ain og pongonion niu dianakon bianan sog ngalan ku, bagun da ompotongow u og kotas nog baya' nog Gama' u bianan dia sog Bata' non. ¹⁴ Dadi, mokopongoni amu minsan olo bianan ".sog ngalan ku po' inangon ku daniu

Pidonsama' ni Isus tumalu' nog bogayan non ilannog Bolakat nog Mikpongon

Ma' long sop ni Isus, "Bila tantu doda' nog mo- ¹⁵ lalam amu dianakon, inangon niu nododa' og dondagan ku. ¹⁶ Mongoni u dia sog Gama' u bu bogayan non amu nog len og Tumabang daniu nog sumoliu dianakon. Ion dumuma daniu somul non. ¹⁷ Ion og Bolakat nog Mikpongon bu ion non og mokpanad daniu nog motud. Og gotowanan dini sog dunya nog da' pongandol sog Mikpongon, ondi' nilan ion motolima' po' da' nilan ion kotongow bu da' nilan ion dosop kilolaoy. Tibua amu, kosunan niu ion po' dia ion niu kobon non bu mognong ion daniu. ¹⁸ Minsan si'oy gumonat u na, ondi' u amu

Miktalu' si Isus dianon nog, "Inang mu moglandan olo og poksipian mu kitu' moginang." ²⁸ Tibua, og dumaanan nilan koyon, da' nilan kosabut bog olo og ma'ana nog tinalu' ni Isus kitu'. ²⁹ Po' si Judas, ion og migaid nog sin nilan. Dadi, balu' nilan dun, dinondag ion mangoy sumaluy nog kulang nilan sog kologya'an koyon, otawaka dinondag ta' ion mangoy momogoy dia sog miskinan. ³⁰ Dadi, ampun mitabuk non og pan kitu', linumiu ion moglandan. .Bu gobi na

Og bogu dondagan

Matiu 26:20-25, Mark 14:17-21, Luk 22:31-34

Dangan mikogonat tibua si Judas, miktalu' si Is- ³¹ us nog, "Numun kitu' motongow na og kotas nog Binata' sog Kilawan. Bu bianan dianon motongow bog andun kotas og Mikpongon. ³² Bu bila motongow og kotas nog Mikpongon bianan dia sog Binata' sog Kilawan, og Mikpongon, potason non dosop og Binata' sog Kilawan. Bu sododu'un inangon non. ³³ Amu og gombata'anan ku, ondi' ita na mobon mokunul niu. Ponontongon niu akon. Tibua, numun kitu' tolu'on ku daniu nog ma' nog tinalu' u kitu' dia sog kounutananan nog bansa Hudyu, nog ain gongayan ku ondi' amu mokangoy dun. ³⁴ Ongon og bogu dondagan ku daniu. Pokilolamoy amu. Bu og kopokilolamoy niu koyon sumboy mama' nog glolaman ku daniu. ³⁵ Bila moglinolamoy amu, kilolaan amu nog glam nog gotowanan nog sulanggu'anan ".ku amu

Pidonsama' tumalu' ni Isus nog sonsingan ion ni Piter

Matiu 26:31-35, Mark 14:27-31, Luk 22:31-34

Dadi, si Simun Piter miksak nog, "Kounutan, ain ³⁶ "?ka buan angoy Tinabal ion ni Isus nog, "Ondi' a mokodunut sog ain gongayan ku numun koni. Tibua, sog gunan nog ".gondow, moglondug a da Miksak nosop si Piter nog, "Kounutan, iduma ³⁷ ondi' u ma mokodunut dianika numun kitu'? Otason ".ku tanan sumoliu matoy dianika Tinabal ion ni Isus nog, "Otason mu da gidoy ³⁸ nog sumoliu matoy a dianakon? Tolu'on ku dianika, nog mangka si'oy poktukala' og manuk, tolu kali mu ".na akon sonsingoy nog ondi' mu akon kilolaan

Si Isus og Dalan mangoy sog Gama'

Miktalu' si Isus dia sog sulanggu'anan non **14** koyon nog, "Na' amu mosusa. Pongandol amu kobon non dia sog Mikpongon, bu pongandol amu dosop dianakon. ² Ditu' sog Gama' u modakol og pogonongan dun. Somo' ondi' motud og piktalu' u

Si Isus pinonggi' non glawas non dia sog tantu bolagon

Migustal si Isus nog solabuk pononggi'an. **15**
 Ma' long non dun, "Akon, mama' u nog tantu bolagon, bu og Gama' u, ion non og mogusiba' dun.
² Bila ngon og panga u nog ondi' mogbunga, sopekon non. Bu ain og panga u kitu' nog mogbunga, kopunon non bagun dumungag mogbunga.
³ Milonu' amu na sabap sog kopokokunut niu dia sog pomali u. ⁴ Sumboy sumingkot amu dianakon po' akon si'oy sumingkot u dosop daniu. Po' og panga, ondi' nododa' mogbunga bila ondi' da sumingkot dia sog pun non. Bu amu si'oy, domikian dosop nog ma' nitu', ondi' amu dosop mogbunga bila ondi' amu da sumingkot dianakon Mama' u nog pun nog bolagon bu amu og pan-"
⁵ gaanan non. Bila og gotow sumingkot dianakon, bu akon si'oy sumingkot u dianon, mogbunga ion nog modakol. Po' bila onda' u daniu, da'idun nododa' og minang niu. ⁶ Bila og gotow sumuoy dianakon, da' doku' nog kotubu' non po' mama' ion nog panga kitu' nog misopek bu potiangoy mogangu. Og pangaanan kitu' topukon mangka tikpu'oy dia sog gapuy bu kotutung. ⁷ Bila sumingkot amu dianakon bu ungodon niu og talu' u daniu, minsan olo og pongonion niu dianakon, bogoyon da daniu. ⁸ Bu ompotas og Gama' u dun bila mogbunga amu nog modakol. Po' bianan ditu', kilolaan amu nog gotowanan nog sulunggu'anan ku amu. ⁹ Og glolaman ku daniu mama' dosop nog glolaman nog Gama' u dianakon. Dadi, na' amu sumuoy dia sog glolaman ku. ¹⁰ Bila mikokunut amu dia sog dondagananan ku, ondi' amu sumuoy dia sog glolaman ku. Mama' dosop nog kopokokunut u dia sog dondagananan nog .Gama' u nog onda' u suoy dia sog glolaman non Tinalu' u ini daniu bagun niu makod og da'-"
¹¹ da'an ku, og da'da'an kitu' nog di' moglokobus. ¹² Koni og dondagan ku, pokilolamoy amu mama' nog glolaman ku daniu. ¹³ Po' og glolaman nog ondi' kolobian ma' nini, og gotow kitu' nog otason non sumoliu matoy dia sog pakasibata' non. ¹⁴ Amu og pakasibata'anan ku bila mokokunut amu dia sog dondagan ku. ¹⁵ Di' u na amu itungon nog kisonggulan ku. Po' og kisonggulan ondi' non sunan bog olo og ginangon nog kounutan non. Suga'id non, initung u amu nog pakasibata'anan ku po' og glam nog midongog u dia sog Gama' u piosun ku na daniu. ¹⁶ Kona' niu og mimili' dianakon, suga'id non, pinili' u amu mangka u amu poponowoy moginang nog molongas kitu' nog og bunga non asta sog da' kopus non. Tubus nitu', minsan olo og pongonion niu sog Gama' u bianan sog ngalan ku, bogoyon non

gonatan nog amu amu da po' akon, mokpuli' u da dini niu. ¹⁹ Di' mobon og gotowanan koyon nog da' pongandol dia sog Mikpongon, ondi' nilan na akon motongow. Tibua, amu, motongow niu da akon po' motubu' u da mokpuli'. Bu sabap ditu', amu si'oy, motubu' amu dosop mama' nakon. ²⁰ Kosunan niu sog gondow koyon nog solabuk ami da nog Gama' u.

Domikian dosop dianita nog dia amu nakon, bu akon si'oy, dia u dosop niu. ²¹ Simasima tumolima' nog dondagananan ku mangka non unutoy, ion miktantu molalam dianakon. Bu ain molalam dianakon, kololaman ion nog Gama' u. Bu akon si'oy, molalam ".u dosop dianon bu mokpotongow u dianon Mikталu' si Judas nog ion kona' ni Judas Iskariot ²² nog, "Kounutan, iduma nog ami ma tibua og potongowan mu dun? Iduma ondi' nika ma dosop potongowan sog glam nog gotowanan dini sog glu-
 "?pa'an

Tinumabal si Isus nog, "Simasima og molalam ²³ dianakon, unuton non og pomali u. Ion kololaman nog Gama' u. Og Gama' u bu akon mangoy dianon bu imungon nami ion nog pogonongan nami.

²⁴ Tibua, og gotow nog di' molalam dianakon, ondi' nododa' mokokunut nog pomali u. Og tinalu' u kitu' daniu kona' og dili talu' u, suga'id non, miktidu itu' sog Gama' u nog ion og mikpopangoy dianakon di-
 .ni

Tinalu' u ini daniu nog solian nog dini u pa niu." ²⁵

²⁶ Tibua, og Tumabang kitu' daniu, ion non og Bolakat nog Mikpongon, og dondagon nog Gama' u mangoy daniu bianan sog ngalan ku, mokpanad ion daniu sog glam non bu popondomon non dosop .daniu og glam nog tinalu' u kitu' daniu

Dadi, bila gumonat u na, bogayan ku amu nog" ²⁷ kotikna' nog pomikilan mama' nog kotikna' nog pikilan ku. Og gotowanan dini sog dunya nog da' tud dianakon, ondi' ilan mokobogoy nog kotikna' nog pomikilan nog mama' nitu'. Dadi, na' amu mosusa bu na' amu mondok. ²⁸ Midongog niu og talu' u nog gumonat u na bu mokpuli' u da dini niu. Bila miktantu amu doda' molalam dianakon, mokpogda'da' amu nog mangoy u ditu' sog Gama' u po' ion labi pa kotas dianakon. ²⁹ Sa'an pidonsama' u ini tumalu' daniu po' bagun amu tumud bila motuman na og glam nini dianakon. ³⁰ Ondi' na ompayat og kopogabitabit ta niu po' posungu' na matong si Kindagow, og kounutan dini sog dunya. Tibua, onda'idun da og baya' non dianakon. ³¹ Tibua, sumboy kosunan nog gotowanan dini sog dunya nog molalam u sog Gama' u bu inangon ku ain da og dondagan non dianakon." Mangka ion pokталu' nog,
 ".Alung, ompanow ita na

motanan, sala kotow si'oy diani, og moksak dianakon bog ain u angoy. ⁶ Sa'an landu' og susaan niu dun po' sabap sog tinalu' u kitu' diani. ⁷ Tibua, tolu'on ku diani, og kobo'isan niu ini sa'an gonatan ku amu. Po' bila ondi' u amu gonatan, og Tumabang kitu' ondi' mangoy dini niu. Tibua, bila gumonat u na, popongoyon ku ion diani. ⁸ Bu bila matong na ion dini, posobuton non dia sog gotowanan dini sog dunya nog misimoy og sabut nilan pa'ali sog dusa, sog kodulusan, bu sog kopomolihala' nog Mikpongong. ⁹ Sa'an posobuton non dianilan pa'ali sog dusa po' di' ilan tumud dianakon. ¹⁰ Sa'an posobuton non pa'ali sog kodulusan po' mangoy u na ditu' sog Gama' u bu di' niu na akon motongow. ¹¹ Bu sa'an posobuton non pa'ali sog kopomolihala' nog Mikpongong sog dunya po' si Kindagow, og kounutan dini sog dunya koni, inukum na donsama' Modakol pa bosia og kolegan ku tumalu' dian-“ ¹² iu, tibua, ondi' na mosalud diani. ¹³ Tibua, bila matong na og Bolakat nog Mikpongong, ponulu'an non amu sog glam nog motud pa'ali dianakon. Ondi' ion moktalu' nog dili dianon. Suga'id non, polotason non tibua diani ain og midongog non. Bu posobuton non dosop diani bog olo og matong sog gunan nog gondow. ¹⁴ Potason non akon po' og glam nog posobuton non koyon diani, dianakon tidu. ¹⁵ Og glam nog dia sog Gama' u, akon dosop dun. Dadi sa'an itu', tinalu' u nog og Bolakat nog Mikpongong, “.og glam nog posobuton non koyon, dianakon tidu

Og susaan nog sulanggu'anan koyon mimung nog da'da'an

Ma' long sop ni Isus, “Bombusombus ondi' niu ¹⁶ na akon motongow. Tubus nitu', ondi' mobon mo-
”.tongow niu dosop akon mokpuli'

Dadi, og дума sulanggu'anan non, miksi- ¹⁷ naksakoy ilan, ilan bu ilan nog, “Olo gidoy og ma'ana nog tinalu' non kitu' nog bombus ondi' ta ion motongow. Tibua, ondi' mobon motongow ta dosop ion mokpuli'? Olo sop gidoy og ma'ana nog tinalu' non kitu' nog muli' ion ditu' sog Gama' non?”

¹⁸ Bu miksitalu' ilan dosop nog, “Olo gidoy og ma'ana nog tinalu' non kitu' nog ondi' mobon? Mologon kosabut. Ondi' ta kosunan bog olo og ma'ana
”.non

Tibua, si Isus, kisunan non nog moleg ilan bosia ¹⁹ moksak dianon. Dadi, miktalu' ion dianilan nog, “Moksinaksakoy amu ma pa'ali sog piktalu' u kitu' komun nog bombusombus ondi' niu na akon motongow, tubus nitu', ondi' mobon motongow niu dosop akon mokpuli'? ²⁰ Tolu'on ku diani, nog og gotowanan nog ondi' tumud dianakon, mokpogda'da' ilan sabap sog posungu' koni matong dianakon.

diani. ¹⁷ Dadi, koni og dondagan ku diani, nog
.sumboy mokilolamoy amu

Pokongitan amu nog gotowanan dini sog dun-ya

Bila pokongitan amu nog gotowanan sog dun-“ ¹⁸ ya koni, na' amu mosobu' dun po' mikuna u pa nilan pokongitoy. ¹⁹ Somo' sakup nilan amu, kololaman nilan amu ma' nilan. Tibua, sa'an ion mangit ilan diani, po' pinili' u amu tidu dianilan. ²⁰ Poktulikoy niu og tinalu' u kitu' diani nog da'idun og kisonggulan nog motas pa dia sog kounutan non. Bu bila pisinsa nilan akon, og kounutan niu, posinsaon nilan dosop amu. Tibua, bila mikokunut ilan da sog pomali u, mokokunut ilan dosop dia sog pomali niu. ²¹ Po' sa'an ion ma' nion og ginangon nilan diani po' dia amu nakon. Po' di' nilan kilolaan og mikpopangoy kitu' dianakon. ²² Somo' onda' u angoy dini bu pomolioy ilan, ondi' ilan bosia komotudan nog mikodusa ilan. Tibua, numun kitu', ondi' ilan na moko-pononsing nog da' ilan pokodusa. ²³ Po' simasima og mangit dianakon, pokongitan non dosop og Gama' u. ²⁴ Somo' da' u inangoy dion nilan og gingy-ata'anan bu og ginang kitu' nog kosobu'sobu' nog di' minang nog sagyaotow, ondi' ilan bosia komotudan nog mikodusa ilan. Tibua, minsan si'oy mitongow nilan na og gingyata'anan ku kitu', pikongitan nilan da ami nog Gama' u. ²⁵ Ion non na ini og kotumanan nog sinulat kitu' dia sog botad nilan nog,
†'.Mangit ilan dianakon nog da' sabap non Matong da og Tumabang kitu' diani nog ion“ ²⁶ non og Bolakat nog Mikpongong, og moguksug nog motud pa'ali sog Mikpongong. Popongoyon ku ion dion niu tidu sog Gama' u bu tumaksi' ion pa'ali dianakon. ²⁷ Bu amu si'oy og taksi' u dosop po'
.mikunul ita niu tidu pa sog tolipunan

Sa'an ini tinalu' u diani bagun amu da ondi'“ **16** mosuoy dianakon. ² Og kounutananan nog bansa Hudyu, powa'on nilan na amu dia sog baloyanan koyon nog poglumpukan nilan. Bu ongon gondow non, og дума gotowanan, pomunu'on nilan amu po' balu' nilan dun ma' nitu' og bian nog kopokokunut nilan dia sog Mikpongong. ³ Sa'an nion ma' nion ginangon nilan po' da' nilan kosunoy akon otawaka og Gama' u. ⁴ Tibua, pidonsama' u ini tumalu' diani bagun da bila matong og tang koyon,
”.ompikil niu da og tinalu' u koni

Og ginang nog Bolakat nog Mikpongong

Ma' long sop ni Isus, “Da' u ini tolu'oy diani sog tolipunan po' mikunul ita pa. ⁵ Tibua, mokpuli' u na ditu' sog mikpopangoy kitu' dianakon, saka da'idun

bagun non dosop ika ompotas. ² Po' binogoy mu dianon og baya' mogbaya' dia sog glam nog gotow bagun non da kobogayan nog kotubu' nog da' kopus non, ain og gotowanan kitu' nog binogoy mu dianon. ³ Ma' nini og ma'ana nog kotubu' koyon nog da' kopus non, ain og gotowanan koyon nog kosunan nilan ika, nog ika da og Diwata, bu kosunan nilan dosop si Isukristu, nog ion og pipangoy mu dini, kobogayan ilan nog kotubu' nog da' kopus non. ⁴ Piotas u ika dini sog dunya koni bianan sog kodoksu' u nog ginang nog dinondag mu moginang dianakon. ⁵ Dadi, numun kitu' potas mu akon, Ama', dia sog sungu'an mu mama' nog kotas u kitu' nog .kobon ku dion nika sog da' pa pongonoy og dunya

Pigyokinan ni Isus og sulanggu'anan non

Pinosun ku ika dia sog gotowanan koyon nog ⁶ binogoy mu dianakon tidu sog dunya koni nog og gotowanan koyon donsama' na ika dun nog binogoy mu dianakon bu mikokunut ilan nog talu' mu. ⁷ Numun kitu' kisunan nilan na nog og glam nog binogoy mu dianakon, ika doda' og piktiduan non. ⁸ Po' pimali u dianilan og pikpanad mu dianakon, bu tinumud ilan dun. Sa'an kisunan nilan mahatul nog akon, dia u nika miktidu. Bu tinumud ilan nog ika og mikpopangoy dianakon. ⁹ Pogyokinan ku ilan. Onda' u pogyakin nog duma gotowanan, suga'id non, og pogyokinan ku og gotowanan kitu' nog binogoy mu dianakon. Po' ilan koyon ika dun. ¹⁰ Og glam nog dianakon ika dun. Bu glam nog dianika akon dun. Bianan dianilan mipotas u dun. ¹¹ Ondi' u na mobon sog dunya po' mangoy u dion nika. Tibua, og gotowanan koyon nog binogoy mu dianakon, dini ilan pa sog dunya koni. Dadi, Ama', ika og midulus, ipat mu pa ilan bianan sog baya' nog ngalan mu, og ngalan koyon nog binogoy mu dianakon, bagun ilan moksolabuk mama' nog kopoksolabuk ta. ¹² Solian nami mokunul, pitubudan ku ilan bu pigipat u ilan bianan sog baya' nog ngalan kitu' nog binogoy mu dianakon. Bu da'idun og mibolong dianilan, lual da dia sog sala kotow kitu' nog ma' nitu' nododa' og kodoksu'an non, bagun da motuman og tinalu' kitu' .dia sog Kitab

Posungu' u na mangoy dion nika. Tibua, sa'an ¹³ ini tinalu' u nog solian nog dini u pa sog dunya bagun da kongonan ilan nog da'da'an ku nog di' moglokobus. ¹⁴ Pimali u dianilan og talu' mu. Bu og gotowanan dini sog dunya mikangit dianilan po' kona' nilan na og sakup. Mama' dosop nakon nog kona' u nilan sakup. ¹⁵ Onda' u pogyakin nog owa'on mu na ilan dini sog dunya koni. Suga'id non, pigipat mu ilan dia sog kopongula'at ni Kindagow. ¹⁶ Po' kona' ilan na og sakup nog gotowanan dini sog dun-

Tibua amu, mokpoksogow amu kobal nog susaan niu dun. Bigya' non, og susaan niu koyon, og doksu'an non og da'da'an. ²¹ Ompononggi' ta dia sog glibun. Bila ponokitan ion, moglogaga ion nog mosakit. Tibua, bila lumuas na og bata' non, kolin-gawan non na og sinsaan non sabap sog da'da'an non nog linumuas na og bata' non. ²² Domikian dosop daniu nog numun kitu', solian niu mosusa po' posungu' niu na akon di' motongow. Tibua, motongow niu da akon mokpuli' bu mogda'da' amu dun, og da'da'an kitu' nog da'idun na mokagow dun daniu. ²³ Bila matong og gondow koyon, da'idun na og sakon niu dianakon. Po' tolu'on ku daniu, nog minsan olo og pongonion niu bianan sog ngalan ku, bogoyon nog Gama' u daniu. ²⁴ Asta numun kitu' onda' amu pa sibon pongoni bianan sog ngalan ku. Pongoni amu bu motabuk niu, bu og da'da'an niu .ondi' na moglokobus

Og kodokolan nog piktalu' u pibian ku sog dalil. ²⁵ Tibua, ongon da og gondow nog pologdongon ku tumalu' daniu pa'ali sog Gama' u. ²⁶ Sog tang koyon, bila mongoni amu bianan sog ngalan ku, kona' po' sumboy u pa mongingolot daniu mongoni sog Gama' u. ²⁷ Po' og Gama' u molalam daniu po' molalam amu buan dianakon. Bu tinumud amu nog ditu' u miktidu dianon. ²⁸ Miktidu u ditu' sog Gama' u mangka u angoy sog kilawan bu numun kitu' gumonat u na dini sog kilawan po' mokpuli' u na ditu' ".non

Dadi, miktalu' og sulanggu'anan non koyon nog, ²⁹ "Kounutan, numun kitu' mologdong na og talu' mu koyon dianami. Onda' mu na doliloy. ³⁰ Numun kitu' kisunan nami na nog kosunan mu og glam non. Po' ondi' nami pa tolu'on og sak nami dianika, kosunan mu na donsama' bog olo og sakon nami dianika. Sa'an itu' tinumud ami nog miktidu a sog Mikpon-".gon

Miktalu' si Isus nog, "Dadi, numun kitu' tumud ³¹ amu na buan dianakon? ³² Tolu'on ku daniu, nog ongon gondow matong bu numun kitu' minatong na, nog mokpokpola' amu. Monala kotow daniu muli' na sog konia konia baloy non bu gonatan niu na akon. Tibua, ondi' u da mogdoduoy po' og Gama' u dia da nakon. ³³ Sa'an ini tinalu' u daniu po' bianan sog kosolabuk niu dianakon, kongonan amu nog kotikna' nog pomikilan. Mosinsa amu solian nog dini amu pa sog dunya. Tibua, pobogan niu og pomiki-".lan niu po' og dinunya dinag na dianakon

Pigyokinan ni Isus og dili glawas non

Mitubus tibua tolu'oy ni Isus, tinumongal ion ¹⁷ sog glangit mangka poktalu' nog, "Ama', minatong na og tang. Potas mu na og Bata' mu koni

pogatul ilan nog bosu bu mikpokiow ilan nog kinokod nog glangkoy. ⁴Donsama' na kisunan ni Isus bog olo og posungu' matong dianon. Dadi, linumpak non ilan mangka ion poksak nog, "Sima og"?pokponontongon niu koyon". Tinumabal ilan nog, "Si Isus, og gotow Nasaret ⁵ Tinabal ilan ni Isus nog, "Ion non noini akon!" Si Judas og polonipu kitu', dion dosop pogindog. ⁶Dangan miktalu' si Isus nog, "Ion non noini akon," mikpongogdud ilan nog boya'an mikpogbuksak ilan .tanan dun Bu sinakan mokpuli' ni Isus nog, "Sima doda' og ⁷ "?pokponontongon niu koyon Tinumabal ilan nosop nog, "Si Isus, og gotow". Nasaret Tinabal ilan ni Isus nog, "Tinalu' u na dianiu nog ⁸ akon si Isus. Bila akon og pokponontongon niu koyon". on, na' niu topason og dumaanan ku Sa'an ini tinalu' non bagun motuman og tinalu' ⁹ non kitu' nog, "Ama', da' u kobolongoy minsan sala". kotow si'oy nog binogoy mu kitu' dianakon Si Simun Piter, ngon kalis non. Sinintak non ¹⁰ mangka non tigbasoy si Malkus, og kisonggulan nog kounutan nog boliananan koyon boya'an misikpoy og tolinga non dapit sog glintu. ¹¹Dadi, miktalu' si Isus dia ni Piter nog, "Uma' mu og kalis mu koyon! Po' sumboy gogaan ku og sinsaan koni". nog binogoy nog Gama' u dianakon

Inoit si Isus ditu' ni Anas

Tubus nitu', og sundaluanan koyon dunut og ¹² kounutan nilan bu og polongipatanan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, inukpa'an nilan si Isus mangka nilan boludoy. ¹³Bu tigana', inoit nilan ion ditu' ni Anas, og ponugangan ni Kaypas. Si Kaypas koni, ion non og kounutan nog boliananan sog ton kitu'. ¹⁴Ion non og miktalu' kitu' sog kounutananan nog bansa Hudyu nog sumboy ongon sala kotow og sumoliu matoy dia sog gotowanan

Tigana' mononsing ni Piter

Matiu 26:69-70, Mark 14:66-68, Luk 22:55-57

Si Simun Piter bu solabuk sulunggu' ni Isus koyon ¹⁵ on, tinumuyuk ilan dianon. Og sulunggu' kitu' sala kotow, donsama' na kilolaan nog kounutan nog boliananan. Sa'an mikodunut ion sumolod dia ni Isus ditu' sog glomalomaan nog baloy nog kounutan nog boliananan koyon. ¹⁶Tibua, si Piter dia da taman sog pintu' nog galad koyon po' di' posolodon. Og sulunggu' kitu' nog donsama' na kilolaan nog kounutan nog boliananan, mikpuli' lumiu mangka poktalu' dia sog glibun koyon dion og toliipat nog

ya. Ma' dosop nakon. ¹⁷Dadi, siboy mu ilan dianika bianan sog motud. Og motud koyon, ion non og talu' mu. ¹⁸Domikian dosop nog akon pipangoy mu dini sog dunya, ilan si'oy dondagon ku dosop mangoy sog gotowanan dini sog dunya. ¹⁹Sabap dianilan, siniboy u og glawas u dianika bagun da motantu .tokodoy nog ilan koyon miakod mu

Pigyokinan ni Isus og glam nog tinumud dianon

Kona' tibua nilan og pogyokinan ku, suga'id" ²⁰ non, asta og posungu' kitu' tumud dianakon bianan sog gustalan nilan pa'ali dianakon. ²¹Pogyakin ku ilan bagun ilan da mokosolabuk og glam nilan, Ama', mama' dosop nog ika bu akon nog akon dia u nika bu ika, diaan ka nakon. Ilan si'oy, pongonion ku nog dia ilan nita bagun og gotowanan dini sog dunya, tumud ilan nog pipangoy mu akon dini. ²²Binogayan ku ilan nog baya' mama' nog kotas nog baya' nog binogoy mu dianakon bagun moksolabuk og pomikilan nilan mama' nog kopksolabuk ta. ²³Og ma'ana non, akon, dia u nilan bu ika diaan ka nakon bagun ilan da moksolabuk tokodoy. Bu bianan ditu', og gotowanan dini sog dunya, kosunan nilan nog ika og mikpopangoy dianakon bu molalam a dianilan ma' nog glolaman mu dianakon Ama', kolegan ku bosia nog, og gotowanan koyon" ²⁴ on nog binogoy mu dianakon nog dia ilan nakon minsan ain u, bagun nilan motongow og kotas u nog binogoy mu dianakon sabap sog glolaman mu dianakon sog da' pa pongonoy og dunya Ama', ika og midulus, minsan si'oy da' a kilo-" ²⁵ laoy nog gotowanan dini sog dunya, kinilolaan ku da ika, bu og gotowanan kitu' nog tinumud dianakon, kisunan nilan nog ika og mikpopangoy dianakon. ²⁶Piosun ku na dianilan pa'ali dianika bu ondi' u lumota' mokposun pa'ali dianika bagun da og glolaman mu dianakon mongon dianilan bu akon". dia u nilan

Og kukpa' dia ni Isus

Matiu 26:47-56, Mark 14:43-50, Luk 22:47-53

Dangan midoksu' na si Isus mogyakin, minangoy ilan nog sulunggu'anan non sog dipag **18** nog sapa' nog Kidron. Bu sinumolop ilan sog pigimulan kyon nog kayu dion. ²Si Judas, og mongula'at kitu' dia ni Isus, kisunan non og ginongayan nilan po' alu'alu' ditu' ilan poglumpuk nog sulunggu'anan non. ³Dadi, minangoy si Judas ditu' sog pigimulan kyon. Pinulu'an non og sundaluanan nog Roma bu og polongipatanan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon nog pipangoy nog mokokotas nog boliananan bu og parasuuanan. Mik-

ma. Dangan minatong ilan ditu', og kounutananan nog bansa Hudyu koyon, onda' ilan solod sog baloy ni Pilatu koyon po' og gli'inan nilan, bagun ilan da mokampu' kuman nog dulang kitu' nog dia sog gondow nog Linius. ²⁹ Dadi, linumuas si Pilatu mangka non ilan sakoy nog, "Olo og sumbungan niu "pa'ali sog gotow koyon nog inoit niu dini Tinumabal ilan nog, "Somo' da'idun sala' nog ³⁰ gotow koyon, ondi' nami nododa' ion oiton dini ni- "Ika Dadi, miktalu' si Pilatu nog, "Pitang niu na ion ³¹ ".bu ukum niu binaan sog dili botad niu Tinumabal og gotowanan koyon nog, "Onda' ami tugdakoy munu' nog gotow." ³² Og glam nini kobianan non bagun motuman og tinalu' non kitu' .pa'ali sog potayan non Dadi si Pilatu, mikpuli' ion sumolod sog baloy ³³ nog pongukuman. Bu sinabi non si Isus mangka non "sakoy nog, "Ika ta' og datu' nog bansa Hudyu Tinumabal si Isus nog, "Og sak mu koyon, diani- ³⁴ ka ta' miktidu, otawaka midongog mu ta' sog du- "ma Tinumabal si Pilatu nog, "Iduma, Hudyu u ta'? ³⁵ Og pakasi Hudyuanan mu bu og mokokotas nog boliananan niu, ilan og miksumbung dianika dini "nakon. Olo buan og sala' mu Tinumabal si Isus nog, "Akon, og kopogdatu' u ³⁶ kona' dini sog dunya koni. Somo' dini sog dunya og kopogdatu' u, minantu bosia og pigotowan ku bagun ondi' u kukpa'an nog gotow Hudyu. Tibua, tolu'on ku mokpuli' nog og kopogdatu' u kona' dini ".sog dunya koni "Dadi, miktalu' si Pilatu nog, "Og datu' a buan ³⁷ Tinumabal si Isus nog, "Motud og tinalu' mu koyon og akon og datu'. Sa'an minangoy u dini sog dunya bu bota'oy po' bagun ku ompanad og motud nog pomali. Simasima dia sog motud, ion mongionongog dianakon." ³⁸ Dadi, miktalu' si Pilatu nog, "Olo og motud

Og kookuman nilan dia ni Isus bunu'on

Matiu 27:15-31, Mark 15:6-20, Luk 23:13-25

Tubus nitu', linumiu mokpuli' si Pilatu ditu' sog Hudyuanan koyon bu poktal' nog, "Da' u kotongowoy nog sala' og gotow koyon. ³⁹ Tibua, ongon moda og botad niu nog giap matong og tang nog Ginang nog Linius, nog ngon sala kotow dia sog kolobusuan poluason ku dianiu. Moleg amu ta' nog koni na og poluason dianiu og datu' koni nog "Hudyuanan Dadi, miglogapis ilan nog, "Kona' non! Suga'id ⁴⁰ non, si Barabas og poluas mu!" (Si Barabas koni, ion (.og polongla'ug

pintu' nog galad koyon, mangka non posolodoy si Piter. ¹⁷ Sinakan si Piter nog glibun koyon nog, "Kona' a ta' og sulunggu' ni Isus "Tinabal ion ni Piter nog, "Kona' u, le Motigdown og tang koyon. Dadi, og kisonggu- ¹⁸ lananan bu og polongipatanan koyon, migindog ilan monalang sog piktogunan nilan koyon. Si Piter .si'oy minampu' dosop mindog monalang dianilan

Piksumoditaan nog kounutan nog boliananan si Isus

Matiu 26:59-66, Mark 14:55-64, Luk 22:66-71

Sintak non, piksumoditaan si Isus nog kounutan ¹⁹ nog boliananan koyon pa'ali sog pikpanad non bu sog sulunggu'anan non. ²⁰ Tinumabal si Isus nog, "Og glam nog pikpanad u kitu', onda' u poglingodoy. Suga'id non, dia u pikpanad sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon bu dia sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu. ²¹ Iduma akon ma og poksakan niu dun? Dia niu bosia sak sog gotowanan koyon nog mikodongog nog pikpanad u po' kisunan nilan bog olo og tinalu' u Dangan miluksad og talu' ni Isus koyon, dinapi' ²² ion nog sala kotow polongipad koyon dion pogindog sog molani non kobon non moktal' nog, "Iduma mama' ma nion og koponabal mu dia sog kounutan "nog boliananan? Ondi' a ma mogbotad dianon Tinumabal si Isus nog, "Bila miktalu' u nog mo- ²³ laton, talu' mu sog glam ta koni dini bog olo og molaton kitu'. Tibua, bila motud og tinalu' u, iduma dopi'on mu ma akon?" ²⁴ Tubus nitu', dinondag ni Anas nog oiton nilan si Isus ditu' ni Kaypas, og .kounutan nog boliananan nog binalud pa ion

Minonsing nosop si Piter

Matiu 26:71-75, Mark 14:69-72, Luk 22:58-62

Si Simun Piter, sog sonuk non mogindog mon- ²⁵ alang, sinakan ion nog gotowanan nog, "Ika, kona' a "ta' og sulunggu' nog gotow kitu' Tibua, minonsing si Piter. Long non dun, "Kona' u, "le

Bu ongon sala kotow og kisonggulan nog ²⁶ kounutan nog boliananan koyon dion, og golo nog tinigbas non kitu' ditu' sog pogimulanan kitu' nog kayu. Miktalu' ion nog, "Ika bayu' og mitongow u kitu' sog kukpa' dia ni Isus?" ²⁷ Tibua, minonsing nosop si Piter. Sododu'un midongog non miktukala' .og manuk

Piadap si Isus ditu' ni Pilatu

Tubus nitu', modolomdolom pa, inoit nilan na si ²⁸ Isus tidu sog baloy ni Kaypas mangoy ditu' sog baloy ni Pilatu nog ion og gubernador tidu sog Ro-

iningolanan og Linius, bu dali' na og glotuondow.
 Mikталu' si Pilatu dianilan nog, "Koni na og datu'
 ".niu
 Tibua, mikpoglogapis ilan nog, "Awa' niu dion!¹⁵
 "!Awa' niu dion! Kudus niu ion
 Sinakan ilan ni Pilatu nog, "Moleg amu dota' nog
 "?kuduson og datu' niu
 Tinumabal og mokokotas nog boliananan koyon
 nog, "Da'idun lual og datu' nami lual da dia ni Datu'
 Sisar!"¹⁶ Dadi, tinugdak ni Pilatu si Isus dianilan
 .bagun nilan ion mokudus

Kinudus nilan si Isus

Matiu 27:32-44, Mark 15:21-32, Luk 23:26-43

Dadi, pinitang nog sundaluanan koyon si Isus.
¹⁷ Bu pipisanan nilan ion nog kudus mangka ilan gonat posungu' sog bonua koyon nog ngalan non, og Bakuk nog Gulu. Sog ponolu'on nog Hinibru og ngalan non Golgota. ¹⁸ Tubus nitu', linansang nilan si Isus sog kudus. Bu ongon dosop dua' kotow og kinudus nilan. Og sala kotow dia dapit sog glintu non bu og sala kotow dia dapit sog bibang non. Dia ion mibona' sog titonga'. ¹⁹ Ongon og sinulat ni Pilatu nog pitapok nilan dia sog kudus ni Isus. Og ma'ana nog sinulat kitu' mama' nini, "Si Isus og Gotow Nasaret, og Datu' nog Bansa Hudyu".
²⁰ Modakol og gotow Hudyuanan og mikobasta dun po' og kinudusan kitu' dianon molani da dia sog Jerusalem. Og sinulat ni Pilatu kitu' sinulat non sog ponolu'on nog Hinibru, Linatin, bu ponolu'on nog Ginirik. ²¹ Dadi, mikталu' og mokokotas nog boliananan kitu' dianon nog, "Na' mu sulaton nog ion og Datu' nog Bansa Hudyu, suga'id non, surat mu nog og gotow koni mikталu' nog ion dow og Datu' ".!nog Bansa Hudyu
 Tinumabal si Pilatu nog, "Ondi' u na sapon og ²²
 ".sinulat u koyon
 Dangan mitubus tibua nog sundaluanan koyon ²³
 kudusoy si Isus, inalap nilan og ponopoton non mangka nilan pogbobohogi'oy sog pat bahagi' po' pat kotow ilan. Inalap nilan dosop og glapis nog glogdoy non kitu' nog da'idun og sinobotan non po' donsama' na mama' nitu'. ²⁴ Long nilan dun, "Ondi' ta ini bogyangon. Golom ita na poglogindanan bagun ta kosunan bog sima og mokalap dun." Ion non ini og kotumanan nog sinulat kitu' sog Kitab nog, "Pigbobahagi' nilan og ponopoton ku, bu miglogindanan ilan nog glapis nog glogdoy u." † Ma' .nitu' og gininang nog sundaluanan koyon
 Og gina' ni Isus, bu og gilug nog gina' non nog ²⁵
 glibun, bu si Maria nog kodumanan ni Kleopas, bu si Maria Magdalena, pogindog ilan ditu' sog molani

Tubus nitu', dinondag ni Pilatu og sundaluanan nog pogdonogon nilan si Isus. ² Linumikid **19**
 og sundaluanan koyon nog bolagon nog dugion mangka nilan posolugoy dia sog gulu ni Isus, mangka nilan ion posolugoy nog ponopoton nog molugdom kopulaan non ³ mangka nilan ion pogwanwanoy kobon nilan mokталu' nog, "Mololaki le, og datu' nog gotow Hudyuanan koni!" Mangka nilan .ion pogdopi'oy
 Si Pilatu linumiu nosop mangka pokталu' sog go-⁴
 tow Hudyuanan koyon nog, "Tontong niu! Oiton ku ion lumiu bagun niu kosunan nog da'idun og sala' nog mitongow u dianon." ⁵ Dadi, inoit non lumiu si Isus nog poglogdoy nog ompula nog pokpomangyu' nog bolagon kitu' nog dugion. Mikталu' si Pilatu di-
 "!anilan nog, "Koni na og gotow kitu'
 Dangan mitongow nog mokokotas koyon nog bo-⁶
 liananan bu og polongipatanan nog Baloy nog Poktomuyan si Isus, mikpoglogapis ilan nog, "Kudus
 "!niu ion! Kudus niu ion
 Sokali' tinumabal si Pilatu, "Amu na og kudus dianon po' bila akon da, da' u ion kotongowoy nog
 ".sala' non
 Dadi, mikталu' og gotow Hudyuanan koyon di-⁷
 anon nog, "Bila unuton og botad nami, og gotow koyon sumboy bunu'on po' onda' non unutoy og botad. Mikталu' ion nog ion dow og Bata' nog Mikpon-
 ".gon
 Dangan midongog ni Pilatu og ma' nion koyon, ⁸
 migdungag ion kondokan. ⁹ Bu sinumolod ion mokpuli' mangka non sakoy si Isus nog, "Ain ka do-da' buan miktidu?" Tibua, onda' tabal si Isus. ¹⁰ Mikталu' nosop si Pilatu dianon, "Iduma ondi' mu ma akon tobalon? Da' mu ta' kosunoy nog ongon og baya' u mokpoluas dianika otawaka kumudus diani-
 "?ka
 Tibua, tinumabal si Isus nog, "Da'idun bosia og ¹¹
 baya' nika dianakon somo' da' a bogoyoy nog baya' tidu sog Mikpongon. Tibua, og gotow kitu' nog minuakil dianakon dianika, labi pa kobogat og dusa non
 ".dia sog dusa mu
 Dangan midongog ni Pilatu og ma' nion koyon, ¹²
 minontong ion nog pondayan dun bagun non bosia ompoluas si Isus. Tibua, mikpokталu' og gotowanang nog mosikad nog, "Bila poluason mu og gotow koyon, kona' a buan og glokole ni Sisar, po' og gotow nog mokталu' nog ion og datu', mikopongantu ion
 ".dia ni Datu' Sisar
 Dangan midongog ni Pilatu og talu' koyon, inoit ¹³
 non lumiu si Isus mangka ion ingkud sog gingkudan nog polongukum nog ditu' sog glomalomaan nog batu, nog iningolanan dia sog ponolu'on nog Hinibru, og Gabata. ¹⁴ Og gondow koyon, mogboloma' tibua, ion non na og ginang nilan kitu' nog

Og kolobong dia ni Isus

Matiu 27:57-61, Mark 15:42-47, Luk 23:50-56

Tubus nitu', si Jusep og gotow Arimatea, inan-³⁸ goy non pongonoy ditu' ni Pilatu og bangkoy ni Isus. Koni ni Jusep, da' pokpotampal nog ion si'oy og sulanggu' ni Isus po' mondok ion dia sog kounutananan nog bansa Hudyu. Tinugdak ni Pilatu dianon. Dadi, inangoy non owa'oy og bangkoy ni Isus kitu'.³⁹ Dua' ilan ni Nikudimus. (Ion non og gotow kitu' nog minangoy ditu' ni Isus nog gobi.) Migoit ion nog pogomut nog pigampu' non og mira bu alu. Og pogomut koyon ongon bayu' moglamlam pat pulu' bu lima kilu og bogat non.⁴⁰ Inalap nilan og bangkoy ni Isus mangka nilan pomogomutoy bu putusoy nog ponopoton nog omputi' po' mama' nitu' og botad nog gotow Hudyu.⁴¹ Sog molani nog kinudusan koyon dia ni Isus, ongon og pigimulanang nog kayu dion. Ongon ditu' og bogu imungoy nog globong dia sog pampang nog da' pa sibon lobongoy.⁴² Sabap sog gondow kitu' nog og Gondow nog Poksimpan, nog mogboloma' tibua og Gondow nog Pogulali, ditu' nilan na linobong si Isus po' molani .da

Mitubu' si Isus tidu matoy

Matiu 28:1-8, Mark 16:1-8, Luk 24:1-12

Dangan minatong og gondow nog Duminggu, **20** dali' ondow pa, minangoy na si Maria Magdarena ditu' sog globong ni Isus. Mitongow non nog miawa' na og batu kitu' nog piktimpong sog globong koyon.² Dangan mitongow non ion, ginumobok ion posungu' ditu' ni Simun Piter bu sog sulanggu' kitu' nog kololaman ni Isus tokodoy mangka ion poktalu' nog, "Inawa' nilan og bangkoy nog Kounutan ta dia sog linobongan kitu' dianon bu di' "Inami kosunan bog ain nilan na ion tinagu' Dadi, si Piter bu sala kotow sulanggu' kitu',³ migdali'dali' ilan mangoy sog globong kitu'.⁴ Ginumobok ilan posungu' ditu'. Tibua, og sala kotow kitu' kiunanang non si Piter. Dadi, mikuna ion matong ditu'.⁵ Sinolip non og globong kitu', tibua, da' ion solod. Mitongow non og saput ni Isus dion.⁶ Dangan sop minatong si Simun Piter, miglandan ion sumolod sog globong koyon bu mitongow non dosop og saput ni Isus koyon.⁷ Bu og saput non koyon nog linobod dia sog gulu non, migusoyusoy molupi' bu misiboy dia sog saput non kitu' nog pinutus dia sog glawas non.⁸ Og duma ni Piter kitu' nog mikuna matong dion, sinumolod dosop. Dangan mitongow non og glam non koyon, tinumud ion dun.⁹ (Da' nilan pa kosabut nog ion non na ini og sinulat kitu' dia sog Kitab nog sumboy motubu' si Isus

nog kudus non koyon.²⁶ Dangan mitongow ni Isus og gina' non bu og sulanggu' kitu' nog kololaman non tokodoy pogindog dion, tinolu'an non og gina' non nog, "Tiduan sog numun kitu', itung mu na ion nog bata' mu."²⁷ Tubus nitu', miktalu' ion dia sog sulanggu' non kitu' nog, "Tiduan sog numun kitu', itung mu na ion nog gina' mu." Dadi, tidu ditu', .inusiba' ion nog sulanggu' non koyon

Og kopatoy ni Isus

Matiu 27:45-56, Mark 15:33-41, Luk 23:44-49

Tubus nitu', mitintu na dianon nog, og glam non²⁸ miinang na, bu bagun motuman og sinulat dia sog Kitab, miktalu' ion nog, "Kinuow u!"^{†29} Ongon og sibulan dion nog togu'an glanggow dion. Bu ongon dosop og ponopoton nog molamit bu kodikpol nog ginugow nilan sog glanggow koyon mangka nilan togu'oy sog sung nog panga nog ngalan non og hisop, mangka nilan tokmo'oy sog baba' ni Isus.³⁰ Dangan ininaman non, miktalu' ion, "Midoksu' .na." Tubus nitu', minakung ion bu kotoktus

Linaduk nog bugyak og kilid ni Isus

Og gondow koyon og Gondow nog Poksimpan.³¹ Mogboloma' ion, og Gondow nog Pogulali bu og tolipunan nog Liniusan. Og gondow koyon og bololaga' tokodoy sog Hudyuanan. Dadi, og kounutananan nog bansa Hudyu, ompok ilan nog ain kinudus kitu' ombagak og glawasanang nilan dia sog kudus sog gondow koyon. Dadi, pigbubut nilan dia ni Pilatu nog pomoli'on nilan og botisanang og gotowanang koyon nog kinudus mangka nilan si'oy potukpaoy.³² Dadi, inangoy pomoli'oy nog sundaluanang koyon og botisanang nog pingudus kitu' dia sog dua' mogimpang kilidan ni Isus.³³ Tibua, dangan mitongow nilan nog minatoy na si Isus, da' nilan na boli'oy og botis non.³⁴ Suga'id non, linaduk nog sala kotow sundalu kitu' og kilid ni Isus nog bugyak non. Sododu'un mibuyus og dugu' bu tubig tidu sog ganggal non.³⁵ Og gotow kitu' nog mikotongow nini inuksugan non, bu og guksugan non motud. Bu kisunan non nog og piktalu' non koni motud. Bu sa'an itu' tinoksi'an non bagun amu dosop tumud dun.³⁶ Sa'an miinang nog ma' nini, bagun da motuman og sinulat kitu' dia sog Kitab nog, "Da'idun og ombali' nog tulan non solabuk si'oy."^{†37} Bu sinulat dosop sog Kitab nog, "Og gotowanang kitu', pogbon-†". tayan nilan ion nog linaduk nilan og kilid non

Salmu 22:15†† Exodus 12:46, Salmu 34:20‡ Sakaraya † 12:10

Kounutan nilan koyon dianilan, migda'da' ilan tokodoy dun. ²¹ Bu miktalu' si Isus mokpuli' dianilan nog, "Potikna' niu og pomikilan niu. Poponowon ku amu domikian da mama' nog kopokpopanow nog Gama' u dianakon." ²² Pu'un miluksad og talu' non koyon, inoyupan non ilan nog ginawa non mangka ion poktalu' nog, "Tabuk niu og Bolakat nog Mikpongon. ²³ Bila ompunan niu og dusaanan nog minsan sima otowoy, ompunan dosop nog Mikpongon. Tibua, bila ondi' niu ompunan, ondi' dosop om-
".punan nog Mikpongon

Mikpotongow si Isus dia ni Tomas

Sog kopokpotongow ni Isus kitu' dia sog sulang- ²⁴ gu'anan non, og sala kotow sog sopulu' bu dua' su- langguanan non onda' ion ditu'. Og ngalan non si Tomas nog kodua' ngalan non gapid. ²⁵ Dadi, tinalu' dianon nog pakasi sulanggu'anan non nog, "Miton-
"!gow nami og Kounutan ta Tibua, tinumabal si Tomas nog, "Bila di' u da mo- tongow bu mokikap og glinonsangan dia sog komot non mangka u losukoy og kilid non, ondi' u nododa'
".tumud dun

Pitu gobi golot non, mikpoglumpuk nosop og su- ²⁶ langgu'anan ni Isus bu si Tomas dion. Mimintu' ilan nosop nog mahatul. Tibua, mama' nitu' si'oy, gomonsunoy pa tinumua' nosop si Isus nog pogin- dog dia sog titonga' nilan mangka poktalu' nog, "Potikna' niu og pomikilan niu." ²⁷ Mangka non tolu'oy si Tomas nog, "Tontong mu og paladanan ku. Bu tuyok mu og komotanan ku bu losuk mu og kilid ".u. Bu na' a na mogdua'dua', suga'id non, tud a na Miktalu' si Tomas nog, "Ika og Kounutan ku bu ²⁸
".og Diwata u

Tubus nitu', miktalu' si Isus dianon nog, "Tinu- ²⁹ mud a ta' dianakon po' kobal nog mitongow mu akon? Tolu'on ku dianika nog popiaon nododa' og gotowanan kitu' nog tinumud dianakon minsan ".si'oy onda' nilan akon kotongow Modakol pa og miinang ni Isus nog kosobu'sobu' ³⁰ nog mitongow nog sulanggu'anan non koyon nog onda' na sunu'oy sumulat dini sog libru koni. ³¹ Sa'an sinulat u ini po' bagun amu tumud nog si Isus, ion og Bata' nog Mikpongon nog ion og Kristu. Bu bila tumud amu dianon, kongonan amu nog ko- tubu' nog da' kopus non bianan sog ngalan non

Si Isus mikpotongow nosop sog pitu kotow su- langgu'anan non

Tubus nitu', ongon gondow non, tinumua' si **21** Isus sog sulanggu'anan non dia sog goksid nog danow nog Tiberias. Ma' nini og bianbian non, ² mangka si'oy si Isus pokpotongow dianilan, si

.mokpuli' tidu matoy.) ¹⁰ Tubus nitu', minuli' ilan na

Mikpotongow si Isus dia ni Maria Magdalena

Matiu 28:9-10, Mark 16:9-11

Si Maria, ditu' ion pogindog sog glowasan nog ¹¹ globong koyon kobon non moksogow. Minomba' ion mangka non solipoy og globong koyon. ¹² Gomonsunoy pa mitongow non og dua' buk og moloikatanan nog miglinumbus nog puti' pogingkud ilan dia sog bakas binotangan nog bangkoy ni Isus. Og solabuk dia dapit sog gulu- nanan non bu og solabuk sop dia dapit sog sik- wayan non. ¹³ Bu miksak ilan dia ni Maria nog, "Ibun, iduma ion moksogow a ma Tinabal ilan ni Maria nog, "Inalap nilan og bangkoy nog Kounutan ku bu di' u kosunan bog ain nilan ion tinagu'." ¹⁴ Tubus non ini tolu'oy, linumin- goy ion bu mitongow non si Isus pogindog dion. Tibua, da' non kilolaoy bog si Isus ta' itu' Dadi, miktalu' si Isus dianon, "Ibun, olo og pok- ¹⁵ sogowon mu koyon? Sima og pokponontongon
"?mu

Balu' ni Maria dun og duma non koni mogabitabit og polongipat nog pomulananan koyon dion. Sa'an itu' tinolu'an non ion nog, "Sir, bila ika og minawa' nog bangkoy non kitu' dini, posun mu pa dianakon ".bog ain mu ion tinagu' po' ongoyon ku olapoy
"!Sinabi ion ni Isus nog, "Maria ¹⁶

Dadi, sinumungu' ion ni Maria mangka poktalu' nog ponolu'on nog Inaramaik nog, "Raboni!" (So- (.mo' ita da, Polopanad Miktalu' si Isus nog, "Na' mu akon pogoidan po' ¹⁷ da' u pa pokpuli' mangoy ditu' sog Gama' u. Suga'id non, angoy a ditu' sog pigilugananan ku mangka mu pogobitoy dianilan nog akon, mokpuli' u pa ditu' sog Gama' u nog ion Gama' niu dosop bu ditu' sog ".Diwata u nog ion Diwata niu dosop Dadi, mipanow si Maria Magdalena mangka non ¹⁸ pogobitoy dia sog sulanggu'anan ni Isus nog miton- gow non na og Kounutan nilan. Sinuksugan non di- anilan og tinalu' ni Isus kitu' dianon

Mikpotongow si Isus dia sog sulanggu'anan non

Matiu 28:16-20, Mark 16:14-18, Luk 24:36-49

Dangan miglogobi nog Duminggu, miglumpuk ¹⁹ og sulanggu'anan ni Isus sog solabuk baloy bu mim- intu' ilan nog mahatul po' mondok ilan nog kounutananan nog bansa Hudyu. Gomonsunoy pa tinumua' si Isus, pogindog dia sog titonga' nilan mangka ion poktalu' nog, "Potikna' niu og pomiki- lan niu." ²⁰ Tubus nion, pitongow non og komotanan non bu og kilid non. Sabap sog kopokpotongow nog

Tinumabal si Piter nog, "O'o, Kounutan ku,
 ".kisunan mu nog molalam u dianika
 Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Pogusiba' mu
 ".lo' buan og natianan nog bilibilianan ku
 Pinuli'an nosop ni Isus moksak dianon nog, "Ika,¹⁶
 "?Simun, og bata' ni Jan, molalam a ta' dianakon
 Tinumabal nosop si Piter nog, "O'o, Kounutan ku,
 ".kisunan mu nog molalam u dianika
 Dadi, miktalu' si Isus dianon nog, "Pogusiba' mu
 ".lo' buan og bilibilianan ku
 Sog kotolu kali moksak ni Isus dianon nog, "Ika¹⁷
 "?Simun, og bata' ni Jan, molalam a ta' dianakon
 Kisokitan si Piter dun, po' tolu kali non na
 poguli'uli'oy moksak dianon nog, "Molalam a ta' di-
 ".anakan
 Dadi, tinumabal si Piter dianon nog, "Kounutan,
 kisunan mu og glam non. Kisunan mu dosop nog
 ".molalam u dianika
 Dadi, tinolu'an ion ni Isus nog, "Pogusiba' mu og
 bilibilianan ku.¹⁸ Tolu'on ku dianika, sog kobon nog
 bata' a pa, poponopotan mu og dili glawas mu bu
 mogangoy a sog ain kolegan mu. Tibua, bila mogu-
 lang a na, mogdopa a bu len gotow na og malud di-
 anika mangka nilan ika oitoy sog ain kopokan mu
 kitu' mangoy."¹⁹ Sa'an tinalu' ini ni Isus po' bagun
 kosunan ni Piter bog olo og bianbian non matoy, bu
 sabap dion ompotas og Mikpongon dun. Tubus ni-
 ".tu', tinolu'an ion ni Isus nog, "Pogunut a dianakon

Si Isus bu og sala kotow sulanggu' non

Dangan linumingoy si Piter, mitongow non og²⁰
 sulanggu' kitu' nog kololaman ni Isus tokodoy nog
 migunut dianilan. (Ion non og linumodis kitu' dia ni
 Isus sonuk nilan moglobungan mangka poksak nog,
 "Kounutan, sima og mongula'at kitu' dianika?")
²¹ Dangan mitongow ni Piter ion, miksak ion dia ni
 Isus, "Kounutan, og gotow buan konia, olo sop og
 "?kobianbianan non
 Tinabal ion ni Isus nog, "Bila moleg u nog mo-²²
 tubu' ion asta sog mokpuli' u dini, olo ma og dianika
 dun? Suga'id non, ika, pogunut a dianakon."
²³ Sabap ditu', mipulonag og dongogan dia sog pig-
 ilugananan nog og sala kotow og sulanggu' koyon
 nog di' na ion matoy. Tibua, onda' da poktalu' si Isus
 nog ondi' na ion matoy. Suga'id non, tinalu' non
 tibua nog, "Bila moleg u nog ondi' ion na matoy asta
 "?sog mokpuli' u, olo ma og dianika dun
 Ion non ini og sulanggu' kitu' nog mikotaksi' nog²⁴
 glam nini. Bu ion og sinumulat nini. Bu kisunan na-
 mi nog og pinoksi'an non kitu' motud.²⁵ Modakol pa
 og gininang ni Isus, tibua, onda' na sulatoy. Po' bila
 sulaton pa og glam non, gomonsunoy ondi' mugat

Simun Piter, si Tomas nog kodua' ngalan non Gapid,
 si Nataniel nog gotow Kana nog ditu' sog Galili, og
 gombata' ni Sebedi, bu ongon pa og dua' kotow su-
 langgu'anan non nog miglumpuk ilan.³ Miktalu' si
 ".Simun Piter nog, "Mangoy u pa momokot
 Miktalu' sop og dumaanan non koyon nog, "Mo-
 gunut ami." Dadi, tinumulak ilan mangka ilan
 pomokot sog gobi koyon. Tibua, da'idun og galap ni-
 lan.⁴ Miksisolom bonua, si Isus dia pogindog sog
 goksid nog danow koyon. Tibua, onda' nilan ion
 kilolaoy.⁵ Miktalu' si Isus dianilan nog, "O le,
 "?mikalap amu dota' da
 ".Tinumabal ilan nog, "Onda', le
 Sokali' miktalu' si Isus nog, "Labu' niu sog dapit⁶
 glintu nog bolangoy niu og pokot niu koyon bu
 mokalap amu." Dadi, linabu' nilan doda' og pokot
 nilan koyon. Bu dangan binotong nilan, og pokot ni-
 lan koyon onda' nilan kodag po' kobal nog landu'
 .kodakol nog soda'
 Dadi, og sulanggu' non kitu' nog kololaman non⁷
 tokodoy miktalu' dia ni Piter nog, "Og Kounutan ta
 lo' ion!" Pu'un midongog ion ni Simun Piter, sinolug
 non mogdayun og glogdoy non kitu' nog linuas non
 mangka okpu dia sog tubig bu langoy posungu' sog
 goksid.⁸ Bu og dumaanan non nog mibagak sog
 bolangoy koyon, mikposoksid ilan kobon nilan mok-
 tundan nog pokot nilan koyon nog miponu' nog so-
 da'. Ondi' ilan da ilakad kodibaba'. Og glayu' nilan
 tidu sog goksid ongon bayu' lima pulu' dopa.⁹ Dan-
 gan dinumonggu' ilan, ongon mitongow nilan og
 baga nog gapuy nog piktiti'an nog soda'. Bu ongon
 dosop og pan dion.¹⁰ Sokali' miktalu' si Isus, "Pokpi-
 ".tang amu nog soda' koyon nog kolapoy niu pa dun
 Dadi, minangoy si Simun Piter sog bolangoy ni-¹¹
 lan mangka non botongoy sog goksid og pokot koy-
 on nog miponu' nog mokoligon nog soda'. Sogatus
 bu lima pulu' bu tolu og dakol non. Tibua, minsan
 ma' nitu' si'oy og dakol non, onda' da kobogyang og
 pokot nilan koyon dun.¹² Miktalu' si Isus dianilan
 nog, "Angoy amu dini, kuman ita niu." Da'idun sog
 sulanggu'anan non koyon ginumilu' moksak dianon
 bog sima ion po' kinilolaan nilan na nog ion doda'
 og Kounutan.¹³ Inalap ni Isus og pan kitu' mangka
 non pogbobohogi'oy dianilan. Iniling non dosop ma'
 nitu' og soda'.¹⁴ Koyon og kotolu kali ni Isus mokpo-
 tongow dia sog sulanggu'anan non tidu ion po-
 .tubu'on

Si Isus bu si Piter

Mitubus ilan kuman, miktalu' si Isus dia ni¹⁵
 Simun Piter nog, "Ika, Simun, og bata' ni Jan, mo-
 "?lalam a ta' dianakon labi pa sog duma

dia sog gliwag nog dunya koni og sinulatan koyon
.dun

Piginang

Og Piuna Talu' pa'ali sog Piginang nog Sosugu'onanan ni Isukristu

Og Piginang nog Sosugu'onanan koni, og sukpat pa nog Gomba'is nog Guksugan kitu' nog sinulat ni Luk. Og tugyu nog sinulat ni Luk koni, og moguksug pa'ali sog mikuna kitu' tumabuk dia ni Isus, nog pinulu'an ilan nog Bolakat nog Mikpongon mokpulonag nog Gomba'is nog Guksugan sog gotowanan ditu' sog Jerusalem, bu sog tibuk nog Judia bu sog Samaria, bu asta sog gliwag nog dunya koni. Og guksugan dosop ini, pa'ali sog piginang nog poktanudanan kitu' dia ni Isus nog miktolipun dia sog bansa Hudyu. Bu .bianan dianilan, mipulonag og Gomba'is nog Guksugan dia sog gotowanan sog ainain nog bonua

Og Piginang nog Sosugu'onanan koni binahagi' sog tolu kobahagi' nog inunut dia sog bonuaanan kitu' nog pikpulongan ni Isus nog Gomba'is nog Guksugan, bu dia sog ain kibotangan nog poglumpukan nilan moktamuy dia sog Mikpongon: (1) Og tigana' piginang nog poktanudanan ditu' sog Jerusalem dangan piknat na si Isus ditu' sog glangit. (2) Og kopogdungag nilan sog duma bonuaanan ditu' sog Judia bu .Samaria. (3) Bu asta midopot ditu' sog molayu' nog binonsaan nog ma' nog Roma

Dini sog surat koni motongow bog olo bayu'bayu' nog gininang nog Bolakat nog Mikpongon kitu' nog sinumangon dunut og kotas nog baya' non dia sog poktanudanan ditu' sog Jerusalem nog mitang sog gondow nog kologya'an nilan nog iningolanan Pentikos, bu minonayun monulu' bu mondolo'isog dia sog .poktanudanan bu asta sog kounutananan nilan dia sog tanud

Bu og gustalan nog pikpulongan nilan, motongow dini sog surat koni bog andun og dasig non dia sog ain .tinumud dun, dia sog kotubu' nilan bu dia sog kopoksolabuk nilan sog glumpuk nilan

.Og sinimpan sog koponaksi', 1:1-26 .1

.a. Og gimpusan nog dondagan ni Isus bu og pasad non, 1:1-14

b. Og ginanti' dia ni Judas, 1:15-26

.Og taksi' nog sosugu'onanan ditu' sog Jerusalem, 2:1-8:3 .2

.Og taksi' nog sosugu'onanan ditu' sog Judia bu sog Samaria, 8:4-12:25 .3

.Og piginang ni Paul, 13:1-28:31 .4

.a. Og tigana' ginongayan ni Paul mogustal nog Gomba'is nog Guksugan, 13:1-14:28

.b. Og gupakat nog bogolalanan sog tanud ditu' sog Jerusalem, 15:1-35

.c. Og kodua' ginongayan ni Paul mogustal nog Gomba'is nog Guksugan, 15:36-18:22

.d. Og kotolu ginongayan ni Paul mogustal nog Gomba'is nog Guksugan, 18:23-21:16

.e. Kinolubusu si Paul ditu' sog Jerusalem, sog Sasaria, bu ditu' sog Roma, 21:17-28:31

gon. ⁴Dadi, sog solod nog pat pulu' ondow kitu', ngon gondow non nog sonuk nilan kuman, mimilin si Isus dianilan nog, "Na' amu mawa' sog koliwagan bonua koni nog Jerusalem, suga'id non, bogadoy niu pa og bogoy nog pinasad nog Gama' u kitu' nog tinalu' u na sibon dianiu." ⁵Po' si Jan, mimunyang bianan sog tubig. Tibua, sog gunanunan koyon og .Bolakat na nog Mikpongon og bunyagon dianiu

Sog tagna' libru u kitu', Teopilus, sinulat u **1** pa'ali sog glam nog kohinangan bu og pianad ni Isus, nog tidu pa sog tolipunan, ² asta sog gondow kitu' nog pitolabang ion ditu' sog glangit. Mangka si'oy ion tolobangoy, bianan sog Bolakat nog Mikpongon, mimilin ion dia sog sosugu'onanan non kitu' nog pinili' non. ³Po' tidu ion potubu'on tidu matoy, sog solod nog pat pulu' ondow, tatap pa ion mokpotongow dianilan bu modakol og pitongow non dianilan bagun motintu og tud nilan nog ion mitubu' doda' puli'. Mikpotongow ion dianilan bu pimolian non ilan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpon-

og duma ta da bosia. Po' ion pinili' dosop bosia ni Is-
 ".us nog dumuma dia sog ginang ta koni
 Og tindanan kitu' dia ni Judas sog ginang non) ¹⁸
 kitu' nog molaton, piksaluy non nog glupa' nog ion
 non ion og kikoloban non kitu' nog mibogyang tian
 non dun nog boya'an mibuyus og tene non. ¹⁹Dadi,
 dangan migdongogan ion sog Jerusalem, og glupa'
 koyon iningolanan nilan nog Akeldama. Somo' ita
 (.da og Glupa' nog Dugu'
 Talu' ni Piter dun pa'ali dia ni Judas nog, "Po' ²⁰
 sinulat dia sog libru nog Salmu, nog ma' nini, 'Bo-
 longon na og pogonongan non koyon bu da'idun na
 og mognong dun.' † Bu sinulat dosop ma' nini,
 †† '. 'Gonti'an nog len gotow og polosuku'an non
 Dadi bila ma' nitu', sumboy momili' ita nog gan-" ²¹
 ti' ta dia ni Judas. Og pomili'on ta ain og duma ta ki-
 tu' mogunutunut dia ni Isus ²² nog tidu pa sog
 kobunyag ni Jan kitu' dianon, bu asta sog kopokto-
 labang non tidu dini nita asta sog glangit. Sumboy
 ma' nitu' og kopomili' ta dun po' bagun mokoduma
 dianita tumaksi' nog si Isus pitubu' doda' puli' tidu
 ".matoy

Dadi, ngon og duma nilan dion dua' kotow si Ma- ²³
 tias bu si Jusep. Og Jusep koni, kodua' ngalan non,
 si Barsabas bu iningolanan dosop ion si Justus.
²⁴Tubus nitu', migyakin ilan nog ma' nini,
 "Kounutan, kosunan mu og dialom pikilan nog glam
 nog gotowanan. Potampal mu pa dianami bog sima
 sog dua' kotow koni og kolegan mu nog ²⁵ mokogan-
 ti' dia ni Judas moginang nog polosuku'an non kitu'
 nog ion bosia og sosugu'on mu. Saka, ginonatan
 non po' ion pidayun na sog bonua kitu' nog ain og
 pibona'an dianon." ²⁶Tubus nitu', mimili' ilan sog
 dua' kotow koyon bianan sog moglogindanan.
 Sokali' og misugat nog gindanan nilan koyon si Ma-
 tias. Dadi, og mikoganti' dia ni Judas si Matias bu
 ion og pigoktub dia sog kosopulu' bu sala nog so-
 .sugu'onanan ni Isus

Og Bolakat nog Mikpongon tinumosop diani- lan

Dangan minatong gondow nog kologya'an nog **2**
 bansa Hudyuanan kitu' nog iningolanan og
 Pentikos, † og glam nog poktanudanan dia ni Isus,
 miglumpuk ilan dia sog solabuk baloy. ² Sintak ni-
 lan moglumpuk dion, gomonsunoy pa mikodongog
 ilan nog gonek mama' nog dogus nog galu' nog
 mosikad nog miktidu sog glangit bu mipulonag sog
 dialom nog baloy koyon nog piglumpukan nilan.
³ Bu mikotongow ilan nog mama' nog gliga' nog ga-

*Salmu 69:25†† Salmu 109:8‡ Og Pentikos koni og †
 Ginirik. Somo' ita da, og kolima pulu' ondow non tidu nilan inan-
 gon og kologya'an nilan kitu' nog iningolanan nilan og Liniusian
 .bu og posolomat nilan nog glam nog songuku' nilan*

Dangan mitubus si Isus mogustal, pitolabang ion sog glangit

Dangan miglumpuk ilan nosop, miksak ilan dia ni ⁶
 Isus nog, "Kounutan, oksudon mu nota' mokpuli'
 numun koni nog ma' nog kobon nitu' og bansa ta
 "?nog Hudyu nog mogdatu' mokpuli'
 Tinabal ilan ni Isus nog, "Og Gama' u da og moto ⁷
 mogbaya' nog timpu, di' ini pokposun dianiu.
⁸ Tibua, bogayan amu da nog tunung bila tosopan
 amu na nog Bolakat nog Mikpongon. Bu amu na
 mimung nog monaksi' dianakon dini sog Jerusalem,
 bu sog gliwag nog Judia, bu sog gliwag nog
 Samaria, bu asta sog gliwag nog glupa'an." ⁹ Dadi,
 dangan miluksad tibua og talu' ni Isus koyon, piik-
 nat ion sog gawang mangka ion lumpakoy nog gi-
 nampol bu milingod na ion dia sog tinontongan ni-
 .lan kobal nog ginampol kitu'
 Sintak nilan maktongal dia sog kitolopan ni Isus ¹⁰
 koyon, gomonsunoy pa ngon og dua' kotow pogin-
 dog sog molani nilan nog minapot ilan nog puti'
 mangka poktalul dianilan nog, ¹¹ "Amu, gotow Galili,
 olo pogindogon niu koyon dini kobon niu maktongal
 sog glangit? Si Isus, inawa' si'oy dianiu bu pitola-
 bang ditu' sog glangit, mokpuli' da ion dini ma' da
 ".nog kotongow niu kitu' dianon

Og ganti' ni Judas

Dadi, minuli' og sosugu'onanan ni Isus koyon di- ¹²
 tu' sog Jerusalem tidu sog bulud koyon nog Olibu.
 Og glayu' non tidu sog Jerusalem sala kilumitru.
¹³ Dangan minatong ilan sog Jerusalem, migdangan
 ilan sog ditas sog kodua' lingkat nog baloy sog dugu
 kitu' nog dinokunan nilan. Glam nilan, dion na. Si
 Piter, si Jan, si Jems, si Andriu, si Pilip, si Tomas, si
 Bartolomi, si Matias, si Jems og bata' ni Alpius bu si
 Simun, og ombolu' kitu' tumindog nog salu bansa
 non. Tubus nion, si Judas og bata' ni Jems og sangoy
 non og bata' ni Alpius kitu' nog si Jems. ¹⁴ Bu dion
 ilan kobon non pogyakin bu asta og kolibunanan ki-
 tu' nog dumaanan ni Maria og gina' ni Isus bu asta
 .og pigilugan non

Dadi, da' kobon golot non, miglumpuk ilan ¹⁵
 nosop mokpuli' ditu'. Bu og dakol nog pigilu-
 gananan sog tanud dion sogatus bu dua' pulu' ko-
 tow. Si Piter minindog sog titonga' nilan mangka
 ion poktalul dia sog glam nilan koyon. ¹⁶ "Ati pigilu-
 gan ku, ma' nini. Sumboy motuman og tinalu' nog
 Mikpongon nog sinulat dia sog Kitab. Og talu' nog
 Bolakat non koyon pibian dia ni Apu' Dabid kobon
 nitu' pa'ali dia ni Judas nog ion minulu' dia sog go-
 towanan kitu' nog minukpa' dia ni Isus. ¹⁷ Si Judas

tu' nog pilatas non dia sog polomolatas non kitu' nog si Joel kobon nitu'. Ma' long nog Mikpongon ,dun Sog matong dali' na bungkas, ma' nini og ginan-' 17 gon ku. Potosopon ku og Bolakat u sog glam nog gotow. Dadi, og glibun laki nog ganakapu'anan niu mokopomitua nog talu' nog Mikpongon. Og kilitowan koyon, mokotongow ilan nog potongowon ku dianilan. Bu og mokogulang sop nog gotow, ngon og potoginopon ku dianilan. 18 Minsan si'oy og sosoligananan ku, og glibun laki, potosopon ku dianilan og Bolakat u sog tang koyon. Bu mokopomitua ilan na. 19 Bu potongowon ku sog gotowanan og gingyata'anan dia sog glangit bu og si'at dia sog glupa'an. Tumua' og dugu' bu gapuy bu gobol nog motomuk tokodoy. 20 Og gondow ondi' na sumilow bu og bulan mimung ompula mama' nog dugu' mangka si'oy datong og gondow kitu' nog bololaga' tokodoy nog ion non og gondow nog mongukum og Pogbaya' sog glam nog gotowanan. 21 Bu minsan sima og mokitabang bianan sog ngalan nog Pog-^{††} .baya', tobangan da ion Dadi, amu Hudyuanan, pokinongogoy niu ma-" 22 hatul og poktolu'on ku koni! Si Isus, og gotow Nasaret kitu', bianan sog ginang non kitu' nog kosobu'sobu' bu og gingyata'anan nog piinang nog Mikpongon dianon, pitampal nog Mikpongon dianiu nog ion miktidu dianon. Kisunan niu da itu' po' amu dili og mikotongow dun. 23 Og Mikpongon, donsama' non na kisunan, bu bianan dia sog dili glegan non, inuakil na si Isus dianiu. Bu bianan sog gotowanan kitu' nog mokolaton, pibunu' niu ion bianan sog kolansang nilan dianon sog kudus. 24 Tibua, pitubu' da ion nog Mikpongon tidu matoy. Piluas non ion sog sinsaan nog patoy, po' ondi' nododa' mogusoy nog pogboya'an ion nog patoy. 25 Po' kobon nitu', si Apu' Dabid miktalu' pa'ali dianon nog Kobon non og Mikpongon, motongow u dia sog' molani u. Sa'an ondi' u mosusa po' kobon non dia ion sog glintu u. 26 Dadi, sa'an kobon non mogda'da' og dialom pikilan ku nog boya'an motalu' u og da'da'an ku koni po' minsan si'oy matoy u, ngon da og dodomaan ku. 27 Po' di' mu potiangon og glimukud u ditu' sog molimotayan po' di' mu kumboyon moludak og glawas nog sosoligan mu koni nog midulus. 28 Bu pinosun mu dianakon og bianan posungu' sog kotubu' kitu' nog da' kopus non. Bu sabap nog diaan ka kobon non sog molani u, miponu' u nog da'-[‡] .da'an Dadi pigilugan, di' u mogalangalang miktalu'" 29 dun dianiu, nog og pigolong non koni kona' non dili

Joel 2:28-32 † Salmu 16:8-11 ††

puy nog migatul sog monala kotow dianilan. 4 Bu glam nilan koyon dion, tinosopan ilan nog Bolakat nog Mikpongon. Bu glam nilan koyon, mikpoptalu' ilan nog miglologinis nog ponolu'on nog da' nilan sibon konadoy. Bu og ponolu'on nilan koyon, og Bolakat nog Mikpongon og mikpotalu' dun dianilan Sog koliwagan bonua nog Jerusalem koyon, 5 modakol og Hudyuanan dion nog polotanud nog miktidu sog ainain nog bonua. 6 Dangan midongog nilan og gonek nog gotowanan koyon dion sog baloy koyon, minangoy ilan mokinongog dun. Dangan minatong ilan ditu', kisobu'an ilan po' monala kotow dianilan, midongog nilan og dili ponolu'on nilan nog piktalalu' nog gotowanan koyon dion. 7 Dadi, miksinaksakoy ilan nog, "Kona' ta' og mikpoptalu' koyon og gotow Galilianan? 8 Olo gidoy migandun dun nog modongog ta ma dianilan og dili ponolu'on ta? 9 Og glam ta koni dini, diadia ita mikpoptidu nog bonua, sog Partia, sog Midia, sog Ilam. Bu ngon dosop mikpoptidu ditu' sog bonua nog Misopotamia, sog Judia, sog Kapadosia, sog Pontus, bu asta sog Bata'bata' Asia. 10 Bu ngon miktidu sog Prigia, sog Pampilia, sog Ihiptu, bu sog bonua kitu' nog molani sog Sirini nog misakup nog Libia. Bu ongon miktidu dosop sog koliwagan bonua nog Roma, 11 bu asta kona' Hudyu nog minuli' na sog tanud nog bansa ta Hudyu. Ngon dosop gotowanan nog miktidu sog pulu' nog Krit, bu sog Arabia. Og glam ta koni midongog ta dia sog gotow Galilianan koyon og dili ponolu'on ta nog piktalalu' nilan pa'ali sog kohinangan nog Mikpongon nog kosobu'sobu'." 12 Dadi, glam nilan dion, kisobu'an ilan bu mibabong pikilan nilan dun, kobon nilan moksinsaksakoy bog olo ma'ana nini. 13 Tibua, og dumaanan nilan koyon dion, pigwanwan nilan og poktanudanan koyon dia ni Isus kobon nilan miktalu' nog, "E! Og gotowanan .koyon mikpoglangu

Og gustalan ni Piter

Dadi, si Piter bu dumaanan non kitu' nog sopulu' 14 bu sala, mikpongindog ilan mangka si Piter poktalalu' nog mosikad dia sog glam nog gotowanan koyon dion nog, "Ati ma' nini. Glam nog salu bansa u nog Hudyu nog migonong dini sog Jerusalem otawaka onda' pogonong dini, amoyamoy tokodoy dianiu, pokinongogoy niu mahatul og poktolu'on ku koni bog olo og ma'ana non. 15 Balu' niu dun mikpoglangu ami. Da'idun milangu dianami, po' ginonga' monek pa gondow. Kona' pa tang nog ngon molangu. 16 Suga'id non, og ma'ana nog mitongow niu koyon ma' nini, ion non ion og talu' nog Mikpongon ki-

Og Bata'bata' Asia koni, numun koni iningolanan nog † .Turkey

on, migapas ilan moglumpuk bu moganad nog pikpanad nog sosugu'onanan ni Isus koyon. Bu kobon non da' ilan lota' mogyakin bu moksolabuk ilan kuman nog Globungan ni Isus Bu og sosugu'onanan koyon, modakol piginang⁴³ nilan nog kosobu'sobu' bu og gingyata'anan. Dadi, glam nog gotowanan, kisobu'an ilan tokodoy dun.⁴⁴ Bu glam nog pigilugan sog tanud, minonayun og kopoksolabuk nilan boya'an nog piksomasomaan nilan og gakodanan nilan.⁴⁵ Bu piksaluy nilan og gakodanan nilan mangka nilan pobobohogi'oy dia sog pigilugan nilan kitu' sog tanud nog ain kilogonan.⁴⁶ Bu gondow gondow moglumpuk ilan sog glomalomaan nog Baloy kitu' nog Poktomuyan dia sog Mikpongon. Bu moglumpuklumpuk ilan dosop kuman dia sog baloyanan nilan, dunut og da'da'an bu kobaba' nog bolotabat nilan.⁴⁷ Bu kobon non moksanglit ilan dia sog Mikpongon bu kisu'atan og glam nog gotowanan dianilan. Bu gondow gondow, dungagan nog Pogbaya' og dakol nog ain motabang .tidu sog dusaanan nilan

Og daday kiuli'an

Ngon gondow non, ginonga' monog gondow, 3
timpu nog kopogyakin nog bansa Hudyu, si
Piter bu si Jan minangoy ilan mogyakin sog Baloy
nog Poktomuyan dia sog Mikpongon.² Ngon og go-
tow dion og daday nog tidu pa sog kobata' dianon.
Bu gondow gondow pokpitangon ion nog gotow
dion mangka nilan ion pingkudoy sog molani nog
bongawan koyon nog iningolanan nilan nog Molon-
gas, po' monontoli' ion dia sog gotowanan nog ain
sumolod dion.³ Dangan mitongow non si Piter ilan
ni Jan nog posungu' ilan sumolod dion, pingonian
non ilan nog sin.⁴ Dadi, pigonglongan nilan og da-
day koyon mangka poktalu' si Piter nog, "Tontong a
dianami."⁵ Dadi, tinumontong doda' og daday koyon
dianilan po' migdodama ion nog bogayan nilan,
⁶ mangka ion tolu'oy ni Piter nog, "Da'idun og gom-
bogoy u dianika nog sin. Tibua, og goktob nog bo-
goyon ku dianika, bianan sog baya' nog ngalan ni
Isukristu nog ion og gotow Nasaret, pogbuat a na
mangka a panow!"⁷ Bu dunut pigoidan non og ko-
mot non nog glintu bagun ion mokindog. Bu dinu-
masig mogdayun botis non⁸ mangka poglandan
lumoksu bu mangka pokpanowpanow, bu pogunut
dia ni Piter ilan ni Jan sumolod sog glomalomaan
nog Baloy nog Poktomuyan kobon non mokpanow-
panow dunut pogloksuloksu bu poksanglit dia sog
Mikpongon.⁹ Dangan mitongow nog glam nog go-
towanon koyon dion og piginang nog bakas daday
koyon, nog mikpanowpanow kobon non moksanglit
¹⁰ dia sog Mikpongon, kinilolaan nilan ion mog-

glawas po' og mokogulang ta kitu' nog si Apu'
Dabid, miobon na ion matoy bu globong non dion
potanan asta numun koni.³⁰ Tibua, ion og polomo-
latas nog talu' nog Mikpongon. Dadi, kisunan non
og pinasad nog Mikpongon dianon. Po' og pasad bu
dunut og sapa nog Mikpongon nog ngon gondow
non, og solabuk pangkat ni Apu' Dabid pindogon
non mogdatu' nog ma' nog kopogdatu' non.³¹ Bu
kisunan non dosop bog olo og ginangon nog
Mikpongon pa'ali sog solabuk pinili' non kitu' nog
mogdatu'. Dadi, sa'an itu' linabit non pa'ali sog
.kopokpotubu' dianon tidu matoy

Po' si Isus, da' non nododa' potiangoy og"
glimukud non dia sog molimotayan bu da' nododa'
koludak og glawas non.³² Dadi, og glam nami koni
mokotaksi' nog ma' nini koni, nog si Isus pitubu' do-
da' nog Mikpongon mokpuli' tidu matoy.³³ Dadi, nu-
mun koni, si Isus, piotas na ion ditu' sog glintu nog
Mikpongon bu mitabuk non na og Bolakat nog
Mikpongon nog pinasad kitu' nog Gama' non di-
anon. Bu Bolakat kitu' pitosop non na dianami. Ion
non ion og mitongow niu bu midongog niu koyon di-
anami.³⁴ Po' si Apu' Dabid, da' ion poktolabang ditu'

,sog glangit. Saka miktalu' ion nog ma' nini
Og Pogbaya' miktalu' dia sog kounutan ku nog,
dinin ka ingkud sog glintu u³⁵ asta imungon ku og
†'.bantaanan mu nog gindogan nog botis mu
Dadi, og glam nog gotow Hudyuanan, sumboy"³⁶
kosunan nilan mahatul nog si Isus, og binunu' niu
kitu' dia sog kudas, ion og inimung nog Mikpongon
".nog Pogbaya' bu ion dosop og Kristu
Dangan, midongog nog gotowanan koyon, mis-³⁷
usa ilan tokodoy dun, mangka ilan poksak dia ni
Piter bu sog duma sosugu'onanan koyon bog olo og
pondayan nilan dun?³⁸ Dadi, tinabal ilan ni Piter
nog, "Sumboy, monala kotow daniu, moglila' amu
nog dusaanan niu dia sog Mikpongon mangka amu
pokpobunyag dia sog ngalan ni Isukristu po' bagun
da kompunan og dusaanan niu. Bu kobogayan amu
nog bogoy nog ion non ion og Bolakat nog Mikpon-
gon.³⁹ Po' kitu' og pasad nog Pogbaya' nog ion og
Diwata ta, sog glam nog sobion non tidu dianita, bu
sog glam nog ganakapu'anan ta asta sog duma bi-
".nonsaan

Pindonsama' ni Piter tumalu' dianilan. Bu⁴⁰
modakol pa og tinalu' non dianilan bagun ilan bosia
ondi' tokodoy moglogiling sog gotowanan koyon
numun koni nog mokolaton og kohinangan non po'
bagun ilan di' mosunu' polihola'oy dun.⁴¹ Ain tinu-
mud nog gustalan non koyon binunyagan ilan. Dadi,
migdungag og tinumud dia ni Isus laga' tolu ngibu
kodakol sog sondow koyon.⁴² Bu og gotowanan koy-

polomolatasanan non kitu' nog modulus. ²² Po' ma' nini og tinalu' ni Apu' Muses dia sog bansa Israel ki-
tu' kobon nitu' nog
Og Pogbaya' nog ion og Diwata niu, ngon gondow' non, popongoyon non dia sog ganakapu'anan niu og polomolatas nog ma' nakon, og salu bansa niu da. Bu glam nog poktolu'on non sumboy pokinongogan ^{††} .niu

Po' ain og di' mokinongog dianon polenan nilan ²³ nog Mikpongon, dia sog pigotowan non, mangka non ilan polihola'oy. ²⁴ Bu ma' nitu' dosop og pik-talu' nog glam nog polomolatasanan non kitu' tidu dia ni Apu' Samuel bu asta dia sog ain mikosukpat kitu' dianon. Og glam nilan mikpoktalulu' ilan pa'ali sog tang koni numun koni. ²⁵ Dadi, og pasadanan nog Mikpongon kitu' nog pilatas nog polomolatasanan non kitu', amu itu' dun. Bu misunu' amu dosop dia sog pinasad non kitu' dia sog mokogulanganan niu kitu' nog tinalu' non dia ni Apu' Abraham nog, 'Bianan dia sog pangkat mu, glam nog gotowanan sog glupa'an popiaon non.' ²⁶ Dadi, og Mikpongon, pinili' non bu pipangoy non poguna dianiu og sosoligan non kitu' po' popiaon non amu bianan sog kopokpotolikud non dia sog monala kotow dianiu sog kohinangan niu kitu' nog mokola-
".ton

Si Piter bu si Jan, dia ilan sog gukum nog bansa Hudyu

Dadi, solian ni Piter bu si Jan mogustal, tinu- **4**
a'an ilan nog boliananan nog bansa Hudyu, bu asta kounutan nog polongipatanan nog Baloy kitu' nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, bu asta dosop og gotowanan kitu' tidu sog kampung nog Sadusiu.

² Misasow ilan, po' mikpanad og sosugu'onanan ni Isus sog gotowanan nog og gotow motubu' tidu matoy, bianan sog kopoktalulu' nilan nog si Isus, mitubu' puli' tidu matoy. ³ Dadi, inukpa'an nilan dun si lo' Piter ilan ni Jan mangka nilan kolobusuoy po' da' nilan na kotagad ukumoy po' gobi na. ⁴ Tibua, modakol nog gotow og tinumud, ain og mikodongog nog gustalan ni lo' Piter koyon. Og dakol nog tinumabuk dia ni Isus laga' lima ngibu kotow, da' lakit .nog kolibunanan bu gombata'anan

Dangan migboloma' ion, miglumpuk sog ⁵ Jerusalem og kounutananan nog bansa Hudyu bu og mokogulanganan bu asta og polopanadanan kitu' nog botad nog bansa Hudyu. ⁶ Bu si Anas og kounutan nog boliananan nog bansa Hudyu, si Kaypas, bu og sangoy kitu' ni Jan, si Aleksander, bu duma piglogombata'anan ni Anas, tinumua' ilan dosop

Deuteronomy 18:15 † Genesis 12:3b †† Og sadusianan †† koni, ondi' ilan tumud nog og gotow bila matoy, motubu' da .mokopuli'

dayun nog ion non ion og daday kitu' nog kobon non monontoli' notibua dia sog molani nog bongawan kitu' nog iningolanan nog Molongas. Dadi, pingala nog glam nilan koyon dion bu kisobu'an ilan dun .bog olo og bianbian non kuli'an

Og gustalan ni Piter dia sog gotowanan koyon dion

Sonuk nog bakas daday koyon mogaid dia ni ¹¹ Piter bu dia ni Jan nog dion nilan pogindog sog iningolanan kitu' nog Pogbianan ni Solomon, mikpongobok og gotowanan koyon dion ditu' ni lo' Piter mangka nilan ion poglumpukoy po' kisobu'an ilan tokodoy. ¹² Dangan piglumpukan si lo' Piter nog gotowanan koyon dion, migustal ion dianilan nog ma' nini, "Amu, salu bansa u nog Israel, iduma kisobu'an amu dianon? Bu iduma pogonglongan niu ma ami? Balu' niu dun, kiuli'an og daday koyon nog bianan dia sog dili tunung otawaka og kopondiwata nami? Kona' nami mikokuli' dianon, suga'id non, og mikokuli' dun ma' nini. ¹³ Og mokogulanganan ta kitu' kobon nitu' nog si lo' Abraham, si Isak, bu si Jakub, og Diwata nog piktamuy nilan, piotas non solabuk og sosoligan non kitu' nog si Isus. Tibua amu, inuakil niu ion dia sog gotowanan bagun ion bunu'on. Minsan si'oy poluason na ion bosia ni Pilatu, pigbongkis niu da ion. ¹⁴ Pigbongkis niu si Isus nog ion midulus bu da' dusa non. Bu og pigbubut niu nog poluason ni Pilatu dianiu og gotow kitu' nog polomunu'. ¹⁵ Og binunu' niu kitu', og poktiduan nog kotubu'. Tibua, pitubu' da ion puli' nog Mikpongon. Bu kitoksi'an nami tanan nini. ¹⁶ Dadi, bianan sog baya' nog ngalan ni Isus, og mikokuli' nog daday koni nog kilolaan niu. Bu sabap sog ngalan non bu og kopongandol kitu' nog bianan dianon, mikokuli' .mahatul nog daday koni Dadi pigilugan, numun kitu' kisunan ku nog da' ¹⁷

niu kosunoy og piginang niu kitu', amu bu og kounutananan niu kitu'. ¹⁸ Pidonsama' na tumalu' nog Mikpongon kobon nitu' pibian sog polomolatasanan non kitu' nog sumboy og Kristu [†] mosinsa nododa'. Og gininang niu kitu' dianon, ion non itu' og kotumanan nog pidonsama' non kitu' tumalu'. ¹⁹ Dadi, tolukudoy niu na og dusaanan niu mangka amu sungu' dia sog Mikpongon bagun da kugasan og glam nog dusaanan niu ²⁰ nog boya'an moksud og popia nog Pogbaya' dianiu bu popongoyon non puli' og Kristu nog ion non si Isus. ²¹ Po' migbagad pa ion ditu' sog glangit asta matong og tang nog pongimboguan nog Mikpongon og glam non. Po' ma' nitu' og pinasad non kobon nitu' bianan dia sog

Og Kristu koni og Ginirik. Og Ma'ana non, og Pipangoy nog † .Mikpongon Mogdatu' dini sog dunya

og bianan nilan mokposakit dia ni lo' Piter ilan ni Jan. Po' glam nog gotowanan dion, mikpoksanglit ilan dia sog Mikpongon sabap sog kobianbianan nog daday koyon. ²² Og daday koyon, mangka si'oy .kuli'oy, og tinonan non labi na pat pulu' ton

Og gyakin nog poktanudanan dia ni Isus

Dangan mikoluas ilan na, sokali' ilan minangoy ²³ ditu' sog dumaanan nilan, mangka nilan poguksugoy og talu' nog mokokotas nog boliananan bu og kobogolalan kitu'. ²⁴ Dangan midongog nog dumaanan nilan og guksugan ni lo' Piter koyon, mikpoglongag ilan mogyakin sog Mikpongon nog, "Apu' Pogbaya', ika da mikpongon nog pigloban nog glangit bu glupa'an bu glam nog piongon. ²⁵ Bu bianan sog Bolakat mu, pilatas mu og talu' mu dia sog sosoligan mu nog si Apu' Dabid nog ion og .mokogulang nami kitu' kobon nitu' Iduma og binonsaan nog kona' Hudyu mokpog- bolu' ilan ma? Bu iduma momikil ilan ma nog pikililan nilan koyon nog da' doksu' non? ²⁶ Po' og kodotu'ananan sog dunya koni, mikpoksolabuk ilan na bu og kounutananan, mikpoglumpuk ilan ma, po' ontuan nilan og Pogbaya' bu og Tinondu' non kitu' †'. Mogdatu'

Motud doda', Apu'. Po' si Herod bu si Pontus Pi-²⁷ latu, inupakat nilan og gotow Hudyu bu kona' Hudyu dini sog Jerusalem. Po' inontuan nilan si Isus nog ion da' dusa non, og Tinondu' mu kitu' Mogdatu'. ²⁸ Migupakat ilan moginang nog donsama' mu na kitu' kisunan, bu bianan dia sog glegan bu baya' mu, ininang nilan dianon. ²⁹ Dadi, ika og Pogbaya', kosunan mu da bog olo og sad nilan kitu' dianami. Dadi, popagon mu pa og sosoligananan mu koni nog ma' nami po' bagun nami kobon non ombolu' mogustal nog talu' mu koni. ³⁰ Bu bianan sog baya' mu, kuli'an mu ain og togo mokosakit. Bu tugdak mu pa og ginang kitu' nog kosobu'sobu' bu og gingyata'anan bianan dia sog ngalan ni Isus, og ".sosoligan mu kitu' nog da' dusa non Dangan miluksad tibua og gyakin nilan koyon, ³¹ mikundu' og baloy koyon, bu glam nilan, pinulu'an ilan nog Bolakat nog Mikpongon boya'an mibolu' .ilan mogustal nog talu' nog Mikpongon

Og poktanudanan piksomasamaan nilanog gakodanan nilan

Og glam nog tinumabuk dia ni Isus miksolabuk ³² og glegan nilan, bu og pikilan nilan, po' da'idun dianilan og moglukung gumamit nog dili balan non. Suga'id non, og glam nilan piksomasamaan nilan og gakodanan nilan. ³³ Og sosugu'onanan koyon,

dion. ⁷ Dangan milimud ilan na dion, piindog nilan si lo' Piter sog sungu'an nilan mangka nilan poksumodia'oy. Long nilan dun, "Olo migandun kinang niu nog piginang niu koyon. Ain miktidu og tunung niu koyon, otawaka sima og ngalan nog ginamit niu "?moginang dun

Dadi, si Piter nog pinulu'an nog Bolakat nog ⁸ Mikpongon, tinumabal nog, "Amu og mokogulang bu og kobogolalan nog bansa Hudyu, ⁹⁻¹⁰ bila og poksakon niu dianami pa'ali sog miinang dia sog bakas daday koni nog boya'an kiuli'an, ustalon ku dianiu bu sog glam nog bansa Hudyu. Sa'an kiuli'an og daday koni, bianan sog baya' ni Isukristu nog ion og gotow Nasaret nog binunu' niu kitu' sog kudas, tibua, pitubu' ion puli' nog Mikpongon. ¹¹ Si Isus, ion og pogolongon kitu' sog Kitab nog og batu kitu' nog mosolag nog pigbongkis nog polongimung nog baloy nog ma' niu. Saka ion tanan og miimung nog landu' kobololaga' nog batu nog polongkapan nog baloy. ¹² Og ma'ana non, ion da mokogawon dia sog gotowanan. Po' sog dibabow nog dunya koni, da'idun lual og binogoy nog Mikpongon nog ngalan nog poksobion ta nog mokotabang sog gotowanan ".tidu sog baya' nog dusa

Dadi, dangan miluksad og talu' ni Piter koyon, ¹³ kisobu'an glam nilan dun po' da' ilan kondok mogustal dun saka sagyaotow ilan da bu ombaba' da og sabut nilan. Tibua, kinilolaan nilan nog ilan koyon og dumaanan nilan ni Isus. ¹⁴ Dadi, da'idun og motalu' nilan sog piktalul' ni lo' Piter koyon po' og daday koyon nog kiuli'an, pogindog sog molani ni lo' Piter. ¹⁵ Dadi, piliu pa si lo' Piter sog gukum koyon podali' mangka og bogolalanan koyon pogisunisun. ¹⁶ Bu miksinaksakoy ilan bog olo doda' og dunon nilan dia ni lo' Piter kobon nilan moktalul' nog, "Glam nog gotowanan dini sog Jerusalem kosunan nilan nog og gotowanan koyon mikopoginang ilan nog kosobu'sobu' nog omba'is tokodoy nog di' ta kobolibadan. ¹⁷ Tibua, podanon ta tumalu' dianilan nog di' nilan na puli'an moglabit og ngalan ni Isus sog minsan sima po' bagun da ondi' na om- ".pulonag og bontugan nog piginang nilan koyon Dadi, dangan midoksu' ilan mogupakat, pisolod ¹⁸ nilan puli' si lo' Piter mangka nilan podanoy tumalu' dianilan nog di' nilan na puli'an moglabit og ngalan ni Isus otawaka mokpanad pa'ali dianon. ¹⁹ Tibua, tinabal nilan og bogolalanan koyon nog, "Bila amu, ain gidoy og mosulut dia sog Mikpongon nog unuton nami, og glegan niu koyon otawaka og glegan non? ²⁰ Po' mologon nami lota'oy mogustal ain og mitongow nami bu og midongog nami kitu' nog pa'ali dianon." ²¹ Dadi, dangan midongog nilan og tabal ni lo' Piter koyon, pinulu'an nilan nosop tumalu' dianilan mangka ilan na poluasoy. Po' da'idun

ika si'oy, pitangon nilan dosop ika sog pinitangan nilan nog glaki mu kitu'." ¹⁰ Dangan miluksad tibua talu' ni Piter koyon, mibuksak mogdayun og glibun koyon mangka patoy. Dadi, dangan sinumolod og kolitowanan kitu', mitongow nilan og bangkoy nog glibun koyon. Dadi, inawa' nilan dion mangka nilan ulidoy lumobong dia sog glaki non kitu'. ¹¹ Dadi, glam nog pigilugan sog tanud bu glam nog mikodongog nog bianbian nog sala kopogduayan .koyon, kiondokan ilan tokodoy dun

Modakol gingyata'anan og ininangnog sosugu'onanan kitu'

Modakol gininang nog sosugu'onanan kitu' nog ¹² kosobu'sobu'. Bu modakol dosop og gingyata'anan nog pitongow nilan dia sog kodokolan nog gotowanan. Bu sog tang koyon, glam nog pigilugan sog tanud, kobon non moglumpuk ilan sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, dia dapit sog iningolanan kitu' nog Pogbianan ni Solomon. ¹³ Minsan si'oy motas og gadab dianilan nog gotowanan, ain kona' nilan batuk poktanud dia ni Isus, mondok mampu' dianilan. ¹⁴ Tibua, minsan ma' nitu', glibun laki pododungag da kodakol og tumabuk dia ni Isus nog boya'an kobon kobon non dumakol og polotanudanan. ¹⁵ Dadi, og doksu'an nog kohinangan nog sosugu'onanan koyon, modakol og di' mokokodag pimitang bu bolilidoy sog pogbolilidan non sog goksid dalan po' bagun da bila mian si Piter dion, kotindungan ilan nog sagya si'oy og nuni non. ¹⁶ Bu modakol dosop gotowanan dion tidu sog glumibut nog Jerusalem koyon, pimitang nilan ain og di' mokokodag bu og glam nog ain pisinsa nog glatdiwata. Bu glam nilan koyon ki-uli'an

Pikposokitan og sosugu'onanan

Sabap ditu', og kounutan nog boliananan nog ¹⁷ Hudyu, bu glam nog dumaanan non koyon nog kampung nog Sadusiu, miksibok ilan tokodoy dun. ¹⁸ Dadi, inukpa'an nilan og sosugu'onanan koyon mangka nilan kolobusuoy. ¹⁹ Tibua, og gobi koyon inangoy nog moloikat nog Mikpongon buka'oy og pintu' nog kolobusuan koyon, mangka non ilan pitangoy lumiu, mangka poktalun, ²⁰ "Angoy amu indog ditu' sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, mangka niu uksugoy dia sog gotowanan ditu' og tibuk nog guksugan pa'ali sog bogu kotubu' koni." ²¹ Dadi, mimilang ilan nog talu' koyon dianilan. Ampun migbuka'siang bonua, sinumolod ilan dion sog glomalomaan nog Poktomuyan koyon mangka ilan poktolipun mokpanad sog gotowanan

mokosog ilan tokodoy tumaksi' pa'ali dia sog kotubu' kitu' puli' ni Isus. Bu glam nilan landu' og popia nog Mikpongon dianilan. ³⁴ Bu da'idun dianilan og kionda'an. Po' bila ngon dianilan og togo kulang, ngon sop dianilan og moksalyu nog glupa' non otawaka og baloy non. ³⁵ Bu og saluy non, uokilon nilan dia sog sosugu'onanan kitu' bu ilan dona og momogoy dun dia sog ain ngon kitu' og kulang non Dadi, ngon og duma nilan dion nog si Jusep og ³⁶ ngalan non. Bu pingongyu'an nog sosugu'onanan kitu' nog si Barnabas po' og ma'ana nog pongangyu' nilan koyon dianon, polondolo'isog. Ion og pangkat ni Apu' Lebi. Bu ion og gotow tidu sog Siprus. ³⁷ Si Barnabas koni, piksaluy non og sobuntak nog glupa' non. Bu og saluy nog glupa' non kitu', .inuakil non sog sosugu'onanan koyon

Si Ananias bu duoy non nog si Sapira

Bu ngon dosop og pogduoy dion nog si Ananias **5** ilan ni Sapira. Piksaluy nilan dosop og sobuntak glupa' nilan. ² Og duma saluy nog glupa' nilan koyon, tinagu' non po' gomiton non sog dili glegan non. Bu og duoy non si'oy sinumolabuk dosop dia sog piginang non koyon. Bu og sama' nog saluy nog glupa' nilan koyon, inuakil non dia sog sosugu'onanan koyon. ³ Dadi, dangan inuakil non og sin koyon dianilan, miktalu' si Piter dianon, "Ananias, iduma pitang mu ma og Soitan mogbaya' dianika nog boya'an kipogloputan mu tanan dun og Bolakat nog Mikpongon? Po' ngon pa og sinama' niu nog saluy nog glupa' niu kitu'. ⁴ Og glupa' niu koyon, sog da' niu pa poksaluy, amu da gapu' non. Bu minsan si'oy mitubus niu poksaluy, og saluy non amu dosop og gapu' non. Saka olo og mikobal dun? Iduma mikopomikil amu ma moginang nog ma' nion koyon? Og pigloputan niu koyon kona' sagyaotow, suga'id non, og Mikpongon." ⁵ Dangan midongog ni Ananias og talu' ni Piter koyon, mibuksak ion mogdayun mangka patoy. Bu ain mikodongog nog kibianbianan ni Ananias koyon, kiondokan ilan tokodoy dun. ⁶ Dangan minatoy si Ananias, inangoy nog kolitowanan koyon putusoy bangkoy non .mangka nilan pitangoy lumiu po' lobongon nilan Tolu oras og gligat non, minatong dion og duoy ni ⁷ Ananias. Bu migdangan sog baloy koyon nog da' non pa kosunoy bog olo kibianbianan nog glaki non kitu'. ⁸ Dangan sinumolod ion, sinakan ion ni Piter bog ma' nitu' dota' da og golaga' nog glupa' nilan kitu'? Dadi, tinumabal ion, "O'o, ma' nitu' da dakol non." ⁹ Dadi, tinolu'an ion ni Piter, "Iduma miksolabuk ma gupakat niu nog glaki mu nog sulayan niu og Bolakat nog Mikpongon? Dion na og kolitowanan kitu' nog linumobong dia sog glaki mu. Bu

dondagoy nog poliuan pa podali'dali' og sosugu'onanan koyon ³⁵ mangka non tolu'oy og gukum koyon nog, "Amu, og salu bansa u nog gotow Israel, pongmaya' amu nog inangon niu koyon posungu' dianilan. ³⁶ Po' dini kitu', si Tiudas migbalu'balu' nog ion motas nog gotow. Bu pat gatus kotow og minampu' dianon. Tibua, dangan binunu' ion, mikpogulakpalik da og gla'ayatanan non asta da' na doksu' non.

³⁷ Tubus nitu', sog tang nog koponglista nog gotowan, ngon nosop tinumua' nog si Judas, og gotow Galili. Modakol gotow nog migunut dianon nog mantu ilan dia sog pogaid nog botad. Tibua, binunu'

dosop ion bu og pigotowan non mikpogulakpalik dosop. ³⁸ Dadi, numun koni ma' nini og pomali u dianiu pa'ali sog gotowan koyon. Potiang niu ilan bu poluas niu na ilan. Po' bila og ginang nilan koyon tidu da sog sagmaotow, da' da og doksu' non.

³⁹ Tibua, bila og tugyu bu og kohinangan nilan koyon tidu sog Mikpongon, di' amu da mokantu dianilan. Bu gomonsunoy sokali' niu kobotikoy, og k-

".pongontuan niu og Mikpongon

Dadi, mioit ilan nog talu' ni Gomalial koyon. ⁴⁰

Pisolod nilan og sosugu'onanan kitu', mangka nilan tibua podanog mangka nilan nosop pomagoy ilan moglabit nog ngalan ni Isus, mangka nilan na poluasoy. ⁴¹ Dadi, og sosugu'onanan kitu', ginonatan nilan gukum nog bansa Hudyu koyon. Mikpogda'da' ilan po' misabut nilan nog kisunan na nog Mikpongon nog patut ilan na moglogaga nog posakit bu

posipog koyon dianilan sabap sog kopokokunut nilan dia sog ngalan ni Isus. ⁴² Tidu dion, gondow gondow, ditu' ilan sog glomalomaan nog Baloy kitu' nog Poktomuyan dia sog Mikpongon bu mok-

tolopasan nilan sog gimbolayan mokpanad bu mogustal nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Isus nog ion og Kristu

Mimili' ilan nog pitu kotow og mogusiba'nog tabang sog poktanudanan

Sog tang kitu' nog kobon non pododungag og **6** dakol nog pigotowan ni Isus, ngon dianilan og

Hudyuanan nog ponolu'on nilan Ginirik. Miksusi ilan nog pakasi poktanudanan dia ni Isus, og

Hudyuanan dosop, tibua, og ponolu'on nilan Inaramaik. Po' ngon dow balulibunanan dion nog gotow

Girik nog kiliusan mogbogoy nog kotubu'an kitu' nog pomogoyon dianilan gondow gondow. ² Dadi,

og sopulu' bu dua' sosugu'onanan kitu', pilumpuk nilan og glam nog poktanudanan dion mangka ilan poktalunog, "Pigilugan, di' mogusoy nog ongganami og mogustal pa'ali sog talu' nog Mikpongon, mangka nami sungu'oy og momogoy nog kotubu'an ta koyon. ³ Suga'id non, pomili' amu nog dumaanan

Tibua, og kounutan nog boliananan kitu' bu dumaanan non, pilumpuk nilan glam nog kobogolalan nog bansa Israel mangka nilan dondagoy sog sundaluanan mangoy og sosugu'onanan kitu' sog kolobusuan. ²² Dadi, dangan minatong sundaluanan koyon ditu', da' nilan na kodotongoy ditu' og sosugu'onanan kitu'.

Dadi, mikpuli' ilan mangka ilan poguksug nog, ²³ "Dangan minatong ami ditu', og kolobusuan kitu' kinunsi da. Og sundaluanan, dion ilan pogindog sog sobola' nog pintu' sog glowasan.

Saka dangan binuka' nami, da'idun gotow ditu' sog dialom!" ²⁴ Dangan midongog nog kounutan nog polongipat nog Baloy koyon nog Poktomuyan, bu og

mokokotas nog boliananan koyon, mibabong pikililan nilan po' di' nilan sunan bog olo migandun nog sosugu'onanan kitu'. ²⁵ Sintak non, ngon sala kotow minatong dion nilan bu miktalunog, "Hoy! Og gotowan kitu' nog kinolobusu niu, ditu' ilan pogindog sog glomalomaan nog Baloy kitu' nog Poktomuyan po' mikpanad ilan dia sog gotowan."

²⁶ Dadi, og kounutan nog polongipat nog Baloy kitu' nog Poktomuyan, migunut dia sog sundaluanan non mangoy mukpa' nog sosugu'onanan kitu'. Tibua, da' nilan koposokitoy po' mondok ilan botuon nog gotowan koyon. ²⁷ Pinitang nilan dia sog sungu'an

nog gukum nog bansa Hudyu koyon mangka ilan poksumodiaoy nog kounutan nog boliananan koyon nog, ²⁸ "Da' nami ta' amu pomagoy mokpanad pa'ali sog ngalan ni Isus? Saka, minsan pimang nami na amu, tinogol niu doma moginang nog boya'an miglop na tanan sog gotowan dini sog Jerusalem og pikpanad niu koyon. Bu poksipian niu mononsol

".dianami og kopatoy ni Isus

Tibua, si Piter bu duma sosugu'onanan koyon ²⁹

tinumabal nog, "Golom nami na bilangoy og

Mikpongon gaba' nog sagmaotow. ³⁰ Po' og binunu' niu kitu' sog kudas nog si Isus, pitubu' ion puli' nog Diwata nog mokogulang ta kitu' kobon nitu' nog ion og Mikpongon. ³¹ Bu numun kitu', si Isus, piotas na ion nog Mikpongon dia sog glintu non. Moglokounutan na ion bu ion na og polonabang ta po' bagun ain og ma' nita nog gotow Hudyu, moko-

poglila' ita nog dusaanan ta bu kompunan ita na dun. ³² Dadi, ami bu og Bolakat nog Mikpongon og mokotaksi' nog glam non koyon. Bu og Bolakat non koyon, ion non ion binogoy non kitu' sog glam nog

".ain mikokunut dianon

Dangan midongog nog polongukumanan og ³³

talun ni Piter koyon, miangit ilan tokodoy dun boyaanog pobunu' nilan tanan bosia og sosugu'onanan koyon. ³⁴ Tibua, ngon sala kotow og parasiu dion og ngalan non si Gomalial. Ion og polopanad nog botad nog bansa Hudyu, bu pogodaban ion nog glam nog gotow. Minindog ion mangka non

Dangan midongog nog polongukumanan og ³³

talun ni Piter koyon, miangit ilan tokodoy dun boyaanog pobunu' nilan tanan bosia og sosugu'onanan koyon. ³⁴ Tibua, ngon sala kotow og parasiu dion og ngalan non si Gomalial. Ion og polopanad nog botad nog bansa Hudyu, bu pogodaban ion nog glam nog gotow. Minindog ion mangka non

Dangan midongog nog polongukumanan og ³³

talun ni Piter koyon, miangit ilan tokodoy dun boyaanog pobunu' nilan tanan bosia og sosugu'onanan koyon. ³⁴ Tibua, ngon sala kotow og parasiu dion og ngalan non si Gomalial. Ion og polopanad nog botad nog bansa Hudyu, bu pogodaban ion nog glam nog gotow. Minindog ion mangka non

Dangan midongog nog polongukumanan og ³³

talun ni Piter koyon, miangit ilan tokodoy dun boyaanog pobunu' nilan tanan bosia og sosugu'onanan koyon. ³⁴ Tibua, ngon sala kotow og parasiu dion og ngalan non si Gomalial. Ion og polopanad nog botad nog bansa Hudyu, bu pogodaban ion nog glam nog gotow. Minindog ion mangka non

og Botad nog pilatas ni Apu' Muses dianilan. ¹⁴ Bu miktalu' ion dow nog si Isus og gotow Nasaret kitu', loglagon non dow og Baloy nog Poktomuyan nilan koyon, mangka non dow sopoy og Botad nog pilatas ni Apu' Muses kitu' dianilan. ¹⁵ Bu glam nog gotowanan sog gukum koyon, pigonglongan nilan si Esteban. Sintak nilan koyon mogonglong dun, sog tinontongan nilan, og bayu'bayu' non mama' nog .bayu'bayu' nog moloikat nog Mikpongon

Og tabal ni Esteban sog gukum nog bansa Hudyu

Dadi, og kounutan nog boliananan, sinakan **7** non si Esteban nog, "Motud ta' og sumbungan" ?nog gotowanan koni dianika Dadi, tinumabal si Esteban nog, "Mokogulang u ² bu pigilugan ku nog salu bansa u, pokinongog amu pa dianakon. Ati, kobon nitu' og Mikpongon nog ion og Diwata nog motas, tinumua' dia ni Apu' Abraham kobon pa nog ditu' ion sog bonua nog Misopotamia sog da' pa ion poglalin sog bonua nog Haran. ³ Og talu' nog Mikpongon dianon ma' nini, 'Gonatoy mu og bonua mu koni, bu asta og gusbawalisanan mu mangka a panow sog bonua kitu' nog potongowon ku dianika.' ⁴ Dadi, ginonatan ni Abraham bonua non koyon nog Kaldia, bu mangka ion pogonong ditu' sog Haran. Ampun minatoy gama' non ditu', dinondag ion nog Mikpongon mangoy sog bonua nog pigonongan ta koni numun koni. ⁵ Saka, da' ion kobogoyoy nog glupa' ditu' minsan mika'an. Tibua, og pasad nog Mikpongon dianon nog ngon da gondow nog kobogayan ion nog glupa' dion, po' pusaka' nog ganakapu'anan non dianon. Sog tang koyon nog kopoktalu' nog Mikpongon dun dianon, da'idun pa og bata' non. ⁶ Og Mikpongon ,miktalu' dosop dia ni Apu' Abraham nog ma' nini Og ganakapu'anan mu, sagya ilan da mogonong' sog kona' nilan bonua, bu uliponon ilan, bu solapso-lapon ilan laga' pat gatus ton. ⁷ Tibua, posokitan ku ain og gotowanan kitu' nog mongulipon dia sog ganakapu'anan ni Abraham, po' bagun da og ganakapu'anan non koyon, mokoluas ilan na bu mangka ilan na pokopoktamuy dianakon dini sog .bonua koni.' ⁸ Ma' long nog Mikpongon dun Tubus nitu', " long ni Esteban dun, "og Mikpon-"⁸ gon, dinondag non si Apu' Abraham moktuk † po' ma' nitu' og tanda' nog tumanon non da og kopoulosan nilan nog Mikpongon. Dadi, dangan binata' ni Apu' Abraham si Isak, midopot tibua walu ondow tidu bota'on, tinuk non. Dangan sop migbata' si Isak dia ni Jakub, tinuk dosop ni Isak si

niu laga' pitu kotow. Bu sumboy og pomili'on niu, ain kitu' nog mosolamin dianilan og polomotadon kitu' nog miktidu dia sog Bolakat nog Mikpongon. Bu sumboy dosop og gotowanan kitu' nog ompantas og sabut nilan. Po' og ginang koni uokilon nami dianilan ⁴ po' bagun ami tokodoy mokotayow moyakin bu mogustal pa'ali sog talu' nog Mikpon-
".gon

Dadi, misu'at dia sog glam nilan og talu' nog so-⁵ sugu'onanan koyon. Dadi, og pimili' nilan si Esteban po' ion ompagon og kopongandol non, bu kobon non mosolamin dianon og polomotadon kitu' nog miktidu dia sog Bolakat nog Mikpongon. Bu pimili' nilan dosop si Pilip, si Prokorus, si Nikanor, si Timun, si Parmenas, bu si Nikulas. Ion og gotow Antioke nog sakup sog tanud nog Hudyu. ⁶ Og pitu kotow koyon, inuakil nilan dia sog sosugu'onanan .koyon. Dadi, dinoponan bu pigyokinan nilan Dadi, og talu' nog Mikpongon kobon kobon non ⁷ ompulonag. Bu og dakol nog poktanudanan dion sog Jerusalem koyon kobon non pododungag. Bu minsan og boliananan nog bansa Hudyu, modakol .na og tinumabuk dun dia ni Isus

Si Esteban inukpa'an

Dadi, si Esteban, pipia ion tokodoy nog Mikpon-⁸ gon bu binogayan ion nog tunung, bu modakol og gininang non nog gingyata' nog kosobu'sobu' nog pitongow non sog kodokolan nog gotowanan. ⁹ Minsan si'oy ma' nion kolongas og poginangon non, ngon og gotowanan nog sinumusi dianon. Og gotowanan koyon, miktidu ilan sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu nog iningolanan nog baloy nog poglumpukan nog ain miluas na tidu sog kouliponan. Ilan koyon og Hudyu nog miktidu sog koliwagan bonua nog Sirinia, bu sog koliwagan bonua nog Aleksandria, bu ngon dosop miktidu sog probinsia nog Silisia, bu asta sog Bata'bata' Asia. ¹⁰ Tibua, di' ilan mokantu dia ni Esteban po' og kotoan non moktalu' miktidu dia sog Bolakat nog Mikpongon. ¹¹ Dadi, tinumindan ilan nog len gotowanan moktalu' nog midongog nilan dow si Esteban moglaka'laka' monalu' dia ni Apu' Muses, bu asta sog Mikpongon. ¹² Dadi, sabap sog kopongimung nilan koyon dia ni Esteban, kitungian dun og gotowanan, bu og mokogulanganan, bu og polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu. Dadi, og gotowanan kitu', inukpa'an nilan si Esteban mangka nilan pitangoy sog gukum nog bansa Hudyu. ¹³ Mangka ilan alap nog taksi'anan nog tumaksi' nog di' motud. Og talu' nilan dun, si Esteban dow, kobon non solapon non na monalu' og Baloy nog Poktomuyan nilan koyon nog mosigda, bu asta

Genesis 12:1 †† Genesis 15:13-14 ‡ Og moktuk koni, ion † .non ion og moksunat

imung mokosog ion moktalu' bu biaksa nog glam
 .nog ginang
 Dangan midopot pat pulu' ton tinonan ni Apu' 23
 Muses, mipikil non monogikol nog salu bansa non
 nog Israel. 24 Dangan minangoy ion ditu', mitongow
 non og gotow Israel pikposokitan nog gotow Ihiptu.
 Dadi, sinugutan non og gotow Israel koyon bu
 mangka non bunu'oy gotow Ihiptu koyon. 25 Po'
 balu' ni Apu' Muses dun, mosabut nog salu bansa
 non Israel nog ion kitu' sinugu' nog Mikpongon
 tumabang sog glam nog glogon nilan. Saka da' ion
 tolima'oy nog salu bansa non koyon. 26 Miglen gon-
 dow ion, mitongow non nosop dua' kotow gotow Is-
 rael migbunu'. Inangoy non ilan pomagoy po' po-
 poglogomiguson non ilan bosia. Miktalu' ion, 'Olo
 nion? Og salu bansa amu lo' ion, saka mogbunu'
 amu ma?' 27 Og gotow kitu' nog miglenlen dia sog
 duma non, dinondol non si Apu' Muses mangka ion
 poktalu' nog, 'Sima dinumondag dianika nog mog-
 baya'baya' a dianami dini? 28 Olo dun, bunu'on mu
 akon ma' nog ininang mu kitu' kolabung sog gotow
 Ihiptu?' 29 Dadi, "long ni Esteban, "dangan midon-
 gog ni Apu' Muses og tabal koyon dianon, milaguy
 .ion ditu' sog bonua nog Midian
 Sintak non mogonongonong dion, mikopogduoy"
 ion dion boya'an nog ngon og bata' nilan dua' kotow
 nog lunsan laki. 30 Dangan midopot ilan pat pulu'
 ton sog bonua koyon, minangoy si Apu' Muses sog
 bonua kitu' nog mologon pogonongan ditu' sog
 molani nog bulud nog iningolanan og Sinai. Bu
 mikpotongow dianon og moloikat nog Mikpongon
 dia sog polompung nog migliga'. 31 Dangan miton-
 gow non og gliga' koyon, kisobu'an ion dun. Bu
 inangoy non pogimotimotoy og gliga' koyon. Mi-
 ,dongog non og talu' nog Pogbaya' nog
 Akon og Diwata nog mokogulanganan mu kitu' 32
 '.kobon nitu' nog si Abraham ilan ni Isak bu si Jakub
 †
 Dadi, dangan midongog ni Apu' Muses talu' koyon,
 linukuban ion kobal nog gondok non bu di' non
 kotingagan og gliga' koyon. 33 Miktalu' nosop og
 ,Pogbaya' dianon nog
 Luas mu ponyapak mu, po' og glupa' koyon nog'
 pigindogan mu mosigda. 34 Bu mitongow u pigo-
 towan ku sog Ihiptu nog landu' sinsaan nilan, bu mi-
 dongog u og kolonganan nilan. Dadi, sa'an ini tinu-
 mona' u dini, po' gowonon ku ilan sog sinsaan nilan.
 ††'. Dadi Muses, populi'on ku ika ditu' sog Ihiptu
 Dadi, "ma' long ni Esteban dun, "si Apu' Muses, " 35
 ion non ion og pigbongkis kitu' nog salu bansa non,
 bu tinolu'an nilan ion nog, 'Sima a otowoy og mog-
 baya'baya' dianami.' Minsan si'oy ma' nitu' og talu'

Jakub. Bu si Jakub, tinuk non dosop og gombat-
 a'anan non kitu' nog kolokian nog sopulu' bu dua'
 kotow. Bu ilan og piktiduan nog pangkat nog bansa
 .ta Hudyu

Dadi, ngon bata' ni Jakub nog ngalan non si' 9
 Jusep. Piglinggi ion nog pigilugananan non boya'an
 nog piksaluy nilan ion po' bagun ion uliponon ditu'
 sog bonua nog Ihiptu. Tibua, og Mikpongon, kobon
 non dianon. 10 Bu tinobangan ion nog Mikpongon
 dia sog glam nog glogon non. Bu binogayan ion nog
 kotoan. Dangan mitongow nog datu' sog Ihiptu og
 kotoan ni Jusep koyon bu og koba'is nog polomota-
 don non, inimum non ion nog kounutan sog bonua
 nog Ihiptu koyon bu asta sog glam nog daya nog
 datu' kitu'. 11 Tubus nitu', dinotongan nog gutom og
 tibuk bonua nog Ihiptu bu asta sog tibuk bonua nog
 Kana'an. Dadi, og mokogulanganan ta kitu' kobon
 nitu', da'idun og golapan nilan nog ponganon nilan.
 Dadi, misinsa tokodoy og glam nog gotowanan koy-
 on dion. 12 Dangan midongog ni Jakub nog ngon
 dow ponganon sog bonua nog Ihiptu, sinugu' non
 gombata'anan non kitu' nog ion non ion og mokogu-
 langanan ta kitu', mangoy momuku ditu'. Ugat ilan
 pa ion pokangoy dion. 13 Dangan sog kodua' puli' ni-
 lan mangoy dion, mikpokilala na si Jusep dianilan.
 Bu tidu dion, kisunan nog datu' ditu' pa'ali sog pig-
 ilugan bu mokogulang ni Jusep. 14 Dadi, tinugun ni
 Jusep tidu sog gama' non nog si Apu' Jakub asta og
 glam nilan. Minangoy ilan sog bonua nog Ihiptu. Og
 dakol nilan nog minangoy ditu' pitu pulu' bu lima
 kotow. 15 Dadi, mipanow ilan sog bonua nog Ihiptu,
 bu ditu' ilan na migonong. Bu dion ilan na mimatoy
 tidu dia ni Jakub asta duma mokogulanganan ta ki-
 tu'. 16 Tibua, og tulananan nilan, pipuli' da ditu' sog
 bonua nog Sekem. Bu ditu' ilan pinglobong sog
 kolobongan kitu' nog sinaluy ni Apu' Abraham sog
 .gla'ayat ni Apu' Hamur ditu' sog bonua nog Sekem
 Dadi, "long ni Esteban, "dangan dali' na kotu-" 17
 man og pasad nog Mikpongon dia ni Apu' Abraham,
 dinumakol tokodoy pangkat ta ditu'. 18 Tubus nitu',
 kisuklian og datu' koyon dion nog da' non kosunoy
 og pa'ali dia ni Jusep. 19 Dadi, pigdagdag non
 mokogulanganan ta, bu ompihit og gokbitan non di-
 anilan. Tinogol non dia sog mokogulanganan ta ki-
 tu' nog pomolongon nilan og populaanan nilan
 bagun mokpomatoy. 20 Og tang koyon, binata' si
 Apu' Muses. Molongas tokodoy ion nog bata'. Dadi,
 pigusiba' ion nog gina'ama' non laga' nog tolu bu-
 lan. 21 Dangan piluas nilan sog baloy og bata' nilan
 koyon, mitongow nog bata' nog datu' kitu' nog ba'i.
 Dadi, inalap non mangka non imungoy nog bata'
 non. 22 Bu si Apu' Muses, pionadan nog glam nog ko-
 toan dion sog bansa Ihiptu koyon nog boya'an mi-

Dadi," long ni Esteban dun, "og mokogulan-"⁴⁴ ganan ta kitu' kobon nitu', kobon nilan ditu' sog bonua kitu' nog mologon pogonongan, kobon non dianilan og Baloy kitu' nog Poktomuyan nilan dia sog Mikpongon. Og Baloy kitu' dinondag nog Mikpongon mogimung dia ni Apu' Muses. Bu inunut ni Apu' Muses og bantuk nog Baloy kitu' nog pitongow nog Mikpongon dianon Dadi, dangan minatong na timpu nog pingawa"⁴⁵ na nog Mikpongon og timonua sog bonua nog Kana'an, og bonua koyon inuli'an nog mokogulanganan ta kitu'. Og timpu koyon mikosukli si Josua dia ni Muses. Bu og Baloy nog Poktomuyan nilan dia sog Mikpongon pikpitangpitang nilan dosop. Bu ginamit nilan itu' asta sog minatong og kopogdatu' ni Apu' Dabid.⁴⁶ Og pogolongon koni nog si Apu' Dabid, kisu'atan tokodoy og Mikpongon dianon. Bu pingoni non sog Mikpongon nog tugdakon bosia dianon og mogimung nog pogonongan nog Mikpongon, ion non og Diwata ni Apu' Jakub kitu'.⁴⁷ Tibua, og tinugdakan mogimung dun og bata' non kitu' nog si Solomon.⁴⁸ Tibua, og Mikpongon nog ion og Diwata nog motas, ondi' ion mogonong sog baloy nog inimung nog gotow. Po' ma' nini og talu' nog Mikpongon nog pilatas nog polomolatasanan non ,kitu'

Og glangit og ginkudan ku. Bu og glupa'an og'⁴⁹ gindogan ku po' akon og mikpongon dun. Dadi, bila ma' nitu', olo ma og baloy nog imungon niu dianakon? Otawaka olo ma og gimungon niu nog pogulolian ku?⁵⁰ Akon tanan og mikpongon nog †'.glam non

Dadi," ma' long ni Esteban dun, "landu' doda"⁵¹ kotogas og guluanan niu! Mama' amu nog bongol bu kona' poktanud po' polomungyas amu sog Mikpongon. Mingunut amu doda' dia sog mokogulanganan niu kitu' kobon nitu' nog kobon non mongantu amu dia sog Bolakat nog Mikpongon.⁵² Glam nog polomolatasanan kitu' kobon nitu' nog talu' nog Mikpongon, pikposokitan nog mokogulanganan niu kitu', bu pimunu' nilan tanan ain og mikpodonsama' kitu' moktal' pa'ali sog pogdatong nog gotow kitu' nog midulus nog popongoyon nog Mikpongon dini nita. Bu dangan tinumua' ion, pigbolingulanan niu ion mangka niu bunu'oy.⁵³ Tinumabuk amu dow sog Botad nog Mikpongon kitu' nog pilatas non dia sog ".moloikatanan non kitu', saka da' niu da unutoy

Binatu nilan si Esteban

Dangan midongog nilan og tinalu' ni Esteban ki-⁵⁴ tu', linolingitan ilan tokodoy dianon bu mikigut og ngisianan nilan dun.⁵⁵ Tibua, si Esteban miponu'

nilan dianon, ion da og dinondag nog Mikpongon mogdatu' bu tumabang dianilan. Og kodondag dianon bianan dia sog moloikat kitu' nog mitongow non sog gliga' nog polompung.³⁶ Dadi, si Apu' Muses og minulu' dianilan mawa' sog bonua nog Ihiptu.

Bu pitongowan non ilan nog gingyata'anan nog kosobu'sobu' ditu' sog bonua nog Ihiptu, bu sog dagat nog iningolanan Pula Dagat, bu sog kobon nilan ditu' sog bonua kitu' nog mologon pogonongan. Og gobon nilan ditu' pat pulu' ton.³⁷ Og Muses koni, ion non ini og miktalu' kitu' sog bansa Israel nog ngon da gondow non nog Mikpongon, bogayan non amu nog polomolatas nog mama' nakon nog moktidu dia sog dili bansa niu.³⁸ Si Muses koni, og salu bansa nilan da bu duma nilan dosop kobon ilan ditu' sog bonua kitu' nog mologon pogonongan. Bu ion dosop og solabuk sog mokogulanganan ta kitu' kobon nitu'. Bu ion og tinolu'an nog moloikat kitu' ditu' sog bulud nog Sinai. Bu ion og binogayan nog talu' nog Mikpongon nog di' moksop nog bagun non polotason dianita.³⁹ Tibua, minsan ma' nitu', og mokogulanganan ta kitu' kobon nitu', ompok ilan da mokokunut dia ni Apu' Muses, suga'id non, binibas nilan tanan ion po' og dialom pikilan nilan ditu' pa .sog bonua nog Ihiptu

Dadi, likud ni Apu' Muses ditu' sog bulud nog"⁴⁰ Sinai, miktalu' og bansa Israel dia sog gulang bata' kitu' dianon nog ngalan non si Aron. Pingoni nilan dianon og glodawan po' imungon nilan dow nog diwataan nilan nog monulu' dianilan. Po' ma' long nilan dun, 'Di' nami na kosunan bog ain si Muses dun saka ion lo' itu' bosia og minulu' dianita mawa' tidu sog bonua nog Ihiptu.'⁴¹ Dadi," long ni Esteban dun, "migimung ilan doda' nog glodawan nog ma' nog bantuk nog nati nog sapi', mangka nilan poktomuyoy, bu pomolasoy, bu mangka ilan poglomilomiyo og ginimung nilan kitu'.⁴² Dadi, sabap sog kohinangan nilan koyon, tinolikudan ilan dun nog Mikpongon bu pitiang non ilan moktamuy sog bitunanan, bu bulan, bu gondow. Bu og talu' nog Mikpongon nog sinulat nog polomolatasanan ,kitu' ma' nini

Og bansa Israel, sog pat pulu' ton gobon niu ditu' sog bonua kitu' nog mologon pogonongan, da' amu sibon pogbogoy nog pomalas niu dianakon!⁴³ Bu pikpitangpitang niu og togu'an nog glodawan nog glatdiwata nog ingolanan niu nog Molok, bu og glodawan nog bitun nog glatdiwata niu kitu' nog ingolanan nog Rapan. Og pikpitangpitang niu koyon, ion non ion og glodawananan kitu' nog poktomuyon niu. Dadi, sabap dion sog kohinangan niu koyon,' talu' nog Mikpongon dun, 'bugowon ku amu bagun amu mokaum bu ompitang ditu' sog gunan pa nog †'.koliwagan bonua nog Babilon

Si Simun og gotow kitu' nog polonolomangka

Dadi, ngon gotow sog bonua koyon og ngalan⁹ non si Simun nog miobonobon na ion nog polonolomangka. Sabap sog gininang non koyon, og gotow Samariaanan, mingala ilan dianon. Bu migbonsag ion nog motas dow ion nog gotow.¹⁰ Bu glam nog gotowanan dion motas otawaka di' motas, mikinongog ilan dianon bu miksitalu' ilan nog, "Og gotow koni, ion og bolakat kitu' nog Mikpongon nog iningolanan motas nog bolakat."¹¹ Sa'an ion miginutunut ilan dianon po' miobon nilan na motongow og solomangka non kitu'.¹² Tibua, dangan midongog nilan og gustalan ni Pilip nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon bu pa'ali dosop dia ni Isukristu, tinumabuk ilan dun bu mangka ilan pokpobunyag, og glibun laki dianilan.

¹³ Dadi, asta si Simun tinumabuk dosop, mangka pokpobunyag dia ni Pilip, mangka pogunutunut dianon minsan ain ion angoy. Dangan mitongow non og gingyata' bu kosobu'sobu' nog miinang ni Pilip, .kisobu'an ion dun

Tidu dion, midongog nog sosugu'onanan kitu'¹⁴ sog Jerusalem nog gotow Samariaanan tinumabuk na nog talu' nog Mikpongon. Dadi, dinondag nilan si Piter bu si Jan ompanow ditu'.¹⁵ Dangan minatong ilan dion, pigyokinan og gotowanan koyon po' bagun ilan tosopan nog Bolakat nog Mikpongon.

¹⁶ Po' og gotowanan koyon, sagya ilan da binunyaan sog ngalan ni Isus. Da' ilan pa sibon tosopoy nog Bolakat nog Mikpongon.¹⁷ Dadi, dinoponan ilan ni Piter bu si Jan mangka ilan pa tosopoy nog Bolakat nog Mikpongon

Dangan mitongow ni Simun nog tinosopan ilan¹⁸ nog Bolakat nog Mikpongon bianan sog kodopon nog sosugu'onanan kitu', migbubut ion sumaluy dun dianilan.¹⁹ Long non dun, "Bohogi'oy niu pa akon nog ma' nog tunung niu koyon bagun da akon si'oy ain kodoponan ku tosopan ilan dosop nog Bolakat nog Mikpongon

Tinabal ion ni Piter, "Mogdunut amu nog sin mu²⁰ koyon mangoy sog gla'at, po' balu' mu dun, og bogoy nog Mikpongon nog og Bolakat non mosaluy nog sin.²¹ Tolu'on ku dianika nog da'idun bahagi' mu sog ginang nami koni po' pikilan mu koyon di' mosu'at dia sog Mikpongon.²² Dadi Simun, sumboy moglila' a nog pikilan mu koyon nog molaton dia sog Pogbaya' bagun non ika ompunan dun.²³ Bu kosunan ku nog ika, miponu' a nog gimaan, bu mabak ".a, bu pigboya'an ka pa nog dusa

Dadi, miktalu' ion dia ni lo' Piter, "Pogyokinoy²⁴ niu pa akon dia sog Pogbaya', bagun u da di' mosug-

nog Bolakat nog Mikpongon. Tinumongal ion sog glangit, bu mitongow non og silow nog Mikpongon bu pogindog si Isus sog dapit glintu nog Mikpongon.⁵⁶ Dadi, miktalu' ion nog, "Tontong niu polo'ma, kitu' da og glangit mibuka', bu og Binata' kitu' sog Kilawan, pogindog ion dia sog dapit glintu nog Mikpongon."⁵⁷ Sabap sog tinalu' non kitu', og gotowanan koyon sog gukum, tinimpong nilan og tolingaan nilan kobon nilan moglogapis. Bu mikpongindog ilan mangka nilan gobokoy si Esteban,⁵⁸ bu mangka nilan guyudoy sog glowasan nog koliwagan bonua koyon nog Jerusalem, mangka nilan ion tolipunoy mogbatu. Ain taksi'anan nilan koyon linuas nilan og glogdoyanan nilan mangka nilan botangoy sog molani nog sala kotow kitu' nog glitow nog og ngalan non si Saul.⁵⁹ Solian nilan koyon mogbatu dia ni Esteban, si Esteban migyakin nog, "Apu' Isus, tabuk nika na og glimukud u."⁶⁰ Tubus nitu', mikinglu'ud ion mangka ion poktalu' nog mosikad, "Apu', na' mu na ukaton dianilan og dusa .nilan koni." Bu mangka na ion kotoktus Kisu'atan tokodoy dun si Saul og kopatoy ni¹⁻² **8** Esteban. Tibua, og polotamuyanan dia sog Mikpongon, linobong nilan si Esteban dunut landu' .glangos nilan

Mikpokpola' og pigotowan nog Mikpongon

Tidu sog gondow koyon nog kopatoy ni Esteban miktolipun nog ilakad kopokposakit nog ain poktanudanan dia ni Isus sog Jerusalem. Dadi, mikpokpola' ilan sog gliwag nog bonua nog Judia bu bonua nog Samaria. Tibua, og sopulu' bu dua' sosugu'onanan kitu', mibagak ilan dion sog Jerusalem.³ Bu tinolipunan ni Saul mongula'at og pigotowan nog Mikpongon. Bu miktolopasan na ion nog gimbolayananan monontong dianilan bu og glibun laki dianilan pingguyud non mangka non ilan pongolobusuoy.⁴ Tibua, og duma poktanudanan koyon nog mikpokpola', ain og kiongayan nilan nog .bonua, migustal ilan pa'ali dia ni Isus

Si Pilip minangoy sog Samaria

Si Pilip minangoy sog koliwagan bonua nog ditu'⁵ sog Samaria mogustal pa'ali dia ni Isus nog ion og Kristu.⁶ Dangan migustal si Pilip, bu pokpotongow nog gingyata'anan, pikinongogan nilan mahatul og piktalu' non kitu'.⁷ Po' modakol og glatdiwataanang nog tinumosop sog gotowanan nog pimugow non nog boya'an mikpoglosek ilan. Bu ngon dosop og gotowanan dion nog pingka'anan bu dadayanan nog kiuli'an ilan.⁸ Dadi, mikpogda'da' ilan tokodoy .dion

Dadi, tinabal ion ni Pilip, "Mogusoy da bila to-
bukon mu si Isukristu nog da'idun og dua'dua' nog
".dialom pikilan mu
Tinumabal ion, "Tumud u dia ni Isukristu nog ion
og Bata' nog Mikpongon." ³⁸ Dadi, piindog non og
sinokayan nilan koyon mangka ilan tukpa bu angoy
sog tubig koyon mangka ion bunyagoy ni Pilip.
³⁹ Dangan ginumawon ilan na tidu sog tubig, si Pilip
inawa' nog Bolakat nog Mikpongon dion. Bu da' na
ion kotongow mokpuli' nog gotow koyon. Dadi,
miglandan og gotow koyon dunut og da'da'an non.
⁴⁰ Tibua, si Pilip sokali' mikotua' ditu' sog koliwagan
bonua nog Asutus! Bu dangan minatong ion ditu',
miguliugan mogustal nog Gomba'is nog Guksugan
.dion asta midopot ion ditu' sog bonua nog Sisaria

Kotabuk ni Saul dia ni Isus

Sintak nog ma' nion koyon, si Saul, minit og **9**
sad non sog poktanudanan dia sog Pogbaya'
nog ion si Isus. Dadi, minangoy ion sog kounutan
nog boliananan nog bansa Hudyu ² mangka ion pon-
goni nog sulat nog posungu' ditu' sog
kounutananan nog baloyanan nog poglumpukan
nog Hudyu ditu' sog koliwagan bonua nog Do-
maskus po' bagun ngon og baya' non mongukpa'
nog ain motongow non nog glibun laki nog
mikokunut dia sog gustalan pa'ali dia ni Isukristu.
Bu ain og kukpa'an non, pitangon non ditu' sog
Jerusalem

Dadi, si Saul bu dumaanan non, mipanow ilan. ³
Dangan milani ilan na sog Domaskus, gomonsunoy
pa, ngon sinumilow nog molalak tokodoy nog silow
tidu sog glangit dia ni Saul. ⁴ Dadi, mibuksak ion
sog glupa' mangka ion pokodongog nog talu'. "Saul,
"?Saul, iduma pikposokitan mu ma akon
"?Tinumabal si Saul, "Sima a, Apu' ⁵

Dadi, tinabal ion, "Akon si Isus og pikposokitan
mu koyon. ⁶ Suga'id non, pogbuat a mangka a pog-
dayun sog koliwagan bonua koyon, po' matong a di-
".tu' tolu'on da dianika bog olo og ginangon mu
Og dumaanan ni Saul koyon migbonga ilan, nog ⁷
mikodongog ilan nog gonek saka di' nilan moton-
gow. ⁸ Dadi, migbuat dodad' si Saul. Saka dangan
binulad non og mata non, ondi' ion mokotongow.
Dadi, pigagak ion nog dumaanan non koyon posun-
gu' sog Domaskus. ⁹ Tolu ondow si Saul nog di'
.mokotongow, bu da' kan, bu da' inum
Dion sog bonua koyon nog Domaskus, ngon go- ¹⁰
tow nog poktanud dia ni Isus og ngalan non si Ana-
nias. Gomonsunoy pa, dia sog kilowkilowan mata,
mitongow non si Isus bu miktalu' ion dianon nog,
".Ananias

"?Tinumabal si Ananias, "Olo dun, Apu'

at nog gla'at kitu' nog tidu sog Mikpongon nog ma'
".nog tinalu' niu koyon
Dadi, dangan mitubus ilan monaksi' sog go- ²⁵
towanon nog si Isus pitubu' puli' nog Mikpongon bu
miustal nilan og talu' non kitu', mikpuli' ilan sog
Jerusalem. Mingopitan ilan pa mogustal nog Gom-
ba'is nog Guksugan sog kodokolan nog bonuaanan
.dion sog Samaria koyon

Si Pilip bu og gotow Itiopia

Bu si Pilip tinolu'an nog moloikat nog Mikpon- ²⁶
gon nog ma' nini, "Panow a na bu unut nika dalam
koyon nog tidu sog Jerusalem posungu' ditu' sog
Gasa nog ditu' mikobian sog bonua kitu' nog molo-
".gon pogonongan

Dadi, mipanow si Pilip. Sintak non nion om- ²⁷
panow, mikotongow ion nog gotow sala kotow. Og
gotow koyon linosian, † og gotow Itiopia nog posun-
gu' na ion muli' tidu moktamuy ditu' sog Jerusalem.
Bu ion og pogbaya' nog glam nog daya ni Ba'i Kan-
dis, og datu' kitu' sog Itiopia. ²⁸ Poksakoy ion sog
kalesa non solian non mogbasta dia sog Kitab nog
sinulat ni Isaya, og polomolatas kitu' kobon nitu'.
²⁹ Dadi, og Bolakat nog Mikpongon, tinolu'an non si
Pilip nog mokpolani ion sog kalesa koyon. ³⁰ Dadi,
linasig non og gotow koyon. Bu midongog non nog
migbasta ion nog Kitab kitu' nog pilatas dia ni
Isaya. Dadi, sinakan non og gotow koyon bog mis-
abut non dota' og pigbasta non koyon. ³¹ Tinumabal
og glaki koyon dianon nog, "Olo ma mogandun kos-
abut u dun lual da ngon bosia og mogustal dun di-
anakan?" Dadi, pidangan non si Pilip sog sinokayan
non koyon mangka non pingkudoy dia sog molani
non. ³² Og mibasta non koyon dia sog Kitab ma' nini
Di' ion mogonekonek mama' nog bilibili kitu' nog "
inoit sog ponumboli'an dun. Otawaka mama' ion
nog nati nog bilibili kitu' nog posungu' guntingan,
di' non buka'on og baba' non. ³³ Kisipogan ion bu
pinguklakan ion nog gukum. Da'idun mokosuksug
pa'ali sog pangkat non po' inawa' nilan ion dini sog
".glupa'an koni

Dadi, midoksu' ion mogbasta nog Kitab koyon, ³⁴
sinakan non si Pilip bog sima og pogolongon ni
Isaya koni, og dili glawas non ta' otawaka og len go-
tow ta'? ³⁵ Dadi, tinabal ion ni Pilip. Bu miktidu sog
talun' ni Isaya koyon kisuksugan dianon og Gomba'is
.nog Guksugan pa'ali dia ni Isus
Sonuk nilan koyon ompanow, mikobian ilan ³⁶⁻³⁷
sog tubig. Og gotow koyon miktalu' dia ni Pilip,
"Koni og tubig. Mogusoy ta' nog bunyagan mu na
"?akon numun kitu'

Po' og botad nilan, bila og gotow motas og golal non sog †
pigdotu'an nog ba'i, sumboy ion moglasi. †† Isaya 53:7-8

Miobonobon golot non, migupakat og ²³ kounutananan nog Hudyu nog bunu'on nilan si Saul. ²⁴ Dadi, gobi gondow pogoyanan nilan ion sog glam nog dalananan kitu' nog posungu' lumuas tidu sog Domaskus. Po' bila mian ion ditu', bunu'on nilan. Tibua, ngon og miksumbung dianon pa'ali sog pigupokatan nilan koyon. ²⁵ Dadi, ngon gobi, tinagu' ion nog gla'abatanan non sog duyanan, bu tontunoy sog sobola' nog galad nog koliwagan bonua koyon, ²⁶ mangka ion angoy ditu' sog Jerusalem. Dangan minatong ion ditu', minampu' ion bosia sog poktanudanan dia ni Isus. Tibua, kiondokan ilan dianon po' da' ilan pa tud nog tinumabuk na ion dia ni Isus. ²⁷ Tibua, pintang ion ni Barnabas sog sosugu'onanan kitu', mangka non suksugoy dianilan og bianbian ni Saul boya'an nog mitongow non og Pogbaya' nog si Isus sog kopanow non kitu' sog Domaskus. Bu sinuksugan non dosop dianilan nog og Pogbaya' miktalu' dianon. Bu sinuksugan non dosop dianilan nog kobon ni Saul sog Domaskus, ondi' ion mondok mogustal pa'ali dia ni Isus. ²⁸ Dadi, si Saul migonong dion nilan. Bu miguliugan pa mogustal pa'ali dia ni Isus dion sog Jerusalem. ²⁹ Si Saul mogabitabit ilan nog Hudyuanan koyon nog ponolu'on nilan og Ginirik boya'an nog miktinobaloy ilan dun. Dadi, sabap sog ma' nion koyon, poksipian nilan nosop ion munu'. ³⁰ Tibua, dangan kisunan nog pigilugan non sog tanud, inatod nilan ion ditu' sog bonua nog Sisaria, mangka nilan .polondanoy ditu' sog koliwagan bonua nog Tarsus Bu tidu dion milota' pokposokitan og pok- ³¹ tanudanan dia ni Isus sog gliwag nog bonua nog Judia, sog Galili, bu asta sog Samaria. Mipagon og kopongandol nilan bianan sog gondok nilan sog Mikpongon bu kipondolo'isogan ilan nog Bolakat .nog Mikpongon. Bu kobon non dumakol ilan

Si Piter ditu' sog bonua nog Lida bu sog Jopa

Dadi si Piter, migdundaan monogikol sog pok- ³² tanudanan dion sog gliwag nog bonua koyon boya'an nog mikodopot ion asta sog koliwagan bonua nog Lida. ³³ Ngon og daday nog mitongow non dion, og ngalan non si Anias. Ngon na walu ton nog di' ion mokobuat sog pigbolilidan non. ³⁴ Dangan mitongow ion ni Piter, tinolu'an non nog, "Anias, pikodag a na ni Isukristu. Dadi, pogbuat a na mangka a ponglulun." Dadi, sog sododu'un koyon migbuat dodad' og daday koyon. ³⁵ Bu glam nog gotow sog Lida bu sog Saron, mitongow nilan ion, bu tinumabuk .ilan dia ni Isus Ngon dosop koliwagan bonua nog molani dion. ³⁶ Og ngalan non og Jopa. Bu ngon sala kotow glibun dion og ngalan non si Tabita. Og ngalan non koyon

Tinolu'an ion ni Isus nog, "Angoy a ditu' sog ¹¹ baloy ni Judas sog dalan kitu' nog iningolanan nog Mologdong. Sak mu dianilan dion si Saul og gotow Tarsus kitu'. Po' numun kitu' solian non mogyakin. ¹² Bu sog solian non koyon mogyakin, pitongow dianon sog kilowkilowan mata og gotow nog ngalan non si Ananias nog minangoy dion non mangka non ion doponoy po' bagun da moksud mokpuli' og ".tinontongan non

Dadi, tinabal ni Ananias si Isus nog, "Apu', ¹³ modakol midongog u nog talu' pa'ali sog gotow koyon nog molaton dow tokodoy og kohinangan non dia sog pigotowan mu ditu' sog Jerusalem. ¹⁴ Bu binogayan ion dow nog baya' tidu sog mokokotas nog boliananan po' pongukpa'an non glam nog ".moksabi dia sog ngalan mu

Dadi, tinabal ion ni Isus nog, "Panow a ditu' po' ¹⁵ og gotow koyon pinili' u po' ngon og kobalan ku dianon. Ion og mogustal pa'ali dia sog ngalan ku sog binonsaan nog kona' Hudyu bu sog kodotu'ananan bu asta sog bansa Israel. ¹⁶ Bu potongowon ku dianon og glam nog posungu' matong nog sinsaan ".non sabap sog kopokokunut non dianakon

Dadi, mipanow si Ananias. Dangan minatong ion ¹⁷ ditu', sinumolod ion sog baloy koyon. Dangan mitongow non si Saul dion, dinoponan non mangka ion poktalu' nog, "Saul, ika og gilug u, og dinumondag dianakon mangoy dini nika, og Pogbaya' nog ion si Isus og mikpotongow kitu' dianika dia sog dalan. Dinondag non akon mangoy dini po' bagun da moksud og tinontongan mu mokpuli', bu bagun dosop tosopan ka nog Bolakat nog Mikpongon." ¹⁸ Ampun miluksad tibua og talu' ni Ananias koyon, ngon midogdag mama' nog gunap tidu sog mata ni Saul. Bu migdayun ion mokotongow. Dadi, migbuat ion mangka ion bunyagoy. ¹⁹ Mangka pa .ion kan bu mioksud mokpuli' og dasig non

Dadi, minguli'an pa ion nog podali'dali' sog gla'abatanan ni Isus dion sog Domaskus koyon. ²⁰ Sog sododu'un koyon, miktolipun ion migustal dion sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu pa'ali dia ni Isus nog ion og Bata' nog Mikpongon. ²¹ Og glam nog mikodongog nog gustalan non koyon, kisobu'an ilan dianon bu mikpoksinsakoy ilan nog, "Kona' non ta' ion og gotow kitu' nog posinsaon non ain og moksabi dia ni Isus ditu' sog Jerusalem? Kona' ta' gidoy ion og gawoy non koyon dini mongukpa' nog ain mikokunut kitu' dia sog gustalan pa'ali dia ni Isus po' pitangon non sog mokokotas nog boliananan nog Hudyu ditu' sog Jerusalem?" ²² Tibua, si Saul, kobon non dumungag og kotoan non mogustal. Bu mipotantu non dia sog gotow Hudyuanan koyon nog si Isus, ion doda' og .Kristu nog boya'an di' ilan mokotabal dun dianon

lima' na nog Mikpongon bu di' non kolingawan.
⁵Dadi, sugu' mu og pigotowan mu koyon mangoy ditu' sog Jopa po' ongoyon nilan og gotow kitu' nog ngalan non si Simun nog og kodua' ngalan non si Piter. ⁶Ditu' ion migbotukan sog baloy nog sangoy non kitu' nog si Simun. Og Simun koni, og ginang non monina' nog panit nog potubu'on. Og baloy non
 ".dia sog baba' dagat Tubus nitu', dangan minawa' na og moloikat koy-⁷ on, sinabi ni Kornilius dua' kotow sosoligan non bu sala kotow og sundalu non. Og sundalu non koyon og polotamuy dosop sog Mikpongon. ⁸Bu sinuksugan non dianilan og glam nog kibianbianan non kitu' mangka non si'oy ilan sugu'oy mangoy ditu' sog Jopa

Og pitongow dia ni Piter

Sogobi golot non, dapit tasondow bonua, molani ⁹ ilan na sog bonua koyon nog Jopa Bu lobitan ta sop si Piter. Sog tang koyon, migdangan ion sog dibabow nog gatop nog baloy nog binotukan non koyon po' mangoy ion mogyakin ditu'.
¹⁰Sintak non mogyakin dion, kigutoman ion bu mogleg bosia ion kuman. Solian nog dumaanan non mogapuy, gomonsunoy pa ma' nog da' sini non nog bonua. Dangan ion mikomongman, ngon mitongow non. ¹¹Og mitongow non koyon, og glangit mibuka'. Bu ngon mama' nog kayab nog tinontun posungu' sog glupa'an landu' kolokpang pingikotan og mongatul pigyuluanan non. ¹²Og tagu' nog kayab koyon og glam nog gininisan nog manusia', bu mamakmak, bu manukmanukanan. ¹³Bu tinolu'an ion nog, ". "Piter, pogbuat a na mangka a poksumbali' bu kan Tibua, tinumabal si Piter nog, "Ondi' u Apu', po' ¹⁴ da' u pa sibon kan nog pongonganon koyon nog ".kolomu'lomu' otawaka pinumpilian
 Dadi, tinolu'an nosop si Piter nog, "Na' mu ¹⁵ tolu'an nog kolomu'lomu' og tinolu'an nog Mikpongon nog milonu' na." ¹⁶Og talu' koyon piguli'uli' tumalu' dianon laga' tolu kali mangka si'oy botunoy og kayab koyon ditu' sog glangit. ¹⁷Solian ni Piter mokpikilpikil pa'ali sog ma'ana nog pitongow koyon dianon, minatong sog baloy kitu' nog binotukan non, og tolu kotow kitu' nog sinugu' ni Kornilius. Po' pinosun itu' dianilan, bu dion ilan na sog pintu' nog galad nog baloy koyon. ¹⁸Miksabi ilan bu sinak nilan bog dion ta' nilan minatuk si Simun nog og kod-
 ?ua' ngalan non si Piter Bu solian sop ni Piter mokpikilpikil pa'ali sog ¹⁹ pitongow kitu' dianon, miktalu' og Bolakat nog Mikpongon dianon nog, "Simun, ngon dion tolu kotow gotow minontong dianika. ²⁰Dadi, pogbuat a, mangka a ponog bu na' a mogalalang mogunut

bila sog Ginirik Dorkas. Og glibun koyon og gla'ayat ni Isus, bu kobon non tobangan non ain og miskinan bu molongas og polomotadon non. ³⁷Di' ion mokodag bu da' kobon minatoy. Dangan ion minatoy, inugasan nilan og bangkoy non koyon mangka nilan togu'oy ditu' sog dugu nog kodua' lingkat nog baloy koyon. ³⁸Og bonua koyon nog Lida bu Jopa mokolani ilan da. Dadi, dangan midongog nog gla'ayatanan ni Isus nog si Piter dion sog Lida, ngon dua' kotow nog pigobok nilan ditu' ni Piter. Pimunan nilan nog sumboy mogdali' si Piter mangoy ditu' nilan. ³⁹Dadi, migunut si Piter dianilan. Dangan minatong ion ditu', pinitang nilan ion ditu' sog dugu kitu' nog tinogu'an nilan nog bangkoy ni Tabita. Bu piglibutan ion nog balulibunanan dion kobon nilan moksogow bu pitongow nilan dianon og ponopotonan kitu' nog pingimung ni Tabita. ⁴⁰Tibua, piliu ilan ni Piter mangka ion inglu'ud mogyakin dia sog molani nog bangkoy ni Tabita koyon. Tubus nitu', liningoy non bangkoy koyon mangka poktalu' nog, "Tabita, pogbuat a na." Dadi, migbulad si Tabita. Bu dangan mitongow non si Piter miningkud ion. ⁴¹Bu pigoidan ni Piter komot non mangka non ion buatoy, mangka non sobioy og poktanudanan dion bu balulibunanan kitu' mangka non uokiloy si Tobita dianilan nog totubu'. ⁴²Dadi, og kibianbianan ni Tabita koyon mibantug sog tibuk nog bonua nog Jopa. Bu modakol dosop tinumabuk dia ni Isus sog bonua koyon. ⁴³Bu si Piter, miobon pa dion. Ditu' ion migbotukan sog baloy ni Simun. Og Simun koni og ginang non og moktina' nog panit nog potubu'on

Si Kornilius ilan ni Piter

Ngon gotow dion sog koliwagan bonua koyon **10** nog Sisaria og ngalan non si Kornilius. Ion og sala kotow kounutan nog sundaluanan nog Roma. Og sundaluanan non koyon iningolanan nog Kampung nog Gotow Italia. ²Ion bu asta og glam nog salu konglangan non koyon og polotamuy bu mogadab ilan dia sog Mikpongon. Bu motawal ion sog gotow Hudyuanan kitu' nog ain kinobus. Bu bika'bika' mogyakin ion dia sog Mikpongon. ³Dadi, ngon gondow non nog ginonga' monog og gondow, migyakin ion. Sintak non koyon mogyakin, gomonsunoy pa sog kilowkilowan mata mitongow non mahatul og moloikat nog Mikpongon minangoy dion
 "!non mangka poktalu' nog, "Kornilius Dangan mitongow non og moloikat koyon, mi-⁴ bonga ion bu kiondokan ion tokodoy mangka ion
 "?poktalu' nog, "Olo dun, Apu' Dadi, tinabal ion nog moloikat koyon nog, "Og gyakin mu bu og tabang mu sog miskinananan tino-

dini. Sa'an ini miglumpuk ami dini sog sungu'an nog Mikpongon po' pokinongogan nami og glam nog sinugu' tumalu' nog Pogbaya' dianika nog ".tolu'on mu dianami

Og gustalan ni Piter

Dadi, si Piter miktolipun mogustal dianilan. Ma' ³⁴ long non dun, "Numun kitu' kisunan ku na nog og Mikpongon di' doda' mogbigya'. ³⁵ Suga'id non, glam nog gotow toluma'on non, ain mondok dianon bu ain mokososu'at og kohinangan non, minsan olo bonsaoy dun. ³⁶ Pinoit non og talu' non posungu' sog bansa Hudyu nog ion non ion og Gomba'is kitu' nog Guksugan nog pa'ali sog kopoglogomigus nog bianan dia ni Isukristu nog ion og Pogbaya' sog glam nog gotow. ³⁷ Kisunan niu og glam nog minang kitu' ditu' sog bonua nog Hudyuanan nog miktolipun sog Galili nog dangan midoksu' si Jan momali pa'ali sog kopogbunyag. ³⁸ Bu kisunan niu dosop pa'ali dia ni Isus nog ion og gotow Nasaret. Bu binogayan ion nog tunung bu Bolakat nog Mikpongon. Bu ainain na ion midoksa' nog bonua moginang nog molongas. Bu kiuli'an non ain tinosopan nog glatdiwata, po' kobon non og Mikpongon dianon. ³⁹ Bu kitoksi'an nami og glam nog kohinangan non sog bonua nog Hudyuanan bu asta sog koliwagan bonua nog Jerusalem. Bu binunu' nilan ion bianan sog kolansang nilan dianon sog kudus. ⁴⁰ Tibua, dangan minatong tolu ondow tidu ion bunu'on, pitubu' da ion puli' nog Mikpongon mangka non potongowoy sog gotowanan. ⁴¹ Kona' og glam nog gotow og mikotongow dianon, suga'id non, ain tibua og pinili' nog Mikpongon kitu' donsama' nog mokotaksi' dianon nog mama' nami nog minadap dianon kuman bu minum tidu ion motubu' puli' tidu matoy. ⁴² Dinondag non ami mogustal nog Gomba'is nog Guksugan bu monaksi' sog gotowanan nog ion og tinondu' nog Mikpongon mongukum dia sog gotowanan nog totubu' otawaka ain mikpomatoy na. ⁴³ Bu glam nog polomolatasanan kitu', mikpoktalu' ilan pa'ali dia ni Isukristu nog simasima tumud dianon, kompunan og dusaanan nilan bianan sog ngalan non." ⁴⁴ Sog solian pa ni Piter koyon mogustal, tinosopan ilan na nog Bolakat nog Mikpongon, og glam nog mikinon-gog kitu' dianon Dadi, og poktanudanan kitu' nog bansa Hudyu ⁴⁵ nog duma ni Piter tidu sog Jopa, kisobu'an ilan dun po' binogayan nog Mikpongon nog Bolakat non og gotow nog minsan si'oy kona' ilan Hudyu. ⁴⁶ Po' si Kornilius bu dumaanan non kitu', mikpoktalu' ilan nog ponolu'on kitu' nog da' nilan sibon konadoy. Bu mikpoksanglit ilan sog Mikpongon. Dadi, miktalu' si

dianilan po' akon dinumondag dianilan mangoy dini." ²¹ Dadi, minonog si Piter mangka ion poktalu' sog tolu kotow koyon nog, "Akon og pokpononton-?"gon niu kitu'. Olo buan og gawoy niu Tinabal nilan si Piter nog, "Dinondag ami ni Ko- ²² rnilius mangoy dini. Ion og sala kotow kounutan nog sundaluanan. Omba'is bolotabat non, bu mondok ion dia sog Mikpongon, bu pogodaban ion nog glam nog gotow Hudyu. Tinolu'an ion nog moloikat nog Mikpongon nog onggaton non ika mangoy ditu' sog baloy non po' bagun non modongog bog olo og ".tolu'on mu dianon Dadi, tinolima' ilan ni Piter bu ditu' ilan mitulug ²³ .laga' nog sogobi

Si Piter ditu' sog baloy ni Kornilius

Dangan miglogondow bonua, si Piter bu duma pigilugan sog tanud dion sog Jopa migunut dianilan. ²⁴ Miglen gondow sogobi golot non, minatong ilan ditu' sog Sisaria. Pigbogadan ilan ni Kornilius. Bu pilumpuk non sog baloy non og pigoloanan non bu asta glokoleanan non. ²⁵ Dangan minatong si lo' Piter dion, pinipini non sumolod, linumpak ion ni Kornilius dunut mininglu'ud sumugyut dia ni Piter. ²⁶ Tibua, piindog ion ni Piter mangka ion poktalu' nog, "Indog a, po' akon og sagyaotow u da." ²⁷ Bu mangka ilan solod kobon nilan mogabitabit. Bu mitongow ni Piter dion nog modakol og gotowanan nog miglumpuk dion nog kona' og bansa Hudyu. ²⁸ Dadi, miktalu' si Piter dianilan nog, "Kisunan niu na bog olo og botad nog bansa nami. Kona' nami bosia og botad nog mampu' ami sog gotow nog kona' bansa Hudyu minsan og sagya si'oy monumbaloy dianilan. Tibua, og Mikpongon, pitongow non dianakon nog sumboy di' u ponumpilian og gotow nog kona' Hudyu. ²⁹ Sa'an itu', dangan inangoy niu akon, da' u pogbolibad mogunut dianilan dini niu minsan si'oy kona' amu og bansa Hudyu. Dadi, na' a polo-?"ma, iduma inangoy niu ma akon Dadi, tinumabal si Kornilius nog, "Liu solongon- ³⁰ dow ma' nikun tang non nog ginonga' monog og gondow, migyakin u sog baloy u. Solian ku koyon mogyakin, gomonsunoy pa ngon og gotow nog miglamag dia sog sungu'an ku. ³¹ Miktalu' ion nog og gyakin ku dow bu og bogoy u sog miskinananan tinolima' na nog Mikpongon. ³² Dadi, sugu'on ku dow og sosoligan ku nog mangoy ilan ditu' sog Jopa po' ongoyon nilan dow si Simun nog og kodua' ngalan non si Piter. Ditu' dow ion migbotukan sog baloy ni Simun nog ion og gininang non og maktina' nog panit nog potubu'on. Og baloy non dow dia sog baba' dagat. ³³ Dadi, pigdoyunan ku ilan sumugu' mangoy ditu' nika. Dadi, omba'is u nog minangoy a

pogindog sog dialom baloy non koyon mangka pok-talu' dianon nog ongoyon non dow si Simun og kod-ua' ngalan non si Piter ditu' sog Jopa. ¹⁴Po' akon dow og mogustal dianon bu asta sog pigoloanan non pa'ali sog bianan dun bagun glam nilan motabang sog dusaanan nilan. ¹⁵Dadi, dangan miktolipun u mogustal dianilan, tinumosop dianilan og Bolakat nog Mikpongon mama' da nog kibianbianan ta kitu' dini kitu'. ¹⁶Tubus nitu', kilobotan ku mogdayun og tinalu' ni Isus kitu' nog, 'Si Jan, bunyagan non og gotow bianan sog tubig. Tibua, amu bunyagan amu bianan sog Bolakat nog Mikpongon.' ¹⁷Dadi, "ma' long ni Piter dun, "bila ma' nitu', motampal tokodoy nog og Bolakat kitu' nog binogoy dianilan, ion non da og Bolakat kitu' nog binogoy dianita dangan tinumud ita na dia ni Isukristu. Dadi, sima u buan nog sumaga' u nog glegan nog "Mikpongon

Dangan midongog nog gotowanan koyon talu' ni ¹⁸Piter koyon, da' ilan na pogonekonek dun, suga'id non, miksanglit ilan dia sog Mikpongon. Po' minsan si'oy kona' ilan bansa Hudyu, binogayan ilan da nog Mikpongon nog timpu bagun ilan mokopoksop nog pikilan nilan nog boya'an kongonan ilan nog kotubu' kitu' nog da' kopus non

Og pigotowan nog Mikpongon ditu' sog Antiok

Dangan binunu' tibua si Esteban, og pok- ¹⁹tanudanan, pimosokitan ilan boya'an mikpokpola' ilan tanan dun. Og duma midopot ditu' sog Ponisia, ditu' sog pulu' nog Siprus, bu asta sog koliwagan bonua nog Antiok. Tibua, minsan si'oy mikpokpola' ilan, mikpulong ilan da nog talu' nog Mikpongon dia sog bansa Hudyu. ²⁰Tibua, og duma dianilan nog gotow Siprus bu gotow sog Sirini, minangoy ilan ditu' sog Antiok mogustal nog talu' nog Mikpongon asta sog kona' og Hudyu. Migustal ilan nog Gomba'is nog Guksugan nog pa'ali dia ni Isus. ²¹Tinobangan ilan nog Pogbaya'. Bu modakol nog gotow sog Antiok koyon og tinumud bu tinumabuk .dia ni Isus

Dadi, mibantug sog poktanudanan ditu' sog ²²Jerusalem. Dadi, pipangoy nilan si Barnabas sog Antiok. ²³Dangan minatong ion ditu', migda'da' ion po' mitongow non og popia nog Mikpongon dianilan. Dadi, pindolo'isogan non ilan nog muktantu ilan bu potigbungon nilan og pikilan nilan dia ni Isus. ²⁴Molongas bolotabat ni Barnabas, bu kobon non dianon og Bolakat nog Mikpongon, bu kobon non ompagon og kopongandol non dia sog Kounutan nog si Isus. Dadi, modakol gotow Antiok .nog mioit mongandol dia ni Isus

Piter sog dumaanan non nog, ⁴⁷"Og gotowanan koni, tinosopan ilan dosop nog Bolakat nog Mikpongon ma' nita. Dadi, ngon ta' gidoy og mokobolabag dianilan sog kopogbunyag nilan nog bianan sog tubig?" ⁴⁸Dadi, dinondag non na ilan mokpobunyag sog ngalan ni Isukristu. Tubus nitu', sinosa'an nilan .pa si Piter nog minsan sanu gobi na si'oy

Og guksugan ni Piter dia sog kounutananan sog tanudditu' sog Jerusalem

Midongog nog sosugu'onanan kitu' bu duma **11** pigilugan sog tanud ditu' sog gliwag nog Judia, og gotowanan nog kona' Hudyu, tinumabuk ilan na nog talu' nog Mikpongon. ²Dadi, dangan sinumuba' si Piter ditu' sog Jerusalem, minatong ion ditu', sinila' ion nog salu bansa non nog ain tinumud kitu' nog og gotow sumboy muktuk, ain tinumabuk dia sog talu' nog Mikpongon. ³Bu ma' long nilan dun dia ni Piter, "Iduma sinumolod a ma sog baloy nog gotow kitu' nog kona' og Hudyu nog di' "?muktuk bu mangka a pa ampu' kuman dianilan Dadi, sinuksugan ni Piter dianilan tidu sog ⁴tolipunan bog olo bianbian nog gininang non koyon. ⁵Ma' long non dun, "Ngon gondow non, kobon ku ditu' sog koliwagan bonua nog Jopa solian ku mogyakin, gomonsunoy pa kitokowan u nog ma' nog da' sini u nog bonua bu dunut pitongowan u nog mama' nog kayab landu' kolokpang nog mitontun tidu sog glangit. Pingikotan og mongatul pigyuluanan non. Sokali' mitona' dia sog molani u. ⁶Dadi, dangan tinontong u, mitongow u dion glam nog gininisan nog manusia', bu og mamakmamak, bu og manukmanukanan. ⁷Tubus nitu', mikodongog u nog talu' nog sumboy mogbuat u, bu sumumbali' u dun mangka u kanoy. ⁸Dadi miktalu' u nog, 'Ondi' u, Apu'. Po' og pongonganon kitu' nog pinumpilian, da' u pa sibon kan dun.' ⁹Tubus nitu', mikodongog u nosop og talu' tidu sog glangit, nog ma' nini, 'Na' mu poktolu'an nog kolomu'lomu' ain og tinolu'an nog Mikpongon nog milonu' na.' ¹⁰Dadi, og talu' koyon nog ma' nion, piguli'uli' tumalu' dianakon asta tolu kali mangka si'oy botunoy muktuk' og kayab koyon ditu' sog glangit. ¹¹Dangan da' u na kotongow og pitongow koyon dianakon, ngon og gotow tolu kotow minatong sog binotukan ku koyon nog pipangoy dion nakon tidu sog Sisaria. ¹²Og talu' nog Bolakat nog Mikpongon dianakon nog di' u mogalalang mogunut dianilan. Dadi, og gonom kotow koni nog pigilugan ta sog tanud, migunut ilan dianakon mangoy ditu' sog baloy ni Kornilius. Dadi, dangan minatong ami ditu', sinumolod ami ditu' sog baloy non. ¹³Sinuksugan non dianami nog mikpotongow dianon og moloikat nog Mikpongon nog

dolag sog dialom nog kolobusuan koyon. Pigdapi-dapi' non og baga ni Piter bagun motanud mangka ion poktalu' nog, "Pogdali' a mogbuat, Piter." Bu migunoyunoy modogdag og glantaylantay koyon nog pogbalud dianon. ⁸Tubus nitu', miktalu' nosop og moloikat koyon dianon nog, "Poksulagbon ka mangka ponolumpa'." Dadi, migulikos ion. Miktalu' nosop og moloikat koyon dianon nog, "Pokumut a mangka a pogunut dianakon." ⁹Dadi, migunut si Piter dianon lumiu. Balu' ni Piter dun, og kibianbianan non koyon sagya da og toginopon non, saka motud ma. ¹⁰Minian ilan dion sog sala kotow nog polongipat koyon asta sog kodua' kotow nog polongipat koyon dion, mangka ilan pa kodopot ditu' sog pintu' kitu' nog putow nog biantan lumiu posungu' sog koliwagan bonua koyon. Og pintu' koyon, migunoyunoy na ombuka' mangka ilan liu. Minatong ilan sog gunanunan koyon, gomonsunoy pa ginonatan na ion nog moloikat kitu' ¹¹bu doma mikomongman na ion mahatul, bu miktalu' ion nog, "Numun kitu', da' dua'dua' non, kisunan ku na nog tinobangan u doda' nog Mikpongon. Po' pipangoy non og moloikat non ditu' nakon po' gowonon non akon dia sog gongkoman ni Herod bu sog glam nog dodomaan nog gotow Hudyuanan kitu' nog inangon ".non dianakon

Dangan ion mipikil non, minangoy ion ditu' sog ¹²baloy ni Maria. Og Maria koni og gina' ni Jan nog og kodua' ngalan non si Mark. Kitangan non dion nog modakol nog gotow og miglumpuk mogyakin. ¹³Dangan miktotok ion sog pintu' nog galad nilan koyon, inangoy ion solipoy nog sosoligan nilan dion nog ngalan non si Ruda. ¹⁴Dangan kinilala non og sowalan ni Piter, da' non sokali' buka'oy og pintu' koyon. Suga'id non, sabap sog landu' da'da'an non, migdali' ion mokpuli' sog dialom mangka non posunoy dianilan nog si Piter ditu' pogindog sog glowasan. ¹⁵Ma' long nilan dun, "E! Moksolap a ma!" Tibua, angkin non tanan poktolu'oy dianilan. Ma' long nilan sop dun, "Kona' ion ni Piter, suga'id ".non, ngon bayu' og minginglinguan dianon Tibua, si Piter da' lota' miktotok. Saka dangan ¹⁶binuka'an nilan, si Piter ma doda'. Dadi, kisobu'an ilan dun. ¹⁷Minonggi' ion dianilan nog di' ilan mokuleke' mangka non suksugoy dianilan bog olo og ginandun kopoliu nog Pogbaya' dianon ditu' sog kolobusuan kitu'. Bu mangka non sop tolu'oy dianilan nog ongoyon nilan pa posunoy ditu' ni Jems bu duma pigilugan nilan sog tanud. Tubus nitu', mipanow na si Piter

Dangan miglogondow ion, misasow og sundalu- ¹⁸anan kitu' po' di' nilan sunan bog olo og migandun dia ni Piter. ¹⁹Dadi, dinondag ni Herod dianilan monontong, tibua, da' nilan kotongow. Dadi, pik-

Tubus nitu', si Barnabas miglandan ditu' sog ²⁵koliwagan bonua nog Tarsus po' pinongow non si Saul. ²⁶Dangan mitongow non, inonggat non muli' sog Antiok. Bu minampu' ilan pa mogonong dion laga' nog soton sog batuk nilan poktanud, bu modakol nog gotowanan og pikponadan nilan dion. Bu sog Antiok tinolipunan mokingalan nog ain [†].tinumabuk dia ni Isukristu og Kristianu Sog tang koyon, ngon polomituaanan nog mina- ²⁷tong dion sog Antiok miktidu ilan sog Jerusalem. ²⁸Ngon sala kotow dianilan ngalan non si Agabus. Minindog ion bu biantan sog Bolakat nog Mikpongon, miktalu' ion nog ngon posungu' matong nog gutom sog glam nog bonua nog misakup sog pigdotu'an nog Roma. (Bu mituman doma talu' nog Mikpongon dia ni Agabus sog masa nog kopogdatu' ni Datu' Klaudius.) ²⁹Dadi, ain og poktanudanan dion sog Antiok koyon, migupakat ilan nog mogamutamut ilan ain goktob nog ombogoy nilan po' poiton nilan sog pigilugan nilan sog tanud nog ditu' sog Judia. ³⁰Dadi, migamutamut ilan mangka nilan poitoy dia ni lo' Barnabas ilan ni Saul posungu' ditu' .sog bogolalanan sog tanud sog Judia

Og kukpa' dia ni Piter bu og koluas non tidu sog kolobusuan

Sog tang koyon, pingukpa'an ni Datu' Herod **12** og duma poktanudanan po' pongulo'aton non ilan. ²Og gilug ni Jan kitu' nog si Jems, dinondag ni Herod munu' nog kalis. ³Bu dangan kisunan ni Herod nog kisu'atan dun og kounutananan nog bansa Hudyu, dinondag non mukpa' si Piter. Og kukpa' nilan koyon dianon, mitang sog kologya'an nilan kitu' nog iningolanan nog kologya'an nog Pan Nog Da' Potulinoy. ⁴Dadi, dangan inukpa'an nilan si Piter, kinolobusu nilan. Og migipat dianon, pat lumpuk og sundaluanan nog pat pat kotow ilan po' og pikilan ni Herod, sog doksu'an nog gondow nog ginang nilan koyon nog iningolanan Liniusan, mangka non na ukumoy si Piter dia sog kosompagan nog gotowanan Tibua, kobon ni Piter sog kolobusuan koyon, og ⁵poktanudanan, miglumpuk ilan mogyakin dianon .sog Mikpongon

Og gobi koyon nog mogboloma' ukumon na ion ⁶ni Herod, mitulug si Piter dia sog golot nog dua' kotow sundalu koyon nog migipat dianon. Binalud ion nog dua' buk og glantaylantay. Bu ngon dosop og polongipat nog bongawan nog kolobusuan koyon. ⁷Gomonsunoy pa, og moloikat nog Mikpongon pogindog na dia sog molani non. Sinumilow og

Minangoy ilan ditu' sog pulu' nog Siprus

Dadi, mipanow ilan bianan sog gokbitan nog Bo-⁴ lakat nog Mikpongon dianilan. Dinumiksun ilan ditu' sog koliwagan bonua nog Silusia mangka ilan sakoy sog bolangoy posungu' ditu' sog pulu' nog Siprus.⁵ Si Jan Mark migunut dianilan po' tumbang dianilan. Sokali' ilan mikodonggu' sog koliwagan bonua nog Solamis. Dadi, migustal ilan nog talu' nog Mikpongon ditu' sog baloyanan nog .poglumpukan nog bansa Hudyu Miguliugan ilan mogustal asta mikosobola' ilan⁶ sog koliwagan bonua nog Papos. Bu dion ilan milumpak og gotow Hudyu kitu' nog ngalan non si Barisus. Polonolomangka ion bu migbalu'balu' nog ion og polomolatas nog talu' nog Mikpongon.⁷ Ion og glokole nog gubernador sog pulu' koyon. Og ngalan nog gubernador koyon dion si Sirgus Paulus. Mosapat og pikilan non. Dadi, tinugun non si Barnabas ilan ni Saul po' moleg ion mokinongog nog gustalan nilan nog talu' nog Mikpongon.⁸ Tibua, og polonolomangka kitu' nog ngalan non sog Ginirik si Ilimas, sinaga' non ilan bosia bagun ombagla og kotabuk ni Sirgus Paulus nog gustalan pa'ali dia ni Isus.⁹ Tibua si Saul, og kodua' ngalan non si Paul, pinulu'an ion nog Bolakat nog Mikpongon. Pidongotan non nog mata si Ilimas,¹⁰ mangka non tolu'oy nog, "Og bata' a nog Soitan! Bu og banta a nog glam nog modulus! Da' lual og poginangon mu og moglimbung bu og mogbigyak sog gotowanan. Bu di' mu ta' lota'an sumop og motud nog pa'ali sog Pogbaya' dia sog gloput?"¹¹ Dadi, numun kitu' mosugat a nog posakit nog Pogbaya'! Ombuta a, bu di' a pa sokali' mokotongow nog dolag nog ".gondow

Ampun miluksad tibua og talu' ni Paul koyon, migdolom mogdayun og tinontongan ni Ilimas mangka ion pongikap nog mogagak dianon.¹² Dangan mitongow nog gubernador koyon si Ilimas nog ma' nion og kibianbianan non, tinumabuk ion dia ni Isus po' kisobu'an ion tokodoy nog gustalan pa'ali .dia sog Pogbaya'

Minangoy ilan ditu' sog koliwagan bonua nog Antiokog sakup nog bonua nog Pisidia

Dadi, si lo' Paul, tinumulak ilan tidu dion sog Pa-¹³ pos posungu' ditu' sog koliwagan bonua nog Pirga og sakup nog Pampilia. Si Jan Mark, ginonatan non ilan dion mangka ion uli' ditu' sog koliwagan bonua nog Jerusalem.¹⁴ Dadi, si lo' Paul, tidu ilan dion sog Pirga migdayun ilan ditu' sog Antiok sog sakup nog bonua nog Pisidia. Dangan minatong gondow nog Sobadu, og gondow kitu' nog pogulali nilan, minan-

sumodiaan non og polongipatanan kitu' nog kolobusuan koyon mangka non ilan dondagoy momunu'. Tubus nitu', si Datu' Herod ginumonat dion sog Judia koyon, mangka ion angoy ditu' sog koliwagan bonua nog Sisaria bu ditu' ion migonong

Og kopatoy ni Datu' Herod

Si Herod, piglolingitan non og gotowanan sog²⁰ koliwagan bonua nog Tair bu sog koliwagan bonua nog Sidon. Saka og soligan nog gotowanan koyon nog poktiduan nog ponganon nilan, ditu' da sog bonua ni Herod. Dadi, miksolabuk ilan mangoy mokilolat dia ni Herod. Tibua, mangka ilan si'oy angoy pokilolat ditu' non nog boya'an moglogomigus ilan, minangoy ilan pa poguna mokisugut ditu' ni Blastus po' ion og sosoligan ni Herod nog kosoligan .non

Dadi, dangan minatong tibua og gondow kitu'²¹ nog sosa' nilan, si Herod miglogdoy nog glogdoy non datu', mangka ion ingkud sog gingkudan datu', mangka non ilan po'atoy.²² Dadi, mikpogeke og gotowanan koyon, bu mangka ilan poktalul' nog og mikpa'at koyon kona' sagaotow, suga'id non, og diwata.²³ Sog sododu'un koyon misugat ion nog botikon tidu sog moloikat nog Mikpongon. Sa'an itu' kinan nog gulod og gungod non mangka ion patoy po' tinolima' non og sanglit nog gotowanan kitu' .dianon saka ion onda' poksanglit sog Mikpongon Dadi, kobon non og talu' nog Mikpongon ompu-²⁴ lonag. Bu modakol og gotowanan nog tinumabuk .dun

Dadi, dangan mitikpos og gawoy ni lo' Barnabas²⁵ ilan ni Saul sog Jerusalem, mikpuli' ilan na ditu' sog Antiok. Bu inonggat nilan si Jan og kodua' ngalan .non si Mark

Si Barnabas bu si Saul siniboy ilan mogustal nog talu' nog Mikpongon

Sog glumpuk nog poktanudanan koyon dion **13** sog Antiok, og дума dianilan og polomitu-
aan bu polopanadanan. Og ngalananan nog gotowanan koyon, si lo' Barnabas, si Simiun nog kodua' ngalan non si Itom, si Lusius og gotow Sirini, si Saul, bu si Mona'in, og binata' nog gama' ni Herod og gubernador kitu'.² Ngon gondow non, sog solian nilan moktamuy dia sog Pogbaya' bu mokpuasa, og Bolakat nog Mikpongon miktalu' dianilan nog, "Si-boy niu dianakon si Barnabas ilan ni Saul po' bagun nilan minang og ginang nog pinangon ku dianilan."

³ Dadi, dangan midoksu' ilan mokpuasa bu moyakin, dinoponan nilan si Barnabas ilan si Saul .mangka nilan si'oy pogonatoy

sima u? Kona' itu' nakon og pigbogadan niu kitu' nog Polonabang. Po' ion moglondug da dianakon, bu di' u tanan patut minsan sagya si'oy mubad nog 'gikot nog pongyapak non Dadi," ma' long ni Paul dun, "pigilugan ku nog" ²⁶ pangkat ni Apu' Abraham, bu amu nog kona' Hudyu nog miktamuy sog Mikpongon, pinoit na dianita og gustalan kitu' pa'ali sog tabang non dianita.

²⁷Tibua, ilan ditu' sog Jerusalem, asta og kounutananan nilan, da' nilan kilolaoy nog si Isus og Polonabang kitu'. Saka giap nog matong gondow nog kopoktamuy nilan, bostaon dianilan og talu' nog polomolatasanan kitu' nog sinulat dia sog Kitab. Da' nilan si'oy kosabut og talu' sog Kitab koyon, mituman da bianan sog kopolihala' nilan kitu' dianon. ²⁸Minsan si'oy da' nilan ion kotongowoy nog sala' nog boya'an sumboy ion bunu'on dun, pigbubut nilan munu' dia ni Pilatu. ²⁹Dadi, dangan mituman tibua og glam nog sinulat kitu' dia sog Kitab pa'ali dianon, bianan sog ginang nilan kitu', inawa' nilan og bangkoy non dia sog kudas mangka nilan botangoy dia sog gluang nog pampang. ³⁰Tibua, pitubu' da ion nog Mikpongon tidu sog matoy. ³¹Dadi, dangan mitubu' ion, miobon pa ion mokpotongow dia sog mikpogunutunut kitu' dianon dia sog kangoy non kitu' sog Jerusalem tidu ion sog Galili. Og dumaanan non kitu' numun koni ilan na og taksi' non sog salu bansa ta nog Israel. ³²Dadi sa'an ini, mikodopot ami dini niu po' polotason nami dianiu og Guksugan koni nog Gomba'is. Og pinasad kitu' nog Mikpongon dia sog mokogulanganan ta kitu' kobon nitu', ³³tinuman non na dianita nog ita og pangkat nilan bianan sog kopotubu' non dia ni Isus tidu matoy. Po' sinulat sog Kitab, sog kodua' Salmu nog ma' nini, 'Ika og bata' u. Og gondow koni akon miimung nog gama' mu.' †³⁴ Bu pa'ali sop sog kopokpotubu' kitu' dianon tidu matoy asta sog di' ion moludak, sinulat dosop itu' nog ma' nini, 'Og pinasad kitu' dia ni Dabid nog popia, midulus bu da' og dua'dua' non bogoyon ku na dianika.' †³⁵ Dadi, sinulat dosop sog Kitab nog ma' nini, 'Di' mu potiangon moludak glawas nog sosoligan mu kitu' nog †''' .kosoligan mu

Ma' long ni Paul dun, "Si Apu' Dabid mikokunut ³⁶ sog glegan nog Mikpongon kobon non sog dunya koni. Tibua, dangan minatong gumul non, minatoy da ion, bu inulid ion lumobong dia sog mokogulanganan non kitu', bu miludak da bangkoy non.

³⁷Tibua, og pitubu' kitu' nog Mikpongon, da' kolidak og bangkoy non. ³⁸⁻³⁹Dadi pigilugan, bagun niu kosunan, minsan agu' og kopokokunut niu nog Botad kitu' nog pilatas dia ni Apu' Muses, ondi' da

goy ilan ditu' sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu, mangka ilan ampu' mingkud sog dialom baloy koyon. ¹⁵Bu dangan midoksu' bostaoy og duma nog Botad kitu' tidu sog sinulat ni Muses, bu sinulat nog polomolatasanan kitu' kobon nitu', og kobogolalan sog baloy nog piglumpukan koyon, mimun ilan posungu' dia ni lo' Paul. Og pomun nilan koyon ma' nini, "Pigilugan, bila ngon og gustalan niu nog pondolo'isog dia sog gotowanan koni, talu' ".niu na

Dadi, minindog si Paul mangka ion pononggi' ¹⁶ nog motikna' ilan pa mangka ion poktalun' nog, "Amu og gotow Israel, bu amu dosop nog kona' Hudyu nog tinumamuy dia sog Mikpongon, poki-nongogoy niu pa og poktolu'on ku koni. ¹⁷Og Mikpongon, og Diwata nog bansa Israel, pinili' non og mokogulanganan ta kitu' kobon nitu'. Og masa nog migonong ilan pa sog kona' nilan dili og bonua ditu' sog Ihiptu, pipia ilan bu dinumakol ilan tokodoy ditu'. Pinulu'an ilan nog Mikpongon bianan sog Bolakat non nog di' kolobian, lumuas tidu sog bonua kitu'. ¹⁸Bu pat pulu' ton poglogogaan nog Mikpongon og kohinangan nilan kobon nilan sog bonua kitu' nog mologon pogonongan nog gotow.

¹⁹Bu dangan piglo'atan nog Mikpongon pitu kodotu'an kitu' sog bonua nog Kana'an, inuakil non sog pigotowan non og bonua kitu' po' og pusaka' nilan itu'. ²⁰Tidu sog kodatong nilan sog bonua nog Ihiptu koyon, mangoy sog kopokpuli' nilan sog Kana'an, ngon bayu' pat gatus bu lima pulu' ton. Dadi, sintak nilan mogonong dion, binogayan ilan nog Mikpongon nog kounutananan nog mogokbit dianilan asta midopot sog masa nog polomolatas kitu' nog ngalan non si Samuel. ²¹Tubus nitu', og gotowanan koyon, mingoni ilan nog datu' nilan. Dadi, binogoy dianilan nog Mikpongon si Saul og bata' ni Kis, og pangkat ni Apu' Benjamin. Bu migdatu' ion dianilan goktob nog pat pulu' ton. ²²Tubus nitu', inawa' nog Mikpongon si Saul bu pisukli non mogdatu' si Dabid. Bu og talu' nog Mikpongon pa'ali dianon, 'Og bata' ni Jese koyon nog si Dabid, mama' nion og bayu'bayu' nog gotow kitu' nog kosu'atan u dun. Po' ion, inangon non ain og glegan ku nog inan-†''' .gon non

Ma' long sop ni Paul dun, "Tidu sog pangkat ni ²³ Apu' Dabid, binogoy nog Mikpongon og pinasad non kitu' nog Polonabang dia sog bansa Israel nog ion non ion si Isus. ²⁴Mangka si'oy pomali si Isus, migustal pa poguna si Jan sog bansa Israel nog sumboy moglila' ilan nog dusaanan nilan mangka ilan pokpobunyag. ²⁵Dangan dali' na kodoksu' og ginang non dini, miktalu' ion nog, 'Balu' niu dun

minangoy ilan sog kolibunanan kitu' nog polotanud nog motas og golal nilan sog bonua koyon bu sog kounutananan dion, mangka nilan poktungioy. Bu piktungian nilan dosop og duma gotowanan nog boya'an pisokitan nilan si Paul bu si Barnabas mangka nilan pa bugowoy sog bonua koyon.
⁵¹Tibua, si Paul bu si Barnabas, pimokpug nilan og glopug nog glupa' sog botis nilan. Po' ma' nitu' og ginangon nilan dia sog gotowanan kitu' nog ain og sumolap dianilan. Tubus nitu', migdayun ilan ditu' sog koliwagan bonua nog Ikonium.
⁵²Bu og gla'ayatanan ni Isus ditu' sog Antiok, miponu' ilan nog .da'da'an bu og Bolakat nog Mikpongon

Minangoy ilan ditu' sog koliwagan bonua nog Ikonium

Dangan minatong ilan ditu' sog Ikonium, minangoy ilan sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu po' ma' nitu' og kiloyaman nilan moginang. Dangan migustal ilan dion, modakol tokodoy og gotow Hudyu bu kona' og Hudyu tinumabuk dia ni Isus sabap sog kopogustal nilan.
²Tibua, ngon dosop og gotow Hudyuanan nog ompok tumud dun. Piktungian nilan ain kona' Hudyu bagun lumaton og pikilan nilan sog ain tinumabuk na nog gustalan ni lo' Paul koyon.
³Tibua, miobon pa si Paul bu si Barnabas mognong dion bu mokosog ilan mogustal pa'ali dia ni Isus. Bu si Isus, pitantu non dia sog gotowanan dion nog motud doda' og gustalan nilan koyon pa'ali sog glolat nog Mikpongon po' tinugdak non moginang dianilan og gingyata' bu og ginang nog kosobu'sobu'.
⁴Og gotowanan sog koliwagan bonua koyon mibahagi'. Ngon og linumampi' dia sog Hudyuanan nog da' tud dia ni Isus, bu og duma, linumampi' ilan dia sog sosugu'onanan kitu'.
⁵Dadi, og duma nog gotow Hudyuanan bu duma nog ain kona' Hudyu asta og kounutananan nilan, migupakat ilan nog posokitan og sosugu'onanan koyon mangka botuoy.
⁶Tibua, dangan midongog nog sosugu'onanan kitu' og pigupokatan nilan koyon, milaguy ilan ditu' sog koliwagan bonua nog Lистра bu sog Derbi nog og sakup nog probinsia nog Likonia, bu sog glumibut nog bonuaanan koyon.
⁷Bu migustal ilan dosop nog Gomba'is nog Guksugan ditu'

Minangoy ilan ditu' sog koliwagan bonua nog Listrabu sog Derbi

Dadi, ngon og gotow sog Lистра koyon og daday⁸ tidu pa sog kobata' dianon.
⁹Og gotow koyon migingkingkud mokinongog nog gustalan ni Paul. Bu si Paul sop, pigonglongan non og daday koyon. Kisunan non nog ngon og kopongandol nog

kompunan og dusaanan niu dun. Tibua, ain og tumabuk dia ni Isus, kompunan og glam nog dusaanan non. Sa'an itu' og Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Isus inustal daniu, po' bagun niu kosunan nog og dusaanan niu kompunan da.
⁴⁰Dadi, pokpotubud amu tokodoy bagun da og tinalu' nog polomolatasan kitu' ondi' motuman daniu. Po' ma' nini ,og sinulat Amu koyon nog mokosudi', kosobu' amu mang-'
⁴¹ka pogla'at po' sog tang niu, ngon posungu' og ginangon ku nog di' amu tumud dun minsan si'oy +'''.ngon mogustal dun daniu

Dadi, dangan linumiu si Paul bu si Barnabas sog
⁴²baloy nog poglumpukan koyon, inonggat ilan pa nog gotowanan koyon dion mokpuli' po' sog matong Gondow nog Pogulali, mogustal ilan pa mokpuli' nog pa'ali sog pigustal nilan kitu'.
⁴³Dangan migbinglag na og gotowanan, modakol Hudyuanan dion bu kona' Hudyu nog tinumabuk sog tanud nog Hudyu, migunut ilan dia ni Paul ilan ni Barnabas. Dadi, pindolo'isogan ilan ni lo' Paul nog sumboy ondi' ilan lumota' mongandol sog tunglung nog Mikpongon

Dangan minatong og gondow nog pogulali ni-
⁴⁴lan, og gondow kitu' nog posadan nilan, moglamlam motipot glam nog gotowanan sog koliwagan bonua koyon mangoy mokinongog nog talu' nog tidu sog Mikpongon.
⁴⁵Tibua, dangan mitongow nog gotow Hudyuanan nog ma' nitu' kodakol og gotowanan nog minangoy dion, miksibok ilan dun bu sinusi nilan og gustalan ni Paul koyon, bu pinompola' nilan ion.
⁴⁶Tibua, pinoliksa' tumalu' ni lo' Paul ilan ni Barnabas dianilan nog, "Sumboy doda' bosia og bansa Hudyu mokuna pokodongog nog talu' nog tidu sog Mikpongon. Tibua, bila ma' nion nog ompok amu mokinongog dun, bu di' niu pikilon nog patut amu bosia kongonan nog kotubu' kitu' nog da' kopus non, numun kitu' mangoy ami na mogustal sog ain kona' og bansa Hudyu.
⁴⁷Po' ma' nini og dondagan nog Mikpongon dianami, 'Inimung u amu nog tiow sog glam sog bansaanan nog ain kona' Hudyu po' bagun niu kosuksugan dianilan pa'ali sog tabang nog Mikpongon dia sog glam nog go-
[†]'''.towanen bagun da mogawon ilan sog dusa Dadi, dangan midongog nog gotowanan koyon
⁴⁸nog kona' Hudyu og talu' ni Paul koyon dianilan, migda'da' ilan tokodoy dun mangka nilan pogodaboy og talu' nog Mikpongon. Bu ain pinili' nog Mikpongon nog kobogayan nog kotubu' kitu' nog da' kopus non, tinumabuk ilan dia ni Isus.
⁴⁹Bu og talu' nog tidu sog Mikpongon mipulonag sog tibuk nog bonua koyon.
⁵⁰Tibua, ngon Hudyuanan nog

on. Miglogondow ion, si Paul ilan ni Barnabas, ginu-
.monat ilan posungu' ditu' sog Derbi

Mikpuli' ilan sog koliwagan bonua nog Antiokditu' sog Siria

Migustal ilan nog Gomba'is nog Guksugan dion ²¹
sog koliwagan bonua nog Derbi. Bu modakol nog
gotow tinumabuk dia ni Isus dion. Tubus nitu',
mikpuli' ilan ditu' sog Listra, bu sog Ikonium, bu as-
ta sog Antiok og sakup nog probinsia nog Pisidia.
²² Po' pongimogonan nilan bu pondolo'isogan nilan
ain tinumabuk na dia ni Isus bagun di' moguya' og
tud nilan dianon. Bu tinalu' ni lo' Paul dianilan nog,
"Sumboy doda' mokobian ita nog gininisan nog sin-
saan mangka ita si'oy pokampu' sog pigdotu'an nog
Mikpongon." ²³ Tubus nitu', mimili' ilan nog bogolal
sog tanud nog mogokbit sog ain og glumpuk nilan.

Bianan sog kopokpuasa nilan kobon nilan mo-
gyakin, inuakil nilan og pimili' nilan kitu' dia ni Isus
nog dia ilan non salig. ²⁴ Tubus nitu', minian ilan sog
probinsia nog Pisidia, bu probinsia nog Pampilia, bu
mangka ilan pogdayun sog koliwagan bonua nog
.Pirga

Dadi, dangan mitubus ilan mogustal nog Gom-
ba'is nog Guksugan ditu' sog Pirga, migdayun ilan
dosop ditu' sog koliwagan bonua nog Atalia. ²⁶ Bu
tidu sog Atalia koyon, tinumulak ilan posungu' sog
Antiok og sakup nog bonua nog Siria. Ditu' ilan pi-
gyokinan nog gotowanan po' inuakil ilan dia sog
gokbitan nog Mikpongon sog ginang nilan kitu' nog
midoksu' nilan na inangoy. ²⁷ Dangan minatong ilan,
pilimud nilan og glam nog poktanudanan dion,
mangka nilan suksugoy dianilan glam nog miinang
nog Mikpongon bianan dianilan, bu pa'ali sog
kobuka' nog dalan dia sog gotowanan nog kona'
Hudyu bagun ilan tumabuk sog Mikpongon. ²⁸ Dadi,
miobon ilan pa mogonongonong dion sog pok-
.tanudanan koyon dion sog Antiok

Og gupakat sog Jerusalem

Sintak non ion, ngon gotowanan nog miktidu **15**
sog bonua nog Judia minatong dion sog An-
tiok. Bu mikpanad ilan dia sog pigilugan sog tanud
nog long nilan dun, "Taman da di' niu unuton og bo-
tad kitu' nog pilatas ni Muses nog og gotow sumboy
moktuk, di' amu nododa' motabang sog dusa niu."

² Dadi, si Paul bu si Barnabas, sinusi nilan tokodoy
og polopanadanan kitu'. Dadi, og poktanudanan
koyon dion sog Antiok, migupakat ilan nog po-
ponowon nilan si Paul ilan ni Barnabas bu duma
poktanudanan dion mangoy ditu' sog Jerusalem. Po'
mangoy ilan monginongogan sog sosugu'onanan
kitu' bu sog bogolalanan sog tanud ditu' pa'ali sog

daday koyon nog boya'an kuli'an ion dun. ¹⁰ Dadi si
Paul, pisikadan non og talu' non, "Indog a!" Dadi,
migdali' ion mogbuat mangka pokpanowpanow.

¹¹ Dangan mitongow nog gotowanan dion og gini-
nang ni Paul koyon, mikpogeke ilan nog dili
ponolu'on nilan nog Linikonian. "Og diwataanan,
miktimaluy ilan nog gotow mangka ilan tona' dini
nita!" ¹² Po' balu' nilan dun si Barnabas og diwata ni-
lan kitu' nog si Sius. Bu si Paul sop og diwata nilan
kitu' nog si Hermes po' ion og polongustal nilan.

¹³ Og simbahan nog diwata nilan kitu' nog Sius, dion
da sog molayu'layu' sog koliwagan bonua koyon.

Dadi, og bolian nog diwata nilan kitu' nog Sius,
mikpitang nog sapi'anan nog glaki goktob nog bon-
gawan nog koliwagan bonua koyon. Og sapi'anan
koyon pimokaymokayan nog bulakbulak po' do-
ga'an nilan bosia si Paul ilan ni Barnabas nog
sapi'anan. ¹⁴ Dangan kisunan nog sosugu'onanan
koyon nog si lo' Barnabas ilan ni Paul og pikilan nog
gotowanan koyon, binogyang nilan og ponopoton
nilan † mangka ilan gobok dia sog titonga' nog
piglumpukan nog gotowanan koyon, mangka ilan
pogeke. ¹⁵ "Aba! Iduma moginang amu ma nog ma'
nion? Ami si'oy, sagmaotow ami da mama' niu. Sa'an

ini minangoy ami dini niu po' ustalon nami dianiu
og Guksugan kitu' nog Gomba'is nog sumboy tumo-
likud amu na sog ginang nog ain da' sagnat non, bu
mangka amu na sungu' sog Diwata nog totubu'. Bu
ion og mikpongon nog pigloban nog glangit bu glu-
pa'an bu glam nog migonong koyon dion. ¹⁶ Kobon
nitu', og Mikpongon, pitiang non glam nog binon-
saan moginang nog ain kolegan nilan. ¹⁷ Tibua, min-
san ma' nitu', kobon non migbogoy da ion nog gin-
danan pa'ali sog kodiwata non bianan sog koba'is
nog ininang non. Binogayan non amu nog dupi' bu
og songku' sog giap matong timpu non. Binogayan
non dosop amu nog modakol nog ponganon bu
pinonu' non amu nog da'da'an." ¹⁸ Tibua, minsan mi-
dongog nog gotowanan koyon og talu' ni lo' Barn-
abas ilan ni Paul, moglamlam nilan bosia di' ko-
pogondi'an og pikilan nog gotowanan koyon nog
doga'an nilan bosia si lo' Paul. ¹⁹ Saka da' kobon tidu
dion, ngon duma Hudyuanan tidu sog koliwagan
bonua nog Antiok bu sog Ikonium, linondug nilan si
lo' Paul ilan ni Barnabas. Bu piktungian nilan og go-
towanon koyon dion. Dadi, miksop og pikilan nilan

nog boya'an binatu nilan si Paul mangka nilan
guyudoy lumiu sog koliwagan bonua koyon po'
balu' nilan dun minatoy na. ²⁰ Tibua, dangan
piglibutan ion nog gla'ayatanan ni Isus, migbuat ion
bu mangka ilan pokpuli' sog koliwagan bonua koy-

ilan nog pigotowan non. ¹⁵ Og talu' ni Piter kitu' dinumalan sog talu' nog Mikpongon nog pilatas nog polomolatasanan kitu' nog sinulat dia sog Kitab ,nog

Tubus nitu', mokpuli' u mangka u pindogoy' ¹⁶ mokpuli' og baloy ni Dabid. Minsan si'oy migoba' na, pindogon ku da mokpuli' ¹⁷ bagun da og glam nog binonsaan, ponongowon nilan akon nog akon og Pogbaya', asta glam nog gotow nog kona' Hudyu, ain og inimung u nog pigotowan ku. ¹⁸ Og miktalu' koni, og Mikpongon nog ion og miginang dun bu †''' .piusun non tidu pa sog kobon nitu'

Dadi, ma' long ni Jems dun, "Bila akon, ma' nini. ¹⁹ Ain og gotowanan nog kona' Hudyu nog tinumabuk na dia sog Mikpongon sumboy di' poglogonon.

²⁰ Suga'id non, sulatan ta ilan nog sumboy di' ilan kuman nog pongonganon kitu' nog botang nog pinguakil dia sog glodawananan. Bu di' ilan momabal.

Bu di' ilan kuman nog ain milongot. Bu di' ilan kuman nog dugu'. ²¹ Po' og Botad kitu' nog pilatas dia ni Apu' Muses, miobon na pogbostaon sog baloyanan nog poglumpukan nog bansa Hudyu giap nog matong Gondow nog Pogulali nilan bu pigustal na ".sog glam nog bonuaanan

Og surat posungu' sog gotowanan nog kona' Hudyunog ain tinumabuk na

Dadi, og sosugu'onanan koyon bu kobogolalan ²² sog tanud, bu asta duma poktanudanan dion, migupakat ilan nog momili' ilan nog duma gotowanan nog tidu sog glumpuk nilan koyon, po' podunuton nilan dia ni lo' Paul ilan ni Barnabas mangoy ditu' sog Antiok. Dadi, og mipili' nilan si Judas Barsabas bu si Silas. Lunsan ilan polongokbit nog pigotowan nog Mikpongon. ²³ Bu og surat kitu' nog pinoit diani-

,lan ma' nini og tagu' non Og surat koni tidu sog sosugu'onanan bu bogo-" lalanan sog tanud nog pigilugan niu mama' nami.

Posungu' ini dia sog poktanudanan kitu' nog ain kona' Hudyu dion sog koliwagan bonua nog Antiok, bu sog probinsia nog Siria, bu asta dosop sog probinsia nog Silisia. Monogina ami dianiu. ²⁴ Midongog nami nog ngon dow og gotowanan dion nog dumaanan nami nog minangoy ilan mokpanad dianiu nog boya'an misasow og pikilan niu dun. Og pianad nilan koyon kona' ion gonat dianami. ²⁵ Dadi, migupakat ami bu og piksolobukan nog gupakat nami ma' nini. Mimili' ami nog gotowanan nog podunuton nami dia sog kololaman ta koni nog si lo'

Barnabas ilan ni Paul. ²⁶ Ilan koyon sinugal nilan og kotubu' nilan dia sog ginang nog Kounutan ta nog si Isukristu. ²⁷ Dadi, og pidunut nami koni dianilan si

piksusian nilan kitu'. ³ Dadi, dangan pipanow ilan na, minian ilan pa sog probinsia nog Ponisia, bu sog Samaria, po' inapit nilan pa moguksug sog poktanudanan ditu' pa'ali sog kotabuk nog gotowanan kitu' nog kona' Hudyu dia sog Mikpongon. Dadi, mikpogda'da' tokodoy og glam nilan dion dangan midongog nilan itu'. ⁴ Dangan minatong ilan ditu' sog Jerusalem, tinolima' ilan nog poktanudanan bu og sosugu'onanan asta og bogolalanan sog tanud ditu'. Bu sinuksugan ni lo' Paul ilan ni Barnabas og glam nog miinang nog Mikpongon nog pibian dianilan. ⁵ Tibua, ngon og poktanudanan dion nog sakup ilan nog parasiu. Minindog ilan mangka ilan poktalu', nog sumboy doda' moktuk og gotowanan nog kona' Hudyu bu pogunut sog botad kitu' nog pilatas .dia ni Muses

Dadi, migupakat sosugu'onanan koyon bu kobogolalan sog tanud bog olo ginangon nilan pa'ali sog susian nilan koyon. ⁷ Sintak non, dangan mipayat na og gupakat nilan, minindog si Piter mangka poktalu' nog, "Pigilugan ku, sunan niu nog dini kitu', akon og siniboy nog Mikpongon tidu sog glumpuk ta nog mogustal u nog Gomba'is nog Guksugan dia sog gotowanan nog ain kona' Hudyu bagun da mokodongog bu mokotabuk ilan nog guksugan koni. ⁸ Og Mikpongon, sunan non dialom pikilan nog gotow, bu pitampal non dianita nog tinolima' non na ilan bianan sog kobogoy non kitu' dianilan nog Bolakat non. Ilan si'oy, binogayan non dosop ilan nog gindanan nog ma' nog kobogoy non kitu' dun dianita. ⁹ Po' og Mikpongon, da' non ilan pogbi-gya'oy dianita. Po' sabap sog tud nilan dianon, inugasan non dosop og dusaanan nilan. ¹⁰ Bila ma' nitu', iduma pokpololingiton niu ma og Mikpongon bianan sog kopoktogol niu nog mogunut sog Botad kitu' nog pilatas dia ni Apu' Muses dia sog poktanudanan koyon, saka minsan ita bu asta og mokogulanganan ta, da' ta tanan itu' kunut. ¹¹ Ondi' bosia ma' nitu' po' og tud ta dun, migawon ita tidu sog dusaanan ta po' bianan sog tulung nog Kounutan ta nog si Isus bu ilan si'oy ma' nitu' ".dosop

Dangan miluksad og talu' ni Piter koyon, mitik- ¹² na' og gotowanan koyon bu da' ilan pogonekonek. Bu mikinongog ilan dia ni lo' Barnabas ilan ni Paul po' sinuksug nilan pa'ali sog glam nog ininang nog Mikpongon nog gingyata'anan bu og kosobu'sobu' dia sog gotowanan nog kona' Hudyu bianan dianilan. ¹³ Dangan miluksad guksugan nilan koyon, sinumukli si Jems moktalu' nog, "Pigilugan ku, pokinongog amu pa dianakon. ¹⁴ Komun, inuksugan ni Simun dianita og tolipunan nog kopokpotongow nog Mikpongon nog glolat non dia sog gotowanan kitu' nog kona' Hudyu bianan sog kosiboy non dian-

nog tinumabuk na dia ni Isus og ngalan non si Timuti. Og gina' non og Hudyu. Ion si'oy tinumabuk dosop dia ni Isus. Bu og gama' non og Girik. ² Glam nog poktanudanan sog Listra bu sog Ikonium, pigdongya'an nilan si Timuti. ³ Dadi, kolegan ni Paul, podunuton non si Timuti. Dadi, tinuk ni Paul si Timuti po' glam nog Hudyuanan sog glumibut dion, kisunan nilan nog si Timuti da' poktuk po' og gama' non og gotow Girik. ⁴ Dadi, ginumonat ilan bu miktolopasan ilan sog bonuaanan koyon dion mokpolatas sog poktanudanan nog pigupokatan nog sosugu'onanan koyon bu bogolalanan sog tanud ditu' sog Jerusalem po' bagun nilan itu' unuton. ⁵ Dadi sabap dion, mipagon og kopongandol nog glumpuk nog poktanudanan dia ni Isus bu gondow gondow .pododungag og dakol nilan

Og pitongow dia ni Paul

Dadi si lo' Paul, minian ilan pa sog bonua nog Pri-⁶ gia bu sog Galatia po' pigondi'an ilan nog Bolakat nog Mikpongon mangoy mogustal sog Bata'bata' Asia. ⁷ Dangan minatong ilan sog tigad nog Misia bu Bitinia, mogdayun ilan bosia sog Bitinia saka pigondi'an nilan nosop nog Bolakat ni Isus. ⁸ Dadi, minian ilan tibua sog Misia, mangka ilan usog ditu' sog koliwagan bonua nog Troas. ⁹ Dangan miglogobi ion, ngon og pitongow dia ni Paul bu mitongow non sog kilowkilowan mata og gotow miktidu sog Masadonia pogindog bu mikitabang dianon. Ma' long non dun, "Angoy a pa sog Masadonia bu toban-
goy mu pa ami." ¹⁰ Tubus nitu', miglandan ami mogulikos. Po' miatok nami og ma'ana nog pitongow koyon dianon nog dinondag ami nog Mikpongon mangoy mogustal nog Gomba'is nog Guksugan .ditu' sog Masadonia

Og kotabuk ni Lidya, og gotow Pilipus

Dadi, tidu sog kotulak nami koyon sog koliwa-¹¹ gan bonua nog Troas, mikpologdong ami ditu' sog pulu' nog Samotrasia. Bu dangan miglogondow, miglandan ami sog koliwagan bonua nog Niapolis. ¹² Bu tidu sog Niapolis koyon, tinumukad ami sog koliwagan bonua nog Pilipus. Og Pilipus koyon, og mosolag sog glam nog bonua nog misakup sog Masadonia bu og minuka' mogonong dion og gotow Roma. Dadi, migonongonong ami pa dion podali'-dali'. ¹³ Dangan minatong og Gondow nog Pogulali nog gotow Hudyu, linumiu ami sog koliwagan bonua koyon mangka ami angoy sog baba' tubig po' kisunan nami nog alu'alu' ngon og poglumpukan nog gotow Hudyuanan dion mogyakin. Dadi, dangan minatong ami dion, mikpongingkud ami kobon

. Og bansa Girik koni, kona' nilan botad maktuk †

Judas ilan ni Silas po' ilan og mokpotintu dianiu nog sulat nami koni. ²⁸ Po' og molongas dia sog Bolakat nog Mikpongon bu dianami, nog di' amu ilakad kobogatoy nog po'atan, lumual sog pigondi'an koni moginang dianiu, ²⁹ nog di' amu kuman nog ain pin-
guakil dia sog glodawananan, bu di' amu kuman nog dugu', bu di' amu kuman nog ain milongot. Bu di' amu momabal. Bu omba'is tokodoy nog mogolig amu nog glam nog kohinangan koyon. Dini nami na
".potomanoy og sulat nami koni dianiu Dadi, og gotowanan koyon, mipanow ilan na po-³⁰ sungu' ditu' sog koliwagan bonua nog Antiok. Dangan minatong ilan dion, pilumpuk nilan glam nog poktanudanan dion mangka nilan tulunoy og sulat koyon nog pinoit dianilan. ³¹ Dangan mibasta nog gotowanan og sulat koyon, migda'da' ilan tokodoy bu kipondolo'isogan ilan dun. ³² Si Judas ilan ni Silas, og polomitua ilan dosop. Dadi, modakol og pigustal nilan sog pigilugan sog tanud dion nog boy-
a'an kipondolo'isogan bu mipagon kopongandol nilan dion. ³³ Bu dangan miobonobon ilan na dion, pi-
uli' ilan na nog pigilugan nilan koyon dion sog tanud dunut og popia nilan dianilan. Dadi, ginumonat ilan na. [³⁴ Tibua si Silas, mioleg nog omba-
gak pa ion dion.] ³⁵ Si Paul ilan ni Barnabas, dion ilan pa sog Antiok. Bu ilan bu og dumaanan dion, miksamasama ilan mokpanad bu mogustal sog go-
.towanon nog talu' nog Mikpongon

Miksuoy si Paul ilan ni Barnabas

Dadi, dangan miobon ion, inonggat ni Paul si ³⁶ Barnabas, mangoy tumukow sog pigilugananan nog ain kiustalan nilan nog talu' nog Mikpongon, bog olo na og gidud nog tanud nilan. ³⁷ Si Barnabas, og glegan non mogunut dianilan si Jan Mark. ³⁸ Tibua, sog pikilan ni Paul, ondi' ion molongas podunuton. Po' kobon nilan sog Pampilia, binolong non ilan bu da' na ion pokpodayun tumabang nog ginang nilan koyon. ³⁹ Dadi, si Barnabas ilan ni Paul, piksugian nilan si Jan Mark nog boya'an miksuoy ilan tanan dun. Si Barnabas pidunut non si Jan Mark mangka ilan tulak posungu' sog pulu' nog Siprus. ⁴⁰ Bu si Paul sop, pinili' non nog duma non si Silas. Mangka ilan si'oy gonat, pigyokinan ilan poguna nog pigilugananan nilan koyon dia sog tanud nog binaan sog tulung nog Mikpongon, ipaton ilan da. ⁴¹ Dadi, minian ilan sog probinsiaanan nog Siria bu sog Silisia po' pongimogonan nilan og .kopongandol nog poktanudanan dion

Migunut si Timuti dia ni lo' Paul ilan ni Silas

Bu migdayun ilan sog koliwagan bonua nog 16
Derbi bu asta Listra. Bu ngon og gotow dion

nog kolobusuan koyon mangka non potungoy og
.botisanan nilan

Dangan midopot og tonga' gobi nog solian ni²⁵
Paul ilan ni Silas mogyakin bu mogbobat nog bobat
kitu' nog sanglit nilan dia sog Mikpongon, og du-
maan an nilan sog kolobusuan koyon mikpokinon-
gog.²⁶ Saka gomonsunoy pa, miglinug nog mosikad
tokodoy boya'an mikundu' og pingkudan nog
kolobusuan koyon mangka pogdongan mokpog-
buka' og glam nog pintu'anan nog kolobusuan koy-
on. Bu miunga' glam nog potung nilan bu mik-
pogawa' og balud nog komotanan nilan.²⁷ Mitanud
og polongipat koyon dun. Bu dangan mitongow non
nog mikpogbuka' og pintu'anan nog kolobusuan
koyon, inudut non kalis non mangka bosia ion pok-
sipi mongogotan. Po' balu' non dun, mikpokpolaguy
na og gotowanan koyon.²⁸ Tibua, ginopisan ion ni
Paul nog, "Na' mu lo'aton og glawas mu po' dini ami
".da og glam nami

Dadi, og polongipat koyon dinumondag tumu-²⁹
tud nog sulu' mangka ion gobok sog solod nog
kolobusuan koyon. Dangan minatong ion ditu', min-
inglu'ud sog sungu'an ni Paul ilan ni Silas bu
linukuban.³⁰ Tubus nion, inagak non ilan lumiu
mangka ion poksak dianilan nog, "Sir, olo sumboy
"?og ginangon ku bagun u motabang
Tinumabal ilan nog, "Tud a dia sog Pogbaya' nog³¹
si Isus bagun ka motabang asta og salu baloy mu."

³² Dadi, inustal nilan dianon og talu' nog Mikpongon
asta sog salu baloy non.³³ Tubus nion, og gobi koy-
on, inoit non ilan sog tubig mangka non ugasoy og
gangolanan nilan kitu' nog kopogbombal dianilan.

Bu sog sododu'un koyon, binunyagan ion asta og
salu baloy non.³⁴ Tubus nitu', mangka non ilan pi-
tangoy muli' dia sog baloy non mangka non pa ilan
pokanoy. Bu glam nilan sog baloy koyon, migda'da'
.ilan tokodoy po' tinumud ilan na sog Mikpongon
Dangan miglogondow ion, og kounutananan ni-³⁵

lan kitu', dinondag nilan og sundaluanan nilan man-
goy sog kolobusuan miktalu' nog ma' nini, "Poluas
mu na ilan."³⁶ Dadi, miktalu' og polongipat koyon
dia ni Paul nog, "Og kounutananan kitu', dinondag
nilan na nog ika bu si Silas, poluason amu na. Dadi,
".luas amu na bu popiaon og panow niu

Tibua, tinolu'an ni Paul og sundaluanan koyon³⁷
nog, "Pigbombal nilan ami sog kodokolan nog da'
nilan ami ukumoy poguna mangka nilan pa ami
kolobusuoy. Saka og gotow ami nog sakup nog Ro-
ma. Dadi, pogbunibunion nilan og kopoluas nilan
dianami? Ondi' nododa' ion mogusoy. Suga'id non,
sumboy mangoy ilan dini mangka nilan ami polua-
".soy

Dadi, og talu' ni Paul koyon, inuksugan nog sun-³⁸
daluanan koyon dia sog kounutananan nilan kitu'.

nami mogabitabit nog kolibunanan koyon nog
miglumpuk dion.¹⁴ Ngon sala kotow glibun dion, og
gotow sog Tiatira, ngalan non si Lidya. Ion og
polondagang nog ponopoton kitu' nog ompula og
kobiluan non. Bu polotamuy dosop ion sog Mikpon-
gon. Mikinongog ion dianami, bu binuka' nog
Mikpongon pikilan non bagun tumabuk nog gusta-
lan ni Paul.¹⁵ Dangan tinumabuk ion, binunyagan
ion asta og salu baloy non. Tubus nitu', pibatuk non
ami dia sog baloy nilan. Bu ma' long non dun, "Bila
tinumud amu da dun nog miktantu u tumud dia sog
Kounutan nog si Isus, ditu' amu batuk sog baloy u."
.Dadi, ditu' ami nilan minatuk

Si Paul ilan ni Silas sog kolobusuan

Ngon gondow non, minangoy ami nosop sog¹⁶
poglumpukan nilan mogyakin. Bu ngon og gulipon
dion nog glibun linumumpak dianami. Og glibun
koyon golomatan po' sinongonan ion nog glatdiwa-
ta. Dadi, mikosin og pigonongan non koyon, po'
sabap sog kopongolamat nog glibun koyon.¹⁷ Dadi
og glibun koyon, kobon non moguyukuyuk dianami.
Bu pisikad non talu' non nog, "Og gotowanan koni
og sosoligan nog Pogbaya' nog di' kolobian. Minan-
goy ilan mogustal dianiu nog dalan bagun amu
motabang tidu sog dusaanan niu."¹⁸ Gondow gon-
dow ma' nion notibua og poginangon non. Sintak
non ion, misasow si Paul dun. Sinungu' non og gli-
bun koyon, mangka non tolu'oy og glatdiwata koy-
on nog sinumangon dianon nog, "Sog ngalan ni
Isukristu, dondagon ku ika mawa' dianon!" Dadi,
sog sododu'un koyon minawa' glatdiwata koyon di-
.anon

Tibua, dangan mitongow nog pigonongan non¹⁹
kitu' nog migla'at na og sukatan nilan koyon,
pigoidan nilan si Paul bu si Silas, mangka nilan lulu-
toy ditu' sog tobu'an po' ditu' og kounutananan ni-
lan.²⁰ Mangka ilan poksumbung nog, "Og go-
towan koni og bansa Hudyu. Miksasow ilan dini
sog koliwagan bonua ta koni.²¹ Po' og pikpanad ni-
lan koni nog botad, og sukang sog botad ta, labi na
nog ma' nita og bansa Roma."²² Dadi, og kodokolan
nog gotowanan dion, dinumuma ilan mokpokangit
dia ni lo' Paul ilan ni Silas. Bu sinugu' nog

kounutananan koyon dion nog pomogyangon nilan
og ponopotonanan ni lo' Paul bu di' nilan pogolan-
golangan mogbombal.²³ Tubus nilan pogbombaloy,
kinolobusu nilan. Bu dinondag nog kounutananan
koyon dia sog polongipat nog kolobusuan koyon
nog potubudan non tokodoy ilan mogipat.²⁴ Dangan
midongog non talu' koyon, ditu' non ilan tinagu' sog
ompagon kitu' tokodoy nog dugu, dion sog dialom

Ditu' sog Beria

Dangan miglogobi ion, og pigilugan sog tanud¹⁰ dion, pipangoy nilan si Paul ilan ni Silas ditu' sog koliwagan bonua nog Beria. Dangan minatong ilan ditu', minangoy ilan nosop sog baloy kitu' nog poglumpukan nog bansa Hudyu.¹¹ Og gotow Hudyuanan ditu' sog Beria, di' ilan mama' nog polomotadon nog gotow Tisalonika po' motigdow og pikilan nilan bu ilakad og gloliag nilan tumolima' nog gustalan ni Paul. Bu gondow gondow, moganad ilan nog Kitab po' tontongon nilan bog dinumalan ta' og gustalan ni Paul.¹² Dadi, modakol dianilan og tinumud, og kolibunanan kitu' nog Girik nog .mokokotas nog gotow bu asta og kolokianan Tibua, dangan kisunan nosop nog gotow¹³ Hudyuanan nog ditu' sog Tisalonika, nog si Paul ilan ni Silas migustal nog talu' nog Mikpongon ditu' sog koliwagan bonua nog Beria, linondug nilan nosop ditu' mangka ilan pongakat nog gotowanan dion mangka ilan poksasow dion.¹⁴ Dadi, sog sododu'un koyon, og pigilugan sog tanud, piusog nilan si Paul sog dibaba'. Tibua, si Silas ilan ni Timuti mibagak sog bonua koyon.¹⁵ Og gotowanan kitu' nog migunut dia ni Paul, inoit nilan ion ditu' sog koliwagan bonua nog Atens. Dangan ginumonat og gotowanan koyon nog minatod dia si Paul, mimun si Paul dianilan posungu' ditu' ni lo' Silas ilan ni Timuti nog mogdali' ilan moglondug ditu' non sog Atens

Ditu' sog Atens

Sintak ni Paul mogbagad dianilan dion sog¹⁶ Atens koyon, misasow pikilan non po' mitongow non modakol tokodoy og glodawananan nog diwataan og poktomuyon nilan dion.¹⁷ Dadi, bila dia ion sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu, podolagon non og talu' nog Mikpongon sog Hudyuanan bu sog ain kona' Hudyu nog polotamuy dion. Bu gondow gondow dia ion sog tobu'an pogustal sog gotowanan dion.¹⁸ Bu ngon polopanadanan dion, og pikpanad nilan iningolanan nog Ipikurus bu Estoik. Sinusi nilan si Paul. Miktalun ilan nog, "Olo gidoy og pokule'ule'on non koyon?" Bu og duma nilan miktalun nog, "Intoman ku dun, og pokule'ule'on non koyon pa'ali bayu' dia sog diwata kitu' nog di' ta kosunan." Po' og instal ni Paul koyon dianilan pa'ali dia ni Isus, bu pa'ali sop sog gotow nog motubu' tidu matoy.¹⁹ Dadi, inagak nilan si Paul mangka nilan pitangoy sog poglumpukan nilan kitu' nog ngalan non Eriopagus mangka ilan pokiustal dianon. Long nilan dun, "Moleg ami mokinongog nog bogu gustalan mu koyon nog pigustal nika."²⁰ Po' ngon og gustalan

Dangan midongog nilan nog si Paul ilan ni Silas og sakup nog Roma, kiondokan ilan dun.³⁹ Dadi, minangoy ilan ditu' sog kolobusuan mangka ilan pokiampun dia ni Paul ilan ni Silas mangka nilan pa poluasoy. Tubus nitu', binubut nilan nog mawa' ilan na dion sog koliwagan bonua koyon.⁴⁰ Dadi, dangan linumuas ilan sog kolobusuan koyon, minangoy ilan poguna sog baloy ni Lidya, bu ditu' ilan mikpoglumpak nog pigilugananan nilan sog tanud bu pindolo'isogan nilan pa ilan poguna mangka ilan .si'oy gonat

Ditu' sog Tisalonika

Dadi, minian si Paul ilan ni Silas sog koliwagan bonua nog Ampipolis bu sog koliwagan bonua nog Apolonia mangka ilan pa datong ditu' sog koliwagan bonua nog Tisalonika. Ngon og baloy dion nog poglumpukan nog bansa Hudyu.² Dadi, sinumulod si Paul sog baloy koyon po' ma' nitu' og kiloyaman non. Bu sog solod nog tolu ondow nog Gondow nog Pogulali pokpodolagon dia sog Hudyuanan koyon og talu' dia sog Kitab.³ Instal non dianilan og talu' dia sog Kitab nog sumboy og Kristu mosinsa bu mangka patoy bu sumboy dosop motubu' puli'. "Dadi," ma' long ni Paul dun, "og pogolongon ku koni nog si Isus, ion non ion og Kristu."⁴ Dadi, og duma Hudyuanan tinumud ilan nog gustalan non koyon boya'an nog minampu' ilan dia ni Paul ilan ni Silas. Bu modakol og gotow Girik nog polotamuy dia sog Mikpongon bu og mokokotas .nog kolibunanan nog minampu' dosop dianilan Tibua, ain og gotow Hudyuanan nog da' tud dia⁵ ni Isus, miksi bok ilan dun. Bu pingokatan nilan nog gotowanan nog poloindogindog dia sog tobu'an nog da' lual og ponontongon nilan og sasow, mangka nilan sosowoy og koliwagan bonua koyon. Bu inangoy nilan ponontongoy si Paul ilan ni Silas sog baloy ni Jason po' pitangon nilan bosia sog kodokolan nog gotow.⁶ Tibua, dangan da' nilan kotongow ditu', sokali' ilan mimungot bu og linulut nilan si Jason bu og duma pigilugananan sog tanud. Inoit nilan sog gukum mangka ilan pogekekes nog, "Og gotowanan kitu' nog moguliugan moksasow sog tibuk nog dunya koni, minangoy na dini nita."⁷ Bu koni ni Jason, tinolima' non ilan dia sog baloy non. Mongantu ilan sog po'atan ni Datu' Sisar. Po' talu' nilan nog ngondow lual og datu' nog ngalan non si Isus."⁸ Dangan midongog itu' nog kounutananan nilan bu glam nog gotowanan koyon dion, misusa ilan tokodoy dun.⁹ Dadi, pinionsaan nilan si Jason bu dumaanan non .kitu' mangka nilan poluasoy

mokinongog mokpuli' nion." ³³ Dadi si Paul, ginonatan non ilan dion. ³⁴ Tibua, ngon gotowanan dion nog migunut ilan dia ni Paul mangka ilan tabuk dia ni Isus. Og sala kotow koyon og ngalan non si Diunisius, og gotow kitu' nog miktidu sog glumpuk nog Eriopagus, bu ngon dosop sala kotow glibun nog ngalan non si Damaris, bu og duma gotowanan dosop dion

Ditu' sog Korintu

Tubus nitu', si Paul ginumonatan sog Atens posungu' ditu' sog koliwagan bonua nog Korintu. ² Dangan minatong ion ditu', ngon milumpak non nog gotow Hudyu og ngalan non si Akila og gotow sog probinsia nog Pontus. Si Akila ilan nog kodumanan non nog si Prisila, bogu ilan da tidu ditu' sog Italia po' si Datu' Klaudius, pimugow non og glam nog bansa Hudyu sog koliwagan bonua nog Roma. Dadi si Paul, inangoy non ilan tukowoy. ³ Sabap nog batuk ilan nog polongimung nog tulda, minatuk ion dion nilan bu miksolabuk ilan nog sukatan. ⁴ Bu giap nog Gondow nog Pogulali nog bansa Hudyu, mangoy si Paul sog baloy nog poglumpukan nilan, mokpodolag dia sog Hudyuanan bu dia sog Girikanan nog talu' dia sog Kitab .bagun ilan mokotabuk dia ni Isus Dangan minatong si Silas ilan ni Timuti dion tidu' ⁵ ilan sog Masadonia, tinigbung ni Paul og ginang non sog mogustal bu tumaksi' dia sog Hudyuanan nog si Isus og Kristu. ⁶ Tibua, dangan sinusi nilan si Paul mangka nilan ion ponompola'oy, pinokpugan ni Paul og glogdoy non mangka non ilan tolu'oy nog, "Minsan olo og mogandun diani, di' u na kotoksilan dun. Tidu sog numun kitu', ditu' u na angoy pogustal sog ain og kona' Hudyu." ⁷ Dadi, ginonatan ilan ni Paul dion sog baloy koyon, mangka ion angoy sog sindog nog baloy nog poglumpukan nilan koyon. Og gapu' nog baloy koyon nog inongayan non si Titus Justus. Ion og polotamuy sog Mikpongon, bigya' non, kona' ion og Hudyu. ⁸ Bu si Krispus, og kounutan sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu, bu glam nog salu baloy non tinumabuk dia sog Kounutan nog si Isus. Bu modakol pa nog gotow Korintu nog mikodongog nog gustalan ni Paul koyon nog tinumabuk ilan dosop mangka ilan .pokpobunyang

Ngon gobi non, og Pogbaya' mikpotongow di- ⁹ anon. Bu dia sog kilowkilowan mata, miktalu' og Pogbaya' dianon nog, "Paul, na' a mondok bu na' a motonop mogustal ¹⁰ po' dia u da nika. Dadi, da'idun og mokopongula'at bu og mokoka'id dianika. Po' modakol og pigotowan ku sog bonua koni." ¹¹ Dadi,

mu nog kosobu'sobu'. Dadi, kolegan nami dun mosabut nami." ²¹ (Po' glam nog timonua dion bu asta bogu donggu'anan koyon dion, da' lual poginangon nilan, og mokinongog bu mogagi nog bogu (.gustalan koyon

Dadi, minindog si Paul dion sog titonga' nog ²² piglumpukan nilan koyon, mangka ion poktolipun moktalu' dianilan. "Amu gotow Atens, kisunan ku nog polotamuy amu. Minsan olo og ginangon niu, ondi' niu koliusan tumamuy og diwataanan. ²³ Po' minsan ain u angoy dini, motongow u og dakol nog poktomuyan niu. Bu mitongow u tanan og pomolasan niu nog sinulatan nog ma' nini, 'Koni og poktomuyan nog diwata nog di' kosunan.' Dadi," ma' long ni Paul dun dianilan, "og Diwata koyon nog di' niu kosunan, numun kitu' posunon ku diani. ²⁴ Og Diwata koyon nog posunon ku diani, ion non ion og mikpongon nog pigloban nog glangit bu og glupa'an. Ion Pogbaya' sog glangit bu glupa'an. Bu ion di' mogonong sog poktomuyan nog sagya inimumug nog gotow. ²⁵ Bu ondi' mongangad nog tabang nog gotow dianon po' ion, da' kulang non. Bu ion tanan og migbogoy nog kotubu', bu og ginawa, bu asta og glam nog miongon. ²⁶ Bu inimumug non sala kotow og pu'unan nog glam nog gotowanan mangka non ponongoy sog tibuk nog glupa'an. Bu binogayan non ilan nog tang nilan bu og goktob nog pogonongan nilan. ²⁷ Sa'an ininang non ma' nitu', po' bagun nilan bosia ion ponontongon. Po' bila ponontongon nilan ion, motongow nilan da ion po' di' da ion molayu' dia sog monala kotow dianita. ²⁸ Ma' long pa nog dumaanan niu dun, 'Sa'an miongon ita bu mitubu' ita, bu mokopoglilow ita, po' sabap dianon.' Bu ma' long nog dumaanan niu kitu' nog mokokoto mogukpatukpat nog ponolu'on non, 'Ita koni og gombata'anan doda' nog Mikpongon.' ²⁹ Dadi," long ni Paul dun, "bila ma' nitu' nog ita og gombata'anan noma nog Mikpongon, sumboy di' ita momikil nog og Diwata ombantuk mama' nog bulawan, otawaka solapi', otawaka og batu, bianan sog sagya kotoan nog gotow. ³⁰ Bu kobon nitu', og Mikpongon, pitiang non og gotow moginang nog ma' nion koyon, po' sobu' ilan pa. Tibua, numun koni, og glam nog gotow sog dunya koni, dinondag non lumota' moginang nog dusa. ³¹ Po' ngon da gondow nog sinimpan non, nog glam nog gotow ukumon non, bu modulus og koukuman non dun bianan sog gotow kitu' nog tinondu' non mukum dun. Pitantu non sog glam nog gotowanan bianan sog kopotubu' non dianon tidu' .matoy

Dadi, dangan midongog nilan talu' ni Paul koyon ³² nog og gotow motubu' tidu matoy, pigwanwan ion nog duma gotowanan dion. Tibua, og duma gotowanan dion miktalu' dianon nog, "Moleg ami pa

non bu ompantas og sabut non sog Kitab. ²⁵ Ion kipunadan na pa'ali sog Dalan nog Mikpongon tumabang dia sog gotowanan. Bu landu' kotes non mogustal dun. Og kopokpanad non mologdong pa'ali dia ni Isus, tibua, og sunan non og pa'ali da dia sog kopomunyag ni Jan. ²⁶ Da' ion pogalalang mogustal sog gotowanan dia sog baloy nog poglumpukan nog bansa Hudyu. Tibua, dangan midongog ni Akila ilan ni Prisila og gustalan non kitu', inonggat nilan ion ditu' sog baloy nilan mangka nilan dungagoy mogustal dianon ain kulang nog gustalan non kitu' nog pa'ali dia sog Dalan nog .Mikpongon tumabang dia sog gotowanan Tubus nitu', dangan mipikil ni Apolos mangoy ²⁷ ditu' sog Akaya, og pigilugananan sog tanud dion sog Epibus, mindolo'isog ilan dianon bu mikpoit ilan nog sulat posungu' sog gla'ayatanan ni Isus ditu' .sog Akaya bagun nilan da toloma'on si Apolos Dadi, dangan minatong ion ditu', mosolag tabang non dia sog ain tinumabuk na dia ni Isus bianan sog tulung nog Mikpongon. ²⁸ Po' da' pokantu dianon moginustaloy og Hudyuanan dia sog kodokolan nog gotow po' pitantu non dianilan bianan sog talu' dia .sog Kitab nog si Isus, ion og Kristu

Si Paul ditu' sog Epibus

Kobon ni Apolos sog Korintu, si Paul minan- **19**
goy sog Epibus. Ditu' ion minian sog bukid
nog Prigia. Dangan minatong ion ditu', miktongow
ilan nog gla'ayatanan ni Isus. ² Dadi, sinakan non
ilan nog, "Sog kotabuk niu dia ni Isus, tinosopan
"?amu ta' nog Bolakat nog Mikpongon
Tinumabal ilan nog, "Onda' ma. Da' ami sibon
pokodongog nog ngon og Bolakat nog Mikpongon
".nog ma' nion
Dadi, sinakan ilan nosop ni Paul nog, "Olo og ³
"?bayu'bayu' nog kobunyag dianiu
Tinumabal ilan nog, "Mama' da nog kopomunyag
".ni Jan
Dadi, tinolu'an ilan ni Paul nog, "Si Jan, mimun- ⁴
yag ion nog gotow nog ain og miglila' nog dusaanan
non. Bu dunut pimolian non og gotowanan nog
sumboy tumud ilan dia sog tumondug kitu' dianon
nog ion non ion si Isus." ⁵ Dadi, dangan midongog
nilan ma' nion koyon, mikpobunyag ilan mokpuli'
dia sog ngalan nog Kounutan nog si Isus. ⁶ Dangan
dinoponan ilan ni Paul, miglandan ilan tosopan nog
Bolakat nog Mikpongon mangka ilan poktalun' nog
ponolu'on kitu' nog da' nilan sibon konadoy. Bu
mimitua ilan. ⁷ Og dakol nilan dion, sopulu' ilan bu
.dua' kotow
Tubus nion, sinumolod si Paul ditu' sog baloy nog ⁸
poglumpukan nog bansa Hudyu. Mokosog ion mo-

si Paul midopot pa soton bu moginonga' mokpanad
.nog talu' nog Mikpongon dion
Dangan inimung nog gotow Roma si Galio mog- ¹²
logubernador sog Akaya, ngon Hudyuanan dion
nog migupakat mantu dia ni Paul. Dadi, inukpa'an
nilan ion mangka nilan pitangoy sog gukum. ¹³ Og
sumbungan nilan nog, "Og gotow koni, piktogol non
og gotowanan moktamuy sog Mikpongon nog og
".kopoktamuy kitu' ondi' mosu'at sog botad nami
Dadi, pinipini ni Paul tumabal, miktalu' si Galio ¹⁴
dia sog Hudyuanan koyon nog, "Somo' og gotow
koni togo sala' sog gubernu otawaka molaton ion
nog gotow, sumboy u doda' mokinongog dianiu.
¹⁵ Tibua, bila ma' nitu' og sumbungan niu nog pa'ali
da sog ponolu'on niu, bu sog botad niu, bu og
ngalan nog gotow nog mama' niu, amu na bu amu
koto dun. Kona' u og gukum sog ma' nion koyon."
¹⁶ Mangka non bugowoy ilan dion. ¹⁷ Dadi, sokali'
ilan mimungot dia ni Sostenes, og kounutan kitu'
sog baloy nog poglumpukan nog Hudyu. Pigdanog
nilan dion sog sungu'an nog gukum koyon. Tibua,
.pitiang ni Galio og ginang nilan koyon

Og kopokpuli' nilan sog Antiok

Dangan miobonobon na si Paul mognongong ¹⁸
dion sog Korintu, mimuhun ion sog pigilugananan
sog tanud mokpuli' ion ditu' sog Siria. Dadi, mi-
panow ilan posungu' ditu' sog Sinkuria. Og dunut
non si Akila ilan ni Prisila. Minian ilan pa sog
Sinkuria po' miktukung pa si Paul ditu'. Po' ma' nitu'
og tanda' nog ngon sapa non sog Mikpongon,
¹⁹ mangka ilan pa tulak posungu' sog Epibus. Dan-
gan minatong ilan ditu', ginonatan na ni Paul si Aki-
la ilan ni Prisila dion, mangka na ion angoy sog
baloy kitu' nog poglumpukan nog Hudyuanan. Po'
podolagon non dianilan og talu' dia sog Kitab. ²⁰ Bu
inonggat nilan pa ion bosia nog dion pa ion nilan so-
lianlian. Tibua, migbolibad si Paul. ²¹ Suga'id non,
mangka si'oy ion tulak, miktalu' ion dianilan nog,
"Bila glegan da nog Mikpongon, mokpuli' u da dini
niu." Mangka na ion tulak tidu dion sog Epibus.
²² Dangan dinumonggu' ilan ditu' sog Sisaria, tinu-
mukad ion sog Jerusalem bu monogina ion sog pok-
tanudanan ditu'. Tidu ion ditu', mangka pa ion pog-
landan ditu' sog Antiok. ²³ Sintak non mognong-
gonong dion, ginumonatan ion mangka poguliugan
sog probinsia nog Galatia bu sog Prigia po' pongi-
.mogonan non og gla'ayatanan ni Isus

Si Apolos minangoy sog Epibus bu sog Korintu

Ngon og gotow Hudyu og ngalan non si Apolos. ²⁴
Minangoy ion ditu' sog Epibus. Ion og gotow Alek-
sandria. Bu moto ion mokpa'atpa'at nog gustalan

ma pulu' ngibu sog sin nilan. ²⁰ Sabap sog ma' nion koyon, migdungag kokosog ompulonag dia sog gotowanan og talu' nog Mikpongon. Bu pododungag .kodakol og tinumabuk dia ni Isus

Og sasow sog Epikus

Tubus nion, mipikil ni Paul nog mangoy ion ditu' ²¹ sog Jerusalem, tibua, ditu' ion bian sog Masadonia bu sog Akaya. Og talu' non dun, tidu ion sog Jerusalem sumboy mangoy ion ditu' sog Roma. ²² Dadi, piuna non ditu' sog Masadonia og dua' kotow kitu' nog tinumabang dianon nog si lo' Timuti ilan ni Erastus. Po' migonongonong pa ion solian .sog Bata'bata' Asia

Sintak non ion, ngon og sasow sog Epikus pa'ali ²³ sog Dalan nog gotow tumabuk dia sog Mikpongon.

²⁴ Po' ngon og gotow dion nog ngalan non si Dimitrius, og polonuang nog solapi'. Polongimung ion nog glodawananan nog baloy nog poktomuyan nilan sog diwata nilan nog ngalan non si Artimisa.

Sabap sog ginang non koyon, mikosin og gotowanan non dun. ²⁵ Dadi, pilumpuk non og glam nilan bu og duma nog batuk ilan nog sukatan mangka ion poktalun' dianilan nog, "Kisunan niu nog sa'an mikosin ita sabap sog poginangon ta koni. ²⁶ Bu kisunan niu dosop nog sabap sog ginang ni Paul koyon, modakol og gotow og mioit non dini sog Epikus bu asta sog Bata'bata' Asia. Og talu' non dun, og diwataanan dow koyon nog ginimung nog komot nog gotow, kona' dow ion og tantu Diwata.

²⁷ Dadi, gomonsunoy kona' tibua og gusaha ta og mogla'at bu kotolu'an nog molaton, suga'id non, asta og poktomuyan nog diwata ta kitu' nog si Artimisa, mimung nog da' na potugyuan dun. Bu gomonsunoy sop asta og diwata ta nog si Artimisa nog ion og piktamuy nog gotowanan dini sog Bata'bata' Asia koni, bu asta sog gliwag nog dunya koni, ".pogulabulaban og kotas non

Dadi, dangan midongog nilan talu' non koyon, ²⁸ linolingitan ilan tokodoy mangka ilan poglogapis. Bu ma' long nilan dun, "Motas si Artimisa og diwata nog gotow Epikus!" ²⁹ Dadi, misasow og gliwag nog Epikus koyon. Bu minggobok gotowanan ditu' sog poglumpukan nog gotow Epikusanan koyon. Bu si Gayus ilan ni Aristarkus, og duma ni Paul kitu' nog tidu sog Masadonia, inukpa'an nilan mangka nilan pitangoy ditu' sog poglumpukan nilan koyon. ³⁰ Ongoyon bosia ni Paul tolu'oy sog gotowanan koyon, tibua, pigondi'an ion nog gla'ayatanan ni Isus dion.

³¹ Bu ngon og glokoleanan ni Paul dion sog Bata'bata' Asia koyon nog togo golal. Mimun ilan, nog di' tokodoy ion mangoy sog glumpuk nog gotowanan koyon. ³² Dadi, og kodokolan nog gotowanan dion

gustal bu mokpodolag dianilan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon laga' nog tolu bulan. ⁹ Tibua, og duma gotowanan dion, pitogas nilan og pikilan nilan bu ompok ilan nododa' tumud dun nog boy-a'an pinompola' nilan tanan sog kodokolan og Dalan nog Mikpongon tumabang dia sog gotowanan. Dadi, minawa' dion si Paul bu asta og gla'ayatanan ni Isus. Sokali' ilan minangoy sog giskuelaan nog polopanad kitu' nog ngalan non si Tiranus. Bu gondow gondow si Paul mogustal dion ¹⁰ asta midopot dua' ton boya'an nog mikodongog nog talu' nog Pogbaya' og glam nog Hudyuanan bu asta og Girikanan nog migonong dion sog Bata'bata' Asia koyon

Og gombata'anan ni Eskiba

Bu modakol og gininang nog Mikpongon nog ¹¹ kosobu'sobu' nog pibian dia ni Paul. ¹² Po' minsan sagya og munsala otawaka ponopoton motokmo' dia ni Paul, mangka botangoy dia sog di' mokodag, kuli'an mogdayun og mosakit non. Bu ain og sinumangon kitu' nog glatdiwata dia sog gotowanan, .mokpogawa' ilan

Ngon Hudyuanan dion mogdundaan momugow ¹³ nog glatdiwataanan. Sinulayan nilan gumamit og ngalan nog Kounutan nog si Isus. Og talu' nilan dun ma' nini, "Sog ngalan ni Isus nog pigustal ni Paul, dondagon ku ika mawa'." ¹⁴ Dadi, ngon pitu kotow kolokian dion, og gombata'anan ni Eskiba. Og Eskiba koni og gotow Hudyu bu ion og motas nog bolian nilan. Og gombata'anan non si'oy, miginang ilan dosop nog ma' nion koyon. Dadi, dangan ginamit nilan og dua'a nilan koyon, ¹⁵ og glatdiwata nog sinumangon dia sog gotow koyon, tinabal non ilan nog ma' nini, "Si Isus kosunan ku. Bu kosunan ku dosop pa'ali dia ni Paul. Tibua amu, sima amu buan gidoy?" ¹⁶ Mangka og gotow kitu' nog sinongonan nog glatdiwata, linoksu non og pitu kotow koyon bu da' non na ilan pogolangolangoy mogdanog nog boy-a'an kilobasan ilan tanan bu mikpogangol ilan. Da-di, mikpongobok ilan tidu sog baloy koyon

Dangan ion midongog sog Epikus koyon, og ¹⁷ glam nog gotowanan dion, Hudyu bu kona' Hudyu, kiondokan ilan tokodoy dun. Bu og ngalan nog Kounutan nog si Isus pigodaban tokodoy. ¹⁸ Bu modakol og tinumabuk dia ni Isus. Bu minangoy ilan dia sog sungu'an nog kodokolan nog gotowanan moksobonal nog og kohinangan nilan kitu', di' pia. ¹⁹ Bu modakol sop polonggaid bu ain og togo koto'uan nog pinitang nilan og gaidanan nilan bu og libruanan nilan nog pinulatan nog dua'a mangka nilan topukoy bu doksuloy sog kodokolan nog gotow. Og golaga' nog gaidanan nilan koyon, li-

pogbagad ditu' sog Troas. ⁶ Bu ami sop, dangan midoksu' tibua og kologya'an kitu' nog iningolanan Kologya'an nog Pan Nog Da' Potulinoy, tinumulak ami tidu dion sog koliwagan bonua nog Pilipus. Lima ondow golot non, mikodonggu' ami ditu' sog Troas. Bu miglumpak ami dion nog dumaanan nami .kitu' bu pitu gobi ami pa mogonongonong dion

Pigyokinan ni Paul si Eutikus

Dangan minatong gobi nog Sobadu, miglumpuk ⁷ ami kuman nog Globungan ni Isus bu miksogobian si Paul mogustal po' mogboloma' gumonat na ion. ⁸ Bu modakol og sulu'anan ditu' sog dugu kitu' nog kotolu lingkak nog baloy koyon nog piglumpukan nami. ⁹ Bu ngon og glitow dion ngalan non si Eutikus. Dia ion pogingkud sog bintana' mokinongog nog gustalan ni Paul nog asta tonga' gobi ondi' pa modoksu'. Sintak non ion mokinongog, miktongu' asta mikotulug. Dadi, milabu' ion sog sobola'. Dangan inangoy nilan bosia buato, mitongow nilan nog minatoy na. ¹⁰ Dadi, minonog si Paul, mangka non uklomoy mangka ion poktalul' dianilan nog, "Na' amu mosusa dun po' totubu' pa ion!" ¹¹ Dadi, migdangan si Paul mokpuli' bu mangka ilan poglobungan nog Globungan ni Isus mangka ilan pa kan. Bu mikpayat og bitan nog gotowanan koyon asta midopot sog dali'ondow, mangka na ion gonat. ¹² Bu og glitow kitu' nog milabu', inoit nilan da muli' .nog totubu'. Bu da' ilan na kosusa dun

Tidu ilan sog Troas, minangoy ilan ditu' sog Militus

Dadi, miguna ami dia ni Paul. Sinumakoy ami ¹³ sog pologata mangka ami tulak posungu' ditu' sog Asos. Og posadan nami ni Paul, ditu' ami poglumpak sog Asos. Po' ion moglupa' tibua. ¹⁴ Dangan linumpak non ami ditu' sog Asos, sinumakoy ion sog pologata nami mangka ami poglandan ditu' sog koliwagan bonua nog Mitileni. ¹⁵ Dangan ion miglen gondow, tinumulak ami nosop posungu' sog pulu' nog Kius mangka nami lobu'oy og sinipit nami dion. Tubus nitu', migboloma' nosop ion, migdayun ami sog pulu' nog Samus, bu ditu' ami dinumonggu'. Miglen gondow ion mangka ami pa datong sog Militus. ¹⁶ Po' og kolegan ni Paul dun, di' ami na mapit sog Epikus po' bagun ami da di' mobon sog bonua nog Bata'bata' Asia. Po' motopol na ion matong sog Jerusalem sog di' pa matong og timpu nog .kologya'an kitu' nog iningolanan og Pentikos Dadi, dangan minatong ami sog Militus, tinugun ¹⁷ ni Paul og kobogolalan sog tanud ditu' sog Epikus. ¹⁸ Dangan minatong ilan dion, miktalu' si Paul dianilan. Ma' long non dun, "Kosunan niu na og polomo-

sog poglumpukan nilan koyon, da' nilan kosunoy bog olo og piglumpukan nilan koyon, po' diadia dianilan miglogapis na. ³³ Dadi, og Hudyuanan koyon dion, dinondag nilan si Aleksander mangoy sog sungu'an nog gotowanan koyon mangka pononggi' nog lumota' ilan mokuleke' po' pomolian non bosia ilan. ³⁴ Tibua, dangan kinilolaan nilan ion nog ion og Hudyu, miglongag ilan mokpogekes laga' nog dua' oras. Og sompotan nog geke nilan koyon mama' ni- "ni, "Motas si Artimisa og diwata nog gotow Epikus Sintak nog ma' nion koyon, og ginuokilan kitu' ³⁵ mokpa'at dion sog bonua koyon, pimang non ilan mokoleke' mangka ion poktalul' dianilan nog, "Glam nog gotowanan, kisunan nilan nog ita koni dini sog Epikus, ita og mogipat sog poktomuyan nog diwata ta nog motas, nog ion non ion si Artimisa. Bu ipaton ta dosop og batu non kitu' nog mosigda nog midogdag tidu sog glangit. ³⁶ Dadi, sabap nog motud og poktolu'on ku koni dianiu, sumboy lumota' amu na mokoleke' bu na' amu mondodali' moginang nog molaton. ³⁷ Og dua' kotow koyon nog pinitang niu dini, da' ilan ponakow dia sog baloy nog poktomuyan ta, bu da' nilan dosop pogloka'loka'oy og diwata ta! ³⁸ Tibua, bila si Dimitrius bu og dumaanan non koyon, moleg ilan mogdang, ngon da og gukum bu og polongukum. Bu ditu' ilan sumboy posadoy. ³⁹ Bu bila ngon pa lumual glegan niu, sumboy pogupokatan pa poguna. ⁴⁰ Po' og gininang ta numun kitu', gomonsunoy motaksil ita nog ita og migimung nog sasow koni. Bu bila ma' nitu', komotudan ita bu da'idun tabal ta dun." ⁴¹ Dadi, dangan miluksad talu' non koyon, piuli' non gotowanan koyon.

Ditu' sog Masadonia bu sog Grisias

Dadi, dangan milota' na og sasow koyon, **20** pilumpuk ni Paul og gla'ayatanan ni Isus mangka non ilan pondolo'isogoy. Midoksu' ion, mangka na ion pomuhun dianilan, bu gonat posungu' sog Masadonia. ² Kibianan non mogustal og bonuaanan koyon dion boya'an nog kipondolo'isogon ilan dun. Tubus nion, minatong si Paul sog bonua nog Grisias. ³ Dion ion migonong asta midopot tolu bulan. Pinipini non tumulak posungu' sog Siria, kisunan non nog poksipian ion munu' nog duma Hudyuanan. Dadi, mipikil non nog mokpuli' ion mi-an sog Masadonia. ⁴ Inunutan ion ni lo' Sopater, og bata' ni Pirus tidu sog bonua nog Beria. Tubus nitu', si Aristarkus bu si Sigundus, tidu ilan sog bonua nog Tisalonika, bu si Gayus tidu sog bonua nog Derbi, bu si Tikikus ilan ni Toropimus tidu ilan sog Bata'bata' Asia, bu si Timuti si'oy dion dosop. ⁵ Dadi, glam nilan koyon, miguna ilan dianami mangka ilan

goyon dia sog ain midulus. ³³ Kobon ku dini niu, da' u kima nog pilak niu otawaka ponopotonanan niu. ³⁴ Po' kisunan niu nog akon migusaha u bagun ku kopono'uban og glam nog kulang u asta og du-maanan ku. ³⁵ Sa'an miginang u ma' nion, po' pitongow u diani, nog bianan sog ma' nion koyon nog koponamal moginang, sumboy mokotabang ita dia sog gotow kitu' nog ain di' mokoba'ug. Di' ta poksolingawan og talu' nog Kounutan ta nog si Isus nog, 'Labi pa og popia sog ain gotow kitu' nog mikobogoy, dia sog gotow kitu' nog mikotabuk nog .".bogoy Dadi, dangan miluksad talu' non koyon dianilan, ³⁶ mikponginglu'ud glam nilan, mangka ion pogyakin ³⁷ dunut mikpoguakol ilan mangka nilan kokopoy si Paul, mangka nilan olokoy. ³⁸ Po' misusa ilan nog talu' non kitu' nog di' nilan na ion motongow puli'. Bu migunut ilan pa asta sog sinokayan nami kitu' .nog pologata

Si Paul posungu' na sog Jerusalem

Dadi, miksuoy ami nilan dion. Pituludan nami og galu' posungu' sog pulu' nog Kos. Migboloma' ion, midopot nami og pulu' nog Rodis. Bu tidu dion, mikodopot ami sog koliwagan bonua nog Patara. ² Minatong ami dion, minontong ami nog len sokayan nog posungu' sog probinsia nog Ponisia. Dangan mikotongow ami nog sokayan, migdayun ami sumakoy ditu' mangka ami tulak. ³ Sintak nami lumayag, mipanta' nami og pulu' nog Siprus bu pilintuan nami og kobian nami dion posungu' sog Tair, nog og koliwagan bonua kitu' nog sakup sog Ponisia. Dangan minatong ami dion, dinumonggu' ami po' inawas nilan og glulan nilan. ⁴ Bu mikotongow ami nog gla'ayatanan ni Isus dion. Dadi, ditu' ami nilan migbotukan laga' nog pitu gobi. Kobon nami dion nilan, bianan sog Bolakat nog Mikpongon, tinolu'an nilan si Paul nog di' na ion bosia mangoy ditu' sog Jerusalem. ⁵ Dangan midopot og sosa' nilan kitu' nog moglandan na og pologata koyon, og glam nog gla'ayatanan ni Isus dion, glibun laki, bata' mogulang, inunutan nilan ami sog pontad. Mangka ami si'oy nilan poksuoy, minginglu'ud ami poguna mogyakin. ⁶ Dangan miksuoy ami na nilan, minuli' ilan na. Bu ami sop, sinumakoy ami na puli' .sog pologata koyon

Tidu dion sog Tair, minapit ami sog Tolemis. ⁷

Dangan miglumpak ami nog pigilugananan sog tanud ditu', mitulug ami pa ditu' nilan laga' sogobi.

⁸ Dangan migboloma' ion, minangoy ami ditu' sog Sisaria. Minatong ami ditu', minguli'an ami ditu' ni lo' Pilip, og miguliugan kitu' mogustal nog Gomba'is nog Guksugan. Bu ion og sala kotow sog pitu

tadon ku kobon ku dini niu, tidu pa sog kodatong u sog bonua nog Bata'bata' Asia koni. ¹⁹ Ombaba' bolotabat u diani kobon ku moginang nog ginang nog binogoy nog Kounutan ta nog si Isus dianakon. Sabap nog akon og sosoligan u ni Isus, ininang u og ginang koni dunut og glua' u kobal nog sinsaan ku nog kopoksipi nog duma Hudyanan munu' dianakon. ²⁰ Kisunan niu dosop nog onda' u pogalangalang moktal' diani sog ain kolongasan niu kitu', bu pikponadan ku amu dia sog kodokolan nog gotow, bu miktolopasan u dia sog baloyanan niu. ²¹ Pimolian ku og gotow Hudyu bu asta kona' og Hudyu, nog sumboy sungu'on nilan og Mikpongon bianan sog kopoglila' nilan nog dusaanan nilan mangka ilan tabuk dia sog Kounutan ta nog si Isus. ²² Dadi, sabap sog kopokokunut u nog dondagan nog Bolakat nog Mikpongon, mangoy u na sog Jerusalem. Bu di' u kosunan bog olo matong dianakon ditu'. ²³ Tibua, sog glam nog bonuaanan nog kiongayan ku, pinosun nog Bolakat nog Mikpongon dianakon bog olo og kobianbianan ku. Kolobusuon u bu kologonan u. ²⁴ Tibua, otason ku na minsan olo matong dianakon, minsan si'oy matoy u, asal pa modoksu' ginang koni nog binogoy nog Kounutan ta nog si Isus dianakon. Og ginang koni nog dinondag non dianakon, og monaksi' nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali sog tulung nog Mikpongon dia .sog gotowanan

Midopot u na og glam niu pogustaloy nog pa'ali" ²⁵ sog pigdotu'an nog Mikpongon. Bu kosunan ku nog posungu' niu na akon di' motongow puli'. ²⁶ Dadi, numun kitu', tolu'on ku diani nog bila ngon gomonsunoy og gotow dini niu nog da' pa kotabang sog dusaanan non, kona' na og sala' dianakon. ²⁷ Po' da' u da bosia pogolangolangoy mogustal og glam nog glegan nog Mikpongon dia sog gotowanan. ²⁸ Dadi, potubudoy niu tokodoy og polomotadon niu, bu ain og pigotowan nog Mikpongon kitu' nog inu-akil nog Bolakat nog Mikpongon dia sog gokbitan niu. Po' amu og polongipat nog pigotowan nog Mikpongon. Po' ilan koyon, misaluy ilan na nog dugu' nog Bata' non. ²⁹ Bu kosunan ku, bila da' u na dini niu, tua'an amu mongula'at nog gotowanan kitu' nog da'idun og glolat non. ³⁰ Bu kosunan ku dosop, nog sog gunanunan koyon, ngon dumaanan niu nog mogustal ilan nog gloput bagun nilan mokaum ain og gla'ayatanan ni Isus. ³¹ Dadi, pokpotubud amu tokodoy. Bu na' niu poksolingawan nog tolu ton nog da' u poglota' mogustal diani gobi .gondow dunut og glua' u

Dadi sog numun kitu', uokilon ku amu sog gi-" ³² patan nog Mikpongon bu sog gustalan nog pa'ali sog tulung non nog mokopongimagon diani, bu bianan ditu' kobohogi'an amu nog pusaka' nog bo-

gombata'anan nilan, bu di' na dow unuton og botad nog Hudyu. ²² Dadi, olo ma og pondayan ta dun? Po' di' sog ondi', modongog nilan nododa' nog ika, minatong a na dini sog Jerusalem. ²³ Og pondayan ta dun ma' nini. Unut mu tokodoy ain og tolu'on nami koni dianika. Ngon pat kotow kolokian dini nog sinumapa ilan na sog Mikpongon. ²⁴ Unutoy mu ilan bu ampu' a moginang nog botad ta kitu' nog kopoglonu' nog glawas bu boyadoy mu og gastu nilan dun bagun ilan mokopoktukung. Po' bila ma' nitu' og ginangon mu, motampal dia sog glam nog gotowanan nog di' a da komotudan nog poktolu'on nilan koyon dianika. Suga'id non, miunut mu tanan og Botad kitu' nog pilatas dia ni Apu' Muses. ²⁵ Pa'ali sop sog gotowanan kitu' nog kona' Hudyu nog tinumabuk ilan na dia sog Kounutan nog si Isus, pinoitan nami na ilan nog sulat nog pigupokatan nami pa'ali dianilan nog sumboy di' ilan kuman nog ain ponganon kitu' nog pinguakil dia sog glodawananan, bu di' ilan kuman nog dugu' otawaka ".ain linongot. Bu di' ilan momabal Migboloma' ion, inoit ni Paul og pat kotow koy- ²⁶ on, mangka non inangoy dianilan og botad nog Hudyuonan kitu' nog moglonu' ilan nog glawas nilan. Mangka ion solod sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon po' ongoyon non tolu'oy dia sog boliananan kitu' bog nanu pa kolibuas og ginang nilan koyon mangka non si'oy kopomolasoy og mon-ala kotow dianilan

Inukpa'an si Paul

Bu dangan dali' na datong og kopitu ondow nog ²⁷ ginang nilan koyon, ngon Hudyuonan nog tidu sog Bata'bata' Asia, mitongow nilan si Paul sog Baloy nog Poktomuyan koyon. Dadi, piktungian nilan og gotowanan mangka nilan gonggutoy si Paul, ²⁸ bu mikpogekes ilan nog ma' nini, "Amu og gotow Israe-lanan, tobangoy niu ami! Koni na og gotow kitu' nog mikpanad sog ainain nog bonua nog tompola' dia sog bansa ta bu sog Botad ta nog pilatas kitu' ni Apu' Muses, bu asta sog Baloy nog Poktomuyan ta koni. Bu kona' tibua nitu' og gininang non. Inoit non pa sumolod sog Poktomuyan ta koni og gotow nog kona' Hudyu, boya'an nog Poktomuyan ta koni nog mosigda miglomu' tanan dun." ²⁹ (Po' sibon nilan motongow si Tropimus, og gotow Epibus kitu' nog migunut dia ni Paul ditu' sog Jerusalem. Dadi, balu' nilan dun, inoit ni Paul ion sumolod sog Pokto-
(.muyan nilan koyon
Dadi, misasow og glam nog gotowanan koyon ³⁰ sog tibuk nog Jerusalem koyon, bu diadia ilan mikpoktidu mokpongobok posungu' ditu' ni Paul mangka nilan ion guyudoy lumiu sog Poktomuyan

kotow kitu' nog pinili' po' tumabang ilan dia sog so-sugu'onanan. ⁹ Bu ngon gombata' ni Pilip pat kotow nog lunsan kodologaanan nog glam nilan polomom-latas nog talu' nog Mikpongon Sintak nami mogonongonong dion, ngon mina- ¹⁰ tong dion nog polomitua nog tidu ditu' sog Judia, og ngalan non si Agabus. ¹¹ Mikpolani ion dianami mangka non olapoy og kandit ni Paul mangka non boludoy og botis non bu og komot non, mangka pok-talu' dia ni Paul nog, "Ma' nini og talu' nog tidu sog Bolakat nog Mikpongon. Og gapu' nog kandit koni boludon dosop ma' nini nog Hudyuonan ditu' sog Jerusalem mangka ion uokiloy dia sog gotowanan ".nog kona' Hudyu

Dangan midongog nami og talu' non koyon, ¹² glam nami dion, pingoni nami bosia dia ni Paul nog di' na ion tokodoy mangoy ditu' sog Jerusalem. ¹³ Tibua, tinabal non ami, "Na' amu moksogow po' pongingloyu'an u dun. Po' akon, misimpan u na nog kona' tibua boludon, minsan si'oy matoy u ditu' sog Jerusalem, bila sabap sog kopongandol u dia sog Kounutan ta nog si Isus." ¹⁴ Dangan kisunan nami nog di' nododa' ion kopogondi'an ompanow, da' nami na togoloy mogondi', suga'id non, miktalun' ami nog, "Og glegan na nog Mikpongon og motuman di-".anon

Tubus nitu', miobonobon ami dion. Migulikos ¹⁵ ami po' tumukad ami ditu' sog Jerusalem. ¹⁶ Og duma gla'ayatanan ni Isus tidu sog Sisaria, inunutan nilan ami mangoy sog baloy ni Nason po' ditu' nilan ami pobotukoy. Og Nason koni og gotow Siprus kitu' nog miobon na moktanud dia ni Isus

Si Paul minatong na sog Jerusalem

Dangan minatong ami ditu' sog Jerusalem, og ¹⁷ pigilugananan sog tanud, pigdodial nilan ami. ¹⁸ Bu miglogondow ion, migunut ami dia ni Paul mangoy ditu' ni Jems. Og glam nog kobogolalan sog tanud, miglumpuk ilan ditu'. ¹⁹ Dadi, sinogina ni Paul ilan mangka non sinuksugan dianilan tidu sog tolipunan asta sog doksu'an og glam nog miinang nog Mikpongon sog gotowanan nog kona' Hudyu bianan dianon. ²⁰ Dangan ion midongog nilan, mik-sanglit ilan sog Mikpongon, mangka ilan poktalun' dia ni Paul nog, "Paul, ika og gilug nami, mitongow mu og ngibu ngibu nog Hudyuonan tinumabuk dia ni Isus, bu glam nilan, migapas ilan mogunut nog Botad kitu' nog pilatas dia ni Apu' Muses. ²¹ Bu kiuştalan ilan pa'ali dianika nog pionadan mu dow og glam nog bansa Hudyu nog ain og sinumolabuk mogonong dia sog bonua nog kona' Hudyu nog sumboy dow bolongon nilan og Botad kitu' nog pilatas ni Apu' Muses. Bu sumboy dow di' na tukon og

Jerusalem koni. Pionadan u ni Gomalial nog botad nog miktidu dia sog mokogulanganan ta kitu' kobon nitu'. Mikanad u mahatul nog glam nog po'atan. Bu pinomalan ku tokodoy moktinud og tanud ta dia sog Mikpongon mama' nog kopoktinud niu koyon dun numun koni, ⁴ boya'an pimosokitan ku asta mikpomatoy ain mikokunut dia sog Dalan koni tumamuy dia sog Mikpongon. Bu pimalud u og glibun laki dianilan, mangka u ilan kolobusuoy. ⁵ Og kounutan nog boliananan ta kitu', bu glam nog kobogolalan sog tanud ta koni, kotoksi'an nilan og piginang u kitu'. Bu mikalap u tanan nog sulatanan sog duma bogolalanan kitu' sog Damaskus, nog ngon og baya' u mangoy mongukpa' sog ain og mikokunut kitu' sog tanud koni mangka u ilan pitangoy mokpuli' dini .sog Jerusalem bagun ilan pogdonogon Tibua, sintak nami ompanow posungu' sog" ⁶ Damaskus, dangan milanilani ami na ditu', nog dali' na glotuondow bonua, gomonsunoy pa ngon motilak nog silow nog tidu sog glangit sinumilow dianakon. ⁷ Migdayun u ombuksak dun, bu ngon og midongog u nog miglogolun dianakon. Ma' long non dun, 'Saul! Saul! Iduma pokposokitan mu ma akon?' ⁸ Dadi, tinumabal u nog, 'Sima a buan, Apu?'' Tinabal non sop akon nog, 'Akon si Isus, og gotow Nasaret kitu' nog pikposokitan mu.' ⁹ Og dumaanan ku koyon, mitongow nilan og silow nog dolag koyon bu midongog nilan og gonek nog talu' koyon, tibua, da' nilan kosabut og sompotan non. ¹⁰ Dadi, miktalu' u nog, 'Olo gidoy og ginangon ku, Apu?'' Tinabal u nog Pogbaya' nog, 'Pogbuat a mangka a pogdayun sog Damaskus. Bu ditu' mu na kosunoy bog olo og ginang nog pinangon ku dianika.' ¹¹ Sabap nog landu' kotilak og sinumilow kitu' dianakon, milamong u dun. Dadi, pigagak u nog dumaanan ku asta minatong ami ditu' sog Damaskus Ngon og gotow dion og ngalan non si Ananias." ¹² Polotamuy ion sog Mikpongon bu mikokunut dia sog Botad kitu' nog pilatas ni Apu' Muses, bu motas dosop og gadab dianon nog glam nog Hudyuanan nog migonong dion. ¹³ Minangoy ion ditu' nakon mangka indog dia sog molani u mangka non akon tolu'oy nog, 'Saul, ika og gilug u. Moksud na mokpuli' og tinontongan mu.' Sog sododu'un koyon, mioksud og tinontongan ku bu mitongow u ion. ¹⁴ Tubus nitu', miktalu' ion dianakon nog, 'Og Diwata nog mokogulanganan ta kitu' kobon nitu', pinili' non ika bagun nika kosunan og glegan non, bu bagun nika dosop motongow og Sosoligan non kitu' nog Midulus, bu bagun nika modongog og talu' nog lumuas sog dili baba' non. ¹⁵ Po' ika og tumaksi' dun dia sog glam nog gotowanan, ain mitongow mu bu og midongog mu kitu'. ¹⁶ Dadi, na' a na mogalangalang. Pogbuat a, mangka a pokpobunyag. Po'

koyon mangka nilan pintu'oy og Poktomuyan koyon. ³¹ Bunu'on nilan na bosia ion. Piapia midopot og dongogan non ditu' sog kounutan nog sundaluanan nog bansa Roma. ³² Dadi, pigdoyunan non mokpolumpuk og duma sundaluanan bu kounutananan nilan, mangka ilan ponggobok ditu' sog piglumpukan koyon. Dangan mitongow ilan nog gotowanan koyon, linota'an nilan mogbombal si Paul. ³³ Dadi, og kounutan nog sundaluanan koyon, pilonian non si Paul, mangka non dondagoy malud nog glantaylantay mangka non sakoy og gotowanan koyon bog sima og ngalan ni Paul bu olo sala' non. ³⁴ Dadi, mikpokuleke' gotowanan koyon dion, bu da' ilan poksolabuk nog tabal. Sabap ditu', og kounutan nog sundaluanan koyon, di' non kosunan bog olo og piksobapan nog sasow koyon. Dadi, dinondag non sog sundaluanan non mokpitang si Paul ditu' sog kuta' nilan. ³⁵ Dangan minatong ilan sog tugda'ugdan nog kuta' nilan koyon, sinikwat nog sundaluanan koyon si Paul mogdangan po' og gotowanan koyon landu' koleg nilan munu' dia ni Paul. ³⁶ Bu piguyukuyukan nog gotowanan koyon si "Paul kobon nilan mokpogekekes nog, "Bunu' niu ion

Tinabal ni Paul og gotowanan koyon

Mangka nilan si'oy si Paul posolodoy sog kuta' ³⁷ nilan koyon, miktalu' ion dia sog kounutan nog sundaluanan koyon nog, "Mogusoy ta' nog ngon og .tolu'on ku dianika Tinumabal og kounutan koyon nog, "Uy! Moto a ma moginirik! ³⁸ Balu' u dun, ika og gotow Ihiptu kitu' nog minangoy dini moksasow dini kitu', bu mangka mu oitoy og polomunu'anan kitu' nog pat ngibu kotow molaguy ditu' sog bonua kitu' nog mol- .ogon pogonongan Dadi, tinabal ni Paul ion nog, "Akon, og gotow ³⁹ Hudyu u tidu sog koliwagan bonua nog Tarsus nog sakup nog bonua nog Silisia. Og bonua koyon nog piktidian ku, mokosog nog bonua. Og pongonion ku koni dianika, nog amoyamoy dianika tugdak mu pa akon tumabal sog gotowanan koyon." ⁴⁰ Dadi, dangan tinugdak non ion, minindog si Paul sog gu-lugdan koyon, mangka non pononggi'oy sog gotowanan koyon nog di' ilan pa mokuleke'. Dadi, dangan mitikna'tikna' ilan, miktalu' si Paul nog dili .ponolu'on nilan nog iningolanan og Hinibru Pigilugan ku bu mokogulanganan ku, poki-" **22** ".nongoy niu pa og tabal u koni dianiu Dangan midongog nilan ion moktalu' nog Hini- ² bru, migdungag ilan motikna' dun. Dadi, miktalu' si Paul nog, ³ "Akon og gotow Hudyu u, bu ditu' u binata' sog koliwagan bonua nog Tarsus nog sakup nog bonua nog Silisia. Dini u tinumulin sog

Tinabal sop ion ni Paul nog, "Akon, sa'an misakup u sog pigdotu'an nog Roma po' bianan sog kobata' ".dianakon Dadi, ain og moksipi kitu' bosia moksumodia di-²⁹ anon, mitokiup ilan mawa' dion, bu minsan og kounutan koyon misusa dun dangan kisunan non nog si Paul og sakup nog pigdotu'an nog Roma, saka ion og dinumondag malud dianon nog glantay-.lantay

Si Paul pintang sog sungu'an nog kobogolalannog bansa Hudyu

Og kolegan nog kounutan nog sundaluanan koy-³⁰ on, kosunan non tokodoy bog olo og sala' ni Paul dia sog Hudyuanan koyon. Dadi, dangan miglogondow ion, pilumpuk non glam nog mokokotas nog boliananan bu og kobogolalan nog bansa Hudyu. Inubadan non si Paul mangka non oitoy sog piglumpukan nilan koyon mangka non pindogoy .sog sungu'an nilan

Bu tinontong ni Paul nog modongot og gotowanan koyon nog mikpoglumpuk dion **23**

mangka ion poktalu' nog, "Pigilugan ku, asta sog gondow koni, molonu' tokodoy og pikilan ku pa'ali sog polomotadon ku dia sog Mikpongon." ² Sabap sog tinalu' non koyon, og kounutan koyon nog boliananan nog si Ananias ngalan non, dinondag non dumapi' og baba' ni Paul dia sog gotowanan kitu' nog molani dianon. ³ Dadi, miktalu' si Paul dia ni Ananias nog, "Og Mikpongon mokposakit dianika, po' bakan ka pokpopotongow! Miningkud a dion po' ukumon mu akon bianan sog Botad kitu' nog pilatas dia ni Apu' Muses, po' balu' mu dun da' u itu' kunut.

Saka ika ma tanan og da' pokunut dun bianan sog "lkodondag nika kitu' dumapi' dianakon

Ain og mikpogindog kitu' sog molani ni Paul, ⁴ miktalu' ilan nog, "Ponompola'on mu ma og "lkounutan nog boliananan nog Mikpongon

Dadi, tinabal ni Paul ilan nog, "Pigilugan, da' u ⁵ kosunoy nog ion og kounutan nog boliananan ta. Po' sinulat dia sog Kitab nog ain moglokounutan sog ".bansa ta, sumboy di' ion tompola'on

Tubus nitu', kisunan ni Paul nog dumaanan dion ⁶ tidu sog kampung nog Sadusiu bu og dumaanan sop dion miktidu sog kampung nog Parasiu. Dadi, pisikadan non og talu' non nog, "Pigilugan ku, akon og parasiu u, bu og gama' u si'oy og parasiu, bu inukum niu akon sabap sog dodomaan ku kitu' nog, og gotow motubu' puli' tidu matoy!" ⁷ Dangan midongog nilan og talu' ni Paul koyon, miktolipun mokpoksusi og parasiuanan ilan nog sadusiuanan koyon nog boya'an mibahagi' og glumpuk nilan koyon. ⁸ Po' bila og sadusiuanan, da'idun og gotow nog

bianan sog kopoksabi mu nog ngalan non, kugasan '.og dusaanan mu dun Dadi," long ni Paul dun, "dangan minuli' u sog" ¹⁷ Jerusalem koni, minangoy u mogyakin ditu' sog Poktomuyan ta kitu'. Sintak u mogyakin dion, gomonsunoy pa sog kilowkilowan mata, ¹⁸ mitongow u og Pogbaya' nog piglogolun non akon. Long non dun, 'Pogdali' a mawa' sog Jerusalem po' og koponaksi' mu dianakon di' tolima'on nog gotowanan dini.' ¹⁹ Dadi, tinabal u ion, 'Apu', kisunan nilan da akon, po' dia sog glam nog poglumpukan nog bansa Hudyu, ain tinumabuk dianika dion, pigdanog u ilan bu pingolobusu u ilan. ²⁰ Minsan og kobunu' kitu' nog taksi' mu nog si Esteban, ditu' u pogindog bu kisu'atan u dun. Bu akon tanan og migipat nog glogdoyanan nog ain og minunu' kitu' dianon.' ²¹ Dadi, tinabal u nog Pogbaya' nog, 'Panow a na po' ponowon ku ika sog molayu' nog bonua, sog bonua ".nog ain kona' Hudyu

Si Paul si'oy og sakup dosop nog pigdotu'an nog Roma

Og gotowanan koyon dion mikinongog pa dia ni ²² Paul. Tibua, dangan milabit non pa'ali sog ain kona' Hudyu, mikpoglogapis ilan nog, "Bunu' niu na og gotow koyon po' di' na ion pia potubu'on!" ²³ Kobon nilan koyon moglogapis, pigokpasokpas nilan og glogdoyanan nilan sog ditas mangka ilan poksi-bukak nog glopug nog glupa' sog ditas. ²⁴ Dadi, og kounutan nog sundaluanan koyon, dinondag non sog sundaluanan non koyon mokposolod si Paul dia sog dialom nog kuta' nilan koyon, bu pogdonogoy bagun ion mokposun bog iduma piglogopisan ma ion nog Hudyuanan koyon. ²⁵ Dadi, dangan binitin nilan si Paul po' pogdonogon ion, miktalu' si Paul dia sog sundalu koyon nog migindog dia sog molani non nog, "Og botad ta' nog pogdonogon niu og gotow nog sakup nog pigdotu'an nog Roma nog saka "?da' pa ukumoy

Dangan midongog nog sundalu koyon nog ion ²⁶ og sakup nog pigdotu'an nog Roma, migdali' ion mangoy sog kounutan non mangka non pogobitoy og talu' ni Paul koyon nog, "Olo og gondunon mu sog gotow koyon nog saka og sakup ion nog pigdo- "?tu'an nog Roma

Dadi, og kounutan nilan koyon minangoy ditu' ni ²⁷ Paul mangka non ion sakoy nog, "Motud ta' nog "?sakup a sog pigdotu'an nog Roma ".Tinabal ion ni Paul nog, "Motud ma Dadi, tinumabal sop og kounutan koyon nog, ²⁸ "Akon si'oy misakup u dosop sog pigdotu'an nog Roma ".ma po' mologan tanan og binayad u

Dadi, og kounutan nog sundalu koyon, inagak¹⁹
non glitow koyon sog molayu'layu' mangka non
sakoy dianon nog, "Olo kolegan mu koyon moktalu'
"?dianakon

Tinumabal ion nog, "Piksolobukan nog²⁰
kounutananan nog Hudyuanan nog pongonion ni-
lan dow dianika nog pitangon mu pa si Paul sog
gukum nilan boloma' po' balu'balu' poksumodiaan
nilan ion.²¹ Tibua, na' a tumud dun po' labi pat pulu'
kotow migbagad munu' dianon. Sinumapa ilan nog
ondi' ilan dow kuman bu di' ilan dow minum taman
da ondi' nilan ombunu' si Paul. Bu numun kitu'
migbagad ilan nog tugdakon mu si Paul mangoy di-
".tu' nilan

Dadi, miktalu' og kounutan nog sundalu koyon²²
nog, "Na' mu tokodoy posunon na, nog tinalu' mu
ion dianakon," mangka non na dondagoy muli' og
.glitow koyon

Si Paul, linalin nilan ditu' sog Sisaria

Tubus nitu', tinawag non dua' kotow og sundalu-²³
anan non mangka non ilan tolu'oy, "Simpan niu du-
a' gatus sundalu nog ompanow sog koliwagan
bonua nog Sisaria. Bu pitu pulu' sundalu nog
monguda', bu dua' gatus sundaluanan nog mokpi-
tang nog bugyak. Bu sumboy gumonat ilan dini
bombus gobi nog tulug mogulang gotow.²⁴ Bu sim-
pan niu dosop og kuda' nog sokayan ni Paul po' pi-
tang niu ion nog da' supisupi non ditu' ni Piliks og
".gubernur kitu'

Dadi, og kounutan koyon sinumulat posungu' di-²⁵
,tu' ni Piliks nog ma' nini
Akon si Klaudius Lisias, sinumulat u dia sog mo-²⁶
tas nog gubernador ma' nika Piliks.²⁷ Molongas
gondow dianika. Og gotow koni nog pinoit u dion ni-
ka, ginanggung nog gotow Hudyuanan mangka nilan
na bosia bunu'oy. Tibua, inangoy nami tobangoy
nog sundaluanan ku, po' midongog u nog ion dow,
og sakup sog pigdotu'an nog Roma.²⁸ Kolegan ku
bosia dun, kosunan ku bog olo sala' non dianilan.
Dadi, pinitang u ion dia sog gukum nilan.²⁹ Sabap
ditu', kisunan ku nog og sumbungan nilan dianon
pa'ali da sog polomotadon nog bansa nilan. Da'idun
og sumbungan nilan dianon nog boya'an omba'is
ion bunu'on dun otawaka kolobusuon.³⁰ Dadi, dan-
gan midongog u sog gotow og gupakat nog
Hudyuanan koyon nog bunu'on nilan ion, sa'an ini
pigdoyunan ku ion mokpolandan dion nika. Bu di-
nondag u dosop og miksumbung kitu' dianon nog
sumboy dia nilan nika sumbungoy og sumbungan
nilan koyon dia sog gotow koni. Bu koyon da goktob
".nog surat u koni dianika

motubu' puli' tidu matoy, bu da'idun og
moloikatanan otawaka og diwataan. Tibua, bila
.og parasiuanan, tumud ilan nog glam non koyon
Dadi, mikpoksasow ilan na dion. Bu og duma⁹
polopanadanan nog botad nog bansa Hudyu tidu
sog kampung nog Parasiu, mikpongindog mangka
nilan pologdongoy tumalu' dianilan nog, "Da'idun
og sala' nog mitongow nami dia sog gotow koni!
Gomonsunoy doda', og moloikat otawaka og diwata
og miktalu' dun dianon."¹⁰ Dadi, migdungag
tokodoy og susian nilan koyon. Misusa og kounutan
nog sundalu kitu' po' gomonsunoy poksikubetan
nog gotowanan koyon si Paul. Dadi, dinondag non
sog sundaluanan mangoy magow si Paul sog
piglumpukan nog gotowanan koyon mangka nilan
.pitangoy mokpuli' sog kuta' nilan kitu'
Dangan miglen gobi, mikpotongow og Pogbaya'¹¹
dia ni Paul mangka poktalu', "Popagon mu pikilan
mu, Paul! Tinoksi'an mu akon dini sog Jerusalem,
sumboy dosop toksi'an mu akon minsan sog koliwa-
".gan bonua nog Roma

Sinadan si Paul munu' nog Hudyuanan

Dadi, dangan miglen gondow nosop ion, ngon og¹²
Hudyuanan nog migupakat ilan dunut sinumapa
ilan nog di' ilan kuman bu di' minum taman da ondi'
nilan ombunu' si Paul.¹³ Og dakol nog gotowanan
koyon nog migupakat, labi ilan pat pulu' kotow.
¹⁴ Bu minangoy ilan sog mokokotas nog boliananan
bu sog kobogolalan mangka poktalu' nog, "Mik-
solabuk ami sumapa sog Mikpongon nog di' ami ku-
man taman da ondi' nami ombunu' si Paul.¹⁵ Dadi,
pongonion nami dianiu bu dia sog kobogolalan ki-
tu', nog pongonion niu pa sog kounutan nog sun-
dalu kitu' nog pitangon nilan pa mokpuli' si Paul dia
sog sungu'an niu, po' balu'balu' poksumodiaan niu
ion bagun mogdungag og sunan niu pa'ali dianon.
Bu sog da' pa ion datong dini, opa'on nami ion
".munu'

Tibua og komanak ni Paul, midongog non og¹⁶
pigupokatan nilan koyon. Dadi, minangoy ion sog
kuta' nog sundaluanan kitu' mangka non posunoy
dia ni Paul og midongog non kitu'.¹⁷ Dangan ion mi-
dongog ni Paul, sinabi non og sala kotow nog sun-
dalu koyon dion mangka ion poktalu' dianon, "Pi-
tang nika pa glitow koni sog kounutan mu kitu' po'
".ngon og tolu'on non dianon
Dadi, pinitang non ditu' mangka ion poktalu' sog¹⁸
kounutan non kitu' nog, "Sir, og kinolobusu kitu'
nog si Paul, sinabi non akon mangka non podunutoy
dianakon og glitow koni po' ngon dow og tolu'on
".non dianika

tumabal dia sog sungu'an mu nog sumbungan nilan koyon dianakon. ¹¹ Bu minsan nog ika, modali' mu da kosunoy nog ngon na sopulu' bu dua' ondow tidu u mangoy moktamuy ditu' sog Jerusalem. ¹² Bu da' nilan sibon akon kotongow sumusi minsan sala kotow si'oy dia sog dialom nog Baloy nog Poktomuyan nami, otawaka moktungi dia sog gotowanan sog baloyanan nog poglumpukan nami koyon, otawaka sog minsan ain sog Jerusalem koyon. ¹³ Bu da'idun dosop og ompotongow nilan dianika nog tanda' nog boya'an komotudan u nog sumbungan nilan koyon. ¹⁴ Tibua, og motud nog miinang u ma' nini. Akon, og piktamuy u og Diwata kitu' nog poktomuyon nog mokogulanganan nami kobon nitu'. Bu og kopoktamuy u dun, bianan sog Dalan nog Mikpongon tumabang dia sog gotowanan nog tinolu'an nilan kitu' nog ondi' dumalan sog Botad. Bu tinumud u dosop nog glam nog Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses bu og sinulat nog polomolatasanan kitu' kobon nitu'. ¹⁵ Bu migbatuk ami nilan nog dodomaan sog Mikpongon nog glam nog gotow nog modulus otawaka ondi' modulus, potubu'on da tidu matoy. ¹⁶ Dadi, sa'an itu', kobon non pogopasan ku ain og polomotadon kitu' nog modulus bagun da molonu' .og pikilan ku dia sog Mikpongon bu sog gotowanan Dangan midopot nog ginuyudan u na nog" ¹⁷ tinonan sog poponowan ku, minuli' u sog Jerusalem. Mikpitang u nog tabang dia sog salu bansa u. Bu mimalas u dosop dia sog Mikpongon. ¹⁸ Dadi, dangan mitubus u inangoy og botad nami kitu' nog lonu'on nami og glawas nami, solian ku koyon momalas, mitongow nilan akon dia sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan nami, nog da'idun og dumaanan ku dion bu da'idun dosop og sasow dion. ¹⁹ Tibua, ngon og Hudyuanan dion nog ditu' ilan miktidu sog Bata'bata' Asia, ilan bosia og do'itan mangoy moksumbung dini nika bila sopolati non ngon ba'is sumbungon dianakon. ²⁰ Bila ma' nitu' da' ilan ma angoy poksumbung dini nika, koni og gotowanan koni dini, sumboy ilan na moktalu' dianika bog olo sala' nog mitongow nilan nog piginang u dia sog gukum nilan kitu'. ²¹ Po' da'idun lual og miinang u lual da nog pisikadan ku og talu' u nog ma' nini, 'Sa'an ion inukum niu akon og gondow koni, po' sabap sog tud u nog og minatoy motubu' ".puli' Tubus nitu', si Piliks, kosunan non tokodoy pa'ali ²² sog Dalan nog Mikpongon tumabang nog gotowanan. Dadi, piuli' non pa og Hudyuanan koyon mangka non ilan tolu'oy nog, "Ditu' u posadoy og sumbungan niu koni bila matong na si Lisias, og kounutan nog sundalu kitu'." ²³ Tubus nion, dinondag non sog kounutan nog sundalu mogipat si Paul. Tibua, da' non da ilakad pomontoyoy si Paul

Dadi og sundaluanan kitu', inunut nilan og ³¹ dondagan dianilan. Og gobi koyon, inatod nilan si Paul ditu' sog Antipatris. ³² Dangan miglogondow ion, og duma sundaluanan mikpuli' sog kuta' nilan kitu', bu og sundaluanan koyon nog mikponguda', inatod nilan pa si Paul asta ditu' sog Sisaria. ³³ Dangan minatong ilan sog Sisaria, tinulun nilan sulat kitu' dia sog gubernador koyon mangka nilan uokiloy si Paul dianon. ³⁴ Dangan pingodi'an nog gubernador og sulat koyon, sinakan non si Paul bog ain ion miktidu nog probinsia. Bu dangan kisunan nog gubernador koyon nog ion ditu' miktidu sog Silisia, ³⁵ miktalu' ion nog, "Inongogan ku og sumbungan nog gotowanan kitu' dianika bila matong ilan dini." Tubus nion, dinondag non mogipat si Paul ditu' sog .dialom baloy ni Datu' Herod

Si Paul ditu' sog gukum ni Piliks

Lima ondow golot non, og kounutan nog bo- **24** liananan nog bansa Hudyu nog ngalan non si Ananias, minusog sog Sisaria. Bu migunut dianon duma kobogolalan kitu' bu sala kotow gobugow nog ngalan non si Tirtulus po' sumbungon nilan si Paul dia ni Piliks. ² Dadi, pitua' ni Piliks si Paul sog glumpuk nilan koyon mangka non potolu'oy si Tirtulus. Og talu' ni Tirtulus ma' nini, "Motas og gadab dianika Piliks. Sabap sog kolongas nog kopogokbit mu dianami, miongon og ompayat nog kopoglogomigus dia sog bonua nami. Bu sabap dianika, og bonua koni kipongimboguan. ³ Bu tinolima' nami tokodoy og glam nog koba'is nog tabang mu dianami. ⁴ Podolasdolason ku og talu' u koni, pongonion ku dianika nog pokinongogoy mu pa minsan podali'dali' si'oy. ⁵ Koyon ni Paul, kisunan nami nog poktungian non og Hudyuanan bu piksasow non gotowanan nog bansa Hudyu sog tibuk nog dunya koni. Bu ion si'oy og solabuk dosop kounutan sog tanud kitu' nog Nasarenanan. ⁶ Si Paul, piglomu' non bosia og Baloy nog Poktomuyan nami. Dadi, inukpa'an nami bu ukumon nami bosia ion bianan sog dili botad nami. ⁷ Saka, og kounutan nog sundalu kitu' nog si Lisias, inangoy non ogowoy dianami si Paul ⁸ mangka non dondagoy ain moksumbung kitu' mangoy dini nika. Dadi, bila ion sakan mu og gotow koyon, og glam nog piktalu' u koni dianika nog sumbungan nami dianon, komotudan ion dun." ⁹ Og duma Hudyuanan koyon, sinumolabuk ilan nog sumbungan ni Tirtulus koyon nog long nilan dun, .kimotudan si Paul Tubus nion, dangan pitalu' si Paul nog gober- ¹⁰ nador koyon, miktalu' si Paul nog, "Kisunan ku nog ginuyudan ka na nog tinonan momasad dini sog bonua koni. Dadi, landu' tokodoy og da'da'an ku

Paul nog, "Paul, moleg a ta' mangoy sog Jerusalem bu ditu' u dona ika ukumoy pa'ali sog sumbungan"?nilan koyon dianika
 Tinabal ni Paul ion, "Numun kitu' mindog u sog¹⁰ sungu'an nog polomasad ni Datu' Sisar, bu sumboy dini u posadoy. Kisunan mu da nog da'idun sala' u sog bansa Hudyu koyon.¹¹ Somo' molaton u nog gotow bu patut u bunu'on sabap sog sala' u, di' u na mogbolibad minsan olo og dunon dianakon. Tibua, bila di' motud og sumbungan nilan koyon dianakon, da'idun og mokopogbaya' muakil dianakon diani-.lan. Suga'id non, mokitabang u dia ni Datu' Sisar Dadi, si Pestus, migupakat ilan nog kobogolalan¹² non mangka non tobaloy si Paul nog, "Bila ma' nion mokitabang a ma dia ni Datu' Sisar, ditu' a na buan".non posadoy

Piguksugan ni Pestus dia ni Agripa pa'ali dia ni Paul

Da' kobon golot non, minatong si Datu' Agripa¹³ bu si Bernis sog Sisaria po' lumpakon nilan si Pestus.¹⁴ Sintak nilan mognongongongonong ditu' ni Pestus, piguksugan non sog datu' koyon og bianbian ni Paul. Ma' long non dun, "Ngon gotow nog ginonatan ni Piliks sog kolobusuan.¹⁵ Dangan minangoy u ditu' sog Jerusalem, og mokokotas nog boliananan bu og kobogolalan nog Hudyuanan, sinumbung nilan ion dianakon po' kolegan nilan dun, polihola'on ku ion.¹⁶ Tibua, tinabal u ilan nog kona' botad nog bansa Roma nog uokilon ion dia sog sinumumbung koyon dianon, nog saka da' pa kopasad. Po' sumboy popogodapon ilan pa poguna bagun kosunan bog sima mikomotud dianilan.¹⁷ Dadi, dangan migunut ilan dianakon dini, da' u pobonoy mukum. Suga'id non, dangan migboloma', miningkud u sog gukum mangka u pindogoy si Paul sog sungu'an ku.¹⁸ Dangan minindog og miksumbung kitu' dianon mangka poktalul', da'idun ma motalu' nilan dianon nog molaton, nog pogdodomaan ku kitu' nog tolu'on nilan bosia dianon.¹⁹ Suga'id non, og sumbungan nilan dianon pa'ali da sog tanud nilan, bu pa'ali sog gotow kitu' nog minatoy dow saka og talu' ni Paul dun, mitubu' puli' tidu matoy, bu totubu' ion asta numun koni. Og ngalan non si Isus.²⁰ Dadi, sinakan ku si Paul bog moleg ta' ion oiton sog Jerusalem bu ditu' u na ion posadoy. Po' di' u moto momasad nog ma' nion koyon.²¹ Tibua, tinabal non akon nog mokitabang dow ion dia ni Datu' Sisar nog ion og momasad dun. Dadi, solian nog da' u pa ion popongoyoy ditu' ni Datu' Sisar, di-.nondag u ion mogipat sog sundalu

dia sog pakasibata'anan non kitu' nog mogangoy .mogusiba' dianon dion
 Da' kobon golot non, minangoy dosop dion si Pi-²⁴ liks bu asta og duoy non nog si Drusila, og gotow Hudyu. Tinugun non dosop si Paul po' mokinongog ilan dianon pa'ali sog tud dia ni Kristu Isus.²⁵ Tibua, sokali' og pigustal ni Paul dianilan og pa'ali sog kodulusan, bu pa'ali sog gotow kitu' nog moto mogokbit nog dili polomotadon non, bu pa'ali sog polihala' nog Mikpongon nog posungu' matong sog gotowanen. Dadi, kiondokan si Piliks nog gustalan non koyon. Tinolu'an non si Paul nog, "Paul, lota' a pa moktalul' nion numun kitu'. Suga'id non, bila ngon og timpu u, sobion ku dona ika mokpuli'."²⁶ Bu migdodama bosia si Piliks nog kobogayan ni Paul nog sin. Dadi, bika'bika' tugunon non na si Paul po' .mogabitabit ilan

Dangan midopot dua' ton og ma' nion koyon,²⁷ mikosukli dia ni Piliks moglogubernador si Porsius Pestus. Tibua, sabap sog kolegan ni Piliks nog omba'is og pikilan nog Hudyuanan koyon dianon, da' .non poluasoy si Paul dia sog kolobusuan koyon

Si Paul ditu' sog gukum ni Pestus

Dadi, dangan midopot tolu gobi tidu sumukli **25** si Pestus moglogubernador, ginumonatan ion sog Sisaria posungu' ditu' sog Jerusalem.² Og mokokotas nog boliananan bu og kobogolalan nog bansa Hudyu, inuknu'an nilan sumumbung dianon si Paul.³ Mikisugut ilan dia ni Pestus bu pingoni nilan tokodoy dianon nog lolinon non si Paul sog Jerusalem. Po' poksipian nilan mapa' munu' sog dalan.⁴ Tibua, tinabal ni Pestus ilan nog, "Si Paul tinagu' sog kolobusuan ditu' sog Sisaria bu akon, dali' u na pokpuli' ditu'.⁵ Dadi, ain og duma kounutan niu kitu', podunut niu dianakon. Bu bila ngon sala' non dianiu, ditu' niu na sumbung bila".matong u ditu'

Dadi, midopot labi sala simana ion dion, minusog⁶ ilan sog Sisaria. Dangan minatong ilan ditu', miglogondow ion, miningkud si Pestus sog gingkudan nog gukum mangka non posolodoy si Paul ditu' non.⁷ Dangan, minatong si Paul sog gukum koyon, og Hudyuanan koyon nog miktidu sog Jerusalem, piglibutan nilan ion bu modakol og sumbungan nilan dianon nog kondokondok. Saka da'idun og ompotongow nilan nog tanda' non.⁸ Dadi, tinabal ni Paul ilan nog, "Da'idun og misoksug u nog botad nog Hudyu, otawaka da'idun og miinang u nog sala' dia sog Baloy nog Poktomuyan ta dia sog Mikpon-.gon, otawaka dia ni Datu' Sisar Sabap sog kolegan ni Pestus nog omba'is og piki-⁹ lan nog Hudyuanan koyon dianon, sinakan non si

gon nog binogoy non sog mokogulanganan ta kitu' kobon nitu'.⁷ Og pasad kitu', tidu pa sog sopulu' bu dua' pangkat ni Apu' Israel, landu' og kopogdodama nilan dun nog motuman kobon nilan moktamuy dia sog Mikpongon gobi gondow. Datu' Agripa, sabap sog kopogdodama u nog dodomaan ta koni, sinumbung nilan akon dun.⁸ Iduma amu, di' amu ma tumud nog og gotow potubu'on nog Mikpongon ?tidu matoy

Minsan akon dini kitu', mitantu sog pikilan ku"⁹ nog sumboy monamal u sumusi sog ngalan ni Isus og gotow Nasaret kitu'.¹⁰ Dadi, ma' nion dosop og piginang u ditu' sog Jerusalem. Binogayan u tanan nog baya' nog mokokotas nog boliananan ta mongolobusu nog poktanudanan koyon. Bu bila bunu'on ilan, sumolabuk u dosop dun.¹¹ Tatap u moguliugan dia sog glumpukanan nilan po' pomosokitan ku ilan. Bu sinulayan ku na ilan tumogol mokpolota' moktanud sog poktanudan nilan koyon. Landu' og glolingit u dianilan boya'an nog midopot .u tanan sog len bonuaan mongula'at dianilan Ngon gondow non, binogayan u nog baya' bu"¹² sinagda u nog mokokotas nog boliananan ta mangoy sog Damaskus.¹³ Dadi, Datu' Agripa, sintak u ompanow, dangan dali' na glotuondow bonua, mikotongow u nog dolag tidu sog glangit nog motilak pa sog gondow nog sinumilow dianakon bu sog dumaanan ku.¹⁴ Mikpogbuksak ami bu mikodongog u nog talu' nog Hinibru kotalu' dun. Og talu' koyon ma' nini, 'Saul! Saul! Iduma pokposokitan mu ma akon? Bila ontuan mu akon, ika da og mosinsa dun.'

¹⁵ Dadi, miktalu' u, 'Sima a, Apu?' Tinabal u nog Pogbaya', 'Akon si Isus og pikposokitan mu koyon.¹⁶ Pogbuat a na po' sa'an mikpotongow u dianika, po' imungon ku ika nog sosoligan ku. Bu dondagon ku ika tumaksi' nog mitongow mu koni pa'ali dianakon, bu pa'ali dosop sog ain potongowon ku kitu' dianika.¹⁷ Bu gowonon ku ika sog kopongula'at nog salu bansa mu bu sog gotowanan kitu' nog kona' Hudyu.¹⁸ Bu dondagon ku ika mangoy muka' nog tinontongan nilan bagun ilan tumolikud dia sog kodoloman mangka nilan sungu'oy og dolag, bu bagun ilan mokawa' sog pigboya'an ni Kindagow mangka ilan angoy sog baya' nog Mikpongon, bu bagun kompunan og dusaanan nilan bu pokampu' sog ain pinili' kitu' bianan sog kopongandol nilan .dianakon.' Ma' long ni Isus dianakon

Dadi, Datu' Agripa, da' u bolibadoy og piton-"¹⁹ gow kitu' nog Mikpongon dianakon tidu sog glangit.²⁰ Po' sog tagna' og gustalan ku dianilan ditu' sog Domaskus, nog sumboy tolikudan nilan og dusaanan nilan mangka ilan poktamuy sog Mikpongon. Bu potongowon nilan og kopoglila' nilan bianan sog polomotadon nilan. Ma' nitu' dosop og

Dadi, si Agripa miktalu' dia ni Pestus nog, "Min-²² san akon, moleg u bosia mokinongog sog gotow ".koyon

Tinabal ni Pestus ion, "Boloma', modongog mu ".guksugan non

Si Paul miguksug dia ni Agripa

Dadi, dangan migboloma' ion, si Agripa ilan ni²³ Bernis, minapot ilan nog ponopoton datu' bu linangka nilan og glangka datu' sumolod sog dugu kitu' nog pongukuman nilan, bu asta og kounutananan nog sundaluanan, bu og mokokotas nog gotow dion sog Sisaria koyon. Tubus nion, si Pestus, dinondag non mokposolod si Paul.²⁴ Dangan minatong na si Paul, miktalu' si Pestus nog, "Datu' Agripa, bu sog glam nog glumpuk ta koni, tontong niu og gotow koni nog glam nog Hudyuanan dini asta sog Jerusalem, sinumbung nilan ion dianakon bu mangka ilan poglogapis nog sumboy si Paul di' na potubu'on.²⁵ Saka, og gotow koni, da' u kotongowoy nog sala' nog patut ion bunu'on dun. Tibua, sabap sog mikitabang ma ion dia ni Datu' Sisar, sa'an ion kolegan ku mangoy ion ditu' sog Roma.²⁶ Tibua, bila ma' nitu', di' u sunan bog olo og sulaton ku nog poiton ku ditu' ni Datu' Sisar. Dadi, sa'an ini pitua' u si Paul dia sog sungu'an niu, labi na dianika Datu' Agripa, po' og doksu'an nog kopoksumodia ta koni dianon, ion non ion og sulaton ku mangka u poitoy ditu' ni Datu' Sisar.²⁷ Bila akon, di' mogusoy nog gotow nog kinolobusu nog uokilon ku dia ni Datu' Sisar, nog saka ondi' u muakil og sumbungan kitu' di-".anon

Dadi, si Agripa miktalu' dia ni Paul nog, **26**
"Binogayan ka na nog timpu tumabal sog ".sumbungan nilan koyon dianika

Dadi, si Paul inogot non komot non mangka poktalu' nog,² "Datu' Agripa, og gondow koni, sog pikilan ku dun, omba'is sukud u nog kibogayan u pa nog timpu tumabal dia sog sungu'an mu nog glam nog sumbungan nog Hudyuanan koyon dianakon.³ Po' ika, kosunan mu tokodoy og glam nog polomotadon nog bansa Hudyu, bu glam nog poksusian nilan. Dadi, pongoningonion ku dianika nog di' a motonop .mokinongog nog poktolu'on ku koni

Tidu pa sog kiika'an ku ditu' sog dili bonua u as-"⁴ ta midopot u ditu' sog Jerusalem, glam nog Hudyuanan koyon, kosunan nilan tokodoy og polomotadon ku.⁵ Dadi, miobon nilan na akon kosunan. Somo' moleg ilan tumaksi', mokotaksi' ilan tokodoy nog akon doda' og sakup u nog kampung nog Parasiu nog modilis tokodoy og polomotadon non sog tanud ta.⁶ Bu numun kitu' dia u sog gukum niu koni sabap sog kopogdodama u nog pinasad kitu' nog Mikpon-

tidu sog bonua nog Adramitium nog poktulak na posungu' sog donggu'ananan sog susulan nog Bata'-bata' Asia. Bu migunut dianami si Aristarkus, og gotow kitu' sog Tisalonika. Og bonua non koyon misakup nog Masadonia. ³Bu dangan migboloma', dinumonggu' ami sog Sidon. Sabap sog glolatan ni Julius dia ni Paul, pitiang non ion mangoy sog glokoleanan non bagun nilan ion kobogayan nog ain og kulang non. ⁴Dadi, tinumulak ami nosop. Miksolingod ami sog pulu' nog Siprus po' misonung nami og galu'. ⁵Tubus nitu', kinontas nami og Silisia bu og Pampilia ditu' ami mikpotugbok sog Mira nog sakup nog Lusua. ⁶Bu og kounutan nog sundalu kitu' mikotongow nog pologata nog miktidu ditu' sog Aleksandria, posungu' sog Italia. Dadi, linalin non ami ditu'. ⁷Molugya' gobok nog sinokayan nami koyon boya'an nog midopot asta sanu ondow mangka ami si'oy pokotubag ditu' sog Nidus. Bu da' ami pokodayun po' molandos tokodoy og galu' dion. Dadi, migbuleleng ami po' moksolingod ami sog pulu' nog Krit, ditu' ami minian sog .dibaba' nog Salmoni

Dadi, mikposoksid ami bu gahatgahat ami na ⁸ pokodopot sog glo'ok kitu' nog iningolanan og Molongas nog Pogdonggu'an nog molanilani sog Lasea. ⁹Miangga' ami tokodoy sog dalan, bu kondokondok og kibianbianan nami, bu labi na sog gunan koyon po' mipuas na og kologya'an kitu' nog iningolanan og Puasa. † Dadi, pimolian ni Paul gotowanon koyon nog, ¹⁰“Posunon ku sog glam niu, og panow ta koni kondokondok lo' ini. Po' tidu sog sinokayan ta koni bu og glulananan non koni, moksopogla'at. Bu minsan ita, gomonsunoy mosunu' ita pa dun.” ¹¹Tibua, og kounutan nog sundalu koyon, og inunut non og talu' nog gapu' nog sinokayan nami koyon bu og talu' nog polomonsalan koyon. Da' ion tud nog talu' ni Paul kitu'. ¹²Og dinonggu'an nami koyon, di' pia pogonongan bila timpu goyup. Dadi, og kodokolan dianami, moleg ilan na tumulak.

Po' ditu' ilan dow bosia pogapas sog Pinika sog sung nog pulu' nog Krit koyon. Po' ditu' ilan dow poksolingod sog galu' asta ompuas timpu goyup po' .glo'ok koyon mikosungu' sog sindopan

Misa'ut ilan nog goyup

Dadi, dangan miglologalu', balu' nilan dun mo- ¹³ tuman nilan na og glegan nilan kitu'. Dadi, binalut nilan sinipit nilan mangka ilan pogimakat tumulak. Mikposoksid ilan sog pulu' nog Krit koyon. ¹⁴Da' ion kobon, inoyupan ami nog molandos tokodoy nog goyup tidu sog pulu' koyon. ¹⁵Dadi, og pologata

Bila ompuas na og kologya'an koyon, motang na sog timpu † .goyup

pigustal u ditu' sog Jerusalem, bu ditu' sog Judia, bu asta sog gotowanon nog kona' Hudyu. ²¹Sa'an itu' inukpa'an u nog Hudyuanan koyon ditu' sog glomalomaan nog Baloy nog Poktomuyan, mangka nilan bosia akon bunu'oy. ²²Tibua, tidu ditu' asta sog numun koni, tinobangan u nog Mikpongon. Dadi, sa'an ini dia u pogindog sog sungu'an niu tumaksi' sog motas otawaka ombaba'. Og piktalu' u koni dianiu, ion non ini og pidonsama' nog polomolatasanan kitu' bu si Apu' Muses. ²³Og tinalu' nilan kitu' nog og Kristu posinsaon, bu ion og mokuna potubu'oy tidu sog patoy, bu pulonagon non dia sog bansa Hudyu bu sog kona' Hudyu pa'ali sog dolag nog ion non ion og kogawon nog gotow tidu sog baya' nog .dusa

Solian ni Paul koyon moktalu', linompang ni Pes- ²⁴ tus nog gapis, “Paul, migbunog a! Sabap sog kotas .nug kotoan mu koyon, migbunog a dun Dadi, tinabal ni Paul ion, “Tobia' dianika Pestus, ²⁵ da' u ini pogbunog. Og talu' u koni motud bu dumalan. ²⁶Bu si Datu' Agripa, misabut non glam nog piktalu' u koni. Dadi, di' u mogalalang moktalu' dun dianon. Po' kosunan ku nog glam nog piguksugan ku koni mitongow non. Po' da' ini dia ininang sog molingod. ²⁷Datu' Agripa, tumud a ta' sog tinalu' nog polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon ki- .tu' kobon nitu'? Kosunan ku nog tumud a dun Dadi, tinabal ni Agripa si Paul. “Balu' mu dun ²⁸ sog sododu'un koni, motogol mu akon tumabuk dia .ni Isus

Tinabal ni Paul ion, “Da' bigya' numun kitu' ²⁹ otawaka sog boloma'dinglag, og gyakin ku dia sog Mikpongon, tidu dianika asta og glam nog mikinongog dianakon numun kitu', mimung ilan nog mama' nakon. Tibua, kona' mama' nakon nog boludon nog .glantaylantay koni

Tubus nitu', og datu' koyon, bu og gubernador, ³⁰ bu si Bernis, bu asta glam nilan koyon dion, mikpogbuat ilan. ³¹Bu kobon nilan lumiu mikpogabitabit ilan nog, “Og gotow koni, da'idun miinang non nog patut bunu'on dun otawaka kolobusuon dun.” ³²Bu si Datu' Agripa miktalu' dia ni Pestus nog, “Og gotow koni, somo' da' pokitabang dia ni Datu' Sisar, .miobon na mokoluas

Si Paul tinumulak na posungu' sog Roma

Dangan miupakat nilan nog potulakon nilan ²⁷ ami posungu' sog Italia, si Paul bu duma kinolobusuanan koyon dion, inuakil ilan dia sog kounutan nog sundalu nog Roma nog og ngalan non si Julius. Bu ion og solabuk og sakup nog sundaluanan kitu' nog polongipat sog Datu' nog si Sisar. ²Dadi, sinumakoy ami sog pologata kitu' nog mik-

tanan. ³¹ Saka mitongow ilan ni Paul. Dadi, tinalu' non dia sog kounutan nog sundalu kitu' bu dia sog sundaluanan non nog, "Og gotowanan koyon, bila mawa' ilan dini sog pologata koni, di' amu motabang." ³² Dadi, piglondanan nog sundaluanan koyon tumoktas og gikot nog buti nilan koyon, mangka ni-

.lan potiangoy manud

Dadi, dangan migdali'ondow bonua, sinagda ni ³³

Paul og glam nilan kuman minsan mika'an si'oy.

Long non dun, "Ngon na dua' kopitu gobi nog da' amu sibon pongnanam nog kuman kobal niu mogumati' nog posungu' matong dianiu. ³⁴ Dadi, kan amu na bagun amu dumasig po' da'idun da og mogla'at dianiu minsan sobalu si'oy og buk niu." ³⁵ Dangan miluksad tibua og talu' non koyon, minalap ion nog pan mangka non posolomatoy dia sog Mikpongon bu pitakoy mangka ion kan sog sungu'an nilan.

³⁶ Dadi, glam nilan koyon dion kipongomu'an ni Paul og pikilan nilan. Dadi, kinuman ilan. ³⁷ Og dakol nami sog pologata koyon dua' gatus bu pitu pulu' bu nom. ³⁸ Dangan midoksu' ilan kopia kuman, pinglabu' nilan og glulan nilan nog paloy bagun .molantung og pologata nilan koyon

Misonglad og pologata nilan

Dangan miksisolom bonua, da' nilan kilolaoy og ³⁹ bonua koyon. Tibua, mikotongow ilan nog glo'ok dion nog togo pontad. Dadi, migapas ilan bosia dumonggu' ditu'. ⁴⁰ Pingoktas nilan og tali nog sinipitanan koyon bu ubadoy og gogbod nog bonsalan koyon mangka ilan glayag sog munda' posungu' sog pontad koyon. ⁴¹ Tibua, misonglad ami sog glandap po' og munda' nog pologata koyon miuntul dia sog glandap. Dadi, milangot na dion. Bu og gulinan .non milangkat na kobal nog nabok

Dadi, og sundaluanan koyon, piksipian nilan mo- ⁴² munu' og glam nog kinolobusuanan koyon po' bagun ilan di' mokopolaguy. ⁴³ Tibua, og kounutan nog sundaluanan koyon, di' non kumboyon si Paul bunu'on. Dadi, pigondi'an non momunu' og gotowanan koyon dia sog sundaluanan koyon. Suga'id non, sinagda non ain og mokolangoy kitu' mon-gokpu mangka langoy sog goksid. ⁴⁴ Bu og duma dinondag non mongalap nog gobanan nilan. Dadi, glam nami mikodopot ami sog pontad nog da' .supisupi nami

Si Paul ditu' sog pulu' nog Malta

Dangan midoksa' ami sog pontad nog da' **28** supisupi nami, ugat nami pa kosunoy nog og ngalan nog pulu' koyon og Malta. ² Bu gotowanan dion molongas kobalan nilan dianami. Miktagun ilan nog gapuy po' og ponolangan nami po' og

koyon nog sinokayan nami, misugat nog galu' koyon, bu da' ami pokolandan sog posungu'an nami kitu'. Dadi, pituludan nami og galu' koyon. ¹⁶ Dangan minatong ami sog dibaba' nog bata'bata' pulu' kitu' nog Kauda, tinumodo'todo' kolongod. Og buti kitu' nog tinundan nami, gahatgahat na kobatun sog ditas. ¹⁷ Dangan ion mibatun tibua og buti koyon, binogbod nilan pologata nami koyon bagun di' mododali' kolangkat mangka nilan kolumoy og glayag nilan po' mondok ilan mosonglad sog glandap sog dibaba' nog Libia. Dadi, pituludan nami og pologata koyon sog galu'. ¹⁸ Og dagat migbokwad notibua boya'an nog migboloma' ion, inowasan nami nog glulan og pologata koyon. ¹⁹ Miglen gondow ion, pinglabu' nami og glangkapanan nog pologata koyon. ²⁰ Bu midopot asta sanu ondow nog da' nami kotongow og silow nog gondow otawaka glamag nog bitun po' sigisigi ami oyupan nog molandos tokodoy nog goyup. Da' ami na pogdodama nog motubu' ami .pa

Sog gobon nog ma' nion koyon og kibianbianan ²¹ nami, da' ilan na pongnanam nog kuman. Dadi, si Paul minindog sog sungu'an nilan koyon mangka poktalu' dianilan nog, "Sog glam niu koyon, somo' bosia pikinongogan niu akon nog di' ita pa bosia sokali' gumonat ditu' sog pulu' nog Krit kitu', di' amu bosia kobolongan. ²² Tibua, tolu'on ku dianiu nog popagon niu notibua og pikilan niu, po' da'idun da og mogla'at minsan sala kotow si'oy dianita. Og pologata ta da koni og mogla'at. ²³ Po' og Mikpongon nog poktomuyon ku nog ion og Kounutan ku, kogobi pipangoy non og moloikat non dianakon. ²⁴ Ma' nini og talu' non dianakon nog, 'Paul, na' a mondok. Po' sumboy a nododa' mongadap ditu' ni Datu' Sisar. Po' bianan sog popia nog Mikpongon dianika, da'idun og mogla'at dianiu, tidu dianika asta sog glam nog dumaanan mu koyon.' ²⁵ Dadi," long ni Paul dun, "na' amu mosusa po' sumalig u sog Mikpongon nog tumanon non og piktalu' non kitu' ".dianakon. ²⁶ Tibua, modoksa' ita sog len pulu' Bu dangan midopot ami dua' kopitu gobi mok- ²⁷ palidpalid sog dibaba' dagat nog iningolanan og Mediteranian, sog tonga'tonga' gobi og sosoligananan sog pologata koyon, miantap nilan nog molani ami na sog goksid. ²⁸ Dadi, inadal nilan nog tali bagun nilan kosunan og dalam non. Kisunan nilan nog dua' pulu' dopa kodalom. Da' ion kobon, dangan inadal nilan nosop sopulu' dona bu lima dopa. ²⁹ Og kondokan nilan modoksa' ami sog botuan. Dadi, linabu' nilan og pat buk sinipit nilan sog gulinan mangka ilan pongoningoni nog moglogondow na. ³⁰ Bu og sosoligananan koyon, moksipi ilan bosia mokpolaguy. Tinontun nilan og buti ditu' sog munda', balu'balu' linabu' nilan og duma sinipi-

¹⁶Dangan minatong ami sog koliwagan bonua nog Roma, kinumboy nog kounutan nog sundalu kitu' si Paul mogonong nog sala non, dua' ilan nog sundalu .kitu' nog mogipat dianon

Pigustalan ni Paul og Hudyuanan dion sog Roma

Dadi, tolu ondow tidu sog kodatong nami dion ¹⁷ sog Roma, pilumpuk ni Paul glam nog kounutananan nog bansa Hudyu dion. Dangan minangoy ilan moglumpuk ditu' non, tinolu'an ni Paul ilan nog, "Pigilugan ku, minsan si'oy da'idun sala' u dia sog bansa ta, otawaka sog botad kitu' nog pilatas nog mokogulanganan ta kitu' kobon nitu', kinolobusu u sog Jerusalem mangka nilan pa akon uokiloy sog gotowanan sog Roma. ¹⁸Tubus nilan akon poksumodiaoy, poluason nilan bosia akon po' da'idun sala' u nog boya'an ba'is u bunu'on dun. ¹⁹Tibua, og дума Hudyuanan koyon, ompok ilan nog mokoluas u. Dadi, mikitabang u dia ni Datu' Sisar minsan si'oy onda'idun og sumbungan ku dia sog salu bansa u. ²⁰Dadi, sa'an ini pilumpuk u amu po' moleg u mogabitabit daniu. Sa'an ini binalud u nog glantaylantay koni po' kobal nog tud u sog ".dodomaan nog bansa ta Israel Dadi, tinabal nilan si Paul nog, "Da'idun og surat ²¹ nog mitabuk nami tidu sog Judia pa'ali dianika. Bu da'idun dosop og salu bansa ta nog minatong dini nog miguksug ilan otawaka migagi ilan nog mola-ton pa'ali dianika. ²²Tibua, ma' nitu' si'oy, moleg ami mokinongog dianika bog olo pikilan mu pa'ali sog tanud kitu'. Po' kisunan nami nog ainain nog bonua, pikongitan nilan og pigunutan mu koyon nog tanud." ²³Dadi, miksosa' ilan nog gondow nog .mangoy ilan monginongog dianon Dangan midopot og sosa' nilan kitu', modakol tokodoy nog gotowanan og miglumpuk ditu' non. Bu pigustalan non ilan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon, tidu sog sisolom asta gobi. Bu bagun non bosia ilan moit tumud, pidolag non dianilan og pa'ali dia ni Isus, bianan sog sinulat ni Muses bu polomolatasanan kitu' kobon nitu'. ²⁴Ngon dianilan tinumabuk dun, bu ngon dosop ompok tumabuk dun. ²⁵Dadi, da' ilan poksolabuk nog pomikilan po' ngon og tinalu' ni Paul dianilan nog boya'an mikpoksibuat ilan dun. Og talu' ni Paul kitu' ma' nini, "Motud doda' og talu' nog Bolakat nog Mikpongon kitu' nog tinalu' non dia sog mokogulanganan niu kitu' nog pilatas non bianan dia ni Isaya kobon ,nitu'. ²⁶Ma' long ni Isaya Angoy a sog bansa koyon mangka a poktaluk' diani-' lan nog, modongog nilan si'oy kobon non, tibua, di' nilan mosabut. Bu motongow nilan si'oy, di' nilan da

dupi'dupi' bu motigdown. ³Dadi, si Paul sinumikwat nog topuk nog sido'oy. Bu dangan dinuluk non sog gapuy, ngon mamak nog linumuas dion. Sokali' nilan mitongow og mamak koyon miksolimpongog sog komot ni Paul. ⁴Bu og gotowanan sog Malta koyon, dangan mitongow nilan og mamak koyon nog mikolombitin sog komot ni Paul, mikpoksitalu' ilan nog, "Og gotow koyon og polomunu' doda'. Tibua, minsan mitabang tidu sog dagat, og sukud non da bayu' mogla'at." ⁵Tibua, pinisik ni Paul og mamak koyon sog gapuy bu da'idun da og mibatik non. ⁶Pigumoti'anan nog gotowanan koyon momaga' si Paul otawaka ombuksak mangka patoy. Saka asta miobon, da' doma og supisupi non dun. Dadi, miksop pomikilan nog gotowanan koyon, bu inin-.tom nilan si Paul nog ion og diwata Dia sog molani nog kidotongan nami koyon, og ⁷ pigonongan nog kounutan nilan sog pulu' koyon. Og ngalan non si Publius. Bu bina'asa non dosop ami mahatul bu pibatuk non ami sog baloy non asta tolu gobi. ⁸Kitangan nami og gama' ni Publius migbolilid po' mipanas bu miguduudu. Dadi, pilonian ni Paul mangka non pogyokinoy mangka non dononoy. Tidu ditu', kiuli'an og gotow koyon. ⁹Dangan miinang og ma' nion koyon, og glam nog di' mokokodag sog pulu' koyon, mikpogangoy ilan ditu' ni Paul bu kiuli'an ilan dosop. ¹⁰Sog gobon nami sog pulu' koyon, miglologinis og pimogoy nog gotowanan dianami. Bu dangan posungu' ami na tumulak, pino'uban nilan dosop ami nog glam nog ku-.lang nami

Si Paul minatong na ditu' sog Roma

Dangan midopot tolu bulan ami dion, sinumakoy ¹¹ ami sog pologata dion nog tidu sog Aleksandria nog migbagad nog timpu todo'. Og ngalan nog pologata koyon, og Gapid nog Diwataan. ¹²Dadi, tinumulak ami sog Malta posungu' sog Sirakusa. Dangan minatong ami ditu', tolu gobi golot non, ¹³miglandan ami sog Rigiun. Dangan miglen gondow bonua, pituludan nami og galu', bu sog kodua' ondow non, mikodatong ami sog Putioli. Og bonua koyon sakup nog Italia. ¹⁴Bu mikotongow ami ditu' nog pigilugan sog tanud, bu sinosa'an nilan pa ami laga' nog pitu gobi. Bu ditu' ami na ginumonat ompanow posungu' sog Roma. ¹⁵Bu og pigilugananan sog tanud ditu' sog Roma, dangan midongog nilan nog posungu' ami ditu' nilan, linumpak nilan ami sog bonua kitu' nog iningolanan og Tobu'an nog Apius, bu ditu' sog bonua kitu' nog iningolanan og Tolu Pogbotukan. Dangan mitongow ni Paul og pigilugananan koyon sog tanud, kipondolo'isogan ion dun bu mikposolamat ion dia sog Mikpongon.

Hudyu bu mokinongog ilan dun.” [²⁹ Dadi, dangan miluksad tibua og talu' ni Paul koyon, mikponguli' [.og Hudyuanan koyon nog landu' og susian nilan Dadi, si Paul, dion pa migonong laga' nog dua' ³⁰ ton sog baloy kitu' nog sinukoyan non. Bu tinolima' non glam nog minumbaloy ditu' non. ³¹ Kobon non dion, og piginang non, da' pogalangalang mogustal nog pa'ali dia sog pigdotu'an nog Mikpongon. Bu da' da ion pogondi'oy mokpanad pa'ali dia sog .Kounutan nog si Isukristu

kosunan. ²⁷ Po' miglokobol og pusung nilan, bu tinimpong nilan og tolinga nilan, bu pinodong nilan og mata nilan. Somo' bosia di' ilan ma' nitu', mokotongow ilan, bu mokodongog ilan, bu mokosabut ilan nog boya'an sumungu' ilan dianakon po' bagun ku †'.ilan kuli'an

Dadi,” long ni Paul dianilan, “bagun niu ko-“ ²⁸ sunan, og gustalan nog Mikpongon pa'ali sog tabang non dia sog gotowanan, midopot na sog kona'

Isaya 6:9-10 †

Roma

Og Piuna Talu' pa'ali sog Sulat ni Paul dia sog Poktanudanan ditu' sog Roma

Og tugyu nog sulat ni Paul koni nog posungu' sog poktanudanan dia ni Isus nog ditu' sog Roma, bagun mosimpan og pikilan nilan mangka si'oy ion angoy monumbaloy ditu' sog Roma. Og pikilan non mobonobon pa ion mokpanad dia sog poktanudanan ditu' mangka si'oy ion pogdayun ditu' sog bansa Gispaniol dunut og tabang nilan dianon. Sog sinulat non ini, inustal non og sabut non pa'ali sog tud dia sog motud nog tanud bu og polomotadon dun nog mogbala' dia sog kotubu' nog poktanudanan. Og sinulat ni

.Paul koni, og kumpungan nog gustalan non nog Guksugan nog Gomba'is pa'ali dia ni Isukristu

Sog tolipunan nog sulat non, mitubus non soginaoy og poktanudanan ditu' sog Roma bu tolu'oy og kopogyakin non dianilan, tinalu' ni Paul og titik nog sulat non koni; Og Gomba'is nog Guksugan og mikposun dun bog olo og bianan nog Mikpongon nog boya'an motiguli' og gotowanan dianon. Motiguli' ilan dianon .bianan da sog kopongandol nilan dia sog Mikpongon

Tubus nitu', inustal ni Paul pa'ali sog titik nog sulat non koni. Og gustalan non dun ma' nini: Og glam nog gotowanan, da' bigya' og Hudyu otawaka kona' Hudyu, sumboy motiguli' ilan dia sog Mikpongon. Po' og glam nilan, lunsan ilan pigboya'an nog dusa. Og gotow motiguli' sog Mikpongon bianan dia sog kopongandol non dia ni Isukristu

Tubus nitu', inustal non nog sabap sog kotiguli' nog gotow dia sog Mikpongon, kongonan ion nog bogu kotubu' bianan sog kosolabuk non dia ni Isukristu. Bu inustal non bog olo bayu'bayu' nog polomotadon nog bogu kotubu' koyon. Og poktanudanan, moglogomigus ilan na nog Mikpongon bu ginawon ilan na .nog Bolakat nog Mikpongon dia sog baya' nog dusa bu patoy asta sog da' kopus non

Dia sog kopituluanan 5-8, pigustal dosop ni Paul og tugyu nog botad kitu' nog miktidu dia sog Mikpongon, bu og kopogbaya' nog Bolakat nog Mikpongon dia sog kotubu' nog poktanudanan. Tubus nitu', migustal ion bog olo og mogandun kopoksamasama nilan modukakit nog bansa Hudyu otawaka kona' og Hudyu dia sog kogawon nog Mikpongon sog gotowanan tidu sog baya' nog dusa. Og doksu'an nog gustalan ni

Paul dun, og kopomungyas nog bansa Hudyu dia sog Pogbaya' nog si Isus dumalan sog glegan nog Mikpongon sog kogawon non dia sog gotowanan. Po' bianan dion og tulung nog Mikpongon dia sog glam nog gotowanan nog ion non ion si Isukristu. Bu og tud ni Paul dun nog og Hudyuanan koyon, ondi' ilan da ion kobon non momungyas dia sog Pogbaya' nog si Isus. Og glutokan nog sulat ni Paul koni pa'ali sog kotubu' nog poktanudanan bog olo sumboy motongow sog glangkalangka nilan, labi na og kopokilolamoy .nilan

Dinoksu' non og sulat non koni bianan sog soginaanan non sog poktanudanan dia sog Roma bu og sanglit .non dia sog Mikpongon

.Og bokna bu og titik nog sulat koni, 1:1-17 .1

.Og bololaga' dia sog gotow nog motabang ilan tidu sog baya' nog dusa, 1:18-3:20 .2

.Og bianan nog Mikpongon tumabang dia sog gotowanan, 3:21-4:25 .3

.Og bogu kotubu' bianan sog kodukakit dia ni Isukristu, 5:1-8:39 .4

.Og pikilan nog Mikpongon pa'ali sog bansa Hudyu, 9:1-11:36 .5

.Olo sumboy og polomotadon nog poktanudanan dia ni Isukristu, 12:1-15:13 .6

.Og doksu'an nog sulat bu og dili ponogina ni Paul, 15:14-16:27 .7

gon nog sosugu'on u dosop ni Isukristu. Bu siniboy Akon si Paul og mikpoit nog sulat koni, og 1
non akon mogustal pa'ali sog Gomba'is nog Guk- sosoligan u ni Isukristu bu pinili' u nog Mikpon-

itu' mongatas u dosop mogustal nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Isukristu asta daniu dion sog koliwagan bonua nog Roma. ¹⁶ Po' ondi' u mosipog nog Gomba'is nog Guksugan koni, po' bianan dini motongow og pagas nog Mikpongon sog kogawon non nog gotowanan tidu sog dusaanan, minsan sima og tumud bu mongandol dianon, tigana' sog gotow Hudyu mangka sog kona' Hudyu. ¹⁷ Dia sog Gomba'is nog Guksugan koyon pitampal bog olo og kopokpodulus nog Mikpongon sog gotowanan dianon, bianan dia sog kopongandol nilan tidu sog tolipunan asta sog doksu'an. Po' sinulat sog Kitab nog ma' nini, "Og gotow nog midulus, motubu' †".bianan sog kopongandol non

Polihola'on nog Mikpongon ain moginang nog sinoitan

Dadi, pitongow na og glolingit nog Mikpongon ¹⁸ dia sog gotowanan koyon nog miglokohinangan nog sinoitan bu ondi' mondok sog Mikpongon. Po' bianan sog kohinangan nilan koyon, dinugba'an nilan og motud pa'ali sog Mikpongon. ¹⁹ Po' og Mikpongon, pitampal non na dia sog glam nog gotowanan sog ain goktob nog mosabut nilan pa'ali dianon. Dadi, kisunan nilan na bosia pa'ali sog Mikpongon. ²⁰ Po' miktidu pa sog kopokpongon nog dunya, mitongow na og di' bosia kitu' motongow pa'ali sog Mikpongon nog ma' nog pagas non nog da' kopus non, bu olo bayu' nog kodiwata non. Po' pitampal na dia sog piongonanan non. Dadi, da' na og da'awa nog gotowanan koyon nog di' ilan .mokopoktamuy dia sog Mikpongon

Po' minsan si'oy kisunan na nog gotowanan ²¹ pa'ali sog Mikpongon, da' nilan ion songlitoy nog ion og Mikpongon otawaka da' nilan ion posolomatoy. Suga'id non, og pikilan nilan miimung tanan nog da' doksu' non boya'an modolom na pomikilan nilan dun. ²² Balu' nilan dun ompantas na pikilan nilan, saka miimung ilan tanan nog gumowon dun. ²³ Po' kolele nog moktamuy ilan dia sog Mikpongon nog di' kolobian, sokali' ilan miktamuy sog sagya glodawananan nog gotow, otawaka og manukmanuk, otawaka og mamakmamak nog saka da' tanan og ginawa nilan. ²⁴ Dadi, sabap sog kogumow nog gotowanan koyon, pitiangan ilan nog Mikpongon dia sog glegan nilan koyon moglokohinangan nog sinoitan nog ma' nog mikpoginang ilan nog kosipogsipog sog glawas nog duma nilan nog boyaa'an miimung ilan na mama' nog da' sagnat nilan. ²⁵ Po' og motud nog miktidu sog Mikpongon, sinuklian nilan nog gloput. Po' kolele og Mikpongon tomuyon nilan, sokali' piktamuy nilan bu pigodaban

sugan nog miktidu dianon. ² Og pigolong koni nog Guksugan, pa'ali sog bata' non og Kounutan ta nog si Isukristu nog pinasad non kobon nitu' bianan sog polomolatasanan non kitu'. Bu sinulat tanan itu' dia sog Kitab. ³ Pa'ali sog dili glawas non nog ginungod, ion miktidu sog pangkat ni Apu' Dabid kitu' kobon nitu'. ⁴ Bu pa'ali sog kodiwata non, pitampal bianan sog Bolakat nog Mikpongon nog ion doda' og dili bata' nog Mikpongon bu togo baya' ion sabap sog pitubu' ion puli'. ⁵ Dadi, bianan dia ni Kristu, tinulung u nog Mikpongon bu inimung non dosop akon nog sosugu'on non mongonggat nog gotowanan sog ainain nog binonsaan nog kona' Hudyu nog tumud bu mokokunut dianon bagun da posisaya' kopotas og ngalan nog Mikpongon dun. ⁶ Bu amu si'oy dion sog koliwagan bonua nog Roma, misunu' amu dosop konggat sumolabuk dia ni Isukristu. ⁷ Dadi, sa'an ini pinoitan ku amu nog sulat koni dion, ain og kilolatan na nog Mikpongon bu inonggat mampu' dia sog pigotowan non .Og tulung bu kotikna' nog pomikilan mongon daniu tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu sog .Kounutan ta nog si Isukristu

Landu' koleg ni Paul mangoy sog Roma

Sog tigana', posolomatan ku og Mikpongon dia ⁸ sog glam niu bianan dia ni Isukristu po' sabap sog bontugan niu nog migdongogan sog ainain nog bonua pa'ali sog kopagon nog kopongandol niu dianon. ⁹⁻¹⁰ Bu kotoksi'an dosop nog Mikpongon nog dia amu kobon non sog glam nog gyakin ku. Pitigbung u pikilan ku moginang nog ginang nog tinugdak non dianakon nog mogustal nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Isukristu. Bu sog gyakin ku og pingoni u bosia dianon nog numun koni kumboyon non na akon nog mokodopot u dion niu. ¹¹ Po' landu' glegan ku bosia moktongow daniu dion bagun amu dosop kotulan nog binogoy kitu' dianakon nog bogoy dia sog kinodiwata, bagun da pododungag kopagon og kopongandol niu. ¹² Somo' ita da, mogdinolo'isogoy ita niu sog kopongandol ta sog .Mikpongon

Pigilugan, bagun niu kosunan, tatap u na bosia ¹³ ompikil mangoy dion niu, tibua, ngon kionggaa'nan ku. Sa'an itu' bosia mangoy u dion, bagun da dumakol og tumud dia ni Isukristu. Po' ma' nitu' dosop og kibianbianan nog duma gotowanan po' sabap sog kopogustal u dianilan, miimung dinumakol ilan. ¹⁴ Po' og polosuku'an ku dia sog Mikpongon og mogustal nododa' nog Gomba'is nog Guksugan dia sog glam nog gotowanan pa'ali dia ni Isukristu, sog kobukidan otawaka sog gotow dibaba', bu minsan sabutba'asa otawaka da' sabut non. ¹⁵ Dadi, sa'an

non, bu og ponutus non dianita. Po' kisunan niu da bayu' og tugyu non kitu' bagun da moglila' ita dianon nog boya'an mosop og pomikilan ta. ⁵Tibua, sabap sog kotogas nog pikilan niu, bu sabap sog di' niu kumboy sapon og pikilan niu, mogdungag og polihala' nog Mikpongon dianiu. Po' bila matong gondow kitu', potongowon non dianiu nog motud doda' og kopomolihala' non. ⁶Po' tumbasan nog Mikpongon og gotow sog ain miinang non. ⁷Dadi, ain og monamal moginang nog polomotadon koyon nog kosu'atan og Mikpongon dun, kobogayan ilan nog kotubu' nog da' kopus non. Po' og ma'ana non, og pogopason nilan bagun ilan potason, bu dongya'an nog Mikpongon, bu og kotubu' kitu' nog da' kopus non. ⁸Tibua, ain og mokpotaspotas nog dili glawas non, bu tinolikudan non na og motud pa'ali sog Mikpongon mangka ion pokokunut sog ain ginang nog sinoitan, og tumbas dun dianon og polihala' bu glolingit nog Mikpongon. ⁹Po' minsan sima otowoy og moginang nog ginang nog sinoitan, tigana' sog gotow Hudyu mangka sog kona' Hudyu, og doksu'an non og sinsaan bu og susaan. ¹⁰Tibua, ain og moginang kitu' nog gomba'is dia sog Mikpongon, potason non ilan, bu dongya'an non ilan, bu ngon kotikna' nog pomikilan nilan, minsan sima otowoy og gotow Hudyu otawaka kona' Hudyu. ¹¹Po' og Mikpongon, da' pogbigya'on non .sog glam nog binonsaan

Dadi, og gotowanan nog kona' Hudyu, da' ilan ¹²kobogoyoy nog Botad kitu' nog pibian dia ni Muses. Sa'an itu', bila lo'aton ilan sabap sog dusaanan nilan, kona' po' da' nilan kunut og Botad kitu'. Tibua, og gotow Hudyuanan, kibogayan ilan nog Botad kitu' nog pibian dia ni Muses. Dadi, og polihala' sog dusaanan nilan sumboy dumalan dia sog Botad kitu'. ¹³Po' bila og gotow monginogog tibua nog Botad kitu' saka da' non unutoy, ondi' mimung modulus dia sog motaan nog Mikpongon. Suga'id non, ain mokokunut dia sog Botad kitu', kingolanan nog Mikpongon nog ion midulus. ¹⁴Po' ain kona' Hudyu, bila og polomotadon nilan mama' nog miunut sog Botad kitu' nog minsan da' ilan si'oy kobogoyoy dun, og ma'ana non, misabut nilan da bog olo molongas otawaka og molaton nog polomotadon. ¹⁵Po' inunut nilan og botad kitu' nog donsama' na sinulat dia sog dialom pusung nilan, bu tinoksi'an tanan nog pikilan nilan. Dadi, bila gomonsunoy da' nilan kunut og botad kitu', ompikil nilan nog mikosala' ilan. Tibua, bila mokokunut ilan sog botad kitu' mogda'da' pomikilan nilan dun. ¹⁶Dadi, dia sog Gomba'is nog Guksugan koni nog pigustal u, ngon da gondow non, bianan dia ni Isukristu, og Mikpongon ukumon non og piglingod kitu' sog dialom pikilan nog glam nog gotow

nilan, ain og piongon non. Sumboy bosia og Mikpongon da og poksonglitan ta asta sog da' kopus non. Amen

Sa'an itu', potiangan ilan nog Mikpongon mogi-²⁶ nang nog glegan nilan kitu' nog kosipogsipog. Po' minsan og kolibunanan nilan miksop na botad nilan kobal nilan mogbabal nog pakasi libun nilan. ²⁷Og kolokianan si'oy, binolong nilan dosop og gleg nilan sog kolibunanan. Suga'id non, sinuklian nilan nog landu' og gleg nilan sog pakasi laki nilan. Po' mikpogbabal ilan dosop nog pakasi laki nilan boya'an minuli' dianilan og kohinangan nilan koyon nog .mokolaton

Dadi, sabap sog kona' bololaga' dianilan og ²⁸sabut nilan pa'ali sog Mikpongon, pitiangan ilan na nog Mikpongon dia sog pikilan nilan koyon nog da' sagnat non. Dadi, ininang nilan ain di' kitu' bosia molongas inangon. ²⁹Dadi sa'an itu', miponu' ilan nog glam nog gininisan nog ginang nog sinoitan nog ma' nog mokpoktungkag, og mabak, bu mikpoksasow ilan. Po' miponu' ilan nog gimaan. Bu og polomunu' ilan, og bolobigyakan ilan, bu mosina ilan. Bololibak ilan, ³⁰bolotiboton ilan, pikongitan nilan og Mikpongon, bu da' botad nilan.

Mokpotaspotas ilan bu mogbugalbugal. Monontong ilan tanan nog ain og ginang nog sinoitan, bu ondi' ilan momilang sog mokogulang nilan. ³¹Ondi' ilan moto momikil, bu di' ilan kosoligan. Da' glolat nilan otawaka glangung nilan sog pakasiotow nilan. ³²Mosabut nilan da bosia nog midulus og po'atan nog Mikpongon nog simasima og moginang nog kohinangan koyon nog sinoitan, sumboy nododa' matoy. Minsan si'oy misabut nilan na og po'atan kitu', kobon non og ponginangon nilan mokolaton da. Bu kona' tibua nitu', suga'id non, kosu'atan ilan dosop sog ain mokopoginang kitu' dun

Modulus og kopomolihala' nog Mikpongon

Dadi, amu og mongukum nog duma gotow, **2** da'idun na og da'awa niu dun. Po' minsan olo sinila' niu kitu' dianilan, mosugat amu dosop dun nog kosila' niu kitu' dianilan. Po' ain bakan sila', mototugu ion tanan moginang dun. ²Tibua, kosunan ta da og sosuku gotowanan nog mikpoginang nog mokolaton nog ma' nitu', ukumon da nog Mikpongon. Bu kosunan ta dosop og kopolihala' non dun dumalan da sog motud. ³Dadi, bila amu og sagyatotow da mongukum sog duma gotow nog mikopoginang nog molaton, saka amu si'oy mikopoginang dosop dun, di' amu ta' buan mosugat dosop nog polihala' nog Mikpongon? Balu' niu mokoponangkis amu ta' dun? ⁴Dadi, sumboy ondi' ta da bibason og mosolag nog glolat non, og glangung

Dadi, bila ma' nitu', ngon ta' gidoy og glongas 3 non sog gotow Hudyu, otawaka ngon ta' og sagnat non bila og gotow moktuk? 2 Ngon tokodoy! Po' sog tigana', og dili talu' nog Mikpongon sog gotowanan inuakil non na dia sog gokbitan nog bansa Hudyu. 3 Tibua, minsan ma' nitu', og kodokolan nog bansa Hudyu, da' ilan pongandol dun. Dadi, olo buan ma'ana non? Minsan kulang kopongandol nilan, mimung ta' buan nog ondi' kopongondolan og Mikpongon sog ain tinalu' non? 4 Ondi' tokodoy. Po' minsan glam nog gotow moloput, og talu' nog Mikpongon motud da. Po' ma' nini sinulat sog Kitab, "Motuman tokodoy og talu' mu bu momondag a bila †".sog mogbisala

Dadi, sabap nitu' ngon og momikil dun nog bila 5 sabap sog kohinangan ta nog da' kodulus, mimung motampal tokodoy og kodulusan nog Mikpongon. Bu ma' long nilan dun, di' bosia mogusoy bila posokitan ita nog Mikpongon dun. (Ma' nion doda' og poktolu'on nog gotow!) 6 Aba! Bila ma' nitu', misimoy doda' og pikilan koyon nog ma' nion. Po' somo' dinumalan da sog motud og pikilan nilan koyon, da'idun motud nog polihala' nog Mikpongon sog gotowanan. 7 Tibua, tumabal nosop og gotowanan koyon nog bila bianan sog koloput nilan, miimung motampal tokodoy kotud nog talu' nog Mikpongon dunut pododungag og sanglit dianon. Dadi, ma' long nilan dun, ondi' na bosia mogusoy polihola'on ilan sog dusaanan nilan koyon. 8 Aba! Og ma'ana nog pikilan nog mama' nion, sumboy buan inangon ta og molaton bagun moktimaluy sog gomba'is! Ain momikil nog ma' nion, sumboy nododa' polihola'on ion. Bu og gotowanan kitu', pingimungan nilan tanan akon. Po' akon dow, mimali u nog mama' nog !pomikilan nilan koyon

Onda'idun donsama' midulus nog gotow

Dadi, olo ma doksu'an nog poktolu'on ta koni? Ita 9 og gotow Hudyu, golom ita pota' buan dia sog gotow nog kona' Hudyu? Ondi' le. Po' komun tinalu' ta na nog glam nog gotow Hudyu otawaka kona' Hudyu, pigboya'an ilan na nog dusaanan nilan. 10 Po' ma' nini sinulat sog Kitab Minsan si'oy sala kotow nog gotow, da'idun midu-“lus dun. 11 Onda'idun mokosabut pa'ali sog Mikpongon. Bu onda'idun tanan moleg sumabut dun. 12 Po' glam nog gotow tinumolikud dianon boya'an miimung ilan tanan nog da' sagnat non Po' da'idun mikinang nog molongas minsan sala †".kotow si'oy

Dadi, amu nog kiingolanan og gotow Hudyu, ma' 17 long niu dun, sumalig amu sog Botad kitu', bu og bonsag niu nog poktomuyon niu og Diwata nog ondi' kolobian. 18 Bu misabut niu na bosia og glegan non, bu kionadan niu na bosia dia sog Botad kitu' bog olo polomotadon nog molongas. 19 Bu ma' long niu pa dun, mitantu sog pikilan niu nog moto amu na mogagak sog ain da' pa kitu' kobuka' og mata nilan sog motud pa'ali sog Mikpongon. Bu ma' long niu dosop dun, moto amu dosop momali sog ain dia pa sog kodoloman, 20 otawaka sog ain gumowon pa, otawaka sog ain kulang pa og sabut nilan. Po' mitantu sog pikilan niu nog Botad kitu' og tibuk nog kotoan bu glam nog motud. 21 Bila ma' nitu', na' amu polo'ma! Iduma gidoy buan di' amu ma mokinongog, otawaka di' niu ma munut og dili pomali niu sog gotowanan? Po' og pimali niu nog sumboy di' monakow, monakow amu ta' buan? 22 Og pimali niu nog sumboy di' amu momabal nog duoy nog duma niu. Dadi, miunut niu da gidoy? Bu molaton bosia dianiu og monglodawan. Saka buan lompason niu ma dianilan og baloy nog pogyokinan nilan? 23 Amu nog mikpogbonsag pa'ali sog Botad kitu', sabap sog da' niu itu' kunut, miimung og Mikpongon pogundaundan dun nog gotowanan. 24 Po' ma' nini sinulat sog Kitab, "Og ngalan nog Mikpongon piksudi'an nog gotowanan nog kona' Hudyu sabap sog †".polomotadon niu, amu gotow Hudyu

Dadi, bila unuton niu og Botad kitu', og kopok- 25 tuk niu koyon †† ngon ma'ana non. Tibua, bila di' niu unuton og Botad kitu', domikian da ma' nog da' amu poktuk. 26 Po' og gotowanan nog tidu sog len bansa nog da' poktuk, bila mokokunut ilan da sog polomotadon nog Botad kitu', itungon ilan nog Mikpongon nog ma' ilan da nog miktuk. 27 Dadi, ilan og tanda' nog amu, bansa Hudyu, da' amu pokokunut sog Botad kitu'. Po' minsan ngon og Po'atan niu kitu' nog sinulat, bu minsan miktuk amu na, da' amu tanan pokokunut dun. Saka, ilan nog kona' Hudyu, minsan da' ilan tukoy, mikokunut ilan sog Botad kitu'. 28 Po' og ma'ana nog gotow Hudyu, kona' tibua bianan sagya sog glangkalangka. Bu og ma'ana nog moktuk, kona' tibua sagya sog ginungod. 29 Suga'id non, og tantu Hudyu dia kotongow sog dialom pikilan nog gotow. Bu og tantu nog moktuk dia dosop kotongow sog dialom pikilan nog gotow. Og ginang ini nog Bolakat nog Mikpongon, kona' og ginang nog Botad kitu'. Dadi, og gotow nog kiinangan nini, og dongya' dianon miktidu sog Mikpongon kona' miktidu sog sagyaotow

Isaya 52:5b †† Sa'an itu' moktuk ilan po' og tanda' nog † ilan og gotow Hudyu nog motamuy dia sog Mikpongon bu misunu' ilan sog koposadan nog Mikpongon dia ni Abraham kobon .nitu'

Dadi, bila ma' nitu' og biantan nog boya'an mod-²⁷ ulus og gotowanan dun, da'idun na og mokopogbonsag dun. Po' da' itu' dia binianan sog kopokokunut non dia sog Botad kitu', suga'id non, dia itu' pibian sog kopongandol non dia ni Isukristu.²⁸ Dadi, og doksu'an nog poktolu'on ta koni ma' nini, modulus og gotow sabap da sog kopongandol non dia ni Isukristu. Kona' po' sabap sog kopogunut non nog Botad kitu'.²⁹ Po' og Mikpongon og Diwata nog glam nog gotow, kona' tibua og Diwata nog bansa Hudyu, nog ilan og binogayan nog Botad kitu' nog pibian dia ni Apu' Muses. Suga'id non, ion og Diwata dosop nog gotowanan kitu' nog minsan da' si'oy kobogoyog nog Botad.³⁰ Dadi, bila og Mikpongon og Diwata doma nog glam nog gotow, solabuk da og Mikpongon nog mokopodusul dia sog ain miktuk kitu' nog biantan da sog kopongandol nilan dianon. Bu domikian dosop sog ain da' kitu' poktuk, modulus ilan dosop biantan sog kopongandol nilan dianon.³¹ Dadi, bila modulus og gotow biantan da sog kopongandol non, ngon dota' buan og sagnat nog Botad kitu'? Ngon da, po' numun koni, kopogunutan na og Botad kitu' biantan sog kopongandol ta dia sog .Mikpongon

Midulus si Abraham biantan sog kopongandol non

Dadi, pomikilon ta pa og mogulang ta kitu' nog **4** piktidian nog bansa ta nog ion non si Abraham. Olo buan kibianbiantan non pa'ali sog ma' nini koni?² Si Abraham tinolu'an nog Mikpongon nog da' dusa non. Somo' itu' sabap da sog dili kohinangan non, mokopogbonsag bosia ion dia sog gotowanan, tibua, onda' dia pokopogbonsag sog Mikpongon.³⁻⁴ Po' sa'an ma' nitu', ibalat da sog mogusaha, bila og gotow moginang, tumbas dun dianon ain da og dakol nog miinang non. Og ma'ana non, og tumbas koyon dianon kona' sagya og bogoy, suga'id non, og .bunga nog pigliksa'an non Dadi si Abraham, olo buan sinulat sog Kitab pa'ali dianon? Ma' nini, "Si Abraham tinumud dia sog Mikpongon bu biantan sog kopongandol non, tinolima' na ion nog Mikpongon nog ion midulus." ^{##5} Dadi, sa'an og gotow bila iningolanan na nog Mikpongon nog ion midulus, kona' po' og gotow koyon sinumalig dia sog dili ginang non, suga'id non, sabap sog kopongandol non dia sog Mikpongon. Po' og Mikpongon da og mokopoktalu' sog bolodusaon nog da' dusa nilan dianon.⁶ Po' ma' nitu' dosop og tinalu' ni Dabid kobon nitu' pa'ali sog ain iningolanan nog Mikpongon nog midulus. Landu' tokodoy da'da'an nog gotowanan kitu' po' og kodu-

Po' biantan sog talu' nilan, mogla'at gotowanan"¹³ dun. Bu biantan sog dila' nilan, mikpoglimbung ilan †".dia sog pakasiotow nilan Po' og baba' nilan ombisa ma' nog glala nog mo-¹⁴ mukan, †† bu og ponolu'on nilan lunsan mokobisa ‡".nog tuyud .Alu'alu' gobokan nilan og momunu"¹⁵ Bu sabap dianilan miimung nog sinsaan bu og †.gla'at nog gotowanan †".Bu da'idun gomigus dianilan¹⁷ Bu da'idun dosop gondok nilan dia sog Mikpon-¹⁸ †".gon Dadi, kosunan ta nog og Botad kitu' binogoy¹⁹ bagun mogokbit dianilan. Dadi, da'idun da'awa nog gotow. Bu glam nog gotow polihola'on nog Mikpongon.²⁰ Dadi, da'idun gotow nog midulus sog motaan nog Mikpongon biantan da sog kopogunut nilan nog Botad kitu'. Suga'id non, og tugyu nog Botad kitu' .bagun mosabut nog gotow bog olo og dusa

Modulus og gotow biantan sog kopongandol

Tibua, numun koni pisabut na nog Mikpongon²¹ dianita og biantan ta bagun ita modulus dianon. Og biantan ta dun da' dukakit non sog kopogunut ta dia sog Botad kitu'. Og Botad kitu' bu og polomolatanan nog talu' nog Mikpongon kobon nitu', pinosun nilan dianita pa'ali sog biantan koni.²² Po' og kodulusan koni bogoyon nog Mikpongon sog gotowanan biantan dia sog kopongandol bu tud nilan dia ni Isukristu. Da' binigya' nog gotow²³ po' glam nog gotow mikodusa sog Mikpongon bu molayu' ilan na tanan dia sog glegan nog Mikpongon dianilan.²⁴ Tibua, biantan sog tulung nog binogoy non dia sog gotowanan, mimung motabang na og gotow dun biantan dia ni Kristu Isus. Po' ion og ginumawon nog gotowanan tidu sog dusaanan nilan.²⁵ Sa'an binogoy nog Mikpongon nog ion matoy po' inimum non ion nog pomalas bagun kopolasan og glam nog dusaanan nog gotowanan biantan sog tud bu salig nilan dia sog dugu' ni Kristu nog miglayas sog kudus. Sa'an ininang nog Mikpongon ma' nitu' po' bagun motampal sog glam nog gotow nog og kopomolihala' non sog dusaanan, modulus. Po' kobon nitu', sabap sog ompayat og ponutus non, pitiang non solianlian og dusaanan nog gotowanan.²⁶ Tibua numun koni, di' non na ilingon ma' nitu', po' pitongow non na og kodulus nog kopomolihala' non sog dusaanan. Dadi sa'an itu', minsan sima og mongandol dia ni Isus, iningolanan nog Mikpongon nog .midulus dianon

Salmu 5:9b †† Salmu 140:3‡ Salmu 10:7†† Isaya 59:7-8 †
‡‡ Salmu 36:1

gama' nog glam ta. ¹⁷ Po' ma' nini og sinulat sog Kitab, "Inimung u na ika nog gama' sog modakol nog binonsaan." † Dadi, sog motaan nog Mikpongon, ion og gama' ta sog kopongandol. Po' mingandol ion sog Mikpongon. Po' og Mikpongon mokpotubu' sog ain minatoy bu mokpongon sog ain da' pa .pongonoy

Dadi, tinumud si Abraham dunut migdodama ¹⁸ ion sog Mikpongon minsan si'oy og pigdodomaan non kitu' mologon bosia kotuman. Tibua, sabap sog kopongandol non, mituman og pinasad kitu' nog Mikpongon dianon nog ion doda' mimung nog gama' nog modakol nog bansaanan. ¹⁹ Po' sokali' mituman og koposadan koni dianon, dali' na kodopot sogatus og tinonan non. Sog dialom pikilan non, di' na ion mokobata'. Tibua, minsan si'oy ma' nitu', da' da poksop og kopongandol non. Bu og duoy non si'oy nog si Sara, kitutusan na kobal nog gulangan non. ²⁰ Tibua, minsan si'oy ma' nitu', da' da ion pomungyas nog tinalu' kitu' nog Mikpongon dianon. Suga'id non, posisaya' tanan kopagon og kopongandol non dunut kopoksanglit non sog Mikpongon.

²¹ Po' mitintu sog dialom pikilan non nog og Mikpongon tumanon non nododa' minsan olo tinalu' non.

²² Dadi, sa'an itu' kiingolanan si Abraham nog Mikpongon nog ion midulus. ²³ Bu og piktalu' non kitu' nog midulus, kona' tibua ni Abraham. ²⁴ Po' ita si'oy, mosunu' ita dosop kingolanoy nog midulus, ain tumud kitu' sog Mikpongon nog ion og mikpotubu' dia sog Kounutan ta nog si Isus tidu sog patoy.

²⁵ Po' sabap sog dusaanan ta, binogoy ion nog Mikpongon nog matoy. Bu pitubu' non da ion puli' .bagun mawa' og dusaanan ta sog Mikpongon

Moglogomigus og gotowanan dia sog Mikpongon

Dadi, sabap sog kopongandol ta dianon, mawa' **5** na og dusaanan ta dianon bu moglogomigus ita na nog Mikpongon bianan sog Kounutan ta nog si Isukristu. ² Po' bianan dianon, tinulung ita na nog Mikpongon sabap sog kopongandol ta dianon. Bu og tulung nog Mikpongon mimung og pagon nog kotubu' ta dianon. Bu migda'da' ita sabap sog dodomaan ta nog ngon gondow non, moksolabuk ita dia sog glongas nog Mikpongon. ³ Bu mogda'da' ita dosop numun kitu' po' mikobian ita sog sinsaan. Po' kosunan ta da nog bianan sog sinsaan, mimung mipagon og tud ta. ⁴ Bu bianan dosop sog kopagon nog tud ta, mimung dosop og polomotadon ta nog kosu'atan og Mikpongon dun. Bu bianan sog polomotadon koyon nog kisu'atan og Mikpongon dun, mimung dosop nog ngon dodomaan ta dianon. ⁵ Bu

lusan nilan, da' dukakit non dia sog dili kohinangan nilan. ⁷ Po' ma' nini og talu' ni Dabid nog sinulat sog ,Kitab

Mogda'da' na og gotow nog kiumpunan na og " .sala'anan non, bu miudas na og dusaanan non Mogda'da' na og gotow nog ondi' na ukaton nog ⁸ † ". Mikpongon dianon og dusaanan non Dadi, og pigolong koyon nog mikpogda'da', kitu' ⁹ ta' da tibua ain miktuk kitu'? Kona' le. Po' ain kitu' nog da' poktuk misunu' dosop da. Po' komun, mitalu' ta na nog sabap da sog sagya kopongandol ni Abraham dia sog Mikpongon, midulus ion dun. ¹⁰ Dadi, takun dow buan. Nanu gidoy si Abraham kiingolanan nog ion midulus? Kobon pa ta' nog da' pa ion poktuk otawaka sog miktuk na ta'? Kobon non pa nog da' pa ion poktuk. ¹¹ Po' kobon pa nog da' pa ion poktuk dun, tinumud na bu mingandol na ion dia sog Mikpongon boya'an nog iningolanan ion nog midulus. Bu sa'an tinuk ion po' og tanda' nog tinolima' na ion nog Mikpongon nog ion doda' midulus. Dadi sabap ditu', ion og mogulang nog glam nog tinumud dia sog Mikpongon nog da' pa poktuk po' ilan si'oy miimung modulus bianan sog kopongandol nilan. ¹² Bu si Abraham dosop og mogulang nog ain miktuk. Kona' po' miktuk ilan, suga'id non, sabap sog kopongandol nilan nog mama' da nog kopongandol nog mogulang ta nog si Apu' Abraham nog kobon pa ion nog da' pa poktuk .dun

Pinasad nog Mikpongon dia ni Abraham bu sog ¹³ ganakapu'anan non nog mokopomusaka' ilan nog dunya koni. Bu sa'an tinalu' non dianon, kona' po' sabap sog kopokokunut ni Abraham sog Botad kitu', suga'id non, sabap sog kopongandol ni Abraham dia sog Mikpongon boya'an kiingolanan ion nog midulus. ¹⁴ Po' somo' og gotow, malap non ain pinasad kitu' nog Mikpongon dianon bianan sog sagya da kopokokunut non sog Botad kitu', da'idun og potugyuan nog kopongandol non. Bu doma, og pinasad kitu' nog Mikpongon miimung nog da' na sagnat non. ¹⁵ Po' sa'an ma' nitu', og doku'an nog Botad kitu', og polihala' nog Mikpongon. Tibua, .somo' da'idun og botad, da'idun dosop og mokosala' Dadi, misabut ta na nog og pasad nog Mikpon- ¹⁶ gon dia sog gotowanan motuman doda' sabap sog kopongandol nilan dianon. Sa'an itu', og kotumanan non og tulung nog Mikpongon nog mongon dia sog glam nog ganakapu'anan ni Abraham kitu'. Kona' tibua sog ain kibogayan nog Botad kitu', suga'id non, asta dosop nog ain da' kobogoyoy dun. Tibua, og kopongandol nilan mama' da nog kopongandol ni Abraham kitu'. Og ma'ana non, ion og

tidu sog dua' kotow koyon. Po' tidu sog solabuk da og dusa ni Apu' Adan kitu', miimung polihola'on glam nog gotow dun. Po' glam nog gotow bolodusaon. Tibua, sabap sog glolat nog Mikpongon nog binogoy non sog gotowanan, og gotow kotolu'an nog Mikpongon nog da' na og dusa non. ¹⁷ Po' sabap sog dusa nog sala kotow kitu', og patoy migbaya' dia sog gotowanan. Golom pa og doksu'an nog miinang nog sala kotow kitu' nog si Isukristu. Po' simasima gotow tumabuk nog mosolag koni nog tulung, bu og kodulusan nog binogoy nog Mikpongon sog gotowanan, kobogayan ion nog baya' mogbaya' dia sog kotubu' non bianan sog sala kotow kitu' nog si Isukristu.

Dadi, og doksu'an nog sala kotow nog mikodusa ¹⁸ kitu', miimung glam nog gotow polihola'on nog Mikpongon. Bigya' non, og doksu'an nog ginang nog sala kotow kitu' nog kodulusan, miimung mogawon glam nog gotow dun tidu sog dusaanan nilan bu mimung dosop nog kotubu' nilan. ¹⁹ Bu sabap sog kopongantu nog sala kotow kitu' dia sog Mikpongon, miimung bolodusaon og glam nog gotow. Saka, sabap sog kopokokunut nog sala kotow kitu' dia sog glegan nog Mikpongon, mimung .modakol og gotowanan nog midulus dun

Po' dangan binogoy og Botad kitu', miimung ²⁰ migdungag og dusaanan dun. Tibua, minsan si'oy migdungag og dusaanan nog gotow, labi pa ditu' og tulung nog Mikpongon. ²¹ Dadi, sabap sog patoy, motongow og baya' nog dusa. Domikian dosop nog bianan sog kodulusan, motongow og baya' nog tulung nog Mikpongon nog boya'an ombokbit ita dia sog kotubu' nog da' kopus non bianan sog .Kounutan ta nog si Isukristu

Migawon na tidu sog baya' nog dusa

Dadi sabap ditu', olo noma og motalu' ta dun? **6**
 Sigi ita pota' moginang nog dusa bagun da pododungag og tulung nog Mikpongon dianita?
² Ondi' nododa' mogusoy! Po' da' ita na pogboya'oy nog dusa. Dadi, mologon ita na bosia koit nog dusa.
³ Po' kisunan niu da bayu' nog glam ta nog mikpobunyag na dia ni Kristu Isus, miimung solabuk ita na dianon sog kopatoy non kitu' bianan sog kopogbunyag ta. ⁴ Dadi, bianan sog kopogbunyag ta kitu', misunu' ita na sog kopatoy non bu sog kolobong dianon po' bagun da motubu' ita puli' sog bogu kotubu' ma' nog kotubu' ni Kristu. Po' pitubu' ion puli' nog Mikpongon bianan sog dasig nog .Gama' ta sog glangit nog di' kolobian

Dadi, bila misunu' ita ma sog kopatoy non, mo- ⁵ sunu' ita dosop dia sog kopogbuat non kitu' tidu sog patoy po' sabap ditu', ita si'oy, motubu' ita dosop

og dodomaan ta kitu' dianon, kosunan ta nog tumanon non nododa' po' og Mikpongon, binunag non og glolaman non sog dialom pusung ta bianan sog .Bolakat non nog binogoy non dianita

Po' kobon nog pigboya'an ita pa nog dusa, mina- ⁶ tong tang nog mosu'at sog Mikpongon nog soliuhan ni Kristu sog patoy og bolodusaon. ⁷ Kosunan ta nog moliang sog gotow og sumoliu matoy sog pakasiotow non nog da'idun tokodoy sala' non. Tibua, bila sopolati non ngon gotow molongas bolotabat non, tingala ngon bayu' og gotow nog maktigolow sumoliu matoy dianon. ⁸ Tibua, og Mikpongon, sabap sog landu' glolaman non dianita, minsan si'oy dia ita sog dialom nog dusa, sinoliuhan ita da ni Kristu sog patoy. ⁹ Dadi, og ma'ana non, kotolu'an ita nog da' na og dusa ta bianan sog dugu' non nog miglayas. Bu kona' tibua nitu' po' migawon ita dosop tidu sog polihala' bosia nog Mikpongon dia sog gotowanan. ¹⁰ Po' kobon nog banta ita pa nog Mikpongon, tiniguli' non ita bianan sog kopatoy nog Bata' non, labi na numun koni tobangon non dosop ita bianan sog kotubu' non tidu sog patoy, po' donsama' ita na tiniguli' dianon. ¹¹ Bu kona' tibua nitu', suga'id non, mikpogda'da' ita na sabap sog glam nog miinang nog Mikpongon dianita bianan dia sog Kounutan ta nog si Isukristu. Po' bianan sog .kopatoy non, mitiguli' ita na dia sog Mikpongon

Pa'ali dia ni Adan bu si Kristu

Og dusa nog migulit sog glam nog gotow dini ¹² sog glupa'an, sabap da sog sala kotow gotow nog mikodusa. Bu sabap sog dusa, matoy og gotow dun. Dadi, sa'an matoy og glam nog gotow po' sabap sog glam nog gotow mikodusa. ¹³ Po' minsan sog masa nog da' pa bogoyoy og Botad kitu', og gotowanan mikodusa na. Tibua, somo' da'idun Botad kitu', da'idun dosop og tontongan nog dusa. ¹⁴ Tibua, minsan si'oy ma' nitu', tidu sog masa ni Apu' Adan mangoy sog masa ni Apu' Muses, og gotowanan mikpomatoy da minsan si'oy og dusa nilan sog Mikpongon, ondi' ma' nog dusa ni Apu' Adan kitu' nog kopongantu non dia sog Mikpongon

Si Apu' Adan kitu', domikian mama' nog glogyawan po' ngon dosop sala kotow gotow tumoluyuk dianon. ¹⁵ Tibua, da' ilan da pogbatuk po' da' pogbatuk og doksu'an nog dusa ni Apu' Adan kitu' bu og glolat nog Mikpongon sog gotowanan. Po' modakol nog gotow minatoy kobal nog dusa nog sala kotow nog si Apu' Adan. Tibua, og dusa ondi' mokantu sog tulung nog Mikpongon bu og binogoy non kitu' dia sog gotowanan bianan sog glolat bu glolaman nog sala kotow nog si Isukristu. ¹⁶ Po' ngon doda' og piktingkaan nog doksu'an nog mik-

dusa bu miimung amu na mama' nog gulipon dia
.sog kodulusan

Sa'an mokopoktalu' u ma' nini po' mosompun¹⁹
amu pa koit dia sog dusa. Po' kobon nog da' amu pa
dia sog pigdotu'an nog Mikpongon, inuakil niu og
glawas niu dia sog kohinangan koyon nog mokola-
ton boya'an posisaya' pogdungag og glegan niu nog
mokolaton koyon nog kohinangan. Tibua numun
koni, dia amu na sog pigdotu'an non. Dadi, uakil niu
na og glawas niu dia sog baya' nog kodulusan bu
inang niu na ain ginang nog kosu'atan og Mikpon-
gon dun.²⁰ Po' kobon nog dia amu pa sog baya' nog
dusa, og glegan niu onda' da pogboya'oy nog gle-
gan nog kodulusan.²¹ Dadi, olo ma og glongas nog
kohinangan niu kitu' nog saka kisipogan amu dosop
dun numun koni? Onda'idun da su'usa. Po' og dok-
su'an non kitu' og patoy nog asta sog da' kopus non.
²² Tibua numun koni, ginawon amu na tidu sog baya'
nog dusa bu miimung amu na nog pigboya'an nog
Mikpongon. Dadi, og glongas non, og kodulusan
niu. Bu og doku'an non, og kotubu' nog asta sog
da' kopus non.²³ Po' og tumbas nog dusa og patoy,
tibua, og bogoy nog Mikpongon dianita og kotubu'
nog asta sog da' kopus non bianan dia sog
.Kounutan ta nog si Kristu Isus

Og pinonggi'an nog duoyan nog gotow

Pigilugan, kosunan ku nog mosabut niu da og **7**
poktolu'on ku koni, po' glam niu, misabut niu
na og botad. Og botad mogbaya' sog gotow solian
nog totubu' pa.² Ibalat da sog botad mogduoy, og
glibun, ondi' non ombolong og glaki non solian nog
totubu' pa og glaki non koyon. Tibua, bila minatoy
na og glaki non, og glibun non koyon miluas na sog
baya' nog botad sog mogduoy.³ Po' sog botad kitu',
bila migbolong ilan bu og glibun koyon mogduoy
puli' saka totubu' pa glaki non, og ginang non koyon
minglaki. Tibua, bila minatoy na glaki non kitu',
miluas na ion dia sog baya' nog botad kitu', minsan
.si'oy mogduoy ion puli'
Dadi, pigilugan, domikian dosop ma' nitu', pa'ali⁴
sog Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses kobon ni-
tu', sabap sog kosolabuk niu dia sog glawas ni Kris-
tu, minatoy na og glegan niu dia sog ginungod. Da-
di, da' amu na pogboya'oy nog Botad kitu'. Suga'id
non, numun koni, amu koyon si Kristu na dun, nog
ion og pitubu' kitu' puli' tidu sog patoy bagun ita
mimung nog sosoligan nog Mikpongon sog ain og
kosu'atan ion dun. Bianan dosop sog kotubu' non
mokpuli' tidu sog patoy, miimung ita nog pigo-
towan nog Mikpongon moginang nog ain kosu'atan
ion dun.⁵ Po' kobon nog pigboya'an ita pa nog dusa,
sabap sog Botad kitu', og glegan nog dusa sog

tidu sog patoy.⁶ Po' kosunan ta og glegan nog gin-
ungod bakan pokodusa. Tibua, misunu' na itu'
kolansang dia ni Kristu sog kudas bagun da
mimung nog da' na baya' nog dusa dianita bagun da
ondi' ita na mulipon nog dusa.⁷ Po' sa'an ma' nitu',
.ain minatoy, mikawa' na tidu sog baya' nog dusa
Dadi, bila misunu' ita ma sog kopatoy ni Kristu,⁸
og tud ta, motubu' ita dosop dianon.⁹ Po' kosunan ta
nog sabap sog kopokpotubu' dianon tidu sog patoy,
di' na ion matoy mokpuli'. Og ma'ana non, da' na og
baya' nog patoy dianon.¹⁰ Po', sabap sog kopatoy
non kitu', da' na ion dia sog gongkoman nog dusa,
.bu mitubu' ion dia sog Mikpongon
Dadi, domikian dosop nog ma' nitu' ita. Dadi,¹¹
pikil niu nog minatoy amu na dia sog dusa, bu mi-
tubu' amu na dia sog Mikpongon sabap sog
kosolabuk niu dia ni Isukristu.¹² Og glawas niu, na'
niu na potiangon pogboya'an nog dusa po' bagun
amu na ondi' mokohinang nog ain glegan koyon
nog di' pia.¹³ Bu na' amu na moguakil nog po-
longkapan nog glawas niu dia sog dusa nog boya'an
mokohinang amu nog di' pia. Suga'id non, sumboy
uokilon niu na og glawas niu dia sog Mikpongon po'
mama' nog pitubu' non na amu tidu sog patoy. Dadi,
uakil niu na og tibuk nog glawas niu dianon bagun
non da minang og kodulusan bianan dianiu.¹⁴ Po'
sumboy ondi' amu nododa' pogboya'an nog dusa.
Po' da' amu na dia sog baya' nog Botad kitu' nog pi-
latas dia ni Muses kobon nitu'. Suga'id non, dia amu
na sog baya' nog tulung nog binogoy nog Mikpon-
gon dianita

Gulipon sog kodulusan

Dadi, bila ma' nitu' nog da' ita noma dia sog¹⁵
baya' nog Botad kitu', suga'id non, dia ita noma sog
baya' nog tulung nog Mikpongon, mogusoy ta' nog
sigi ita pa moginang nog dusa? Ondi' nododa' mo-
gusoy!¹⁶ Po' ain momikil nog mama' nion, og ma'ana
non, da' non pikiloy pa'ali sog gotow nog bila uok-
ilon non og glawas non sog pakasiotow non, minsan
olo dondagan dianon bilangan non. Og ma'ana non,
ion og gulipon na nog gotow kitu'. Domikian da ma'
nion og gotow nog miulipon dia sog dusa otawaka
miulipon dia sog Mikpongon. Pomili'on ta bog ain
ita pomilang. Po' bila og Mikpongon bilangan ta, og
doku'an non og kodulusan. Tibua, bila og dusa bi-
langon ta, og doku'an non patoy asta sog da' kopus
non.¹⁷ Tibua, posolomatan ta og Mikpongon po' dini
kitu' minsan si'oy miulipon amu dia sog dusa, dan-
gan midongog niu og motud nog Guksugan kitu',
tinabuk niu bu miktantu amu mokokunut dun.¹⁸ Da-
di, sabap ditu' mikawa' amu na tidu sog baya' nog

og di' u kitu' bosia moleg moginang dun, og ma'ana non, sog dialom pikilan ku, kosunan ku nog molongas da og Botad kitu'.¹⁷ Dadi, bila ma' nitu' og ginang u, kona' u na dili og miginang nog molaton kitu'. Suga'id non, sa'an itu' miinang u, po' sabap sog dusa nog migonong sog glawas u.¹⁸ Dadi sa'an itu', kosunan ku nog da'idun nododa' og gomba'is mognong sog glawas u nog pigboya'an nog dusa. Po' minsan si'oy og glegan ku moginang nog ain gomba'is, ondi' u mokopoginang dun.¹⁹ Bu og minang u, kona' og gomba'is kitu' nog inangon ku bosia, suga'id non, ain molaton ku kitu' nog ondi' u bosia pia moginang dun, alu'alu' kitu' tanan minang u.²⁰ Dadi, og doksu'an nog poktolu'on ku koni, bila inangon ku ain og gondi' u kitu' bosia pia moginang dun, og ma'ana non, kona' u na dili miginang dun, suga'id non, sabap sog dusa koyon nog migonong .sog glawas u

Dadi tidu' ditu', mitongow ta nog ma' nini²¹ nododa' og botad nog dusa, bila moleg u bosia moginang nog gomba'is, sokali' og minang u og molaton.²² Po' sog dialom pikilan ku omba'is u bosia tokodoy nog munut u sog Botad nog Mikpongon.²³ Tibua, ombatik u dosop og glegan nog ginungod nog moleg bosia mantu dia sog glegan nog pikilan ku. Dadi, sa'an itu' miimung nog domikian mama' u nog binilanggu' dia sog botad nog ginungod nog pigboya'an nog dusa.²⁴ Dadi og doksu' non, migla'at tanan bosia og pikilan ku dun. Po' sima gidoy buan og mikogawon dianakon tidu' sog ginungod koni nog doksu'an non og patoy nog asta sog da' kopus non?²⁵ Posolomatan ku og Mikpongon! Po' ion ginumawon dianakon bianan dia sog Kounutan ta nog si .Isukristu

Dadi akon, og pikilan ku pigboya'an nog Botad nog Mikpongon, tibua, pa'ali sog ginungod, pigboya'an u nog botad nog dusa

Pa'ali sog kotubu' nog miktidosog Bolakat nog Mikpongon

Dadi sa'an itu', simasima og gotow nog sinu-
8 molabuk na dia ni Kristu Isus, ondi' na poliho-
la'on nog Mikpongon.² Po' bianan dia ni Kristu Isus,
dia ita na sog baya' nog Bolakat nog Mikpongon
nog doksu'an non og kotubu'. Po' migawon ita na
tidu' sog baya' nog dusa nog doksu'an non og patoy.
³ Sabap sog dusa dia sog ginungod kiowa'an nog
dasig og Botad kitu'. Tibua, og di' minang nog Botad
kitu' miinang nog Mikpongon. Dadi, sa'an itu'
pipangoy non og dili Bata' non dini sog dunya pibian
sog sagyaotow bagun ion matoy domikian da
ma' nog ginungod nog bolodusaon. Po' sabap sog
kopatoy non, dinag non og dusa dia sog ginungod.

glawas ta moginang nog di' pia boya'an miinang ta
og kohinangan nog doksu'an non og patoy.⁶ Tibua
numun koni, sabap sog minatoy ita na dia sog baya'
nog dusa, og dusa ondi' na mokopogbaya' dianita.
Og ma'ana non, miluas ita na tidu' dia sog baya' nog
Botad kitu'. Dadi og ma'ana non, og kopoginang ta
nog glegan nog Mikpongon, da' pobianoy sog
kopokokunut ta nog Botad kitu' nog sinulat, suga'id
non, kopoginang ta nog glegan non bianan sog
kopokokunut ta dia sog glegan nog bogu kotubu'
.nog Bolakat nog Mikpongon dianita

Pa'ali sog dusa bu og Botad kitu'

Dadi bila ma' nitu', olo gidoy motalu' ta dun⁷
pa'ali sog poktiduan nog dusa? Mikodusa ita ta'
buan sabap sog kopogunut ta nog Botad kitu'? On-
da' da. Suga'id non, tidu' sog bonduan kitu' dun,
misabut ta bog olo ma'ana nog dusa. Po' sopolati
non, og bonduan kitu', somo' da' pogondi'oy og go-
towanen mima sog golota' nog duma nilan, di' nilan
bosia kosunan bog olo ma'ana nog gimaan koyon.
⁸ Dadi, bianan sog bonduan kitu', og gotowanen mi-
imung kopogboya'an ilan nog dusa. Og doksu'an
non, miglologinis tanan og gimaan nog gotowanen.
Somo' da'idun og bonduan kitu', da'idun dosop og
baya' nog dusa.⁹ Po' sopolati akon, mitubu' u na nog
masa pa' nog da' u kosabut og bonduan kitu'. Tibua,
dangan minatong og bonduan kitu', og dusa mama'
nog mitubu' mokpuli' boya'an misabut u nog to-
tubu' u si'oy, minatoy u da' sabap sog dusa.¹⁰ Og
bonduan kitu' bosia, og bianan ta motubu' nog asta
sog da' kopus non. Saka, miimung motanan nog
bianan ta sog patoy nog asta sog da' kopus non.
¹¹ Dadi og dusa, mikopongimakat lumimbang di-
anakan po' tidu' sog kosabut u nog bonduananan
nog dia sog Botad kitu', kolele og doksu'an non og
kotubu' nog da' kopus non, miimung nog patoy nog
da' kopus non.¹² Tibua, og Botad kitu' bu bondua-
nanan, molongas, bu mosigda, bu midulus
Dadi, sabap sog kolongas nog bonduan kitu',¹³
dinetongan u ta' buan nog patoy nog da' kopus non?
Onda' le. Tibua, sa'an dotongan u nog patoy, sabap
da' sog dusa. Dadi, bianan sog glongas nog bondua-
nanan kitu', misabut u na og ma'ana nog dusa. Dadi,
sabap sog dusa koyon, miimung matoy u dun nog
asta sog da' kopus non. Sa'an itu', motampal doda'
.tokodoy bog andun kolaton og dusa
Kosunan ta nog Botad kitu' pa'ali sog kinodiwa-¹⁴
ta, tibua, akon, sagya u da' ginungod bu mama' u
dosop nog gulipon nog dusa.¹⁵ Misobu' u nog pongi-
nangon ku po' ain kolegan ku nog gomba'is bosia
inangon, di' u itu' minang, suga'id non, og minang u
ain kitu' og molaton ku bosia.¹⁶ Dadi, bila minang u

musaka' ita dia sog Mikpongon bu mikoduma ita dosop dia ni Kristu sog kopomusaka' non. Dadi, sabap nog inunungan ta ion dia sog sinsaan non, .mosunu' ita dosop sog koba'is bu kotas non kitu'

Og gomba'is nog matong sog boloma'dinglag

Kosunan ku og sinsaan ta numun koni, di' ¹⁸ mokantu sog landu' koba'is bu kotas nog ompotogow non dianita bu bogoyon non dianita sog boloma'dinglag. ¹⁹ Po' glam nog piongon nog Mikpongon, landu' pogdodoma nilan nog ompotogow na og gombata'anan nog Mikpongon. ²⁰ Po' og glam nog piongon koyon, miimung ma' nog da' doksu' non. Kona' po' dili baya' nilan, suga'id non, sabap sog baya' nog Mikpongon. Po' og dodomaan nog glam nog piongon koyon nog ngon da' ²¹ gondow non nog di' ilan na pobianon moludak, bagun mosunu' ilan dosop kotonamoy dia sog gombata'anan nog .Mikpongon sog kopoluas dianilan tidu sog dusa

Po' kosunan ta og glam nog piongon koyon, ²² mikolong tidu pa sog tolipunan asta pa sog numun koni, domikian da ma' nog glibun nog pinokitan.

²³ Bu kona' tibua nitu', minsan si'oy ita nog kibogayan na nog Bolakat nog Mikpongon nog piuna non dianita, mama' dosop nog mokolong og dialom pikilan ta nog solian ta mogbagad nog gondow kitu' nog kopoglogombata' non dianita, ion non ion nog gowonon non og tibuk nog glawas ta tidu sog baya' nog dusa. ²⁴ Po' sabap sog dodomaan ta koni, ion non ion nog mitabang ita na tidu sog dusa. Sa'an itu', pogdodomaan ta po' da' pa kotuman. Somo' mituman na, di' ta na ion pogdodomaan po' mitabuk ta na. ²⁵ Tibua, solian pa nog da' pa kotuman og pogdodomaan ta kitu', sumboy ompayat og ponutus ta mogbagad dun. ²⁶ Bu doma, sabap sog da' pagas ta, tobangan ita dosop nog Bolakat nog Mikpongon sanan ta mogbagad dun. Po' di' ta bosia kosunan bog olo og kopogyakin ta. Tibua, og Bolakat nog Mikpongon mongoningoni pa'ali dianita bianan sog di' motalu' nog sagya ponolu'on. ²⁷ Po' og Mikpongon, sunan non asta og dialom pikilan nog gotow, bu kosunan non dosop og pikilan nog Bolakat non. Po' og kopongoningoni nog Bolakat non pa'ali sog pigotowan nog Mikpongon, dumalan doda' da dia .sog baya' bu glegan nog Mikpongon

Bu kosunan ta nog ion dosop dumuma sog ain ²⁸ molalam sog Mikpongon nog inonggat non mokokunut dianon bagun og doksu'an nilan molongas og glam non. ²⁹ Po' og Mikpongon, ain donsama' non na kosunan nog mokokunut ilan dianon, pidonsama' non na ilan mimung nog mama' nog Bata' non kitu' nog si Isukristu po' bagun ion mimung nog gulangbata' sog glam nog gombata'anan nog

⁴ Sa'an ininang non nog ma' nitu' po' bagun ita mokunut nog dondagan dia sog kodulusan po' og polomotadon ta onda' na pogboya'oy nog dusa, suga'id non, pigboya'an na nog Bolakat nog Mikpongon. ⁵ Po' simasima og gotowanan nog mikokunut sog dili glegan nog pigboya'an nog dusa, pitigbung nilan na og pomikilan nilan dia sog glegan nog dusa. Tibua, simasima og gotowanan nog mikokunut sog glegan nog Bolakat nog Mikpongon, pitigbung nilan na og pomikilan nilan sog glegan nog Bolakat kitu'. ⁶⁻⁷ Dadi, bila og pikilan nilan pigboya'an na nog Bolakat nog Mikpongon, og doksu'an nilan og kotubu' bu og kotikna' nog pomikilan. Tibua, og gotowanan kitu' nog pikilan nilan pigboya'an pa nog dusa, og doksu'an nilan og patoy. Po' sa'an ma' nitu', ain og momikil koyon nog dusa, polongantu bu og banta nog Mikpongon. Bu da' pa poguakil sog baya' nog Mikpongon, bu di' non tanan itu' munut. ⁸ Dadi, simasima og gotow nog pigboya'an pa nog dusa, ondi' nododa' mokinang .nog ain kosu'atan og Mikpongon dun

Tibua amu koyon, pignonangan amu na nog Bolakat nog Mikpongon bu pigboya'an non na amu. Po' og polomotadon niu koyon, onda' na pogboya'oy nog dusa. Dadi, simasima og gotow nog da' pa kopogonogoy nog Bolakat ni Kristu, kona' ni Kristu dun. ¹⁰ Tibua, bila si Kristu dia na niu, minsan si'oy og glawas niu matoy sabap sog dusa, tibua, og glimukud niu motubu' da sabap sog kodulus niu sog Mikpongon. ¹¹ Po' Mikpongon og mikpotubu' puli' dia ni Isus tidu sog patoy. Dadi, bila og Bolakat non dia na niu, potubu'on non dosop og dili glawas niu .bianan sog Bolakat non

Dadi pigilugan, bila ma' nitu', ngon polosuku'an ¹² ta dun. Sumboy ondi' ita na mokokunut dia sog polomotadon kitu' nog pigboya'an nog dusa. ¹³ Po' bila mokokunut amu dia sog polomotadon koyon nog pigboya'an nog dusa, matoy amu doda' dun asta sog da' kopus non. Tibua, bianan sog tabang nog Bolakat nog Mikpongon dianiu, binolong niu na og kohinangan koyon nog di' pia nog tidu sog ginungod, bu motubu' amu asta sog da' kopus non. ¹⁴ Po' simasima og gotow nog pinulu'an na nog Bolakat nog Mikpongon, miimung na ion nog bata' nog Mikpongon. ¹⁵ Po' og Bolakat kitu' nog tinabuk niu tidu dianon, kona' nog bagun amu mulipon dun nog boya'an mokopuli' amu dia sog susaan. Suga'id non, binogoy nog Mikpongon dianiu og Bolakat non bagun amu mimung nog gombata'anan non. Bu sabap sog Bolakat non, mosabi ta og Mikpongon nog Ama'. ¹⁶ Po' og Bolakat non dumuma dia sog dialom pikilan ta motalu' nog ita doda' og tantu na nog gombata'anan nog Mikpongon. ¹⁷ Dadi bila ita og gombata'anan non na, miimung na nog mikopo-

kobon non, landu' susaan ku bu ma' nog kipusun-gan u sabap sog bansa Israel, po' ilan og salu bansa u. Somo' bosia mimung nog motabang ilan dun, akon mongatas sumpa'an nog Mikpongon bu mo-suoy dia ni Kristu. ⁴ Po' ilan bosia og pinili' nog Mikpongon nog dili piglogombata'an non. Bu binogoy na bosia dianilan og silow nog kotas nog miktidu sog Mikpongon. Binogoy dianilan og Kopusadan nog Mikpongon pibian dia ni Apu' Abraham, bu og Botad kitu' pibian dia ni Apu' Muses kobon nitu'. Kisunan nilan na bosia og tantu nog kopoktamuy sog Mikpongon. Bu binogoy na dianilan glam nog pinasad kitu' nog Mikpongon. ⁵ Og pangkat ilan nog mokogulanganan kitu' kobon nitu'. Bu bianan dosop dianilan og pangkat ni Kristu pa'ali sog kobata' dianon nog sagyaotow. Po' ion tanan og Diwata bu og Pogbaya' sog glam non. Dianon og sanglit asta sog da' kopus non. Amen Dadi, minsan si'oy misimoy bosia og bansa Israel ⁶ sog glegan nog Mikpongon dianilan, mituman da og tinalu' kitu' nog Mikpongon pa'ali sog bansa Israel kobon nitu'. Ngon pa' lual og bansa Israel, og gotowanan nog pinili' nog Mikpongon. Tibua, kona' po' sabap sog pangkat ilan ni Apu' Israel nog boy-a'an miimung ilan nog bansa Israel. ⁷ Bu domikian dosop og piglogombata'an ni Apu' Abraham kitu', kona' po' sabap nog pangkat ilan ni Apu' Abraham nog boy-a'an miimung ilan nog gombata'an non. Suga'id non, ma' nini og tinalu' nog Mikpongon kitu' dia ni Abraham nog sinulat dia sog Kitab, "Og tantu gombata'an mu dia poktidu sog bata' mu nog si Isak." ^{††8} Dadi, og ma'ana nog pigolong non kitu', og gombata'an ni Apu' Abraham koyon, kona' po' miktidu ilan dia sog glawas non. Suga'id non, ain tinumud bu mingandol sog Mikpongon mama' ni Apu' Abraham dangan midongog non og pasad kitu' nog Mikpongon dianon, mimung ilan nog gombata'an ni Apu' Abraham bu og gombata'an dosop nog Mikpongon. ⁹ Po' ma' nini og talu' kitu' nog pinasad nog Mikpongon dianon, "Sog tang nog ma' nini, mokpuli' u dini, bu si Sara mogbata' [†] na nog glaki

Bu domikian dosop ma' ni Apu' Isak bu og duoy ¹⁰ non nog si Apu' Rebeka nog solian pa' nog bodos ion nog bata' nilan kitu' nog gapid, og pidonsama' tumalu' nog Mikpongon dianon pa'ali sog gombata' nilan nog ^{††11-12} "Og kongudan mulipon dia sog gulang bata' dianon." [†] Og gombata' kitu', da' ilan pa' pokopoginang nog gomba'is otawaka molaton po' da' ilan pa' bota'oy. Dadi, og ma'ana non, og Mikpongon, og baya' non da' momili' nog ain kolegan non po' ngon potugyuan non dun. Bu og kopomili' non

Mikpongon. ³⁰ Dadi, glam nog mimung nog ma' nog Bata' non, pigonggat non ilan. Bu glam nog miong-gat non, inawa' non dianilan og dusaanan nilan. Bu glam nog inowa'an non nog dusa, piampu' non na .ilan dia sog kotas non nog di' kolobian

Og glolaman nog Mikpongon dianita bianan-dia ni Isukristu

Dadi bila ma' nitu', olo ma' dogo motalu' ta dun? ³¹ Po' bila og Mikpongon lumampi' dianita, da'idun na og mokantu dianita. ³² Po' sabap dianita, minsan si'oy og dili Bata' non, da' ion pogalangalang muakil dun dia sog patoy. Dadi, bila binogoy non og dili Bata' non dianita, labi na di' non dosop pogalangalang mogoy dianita asta og glam non bagun ita kopopiaon dun. ³³ Dadi, sima gidoy buan mokosumbung dia sog ain pinili' nog Mikpongon? Da'idun. Po' Mikpongon tanan miktalu' dun nog da'idun na og sala' nilan dianon. ³⁴ Dadi bila ma' nitu', sima buan gidoy togo baya' luma'at dianilan? Da'idun. Po' si Kristu Isus, og minatoy dianilan, labi na danggan migbuat na ion tidu sog patoy, piotas na ion nog Mikpongon ditu' sog giba'an non. Bu kobon non mongoningoni pa'ali dianita. ³⁵ Dadi bila ma' nitu', sima buan gidoy mokawa' dianita sog glolaman ni Kristu? Da'idun minsan sima. Po' minsan si'oy og sasow, otawaka og pihit bu glogon, otawaka og gunus bu komiskin, otawaka kondokondok bu patoy, da'idun nododa' mokawa' dianita dia sog glolaman non. ³⁶ Po' ma' nini sinulat sog Kitab, "Sabap sog kopokokunut nami dianika, dia ami sog kopotayan glabungsolom po' miimung ami mama' nog bilibili nog posungu' na sumboli'on." ^{†37} Tibua, sa'an mokopondag ita tokodoy sog minsan si'oy olo matong dianita, po' sabap sog Mikpongon nog ion doda' molalam dianita. ³⁸⁻³⁹ Po' kosunan ku da' nog da'idun nododa' mokawa' dianita sog glolaman nog Mikpongon nog bianan dia sog Kounutan ta nog si Kristu Isus, da' bigya' minsan si'oy patoy otawaka kotubu', minsan si'oy og moloikatanan otawaka kodiwotaan, minsan si'oy og numun koni otawaka sog boloma'dinglag, minsan si'oy olo gininisan nog bolakat sog glangit otawaka sog dialom lupa', minsan og glam nog piongon nog Mikpongon, on-da'idun nododa' og mokawa' dianita dia sog glolaman nog Mikpongon

Pa'ali sog bansa Israel og pinili' nog Mikpongon

Tolu'on ku nog motud bianan sog kosolabuk u **9** dia ni Kristu. Di' u mogloput, bu og pikilan ku koni pinulu'an nog Bolakat nog Mikpongon. ²⁻³ Po'

,Bu ma' nini nosop og tinalu' non dia sog Kitab Og dili gotowanan sog bonua kitu' nog kitolu'an" ²⁶ nog kona' ilan og pigotowan nog Mikpongon, kingolanan ilan na nog gombata'anan nog Mikpon-
^{##} ".gon asta sog da' kopus non Bu ma' nini dosop og talu' nog polomolatas nog ²⁷ talu' nog Mikpongon nog si Isaya nog sinulat sog ,Kitab pa'ali sog bansa Israel Minsan si'oy og dakol nog gotowanan sog bansa " Israel ma' nog dakol nog glinongowan nog pontad, .ain da misama', og motabang Po' og Mikpongon og Pogbaya' sog glam non. Bu ²⁸ bila modopot na sog gondow kitu', pogdoli'doli'an non na dumoksu' og polihala' non dia sog go-
^{##} ".towanani dini sog dunya koni Po' domikian da ma' nog pidonsama' non kitu' nog ²⁹ ,sinulat sog Kitab Ita og gotowanan nog bansa Israel, somo' og " pangkat ta da' soma'oy dianita nog Mikpongon, og doksuan ta bosia domikian da ma' nog dua' buk ki-
^s ".tu' og koliwagan bonua nog Sodom bu Gomora Dadi bila ma' nitu', olo buan og doksuan nog ³⁰ poktolu'on ta koni? Og gotowanan kitu' nog kona' Hudyu, minsan da' nilan si'oy ponontongoy og kodulusan dia sog Mikpongon, mikalap ilan dun sabap sog kopongandol nilan dia sog Mikpongon. ³¹ Saka, og gotow Hudyuanan kitu', minsan si'oy pinontong nilan og botad kitu' nog bagun ilan modulus, da' nilan da kalap. ³² Po' sa'an ma' nitu', og koponontong nilan dun, da' nilan bianoy dia sog kopongandol, suga'id non, dia sog sagya ginang nilan. Ion non nion misoksug nilan og batu kitu' nog mokobuksak, ³³ nog milabit dia sog Kitab nog ma' nini sinulat dun Tontong niu po' piindog u dia sog koliwagan " bonua nog Sion og mosolag nog batu nog mosoksug nog gotow, og batu nog ombuksak gotow dun. Sug-
a'id non, ain sumalig dianon, ondi' nododa' kosi-
st ".pogan Pigilugan, mosolag tokodoy bosia og glegan **10** ku nog motabang og salu bansa u, og go-
towanani nog bansa Hudyu. Bu ma' nitu' dosop og gyakin ku dun. ² Po' kitoksi'an ku nog inatas nilan moktamuy sog Mikpongon. Tibua, og kopoktamuy nilan kitu', onda' pobianoy dia sog motud nog sabut. ³ Po' sabap nog da' nilan unutoy og kodulusan nog miktidu sog Mikpongon, mikpindog ilan bosia nog dili glegan nilan. Dadi, da' nilan tolisma'oy og dalan nog Mikpongon dia sog kodulusan. ⁴ Po' si Kristu og kotumanan nog Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses kobon nitu'. Dadi, simasima og gotow nog mongandol dianon, mimung ilan nog midulus sog Mikpon-
.gon

dianilan, kona' po' sabap sog gininang nilan. ¹³ Dadi, sa'an itu' ma' nini og talu' nog Mikpongon nog sinulat dia sog Kitab, "Milalam u dia ni Jakub, tibua, mi-
[†] ".angit u dia ni Isau

Dadi, olo ma gidoy buan og motalu' ta dun? Og ¹⁴ Mikpongon mogbigya' ta' gidoy? Ondi' da. ¹⁵ Po' og talu' nog Mikpongon dia ni Apu' Muses kobon nitu' sinulat dosop sog Kitab nog, "Akon da mogbaya' dun bila tulungon ku og gotow. Bu akon da mog-
baya' dun bila lolatan ku og gotow." ^{††16} Dadi, og ma'ana non, og gotow pinili' nog Mikpongon sabap da sog glolatan nog Mikpongon dianon, kona' sabap sog dili glegan otawaka og ginang nog gotow. ¹⁷ Po' sinulat nosop ma' nini og talu' nog Mikpongon dia sog datu' nog gotow Ehiptuanan kobon nitu', "Sa'an ini piindog u ika mogdatu' po' bagun motongow og dasig nog baya' u bianan dianika, bu bagun dosop diadia u kobantug sog tibuk nog dunya." ^{†18} Dadi og Mikpongon, lolatan non ain kolegan non lumolat, bu potogason non og pusung nog ain kolegan non .mokpotogas

Dadi bila ma' nitu', ngon bayu' og sak nog go- ¹⁹ towanan dion dianakon nog iduma gidoy buan og Mikpongon tuntutan non ma ita dun. Po', long nilan dun, sima buan mokopogondi' dia sog Mikpongon?

²⁰ Bila ma' nitu' og sak niu dun, sima a buan nog poksakan mu ma og Mikpongon nog mama' nion? Po' koyon, domikian da ma' nog sinulat dia sog Kitab nog, "Og diniun, ondi' mokopoksak dia sog polondiun koyon dianon nog iduma gidoy buan ma' nion ma og kodiun mu dianakon?" ^{†21} Po' og polondiun koyon og mogbaya' dun bog olo og doksuan nog diunon non koyon. Po' baya' non da bila sog sotibuk og glupa' diunon non ma' nog kabuk bu .og kulon

Domikian dosop ma' nitu' og gininang nog ²² Mikpongon. Po' minsan si'oy moleg bosia mokpotongow bog olo bayu' nog glolingit non sog gotowanani bu og dasig nog baya' non, pipayat non da og ponutus non dianilan nog pikongitan non na bosia, ilan nog posungu' na sog gla'at. ²³ Po' sa'an ma' nitu' og gininang non, po' bagun ain kitu' nog kilolatan non, motongow nilan bog andun doda' popia non. Ita og sinimpanan non tumabuk nog popia non bu kopotas non dianita. ²⁴ Po' ita si'oy inonggat non dosop, og bansa Hudyu otawaka kona' Hudyu. ²⁵ Po' ma' nini sinulat nog polomotalas nog ,talu' nog Mikpongon nog si Hosea dia sog Kitab Og gotowanan nog kona' u bosia og pigotowan, "ingolanan ku na ilan nog pigotowan ku. Og bansa nog di' u bosia molalam dun, ingolanan ku na ilan
^{##} ".nog kolalaman ku

Hosea 1:10b ## Isaya 10:22-33§ Isaya 1:9§† Isaya ††
.28:16. Og batu kitu' pigolong, ion non nion si Isukristu

Malakai 1:2-3†† Exodus 33:19b‡ Exodus 9:16b †
†† Isaya 29:16## Hosea 2:23b

bianan sog kopokinongog nog gotow nog gustalan. Og pigolong koni nog gustalan, ion non og gustalan pa'ali dia ni Kristu. ¹⁸ Dadi og gotowanan kitu', mikodongog ilan dota' gidoy? Mikodongog ilan da. Po' ma' nini og sinulat sog Kitab, “Og sowalan nilan mipulonag na sog tibuk nog dunya, bu og talu' nilan

§† “.asta sog goktob nog glupa'an

Dadi bila ma' nitu', og pangkatanan ni Apu' Is- ¹⁹ rael kitu', mikosabut ilan da gidoy? Mikosabut ilan da. Po' ma' nini dosop og talu' nog Mikpongon nog ,pibian non dia ni Muses nog sinulat sog Kitab Sabap dianakon, mokopoksibok amu sog go-“
towanen nog da' kingolanoy og bansa nilan. Bu sabap dianakon, pokongitan niu og bansa nog ku-

§†† “.lang og sabut non

Dadi, si Isaya miksibolu' mokpolatas nog talu' nog ²⁰ ,Mikpongon

Minsan si'oy da' nilan akon ponontongoy, miton-“
gow nilan da akon. Miksolitongow u dianilan nog

§† “.minsan si'oy da' ilan poksak pa'ali dianakon

Bu pa'ali dosop sog pangkatanan ni Apu' Israel ki- ²¹ tu', ma' nini og talu' nog Mikpongon nog sinulat sog Kitab, “Glabungsolom pogonggaton ku bosia ilan,

§†† “.minsan si'oy og polongantu ilan dianakon

Dadi bila ma' nitu', tinolikudan ta' buan gidoy **11**
nog Mikpongon og pigotowan non? Onda' da.

Po' akon og gotow Israel u tanan bu og pangkat ni Apu' Abraham bianan sog kipongkatoy u dia ni Apu' Benjamin. ² Og Mikpongon, onda' non tolikudoy og pigotowan non nog pinili' non tidu sog donsama'.

Po' kosunan niu da og talu' nog polomolatas kitu' nog talu' nog Mikpongon nog si Iladya nog sinulat dia sog Kitab. Sinumbung non og salu bansa non ,nog Israel dia sog Mikpongon. Ma' long non dun Pogbaya', pimunu' nilan og polomolatasanan ni-“ ³ ka, bu linoglag nilan og pogbotangan nog pomalas nilan dianika. Sala u da misama', bu boya'an

§† “.bunu'on nilan tanan bosia akon dun

Kosunan niu dosop bog olo tabal nog Mikpongon ⁴ ,dia ni Iladya nog sinulat sog Kitab

Sinumama' u laga' pitu ngibu kotow og pigo-“

§† “.towan ku nog da' poktamuy dia ni Baal

Dadi, domikian da ma' nog numun koni, ngon ⁵

dosop og sinama' nog Mikpongon po' pimili' non sabap sog tulung non kitu'. ⁶ Kona' po' sabap sog ginang nog gotow, suga'id non, sabap da sog tulung non kitu'. Po' somo' tulungon non og gotow sabap .sog ginang non, og ma'ana non, kona' na og tulung

Dadi, olo ma doku'an nog poktolu'on koni? Og ⁷ ponontongon nog gotow Israelanan nog minsan

landu' kopogapas nilan monontong dun, da' nilan kalap. Saka, og duma nilan kitu' nog pinili' nog

Po' ma' nini og talu' ni Muses nog sinulat sog ⁵ Kitab pa'ali sog kodulusan tidu sog kopokokunut non nog Botad kitu', “Ain mokokunut dun mimung motubu' dion.” ¹⁶ Tibua, ma' nini dosop og talu' non nog sinulat sog Kitab pa'ali sog kodulusan nog go-
,towanen bianan sog kopongandol nilan Sumboy ondi' mogdialompikilan nog, sima gidoy“
mangoy sog pogonongan nog Mikpongon,” ^{††}

.(bagun mangoy dia ni Kristu

Otawaka, sumboy ondi' mogdialompikilan nog,“ ⁷ sima gidoy mangoy sog pogonongan nog ain mina-
.toy na,” [‡] (bagun mangoy dosop dia ni Kristu

Po' kisunan niu na og talu' kitu' nog sinulat sog ⁸

,Kitab nog

Og talu' kitu' nog Mikpongon, dia na sog molani“
mu. Po' dion tanan sog baba' mu bu asta dia sog di-

§† “.alom pusung mu

Og talu' nog Mikpongon koyon nog pigolong, ion non ion og gustalan nami kitu' pa'ali sog kopongan-
dol nog gotow dia sog Mikpongon nog, ⁹ bila mok-
tantu tumud og dialom pusung niu nog pitubu' non si Isukristu tidu sog patoy, bu motalu' niu og tud niu dianon nog, si Isus og Pogbaya', motabang amu na.

¹⁰ Po' dia sog dialom pusung ta og tantu tud boya'an mimung ita nog midulus sog Mikpongon. Bu tidu sog baba' ta motalu' ta og tud ta dia ni Isukristu nog boya'an motabang ita dun tidu sog doku'an nog dusaanan ta. ¹¹ Po' ma' nini og sinulat sog Kitab,

“Simasima og gotow nog tumud dianon, ondi' kosi-
pogan.” ^{††12} Sa'an tinalu' nog simasima nog gotow, po' og Pogbaya', onda'idun binigya' non minsan olo bonsaoy dun, Hudyu otawaka kona' Hudyu. Po' ion og Pogbaya' sog glam nog gotow, bu mosolag og popia non dia sog ain mokitabang dianon. ¹³ Po' ma' nini og sinulat sog Kitab, “Minsan sima mokitabang

§†† “.dia sog ngalan nog Pogbaya', motabang ion

Tibua, olo buan gidoy kopokitabang non dia sog ¹⁴

Pogbaya' nog da' pa ion tud? Bu olo buan gidoy og kotud non nog da' non pa kodongog og gustalan

pa'ali dia ni Isukristu? Bu olo gidoy mogandun

kodongog non dun ual da ngon mangoy mogustal poguna pa'ali dianon? ¹⁵ Bu da'idun dosop mangoy mogustal lual da sugu'on ion poguna mangoy mo-
gustal dianilan. Po' ma' nini og sinulat sog Kitab,

“Molongas tokodoy og kodatong nog ain mikpo-

§†† “.latas nog Gomba'is nog Guksugan

Tibua, minsan ma' nitu', modakol ompok ¹⁶

mokokunut sog Gomba'is kitu' nog Guksugan. Po' ma' nini og talu' ni Isaya kitu' nog sinulat sog Kitab,

“Pogbaya', sima gidoy tinumud nog gustalan nami kitu' dianilan?” ^{§17} Dadi, og kopongandol mongon

Levitikus 18:5†† Deuteronomy 30:12‡ Deuteronomy †
30:13†† Deuteronomy 30:14‡‡ Isaya 28:16‡‡† Joel 2:32
‡‡‡ Isaya 52:7§ Isaya 53:1

Salmu 19:4§†† Deuteronomy 32:21b §‡ Isaya 65:1 †§
§†† Isaya 65:2§† 1 Kings 19:10§‡ 1 Kings 19:18

panga tidu sog len kayu nog kona' pomulan, motubu' dosop dion og len panga koyon. Dadi, amu koyon domikian da ma' nog pangaanan nog kayu koyon nog kona' pomulan. Pisolabuk amu na dia sog gamut nog kayu koyon nog pimulan. Dadi bila ma' nitu', miksolabuk amu na nog kotubu'. Po' og gotow Hudyuanan koyon domikian da ma' ilan nog kayu kitu' nog pimula. ¹⁸ Dadi, na' niu tokodoy ilan poksudi'an nog mikpoksopok ilan domikian ma' nog pangaanan. Na' amu mogbonsag po' sagya panga amu da. Bu kosunan niu kona' og panga mokpotubu' sog gamut, suga'id non, og gamut mokpotubu' sog panga non. ¹⁹ Dadi, sumboy dosop da'idun momikil nog sa'an sinopek og pangaanan kitu' po' bagun ion posuklion dun. ²⁰ Minsan si'oy motud nog sinopek ilan, sabap da sog kopongmungyas nilan dia sog Mikpongon. Dadi, sa'an mikosukli amu, sabap sog kopongandol niu dia sog Mikpongon. Dadi, sumboy popogonon niu og kopongandol niu bu ondi' amu mogbonsag dun, suga'id non, kondok amu. ²¹ Po' bila og Mikpongon, pingawa' non og gotow Hudyuanan nog saka ilan domikian da ma' nog tantu panga nog batang nog kayu koyon nog pomulan, labi na amu nog kona' Hudyu, pongowa'on non .dosop amu Dadi sabap ditu', motongow ta og glolat bu kopi- ²² hit doma nog Mikpongon. Ompihit ion dia sog ain mibuksak sabap sog kopongmungyas nilan dianon. Bu mololat ion dianiu, bila kobon non dia amu da sog glolat non. Bila onda' amu sog glolat non, amu si'oy gomonsunoy sopekon non dosop. ²³ Bu og gotow Hudyuanan si'oy, bila lumota' ilan na momungyas dia sog Mikpongon, moksud dosop glolaman nog Mikpongon dianilan. Po' og Mikpongon moto tumiguli' dianilan. ²⁴ Po' amu og gotowanan nog kona' Hudyu, domikian da ma' nog panga nog len kayu nog kona' pomulan. Bu tidu amu sopekon, pitapek amu nog Mikpongon dia sog batang nog kayu koyon nog pomulan. Saka, mologon bosia potopekon. Tibua, molomu da potopekon puli' bila og .tantu panga non da og sinopek ditu' Dadi pigilugan, og piktalu' u koni mologon ta ²⁵ bosia sobuton. Tibua, piosun ku na dianiu bagun niu da mosabut, bu bagun dosop di' amu mogbugalbugal dun. Po' mitogas og pikilan nog kodokolan nog bansa Hudyu dia sog Mikpongon asta kotoktuban og dakol nog gotowanan sumolabuk dia sog Mikpongon nog ain kona' Hudyu. ²⁶ Dadi sabap ditu', og glam nog bansa Hudyu mogawon tidu sog ,dusa. Po' ma' nini sinulat sog Kitab Og Polonabang matong tidu sog bonua nog Sion. " Pongowa'on non glam nog kohinangan nog sinoitan nog pangkatanan ni Apu' Jakub kitu'. ²⁷ Koni og

Mikpongon nog mingandol dianon, mikalap ilan dun. Ain da' kitu' pokalap dun, mitogas og pusung ,nilan. ⁸ Po' ma' nini sinulat sog Kitab Sabap sog Mikpongon, miimung miglokobol og " pikilan bu pusung nilan boya'an og mata nilan ondi' mokotongow bu og tolinga nilan ondi' mokodongog † ". asta pa sog numun koni Bu ma' nini dosop og pongoningoni ni Dabid nog ⁹ ,sinulat sog Kitab Solian nilan mogloliag sog kologya'an nilan, " motaban ilan bu mangka kukpa'oy. Modogdag ilan bu kosuli'an ilan nog kolaton nilan. ¹⁰ Molamong mata nilan boya'an nog ondi' ilan mokotongow, bu mogbokutut ilan mogbaba nog sinsaan asta sog da' †† ".kopus non

Og pa'ali sog kogawon nog ain kona' Hudyu

Dadi, bila ma' nitu' nog mikpogbuksak ilan ma, ¹¹ mibuksak ilan nota' gidoy boya'an nog di' ilan na motabang dun? Onda' da. Suga'id non, sabap sog dusaanan nilan koyon, og tabang midopot na minsan sog gotowanan nog ain kona' Hudyu. Bu sa'an itu' ma' nitu', po' bagun dosop og gotow Hudyuanan koyon, mima ilan dun. ¹² Dadi, bianan sog dusaanan nog gotow Hudyuanan bu bianan dosop sog kosi-moy nilan sog glegan nog Mikpongon dianilan, miimung mosolag popia sog duma gotowanan nog kona' Hudyu. Tibua, bila midopot na og dakol nog gotow Hudyuanan nog misunu' na kogawon dianilan tidu sog dusa, labi pa ditu' og popia dia sog gotowanan

Og poktolu'on ku koni dianiu, nog ain kona' ¹³ Hudyu. Akon, sinugu' u mogustal dia sog gotowanan nog kona' Hudyu. Bu monamal u mogustal dianiu. ¹⁴ Po' gomonsunoy sabap sog sugu'an koni dianakon, mima og salu bansa u dun nog Hudyu boya'an ngon tanan mogawon dianilan tidu sog dusa. ¹⁵ Po' bianan sog da' ilan kodukakit dun solianlian sabap sog kopongmungyas nilan, og gotowanan nog kona' Hudyu, miimung nog mitiguli' ilan dun dia sog Mikpongon. Tibua, bila modopot na nog modukakit ilan sabap sog tud nilan sog Mikpongon, mama' ilan na nog mitubu' tidu sog pa- .toy

Ibalat da sog kopogimung nog pan, bila ngon ¹⁶ sotibuk og pan, saka og putuk non koyon bogoyon sog Mikpongon, asta pa og sama' non koyon ion na dun. Bu domikian dosop sog gamut nog kayu, bila og gamut non binogoy na sog Mikpongon, asta glam nog pangaanan nog kayu koyon, ion na dosop dun. ¹⁷ Bu ibalat dosop sog kayu nog pimula, bila ngon panga non nog sinopek po' suklian nog len

nog Mikpongon nog ion non ion, og gomba'is, bu .modulus, bu ain kitu' og kosu'atan ion dun Po' sabap sog baya' nog binogoy nog Mikpongon³ dianakon bianan sog glolat non, tolu'on ku sog mon-ala kotow dianiu, sumboy di' amu ilakad pokpotaspotas nog pikilan niu. Suga'id non, pokpadapada niu og pomikilan niu pa'ali sog dili glawas niu bianan sog kopongandol nog binogoy nog Mikpongon dianiu.⁴ Po' ibalat da sog tibuk nog glawas nog gotow, miglologinis og pangingalan dun, bu miglologinis og polongkapan non.⁵ Domikian da sog ain sinumolabuk dia ni Kristu, minsan si'oy modakol ita, solabuk da og glawas ta bu miksinkingkotoy ita.⁶ Miglologinis og kotoan nog binogoy nog Mikpongon dianita bianan sog glolat non. Dadi, gomiton ta og kotoan ta koyon. Bila binogayan ita nog kotoan mokpolatas nog talu' nog Mikpongon, sumboy polotason ta bianan sog goktob nog kopongandol ta sog Mikpongon.⁷ Bu bila binogayan ita nog kotoan mogusiba' sog gotowanan, sumboy inangon ta. Bu bila binogayan ita nog kotoan mokpanad, sumboy mokpanad ita.⁸ Bila binogayan ita nog kotoan mondolo'isog, sumboy inangon ta. Bila binogayan ita nog pikilan nog tumabang sog ain kilogonan, sumboy motawal ita. Bu bila binogayan ita nog kotoan mogokbit, sumboy potubudan ta kopogokbit ta nog gotowanan. Bu bila binogayan ita nog pikilan lumolat sog gotowanan, sumboy inangon ta dunut da'da'an ta

Og bayu'bayu' nog glolaman

Sumboy muktantu ita lumalam sog pakasiotow⁹ ta. Pogolig amu sog ain di' pia bu pogoidoy niu ain og gomba'is.¹⁰ Pokilolamoy amu po' momogilug amu sabap sog kosolabuk niu dia ni Kristu. Poginodaboy amu nog pigilugan niu sog tanud.¹¹ Pona-mal amu dosop kobon non sog ginang niu dia sog Kounutan ta dunut og landu' glolaman niu dianon.¹² Bu pogda'da' amu sog dodomaan niu dianon. Poglogaga amu dia sog sinsaan niu. Bu pogyakin amu kobon non.¹³ Bu lolatoy niu dosop og pigilugan nog ain kionda'an. Bu kobon non usiba' niu ain mon-umbaloy dianiu Pogyokinoy niu dia sog Mikpongon nog popiaon¹⁴ non ain mongula'at dianiu. Na' niu ilan ponuyudan.¹⁵ Bu ain migda'da', duma amu dianilan mogda'da'. Bu ain misusa, duma amu dosop dianilan mosusa.¹⁶ Poksulutsulut amu sog glam non. Na' amu mokpotaspotas, suga'id non, tolima' niu minsan si'oy ombaba' nog ginang. Bu na' amu mogbonsag-bonsag Ain moginang nog molaton dianiu, na' niu ilan¹⁷ tumbasan nog molaton. Bu inang niu ain og motu-

pasad u dianilan sog tang nog pongowa'on ku glam[†].nog dusaanan nilan Dadi ma' nitu' si'oy, solian numun koni pa'ali sog²⁸ Gomba'is kitu' nog Guksugan, og gotow Hudyuanan miimung nog banta nog Mikpongon bagun da molakit ain kona' Hudyu nog mama' niu sog pigdotu'an nog Mikpongon. Tibua, pa'ali sog kopili' nog Mikpongon sog bansa Hudyu, ilan doda' og kololaman non sabap sog pasad non sog mokogulangan kitu' kobon nitu'.²⁹ Po' og Mikpongon, ondi' non sapon og pikilan non pa'ali sog pinili' non kitu' otawaka popia non sog gotowanan.³⁰ Dadi, amu nog kona' Hudyu, dini kitu' mingantu amu sog Mikpongon. Tibua numun koni, kilolatan non na amu sabap sog pongantu nog gotow Hudyuanan kitu' dianon.³¹ Sabap sog glolatan nog Mikpongon sog ain kona' Hudyu, miimung mingantu og Hudyuanan dun bagun ilan dosop kololatan nog Mikpongon.³² Og ma'ana non, glam nog gotow inimung non ma' nog binilanggu' sabap sog kopongantu nilan sog Mikpongon bagun da ompotongow nog Mikpongon .og glolatan non dia sog glam nog gotow

Sanglit sog Mikpongon

Og kolongas nog Mikpongon ondi' mubadubad³³ sog ponolu'on. Bu og kotoan bu sabut non, da'idun mokadal dun. Ondi' mustal og glegan non. Bu da'idun dosop mokosabut³⁴ nog pondayan non. Po' ,ma' nini og sinulat sog Kitab Sima gidoy buan mokosabut nog pikilan nog Pog-“^{††}”?baya'? Sima gidoy buan mikopomali dianon Sima gidoy buan mikopogbogoy sog Mikpon-“³⁵ ”?gon nog sumboy sugdaan ion nog Mikpongon dun[‡] Po' ion og Mikpongon nog glam non. Dadi, glam³⁶ nog piongon, miongon bianan dianon, bu glam non ion da dun. Dadi, dia non og sanglit, bu gadab, bu .kotas asta sog da' kopus non. Amen

Polomotadon nog gombata'anan nog Mikpongon

Dadi pigilugan, bila ma' nitu' og glolatan nog 12 Mikpongon dianita, pongonion ku dianiu nog uokilon niu og glawas niu dia sog Mikpongon po' koyon mimung og bogoy niu dianon nog totubu', bu midulus, bu mosu'at dianon. Po' ma' nion og tantu nog kopoktamuy niu dianon.² Na' amu na moglogiling sog polomotadon nog dinunya. Suga'id non, tugdak niu og Mikpongon sumop nog polomotadon niu bianan sog kopongimbogu non dia sog pikilan niu boya'an kosunan niu bog olo og glegan

Bila kopogbotad, pogbotad amu. Bila og ko-
 .pogadab, pogadab amu
 Sumboy boyadan niu og glam nog gutanganan ⁸
 niu, da' lakit nog kopoglinolatoy niu nog pigilu-
 gananan ta sog tanud. Po' ain mololat sog paka-
 siotow non, og ma'ana non miunut non og glam nog
 dondagananan kitu' nog Mikpongon ⁹ nog sinulat
 ,sog Kitab nog
 .Da'idun mogbabal nog duoy nog duma non "
 .Da'idun momunu'
 .Da'idun monakow
 ‡ ".Da'idun mima nog golota' nog duma non
 Bu asta duma pa nog dondagananan kitu'. Glam
 non koyon kinumpung dia sog solabuk dondagan
 koni nog, "Lolatoy niu og sumbaloy niu domikian da
 ma' nog glolatan niu sog dili glawas niu." #¹⁰ Po' og
 gotow nog mololat sog sumbaloy non, ondi' non
 inangan nog molaton. Dadi, sa'an itu' ain mololat,
 miimung nog mikokunut ilan sog glam nog donda-
 .gananan kitu'

Dadi, inang niu po' kisunan niu na bog olo timpu ¹¹
 numun koni, og timpu nog sumboy mogongman
 amu na. Po' tidu sog kotabuk niu dia ni Isukristu,
 posisaya' na kosompol og gondow nog kohurup ta
 dianon. ¹² Dadi, ibalat da sog gobi bu gondow, og go-
 bi dali' na kolibuas po' dali'ondow na. Dadi, lota'an
 ta na moginang ain kohinangan koyon nog miktidu
 sog kodoloman. Suga'id non, inangan ta ain og
 ponginangon koyon nog dia miktidu sog kodolagan
 po' kitu' mimung nog taming ta sog ain molaton.

¹³ Dadi, sumboy omba'is og polomotadon ta
 domikian da ma' nog polomotadon nog dia miktidu
 sog kodolagan. Og ma'ana non, da'idun na og mog-
 duyunduyun monginang nog di' pia bu moglangu-
 langu, otawaka moginang nog sosuku kosipogsi-
 pog, moksusi, otawaka mogdal. ¹⁴ Suga'id non, un-
 god niu sog pikilan niu og Kounutan ta nog si
 Isukristu. Bu na' amu na monontong nog len pon-
 dayan mondom minang niu og glegan nog dili
 .glawas niu nog boya'an mokodusa amu dun

Tolima' niu og pigilugan ta sog tanud, ain og **14**
 moguya' pa og tud nilan. Bu na' amu moksusi
 nog da' ma'ana non. ² Po' mama' nog ponganon,
 ngon sala kotow, og sabut non nog minsan olo pon-
 gononoy dun mokodyadi ion kuman dun. Tibua,
 ngon dosop og gotow nog kulang pa sabut non. Og
 moka non sagya da glompan. ³ Dadi, ain kuman
 nog minsan olo pongononoy dun, sumboy ondi' non
 poksudi'an og dumaanan non nog di' kuman nog
 ma' nion koyon. Bu dosop, ain togo li'inan pa'ali sog
 pongonganon, sumboy ondi' non sika'on ain da'idun
 kitu' gli'inan non, po' ion si'oy, tinabuk da ion nog

lus sog glam nog gotow. ¹⁸ Ponamal amu moginang
 nog mondom moglogomigus og glam niu. ¹⁹ Amu
 glokoleanan ku, na' amu moksuli'suli', suga'id non,
 uakil niu og molaton koyon nog kohinangan dianu
 dia sog polihala' nog Mikpongon. Po' ma' nini og
 talu' nog Mikpongon nog sinulat sog Kitab, "Akon
 na sumuli', akon na tumumbas dun." †²⁰ Suga'id non,
 sumboy og ginangon niu domikian ma' nog sinulat
 ,sog Kitab nog

Bila mogutom og banta niu, poka niu. Bu bila "
 kinuow, pinum niu ion. Po' og doksu'an non mimung
 kosipogan ion dun. Domikian da ma' nog kitopukan
 †† ".og gulu non nog бага
 Dadi, sumboy di' amu moit nog molaton, suga'id ²¹
 non, pomondag amu sog molaton bianan sog gi-
 .nang niu nog gomba'is

Sumboy moguakil ita sog ain migokbit nog bo- tad

Sumboy glam nog gotowanan sumangkan dia **13**
 sog pogaid nog botad. Po' da'idun og baya'
 nog da' tugdakoy nog Mikpongon. Dadi, ain og go-
 tow nog migokbit nog baya' koyon, tinugdakan ion
 nog Mikpongon. ² Dadi, ain mongantu dia sog baya'
 koyon nog tinugdak nog Mikpongon, og ma'ana
 non, mikopongantu ilan dosop dia sog glegan nog
 Mikpongon. Dadi, og doksu'an non, polihola'on ilan
 nog Mikpongon dun. ³ Tibua, ain og gotow nog
 moginang nog gomba'is, di' ilan mondok nog poli-
 hala'. Tibua, ain og gotow nog miginang nog mola-
 ton, sumboy mondok ilan nog polihala' nog pogaid
 koyon nog botad. Dadi, bila moleg amu nog di' amu
 kondokan nog polihala' nog kounutan niu, sumboy
 moginang amu nog gomba'is po' bagun non da amu
 kodongya'an. ⁴ Po' ilan koyon, og sosoligan nog
 Mikpongon bagun da kobo'isan amu dun. Tibua, bi-
 la moginang amu nog di' pia, kondok amu dun. Po'
 sa'an ion binogayan ilan nog Mikpongon nog baya'
 po' bagun ain moginang nog di' pia, polihola'on ni-
 lan. ⁵ Dadi, sumboy sumangkan amu dia sog ain ki-
 uokilan mogbaya'. Kona' tibua po' polihola'on amu
 sabap sog kohinangan niu nog di' pia. Suga'id non,
 kisunan niu na nog sumboy amu doda' sumangkan
 dia sog ain kiuokilan koyon mogbaya' po' ma' nitu'
 .og glegan nog Mikpongon dianu

Sa'an dosop mogbayad ita nog buis po' og ⁶
 sukatan nog pogaid kitu' nog botad. Po' og go-
 towanan kitu' nog inuokilan nog Mikpongon mog-
 baya', ion non nion og sosoligan non. Dadi, bila ini-
 nang nilan og ginang nilan koyon, dia ilan miginang
 sog Mikpongon. ⁷ Dadi, bila ngon og boyadan niu,
 sumboy mogbayad amu na. Bila og buis, bayad niu.

amu lumota' kuman dun minsan si'oy kisunan niu na bog olo pikilan non, og ma'ana non, og botad niu koyon kona' na og glolatan niu dianon. Po' na' niu pogla'atan og kopongandol nog duma ta sabap sog kokan niu. Po' ilan si'oy, misunu' ilan dosop lokatoy biantan sog kopatoy ni Isukristu. ¹⁶ Dadi, minsan si'oy sog pikilan niu dun og botad koyon omba'is, gomonsunoy tolu'on nilan og molaton nog botad. ¹⁷ Po' og gindanan nog misakup ita na sog pigdotu'an nog Mikpongon, kona' botad pa'ali sog olo moka ta otawaka ginumon ta. Suga'id non, og gindanan dun, og polomotadon ta nog midulus, og gomigus, bu og da'da'an ta nog miktidu sog Bolakat nog Mikpongon. ¹⁸ Dadi, bila ma' nini og kopokokunut ta dia ni Kristu, kosu'atan og Mikpongon dun bu motulus dosop sog gotowanan Dadi, sumboy monamal ita moginang nog ain ¹⁹ mondom moglogomigus og gotowanan dun, bu ain og pododungag og sabut ta dun pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon. ²⁰ Golom ta na ondi' inangoy og botad kitu' pa'ali sog pongonganon, bila mologlag og ginang nog Mikpongon dun. Da'idun si'oy bosia og gli'inan nog ponganon. Tibua, ngon ponganon nog sumboy di' ita kuman dun, bila mimung nog mokodusa og pigilugan ta dun. ²¹ Dadi, golom ita na ondi' kan nog ginis nog basta', otawaka minum nog galak, otawaka minsan olo ginangoy dun, bila mimung nog ombagla og kopongandol nog pigilugananan ta sog tanud Dadi, monala kotow dianita, og tud ta pa'ali sog ²² botad koyon nog ma' nion, sumboy ita da bu og Mikpongon. Po' mogda'da' og gotow nog ondi' sila'on sabap sog botad non nog kisu'atan ion dun. ²³ Tibua, bila mogdua'dua' og pikilan non pa'ali sog tud non sog botad koyon nog pa'ali sog kokan, saka inangon non da, polihola'on ion nog Mikpongon dun. Sa'an ma' nitu' po' og ginang non koyon, onda' na poktidu sog kopongandol non sog Mikpongon. Po' bila inangon ta og sagya glegan ta nog saka onda' poktidu sog kopongandol ta sog Mikpongon, .mimung og dusa

Dadi, ain ompagon og tud non sog tanud, **15** sumboy tobanan non ain moguya' pa og tud non. Po' sumboy ondi' ta potason sog pikilan ta og dili glegan ta. ² Suga'id non, monala kotow dianita sumboy inangon ta ain kosu'atan og duma pigilugananan ta bagun dumalom og sabut nilan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon. ³ Po' minsan si Kristu, da' non potasoy og dili glegan non, suga'id non, ma' nini sinulat sog Kitab, "Og gotowanan kitu' nog bakan ponompola' dianika, og tompola' nilan misugat dianakon." †⁴ Og potugyuan nog glam nog sin-

Mikpongon. ⁴ Po' da'idun baya' niu sumika' sog gulipon nog len gotow. Po' og gapu' non da moto dun minsan olo doksu'an nog sosoligan non koyon. Tibua, og doksu'an non omba'is da po' og gapu' non og Pogbaya' bu moto ion tumabang sog pigotowanan non bagun ion mokodopot sog gomba'is .kitu' nog doksu'an

Bu mama' dosop nog gondow nog kopoktamuy ⁵ nog gotow, ngon og gotow nog solabuk gondow og bololaga' dianon. Tibua, ngon dosop gotow nog glam nog gondow migbatuk da dianon. Dadi, sumboy monala kotow dianita motintu tokodoy bog olo dili pikilan ta. ⁶ Po' og gotow nog ngon solabuk gondow nog bololaga' dianon, og ma'ana non, og gadab non dia sog Pogbaya'. Bu dosop, og gotow nog kuman nog minsan olo pongononoy dun, og ma'ana non, og gadab non dosop dia sog Pogbaya' po' pisolomatan non, og Mikpongon. Bu og gotow dosop nog migli'in nog ponganon, og kopogli'in non koyon, og gadab non bu posolamat non dia sog Mikpongon. ⁷ Da'idun og gotow nog motubu' tibua nog dili dianon bu da'idun dosop og matoy tibua nog dili dianon. ⁸ Dadi, bila mitubu' ita, mitubu' ita bagun kopogodaban og Mikpongon dun. Bila matoy ita, ma' nitu' dosop. Dadi, matoy motubu' ita, dia ita .sog Mikpongon

Dadi, sa'an minatoy si Kristu bu mitubu' ion puli' ⁹ tidu sog patoy bagun mimung ion nog Pogbaya' sog glam non, sog ain minatoy otawaka ain totubu'. ¹⁰ Bila ma' nitu', da'idun kopatut niu mongukum nog pigilugananan ta sog tanud. Bu da'idun dosop kopatut niu moksudi' sog pigilugan ta sog tanud. Po' ngon gondow non, og glam ta mongadap da sog Mikpongon po' ukumon non ita. ¹¹ Po' ma' nini og ,talu' nog Pogbaya' nog sinulat sog Kitab Motubu' u, bu glam nog gotowanan mongadap" † " .mokpoktalu' nog akon da og tantu Diwata

Dadi, monala kotow dianita madap sog Mikpon- ¹² .gon po' tobalon ta og kohinangan ta

Dadi, sumboy lota'an ta mongukum sog duma ¹³ ta. Suga'id non, potintu niu pikilan bu og polomotadon niu bagun da og pigilugan niu sog tanud ondi' mokosoksug sabap dianiu otawaka ombagla og kopongandol nilan sog Mikpongon. ¹⁴ Po' akon, sabap sog kosolabuk u dia sog Kounutan ta nog si Isus, kosunan ku nog da'idun da og ponganon nog sumboy pogli'inan. Tibua, bila ngon gotow nog ngon og gli'inan non sog soginis og ponganon, sumboy og gli'inan non koyon dili da dianon. ¹⁵ Dadi, bila ngon og duma pigilugan niu sog tanud nog ombagla og kopoktanud non sabap sog kokan niu, saka ondi'

gon dianakon sabap sog kosolag nog glolat non.
¹⁶ Po' inimung non akon og sosoligan ni Kristu Isus mangoy dia sog gotowanan nog kona' Hudyu. Po' mama' u nog bolian non mogustal nog Gomba'is nog Guksugan nog miktidu sog Mikpongon. Bu bila tumud ilan, mimung ilan ma' nog bogoy dia sog Mikpongon nog kisu'atan ion dun. Bu siboyon ilan .nog Bolakat nog Mikpongon
 Dadi, linoliag u tokodoy sog kosolabuk u dia ni ¹⁷ Kristu Isus nog miimung u nog sosoligan non dia sog ginang nog Mikpongon. ¹⁸ Dadi, ondi' u moguksug nog minsan olo ginangoy dun lual da ain minang ni Kristu bianan dianakon, bagun koponulu'an og gotowanan nog kona' Hudyu mokokunut dia sog glegan nog Mikpongon. ¹⁹ Dadi, mikopoginang u nog gingyata'anan bu duma ginang nog kosobu'sobu' bianan sog Bolakat nog Mikpongon nog migonong dianakon. Dadi, tidu sog Jerusalem asta sog susulan nog Ilirikum, miulit u pogustaloy nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Kristu. ²⁰ Po' tidu pa sog tolipunan, og glegan ku mogustal nog Gomba'is nog Guksugan dianilan nog da' nilan pa sibon kodongog. Po' ompok u bosia mangoy moguksug dun sog bonua nog donsama' na kiuksugan. ²¹ Suga'id non, og kolegan ku nog minang u ma' nog sinulat kitu' sog Kitab, "Ilan nog da' pokosun pa'ali dianon, kosunan nilan ion. Bu ilan dosop nog onda' pokodongog pa'ali dianon, mosabut nilan ion." ²² Ma' nitu'. Sa'an miimung miangga' u man-
 .goy dion niu
 Tibua, numun koni mitipot na pomolioy og go- ²³ towanan dini lambul sog duma probinsiaanan koni. Miobon na bosia og glegan ku dumopot dion niu. ²⁴ Dadi pikilan ku, mapit u dion bila mangoy u sog bonua nog bansa Gispanyol. Po' moleg u bosia mokpobonpobon dion niu bagun mokopksolabuk ita sog da'da'an ta mangka u si'oy poglandan. Bu to- bangoy niu dosop akon bila panow u na ditu' sog bonua nog Gispanyol. ²⁵ Tibua, mangka u si'oy an- goy dion, numun kitu' posungu' u pa sog Jerusalem po' pitangon ku ditu' og tabang dia sog pigotowan nog Mikpongon. ²⁶ Po' og pigilugananan ta sog tanud dia sog probinsia nog Masadonia bu Akaya, mioleg ilan mogbogoy nog tabang dia sog pigotowan nog Mikpongon nog miskinananan ditu' sog Jerusalem. ²⁷ Migda'da' ilan mogbogoy ditu' nilan. Molongas doda' po' ilan nog kona' gotow Hudyu, ngon tanan og gutang nilan sog gotow Hudyuanan. Po' og gotowanan nog kona' Hudyu, misunu' ilan sog popia nog kinodiwata dia sog gotowanan nog Hudyu. Dadi, sabap sog kosunu' nilan sog popia nog kinodiwata, sumboy bohogi'an nilan og Hudyuanan

ulat kitu' sog Kitab kobon nitu', bagun ita kopomo- lian boya'an ompagon og kopongandol ta bu dodomaan ta dia sog Mikpongon. Po' ombasta ta dia sog Kitab pa'ali sog gotowanan kitu' nog tinobangan nog Mikpongon sabap sog ompagon og .pikilan nilan dianon
 Mikpongon og mogbogoy sog gotow nog bagun ⁵ mokogaga bu mokopondolo'isog. Dadi, og pongoningonion ku dianon, nog tobangan non dosop amu bagun amu mokpoksolabuk dia sog kopokokunut niu dia ni Kristu Isus. ⁶ Bu bagun dosop, tidu dia sog kopoksolabuk nog pikilan niu bu kopoktal' niu, mongon og sanglit niu dia sog Mikpongon po' ion og Gama' bu poktomuyon nog Kounutan ta nog si .Isukristu
 Dadi, sumboy moktinolima'oy amu domikian da ⁷ ma' nog kotolima' ni Kristu dianiu bagun kosongli- tan og Mikpongon dun. ⁸ Po' tolu'on ku dianiu, sa'an si Kristu minangoy tumabang dia sog bansa Hudyu po' bagun motampal nog og Mikpongon og kopon- gondolan. Po' bianan dia ni Kristu, mituman og pi- donsama' nog Mikpongon dia sog munaotowanan kitu' kobon nitu'. ⁹ Bu bianan dosop dianon, og Mikpongon kisonglitan nog gotowanan nog kona' bansa Hudyu sabap sog glolat non dianilan. Po' ma' nini sinulat sog Kitab, "Dadi, sa'an itu' songlitan ku ika dia sog gotowanan nog kona' Hudyu, bu bobat- ton ku og sanglit u dia sog ngalan mu." ¹⁰ Bu sinulat dosop nog ma' nini, "Amu, og gotowanan nog kona' Hudyu, ampu' amu mogloliag sog gotowanan koyon nog pinili' nog Mikpongon." ¹¹ Bu sinulat nosop nog ma' nini, "Poksanglit amu sog Pogbaya', glam nog gotowanan nog kona' Hudyu. Bu glam niu, bobat niu og sanglit niu dianon." ¹² Bu ma' nini og talu' ni Isaya nog sinulat sog Kitab, "Ngon matong og pangkat ni Jese. Bu pindogon ion mogbaya' sog gotowanan nog kona' Hudyu. Bu dianon da kotim- ¹³ .bul og dodomaan nilan
 Dadi, og Mikpongon da og dodomaan ta. Bu pon- ¹⁴ goningonion ku dianon nog bianan sog kopongan- dol niu dianon, bogoyon non dianiu og landu' glo- liag bu og kotikna' nog pikilan. Po' bianan sog dasig nog Bolakat nog Mikpongon, mimung molongas tokodoy pikilan niu sabap sog landu' kopogdodama .niuanian
 Pigilugan, kosunan ku nog amu, omba'is koho- ¹⁵ nangan niu bu ompantas na sabut niu pa'ali sog pig- dotu'an nog Mikpongon, bu moto amu dosop moma- li sog duma niu. ¹⁶ Dadi, sa'an ini mibolu' u sumulat nog sulat u koni dianiu, bagun niu da ompikil mokpuli' pa'ali sog duma polokala'anan koni. Po' mosolag og ginang koni nog binogoy nog Mikpon-

Monogina u dosop dia ni Ampliatu⁸ nog ion bolo-
 laga' dianakon dia sog kopoksolabuk nami dia sog
 .Kounutan ta
 Monogina u dosop dia ni Urbanus og duma ta⁹
 moginang sog kopoksolabuk ta dia ni Kristu. Bu
 monogina u dosop dia ni Estakis, og glokole u nog
 .bololaga' dianakon
 Monogina u dosop dia ni Apeles. Kibianan non¹⁰
 .og suloy bu mitampal og kopagon non dia ni Kristu
 Monogina u dosop dia sog gla'ayatanan ni Aristo-
 .bulus
 Monogina u dosop dia ni Herodion, og salu¹¹
 .bansa u
 Monogina u dosop sog gla'ayatanan ni Narsisus,
 .ain sinumolabuk na dia sog Kounutan ta
 Monogina u dosop sog kolibunanan koyon nog¹²
 si Tripena ilan ni Triposa. Motugos ilan sog ginang
 .nilan dia sog Kounutan ta
 Monogina u dosop dia ni Persis, og bololaga'
 dosop nog glokole u. Ion si'oy og solabuk glibun nog
 .motugos dosop sog ginang dia sog Kounutan ta
 Monogina u dosop dia ni Rupus, og pinili' nog¹³
 Kounutan ta, bu asta sog gina' non kitu' po' ion ma'
 .nog dili gina' u
 Monogina u dosop dia ni lo' Asinkritus, ilan ni¹⁴
 Plegon, si Hermes, si Patrobas, si Hermas, bu asta
 og dumaanan nilan dion nog pigilugananan ta sog
 .tanud
 Monogina u dosop dia ni lo' Pilologus ilan ni Ju-¹⁵
 lia, si Nereus bu putupusod non nog glibun, bu si
 Olimpasi, bu asta og dumaanan nilan dion nog pigo-
 .towan nog Mikpongon
 Golun niu og pigilugananan ta sog tanud bianan¹⁶
 .sog galok nog kopogilug
 Bu glam nog gotowanan sog glumpukanan dini
 nog mokpoktamuy dia ni Kristu, minogina ilan
 .dosop dianiu dion

Og pomilin milin non dianilan

Pigilugan, pongonion ku tokodoy dianiu nog¹⁷
 sumboy mokpotubud amu dia sog gotowanan koyon
 dion nog moleg sumasow dianiu, bu mokobagla
 nog kopongandol niu sabap sog pikpanad nilan koyon
 nog da' dalan sog tinabuk niu kitu'. Pogolig amu
 dianilan.¹⁸ Po' og gotowanan koyon, ondi' doda'
 tumabang dia sog Kounutan ta nog si Kristu. Suga-
 'id non, piotas nilan og dili glegan nilan. Og glim-
 bung nilan pibian nilan sog talu' nog gomba'is poki-
 nongogan bu pimulakmulakan nilan. Dadi, og dok-
 su'an non, ain kulang pa og sabut non, mosompun
 kolimbungoy og pikilan non dun.¹⁹ Tibua, mibantug
 amu na bog andun kopagon og kopokokunut niu dia
 ni Kristu. Dadi sa'an itu', mosolag og da'da'an ku

nog daya nilan sog kinilawan.²⁸ Dadi, bila modoksu'
 na og tugyu u ditu', bu motulun ku na dianilan glam
 nog sin kitu' nog pigomotomutan, gumonat u na sog
 Jerusalem. Bu mapit u monumbaloy dion niu mang-
 ka u si'oy panow ditu' sog bansa Gispanyol.²⁹ Ko-
 sunan ku nog bila matong u na dion, dunut dosop og
 .glam nog popia ni Kristu dianiu
 Dadi pigilugan, bianan sog kopoksolabuk ta dia³⁰
 sog Kounutan ta nog si Isukristu, bu bianan dosop
 sog glolat nog miktidu sog Bolakat nog Mikpongon,
 pongonion ku pa dianiu nog dumaoy niu pa akon
 sog pihit u koni bianan sog gyakin niu sog Mikpon-
 gon.³¹ Pogyakin amu nog tobangan non akon tidu
 sog komot nog gotowanan kitu' nog di' tumud dia ni
 Kristu ditu' sog bonua nog Judia. Bu pogyakin amu
 dosop nog, og pigotowan nog Mikpongon sog
 Jerusalem, kosu'atan ilan nog tugyu u ditu' nilan.
³² Dadi bila ma' nitu', sog baya' nog Mikpongon,
 mokangoy u dion niu dunut da'da'an ku bu doma,
 moksud nosop og glioliag ta.³³ Dadi, og pongonion
 ku dia sog Mikpongon nog ion og piktiduan nog
 .gomigus nog dia na ion niu kobon non. Amen

Ponogina ni Paul

Tolima' niu og gilug ta koni nog glibun nog si¹⁶
 Pibi. Ion ginolal dia sog glumpuk nog pigilu-
 gan ta sog tanud ditu' sog koliwagan bonua nog
 Sengkrea.² Dadi, ma' nog botad nog pigotowan nog
 Mikpongon, tolima' niu pa ion po' ion og duma niu
 dosop sog kosolabuk niu dia sog Kounutan ta nog si
 Isus. Tobangoy niu pa ion bila ngon og kulang non
 po' ion si'oy, mosolag dosop og tabang non sog go-
 .towan bu asta dianakon
 Monogina u dia ni Prisila ilan ni Akila. Ilan og du-³
 ma u sog ginang koni pa'ali dia ni Kristu Isus.⁴ Sin-
 ugal nilan og kotubu' nilan sog tabang nilan di-
 anakon sog kopihit. Dadi, kona' tibua nakon og
 mokposolamat dun, suga'id non, asta glam nog
 glumpukanan nog pigilugananan ta nog kona'
 .Hudyu, mosolag dosop og posolamat nilan dun
 Monogina u dosop dia sog ain og moglumpuk ki-⁵
 .tu' sog baloy ni Prisila bu si Akila
 Monogina u dosop dia ni Epanetus, og glokole u
 nog bololaga' dianakon. Sog Bata'bata' Asia, ion
 .mikuna tumabuk dia ni Kristu
 Monogina u dosop dia ni Maria, ion motugos⁶
 .tokodoy tumabang dianiu
 Monogina u dosop dia ni Andronikus ilan ni Ju-⁷
 nias, og salu bansa u dion bu og duma u dosop sog
 kolobusu. Ilan og mibantug nog sosugu'onanan ni
 Isukristu. Bu mikuna ilan pa tanan dianakon tum-
 .abuk dia ni Kristu

Si Erastus, og tresureru sog koliwagan bonua
 koni, bu si Kwartus, og gilug ta dosop sog tanud,
 .minogina ilan daniu
 Dadi, og tulung nog Kounutan ta nog si Isus ²⁴
 .mongon daniu dion
 Dadi, songlitan ta og Mikpongon. Po' ion moto ²⁵
 mokpopagon daniu sog kopongandol niu dianon
 bianan sog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni
 Isukristu nog pigustal u. Po' koyon dumalan dosop
 sog sabut kitu' nog miobon na molimod tidu sog
 kobon nitu'. Po' numun koni, pisabut na dianita.
²⁶ Po' og dinondag nog Mikpongon nog posunon na
 bianan sog sulatanan nog sinulat nog polomo-
 latasanan kitu' po' bagun da og glam nog binonsaan
 tumud dun bu mokokunut dianon. ²⁷ Dadi, og
 Mikpongon solabuk da bu og kotoan non ondi' kolo-
 bian. Songlitan ion bianan dia ni Isukristu asta sog
 .da' kopus non. Amen

dun daniu. Tibua minsan ma' nitu', og kolegan ku
 bosia daniu, nog moto amu sumabut sog ain kitu'
 ponginangon nog gomba'is bu poksibongol amu
 sog ain ginang kitu' nog di' pia. ²⁰ Po' di' na mobon,
 lo'aton na nog Mikpongon si Kindagow boya'an mo-
 tampal na nog da' baya' non daniu. Po' dia sog
 .Mikpongon kotimbul og gomigus
 Dadi, og tulung nog Kounutan ta nog si Isus mon-
 .gon daniu dion
 Si Timuti, og duma u sog ginang u koni, minogi- ²¹
 na dosop ion daniu. Bu si lo' Lusius ilan ni Jason bu
 si Sosipater, og salu bansa u, minogina ilan dosop
 .daniu
 Akon si'oy, si Tertius, og polonulat ni Paul nog ²²
 surat non koni, monogina u dosop daniu sog
 .kosolabuk ta dia sog Kounutan ta
 Si Gayus si'oy, minogina dosop daniu. Omba'is ²³
 og ba'asa non dianakon, bu asta dia sog glam nog
 .gotow sog glumpuk dini

Korintu 1

Og Piuna Talu' pa'ali sog tagna' Sulat ni Paul dia sog Poktanudananditu' sog Korintu

Og tagna' sulat ni Paul koni posungu' sog poktanudanan dia ni Isukristu nog ditu' sog Korintu. Og Korintu koni og mokosog nog koliwagan bonua ditu' sog probinsia nog Akaya, og sakup nog pigdotu'an nog Roma. Mibantug og bonua koyon sabap sog polonglituanan dion, pogbonsagon nilan og kohinangan nog bansa nilan, mibantug og kolaton nog kohinangan nog ain mikpogonong dion, bu modakol og gininisan .nog kopoktanud nilan dion

Sa'an ini sinulat ni Paul po' og poktanudanan kitu' ditu', di' ilan moksolabuk. Bu ngon tanan molaton og kohinangan nilan dia sog glumpuk nilan koyon. Bu sinulat dosop ini po' og tabal non dia sog sak nilan kitu' pa'ali dia sog glibun laki bu sog duoyan nilan, pa'ali sog botad dia sog poktomuyan, pa'ali sog bogoy nog miktidu sog Bolakat nog Mikpongon, bu pa'ali sog kopokpotubu' nog gotow tidu sog patoy. Bianan .sog kodalom nog sabut, pitongow non bog olo og pomali dia sog Kitab pa'ali sog sakanan koyon Motongow dosop dia sog libru nog Piginang nog Sosugu'onanan ni Isukristu 18:1-11 pa'ali sog kangoy ni .Paul ditu' sog Korintu

.Og bokna nog sulat koni, 1:1-9 .1

.Onda' ilan poksolabuk dia sog glumpuk nilan, 1:10-4:21 .2

.Og omba'is nog botad nog glibun bu glaki bu og sala konglangan, 5:1-7:40 .3

.Ain mikokunut bu ain di' mokokunut dia sog Mikpongon, 8:1-11:1 .4

.Og kopoglokotubu' nog poktanudanan dia ni Isukristu bu og kopoktamuy nilan, 11:2-14:40 .5

.Og kopokpotubu' dia ni Isukristu tidu sog patoy bu dia sog poktanudanan, 15:1-58 .6

.Og bogoy dia sog poktanudanan ditu' sog Judia, 16:1-4 .7

.Og dili pikilan non bu og doksu'an nog sulat koni, 16:5-24 .8

Popia tidu dia ni Kristu

Kobon non mokposolamat u pa'ali dianiug sog ⁴ Mikpongon po' bianan dia ni Kristu Isus, tinulung amu nog Mikpongon. ⁵ Sabap sog kosolabuk niu dia ni Kristu, kiongonan amu nog glam nog kolongas, labi na sog kopoktalutalu' niu bu sog glam nog sabut niu sog kinodiwata. ⁶ Og gustalan nami pa'ali dia ni Kristu miungod na dianiug. ⁷ Dadi, og glam nog bogoy nog Bolakat nog Mikpongon, binogoy na dianiug solian niu mogdodama nog kopokpuli' nog Kounutan ta nog si Isukristu. ⁸ Bu Mikpongon tumbang dosop dianiug bagun da ompagon tud niu dianon asta sog doksu'an po' bagun sog gondow nog mokpuli' na dini og Kounutan ta nog si Isukristu, da'idun na sila'on non dianiug. ⁹ Og Mikpongon kopongondolan. Ion og minonggat dianiug mampu' sumolabuk dia sog Bata' non nog si Isukristu, og .Kounutan ta

Akon si Paul, og mikpoit nog sulat koni. Bu og ¹ sulat koni miktidu dosop sog gilug ta nog si Sostenes. Sog baya' nog Mikpongon, akon og mi-imung nog sosugu'on ni Kristu Isus
Og sulat u koni posungu' dia sog pigotowan nog ² Mikpongon nog ma' niu dion sog koliwagan bonua nog Korintu. Po' inonggat amu na nog Mikpongon sumolabuk dia sog pigotowan non. Bianan sog kosolabuk niu dia ni Isukristu, siniboy non na amu nog ion na dun. Dadi, milakit amu na sog glam nog gotowanog sog ainain nog bonua nog miktamuy dia sog Kounutan ta nog si Isukristu nog ion og .Kounutan nog glam ta
Og popia bu kotikna' nog pikilan mongon dianiug ³ tidu sog Mikpongon og Gama' ta bu sog Kounutan .ta nog si Isukristu

sagnat non. ²² Po' og Hudyuanan, di' tumud taman da di' ilan mokotongow poguna nog gingyata'. Bu og Girikanan, monontong pa nog sabut mangka ilan si'oy tud. ²³ Tibua, og pikpulongag nami koni, og gustalan pa'ali dia ni Kristu nog ion minatoy sog kudus. Og gustalan koyon, molaton dia sog Hudyuanan, bu da' sagnat non dia sog ain kona' Hudyu. ²⁴ Tibua, ain mionggat na sumolabuk dia ni Kristu, og gotow Hudyu otawaka kona' Hudyu, og ma'ana nog gustalan koni nog pa'ali dia ni Kristu, si Kristu og pagas bu og kokosunan nog Mikpongon. ²⁵ Po' minsan si'oy momikil ilan nog da' sagnat nog kokosun nog Mikpongon, po' ompantas na sabut nilan, di' pa mokantu kopantas sog kokosun nog Mikpongon. Bu minsan si'oy momikil ilan nog da' dasig nog Mikpongon, og Mikpongon modasig pa sog dasig .nog gotowanan

Pigilugan, pomikil niu polo'ma, ma' long pa nog ²⁶ gotowanan dun, dangan mibatik niu og gonggat nog Mikpongon dianiu, mika'an amu da og motas og kotoan non, otawaka motas og golal non, otawaka binata' sog da' pogonda'on dun. ²⁷ Tibua, ain kiingolanan kitu' nog gotowanan dini sog glupa'an nog ma' nog da' sagnat non, pimili' nog Mikpongon bagun da kosipogan dun ain mokokotas kitu' og kotoan non. Bu ain dosop og kiingolanan kitu' nog gotowanan dini sog glupa'an nog kulang og dasig non, pimili' dosop nog Mikpongon nog bagun da kosipogan dun ain togo pagas kitu'. ²⁸ Pimili' nog Mikpongon ain sinolapsolap, bu og piksudi'sudi'an, bu ain ma' nog da' sagnat non dini sog glupa'an, bagun mimung nog da' na sagnat nog gotowanan kitu' nog balu' nog gotowanan dini sog glupa'an koni, motas ilan na nog gotow. ²⁹ Bu bagun da, minsan sala kotow, da'idun na mogbonsagbonsag sog motaan nog Mikpongon. ³⁰ Po' og Mikpongon, og migokbit dianiu sumolabuk dia ni Kristu Isus. Bu inimung non si Kristu og bianan ta sumabut dianon. Po' bianan dia ni Kristu, midulus ita dia sog Mikpongon, bu siniboy non ita nog pigotowan non, bu migawon ita tidu sog baya' nog dusa. ³¹ Dadi, sinulat dia sog Kitab, "Simasima moleg mogbonsag, sumboy bonsagon non og pa'ali sog gininang nog †". Mikpongon

Og gustalan pa'ali sog kopatoy ni Kristu sog kudus

Pigilugan ku, dangan minangoy u dion niu **2** mokpulongag nog gustalan kitu' nog milimod pa'ali sog Mikpongon, da' u gomito og ponolu'on ku kitu' nog mokodalom otawaka mokotas nog kotoan. ² Suga'id non, og pogopasan ku kobon ku dion

Da' poksolabuk og pikilan nilan dia sog glumpuk nilan

Pigilugan, og pongonion ku dianiu bianan sog ¹⁰ baya' nog Kounutan ta nog si Isukristu, nog sumboy og glam niu, moksulutsulut amu bagun da da'idun susian niu, bu bagun dosop moksolabuk og pikilan niu bu tugyu niu. ¹¹ Pigilugan ku, ngon midongog u dia sog gla'ayatanan ni Klowe nog mikpoksusisusi amu dow. ¹² Somo' ita da, ma' nini. Ngon duma miktalu' nog dia ilan pogunut ni Paul. Og duma sop miktalu' nog dia ilan pogunut ni Apolos. Bu duma miktalu' dosop nog dia ilan pogunut ni Piter. Og duma .mikpoktal' nog dia ilan pogunut ni Kristu Mibahagi' ta' gidoy si Kristu? Onda' ma' Si Paul ¹³ ta' gidoy buan minatoy sog kudus bagun amu mogawon sog dusa niu? Kona'! Binunyagan amu ta' gidoy bagun mimung amu nog gla'ayatanan ni Paul? Onda'! ¹⁴ Mikposolamat u sog Mikpongon nog da'idun binunyagan ku dianiu ual da si Krispus bu si Gayus, ¹⁵ bagun da'idun mokopoktal' nog ilan miimung nog gla'ayatanan ku bianan sog kobunyag u dianilan. ¹⁶ (Ngon pa totu, binunyagan ku dosop og gla'ayatanan ni Estepanas kitu'. Tibua, sog pikilan ku, da'idun na binunyagan ku lual dion.) ¹⁷ Po' si Kristu, da' non akon sugu'oy momunyang, suga'id non, og mogustal nog Gomba'is nog Guksugan. Bu og kopogustal u dun, da' u pobianoy sog dili kotoan nog miktidu sog sanyaotow, bagun da og kopatoy ni Kristu dia sog kudus, ondi' mimung nog da' sagnat .non

Motongow dia ni Kristu og sabutbu pagas nog Mikpongon

Po' og gustalan koni pa'ali sog kopatoy ni Kristu ¹⁸ dia sog kudus, ma' nog da' ma'ana non dia sog ain kitu' posungu' na sog gla'at. Tibua, og gustalan koni miimung og pagas nog Mikpongon sog ma' nita, nog solian ta motabang dia sog pigboya'an nog dusa. ¹⁹ Po' ma' nini sinulat sog Kitab, "Lo'aton ku og kotoan nog ain mokokoto. Bu og sabut nog ain †". sabutba'asa, imungon ku nog da' doksu' non Dadi, bila ma' nitu', olo ma gondunon dun ain og ²⁰ mokokoto koyon otawaka sabutba'asa koyon? Olo sop gondunon dun ain og mokokoto koyon mogbisala? Po' pitongow na nog Mikpongon og kotoan nog dinunya, nog da' sagnat non. ²¹ Po' sabap sog dalom nog kotoan nog Mikpongon, inimung non nog bila sog dili da sabut nog gotowanan, ondi' nilan mosabut pa'ali dianon. Suga'id non, og glegan nog Mikpongon, gowonon non ain tinumud sog gustalan kitu' nog long nog gotowanan dun, onda'

og mokposabut dun dianon og Bolakat da nog Mikpongon. ¹⁵ Dadi, simasima og gotow nog pigonongan na nog Bolakat nog Mikpongon, moto lumiling nog glam non. Tibua, og dili glawas non, ondi' ukumon nog bianan sog polomotadon nog ,sagyaotow. ¹⁶ Po' ma' nini sinulat sog Kitab Sima buan mokosun nog pikilan nog Mikpongon?"
 † "Bu sima buan mokopomali dianon Tibua ita, og pikilan ta ma' dosop nog pikilan ni .Kristu

Pa'ali sog sosoliganan nog Mikpongon

Pigilugan, sog kangoy u kitu' dion niu, da' u ³ pokopoktal' diani' u nog ma' nog kopoktal' u dia sog gotowan' kitu' nog pigonongan na nog Bolakat nog Mikpongon. Suga'id non, og kopoktal' u diani' u mama' nog pikilan niu kitu' nog kobon pa nog da' tud dia ni Kristu. Po' mama' pa nog gombata' og sabut niu pa'ali dia ni Kristu. ² Dadi, og gustalan ku kitu' diani' u, pinonggi' ma' nog gatas, kona' ma' nog piboksa. Po' og piboksa, di' niu pa mosuku kanoy asta pa tanan numun koni. ³ Og pikilan niu ma' pa nog pikilan nog gotowan' kitu' nog dia pa sog dinunya. Po' solian nog ngon pa og doluan bu susian diani' u, kona' ta' ion og gindanan nog dia amu pa sog dinunya? ⁴ Po' bila sala kotow diani' u moktal' u nog ion dia pogunut ni Paul, bu duma sop moktal' u nog dia ion pogunut ni Apolos, og botad .niu koyon, ma' nog da' amu pa tud dia ni Isukristu Sima buan gidoy si Apolos koni? Bu sima sop ⁵ buan gidoy si Paul? Ami og sagya sosoligan nog Mikpongon. Po' sabap dianami, tinumud amu tanan dia ni Kristu. Po' ginangon nami ain da og binogoy nog Pogbaya' dianami nog ginang. ⁶ Ibalat da sog polomula, akon og mimula nog boni', si Apolos migbunyang dun, tibua, og Mikpongon og mikpotubu' dun. ⁷ Dadi, da' pigbigya'an nog minsan sima og mimula dun otawaka migbunyang dun po' og Mikpongon da og mikpotubu' nog boni' koyon. ⁸ Da' pikitingkaan nog polomula bu og polomunyang. Solabuk da og tugyu nilan, bu og Mikpongon da moto tumumbas dianilan sog ain og miinang nilan. ⁹ Po' ami koni, miksolabuk ami dia sog ginang nog .Mikpongon. Bu amu domikian ma' nog binalan non Domikian dosop nog ma' amu nog baloy nog Mikpongon. ¹⁰ Bianan sog polosuku'an nog binogoy nog Mikpongon dianakon, ibalat da sog polongimung nog baloy, og gustalan ku kitu' pinonggi' u sog gompagon nog piingkudan nog baloy. Tubus nitu', og duma gotow og mikpindog nog baloy dion. Tibua, sumboy monala kotow dianilan potubudan nilan mokpindog. ¹¹ Po' da'idun lual og piingkudan

niu, nog da'idun lumual og pokpikilon ku ual da si Isukristu bu ion minatoy sog kudas. ³ Sog kangoy u kitu' dion niu, miluya u bu linukuban u kobal nog gondok u. ⁴ Og pomali u bu gustalan ku kitu', da' u da pobianoy sog kobiaksa u moktal' u bu sagya kotoan nog gotow, nog boya'an mioit amu dun. Suga'id non, og gustalan ku kitu' dunut kopokpotongow diani' u nog pagas nog Bolakat nog Mikpongon ⁵ bagun og kopongandol niu dia ni Isukristu, onda' dia ingkud sog sagya kotoan nog gotow, suga'id .non, dia sog pagas nog Mikpongon

Og kotoan nog miktidu sog Mikpongon

Og gustalan nami koni, misabut tokodoy nog ain ⁶ pigokbit na nog Bolakat nog Mikpongon. Tibua, da' itu' pogbatuk sog sabut nog miktidu dini sog dunya otawaka sog kounutananan dini sog glupa'an. Po' og baya'anan nilan koyon posungu' na omboluba. ⁷ Og pogolongon nami koni, og sabut nog miktidu sog Mikpongon bu milingod sog dili pikilan nog gotowan'. Po' sog da' pa pongonoy og dunya, donsama' na piongon non og sabut koni, og bianan nog kopokpotas dianita. ⁸ Da'idun, minsan sala kotow og kounutananan dini sog glupa'an, og mikosabut dun. Po' somo' misabut nilan bosia, da' nilan na bunu'oy dia sog kudas og Pogbaya' nog di' kobotukan og kotas non. ⁹ Po' ma' nini sinulat sog Kitab Da'idun mikotongow, otawaka mikodongog, " otawaka mikopikil bog andun koba'is og sinimpan † ".nog Mikpongon dia sog ain molalam dianon Tibua, og glam non koyon, pilanta' non na dianita ¹⁰ .pibian sog Bolakat non Po' og Bolakat nog Mikpongon mokosun nog glam non, bu madal non minsan milingod dia sog dialom pikilan nog Mikpongon. ¹¹ Po' sima buan dia sog gotowan' mokatuk nog dialom pikilan nog duma non? Og matuk non og dili pikilan non da. Domikian da ma' nitu' og Mikpongon po' da'idun og mokatuk nog dialom pikilan non ual da og Bolakat non. ¹² Og Bolakat nog binogoy dianita miktidu sog Mikpongon, da' poktidu dini sog dunya koni. Dadi, tinabuk ta ion bagun ta mosabut glam nog binogoy nog Mikpongon dianita. ¹³ Dadi sa'an itu', bila mogustal ami pa'ali sog motud nog kinodiwata dia sog gotowan' nog pigonongan nog Bolakat nog Mikpongon, da' pobianoy sog talu' nog pianad nog sagyaotow, suga'id non, pibian sog talu' nog pianad nog Bolakat nog Mikpongon. ¹⁴ Po' og gotow kitu' nog da' pogonogoy nog Bolakat nog Mikpongon, di' mokotabuk nog ain miktidu sog Bolakat nog Mikpongon koyon po' mama' nog da'idun ma'ana non dianon, po' di' non doda' itu' mosabut. Sumboy

u kopongondolan. Bu minsan akon si'oy, di' u sunan bog kopongondolan u ta' otawaka di'.⁴ Bila akon momikil dun, da' glopangan ku, tibua, di' u kosunan bog ngon ta'. Po' si Kristu, og Pogbaya', og moto lumiling dianakon.⁵ Na' niu unanan og Pogbaya' mongukum nog duma niu. Suga'id non, bogadoy niu ion matong. Ion mokpodolag nog ain milingod kitu' dia sog kodoloman, bu ion dosop og muka' nog ain sog dialom pikilan nog gotow. Bu tubus nitu', ion og mogbogoy nog dongya' non sog monala kotow nog .gotowanan sog ain miinang non

Dadi, pigilugan ku, bagun niu kosunan, og pik-⁶ talu' u koni, og pononggi'an ku dia ni Apolos bu dianakon bagun niu mosabut og ma'ana nog talu' kitu' nog, "Unut niu ain dinumalan sog botad." Sumboy ondi' niu dosop polobion og sala kotow dia sog duma.⁷ Po' olo buan mimung piktingkaan niu sog

duma? Bu olo buan og da' niu kotabuk dia sog Mikpongon? Bu bila mitabuk niu na dianon, iduma

?pogbonsagon niu poma? Ain buan ion tidu Aba! Da' na dow og pogonda'on niu. Doyahan⁸ amu na dow! Migdatu' amu na dow nog da' lakit nami dun. Mogda'da' u bosia dun somo' motud nog datu' amu na po' bagun ita niu samasama mogdatu'.

⁹Tibua, sog pikilan ku dun, ami og sosugu'on ni Kristu, miimung mama' ami nog posungu' matoy dia sog kosompagan po' binotang ami nog Mikpongon dia sog binaya' nog pigluyudan nog pigotowan non. Bu dia ami sog kosompagan nog glam nog moloikatanan bu gotowanan.¹⁰ Balu' nog duma gotow, miglogumow ami sabap sog kopokokunut nami

dia ni Kristu, tibua, amu, sabap sog kosolabuk niu dia ni Kristu, mokokoto amu. Bu ami dosop, miimung ma' nog da' pagas nami, tibua amu, mokodasig amu da. Pigodaban amu saka ami, piksudi'an

ami.¹¹ Po' tidu pa sog dini kitu' asta sog numun koni, mikobian ami kogutoman bu kuowon. Og ponopoton nami og danul. Bu mikobian ami pogdonogon nog duma gotowanan. Bu mikpoponasan

ami tibua.¹² Og kotubu' nami og pigliksa'an nami da. Bila sukna'an ami nog duma gotow, sulian nami ilan nog popia. Bila pokposokitan ami nog duma gotow, mokpolumbang ami.¹³ Bu bila tompola'on ami,

tumabal ami nog molonu' nog talu'. Asta sog numun koni, miimung ami ma' nog kaput, bu ma' ami nog .gotow nog da' na potugyuan dun

Og sinulat u koni daniu nog ma' nini, kona' po'¹⁴ bagun amu mimung kosipogan dun, suga'id non, podonsoma'on ku daniu bagun amu mokandam.

Po' amu koyon, ma' amu nog gombata'anan ku nog kololaman ku.¹⁵ Po' minsan pa solaksa' polongipat daniu sog kosolabuk niu dia ni Kristu, solabuk da gama' niu. Po' bianan sog kopogustal u daniu nog

Gomba'is kitu' nog Guksugan, bu sabap sog

nog baloy nog gompagon ual da og donsama' kitu' binotang, nog ion non ion si Isukristu.¹² Bila ngon momali nog gustalan nog dumalan sog motud pa'ali dia ni Kristu, pinonggi' dia sog polongkapan nog

baloy nog ma' nog bulawan, otawaka solapi', otawaka batuanan kitu' nog bololaga'. Tibua, og duma, bila mogimung nog baloy, gumamit nog ma' nog

kayu, otawaka padang, otawaka glugami.¹³ Sog gondow nog kopokpuli' ni Kristu dini sog glupa'an koni, sulayan non nog gapuy bagun motongow og kopagon nog diadia kimungan nilan koyon.

¹⁴ Simasima og ondi' motutung og kimungan non, kotumbasan ion dun.¹⁵ Tibua, bila motipot kotutung nog gapuy, kobolongan ion dun, bigya' non, og dili glawas non mogawon da, minsan si'oy ma' nog gahatgahat.¹⁶ Po' kisunan niu nog amu koyon og Baloy

nog Poktomuyan sog Mikpongon, bu og Bolakat non migonong daniu.¹⁷ Dadi, bila ngon og gotow

nog luma'at nog Baloy nog Poktomuyan sog Mikpongon, ion si'oy lo'aton dosop nog Mikpongon. Po' og Baloy nog Poktomuyan sog Mikpongon mosigda. Amu koyon og Baloy nog Poktomuyan di-

.anon Bagun ondi' amu molapang, ain momikil kitu'¹⁸ nog ion, motas na og kotoan non dini sog glupa'an, sumboy bolongon non na og pikilan non kitu' bu

mangka non tobukoy og gustalan koni nog ma' long pa nog gotowanan dun, da' sagnat non. Po' ion non na ini og tantu kotoan.¹⁹ Po' og kotoan nog miktidu sog sanyaotow, da'idun nododa' sagnat non dia sog motaan nog Mikpongon. Po' ma' nini sinulat dia sog

Kitab, "Og Mikpongon, kosobubowan non og kotoan nog gotowanan sog glupa'an."²⁰ Bu sinulat dosop nog, "Og Pogbaya', kosunan non na og pikilan

nog gotowanan kitu' nog mokokoto, nog da' sagnat non."²¹ Dadi, sumboy da'idun mogbonsagbonsag pa'ali sog kohinangan nog gotowanan kitu'. Po' glam non binogoy nog Mikpongon daniu sog kolongan

ni²² mama' ni Paul, si Apolos, bu si Piter, bu og dunya koni, og kotubu' bu kopatoy, og kibotangan ta koni numun koni, bu asta pa sog boloma'dinglag. Glam non koyon, binogoy daniu bagun amu

kolongasan dun.²³ Bu dia amu ni Kristu, bu si Kristu .dia sog Mikpongon

Og sosugu'on ni Kristu

Dadi, sumboy pomikilon nog gotowanan nog **4** ami og sosoligan ni Kristu, bu inuakil dia sog gokbitan nami og milimod kitu' nog motud tidu sog

Mikpongon.² Dadi, ain og gotow nog kiuokilan mogokbit, sumboy kopongondolan doda'.³ Da' balan ku dun, minsan sima og moktalun' nog akon, ondi'

iningolanan Linius po' si Kristu og pomalas nog pinalas na dianita. ⁸ Dadi, inangon ta na og kologya'an ta kitu', bu sumboy ondi' ta gomitan nog pan kitu' nog togo pokpotulin. Og ma'ana non, ondi' ita moginang nog ain kohinangan kitu' nog sinoitan bu og dusa. Suga'id non, gomitan ta nog pan kitu' nog da' potulinoy. Og ma'ana non, og pikilon ta ain og .motud bu tantu nog pomikilan

Tinalu' u sog sulat u kitu' dianiu, nog sumboy di' ⁹ amu mampu' dia sog gotowanan koyon nog ponungkagon. ¹⁰ Og pigolong u kitu' da' lakit og gotowanan kitu' sog dunya koni nog kona' polotamuy sog Mikpongon. Po' ilan, mototugu ponungkagon ilan, bu mabak, bu pololimbung, otawaka og polotamuy sog glodawan. Bila mogolig amu dianilan, sumboy mawa' amu doda' sog dunya koni! ¹¹ Og ma'ana nog piktalu' u kitu', sumboy mogolig amu nog gotowanan koyon nog mokpotalu' nog ilan og gilug niu sog tanud saka, moktungkag ilan da, otawaka mabak, polotamuy ilan sog glodawan, og bolotiboton, og bololangu, otawaka og pololimbung. Na' amu tanan moleg minsan mogadap kuman sog gotowanan koyon

Kona' u ginang mongukum dianilan sog ain ¹²⁻¹³ kona' pa poktanud. Po' og Mikpongon da og moto mukum dianilan. Tibua, ain sinumakup na sog glumpuk niu, patut niu da ukumon. Bu unut niu og talu' kitu' nog sinulat sog Kitab, "Bugow niu dia sog glumpuk niu og gotow kitu' nog pigboya'an nog †".dusa

Og susian dia sog glumpuk nog poktanudanan

Iduma, bila ngon susian niu sog pakasi niu nog poktanud, pogdoyunan niu ma mokpitang sog ⁶ gukum sog ain gotowanan koyon nog kona' polotamuy sog Mikpongon? Di' niu bosia inangon nog ma' nitu'. Suga'id non, mokipasad amu bosia sog duma niu nog pigotowan nog Mikpongon. ² Po' kosunan niu nog ngon da gondow non, og pigotowan nog Mikpongon momasad dia sog glam nog gotowanan sog glupa'an koni. Dadi, amu ma og polomasad sog gunan nog gondow, di' niu ta' buan omba'ug posadoy og sagya bata'bata' da nog sala' dia sog glumpuk niu? ³ Kosunan niu dota' nog ita momasad nog moloikatanan? Dadi, bila ma' nitu', labi ta na koba'ug posadoy, bila sagya da dini sog glupa'an. ⁴ Dadi, bila og susian niu sagya da ma' nitu', na' amu na mokipasad sog kona' niu batuk poktanud dia ni Kristu. ⁵ Kosipog amu dun. Ngon ta' gidoy dianiu, minsan sala kotow si'oy, nog moto momasad nog susian nog polotanud? Ngon da. ⁶ Saka, bila ngon moksusi dianiu, mokipasad amu ma dia sog gukum

kosolabuk niu dia ni Kristu, miimung ma' nog gama' niu akon. ¹⁶ Dadi, tolu'on ku dianiu, poglogiling amu .dianakon

Sa'an itu' sinugu' u si Timuti mangoy dion niu ¹⁷ po' bagun niu kolobotan og polomotadon ku dia sog kopokokunut u dia ni Kristu Isus. Po' dumalan og polomotadon ku sog pikpanad u sog ainain mibona' nog glumpukanan nog poktanudanan dia ni Kristu. Bu si Timuti, ion ma' nog bata' u nog kololaman ku sabap sog kosolabuk non dia sog Kounutan ta, bu .ion og sosoligan ku

Og dumaanan niu dion, mikpoktimaluy ilan ¹⁸ bugalon po' balu' nilan dun, ondi' u na mangoy dion. ¹⁹ Tibua, bila baya' nog Mikpongon, di' da pulilung, mangoy u da dion mangka u ponginongogoy bog olo bayu' nog poktolu'on nilan koyon, bu mangka u dosop tontongoy bog ain doda' goktob og pagas nilan koyon. ²⁰ Po' og kopogdatu' nog Mikpongon sog pigotowan non, ondi' motongow dia sog sagya talu' nog gotow, suga'id non, motongow dia sog polomotadon nog gotowanan bianan sog Bolakat nog Mikpongon dianilan. ²¹ Dadi, ain dadi niu dun? Mangoy u dion dunut og bobadas u dianiu, otawaka ?dunut og glolaman ku bu kolongas nog pikilan ku

Og sumbang sog koliwagan bonua nog Korintu

Og dongogan dini nog ngon dow duma niu ⁵ dion nog moguboy ilan nog glogina'an non. Aba! Minsan og gotowanan kitu' nog da' poktulik sog Mikpongon, mogolig ilan moginang nog ma' nion koyon. ² Sumboy bosia mosusa amu dun bu bogowon niu bosia og gotow koyon dia sog glumpuk niu. Saka, kolele nog bugowon niu, mikpogbonsag amu motanan dun! ³ Minsan si'oy og dili glawas u da' dion niu, og pikilan ku dion da niu. Dadi, ma' da nog dion u da. Sog baya' nog Kounutan ta nog si Isukristu, pinolihala' u na gotow koyon nog miginang nog molaton. ⁴ Dadi, bila moglumpuk amu, og pikilan ku bu og Bolakat nog Kounutan ta nog si Isus, dion dosop niu. ⁵ Uakil niu na og gotow kitu' dia sog gongkoman nog Soitan bagun da, og glawas non koyon nog pigboya'an nog dusa, mogla'at. Bu bagun da, sog matong og gondow nog mokpuli' og Kounutan dini sog glupa'an, og glimukud non mota- .bang

Ondi' doda' pia og mogbonsag. Po' ibalat da sog ⁶ pokpotulin nog pan, kosunan niu nog minsan mika'an si'oy og togu'on dun, mogulit na sog tibuk nog pan koyon. ⁷ Dadi og dusa, domikian da ma' nog potulin. Sumboy owa'on niu na og gotow kitu' nog mikodusa bagun amu da ma' na nog bogu pan kitu' nog da' potulinoy. Po' donsama' amu na bosia ma' nitu'. Sa'an sinimpan og dulang kitu' nog

nog, "Og dua' kotow koyon, miktimaluy solabuk glawas nilan." ¹⁷Tibua, ain sumolabuk dia ni Kristu, .muktimaluy miksolabuk ilan dia sog kinodiwata Dadi, pogolig amu nog kohinangan koyon nog ¹⁸ momabal. Og duma dusa nog minang nog gotow, dia ilan pokodusa sog duma nilan. Tibua, ain moko-poginang nog kohinangan kitu' nog momabal, og sukna' nog dusa non dia datong sog dili glawas non. ¹⁹Kosunan niu dota' nog glawas niu og pigonongan nog Bolakat nog mosigda nog binogoy nog Mikpon-gon daniu? Dadi, kona' niu og gapu' nog dili glawas niu koyon, suga'id non, og Mikpongon og gapu' non. ²⁰Po' mologan og sinoluyan non daniu. Dadi, sum-boy gomiton niu og glawas niu dia sog kohinangan kitu' nog kosonglitan bu kopogodaban og Mikpon-gon dun

Og sak pa'ali sog duoyan

Dadi, pa'ali sog surat niu kitu' dianakon. Golom **7** na og glaki somo' di' na mogduoy. ²Tibua, sabap sog kodakol nog gotowanan dion sog Korintu nog mikpogbabal glibun laki dianilan, sumboy mon-ala kotow glaki ngon dili glibun non. Domikian dosop ma' nog kolibunanan, sumboy ngon dili glaki nilan. ³Og glaki sumboy muboy sog duoy non. Bu domikian dosop ma' nog glibun, uokilon non og glawas non dia sog duoy non bagun kuli'an glegan nog dili glawas nilan. ⁴Po' og glaki, kona' tibua dili og glawas non og pogboya'an non, suga'id non, asta dosop og glawas nog duoy non. Bu og glibun si'oy, ma' nitu' dosop. ⁵Dadi, sumboy diadia daniu di' momala'. Tibua, bagun motigbung pikilan niu sog kop-ogyakin niu, sumboy moksulutsulut amu nog di' amu pa moguboy solianlian. Tibua, bila modoksu' amu na mogyakin, mangka amu dona pokpuli' moguboy bagun amu ondi' koyuba'an ni Kindagow. Po' gomonsunoy di' amu mokotigol nog napsu niu. ⁶Og piktal' u koni, kona' da og dondagan ku dian- iu, suga'id non, poboya'an ku na amu moginang dun, bila ma' nitu' da og kopoginang niu dun. ⁷Kole- gan ku bosia dun, og glam nog kolokianan ma' nakon nog di' na mogduoy. Tibua, monala kotow di- anita, ngon binogoy dianon nog Mikpongon. Og du- ma gotow, konia og binogoy dianon bu duma, ma' .ninia sop og binogoy dianon Dadi, koni og talu' u dia sog ain da' pa pogduoy, ⁸ bu sog ain og baluanan, golom amu na poglogiling dianakon nog di' mogduoy. ⁹Tibua, bila ondi' amu mokotigol, golom amu na pogduoy po' golom pa og .mogduoy gaba' nog mokitigol nog napsu Dadi, sog ain mikpogduoy na, koni og dondagan ¹⁰ ku nog miktidu dia sog Kounutan ta nog si Kristu.

nog gotowanan koyon nog kona' niu batuk pok- .tanud sog Mikpongon Sa'an itu' ngon og susian niu, po' ma'ana non, ⁷ sabap nog da' amu pokokunut sog po'atan. Golom na bosia, somo' pitiang niu na og kohinangan nog pakasi niu kitu', otawaka pitiang niu na ilan moglimbung daniu, gaba' nog pitangon niu sog gukum. ⁸Po' minsan amu bu amu, miglolimbungoy amu bu mokpoginang amu nog molaton. ⁹Kisunan niu dota' da nog ain pigboya'an nog dusa, ondi' nododa' mokakod nog pigdotu'an nog Mikpongon? Dadi, na' amu moglapanglapang nini. Ain mokta- muy sog glodawananan, otawaka og ponungkagon, otawaka ain mogbabal ilan nog pakasi laki nilan, otawaka ain momabal nog duoy nog duma non, ¹⁰otawaka og polonglampas, otawaka og mabak, otawaka og bololangu, otawaka og bolotiboton, otawaka og polonakow, ondi' ilan nododa' mokakod nog pigdotu'an nog Mikpongon. ¹¹Dini kitu', og du- ma daniu, ma' nitu' og piginang nilan. Tibua nu- mun koni, inugasan na og dusa niu, siniboy amu na nog Mikpongon, bu midulus amu na sog Mikpongon bianan sog ngalan nog Kounutan ta nog si Isukristu bu bianan dosop sog Bolakat nog Mikpongon dani- .ta

Gamit niu og glawas niu sog kopoksanglit sog Mikpongon

Ngon og talu' nog gotowanan nog, "Da'idun gi- ¹² nang nog pigondi'an u moginang dun." Ma' nitu' si'oy og talu' nilan dun, ngon da ginang nog ondi' kobo'isan og gotow dun. Da'idun si'oy og ginang nog pigondi'an u moginang dun, ondi' u dosop mo- leg nog mulipon u sog minsan olo ginangoy dun. ¹³Ngon nosop og mokpoktal' nog, "Og potugyuan nog ponganon, togu'on sog tibuka, bu og potugyuan nog tibuka, og togu'an nog ponganon." Ma' nitu' si'oy, og ponganon bu og tibuka lo'aton da nog Mikpongon. Og glawas ta koni ondi' patut gomiton sog kohinangan kitu' nog ma' nog kopoktungkag, suga'id non, og potugyuan nog glawas ta koni, dia sog ain ginang kitu' nog kosu'atan og Pogbaya' nog ion non si Kristu. Bu si Kristu og mogusiba' nog glawas non. Og ma'ana nog glawas non koyon, og pigotowan non nog ma' nita. ¹⁴Po' bianan sog pagas nog Mikpongon, pitubu' non si Kristu tidu sog pa- toy. Bu ita si'oy potubu'on non dosop. ¹⁵Kosunan niu dota' nog ita koni, og polongkapan nog glawas ni Kristu? Dadi, ompu'on ku ta' buan og glawas ni Kristu dia sog glawas nog ponungkagon? Ondi' tokodoy mogusoy. ¹⁶Da' niu bayu' kosunoy nog bila og glaki mogbabal nog ponungkagon, miimung solabuk na glawas nilan? Po' modolag dia sog Kitab

molongas. ²² Po' minsan si'oy dangan mikokunut amu sog gonggat nog Mikpongon og gulipon amu, miimung mikoluas amu na tidu sog kouliponan nog dusa, sabap sog kotabuk niu dia ni Kristu. Domikian da ma' nitu', bila og gotow kona' og gulipon, miimung dosop ion nog gulipon ni Kristu. ²³ Po' misaluy non na amu nog golaga' niu kitu'. Dadi, na' amu na mokpulipon sog sagaotow. ²⁴ Pigilugan, monala kotow dianita sog kosolabuk ta sog Mikpongon, sumboy mononayun ita na mogonong dia sog ain binotangan nog Mikpongon dianita, dangan .mikokunut ita dia sog gonggat non Koni pa'ali sog ain og da' pa pogduoy. Da'idun ²⁵ dondagan dianakon nog miktidu dia sog Kounutan ta nog si Kristu pa'ali daniu. Tibua, sabap sog glolatan nog Kounutan ta dianakon, ngon da og gunutan nog bogoyon ku pa'ali dion nog gomba'is soligan. ²⁶ Sabap sog kosigpit koni numun koni, og pikilan ku dun, golom amu na bosia pogonong nog ma' nog kibotangan niu koyon nog da' amu pa pogduoy. ²⁷ Tibua amu kolokianan, bila migduoy amu na, na' amu na mogbolong. Bila da' amu pa pogduoy, na' amu na monontong nog duoy niu. ²⁸ Tibua, bila moleg amu mogduoy, di' amu da mokodusa dun. Domikian da ma' nitu' dosop og kodologaanan, bila moleg amu mogduoy, ondi' amu dosop mokodusa dun. Tibua, koni pondamon ku amu, ain migduoy numun koni, ompihit tokodoy og posungu'an nog .kotubu' nilan Pigilugan, og ma'ana nog poktolu'on koni, ma' ²⁹ nini. Mosompol na og timpu. Dadi, tidu sog numun kitu', ain og kolokianan nog mikpogduoy na, sumboy di' nilan tigbungon og pikilan nilan sog duoy nilan. ³⁰ Bu ain misusa, sumboy mimung ma' nog da' na og susaan non. Bu ain migloliag, sumboy mimung ma' nog da' gloliag non. Bu ain sinumaluy nog golota', sumboy mimung ma' nog da'idun misaluy non nog gakod. ³¹ Bu ain miglogamit nog golota' nog dunya koni, sumboy ondi' nilan tigbungon dia sog pikilan nilan. Po' og dunya koni numun .koni, posungu' na sog modoksu' Kolegan ku bosia, da'idun kolumbeketan nog ³² pikilan niu. Po' bila og glaki nog da' duoy non, tigbungon non pikilan non dia sog Pogbaya' bu og ginang kitu' nog kosu'atan og Pogbaya' dun. ³³ Tibua, og glaki kitu' nog migduoy na, tinigbung non og pikilan non dia sog dinunya po' pogopasan non ain kosu'atan og duoy non dun. ³⁴ Dadi, og pikilan non mibahagi' na. Domikian da ma' nitu' og glibun nog da' duoy non otawaka dolaga, po' tigbungon nilan dosop og pikilan nilan dia sog ginang nog Pogbaya'. Po' kolegan nilan, tidu sog glawas asta sog glimukud nilan, og Pogbaya' dun. Tibua, og glibun nog migduoy na, tinigbung non og pikilan non dia

Og glibun, sumboy ondi' non bolongon og glaki non. ¹¹ Tibua, bila gomonsunoy molong ion, sumboy ondi' na moglaki mokpuli' ual da maktiguli' ilan nog glaki non. Ma' nitu' dosop og glaki, nog sumboy ondi' non .bolongon og glibun non Koni og tolu'on ku sog dumaanan dion. (Og talu' ¹² u koni da' na tidu dia sog Kounutan ta.) Bila og pigilugan ta sog tanud, nog glibun non da' pa tabuk, saka og glibun non koyon moleg da mogampu' dia sog glaki non, sumboy ondi' non bolongon og glibun non koyon. ¹³ Bu domikian dosop ma' nog glibun, nog glaki non da' pa tabuk, saka og glaki non koyon moleg da mogampu' dia sog glibun non koyon, sumboy ondi' non bolongon og glaki non koyon. ¹⁴ Po' og glaki kitu' nog da' pa tud, miimung ma' nog tinabuk na nog Mikpongon sabap sog kosolabuk non dia sog glibun non koyon. Bu og glibun dosop nog da' pa tud, miimung dosop ma' nog tinabuk na nog Mikpongon sabap sog kosolabuk non dia sog glaki non koyon. Bu doma, og gombata'anan nilan, miimung dosop nog tinolima' na nog Mikpongon. Somo' kona' ma' nitu', og gombata'anan niu mimung ma' nog gombata' nilan nog kona' polotamuy sog Mikpongon. ¹⁵ Tibua, bila og duoy non koyon nog kona' poktanud, saka moleg na molong, potiang niu na. Og kodumanan non kitu' nog poktanud, da' na kolumbeketan non. Po' og Mikpongon, og kolegan non dianita og moglogomigus. ¹⁶ Po' amu kolibunanan, di' niu lo' ion tanan kosunan bog motabang niu ta' og kolokianan niu. Bu amu si'oy kolokianan, di' niu dosop tanan kosunan bog motabang niu ta' og kolibunanan niu Dadi sa'an itu', monala kotow dianita, dangan ¹⁷ mikokunut ita na dia sog gonggat nog Mikpongon dianita, sumboy mogonong ita na sog pibona'an non kitu' dianita. Po' ma' nitu' og binogoy nog Pogbaya' dianita. Ma' nini og botad nog pianad u sog glam nog glumpuk nog poktanudanan. ¹⁸ Sopolati non, ngon gotow nog donsama' na miktuk dangan mikokunut ion dia sog gonggat nog Mikpongon. Sumboy ondi' non na owa'on og pali' nog tinukan dianon. Bila sop ngon og gotow nog da' pa tukoy dangan mikokunut ion dia sog gonggat nog Mikpongon, di' na ion sumboy pa tukon. ¹⁹ Da' ma'ana nog maktuk otawaka onda' pa poktuk. Suga'id non, og bololaga', mokokunut amu sog ain dondagan nog Mikpongon. ²⁰ Monala kotow, sumboy mogonong sog ain binotangan dianon dangan mikokunut ion dia sog gonggat nog Mikpongon dianon. ²¹ Donsama' amu nota' gulipon dangan mikokunut amu sog gonggat nog Mikpongon? Potiang niu na. Minsan si'oy mokoluas amu na bosia tidu dia sog kouliponan, na' amu pa sokali' lumuas, suga'id non, pokpotongow amu nog ginang niu nog

dosop og Pogbaya' nog ion non si Isukristu. Po' pibian dianon, miongon glam non. Bu bianan dianon, .mitubu' ita

Tibua, ngon gotowanan nog da' nilan ini ko-⁷ sunoy. Dadi, bila gomonsunoy mokpongongan ilan nog ponganon nog miktidu dia sog pomalas, ompikil nilan nog pimalas itu' dia sog glodawananan po' sabap nog milayam ilan na moktamuy dun dini kitu'. Og ma'ana non, moguya' pa og pikilan nilan bu mimung nog kolomu'lomu' ilan dun.⁸ Og kopokpolani ta sog Mikpongong, kona' da bianan sog ponganon. Dadi, kuman ita sog di' ita kuman dun, .batuk da

Dadi, sumboy potubudan ta mogokbit og baya'⁹ nog inuakil dianita bagun di' ombagla og kopoktanud nog pakasi poktanud ta, ain moguya' pa og tud non.¹⁰ Po' bila motongow nilan amu sumolod sog baloy koyon nog pogyokinan sog glodawananan mangka amu kan dion, gomonsunoy sabap dianiu, moit ilan kuman nog pongonganon koyon nog pimalas sog glodawananan nog mimung kolomu'lomu' ilan dun. Saka amu bosia, ngon na og sunan niu pa'ali sog baya' niu sog kuman.¹¹ Dadi, og pigilugan niu sog tanud nog moguya' pa og pikilan nilan, og doksu'an non, mogla'at ilan dun sabap dianiu nog saka amu, ngon na bosia og sunan niu dun.

Po' si Kristu, sa'an minatoy ion bagun ilan si'oy motabang dia sog baya' nog dusa.¹² Dadi, mikodusa amu dia ni Kristu sabap sog mikodusa amu dia sog pigilugan niu sog tanud, po' kingulanan niu og pikilan nilan.¹³ Dadi, bila gomonsunoy mikodusa og gilug ta sog tanud sabap sog kokan ta nog pongonganon, di' ita na tokodoy mokpuli' kuman dun

Og polosuku'an nog sosugu'on ni Kristu

Akon, miluas u tidu sog kouliponan nog dusa.⁹ Bu akon dosop og sosugu'on nog Kounutan ta nog si Isus. Bu miktongow ami tanan nog Kounutan ta. Bu mikotabuk amu tanan dia ni Isus bianan sog ginang u dianon.² Dadi, minsan si'oy og duma gotowanan, di' nilan akon tolima'on nog sosugu'on u ni Kristu, amu koyon, tolima'on niu da akon bayu'. Po' sabap sog kosolabuk niu dia ni Isukristu, amu koyon, miimung amu nog tanda' nog akon koni og .sosugu'on non

Dadi, bila ngon sumusi dianakon dun, ma' nini og³ ponganggang u dianilan.⁴ Ondi' ami ta' buan patut pokpokanon otawaka pokpinumon?⁵ Bu bila mogusoy og duma sosugu'on bu og pigilugan nog

Kounutan ta kitu', bu si Piter, pidunut nilan og duoyanan nilan, di' ami ta' buan pia moglogiling dianilan?⁶ Ami ta' da ni Barnabas og sumboy moglik-sa' bagun ami motubu'?⁷ Aba! Da'idun sog sundalu

sog dinunya po' pogopasan non ain kosu'atan og glaki non dun.³⁵ Sa'an ma' nini og poktolu'on ku koni, kona' po' pogbonduan ku amu, suga'id non, bagun amu kobo'isan dun. Po' kolegan ku, og polo-motadon niu ain modulus kitu', bu posolobukon niu .og ginang niu dia sog ginang nog Pogbaya'

Ain dosop og pogba'is nog migupakat ilan nog³⁶ ondi' ilan na mogduoy, saka og glaki koyon, ngon og len pikilan non dia sog glibun koyon bu doma, di' non kotigolan og pikilan non sog glibun koyon, bu moleg na ion mogduoy, sumboy mogduoy ilan na. Ondi' ilan da mokodusa dun.³⁷ Tibua, bila mitantu na sog pikilan non nog di' non na pogduoyon og glibun koyon, bu bila baya' na nog pikilan non nog da' na dua'dua' non nog di' non na pogduoyon og glibun koyon, og miinang non og kodulusan.³⁸ Dadi, og kolokianan nog mikpogduoy na, molongas da. Tibua, labi na bosia kolongas, somo' da' ilan na po- .mogduoy

Dadi, og kolibunanan sop nog mikpogduoy na,³⁹ sonuk nog totubu' pa glaki nilan, pigboya'an ilan pa nog glaki nilan. Tibua, bila minatoy na glaki nilan, mokodyadi na nog mogduoy ilan mokpuli' minsan sima lokioy, bila sinumolabuk da dia sog Kounutan ta nog si Kristu.⁴⁰ Tibua, sog pikilan ku dun, molongas bosia dianilan, somo' da' ilan na pogduoy puli'.

Bu og pikilan ku dun, og talu' u koni, pinulu'an u .moktal' dun nog Bolakat nog Mikpongong

Ain og pogunutan ta, og glolat otawaka og ?sabut

Dadi, pa'ali dosop sog ponganon nog pimalas⁸ kitu' dia sog glodawananan, motud doda' talu' nilan nog ma' long nilan dun, "Glam ta ngon na og sunan ta." Tibua og gotow, sabap sog sunan non, mokopogbonsag. Tibua, og glolat og mokopokpopagon dia sog gotow.² Dadi, simasima og momikil nog modalom na og sunan non, kulang pa og sabut non pa'ali sog sunan non kitu'.³ Tibua, og gotow nog molalam dia sog Mikpongong, sunan .na ion nog Mikpongong

Dadi bila ma' nitu', puli'an ta pa'ali sog kuman⁴ nog ponganon nog ain og pimalas kitu' dia sog glodawananan. Kosunan ta nog glodawananan, da'idun doksu'an nilan dini sog glupa'an po' da'idun tantu diwata ual da Mikpongong.⁵ Po' minsan modakol si'oy og diwataanan bu pogbaya'anan nog pinggolanan nilan kitu' nog diwata, sog glangit ta' otawaka sog glupa'an ta' koni,⁶ solabuk da og Diwata nog ion non ion og Mikpongong. Ion da og Diwata ta bu og Gama' ta po' ion mikpongong nog glam nog piongon sog pigloban nog glangit bu glupa'an.

Bu ion og mogbaya' nog kotubu' ta. Bu solabuk

Akon og mogbaya' nog glawas u po' da' u¹⁹ kulipon nog sagyaotow. Minsan si'oy ma' nitu', in- imung u og glawas u nog sosoligan nog glam nog gotow bagun mogdungag dumakol gotowanan tum- abuk dia ni Kristu.²⁰ Bila dia u sog Hudyuanan ma- ma' u dosop nog Hudyu bagun ilan kotogolan. Bu minsan si'oy da' u na pogboya'oy nog Botad kitu', bila dia u sog ain og pigboya'an dun, mama' u da ni- lan po' bagun ilan dosop kotogolan tumabuk dia ni Kristu.²¹ Pigboya'an u da nog botad nog miktidu sog Mikpongon bianan dia ni Kristu. Bila dia u nilan sog ain da' kobogoyoy nog Botad kitu', mama' u dosop da nilan bagun ku ilan si'oy moit tumabuk dia ni Kristu.²² Bila dia u sog ain kulang pa kitu' og sabut nilan, mama' u dosop nilan po' unuton ku og gli'inan nilan kitu' bagun ku ilan dosop moit tum- abuk dia ni Kristu. Dadi, akon miimung u nog ma' nog glam nilan. Po' gomiton ku og glam nog pon- dayan kitu' nog minsan olo, bagun og дума gotow motabang da bianan dianakon.²³ Sa'an monamal u moginang nog glam non po' bagun ompulonag og Gomba'is nog Guksugan, bu bagun u mosunu' .popiaoy dun

Bigya' pa og mogdag gumobok, og glam nilan²⁴ mokpongobok ilan monamal, tibua, sala kotow da momondag bu kosugdaan. Dadi, domikian da ma' nitu', ponamal amu bagun amu da kosugdaan.²⁵ Kosun- an niu dosop nog glam nilan nog moleg mampu' mogdag sog glomotan nog mama' nitu', sumboy mosolabuk og pikilan nilan sog kopongandam ni- lan. Sa'an ini mogandam ilan, bagun ilan koku- runaan nog saka og kuruna koyon mosompun da kolanos. Tibua ita, sa'an ini mogandam ita, bagun ita da mokalap nog kuruna nog ondi' mogla'at asta sog da' kopus non.²⁶ Sa'an itu' mokpologdong u gu- mobok ditu' sog pogdopoton ku kitu'. Bu ibalat da sog moksuntut, potubudan ku sumuntut bagun kobon non mosugat.²⁷ Dadi, kopokpopagon ku nog glawas u bianan sog kopokposakit u dun bagun mogbilang tokodoy dianakon. Po' tubus u momali sog дума gotowanan, ompok u nog di' u dosop ma- .lap og sugda dun

Og piandam pa'ali sog kopoktamuy sog glo- dawananan

Pigilugan, poktitukoy niu pa'ali sog kibian- 10 bianan nog munaotowanan ta kitu' kobon ni- lan mogunutunut dia ni Muses. Glam nilan kitin- dungan nog ginampol kitu'. Bu glam nilan mikotoli- pag sog dagat kitu' nog iningolanan Pula Dagat. Minian ilan ditu' nog mipanow ilan sog glupa'.² Da- di, bianan sog ginampol bu sog kotolipag nilan kitu' sog dagat, miimung nog bunyag dianilan nog ilan

nog sumboy tumbasan non og dili ginang non. Bu da'idun dosop og momula nog di' tanan ion mokokan nog pimulan non koyon. Bu da'idun dosop og mokpotubu' nog kambing nog di' tanan ion mok- inum nog sagya gatas non si'oy.⁸ Og piktalul u koni sagya ta' tibua og pikilan nog gotow? Kona' le, po' ion non tanan ini og tinalu' kitu' sog Botad.⁹ Po' sin- ulat sog Botad kitu' nog pilatas ni Muses, "Sumboy ondi' bogbodon og baba' nog sapi' sonuk non moglibutlibut moglogekek." † Pigolong koni nog Mikpongon pa'ali ta' tibua sog sagya sapi'anan?¹⁰ Og tinalu' non kitu' kona' ta' gidoy pa'ali dianita? O'o. Ita ini sinulatan dun. Po' og ma'ana non, sa'an og polomagya' mogbagya' bu og polonglogekek moglogekek po' dodomaan nilan og bahagi' nilan sog matong tobas.¹¹ Dadi, domikian ma' nitu', bila sinig- wagan nami amu nog boni' pa'ali sog kinodiwata, ondi' da bayu' mologon dianiu bila kobohogi'an ami pa nog dayadaya niu koyon sog glupa'an koni.¹² Bi- la og дума patut da malap dun dianiu, labi na bosia .ami Tibua, minsan si'oy patut ami mokalap dianiu, da' ami da pokibahagi' dianiu. Suga'id non, pitiang na- mi minsan olo matong dianami bagun onda'idun og mokobolabag sog kopokpulonag nami nog Gom- ba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Kristu.¹³ Kosunan niu da nog ain kolokianan kitu' moginang dia sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon, dion ni- lan dosop pokalap nog kokan nilan. Bu ain tuma- bang momalas dia sog pomolasan, kobohogi'an ilan dosop nog pinalas kitu'.¹⁴ Domikian da ma' nitu', ain dinondag nog Kounutan ta mogustal nog Gom- ba'is nog Guksugan, dion ilan da dosop pokalap nog .kotubu'an nilan

Minsan si'oy patut u kobohogi'an nog glam non¹⁵ koyon, da' u da pokibahagi' dun dianiu. Bu og potu- ggyu'an nog sulat u koni kona' nog bagun amu mog- bogoy dianakon. Po' golom u na patoy gaba' nog og pigbonsag u koni ondi' motud.¹⁶ Tibua, bila mo- gustal u nog Gomba'is nog Guksugan, ondi' u moko- pogbonsag dun po' akon, dinondag u nododa' mo- gustal. Konugun sog kotubu' u bila ondi' u moko- pogustal nog Gomba'is nog Guksugan koni.¹⁷ Somo' og dili glegan ku da og moginang nog ginang koni, ngon bosia og tumbas dun dianakon. Tibua, sa'an ininang u ini po' inuakil nog Mikpongon dianakon nog inangon ku.¹⁸ Dadi, olo ma buan og tumbas dun dianakon? Og tumbas dun dianakon ma' nini. Mokopogustal u nog Gomba'is nog Guksugan nog di' u mongabat nog kotumbasan u dun dia sog go- towanan. Dadi, di' u da mokibahagi' dianiu sog ko- .pogustal u koni

kitu' nog sotibuk, minsan modakol ita, miimung solabuk glawas ta kobal nog kopogabang ta kuman .nog pan kitu' Domikian da ma' nitu' og gotow Hudyuanan, ain¹⁸ kuman nog pomalas kitu' nog pinalas sog Mikpongon, miimung sinumolabuk ilan momalas sog pomolasan nog Mikpongon.¹⁹ Dadi, olo ma'ana non? Ngon ta' golaga' nog glodawananan kitu' otawaka og pongonganon kitu' nog ginuakil dianilan?²⁰ Onda'idun. Tibua, og gotowanan kitu' nog onda' poktamuy dia sog Mikpongon, bila momalas ilan, dia ilan da pomalas sog glatdiwataan, da' sog Mikpongon. Dadi, ompok u nog mampu' amu sumolabuk momalas sog glatdiwataan.²¹ Po' di' mokodyadi nog mampu' amu sog Globungan ni Isus saka, mampu' amu dosop sog dulang nog glatdiwataan.²² Iduma pongoksogon niu ma og doluan nog Pogbaya'? Mokantu amu ta' sog pagas non

Og baya' nog gotowanan ain og tinumud dia ni Isukristu

Ngon talu' nog gotowanan nog, "Kinumboy ita²³ moginang minsan olo." Tibua, ngon da ginang nog di' ita kobo'isan dun bu kona' glam non nog mokotabang dianita.²⁴ Sumboy da'idun og gotow nog moginang nog ginang kitu' nog ion da og kobo'isan dun. Suga'id non, ponontongon non og ginang kitu' nog .kobo'isan og dumaanan non dun Mokodyadi amu da kuman nog basta' koyon nog²⁵ sinaluy niu dia sog tobu'an, bu na' amu na mogdialom pikilan bog ain miktidu.²⁶ Po' sinulat sog Kitab nog, "Og glupa'an bu glam nog piongon dini, og †". Pogbaya' gapu' non Dadi, bila ngon kona' poktanud mogonggat dia-²⁷ niu kuman saka moleg amu da, kan niu minsan olo og binolokan non koyon dianiu nog da'idun sak niu bagun di' mogla'at pikilan niu dun.²⁸ Tibua, bila ngon og moktal' dun dianiu nog miktidu itu' dia sog pomalas sog glodawananan, na' amu na kuman dun, po' sabap sog gli'inan non bu sog pikilan non koyon.²⁹ Kona' po' og gli'inan niu otawaka sabap sog pikilan niu. Po' gomonsunoy long niu dun, "Iduma buan og baya' u sog dili ginang u mosaga' ma sabap sog pikilan nog len gotow?³⁰ Po', " long niu dun, "bila madap u kuman dunut posolamat u, iduma buan sila'on u ma pa'ali sog ponganon nog "?pisolomatan ku sog Mikpongon Dadi, sa'an itu' ma' nitu' po' minsan olo ginan-³¹ gon ta, minsan olo kanon ta otawaka inumon ta, sumboy inangon ta glam non bagun kosonglitan og Mikpongon dun.³² Dadi, potubudoy niu polomotadon niu bagun og Hudyuanan, otawaka og kona'

doda' og gla'ayatanan ni Muses.³ Glam nilan mikokan nog ponganon kitu' nog binogoy nog Mikpongon dianilan.⁴ Bu og glam nilan mikinum dosop nog tubig kitu' nog binogoy nog Mikpongon dianilan nog miktidu dia sog batu. Og batu koyon, ion non ion si Kristu og migunut kitu' dianilan.⁵ Tibua minsan ma' nitu', og Mikpongon onda' kosu'atoy dia sog kodokolan dianilan. Dadi, sa'an ion og bangkoyanan nilan migulituli ditu' sog bonu- .aanan kitu' nog mologon pogonongan Og kibianbianan nilan kitu' miimung ponong-⁶ gi'an nog bagun ita mogolig tokodoy nog ginang nog sinoitan nog mama' nilan kitu'.⁷ Sumboy di' ita moglogiling sog dumaanan nilan kitu' nog mikpoktamuy sog sagya glodawananan. Po' sinulat sog Kitab nog, "Motes ilan madap kuman bu moginum mangka ilan pogbuat bu poginang nog sinoitan."⁸ Dadi, sumboy di' ita dosop moglogiling sog dumaanan nilan kitu' nog momabal. Po' sabap sog kohinangan nilan koyon, sog sondow dua' pulu' bu tolu ngibu kotow mikpomatoy dianilan.⁹ Sumboy di' ita dosop moglogiling sog dumaanan nilan kitu' nog sinuloyan nilan og Pogbaya'. Po' sabap ditu', mikpomatoy ilan tanan dun po' pingoktuk ilan nog mamakanan.¹⁰ Bu sumboy di' ita dosop moglogiling sog dumaanan nilan nog mikpogyawab sog Mikpongon. Po' pimunu' ilan tanan dun nog .moloikat kitu' nog pogaid nog patoy Kibianbianan nilan kitu' miimung nog ponong-¹¹ gi'an, bu sinulat itu' bagun ita mokandam. Po' tang koni, dali' na doksu'an nog dunya.¹² Dadi, bila long nog pikilan niu dun nog di' amu na koyuba'an, sumboy mongmohilat amu bagun amu da di' ombuksak.¹³ Po' minsan olo yuba'oy dun kobianan ta, kibianan na nog gotowanan kitu'. Tibua, og pagas niu og Mikpongon po' ion da kopongondolan. Di' non amu potiangon nog kobianan amu nog gyuba' nog di' niu mogaga. Dadi, bila pongyuba'on amu, bogayan non da amu nog pondayan bagun amu mokantu sog .pongyuba' koyon Dadi, glokoleanan ku nog kololaman ku, pogolig¹⁴ amu tokodoy moktamuy sog glodawananan.¹⁵ Tinalu' u ini dianiu po' mosapat na og pikilan niu. Dadi, poktimbangtimbang niu og piktalu' u koni.¹⁶ Po' sog kopoktamuy ta dia ni Kristu, og saguk nog gomiton ta sog ginang nog iningolanan Globungan ni Isus, posolomatan ta ion dun. Po' bila mogabang ita minum ditu', miimung solabuk ita na dia sog dugu' ni Kristu. Bu domikian dosop ma' nog tibuk nog pan nog pogbonadbonadon dianita, giap nog kuman ita dun, miimung solabuk ita dosop dia sog glawas ni Kristu.¹⁷ Og ma'ana non, sabap sog pan

sog tagna' ma' nitu' binogoy dianon nog koponapot non. ¹⁶ Bila gomonsunoy ngon moleg sumusi pa'ali dini, ma' nini da og botad nami, bu asta og duma glumpukanan nog poktanudanan dia sog Mikpon-
.gon

Pa'ali sog Globungan ni Isus

Pa'ali sog poktolu'on ku koni daniu, di' u amu ¹⁷ kodongya'an nog polomotadon niu. Po' bila moglumpuk amu moktamuy, kolele nog moginang amu nog gomba'is, sokali' ginangon niu og molaton. ¹⁸ Tigana' midongog u nog bila moglumpuk amu moktamuy, di' amu dow moksolabuk nog pikilan. Bu mama' nog tumud u dun. ¹⁹ Sumboy ngon doda' bayu' og len pikilan non dion niu po' bagun motongow bog sima doda' og motud daniu. ²⁰ Kodua' non, bila moglumpuk amu kuman nog Globungan ni Isus kitu', kona' og Globungan non og kinan niu, nog saka kitu' bosia ginangoy niu kanoy. ²¹ Suga'id non, bila kuman amu, mokpantas tiwas amu na. Dadi, og doksuan non, og duma da kobosug, bu og duma sop mikpoglangu na. ²² Ngon da bosia dili baloy niu. Sumboy ditu' amu na kan bu poginuminum. Og piginang niu koyon, ma' nog piksudi'sudi'an niu og glumpuk niu nog poktanudanan sog Mikpongon, bu pisipog niu og dumaanan niu kitu' nog miskinan. Dadi, olo gidoy og motalu' u daniu? Dongya'an ku .ta' amu dun? Ondi' u nododa' Og gustalan kitu' nog tinabuk u tidu dia sog Pog- ²³ baya' pilatas u na daniu. Og Kounutan ta nog si Isus, og gobi kitu' nog inuakil ion dia sog gla'at, inimud non og pan kitu' ²⁴ bu mangka non posolomatoy sog Mikpongon mangka non dosop pogbonadoy kobon non moktalu' nog, "Koni og glawas u nog gonti'on ku daniu. Inang niu ma' nini og pomondoman niu dianakon." ²⁵ Bu ma' nitu' dosop, mitubus ilan moglobungan, inimud non dosop og saguk kitu' nog tinogu'an nog ginumon mangka ion poktalu' nog, "Og saguk koni og tanda' nog bogu koposadan dia sog dugu' u. Giap minum amu dun, imung niu dosop nog pomondoman dianakon." ²⁶ Po' giap nog moglumpuk amu kuman nog pan koyon bu minum dia sog saguk, og ma'ana non pinulonag niu pa'ali sog kopatoy ni Kristu asta sog mokpuli' ion dini sog .glupa'an Dadi, simasima kuman nog pan koyon bu minum ²⁷ dia sog saguk koyon, nog saka kona' ion patut kuman dun, mimung og dusa non dia sog glawas bu sog dugu' nog Kounutan ta. ²⁸ Dadi, mangka si'oy og gotow kan nog pan koyon bu inum dia sog saguk koyon, sumboy pogimotimoton non poguna og dili pikilan non. ²⁹ Po' bila kuman ion dun bu minum ion dun nog saka da' non kosabut bog olo og ma'ana

Hudyu, otawaka og pakasi niu sog tanud, ondi' mogla'at pikilan nilan sabap daniu. ³³ Poglogilingoy niu akon. Po' sog glam non, og pogopasan ku, inangon ku ain kosu'atan og glam nog gotowanan dun. Po' di' u monontong nog kosu'atan u tibua dun, suga'id non, kobon non ponontongon ku og kolongasan nog kodokolan po' bagun gomonsunoy og doksuan .nilan motabang ilan dia sog dusa Dadi, poglogiling amu dianakon ma' nog ko- **11**
.poglogiling u dia ni Kristu

Pa'ali sog kopoktamuy

Pogdongya'an ku amu po' kobon non ompikil niu ² akon sog glam non bu inunut niu dosop og pikpanad kitu' nog binagak u daniu. ³ Tibua, bagun niu kosunan, og Kounutan ni Kristu og Mikpongon. Domikian da nog kolokian, og Kounutan nilan si Kristu. Bu ma' nitu' dosop og kolibunanan, og kounutan nilan og kolokianan nilan. ⁴ Dadi, og kolokianan kitu', bila mogyakin ilan otawaka momitua ilan nog talu' nog Mikpongon nog saka minodung ilan, mimung onda' nilan pogodaboy og Kounutan nilan. ⁵ Bu og kolibunanan sop kitu', bila mogyakin ilan otawaka momitua ilan nog talu' nog Mikpongon nog saka da' ilan ponudung, mimung onda' nilan pogodaboy og kounutan nilan. Po' mama' ilan nog miktukung. ⁶ Dadi, og glibun nog ondi' monodung, golom na putukoy og buk nilan. Bu bila kosipogsipog sog kolibunanan og mokpoktukung otawaka potukan og buk non, sumboy doda' monodung ilan, bila mogyakin ilan otawaka momitua ilan nog talu' nog Mikpongon. ⁷ Tibua og glaki, ondi' na sumboy monodung po' ion og glogyawan nog Mikpongon bu mosolamin dianon og kotas nog Mikpongon. Bu og glibun, mosolamin dianon og kotas nog glaki non. ⁸ Po' sog tigana', og glaki da' imungoy tidu sog glibun, suga'id non, og glibun inimung tidu sog sog glaki. ⁹ Bu og og glaki da' pongonoy sog glibun, tibua, og glibun piongon sog sog glaki. ¹⁰ Dadi bila ma' nitu', bu sabap sog gondok non dia sog moloikatanan nog mogipat dianita sog kopoktamuy ta sog Mikpongon, sumboy og glibun .monodung po' og tanda' nog pigboya'an ion Sog kosolabuk ta dia sog Kounutan ta, og glaki ¹¹ bu og glibun miksiningkotoy. ¹² Po' og glibun miongon tidu sog glaki. Og glaki binata' dosop nog glibun. Minsan si'oy ma' nitu', glam non piongon nog Mikpongon. ¹³ Dadi, amu dona pokpikilpikil dun bog di' ta' do'itan og glibun nog monodung bila mogyakin sog Mikpongon. ¹⁴ Po' kosunan ta, bila og glaki moyaba' og buk non, ondi' do'itan dun. Kosipogsipog tanan ion dun. ¹⁵ Tibua, bila og glibun moyaba' og buk non, do'itan ion dun tokodoy. Po'

nilan kilolaan bog olo piktingkaan nog ginis nog bolakat. Og duma binogayan dosop nog kotoan moktalu' nog gininisan nog ponolu'on. Bu og duma binogayan nog kotoan bagun ilan mokopomolatas nog gininisan koyon nog ponolu'on. ¹¹ Glam nog bogoy koni, solabuk da og piktiduan non, og Bolakat da nog Mikpongon, bu baya' non da mogbogoy dun sog .monala kotow dianilan

Og solabuk glawas saka modakol polongkapan non

Og solabuk glawas, miglologinis og glangka-¹² panan non. Bu minsan si'oy modakol glangkapanan non, misolabuk da og glawas koyon. Domikian da ma' nitu' og glawas kitu' nog si Kristu og gapu' non.

¹³ Po' glam ta, minsan olo bonsaoy dun, Hudyu otawaka kona' Hudyu, og gulipon otawaka kona' gulipon, binunyagan ita dia sog Bolakat nog Mikpongon. Sa'an ion miimung nog salulawas ita.

.Bu og Bolakat non koyon og migonong dianita Dadi og ma'ana non, og glawas, kona' tibua ¹⁴ solabuk glangkap non, suga'id non, modakol og polongkapan non. ¹⁵ Dadi, sopolati non, bila og botis moktalu' nog, "Sabap sog kona' u og komot, da' u kosingkot dia sog glawas kitu'." Minsan ma' nitu' og tinalu' non, di' mimung nog da' dukakit non sog glawas kitu'.

¹⁶ Bu bila moktalu' og tolinga nog, "Sabap sog kona' u og mata, da' u kosingkot sog glawas kitu'." Minsan ma' nitu' og tinalu' non, di' mimung nog da' dukakit non sog glawas kitu'. ¹⁷ Po' bila og tibuk nog glawas koyon lunsan na og mata, olo ma mogandun nog kodongog non? Otawaka, bila og tibuk nog glawas koyon lunsan na og tolinga, olo ma mogandun nog kosapu non? ¹⁸ Dadi og ma'ana non, pikpa'atpa'at nog Mikpongon mogbotangbotang og glam nog polongkapan nog glawas koyon. Bu ion da migbaya' dun bog ain non pomotangoy. ¹⁹ Bila soginis da og glangkap non, kona' og glawas. ²⁰ Suga'id non, og glawas, modakol si'oy .og glangkap non, solabuk da

Dadi, sa'an itu' di' mogusoy bila moktalu' og ma-²¹ ta dia sog komot nog, "Da' balan ku dianika." Otawaka, og gulu di' mogusoy moktalu' dia sog botis nog, "Da' balan ku dianika." ²² Suga'id non, mosolag tanan og potugyuan nog glangkap kitu' nog mama' nog da' dasig non. ²³ Bu og glangkap kitu', nog sog pikilan ta dun, ombaba' og golaga' non, kitu' tanan og imungon ta nog bololaga'. Bu ain og glangkap kitu' sog glawas nog kosipogsipog poglobontayan, sumboy potubudan ta mogusiba'. ²⁴ Bu ain glangkap kitu' nog molongas da potompalon, di' na mosop po' pipianan na donsama'. Po' og Mikpongon og mikpa'atpa'at nog kopogbotang non dun

nog glawas nog Kounutan ta kitu', miimung nog polihola'on ion dun. ³⁰ Sa'an itu' modakol dianiu moluya bu di' mokokodag, bu ngon tanan dianiu og minatoy dun. ³¹ Somo' bosia pogimotimoton ta poguna og dili pikilan ta, ondi' ita lo' bosia polihola'on nog Mikpongon. ³² Tibua, bila sila'on ita nog Kounutan ta nog si Isus, og ma'ana non og kopokpantun non pa dianita bagun ita ondi' mosunu' sog polihala' non sog gotowanan nog pigboya'an nog dinunya. ³³ Dadi, pigilugan, bila moglumpuk amu kuman nog Globungan ni Isus, sumboy mogbinogadoy amu. ³⁴ Bu bila ngon dianiu mogutom na, sumboy kuman poguna sog baloy non bagun da di' amu na .polihola'on nog Mikpongon, bila moglumpuk amu

Bu og duma nog molongas pa posadon, ditu' u .dona posadoy bila matong u na dion

Og gustalan pa'ali sog bogoy nog miktidosog Bolakat nog Mikpongon

Dadi, og kolegan ku mogdungag og sabut niu **12** pa'ali sog binogoy dianita nog miktidu sog

Bolakat nog Mikpongon. ² Kolobotan niu ta' nog kobon pa nog da' amu poktamuy sog Mikpongon, mioit amu moktamuy sog glodawananan nog saka onda'idun kotubu' nilan. ³ Dadi, tolu'on ku dianiu nog da'idun mokoponukna' dia ni Isus bila pinulu'an ion nog Bolakat nog Mikpongon. Bu da'idun dosop mokopoktalu' nog, "Si Isus og Pogbaya'", lual .da bianan sog ponulu' nog Bolakat nog Mikpongon Miglologinis si'oy og bogoy nog pa'ali sog kinodi-⁴

wata, tibua, solabuk da og piktiduan non, og Bolakat nog Mikpongon. ⁵ Miglologinis si'oy og bianan gumamit dun, tibua, dia da gomitoysog Pogbaya'. ⁶ Miglologinis si'oy og kotoan moginang, tibua, sala da nog Mikpongon og migbogoy nog kotoan koyon sog glam nog pigotowan non, bagun ilan mogamit .og monala kotow dianilan sog ginang nilan Dadi, motongow dia sog sosuku nog pigotowan ⁷

nog Mikpongon og Bolakat non bagun da kolongasan dun glam nog pigotowan non. ⁸ Dadi, bianan sog Bolakat nog Mikpongon, ngon binogayan nog modalom kotoan non bagun da moto mogustal.

Ngon dosop binogayan nog modalom sabut non bagun non da motalu' og glam nog sabut non koyon. Og glam non koyon, og migbogoy dun og Bolakat da nog Mikpongon. ⁹ Bu bianan dosop da sog Bolakat nog Mikpongon, ngon dosop binogayan nog kopagon nog kopongandol. Og duma binogayan dosop nog Bolakat momiulang nog di' mokokodag.

¹⁰ Og duma dosop binogayan nog tunung bagun ilan mokopoginang nog gingyata'. Og duma binogayan nog kotoan momitua nog talu' nog miktidu sog Mikpongon. Og duma binogayan nog sabut bagun

motud. ⁷Og gotow nog mololat kobon non, ondi' motonop, ompagon kopongandol non, somul non .mogdodama, bu mokogaga
 Og glolat moksampoy umul asta sog da' kopus ⁸ non. Bila og pitua, solianlian da. Bila og ponolu'on, ngon gondow nog molota' da. Bila og sabut, ngon gondow non, da' na sagnat non. ⁹Po' kulang da og kosunan ta bu og kopomitua ta. ¹⁰Tibua, bila matong mohurup na, kosuklian na ain kitu' og ngon kulang non. ¹¹Kobon nog bata' u pa, og ponolu'on ku ma' da nog ginombata', og pikilan ku ginombata'. Tibua, dangan sinumolag u na, linota'an ku moginang sosuku og ginang kitu' nog ginombata'. ¹²Solianlian ta dini sog kilawan, ma' nog moginobolan tinontongan ta dia sog Kounutan ta nog si Isus. Tibua, ngon da gondow nog moktabukbaba' ita non. Numun koni, kulang og sabut u pa'ali dia sog Mikpongon. Tibua, ngon gondow non, kotoktuban og sabut ta pa'ali dianon nog ma' nog sabut non dianita numun koni. ¹³Dadi, og moksampuyumul og tolu ginis koni, og kopongandol, og kopogdodama, bu og glolat. Tibua, og motas sog glam nini og glolat.

Dadi, pogopasoy niu og glolat. Bu pogostoloy **14** niu dosop og bogoyanan pa'ali sog kinodiwata, kosolag non og kotoan momitua nog talu' nog Mikpongon. ²⁻³Sa'an ma' nitu', po' bila og gotow momitua, og poktolu'an non og gotowanan bagun pododungag kopongandol nilan, kopondolo'isogan ilan, bu kopongomu'an ilan. Tibua, bila og gotow moktalu' nog ponolu'on kitu' nog di' kosunan, og piktolu'an non dun og Mikpongon, kona' gotowanan. Po' da'idun mokosabut dun lual da og Mikpongon. Po' bianan sog Bolakat nog Mikpongon, motalu' non og motud kitu' nog milimod pa sog pikilan nog gotowanan. ⁴Dadi, ain gotow og moktalu' nog ponolu'on koyon nog di' kosunan, og dili da glawas non kolongasan dun. Tibua, ain momitua nog talu' nog Mikpongon, glam nog pigotowan nog Mikpongon kolongasan dun. ⁵Kolegan ku bosia dun, og monala kotow daniu moto moktalu' nog ponolu'on kitu' nog di' kosunan. Tibua, golom amu na pomitua nog talu' nog Mikpongon gaba' nog moktalu' amu nog ponolu'on koyon. Po' og momitua bololaga' pa ditu'. Po' ain og moktalu' nog ponolu'on kitu' nog di' kosunan, sumboy ngon og mogdolubasa dun bagun da kolongasan og pigotowan nog Mikpongon dun
 Dadi pigilugan, bila mangoy u dion mangka u ⁶ poktalu' nog ponolu'on kitu' nog di' kosunan, olo ma og glongas non daniu? Onda'idun. Tibua, kolongasan amu dun somo' polonta'on ku daniu og pinosun nog Mikpongon, otawaka og sabut u pa'ali dianon, otawaka og kopomitua u nog talu' non,

bagun ain polongkapan nog glawas kitu' nog kulang kopogadab dun, miimung kodungagan og kopogadab dianilan, ²⁵nog boya'an moksolabuk og glangkapanan nog glawas koyon, bagun og glam nilan koyon moginipatoy. ²⁶Bila mosinsa solabuk glangkap sog glawas koyon, glam nilan mosunu' dosop kosinsa. Bila piotas solabuk glangkap, glam .nilan koyon mokpogda'da' dun
 Domikian da ma' nitu', miimung amu nog ²⁷ glawas ni Kristu. Bu monala kotow daniu og glangkap nog glawas non. ²⁸Bu dia sog glumpukanan nog pigotowan nog Mikpongon, pikpa'atpa'at nog Mikpongon mogbotangbotang og glangkapanan non koyon. Sog tagna', ngon sosug-u'onanan ni Kristu. Sog kodua', ngon nosop og polomituaanan non. Kotolu, og polopanadanan, mangka og polonginang nog gingyata'anan, mangka sop og polomiulang, mangka og molitobangoy sog duma non, mangka og polongokbit sog gotowanan, mangka og moto moktalu' nog miglologi-nis nog ponolu'on. ²⁹Glam nilan ta' koyon og sosug-u'on ni Kristu? Glam nilan ta' koyon og polomitua? Glam nilan ta' koyon og polopanad? Glam nilan ta' koyon mokopoginang nog gingyata'? ³⁰Glam nilan ta' koyon og polomiulang nog mokosakit? Glam nilan ta' moto moktalu' nog ponolu'on kitu' nog di' kosunan? Glam nilan ta' koyon og moto mogdolubasa dun? Kona' le. ³¹Suga'id non, sumboy og pogopasan .niu ain og bogoyanan kitu' nog bololaga'
 :Tibua, ma' nini og gomba'is sog glam non

Og bololaga' sog glam non og glolat

Minsan moto u na moktalu' nog gininisan nog **13** ponolu'on nog gotowanan otawaka moloikatanan, saka, onda'idun glolat u, og poktolu'on ku kitu' domestikian ma' nog sagya da og binasal gagung otawaka linisag kulintangan. ²Bila binogoy dianakon momitua, otawaka mosabut u glam nog kosobu'sobu', bu minsan kosunan ku og glam non, otawaka mokolalin u nog bulud sabap sog kopongandol u, saka, da'idun glolat u, da'idun da og sagnat u. ³Bu bila tipoton ku mogoy glam nog golota' u dia sog miskinananan, bu minsan uokilon ku og glawas u nog doksulan, saka, da'idun glolat u, .da' da malap u dun
 Sabap sog glolat, ompayat ponutus nog gotow bu ⁴ molongas og bolotabat non sog pakasi non. Sabap sog glolat, da' na mokopogdal, ondi' mogbonsagbonsag, bu ondi' mokpotaspotas. ⁵Sabap sog glolat, pogbotadan non og duma non, kona' og bolobi-gyakan, ondi' mosompun lolingitoy, bu ondi' moktagu'tagu'. ⁶Og gotow nog mololat, ondi' loliagon nog ain mokolaton, suga'id non, og loliagon dun ain

Polotason ku pomali u dia sog gotowanan koni. “

Tibua, minsan ma' nitu', ondi' nilan da akon poki-nongogan. Minsan bianan si'oy sog gotowanan kitu' nog kona' nilan batuk nog ponolu'on, bu sog gotowanan kitu' nog kona' nilan salu bansa, ' ma' long † ”.nog Pogbaya' dun

Dadi og ma'ana non, og ponolu'on kitu' nog di' ²² mosabut nog gotowanan, ion non ion og gindanan sog ain da' pa tud, kona' sog ain tinumud na. Tibua, og pitua nog mosabut nog gotowanan, ion non ion og gindanan dosop sog ain tinumud na, kona' sog ain da' pa kitu' tud. ²³ Dadi, bila glam niu dion nog pigotowan nog Mikpongon moglumpuk, saka mokpoktalu' amu nog len ponolu'on, nog saka ngon minampu' diani u nog gotowanan nog kona' niu pa og sakup, gomonsunoy balu' nilan mikpogbunog amu. ²⁴ Tibua, bila tumua' og gotow nog da' pa tud otawaka kona' niu pa og sakup, nog saka sonuk niu momitua nog talu' nog Mikpongon sog dili ponolu'on niu, sabap sog kodongog non nog poktolu'on niu koyon, mimung mosabut non nog ion bolodusaon. Bu mosabut non dosop nog ion poliho-la'on nog Mikpongon. ²⁵ Bu ombuka' og dialom pikilan non boya'an minglu'ud ion mangka poktamuy sog Mikpongon, bu mokopoktalu' nog motud doda' .nog diani u migonong og Mikpongon

Pa'ali sog kopoktamuy

Dadi pigilugan, olo ma og ma'ana nog pok- ²⁶ tolu'on ta koni? Ma' nini. Bila moglumpuk amu moktamuy, sumboy ngon mogbobat, ngon dosop og mogustal nog pomali, ngon dosop mokpolanta' nog pinosun nog Mikpongon, ngon dosop moktalu' nog ponolu'on kitu' nog di' kosunan, bu ngon dosop og mogdolubasa dun. Glam nini sumboy inangon bagun da ompagon og glumpuk nog pigotowan nog Mikpongon dun. ²⁷ Bila ngon moktalu' nog ponolu'on kitu' nog di' kosunan, tolu kotow da og goktob nog moktalu' dun mangka ilan poksinukli moktalu' dun. Bu sumboy ngon dosop og mogdolubasa dun. ²⁸ Bila da'idun mokopogdolubasa dun, sumboy di' na moktalu' ion dun dia sog glumpuk koyon, bu dua' ilan tibua nog Mikpongon og mogab- .itabit

Dua' otawaka tolu kotow tibua og polomitua nog ²⁹ moktalu'. Bu sumboy og duma diani u lumiling nog piktalu' nilan koyon. ³⁰ Bu bila sonuk nog sala kotow mogustal, saka ngon sog kodokolon niu koyon og pidongogan nog talu' nog Mikpongon, sumboy og migustal kitu' lumota' pa moktalu' mangka niu inongogoy og talu' nog miktidu kitu' sog Mikpongon. ³¹ Po' bila moksinukli amu, og glam niu mokopomi-

otawaka og panad u diani u. ⁷ Ibalat da sog glo-motan kitu' nog moktalu', nog saka da' ginawa non, ma' nog tanggab otawaka og kutapi'. Bila da' pogu-soyusoy og koponanggab dun otawaka og kopongutapi' dun, ondi' monampot og tingog non. ⁸ Bu og tombuli' si'oy, bila da' pogusoyusoy og koyupan dun, ondi' mokandam og gotowanan dun.

⁹ Domikian da mama' niu, bila moktalu' amu nog ponolu'on kitu' nog di' mosabut nog gotowanan, da'idun da ma'ana non. Po' mama' amu tibua mikule'ule'. ¹⁰ Modakol gininisan nog ponolu'on dini sog glupa'an koni bu glam non koyon, ngon mokosabut dun. ¹¹ Tibua, bila di' u mosabut og ponolu'on nog gotow koyon, og ma'ana non, di' ami moksina-but po' kona' ami salu bansa. ¹² Domikian da ma' niu. Bila ma' nitu' mingatas amu ma malap nog bogoy koyon nog pa'ali sog kinodiwata, pogopasoy niu dosop gumamit og bogoyanan kitu' nog kolongasan og glam nog pigotowan nog .Mikpongon dun

Dadi, ain moktalu' nog ponolu'on kitu' nog di' ¹³ kosunan, sumboy mongoningoni ion nog kotoan nog bagun non modulubasa og piktalu' non koyon. ¹⁴ Po' bila mogyakin u nog ponolu'on koyon nog di' kosunan, og migyakin og glimukud u da, saka og pikilan ku onda' kodukakit dun. ¹⁵ Dadi, olo ma og ginangon ku? Mogyakin u pobian sog glimukud u bu mogyakin u dosop bianan sog pomikilan ku. Bu bila mogbobat u, gomiton ku sog bobat u og ponolu'on kitu' nog di' kosunan, bu gomiton ku dosop sog bobat u nog dili ponolu'on nog pikilan ku.

¹⁶ Tibua, bila moksanglit amu sog Mikpongon nog sagya da bianan sog ponolu'on kitu' nog di' kosunan, og duma gotowanan, ain kona' niu pa sakup, di' ilan mokoponanga' dun. Bu di' ilan dosop mokopoktalu' nog “Amen” sog kopokposolamat niu po' da' nilan kosabut bog olo piktalu' niu koyon.

¹⁷ Minsan si'oy molongas og kopokposolamat niu sog Mikpongon, og dumaanan niu kitu', onda' ilan .kolongasoy dun

Mokposolamat u sog Mikpongon nog mokopok- ¹⁸ talu' u nog ponolu'on koni nog binogoy nog Bolakat nog Mikpongon dianakon nog labi pa sog glam niu.

¹⁹ Tibua, dia sog glumpuk nog pigotowan nog Mikpongon, golom u na poktalu' nog lima toktang nog talu' nog mosabut nilan bagun kodungagan og sabut nilan dun, gaba' nog nginibuan nog tinoktan-gan nog ponolu'on nog saka di' nilan mosabut Pigilugan, lota' amu na momikil nog ma' nog gi- ²⁰ nombata', bu posapat niu pikilan niu ma' nog mogulang gotow. Tibua, pa'ali sog ain mokolaton koyon, ilingoy niu mama' nog gombata'. ²¹ Po' og talu' nog Mikpongon nog sinulat sog Kitab pibian dia ni Isaya ,ma' nini

mikpotongow ion dianakon, minsan si'oy og kobata' .dianakon ma' nog da' kibotukbotukan ku Po' akon og ombaba' sog glam nog sosugu'o-⁹ nanan non. Ondi' u tanan bosia do'itan ingolanan nog sosugu'on non po' dini kitu', pimosokitan ku og poktanudanan dia sog Mikpongon.¹⁰ Tibua, minsan ma' nitu', inimung non akon nog ma' nini sabap sog tulung non dianakon, bu mosolag og doksu'an nog tulung non kitu' dianakon. Po' og koponamal u monginang nog ginang koni, labi pa sog glam nog duma sosugu'onanan non kitu'. Tibua, kona' u dili miginang dun, suga'id non, og tulung nog Mikpongon dianakon.¹¹ Dadi, da' pigbigya'an nami, ilan otawaka akon. Ion non da og pigustal nami dianiu, .bu koni dosop tinud niu

Pa'ali sog kopogbuat ta tidu sog patoy

Dadi, bila ma' nitu' motud ma og gustalan nami¹² dianiu nog si Kristu pitubu' tidu sog patoy, iduma buan og duma dianiu dion mokpoktalu' ilan ma nog og minatoy ondi' motubu' mokpuli'?¹³ Somo' motud ion, og ma'ana non, si Kristu da' buan potubu'oy mokpuli' tidu sog patoy.¹⁴ Dadi, da'idun og mustal nami bu da'idun dosop og tudon niu.¹⁵ Bu labi pa ditu', po' mimung tanan nog gloput og gustalan nami pa'ali sog Mikpongon. Po' tinoksi'an nami nog si Kristu pitubu' nog Mikpongon tidu sog patoy. Tibua, somo' motud og poktolu'on nilan koyon nog og minatoy ondi' motubu' mokpuli', da' buan potubu'oy si Kristu mokpuli' tidu sog patoy.¹⁶ Po' somo' og minatoy di' motubu' mokpuli', og ma'ana non, si Kristu da' kotubu' tidu sog patoy.¹⁷ Bu somo' da' potubu'oy si Kristu mokpuli', og kopongandol niu dianon da' sagnat non, bu kobon non pogboya'an amu pa nog dusa.¹⁸ Bu og ma'ana non dosop, ain mikpomatoy kitu' nog saka tinumud na dia ni Kristu, da'idun da buan og doksu' nilan.¹⁹ Bila og glongas nog dodomaan ta dia ni Kristu sagya da kotubu' ta dini sog dunya, ita og kololatlolat sog glam .nog gotow dini sog glupa'an Tibua og motud, si Kristu pitubu' mokpuli' tidu²⁰ sog patoy. Dadi, ion miimung nog pagon nog tud ta nog ain og mikpomatoy kitu', motubu' ilan mokpuli'.²¹ Po' sabap sog sala kotow gotow, miimung motubu' mokpuli' og gotowanan dun tidu sog patoy. Bu sabap dosop sog sala kotow gotow, miimung matoy gotowanan dun.²² Sa'an mikpomatoy og glam nog gotowanan po' og tupu' ilan ni Apu' Adan. Domikian da ma' nitu', sa'an motubu' ita mokpuli' tidu sog patoy, po' sabap sog kosolabuk ta dia ni Kristu.²³ Tibua, pokpolaspolason da og kotubu' ta tidu sog patoy, si Kristu og mikuna motubu' sog glam non. Tubus nitu', sog mokpuli' ion dini sog glu-

tua nog talu' nog Mikpongon bagun glam niu koponadan bu kopondolo'isogan dun.³² Ain og binogayan nog momitua nog talu' nog Mikpongon, sumboy ion da mogbaya' nog kopoktalu' non dun.³³ Po' og kolegan nog Mikpongon dianita, ompa'at ita bu .moglogomigus ita

Ma' da nog sog glam nog glumpukanan nog pigotowan nog Mikpongon,³⁴ og kolibunanan dion sumboy ondi' mokpoktalu' dia sog glumpuk niu. Po' ma' long pa nog Botad kitu', og kolibunanan, di' kumboyon moktalu' sog glumpuk bu da' dosop tugdakoy dianilan nog mogokbit.³⁵ Bila gomonsunoy ngon og sak nilan, sumboy sakon nilan na sog glaki nilan sog baloy. Po' di' duma'it sog glibun nog moktalu' sog .glumpuk nog pigotowan nog Mikpongon Na' amu sumusi nog pomali u koni dianiu. Dia³⁶ ta' niu miktidu og talu' nog Mikpongon? Otawaka, amu dota' og kidopotan dun?³⁷ Bila ngon dianiu mokpikil nog ion og polomitua, otawaka binogayan ion nog bogoy kitu' pa'ali sog kinodiwata, sumboy tobukon non og sinulat u koni nog dondagan nog miktidu dia sog Kounutan ta.³⁸ Po' bila di' non ini tobukon bu tomba'an, sumboy di' dosop ion tomba'an Dadi pigilugan, pogapas amu momitua nog talu'³⁹ nog miktidu sog Mikpongon. Bu na' amu mogondi' moktalu' nog ponolu'on koyon nog di' kosunan.⁴⁰ Bu sumboy og glam non koyon pokpolaspolason .moginang bagun da mogusoyusoy

Og kopokpotubu' dia ni Kristu tidu sog patoy

Dadi pigilugan, moleg u mokpopikil dianiu¹⁵ nog Gomba'is nog Guksugan kitu' pa'ali dia ni Kristu nog pigustal u dianiu boya'an tinabuk niu, bu miimung nog pagon sog kopongandol niu dianon.² Po' biantan sog Guksugan kitu' nog tinud niu, mitabang amu tidu sog dusa, labi na bila ompagon og tud niu dia sog pigustal u kitu' dianiu. Ual da da' .amu poktantu tumud Po' og bololaga' kitu' nog gustalan nog tinabuk u,³ pilatas u dianiu nog, minatoy si Kristu sabap sog dusa ta mama' da nog sinulat kitu' dia sog Kitab.⁴ Bu linobong ion, mangka ion potubu'oy puli' sog kotolu ondow non, mama' da nog sinulat kitu' dia sog Kitab.⁵ Bu mikpotongow ion dia ni Piter. Bu tubus nitu', mikpotongow dosop ion dia sog Sopulu' Bu Dua' sulanggu'anan non kitu'.⁶ Tubus nitu', mikpotongow nosop ion dia sog glumpuk nog labi lima gatus kotow og gla'ayatanan non. Bu og kodokolan dianilan totubu' pa. Tibua numun koni, og duma dianilan mikpomatoy na.⁷ Tubus nitu', mikpotongow nosop ion dia ni Jems, mangka pa sog glam nog sosugu'onanan non.⁸ Sog gimpusan,

Og glawas nog motubu' mokpuli' tidu sog patoy

Gomonsunoy ngon diani moksak, “Olo ma³⁵ buan mogandun og kopotubu' nog gotow tidu sog patoy? Olo gidoy og bayu'bayu' nog glawas nilan koyon?”³⁶ Og sobu' amu doda'. Kosunan ta nog bila momula ita nog boni', ondi' tumubu' bog di' da lobuton pa poguna.³⁷ Bila og gotow momula nog paloy otawaka og ma'is, di' ion momula nog donsama' na ma' nog bayu'bayu' non, suga'id non, og dili glongow non kitu'.³⁸ Tibua, og boni' kitu' piongonan nog Mikpongon nog glawas nog ain glegan non. Bu glam nog gininisan nog boni' kitu' piongonan dosop nog Mikpongon nog dili glawas nilan.³⁹ Bu da' pogbatukbatuk og gungodanan non. Sopolati non, og gotowan, soginis og gungod non, og manusi-a'anan sop len og ginilan, og manukmanukanan len dosop, bu og soda'anan len dosop.⁴⁰ Ngon og glawas sog glangit, bu ngon dosop dini sog glupa'an nog omba'is pogbontayan. Tibua, og glawasanan nilan kitu' sog glangit, da' ilan pogbatuk nog kolongas pogbontayan nog dini sog glupa'an.⁴¹ Bu og gondow, len og silow non, og bulan len dosop og silow non, bu bitunanan len dosop og silowanen nilan. Bu minsan og bitunanan koyon, da' .pogbatukbatuk og silowanen nilan Domikian da ma' nitu', nog bila matoy mangka⁴² kotubu' mokpuli'. Bila lobongon na bangkoy non koyon, mangoy na sog moludak. Tibua, bila pitubu' na mokpuli' tidu sog patoy, di' na moludak asta sog da' kopus non.⁴³ Og bangkoy koyon nog linobong, molaton na pogbontayan bu da'idun na pagas non. Tibua, bila pitubu' na mokpuli' tidu sog patoy, molongas na pogbontayan bu modasig na.⁴⁴ Og linobong koyon sagya da glawas nog ginungod. Tibua, bila potubu'on na ion mokpuli', og glawas non koyon, kona' non na og dan glawas, suga'id .non, og glawas nog kinodiwata Dadi, ngon og glawas nog dia sog ginungod, ngon dosop og glawas niu nog kinodiwata.⁴⁵ Po' ma' nini sinulat sog Kitab, “Og tigana' gotow nog si Adan, piongon bu bogoyoy nog kotubu'. Bu og gimpusan nog Adan, og polomogoy nog kotubu' tidu sog Bolakat nog Mikpongon.”⁴⁶ Kitu' og miktidu kitu' sog kinodiwata, mibinaya' dia sog miktidu kitu' sog ginungodan.⁴⁷ Og tigana' gotow nog si Adan, inimung tidu sog glupa'. Og solabuk Adan kitu', miktidu sog kinodiwata.⁴⁸ Ain dini sog glupa'an, mingunut ilan dia sog gotow kitu' nog inimung tidu sog glupa'. Bu ain dia sog kinodiwata, mingunut ilan dosop sog gotow kitu' nog miktidu sog kinodiwata.⁴⁹ Dadi, min-

pa'an, mangka pa kotubu' mokpuli' ain og sinumolabuk na dianon.²⁴⁻²⁵ Tubus nitu', matong na og doksu'an nog dunya. Bu lo'aton ni Kristu og glam nog kodiwotaan nog migbaya', otawaka migokbit, otawaka miglokounutan dini sog glupa'an. Po' sumboy mogbaya' si Kristu asta dagon nog Mikpongon og glam nog banta non. Bu ion na og Pogbaya' sog glam non. Tubus nitu', mangka non na uokiloy og baya' non koyon dia sog Mikpongon nog ion og Gama' sog glam non.²⁶ Og gimpusan nog banta nog dagon non og patoy.²⁷ Po' ma' nini sinulat sog Kitab, “Glam non dinag nog Mikpongon mangka bogoyoy dia sog baya' ni Kristu.” † Motampal da talu' kitu' nog si Kristu og mogbaya' sog glam non, da' lokitoy og Mikpongon dun po' ion og mikponondag dia ni Kristu.²⁸ Bu si Kristu og Bata' non. Dadi, bila si Kristu mogbaya' na sog glam non, uokilon non na og glawas non nog pogboya'an nog Mikpongon, nog ion non ion og Mikpongon, og mikponondag dianon sog glam non. Dadi, og doksu'an non, og Mikpongon mogbaya' na sog glam non Tibua, somo' motud og poktolu'on nilan koyon²⁹ nog minatoy di' motubu' mokpuli', olo ma buan og ma'ana nog ain pimunyagan nilan koyon nog ganti' nog minatoy? Bila og minatoy ondi' doda' motubu' mokpuli', iduma buan mongganti' ilan ma nog minatoy mangka nilan bunyagoy?³⁰ Bu ami si'oy, iduma buan kobon non tumogol ami ma moginang nog ginang koyon nog saka kondokondok?³¹ Pigilugan, gondow gondow dia u sog kopotayan sabap sog ponginangon ku. Sa'an tolu'on ku ma' nini, po' sabap sog da'da'an ku nog kopoksolabuk ta dia sog Kounutan ta nog si Kristu Isus.³² Da'idun da sagnat non, somo' sagya da piksu'at nami tibua dili glawas nami. Ompok ami doda' bosia moglogaga nog kondokondok kitu' nog ingolanan ku nog mongongananan ditu' sog Epikus. Somo' motud og poktolu'on nilan koyon nog minatoy di' motubu' mokpuli', “Golom ita na poglogibog bu poginun†”. minum po' boloma' matoy ita da Na' amu tokodoy moit nog tud nilan koyon. Po'³³ ngon dosop talu' nog gotow nog, “Og polomotadon nog gomba'is mimung lumaton bila og lokoleanan non molaton.”³⁴ Oksud niu pikilan niu sog molongas bu lota' amu mogloko hinangan nog mokodusa. Tolu'on ku ini diani nog bagun amu bosia mosipog dun, po' ngon pa diani dion nog da'idun og sinis-abut non dia sog Mikpongon

Og pikilan ni Paul

Akon, sumboy u mangoy sog probinsia nog ⁵ Masadonia. Bu tidu u ditu', mangka u pa angoy dion niu. ⁶ Og gintoman ku dun, mobonobon u bayu' dion niu. Gomonsunoy og gobon ku dion, og gobon sop nog timpu dupi' koni po' bagun amu mokotabang dianakon bila mogdayun u na sog minsan ain og gongayan ku. ⁷ Ondi' u moleg nog mangoy u dion numun koni nog sagya u da mian. Po' bila baya' nog Kounutan ta, kolegan ku dun bosia, mokpobon-pobon u pa dion niu. ⁸ Tibua, mogonong u pa ditu' sog Epikus asta matong og gondow kitu' nog kologya'an nog iningolanan Pentikos. ⁹ Po' mongimakat u nog ginang nog binogoy dianakon, minsan si'oy modakol sinumusi dianakon, modakol da dini mio-leg mokinongog nog gustalan ku Bila mangoy si Timuti dion, sumboy tolima'on ¹⁰ niu ion po' ion si'oy ma' dosop nakon miginang nog ginang nog Pogbaya'. ¹¹ Dadi, sumboy da'idun dianiu nog di' tumolima' dianon. Suga'id non, bila mogdayun ion ompanow, tobangoy niu bagun omba'is pikilan non, bu bagun dosop ion mokopuli' dianakon. Po' pigdodomaan ku ion dunut og duma .pigilugan ta sog tanud Dadi, pa'ali dosop dia ni Apolos, og gilug ta sog ¹² tanud. Pongonion ku bosia dianon nog mogunut ion sog pigilugan ta kitu' nog posungu' mangoy dion niu. Tibua, di' pa dow ion sokali' mangoy dion niu numun koni po' mogbagad pa ion nog len timpu .mangka si'oy ion angoy dion niu Dadi, pongmohilat amu. Ponamal amu sog tud ¹³ niu dia ni Isukristu. Popagon niu pikilan niu, bu na' amu mondok. ¹⁴ Inang niu glam nog ginang niu .bianan sog glolat Kosunan niu da si Estepanas bu gla'ayatanan ¹⁵ non. Ilan og mikuna tumabuk dia ni Isukristu dion sog probinsia nog Akaya. Tinigbung nilan og ginang nilan dia sog ain kolongasan og pigotowan nog Mikpongon dun. ¹⁶ Og pongonion ku dianiu, nog pokokunut amu dianilan bu sog duma dosop nog miginang nog mama' nog piginang nilan. ¹⁷ Linoliag u dangan minatong dini si Estepanas, si Portunatus, bu si Akaikus. Po' og glolaman nilan dianakon ma' da nog glolaman niu kitu' dianakon. ¹⁸ Bu sabap dianilan mibogan tokodoy pikilan ku ma' dosop nog miinang nilan kitu' dianiu. Og gotowanan nog ma-ma' nilan koyon omba'is ta bontugon Og pigotowan nog Mikpongon dia sog ¹⁹ glumpukanan sog Bata'bata' Asia minogina dianiu. Mosolag og sogina ni Akila bu si Prisila dianiu. Bu og gotowanan kitu' nog moglumpuk kobon non dia sog baloy nilan. ²⁰ Glam nog pigilugan ta dini sog

gunut ita dia sog gotow kitu' nog kinilawan, domikian da ita si'oy, mongunut ita dosop sog .tow kitu' nog miktidu sog kinodiwata Pigilugan, og ma'ana non ma' nini. Og glawas ⁵⁰ nog binata' tibua sog ginungod, ondi' mokampu' sog pigdotu'an nog Mikpongon. Bu ain moludak, ondi' dosop mokampu' sog ain ondi' moludak asta sog da' kopus non. ⁵¹ Pokinongog amu dianakon po' buka'on ku dianiu og milingod kitu'. Kona' glam ta matoy. ⁵² Tibua, sog gimpusan nog koyup nog tombuli' sog doksu'an nog dunya, og glam ta mok-sop mogdayun ma' nog sokilop da. Po' ampun monombuli' na, ain mikpomatoy kitu', mokpogbuat ilan na bu kotubu' mokpuli'. Bu og glawas nilan muktimaluy ondi' na moludak. Bu ita, ain totubu' pa, moksop ita mogdayun. ⁵³ Po' ain glawas kitu' nog moludak, sumboy suklian nog glawas nog ondi' moludak. Bu og glawas nog matoy, sumboy suklian nog glawas nog ondi' na matoy. ⁵⁴ Dadi, bila ain moludak, sinuklian na nog glawas nog ondi' na moludak, bu ain glawas kitu' nog matoy, sinuklian na nog glawas kitu' nog ondi' na matoy, motuman na og piktalun kitu' dia sog Kitab nog, "Dinag na glam nog banta ni Kristu po' da'idun na matoy." ^{†55} "Ain ka ma pomondag, Patoy? Da'idun na pagas mu mongula'at." ^{††56} Og baya' nog patoy mongula'at, miktidu sog dusa. Bu og baya' nog dusa, miktidu sog Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses. ⁵⁷ Tibua, posolomatan ta og Mikpongon po' ion mikpon-pondag dianita sog dusa bu sog patoy, bianan sog .Kounutan ta nog si Isukristu Dadi pigilugan ku nog kololaman ku, ⁵⁸ pokpopagon amu. Na' amu mokpotiang gumuya'. Kobon non poksolitugos amu sog glam nog ginang niu dia sog Pogbaya'. Po' kosunan ta nog ain ginang nog miinang ta sabap sog kopokokunut ta dia sog .Pogbaya', ondi' ombolong Dadi, pa'ali sop sog pigomutomutan niu kitu' **16** nog tabang niu sog pigotowanan nog Mikpon-gon ditu' sog bonua nog Judia. Sumboy inangon niu ma' nog tinalu' u kitu' dia sog glumpukanan sog probinsia nog Galatia. ² Giap Duminggu, monala kotow dianiu, siboyon non og sin non nog binahagi' non tidu sog galap non. Bu pogomudomud niu na bagun bila matong u dion misimpan na. ³ Bila matong u na dion, og kolokianan kitu' nog pimili' niu, sugu'on ku mangoy sog Jerusalem mokpitang nog bogoy niu koyon dianilan, bu dunut og surat u bagun da tolima'on ilan ditu'. ⁴ Tibua, bila sumboy .nog mokoditu' u pa, mogdunut ilan dianakon

"!"Pokpuli' a, Apu'!"
 Mongon dianiug og glolaman nog Kounutan ta ²³
 .nog si Isus
 Og glolaman ku dia sog glam niu bianan sog ²⁴
 .kopksolabuk ta dia ni Kristu Isus. Amen

tanud minogina dosop dianiug. Bu bila moglumpuk
 amu, golun niu pakasi tanud niu bianan sog galok
 nog kopogilug. ²¹ Og dili sinumulat nog sogina koni,
 .akon nog si Paul
 Simasima ondi' molalam dia sog Pogbaya', og ²²
 .sumpa matong dianon

Korintu 2

Og Piuna Talu' pa'ali sog kodua' Sulat ni Paul dia sog Poktanudanan ditu' sog Korintu

Og kodua' sulat ni Paul koni posungu' sog poktanudanan dia ni Isukristu ditu' sog Korintu. Sinulat non ini sog tang nog ngon piktingkaan nilan nog poktanudanan ditu' sog Korintu. Po' ngon dumaanan dion sog glumpuk nilan nog sinumusi dia ni Paul. Tibua, pigopasan non ilan maktiguli'. Bu dangan maktiguli' ilan,

.tinalu' non og gloliag non dun

Sog tolipunan nog sulat non koni, tinalu' non pa'ali sog kodukakit non dia sog poktanudanan sog Korintu.

Inustal non dianilan bog iduma tinabal non ma nog ma' nitu' og duma gotowanan dion nog minompola' bu mikpoksusi dianon. Bu inustal non og da'da'an non, nog minsan ma' nitu' si'oy, migdoksu'an da dia sog .kopoglila' bu sog kopoglogomigus nilan

Tubus nitu', mikitabang ion dia sog poktanudanan bianan dia sog kotawal nilan bu kotabang nilan dia .sog pakasi tanud nilan ditu' sog Judia

Sog doksu'an nog sulat non koni, tinindogan non og kopoksulanggu' non dia sog duma Hudyuanan koyon dion sog Korintu nog ma' long nilan dun, ilan dow og tantu sosugu'onanan ni Isukristu, mangka nilan .tolu'oy si Paul nog ion dow kona' og sosugu'on ni Isukristu

.Og bokna nog sulat koni, 1:1-11 .1

.Og kodukakit nog poktanudanan sog Korintu bu si Paul, 1:12-7:16 .2

.Og bogoy nilan dia sog poktanudanan ditu' sog Judia, 8:1-9:15 .3

.Tinindogan ni Paul og baya' non nog ion doda' og sosugu'on ni Isukristu, 10:1-13:10 .4

.Og doksu'an nog sulat koni, 13:11-14 .5

Tibua, sabap dosop nog kosolabuk nami dianon, mosolag dosop nog kopongamu' nog Mikpongon di-anami, boya'an moglipuas dosop sog duma

Dadi sa'an itu', bila kobianan ami nog pihit, mi-⁶ imung pododungag dosop og kopongamu' nami dianiu, bu dunut og kobo'isan dia sog kopoktanud niu.

Dadi, bila pongomu'an ami dia sog pihit, amu si'oy, mimung nog kopongomu'an amu dosop dun. Po' og doksu' non, ompayat tanan og kopoglogaga niu dun dia sog batuk niu nog kilogonan nog ma' nami. ⁷ Dadi tidu ditu', miimung nog ompagon og dodomaan

nami dianiu po', misunu' amu si'oy dia sog glogon nami, misunu' amu dosop dia sog kopongamu' di-anami

Pigilugan, bagun niu kosunan pa'ali sog kopihit ⁸ nami kobon nami ditu' sog Bata'bata' Asia, kipihitan ami tokodoy po' og pihit nami ditu', miglabi tokodoy kopoglogaga nami dun, nog boya'an mikopikil ami notanan nog da'idun na lumual og pondayan nami dun. ⁹ Balu' nami tanan dun, dia ami na sog kopotayan. Tibua, sa'an binianan ami nog

Akon si Paul, og sosugu'on ni Isukristu bianan **1** sog baya' nog Mikpongon. Og sulat koni mik-

tidu dianakon bu dia ni Timuti nog gilug ta sog tanud. Pinoit u ini dion sog poktanudanan sog

Mikpongon sog koliwagan bonua nog Korintu bu asta dosop sog glam nog poktanudanan nog dia sog Akaya. ² Og popia bu kotikna' nog pikilan mongon

dianiu tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu og .Kounutan ta nog si Isukristu

Songlitan og Mikpongon

Songlitan ta Mikpongon. Ion og Gama' bu og pik-³ tamuy nog Kounutan ta nog si Isukristu. Ion dosop og Gama' nog mololat bu og Diwata nog moto

mongamu' kobon non. ⁴ Po' ion og mingamu' dianami sog glam nog pihit nami bagun ami dosop moko-

pongamu' dia sog ain mokobian kitu' dosop nog glam nog gininisan nog pihit po' pobotukon nami dosop dianilan og kopongamu' nog Mikpongon ki-

tu' dianami. ⁵ Po' tidu sog kosolabuk nami dia ni Kristu, miimung misunu' ami nog sinsaan non.

tu. Dadi sa'an da, bianan dianon, mokopoktalu' ita nog "Amen" sog glam nog pinasad non dianita po' ma'ana non, og kopongandol ta dianon mimung sanglit sog Mikpongon. ²¹ Po' og Mikpongon og mokpopagon dun dianita dia sog kopoksolabuk ta dia ni Kristu. Bu ion tanan sinumiboy dianita. ²² Bu inindanan non na ita og tanda' nog ita koni ion na dun. Bu piuna non dosop og Bolakat non dia sog pusung ta po' og tanda' nog tumanon non nododa' .sog binaya' nog gondow og glam nog tinalu' non Sa'an akon, sobion ku Mikpongon og taksi' u, ²³ nog sa'an da' u pa pokpuli' dion niu sog Korintu po' bagun ku amu ondi' kopogboba'an nog sabap sog polomotadon nog duma niu dion. ²⁴ Po' di' nami amu ilakad pogboya'oy sog kopoktanud niu po' kosunan nami nog, og kopagon niu bianan da sog kopokokunut niu dia ni Isukristu. Suga'id non, sa'an ini dumuma ami daniu po' bagun mongon og da'-

.da'an niu Dadi, sa'an itu' mipikil u nog ondi' u pa sokali' **2** mokpuli' dion niu po' bagun ondi' mokpuli' mogla'at og pikilan ta dun. ² Po' somo' minangoy u dion niu mokpuli', sabap sog gloja u daniu, mimung nog mogla'at og pikilan niu dun, boya'an nog di' niu akon kobogayan nog glojiag. ³ Dadi, sa'an da sinumulat u nog di' u pa sokali' mangoy dion niu, po' bagun da amu tibua bu amu, og mogli-nunsan momasad dun. Po' bila mokpuli' u na dion niu, kolele mogla'at pikilan ku dun sabap dianilan, mimung nog mosolag da'da'an ku dun. Bu amu si'oy, dumuma amu dianakon sog kopogda'da' u. ⁴ Po' sog sonuk u sumulat nitu', kibogatan u tokodoy momikil dun bu pingingloyu'an u tanan dun. Tibua minsan ma' nitu', kona' po' bagun mogla'at og pikilan niu dun, suga'id non, bagun niu kosunan bog an-dun kodalom og glolat bu glolaman ku daniu

Kompanan og gotow kitu' nog miginang nog molaton

Dadi, pa'ali dosop sog gotow dion nog mikopogi- ⁵ nang nog molaton, kona' tibua nakon og mosunu' dun. Amu si'oy, mosunu' amu dosop dun. Tibua, sumboy di' ta na ilakad polobioy kotalu' ta dun. ⁶ Po' pada na og kopogloja nog kodokolan koyon daniu sog gotow koyon. ⁷ Dadi, sumboy ompunoy niu na ion dun dunut kopongamu' niu dianon bagun da ondi' landu' susaan non dun bu dunut kopogla'at nog pikilan non dun. ⁸ Po' tolu'on ku daniu, ion og potongow niu dianon og glolaman niu. ⁹ Po' sa'an pinoit u og sulat kitu' daniu po' tontongan ku daniu sog kopokokunut niu sog pomali. ¹⁰ Dadi, bog kompanan niu ion, akon si'oy, kompanan ku da ion dosop dun. Po' donsama' u na ion inompanan dia

mama' nitu' kitu' po' bagun da ondi' ami sumalig dia sog dili kotoan nami, suga'id non, sumalig ami dia sog Mikpongon. Po' minsan og minatoy, ompotubu' non tanan puli'. ¹⁰ Dadi, sa'an ginawon non ami tidu sog glogon kitu' nog ma' nitu', bu sa'an da gowonon non dosop ami sog boloma'dinglag, po' ion og dodomaan nami nog poktiduan nog tabang sog minsan sog boloma'dinglag. ¹¹ Bu og gyakin niu dosop, mimung kobon non mokotabang dianakon. Po' bianan sog gyakinanan niu dia sog Mikpongon, inongogan non nododa' mangka non ami popiaoy. Bu sabap sog glolat non dianami, modakol dosop .mokopoksanglit dianon

Da' kodayun og pikilan ni Paul

Dadi, koni poktolu'on ku nog di' u mosipog dian- ¹² iu po' og polomotadon nami omba'is da sog glam nog gotowanan asta daniu. Og kotontuan bu og glongas nog polomotadon nami dia miktidu sog Mikpongon. Po' og polomotadon nami singkot dia sog tulung nog Mikpongon po' kona' sagya pikilan nog gotow. ¹³ Dadi, sa'an itu' potintuon ku og sulat u kitu' daniu po' bagun motubus niu bostaoy, mosabut niu da mogdayun. ¹⁴ Tibua minsan ma' nitu', mama' nog ngon pa di' niu mosabut pa'ali dianami. Og kolegan ku bosia dun, sog gunanunan koyon mosabut niu tokodoy og pa'ali dianami bagun niu da ami pogdongya'an, domikian nog ma' nog kopogdongya' nami daniu numun kitu'. Bu labi na bila matong gondow nog mokpuli' og Kounutan ta .nog si Isus dini sog glupa'an

Dadi, sabap sog ma' nitu' og dodama u nog ¹⁵ mosabut niu da bosia pa'ali dianami, og tagna' og mipikil u, mangoy u bosia dion niu bagun da dumungag og popia daniu. ¹⁶ Po' og pikilan ku, sog posungu' u ditu' sog probinsia nog Masadonia, mapit u bosia dion niu. Bu bila mokpuli' u, mapit u dosop bosia dion niu puli' po' bagun niu da akon kotobangan bila moglandan u ditu' sog Judia. ¹⁷ Og pikilan ku kitu' nog mapit dion niu, onda' u bosia pogdua'd-ua'oy. Sa'an itu' onda' u pogdua'dua'oy, po' og pikilan ku bu poktolu'on ku podoyunon ku nododa' bosia. Di' u da ma' nog duma gotow nog mogdua'd-ua' og poktolu'on nilan

Po' og Mikpongon, og talu' non kopongondolan ¹⁸ nododa', bu kosunan non da nog talu' u kitu' daniu, kona' tibua nog sagya sinumangu' u. ¹⁹ Po' ami ni Timuti bu si Silas, pimali nami daniu pa'ali dia ni Isukristu nog ion og Bata' nog Mikpongon. Bu kosunan ta nog, tidu pa sog tolipunan dia sog kosolabuk ta dianon, ion og kotumanan nog pasad nog Mikpongon. ²⁰ Po' glam nog pasadanan nog Mikpongon sog gotowanan, sinongu'an ita ni Kris-

a'id non, og Diwata nog di' matoy, og sinumulat dun bianan dia sog Bolakat non. Bu kona' nog ma' nog Botad kitu' nog sinulat dia sog papan nog batu, suga'id non, dia tanan sinulat sog pusung nog gotowanan

Dadi, sa'an mokopoktalu' ami nog ma' nini po' ⁴ sabap sog salig nami dia sog Mikpongon bianan dia ni Kristu. ⁵ Po' di' ami patut moginang nog ginang nami koni bila dili ami da. Suga'id non, og kopatut nami dun miktidu dia sog Mikpongon. ⁶ Dadi, sa'an mokopogustal ami pa'ali sog Bogu Pasad non sog gotowanan po' tidu dianon. Og Bogu Pasad non koyon, kona' nog ma' nog dan Botad kitu'. Po' minsan si'oy andun og kopogunut ta nog glam nog Botad kitu' nog sinulat, og doksu'an non og patoy. Suga'id non, bila og Bogu Pasad koyon, bianan sog Bolakat nog Mikpongon nog piponong non dianita, ion tanan mogokbit dun dianita. Po' og Bolakat tanan nog Mikpongon mogbogoy nog kotubu' nog da' kopus non

Og dan Botad kitu' nog sinulat sog papan nog ⁷⁻⁸ batu, sog kobogoy non dun, sinumilow og glamag nog Mikpongon. Bu sabap ditu', miglamag dosop og bayu' ni Muses dun. Bu dangan miobonobon og glamag kitu' dia sog bayu' non, minsan si'oy molumakmok na, di' motoga'toga' tontongoy nog Hudyuanan. Dadi, dangan binogoy og botad kitu' nog doksu'an non patoy, sinumilow og glamag nog Mikpongon. Og ma'ana non mosolag tugyu non. Tibua, mosolag si'oy tugyu non, labi pa ditu' kosolag og tugyu nog Bogu Pasad non kitu' nog pibian sog Bolakat non. ⁹ Po' minsan si'oy mosolag og tugyu nog dan Botad kitu' nog mimung polihola'on gotow dun, labi pa kosolag og tugyu nog Bogu Pasad non koni nog mimung modulus og gotow dun dia sog Mikpongon. ¹⁰ Po' og dan Botad kitu' tidu sog kobon nitu', minsan si'oy mosolag og tugyu non, numun koni miimung da nog mama' nog mika'anna, po' sabap sog kosolag nog tugyu nog Bogu Pasad non koni. ¹¹ Bu minsan si'oy mosolag og tugyu nog dan Botad kitu' kobon nitu', solianlian da baya' non, po' labi pa kosolag og tugyu nog Bogu Pasad non koni po' og baya' non asta sog da' kopus non Dadi, sa'an kolona' mosolag og dodama nami ¹² dun. Dadi, sa'an moksibolu' ami mogustal dun pa'ali sog Bogu Pasad non koni. ¹³ Po' kona' ami nog ma' ni Muses kitu' nog tinimpong non bayu'bayu' non bagun di' bosia motongow nog Hudyuanan og glamag non kitu' nog molumakmok na. ¹⁴ Po' sog masa nog kobon nitu', ondi' mosabut nog Hudyuanan og dan Botad kitu' bila bostaon nilan po' ma' nog mitimpong og pomikilan nilan. Bu ma' nitu' dosop asta pa sog numun koni. Po' da'idun og mokawa' nog timpong nog pomikilan nog gotow

sog motaan ni Kristu bagun glam niu kopopiaan dun, ¹¹ po' bagun ita dosop ondi' kolimbungan ni Kindagow. Po' kosunan ta da og kopondayan non

Og polosuku'an nog ain polongustal pa'alisog Bogu Pasad

Dadi pigilugan, da' kobon tidu u mokpoit nog su- ¹² lat u kitu' dianiu, minangoy u sog koliwagan bonua nog Troas po' mogustal u bosia ditu' pa'ali dia ni Kristu. Sabap sog tabang nog Pogbaya', dangan minatong u ditu', mitongow u nog modakol bosia moleg mokinongog nog gustalan ku. ¹³ Tibua minsan si'oy ma' nitu', misusa pikilan ku po' og gilug ta nog si Titus, da' pokodatong ditu' tidu sog kangoy non kitu' dion niu. Dadi, mimuhun u dianilan ditu' mangka u poglandan sog probinsia nog Masadonia Tibua, kosonglitan og Mikpongon dun! Po' dia ¹⁴ sog kosolabuk ta dia ni Kristu, kobon non ion da mogokbit nog kopokpopondag dianita. Bu pibian non dianita og kopokpulonag nog sabut pa'ali dia ni Kristu nog domikian ma' nog pogomut og mosapu nog gotowanan. ¹⁵ Po' ita domikian da ma' nog sapu ni Kristu nog posungu' dia sog Mikpongon, bu ompulonag dosop dia sog ain sonuk non pa motabang sog baya' nog dusa. Bu ompulonag dosop asta dia sog ain posungu' sog gla'at. ¹⁶ Po' ilan koyon nog dia posungu' sog gla'at, og sapu ta dianilan domikian da ma' nog sapu nog patoy. Tibua, ain sog sonuk non pa motabang sog baya' nog dusa, ion non ion og sapu ta dianilan domikian da ma' nog sapu nog pogomut nog kotubu' nog miktidu sog Mikpongon. Dadi, sima gidoy togo patut moginang nog mama' nion koyon nog saka sagyaotow da? ¹⁷ Kona' ami ma' nog duma gotowanan kitu' nog inimung nilan nog dili sukatan nilan og talu' nog Mikpongon. Suga'id non, tidu sog kopoksolabuk nami dia ni Kristu, og gustalan nami motongow dia sog gininang nami dia sog sungu'an nog Mikpongon po' ami tanan og sosugu'onanan non

Og talu' u koni, gomonsunoy balu' niu dun, **3** sagya da pogdongya'an ku og dili glawas u, tibua, kona' da. Po' kona' ami nog ma' nog duma gotowanan koyon dion nog sumboy pa nog togo surat nog bagun niu ilan tolima'on. Bu di' ami dosop sumboy mongoni dianiu nog surat nog bagun ami tolima'on nog duma poktanudanan, bila mangoy ami sog len bonua. ² Po' amu tanan og mipononggi' nog ma' nog surat nami. Bu sog dialom pikilan nami, kosunan nami, nog ain mokobasta dun, mosabut nilan da pa'ali dianami bog olo bayu'bayu' nog ginang nog sinugu' dianami. ³ Po' motampal da nog amu koyon ma' nog surat nog sinulat ni Kristu pibian dianami. Po' kona' sagya gotow sinumulat dun, sug-

nog di' kolobian, kona' dianami dili miktidu, suga'id non, dia miktidu sog Mikpongon. ⁸Dadi sa'an itu', minsan si'oy dia ami kobotang sog pihit, di' ami da mogla'at dun. Bu minsan si'oy sumolingka ombabong pomikilan nami, tibua ngon da og dodomaan nami nog tumabang dianami. ⁹Bu minsan si'oy ngon mongula'at dianami sabap sog kopokpulonag nami nog gustalan koni, ondi' ami da polukason nog Mikpongon. Bu minsan si'oy pisokitan ami dun, di' ami da lumota' mogustal. ¹⁰Po' kobon non, og kibianan nami domikian da nog ma' nog kopatoy ni Isukristu, po' bagun dosop dia sog polomotadon nami kotongow og kotubu' non. ¹¹Po' kobon non, og kotubu' nami molodis dia sog patoy sabap sog kopokokunut nami dia ni Isus. Po' sa'an ma' nitu' po' bagun dia nami kotongow og dili kotubu' non. ¹²Dadi, minsan mama' ami si'oy nog posungu' sog patoy sabap sog poginangon nami koni, miimung da nog popia dianiu bu kotubu' asta sog .da' kopus non

Po' sinulat sog Kitab nog, "Sa'an mokopoguksug ¹³ u po' sabap sog kopongandol u dia sog Mikpongon."

† Dadi, ami si'oy, sabap sog kopongandol nami nog ma' nitu', mokopoguksug ami dosop pa'ali dia ni Isukristu. ¹⁴Po' kosunan nami nog og Mikpongon potubu'on non ami mokpuli' ma' da nog kopokpotubu' non puli' nog Kounutan ta nog si Isus. Bu polimudon non og glam ta dia sog sungu'an non. ¹⁵Bu glam nog kibianan nami koni, og popia dianiu. Po' kobon non, pododungag tanan og kodakol nog tumabuk dia ni Isukristu, po' dia non pibian og tulang nog Mikpongon sog gotowanan. Dadi, sa'an dosop mosolag og posolamat dianon bu mimung pododungag og kopoksanglit sog Mikpongon. ¹⁶Da .di sa'an itu', ondi' da mogla'at og pikilan nami dun Po' minsan si'oy og glawas nami posungu' na moludak, og pikilan nami kopongimboguan da gondow gondow. ¹⁷Po' og kibianan nami koni nog pihit nog numun koni, solianlian da. Po' og doksu'an non, miimung landu' koba'is tidu sog Mikpongon asta sog da' kopus non. ¹⁸Bu onda' nami tigbungoy og pikilan nami dia sog sagya da og kinilawan, po' kosunan nami og ma' nion koyon solianlian da. Suga'id non, tinigbung nami og pomikilan nami dia sog ain da' ta pa kitu' kotongow, po' kitu' og moksam .poy umul asta sog da' kopus non

Po' kosunan ta nog og glawas ta koni dini sog **5** glupa'an, domikian da nog ma' nog sagya glokowlokow. Po' bila matong molapuk na, og Mikpongon, ngon da og sinimpan non dianita nog glawas nog di' moludak asta sog da' kopus non ditu' sog glangit. ²Sog sanan ta pa koni dini, mama'

koyon lual da og kosolabuk non dia ni Kristu. ¹⁵Po' asta midopot sog numun koni, bila bostaon nilan sog Kitab og dan Botad nilan kitu' nog miktidu dia ni Muses, domikian da ma' nog mitimpong pa og pomikilan nilan. ¹⁶Tibua, minsan si'oy ma' nitu', mawa' da og timpong nog pomikilan nog gotowanan, bila sumungu' ilan dia sog Pogbaya' boy-a'an mosabut nilan. ¹⁷Og Pogbaya' koyon, ion non na og Bolakat nog Mikpongon. Bila og Bolakat nog Pogbaya' og mogbaya' sog gotow, miluas na ion tidu sog baya' nog dusa. ¹⁸Bu ita, ain onda' na kotimpong og bayu'bayu' non, mosolamin na nog gotowanan dianon og glamag nog Pogbaya'. Bu posisaya' ita ompotimaluy mama' non dunut pododungag og glamag non dianita. Bu og mokpotimaluy koyon dun dianita, og Pogbaya' nog ion non ion og .Bolakat

Dadi bila ma' nitu', sabap sog glolat nog **4** Mikpongon, tinugdak non na dianami og ginang nami koni. Bu moksibolu' ami moginang dun. ²Tibua, ompok ami nog ginang kitu' nog piglingod nog kosipogsipog, di' ami lumimbung, bu di' ami sumop nog talu' nog miktidu dia sog Mikpongon pa'ali dia ni Isukristu. Suga'id non, bianan sog kopokpodolag nami nog talu' nog Mikpongon, inu-akil nami og dili glawas nami dia sog gotowanan kitu' nog ain omba'is pikilan non, bu dia dosop sog motaan nog Mikpongon. ³Tibua minsan si'oy ma' nitu', bila di' pa modolag sog gotowanan og pomali pa'ali dia ni Isukristu, og ma'ana non, og gotowanan koyon posungu' sog gla'at nog da' kopus non. ⁴Po' ain polomungyas, tinimpong og pomikilan nilan ni Kindagow bagun ilan da ondi' mosabut og motud bu og dolag nog miktidu sog Mikpongon. Po' binuka' na bosia dianilan og dolag kitu' nog miktidu dia sog Gomba'is nog Guksugan pa'ali sog kotas bu glamag ni Kristu, po' dia da non kotongow bog olo og bayu' nog kodiwata nog Mikpongon dianita. ⁵Po' og gustalan nami kona' pa'ali sog dili glawas nami, suga'id non, pa'ali da dia ni Isukristu nog ion doda' og Pogbaya' sog glam non. Bu og poktolu'on nami koni, nog ami og sosoligan niu, sabap sog ininang ni Isus dianami. ⁶Po' og Mikpongon, sog tolipunan nog dunya, miktalu' ion nog, og dolag miogon na tidu sog dolom. Bu ion tanan dosop mikposilow nog dolag non koyon dia sog dialom pusung nami. Og ma'ana non, pisabut non na dianami pa'ali sog kotas non nog dia non tanan pisilow sog bayu' ni Kristu .tu

Dadi, ami koni domikian da nog ma' nog ⁷ ginogu'an nog da' golaga' non nog saka, kitogu'an nog bololaga' nog sabut koni pa'ali dianon. Bu sa'an da nog pinonggi' ami sog ginogu'an nog da' golaga' non, po' bagun da motampal nog, og Bolakat koni

di, bila ngon gotow dion nog moktalu' nog migbunog ami, talu' niu dianilan, kona' nog migbunog ami, suga'id non, sabap da sog kodalom nog kopoktanud nami sog Mikpongon. Bu bila moktalu' ilan dosop nog omba'is pikilan nami, talu' niu sop dianilan, koni og popia dianiu. ¹⁴ Po' og migokbit dianami og glolat ni Kristu. Po' kisunan nami nog sala da ni Kristu og minatoy po' kitu' og tabang non sog glam nog gotow. Og ma'ana non, og glam nog gotow itungan nog minatoy. ¹⁵ Dadi, sa'an kolona' ion minatoy, bagun da ain mitubu' sog glupa'an, og gunutan nilan kona' na bosia og dili glegan nilan, suga'id non, og glegan na ni Kristu. Po' ion og ginumanti' dianilan sog patoy, bu pitubu' da ion nog .Mikpongon mokpuli'

Dadi, tidu sog kotabuk nami dia ni Kristu, og ¹⁶ pomikilan nami dia sog gotow, kona' sagya og kibotangan nilan dini sog dunya. Po' dini kitu', minsan si Kristu, og pomikilan nami dianon ma' nog sagya da ion og gotow. Tibua sog numun koni, kona' na nog ma' nitu' po' kosunan nami na bog sima ion. ¹⁷ Dadi, sa'an minsan sima og sinumolabuk na dia ni Kristu, migbogu kotubu' na ion. Po' og dan kitu' miksop na bu sinuklian nog bogu. ¹⁸ Sa'an mama' nitu' po' sabap sog Mikpongon. Dadi, pibian sog kopatoy ni Kristu, tiniguli' non nododa' ita sog Mikpongon. Bu sa'an tinugdak non og ginang koni dianami po' bagun da motiguli' og duma gotowanan dianon. ¹⁹ Po' sog pomali nami koni, motiguli' nog Mikpongon og gotowanan dianon pibian dia ni Kristu. Bu kompunan non na dun gotowanan koyon sog dusa nilan. Po' og dusa nilan kitu' nog inompunan non na, di' non na pomikilon mokpuli'. Dadi, og gustalan koni nog pa'ali sog kopoktiguli' non sog gotowanan, tinugdak non na dia sog sosugu'onanan non nog ma' nami koni. ²⁰ Dadi sa'an itu', ami koni og polomolatas nog talu' ni Kristu. Po' bianan dianami, og Mikpongon mogonggat sog gotowanan. Dadi, sa'an itu' posisaya' ami pogonggat dianiu, bianan dia ni Kristu, nog sumboy tobukon niu na og kopoktiguli' nog Mikpongon dianiu. ²¹ Po' si Kristu, da' dusa non. Tibua, sabap sog glolatan nog Mikpongon dianita, inimung non si Kristu nog pomalas sog dusaanan bagun mokopoksolabuk ita dianon, dunut mimung .modulus ita na dun sog Mikpongon

Dadi og Mikpongon, inimung non ami nog du-
6
 maanan non sog ginang non koni nog pa'ali sog kopokpotiguli' non sog gotowanan dianon. Dadi sa'an itu' tolu'on ku dianiu, na' niu tokodoy solapso-
 lapon og tulung non koni nog tinabuk niu. ² Po' ngon og talu' nog Mikpongon nog sinulat sog Kitab nog ,ma' nini

Mikinongog u da dianiu dangan minatong og“
 tang kitu' nog sumboy doda' potongowon ku og ta-

notibua nog mokolongolong ita kobon non. Og saba' ta dun, mosolug ta na bosia og glawas ta kitu' nog tidu sog glangit. ³ Po' bila koposolugan ita na dun, di' ita na kodotongan nog miglobas ita pa. ⁴ Po' sog solian ta pa mogonongonong dini sog glokowlokow ta koni, mama' ita pa nog mokolongolong po' kibogatan ita pa nog glogon ta. Kona' po' moleg ita mawa' nog glawas ta koni dini sog glupa'an, suga'id non, og glawas ta kitu' nog miktidu sog glangit, posolugon na dianita po' bagun da bosia og kotubu' ta dini sog glupa'an, moktimaluy nog kotubu' nog tidu sog Mikpongon. ⁵ Po' sinimpan non na ita sog gondow kitu' nog tang, nog poktimoluyan ta. Po' piuna non na dianita og Bolakat non, po' og tanda' nog tumanon non nododa' sog binaya' nog gondow og glam nog tinalu' non

Dadi, sa'an da kobon non ompagon pomikilan na-
 mi. Bu kosunan nami nog solian og glawas nami dia pa sog ginungod, da' ami pa ditu' sog pogonongan nog Kounutan ta. ⁷ Po' mitubu' ami dini sog glupa'an bianan sog kopongandol nami dia sog Kounutan ta po' og ma'ana non, onda' ta pa ion kotongow.

⁸ Puli'an ku tumalu' nog, ompagon da pomikilan nami. Po' minsan si'oy moleg ami bosia mawa' nog glawas nami koni dini, bu angoy sog Kounutan ta, ⁹ labi pa kobololaga' dianami nog ion kosu'atan dianami sog minsan ain ami kobona', dini ta' sog glawas nami, otawaka sog bogu glawas nami ta' nog ditu' non. ¹⁰ Po' glam ta, sumboy doda' mongadap dia ni Kristu. Po' monala kotow dianita, mongadap ita dia sog pongukuman ni Kristu. Po' bogoyon non da dia sog monala kotow dianita, nog mondom duma'it dia sog kohinangan ta nog molongas, .otawaka kohinangan ta nog da' doksu' non

Motiguli' og gotow dia sog Mikpongon bianan dia ni Isukristu

Dadi, sabap sog polosuku'an nami koni nog mik-
 tidu sog Mikpongon, mondok ami dia sog Kounutan ta. Bu pitantu nami dosop sog duma gotowanan bagun ilan bosia tumud nog og polosuku'an nami koni, kona' og balu'balu'. Po' mitampal ami tokodoy dia sog Mikpongon nog kona' ami sagya mogbalu'balu'. Bu og kolegan ku dosop dun nog modolag dianiu. ¹² Po' ondi' nami dosop pogdongya'an og dili glawas nami dianiu, minsan tinolu'an nami si'oy dun nog duma gotowanan dion. Suga'id non, sa'an tinalu' u nog ma' nini bagun amu da bosia og mogdongya' dun dianami, bu bagun ongon dosop og tobalan niu sog gotowanan kitu'. Po' ilan, bon-sagon nilan og sagya da mitongow nilan, nog sagya da glangkalangka nog gotow po' da' balan nilan bog olo og mitagu' sog dialom pikilan nog gotow. ¹³ Da-

lang og glolaman niu dianami. ¹³Tolu'on ku diani, nog amu koyon domikian da nog gombata'anan ku. Dadi, sa'an tumbasoy niu dosop ami nog mosolag .nog glolaman niu Dadi, na' amu nododa' sumuloy sumolabuk dian- ¹⁴ ilan sog kona' batuk niu nog tinumabuk dia ni Isus, po' di' amu nododa' moksulut. Po' di' nododa' moksulut og molaton bu gomba'is. Bu ondi' nododa' mogusoy mogampu' og dolag bu og dolom. ¹⁵Po' si Kristu bu si Kindagow, ondi' doda' moksulut. Po' molayu' bigya' nog ain tinumud dia ni Isukristu bu ain og da' tud. ¹⁶Bu og glatdiwataan si'oy, ondi' dosop mosulut nog dia ilan sog pogonongan nog Mikpongon. Po' ita tanan nog tinumabuk na dia ni Kristu, og pogonongan nog Mikpongon. Po' og Mikpongon og tantu Diwata bu ion tanan ,mogonong dianita. Po' sa'an tinalu' nog Mikpongon Mogbonua u dia sog pigotowan ku bu mogonong" u dianilan. Akon og Diwata nilan bu ilan og pigo-^{††} ".towan ku Ma' long nog Mikpongon dun, 'Awa' amu dia sog" ¹⁷ gotowanan nog di' tumamuy dianakon, bu siboy amu dianilan. Pogolig amu nog ain di' pia bu to-[‡] ".bukun ku amu Bu akon mimung Gama' niu, bu amu mimung" ¹⁸ dosop og gombata'anan ku. Koni og talu' nog Pog-^{‡†} ".baya' nog di' kolobian Dadi, amu og glokoleanan ku nog kololaman **7** ku, glam nog pinasad non kitu' nog ma' nitu', misunu' ita dosop tolu'oy dun. Dadi, sa'an sumboy lota'an ta og kohinangan koyon nog di' pia nog mondom molaton dia sog glawas ta bu pomikilan ta. Bu pogopasan ta malap og kodulusan dia sog .Mikpongon bianan sog gadab ta dianon

Da'da'an ni Paul

Dadi, puli'an ku ini tumalu', nog sumboy poton-² gowon niu dianami og glolaman niu. Po' da'idun og miinang nami nog molaton diani. Bu da'idun og gla'at nog kotubu' nog gotow sabap sog ginang nami. Bu da'idun og pigimokatan nami diani. ³Og piktal' u koni kona' po' ngon og sinila' u diani. Po' tinalu' u na donsama' diani nog bololaga' amu dianami. Bu minsan matoy motubu' ita, solabuk ita da. ⁴Ombolu' u ini moktal' dun diani po' mosolag salig u diani. Bu kisu'atan u tokodoy diani. Bu sog glam nog pihit u, kipondolo'isogan u bu miponu' u .nog da'da'an

Po' dangan minatong ami dini sog Masadonia ⁵ koni, da' ami notanan pokulali. Po' minsan diadia ami angoy, kipodatan ami nog kopoksasow nilan dianami. Po' duma gotowanan dini mingantu diana-

bang u diani. Bu tinobangan ku amu sog minatong [†] ".gondow kitu' nog mikkitabang amu dianakon Dadi, tolu'on ku diani, og tang koni nog pigolong nog potongowon nog Mikpongon og glolat non, ion non og tang nog numun kitu'. Bu og gondow koni nog pigolong nog potongowon nog Mikpongon og .tabang non, ion non og tang nog gondow koni Dadi, sa'an potubudan nami og polomotadon na-³ mi sog gotowanan bagun da'idun mokobolabag dun. Po' ondi' ami moleg nog sila'on nog gotowanan og ginang nami. ⁴Dadi, tidu sog glam nog polomota- don nami motongow dianami nog ami doda' og sosoligan nog Mikpongon. Po' dia kotongow sog kopokpoluluk nami, bu dia sog kibianan nami nog glogon bu sog pihit. ⁵Po' kibianan nami og pokposakit, bu kokolobusu dianami, bu kopoglenlen nog gotowanan dianami. Mikobian ami dosop nog gombogat nog ginang. Bu kulang tanan sumolingka tulug nami. Bu sumolingka dosop kobuson ami nog kokan. ⁶Bu mitongow dianami nog ami doda' og sosoligan nog Mikpongon tidu sog kolonu' nog pomikilan nami, bu sog sabut nami pa'ali sog motud, bu sog kopokpoluluk nami, bu og glolat nami, bu tidu dosop sog Bolakat nog Mikpongon dianami, bu sog tantu glolaman nami, ⁷bu tidu dosop sog gustalan nami nog motud. Bu mitongow dosop dianami og tunung nog miktidu sog Mikpongon. Og bosi nami miktidu sog kodulus nami dia sog Mikpongon. Ion non motalu' sakap ami sog glam non. ⁸Og kibianbianan nami, sumolingka pogoda- ban ami bu sumolingka posipogon ami dosop. Bu sumolingka poksudi'an ami, bu sumolingka pogdongya'an ami dosop. Bu sumolingka intomon nilan nog bololimbung ami, bigya' non, motud da og pik- talu' nami. ⁹Kilolaan ami da nog gotowanan, tibua, di' nilan ami ponglenglengan. Dadi, sumolingka domikian mama' ami nog minatoy na. Tibua, sabap sog tabang nog Mikpongon, totubu' ami pa da. Bu kisokitan ami si'oy sabap sog kopokpaksut non dianami, pikpadapada non da nog mogaga nami. ¹⁰Bu sumolingka dosop mosinsa ami tokodoy. Tibua minsan si'oy ma' nitu', mononayun da og da'da'an nami. Bu minsan si'oy tontongon niu ami nog miskinan ami, tibua, bianan dianami, modakol tanan gotowanan nog mikpogdaya dun asta sog da' kopus non. Bu minsan si'oy pogbontayan niu ami dini sog glupa'an nog da'idun dianami, tibua, ami da dun og .glam non Dadi, amu koyon dion sog Korintu, pikpalas na- ¹¹ mi og kopoktal' nami bu pilanta' nami dosop dianiu og glolaman nami. ¹²Da' ami pogalangalang lumalam diani. Saka amu, mama' nog kulanku-

Bu lumual sog kipondolo'isogan ami, migda'da' ami tokodoy dun dangan mitongow nami og da'da'an ni Titus sabap sog kopongamu' nog glam niu koyon dianon. ¹⁴Po' binonsag u sibon dianon og pa'ali daniu, bu mituman doma doda' da og binonsag u kitu'. Po' og glam nog piktalu' nami kitu' dianiu motud, bu domikian dosop nog ma' nitu' og binonsag nami dia ni Titus pa'ali daniu. ¹⁵Dadi, posisaya' dungag og glolaman non daniu, labi na bila pomikilon non og kopokokunut niu dia sog pomali non kitu'. Bu og kotolima' niu kitu' dianon, landu' og gadab niu dianon. ¹⁶Dadi, ilakad tokodoy da'da'an

.ku dun nog kosoligan ku na amu Dadi pigilugan, bagun niu kosunan, uksugan **8** ku daniu bog olo bayu' nog doksuan' og tunglung nog Mikpongon dia sog glumpukanan nog pigotowan non dia sog Masadonia. ²Po' ompihit tokodoy nog suloy og kibianan nilan. Tibua minsan ma' nitu', angkin tanan og da'da'an nilan dun. Bu minsan landu' ilan si'oy komiskin, angkin nilan tanan kotawal mogbogoy. ³Po' kitoksi'an ku tanan nog mikpogbogoy ilan sog goktob nog ain og gombogoy nilan, bu labi pa tanan ditu'. Po' gas nog ginawa nilan ⁴mogbubut dianami nog tugdakan ilan tumabang mogbogoy sog pigilugananan sog tanud ditu' sog Judia. ⁵Bu tidu ditu', og binogoy nilan kitu' labi pa sog pigdodomaan nami kitu' dianilan. Po' inuakil nilan tanan poguna og dili glawas nilan dia sog gokbitan nog Kounutan ta. Bu sabap dosop sog kopokokunut nilan sog glegan nog Mikpongon, inuakil nilan og glawas nilan dia sog gokbitan nami koni. ⁶Dadi, ma' nitu' og gininang nilan dini. Sa'an itu', pindolo'isogan nami si Titus tumabang mokpolandan daniu nog kopokpotongow nog gloat niu kitu' dia sog gotowanan po' donsama' non na tinolipunan daniu. ⁷Po' amu, numun koni, kiongonan amu na nog glam non. Pa'ali sog kopongandol niu dia ni Kristu, ompagon na. Bu pa'ali sog motud nog talu' nog miktidu sog Mikpongon, biaksa amu na mokpa'at dun. Bu pa'ali dosop sog kotoan niu pa'ali dia sog Mikpongon, modalom na sabut niu dun. Bu mongatas amu dosop tumabang sog gotow.

Bu mosolag dosop og glolaman niu dianami. Dadi sabap ditu', og kolegan nami, bianan sog gloat niu koyon, ompotongow niu dosop bosia og kotawal niu .bianan sog kopogbogoy niu

Ondi' u dosop amu pogboya'an. Tibua, sa'an ⁸ inuksugan ku daniu og kopongatas nilan ditu' sog Masadonia, po' tontongan ku daniu bog olo doda' bayu' nog kotintu nog gloat niu. ⁹Po' kosunan niu da bog olo bayu'bayu' nog tulung nog Kounutan ta dianita nog si Isukristu, po' bila dia sog kinodiwata, ondi' tanan kolobian daya non. Tibua, bagun non ita mogawon sog dusa, minangoy ion dini sog glupa'an

mi. Bu misusa dosop og pomikilan nami daniu bu sog duma tinumabuk na dia ni Isus. ⁶Tibua, ain pikilalan nog migbuku', og Mikpongon da og mongamu' dun. Dadi ami si'oy, kipongomu'an non dosop ami. Po' dangan minatong si Titus tidu dion niu, ugat pa kotona' og pomikilan nami dun. ⁷Bu kona' tibua sabap sog kodatong non dini sog Masadonia bu sog guksugan non kitu' pa'ali daniu, sabap dosop sog kopongamu' niu dianon. Bu inuksugan non dosop dianami nog moleg amu tokodoy nog moktongow ita niu puli'. Bu inuksugan non dosop og kopoksonsol niu nog boya'an miimung nog susaan niu dun sog kohinangan niu kitu'. Bu landu' kobalan niu dianakon. Dadi sa'an itu', migdungag tokodoy og da'.da'an ku dun numun koni

Po' minsan misusa amu dangan mitabuk niu og ⁸ sulat u kitu', da' da sonsolan ku dun. Tibua, sog podali'dali' kitu' mikopoksonsol u dun po' kisunan ku na nog minian mogla'at pikilan niu podali'dali'.

⁹Tibua numun koni, migda'da' u na nog minsan si'oy solianlian migla'at pikilan niu. Po' sabap sog susaan niu kitu', miimung kopoglila' amu dun. Po' kisu'atan tanan og Mikpongon dun og doksuan' og susaan niu kitu'. Dadi, sa'an da' da su'usa pogla'at og pikilan niu dun og sulat nami kitu'. ¹⁰Po' kusu'atan og Mikpongon dun, bila og doksuan' og susaan nog gotow mimung kopoglila' non boya'an motabang ion tidu sog baya' nog dusa. Dadi, bila ma' nitu' og doksuan' non, da'idun nododa' og sonsolan dun. Tibua, bila og doksuan' og susaan nog gotow kona' og kopoglila', ion non ion miimung nog kopatoy nog da' kopus non. ¹¹Po' tontong niu polo'ma og doksuan' og susaan kitu' nog tinugdak dianiu nog Mikpongon. Po' tidu ditu', numun koni mogapas amu notanan mogunut sog glegan nog Mikpongon daniu, bu ompok amu notanan tokodoy mosunu' sila'oy nog piginang nog sala kotow kitu' dion. Po' kilotonan amu tokodoy nog piginang non kitu' nog molaton, bu kiondokan amu dun og piginang non kitu'. Bu sabap dosop sog susaan niu kitu' nog tinugdak nog Mikpongon daniu, ginindow niu tokodoy akon, bu angkin amu koleg moktongow dianakon mokpuli'. Bu angkin niu dosop logaoy og gotow kitu' nog miginang nog molaton. Dadi sog glam non koyon, motampal doda' nog da' amu nododa' ampu' sog dusa nog gotow kitu'. ¹²Dadi, sa'an og sulat u kitu' nog ma' nitu' daniu, kona' tibua sabap sog gotow kitu' nog miginang nog molaton otawaka pa'ali sog gotow kitu' nog kiinangan dun. Suga'id non, sa'an sinulat u itu' daniu bagun motampal bog andun kosolag og gloat niu bu og glolaman niu dianami, dia sog motaan nog Mikpongon. ¹³Dadi, .sa'an itu' kipondolo'isogan ami dun

Bu kona' tibua sala kotow og pidunut nami dia ni ²² Titus, po' ongon pa dosop nog pidunut nami dianilan, og gotow nog mitongow nami og kopongatas non sog glam nog gomba'is nog kohinangan. Bu sabap sog kosolag nog salig non daniu pa'ali sog tугуу non koni, pododungag tanan og kopongatas non mampu' tumabang daniu. ²³ Dadi, si Titus og duma u sog ginang u koni daniu. Bu og dua' kotow koyon nog pidunut u dianon, ilan mikoganti' dosop sog glam nog gotowanan dia sog sosuku glumpukanan nog pigotowan nog Mikpongon sog Masadonia bu Akaya. Dadi, tidu dianilan kisonglitan si Kristu dun. ²⁴ Dadi, sa'an sumboy kobon nilan dia sog gongkoman niu, potongow niu pa dianilan og glolaman niu bagun da og glam nog gotowanan sog duma glumpukanan mokodongog dun, bu motongow da nog motud doda' og pigbonsag nami kitu' pa'ali daniu

Tabang nilan dia sog duma poktanudanan

Dadi, di' u na sumboy pokpuli'puli'on moktalu' ⁹ daniu pa'ali sog tabang koyon nog poiton dia sog pigotowan nog Mikpongon ditu' sog Judia. ² Po' kosunan ku, nog amu si'oy misimpan og pikilan niu tumabang. Po' ma' nitu' doda' og pigbonsag nami sog pigilugan ta sog tanud dini sog Masadonia. Tinalu' u dianilan nog tidu pa sog ton kitu' minian, amu koyon dion sog Akaya, donsama' amu na miolleg mogamutamut. Dadi sabap ditu', og kodokolan dianilan migdungag glegan nilan tumabang dangan mitongow nilan og kopongatas niu koyon. ³ Tibua ma' nitu' si'oy, pipangoy u og pigilugan ta koni dion niu po' tumabang ilan daniu mogomud nog gamutanan niu kitu' bagun dosop da motuman og pigbonsag u kitu' pa'ali daniu. ⁴ Po' bila mangoy u dion dunut og gotowanan tidu sog Masadonia, saka da' niu pa kosimpan og gamutanan niu, kona' tibua niu og kosipogan dun, asta akon, mosunu' u dosop kosipogoy dun po' akon sinumalig u na dianiu. ⁵ Dadi, sa'an mipikil u sumboy punaon ku og pigilugan ta koni dion niu, po' bagun momud niu na og ganta' nog gomuton niu kitu' ma' nog pinasad niu kitu'. Po' bila matong u dion, sagad niu na mogoy nog bogoy niu kitu' sabap sog kotawal niu. Dadi, do'itan nog kona' po' piktogol amu mogbogoy, suga'id non, og gas tanan nog ginawa niu mogbogoy Pokpikilpikil niu polo'ma. Og gotow, bila mika'an ⁶ da og boni' nog pimula non, mika'an dosop og songku' non. Tibua, bila modakol og boni' nog mipomulan non, songku'an nododa' ion. ⁷ Dadi monala kotow daniu, sumboy og baya' non bog andun og bogoyon non dunut da'da'an non. Sumboy kona' og togoltogol dianon, otawaka onda' pogalanggalang.

bu inimung non og glawas non ganti' miskinan. Bu sabap sog komiskin non koyon, miimung ita tanan .doyahan dia sog kinodiwata Dadi bila ma' nitu', koni og pomali u daniu. Om- ¹⁰ ba'is bosia somo' limudon niu na og pigomutomutan niu. Po' ton kitu' minian, amu tanan mikuna mokopikil nog mogamutamut. Bu mikuna amu tanan moktolipun mogomud dun. ¹¹ Dadi, sa'an limud niu na. Bu na' amu loluaton mogomud dun domikian da nog ma' nog pomikilan niu kitu' sog tagna'. Bu gamit niu og golota' niu sog goktob nog modopot niu. ¹² Po' bila sog gas nog ginawa niu mogbogoy dun, bu bogoyon niu sog goktob nog modopot niu kitu', mosulut da tokodoy og bogoy niu .koyon dun sog minsan si'oy mika'an Po' ondi' u moleg nog mimung kologonan amu ¹³ sabap sog glolat niu, minsan si'oy koboganan og duma polotanudanan dun. Po' kolegan ku bosia tanan, mogbatukbatuk gotow. ¹⁴ Tibua sog numun koni, ngon ngon na daniu. Dadi, molongas bosia nog to-bangan niu ain kilogonan kitu'. Po' bila gomonsunoy, sog boloma'dinglag, kologonan amu, saka ngon ngon da dianilan, mokotabang ilan dosop daniu. Og doksu' non, mogbatukbatuk gotow dun. ¹⁵ Po' sinulat sog Kitab nog ma' nini, "Ion og modakol miomud non, da' da poksawad. Bu ion si'oy †".og mika'an miomud non, da' dosop kologonoy

Pipanow si Titus ditu' sog Korintu

Posolomatan ku Mikpongon po' binogoy non dia ¹⁶ ni Titus og pomikilan nog mama' nog pomikilan nami nog minamal ami tumabang daniu. ¹⁷ Po' dangan midongog non og kotes nami kitu' dianon nog mokpuli' nosop ion dion niu, migda'da' ion dun po' donsama' na sog dialom pikilan non nog mangoy nododa' mokpuli' dion niu dumoksu' nog ginang non kitu'. ¹⁸ Dadi, pidunut nami dianon og sala kotow nog gilug ta sog tanud nog molongas og bontugan non dia sog glumpukanan nog gotowanan, kobal nog kopogapas non mogustal pa'ali sog Gomba'is nog Guksugan. ¹⁹ Bu kodua' non, pinili' dosop ion nog gotowanan nog dumunut dianami po' dumuma ion sog kopogokbit nami nog gamut koni nog tidu dia sog glolat nog gotowanan. Bu sabap sog gamut koni, kosonglitan og Kounutan ta dun, bu motampal dosop bog andun kopogapas ta tumabang sog duma pigilugan ta sog tanud. ²⁰ Dadi, kolegan ku bosia nog da'idun sumila' dianakon pa'ali sog kopogokbit u nog gamutanan koni. ²¹ Po' og kolegan nami moginang, kona' tibua ain mosulut dia sog motaan nog Pogbaya', suga'id non, ain .dosop mosulut dia sog motaan nog gotow

koni og sagya da kinilawan. ³ Po' minsan dini ami pogonongonong sog glupa'an, og pogantu nami sog ain mokolaton koyon, da' nami da pobianoy sog kinilawan. ⁴ Po' og pagas nog bosu nami koni, kona' tidu sog sagya ginungod, suga'id non, og bosu nami koni dia miktidu sog kinodiwata. Po' og minanta sog Mikpongon, ondi' ilan da mokantu dia sog ginang nog Mikpongon, minsan si'oy modasig ilan tokodoy. ⁵ Og ma'ana non, dagon dianami ain ponolu'on kitu' nog di' motud, bu og mokpotopoto nog inimung nog poksaga' nog sabut pa'ali sog Mikpongon. Bu soku pikilan kitu', mokaum nami bagun mokokunut dia ni Kristu. ⁶ Bu bila mokokunut amu na mahatul dia ni Kristu, togo kopatut ami na lumoga dia sog ain poktanudanan koyon dion, nog di' na moleg .mokokunut sog pomali nog miktidu dia ni Kristu Po' pomikil niu polo'ma ain og motud. Po' og go- ⁷ towanan koyon dion, nog mikpoktal' ilan nog, ilan og tantu sosoligan ni Kristu nog mimali dianiu, sumboy pomikilon nilan dosop. Po' ami si'oy, tantu ami dosop nog sosoligan ni Kristu momali dosop dianiu. ⁸ Po' ondi' u mosipog dun, minsan kilobian ku si'oy og kopogbonsag u pa'ali sog baya' nog binogoy nog Kounutan ta dianami. Po' og tugyu nog baya' koyon, bagun da kopongimogonan og kopongandol niu, kona' po' bagun gumuya' og kopongandol niu dun. ⁹ Sa'an tolu'on ku nog ma' nini, po' bagun da, ondi' amu momikil dun nog sagya da pongondok u dianiu og sulatanan ku kitu'. ¹⁰ Po' og duma, mikpoktal' ilan nog akon, si Paul, bila dia sog sulat u dianiu, og kopoktal' u dun, ombogat bu motogas nog talu'. Tibua, long nilan dun, bila dion u sog glumpuk niu, di' u moto moktal', bu da'idun og ma'ana nog poktolu'on ku. ¹¹ Ain og moktal' nog ma' nion koyon pa'ali dianami, sumboy pomikilon non mahatul. Po' og talu' u koni nog sinulat nami posungu' dion niu, ion non da og polomotadon nami .bila matong ami dion niu

Po' kalangalang u poglogiling otawaka solabuk ¹² dianilan sog kopokpotaspotas nog dili glawas nilan.

Po' sabap sog kopokpotaspotas nilan koyon, mimung gumowon ilan. Po' migimungimung ilan nog dili polomotadon nilan og tontongan nilan bog dinumalan ta' og kohinangan nilan. Dadi sabap ditu', ain di' sumolabuk dianilan sog polomotadon nilan koyon, ma' long nilan dun, sumboy ondi' na tolima'on. ¹³ Ma' nitu' og bayu' nog polomotadon nilan.

Tibua, bila ami mogbonsag, ain da goktob nog ginang nog tinugdak dianami. Bu ondi' nami polobian. Og ginang nami koni nog tinugdak nog Mikpongon dianami, misunu' dosop og ponginangon nami kitu' dianiu dion. ¹⁴ Bu somo' da' nami podopotoy dianiu og gustalan kitu' pa'ali dia ni Isukristu, kilobian doda' bayu' og pogbonsag nami

Po' ain migbogoy bianan sog gas nog ginawa non dunut da'da'an non, kitu' bololaga' dia sog Mikpongon. ⁸ Po' og Mikpongon, mogbogoy ion dianiu nog popia labilabi pa sog ain kulang niu, bagun kobon kobon non da'idun na og pogonda'on niu, po' bagun og sawad non, dia niu gomito'og sog ginang nog soku kobo'isan nog duma gotowan. ⁹ Po' ma' nini og sinulat dia sog Kitab pa'ali sog gotow nog kisu'atan og Mikpongon dun, "Motawal ion mogbogoy sog ain miskin. Og kodulusan non asta sog da' kopus non." ¹⁰ Bu og Mikpongon og migbogoy nog boni' sog gotow nog polomula bu og kotubu'an nog glam nog gotow. Dadi, ion dosop og moto dumungag dun dianiu bagun moglipuas og glolat niu dia sog pakasi niu. Og boni' koyon nog pigolong, ion non og glolat niu, bu sabap sog kotawal niu koyon, mimung nog songku'. ¹¹ Bu sabap sog ma' nion koyon, kongonan amu tanan nog glam nog pogongonon non bagun da motawal amu kobon non. Bu tidu ditu', mimung kosonglitan og Mikpongon dun sabap .sog bogoy niu koyon nog poiton niu pibian dianami Po' og bogoy niu koyon, kona' tibua nog ¹² kipono'uban og kulang nog pigotowan nog Mikpongon, suga'id non, mimung pododungag og sanglit dia sog Mikpongon. ¹³ Dadi sa'an itu', og tabang niu kitu', ion non og tanda' nog kopagon niu dia ni Kristu. Sa'an motampal da og kotud nog piktal' niu, nog mogunut amu doda' sog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Kristu, sabap sog kopokokunut niu sog pomali koni. Bu sabap dosop sog kotawal niu dianilan asta sog duma gotow, modakol tanan og gotowan mikposolamat dun dia sog Mikpongon. ¹⁴ Po' tidu nilan motongow og doku'an nog kosolag nog tulung nog Mikpongon dianiu, mimung tanan pogyokinan nilan amu, dunut sog kosolag nog glolaman nilan dianiu. ¹⁵ Solamat dia sog Mikpongon sabap sog koba'is nog bogoy non dianita nog di' .kolobian

Og tabal ni Paul dia sog gotowanpa'ali sog polosuku'an non

Ngon gotowan dion nog mikpoktal' nog, **10** bila dion u niu molumbang u, tibua, bila da' u dion, ma' long nilan dun, ombolu' u dianiu bianan sog sulat u. Dadi, sabap sog talu' nilan koyon nog ma' nion, akon nog si Paul, ngon pongonion ku dianiu, nog pobianon ku sog koba'is bu kopokpobaba' nog bolotabat nog miktidu dia ni Kristu. ² Og pongonion ku koni dianiu, kopogusoy niu nog polomotadon niu bagun da bila matong u dion, ondi' u na amu kopogbolu'an. Po' ondi' u mondok momag sog ain moktal' kitu' dion nog, ami, og pigunutan nami

Iduma pomikilan niu ma akon, nog mikosala' u ⁷ sabap sog da' u pongangad daniu nog kotubu'an ku sog gobon ku mogustal nog Gomba'is nog Guksug-an nog miktidu sog Mikpongon? Po' mikpobaba' u tanan, sabap nog akon dili migusaha u bagun amu da kobo'isan dun tidu sog kopokinongog niu nog gustalan. ⁸ Po' domikian mama' u nog mingagow sog duma poktanud dia sog glumpukanan nilan, po' tinabuk u og tabang nog pinoit nilan dianakon bagun da mokopoginang u daniu dion. ⁹ Bu kobon ku dion niu, bila ngon kulang dianakon, da' amu da kobogatoy dun po' og pigilugan ta sog tanud, danggan minatong ilan tidu sog Masadonia, pino'uban nilan og glam nog kulang kitu' dianakon. Sa'an da, sog minsan olo matong dianakon, da' amu da kologonoy dun, tidu sog kangoy u dion bu dunut asta pa sog boloma'dinglag. ¹⁰ Tolu'on ku daniu, si Kristu tanan og taksi' u dun, nog sog tibuk nog probinsia nog Akaya, da'idun mokopongingloput dianakon sog pigbonsag u koni, nog ondi' u nododa' mangan-gad nog kotubu'an ku daniu nog sabap sog kopogustal u daniu. ¹¹ Kona' po' ondi' u molalam dianiu. Po' kosunan da nog Mikpongon nog amu bololaga' tokodoy dianakon. ¹² Sa'an iniling u amu ma' nitu' po' bagun da og sosuku migbalu'balu' kitu' nog sosugu'on ni Isukristu, bagun da da' ma'ana nog pigbonsag nilan koyon nog, mikobatuk ilan dianakon sog polomotadon ku koni

Po' gloput nilan da, nog ilan sosugu'on ni ¹³

Isukristu. Bu og glimbung nilan dosop da og kohinangan nilan koyon. Bu ilan, sagya da migbalu'balu' ilan nog tantu sosugu'on ni Kristu. ¹⁴ Tibua, sumboy ondi' ita mosobu' dun. Po' minsan si'oy og Soitan, mogbalu'balu' dosop muktimaluy moloikat nog miktidu sog dolag. ¹⁵ Dadi, sa'an ondi' ita dosop mosobu' dun, bila og pigotowan nog Soitan moglogiling dianon, po' mogbalu'balu' ilan dosop muktimaluy nog ilan og sosoligan nog Mikpongon mogustal pa'ali dia sog kodulusan. Og doksu'an non, muli' da dianilan og kopoglimbung nilan koyon.

Pa'ali sog sinsaan nog kibianbisan ni Paul

Dadi puli'an ku tumalu' daniu, nog sumboy ¹⁶ da'idun minsan sala kotow, momikil nog gumowon u. Minsan si'oy og poktolu'on ku koni mama' nog bonsag u, ngon pa dungagan u dun mika'an si'oy. Pokinongogoy niu pa og titik nog talu' u koni. ¹⁷ Po' kosunan ku nog poktolu'on ku koni numun kitu', kona' ma' nog piktalunog Kounutan ta. Suga'id non, og poktolu'on ku koni, domikian da ma' nog ponginangon nog gotow nog ain gumowon. ¹⁸ Tibua, sabap sog modakol ilan dion nog mogbonsagbon-

koni pa'ali sog ginang nami kitu' nog tinugdak dianami. Tibua, tinibaba' nami nododa' mokpodopot daniu. ¹⁵ Bu ondi' nami dosop pogbonsagon og ginang nog len gotow nog da' dukakit nami dun. Suga'id non, og kolegan nami tanan nog pododungag kopagon og kopongandol niu bagun da, tidu ditu', posisaya' tanan kopulonag og kopoginang nami koni ¹⁶ asta sog kopoglandan nami mokpulonag nog gustalan koni pa'ali dia ni Kristu ditu' sog duma bonuaanan nog dion sog gunanunan niu koyon. Po' kona' ami nog ma' nog duma gotow, nog sokali' pogbonsagon nilan, og galap nog len gotow. ¹⁷ Suga'id non, og gunutan nami og talu' sog Kitab, nog bila mogbonsag og gotow, sumboy og bonsagon non pa'ali dia sog ponginangon nog Mikpongon. ¹⁸ Po' ain sagya mokpotaspotas nog dili glawas non, sumboy ondi' ion tolima'on. Suga'id non, ain og piotas nog Mikpongon, kitu' tolima' niu po' ion og sosugu'on nog miktidu sog Mikpongon

Pa'ali dia ni Paul bu ain gotowanan nog mogbalu'balu' ilan nog sosugu'on ni Isukristu

Og dodomaan ku bosia daniu, nog polukason **11** niu na akon. Po' mama' doda' nog moglogumow u podali'dali' sabap sog kopogbonsag u koni.

Kosunan ku da nog pilukas niu na akon dun. ² Po' sabap sog kolalam u daniu, migdalunog domikian mama' nog doluan nog Mikpongon daniu. Po' ibalat da sog mogduoy, amu domikian ma' nog dolaga nog donsama' u na pigbayal dia sog solabuk glitow, nog ion non si Kristu. Po' uokilon ku bosia amu dianon domikian ma' nog dolaga kitu' nog da' pa sibon kotuyok. ³ Tibua, dolohiton u nog gomonsunoy mosimoy og pomikilan niu boya'an ombolong og kopokposolag bu og kotintu nog pomikilan niu dia ni Kristu. Po' domikian da mama' ni Iba kobon nitu', po' sabap sog kopondayan nog Soitan, kilimbungan ion dun. ⁴ Po' amu, dangan ngon tinumua' dion momali pa'ali dia ni Isus nog da' dalan sog gustalan nami pa'ali dianon, pilukas niu ilan dun. Otawaka dangan migustal nog Gomba'is nog Guksugan nog da' dalan sog gustalan nami kitu' daniu, pilukas niu dosop ilan. Bu minsan tinabuk niu na og Bolakat nog Mikpongon, dangan ngon migustal nog len gustalan pa'ali dianon, pitiang niu dosop! Na' amu polo'-ma, iduma ion polukason niu ma og ma' nion koyon? ⁵ Po' kona' u doma da ombaba' dianilan nog mikpokatlu' koyon nog ilan og sosugu'on nog di' kolobian tidu dia Isukristu. ⁶ Po' minsan si'oy mama' u nog kona' biaksa mokpa'at, modalom da og sabut u sog motud nog pomali. Bu glam non kitu', pitampal u na mahatul daniu

nog gombogat og pomikilan ku gondow gondow sabap sog kopogokbit u nog poktanudanan sog glam nog glumpukanan. ²⁹ Po' bila ngon moguya' pa og kopongandol non dianilan, mosusa u dosop dun.

Bila ngon dosop dianilan nog mioit dia sog dusa, .mosakit dosop dia sog pikilan ku

Ondi' u bosia moleg mogbonsag. Tibua, bila ³⁰ sumboy mogbonsag u, bonsagon ku og glam nog mondom motampal dun nog akon, da'idun og dili pagas u. ³¹ Motud og talu' u koni dianiu. Kosunan da nog Diwata. Ion og Gama' nog Kounutan ta nog si Isukristu bu og piktamuy non. Songlitan ion asta sog da' kopus non. ³² Po' ibalat da sog da' dili pagas u, ma' nini. Kobon ku pa ditu' sog koliwagan bonua nog Domaskus, og gubernador ditu', piingkud ni Datu' Aretas. Og gubernador kitu', dinondag non sundaluanan non mogipat nog bongawananan sog galad nog bonua non kitu' bagun bila mian u, ukpa'an nilan bosia akon. ³³ Saka og pigilugan ta sog tanud, tinagu' nilan tanan akon sog duyanan mangka nilan akon tontunoy sog bintana' nog dia sog molawa nog baloy molani sog galad nog koliwagan bonua kitu'. Dadi, sa'an itu' mikopolaguy u tidu sog .gubernador kitu'

Og pitongow dia ni Paul

Sumboy dungagan ku pa mika'an og kopog- **12**
bonsag u koni, minsan si'oy da' doksu' non.
Lobiton ku pa pa'ali sog pidongog bu pitongow kitu' nog Mikpongon. ² Ngon sala kotow gotow kosunan ku, nog sinumolabuk na dia ni Kristu. † Sopulu' na bu pat ton tidu ditu', gomonsunoy pa pinitang ion ditu' sog bubung glangit. Di' u sunan bog pinitang ta' ditu' og pomikilan non otawaka asta ta' glawas non. Tibua, kosunan da nog Mikpongon. ³ Minsan ma' nitu', kosunan ku da nog og glaki kitu' pinitang doda' ditu' sog bonua nog len kotubu' nog molongas tokodoy nog bonua. Tibua, di' u dosop kosunan bog pinitang ta' ditu' og pomikilan non otawaka asta ta' glawas non. Tibua, kosunan da nog Mikpongon. ⁴ Solian non ditu' sog bubung glangit, mikodongog ion nog talu' nog ondi' non motalu' bu di' pia poktolu'on sog len gotow. ⁵ Dadi, bonsagon ku pa'ali sog gotow kitu'. Tibua, ondi' u mogbonsag nog dili dianakon ual da potompalon ku nog akon, da'idun dili og pagas u. ⁶ Tibua, minsan si'oy moleg u mogbonsag dun, kona' u da gumowon po' ma'ana non, motud da kibianbiantan ku kitu'. Tibua, sa'an ondi' u da mogbonsag dun po' bagun da'idun mokopomikil nog motas u nog gotow sabap ditu'. Suga'id non, sumboy momikil og gotowanan dianakon sabap sog

Og pigolong ni Paul koni, og dili glawas non. Da' non polog- † dongoy nog ion og pigolong non po' sabap sog kopok non bosia .mogbonsag dun

sag nog kibianbiantan nilan dini sog glupa'an, dumuma u dosop dianilan mogbonsag, minsan si'oy og poktolu'on koni, domikian da ma' nog sagyaotow. ¹⁹ Po' tingala bayu', omba'is niu ponginongogan og gumowon koyon nog gotowanan, kobal bayu' nog kodalom nog pomikilan niu! Dadi, pokinongogoy niu dosop akon. ²⁰ Po' aba! potiangon niu ma minsan si'oy uliponon amu nilan, bu pogogimokatan nilan tanan amu, bu poglimbunglimbungan, bu pogboya'an amu asta pa sog pogdopi'on og bayu'bayu'anan niu. ²¹ Ay na! Bila ma' nion kolegan niu, mosipog u nododa' dun. Po' kobon nami dion, .onda' ami nododa' ion inangoy dianiu

Tibua ma' si'oy nitu', sabap sog kopogbonsag nilan pa'ali dia sog dili glawas nilan, akon si'oy, lamig u dumuma mogbonsag pa'ali sog dili dianakon. Og bonsagon ku koni, domikian da mama' nog talu' nog gotow koyon nog gumowon! ²² Dadi, og bonsag nilan nog ilan dow og pihak nog gotow Hibru. Akon si'oy, ma' u dosop nitu'. Og bonsag nilan dosop nog ilan dow og gotow Israel. Akon si'oy, og gotow Israel u dosop. Og bonsag nilan nog ilan dow og pangkat ni Apu' Abraham. Akon si'oy, og pangkat u dosop ni Apu' Abraham. ²³ Og bonsag nilan dosop nog ilan dow og sosoligan ni Kristu. (Og poktolu'on ku koni mama' doda' nog poktolu'on nog bunogon.) Akon labi pa dianilan og sosoligan ni Kristu. Og gininang u ombogat pa sog ginang nilan. Labi u pa kologod kolobusuoy gaba' nilan. Labi pa dianilan og kibianbiantan ku pogdonogon. Bu tatap u na mokobian nog matoyatoy u na. ²⁴ Lima kali u na pokobian pogbodason sabap sog dondagan nog kounutananan nog bansa Hudyu nog totolupulu' bu siam kali giap nog bodason. ²⁵ Bu tolu kali u dosop pokobian pogbonggulon nog tagad, sabap sog dondagan nog kounutananan nog bansa Roma. Insan u nilan bunu'oy bosia biantan sog pogbotuon. Tolu kali u na pokobian molonod sog kapal. Bu mikobian u dosop sogobi bu sondow moglangoylangoy sog dibaba' dagat. ²⁶ Bu mokpononasan u notibua. Kondokondok og kibianbiantan ku sog ba' nog tubig. Kondokondok dosop kibianbiantan ku sog kobukidan, bu sog koliwagan bonua, bu asta sog dagat. Bu kondokondok dosop kibianbiantan ku sog polonglam-pasanan, bu sog minsan salu bansa u, bu ilan nog kona' Hudyu. Bu kondokondok dosop og kibianbiantan ku sog gotowanan nog mogbalu'balu' tumabuk dia ni Kristu. ²⁷ Ombogat og ginang u, bu tatap u na kobiantan nog kulang og tulug u. Mikobian u dosop kuowon bu kogutoman. Bu tatap u dosop mokobian nog konda'an u nog ponganon bu asta og ponopoton boya'an nog kotigdowan u tanan dun. ²⁸ Bu ngon pa tanan kibianbiantan ku nog glogon nog ondi' u na lobiton. Bu glam non koyon, da' lakit

¹⁶ Dadi, di' amu da kologonan dianakon. Tibua minsan ma' nitu' na, ongon miktalu' dion nog minsan da' amu da si'oy kologonoy dianakon, kilimbangan ku pa amu po', long nilan dun, ngon dow og kopondayan ku daniu. ¹⁷ Na' amu polo'ma, iduma ma' nion ma og poktolu'on nilan dun? Pigogimokatan ku ta' amu dangan pipangoy u dion og dodondagon ku? Onda' da bayu'. ¹⁸ Po' pindolo'isogan ku si Titus mangoy dion niu, bu pidunut u dianon og sala kotow gilug ta sog tanud. Pigogimokatan amu ta' ni Titus? Da' da bayu'. Dadi bila ma' nitu', akon si'oy, da' u da po' migbatuk ami da nog pomikilan bu asta .sog ponginangon

Gomonsunoy mokpikil amu nog og talu' u koni ¹⁹ daniu og sagya da da'awa nami tibua bagun omba'is pikilan niu dianami. Kona' da. Po' og piktalu' u koni daniu og tidu sog kosolabuk u dia ni Kristu. Po' dia ami da kobon non sog motaan nog Mikpongon. Bu glokoleanan ku nog kololaman ku, glam nog pinginang nami koni og pongimagon daniu. ²⁰ Dolohiton u dun, bila matong u dion niu, gomonsunoy ngon og polomotadon niu nog di' u kosu'atan dun. Bu dolohiton u dosop nog gomonsunoy sabap ditu', ngon og poginangon ku daniu nog ma' nog pokpaksut u daniu. Po' dolohiton u nog gomonsunoy ngon dion niu og mokpoksusi, mokpogdalu, mokpogbaba', mogbinis, moktinompola'oy, moglinibakoy, mokpotaspotas, bu mokpoksasow. ²¹ Bu bila matong u dion, dolohiton u nog tidu sog Diwata ta nog piktamuy ta, gomonsunoy ombogat pomikilan ku tokodoy dun dion sog glumpuk niu asta modopot kosogowon u dun sabap sog modakol dion nog mikodusa sibon nog da' ilan pa sibon poglila' nog kohinangan nilan nog molaton nog ma' nog da' ilan .poktigol nog napsu nilan bu momabal

Dadi, bila mangoy u dion, og kotolu kali non **13** na. Mangka u si'oy datong dion, sumboy pomikilon niu og ma' nog sinulat kitu' sog Kitab nog, bila ngon sumbungan, sumboy dua' otawaka tolu kotow gotow mokotaksi' dun mangka pa komotudoy ion nog glam nog sumbungan koyon dianon. Po' gomonsunoy ongon bisolaon ta. ² Po' sog dua' kali u kitu' angoy dion, donsama' na ngon mikopoginang nog dusa dion. Pidonsama' u na tumalu' dianilan nog sumboy lota'an nilan kohinangan nilan koyon. Numun kitu', solian nog da' u pa angoy dion, puli'an ku nosop tumalu' dianilan bu duma gotowanan dion. Bila da' nilan pa lota'oy kohinangan nilan kitu' nog molaton, mologon nog ondi' u ilan lo-gaon. ³ Ma' long niu dun, kolegan niu motongow do-da' og tanda' nog talu' ni Kristu pibian doda' dianakon. Dadi, motongow niu doda' da. Po' pa'ali dianiu, kona' po' nog ondi' ion bolokatan, suga'id non, motongow niu doda' og bolakat non pibian sog glo-

midongog nilan kitu' dianakon otawaka kotongow .nilan kitu' dia sog glangka u Dadi, dinotongan u nog sasow nog domikian da ⁷ ma' nog dugi nog kinumotong sog glawas u boya'an nog ondi' u mokopoglabilabi sabap sog kolongas nog kibianan ku nog pitongow kitu' dianakon. Po' og sasow kitu', domikian ma' nog dodondagon nog Soitan bagun da mosasow u dun. ⁸ Tolu kali u na pongoningoni dia ni Isukristu nog awa'on non bosia og sasow koni dianakon. ⁹ Tibua, og tabal non dianakon, "Da'idun kulang mu po' tinulung u na ika. Po' bila da'idun dili pagas mu, ion non nion motongow bog andun kodashig og bolakat u dianika bagun minang mu og ginang u dianika." Dadi sa'an itu', ondi' u na pongonion dianon nog owa'on non og sasow kitu'. Suga'id non, minsan kulang pagas u, loliagon u mogbonsag pa'ali sog ain motongow nog akon doda' da'idun pagas u, po' bagun ku dosop ombatik og Bolakat ni Kristu nog migonong dianakon. ¹⁰ Dadi, sa'an omba'is u bila kulang og pagas u, otawaka pokposipogon u, otawaka kologonan u, otawaka kosokitan u, otawaka kosigpitan u, bila sabap da sog kosolabuk u dia ni Kristu. Po' bila ondi' u modasig, ion non nion mimung nog modasig .u da

Dolohiton si Paul nog poktanudanan sog Korintu

Mama' u nog miglogumow sabap sog kopog- ¹¹ dongya' u koni dianakon, tibua, sabap da daniu. Po' amu bosia og mogdongya' dianakon. Po' somo' si'oy da'idun potugyuan dianakon, kona' u dosop ombaba' sog gotowanan koyon dion nog mogbalu'balu' nog motas ilan nog sosugu'on ni Kristu. ¹² Po' sog kobon ku kitu' dion niu, pitongow u na daniu bog olo og bayu' nog tanda' nog tantu sosugu'on ni Isukristu. Po' mitongow niu, nog bianan sog kopongatas u, modakol og gingyata'anan bu ginang nog kosobu'sobu' nog miinang u daniu. ¹³ Po' da' u da amu pogbigya'oy sog duma glumpukanan ual da, da' u pogbubut nog dili sin daniu. Ompunoy niu .akon, bila molaton niu og ginang u koyon Dadi numun koni, dali' u nosop angoy dion niu ¹⁴ sog kotolu kali non. Di' amu dosop da kologonan dianakon po' kona' og golota' niu og gawoy u dion, suga'id non, og gongoyon ku dion, amu. Po' ibalat da sog mokogulanganan ta, pokpotubu'on nilan ita. Kona' og gombata' mokpotubu' sog mokogulang non. ¹⁵ Dadi akon, ondi' u monginggula' gumastu dianiu nog sin ku, labi na og gulas sinsala' u bagun da ompagon og kopoktanud niu. Ma' nitu' si'oy og bayu' nog glolaman ku daniu, moglamlam mama' nog kikulangan og glolaman niu dun dianakon!

Kristu. Po' og gyakin nami pa'ali diani, nog kobon non mohurup amu dia ni Isukristu. ¹⁰ Sa'an ma' nini og sinulat u koni diani, solian nog da' u pa angoy dion niu po', bila matong u dion, bagun ku na ondi' pobogaton og kopogloga u, bila inangon ku diani og baya' u nog binogoy nog Kounutan ta dianakon. Og baya' u koni mimung pododungag kopagon niu dun dia ni Kristu, ondi' u bosia inangon nog boya'an .mosimoy amu dia sog motud

Dadi pigilugan ku, dini u na potomanoy sulat u ¹¹ koni, suga'id non, og popia mongon diani. Ponamal amu dia sog kodulus niu dianon, bu unnt niu og pomali u koni diani. Poksulutsulut amu bu poglogomigus amu dion nog boya'an og Diwata nog molalam dianita mogbogoy nog gomigus nog .mogonong diani

Bu bila moglumpuk amu, potongow niu og glola- ¹² man niu dia sog duma pigilugananan ta sog tanud pobian sog galok nog kopomogilug. ¹³ Bu glam nog pigotowan nog Mikpongon dini, minogina ilan .dosop diani dion

Bu mongon diani dion og tulung nog Kounutan ¹⁴ ta nog si Isukristu, bu og glolatan nog Mikpongon, bu mongon kopoksolabuk niu sog Bolakat nog .Mikpongon

ga u diani nog gombogat. ⁴ Po' minsan si'oy ion mama' nog sagyaotow nog ondi' ion modasig sabap sog kolansang dianon sog kudus, pitubu' da ion mokpuli' sabap sog Bolakat nog Mikpongon.

Domikian dosop ami mama' nog da' pagas nami sabap sog kopoksolabuk nami dianon. Tibua, bianan sog Bolakat nog Mikpongon, misunu' ami sog kotubu' non tidu sog patoy, bagun da bianan .sog ginang nami kopianan amu dun

Dadi, sumboy poglilingliling niu og polomotadon ⁵ niu bog dinumalan dota' sog kopongandol niu dia ni

Kristu. Po' kosunan niu nog si Kristu Isus dia niu, ual da bila da' amu pa sibon solabuk dianon. ⁶ Bu sabap ditu', og tud u dun, kosunan niu dosop nog akon doda' sinumolabuk u dia ni Kristu. ⁷ Dadi,

pogyokinan nami amu dion, nog di' amu mokinang nog di' pia. Golom pa bosia somo' ondi' modayun og gloga u koni diani, kobal nog sinop niu na og

pomikilan niu. Po' ma' nitu' bosia og glegan ku. Kon- a' u da bosia glegan lumoga diani, bagun motongow niu og baya' u nog miktidu dia ni Kristu. ⁸ Po' og gunutan nami og motud. Dadi, di' mogusoy nog

bianan sog baya' u nog sog'on ku ain mokokunut sog motud. ⁹ Golom na mama' nog da' pagas nami, bila amu ompagon da dia sog kosolabuk niu dia ni

Galatia

Og Piuna Talu' pa'ali sog Sulatni Paul dia sog Poktanudanan ditu' sog Galatia

Si Paul diadia midopot nog bonua moguliugan mogustal nog Guksugan nog Gomba'is pa'ali dia ni Isukristu. Sog kodua' kali non mangoy mogustal, mikodopot ion ditu' sog probinsia nog Galatia, og sakup nog pigdotu'an nog Roma ditu' sog Bata'bata' Asia. Ion non ion numun koni og bonua koyon iningolanan og Turkey. Miulit non pogustaloy og gotowanan sog koliwagan bonuaanan koyon sog gliwag nog Galatia pa'ali sog kopatoy ni Isukristu nog bianan ditu', kompunan og dusaanan nog gotowanan dun. Sabap sog kopogustal non koyon, modakol og gotowanan og tinumud mangka tabuk dia sog Kounutan nog ion si Is-
.us

Solian ni Paul moguliugan sog bonua koyon nog Galatia, ongon dosop og дума gotowanan nog sinumoluat mokpanad dia sog gotowanan kitu' nog tinumud na dia ni Isukristu. Bu ma' long nilan dun, minsan si'oy og poktanudanan koyon sog Galatia kona' ilan og bansa Hudiu, sumboy mokokunut ilan dia sog Botad kitu' nog pilatas ni Muses kobon nitu' bagun ilan da motiguli' dia sog Mikpongon. Sabap ditu', mibagla og pomikilan nog ain og kona' Hudyu dion nog tinumud na dia ni Isukristu. Dadi, dangan midongog ni Paul og pikpanad nog gotowanan kitu' dia sog gotow Galatia koyon, piglondanan non ilan mokpoit nog sulat
.koni

Og gustalan ni Paul dini, bila pa'ali da sog Botad kitu' nog pilatas ni Muses, ondi' ilan da motabang sog polihala' nog Mikpongon, suga'id non, bianan da sog kopongandol nilan dia sog Kounutan nog ion si Isukristu. Bu tinalu' non dosop dianilan bog olo sumboy motongow dia sog glangkalangka nog gotow kitu' nog tinumud na dia ni Isukristu

.Og bokna nog sulat koni, 1:1-10 .1

.Og baya' ni Paul nog ion og sosugu'on ni Isukristu, 1:11-2:21 .2

.Og Guksugan nog Gomba'is pa'ali sog tulung nog Mikpongon, 3:1-4:31 .3

.Og baya' nog poktanudanan bu og polomotadon nilan, 5:1-6:10 .4

.Og doksu'an nog sulat koni, 6:11-18 .5

bagun ita dosop ondi' moit sog ginang nog dinunya.

⁵ Songlitan og Mikpongon asta sog da' kopus non.
.Amen

Di' mosop og gustalan pa'ali dia ni Isukristu

Misobu' u dianiu dion! Po' gomonsunoy pa ma-⁶ ma' nog binolong niu na og Mikpongon nog saka ion tanan og migonggat dianiu sumolabuk dianon pibian dia sog tulung ni Kristu. Po' tinabuk niu pa og len pomali nog saka ondi' dumalan sog ⁷Gomba'is kitu' nog Guksugan nog motud pa'ali dia ni Kristu.

Po' sa'an tolu'on ku nog ma' nini, po' ngon og gotowanan dion niu nog momali ilan nog di' motud boya'an ombabong pomikilan niu dun. Sa'an ma' nitu' og ginangon nilan po' moleg ilan sumop nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Kristu. ⁸Dadi

Akon si Paul, og sinumulat nog sulat koni. Og ¹ sosugu'on u ni Isukristu bu og Gama' ta nog Mikpongon, nog ion og mikopotubu' dia ni Isus tidu sog patoy. Kona' u og sosugu'on nog sagyaotow, bu .kona' dosop bianan sog baya' nog sagyaotow Bu og sulat koni posungu' dion niu sog ² glumpukanan nog pigotowan nog Mikpongon dion sog susulan nog Galatia. Bu glam nog pigilugan ta sog tanud nog dini nakon minogina ilan dosop dian-
.iu dion

Og tulung bu og kotikna' nog pikilan mongon di-³ aniu tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu sog Kounutan ta nog si Isukristu. ⁴Po' si Kristu mikokunut sog glegan nog Gama' ta nog Mikpongon nog ion Diwata ta. Po' mingatas ion matoy bagun ita mogawon tidu sog baya' nog dusa, bu

ditu', og pigotowanan ni Kristu sog poglumpukananan nog ditu' sog bonua nog Judia, da' nilan pa akon kilolaoy. ²³Tibua, midongog nilan na og bontugan ku nog akon dow, bakas u polongula'at nog pigotowan ni Kristu. Tibua, linota'an ku na. Bu polongustal u na nog tanud ta koni nog saka, dini kitu' lo'aton ku tanan bosia. ²⁴Dadi, sabap sog dongogan kitu' pa'ali dianakon, mikopoksanglit ilan .dun dia sog Mikpongon

Si Paul tinabuk nog sosugu'onanan sog Jerusalem

Bu sopulu' bu pat ton golot non, mikpuli' u **2** nosop ditu' sog Jerusalem. Og kangoy u koni ditu', og dumaanan ku si Barnabas ilan ni Titus. ²Sa'an minangoy u ditu' po' pilanta' nog Mikpongon dianakon nog sumboy mangoy u nododa' ditu'. Dadi, dangan minatong ami ditu', migupakat ami nog kounutananan nilan dion, bu inustalan ku ilan bog olo og bayu' nog gustalan nog ginustal u dia sog gotowanan nog kona' Hudyu. Po' bila di' ilan kosu'atan dun, gomonsunoy mimung ombolong gulas sinsala' u sog kopoginang u kitu' tidu sog tigana' asta sog numun koni. ³Tibua, kisu'atan ilan da dun. Bu minsan og duma u kitu' nog si Titus, da' nilan da ion togoloy tumuk. Po' og bansa non, Girik. ⁴Tibua, ngon minampu' dianami nog balu'balu' og gilug sog tanud po' bagun nilan ami koponologundi'an bog iduma di' ami noma pogboya'an nog polomotadon nog Hudyuanan kitu' dangan sinumolabuk ami dia ni Kristu Isus. Po' kolegan nilan bosia mokokunut ami sog botad kitu' nog boya'an mimung mulipon ita dun. ⁵Tibua, da' ami da sanggup dianilan po' bagun da og motud kitu' dia sog gustalan nog Gomba'is ondi' ombolong dianiu. ⁶Dadi, ilan koyon og migimung nog kounutan nilan. Moglokounutan ilan otawaka ondi', da' balan ku dun. Po' og Mikpongon da moto lumiling nog pikilan nog gotow. Po' minsan og kounutananan nilan kitu', da'idun og sopan nilan nog gustalan ku kitu' nog pigustal u dianilan. ⁷Bu kona' tibua nitu', po' misabut nilan na nog binogoy nog Mikpongon dianakon nog polosuku'an mogustal nog Gomba'is nog Guksugan dia sog gotowanan nog kona' Hudyu, domikian da ma' ni Piter nog og polosuku'an non og mogustal nog Gomba'is nog Guksugan dia sog bansa Hudyu. ⁸Po' og Mikpongon og migbogoy nog baya' dia ni Piter moginang dia sog bansa Hudyu, migbogoy dosop ion dianakon nog baya' moginang dia sog gotowanan nog kona' Hudyu. ⁹Bu si Jems, si Piter, bu si Jan og tantu kounutan nilan dow. Bu dangan misabut nilan nog ma' nitu' na dodad' og binogoy nog

minsan sima og gotow, otawaka minsan og moloikat nog miktidu sog glangit og mogustal pa'ali dia ni Kristu nog di' dumalan dia sog gustalan nami kitu' dianiu sog tagna', polihola'on nododa' ion asta sog da' kopus non. ⁹Ma' nitu' dodad' da po' tinalu' nami na sibon dianiu, bu numun kitu' puli'an ku nosop ini tumalu' dianiu nog ain og mogustal nog gustalan pa'ali dia ni Kristu nog di' dumalan sog tinabuk niu kitu' nog inustal nami dianiu, polihola'on nododa' ion asta sog da' kopus non. ¹⁰Po' somo' og poksu'aton ku og sagyaotow, ondi' u na moktalu' nog ma' nini koni. Suga'id non, sa'an ini tinalu' u bagun kosu'atan og Mikpongon dun. Po' somo' og piksu'at u .og sagyaotow, kona' u buan og sosoligan ni Kristu

Og binianan nog Mikpongon sumabidia ni Paul nog sosugu'on non

Pigilugan, bagun niu kosunan, og pomali kitu' ¹¹ nog pigustal u dianiu, kona' pigimungimung nog sagyaotow. ¹²Bu kona' itu' miktidu sog sagyaotow, bu da' u dosop itu' konadoy sog sagyaotow. Suga'id non, mitabuk u itu' bianan sog kopolanta' ni Isukristu dun dianakon. ¹³Po' kisunan niu na bog olo og bayu'bayu' nog polomotadon ku dini kitu'. Po' kobon ku mogunut nog tanud nog bansa Hudyu, pingula'at u og pigotowan nog Mikpongon po' kolegan ku bosia dun, nog mogla'at og kopoktanud nilan koyon. ¹⁴Bu bila sosugapa u da nog Hudyuanan, da'idun mokantu dianakon sog kopogunut u nog kitogadtogadan nog mokogulang ta kitu' kobon nitu'. ¹⁵Tibua, og Mikpongon, bianan sog tulung non dianakon, minsan sog da' u pa bota'oy, siniboy non na akon mangka non akon sobioy nog sosoligan non. ¹⁶Bu linoliag ion mokpolanta' dun dianakon og Bata' non nog si Isukristu bagun ku da mustal pa'ali dianon dia sog gotowanan nog ain kona' Hudyu, bu da' u itu' poksakoy sog minsan sima otowoy. ¹⁷Bu da' u tanan angoy ditu' sog Jerusalem moganad dia sog ain og sosugu'onanan non kitu' nog mikuna dianakon. Suga'id non, mipanow u mogdayun ditu' sog bonua nog Arabia. Bu tubus nitu', dangan miobonobon u ditu', mikpuli' u nosop ditu' sog Do-maskus

Tubus nitu', tolu ton u tidu tumabuk dia ni ¹⁸ Isukristu, mangka u pa angoy sog Jerusalem po' minangoy u mokpokilala dia ni Piter, bu minguli'an u ditu' non laga' nog sopulu' bu lima gobi. ¹⁹Bu da' ami poktongow nog duma sosugu'on ni Isukristu ual da si Jems, og gilug non kitu'. ²⁰Motud tokodoy og sinulat u koni dianiu, bu sog motaan nog .Mikpongon, kona' u ini og gloput Tubus nitu', miglandan u sog susulan nog Siria ²¹ bu asta sog susulan nog Silisia. ²²Bu sog kangoy u

. Og bansa Girik koni, kona' nilan botad moktuk †

Botad kitu' nog pilatas ni Muses kobon nitu', domikian da mama' nog minatoy u na, bu onda' u na pogboya'oy nog Botad kitu' bagun u da mokokunut sog glegan nog Mikpongon. ²⁰ Po' og ma'ana non, misunu' u dia ni Kristu sog kopatoy non kitu' sog kudus. Dadi, minatoy u na sog dusa. Og ma'ana non, og dusa ondi' na mogbaya' dianakon. Tibua, mitubu' u da po' si Kristu migonong na dianakon. Dadi, og polomotadon ku dini sog dunya koni, si Kristu na og migbaya' dun nog ion milolat bu inatas non matoy sabap sog glolatan non dianakon. ²¹ Dadi, tolima'on ku nododa' og tulung nog Mikpongon. Po' somo' midulus og gotow sabap sog kopokokunut non sog Botad kitu' nog pilatas ni Muses, og kopatoy ni Kristu. "tu, da' na sagnat non

Modulus og gotow bianan da sog kopongandol non

Ponggumowon amu doda', amu gotow Galatia! **3** Mama' amu ma nog mitaban nog gaid. Sima gidoy mikoitoit dianiu? Po' pitampal na tokodoy dianiu nog si Isukristu minatoy dia sog kudus. ² Dadi takun polo'ma, ongon solabuk og sakon ku dianiu. Kibogayan amu ta' nog Bolakat nog Mikpongon bianan sog kopokokunut niu sog Botad nog pilatas dia ni Muses kitu' otawaka kibogayan amu ta' itu' dun bianan sog tud niu nog midongog niu kitu' dianami pa'ali dia ni Kristu. ³ Iduma ion, landu' noma og kogumow niu. Dangan miktolipun amu mogbogu kotubu' bianan sog Bolakat nog Mikpongon, numun kitu' poksipian niu dumoksu' nog bianan sog dili pagas niu! ⁴ Dadi bila ma' nitu', misinsa amu tibua moktanud nog saka da' da og ma'ana non. Kona' da bosia ma' nitu' og doksu'an nog kopoktanud niu kitu'. ⁵ Po' olo sabap non nog binogoy nog Mikpongon og Bolakat non dianiu bu pitongow non dianiu og gingyata'anan non? Sabap ta' gidoy sog kopokokunut niu sog Botad nog pilatas dia ni Muses? Kona' po' kitu', suga'id non, sabap sog tud niu .nog midongog niu kitu' dianami pa'ali dia ni Kristu Po' pokpikilpikil niu polo'ma og kibianbianan ki- ⁶ tu' ni Abraham kobon nitu' nog sinulat sog Kitab. "Tinumud ion sog Mikpongon bu sabap sog kopongandol non, iningolanan ion nog midulus." ⁷ Dadi, bagun niu kosunan, ain tinumud bu pongandol dia sog Mikpongon, miimung ion nog tantu pangkat ni Abraham. ⁸ Po' dia sog Kitab pidonsama' na tumalu' nog ain kona' bansa Hudyu motolima' da nog Mikpongon po' imungon non da ilan nog modulus bianan sog kopongandol nilan dianon. Po' ma' nini og talu' nog Mikpongon dia ni Abraham, "Glam nog binonsaan popiaon ku bianan dianika." ^{††9} Dadi,

Mikpongon dianakon nog polosuku'an, miktabuk komot ami bu asta si Barnabas. Po' og koposadan nami, mangoy ilan mogustal ditu' sog bansa Hudyu, bu ami, mangoy ami sop mogustal dia sog ain kona' Hudyu. ¹⁰ Bu da' lual og pingoni nilan dianami lual da, sumboy mononayun tabang nami dia sog ain miskinan nog pigilugan sog tanud nog bansa Hudyu. Bu ma' nitu' dosop og donsama' nog .pogopasan ku moginang

Pimag ni Paul si Piter

Dadi tidu ditu', dangan minangoy si Piter ditu' ¹¹ sog Antiok, pimag u ion dia sog kodokolan nog gotow po' da' kunut og polomotadon non dianilan. ¹² Po' kobon non ditu', minampu' ion kuman sog pigilugananan ta sog tanud nog kona' Hudyu. Saka dangan minatong og gotowanen kitu' tidu ditu' ni Jems, mikpolen ion kuman po' pinumpilian non ain kona' kitu' og Hudyu, po' miondok ion dia sog gotow Hudyuanan kitu' nog kolegan nilan sumboy muktuk glam nog pigilugan ta sog tanud nog kona' Hudyu. ¹³ Dadi, dangan mitongow nilan nog ma' nitu' og glangka ni Piter, og duma gotow Hudyuanan nog pigilugan ta sog tanud, mikopoglogiling ilan dosop dia ni Piter. Bu sabap sog kopokpopotongow nilan kitu', si Barnabas si'oy mioit nilan tanan dun. ¹⁴ Dadi, dangan mitongow u ilan nog ma' nitu' og polomotadon nilan, nog da' kunut sog motud dia sog Gomba'is nog Guksugan, tinolu'an ku si Piter dia sog kodokolan nilan, "Loko Piter, ika og bansa Hudyu a, tibua og botad nog inunut mu koyon, og botad nog kona' Hudyu. Dadi bila ma' nitu', iduma gidoy buan togolon mu ma og kona' Hudyu nog mogunut ilan nog botad nog Hudyu, nog saka, kona' ?ilan og Hudyu

Po' ita, og pihak nog bansa Hudyu, kona' ita" ¹⁵ sakup nog binonsaan nog long ta dun, og bansa nog bolodusaon. ¹⁶ Po' kosunan ta, nog og gotow ondi' modulus bianan dia sog kopogunut non sog Botad kitu' nog pilatas ni Muses kobon nitu', suga'id non, bianan sog kopongandol dia ni Isukristu. Po' ita, mingandol ita na dia ni Kristu Isus bagun da, bianan sog kopongandol ta, mimung modulus ita dianon. Po' da'idun og gotow nog modulus sabap sog .kopogunut non nog dan Botad kitu' Dadi, bila sabap sog kosolabuk ta dia ni Kristu, " ¹⁷ miimung midulus ita sog Mikpongon, ita si'oy nog bansa Hudyu, bolodusaon ita dosop domikian da nog ma' nilan nog kona' Hudyu. Dadi, gomonsunoy balu' ta dun, nog sabap dia ni Kristu, miimung dumungag og dusa ta. Ondi' le! ¹⁸ Po' bila puli'on ku og botad kitu' nog binolong u na bosia, og ma'ana non, da' u pokokunut sog botad kitu'. ¹⁹ Tibua, sabap sog

bu tolu pulu' ton tidu ditu', kibogayan dosop si Muses nog Botad tidu sog Mikpongon. Tibua, og Botad kitu' nog binogoy dia ni Muses, ondi' mokoganti' sog pinasad kitu' dia ni Abraham po' og Mikpongon, ondi' non nododa' bolubaon og pasad non. ¹⁸ Po' somo' motuman da og pasad nog Mikpongon kitu' nog sabap sog kopokokunut nog gotow dia sog botad, da'idun buan og ma'ana nog pasad nog Mikpongon kitu' dia ni Abraham. Tibua, bianan sog tulung non, tinuman non og pasad non kitu' nog tinalu' non dia .ni Abraham

Dadi bila ma' nitu', olo gidoy buan og potugyuan ¹⁹ nog Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses? Ma' nini. Sa'an itu' binogoy po' bagun da motampal bog olo bayu'bayu' nog kohinangan kitu' nog molaton, asta sog matong og pangkat kitu' nog pigolong nog Mikpongon dia ni Abraham. Po' og Botad kitu' nog pinulonag nog moloikatanan, mipulonag bianan sog kopongingolot ni Muses dun. ²⁰ Og polongingolot kona' tibua sala kotow og pongingolotan non. Tibua og Mikpongon, solabuk da. Da'idun og .mingingolot dianon

Og potugyuan nog Botad kitu'

Minsan ma' nitu', og Botad bu og pasad kitu' nog ²¹ binogoy nog Mikpongon, ngon da og dukakit nilan. Po' somo' og Botad kitu' nog binogoy, mimung motubu' og gotow dun asta sog da' kopus non, og glam nog gotow modulus ilan buan bianan sog kopokokunut nilan dia sog Botad kitu'. ²² Tibua, sinulat sog Kitab nog glam nog gotowanan sog glupa'an, pigboya'an ilan nog dusa, bagun da bianan sog kopongandol dia ni Isukristu, ombogoy dun og pasad kitu' nog Mikpongon. Dadi, ain mongandol .dianon, kobogayan ilan dun Po' sog da' pa datong og timpu nog mongandol ²³ og gotowanan dia ni Isukristu, pigboya'an ilan pa nog Botad kitu' nog boya'an miimung ma' nog binalud ilan dun asta sog matong og timpu kitu' nog pitampal na dianita nog sumboy mongandol ita dia ni Kristu bagun ita mogawon tidu sog baya' nog dusa. ²⁴ Dadi bila ma' nitu', og potugyuan nog Botad kitu' og mogokbit monulu' tibua dianita posungu' dia ni Kristu. Po' bianan sog kopongandol ta dianon, itungon non na ita nog da' na dusa ta. ²⁵ Dadi, bila ma' nitu' nog minatong noma nog mingandol ita na .dianon, kona' na og Botad kitu' mogbaya' dianita

Og piglogombata'anan nog Mikpongon

Po' bianan sog kopongandol niu, miimung amu ²⁶ na nog gombata'anan nog Mikpongon bianan sog kosolabuk niu dia ni Kristu Isus. ²⁷ Po' miksolabuk amu dianon bianan sog kopogbunyang niu dia ni

sa'an ain mingandol dia sog Mikpongon, popiaon dosop mama' ni Abraham, po' si Abraham pipia .bianan sog kopongandol non sog Mikpongon Po' ain og sinumalig dia sog kopokokunut non ¹⁰ dia sog Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses, og doksu'an non, dotongan ion nog sumpa. Sa'an itu' ma' nitu', po' sinulat na donsama' sog Kitab nog ma' nini, "Sumpa nododa' ain ondi' mokokunut kobon non sog glam nog botad nog pilatas dia ni Muses nog sinulat na dia sog libru nog iningolanan og Botad." ¹¹ Dadi, og ma'ana non, mitampal na dianita nog da'idun nododa' modulus sog Mikpongon bianan sog kopokokunut nilan nog Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses. Po' ma' nini dosop og sinulat sog Kitab, "Og gotow modulus bianan sog kopongandol non nog boya'an motubu' ion asta sog da' kopus non." ¹² Bila sungkoli'on ta, og Botad kitu', da'idun dukakit non dia sog kopongandol po' ma' nini nosop og sinulat sog Kitab, "Ain mikokunut sog glam nog glegan nog Botad kitu', motubu' dosop bianan sog kopokokunut non dun." ¹³ Tibua, sumpa nododa' ain di' mokokunut sog glam nog glegan nog Botad kitu'. Dadi si Kristu, ginawon non na ita tidu sog sumpa nog Botad kitu'. Po' ion og sinumoliu dianita dia sog sumpa nog Botad kitu'. Po' ma' nini og sinulat dosop sog Kitab, "Sumpa ain binitin sog kayu asta matoy." ¹⁴ Dadi, sa'an da si Kristu mikobian nog ma' nitu' po' bagun ain kona' bansa Hudyu bianan dia ni Kristu Isus, mosunu' ilan dosop kobogoyoy nog pinasad kitu' nog Mikpongon dia ni Abraham. Dadi, sabap sog kopongandol ta, misunu' ita kobogoyoy nog Bolakat non po' ma' nitu' og pinasad nog Mikpongon

Og dan Botad kitu', ondi' non mosaga' og pasad nog Mikpongon

Dadi pigilugan, dia ta kalap og pononggi'an sog ¹⁵ kibianbianan ta dini sog kilawan koni. Po' sopolati non, ngon dua' kotow mikpasad. Og pasad nilan koyon, ondi' nododa' mokodyadi sapon otawaka owa'on po' ma' nitu' nododa' og koposadan nilan. Domikian da nog ma' nion dosop og pigolong u koni. ¹⁶ Po' og pasad nog Mikpongon, binogoy non dia ni Abraham bu dia sog sala kotow nog pangkat non. Sinulat sog Kitab sala kotow da og pigolong non. Po' da' tolu'oy nog modakol kobogayan nog pikpongkatan non kitu', suga'id non, sala kotow da og pangkat non nog kobogayan dun. Ion non ion si Kristu. ¹⁷ Dadi, domikian da og pinonggi'an ta koni nog, si Abraham bu og pangkat non pinasad nog Mikpongon dianilan. Tubus nitu', midopot pat gatus

Deuteronomy 27:26 †† Habakuk 2:4 ‡ Levitikus 18:5 †
‡† Deuteronomy 21:23

goy u dion tagna', kiso'utan u nog di' u mokodag boya'an nog mikopogustal u diani u nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Kristu. ¹⁴ Dadi, minsan si'oy misinsa amu dianakon sog di' u kitu' kokodag, da' niu da akon poksudi'oy otawaka ponumpilioy. Suga'id non, tinolima' niu tanan akon nog mama' nog kotolima' niu dia sog moloikat otawaka mama' nog dili glawas ni Kristu Isus. ¹⁵ Olo gidoy sabap non nog da'idun noma og da'da'an niu? Po' bila dini da kitu', somo' malapalap niu da bosia, bogoyon niu tanan dianakon minsan og dili mata niu. ¹⁶ Dadi, olo migandun koyon diani? Sabap ta' gidoy sog kopomali u kitu' diani u nog motud? Po' tidu ditu', mama' !nog binanta niu na akon Po' og gotowanan kitu' nog momali nog di' mo- ¹⁷ tud, pogopasan nilan amu kumaum. Tibua, kona' sog kobo'isan niu, suga'id non, bagun niu akon bolongon, bu bagun amu dosop monamal mogunut dianilan. ¹⁸ Omba'is doda' og monamal bila omba'is da og doksu'an non. Bu sumboy di' moksop og koponamal niu minsan si'oy da' u dion niu. ¹⁹ Gombata' u nog kololaman ku! Misunal og susaan ku kitu' dianiu. Og mibatik u pa'ali diani, domikian da mama' kosakit nog glibun koyon nog pinokitan. Bu taman da og polomotadon niu kitu' mimung mama' nog polomotadon ni Kristu, ondi' u nododa' kuli'an. ²⁰ Landu' og glegan ku bosia nog dion u niu bagun ku ompoksulutsulut gustalan ku koni diani. Po' di' .u kosunan bog olo og dunon ku diani

Si Hagar ilan ni Sara inimung nog pononggi'an

Takun, amu nog moleg pogboya'an sog Botad ²¹ nog bansa Hudyu. Kosunan niu dota' da bog olo pomali nog Botad kitu'? ²² Po' sinulat dia sog Kitab nog si Abraham, ngon dua' kotow gombata' non nog glaki. Sala kotow binata' nog gulipon, bu sala kotow sop binata' nog dili duoy non nog kona' gulipon. ²³ Og kobata' dia sog bata' non kitu' nog binata' nog gulipon, di' kosobu'sobu'. Tibua, og kobata' dia sog bata' non kitu' nog binata' nog dili duoy non nog kona' gulipon, kosobu'sobu'. Po' sa'an itu' binata' non po' og kotumanan nog pasad nog Mikpongon dia ni Abraham. ²⁴ Dadi, ion non ion, og kibianan nilan kitu', mimung nog pononggi'an. Og ma'ana nog dua' kotow kitu' kolibunanan, ion non og dua' ginis kitu' nog pasad nog Mikpongon. Og glibun kitu' nog gulipon, si Hagar ngalan non. Bu ion og pononggi'an nog pasad kitu' nog binogoy nog Mikpongon kobon nilan ditu' sog bulud nog iningolanan og Sinai, nog dia sog bonua nog Arabia. Ion non og Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses. Bu ain pigboya'an nog Botad kitu', miulipon ilan dun. ²⁵ Dadi si Hagar, domikian da mama' ion nog bulud nog Sinai. Bu og

Kristu, bu mama' nog pisolugan amu na nog dili kotubu' non. ²⁸ Dadi, da' na og piktingkaan nog Hudyu otawaka kona' Hudyu, bu og gulipon otawaka kona' gulipon, bu og glibun otawaka glaki. Og ma'ana non, glam niu miksolabuk amu na nog dia amu ni Kristu Isus. ²⁹ Dadi, bila ma' nitu' nog miakod amu noma ni Kristu, og pangkatanan amu dosop ni Abraham, bu kobogayan amu dosop nog pasad nog .Mikpongon kitu'

Dadi, ma' nini. Ibalat da sog bata', og bata' koy- **4** on domikian mama' nog gulipon. Tibua, ngon da gondow non nog makod non glam nog daya nog gama' non. ² Po' piktolanak ion nog duma gotow asta matong sog sosa' nog gama' non. ³ Ita si'oy, sog kobon nog mama' ita pa nog gombata' nog kulang pa sabut ta pa'ali sog Mikpongon, miulipon ita dosop nog polomotadon nog miktidu sog dunya. ⁴ Tibua, dangan minatong na og timpu non, pipangoy nog Mikpongon og Bata' non dini nita bianan sog kobata' dianon nog sala kotow. Bu ion si'oy, pigboya'an dosop nog Botad kitu' nog bansa Hudyu ⁵ po' bagun ain og pigboya'an nog Botad kitu', molokat ilan na, bu bagun ita na mimung nog tantu gombata'anan nog Mikpongon. ⁶ Dadi, bila ma' nitu' nog gombata'anan ita noma nog Mikpongon, binogoy non og Bolakat nog Bata' non mogonong dianita. Bu sabap sog Bolakat non kitu', mokopoksabi ita na sog Mikpongon nog Ama'. ⁷ Dadi og ma'ana non, kona' amu na og gulipon nog Botad kitu', suga'id non, og gombata' amu na nog Mikpongon, bu bianan ditu', mokopomusaka' amu na nog pinasad .non kitu'

Og kolegan ni Paul sog gotowanan dia sog Galatia

Kobon nog da' niu pa kosunoy pa'ali sog Mikpon- ⁸ gon, miulipon amu pa dia sog diwataan kyon nog saka, di' bosia pia poktomuyon. ⁹ Tibua sog numun koni, tinabuk niu na og Mikpongon. Somo' ita da, tinabuk amu na nog Mikpongon. Dadi, olo buan sabap non nog moksipi amu poma mokpuli' sog dan polomotadon koyon nog da' doksu' non? Di' amu na bosia moginang dun mokpuli' bagun amu ondi' mulipon mokpuli'. ¹⁰ Po' alu'alu' og poktotima'anan niu og kitogadtogadan niu kitu' sog tagna' ma' nog ponginangon niu sog gondow bu sog bulan bu sog ton. ¹¹ Dadi, sa'an itu' landu' og susaan ku diani. Po' gomonsunoy ombolong tibua og gulas sinsala' u .sabap diani Amoyamoy tokodoy diani, pigilugan, nog ¹² poglogilingoy niu akon po' numun koni, migbatuk ita na niu nog da' ita na pogboya'oy nog Botad kitu'. Dadi, da'idun da sala' niu dianakon. ¹³ Po' sog kan-

na kobalan dun. Suga'id non, bololaga' tokodoy og kopongandol ta dianon nog potongowon ta bianan .sog glolaman ta sog pakasiotow ta Omba'is bosia tokodoy og kopokokunut niu dia ni ⁷ Isukristu. Sima gidoy og mikobagla daniu nog boy-a'an linumota' amu mogunut sog motud kitu' nog pomali? ⁸ Po' og kopoktogol nog gotowanan koyon mogonggat daniu, da' dia miktidu sog Mikpongon, po' Mikpongon tanan migonggat daniu sog motud.

⁹ Tibua, og pomali nilan koyon nog di' motud, pinonggi' sog pokpotulin nog pan, nog minsan mika'an si'oy og ompu'on dun, mogulit na sog tibuk nog pan koyon. ¹⁰ Tibua, bianan sog kopoksolabuk ta dia sog Kounutan ta, sa'an kosunan ku nog migbatuk ita nog pikilan pa'ali sog pogolongon ku koni. Bu og sinumasow koyon daniu, minsan sima ion otowoy, posokitan da ion nog Mikpongon. ¹¹ Dadi pigilugan, somo' motud og talu' nilan koyon nog pimali u dow nog og gotow sumboy motuk, iduma gidoy buan pokposokitan nilan poma akon dun? Po' somo' doda' motud nog ma' nitu' og pimali u, ondi' ilan na bosia kolotonan nog pomali u koni pa'ali dia sog kobunu' dia ni Isukristu sog kudus. ¹² Dadi, og miksasow koyon daniu, kolegan ku bosia dun, kon-a' tibua sagya tukon, suga'id non, doyunon na mu- .tuk

Dadi amu pigilugan, sa'an inonggat amu nog ¹³ Mikpongon po' bagun amu mokawa' sog baya' nog Botad kitu'. Tibua, kona' po' imungon niu tibua nog sagya da'awa niu, nog bagun amu tibua mokopoginang nog minsan olo og glegan nog dili glawas niu. Suga'id non, poktinobangoy amu bianan sog glolaman niu. ¹⁴ Po' og botad kitu' nog pilatas dia ni Muses miglologinis, tibua, kinumpung sog soginis nog dondagan. Og dondagan koyon ma' nini, "Sumboy molalam amu dia sog sumbaloy niu ma' da nog glolaman niu sog dili glawas niu." ¹⁵ Tibua, bila mokinonggitoy amu kobon non, pokpotubud amu po' .gomonsunoy motipot amu pogla'at sog duma niu

Og polomotadon nog pigboya'an nog Bolakatnog Mikpongon

Dadi, sa'an sumboy og Bolakat nog Mikpongon ¹⁶ og mogokbit nog polomotadon niu bagun amu ondi' mokopoginang nog glegan nog ginungod nog mokodusa. ¹⁷ Po' og glegan nog ginungod, ondi' tokodoy mosulut dia sog glegan nog Bolakat nog Mikpongon. Mama' dosop nog kolegan nog Bolakat nog Mikpongon nog ondi' dosop mosulut sog glegan nog ginungod. Po' ondi' ilan nododa' ion moksulut. Dadi, ain moleg amu kitu' bosia moginang dun, di' niu na minang. ¹⁸ Sa'an bila og Bolakat nog

bulud nog Sinai koyon, numun koni ompononggi' sog koliwagan bonua nog Jerusalem. Po' og bonua kitu', og piktiduan nog Botad kitu' nog mulipon gotowanan dun. ²⁶ Tibua, og kodua' pasad kitu', pibian dia ni Sara nog ion kona' gulipon. Ompononggi' ion dia sog Jerusalem kitu' nog pogonongan nog Mikpongon, nog mimung mokawa' gotow dun dia sog baya' nog Botad kitu'. Sa'an itu', ion mimung ,nog gina' ta. ²⁷ Po' ma' nini og sinulat dia sog Kitab Pogda'da' a, ika glibun nog di' mogbata'. Ekes mu" og gloliag mu po' da' a pa sibon ponokitoy. Po' og glibun nog da'idun bata' non, mimung modakol pa gombata'anan non, sog glibun koyon nog togo gi- †".nonglangan

Dadi pigilugan, amu sop mama' ni Isak. Po' ma- ²⁸ ma' non, amu dosop og kotumanan nog pasad kitu' nog Mikpongon dia ni Abraham. ²⁹ Bu og sala kotow og bata' ni Abraham kitu', pisokitan non og gilug non kitu' nog binata' bianan sog Bolakat nog Mikpongon. Dadi, og botad nilan kitu', piginang nilan pa asta sog numun koni. ³⁰ Tibua, ma' nini og sin- ,ulat sog Kitab

Bugow niu na og glibun kitu' nog gulipon bu asta" bata' non, po' og bata' non kitu' ondi' nododa' mokopomusaka' nog gakod nog gama' non, po' og mokopomusaka' dun, og bata' non kitu' nog binata' †† ".nog glibun non kitu' nog kona' gulipon Dadi pigilugan, sa'an itu' kona' ita og gombata' ³¹ nog gulipon, suga'id non, og gombata' ita na nog .glibun kitu' nog kona' gulipon

Mikoluas ita na tidu sog baya' nog Botad kitu'

Dadi, bila sinumolabuk ita na dia ni Kristu, da' ⁵ ita na pogboya'oy nog Botad kitu'. Dadi bila ma' nitu', pokpopagon amu nog pokokunut niu dia ni .Kristu. Na' amu na mokpulipon mokpuli' Sa'an pokinongogoy niu og talu' u koni, po' akon, ² si Paul, tolu'on ku daniu, bila mokokunut amu dia sog pomali nilan koyon, nog og gotow sumboy pa maktuk, og ma'ana non, og tud niu pa'ali dia ni Kristu, da' sagnat non. ³ Puli'an ku tumalu' daniu, nog simasima og mampu' sog botad koyon nog maktuk, sumboy unuton non og glam nog Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses. ⁴ Po' amu koyon nog mogapas modulus bianan sog Botad kitu', mimung nog lumayu' amu tanan dia ni Kristu dun, bu mokawa' amu sog tulung nog Mikpongon. ⁵ Tibua ita, bianan sog ginang nog Bolakat nog Mikpongon dianita, migbagad ita nog dodomaan ta kitu' nog kodulusan bianan sog kopongandol ta dianon. ⁶ Po' bila sinumolabuk ita na dia ni Kristu Isus, da'idun na ma'ana nog maktuk otawaka og ondi' maktuk. Po' da'idun

Bu ain og kipunadan pa'ali dia ni Isukristu, sum-⁶ .boy sugdaan non dosop og mikpanad koyon dianon Na' amu motipu dun, po' og Mikpongon ondi' ko-⁷ pogbigyakan. Po' ain og pomulanon nog gotow, ma' nitu' dosop og mogani non. ⁸ Po' ain og gotow nog mogapas moginang nog ain glegan nog ginungod, bianan sog dusa malap non og gla'at. Miktidu sog kinilawan, og doksu'an non, dia ion pokangoy sog kolo'atan. Tibua, ain og mogapas miginang nog ain mosulut dia sog Bolakat nog Mikpongon, bianan sog Bolakat non kitu', malap non og kotubu' nog da' kopus non. ⁹ Dadi, sa'an sumboy ondi' ita mogbun- gas moginang nog ain gomba'is. Po' bila di' ita lu- mota' moginang dun, ngon og gondow non, songku'an ita nog landu' koba'is. ¹⁰ Dadi, bila ngon dalan ta moginang nog gomba'is, mogimakat ita moginang dun sog glam nog gotow, labi na dia sog .pigilugan ta sog tanud

Og gluksadan nog pomali ni Paul

Tontong niu bog andun kosolag og kosulatan ku ¹¹ nog sulat u koni diani po' og dili komot u ini og .sinumulat dun Tolu'on ku diani, sa'an togolon nilan amu mok-¹² tuk, po' bagun ilan ondi' koposokitan nog salu bansa nilan sabap sog kotabuk nilan nog pomali ki- tu' pa'ali sog kobunu' dia ni Kristu sog kudus. ¹³ Po' minsan ilan, ain og moktogol koyon moktuk diani, onda' ilan tanan pokokunut sog botadanan kitu' nog pilatas dia ni Muses kobon nitu', saka togolon nilan ma amu moktuk. Po' og kolegan nilan bosia dun, sa'an moktuk amu, bagun ilan mokopogbon- sagbonsag dun. ¹⁴ Tibua akon, da' lual og pogbon- sagon ku lual da og kobunu' kitu' dia sog Kounutan ta nog si Isukristu sog kudus. Po' bianan sog kobunu' kitu' dianon, miawa' na og glegan ku dia sog ginungod, bu da' na og baya' non dianakon. ¹⁵ Dadi, da'idun og ma'ana nog moktuk otawaka og di' moktuk, suga'id non, og bololaga' og kopongim- bogu nog Mikpongon dianita. ¹⁶ Dadi, ain ma' nini og kopogunut non sog polomotadon koni, og glam nog pigotowanan nog Mikpongon, mongon dianilan .og kotikna' nog pomikilan bu og glolat Dadi sog doksu'an koni, sumboy da'idun sumusi ¹⁷ dianakon po' kipoli'an u tanan sabap sog .kopokokunut u dia ni Isus Dadi pigilugan, og glolat bu tulung nog ¹⁸ Kounutan ta nog si Isukristu mongon diani dion. .Amen

Mikpongon mogokbit diani, ondi' amu na pogboy- a'an nog Botad. ¹⁹ Po' kosunan ta na bog olo dogo og gininisan nog glegan nog ginungod. Ma' nog moma- bal, bu og duma kohinangan koyon nog kosipogsi- pog. ²⁰ Monglodawan ilan, bu polongga'id ilan, mokangit ilan, mokpoksusi ilan, mogdalu ilan, bu bululokowon ilan, mogapas ilan nog ilan motas, mo- gabak ilan, bu moksingutuy ilan. ²¹ Bu gimaan ni- lan sog pakasi nilan, bu og kopoglangulangu nilan dunut kohinangan koyon nog di' pia. Dadi, sa'an podonsoma'on ku tumalu' diani ma' nog tinalu' u kitu' diani, nog ain moginang nog ma' nog pigo- long u koni, ondi' ilan nododa' mokopomusaka' sog .pigdotu'an nog Mikpongon

Tibua, ain og pigboya'an nog Bolakat nog ²² Mikpongon, mongon dianon og glolat, og da'da'an, og kotikna' nog pomikilan, og kopayat nog ponutus. Bu moto ion sumungod, bu omba'is og kohinangan non sog duma non, kosoligan ion, ²³ bu ombaba' og bolotabat non. Bu moto ion maktigol nog dili glegan nog glawas non. Da'idun nododa' og botad nog mogondi' nog ma' nini koni. ²⁴ Dadi, bila ma' nitu' og pigotowan amu noma ni Kristu Isus, og glam nog glegan niu kitu' nog ginungod nog mokodusa, sin- unu' niu na dia sog kopatoy ni Kristu Isus kitu' sog kudus. ²⁵ Dadi, bila mitubu' ita noma bianan dia sog Bolakat nog Mikpongon, sumboy ion da og mog- baya' nog polomotadon ta. ²⁶ Dadi bila ma' nitu', sumboy ondi' ita na mokpotaspotas, otawaka mokpulekpulek, otawaka mokpimapima sog duma .ta

Og kopoktinobangoy ta

Dadi pigilugan, bila ngon og duma niu nog **6** ngon glopangan non, amu nog pinulu'an na nog Bolakat nog Mikpongon, sumboy pomolian niu ion bianan sog koba'is nog bolotabat niu. Bu amu si'oy, pokpotubud amu dosop bagun amu da ondi' koyuba'an. ² Poktinobangoy amu sog glam nog glo- gon niu, po' bagun amu ondi' ilakad kologonoy. Po' bianan ditu', munut niu tokodoy og botad nog mik- tidu dia ni Kristu. ³ Po' bila ngon diani og mokpikil nog motas na ion saka ondi' da, og ma'ana non, lin- imbungan non og dili pikilan non. ⁴ Po' og gotow, sumboy tontongon non og dili kohinangan non. Po' bila omba'is doda' og miinang non, mangka pa ion pogda'da' dun. Ondi' non pia pogbotukon og koki- nangan non sog kohinangan nog duma non. ⁵ Po' og glam ta, inangan ta ain og polosuku'an nog binogoy .dianita

Episus

Og Piuna Talu' pa'ali sog Sulatni Paul dia sog Poktanudanan ditu' sog Episus

Og sulat ni Paul koni posungu' sog poktanudanan dia ni Isus nog ditu' sog Episus. Migonong si Paul dua' ton sog Episus. Og guksugan dun ombasta dia sog libru nog Piginang nog Sosugu'onanan ni Isukristu .20:1-21:1

Og gustalan non koni, dua' bahagi'. Og sobahagi' nog sulat non koni, og gustalan non pa'ali sog kopoksolabuk nog pigotowan nog Mikpongon bianan sog kopomili' non po' ion og Gama', bu bianan sog Bata' non nog si Isukristu og kopongampun non nog dusaanan nilan, bu bianan sog Bolakat nog Mikpongon .motuman og pinasad non kitu' nog bololaga'

Og kodua' bahagi' nog sulat non koni og pongoningoni non dia sog ain og mogbasta dun, nog longkaon nilan og kosolabuk nilan dia ni Kristu bagun mimung nog tantu og kopoksolabuk nilan Modakol og pinonggi' ni Paul dun pa'ali sog kopoksolabuk nog pigotowan nog Mikpongon nog bianan sog kosingkot nilan dia ni Kristu. Og pigotowan non, mama' ilan nog salulawas, nog si Kristu miimung og gulu nilan. Otawaka mama' nog baloy nog si Kristu miimung og batu' kitu' nog mosolag nog piingkudan .dun. Otawaka mama' nog glibun nog si Kristu og miimung og duoy non

Linoliag si Paul sumulat pa'ali sog tulung nog Mikpongon nog bianan dia ni Kristu. Po' og tibuk nog glongas nog Mikpongon dia kotongow ni Kristu, sog glolaman non, sog kopomalas non nog dili glawas non, .sog tulung non, sog gampun non nog dusa, bu sog kolonu' nog pikilan bu polomotadon non .Og bokna nog sulat koni, 1:1-2 .1 .Si Kristu bu og pigotowan non, 1:3-3:21 .2 .Og bogu kotubu' nog dia ni Kristu, 4:1-6:20 .3 .Og doksu'an nog sulat koni, 6:21-24 .4

a'anan non bianan dia ni Isukristu po' ma' nitu' og dumalan sog baya' non bu mosu'at dianon. ⁶Dadi, miimung og sanglit dia sog Mikpongon kobal nog kosolag nog tulung non dianita nog bianan dia sog bata' non nog kololaman non nog ion non si Isukristu. ⁷Po', bianan sog kopatoy ni Kristu kitu', migawon ita nog Mikpongon tidu sog baya' nog dusa bu kiompunan non na og dusaanan ta. Po' ma' nitu' kosolag og tulung nog Mikpongon ⁸nog binunag non dianita. Po' og Mikpongon, bianan sog kotoan non bu sog kolinggas nog kokosunan non, ⁹piosun non na dianita og pikilan non kitu' nog milimod dia sog gotowanan. Bu linoliag ion dumoksu' nog donsama' pikilan non kitu' bianan dia ni Kristu. ¹⁰Bila matong na og gondow kitu' nog sinimpan non, tumanon non na og pikilan non kitu' nog poksolobukon non na sog baya' ni Isukristu og glam nog piongon non sog glangit bu sog glupa'an. Bu si .Kristu na og Pogbaya' sog glam non

Akon si Paul, og sosugu'on ni Isukristu bianan ¹sog baya' nog Mikpongon. Akon og mikpoit nog sulat koni posungu' dia sog pigotowan nog Mikpongon sog bonua nog Episus, ain og ompagon og kosolabuk nilan dia ni Kristu Isus. ²Og tulung bu kotikna' nog pikilan mongon dianiu tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu dia sog Kounutan ta nog si .Isukristu

Og popia bianan sog kosolabuk ta dia ni Kristu

Songlitan og Mikpongon nog ion og Gama' bu og ³piktamuy nog Kounutan ta nog si Isukristu! Po', bianan sog kosolabuk ta dia ni Kristu, pipia non na ita. Po' binogoy non na dianita og glam nog gininisan nog kobo'isan dia sog kinodiwata. ⁴Po' sog da' pa pongonoy og glangit bu glupa'an, pinili' non na ita sumolabuk dia ni Kristu bagun ita modulus bu da' na sila'on dianita sog motaan non. ⁵Po' sabap sog glolaman non kitu' dianita, donsama' non na pimikil nog imungon non ita nog piglogombat-

sog ain tinumabuk na dianon. Dadi, domikian da ion ma' nog gulu ²³ bu og tibuk nog pigotowan non domikian da ma' nog glawas non. Dadi, og glam non misukup bianan dia ni Kristu. Bu si Kristu misukup bianan dia sog glawas non, nog ion non ion ain .tinumabuk kitu' dianon

Og bogu kotubu' bianan sog kosolabuk dia ni Kristu

Dini kitu', og kotubu' niu da' pa kosingkot dia 2 sog Mikpongon sabap sog di' amu mokokunut bu sabap sog dusaanan niu dianon. ² Po' og ginunut niu nog polomotadon, og kinilawan po' mikokunut amu dia sog baya' nog diwataan kitu' dia sog gawang. Ion non ion og diwata kitu' nog mogokbit dia sog ain polongantuan kitu' dia sog Mikpongon. ³ Ami si'oy, glam nami koni dini kitu', mama' ami dosop nilan po' og polomotadon nami ma' dosop nog polomotadon nilan. Po' ininang nami ain kisu'atan og glawas nami dun dia sog ginungod. Bu inunut nami dosop bog olo og glegan nog pikilan nog ginungod. Ami si'oy, sabap ditu', mama' ami dosop nilan nog posungu' na polihola'on nog Mikpongon. ⁴⁻⁵ Tibua, minsan ma' nitu' nog og kotubu' ta da' kosingkot dia sog Mikpongon sabap sog kopongantu ta dianon, landu' da kosolag og glolat non bu glolaman non dianita, po' sinunu' non da ita dia sog kopotubu' non dia ni Kristu tidu sog patoy. Po' bianan sog tulung nog Mikpongon, migawon amu tidu sog dusaanan. ⁶ Bu bianan sog kosolabuk ta dia ni Kristu Isus, pitubu' non dosop ita sog kinodiwata bagun ita mokoduma dia ni Kristu Isus .mogokbit dia sog pigdotu'an non nog kinodiwata Sa'an ma' nitu' og ininang non po' potompalon ⁷ non tidu sog numun kitu' asta sog da' kopus non, bog andun doda' kosolag og tulung non nog di' kolobian bianan sog glolatan non dianita nog ain sinumolabuk dia ni Kristu Isus. ⁸ Po' sa'an miimung nog migawon amu sabap sog tulung non bianan sog kopongandol niu dianon. Kona' po' sabap sog dili ginang niu, suga'id non, og bogoy da nog Mikpongon. ⁹ Dadi og gotow, di' non pogbonsagon po' kona' sabap sog dili ginang non. ¹⁰ Po' ita og piongon nog Mikpongon bu bianan sog kosolabuk ta dia ni Kristu Isus, inimung non ita bagun ita moginang nog sinimpan non kitu' dianita donsama' nog kohinangan nog gomba'is

Solabuk ita dia ni Kristu

Dadi, amu nog ain binata' nog kona' og bansa ¹¹ Hudyu, iningolanan amu nog bansa Hudyu nog amu og gotow nog di' muktuk. Bu ilan dow og gotow nog miktuk. Ma' nitu' si'oy, sagya ilan da tinuk nog

Bu tidu pa sog donsama', og Mikpongon, pinili' ¹¹ non na ita sumolabuk dia ni Kristu po' ma' nitu' dumalan sog tugyu bu glegan non ¹² po' bagun ain mikuna kitu' mogdodama dia ni Kristu nog ma' nami, mimung og sanglit dun dia sog koba'is nog .Mikpongon

Bu amu si'oy, misunu' amu dosop dia ni Kristu. ¹³ Po' midongog niu na og guksugan kitu' nog motud nog ion non ion og Gomba'is kitu' nog Guksugan nog pa'ali sog kogawon non dianiu tidu sog baya' nog dusa. Bu dangan midongog niu itu', tinumud amu bu tinumabuk amu dianon. Dadi, inindanan non na amu nog Bolakat non ma' nog pinasad non kitu'. ¹⁴ Po' og Mikpongon, piuna non mogoy dianita og Bolakat non po' kitu' og tanda' nog ngon pusaka' ta dianon. Po' sabap ditu' ngon og dodomaan ta nog ngon gondow non, ain og pigotowan nog Mikpongon owa'on non na tidu sog pigboya'an nog dusa. Dadi, songlitan ta og Mikpongon sabap sog koba'is .non

Og gyakin ni Paul

Dadi, bila ma' nitu' og bayu'bayu' nog popia nog ¹⁵ Mikpongon dianita, dangan midongog u pa'ali sog kopongandol niu dia sog Kounutan ta nog si Isus, bu dunut og kolalam niu dia sog glam nog pigotowan nog Mikpongon, ¹⁶ pisolomatan ku amu kobon non bianan sog gyakin ku sog Mikpongon. ¹⁷ Bu ngon og pongoningonion ku dia sog Mikpongon nog piktamuy nog Kounutan ta nog si Isukristu, nog ion og Gama' ta nog di' kolobian. Pongoningonion ku dianon nog bogoyon non dianiu og sabut bu og kopokpolanta' bagun niu ion kosunan mahatul. ¹⁸ Pongion ku dosop dianon nog podolagon non og dialom pikilan niu bagun niu da mosabut tokodoy pa'ali sog dodomaan niu dianon sabap sog kopokokunut niu dia sog gonggat non dianiu. Ion non ion og pusaka' non kitu' nog landu' koba'is dia sog ain pigotowan non, ¹⁹ bu bagun niu dosop kosunan og dasig nog Bolakat non nog di' kolobian og miginang dianita, sog ain tinumud kitu' dianon. ²⁰ Po' og dasig nog Bolakat nog Mikpongon koyon dianita, ion non da og kodasig non kitu' nog ginamit non mokpotubu' dia ni Kristu tidu sog patoy bu pingkudoy dia dapit sog glintu non ditu' sog pigdotu'an non sog kinodiwata. ²¹ Po' motas pa tokodoy og baya' ni Kristu sog glam nog duma kodotu'ananan bu sog glam nog ain togo baya' bu sog glam nog ain togo bolakat otawaka tunung. Po' og golal non kitu' motas pa sog glam nog golal dini sog glupa'an otawaka asta sog kinodiwata. ²² Bu og Mikpongon, inuakil non na og glam non dia sog baya' ni Kristu bu inimung non ion nog kounutan

Og polosuku'an ni Paul dia sog gotowanannog kona' Hudyu

Dadi, akon si Paul, sa'an itu' pogyokinan ku 3
amu minsan si'oy dini u sog kolobusuan koni.

Po' mikolobusu u sabap sog kopogustal u dianiu
nog amu ain kona' Hudyu. 2 Midongog niu da bayu'
nog og Mikpongon, bianan sog tulung non di-
anakan, inuakil non dianakon og ginang koni nog
mogustal u dianiu bagun amu kobo'isan dun. 3 Po'
pitampal na nog Mikpongon og pikilan non kitu'
nog milimod tidu pa sog donsama'. Bu piosun non
na itu' dianakon. Ion non ion og sinulat u na kitu' di-
aniu. 4 Dadi, bila pongodi'an niu mahatul og piktalu'
u kitu', mukad dianiu pa'ali sog sabut u nog pikilan
nog Mikpongon nog milimod bosia pa'ali dia ni

Kristu. 5 Po' kobon nitu', onda' pa potompalay dia
sog gotowanannog og pikilan nog Mikpongon kitu' nog
milimod. Tibua numun koni, pitampal na nog
Mikpongon bianan dia sog Bolakat non nog dia sog
sosugu'onanan non nog midulus bu polomo-
latasanan non. 6 Po' og pikilan non kitu' nog mil-
imod bosia, ma' nini. Bianan sog kotabuk nilan nog
Gomba'is nog Guksugan, og gotowanannog kona'

Hudyu, milakit ilan na sog pusaka' nog bansa
Hudyu kitu', bu misakup ilan dosop dia sog glawas
ni Kristu nog ion non ion og dakol nog pigotowan
non, bu sog pinasad kitu' nog Mikpongon dianilan
.nog bianan sog kosolabuk nilan dia ni Kristu Isus

Dadi, inimung non akon nog sosoligan non mo- 7
gustal nog Gomba'is nog Guksugan koni bianan sog
tulung bu pagas non dianakon. 8 Minsan si'oy om-
baba' u pa sog glam nog pigotowan nog Mikpon-
gon, binogoy non dianakon og polosuku'an mangoy
mogustal nog Gomba'is nog Guksugan dia sog go-
towanannog kona' Hudyu. Sa'an iningolanan nog
Gomba'is nog Guksugan po' di' kobotukan og tu-
lung nog Mikpongon dianita bianan dia ni Kristu.

9 Bu ompotongow u dosop dia sog glam nog go-
towanannog bog olo doksu'an nog pikilan nog Mikpon-
gon nog milimod kitu' bosia. Po' og Mikpongon, ion
og mikpongon nog glam non. Bu linimod non pa og
pikilan non tidu pa sog tolipunan 10 bagun sog nu-
mun koni, bianan sog dakol nog pigotowan non, om-
potongow non na sog kodotu'ananan, bu sog kodi-
wotaan, asta sog kounutananan nog kona' sagyao-
tow bog olo doda' og bayu' nog gininisan nog ko-
toan non. 11 Po' ma' nitu' og dumalan dia sog tugyu
non nog da'idun kopus non nog tinuman non dia
sog Kounutan ta nog si Kristu Isus. 12 Bu sabap sog
kosolabuk ta dianon bu bianan sog kopongandol ta
dianon, moksibolu' ita na mokpolani dia sog
Mikpongon nog da' dua'dua' pikilan ta dun. 13 Dadi,

batuk nilan gotow. Tibua, pomikil niu og ki-
bona'bona'an niu kitu' dini kitu'. 12 Po' sog tang ki-
tu', da' amu pa solabuk dun dia ni Kristu. Amu og
gotowanannog ma' nog sagya da doksa'doksa'. Da'
amu kosunu' sog pigotowan nog Mikpongon, bu da'
amu dosop kosunu' sog pinasad non kitu' dianilan.

Og kotubu' niu dini sog dunya, da'idun og
dodomaan niu dun, bu da' balan niu nog Mikpon-
gon. 13 Tibua, minsan si'oy molayu' amu dianon dini
kitu', dangan sinumolabuk amu na dia ni Kristu Is-
us, miimung molani amu na dianon bianan sog
kosoliu non dianita sog patoy. 14 Po' numun koni, si
Kristu, ion mingingolot dianita, og bansa Hudyu bu
minsan kona' og bansa Hudyu. Po' piksolabuk non
na ita, glam ta. Po' og bansa Hudyu bu ain kona' og
bansa Hudyu, miglokinongitoy ilan bosia nog boy-
a'an nog miimung mama' nog mibolot ilan. Dadi,
bianan sog kopongatas non matoy pingimboguan
na og pogbotadon ta, bu inawa' non na og bolot ki-
tu'. 15 Og ma'ana non, pingawa' ni Kristu og

po'atananan bu og botadanan nog bansa Hudyu. Po'
og tugyu non nog og bansa Hudyu bu og kona' og
bansa Hudyu imungon non nog bogu bansa og sinu-
molabuk dianon. 16 Dadi, bianan sog kopatoy non
sog kudus, kilubasan ilan na bu piksolabuk non na
og dua' ginis nog binonsaan koni nog boya'an mi-
imung ilan na ma' nog solabuk glawas bu
miglokopia ilan na glam nilan dia sog Mikpongon.

17 Sa'an minangoy si Kristu dini po' mogustal nog
Gomba'is nog Guksugan pa'ali sog kopoksolabuk
koyon. Inustalan non og glam nog gotow, amu og
gotowanannog kona' Hudyu nog molayu' amu
bosia sog Mikpongon, bu og gotow Hudyuannog og
gotow nog molani dianon. 18 Po' glam ta, ami og
Hudyuannog bu amu og kona' Hudyu, bianan dia ni
Kristu, mansing ita na mokopokpolani dia sog
Gama' ta nog ion non og Mikpongon bianan dia sog
.Bolakat non

Dadi amu og kona' Hudyu, kona' amu na og go- 19
towanannog sagya da doksa'doksa'. Suga'id non,
milakit amu na sog pigotowan nog Mikpongon bu
sala kopogilugan amu na dianon. 20 Po' domikian
amu da ma' nog baloy nog ginimung nog Mikpon-
gon nog dia piingkud sog gustalan nog sosugu'o-
nanan ni Kristu bu og talu' nog polomolatasan
nog talu' nog Mikpongon. Bu og pagon nog piingku-
dan nog baloy koyon, ion non na si Kristu. 21 Po'
bianan dianon og tibuk nog baloy koyon mipagon
bu posisaya' kimung nog mosigda nog Poktomuyan
nog ginuakil dia sog Pogbaya'. 22 Dadi amu si'oy
dion, bianan sog kosolabuk niu dianon, sanan pa
nog Mikpongon mogimung dianiu ma' nog baloy
.nog pigonongan non bianan sog Bolakat non

⁶Bu solabuk da og Mikpongon nog ion og Gama' nog glam nog gotow, bu ion dosop Pogbaya' sog glam non. Bu ion dia sog glam non. Bu og poginangon non si'oy, dia non dosop pibian sog glam nog .gotow

Dadi, pigatulatul ni Kristu sog monala kotow di-⁷ ,anita og kotoan. ⁸Po' ma' nini og sinulat sog Kitab Dangan minangoy ion sog ditas, modakol ginoit“ non nog mikaum non mangka non bogoyoy sog go-[†] “.towanen og popia non Dadi, olo ma gidoy og pogolongon non koyon nog ⁹ minangoy ion ditu' sog ditas? Og ma'ana non, minonog ion dini poguna sog glupa'an. ¹⁰Dadi, ion og pogolongon koyon nog minonog sog glupa'an koni, ion non dosop ion og miktolabang kitu' asta sog bubunglangit bagun da ion moglop sog gliwag nog glangit bu glupa'an. ¹¹Ion dili og migbogoy nog popia dia sog pigotowan non. Og duma inimung non nog sosugu'onanan, bu og duma inimung non nog polomolatasanan, bu og duma inimung non nog polongustalanen, bu ngon dosop og polongipatanen nog miktamuy dianon, bu ngon dosop og polopanadanan. ¹²Sa'an binogayan og pigotowan nog Mikpongon nog ma' nitu' po' bagun ilan mosimpan moktinobangoy bagun da posisaya' kopogon ain og pigotowan non nog ¹³boya'an modopot nog glam ta og kopoksolabuk ta kitu' dia sog kopongandol bu sog kosabut ta pa'ali dia ni Kristu, nog ion non og Bata' nog Mikpongon. Po' bila ma' nitu' ita na, mimung posisaya' og kosukup ta ma' da nog ko- .hurup ni Kristu

Dadi bila ma' nitu' ita na, di' ita na mosobu' ma' ¹⁴ nog gombata'anan. Po' og tud ta ondi' na mogdua'dua'. Otawaka, di' ita na moit nog gininisan nog pomali bu gustalan. Po' modakol og mokpanad nog sagya glimbung otawaka bigyak bagun moit og gotowanen dun. ¹⁵Suga'id non, bianan sog kopoktalu' ta nog ain og motud sabap sog glolaman ta, og glam ta, mimung nog mama' non sog glam non, nog ion non si Kristu. Po' ion pinonggi' sog gulu bu ita sop pinonggi' sog glawas non. ¹⁶Dadi sabap dianon, og glawas non miksolabuk. Bu glam nog glangka-panan nog glawas non miksiningkotoy. Dadi og ma'ana non, bila monala kotow dianita, gomiton ta og kotoan kitu' nog binogoy dianita, bianan sog pokilolamoy ta mimung pododungag og pagon ta .sog kosolabuk ta dia ni Kristu

Og bogu kotubu' ta dia ni Kristu

Dadi, sog baya' nog Kounutan ta, tolu'on ku dia-¹⁷ niu nog na' niu na tokodoy unuton og polomotadon nog gotowanen koyon nog ain di' mokokunut sog

og pongonion ku dianiu nog na' amu mosusa nog sinsaan ku koni nog sabap sog kopogustal u dianiu. Po' og doksu'an nog sinsaan ku koni mimung popia .dianiu

Og gyakin ni Paul

Dadi, sabap sog ma' nitu' og pikilan nog Gama' ¹⁴ ta nog Mikpongon, minglu'ud u tanan mogyakin dun dianon ¹⁵po' ion og piktiduan nog sosuku ngalananan nog glam nog pigotowan non dia sog kinodiwata otawaka dia sog kilawan. ¹⁶Og pongonion ku dianon nog, bianan sog koba'is non nog di' kolobian, popogonon non tokodoy og dialom pikilan niu bianan sog Bolakat non ¹⁷bagun da si Kristu mogonong dianiu bianan sog kopongandol niu dianon. Bu tubus nitu', mungod dianiu og glolaman dia sog pakasi niu, bu og polomotadon niu dia pingkudoy sog glolat ¹⁸bagun amu mosunu' sog glam nog pigotowan nog Mikpongon, dia sog kosabut nilan bog olo bayu' nog glolaman ni Kristu. Po' og glolaman non koyon ondi' kobotukan, bu onda'idun kopus non, bu onda'idun og di' molakit dun. ¹⁹Sa'an ma' nitu' og pongonion ku sog Mikpongon po' bagun amu dosop kongonan nog glolaman ni Kristu nog ondi' motokad sobutoy. Po' sa'an ma' nitu', bagun amu da mosukup sog glam nog polomotadon nog Mikpongon Dadi, songlitan og Mikpongon! Po' bianan sog ²⁰ Bolakat non nog dianita, minang non labi pa sog ain pongonion ta dianon otawaka labi pa sog ain dia sog dialom pikilan ta. ²¹Og glam nog pigotowan non, songlitan ta og Mikpongon bu si Kristu Isus .tidu sog tolipunan asta sog da' kopus non. Amen

Pa'ali sog kopoksinigkotoy nog ain sinumolabuk dia ni Kristu

Dadi akon, og kikolobusuan ku koni sabap sog **4** kopokokunut u dia sog Pogbaya'. Bu pongonion ku dianiu nog og kotubu' niu dini sog dunya modopot niu inangoy og polomotadon kitu' nog glegan nog Mikpongon dianiu dangan miogggat non amu sumolabuk dianon. ²Sumboy kobon non ombaba' tokodoy og bolotabat niu, bu pogbinotadoy amu, bu popayat niu og ponutus niu dianilan, bu poginompunoy amu bianan sog glolaman niu. ³Bu pogopasoy niu og kopoksolabuk niu sabap sog Bolakat nog Mikpongon. Po' piksolabuk non amu bianan sog kopoglogomigus niu. ⁴Po' og pigotowan ni Kristu pinonggi' sog solabuk glawas. Bu og Bolakat nog Mikpongon solabuk da. Bu solabuk da og dodomaan niu dia sog gonggat nog Mikpongon dianiu. ⁵Bu solabuk da og Kounutan ta. Bu solabuk da og piktonudan ta. Bu solabuk da og bunyag dianita.

Og dungag nog pomali ni Paul dianilan

Dadi, inimung amu noma nog Mikpongon nog piglogombata'anan non nog kololaman non, poglogilingoy niu og polomotadon non. ² Bu sumboy og glam nog kohinangan niu bianan sog glolaman nog mama' nog glolaman ni Kristu dianita dangan sinoliuan non ita sog patoy. Bu og kopatoy non kitu' miimung momut ma' nog tinutung pomalas dia sog .Mikpongon

Dadi, og pigotowan amu noma nog Mikpongon, ³ sumboy da'idun dianiu og moginang nog momabal otawaka moginang nog di' pia, otawaka mabak. Po' di' do'itan og pigotowan nog Mikpongon moginang dun otawaka minsan kintoman dun. ⁴ Bu di' amu dosop do'itan dun bila moglogwad otawaka mondolabak amu moktalu' otawaka og moglambas.

Suga'id non, og poktolu'on niu sumboy ain gomba'is kitu' dia sog Mikpongon nog ma' nog kopokposolamat niu dianon. ⁵ Po' bagun niu kosunan, ain momabal, otawaka og moginang nog di' pia, otawaka mabak, ondi' ilan mokampu' sog pigdotu'an ni Kristu bu sog Mikpongon. Po' ain og miginang nog mama' nitu', og ma'ana non, pisolag nilan og kohinangan nilan kitu' boya'an miimung nog kitu' na og poktomuyon nilan. ⁶ Dadi sa'an itu', na' amu tumomba' nog poktolu'on nilan kitu' nog da' doksu' non po' gomonsunoy kobigyakan amu dun. Po' sabap sog kohinangan kitu' nog ma' nitu', sila'on nog Mikpongon ain moginang dun, kobal nog ondi' ilan mokokunut dianon. ⁷ Dadi, na' amu tokodoy moleg .mogampu' dianilan

Po' dini kitu' dia amu pa sog kodoloman. Tibua ⁸ numun koni, dia amu na sog kodolagan bianan sog kosolabuk niu dia sog Kounutan ta. Dadi, og piglogombata'anan non na amu, sumboy og polomotadon niu duma'it sog kodolagan. ⁹ Po' tidu sog kodolagan mongon og glam non nog gomba'is, bu ain motud, bu ain modulus. ¹⁰ Dadi, pogapas amu monontong nog ain kosu'atan dun og Kounutan ta.

¹¹ Bu pogolig amu nog polomotadon kitu' nog miktidu sog kodoloman po' kitu' da' doksu' non. Suga'id non, bianan sog kohinangan niu kitu' nog gomba'is, potampal niu nog og kohinangan nog gotowanan kitu' nog ma' nitu', molaton nododa'. ¹² Po' og kohinangan nilan kitu' nog piglingod, kosipogsipog tokodoy minsan sagya si'oy moglabit dun. ¹³ Tibua bianan sog dolag, kosunan na doda' bog olo bayu' non. ¹⁴ Po' glam non mitampal na, dia na sog kodolagan. Po' ngon talu' nog ma' nini, "Pogongman amu na ain miktulugtulug bu pogbuat tidu sog patoy ".mangka amu kosilowoy ni Kristu

Mikpongon, po' og dialom pikilan nilan koyon da' doksu' non. ¹⁸ Po' og pikilan nilan koyon dia sog kodoloman. Da' ilan kolakit sog kotubu' kitu' nog miktidu sog Mikpongon po' sabap sog kulang og sabut nilan pa'ali dianon bu sabap sog kopongmungyas nilan. ¹⁹ Dadi, sabap sog kiowa'an ilan nog sipog, inuakil nilan na og glawas nilan moginang nog glam nog gininisan nog di' pia bu mogapas ilan .tanan moginang dun

Tibua amu, di' ma' nitu' og bianan dun og sabut ²⁰ niu pa'ali dia ni Kristu. ²¹ Po' midongog niu nododa' pa'ali dianon, bu sabap sog kosolabuk niu dianon, kipunadan amu nog motud nog mitongow ta dia ni Isus. ²² Dadi, awa' niu na og dan pikilan niu kitu' nog pigboya'an nog dusa. Po' sabap sog glegan nog dan pikilan niu kitu' nog molimbung, mioit amu sog polomotadon kitu' nog doksu'an non og gla'at.

²³ Suga'id non, sumboy kopongimboguan og dialom pikilan niu. ²⁴ Bu suklioy niu na og dan pikilan niu nog pikilan kitu' nog di' na pogboya'an nog dusa. Po' kitu' piongon nog Mikpongon dianiu nog mondom mimung amu dun mama' non bu dia ion kotongow sog polomotadon niu kitu' nog modulus bu pikilan nog molonu'

Dadi, na' amu mogloput. Suga'id non, monala ²⁵ kotow dianiu sumboy moktalu' nog motud dia sog pakasi non po' glam ta miksiningkotoy ita na sog .kosolabuk ta dia ni Kristu

Bu moglolingit amu si'oy, sumboy mongmaya' ²⁶ amu da bagun amu ondi' mokodusa. Bu og glolingit niu koyon, na' niu podopotan nog sumindop gondow. ²⁷ Na' amu mogbogoy nog dalan nog boya'an .koyuba'an amu ni Kindagow dun

Bu bila ngon og polonakow, sumboy lumota' na ²⁸ monakow bu mogusaha na ion mahatul bagun da omba'is og kopoglokotubu' non. Bu doma, bagun .dosop ion mokotabang dia sog ain miskinan

Bu takpil sog ponolu'on niu, na' amu na tokodoy ²⁹ moktalu' nog sosuku og mokolaton nog ponolu'on.

Suga'id non, talu' niu ain tibua kopondolo'isogan dun og pakasi niu bila omba'is tolu'on sog tang koyon nog boya'an kolongasan ain mokinongog dun.

³⁰ Po' bila poktolu'on niu og di' kitu' pia, kosokitan og Bolakat nog Mikpongon dun. Po' ion og tanda' nog Mikpongon dianita nog ngon gondow non poluason non glam nog pigotowan non tidu sog baya' nog dusa. ³¹ Dadi, sumboy awa' niu na glam nog kopoktagu'tagu' niu bu og glolingit nog pikilan niu, bu og pokangit niu. Bu sumboy da'idun

moginopisoy otawaka monompola' otawaka mogbolotibot. ³² Suga'id non, kololat amu nog pakasi niu bu poktinobangoy amu. Bu sumboy sop moginompunoy amu ma' da nog kopongampun nog Mikpongon dianiu sabap sog kosolabuk niu dia ni Kristu

ita nog glawas non. ³¹ Po' sinulat sog Kitab nog, "Sa'an sumuoy og glaki sog gibaan nog mokogulang non mangka ilan poktu'oy mogonong nog duoy non koyon boya'an nog ilan miimung nog salulawas." ^{†32} Modalom og sinulat koni nog pilanta' na. Tibua, og pogolongon ku koni, og sungkoli'an non og pa'ali dia ni Kristu bu og dakol nog pigotowan non. ³³ Ma' si'oy nitu', og ma'ana non dosop pa'ali dia sog pomogduoy nog sumboy og glaki molalam sog duoy non mama' da nog glolaman non sog dili glawas non. Bu og glibun si'oy sumboy dosop .pogodaban non og glaki non

Og mokogulang bu gombata' nilan

Bu amu si'oy og gombata'anan nog sinumolabuk na dia sog Kounutan ta, sumboy inonogogan niu dosop og mokogulang niu po' ma' nitu' og molongas niu inangon. ² Po' og mikuna sog glam nog dondagan tidu sog Mikpongon og dondagan kitu' nog ngon pasad dun, ma' nini, "Pogodaboy niu og gina'ama' niu bagun ³ ompayat og gumul niu sog bonua koni bu bagun dosop molongas og kobotang-^{††} ".botangan niu Bu amu si'oy, mokogulanganan, na' niu pololingi-⁴ ton gombata'anan niu bagun da'idun sakitinawa nilan. Suga'id non, og kopogusiba' niu dianilan pokpaksut niu ilan bu pomolioy niu dosop ilan pa'ali dia .sog Kounutan ta

Og guliponanan bu ain togo gulipon

Bu amu si'oy guliponanan, sumboy mogbilang ⁵ amu dosop sog ain gapu' niu dini sog glupa'an bu dunut kopogadab niu dianilan. Sumboy og kopoktantu niu moginang dianilan mama' dosop nog kopogbilang niu dia ni Kristu. ⁶ Po' og kopogbilang niu dianilan kona' tibua sog motaan nilan nog bagun nilan amu pogdongya'an. Suga'id non, sumboy og kopoginang niu dun, mama' nog kopoktantu niu moginang nog glegan nog Mikpongon. Po' amu, gulipon amu dosop ni Kristu. ⁷ Dadi, pogopasoy niu og ginang niu dianilan dunut og gloliag niu. Po' domikian da nog dia amu miginang sog Kounutan ta, da' sog sagyaotow. ⁸ Po' kosunan niu, og Pogbaya' tumumbas dia sog ain og gotow kitu' nog miginang nog gomba'is, og gulipon otawaka kona' .gulipon Bu amu si'oy ain og togo gulipon, sumboy og ko-⁹ pogokbit niu sog guliponanan niu, ma' nog kopogokbit nog Kounutan ta dianita. Dadi, na' niu dosop ilan pongondokon po' kosunan niu nog solabuk da og Kounutan niu ditu' sog glangit nog .ion di' mogbigya'

Dadi, potubudoy niu og polomotadon niu. Po' ¹⁵ sumboy og polomotadon niu ain og mokososu'at, kona' nog ain ginang kitu' nog di' mokososu'at. ¹⁶ Dadi, pogimakat amu moginang nog ain gomba'is po' og tang koni, og kodokolan nog gotowanan mokoginang ilan na nog ain molaton. ¹⁷ Dadi, na' amu na moginang nog ginang nog kogumowan. Suga'id non, su'at niu na og glegan nog Kounutan ta. ¹⁸ Bu na' amu moginum nog galak nog boya'an molangu amu dun po' doksu'an non mogla'at amu dun. Suga'id non, tugdak niu og Bolakat nog Mikpongon mogokbit dianiu. ¹⁹ Bu bila moglumpuk amu, gamit niu nog ponolu'on niu og talu' kitu' sog bobatanan nog sanglit bu og duma bobatanan pa'ali sog kinodiwata. Bu kobon non pogloliag amu bu bobatoy niu og Pogbaya' dia sog dialom pikilan niu. ²⁰ Bu binaan sog ngalan nog Kounutan ta nog si Isukristu, kobon non posolomatoy niu og Gama' ta nog .Mikpongon sog glam non

Og pomali dia sog kolokianan bu sog kolibunanan

Sumboy moksiningkanoy amu po' binaan ditu' ²¹ .motongow og gadab niu dia ni Kristu Bu amu kolibunanan, sumboy sumangkan amu ²² dia sog duoy niu, domikian nog ma' nog kosangkan niu dia sog Kounutan ta. ²³ Po' og glaki og moglokounutan dia sog duoy non domikian da ma' ni Kristu nog ion og Kounutan dia sog tibuk nog pigotowan non. Po' og pinonggi'an dianon, ion og gulu. Bu ilan sop pinonggi' ilan dia sog glawas non. Po' ion da og Polonabang nilan. ²⁴ Dadi, og kolibunanan sumboy sumangkan ilan dia sog duoy nilan, domikian da ma' nog pigotowan ni Kristu sumangkan ilan dosop .dianon Bu amu si'oy kolokianan, sumboy og glolaman ²⁵ niu dia sog duoy niu domikian da ma' nog glolaman ni Kristu dia sog pigotowan non nog boya'an mingatas ion matoy dun ²⁶ bagun ilan mimung modulus po' og kopokpolonu' non dia sog pigotowan non binaan sog bunyag nog tubig bu sog talu' non, ²⁷ po' bagun motolima' non og tibuk nilan nog da'idun sila'on non dun. Sumilow tanan og kolongas nilan .po' midulus na bu da' na sila'on dianilan Dadi, domikian da nog ma' nitu' dosop og ²⁸ kolokianan, sumboy og glolaman nilan dia sog duoy nilan ma' da nog kolalam nilan sog dili glawas nilan. Po' og glaki nog molalam sog duoy non molalam dosop sog dili glawas non. ²⁹ Po' sima gidoy buan mokangit nog dili glawas non? Da'idun da, suga'id non, pokpokanon non tanan mangka non usiba'oy mahatul domikian da ma' nog gininang ni Kristu dia sog tibuk nog pigotowan non. ³⁰ Po' og polongkapan

ma' nog kalis nog Bolakat nog Mikpongon. ¹⁸ Bu sog glam non koyon, kobon non podunutoy niu nog gyakin bu og kopokitabang niu sog Mikpongon bianan sog Bolakat non daniu. Sa'an sumboy pong-mohilat amu, bu kobon non na' amu mogbungas. Bu pogyokinoy niu dosop og poktanudanan dia ni .Isukristu

Bu pogyokinoy niu dosop akon bagun da bila ¹⁹ matong momali u, kobogayan u nog gustalan ku nog tidu sog Mikpongon po' bagun u da ondi' mogalangalang mogustal pa'ali sog pikilan nog Mikpongon kitu' nog piglimod dini kitu'. Ion non ion og Gomba'is nog Guksugan. ²⁰ Po' akon og sosug-u'on u nog Mikpongon mogustal dun. Tibua, sabap sog kopogustal u dun, mikolobusu u tanan. Dadi, sa'an pogyokinoy niu pa akon bagun u da ondi' mogalangalang mogustal dun po' ma' nitu' og polo-suku'an ku

Og gluksadan nog sulat non

Bu bagun niu dosop kosunan bog olo bayu'bayu' ²¹ u dini, sinugu' u si Tikikus mangoy dion moguksug daniu pa'ali dianakon. Si Tikikus og gilug ta sog tanud nog kololaman ta bu ion og sosoligan ku dia sog ginang koni nog binogoy nog Kounutan ta dianakon. ²² Dadi, sinugu' u ion mangoy dion moguksug daniu po' bagun niu da kosunan bog olo botangbotang nami dini dunut og kopondolo'isogan .non amu

Dadi, og kotikna' nog pikilan, bu og glolaman, ²³ bu og kopongandol mongon daniu tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu tidu dosop sog Kounutan ta nog si Isukristu. ²⁴ Bu og tulung dosop mongon dia sog ain og molalam kitu' nog asta sog da' kopus non .dia sog Kounutan ta nog si Isukristu

Og taming bu bosu mantu dia ni Kindagow

Dadi sog gimpusan, pokpopagon amu dia sog ¹⁰ kosolabuk niu sog Kounutan ta bianan sog kopongandol niu, bu bianan dosop sog pagas nog tunung. ¹¹ Solug niu na og glam nog gimokoyan niu kitu' nog tidu sog Mikpongon nog mimung nog ponaming niu mantu dia ni Kindagow bu sog glam nog koto'uan non luma'at daniu. ¹² Po' og duma ta koni mogbunu' kona' og sagyaotow, suga'id non, og kodotu'ananan, bu og kounutananan nog di-wataanan, bu ain bolokatan bu sinongonan nog glatdiwataanan, bu og glatdiwataanan dia sog gawang. ¹³ Dadi, solug niu na og glam nog gimokoyan niu kitu' nog tidu sog Mikpongon po' bagun amu da mokantu tokodoy dianilan sog matong gondow nog molaton nog ion non ion pongulo'aton amu nilan. Bu bila mikandam amu na sog glam non, .mokpondag amu na

Dadi, antu amu na. Bu gamit niu og gininisan ¹⁴ nog gimokoyan niu koyon mantu nog ma' nini. Sumboy og poktolu'on niu ain og motud po' domikian da mama' nog kandit nog sundalu. Sumboy midulus og polomotadon niu po' domikian da mama' nog glapis nog gigdob niu. ¹⁵ Bu sumboy dosop mosimpan amu mogustal nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali sog kopoglogomigus nog Mikpongon sog glam nog gotow po' kitu' domikian da ma' nog kopatus niu. ¹⁶ Bu gamit niu dosop kobon non og kopongandol niu sog Mikpongon po' pinonggi' itu' sog taming niu sog glam nog tinutudan nog baba' pana' nog pinana' daniu nog Soitan bagun ompalong. ¹⁷ Bu tabuk niu og kogawon nog Mikpongon kitu' daniu tidu sog dusa po' domikian da ma' nog glapis nog gulu niu bagun di' gumuya' og kopongandol niu. Bu gamit niu dosop og talu' nog Mikpongon po' kitu' domikian da

Pilipus

Og Piuna Talu' pa'ali sog Sulatni Paul dia sog Poktanudanan ditu' sog Pilipus

Og sulat ni Paul koni, posungu' ditu' sog poktanudanan dia ni Isukristu nog ditu' sog Pilipus. Ombasta pa'ali sog kangoy non ditu' sog Pilipus dia sog libru nog Piginang nog Sosugu'onanan ni Isukristu 16:1-40.

Og kosulat non nog sulat koni, mitang ion ditu' sog kolobusuan. Bu sog tang koyon, misasow ion sabap sog kosusi dianon nog duma polomalanian. Bu misusa dosop ion sabap sog polopanadanan kitu' nog di' motud nog minampu' dia sog poktanudanan ditu'. Tibua, minsan si'oy ma' nitu', sinulat non og sulat non

.koni bianan dia sog da'da'an sabap sog kopagon nog tud non bu kopongandol non dia ni Isukristu Og soginis nog potugyuan nog sulat koni, og posolamat ni Paul dianilan ditu' sog Pilipus po' pinoit nilan og tabang nilan dianon sog tang nog kulang kotubu'an non. Pigopasan non mokpotantu dianilan bagun ilan da moksibolu' bu ompagon minsan si'oy kibianbianan nilan og ompihit. Mingoningoni dosop ion dianilan nog pokpobaba' nilan og bolotabat nilan nog mama' nog kopokpobaba' ni Isus. Bu di' ilan pogboy-a'an nog kopogabak bu og kopokpotaspotas. Pipikil non dosop dianilan, nog og kotubu' nilan koyon nog kosolabuk nilan dia ni Kristu, og tulung nog Mikpongon dianilan nog mitabuk nilan bianan dia sog kopongandol nilan, kona' bianan dia sog kopokokunut nilan dia sog Botad nog bansa Hudyu. Sinulat non dosop pa'ali sog da'da'an bu og kotikna' nog pikilan nog bogoyon nog Mikpongon dia sog ain lumangka nog .kosolabuk nilan dia ni Kristu

.Og bokna nog sulat koni, 1:1-11 .1

.Og dili kibianbianan ni Paul, 1:12-26 .2

.Og kotubu' nog ain sinumolabuk dia ni Kristu, 1:27-2:18 .3

.Og pikilan ni Paul pa'ali dia ni Timuti ilan ni Epaproditus, 2:19-30 .4

.Og pidonsama' tumalu' pa'ali dia sog bantaanan bu sog ain kondokondok, 3:1-4:9 .5

.Og dongya' ni Paul dia sog poktanudanan ditu' sog Pilipus, 4:10-20 .6

.Og doksu'an nog sulat koni, 4:21-23 .7

tinumabang amu dianakon sog kopokpulonag u dun. ⁶ Bu kosunan ku nog, og Mikpongon nog ion miktolipun nog gomba'is nog ginang koyon diani, numun kitu' sanan non pa mogdoksu' dun asta matong og gondow kitu' nog kopokpuli' ni Kristu Isus .dini

Dadi, do'itan doda' nog ma' nini og pikilan ku ⁷ pa'ali sog glam niu po' landu' og glolaman ku dianiu. Po' og tulung nog Mikpongon dianakon misunu' amu dosop dun, minsan si'oy ma' nini og kibotangbotangan ku koni dini sog kolobusuan otawaka sog kopogustal u nog Gomba'is nog Guksugan koni, bu sog koponaksi' u nog motud dia sog ain momungyas. ⁸ Og Mikpongon og mokotaksi' bog andun kosolag og gindowan ku dianiu po' og glolaman ku dianiu inilingan ku og glolaman ni Kristu Isus dianiu .iu

Akon si Paul bu si Timuti, og mikpoit nog sulat **1** .koni. Ami og sosoligan ni Kristu Isus

Og sulat koni posungu' dia sog glam nog pigo-towan nog Mikpongon sog koliwagan bonua nog Pilipus, ain sinumolabuk na dia ni Kristu Isus bu asta sog polongokbit sog poktanudanan bu sog sosoliganan nilan

Og tulung bu kotikna' nog pomikilan mongon di-² aniu tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu sog .Kounutan ta nog si Isukristu

Og posolamat bu gyakin ni Paul

Giap nog ompikil u amu, mokposolamat u dia sog ³ Mikpongon. ⁴ Bu giap nog pogyakinan ku og glam niu, mogyakin u kobon non dunut og da'da'an ku ⁵ po' tidu sog kotabuk niu nog Gomba'is nog Guksugan koni bu asta sog numun kitu', kobon non

glupa'an koni, dia na ni Kristu, bu og guntung u bila matoy u. ²² Tibua, solian ku pa dini sog glupa'an, ngon pa og gomba'is inangon ku. Dadi, di' u moto momili' dun. ²³ Ma' nog piksangit guangoy. Po' og glegan ku bosia, mokawa' u na dini po' bagun dia u na ni Kristu po' ma' nitu' bosia og molongas sog glam non. ²⁴ Tibua sabap daniu, golom na nog di' u pa sokali' owa'on dini sog dunya koni. ²⁵ Dadi, sa'an itu' misabut u na, bu kosunan ku dosop nog ondi' u pa sokali' owa'on dini bu mogonong u pa dini niu bagun pododungag og kopongandol niu dia ni Kristu bu dunut da'da'an niu dosop dun. ²⁶ Po' bianan sog dion u niu, mimung mogda'da' amu tokodoy dia .sog kosolabuk niu dia ni Kristu Isus Tibua, minsan olo kopianbianan ku, sumboy og ²⁷ polomotadon niu duma'it tokodoy sog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Kristu. Bila ma' nitu', mokangoy u dion otawaka ondi', modongog u da pa'ali daniu nog ompagon amu sog kopoksolabuk nog pikilan niu bu miksolabuk amu sog tabal niu dia sog ain sumusi kitu' nog tanud ta koni nog bianan sog Gomba'is nog Guksugan. ²⁸ Na' amu tokodoy mondok dianilan sog ain sumusi koyon daniu. Po' bianan sog ginangon niu kitu', mimung amu nog tanda' nog ilan koyon posungu' na mogla'at nog polihala' nog Mikpongon. Tibua amu, tobanagan amu da nog Mikpongon. ²⁹ Po', binogayan amu nog kopatut tumabuk dianon bu kona' tibua nitu', suga'id non, binogoy dosop nog unungan niu ion dia sog sinsaan sabap sog kopongandol niu dianon. ³⁰ Dadi og ma'ana non, sabap sog ma' nini koni, amu bu akon miksolabuk ita nog kibianbianan ta koni nog sinsaan sabap sog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Kristu. Mitongow niu da og glogon ku kitu' dini kitu'. Bu ma' da nitu' nog midongog niu .koyon asta pa sog numun koni

Og kobaba' nog bolotabat ni Kristu

Dadi pigilugan, bianan sog kosolabuk niu dia ni Kristu, kipondolo'isogan amu, bu sabap sog glolat non, kipongomu'an amu. Bu miksolabuk amu dosop sog Bolakat nog Mikpongon, bu molilolatoy amu bu molalam amu sog pakasi niu. ² Dadi, poksolabuk amu tokodoy sog glolat niu, bu sog pikilan, bu sog tugyu niu. Bila ma' nitu' amu, og da'da'an ku dun di' kolobian. ³ Sumboy di' amu mogapas moginang nog bagun da dili amu ompotas dun. Bu na' amu dosop mogbonsagbonsag otawaka mokpotaspotas. Suga'id non, bianan sog kopokpobaba' niu sog duma niu, pikil niu ilan nog labi ilan pa daniu. ⁴ Bu konia konia daniu, sumboy moksingodoy amu. Kona' tibua og dili og glegan niu og .poksungodon niu

Dadi, pongoningonion ku dia sog Mikpongon nog ⁹ kobon non pododungag og glolat niu bagun dumalan og sabut niu bu og kotoan niu momikil bog olo og motud ¹⁰ bagun niu da ompili' ain molongas sog glam non, nog bagun da mimung nog molonu' og pikilan niu bu da' sila'on daniu sog matong gondow kitu' nog kopokpuli' ni Kristu dini sog glupa'an. ¹¹ Bu mimung dosop nog modulus og polomotadon niu nog miktidu dia ni Isukristu bagun kosonglitan .og Mikpongon dun dunut ombantug og koba'is non

Og kibotangbotangan ni Paul

Pigilugan, og kolegan ku dun nog mosabut niu, ¹² nog sabap sog kibianbianan ku koni nog ompihit, angkin tanan kopulonag og Gomba'is nog Guksugan koni. ¹³ Po' og doksu'an non, kona' tibua og glam nog sundaluanan koni dini sog pigonongan nog datu' koni og mokosabut dun nog sa'an mikolobusu u po' sabap nog akon og sosoligan u ni Kristu. Suga'id non, asta dosop og glam nog gotowanan dini og mokosabut dun. ¹⁴ Bu sabap sog kopokolobusu u koni, og kodokolan nog pigilugan ta sog tanud dini, migdungag ilan kopagon dia sog Kounutan ta nog boya'an pododungag kokosog nilan mogustal nog .taluh' nog Mikpongon

Tibua, motud da nog ongon miksi bok bu ¹⁵ migdaluh' sabap dianakon, boya'an ginotadan nilan mogustal pa'ali dia ni Kristu. Tibua minsan ma' nitu', ongon dosop mogustal pa'ali dia ni Kristu po' omba'is og pomikilan nilan. ¹⁶ Po' sabap sog glolat nilan. Po' kisunan nilan nog sa'an dini u sog kolobusuan koni po' tumaksi' u nog motud doda' og Gomba'is nog Guksugan koni pa'ali dia ni Kristu dia sog ain momungyas. ¹⁷ Tibua, ain og mikpoksibok kitu', migustal ilan pa'ali dia ni Kristu po' og pogopasan nilan bagun da ilan dili og ompotas. Og pogopason nilan kona' og mokpotintu po' balu' nilan dun, mogdungag sinsaan ku koni dini sog kolobusuan. ¹⁸ Tibua, minsan olo glegan nilan omba'is otawaka molaton, da' da balan ku dun. Suga'id non, og bololaga', sumboy doda' ompulonag og gustalan pa'ali dia ni Kristu. Dadi, sa'an itu', migda'-.da' u dun

Migda'da' u dosop kobon non ¹⁹ po' kosunan ku nog sabap sog gyakin niu bu bianan sog tabang nog Bolakat ni Isukristu, og doksu'an nog kibotangbotangan ku koni mimung posungu' u mokoluas dun. ²⁰ Po' og glegan ku bu dodomaan ku nog minsan olo matong dianakon, minsan patoy potubu'on nilan akon, ondi' u da kosipogan dun, suga'id non, ompagon da og pikilan ku po' bagun da si Kristu kosonglitan sabap dianakon kobon non labi na numun koni. ²¹ Po' akon, og tibuk nog kotubu' u sog

Pa'ali dia ni Timuti bu si Epaproditus

Dadi, sog baya' nog Kounutan ta, di' da pulilung, ¹⁹ dondagon ku da si Timuti mangoy dion niu po' bagun ku motikul bog olo bayu'bayu' niu dion, bu bagun u dosop kopondolo'isogan nog dongogan pa'ali diani. ²⁰ Sa'an si Timuti og dondagon ku mangoy dion niu po' dini, ion da og sumolabuk dianakon sog pikilan ku nog pa'ali sog kopianan niu.

²¹ Po' og duma gotowanan dini pododion nilan og dili kopianan nilan, kona' og pododion nilan ain kopianan kitu' pa'ali dia ni Isukristu. ²² Tibua, kosunan niu da si Timuti bog olo og kopoktantu non.

Po' miimung ion mama' nog bata' u. Linumbidan non akon dia sog ginang u koni nog pa'ali sog Gomba'is nog Guksugan. ²³ Dadi, og dodomaan ku dun nog modondag u ion mangoy dion niu ampun kosunan ku bog olo og posungu' matong dianakon.

²⁴ Bu dodomaan ku dun sog Kounutan ta, nog di' da pulilung mokangoy u da dion niu og dili glawas u

Bu si Epaproditus dosop, ion og sinugu' niu ²⁵ mangoy tumabang dianakon, og gilug u doda' ion sog tanud bu dinumuma ion dianakon sog ginang koni nog mogustal. Bu linumbidan non dosop akon sog ain sumusi kitu' dia sog pomali nami. Tibua, numun koni og pikilan ku dun, sumboy nododa' muli' na ion dion niu ²⁶ po' gindowon non tokodoy amu dion bu misusa dosop ion po' og dongogan non dion niu mikobian dow ion di' mokodag. ²⁷ Motud doda' ion. Mikobian doda' ion nog di' mokodag nog boy-a'an guyudan buk dona og kotubu' non dun. Tibua, linolatan da ion nog Mikpongon. Kona' tibua non og linolatan non. Akon si'oy bagun u da ondi' ilakad kosusa dianon. ²⁸ Dadi, sa'an lamig u na ion dinondag muli' bagun amu da moktongow puli' po' bagun amu da mogda'da' dun. Bu akon si'oy, mimung dosop nog ombogan og pikilan ku dun. ²⁹ Dadi, pogdodial niu ion dunut og gloliag niu po' solabuk amu non dia sog Kounutan ta. Bu sumboy mogadab amu dosop sog gotowanan nog mama' non ³⁰ po' ion guyudan buk dona matoy na bosia sabap sog kopoginang non nog ginang nog binogoy ni Kristu dianon. Po' inatas non sumoliu diani tumabang dianakon

Og motud nog kodulusan

Sog gimpusan nog poktolu'on ku koni, pigilugan, pogloliag amu dia sog kosolabuk niu dia **3**

!sog Kounutan ta

Di' u mogbungas moguli'uli' sumulat diani nog ma' nini po' mimung ini nog ponanggan niu.

² Pokpotubud amu nog gotowanan koyon nog momali nog sumboy moktuk og gotow mangka si'oy

Og ma'ana non, og pikilan niu sumboy dumalan ⁵ .sog pikilan ni Kristu Isus

Po' si Kristu, og gasal nog Mikpongon. Tibua, ⁶ minsan si'oy ma' nitu' ion, da' da ion pongimakat nog mokobatuk ion dia sog Mikpongon. ⁷ Bu da' non longkaoy og gasal non nog kinodiwata. Suga'id non, linangka non og glangka nog sosoligan, bianan sog kobata' dianon nog miimung ion ma' nog gotow sog kilawan. ⁸ Bu dangan miimung ion nog gotow, mikpobaba' ion bu inunut non og glegan dianon minsan si'oy asta sog minatoy ion sog kudus. ⁹ Dadi sa'an da og Mikpongon, piotas non ion nog boy-a'an da'idun mokolabi dianon. Bu iningolanan ion nog ngalan nog ondi' kolobian ¹⁰ po' bagun bila modongog og ngalan ni Isus koyon, tomuyon ion nododa' nog glam nog gotowanan, ain og dini sog pigloban nog glangit bu glupa'an, bu asta pa sog silung nog glupa'an po' glam non monginglu'ud dianon. ¹¹ Bu glam nog gotowanan mokpoktal' nog si Isukristu doda' og Pogbaya' sog glam non, dunut mimung .nog kosonglitan og Gama' ta nog ion og Mikpongon

Og polomotadon nilan pa'ali dia sog tud nilan

Dadi, amu og glokoleanan ku nog bololaga' di- ¹² anakon, ma' nini. Mikokunut amu doda' da dianakon kobon ku kitu' dion. Tibua, labi amu na pokokunut dianakon minsan si'oy da' u dion niu numun koni. Bianan sog gondok niu sog Mikpongon, kobon non pogopasoy niu minang ain og dumalan kitu' dia sog kogawon non diani tidu sog baya' nog dusa bagun itu' kotoktuban. ¹³ Po' og Mikpongon, kobon non mogbogoy diani nog glegan niu moginang bagun niu da minang ain kosu'atan ion dun

Dadi, inang niu og glam nog ginang niu nog ¹⁴ da'idun susian otawaka og gyawab niu ¹⁵ bagun amu mimung modulus bu molonu' nog piglogombata'anan nog Mikpongon. Po' di' amu mama' nog duma gotowanan dini sog dunya nog mokolaton tokodoy og kohinangan nilan bu pikilan nilan. Suga'id non, domikian da mama' amu nog bitunanan sog glangit nog sumilow ¹⁶ kobon niu mokpolatas dianilan nog talu' pa'ali sog kotubu' nog da' kopus non. Sa'an itu', omba'is tokodoy og pikilan ku bila matong og gondow kitu' nog kopokpuli' ni Kristu dini po' da' da kobolong gulas sinsala' u sog kopoginang u koni. ¹⁷ Tibua, bila gomonsunoy og posungu'an ku bunu'on nilan na akon, mimung u domikian mama' nog singkot sog pomalas niu dia sog Mikpongon bianan sog ginang niu bu kopongandol niu dianon. Bu mogda'da' u dun bu dumuma u sog gloliag niu sog kibianbianan niu. ¹⁸ Dadi amu si'oy, sumboy mogda'da' amu dosop dun dianakon .bu dumuma amu dosop mogloliag dianakon

Og pogopasan dumopot nog polotanud

Di' u moktalu' nog mialap u na og glam non koy-¹² on otawaka mihurup u na. Suga'id non, monamal u kobon non bagun ku malap og kolegan non kitu' di-anakon nog dopoton ku Pigilugan, da' u da pokpikil dun nog mialap u na¹³ itu', suga'id non, solabuk da og ginangon ku ma' nini. Tolikudan ku na ain og minian na kitu' mangka u pogopasoy ain sog gunan kitu' nog¹⁴ pogdopoton bagun ku da malap og sinimpan nog Mikpongon kitu' ditu' non sog glangit nog sa'an inonggat non .akon bianan dia ni Kristu Isus

Dadi, ain og ompagon na og kopongandol non,¹⁵ sumboy ma' nitu' dosop og pomikilon non. Tibua, bila ngon og duma niu dion nog di' ma' nitu' og pikilan non, og Mikpongon da og mokpotampal dun dianon og glopangan non koyon.¹⁶ Bu sumboy, unuton ta .ain og goktob nog misabut ta

Pigilugan, duma amu moglogiling sog duma go-¹⁷ towanan kitu' nog miglogiling dia sog polomotadon ku otawaka sog ain og mikokunut sog polomotadon kitu' nog pianad nami dianiu.¹⁸ Po' tatap u na bosia tolu'on dianiu bu puli'an ku nosop tumalu' numun kitu' dianiu nog dunut pongingloyu'an u tanan dun.

Po' modakol og dumaanan ta, minanta ilan dia ni Kristu po' og polomotadon nilan ondi' dumalan sog polomotadon kitu' nog pinotayan ni Kristu sog kudus.¹⁹ Dadi, og posungu'an nilan dia sog gla'at po' mindiwata ilan sog dili glegan nog glawas nilan bu kopogbonsag nilan nog kohinangan nog kosi-pogsipog. Og pomikilan nilan tinigbung nilan dini sog sagya sog kinilawan.²⁰ Tibua ita, og gotow ita sog bonua kitu' ditu' sog glangit, bu migda'da' ita kobon ta mogbagad dia sog Polonabang ta kitu' nog

posungu' matong nog ion non ion og Kounutan ta nog si Isukristu.²¹ Bu bianan sog dasig nog baya' non nog boya'an og glam non kopogboya'an non, og glawas ta koni nog moluya bu posungu' matoy, potimoluyon non mama' nog kolongas nog glawas non Dadi pigilugan, bila ma' nitu' og dodomaan ta, **4**

sumboy potintuon niu og kopokpopagon niu nog tud niu dia sog Kounutan ta. Amu og kololaman ku nog glokoleanan ku! Gindowon ku amu bu landu' gloliag u sabap dianiu! Landu' koba'is og pikilan ku !dianiu

Og gimpusan nog pomali non dianilan

Pongonion ku dia ni Eudia ilan ni Sintiki nog² sumboy moksulut ilan po' solabuk ilan da sog Kounutan ta.³ Bu ika le, og duma u sog ginang koni, kosoligan ku ika. Tobangoy nika pa ilan. Po' ilan koyon, motugos ilan dumuma dianakon, dia ni Kle-

ion tolima'oy nog Mikpongon. Iningolanan ku ilan nog gayam po' og kohinangan nilan koyon di' dumalan dia sog glegan nog Mikpongon. Ilan, lamig nilan tanan pongogolan og glawasanan nilan.¹³ Kona' ilan nog pigotowan nog Mikpongon, suga'id non, ita og pigotowan nog Mikpongon. Po' ita og tinuk nog motud nog kopoktuk. Ita og miktamuy dia sog Mikpongon bianan sog Bolakat non, bu mokpogloliag ita dia sog kotubu' ta nog miktidu sog kosolabuk ta dia ni Kristu Isus. Bu ondi' ita pia sumalig sog botad nog ma' nog piginang nilan koyon nog sagya ilan tibua mokpopotongow.⁴ Po' somo' og kotalima' nog Mikpongon dianita sabap da sog polomotadon ta, motolima' non tokodoy akon. Po' da'idun mokantu dianakon sog polomotadon ku dia sog kopokokunut u nog botad nog bansa Hudyu.⁵ Po' pitu gobi u tidu bota'on tinuk u na. Bu og pihak u nog Hudyu. Bu og pangkat u ni Apu' Israel bianan dia ni Apu' Benjamin. Bu pa'ali dia sog polomotadon sog tanud nog Hudyu, miunut u tokodoy po' og parasiu u tanan.⁶ Bu sabap sog kopogastol u sog tanud u kitu' bakas, pimosokitan ku tanan ain poktanudanan dia ni Kristu. Bu pa'ali sop sog kodilis nog kopokokunut u nog polomotadon nog Hudyu, miunut u itu' tokodoy bu da' u tanan sila'oy dun.⁷ Minsan si'oy kolongasan u nog glam nog ma' nion koyon, numun koni initung u na nog da' doksu' non po' sabap sog kolongas ni Kristu dianakon.⁸ Bu kona' tibua nitu', og kosolag non minsan olo sog kilawan koni initung u na nog da' doksu' non po' sabap nog landu' kobololaga' og kokosun ku dia ni Kristu Isus nog ion og Kounutan ku. Sabap ditu', binolong u na glam non bu og piitungan ku dianilan ma' na nog kolomu'lomu' bagun ami moksolabuk ni Kristu bu di' ami na moksuooy⁹ boya'an nog modulus u dianon. Og kodulus u numun koni kona' na og sagya pigimungimung nog bianan sog kopokokunut u nog Botad kitu' nog miktidu dia ni Muses kobon nitu'. Suga'id non, og kodulus u dia na miktidu sog Mikpongon bianan sog kopongandol u dia ni Kristu. Po' midulus ita dia sog Mikpongon bianan sog kopongandol ta dianon.¹⁰ Moleg u tokodoy mokosun dia ni Kristu bu moleg u dosop nog minang dianakon og tunung nog kopotubu' dianon tidu sog patoy. Moleg u dosop sumolabuk dia sog sinsaan non bagun u mimung mama' non bianan sog kopatoy non.¹¹ Bu gomonsunoy bianan ditu' og glawas u .koni potobu'on da puli' tidu sog patoy

bianan dun nog bagun u di' mosusa minsan olo tangoy dun, bila sog timpu kobus otawaka sog tang nog daya, bu bila sop sog tang nog mibosug u otawaka sog tang nog kigutoman u. ¹³ Po' moko-ga'us u da nog minsan olo kobianbianan ku bianan .sog dasig nog binogoy ni Kristu dianakon Tibua minsan ma' nitu', molongas tokodoy nog ¹⁴ dinumaan niu akon sog glogon ku. ¹⁵ Bu kona' tibua nitu', po' kosunan niu da nog dangan ginumonat u tidu sog bonua nog Masadonia, sog tagna' u mokpulongag nog Gomba'is nog Guksugan, da'idun og tinumabang dianakon nog pigilugan ta sog tanud ual da amu. Minsan kiongonan u otawaka kikulangan u, amu da og dinumuma dianakon. ¹⁶ Po' dangan kilogonan u kobon ku pa ditu' sog koliwagan bonua nog Tesalonika, kona' tibua nog insan amu pokpoit nog tabang niu dianakon. ¹⁷ Kona' po' mongoni u nog tabang, suga'id non, og kolegan ku dun mogdungag tanan og popia nog Mikpongon dianiu. ¹⁸ Bu mitabuk u da og glam nog pinoit niu kitu' dianakon bu miksawadsawad tanan. Dadi, kitoktuban na og glam nog kulang u kitu' dangan mitabuk u dia ni Epaproditus og bogoy niu koni dianakon. Bu og bogoy niu koni miimung nog bogoy bu pomalas dia sog Mikpongon nog momut bu kisu'atan ion tokodoy dun. ¹⁹ Dadi, og Mikpongon og mongoktub nog glam nog kulang kobus niu bianan dia ni Kristu Isus po' og daya non ondi' kolobian. ²⁰ Dadi, og Mikpongon nog ion og Gama' ta, poksonglitan ion .asta sog da' kopus non. Amen

Og sogina ni Paul dianilan

Koni og sogina u sog glam nog ain sinumolabuk ²¹ na dia ni Kristu Isus, og pigotowan nog Mikpongon.

Bu og duma pigilugan ta sog tanud nog ain dini nakon, minogina ilan dosop dianiu. ²² Glam nog pigotowan nog Mikpongon dini bu labi na og gla'ay-atanan ni Datu' Sisar, minogina ilan dosop dianiu Dadi pigilugan, og tulung nog Kounutan ta nog ²³ .si Isukristu mongon dia sog glam niu

ment, bu asta sog glam nilan nog tinumabang dianakon mokpulongag nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Kristu. Po' ilan koyon, kilolaan nilan na nog Mikpongon po' og ngalananan nilan sinunu' non na dia sog ain binogayan nog kotubu' nog da' .kopus non

Kobon non pogda'da' amu sog kosolabuk niu dia ⁴ sog Kounutan ta. Bu puli'an ku pa tumalu' dianiu, pogda'da' amu! ⁵ Bu sumboy potompalon niu og kopokpoluluk niu sog glam nog gotow po' mosom-pol na og kopokpuli' nog Kounutan ta. ⁶ Na' amu tokodoy dolohiton nog minsan olo og kobotangbotangan niu. Suga'id non, sog glam non pogyakin amu dia sog Mikpongon bu pongoningoni amu dianon sog ain kulang niu dunut og pokposolamat niu dianon ⁷ nog boya'an og kotikna' nog miktidu dia sog Mikpongon nog di' motokadtokad sobutoy, og mokpopagon nog dialom pikilan bu og pusung niu .dia sog kosolabuk niu dia ni Kristu Isus

Dadi pigilugan, sog gimpusan, ma' nini. Pomikil ⁸ niu ain og motud kitu', bu ain og molongas kitu' nog polomotadon bu modulus dia sog Mikpongon, bu ain og mokososu'at kitu', bu ain dosop og kopogdongya'an kitu'. Dadi, og glam nog ma' nion koyon, sumboy pomikilon niu. ⁹ Bu langka niu ain mitabuk niu bu mianad niu kitu' dianakon, otawaka ain og mitongow niu dia sog glangkalangka u, otawaka ain og ponolu'on ku nog midongog niu boya'an og Mikpongon nog ion mogbogoy nog kotikna' nog .pomikilan, mongon dianiu

Pisolomatan ni Paul og binogoy nilan

Dadi, migda'da' u tokodoy dia sog Kounutan ta ¹⁰ po' pitongow niu nosop dianakon nog molongas kobalan niu dianakon. Kosunan ku nog kobon non dia u sog pikilan niu. Tibua, ugat niu pa kopotongow puli' dianakon po' da'idun og tang niu mokpotongow dun. ¹¹ Bu kona' ini nog tinalu' u dianiu po' kionda'an u. Po' minsan olo og kibotangbotangan ku, di' u mosusa dun. ¹² Po' sibon u da konda'an otawaka kongonan. Bu miatuk u na bog olo og

Kolosas

Og Piuna Talu' pa'ali sog Sulatni Paul dia sog Poktanudanan ditu' sog Kolosas

Og sulat ni Paul koni posungu' sog poktanudanan dia ni Isukristu nog ditu' sog Kolosas. Og koliwagan bonua nog Kolosas koni, ditu' sog bukid nog Epasis. Og poktanudanan koyon dion, tinumabuk ilan dia ni Isus kona' po' si Paul og mikuna mogustal dun dianilan. Tibua, misakup ion dia sog bonua kitu' nog pigboya'an ni Paul sog tang nog kopogonong non kitu' sog Epasis po' ngon og poktanudanan sog Epikus nog pipangoy non ditu' sog Kolosas. Miobonobon tidu ditu', kisunan ni Paul nog ngon og polopanadanan nog di' motud dion sog glumpuk nog poktanudanan koyon sog Kolosas nog mikpanad nog bila og gotow mogleg mokosun nog Mikpongon bu mogawon tidu sog dusaanan non, sumboy tumamuy ion dow dia sog duma kounutananan nog diwataan. Bu sumboy dosop inangon non og polomotadon mama' nog moktuk, .bu sumboy unuton dow og gli'inan nog pongonganon, bu og duma polomotadon

Sa'an itu' sinulat ni Paul ini, po' og susion non og pikpanad nilan koyon bianan sog motud nog gustalan pa'ali sog kopoktanud dia ni Isukristu. Og tabal non nog pikpanad nilan koyon ma' nini: Si Isukristu da og mokogawon dia sog gotowan tidu sog baya' nog dusa. Bu ain og pikpanad nog mosuoy dion, da'idun og sagnat non. Po' bianan dia ni Kristu, og dunya koni inimung nog Mikpongon, bu bianan dosop dianon pitiguli' non dia sog dili non. Da'idun lual og bianan dun nog motabang nog dunya koni dia sog baya' nog dusa, da' lual bianan da dia ni Kristu. Tubus nitu', ustalon ni Paul bog olo ma'ana nini sog gotowan, sog .ain sinumolabuk na dia ni Kristu

Og sulat koni, og sinoligan mokpitang dun ditu' sog Kolosas si Tikikus ilan ni Onesimus. Og Onesimus .koni, og gulipon kitu' nog pinggolotan ni Paul dia ni Pilimon bianan sog sulat non kitu'

.Og bokna nog sulat koni, 1:1-8 .1

.Og glangkalangka bu og ginang ni Kristu, 1:9-2:19 .2

.Og bogu kotubu' nog ain sinumolabuk dia ni Kristu, 2:20-4:6 .3

.Og doksu'an nog sulat koni, 4:7-18 .4

towan nog Mikpongon. ⁵Bu og kopongandol niu bu glolaman niu koyon dia piingkod sog dodomaan niu kitu' nog molongas, nog sinimpan dianiu ditu' sog glangit. Bu dia niu itu' midongog sog motud nog talu' nog ion non ion og Gomba'is nog Guksugan nog midopot dianiu. ⁶Bu og Gomba'is nog Guksugan koni pikpulonag na dia sog gliwag nog dunya nog boya'an modakol tinumud dun bu miksop og polomotadon nilan mama' niu, dangan midongog niu bu misabut niu bog andun kotud og tulung nog Mikpongon. ⁷Bu og Guksugan koni kionadan niu dia ni Epapras, ion dosop og duma nami nog kololaman bu ion si'oy og sosoligan ni Kristu nog sinumoliu dianami mangoy dion niu. ⁸Bu piguksugan non dianami pa'ali sog glolaman niu nog miktidu .sog Bolakat nog Mikpongon

Akon si Paul, og mikpoit nog sulat koni, og sugu'on ni Kristu Isus bianan sog baya' nog **1** Mikpongon. Og sulat koni tidu dianakon bu dia ni .Timuti nog gilug ta sog tanud
Og sulat nami koni posungu' dia sog pigotowan ² nog Mikpongon dia sog koliwagan bonua nog Kolosas, ain og pigilugananan nami sog tanud nog .mipagon na dia sog kosolabuk nilan dia ni Kristu
Og tulung bu kotikna' nog pikilan mongon dianiu .tidu sog Gama' ta nog Mikpongon

Og gyakin nog kopokposolamat

Giap nog pogyokinan nami amu, moksolamat ³ ami dia sog Mikpongon nog og Gama' nog Kounutan ta nog si Isukristu ⁴po' midongog nami pa'ali sog kopongandol niu dia ni Kristu Isus bu asta dosop sog kolalam niu dia sog glam nog pigo-

sog kopatoy nog glawas ni Kristu, tiniguli' non amu bagun amu mokindog dia sog sungu'an non nog modulus bu da' na sila'on daniu. ²³Tibua, na' niu kiankianon og tud niu dianon, somo' ita da ompagon amu dianon bu di' amu mogdua'dua' sog dodomaan niu nog miktidu sog Gomba'is nog Guksugan. Ion non ion og Gomba'is nog Guksugan nog midongog niu na bu mipulonag na sog gliwag nog dunya. Bu akon, si Paul, og sinoligan dosop mokpulongag dun

Og polosuku'an ni Paul sog poktanudanan

Migda'da' u tanan sog sinsaan ku koni numun ²⁴ koni sabap sog kopogustal u koni daniu. Po' og sinsaan nog glawas u koni miimung og pongoktub sog sinsaan ni Kristu dia sog pigotowan non nog ion non pinonggi' dia sog glawas non. ²⁵Po' akon si'oy, miimung u dosop nog sosoligan nog pigotowan nog Mikpongon bianan sog ginang nog piinang nog Mikpongon dianakon mogustal mahatul daniu nog talu' non. ²⁶Og talu' non koyon nog pigolong, ion non og milimod kitu' tidu pa sog kobon nitu' dia sog gotowanan. Tibua, numun koni pitampal na dia sog pigotowan non. ²⁷Po' og kolegan nog Mikpongon, potompalon non dia sog ain pigotowan non bagun motampal dia sog glam nog binonsaan bog andun koba'is non kitu', nog milimod bosia. Og ma'ana non, si Kristu mognong dianita. Bu bianan dianon .ngon landu' gloliag nog pigdodomaan ta Dadi, si Kristu og pikpulonag nami sog glam nog ²⁸ gotow. Bu pimali bu pikpanad nami sog glam nog gotow bianan sog dalam nog kotoan nog binogoy non po' bagun da ilan og monala kotow dianilan muakil nami nog mihurup ilan dia ni Kristu. ²⁹Bagun ini minang, monamal u moginang bianan sog dasig nog binogoy ni Kristu kitu' dianakon nog .kitu' og mimung og pagas u moginang dun Sa'an ini tolu'on ku daniu bog andun og bayu' **2** nog koponamal u bagun amu kobo'isan dun, bu ilan si'oy sog bonua nog Laudisia, bu asta og glam nog dumaanan kitu' nog da' ilan pa sibon pokolumpak dianakon. ²Sa'an inangon ku ini po' bagun glam niu kopondolo'isogan dun, bu bagun amu moksolabuk dia sog kopokilolamoy niu po' bagun amu kongonan nog sabut nog boya'an mosabut niu tokodoy og pikilan nog Mikpongon nog milimod dini kitu' nog ion non si Kristu. ³Po' dianon tinagu' og glam nog kotoan bu dalam nog sabut nog Mikpongon. ⁴Tolu'on ku ini daniu bagun amu ondi' kolimbungan nog pomali kitu' nog ma' nog migusoy migukpatukpat og kopoktalunilan dun nog saka ondi' dumalan. ⁵Po' minsan da' dion og dili glawas u, dion da niu og pikilan ku. Bu doma,

Dadi sa'an itu', tidu sog gondow kitu' nog kodon- ⁹ gog nami dun asta sog numun koni, pogyokinan nami amu. Bu pokpongonion nami sog Mikpongon nog mosabut niu tokodoy og glegan non bianan sog sabut bu og kotalus nog miktidu sog Bolakat non ¹⁰ bagun niu molangka ain kolegan nog Pogbaya' nog ginangon niu nog mondom kosu'atan ion daniu kobon non. Og doksu'an non, minang niu og glam nog molongas nog kohinangan, bu posisaya' pogdungag og sabut niu pa'ali sog Mikpongon. ¹¹Bu pongoningonion nami dosop nog popogonon non amu tokodoy bianan sog dasig nog Bolakat non nog di' kolobian bagun amu mokogaga dunut ompayat og ponutus niu sog glam non. Bu pogda'da' amu ¹² kobon niu mokposolamat dia sog Gama' ta nog Mikpongon po' ion og migbogoy daniu nog kopatut bagun amu dosop mosunu' sog sinimpan non kitu' nog pusaka' dia sog pigotowan non. Og sinimpanan non dun, ain misakup dia sog pigdotu'an non, nog ion non ion og kodolagan. ¹³Ginawon non na ita tidu sog kopogbaya' ni Kindagow, nog ion non ion og kodoloman. Bu linalin non na ita dia sog pigdotu'an nog Bata' non nog kololaman non. ¹⁴Po' bianan dianon milokat ita. Og ma'ana non, inompunan non .na og dusaanan ta

Og kotas ni Kristu

Po' si Kristu, ion og glimbagan nog Mikpongon ¹⁵ nog di' ta motongow. Ion og mikuna sog glam nog piongon. ¹⁶Bu glam non miongon bianan dianon, sog glangit bu sog glupa'an, ain motongow, bu ain di' motongow, og pogbaya'anan bu og kounutananan nog diwataanan, bu bolakatanan nog kona' saryaotow asta sog kilawan. Glam non miongon bianan dia ni Kristu, bu glam non ion gapu' non. ¹⁷Sog da'idun pa og miongon, ion donsama' na. Bu glam non miksiningkotoy bianan sog kosolabuk nilan dianon. ¹⁸Bu inimumng ion nog Kounutan nog pinonggi' ion dia sog gulu. Og glawas non, ion non ion og tibuk nog pigotowanan non. Ion og poktiduan nog kotubu' nilan. Bu ion dosop og mikuna motubu' tidu sog patoy bagun da ion mimung nog motas sog glam non. ¹⁹Po' kolegan nog Mikpongon og kodiwata non bu og kodiwata ni Kristu, ion non da. ²⁰Bu kolegan non dosop nog bianan dia ni Kristu, og glam non motiguli' dianon, glam nog gotowanan ditu' sog glangit bu dini sog glupa'an. Po' bianan sog dugu' ni Kristu nog miglayas dia sog kudus, miglogomigus og glam non .dianon Po' amu, dini kitu' da'idun singkot niu dianon. ²¹Bu mibanta niu ion sabap sog kolaton nog kohinangan bu pomikilan niu. ²²Tibua numun koni, bianan

dun po' sagya ilan da mokpotopoto sabap sog ponoginopon nilan. Po' sagya ilan da og mokpopotongow. Bu sagya ilan tibua sumugyut dia sog moloikatanan. Po' dianilan koyon miktidu da sog sagya pikilan nog gotow bu da' doksu' non ¹⁹ po' da' ilan na singkot dia ni Kristu. Po' si Kristu og Pogbaya', pinonggi' ion sog gulu bu ita og glawas non. Dadi, bianan sog gokbitan non, og glam ta miksiningkotoy ita bu miimung ita ma' nog glegan nog .Mikpongon dianita

Dadi bila ma' nitu', misunu' amu noma dia sog ²⁰ kopatoy ni Kristu nog boya'an da' amu na pogboya'oy nog pikilan nog sagya og ginungod otawaka og kinilawan, iduma mokokunut amu poma dia sog polomotadon nilan koyon? Ma' nion koyon, ma' pa nog dia amu sog dinunya. ²¹ Og dondagan nilan koyon nog ma' nog di' tumuyok, bu di' mogaid, bu di' minam. ²² Og polomotadon nilan koyon nog ma' nion, sagya da miktidu sog botad bu sog pogonadan nog gotow. Po' glam nog ma' nion koyon, da' koto-dayan non. ²³ Tibua, og bayu'bayu' nog polomotadon nilan mama' da nog molongas, po' polomotadon nilan koyon sagya da og dili glegan nilan sumugyut dia sog moloikatanan, bu mokpopotongow ilan nog kopokpobaba' nilan, bu og gli'inan nilan dia sog glawas nilan ompihit, saka ondi' bololaga' dianilan .og maktigol nog napsu nilan

Og polomotadon nog modulus

Dadi, bila ma' nion nog sinunu' amu noma dia **3** ni Kristu sog kopotubu' dianon tidu sog patoy, ngon na og bogu kotubu' niu. Dadi, sumboy og pogdopoton niu kobon non ain dia sog ditas, sog pigdotu'an nog Mikpongon po' ditu' si Kristu pogingkid sog dapit glintu non. ² Sumboy kobon non tigbun-
gon niu og pomikilan niu sog ain pigdotu'an nog Mikpongon kona' dia sog ain dini sog dinunya, ³ po' minatoy amu na sog dinunya. Suga'id non, og kotubu' niu tinagu' na dia ni Kristu nog dia sog Mikpongon. ⁴ Dadi, og tantu kotubu' niu si Kristu. Bu bila ion mokpotongow mokpuli' dini, ita si'oy .motongow ita dosop sumolabuk sog kotas non Dadi, bila ma' nion minatoy amu noma dia sog ⁵ glegan niu kitu' nog dinunya, sumboy di' amu na momabal bu moginang nog duma kosipogsipog. Bu sumboy kotigolan niu og napsu niu. Bu na' amu mogabak, po' og ma'ana non mimung nog kitu' na og piktamuy niu. ⁶ Po' sabap sog kohinangan nog ma' nion koyon, ngon gondow non nog polihola'on nog Mikpongon ain moglokohinangan dun po' da' ilan pokokunut dianon. ⁷ Dini kitu', og glangka niu dia da sog polomotadon koyon nog ma' nion. ⁸ Tibua, numun koni sumboy lumota' amu na moglokohinan-

migda'da' u nog midongog u og kopoksolabuk niu .bu og kopagon nog kopongandol niu dia ni Kristu

Og gustalan nog dumalan sog motud

Dadi, bila ma' nion tinumabuk amu noma dia ni ⁶ Kristu Isus nog ion og Kounutan niu, sumboy motongow dia sog glangkalangka niu og kosolabuk niu dianon. ⁷ Ponginggamut amu dianon, bu singkot niu og polomotadon niu dianon bagun ompagon og tud niu sog piktonudan kitu' nog pianad dianiu. Bu koponu' amu kobon non nog kopokposolamat dianon Dadi, pokpotubud amu bagun amu di' moit nog ⁸ minsan sima nog gotow bianan sog glimbung bu pomali nilan nog da' doksu' non. Po' og pagon nog pomali nilan koyon nog ma' nion sagya da og pikilan nog sagyaotow, bu sagya da og solosila, otawaka sagya da og polomotadon nog dinunya. Kona' dia miktidu ni Kristu. ⁹ Po' dia sog dili ni Kristu koton-gow og tibuk nog kodiwata nog Mikpongon. ¹⁰ Bu bianan sog kosolabuk niu dia ni Kristu, mohurup amu dosop. Bu ion motas pa sog glam nog .kodotu'ananan nog kodiwotaan

Dadi, bianan sog kosolabuk niu dianon, tinuk ¹¹ non na amu. Kona' tuk nog sagya gotow, suga'id non, og ma'ana non, inawa' ita na ni Kristu dia sog baya' nog dusa. ¹² Dangan binunyagan amu, misunu' amu na sog kolobong dianon bu sog kotubu' non tidu matoy bianan sog kopongandol niu dia sog dasig nog Bolakat nog Mikpongon nog mikpotubu' dianon tidu matoy. ¹³ Po' dini kitu', sog motaan nog Mikpongon, og kotubu' niu da' pa kosingkot dia sog Mikpongon po' da' amu pa tukoy ni Kristu. Og ma'ana non, pigboya'an amu pa nog dusa. Tibua numun koni, og Mikpongon, sinunu' non na amu sog kotubu' ni Kristu tidu matoy. Inompunan non na ita sog glam nog dusaanan ta. ¹⁴ Dadi, di' ita na mosugat nog polihala' nog Mikpongon minsan si'oy da' ta kunut og dan Botad kitu'. Po' inawa' non na itu' bianan sog kolansang dia ni Kristu sog kudas. ¹⁵ Bu bianan sog kopatoy non sog kudas, inimung non na nog di' mokpondag og baya' nog kodotu'an bu og glam nog kodiwotaan. Bu pitampal non na ilan bagun kotoksi'an nog ion doda' og pondag sog glam .non, bianan sog kopatoy non sog kudas

Dadi bila ma' nitu', na' niu potiangan ain sumila' ¹⁶ dianiu kobal nog di' amu mogbilang nog pomali nilan koyon nog pa'ali sog pongonganon, otawaka ginumon, otawaka pa'ali sog minsan olo kologya'anoy dun, ma' nog kologya'an nilan koyon sog bata' bulan, otawaka og gli'inan nilan koyon pa'ali sog Gondow nog Pogulali. ¹⁷ Po' glam nog polomotadon koyon sagya da og nuni nog ngon pusungu' matong nog ion non ion si Kristu. ¹⁸ Bu na' amu moit

Bu amu si'oy gombata'anan, sumboy kobon non ²⁰ mokokunut amu dia sog mokogulang niu po' ma' nitu' og mosulut sog Kounutan ta

Bu amu si'oy mokogulang nilan, sumboy na' niu ²¹ inangan og gombata'anan niu nog boya'an mosingmal ilan dun

Bu amu si'oy og guliponanan, sumboy ²² mokokunut amu sog glam non sog gapu' niu nog dini sog glupa'an. Bu kona' tibua sagya mokpopotogow amu nog ginang niu dianilan bagun amu kodongya'an, suga'id non, potongow niu dianilan og kopoktantu niu sog glam nog ginang niu po' ma' nitu' og kosugyut niu dia sog Kounutan ta. ²³ Bu minsan olo ponginangon niu, tigbung niu ditu' og pikilan niu mama' nog dia niu ininang sog Kounutan ta, kona' sog sagyaotow. ²⁴ Po' kisunan niu na donsama' nog mokotabuk amu nog tumbas non dianiu nog kotubu' nog da' kopus non. Po' og tantu Kounutan niu sog ginang niu, si Kristu. ²⁵ Bu ain og moglokohinangan nog molaton, ongon dosop og tumbas non dun. Po' og Mikpongon, bila mukum, .ondi' nododa' mogbigya'

Bu amu si'oy nog togo gulipon, sumboy molongas og kopogokbit niu sog gulipon niu. Po' **4** kisunan niu na nog amu si'oy, ngon dosop og .Kounutan niu ditu' sog glangit

Og dungag nog pomali sog glam nog poktanudanan

Dadi og glam niu, sumboy kobon non pogyakin ² amu. Bu pongmohilat amu kobon niu mogyakin dunut kopoksolamat niu dia sog Mikpongon. ³ Bu pogyakinoy niu dosop ami dini po' bagun ami kobogayan nog dalan mogustal, po' bagun nami mustal og milimod kitu' tidu pa sog kobon nitu' pa'ali dia ni Kristu. Po', sabap sog kopogustal u koni, mikolobusu u tanan dun. ⁴ Sa'an itu' sumboy pogyokinan niu akon, po' bagun ku da ompodolag tokodoy og gustalan ku dun. Po' ma' nitu' og polo.suku'an ku

Bu kobon non potubudoy niu og polomotadon ⁵ niu dia sog ain da' pa kitu' tabuk dia ni Kristu. Bu kobon non pongimakat amu moginang nog omba'is. ⁶ Bu og kopoktalu' niu si'oy, sumboy kobon non mosu'at bu omba'is pokinongogan po' bagun niu da .ilan motabal nog motud ain moksak kitu' dianiu

Og ponogina ni Paul

Dadi, dinondag u si Tikikus mangoy dion niu. Ion ⁷ og kololaman ta bu og gilug ta dosop sog tanud. Bu ion si'oy og duma nami nog sosoligan dia sog ginang nog binogoy dianita nog Kounutan ta. Ion og moguksug dianiu pa'ali sog glam nog kibianbianan

gan nog ma' nog bululokowon, bu moglolingit, bu moksina, bu monompola' nog pakasi niu, bu moglambas. ⁹ Bu na' amu dosop moglinoputoy nog pakasi niu po' og ma' nion koyon, og polomotadon nog kinilawan. Po' di' amu na bosia do'itan mokokunut sog kohinangan kitu' nog pigboya'an nog dusa. ¹⁰ Po' sinuklian na og dan polomotadon niu kitu' nog pigboya'an nog dusa, nog bogu polomotadon. Dadi, og bogu pikilan niu koyon nog da' pogboya'oy nog dusa, miongon ion tidu sog Mikpongon bu kobon non pongimboguan non nog ma' nog bantuk non, bagun mosabut niu tokodoy pa'ali dianon. ¹¹ Og doksu'an non, mimung da' na pogbigya'oy og gotowanan bila pingimboguan nog Mikpongon po' glam non migbatuk da, og Hudyu otawaka kona' Hudyu, bu ain mituk otawaka da' kotuk, bu ain mikopongadi' otawaka da' pokopongadi', bu motas nog gotow otawaka og gulipon. Po' miksolabuk ilan dia ni Kristu bu ion dia dosop sog .glam nilan

Dadi, bila ma' nitu' og pigotowan amu noma nog ¹² Mikpongon nog kololaman non nog pinili' non, sumboy motongow dia sog glangka niu og glolat niu bu og tabang niu dia sog pakasi niu. Bu kobon non sungod niu ilan bu dunut kobaba' nog bolotabat niu, bu kopayat nog ponutus niu. ¹³ Bu poglinonggungoy amu bu poginompunoy amu minsan olo og susian niu, ma' nog kopongampun nog Kounutan ta dianiu. ¹⁴ Bu og kosolag non, sumboy mokilolamoy amu po' bianan sog glolaman, og glam non koni mimung ompagon og kopoksolabuk niu. ¹⁵ Bu sog kopoksolabuk niu dia sog solabuk glawas ni Kristu, binogoy non na dianiu moglogomigus. Bu sumboy og kopoglogomigus niu koyon og mogbaya' dianiu po' sa'an itu' inonggat non amu. Bu kobon non pokposolamat amu dianon. ¹⁶ Og pomali ni Kristu sumboy monginggamut dianiu bu mogokbit dianiu kobon niu momali bu mokpanad sog pakasi niu bianan sog dalom nog sabut niu. Bu bobat niu og kosanglit bu og solamat niu dia sog Mikpongon, bu og duma bobatanan pa'ali sog kinodiwata. ¹⁷ Bu minsan olo ponginangon niu otawaka og poktolu'on niu, sumboy inangon niu bianan dia sog ngalan nog Kounutan ta nog si Isus. Bu bianan dianon, pokposolamat amu dia sog Gama' ta nog Mikpongon

Og gomba'is nog polomotadon nog poktanudanandia sog baloy

Dadi amu kolibunanan nog sinumolabuk na dia ¹⁸ .ni Kristu, sumboy sumangkan amu sog duoy niu Bu amu si'oy kolokianan, sumboy kololamoy niu ¹⁹ .dosop og duoy niu bu na' amu ombolu' dianilan

motintu na tokodoy og tud niu. ¹³ Bu kitoksi'an ku da bog andun koponamal non moginang nog kobo'isan niu. Bu kona' tibua daniu, suga'id non, asta dosop dianilan ditu' sog bonua nog Laudisia, bu bonua nog Hirapolis. ¹⁴ Bu si Luk, og polomulung kitu' nog kololaman ta dosop, bu si Dimas si'oy, minogina ilan dosop daniu. ¹⁵ Bu akon si'oy, polatas niu pa og sogina u koni dia sog pigilugan ta kitu' sog tanud ditu' sog Laudisia, bu dosop dia ni Nimpa bu og pigilugan ta sog tanud nog mokpoglumpuk moktamuy .dia sog Mikpongon ditu' sog baloy non Bu bila motubus niu pogbostaoy og surat u koni, ¹⁶ pitang niu dosop ditu' sog Laudisia sog pigilugan ta sog tanud ditu'. Bu og surat u kitu' ditu' nilan, alap .niu dosop bu basta Bu talu' niu dia ni Arkipus nog sumboy doksu'on ¹⁷ non tokodoy og ginang nog binogoy nog Kounutan .ta dianon Bu akon si'oy, monogina u dosop daniu. (Akon, ¹⁸ dili si Paul, og sinumulat nog ponogina u koni dianiu.) Na' niu tokodoy poksolingowan nog dia u sog .kolobusuan .Og tulung nog Mikpongon mongon daniu

ku dini. ⁸ Sa'an ini sinugu' u ion mangoy dion, po' bagun niu modongog bog olo botangbotang nami dini bu doma, bagun amu dosop kopondolo'isogan dun dianon. ⁹ Og duma non mangoy dion niu si Onisimus. Bu ion si'oy og gilug ta dosop sog tanud, nog kololaman ta nog tidu dion sog glumpuk niu. Ilan og .moguksug daniu nog glam nog bianbian nami dini Bu si Aristarkus, og duma u dini sog kolobusuan, ¹⁰ minogina ion daniu. Bu si Mark si'oy, og goguapu' ni Barnabas, minogina dosop ion daniu dion. (Bu mitabuk niu da bayu' og pomali u pa'ali dianon nog bila mian ion dion, sumboy tolima'on niu.) ¹¹ Bu si Josua nog kodua' ngalan non si Justus, ion si'oy minogina dosop daniu. Og tolu kotow da koni og salu bansa u nog bansa Hudyu nog tinumabuk na dia ni Kristu, og dinumuma dianakon mokpulongog gustalan pa'ali sog pigdotu'an nog Mikpongon. Bu kipongomu'an u sabap dianilan. ¹² Bu si Epapras si'oy nog tidu sog glumpuk niu, minogina dosop ion daniu. Ion og sosoligan dosop ni Kristu Isus. Bu kobon non monamal ion mogyakin pa'ali daniu nog bagun amu ompagon sog glam nog glegan nog Mikpongon, bu bagun dumalom og sabut niu, bu

Tesalonika 1

Og Piuna Talu' pa'ali sog tagna' Sulat ni Paul dia sog Poktanudanan ditu' sog Tesalonika

Ngon og koliwagan bonua sog probinsia nog Masadonia, ngalan non Tesalonika. Og bonua koyon molani .sog Pilipus
 Sog kodua' puli' ompanow ni Paul bu dumaanan non kitu' nog si Timuti ilan ni Silas, minumbaloy ilan bu migustal ilan nog Gomba'is nog Guksugan dia sog gotowanan sog Tesalonika. Minsan si'oy onda' ilan kobon mogonog ditu', modakol nog gotowanan og mikinongog nog gustalan nilan bu tinumud ilan dia sog Pogbaya' nog ion non si Isukristu. Tibua, ngon duma Hudiuanan nog sinusi nilan og gustalan ni Paul koyon nog miktidu sog Mikpongon. Bu mioit nilan dosop og gotow Tesalonikaanan, boya'an nog sinadan nilan si Paul bu og dumaanan non mokposakit. Dadi, minawa' ilan sog bonua koyon, mangka ilan angoy sog koliwagan bonua nog Korintu. Tibua, dangan minatong ilan na ditu', misasow og pikilan ni Paul pa'ali sog poktanudanan kitu' ditu' sog Tesalonika. Po' gomonsunoy koyuba'an ilan nog boya'an kotolikudan nilan na dun si Isukristu. Dadi, pipanow ni Paul si Timuti posungu' ditu' sog Tesalonika mangoy tumukow bog .olo na og kibotangbotangan bu og piginang nog poktanudanan ditu'
 Dangan, mikpuli' si Timuti sog Korintu, piguksugan non pa'ali sog kibotangbotangan nog poktanudanan ditu' sog Tesalonika. Dadi, landu' kosolag og posolamat ni Paul dia sog Mikpongon pa'ali sog kopongandol nilan bu glolaman nilan. Sa'an ini pinoit non og surat non koni ditu'. Bu tinabal non dosop og sak nilan pa'ali sog kopokpuli' nog Pogbaya' nog si Isus dini. Bu tinalu' non dosop dianilan nog sumboy kobon non .sumalig ilan dia sog Pogbaya' nog si Isus minsan si'oy kilogonan ilan

.Og bokna nog surat koni, 1:1 .1

.Og kopokposolamat bu og kopoksanglit, 1:2-3:13 .2

.Og pomali dia sog poktanudanan pa'ali sog polomotadon, 4:1-12 .3

.Og pomali pa'ali sog kopokpuli' ni Kristu, 4:13-5:11 .4

.Og gimpusan nog pomali ni Paul, 5:12-22 .5

.Og doksu'an nog surat koni, 5:23-28 .6

nami amu dianon pa'ali sog kolongas nog polomotadon niu nog ma' nog ginang niu koyon nog miktidu sog kopongandol niu dianon, bu og ginang niu koyon binaan sog glolatan niu dia sog gotowanan, bu og kopoglogaga niu koyon sabap sog dodomaan niu .dia sog Kounutan ta nog si Isukristu

Pigilugan, kololaman amu nog Mikpongon, bu ⁴

kosunan nami nog pinili' non amu tumabuk dianon. ⁵ Po' dangan inustalan nami amu nog Guksugan nog Gomba'is, kona' tibua sagya talu' nog instal nami dianiu, suga'id non, mitongow niu og pagas nog Bolakat nog Mikpongon boya'an nog tinumud amu tokodoy dun. Bu mitongow niu dosop bog olo polomotadon nami kobon nami dion niu po' miimung tanan nog popia dianiu. ⁶ Bu miglogiling amu da dianami, bu kosolag non dia sog Kounutan ta. Po' min-

Og surat koni miktidu dianami nog si Paul, bu ¹
 .si Silas, bu si Timuti

Bu og surat nami koni posungu' sog poktanudanan nog mikpoglumpuk sog koliwagan bonua nog Tesalonika nog sinumolabuk na dia sog Gama' ta nog Mikpongon bu Kounutan ta nog si .Isukristu

Og tulung bu kotikna' nog pikilan mongon dianiu .dion

Mikposolamat si Paul sabap sog kopongandol-bu polomotadon nilan sog Tesalonika

Giap nog mogyakin ami, pogyokinan nami amu ² kobon non bu mokposolamat ami dia sog Mikpongon pa'ali sog glam niu dion. ³ Bu sonuk nami mon-gadap dia sog Gama' ta nog Mikpongon, poglobiton

nog miktidu sog Mikpongon. Bu kona' tibua og gustalan og binogoy nami diani po' minsan og dili kotubu' nami, binogoy nami dosop diani sabap sog bololaga' amu tokodoy dianami. ⁹ Pigilugan, kotitukan niu da bayu', bog andun og tugosan nami kobon nami dion po' gobi gondow miksukat ami bagun amu da ondi' kologonan mogusiba' dianami nog kobon nami mogustal diani nog Gomba'is nog .Guksugan nog miktidu dia sog Mikpongon Dadi amu, ain tinumabuk na dia ni Isukristu, og ¹⁰ taksi' nami, nog kobon nami kitu' dion niu, og polo-motadon nami modulus, bu da'idun og sila'on dianami. Bu og Mikpongon dosop og mokotaksi' dun. ¹¹ Po' mitongow niu da og kopogokbit nami diani. Og kopogokbit nami dia sog monala kotow diani ma' nog gokbitan nog gama' dia sog dili gombata' non. ¹² Po' pondolo'isogan nami amu, bu pongomu'an nami amu, bu onggaton nami amu lumangka nog mondom kosu'atan dun og Mikpongon. Po' ion og migonggat diani sumakup dia sog pigdotu'an .non bu dia sog kotas non Bu sa'an dosop kobon non mokposolamat ami ¹³ dia sog Mikpongon, po' dangan midongog niu dianami og talu' non, tinabuk niu. Bu sa'an itu' tinabuk niu, kona' po' dia miktidu sog sagyaotow. Suga'id non, tinabuk niu itu' po' talu' nododa' itu' nog miktidu sog Mikpongon. Bu bianan sog talu' non koyon, og Mikpongon, inangon non og ginang non diani, ain mingandol dianon. ¹⁴ Po' amu pigilugananan ku dion, pisinsa amu nog salu bansa niu. Mama' amu dosop nog pigotowan nog Mikpongon kitu' ditu' sog bonua nog Judia nog sinumolabuk dosop dia ni Kristu Isus. Po' ilan si'oy, pisinsa ilan dosop nog salu bansa nilan nog bansa Hudyu. ¹⁵ Og Hudyuanan koyon, binunu' nilan og Kounutan ta nog si Isus. Bu kona' tibua nitu', asta pa og polomolatasanan nog talu' nog Mikpongon kobon nitu', binunu' nilan dosop. Bu ami si'oy, sinolapsolap nilan dosop ami. Sabap dia sog kohinangan nilan koyon, onda' tokodoy kosu'atoy dun og Mikpongon dianilan, bu miimung nog da' sulut nilan nog glam nog gotow. ¹⁶ Bu binolobagan nilan bosia ami bagun ami lumota' mogustal dia sog ain kona' Hudyu nog saka, og gustalan nami kitu' miimung tanan bosia nog mogawon ilan dun tidu dia sog dusa nilan. Dadi, sabap sog kohinangan nilan koyon nog tidu pa sog kobon nitu', mitoktub nilan na inangoy og dusaanan nilan. .Bu misa'ut ilan na nog polihala' nog Mikpongon

Og kopogapas ni Paul mokpuli' sog Tesalonika

Dadi pigilugan, dangan miксуoy ita niu nog po- ¹⁷ dali'dali', miксуoy si'oy og glawas ta niu, tibua, og pikilan ta onda' da. Landu' og gindowan nami dian-

san si'oy landu' sinsaan niu sabap sog kotabuk niu nog gustalan nami kitu', tinolima' niu da dunut da'da'an niu nog miktidu sog Bolakat nog Mikpongon.

⁷ Dadi amu si'oy, miimung amu dosop nog glogyawan dia sog glam nog tinumabuk na dia ni Isukristu dion sog bonua nog Masadonia bu sog Akaya. ⁸ Bu miktidu diani og gustalan pa'ali dia sog Kounutan ta migulit na dia sog glam nog gotowan dia sog Masadonia bu sog Akaya. Bu kona' tibua ditu', suga'id non, diadia na midongog pa'ali sog kopongandol niu dia sog Mikpongon. Dadi, di' nami si'oy uksugan, mibantug na. ⁹ Po' og gotowan tanan miguksug dun dianami pa'ali sog kotolima' niu dianami dion, bu pa'ali dosop sog kotabuk bu kopokokunut niu dia sog Mikpongon nog og motud nog Diwata. Po' tinolikudan niu na og diwataan kitu' nog sagya da pigimungimung mangka niu sungu'oy og Mikpongon. ¹⁰ Bu dodomaoy niu og pogdatong nog Bata' non nog tidu sog glangit nog pitubu' non tidu sog patoy. Po' si Isus, ion og tumabang dianita sog matong polihala' .nog Mikpongon

Og ginang ni Paul sog bonua nog Tesalonika

Dadi pigilugan, sunan niu nog da' da kobolong ² og gulas sinsala' nami mangoy dion niu. ² Po' sog posungu' nami kitu' dion niu, kosunan niu da og sinsaan nami sabap sog kosolapsolap nilan dianami ditu' sog Pilipus. Tibua, sabap sog tabang nog Mikpongon dianami, mibolu' ami mogustal nog Gomba'is nog Guksugan nog miktidu dianon, minsan si'oy ngon minamal sumaga' dun sabap sog ompok ilan dun. ³ Po' og kopogonggat nami sog gotowan kona' bianan sog glopangan, otawaka kona' og kopogamu' nami, otawaka og kopogakalalak nami. ⁴ Suga'id non, kibogayan ami nog Mikpongon nog kopatut mogustal nog Gomba'is nog Guksugan koni. Po' og poksu'aton nami kona' og sagyaotow, suga'id non, og Mikpongon. Po' kosunan non bog olo og dialom pikilan nami. ⁵ Bu kosunan niu dosop nog da' nami pomulakmulakoy og ponolu'on nami, otawaka da' nami amu pogokalokaloy nog bagun ami mokosin dun. Og Mikpongon, ion og mokotaksi' dun dianami. ⁶ Bu kona' og ponontongon nami og dongya' niu otawaka og dongya' nog duma gotowan dianami Sabap nog ami og sosugu'on ni Kristu, togo baya' ⁷ ami bosia mongoni diani, tibua, da' ami da poginang dun. Suga'id non, bianan sog kobaba' nog bolotabat nami diani, domikian nog mama' ami nog gina' nog usiba'on non og gombata' non. ⁸ Bu sabap sog landu' og glolaman nami diani, linoliag ami mogustal diani nog Gomba'is nog Guksugan

Dadi, pongonion nami sog Mikpongon, og ¹¹ Gama' ta bu sog Kounutan ta nog si Isus nog kobogayan ami nog molongas nog dalan posungu' dion niu. ¹² Bu pongonion nami dosop dia sog Kounutan ta nog posisaya' non dungagoy og kopokilolamoy niu bu asta dosop sog дума gotowanan mama' nog glolaman nami diani. ¹³ Bu popogonon non dosop og dialom pikilan niu bagun amu modulus bu mimung nog da' sila'on diani dia sog sungu'an nog Gama' ta nog Mikpongon sog tang nog mokpuli' og Kounutan ta nog si Isus bu dunut glam nog gla'ay-
.atanan non

Og polomotadon nog kosu'atan og Mikpongon dun

Dadi pigilugan, pimolian nami na amu pa'ali ⁴ sog polomotadon kitu' nog kosu'atan og Mikpongon dun bu inunut niu da. Tibua minsan si'oy ma' nitu', sog gimpusan, pongonion nami dosop numun koni diani nog sabap sog kopoksolabuk ta dia sog Kounutan ta nog si Isus, posisaya' pogdungag og kopogunut niu. ² Po' kisunan niu na og pomali nami kitu' diani bianan sog baya' .nog Kounutan ta nog si Isus Po' og kolegan nog Mikpongon diani nog sum- ³ boy modulus amu nododa' dianon bu mogolig amu tokodoy nog poginangon koyon nog molaton nog mama' nog momabal. ⁴ Po' sumboy amu og kolokian, moto amu mogoit nog duoyan niu bagun da di' amu sila'on, bu mimung pogodaban og duoyan niu. ⁵ Bu na' amu moglogiling sog ain ondi' koyon mokotigol nog napsu nilan po' og gotowanan koyon nog ma' nion, di' nilan kilolaan og Mikpongon. ⁶ Dadi pa'ali dini, sumboy da'idun diani og moginang nog ma' nini koni dia sog pigilugan non sog tanud, otawaka mogbigya'bigya' dia sog pakasi non. Po' ain moglokohinangan nog ma' nion koyon, og Pogbaya' og mokposakit dun. Po' ma' nitu' pidonsama' nami tumalu' diani. ⁷ Po' og Mikpongon, onda' non ita onggatoy moginang nog kosipogsipog, suga'id non, og ginonggatan non dianita og moginang nog kodulusan. ⁸ Dadi, ain og di' tumolima' nog pomali koni, og da' non tolima'oy kona' og saryaotow, suga'id non, og da' non tolima'oy og Mikpongon nog migbo-
.goy diani nog Bolakat non

Dadi, pa'ali sog glolaman niu dia sog pigilugan ⁹ niu sog tanud, di' amu na si'oy pomolian dun sog sultat u koni. Po' pimali na nog Mikpongon diani. ¹⁰ Bu ininang niu na tanan dia sog pigilugan niu sog tanud dion sog susulan nog Masadonia. Tibua, minsan si'oy ininang niu na, pongonion nami bosia diani nog posisaya' pogdungag og glolaman niu bu og
.glolat niu dianilan

iu. Dadi, mogapas ami bosia mokpuli' dion niu. ¹⁸ Moleg ami bosia tokodoy mokopokpuli' dion. Labi na akon, tatap u na bosia moksipi mokpuli' dion saka binolobagan ami ni Kindagow. ¹⁹ Bila mokpuli' dini og Kounutan ta nog si Isukristu, ngon og dodomaan nami, bu da'da'an nami, bu kodongya'an ami sabap diani dia sog sungu'an non. ²⁰ Po' amu .tanan og miimung kotas nami bu og gloliag nami Dadi, kobon nami kitu' ditu' sog koliwagan ³ bonua nog Atens, dangan da' nami na kogaga nog di' nami na modongog og dongogan pa'ali dianiu, mipikil nami nog ombagak ami ditu' ² po' pipangoy nami si Timuti dion niu. Si Timuti si'oy og gilug ta dosop sog tanud bu og дума nami mokpulonag nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia ni Kristu. Bu sa'an dinondag nami ion mangoy tumikul dion niu, bagun da pododungag og kopongandol niu, bu bagun da kopondolo'isogan amu bianan dianon, ³ bu bagun amu dosop di' gumuya' sabap sog sinsaan niu koyon. Po' kisunan niu na nog ma' nitu' do-da' og baya' nog Mikpongon nog kobianbianan ta. ⁴ Po' kobon nami kitu' dion niu, kobon non poktolu'on nami diani nog ita koni pokposinsaon ita nododa'. Bu kisunan niu na numun koni po' mituman na. ⁵ Dadi sa'an itu', dangan da' u na kogogaoy nog di' u modongog pa'ali diani, pipangoy u si Timuti dion niu mangoy tumikul bog olo na og bayu' nog kopongandol niu. Po' dolohiton u dun nog gomonsunoy di' amu mokogaga sog pongyuba' ni Kindagow nog boya'an da' doksuan nog piginang .nami kitu' diani dion

Og mokopondolo'isog pa'ali sog guksugan ni Timuti

Bu kodotongoy pa ni Timuti dini nami tidu dion ⁶ niu bu omba'is og guksugan non pa'ali sog kopongandol niu dia sog Mikpongon bu glolaman niu dia sog pakasiotow niu. Bu sinuksugan non dosop dianami nog kobon non loliagon amu da mokpikil dianami. Bu og gindowan niu dow dianami ma' da nog gindowan nami kitu' diani. ⁷ Dadi pigilugan, kobon nami dini sog dialom nog pihit bu sinsaan koni, dangan midongog nami nog ma' nion og kopongandol niu, kipondolo'isogan ami tokodoy dun ⁸ bu mibogbad og pikilan nami dun po' sabap sog ompagon da og kosolabuk niu dia sog Kounutan ta. ⁹ Dadi sa'an numun koni, mokopokposolamat ami dia sog Mikpongon pa'ali diani bu sabap diani mogda'da' ami dia sog sungu'an non. ¹⁰ Dadi, gobi gondow moyakin ami nog mokopoktongow ita pa niu puli' po' bagun kotoktuban ain pianad nami kitu' pa'ali sog
.tud niu dia sog Mikpongon

ita mogokbit nog polomotadon ta. ⁷Po' og gobi og timpu nog poktulug nog gotow bu og timpu dosop nog poglangulangu nog gotow. ⁸Tibua, pigotowan ita nog gondow. Dadi, sumboy moto ita mogokbit nog polomotadon ta. Bu sumboy popogonon ta og kopongandol ta sog Mikpongon. Bu lumolat ita dia sog pakasiotow ta. Po' ma' nitu' mimung nog taming sog glawas ta. Bu og dodomaan ta kitu' nog tobangan non ita tidu sog polihala' nog Mikpongon, mimung ma' nog saduk ta dia sog pogbunu'an. ⁹Og Mikpongon, da non ita pili'oy nog bagun ita mosinsa sog polihala' non. Suga'id non, og tugyu non dianita, tobangan non ita bianan dia sog Kounutan ta nog si Isukristu. ¹⁰Po' sa'an itu' sinoluan non ita sog patoy po' bagun da, bila mokpuli' ion, totubu' ita pa otawaka minatoy ita na, motubu' ita da bu mokunul ita non. ¹¹Dadi bila ma' nitu', sumboy og kopogdinolo'isogoy bu og kopoktinobangoy niu, .ondi' niu lota'an

Gimpusan nog pomali ni Paul

Dadi pigilugan, pongonion nami daniu nog ¹²pogodaboy niu ilan nog pigilugan niu sog tanud, ain og miglokounutan kitu' daniu dia sog kopoktanud niu bu og momali kitu' daniu. Po' miksolutugos ilan moginang dion niu. ¹³Dadi, pogodaboy niu tokodoy ilan bu kololamoy niu ilan sabap sog ginang nilan .koyon. Bu sumboy moglogomigus amu Pongonion nami daniu nog podonsoma'on niu ¹⁴tumalu' dia sog ain mokolola'anan kitu' nog sumboy moksolutugos ilan. Bu ain sop og mosayu kitu' kusaha, pondolo'isogoy niu. Bu ain sop og moguya' kitu', tobangoy niu dosop ilan. Bu sumboy ompayat dosop og ponutus niu sog glam non. ¹⁵Bu sumboy di' amu dosop moksini'oy moginang nog molaton, suga'id non, pogapas amu moginang nog molongas .dia sog pakasi niu bu asta sog glam nog gotow Ma' nini og kolegan nog Mikpongon daniu, ¹⁶⁻¹⁸sog ain sinumolabuk na dia ni Kristu Isus, sumboy mogda'da' amu kobon non, bu pogyakin amu kobon non, bu minsan si'oy olo og kibotangbotangan niu sumboy mokposolamat amu dun dia sog Mikpon- .gon

Bu na' niu soga'on og glegan nog Bolakat nog ¹⁹Mikpongon daniu. ²⁰Bu na' niu dosop poksudi'-sudi'an ain og momitua. ²¹Suga'id non, pokilaila niu mahatul og glam non. Ain molongas kitu' tolimala' niu, ²²tibua, pogolig amu dia sog glam nog ginis ginis nog ginang nog molaton

Dadi, Mikpongon og mogbogoy dianita nog ²³kotikna' nog pomikilan, bu pongonion nami dianon nog polonu'on non amu tidu dia sog pikilan niu asta sog glimukud niu bagun da sog matong na og gon-

Dadi, pogapas amu mogonong nog motikna' og ¹¹pikilan niu. Bu na' amu mogbaya' nog ginang nog duma niu, suga'id non, pogusaha amu nog dili dianiu ma' nog pimali nami kitu' donsama' dianiu ¹²po' bagun amu pogbotadan nog ain og da' pa tabuk dia ni Isus, bu bagun amu dosop ondi' mongangad nog .kotubu'an niu dia sog dumaan niu

Og kopokpuli' nog Kounutan ta

Dadi pigilugan, og kolegan nami bosia daniu ¹³nog mosabut niu pa'ali sog ain gotowanen kitu' nog mikpomatoy na bagun amu di' lumangos mama' nog gotowanen kitu' nog da' dodomaan nilan. ¹⁴Po' og tud ta, nog si Isus minatoy mangka kotubu' puli'. Dadi sabap ditu', tinumud ita dosop nog, og Mikpongon, podunuton non dosop dia ni Isus ain mikpomatoy na kitu' nog sinumolabuk na dianon. ¹⁵Og pigustal nami koni daniu numun kitu', og dili talu' nog Kounutan ta. Ain totubu' pa sog matong gondow nog kopokpuli' nog Kounutan ta, ondi' ilan moguna lumumpak dianon dia sog ain mikpomatoy na kitu'. ¹⁶Po' ma' nini. Og dili Kounutan ta og posungu' tumona' dini dunut og mosikad nog gonek nog dondagan bu og tawag nog kounutan nog moloikatanan nog Mikpongon dunut og gonek nog tombuli' nog Mikpongon bu mangka ain mikpomatoy kitu' nog sinumolabuk na dia ni Kristu, moguna ilan mogbuat tidu sog patoy ¹⁷mangka pa tondug ain og totubu' pa sog gondow koyon. Bu mogdunut ita nilan miknat dia sog ginampol lumumpak sog Kounutan ta dia sog gawang. Dadi tidu dion, dia ita na non asta sog da' kopus non. ¹⁸Dadi, pogdinolo'isogoy amu bianan sog kogamit niu og gustalan koni

Dadi pigilugan, di' nami na si'oy amu sulatan **5** pa'ali sog gondow kitu' nog pogdatong nog Kounutan ta dini, ²po' kosunan niu na nog, og gondow kitu' nog kopokpuli' non dini, motokow mama' nog kotua' nog polonakow. Dadi, kotokowan gotowanen dun. ³Mama' dosop nog bodos nog gomonsunoy pa ponokitan na. Po' sog tang koyon mokpoktal' og gotowanen nog da' supisupi nilan, saka gomonsunoy pa dotongan ilan na nog gla'at, bu .da'idun og pologuyan nilan dun

Tibua amu pigilugan, onda' amu na dia sog ⁴kodoloman, po' misabut niu na pa'ali sog kopokpuli' non. Dadi, bila matong og gondow kitu', mama' si'oy nog kotua' nog polonakow, ondi' amu na motipu dun. ⁵Po' pigotowan amu na nog dolag bu og gondow. Di' amu mama' nilan nog, og pigotowan ilan pa dia sog dolom bu gobi. ⁶Dadi, sumboy di' ita moglogiling dianilan muktulugtulug. Suga'id non, sumboy mongmohilat ita. Bu sumboy dosop moto

niu sog tanud bianan sog galok nog kopomogilug.

²⁷ Bu bianan dia sog baya' nog Kounutan ta, dondagon ku daniu masta og sulat koni sog glam .nog pigilugananan ta dion, sog tanud Bu og tulung nog Kounutan ta nog si Isukristu ²⁸ .mogonong daniu

dow nog kopokpuli' nog Kounutan ta nog si Isukristu, da'idun da og sila'on non daniu. ²⁴ Og Mikpongon, og migonggat daniu, og tumuman dun. Po' ion .kopongondolan tokodoy Dadi pigilugan, pogyokinoy niu dosop ami. ²⁶ Bu ²⁵ bila moglumpuk amu, golun niu og pigilugananan

Tesalonika 2

Og Piuna Talu' pa'ali sog kodua' Sulat ni Paul dia sog Poktanudanan ditu' sog Tesalonika

Og gotowanan nog poktanudanan dia ni Isukristu ditu' sog Tesalonika misasow ilan, po' mibabong og pikilan nilan pa'ali sog kopokpuli' ni Isukristu. Og duma, mikpoktalu' ilan nog mikpuli' na dow ion dini. Dadi, sa'an ini pinoit ni Paul og kodua' surat non koni po' posunon non dianilan nog mangka si'oy pokpuli' dini og Kounutan nog si Isukristu, og gotowanan, landu' na og kopoginang nilan nog sinoitan sabap sog ponulu' nog sala kotow kitu' nog landu' bolodusaoy. Ion, modasig og kopogbanta non dia ni Kristu. Pidonsama' ni Paul tumalu' sog poktanudanan dia sog Pogbaya' nog si Isus, nog di' ilan moglola'lola'. Tinolu'an non ilan nog moginang ilan bagun ilan da ompotubu' og dili glawas nilan. Bu sumboy dosop mokpopagon ilan sog tud nilan dia ni Isukristu, minsan si'oy mokobian ilan nog posakit sabap sog kopoktamuy nilan. Tibua, bianan sog gipatan nog Mikpongon dianilan, og Mikpongon da og sumuli' dun sosuku og mikposakit koyon dianilan

.Og bokna nog surat koni, 1:1-2 .1

.Og kopokpotas bu og kopogdongya', 1:3-12 .2

.Og pomali pa'ali dia sog kopokpuli' ni Kristu, 2:1-17 .3

.Og pomali dia sog poktanudanan pa'ali sog molongas nog polomotadon, 3:1-16 .4

.Og doksu'an nog surat koni, 3:17-18 .5

sinsaan niu koyon mimung tanan nog ompatut amu sumakup dia sog pigdotu'an non. Sa'an itu' misinsa amu dun numun koni. ⁶ Bu bianan dosop sog kodulus nog koukuman non, ain mokposinsa kitu' dianiu, pobianan non dosop ion nog sinsaan. ⁷ Bu pulolion non da amu dia sog sinsaan. Bu asta ami dosop.

Inangon non ini bila potongowon non na og Kounutan ta nog si Isus tidu sog glangit dunut og moloikatanan nog modasig bu og gliga' nog gapuy.

⁸ Polihola'on non ain og momungyas dia sog Mikpongon bu ain ondi' mokokunut sog Gomba'is nog Guksugan pa'ali sog Kounutan ta nog si Isus.

⁹ Og polihala' non dianilan, lo'aton non ilan asta sog da' kopus non, bu pintu'on non ilan dia sog sungu'an nog Kounutan ta bu sog landu' nog koba'is nog kopogbaya' non. ¹⁰ Glam non koni motuman sog gondow kitu' nog kopokpuli' non. Po' sog kopokpuli' ni Isukristu dini, pogodaban ion nog glam nog pigotowan non. Bu potason ion nog glam nog ain tinumud dianon. Bu amu si'oy, mokpotas amu dosop dianon po' tinumud amu dosop nog gustalan nami .koni dianiu

Dadi sa'an itu', pogyokinan nami amu somul non ¹¹ dia sog Diwata ta bu pongonion nami dianon nog

Og surat koni miktidu dianami nog si Paul, si ¹ .Silas, bu si Timuti

Bu og sinulat nami koni posungu' sog poktanudanan nog mikpoglumpuk dia sog koliwagan bonua nog Tesalonika, nog sinumolabuk ilan na sog Gama' ta nog Mikpongon bu sog Kounutan ta nog si .Isukristu

Og tulung bu og kotikna' nog pikilan mongon di- ² aniu tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu sog .Kounutan ta nog si Isukristu

Og posolamat bu og gyakin

Pigilugan, sumboy doda' mokposolamat ami ³ kobon non dia sog Mikpongon pa'ali dianiu po' posisaya' kopagon og kopongandol niu dianon bu pododungag dosop kobon non og kopoglinolamoy niu dia sog pakasi niu. Sa'an itu' omba'is doda' nog mokposolamat ami dun. ⁴ Bu sa'an itu' pogbonsagon nami dosop amu dia sog duma piglumpukanan nog poktanudanan nog og kopongandol niu ompagon tokodoy bu mikogaga amu da .dia sog glam nog posakit bu og suloy dianiu dion Og glam non koyon og tanda' nog modulus doda' ⁵ og koukuman nog Mikpongon. Po' og doksu'an nog

kohinangan nog sinoitan, boya'an kolimbungan dun ain posungu' kitu' sog gla'at. Sa'an itu' mogla'at ilan dun po' da' nilan tolima'oy bu posolobukoy dia sog pikilan nilan og Guksugan kitu' nog motud nog bagun ilan bosia mogawon dun tidu sog dusa nilan.

¹¹ Dadi sabap ditu', linguton ilan nog Mikpongon bagun ilan tumud nog gloput. ¹² Dadi, og doksuan non, polihola'on glam nilan dun nog Mikpongon po' da' ilan tud nog motud. Suga'id non, linoliag ilan .moginang nog molaton

Pokpopagon amu sog kopongandol niu

Dadi amu pigilugan, og kololaman nog ¹³

Kounutan ta, sumboy doda' mokposolamat ami kobon non dia sog Mikpongon pa'ali diani po' tidu pa sog tolipunan, pinili' non amu bagun amu motabang tidu sog dusa niu bianan sog ginang nog Bolakat nog Mikpongon nog monglonu' diani, bu bianan dosop sog tud niu sog motud. ¹⁴ Po' dia sog Gomba'is nog Guksugan nog pigustal nami diani, midongog niu og gonggat nog Mikpongon diani, sumolabuk dia sog kotas nog Kounutan ta nog si Isukristu. ¹⁵ Dadi pigilugan, popagon niu og tud niu bu ponamal amu maktulik dia sog motud nog pianad nami kitu' diani nog pibian nami dia sog .gustalan bu sog sulat

Dadi, og Kounutan ta nog si Isukristu bu og ¹⁶

Gama' ta nog Mikpongon og linumolat dianita. Bu sabap sog tulung non, kipondolo'isogan ita kobon non bu molongas og dodomaan ta. ¹⁷ Og pongonion nami dianon nog pondolo'isogan non amu, bu popogonon non dosop amu bagun amu kobon non mokopoginang nog molongas nog ginang, bu maktalu' nog molongas nog talu'

Pogyokinoy niu pa ami

Sog gimpusan, pigilugan, pogyokinoy niu pa **3** ami solian ami mogustal nog talu' nog Pogbaya'

bagun modali' kopulonag dia sog gotowanan, bu bagun nilan dosop tolima'on mama' nog kotolima' niu kitu' dun. ² Bu pogyokinoy niu dosop ami nog owa'on non ami dia sog kohinangan nog mokolaton nog gotowanan koyon dini po' kona' da glam nog gotowanan og tinumud pa'ali sog Kounutan ta.

³ Tibua, og Kounutan ta og kopongondolan bu ion mokpopagon diani, bu ion mogipat diani dia ni Kindagow. ⁴ Bu bianan sog kopoksolabuk ta dia sog Kounutan ta, sumalig ami diani nog mononayun og kopoginang niu nog dondagan nami kitu' diani.

⁵ Bu pongonion nami dia sog Kounutan ta nog ponulu'an non amu sog kodalom nog sabut pa'ali sog glolaman nog Mikpongon diani. Bu mokogaga .amu mama' ni Kristu

imungon non amu nog ompatut amu dia sog inonggatan non kitu' diani nog kolegan non nog kopoglokotubu' niu. Bu bianan sog Bolakat non, tumanon non og glam nog glegan niu kitu' nog molongas og tugyu non, bu doksuan dosop nog ginang niu kitu' nog sabap sog kopongandol niu dianon.

¹² Sa'an mogyakin ami nog ma' nini po' bagun og ngalan nog Kounutan ta nog si Isus kosonglitan dun sabap diani. Bu amu si'oy, kodongya'an amu dosop sabap sog kosolabuk niu dianon, bianan sog tulung .nog Diwata ta bu og Kounutan ta nog si Isukristu

Og gindanan nog kopokpuli' ni Isukristu

Dadi pigilugan, pa'ali sog kopokpuli' nog **2**

Kounutan ta nog si Isukristu dini bu og kopokpolumpuk non dianita dianon, pongonion nami diani ² nog di' amu mosompun kobabong, otawaka mosompun kosusa nog minatong na dow og Gondow nog Pogbaya'. Po' ngon dow gotowanan nog miktalu' nog ami dow miguksug dun otawaka mimitua, otawaka sinumulat dun. ³ Na' amu tokodoy kolimbungan nog minsan sima og maktalu' dun nog ma' nitu'. Po' mangka si'oy datong og Gondow nog Pogbaya', motongow ta poguna nog landu' tokodoy kopongantu nog gotowanan dia sog Mikpongon. Bu ngon dosop sala kotow nog tumua' nog landu' bolodusaoy. Ion non itu', og doksuan non og gla'at, asta sog da' kopus non. ⁴ Po' ontuan non og glam nog kodiwotaan, bu ain piktamuy nog gotowanan, bu potason non tanan og dili glawas non dia sog glam nilan. Bu kona' tibua nitu' inangon non. Po' mangoy dosop ion ditu' sog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon mangka ion ingkud ditu', mangka non pulonagoy sog gotowanan nog ion .og tantu Diwata

Kolobotan niu da bayu' og piktalu' u kitu' nog ⁵

kobon ku dion niu, pa'ali sog ma' nion koyon.

⁶ Tibua, asta pa numun koni, di' non pa itu' minang. Bu kisunan niu da bog olo og kionggan non. Po' tumua' ion sog matong na og tang non kitu'. ⁷ Po' numun koni miktalipun na moglilow og kopongantu nog gotowanan kitu' nog mibun. Tibua, bila mawa' na og mikangga' kitu' dianon, mangka pa poglaktod og kopongantu nog gotowanan kitu'. ⁸ Bu tubus nitu', potongowon og gotow koyon nog landu' bolodusaoy. Bu matoy ion nog sagya da og talu' nog Kounutan ta nog si Isus. Bu mogla'at ion nog silow nog bayu'bayu' ni Isukristu bila matong na ion.

⁹ Sog da' pa datong og Kounutan ta, og gotow koyon nog landu' bolodusaoy, mokpotongow ion nog bolakat nog Soitan, bianan dia sog gininisan nog ponginangon non nog gloput nog kosobu'sobu'. Bu modakol og gingyata'anan non, ¹⁰ bu gininisan nog

Kounutan ta nog si Isukristu, ain pigilugan ta kitu' sog tanud nog moginang nog ma' nion koyon, podonsoma'an nami tumalu' nog sumboy mogusa-ha ilan bu mogusoyusoy ilan na moglokotubu' Bu amu sop pigilugan, na' amu tokodoy ¹³ motonop moginang nog ain molongas nog ponginangon. ¹⁴ Bu bila ngon daniu nog ondi' mokokunut nog pomali nami koni dini sog surat nami koni, posun niu dia sog kodokolan mangka niu ion pogolig bagun ion kosipogan dun. ¹⁵ Tibua minsan si'oy ma' nitu', na' niu da ion pikilon nog banta niu, suga'id non, pomolioy niu ion nog kolola' non koyon ma' .nog kopomali niu dun nog dili gilug niu Dadi, og Pogbaya' nog ion og paktiduan nog ¹⁶ kotikna' nog pomikilan, kobon non mogbogoy dun daniu sog minsan olo kibianbianan niu. Ion non ion .og Kounutan ta nog mogonong dia sog glam niu Akon si Paul, og ponogina u koni daniu, akon og ¹⁷ dili sinumulat dun. Po' ma' nini og tanda' nog akon .doda' og paktiduan nog surat koni Og tulung nog Kounutan ta nog si Isukristu ¹⁸ .mongon dia sog glam niu

Og podonsama' sog gotow nog molola'

Dadi pigilugan, dondagon nami amu bianan sog ⁶ baya' nog Kounutan ta nog si Isukristu, nog pogolig amu dia sog ain pigilugan ta kitu' sog tanud nog mokolola', bu ain onda' kitu' pokokunut nog pinanad nami kitu' dianilan. ⁷ Po' sunan niu nog sumboy moglogiling amu nog polomotadon nami. Po' da' ami poglola'lola' kobon nami kitu' dion niu. ⁸ Bu ain migbogoy dianami, sinugdaan nami da ilan. Gobi bu gondow miksukat ami po' bagun amu ondi' kologonan mogusiba' dianami. ⁹ Mogusoy da bosia bila sagya tobukon nami ain tabang niu kitu' dianami. Tibua, sa'an da' nami inangoy nog ma' nitu', sog kobon nami kitu' dion niu, bagun da mimung nog ami og poglogilingan niu. ¹⁰ Po' kobon nami kitu' dion niu, pidonsama' nami na tumalu' daniu nog mama' nini, "Bila og gotow nog ompok mogusaha, ".sumboy di' pokpokanon Po' midongog nami nog ngon dow gotowanan ¹¹ dion niu nog molola' nog di' ilan moksukat, suga'id non, ginangon nilan da' lual sog mogbaya' sog ginang nog duma nilan. ¹² Dadi, bianan sog baya' nog

Timuti 1

Og Piuna Talu' pa'ali sog tagna' Sulat ni Paul dia ni

Og sulat koni pinoit ni Paul posungu' ditu' ni Timuti nog gotow Listra bu molobud pa ion. Og Listra koni og koliwagan bonua nog misakup sog Bata'bata' Asia. Og gina' ni Timuti og Hudiu nog ngalan non si Eunis. Og gama' non og Girik

Sog kodua' puli' ni Paul ompanow mogustal nog Gomba'is nog Guksugan, mikpuli' ion sog koliwagan bonua nog Listra. Pinitang non si Timuti og dumuma dianon. Si Paul, kisu'atan tokodoy nog polomatadon ni Timuti, boya'an nog inimung non tanan ion ma' nog dili bata' non. Dangan og tinonan na nog mogunutunut si Timuti dianon, modakol sop og mianad non mahatul dia ni Paul. Tubus nitu', ngon og tang non nog tinolu'an non si Timuti nog ombagak sog Epibus po' pogusiba'on non og poktanudanan ditu' bu .sog bonuaanan koyon sog glumibut non

Dangan minatong si Paul ditu' sog Masadonia, mikpoit ion nog sulat ditu' ni Timuti bagun da kopondolo'isogan ion dun bu monamal mokpanad nog motud nog pogonadan nog tidu dia sog Kounutan nog si Isus. Tinalu' non dia ni Timuti nog sumboy pomagon non og poloponadanan koyon dion nog di' motud. Bu sumboy momili' ion nog molongas nog gotow og mogokbit nog poktanudanan dia ni Isukristu. Bu sumboy mokpotubud ion sog glam nog ginangon non. Bu sumboy ondi' ion mosipog mokpanad sog duma, minsan .si'oy molobud pa ion

.Og bokna nog sulat koni, 1:1-2 .1

.Og pomali pa'ali sog poktanudanan bu og polongokbit dianilan, 1:3-3:16 .2

.Og pomali dia ni Timuti pa'ali dia sog ginang non, 4:1-6:21 .3

kobon nitu' nog di' mogdoku'an, bu sagya kigulan-goyanan nilan kitu'. Po' og doku'an nog ma' nion koyon, og susian, bu ombagla og sabut nog gotowanan pa'ali sog glegan nog Mikpongon dia sog gotowanan po' kitu', bianan da dia sog kopongandol ta dianon. ⁵ Sa'an pomag mu tokodoy ilan po' bagun nilan da ompikil og tantu glolaman nog miktidu kitu' dia sog omba'is bu kolonu' nog pikilan, bu asta sog kotintu nog kopongandol. ⁶ Po' ngon gotowanan dion nog misuoy sog ma' nion koyon bu mangka ilan pokpanad nog da' kitu' sagnat non. ⁷ Po' moleg ilan bosia mimung nog poloponad nog botad nog pilatas dia ni Muses. Saka onda' nilan tanan kosabut bog olo og ma'ana nog poktolu'on nilan koyon, otawaka og dili pikpanad nilan koyon nog sinoligan nilan .tokodoy

Og potugyuan nog Botad kitu' nog pilatas ni Muses

Po' kosunan ta nog og Botad koyon nog pilatas ⁸ dia ni Muses, omba'is bila gomiton ta sog ain og po-

Akon si Paul, og mikpoit nog sulat koni. Og so- **1**
sugu'on u ni Kristu Isus bianan sog baya' nog
Mikpongon nog ion og Polonabang ta, bu bianan
dosop sog baya' ni Kristu Isus nog ion og dodomaan
.ta

Og sulat u koni posungu' dion nika, Timuti, po' ²
.ika og tantu bata' u dia sog tanud

Og tulung, bu glolat, bu kotikna' nog pikilan mon-
gon dianika tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu
.sog Kounutan ta nog si Kristu Isus

Sumboy pomagon ain og poloponadanan koyonnog di' motud

Ma' nog pimilin ku kitu' dianika sog kogonat u ki- ³
tu' posungu' ditu' sog bonua nog Masadonia,
pogonong a pa solianlian dion sog koliwagan bonua
koyon nog Epibus. Po' ngon gotowanan dion nog
mikpanad nog da' kunut dia sog motud. Dadi, sum-
boy pomag mu ilan dun, ⁴ po' bagun ilan lumota'
mokpanad nog gusulan koyon pa'ali dia sog
pikponkatan nog mokogulanganan nilan kitu'

ondi' motongow, bu da'idun lual Diwata lual da ion .asta sog da' kopus non. Amen Timuti, og bata' u ika, uokilon ku na dianika og ¹⁸ dondagan ku koni, po' dumalan da ini dia sog pitua kitu' pa'ali dianika dini kitu'. Imung nika itu' nog bosu mu dia sog molongas nog ginang nog binogoy nog Mikpongon dianika. ¹⁹ Pogopasoy mu og tud mu dia ni Kristu bu og pikilan nog molonu'. Po' ngon dumaga gotowanan nog da' nilan unutoy og ma' nitu' nog boya'an mibolong na og kopongandol nilan dun. ²⁰ Dua' kotow dianilan, si Himaneus ilan ni Aleksander. Inuakil u na ilan dia ni Kindagow po' bagun ilan mosabut nog sumboy ondi' ilan .moglaka'laka' dia sog Mikpongon

Og pomali pa'ali sog kopoktamuy

Dadi, sog tigana' ma' nini og kolegan ku dianiu **2** nog, og glam nog gotow pogyokinan niu bu pokposolomatan niu dia sog Mikpongon. Bu ain og kulang dianilan, pongoningoni niu dia sog Mikpongon. ² Sumboy pogyokinan niu dosop og kodotu'ananan bu ain og togo baya' po' bagun da motikna' og kopogonong ta bianan sog kopongdiwata ta bu sog kolongas nog polomotadon ta. ³ Dadi, bila ma' nitu' og poginangon ta, og molongas, bu kosu'atan dosop og Mikpongon dun nog ion og Polonabang ta. ⁴ Po' og kolegan non, glam nog gotowanan, mogawon ilan tidu sog baya' nog dusa bu kongonan ilan nog sabut pa'ali dia sog motud. ⁵ Og Mikpongon solabuk da. Bu si Kristu Isus, linogdoy non ginungod. Bu sala non da og mingingolot dia sog gotowanan bu sog Mikpongon. ⁶ Po' inatas non bunu'on bagun molokat og gotowanan tidu dia sog baya' nog dusa nog mitang sog glegan nog Mikpongon. Ion non ion og gindanan nog glegan nog Mikpongon nog glam nog gotowanan motabang dia sog dusaanan nilan. ⁷ Dadi sabap ditu', inimung non akon nog sosugu'on non, bu og polopanad dia sog gotowanan nog kona' Hudyu, bagun ilan da mokodongog nog gustalan koni nog motud pa'ali sog Mikpongon. Og talu' u koni motud. Kona' sagya .pigimungimung

Dadi, sog ainain nog glumpuk niu, og kolegan ku ⁸ dia sog kolokianan nog mogyakin ilan. Ain molonu' pikilan nilan dia sog Mikpongon inaton nilan komot nilan mogyakin nog da'idun susian nilan otawaka .glolingit nilan

Bu og kolibunanan sop, og kolegan ku dun nog ⁹ mokpotubud ilan nog kopogimakoy nilan. Bu pokpodapodaon nilan og kopoglibun nilan. Bu di' nilan ponulopidon og buk nilan. Bu di' nilan dosop pomulowanan otawaka pomotangan nog mutia' og dili glawas nilan. Bu di' ilan monapot nog mokolo-

tugyuan dun. ⁹ Bu kosunan ta dosop nog og Botad koyon onda' imungoy sog gotowanan kitu' nog midulus. Suga'id non, inimung ion sog ain gotowanan kitu' nog da' pokokunut sog Botad, otawaka og polongantu kitu' dia sog Botad. Bu inimung dosop ion dia sog gotowanan kitu' nog di' mogadab dia sog Mikpongon, otawaka bolodusaon, bu sog gotowanan kitu' nog onda' kodulus, otawaka kona' polotamuy, bu sog gotowanan kitu' nog polomunu', bu og gotowanan kitu' nog minsan og gina'ama' nilan mogonop nilan bunu'oy. ¹⁰ Bu inimung ion sog ain og pomogduoyanan kitu' nog mogbabal ilan nog kona' nilan dili og duoy, bu sog ain pogbobalon nilan kitu' og pakasi libun otawaka pakasi laki nilan, otawaka sog gotowanan kitu' nog polomihag, bu sog gotowanan kitu' nog mokoloput, bu monaksi' nog di' motud, otawaka sog ain moglokohinangan kitu' nog di' dumalan dia sog pogonadan kitu' nog motud. ¹¹ Po' og pogonadan koyon nog pigolong, dumalan dia sog Gomba'is kitu' nog Guksugan nog inuakil mogustal dianakon nog Mikpongon. Og Gomba'is koyon nog Guksugan, ion non ion pa'ali dia sog .kotas bu koba'is nog Mikpongon

Og tulung nog Mikpongon dia ni Paul

Dadi, posolomatan ku og Kounutan ta nog si ¹² Kristu Isus nog ion og mikpopagon dianakon po' inimung non akon nog sosoligan non. Po' initung non akon nog mokokunut u dianon nog boya'an binogayan non akon nog ginang moginang nog ginang non koni. ¹³ Minsan si'oy dini kitu' sog da' u pa solabuk dun dia ni Kristu, pigloka'loka'an ku ion, bu pikposokitan ku ion, bu pigbolu'an ku dosop og pigotowan non. Tibua, milolat da ion dianakon. Po' da' u kosunoy og kohinangan ku kitu' nog molaton, po' da' u pa tud dianon. ¹⁴ Bu landu' kosolag og tulung nog Kounutan ta dianakon. Bu tinobangan non dosop akon mongandol dianon bu molalam sog pakasiotow u, po' ma' nitu' mongon dia sog ain sinu- .molabuk dia ni Kristu Isus

Og talu' koni kopongondolan bu sumboy tudon, ¹⁵ nog sa'an si Kristu Isus minangoy dini sog dunya koni bagun non mogawon og gotowanan tidu sog dusaanan nilan, labi na ma' nakon, nog bolodusaon u bosia sog glam non. ¹⁶ Tibua, minsan si'oy bolodusaon u sog glam non, sa'an linolatan non da akon, po' bianan ditu' pitampal ni Kristu Isus bog andun kopayat og ponutus non, bu inimung non akon og pononggi'an dia sog ain posungu' kitu' tumabuk dianon, bu mangka pokotabuk nog kotubu' kitu' nog da' kopus non. ¹⁷ Dadi, og gadab bu og kotas dia sog Datu' nog da' kopus non, nog ion ondi' matoy, ion

silan' on dianilan. Bila di' ilan da kotongowan, mang-
 .ka ilan pa golaloy nog sosoligan
 Og duoy nilan si'oy, ma' nitu' dosop. Sumboy ¹¹
 molongas og bolotabat nilan, bu sumboy kona'
 bakan poglibak. Bu sumboy dosop motigdown piki-
 lan nilan. Bu sumboy kosoligan ilan dia sog glam
 .non

Bu ain og sosoligan nog polongokbit nog ¹²
 glumpuk nog poktanudanan, sumboy sala kotow da
 og duoy non, bu sumboy ombokbit non mahatul og
 dili gla'ayatanan non. ¹³ Bu ain miktantu moginang
 nog ginang nilan, mimung ilan nog pogodaban bu
 mokosog ilan mogustal pa'ali sog kopongandol ni-
 .lan dia ni Kristu Isus

Dadi Timuti, minsan si'oy mogdodama u nog ¹⁴
 mokangoy u dion nika nog mosompun koni,

¹⁵ poiton ku da og pomali u koni dianika po' bila
 gomonsunoy mangga' u, bagun mu da kosunan bog
 olo sumboy og polomotadon nog gla'ayatanan nog
 Mikpongon nog ion non ion og tibuk nog pigotowan
 nog Mikpongon, nog ion totubu' asta sog da' kopus
 non. Bu ilan og pagon nog motud pa'ali dia sog
 Mikpongon. Bu ilan dosop og tumindog dun. ¹⁶ Dadi,
 da'idun na og dua'dua' non, og pisabut kitu' dianita
 ,nog donsama' milimod ma' nini
 ,Ion, linogdoy non og ginungod
 pitongow nog Bolakat nog Mikpongon nog ion
 ,midulus
 ,mitongow ion nog moloikatanan
 ,pigustal ion sog gotowanan nog kona' Hudyu
 ,tinud ion dini sog dunya koni
 .pitolabang ion sog glangit

Og polopanadanan nog di' motud

Pilogdong tumalu' nog Bolakat nog Mikpon- **4**
 gon nog ngon gondow non og duma gotowanan
 sumuoy dia sog tanud nog miktidu sog Mikpongon
 mangka ilan pokokunut dia sog diwataan koyon
 nog mokoloput bu sog pomali nog tidu sog glatdi-
 wataan. ² Og pomalianan nog ma' nion koyon pib-
 ian dia sog glimbung nog gotowanan koyon nog
 mokoloput. Di' ilan na moto momili' nog gomba'is
 po' og pikilan nilan koyon pinasu' ma' nog binaga
 putow. ³ Po' mikpanad ilan nog, og gotow sumboy
 di' mogduoy, bu ngon dosop og gininisan nog
 ponganon nog sumboy og gotow ondi' kuman dun.
 Saka, sa'an piongon itu' nog Mikpongon po' bagun
 kanon nog glam nog gotow nog ain tinumabuk na
 kitu' dianon dunut pokposolamat dianon. Po' ko-
 sunan nilan na og motud nog pomali. ⁴ Po' glam nog
 piongon nog Mikpongon omba'is. Dadi, sumboy
 da'idun og poktolu' on nog ngon di' kitu' pia. Suga'id
 non, tolima' on og glam non dunut pokposolomatan.

gan. ¹⁰ Suga'id non, og kolongas nilan dia kotongow
 sog polomotadon nilan nog duma'it dia sog
 ponolu' on nilan nog ilan doda' polotamuy dia sog
 .Mikpongon

Bu solian momali og gotow, og kolibunanan, di' ¹¹
 ilan na mogonekonek dunut mokpobaba' ilan. ¹² Di'
 u dosop ilan kumboyon momali otawaka mogbaya'
 sog kolokianan dia sog glumpuk niu. Suga'id non,
 moglukung ilan mokinongog. ¹³ Po' si Adan mikuna
 pongonoy dia ni Iba. ¹⁴ Bu kona' ni Adan
 pingyuba'an ni Kindagow. Suga'id non, og glibun
 mioit ni Kindagow boya'an miimung nog mikodusa
 ion sog Mikpongon. ¹⁵ Tibua minsan si'oy ma' nitu',
 motabang ilan da bianan sog kopogbata' nilan, bila
 di' da moksop og kopongandol nilan, bu og glola-
 man nilan, otawaka og kodulus nilan, bu dunut om-
 .baba' og bolotabat nilan

Og bogolalanan sog tanud

Og talu' koni motud, nog bila og gotow mon- **3**
 gatas imungon nog polongokbit sog glumpuk
 nog poktanudanan, og pogopasan non koyon, mo-
 longas nog polosuku'an. ² Tibua, og polongokbit
 koyon, sumboy da'idun og sila' on dun. Bu sumboy
 solabuk da og duoy non. Sumbuy motigdown og piki-
 lan non, bu moto dosop mogokbit nog polomotadon
 non, ombotad bu omba'asa, bu moto dosop mok-
 panad. ³ Bu sumboy kona' dosop pololangu bu kona'
 bululokowon. Suga'id non, sumboy mongmaya' ion
 kobon non. Bu sumboy dosop ondi' ion molonggit
 bu ondi' mabak nog sin. ⁴ Bu sumboy dosop ombok-
 bit non mahatul og dili gla'ayat non. Bu sumboy
 inangon non nog boya'an momilang dianon og gom-
 bata'anan non dunut gadab nilan dianon. ⁵ Po' bila
 og gotow nog di' moto mogokbit nog dili gla'ay-
 atanan non, olo ma mogandun nog kopogokbit non
 nog pigotowan nog Mikpongon? ⁶ Bu sumboy dosop
 kona' ion og bogu tabuk dia ni Isukristu po' gomonsunoy
 mokpotaspotas ion nog boya'an polihola' on
 ion dun ma' nog kopolihala' dia ni Kindagow. ⁷ Bu
 sumboy ion pogodaban nog gotowanan koyon nog
 da' pa tabuk dia ni Isukristu, bagun da di' ion
 sila' on, bu bagun dosop di' ion koyuba'an ni
 .Kindagow

Bu ain dosop og gotowanan koyon nog golalon ⁸
 nog ilan og sosoligananan nog polongokbit nog
 glumpuk nog poktanudanan, sumboy molongas og
 bolotabat nilan, bu sumboy miktantu dia sog polo-
 suku'an nilan. Bu sumboy kona' ilan pololangu bu
 di' mabak. ⁹ Sumbuy ompagon dosop og tud nilan
 dia sog motud kitu' nog tanud nog pisabut dianita,
 dunut molonu' og pikilan nilan. ¹⁰ Bu sumboy su-
 layan niu pa ilan poguna bog da'idun dota' og

Pa'ali dosop sog balulibunanan, sumboy pogbo-³ tadan mu ilan ain miktuo'oytu'oy na mogonong po' da'idun na mogusiba' dianon.⁴ Tibua, bila ngon og balulibun nog togo gombata' na otawaka ngon na gapu'anan non, og tigana' ginangon nog gombata'anan koyon, sumboy potongowon nilan poguna og kopoktanud nilan bianan sog kopogusiba' nilan dia sog mokogulang nilan. Po' ma' nitu' og tumbas nilan dun, bu ma' nitu' dosop og mosu'at dia sog Mikpongon.⁵ Tibua, og balulibun kitu' nog miktuo'oytu'oy na mogonong, dia na ion pogdodama nog tabang sog Mikpongon po' gobi gondow mogyakin ion bu mongoningoni ion dianon.⁶ Tibua, ain og balulibun nog tinigbung non og pikilan non dia sog ain kosu'atan og dili glawas non dun, totubu' si'oy ion, mama' da nog minatoy na.⁷ Ma' nini dosop og panad mu dia sog poktanudanan dion bagun da da'idun sila'on dianilan.⁸ Po' bila ngon og poktanud nog di' non musiba' og pigoloan non, labi na bila salu konglangan non, domikian da nog binolong non og tanud non. Bu bila ma' nitu' poginangon non, mimung nog labi pa ion kolaton dia sog ain kona' poktanud Ma' nini og sunu'on mu mitung nog baluli-⁹ bunanan koyon. Sumboy midopot pa poguna og gonom pulu' og tinonan non. Bu sumboy insan da ion pogduoy.¹⁰ Bu mibantug og kohinangan non nog gomba'is mama' nog kopogokbit non nog gombata'anan non, bu omba'asa ion, bu og kopogusiba' non sog pigotowan nog Mikpongon minsan mongugas nog botis nilan. Bu mikotabang ion sog ain kilogonan. Bu tinigbung non og ginang non sog glam .nog gininisan nog omba'is nog ginang Tibua, ain og balulibunanan kitu' nog kona' pa¹¹ dog mogulang, na' mu ilan sunu'on dia sog gitungan nog balulibunanan koyon. Po' gomonsunoy moksop og pikilan nilan. Po' bila matong og glegan nilan kitu' mogduoy, gonatan nilan og ginang nilan dia ni Kristu¹² boya'an mimung nog sila'on ilan dun. Po' bila ma' nitu', binoluba nilan og tigana' pasad nilan dianon.¹³ Bu kodua' non, gomonsunoy lumola' ilan, bu kobon non mongimbolayan ilan notibua boya'an nog mkanad ilan na moglibak, bu mimung ilan nog solikampu' og ain molaton, bu monalu' ilan nog ponolu'on kitu' nog di' ilan bosia pia moktalu' dun.¹⁴ Dadi, og pomali u dun, ain og balulibunanan koyon nog di' pa dog mogulang, mogduoy ilan pa mokpuli', bagun ilan moglogombata', nog boya'an minang nilan og polosuku'an nilan dia sog baloy. Bila ma' nitu', ain og minanta dianita, di' ilan mokopktalu' nog molaton dianita.¹⁵ Po' ngon na og balulibunanan nog sinumuoy, mangka ilan pogunut .dia ni Kindagow Dadi, bila ngon og glibun nog poktanud dion, sa-¹⁶ ka ngon golo non nog balulibun, sumboy usiba'on

⁵ Po' bianan sog talu' nog Mikpongon bu gyakin ta .dianon, miimung molonu' itu' dun Dadi, bila ma' nion og pomolion mu dia sog pig-⁶ ilugan ta sog tanud, mimung a nog molongas nog sosoligan ni Kristu Isus bu dumungag a tumulin dosop dia sog motud nog tanud, bu asta dia sog pomali koyon nog gomba'is nog pigunutan mu.⁷ Dadi, pogolig a nog sagya og kigulangoyanan koyon nog da' singkot dia sog Mikpongon. Suga'id non, poganad a mondiwata.⁸ Ngon si'oy og matong nog kopokpantun mu nog glawas mu, tibua, og kopondiwata ta, mimung kobo'isan dun og glam non. Po' bianan ditu' motubu' ita tidu sog numun koni bu asta sog da' kopus non.⁹ Og talu' koni motud bu omba'is tudon.¹⁰ Sa'an mogapas ita moginang nog ginang koni po' og dodomaan ta dia da sog Mikpongon nog ion og totubu' asta sog da' kopus non, bu sog Polonabang nog glam nog gotow, labi na ain .tinumud kitu' dianon Panad mu ini bu dondag mu dianilan.¹² Bu na'¹¹ mu potiangon nog di' ilan tumomba' dianika sabap sog bogu bata' a pa. Suga'id non, sumboy mimung a nog kopononggi'an sog ain poktanudanan, dia sog kopoktalu' mu, sog glangkalangka mu, sog glolaman mu, sog kopongandol mu, bu sog kolonu' nog pikilan mu.¹³ Dadi, sog di' u pa matong dion, potigbung mu ginang mu dia sog kopogbasta nika nog Kitab dia sog glumpuk nog gotowanan, sog kopogustal mu, bu sog kopokpanad mu.¹⁴ Gamit mu og binogoy kitu' dianika nog kotoan nog tidu sog Bolakat nog Mikpongon dangan dinoponan ka nog mokogulanganan kitu' sog tanud, dunut og pitua kitu' dianika.¹⁵ Dadi, pogopasoy mu og glam non koni, bu potigbung mu sog pikilan mu bagun kilolaan nog glam nog gotowanan nog ika, mogdungag kobon non kopagon og kopongandol mu.¹⁶ Dadi, potubudoy mu tokodoy og glangka mu bu asta og pomali mu. Na' a motonop dun, po' bila ma' nitu' og ginangon mu, tidu sog glawas mu motabang asta ain .mokinongog dianika

Og pomali pa'ali sog kopogokbit nog poktanudanan

Na' mu pomongkalan og kolokianan koyon nog **5** gulang bata' pa dianika bila pomagon mu ilan. Suga'id non, ustaloy mu ilan mama' nog dili gama' mu. Bu ain og kolutowanan, itungon mu ilan ma' nog dili putupusodanan mu.² Bu ain kolibunanan nog gulang bata' pa dianika, itung mu ilan mama' nog dili gina'anan mu. Bu og kodologaanan si'oy, itung mu dosop ilan mama' nog dili kongudananan mu .dunut gadab nika dianilan

Og polopanad nog motud bu og polopanad nog di' motud

Panad mu bu ustal mu ini. ³ Bila ngon mokpanad nog di' dumalan sog motud, bu di' sumolabuk sog pianad kitu' nog Kounutan ta nog si Isukristu, otawaka og pokponadon nami koni pa'ali sog tanud nog motud, ⁴ bila ngon gotowanan nog ma' nion, og gotowanan koyon sagya da mikpotopoto bu da'idun og sabut nilan sog motud. Og pikilan nilan koyon, molaton po' og susian og pigopasan nilan nog boy-a'an og doksu'an non og gimaan, og kopogulek, og bolotibot, bu sumolap mongintom. ⁵ Bu di' ilan lumota' moksusi boya'an nog da'idun notanan og pikilan nilan nog gomba'is, bu da'idun na og komotud nog gustalan nilan. Balu' nilan dun og tanud koni bagun mokosin og gotowanan dun. ⁶ Tibua, bianan sog kopoktanud ta, mimung ompopia og gotow dun, bila kuli'an na ion dun sog ain galap non. ⁷ Po' dangan piongon ita, da'idun koitan ta. Bu bila mawa' ita sog dunya koni, da'idun dosop og moit ta. ⁸ Dadi, sumboy kuli'an ita na bila ngon pa og kokan ta bu koponapot ta. ⁹ Tibua, ain moleg mogdaya, mosompun ilan koyuba'oy bu moit ilan nog dili glegan nilan nog kogumowan nog boya'an og doksu'an non og gla'at. Po' sabap sog glegan koyon nog ma' nion, mogla'at og gotow dun. ¹⁰ Po' og kopogabak nog sin, ion non ion og poktiduan nog glam nog gininisan nog di' pia. Bu sabap sog kopogapas nog duma ta nog sin, misuoy ilan sog tanud nog boya'an mimung mosolag og susaan nilan

Og pomali ni Paul dia ni Timuti

Dadi ika, og gotow a nog Mikpongon, pogolig a ¹¹ nog glam nog ma' nitu' kitu'. Bu pogostoloy mu og kodulusan, bu kopondiwata mu, bu og kopongandol mu dianon, bu og glolaman mu sog gotowanan, bu og kopoglogaga mu, bu og kopokpoba'is mu sog gotowanan. ¹² Ponomaloy mu moginang ain dumalan sog tanud ta. Po' sa'an inonggat a nog Mikpongon po' bagun ka kongonan nog kotubu' nog da' kopus non. Bu sa'an itu' dosop, tinalu' mu dia sog sungu'an nog kodokolan nog gotowanan nog miktantu

a tumud dia ni Isukristu
Og Mikpongon og migbogoy nog kotubu' sog ¹³ glam non. Bu si Kristu Isus, tinalu' non og motud pa'ali dia sog dili glawas non kobon non ditu' sog sungu'an ni Pontius Pilatu. Sog motaan nog Mikpongon bu sog motaan ni Kristu Isus, pologdongon ku tumalu' dianika ¹⁴ nog unnt mu tokodoy ain og dinondag kitu' dianika bagun da da'idun kulang mu bu da'idun sila'on dun asta sog matong gondow nog kotua' nog Kounutan ta nog si Isukristu. ¹⁵ Og

non kopia, bagun da di' kologonan og duma poktanudanan mogusiba' dun, bu bagun nilan dosop musiba' og balulibunanan koyon nog miktu'oytu'oy .na mogonong nog da' pogusiba'oy

Pa'ali dosop dia sog polongokbitanan nog pok- ¹⁷ tanudanan, bila molongas og kopogokbit nilan, sumboy mogdungag og tumbas dianilan, labi na bila og ginang nilan mogustal bu mokpanad. ¹⁸ Po' ma' nini og talu' sog Kitab, "Sumboy ondi' bogbodon og baba' nog sapi' nog sanan non moglibutlibut moglogek." † Bu dosop, "Ain moginang sumboy tum-
†".basan

Bu bila gomonsunoy ngon og sumbungan dia ¹⁹ sog polongokbit nog poktanudanan, na' mu sokali' tolima'on og sumbungan koyon bog sala kotow da og mokotaksi' dun. ²⁰ Tibua, bila komotudan ion nog ion doda' mikodusa, pomag mu sog sungu'an nog kodokolan nog gotowanan po' bagun da og duma .nilan, mondok ilan moginang dun

Sog motaan nog Mikpongon bu dia ni Kristu Is- ²¹ us bu asta dosop dia sog moloikatanan nog midulus, pongonion ku dianika nog unnt mu og pomali u koni nog sumboy di' a moksugut bu mogbigya' sog glam nog ginangon mu. ²² Na' a mondodali' sumigloy nog golal sog tanud bianan sog dopon mu dianilan. Bu na' a tokodoy mampu' sog dusa nog duma gotow. .Sumboy molonu' og polomotadon mu kobon non Bu, bila ma' nion moligi' a bu kobon non sumakit ²³ ma og tian mu, sumboy kona' tibua tubig poginumon mu. Suga'id non, inum a dosop sumolingka nog .mika'an nog galak, og bulung mu

Og duma gotowanan, og dusa nilan motampal ²⁴ sog tinontongan, boya'an nog mokuna notanan og dongogan nog kohinangan nilan ditu' sog gukum. Tibua, og duma gotow ombinaya' kosunoy og dusa nilan. ²⁵ Domikian dosop og gomba'is koyon nog kohinangan, ongon ompanta' bu ongon dosop ondi'. Tibua, minsan si'oy ondi' tantu ompanta', ondi' da .ombuni

Pa'ali sog guliponanan nog tinumabuk na dia **6** ni Isukristu, sumboy pogodaban nilan nododa' og gapu' nilan po' bagun da og ngalan nog Mikpongon bu og pikpanad ta pa'ali dianon ondi' kotolu'an nog molaton. ² Bu ain og guliponanan koyon nog og gapu' nilan og poktanud, sumboy ondi' moglokulang og kopogadab nilan dun, sabap sog kopogilug nilan dia sog tanud. Suga'id non, posisaya' ilan tanan sangkan dia sog gapu' nilan koyon. Po' og kipopiaan nog ginang nilan kitu', og poktanudanan .nog bololaga' dianilan

gon po' ion motawal bu mona'ub dianita bagun ita da loliagon dun. ¹⁸ Sugu' mu dosop ilan moginang nog ain gomba'is nog ginang. Bu sumboy motawal ilan bu molilatoy ilan sog pakasi nilan. ¹⁹ Po' bianan sog ma' nion koyon, mokopogomud ilan nog gakod nilan nog mimung pagon nilan sog gunanunan koyon po' bagun ilan mokalap nog kotubu' .kitu' nog tantu kotubu'

Dadi Timuti, pogusiba' mu tokodoy og pimilin ²⁰ koyon nog ginuakil dianika. Pogolig mu og bitbitan koyon nog da' sagnat non, bu og susian koyon nog long nilan dun og kotoan. ²¹ Po' ngon дума og minampu' dun nog boya'an misimuoy ilan dia sog .tanud nilan kitu' nog motud

Dadi, og tulung nog Mikpongon mongon dianiu .kobon non

gondow kitu' motuman bianan sog glegan nog Mikpongon po' ion da molongas nog Kounutan bu da'idun og Pogbaya' lumual dianon. Ion Datu' sog glam nog kodotu'ananan bu og Kounutan sog glam nog kounutananan. ¹⁶ Sala non da og di' matoy asta sog da' kopus non. Bu og pogonongan non motilak tokodoy nog boya'an di' kopolonian nog sagyaotow.

Bu da'idun og mokotongow dianon bu di' nododa' ion motongow. Sanglit, bu gadab dianon, bu og pagas non asta sog da' kopus non. Amen

Og pomali sog ain poktanud nog doyahan

Sugu' mu ain doyahan dini sog glupa'an nog ain ¹⁷ poktanudanan nog sumboy ondi' ilan mogbonsag nog daya nilan otawaka sumalig dun po' di' kosoligan. Suga'id non, sumboy dia ilan salig sog Mikpon-

Timuti 2

Og Piuna Talu' pa'ali sog kodua' Sulat ni Paul dia ni

Og kosulat ni Paul nog kodua' surat non koni nog posungu' dia ni Timuti, og tang nog kokolobusu dianon ditu' sog Roma. Bu kisunan non nog posungu' ion bunu'on sabap sog kopogustal non pa'ali dia ni Isus nog .ion og Pogbaya'

Sa'an sinumulat mokpuli' si Paul ditu' ni Timuti po' moleg pa ion maktongow puli' dia ni Timuti. Bianan sog surat non koni, motongow ta nog landu' og glolaman non dia ni Timuti nog boya'an iningolanan non .tanan ion nog dili bata' non

Sog surat non koni, modakol og pimali non dia ni Timuti. Miktalu' ion nog sumboy moksolitugos si Timuti mogustal pa'ali dia ni Isukristu, bu di' non poksolingawan og motud kitu' nog kionadan non nog pikpanad non, bu mololat ion nog pakasi non, bu ompayat og ponutus non minsan dia sog posakit bu sinolopsolap. .Bu sumboy moglogiling ion dia ni Paul

Dadi sa'an itu', pidonsama' tumalu' ni Paul pa'ali sog kopongandol non, sog salig non, bu sog kopogloga-ga non, bu kosolag non sog glolaman non

.Og bokna nog surat koni, 1:1-2 .1

.Og kopoksanglit bu og gloliag, 1:3-18 .2

.Og pomali bu og pidonsama' tumalu', 2:1-4:5 .3

.Og kibona'bona'an ni Paul bu og dodomaan non, 4:6-18 .4

.Og doksu'an nog surat koni, 4:19-22 .5

ku dosop og kotantu nog kopongandol mu dia ni Isukristu. Po' ma' nitu' dosop og kopongandol nog gina'ulang mu kitu' nog si Lois, bu og gina' mu kitu' nog si Eunis. Mitintu dianakon nog og kopongandol mu mama' da nog kopongandol nilan. ⁶Dadi, sa'an itu' popikilon ku dianika, nog gamit mu tokodoy og bogoy kitu' nog binogoy nog Mikpongon dianika sog kodopon ku kitu' dianika. ⁷Po' og Bolakat nog binogoy nog Mikpongon dianita kona' nog mimung nog tumalow ita dun. Suga'id non, mimung tanan nog dasig ta sog kopoginang ta dianon, bu og kolalam ta sog duma gotow, bu mimung dosop nog .moto ita mogokbit nog dili polomotadon ta

Dadi, na' a tokodoy mosipog mogustal pa'ali dia ⁸ sog Kounutan ta nog si Isukristu. Bu na' a dosop mosipog sabap dianakon nog mikolobusu u koni kobal nog kopokokunut u dianon. Suga'id non, duma a dianakon sog sinsaan koni nog sabap sog kopogustal nog Gomba'is nog Guksugan. Po' bogayan ka da nog Mikpongon nog dasig nog bagun ka mokopoginang dun. ⁹Po' og Mikpongon og ginumawon dianita tidu sog baya' nog dusa, bu inonggat

Akon si Paul, og mikpoit nog surat koni. Bianan ¹ sog baya' nog Mikpongon miimung u nog sosugu'on ni Kristu Isus mokpulong pa'ali sog pinasad kitu' nog Mikpongon, nog ain sinumolabuk na dia ni Kristu Isus, kongonan ilan nog kotubu' nog .da' kopus non

Og surat u koni posungu' dion nika, Timuti, po' ² .ika, mama' a nog dili bata' u nog kololaman ku Og tulung, bu glolat, bu kotikna' nog pikilan mongon dianika tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu .dia sog Kounutan ta nog si Kristu Isus

Og pondolo'isog ni Paul dia ni Timuti

Mikposolamat u sog Mikpongon nog ion og pik- ³ tamuy u. Bu og kopoktamuy u numun koni mama' da nog kopoktamuy nog mokogulanganan ku kobon nitu' bianan sog kolonu' nog pikilan ku. Kobon non lobiton ku ika sog gyakin ku dia sog Mikpongon gobi gondow. ⁴Gindowon ku tokodoy ika. Bu kolegan ku bosia, maktongow ita pa puli', bagun u da loliagon tokodoy. Po' kolobotan ku og glua' mu kitu' nog miktolong dangan miksuoy ita. ⁵Bu kolobotan

gan non. ⁴Po' ibalat da sog botad nog sundalu, og moksundalu, ondi' ion moginang nog kona' ginang nog sinundalu. Bu unuton non nododa' og dondagan nog kounutan non po' bagun da kosu'atan kounutan non dianon. ⁵Ibalat dosop sog polonglomot nog mogdag gumobok. Bila moleg ion momondag, sumboy unuton non og botad nog gumobok. ⁶Ibalat dosop sog polominalan. Ain motugos, ion og mokuna kobohogi'oy nog songku'. ⁷Dadi, sa'an pomikil nika og piktal'u u koni po' og glam .non koni posobuton da nog Kounutan ta Poktitukoy mu kobon non si Isukristu nog ion og ⁸dolanat ni Dabid kitu', bu pitubu' ion mokpuli' nog Mikpongon tidu sog patoy, sog ma' nog gustalan ku nog Gomba'is nog Guksugan. ⁹Bu sabap sog gustalan ku koyon, pingimungan nilan akon nog akondow, molaton u nog gotow, boya'an nog kinolobusu nilan tanan dun akon mangka nilan akon boludoy. Tibua, og talu' nog Mikpongon ondi' da ombalud. ¹⁰Dadi, sa'an gogaan ku og glam nog ginis nog sinsaan bagun da ain og pinili' nog Mikpongon, mosunu' ilan kogawon bianan sog kosolabuk nilan dia ni Kristu Isus dunut og da'da'an nog di' kolobian asta sog da' kopus non. ¹¹Po' ma' nini og talu' nog motud bu kosoligan Bila misunu' ita na sog kopatoy ni Kristu Isus, po-“dunuton ita dosop dianon sog kotubu' non. ¹²Bila mokogaga ita, dumuma ita dosop sog kopogdatu' non. Tibua, bila sonsingan ta ion, ion si'oy sonsingan non dosop ita. ¹³Tibua, minsan si'oy ondi' ita kosoligan, ion kobon non kopongondolan da. Po' ion ”.ondi' moksop

Og ponginangon nog kosu'atan og Mikpongon dun

Dadi, ma' nitu' og popikil mu dia sog gotowanan ¹⁴koyon. Bu sog sungu'an nog Mikpongon, podonsama' mu dianilan nog ondi' ilan moksusi pa'ali sog saga da og talu' nog da' sagnat non. Bu doma, ombagla tibua og kopongandol nog ain mokodongog dun. ¹⁵Bu ika sop, pogapas a moginang nog ain og kosu'atan og Mikpongon dun, boya'an nog mimung a nog sosoligan non nog di' kosipogsipog. Po' og gustalan mu nog talu' nog Mikpongon dumalan. ¹⁶Bu pogolig a nog ponolu'on koyon nog da' singkot non sog Mikpongon bu da' doksu' non. Po' ain mampu' nion, pododungag pogliali og kopoktamuy non sog Mikpongon. ¹⁷Po' og pomali nilan koyon nog ma' nion, mama' nog mosakit kitu' nog sigisigi kumokot asta mogulit dia sog glawas nog gotow. Bu og duma nog gotowanan nog mimali koyon nog ma' nion, si lo' Himaneus ilan ni Pilitus. ¹⁸Ilan koyon, misimoy ilan dia sog motud. Po' long nilan dun, og

non ita lumangka nog kodulusan. Kona' po' sabap sog gininang ta nog gomba'is nog migawon non ita, suga'id non, ma' nitu' nododa' og dili tugyu non dianita nog pibian non sog tulung non dianita. Po' sog da' pa pongonoy pigloban nog glangit bu glupa'an, tinulung non na ita bianan dia ni Kristu Isus. ¹⁰Bu numun koni pitongow na og tulung non kitu' bianan sog kotua' dini nog Polonabang ta nog si Kristu Isus nog ion, pionda' non na og baya' nog patoy bu, bianan sog Gomba'is nog Guksugan, pitampal non na dianita pa'ali sog kotubu' kitu' nog da' kopus non. ¹¹Dadi og Mikpongon, tinondu' non akon nog sosugu'on non, bu og polopanad non, mokpulong nog Gomba'is nog Guksugan koni. ¹²Bu sabap ditu', mikobian u mosinsa. Tibua, ondi' u da mosipog dun po' kisunan ku tokodoy si Kristu nog ion non og tinud u koni. Bu kosunan ku dosop nog og ginuakil u kitu' dianon, ipaton non da asta sog gondow kitu' .nog mokpuli' ion dini sog glupa'an Dadi, og pomali u kitu' nog midongog mu di- ¹³anakan, imung mu nog gunutan sog kopokpanad mu nog motud dunut og kopongandol mu, bu og glolaman mu dia ni Kristu Isus. ¹⁴Bu bianan sog tabang nog Bolakat nog Mikpongon nog migonong dianita, ipat nika tokodoy og pomali koyon nog bololaga' nog inuakil dianika, po' bagun da ondi' .mogliali

Kisunan mu na nog glam nog pigilugan ta sog ¹⁵tanud nog ditu' sog Bata'bata' Asia mama' ni Pigelus ilan ni Hermogenes, binolong nilan na akon. ¹⁶⁻¹⁷Tibua, si suko' Onisiporus kitu', dini kitu' bog minangoy ion dini sog koliwagan bonua nog Roma koni, pinontong non akon asta mitongow non akon dini sog kolobusuan koni. Dadi, pongonion ku dia sog Mikpongon nog kololatan non og gla'ayatanan ni Onisiporus kitu' po' kobon non ongoyon non na akon pomonglangoy dini bu da' ion kosipog dianakon minsan si'oy dini u sog dialom nog kolobusuan koni. ¹⁸Dadi, pongonion ku sog Pogbaya' nog kololatan non da ion sog matong na og gondow kitu' nog ukumon non na og glam nog gotow. Po' kisunan mu na tokodoy bog andun tabang .ni Onisiporus dianakon kobon ku ditu' sog Epilus

Sumboy ompagon og kopongandol ni Timuti

Dadi ika og bata' u, pokpopagon ka bianan sog ²tulung nog binogoy dianita sog kosolabuk ta dia ni Kristu Isus. ²Bu og pomali kitu' nog midongog mu dianakon dia sog kodokolan nog gotowanan, uakil mu dosop dia sog gotowanan koyon nog kosoligan mokpanad sog dumaanan nilan. ³Bu ika si'oy, duma a dosop dianami moglogaga nog sinsaan ma' nog sundalu ni Kristu Isus kitu' nog kosoli-

³ Bu da' na og glolat nilan otawaka og glanggung nilan. Bu pogbolotibotan nilan og duma gotow bagun ilan mogla'at dun. Bu di' nilan tigolan og napsu nilan. Ombolu' ilan nog pakasi gotow nilan bu mangit ilan sog ain og gomba'is. ⁴ Polongula'at ilan bu modolusa' ilan. Motas og bolotabat nilan. Dodion nilan pa og glegan nog dili glawas nilan gaba' nog glegan nog Mikpongon. ⁵ Og kopoktanud nilan dia sog Mikpongon mama' da nog motud, tibua, da' nilan tugdakoy og Mikpongon sumop nog kotubu' nilan. Dadi Timuti, pogolig a tokodoy dia sog gotowanan .koyon nog ma' nion

Po' og gotowanan koyon nog ma' nion, mogo-⁶ niponip ilan dia sog gimbolayan mangoy ilan bosia mongaum nog kolibunanan. Po' ngon og kolibunanan nog kibogatan ilan momikil nog dusaanan nog boya'an mosompun ilan koit nog glam nog migloginis nog glegan nilan. ⁷ Og kolibunanan koyon motogol ilan bosia moganad nog gininisan nog pomali, tibua, ondi' nilan nododa' mosabut bog olo og motud. ⁸ Og gotowanan koyon domikian da ma' ni Janes ilan ni Jambris sog kopongantu nilan kitu' dia ni Apu' Muses kobon nitu'. Po' og gotowanan koyon mikpongantu ilan dosop sog motud. Bu og pikilan nilan da' dalan dia sog motud nog boya'an og tud nilan miboluba. ⁹ Og doksu'an nog ponginangon nilan koyon di' da mogobon, po' manggid dia sog kohinangan ni Janes ilan ni Jambris nog da' doksu' non. Po' og kogumowan nilan koyon motampal dia sog glam nog gotowanan

Og polosuku'an ni Timuti

Tibua ika, Timuti, kosunan mu na og pomali u, ¹⁰ og polomotadon ku, og pogopason ku, og kopongandol u, og ponutus u, og glolaman ku, og kopoglogaga u, ¹¹ og kopokposakit dianakon, bu sinsaan ku. Bu kosunan mu dosop bog olo kibianbianan ku, bu og kopoglogaga u nog kopongula'at nilan bosia dianakon nog dia sog koliwagan bonua nog Antiok, sog Ikonium, bu sog Listra. Tibua, sog glam nog glogon ku koyon, tinobangan u da dun nog Kounutan ta. ¹² Po' ain sinumolabuk na dia ni Kristu Isus nog mogapas moginang nog kosu'atan og Mikpongon dun, mokobian nododa' ion pokposokitan. ¹³ Tibua, ain og gotowanan nog moginang nog molaton bu ain mogbalu'balu' koyon mokpotongow nog ion poktanud, mogdungag ilan tanan kolaton nog gotow. Bu kona' tibua og duma nilan kolimbungan dun, suga'id non, asta og dili glawas nilan kolimbungan dosop dun. ¹⁴ Tibua ika, Timuti, pononayun mu og motud koyon nog kionadan mu bu og tinud mu po' sunan mu da og mikpanad kitu' dun dianika. ¹⁵ Bu tidu sog kika'an mu, misabut mu na og talu'

kopokpotubu' nog gotowanan tidu sog patoy midoksu' na. Dadi, og doksu'an nog pomali nilan koyon, ngon duma poktanudanan nog migbagla og kopongandol nilan dun. ¹⁹ Tibua, minsan si'oy ma' nitu' og talu' nilan, og pingkudan nog binotang nog Mikpongon ondi' moguya'. Bu sinulatan nog ma' nini, "Og Pogbaya', kilolaan non bog sima og pigotowan non." [†] Bu sinulat dosop, "Ain moktalunog ion sinumakup sog Pogbaya', sumboy tolikudan non .og kohinangan kitu' nog di' pia Po' sopolati non, sog baloy nog kodotu'an, ngon ²⁰ pinggananan dion nog miglologinis. Ngon pinggan bulawan, bu ngon dosop pinggan diniun. Og pinggan bulawan koyon, gomiton ion bila ngon kologya'an. Tibua, og pinggan koyon nog diniun, gomiton ion glabungsolom. ²¹ Dadi domikian da mama' nitu', bila og gotow linumota' na moginang nog ain di' pia, siboyon ion bu gomiton ion sog ain molongas. Po' og ma'ana non, milonu' na ion, bu ompatut ion gomiton nog Kounutan ta, bu misimpan na ion moginang nog sosuku og ginang kitu' nog gomba'is Dadi Timuti, pogolig a nog glam nog glegan nog ²² mulinbata'anan koyon nog di' pia. Bu ampu' a dia sog gotowanan kitu' nog migapas moginang nog ain kodulusan, og kopongandol, og glolat, bu og kopoglogomigus nog bianan sog kolonu' nog pikilan nilan, mokitabang ilan dia sog Pogbaya'. ²³ Bu pogolig a dosop nog susian koyon nog kogumowan, bu da' doksu' non. Po' kosunan mu nog og doksu'an non og kopoksual. ²⁴ Po' og sosoligan nog Kounutan ta sumboy ondi' nododa' moksual. Suga'id non, sumboy moto sumungod sog glam non. Bu sumboy moto dosop ion mokpanad. Bu sumboy ompayat ponutus non. ²⁵ Bu bila ngon sumusi dianon, sumboy moto ion mongmaya' nog tabal non dianilan po' tingala bianan sog tabal non kitu', kobogayan ilan nog Mikpongon nog moksop og pomikilan nilan boya'an mosabut nilan bog olo doda' og motud ²⁶ po' bagun nilan mokomongman nog dia ilan sog gyuba' ni Kindagow. Bu bagun ilan dosop mokawa' sog baya' .non dianilan

Og podonsama' sog matong bungkas

Dadi Timuti, bagun mu kosunan, ompihit **3** tokodoy og kopogonong nog gotowanan bila dali' na bungkas. ² Po' sog tang koyon og polomotadon nog gotowanan molaton. Po' mogapas ilan tibua nog dili glegan nog glawas nilan. Bu mabak ilan nog sin. Ombonsag ilan bu mokpotaspotas ilan. Mondolabak ilan monalu' bu polongantu ilan dia sog mokogulang nilan. Ondi' ilan dosop moto sumugda bu da'idun gondok nilan sog Mikpongon.

po' dinadi non pa og kotubu' dini sog dunya. Dadi, minangoy ion sog koliwagan bonua nog Tesalonika.

Si Krisens, minangoy ditu' sog bonua nog Galatia bu si Titus sop minangoy ditu' sog bonua nog Dalmatia. ¹¹ Dadi, sala da ni Luk og dini nakon. Bu ongat nika pa si Mark mangka mu ion oit dini po' mokotabang ion dia sog ginang u dini. ¹² Bu nondag u si Tikikus mangoy ditu' sog Episus. ¹³ Dadi, bila mangoy a dini, apit nika pa og gampek u nog mibagak sog baloy ni Korpus ditu' sog Troas. Bu pitang nika pa og libruanan ku kitu', labi na og pinulat u kitu'

Pongmaya' a tokodoy dia ni Aleksander, og go-¹⁴⁻¹⁵ tow koyon nog polonuang nog galang. Po' pisinsa non tokodoy akon bu minamal tokodoy ion sumusi nog gustalan ta koni. Tibua, tumbasan da ion nog .Pogbaya' nog kohinangan non koyon Sog tigana' u ukumon dini bu tumabal nog sum-¹⁶ bungan nilan kitu' dianakon, da'idun tanan og sinumugut dianakon, sala kotow si'oy. Piksigonatan nilan pa tanan akon. Ma' nitu' si'oy, ondi' u bosia moleg nog sila'on ilan nog Mikpongon dun. ¹⁷ Tibua minsan ma' nitu', og Kounutan ta nog si Kristu, da' non da akon gonatoy. Suga'id non, binogayan non pa tanan akon nog dasig bagun ku da mustal og gustalan kitu' tidu sog tolipunan asta sog doksu'an dia sog glam nog gotowanan koyon nog kona' Hudyu. Bu tinobangan non da akon sog kobunu' nilan kitu' bosia dianakon. ¹⁸ Bu minsan olo og mongula'at dianakon, tobangan non dosop akon. Bu pitangon non akon nog da' supisupi u asta sog pigdotu'an non nog ditu' sog glangit. Sa'an itu', sumboy .songlitan ion asta sog da' kopus non. Amen

Og ponogina ni Paul dia sog pigilugan sog tanud

Dadi, monogina u dia ni Prisila ilan ni Akila bu ¹⁹ asta dia sog gla'ayatanan ni suko' Onisiporus. ²⁰ Si Erastus mibagak pa sog koliwagan bonua nog Korintu. Bu ginonatan ku si Tropimus nog di' mokodag sog koliwagan bonua nog Militus. ²¹ Pogapas a matong dini sog kona' pa timpu motigdown Si Eubulus, si Pudens, si Linus, si Klaudia, bu asta glam nog duma pigilugan ta sog tanud dini, minogina ilan dianika

Dadi, og Kounutan ta mogonong dianika bu og ²² .tulung non kobon non mongon dianiu dion

sog Kitab. Bu bieran sog talu' nog Kitab koyon, mosabut nog gotow og bieran non mogawon tidu sog baya' nog dusa bieran da sog kopongandol non dia ni Kristu Isus. ¹⁶ Po' glam nog sinulat koyon dia sog Kitab miktidu dia sog Mikpongon, bu mogamit dia sog kopokpanad nog motud, bu og pomag nog ain moginang nog kona' motud, bu pomali sog kopoginang nog kodulusan ¹⁷ po' bagun da og sosoligan nog Mikpongon mimung mosukup moginang .nog glam nog ginang kitu' nog gomba'is

Sog motaan nog Mikpongon bu sog motaan **4** dosop ni Kristu Isus, nog ion og mongukum nog glam nog gotow nog minatoy otawaka totubu', bu ion og mokpuli' dini mogdatu', koni og bogoyon ku dianika nog polosuku'an. ² Pogustal a nog talu' nog Mikpongon. Bogayan ka nog tang otawaka ondi', mosimpan ka mogustal minsan olo tangoy non. Pomag mu og poktanudanan, bu pomolioy mu ilan, bu pondolo'isogoy mu ilan dunut kopayat nog ponutus mu dianilan bu dunut og kopokpotubud mu nog gustalan mu dianilan. ³ Po' ngon gondow non og gotowanan, ompok ilan na mokinongog nog pogonadan kitu' nog motud. Suga'id non, og poginangan nilan koyon ain tibua og glegan nog dili glawas nilan bu polumpukon nilan og polopanadanan kitu' mogustal dianilan ain kosu'atan ilan kitu' dun. ⁴ Po' di' ilan na mokinongog nog motud, bu sokali' og pokinongogan nilan og sagma kigulangoyanan kitu' nog di' motud. ⁵ Sa'an ika, Timuti, potubudoy mu og pikilan mu minsan olo kobotangbotangan mu. Bu gogaoy mu ain sinsaan nog kobianan mu. Bu inang mu og ponginangan nog polongustal nog Gomba'is nog Guksugan. Bu inang mu dosop og glam nog .polosuku'an mu sog ginang nog Mikpongon Timuti, dali' na datong og gumul u. Bu inimung u ⁶ nog Mikpongon domikian ma' nog pomalas non. ⁷ Akon, mama' u nog minampu' mogdag gumobok nog midopot u na sog goktob kitu' nog pogdopoton. Po' kobon non da' u suoy sog tanud ta koni nog motud. ⁸ Dadi, og Pogbaya' nog ion ondi' mogbigya' og mogbogoy dianakon nog kotubu' kitu' nog da' kopus non. Po' ma' nitu' og tumbas dia sog ain gotow nog modulus dia sog Mikpongon. Po' og tumbas kitu' nog bogoyon dianakon sog gondow kitu' nog ukumon non glam nog gotow, Kona' tibua nakon og kobogayan dun. Suga'id non, asta dosop og glam .nog migdodama kitu' nog kopokpuli' non

Og pomilin ni Paul dia ni Timuti

Dadi, pogapas a mangoy dini nakon nog mosom-⁹ pun koni. ¹⁰ Po' si Dimas, binolong non na akon dini

Titus

Og Piuna Talu' pa'ali sog Sulat ni Paul dia ni Titus

Si Titus, kona' ion og Hudyu. Bu tinumabuk ion dia ni Kristu bu miimung ion nog duma ni Paul sog ginang non koyon nog moguliugan momali bu mogustal nog talu' nog Mikpongon. Si Titus, molobud pa. Bu bina-
.gak ion ditu' sog pulu' nog Krit po' og mogokbit ion nog poktanudanan dia ni Isukristu ditu'

Og piktal' ni Paul sog sulat non koni dia ni Titus ma' nini: Pipikil non dia ni Titus og molongas nog polo-
motadon nog sumboy motongow dia sog polongokbit nog poktanudanan. Tubus nitu', og pomali non dia
ni Titus pa'ali sog kopokpanad non dia sog poktanudanan sog glumpuk nilan, mama' nog kolokianan nog
mokogulang, mama' nog kolibunanan nog mokogulang, mama' nog kolokianan nog mokolobud pa, bu dia
.sog guliponanan

Sog doksu'an nog sulat non koni og pomali pa'ali sog polomotadon nog poktanudanan nog sumboy ilan
moglogomigus, bu mogolig ilan mokpokangit sog duma nilan, bu og moksusi, bu sumboy moksolabuk ilan
.dia sog glumpuk nilan

.Og bokna nog sulat koni, 1:1-4 .1

.Og bogolal sog tanud, 1:5-16 .2

.Og polosuku'an nog poktanudanan, 2:1-15 .3

.Og pomali bu og pidonsama' tumalu', 3:1-11 .4

.Og doksu'an nog sulat koni, 3:12-15 .5

Og ginang ni Titus ditu' sog Krit

Sa'an binagak u ika dion sog Krit koyon po' ⁵
bagun nika ompokpa'at og ginang kitu' nog sumboy
pa inangon. Bu botang mu og mokogulanganan
koyon dion sog tanud, mogokbit nog poktanudanan
sog bonuaanan kitu' nog ngon na poktanudanan
dun, ma' nog tinalu' u kitu' dianika. ⁶Og polongok-
bit koyon, sumboy da'idun sila'on dun, bu sumboy
solabuk da og glibun non. Bu og gombata'anan non
sumboy poktanud. Bu sumboy da' dongogan nilan
nog mokosabul otawaka polongantu. ⁷Sa'an itu'
sumboy da'idun sila'on dianon, po' ion ginuokilan
mogokbit nog ginang nog Mikpongon. Dadi, sum-
boy ondi' ion mokpotaspotas otawaka di' mosom-
pun lolingitoy, di' moglangulangu, di' bululokowon,
bu ondi' mabak nog sin. ⁸Suga'id non, omba'asa bu
loliagon moginang nog ain molongas. Mosapat og
pikilan non bu mokososu'at sog tinontongan nog
glam nog gotow, bu modulus sog Mikpongon, bu
kopomolian non og dili pikilan non. ⁹Sumboy om-
pagon og pikilan non dia sog gustalan kitu' nog ko-
pongondolan nog pianad dianon bagun mokopon-

Akon si Paul, og mikpoit nog sulat koni. Og **1**
sosoligan u nog Mikpongon bu og sosugu'on u
dosop ni Isukristu, bagun ain pinili' nog Mikpongon
pododungag og kopongandol nilan bu pododungag
og sabut nilan sog motud nog boya'an monulu' di-
anilan sog polomotadon kitu' nog modulus sog
Mikpongon. ²Og kopongandol bu sabut koyon dia
pingkudoy sog dodomaan nog kotubu' nog da' ko-
pus non. Og kotubu' koyon nog da' kopus non, ion
non nion og pidonsama' nog Mikpongon tidu pa sog
tolipunan. Og Mikpongon di' mogloput. ³Bu dangan
minatong og timpu kitu' nog glegan non, pitampal
non na og pidonsama' non kitu' bianan dia sog po-
mali non. Bu og pomali non kitu' inuakil dianakon.
Dadi, sa'an pikpulong u po' sabap sog dondagan
.nog Mikpongon dianakon nog ion og Polonabang
Og sulat u koni posungu' dianika Titus, ika og ⁴
.tantu bata' u dia sog tanud po' solabuk ita nog tud
Og tulung bu kotikna' nog pikilan mongon dianika
tidu sog Mikpongon, og Gama' ta bu si Isukristu, og
.Polonabang ta

nog dili polomotadon nilan. ⁷ Sog glam non koni sumboy kobon non og kopononggi'an ka nog molongas nog polomotadon. Sumboy motongow sog glangkalangka mu nog ika doda' miktantu a dia sog pianad mu koyon. ⁸ Gamit mu og ponolu'on kitu' nog mondom onda'idun sila'on dun bagun og minanta dianika kosipogan dun po' di' nilan ita kotolu'an .nog molaton

Pomolioy mu og guliponanan nog sumboy ⁹ sumangkan ilan sog gapu' nilan sog glam non, bu mogapas ilan moginang nog ain kosu'atan og gapu' nilan dun, bu di' ilan monusi ¹⁰ otawaka monakow. Suga'id non, kobon non potongowon nilan nog ilan doda' kosoligan ilan tokodoy, bagun da bianan sog glangkalangka nilan kodongya'an og pinanad kitu' .pa'ali sog Mikpongon, og Polonabang ta Po' sa'an ma' nitu', og Mikpongon pitongow non ¹¹ na og tulung non. Po' bianan sog tulung kitu', mimung og tabang sog glam nog gotow. ¹² Bu og tulung non momali dianita nog sumboy lumota' ita na moginang nog kopokan nog Mikpongon bu og glegan nog ginungod. Suga'id non, sonuk ta mogonong dini sog glupa'an, sumboy moto ita mogokbit nog dili pikilan ta. Bu og glangkalangka ta sumboy modulus sog gotowanan bu modulus sog Mikpongon. ¹³ Po' sonuk ta mogbagad nog kololiag kitu' nog doksu'an nog dodomaan ta nog ion non nion og gondow kitu' nog kopokpuli' non dini po' motongow na og kotilak nog silow nog Diwata ta bu Polonabang ta nog di' kolobian nog ion si Isukristu. ¹⁴ Tinigolow non mogoy og glawas non gumanti' matoy dianita bagun ita mogawon tidu sog baya' nog dusa bu linonu' non ita bagun ita mimung nog dili pigotowan non nog mogapas moginang nog ain molongas. Dadi, sumboy panad mu ini. Pondolo'isogoy mu ¹⁵ og poktanudanan bu pomag mu ilan bianan sog baya' mu koyon nog binogoy dianika. Bu na' a moleg nog ngon sala kotow si'oy og di' mogbotad dianika

Og molongas nog polomotadon

Popikil mu dia sog poktanudanan dion nog ³ sumangkan ilan sog pogaid nog botad. Bu mogbilang ilan sog ain togo baya'. Bu kobon non mosimpan ilan moginang nog ain molongas. ² Bu di' ilan mongyampa monalu' nog minsan sima otowoy. Suga'id non, moglogomigus ilan, moksingungodoy ilan, bu ombaba' og bolotabat nilan kobon non sog glam .nog gotowanan

Po' dini kitu' ita si'oy, og sobu' ita dosop pa'ali ³ sog kinodiwata. Bu polongantu ita, mioit ita sog molaton, bu pigboya'an ita nog miglologinis nog gle-

dolo'isog ion sog dumaanan non bianan sog kopokpanad non nog motud bu bagun dosop ompotontul .non ain sumusi sog pianad kitu' dianon Po' modakol og polongantu nog gotowanan, labi ¹⁰ na og duma Hudyanan kitu' nog tinumabuk na dia ni Isus. Po' sabap sog pianad nilan pa'ali sog dan Botad nilan kitu' nog da' sagnat non, moit tanan dun og duma gotowanan. ¹¹ Sumboy pomagon ilan po' modakol na og konglangan nog mibagla sabap dianilan bianan sog pikpanad nilan nog di' ilan bosia sumboy mokpanad dun. Po' og tugyu nilan mokpanad, bagun ilan kongonan nog sin. ¹² Po' ngon sala kotow og polomitua nilan miktalu' nog, "Og gotow Krit mokoloput, polongula'at, bu molola' saka gibogon." ¹³ Motud og tinalu' koni. Dadi, sa'an pomag mu tokodoy ilan bagun motintu og tud nilan ¹⁴ bu bagun ilan dosop di' monomba' nog sagya kigulangoy nog Hudyanan otawaka mokokunut sog sagya dondagan nog gotowanan nog polomungyas sog motud. ¹⁵ Ain gotow nog linonu' na, da'idun gli'anan non. Tibua, ain og gotow nog da' pa kolonu'oy bu da' pa tud, da'idun molonu' dianon. Po' asta og pikilan non di' molonu' bu di' ilan na moto momikil nog ain molongas. ¹⁶ Moktalu' ilan nog kosunan nilan og Mikpongon, tibua og glangkalangka nilan di' sumu'at sog piktalu' nilan kitu'. Kololingit tokodoy og kohinangan nilan, bu polongantu ilan, .bu di' ilan do'itan moginang nog ain molongas

Og motud nog pogonadan

Sumboy og pomali mu ain og sumu'at sog motud nog pogonadan. ² Pomolioy mu og mokogulang gotow nog sumboy moto ilan mogokbit nog dili polomotadon nilan bu kopogodaban ilan. Bu sumboy motigdown og pikilan nilan, ompagon og kopongandol nilan, miktantu ilan lumolat sog pakasiotow nilan, bu kobon non moglogaga ilan. ³ Ma' dosop nini og pomali mu dia sog mokogulang glibunanan, nog sumboy mogbotad ilan nog polomotadon kitu' nog modulus, bu di' ilan mongyampa monalu', bu di' ilan moglangulangu. Suga'id non, sumboy mokpanad ilan nog ain molongas ⁴ bagun nilan kopontunan ain kolibunanan kitu' nog mokolobud pa lumalam sog kodumanan nilan bu sog gombata'anan nilan. ⁵ Bu kopomolian nilan og dili pikilan nilan bu di' nilan poguloba'an og dili glawas nilan. Bu sumboy kosoligan ilan sog ginang baloy, bu molilolatoy ilan, bu momilang ilan sog duoy nilan bagun da'idun minsan sala kotow og mokotalu' nog molaton dia sog gustalan nog miktidu sog Mikpongon

Ma' dosop nog kolokianan nog mokolobud pa, ⁶ pomolioy mu ilan nog sumboy moto ilan mogokbit

mogbilang nog insan, pomag mu mokpuli'. Bila di pa mogbilang, bibas mu na. ¹¹ Po' kosunan mu nog og gotow koyon nog ma' nion di' na maktintul nog motud. Bu sabap sog kohinangan non koyon, kimo-
.tudan ion nog ion doda' bolodusaon

Og gluksadan nog pomali ni Paul

Popongoyon ku si Artemas bu si Tikikus dion ni- ¹² ka. Ampun matong ilan dion, pogopasoy mu akon lumumpak ditu' sog Nikopolis. Po' ditu' u pokpopoliawa sonuk nog timpu goyup. ¹³ Sog golot golot koni, ponamal a tumabang dia sog polomasad kitu' nog si Senas bu dia ni Apolos. Bu toktuboy mu dianilan ain og kulang nilan po' bagun ilan mosimpan gumonat sog ain gongayan nilan. ¹⁴ Sumboy og pakasi poktanudanan ta dion potigbungon nilan pikilan nilan moginang sog ain molongas bagun ilan da kobon non kopono'uban nog ain kulang nilan gondow gondow, bu bagun dosop og kotubu' nilan mimung popia dia sog gotowanan
Glam nilan koni nog dini nakon, minogina ilan ¹⁵ dianika. Golun mu ilan dion og glokoleanan nami sog tanud. Og tulung nog Mikpongon mongon sog
.glam niu

gan nog ginungod. Mosina ita bu alu'alu' mima ita. Bu og poginangon ta og kangitangit bu mokinonggitoy ita. ⁴ Tibua, dangan pitampal na og popia bu og glolat nog Mikpongon nog Polonabang ta, ⁵ mitabang non ita. Kona' po' sabap nog ngon og molongas nog kohinangan ta, suga'id non, mitabang non ita sabap sog glolat non. Po' bianan sog Bolakat non, inugasan non ita nog boya'an kipongimboguan non ita bu migbogu kotubu' ita. ⁶ Og Mikpongon binunag non dianita og Bolakat non bianan dia ni Isukristu og Polonabang ta, ⁷ bagun da, bianan sog tulung non, miimung na nog da' na og sila'on dianita nog Mikpongon, bu mokopomusaka' ita dianon boya'an ngon og dodomaan ta nog kotubu' nog da' .kopus non. ⁸ Og piktalu' u koni kosoligan Bu kolegan ku dianika og pikpanad u koni potintuon mu dianilan bagun da ain og tinumud sog Mikpongon, motigbung pikilan nilan sog ain ginang kitu' nog molongas. Ma' nog pigolong u koni, molongas bu kopianan nog glam nog gotow. ⁹ Tibua, pogolig a nog susian koyon nog da' sagnat non. Bu pogolig a dosop nog gusulan bu susian nilan pa'ali sog botad nilan. Po' ma' nion koyon da' doksu' non bu da'idun malap dun. ¹⁰ Bila ngon gotow nog monusi nog boya'an mimung nog di' mokopoksolabuk gotowanan dun, pomag mu ion. Bila di'

Pilimun

Og Piuna Talu' pa'ali sog Sulatni Paul dia ni Pilimun

Si Pilimun og poktanud kitu' nog molongas bontugan non. Bu ditu' ion sog Kolosas pogangoy moktamuy. Bu ion og gapu' nog gulipon kitu' nog ngalan non si Onisimus. Si Onisimus sop koni, og milaguy kitu' sog gapu' non nog sokali' mikotua' ditu' ni Paul nog masa non pa ditu' sog kolobusuan. Dadi, bianan dia ni Paul, tinumabuk si Onisimus dia ni Isukristu. Og sulat ni Paul koni, og kopongingolot non dia ni Pilimun bagun ilan moglokopia nog gulipon non kitu' nog piuli' na ni Paul ditu' non. Bu og kotolima' non dun kona' .na tibua og gulipon non. Suga'id non, sumboy tolima'on non dosop ion nog dili gilug non sog tanud

.Og bokna nog sulat koni, 1-3 .1

.Og dongya' non dia ni Pilimun, 4-7 .2

.Og kopongingolot non dia ni Onisimus, 8-22 .3

.Og doksu'an nog sulat non, 23-25 .4

dolo'isog dianakon. Po' sabap dianika, koboganan
.og pikilan nilan

Og pongoningoni ni Paul

Dadi, minsan si'oy ngon baya' u nog tidu dia ni ⁸ Kristu dumondag dianika nog olo og sumboy inan-
gon mu, di' u da moginang dun. ⁹ Suga'id non,
bianan sog glolat nog kopomogilug, ngon bosia og
pongionion ku dianika. Akon si Paul, og mogulang
gotow, bu numun kitu' mikolobusu u sabap sog
kopokokunut u dia ni Kristu Isus. ¹⁰ Pongionion ku
bosia dianika pa'ali dia ni Onisimus. Ion og ma' nog
dili bata' u bianan dia ni Kristu. Po' sonuk u sog
kolobusuan, miimung ion nog bata' u. ¹¹ Dini kitu',
di' nika ion kosoligan. Tibua, numun koni kosoligan
.ta na ion

Dadi numun koni, dondagon ku na ion muli' dion ¹²
nika. Ion og kololaman ku tokodoy. ¹³ Og glegan ku
bosia dun, ion dini nakon bagun da ion mokoganti'
dianika tumabang dianakon sonuk nog dini u sog
kolobusuan koni nog sabap sog Gomba'is nog Guk-
sugan pa'ali dia ni Kristu. ¹⁴ Tibua, di' u moleg nog
motogol ta ika tumabang dianakon. Suga'id non, og
kolegan ku dianika nog inangon mu ain koboganan
nog pikilan mu. Dadi, ondi' u ika pogboya'an sog
.minsan olo, lual da baya' mu

Gomonsunoy, sa'an si Onisimus mikawa' diani- ¹⁵
ka podali'dali' po' bagun ion mokopuli' dianika nog
.boya'an moksolabuk amu sampoyumul

Akon si Paul, og sinumulat nog sulat koni, og ¹
mikolobusu sabap sog kopokokunut u sog gle-
gan ni Kristu Isus. Bu tidu dosop ini dia sog gilug ta
.sog tanud nog si Timuti

Og sulat koni posungu' dion nika, Pilimun. Og
glokole nami nog kololaman nami bu og duma nami
dia sog ginang koni pa'ali dia ni Kristu. ² Bu posun-
gu' dosop dion nika, Apia, og gilug nami sog tanud.
Bu dion nika dosop, Arkipus, og duma nami nog mi-
nantu sog minanta dia sog Mikpongon, bu dion niu
dosop og poktanudanan kitu' nog mokpoglumpuk
.dion sog baloy ni Pilimun

Og popia bu kotikna' nog pikilan mongon dianiu ³
tidu sog Gama' ta nog Mikpongon bu og Kounutan
.ta nog si Isukristu

Og glolat bu kopongandol ni Pilimun

Kobon kobon non poglobiton ku ika sog gyakin ⁴
ku bu posolomatan ku og Mikpongon sabap diani-
ka. ⁵ Po' midongog u pa'ali sog kopongandol nika
dia sog Kounutan ta nog si Isus bu og glolat mu dia
sog glam nog pigotowan nog Mikpongon. ⁶ Og
gyakin ku dun sog kopoksolabuk ta sog kopongan-
dol ta dia sog Kounutan ta nog si Isus mimung nog
dumalom og sabut mu pa'ali sog glam nog popia di-
anita nog sabap sog kopoglokotubu' ta dia ni Kristu.

⁷ Gilug u, og glolat mu dia sog pigotowan nog
Mikpongon miimung nog landu' da'da'an bu pon-

ni Isus. Bu sabap sog kopoksolabuk ta dia ni Kristu, pobogan mu og pikilan ku. ²¹ Sog kosulat u nini, mitantu na sog pikilan ku nog inangon mu nododa' og pingoni u koni dianika. Bu kisunan ku dosop nog

.inangon mu labi pa sog pingoni u koni

Bu ngon pa doma solabuk. Simpanoy mu pa ²²

akon nog dugu. Po' dodomaan ku nog tumanon nog Mikpongon og gyakin niu nog akon mokopuli' u

.dion niu

Si Epapras, og duma u mokolobusu sabap sog ²³ kopokokunut nami dia ni Kristu Isus, minogina dianiu dion. ²⁴ Bu minogina dosop si Mark, si Aristarkus, si Dimas, bu si Luk dianiu. Ilan koyon og du-

.maanan ku sog ginang koni pa'ali dia ni Kristu

Og tulung nog Kounutan ta nog si Isukristu ²⁵

.mongon dianiu

Dadi numun kitu', kona' na ion sagya tibua ¹⁶ gulipon. Po' ion og gilug ta tanan dia ni Kristu nog kololaman ta. Ion bololaga' tokodoy dianakon. Bu kisunan ku dosop nog labi pa ion kobololaga' dianika po' og kopogilug niu kona' tibua sog ginungod,

.suga'id non, asta pa sog kinodiwata

Dadi, bila mosolag dia sog pikilan mu og kopok- ¹⁷

solabuk ta, tabuk mu ion mokpuli' nog ma' nog kotabuk mu dianakon. ¹⁸ Bila ngon sala' ni Onisimus

dianika, otawaka ngon gutang non, akon dona moto dun dianika. ¹⁹ Akon si Paul, og dili komot u og sinumulat koni. Akon mogbayad dun. Tabuk mu ma ion

po' di' u dona lobiton dianika og miutang mu kitu' dianakon nog pa'ali sog kotabuk mu dia ni Isus.

²⁰ Dadi ika gilug u, amoyamoy dianika, inang mu dianakon og kobo'isan sabap sog kopoktanud ta dia

Hibruanan

Og Piuna Talu' pa'ali sog Sulat diasog gotow Hibruanan

Og sulat koni posungu' dia sog gotow Hibruanan nog poktanudanan ilan na dia ni Isukristu. Tibua, sabap sog kopokokunut nilan dia ni Isus, migdungag og sinsaan nilan bu og pokposakit dianilan nog boya'an posungu' ombagla og tanud nilan. Dadi, sa'an itu' og sulat koni pinoit dianilan po' bagun kopondolo'isogan ilan moglogaga bu mongandol. Og sinumulat koni, pindolo'isogan non ilan bianan sog kopokpotantu non dianilan nog si Isukristu og motud nog Diwata, bu ion og kotontuan nog glam non sog pigdotu'an nog Mikpongon. Og gustalan non dun bianan sog tolu ginis nog motud pa'ali dia ni Isus: 1) Si Isus og Bata' nog Mikpongon tidu sog donsama' asta sog da' kopus non. Ion motas pa dia sog polomolatasanan kitu' kobon nitu', bu dia sog moloikatanan kitu', bu minsan pa dia ni Muses. Po' ion og doksu'an nog pokpotampal pa'ali dia sog Mikpongon. 2) Si Isus, tinolu'an ion nog Mikpongon nog ion mogbolian asta sog da' kopus non. Ion motas pa dia sog glam nog duma boliananan. 3) Bu bianan dia ni Isus, ain tumud dianon, motabang ilan tidu dia sog baya' nog dusa, bu dia sog gondok, bu dia sog pigboya'an nog patoy. Po' si Isus og motas nog bolian sog glam non, og migbogoy nog tantu tabang bagun og gotow mogawon tidu sog baya' nog dusa. Og piginang nog bansa Hibru sog kopoktanud nilan nog kopomalas nilan nog dugu' nog potubu'on, sagya da itu' solianlian po' si Isus og kotumanan bu og kotontuan non. Bu bianan dia sog pononggi'an pa'ali sog kopongandol nog mokogulanganan nog bansa Israel kobon nitu', og sinumulat koni, pingoningoni non dia sog ain tinumabuk na dia ni Isukristu nog popogonon nilan og tud nilan asta sog doksu'an. Bu si Isus og pogbontayan nilan bu poglogilingan nilan. Bu sumboy gogaan nilan minsan olo og sinsaan bu og posakit matong dianilan. Sog doksu'an nog libru koni, og pomali bu og pidonsama' tumalu'

.Dia ni Kristu kotongow og Mikpongon, 1:1-3 .1

.Si Kristu labi pa kotas dia sog moloikatanan, 1:4-2:18 .2

.Si Kristu labi pa kotas dia ni Muses bu dia ni Josua, 3:1-4:13 .3

.Ondi' kolobian og baya' nog kopogbolian ni Kristu, 4:14-7:28 .4

.Ondi' kolobian og baya' nog koposadan ni Kristu, 8:1-9:28 .5

.Ondi' kolobian og kopomalas ni Kristu, 10:1-31 .6

.Og kopongandol og bololaga' sog glam non, 11:1-12:25 .7

.Og gluksadan nog gustalan, 13:1-25 .8

silow nog kotas nog Mikpongon po' migbatuk ilan nog gasal. Bu ion og mikpopagon nog piongon bianan sog sagya talu' non. Bu dangan midoksu' ion imungoy nog gugas nog dusaanan nog gotow, minangoy ion sog glangit bu miningkud ion dia sog dapit sog glintu nog Mikpongon nog ion og Pogbaya' sog glam non

Og kotas nog Bata' non

Dadi, og Bata' nog Mikpongon, inimung ion nog⁴ motas pa dia sog moloikatanan po' motas pa dianilan og ngalan koyon nog binogoy nog Mikpongon

Og talu' nog Mikpongon pilatas bianan dia sog Bata' non

Og Mikpongon, tatap non na polotason og talu' ¹ non dia sog munaotowanan ta kobon nitu' bu miglologinis og bianan non mokpolatas dun bianan sog polomolatasanan non. ²Tibua, og tang koni nog gimpusan na nog gondow, pilatas non na og talu' non dianita pibian dia sog Bata' non. Po' bianan sog Bata' non, piongon non og pigloban nog glangit bu glupa'an. Bu ion og tinondu' nog Mikpongon nog ion makod nog glam non. ³Bu motongow dianon og

Pongmohilat amu

Dadi, bila ma' nitu' og Bata' non koyon nog motas poma dia sog moloikatanan, sumboy 2 pododungag og kotigbung nog pomikilan ta dia sog gustalan kitu' nog midongog ta po' bagun ita ondi' mosuoy dun. 2 Po' og gustalan kitu' nog pilatas nog Mikpongon dia sog moloikatanan non nog pisampot dia sog munaotowanan kitu', sumboy doda' kunutan. Po' simasima da' pokokunut dun, og polihala' dianon dumalan dia sog kohinangan non koyon. 3 Bu labi pa' ditu', da'idun og pologuyan ta dun bila di' ta tomba'an og gustalan koni pa'ali sog mosolag nog tabang nog Mikpongon dianita. Po' og Kounutan ta nog si Isus, mikuna pa' ion mogustal pa'ali sog kogawon nog Mikpongon dianita. Bu ain mikodongog nog gustalan non koyon, tinumaksi' ilan na dianita nog motud doda'. 4 Bu og Mikpongon si'oy tinumaksi' dosop dun bianan sog gingy-ata'an non bu gininisan nog ginang non nog kosobu'sobu'. Bu diadia dianilan binogayan non nog ain kolegan nog Mikpongon nog kotoan nog .tidu dia sog Mosigda nog Bolakat non

Og mosolag nog tabang bianan dia ni Kristu

Dadi, og pogolongon ta koni pa'ali sog dunya ki- 5 tu' nog pingimboguan nog posungu' na matong. Og Mikpongon, da' non uokiloy dia sog moloikatanan non og mogokbit dun, suga'id non, dia non inuakil sog gotow. 6 Po' ongon talu' dia sog Kitab nog ma' ,nini

Olo buan gidoy og gotow, nog pimikil mu poma? " Bu olo buan gidoy dosop og sagyaotow koyon, nog pigipat mu poma? 7 Po' pibaba' mu kolongod dia sog moloikatanan. Bu piotas mu ion, bu binogayan mu ion nog gadab, 8 bu inimung mu tanan ion mogbaya' § ". dia sog glam non

Dadi, og ma'ana nog sinulat koyon, og gotow, in- imung ion nog Mikpongon mogokbit dia sog glam non. Og ma'ana non, da'idun nog di' non pogboya'an. Saka numun koni, kona' da og sagyaotowanan koyon og mogbaya' dia sog glam non. 9 Tibua, mitongow ta na nog si Isus, nog ion miimung mibaba' kolongod dia sog moloikatanan bagun da bianan dia sog kosoliu non sog patoy, tulungon nog Mikpongon og glam nog gotowanan. Dadi sabap ditu', numun koni piotas na ion nog Mikpongon bu .binogayan na ion nog gadab

Po' og Mikpongon, bianan dianon bu sabap di- 10 anon miogon og glam non. Dadi, duma'it dianon nog imungon non si Isus mohurup bianan dia sog sinsaan non bu bagun dosop modakol gombat-

dianon. 5 Po' og Mikpongon, da' poktalu' dia sog moloikatanan non minsan sog sala kotow si'oy dian- ilan, nog ilan og gombata' non. Tibua, og Bata' non ,tinolu'an non nog .Ika og Bata' u"

† ". Bu gondow koni miimung u nog Gama' mu ,Bu miktalu' dosop ion ma' nini Akon, miimung u nog Gama' non"

†† ". bu ion miimung nog Bata' u

Bu bila popongoyon non mokpuli' dini og Bata' non 6 sog glupa'an koni, nog ion mikuna sog glam nog gombata'an non, mikpodonsama' tumalu' og ,Mikpongon nog

Sumboy ion og poktomuyon nog glam nog"

‡ ". moloikatanan nog Mikpongon

Tibua, pa'ali sog moloikatanan koyon, misulat dia 7 ,sog Kitab og talu' nog Mikpongon nog

Og moloikatanan non mokodali' domikian da ma- " ma' nog galu'. Og dodondagonanan non mokodasig

‡† ". domikian da mama' nog gliga' nog gapuy

Tibua, pa'ali sog Bata' non, misulat dosop dia sog 8 ,Kitab og talu' nog Mikpongon nog

O Diwata, og kopogdatu' mu kobon non, asta sog " da' kopus non. Bu og kopogokbit mu sog pigotowan mu modulus. 9 Bu omba'is mu ain modulus nog polo-

motadon bu molaton mu ain di' kitu' pia. Dadi, og Mikpongon nog ion og poktomuyon mu, bianan sog kolana non dianika nog glana nog gloliag, piotas # ". non pa' ika nog labi a pa' dia sog dumaanan mu

,Bu miktalu' dosop ion nog 10

Ika og Pogbaya'. Bu tidu pa' sog tolipunan, ika og " mikpongon nog pigloban nog glangit bu glupa'an.

11 Bu ngon gondow non og glam non koyon mimung monda' na, tibua, ika ondi' a moksop. Bu og glam non koyon omputak da mama' nog ponopoton. 12 Bu lupi'on mu dosop mama' nog glogdoy. Bu suklian mu dosop mama' nog ponopoton. Tibua ika, ondi' a nododa' moksop po' ika da kobon non asta sog da'

‡‡ ". kopus non

Bu og Mikpongon, da' ion poktalu' sog minsan 13 sala buk si'oy nog moloikatanan non nog ma' nog ,tinalu' non kitu' dia sog Bata' non nog

Ika, ingkud a dini sog glintu u asta imungon ku og " glam nog bantaanan mu nog gindogan nog botis

‡‡† ". mu

Dadi, bila ma' nitu' nog og Bata' non motas pa 14 sog moloikatanan, olo gidoy buan og polosuku'an nog moloikatanan koyon? Ma' nini. Ilan koyon og sosoligananan nog Mikpongon bu dodondago- nanan non nog di' ta motongow nog tumabang sog .ain bogayan nog kotubu' nog da' kopus non

Salmu 2:7†† 2 Samuel 7:14‡ Deuteronomy 32:43 †

†† Salmu 104:4‡‡ Salmu 45:6-7‡‡† Salmu 102:25-27

‡‡‡ Salmu 110:1

Mikpongon kobon nitu' moginang dia sog baloy non. Bu ion og mikpolatas nog talu' nog Mikpongon nog tolu'on non sog binaya' nog gondow dia sog gotowan. ⁶Tibua si Kristu, ion og Bata' nog Mikpongon, bu kosoligan ion mogokbit nog baloy nog Mikpongon. Bu ita koni og baloy nog Mikpongon bila ompagon og tud bu dodomaan ta dianon

Og podonsama' sog ain lumota' mongandol

Dadi, ma' nini og talu' nog Bolakat nog Mikpon-⁷ gon nog sinulat sog Kitab Og Gondow Koni, bila midongog niu og talu' nog“ Mikpongon, ⁸na' amu tokodoy nog di' amu tumud dun ma' nog munaotowan kobon nitu' nog mingantu ilan dianon nog kobon nilan sog bonua kitu' nog mologon pogonongan. Po' sinulayan nilan ion ditu'.” ⁹Po' ma' long nog Mikpongon dun, “Sog solod nog pat pulu' ton sinulayan nilan akon minsan si'oy mitongow nilan bog olo bayu' nog ginang u dianilan. ¹⁰Dadi, sa'an miglolingit u dia sog gotowan kyon, bu mangka u tolu'oy dianilan nog ondi' ilan kosoligan kobon non, bu ompok ilan mokokunut dia sog dondagananan ku. ¹¹Dadi sa'an itu', miglolingit u dianilan bu sinumpa'an ku ilan nog ondi' ilan na doda' mokosolod sog gulolian ku †” .kitu' bu dumuma dianakon mulali Dadi, pigilugan ku sog tanud, pokpotubud amu ¹² tokodoy bagun da da'idun dion niu nog di' tumud sabap sog molaton og pomikilan non nog boya'an kotolikudan non na tanan og Mikpongon. ¹³Suga'id non, solian nog iningolanan pa og tang koni og Gondow Koni, sumboy mogdinolo'isogoy amu gondow gondow bagun da'idun dianiu mimung motogas pikilan non kobal nog glimbung nog Soitan. ¹⁴Po' glam ta koni og duma ita ni Kristu bila di' ita da sumimoy sog pagon nog dodomaan ta dianon asta sog doksu'an. ¹⁵Po' ma' nini og sinulat kitu' dia sog ,Kitab Og Gondow Koni, bila midongog niu og talu' nog“ Mikpongon, na' amu tokodoy nog di' amu tumud dun ma' nog munaotowan kitu' kobon nitu' nog ”.mingantu ilan dianon Dadi, sima gidoy og pigolong kitu' nog mikodon- ¹⁶ gog nog talu' nog Mikpongon nog saka mingantu ilan dianon? Og gotowan kitu' nog mingantu dia sog Mikpongon, ion non ion og glam nog gotowan kitu' nog pinulu'an ni Muses lumuas tidu sog bonua nog Ihiptu. ¹⁷Bu sima gidoy og piglolingitan kyon nog Mikpongon nog pat pulu' ton gobon non? Og piglolingitan nog Mikpongon kitu', ion non dosop ion og gotowan kitu' nog mikodusa dianon, bu mikomatoy ilan tanan sog bonua kitu' nog mol-

a'anan nog Mikpongon og moit non dia sog kotas non. Po' si Isus og polonggawon dianilan tidu sog dusa. ¹¹Dadi sa'an itu', ilan nog midulus, miimung salu ama' ilan nog mikpodulus kitu' dianilan nog ion non si Isus. Sa'an itu' ondi' ion mosipog mingalan dianilan nog pigilugan non ilan. ¹²Po' ma' nini og talu' non dia sog Kitab, “Suksugan ku dia sog pigilugan ku og gininang mu bu songlitan ku ika dia sog piglumpukan nilan.” ^{†13}Bu ngon dosop og talu' non nog ma' nini, “Akon, sumalig u dia sog Mikpongon.” ^{††}Bu miktalu' ion dosop nog, “Koni u na bu dunut og gombata'anan kitu' nog binogoy nog Mikpongon di-
+” .anakan

Dadi, og gombata'anan kyon nog pigolong non, ¹⁴ ion non og gotowan kitu' nog togo gungod bu togo dugu'. Bu si Isus si'oy, miimung dosop ion nog gotow ma' nilan. Po' sa'an miimung ion nog gotow po' bagun bianan sog kobunu' dianon sog kudas, mogla'at si Kindagow dun. Po' si Kindagow togo baya' sog patoy. ¹⁵Dadi, sa'an ma' nitu' po' bagun ain miulipon sog gondok nog patoy sog gobon nilan motubu', ompoluas ilan da ni Isus dia sog gondok nilan kyon. ¹⁶Po' kona' da og moloikatanan og tinabang non, suga'id non, og dolanatanan ni Abraham. ¹⁷Dadi sa'an itu', sumboy nododa' muktimaluy ion nog tantu gotow ma' nog pigilugananan non bagun da mimung ion nog bolian nilan nog motas nog molilatoy bu kopongondolan dia sog ginang non dia sog Mikpongon po' bagun da kompunan og dusaanan nog gotowan. ¹⁸Dadi, sa'an ion og mokotabang sog ain pingyuba'an po' ion si'oy miko-
.bian mosinsa sog gyuba'

Si Isus motas pa dia ni Muses

Dadi, pigilugan ku sog tanud, nog ain sinumo- **3** labuk na dia sog gonggat nog Mikpongon sumakup sog pigdotu'an non, pomikil niu si Isus. Po' si Isus, ion og pipangoy nog Mikpongon dini sog glupa'an bu miimung dosop ion motas nog bolian dia sog tanud ta nog tinud ta. ²Bu kopongondolan ion nog Mikpongon, og tinumundu' dianon ma' dosop ni Muses nog kopongondolan dosop ion moginang nog polosuku'an non sog baloy nog Mikpongon, nog ion non ion og pigotowan non. ³Tibua, og gotow nog polongimung nog baloy, og kopogadab dianon labi pa sog gadab dia sog ginimung non kyon nog baloy. Domikian dosop ma' nion si Isus og kopogadab dianon labi pa sog kopogadab dia ni Muses. ⁴Po' bila og baloy og poglobitan ta, glam nog baloy sagya da inimung, tibua, og Mikpongon, ion og migimung nog glam non. ⁵Dadi, si Muses kopongondolan. Ion og dodondagon nog

towan nog Mikpongon, sagad na og gulolian nilan nog ma' nog kulali nog Mikpongon sog kopitu ondow non. ¹⁰ Po' minsan sima sumolod sog gulolian nog Mikpongon, mokulali ion sog ginang non ma' nog kulali nog Mikpongon kitu', dangan midoksu' og gininang non. ¹¹ Dadi, sa'an sumboy mogapas ita mampu' sog gulolian kitu' bagun da'idun sala kotow si'oy, og di' mokosolod nog sabap nog da' ilan pokokunut sog talu' nog Mikpongon mama' nog .munaotowanan kitu' kobon nitu' Po' og talu' nog Mikpongon totubu' bu ¹² bolokatan. Bu mokutong pa sog kalis, po' madal non tanan minsan olo sog tibuk nog kotubu' bu glimukud nog gotow, bu mosisig non og glegan bu dialom pikilan nog gotow. ¹³ Po' da'idun og gombuni sog Mikpongon. Og glam non motampal dianon, bu kosunan non og glam non. Bu ion da og mongukum .dianita sog glam nog kohinangan ta

Si Isus og bolian nog di' kobotukan

Dadi bila ma' nitu', sumboy pohogoton ta og ¹⁴ tanud nog tinabuk ta na. Po' ngon na og Kounutan ta nog boliananan nog di' kobotukan, bu ion numun koni ditu' na sog bubunglangit. Ion non ion si Isus, og Bata' nog Mikpongon. ¹⁵ Po' og Kounutan ta koyon nog boliananan, mololat sog gotowanan po' misabut non da og kibotangbotangan nog gotow nog mosompun pokodusa. Po' ion si'oy, kibianan non og glam nog gininisan nog pongyuba' nog domikian da ma' nog kopongyuba' dianita. Tibua minsan ma' nitu', da' da ion koyuba'oy. ¹⁶ Dadi sa'an itu', sumboy ondi' ita na mogalangalang mokpolani dia sog Mikpongon po' bagun non ita kololatan bu tulungon .sog tang nog ngon kulang dianita

Po' pa'ali sop sog glam nog boliananan nog **5** salu bansa ta nog Hudyu, og kounutan nilan, pimili' tidu sog pakasiotow nilan bu ion tinondu' nog mongingolot dia sog gotowanan sog Mikpongon pa'ali sog poginangon dia sog kinodiwata. Mogbogoy ion nog bogoy bu og pomalas nog dusaanan nog gotowanan. ² Bu ion moto mololat sog ain gotowanan kitu' nog mikodusa nog saka da' nilan bosia tiboba'oy, po' ion si'oy og sagmaotow da nog mokodusa. ³ Sa'an itu', ion si'oy sumboy momalas dosop nog dili dusaanan non, bu asta dosop nog pakasiotow non. ⁴ Og polosuku'an koni nog bololaga', di' non ompomili' og dili glawas non, suga'id non, og Mikpongon og momili' dun, mama' nog kopomili' non dia ni Aron kobon nitu'. ⁵ Ma' nitu' dosop si Kristu, kona' non og dili mimili' nog polosuku'an non koyon nog bololaga' nog boya'an mimung ion og Kounutan nog boliananan. Suga'id non, binogoy dianon nog Mikpongon og polo-

ogon pogonongan. ¹⁸ Ion non ion og gotowanan kitu' nog da' pokokunut, og sinumpaanan kitu' nog Mikpongon nog, "Ondi' ilan na doda' mokosolod ditu' sog bonua u kitu' nog mokulali ilan bosia dun." ¹⁹ Dadi, sa'an da' ilan pokosolod sog bonua kitu' nog pulolian non dianilan, po' sabap sog kopong- .mungyas nilan

Og pogulolian nog pigotowan nog Mikpongon

Bu asta pa sog numun koni da' poksop og **4** pasad nog Mikpongon sog ain pigotowan non nog pulolion non ilan. Dadi, sumboy mokpotubud ita po' bagun da'idun dianiu og di' mokodopot ditu' sog gulolian kitu' nog pinasad non. ² Po' ita si'oy ma' da nog munaotowanan kitu' kobon nitu' po' inustalan ita na nog Gomba'is nog Guksugan pa'ali dia sog gulolian. Tibua ilan, dangan midongog nilan og gustalan kitu', da' nilan tobukoy nog boya'an mimung da' sagnat non dianilan po' da' ilan pongandol. ³ Tibua ita, ain og tinumud dun, mokosolod ita na ditu' sog gulolian kitu' nog pigolong nog Mikpongon. Tibua, pa'ali dianilan nog da' tud sog gustalan kitu', ma' nini og talu' nog Mikpongon dianilan Sa'an itu' miglolingit u dianilan bu sinumpaanan ku' ilan nog di' ilan na doda' mokosolod sog gulolian ku' .kitu' bu dumuma dianakon mulali Tinalu' non ma' nitu' po' sagad na bosia og gulolian non po' donsama' na midoksu' og glam nog piongon non. ⁴ Po' ngon og talu' non sog Kitab nog pa'ali sog kopitu ondow nog ma' nini, "Minulali og Mikpongon sog kopitu ondow non po' og glam nog ginang non midoksu' na." ¹⁵ Bu og talu' non sop nog milabit komun nog, "Ondi' ilan nododa' mokosolod sog gulo- .lian ku bu dumuma dianakon mulali Dadi, og munaotowanan kitu' nog mikuna ⁶ pokodongog nog Gomba'is nog Guksugan kitu', minsan si'oy da' ilan pokosolod sog gulolian kitu' po' sabap sog da' ilan pokokunut nog talu' non, ngon da mokosolod sog gulolian non kitu' nog pigolong non. ⁷ Dadi, sa'an itu' og Mikpongon sinumosa' puli' nog tang, nog iningolanan non og tang koyon, og Gondow Koni. Po' tidu sog masa ni Muses kitu' nog miobon na nog ton, pilatas non og talu' non dia ni Dabid nog ma' nog milabit kitu' komun nog, "Og Gondow Koni, bila midongog niu og talu' nog Mikpongon, na' amu tokodoy nog di' amu tumud .dun

Bu si Josua, somo' mioit non ilan ditu' sog gulo- ⁸ lian kitu' nog pigolong nog Mikpongon, da' na bosia poktalulu' puli' og Mikpongon pa'ali sog len Gondow.

⁹ Dadi, og ma'ana nog pigolong non koni, og pigo-

kopotubu' nog tidu sog patoy, bu og kopomolihala' nog Mikpongon asta sog da' kopus non. ³ Suga'id non, sumukpat ita na moganad nog modalom kitu' .nog pogonadan, bila baya' da nog Mikpongon Po' ain mikosun na nog motud, bu ain og mi-⁴ nanam non na og popia nog miktidu dia sog Mikpongon, bu ain misunu' na kobogoyoy nog Mosigda nog Bolakat nog miktidu sog Mikpongon nog saka, tinibaba' nilan tumolikud og kotabuk nilan dia sog Mikpongon, ondi' na moksud og pikilan nilan kitu'. ⁵ Bu kisunan nilan na bosia og koba'is nog talu' nog Mikpongon. Bu mitongow nilan dosop og Bolakat nog Mikpongon nog mokpotintul dianilan sog boloma'dinglag ⁶ nog saka, tiboba'on nilan tumolikud og glam nog kibianbianan nilan kitu' dia ni Kristu, ondi' nododa' moksud og pikilan nilan mokpuli'. Po' og ma'ana non, sabap sog kopomungyas nilan koyon, domikian da nog ma' nog bunu'on nilan mokpuli' sog kudus og Bata' nog Mikpongon, bu domikian dosop nog puli'an nilan .ion mokposipog dia sog kodokolan nog gotow Po' ita, domikian da mama' nog glupa' kitu' nog ⁷ pipia nog Mikpongon nog kobon non motosop nog dupi' boya'an nog mosubuk pomulan dun nog mogamit nog ain sinimpanan dun. ⁸ Tibua, bila ngon og glupa' nog og tumubu' dun sagya da og sigbot, bu og sigbot koyon nog dugion, og glupa' koyon, da'idun og sagnat non. Minsan tanan itu', gomonsunoy og glupa' koyon sumpaan nog Mikpongon bu .og doksu'an non, lo'aton bianan sog gapuy Dadi, pigilugan ku nog kololaman ku, minsan ma' ⁹ nini og talu' nami, kosunan nami nog kona' da nog ma' nion og doksu'an niu. Po' motongow dianiu og koba'is nog kohinangan niu nog dumalan dia sog kogawon niu dia sog dusaanan niu. ¹⁰ Og Mikpongon di' mogbigya'. Dadi, di' non nododa' kolin-gawan og kohinangan niu bu og kolalam niu dianon bianan sog kotabang niu kobon non sog pakasi niu poktanud. ¹¹ Dadi, og kolegan ku bosia dianiu, og glam niu, mansing amu mogapas tumud sog Mikpongon asta sog doksu'an, bagun motuman og pigdodomaan niu kitu' dianon. ¹² Po' ompok u nog motonop amu mongandol. Suga'id non, kolegan ku nog moglogiling amu tanan dianilan nog bianan sog kopongandol nilan dia ni Isus bu dunut ompayat ponutus nilan, mokopomusaka' ilan nog glam nog .pinasad kitu' nog Mikpongon

Motuman doda' da og pinasad nog Mikpongon

Po' kobon nitu', og Mikpongon sinumapa dan-¹³ gan mikpasad ion dia ni Abraham. Og dili ngalan non og ginamit non sog koposadan non koyon po' da'idun lual motas pa dianon. ¹⁴ Bu ma' nini og

suku'an non koyon po' miktalu' og Mikpongon di-
 ,anon nog
 Ika og bata' u. Bu gondow koni miimung u nog "
 † ".Gama' mu
 Bu ma' nini dosop og talu' nog Mikpongon nog sin-⁶
 ,ulat
 Og kopogbolian mu da' kopus non, og sinum-"
 †† ".ingkot dia sog kopogbolian ni Melkisedek
 Bu sonuk pa ni Isus mogonong dini sog glupa'an ⁷
 koni, migyakin ion sog Mikpongon dunut guakol
 non. Po' og Mikpongon da mokotabang dianon sog
 kopatoy non. Bu midongog da og gyakin ni Isus ki-
 tu' po' sabap sog ion mikpobaba' bu sinumangkan
 dia sog Mikpongon. ⁸ Po' minsan ion og Bata' nog
 Mikpongon, sabap dia sog sinsaan non, misabut
 non da bog olo og doksu'an nog kopokokunut non
 dia sog Mikpongon. ⁹ Bu dangan mihurup na ion,
 miimung ion nog tabang nog da' kopus non dia sog
 ain kokokunut kitu' dianon. ¹⁰ Bu tinalu' nog
 Mikpongon nog ion nododa' og Kounutan nog bo-
 .liananan, og sinumingkot dia ni Melkisedek

Sumboy pohogoton ta og tud ta sog motud

Modakol pa bosia og glegan ku mogustal dianiu ¹¹
 pa'ali dia ni Melkisedek. Tibua mologon ustalon, po'
 mama' nog di' amu kokosabut. ¹² Po' miobon amu
 na pokponadan. Do'itan na bosia nog kokopok-
 panad amu na, saka sumboy amu poma pokpon-
 adan nog tolipunan nog kokponadon pa'ali sog talu'
 nog Mikpongon. Dadi, sa'an bila ma' nitu', mama'
 amu pa nog gombata' kitu' nog sumboy pokpinu-
 mon pa nog gatas po' di' pa ilan kokosuku kuman
 nog piboksa. ¹³ Dadi, ain sumboy pa og gatas
 pokpinumon dianon, og bata' pa ion nog da'idun pa
 sabut non pa'ali sog kodulusan. ¹⁴ Po' og piboksa
 koyon, og ma'ana non, ain gustalan kitu' nog moko-
 dalom pa'ali sog talu' nog Mikpongon. Ma' nion
 koyon dia gomitoiy sog ain kosoligan na og pikilan
 non. Po' bianan sog kogamit nilan dun kobon non,
 kosunan nilan bog olo og molaton otawaka og gom-
 .ba'is

Dadi, sumboy dungagan ta ain mikuna kitu' **6**
 ponadon dianita pa'ali dia ni Kristu, mangka ta
 sukpatoy moganad nog ain mokodalom kitu' nog
 gustalan pa'ali dianon bagun og kopongandol ta di-
 anon dumalom. Bu di' ta sumboy pokpuli'puli'on
 mogustal og mikuna kitu' nog gustalan. Og gusta-
 lan koni nog pigolong pa'ali dia sog kotolikud ta sog
 kohinangan kitu' nog da' sagnat non mangka ita tud
 dia sog Mikpongon. ² Bu og gustalan pa'ali sog ko-
 pogbunyang, bu og gustalan pa'ali sog kopondopon
 sog gotow nog bogu tabuk, bu pa'ali dosop dia sog

goy pa dianon nog laga' nog sopulu' bahagi' nog .gakod nog mialap non kitu' dia sog pogbunu'an Bu sog botad ta nog bansa Hudyu, og boliananan⁵ sumboy og pangkat da ni Apu' Lebi. Bu sumboy dosop kobogayan ilan nog salu bansa nilan nog sopulu' bahagi' nog galapanan nilan, minsan si'oy salu pangkat ilan ni Abraham.⁶ Tibua, og kopogbolian ni Melkisedek, onda' dia miktidu sog pangkat ni Lebi saka, tinabuk non da og bogoy kitu' nog kosopulu' bahagi' tidu sog galap ni Abraham mangka non popiaoy si Abraham nog ion bogayan nog pasadanan nog Mikpongon.⁷ Tibua og motud, ion og migbogoy nog popia, motas pa dia sog kibogayan dun.⁸ Pa'ali sog pangkatanan kitu' ni Lebi nog boliananan, binogayan ilan nog kosopulu' bahagi' kitu' nog saka matoy ilan da. Tibua, pa'ali dia ni Melkisedek, binogayan dosop ion nog kosopulu' bahagi' nog saka ion totubu' nog ma' nog sinulat dia sog Kitab.⁹ Dangan binogoy ni Abraham og kosopulu' bahagi' non kitu' dia ni Melkisedek, mama' dosop ni Lebi nog mikopogbogoy nog kosopulu' bahagi' non dia ni Melkisedek. Saka og pangkatanan si'oy ni Lebi, mikotabuk dosop nog kosopulu' koyon nog miktidu dia sog gotowanan.¹⁰ Po' sog kopoglumpak ni Abraham kitu' ilan ni Melkisedek, midukakit da si Lebi dun minsan si'oy da' pa sibon^{††}.bota'oy Dadi, og botad nog binogoy dianita nog bansa¹¹ Hudyu, pibian sog kopogbolian nog pangkat ni Lebi. Tibua, somo' modulus og gotowanan bianan sog kopogokbit nog boliananan kitu', da'idun na bosia og len bolian nog mama' nog kopogbolian nog sinumingkot kitu' dia ni Melkisedek. Di' na bosia mosop og kopogbolian nog pangkat ni Lebi kitu' nog si Aron.¹² Dadi, bila suklian og kopogbolian, sumboy suklian dosop og botad.¹³⁻¹⁴ Og pigolong ta koni, og Kounutan ta. Po' kosunan ta nog si Isus kona' og pangkat ni Lebi, suga'id non, og pangkat ion ni Juda. Bu da'idun tanan og duma pangkat non mipili' mogbolian. Po' dangan miktalu' si Muses pa'ali sog boliananan kitu', da' non tanan kolabit og .pangkat ni Juda

Og len bolian nog mama' ni Melkisedek

Dadi og piktalun ta koni, mitampal na tokodoy¹⁵ po' tinumua' na og len bolian mama' ni Melkisedek.¹⁶ Po' og kopogbolian non onda' sukpat sog polomotadon nilan kitu' kobon nitu' nog sumboy og pangkat ni Lebi og mogbolian. Suga'id non, sabap sog Bolakat non, di' ion matoy mokpuli' po' og kotubu' non asta sog da' kopus non.¹⁷ Po' og talu' nog ,Mikpongon nog sinulat sog Kitab nog

pasad non dia ni Abraham, "Popiaon ku nododa' ika.[†]".Bu podokolon ku og dolanat mu Dadi sa'an itu', si Abraham da' kotonop mogba-¹⁵ gad nog pinasad kitu' dianon. Bu tinuman da dianon nog Mikpongon.¹⁶ Po' og gotow bila sumapa, sumboy ngon nododa' og gomiton non nog ngalan nog motas pa dianon, po' sumboy ngon nododa' og motas pa dianon og mokotaksi' dun bagun da da'idun og susion dun.¹⁷ Dadi sa'an og Mikpongon, dangan mikpasad ion, sinopaan non, po' kolegan non dun, mosabut tokodoy nog pangkatanan ni Abraham nog ondi' nododa' moksop og tugyu non. Sa'an itu', sinumapa ion.¹⁸ Dadi, sa'an ma' nitu' og gininang nog Mikpongon bagun da dua' ginis nog taksi' nog di' moksop nog ma' nini, og talu' non bu og kopoksapa non. Po' ondi' nododa' mogloput og Mikpongon. Dadi, ita, ain og mikitabang kitu' dianon, motes ita tokodoy mokpopagon nog dodomaan ta nog binogoy non dianita.¹⁹ Bu og dodomaan ta koyon nog ompagon, pinonggi' dia sog sinipit nog bolangoy nog misodang tokodoy. Po' og ma'ana non, bagun da dosop og pikilan ta ondi' manud po' ompagon na og dodomaan ta dia sog Mikpongon. Bu sabap sog dodomaan ta koyon, mimung da nog mokobian ita na sog bolot koyon mangoy ditu' sog dialom nog pogonongan nog Mikpongon²⁰ po' ditu' da si Isus. Ion og miguna dianita mangoy ditu' mongingolot dianita sog Mikpongon po' ion og Kounutan nog boliananan asta sog da' kopus non, og sinumingkot dia ni Melkisedek

Og bolian nog si Melkisedek

Si Melkisedek, ion non og Datu' kitu' sog **7** bonua nog Salem, bu ion og bolian nog miktamuy sog Diwata nog Di' Kolobian. Bu dangan minuli' si Abraham tidu non gubaton og pat kotow kitu' nog datu', linumpak ion ni Melkisedek mangka non popiaoy si Abraham.² Bu migbogoy si Abraham dia ni Melkisedek nog kosopulu' bahagi' nog galap non kitu' nog tidu sog pogbunu'an. Po' og ma'ana nog ngalan ni Melkisedek koyon, ion og datu' nog kodulusan. Bu og ma'ana nog datu' nog Salem koni, ion og datu' nog kotikna' po' og Salem koni, og ma'ana non og kotikna'.³ Tibua, da'idun misulat pa'ali dia sog gina'ama' non, otawaka sog kobata' dianon, otawaka minsan og pangkat non, otawaka sog kopatoy non. Dadi, ion miimung mama' nog Bata' kitu' nog Mikpongon po' og kopogbolian non minonayun asta sog da' kopus non.⁴ Tontong niu polo'ma bog andun doda' ion kotas po' minsan si Abraham, og mogulang ta kitu' kobon nitu', migbo-

. Si Lebi og gapu' ni Abraham ††

Genesis 22:17 †

miningkud na ditu' sog glangit dia dapit sog glintu
nog gingkudan datu' nog Pogbaya' nog di' kobotukan.² Bu dia ion miginang sog sungu'an nog
Mikpongon, dia ion sog tantu Poktomuyan nog in-
imung nog Pogbaya' nog kona' sagya kimungan nog
.gotow

Bigya' non, og kounutan nog boliananan dini sog³
glupa'an koni, og binogoy nog ginang dianilan, og
moguakil nog kosopulu' bahagi' nog tidu sog go-
towanen, bu momalas nog potubu'on dia sog
Mikpongon. Dadi, og pogolongon ta koni nog
Kounutan nog boliananan ta, sumboy ion si'oy,
ngon dosop og guokilon non dia sog Mikpongon.

⁴Tibua, somo' og kopogbolian non sagya da dini sog
glupa'an, ondi' na ion mogbolian po' ngon da og bo-
liananan nog lumual pa dianon, ion non og
pangkatanan ni Lebi nog mogbogoy ilan nog bogoy-
anan nilan nog unuton nilan og dondagan kitu' nog
pilotas dia ni Muses kobon nitu'.⁵ Bu og Baloy koy-
on nog Poktomuyan nilan sagya da og glogyawan
otawaka nuni nog tantu Poktomuyan kitu' ditu' sog
sungu'an nog Mikpongon. Dadi, sa'an itu' pidon-
sama' tumalu' nog Mikpongon dia ni Muses kobon
nitu' dangan posungu' ion mogimung nog Pokto-
muyan nilan kitu' nog tagna'. Po' ma' long nog
Mikpongon dun dianon, "Unut nika tokodoy og
pitongow u kitu' dianika komun dini sog bulud
††".koni

Tibua sog numun koni, og ginang nog kopogbo-⁶
lian nog binogoy na dia ni Isus, motas pa tokodoy
dia sog duma boliananan kitu'. Bu og kopongingolot
non dia sog gotowanen pa'ali dia sog bogu ko-
posadan kitu', motas pa tokodoy dia sog koposadan
kitu' tagna'. Po' og pasadanan sog bogu koposadan
kitu', molongas pa tokodoy dia sog pasadanan sog
tagna' koposadan kitu'.⁷ Po' somo' da'idun kulang
nog tagna' koposadan kitu', da'idun na bosia og
bogu koposadan.⁸ Po' og Mikpongon, sinila' non og
,pigotowan non kitu' kobon nitu'. Ma' long non dun
Ngon da gondow non nog mogimung u puli' nog"
bogu koposadan nami dia sog pangkatanen ni Is-
rael bu asta sog pangkatanen ni Juda.⁹ Og bogu ko-
posadan koyon nog imungon ku, di' na mama' nog
koposadan nami kitu' nog mokogulanganen nilan
kitu' nog, dangan inagak u ilan lumuas tidu sog
bonua nog Ehiptu, da' ilan poktantu mogunut sog
koposadan nami kitu'. Dadi, sa'an itu' potiangon ku
ilan.¹⁰ Bu ma' nini og bogu koposadan nog imungon
ku puli' dia sog pangkatanen ni Israel, ma' long nog
Pogbaya' dun, ngon gondow non, togu'on ku og bo-
tad u dia sog pomikilan nilan, bu sulaton ku dosop
dia sog pusung nilan. Dadi, miimung nog akon na

Ika og bolian nog da'idun kopus non, bu sinum-"
".ingkot a dia sog kopogbolian ni Melkisedek
Dadi og botad kitu' tagna' pa'ali sog kopogbo-¹⁸
lian, ondi' na itu' kunutan po' kulang pa, bu da' na
potugyuan dun.¹⁹ Po' og botad kitu' nog pilotas dia
ni Muses, ondi' modulus og gotowanen dun. Dadi,
numun koni ngon na og labi pa ditu' og dodomaan
ta nog boya'an mokopokpolani ita na dia sog
.Mikpongon

Bu og kopogbolian non pibian sog sapa nog²⁰
Mikpongon dianon. Po' og duma boliananan kitu'
nog pangkatanen ni Aron, da' ilan sopaoy dangan
migbolian ilan.²¹ Tibua, dangan migbolian si Isus,
,sinopaan ion nog Mikpongon nog ma' nini
Akon og Pogbaya', sinopaan ku nog ika og bolian"
nog da' kopus non. Bu og pikilan ku ondi' nododa'
†".moksop

Bu sabap sog sapa nog Mikpongon kitu' dianon,²²
miimung tanan si Isus og tanda' nog pagon nog
pasad nog omba'is pa sog koposadan kitu' sog tag-
.na'

Bu og boliananan kitu' sog tagna', moksukat-²³
sukat og kopogbolian nilan po' matoy ilan da.

²⁴Tibua, si Isus motubu' nog da' kopus non bu
da'idun na lumual sumukat mogbolian dianon.

²⁵Dadi, sa'an itu' mokotabang tokodoy sog go-
towanen tidu sog dusa nilan ain tinumud dia sog
Mikpongon bianan dianon po' ion kobon non to-
tubu' asta sog da' kopus non. Bu ion og mongingolot
.dianita sog kopokpolani ta dia sog Mikpongon
Dadi, da'idun lual og motas nog bolian og moko-²⁶
toktub nog glam nog kulang ta lual da si Isus. Po' di'
ion kotongowan nog di' pia, bu da'idun kulang non
bu dusa non, bu ion mipolen dia sog bolodusaon, bu
piotas na ion ditu' sog bubunglangit.²⁷ Bu di' ion
ma' nog duma kounutan nog boliananan kitu' nog
sumboy momalas ilan gondow gondow nog poma-
las sog dusa nilan, bu og dusa nog pakasiotow nilan.
Po' si Isus ondi' na momalas puli' po' insan non da
polasoy og dili glawas non bagun da og glam nog
gotow mogawon tidu sog dusaanan nilan.²⁸ Dadi,
sog botad kitu' nog pilotas dia ni Muses kobon nitu',
pa'ali sog kopomili' nog kounutan nog bolian, og
sagyaotow da nog bakan pokodusa. Tibua, og pasad
kitu' nog Mikpongon nog mibinaya' pa sog dan Bo-
tad kitu', sinopaan non og kopili' non nog Bata' non
nog ion og Kounutan nog boliananan po' mihurup
.na ion asta sog da' kopus non

Si Isus og bolian ta nog di' kobotukan

Dadi, ma' nini og titik nog poktolu'on ta koni. **8**
Ngon na og Kounutan nog boliananan ta nog

tu' sog soton. Bu bila sumolod ion ditu', sumboy mogoit ion nog dugu' nog gomiton non sog pomalas sog dusaanan non bu sog dusaanan nog glam nog gotowanan nog miinang nilan nog da' nilan kosunoy. ⁸Og ma'ana nion, og Bolakat nog Mikpongon og mikpodolag dun. Po' sa'an ma' nitu' kopokpa'at nog duguanan koyon po' solian pa nog ngon og bolot nog dugu koyon, da'idun mokangoy sog dugu koyon nog landu' kosigda. ⁹Po' ma' nitu' og pononggi'an numun koni nog ma'ana non, ondi' mokugas nog dialom pikilan sog ain miktamuy, og bogoy nilan kitu' nog kosopulu' bahagi' bu og pomalas nilan kitu' dia sog Mikpongon. ¹⁰Po' og kopoktamuy nilan koyon dia sog Mikpongon, solianlian da, ma' nog gininisan nog gli'inan pa'ali sog pongonganon, sog ponginumon, bu sog kopongugas nilan. Po' ma' nitu' og kopoginang nilan dun asta sog matong gondow kitu' nog sapon na nog Mikpongon og kopoktamuy nog gotowanan dianon

Og bogu Botad pa'ali sog kopoktamuy

Dadi dangan minatong na si Kristu, ion na og ¹¹Kounutan nog boliananan, og pogaid nog gomba'is kitu' nog bogu koposadan. Po' binianan non na og dugu kitu' nog mosigda nog omba'is pa tokodoy sog kimungan nog sagyaotow. Po' og dugu kitu' onda' kodukakit sog kopongon nog dunya koni. ¹²Bu dangan sinolod non og dugu kitu' nog mosigda, linandan non dosop sumolod og dugu kitu' nog landu' kosigda. Bu da' na ion pogoit nog dugu' nog kambing bu sapi' nog pomalas non, suga'id non, og dili dugu' non na og pimalas non dia sog Mikpongon. Bu insan non da solodoy. Po' bianan ditu' migawon non na ita asta sog da' kopus non tidu sog dusaanan ta. ¹³Ain gotowanan kitu' nog ponumpilian, pisikan ilan nog dugu' nog kambing bu dugu' nog sapi', bu sigwagan ilan nog gabu nog nati nog sapi' nog tinutung po' bagun ilan na di' ponumpilian. Og ma'ana non, ma' nitu' og pogbotadon nilan bila kiugasan ilan na. ¹⁴Dadi, bila ma' nitu' da og kugasan nog dugu' bu gabu nog potubu'on koyon, labi pa dion og kugasan nog dugu' ni Kristu. Po' bianan sog Bolakat nog Mikpongon nog sampoyumul, inuakil non og dili glawas non sog Mikpongon nog da' sala' non po' bagun non kolonu'an og dialom pikilan ta sog kohinangan ta kitu' nog mogdoku'an sog patoy bagun .ita dosop mokopoktamuy sog tantu Diwata Dadi, sa'an itu' si Kristu mingingolot dia sog ¹⁵bogu koposadan kitu' bagun da ain inonggat nog Mikpongon sumakup sog pigdotu'an non bu mikokunut sog gonggat non, kobogayan ilan nog popia kitu' nog da' kopus non, nog pinasad nog Mikpongon. Po' sa'an kobogayan ilan nog popia ki-

og Diwata nilan bu ilan miimung nog pigotowan ku. ¹¹Dadi, bila matong na og gondow koyon nog pogo-longon ku, da'idun na sumboy mogustal dia sog pig-ilugananan bu asta sog dumaanan nog sumboy nilan kilolaan og Pogbaya'. Po' kisunan na nog glam nilan bog sima u tidu sog glibun laki bu asta sog bata' mogulang dianilan. ¹²Po' ompunan ku na og kohinangan nilan nog molaton, bu poksolingawan †".ku na og dusaanan nilan Dadi, sa'an og koposadan kitu' iningolanan nog ¹³Mikpongon nog bogu koposadan. Bu sabap ditu' og dan koposadan kitu' miboluba na. Po' di' mobon, ain og miboluba na bu og da' na potugyuan dun, mawa' .na

Og dan Botad pa'ali sog kopoktamuy

Og koposadan kitu' tagna', ngon og po'atan dia **9** sog Botad pa'ali sog kopoktamuy nilan bu pa'ali dosop sog Poktomuyan nilan dini sog glupa'an nog inimung nilan. ²Og ginimung nilan nog Poktomuyan, og donding bu gatop non koyon og tulda. Bu binolot ion bagun mimung nog dua' buk dugu. Bu og bolot koyon og modikpol nog ponopoton. Og dugu non kitu' sog glowasan ngon poktutudan nog glansuk bu og glomisahan nog poktogu'an nilan nog pan nog uokilon nilan dia sog Mikpongon. Bu og dugu koyon iningolanan nog dugu nog mosigda. ³Bu og kodua' dugu kitu' sog sobola' nog bolot koyon, iningolanan og dugu nog landu' kosigda. ⁴Og dugu koyon, ngon og glomisahan nog bulawan nog poktutungan nog komangyan dun. Bu sog dialom nog dugu koyon ngon og kaban dun nog miputus nog bulawan nog iningolanan Kaban nog Koposadan. Dion tinagu' og bata'bata' sibulan nog bulawan nog tinogu'an nog pan kitu' nog iningolanan og mana. Bu tinagu' dosop sog kaban kitu' og tagad ni Aron nog minubil kobon nitu'. Bu ditu' dosop tinagu' og dua' buk papan nog batu nog simulatan nog sopulu' dondagananan nog Mikpongon. ⁵Dia inuntul sog ganob nog kaban koyon og dua' buk glodawan nog manusia' kitu' nog miksosungu'oy. Po' ilan og tontongan nog dion og kotas nog Mikpongon. Bu mansing sog tondong nog gokpak nilan og iningolanan nilan nog poktiduan nog Glolat nog Mikpongon. Dadi, dion ta na potomanoy og gustalan ta dun pa'ali sog mama' nion koyon Dadi, bila mogusoyusoy na mokpa'at og glam ⁶nog glangkapanan, gondow gondow og boliananan sumolod na sog tigana' dugu kitu' nog mosigda moginang nog polosuku'an nilan. ⁷Tibua, og kounutan da nog boliananan og mokosolod sog dugu kitu' nog landu' kosigda bu insan da solod di-

ap buan ion posinsaon tidu pa sog kopokpongon nog dunya. Suga'id non, sog numun koni, og gimpu-san na nog gondow, insan da ion angoy dini mangka non imungoy nog pomalas og dili glawas non bagun non da mawa' og glam nog dusaanan. ²⁷ Po' sumboy glam nog gotowanan insan da patoy sabap sog dusa, bu tubus nitu' ukumon ilan nog Mikpongon.

²⁸ Domikian da ma' nion si Kristu, insan da ion bunu'oy po' inimum ion nog pomalas bagun non da mawa' og dusaanan nog gotowanan. Bu ngon gondow non nog mokpuli' ion dini sog glupa'an, tibua, kona' po' mokpuli' ion dini sabap sog dusa. Suga'id non, ongoyon non doksu'oy og tabang non sog ain .migbagad kitu' dianon

Og kopomalas nog dan Botad kitu' solianlian da, tibua, og kopomalas ni Kristu moksam-poyumul

Og dan Botad kitu' nog bansa Hudyu saga **10** da og glogyawan nog gomba'is kitu' nog posungu' matong. Kona' pa itu' og kotontuan non. Dadi sa'an itu', ondi' da kugasan og dusaanan nog gotowanan dun nog ain moleg bosia mokpolani tumamuy dia sog Mikpongon. Po' tonton ion non da og kopomalas nilan. ² Po' somo' kiugasan ilan na dun, lumota' ilan na bosia momalas. Po' og ma'ana non, kiugasan na buan og dusaanan nilan bu di' ilan na komotudan nog ngon og dusaanan nilan. ³ Tibua, og pomalas nilan kitu' nog tonton og mokpopikil dianilan nog ngon da og dusaanan nilan. ⁴ Po' bila saga da og dugu' nog sapi' otawaka og dugu' nog kambing og gimungon nog pomalas, ondi' nododa' .mokawa' nog dusa

Dadi sa'an si Kristu, sog kangoy non dini sog ⁵⁻⁶ ,glupa'an, miktalu' ion sog Mikpongon Kona' da bosia og pomalas otawaka og bogoy nog" gotowanan og kolegan mu. Bu ondi' a kosu'atan dun og pomalas nilan koyon nog tutungon nilan og tibuk nog sapi', otawaka pomalas nilan koyon nog mokawa' nog dusa. Tibua, kisunan ku na nog sinimpanan mu akon nog glawas nog ma' nog glawas nog gotow. ⁷ Dadi, sa'an mokopoktal' u dun nog, 'Koni u na, O Diwata. Sa'an minangoy u dini, po' tumanon ku og glegan mu nog sinulat pa'ali dianakon dia sog ††"'.dan Botad kitu'

Dadi, olo gidoy ma'ana nog piktal' non kitu'? ⁸ Sog tigana', long non dun, "Kona' da pomalas bu og bogoy nog gotowanan, otawaka og pomalas nog pimallas nilan sabap sog dusaanan nilan, otawaka og pomalas nilan koyon nog monutung og kosu'atan ion dun." Sa'an itu' ininang nilan nog ma' nitu' po' sabap sog kopokokunut nilan nog dan Botad kitu'

tu', sabap sog kopatoy ni Isus, bu miimum og glokat dianilan tidu sog dusaanan nilan kitu' nog miinang nilan sog masa pa nog dan koposadan .kobon nitu'

Po' ibalat da sog gotow nog momusaka', sumboy ¹⁶ mitintu og pomusoka'an non koyon nog minatoy dodad', mangka pa kobogoy dianon og pusaka' non koyon. ¹⁷ Po' og botad, taman da nog ondi' matoy poguna og pimusoka'an non koyon, ondi' non nododa' malap nog pusaka' koyon. Sumboy da matoy pa poguna mangka si'oy kobogoy dianon og pusaka' koyon. ¹⁸ Domikian dosop ma' nitu' og dan koposadan kitu'. Da'idun dasig non bila da'idun og dugu' dun. ¹⁹ Ma' nitu' og kopoginang ni Muses dun dangan pinulonag non og glam nog dondagananan kitu' nog tidu sog dan Botad nog binogoy nog Mikpongon dia sog bansa Hudyu kitu'. Inalap non og dugu' nog nati nog sapi' bu og dugu' nog kambing nog ginompu'an non nog tubig mangka non pisikoy sog libru kitu' nog sinulatan nog botad bu asta sog glam nog gotowanan kitu'. Pokpisik non dun og polopos, og ngalan non og hisop, bu ginamit non dosop og bombul nog bilibili nog tinina' nog gompula. ²⁰ Bu mangka non tolu'oy sog gotowanan, "Og dugu' koni, og gindanan nog popagon nog koposadan nog Mikpongon nog dinondag non mogunut dianita." ²¹ Domikian dosop ma' nitu' kopisik non nog dugu' ditu' sog piglumpukan nilan kitu' bu asta sog glam nog polongkapananan koyon nog poglogomiton nilan sog kopoktamuy nilan dia sog Mikpongon. ²² Po' ma' nitu' nododa' og botad nog pilatas dia ni Muses kobon nitu' nog moglamlam kugasan nog dugu' og glam non. Po' taman da da'idun og dugu' nog mogula', di' nododa' kompunan og .dusaanan

Dadi, glam nog polongkapananan kitu' nog ²³ saga da bantuk nog kotontuan non ditu' sog glangit, sumboy doda' kugasan nog pomalas nog ma' nion koyon. Tibua, og kotontuan non kitu' nog ditu' sog Mikpongon, sumboy nododa' ngon og pomalas nog bololaga' pa dion sog ma' nion koyon. ²⁴ Po' da' solod si Kristu sog dugu' kitu' nog mosigda nog saga da kimungan nog gotow, po' og kimungan nilan koyon og saga da og bantuk. Suga'id non, dia ion sinumolod sog pogonongan nog Mikpongon, po' numun koni ion ditu' na sog sungu'an nog Mikpongon mingingolot dianita. ²⁵ Tonton, og kounutan nog boliananan nog bansa Hudyu, bila sumolod ion sog dugu' kitu' nog landu' kosigda, sumboy mogoit ion nog dugu' nog kona' non dili dugu'. Tibua si Kristu, da' ion solod ditu' mokpuli'puli' momalas nog dili dugu' non. ²⁶ Po' somo' ma' nitu', og ma'ana non, tat-

ain pinasad non kitu' dianita. ²⁴ Bu sumboy dosop pomikilon ta og dumaanan ta bagun ilan da motes lumolat bu moginang nog ain og gomba'is. ²⁵ Bu sumboy ondi' ta lota'an og kopoglumpuk ta nog mama' nog dumaanan ta kitu' nog linumota' ilan na moginang dun. Suga'id non, mogdinolo'isogoy ita, labi na ma' nog numun koni nog motongow ta na nog posungu' na matong og gondow nog kopokpuli' .nog Pogbaya'

Bila kobon non tumibaba' ita moginang nog ²⁶ dusa, saka kisunan ta na og motud pa'ali dia ni Isukristu, da'idun na lumual og pomalas dun dianita nog Mikpongon. ²⁷ Og doksu'an ta, da'idun lumual og pogbogadan ta matong dianita, da' lual nog molagol ita nog polihala' nog Mikpongon sog glam nog gotow nog mingantu dianon. Po' og polihala' non minit pa sog gliga' nog gapuy nog miglungkayab. ²⁸ Po' sog Botad kitu' nog pilatas dia ni Muses, bila ngon og gotow nog di' mogbilang dun nog saka kotoksi'an og kohinangan non koyon nog dua' kotow otawaka labi pa sog dua' kotow, da'idun glanggang dianon bu bunu'on nododa' ion. ²⁹ Labi na og gotow pogla'at dun bila poksudi'sudi'an non og Bata' nog Mikpongon, bu inulabulab non og dugu' ni Isus kitu' nog saka, ion non og pagon nog koposadan kitu' nog inimung tanan nog gugas nog dusaanan non, bu minsan tanan itu' tompola'on non pa og tulung nog Mikpongon nog pibian dia sog Bolakat non. ³⁰ Po' kisunan ta na bog sima og miktalu' nog, "Akon da og sumuli' dianilan bu tumumbas dianilan." † Bu tinalu' non dosop nog, "Akon og Pogbaya', ukumon ku og pigotowan ku." †³¹ Dadi, sa'an kondokondok tokodoy sog ain mosugat nog poliha-
.la' nog Mikpongon

Pikil niu polo'ma, og kibianan niu kitu' nog mi- ³² tubus amu tumabuk nog gustalan kitu' pa'ali sog dolag. Mikobian amu si'oy nog modakol nog sinsaan, tibua, da' da koguya' og kopongandol niu dun.

³³ Sumolingka tompola'on amu bu pokposokitan amu dia sog kosompagan nog gotowanan. Bu sumolingka dosop sinugutan niu ain sinolapsolap kitu'. ³⁴ Bu inunungan niu og pigilugan ta sog tanud nog ain pingolobusu. Bu dangan linampas og golota'anan niu, pitiang niu na bu da' da poksop og da'da'an niu dun po' kisunan niu na nog ngon og daya niu nog labi pa ditu' koba'is nog moksampoyu-
.mul

Dadi, bila ma' nitu' og kibianbianan niu, na' niu ³⁵ na kiankianon og salig niu dia sog Mikpongon po' omba'is tokodoy og tumbas non dun dianiu. ³⁶ Dadi sa'an itu', sumboy gogaan niu tokodoy minsan olo kobianbianan niu bagun amu da mokopoginang

nog pilatas ni Muses. ⁹ Tubus nitu', tinalu' non nosop nog, "Koni u na. Sa'an minangoy u dini po' tumanon ku og glegan mu kitu' dianakon." Dadi og ma'ana non, sinuklian non na og botad kitu' pa'ali sog kopokpomalas. Po' og glam nog pomalas kitu', si Kristu og ganti' dun. ¹⁰ Sabap sog kopokokunut ni

Kristu sog glegan nog Mikpongon, og glam ta, milonu' ita na tidu sog dusaanan ta bianan sog insan non da polasoy og dili glawas non

Bu gondow gondow glam nog boliananan kitu' ¹¹ nog bansa Hudyu, mindog ilan moginang nog polosuku'an nilan sog kopoktamuy nilan. Bu kobon non pokpuli'puli'an ilan moginang og pomalas nilan kitu' nog saka, ondi' da mokawa' nog dusaanan nog gotowanan. ¹² Tibua si Kristu, insan non da polasoy og dusaanan nog kipolasan na dun asta sog da' kopus non mangka ion ingkud dia dapit sog glintu nog

Mikpongon. ¹³ Tidu ditu', bogadan non nog sosuku og bantaanan non mimung nog gindogan nog botis non. ¹⁴ Dadi og ma'ana non, bianan sog pomalas non kitu' nog insan da, ain kilonu'an kitu' nog dusaanan nilan, miimung mihurup na asta sog da' kopus non.

¹⁵ Bu kitoksi'an dosop nog Bolakat nog Mikpongon ,nog sog tagna' ma' nini og talu' non dun Koni og koposadan ku dianilan sog gunanunan" ¹⁶ koyon, ma' long nog Pogbaya', sulaton ku og botad u dia sog pusung nilan bu ungodon ku dosop dia sog †".pikilan nilan

Bu tubus nitu' tinalu' non dosop, "Og dusa nilan ¹⁷ bu og sala' nilan poksolingawan ku na." †¹⁸ Dadi og ma'ana non, bila inompunan na nog Mikpongon og glam non, onda'idun na og pomalas puli' nog bagun .mawa' og dusa dun

Bianan dia ni Kristu mokopopolani itadia sog Mikpongon

Dadi pigilugan, bila ma' nitu', ondi' ita na mo- ¹⁹ galangalang sumolod dia sog dugu kitu' nog motalu' landu' kosigda. Po' mokosolod ita na ditu' bianan sog dugu' ni Isus. ²⁰ Po' binuka' na ni Isus dianita og dalan sog bolot kitu'. Ion non ion og glawas non kitu' nog inimung nog bogu dalan ta mangoy sog kotubu' nog da' kopus non. ²¹ Bu bila ma' nini ngon noma og Bolian ta nog di' kolobian, og migokbit sog baloy nog Mikpongon, ²² sumboy muktantu ita mokpolani dia sog Mikpongon nog da' pogdua'dua' nog kopongandol ta dianon. Po' kosunan ta nog linonu' non na og pomikilan ta kitu' nog molaton bu dunut kiugasan dosop og glawas ta nog tubig kitu' nog ilakad kotinow. ²³ Pohogoton ta og dodomaan ta kitu' dia sog Mikpongon nog pogustalon ta. Po' tumud ita nog og Mikpongon, tumanon non nododa'

gow, mikokunut ion sog dondagan nog Mikpongon dianon mangka ion pogimung nog gagyung po' bagun di' mogla'at tidu dianon mangoy sog ginonglangan non, bu asta og gombata'anan non. Dadi og doksuan non, sabap sog kopongandol non, og duma gotowanan sog dunya koni mitampal nog da'idun og kopongandol nilan. Dadi, pinolihala' nog Mikpongon. Bu si Nowa miimung nog midulus sog .Mikpongon sabap sog kopongandol non Bu tubus nitu' si Abraham, bianan dosop sog kopongandol non, mikokunut ion sog dondagan nog Mikpongon dianon nog gonatan non og bonua non po' popongoyon ion sog bonua kitu' nog pinasad nog Mikpongon dianon nog di' non tanan kosunan bog ain dapit. Dadi, ginonatan non og dili bonua non mangka ion panow nog di' non tanan kosunan bog ain ion posungu'.⁹ Tibua minsan ma' nitu', midopot da ion ditu' sog bonua kitu' nog pinasad dianon. Bu bianan sog kopongandol non dia sog Mikpongon, mikopogbonua ion tanan ditu'. Minsan si'oy og kopogonong non ditu' mama' ion da nog sagya mokpoponasan. Po' minsan tanan og kopogbaloy nilan ditu' sagya da og tulda. Bu og bata' non si'oy nog si Isak bu asta og gapu' non kitu' nog si Jakob, ma' nitu' dosop og kopogonong nilan sog bonua kitu'. Po' ilan si'oy, misunu' ilan dosop sog pinasad nog Mikpongon kitu' dia ni Abraham.¹⁰ Po' si Abraham, sonuk non pa mogbagad nog koliwagan bonua kitu' nog ompagon og piingkudan dun nog Mikpongon. Po' og koliwagan bonua koyon inimung nog Mikpongon bu og kimungan dun ma' da .nog glegan non

Bu bianan sog kopongandol non, si Abraham,¹¹ minsan si'oy ion mogulang na tokodoy bu si Sara di' mogbata', migbata' ilan da. Po' sinumalig si Abraham dia sog Mikpongon nog tumanon non nododa' og pinasad kitu' dianon.¹² Dadi, si Abraham domikian ma' nog minatoy na bosia sabap sog gulangan non. Tibua minsan si'oy ma' nitu', miimung tanan ion nog pu'unan. Og pangkatanan non pinonggi' sog mama' nog dakol nog bitunanan sog glangit bu ma' nog dakol nog glinongowan nog pontad sog goksida dagat

Dadi si lo' Abraham, ompagon og kopongandol¹³ nilan. Bu asta sog midopot mikpomatoy ilan, da' nilan pa kotabuk og pinasad nog Mikpongon kitu' dianilan. Tibua, minsan si'oy mitongow nilan sog molayu' pa, linoliag ilan na. Bu tinalu' nilan nog ilan koyon sagya ilan da mikpoponasan dini sog glupa'an koni po' kona' nilan ini og bonua.¹⁴ Bu ain mokopoktalu' kitu' nog ma' nitu', og ma'ana non, sanan nilan pa monontong nog tantu bonua nilan.¹⁵ Po' somo' og pigolong nilan nog bonua, og bonua kitu' nog ginonatan nilan, mokopokpuli' ilan da di-

nog glegan nog Mikpongon, bu bagun niu dosop motabuk og bogoyon non kitu' nog pinasad non.³⁷ Po' ngon talu' nog Mikpongon nog sinulat sog ,Kitab nog ma' nini

Di' da pulilung, og matong kitu', mangoy da ion" dini bu ondi' nododa' ion mangga'.³⁸ Og gotow nog midulus, motubu' bianan sog kopongandol non. Tibua, bila gomonsunoy mawa' ion dianakon, ondi' †".u nododa' kosu'atan dianon Tibua ita, ondi' ita ma' nilan nog mawa' ilan di-³⁹ anon nog boya'an mogla'at ilan dun. Suga'id non, .mongandol ita bu motabang ita tanan dun

Pa'ali sog kopongandol

Ma' nini og ma'ana nog kopongandol. Og kopongandol koni, ion non ion mitintu na dianita¹¹ og dodomaan ta kitu', bu ion non ion og mokpotantu dianita nog motud minsan si'oy da' ta pa kotongow.

² Bu bianan sog kopongandol nog munaotowanan kobon nitu', miimung kisu'atan og Mikpongon dianilan

Bu bianan dosop sog kopongandol, mosabut ta,³ nog glam nog piongon sog pigloban nog glangit bu glupa'an, miongon bianan sog sagya talu' nog Mikpongon. Dadi, da'idun og miongon nog mitongow ta nog da' dia miktidu sog di' ta kitu' motongow

Bu bianan sog kopongandol, si Abel, migbogoy⁴ ion nog pomalas dia sog Mikpongon nog omba'is pa dia sog pomalas nog binogoy nog gulang bata' kitu' dianon nog si Kain. Dadi, sabap sog kopongandol non kitu', kisu'atan og Mikpongon dun bu tinolu'an non si Abel nog midulus. Minsan si'oy minatoy na si Abel, ma' da nog totubu' pa bianan sog pononggi'an .dia sog kopongandol non kitu'

Tubus nitu' si Inok, bianan sog kopongandol non,⁵ da' ion pokobian matoy, suga'id non, linalin ion nog Mikpongon ditu' non bu da' na ion kotongow nog gotowanan po' linalin na ion nog Mikpongon. Bu kobon nog dini pa ion sog glupa'an, kisu'atan og Mikpongon po' ma' nitu' sinulat dia sog Kitab pa'ali dianon.⁶ Po' bila da'idun og kopongandol nog gotow, minsan sima ondi' nododa' kosu'atan og Mikpongon dianon. Po' simasima og moleg mokpolani sog Mikpongon, sumboy tumud nododa' ion nog ngon og Mikpongon. Bu tumud dosop ion nog Mikpongon da og tumumbas nog gomba'is dia .sog ain mogapas kitu' mokpolani dianon

Bu si Nowa si'oy, bianan sog kopongandol non,⁷ tinumud dosop ion nog pidonsama' nog Mikpongon nog posungu' matong sog dunya nog da' non pa si'oy kotongow. Dadi, minsan si'oy da' non pa koton-

kitu' dianon nog dodomaan non sog binaya' nog .gondow
 Bu bianan sog kopongandol non, minawa' ion di-²⁷
 tu' sog bonua nog Ihiptu nog da' ion kondok sog
 glolingit nog datu' kitu'. Bu pitigbung non dia sog
 pikilan non og dodomaan non kitu' po' mama' nog
 mitongow non na og di' kitu' motongow nog ion non
 og Mikpongon.²⁸ Bu bianan dosop sog kopongandol
 non, tinolipunan nilan moginang og kologya'an ni-
 lan kitu' nog iningolanan og Liniusan. Bu dinondag
 non ilan nog pomisikan nilan og goksid nog bon-
 gawan nilan nog dugu' nog bilibili bagun da og
 moloikat kitu' nog pogaid nog patoy, ondi' non
 bunu'on og gulang bata' nog glaki nog gombata'
 .nog gotow Hudyu
 Bu og bansa Hudyu, mikobian ilan da sog dagat²⁹
 kitu' nog iningolanan og Pula Dagat bianan sog ko-
 pongandol nilan sog Mikpongon. Po' og kobian ni-
 lan ditu' ma' da nog mipanow ilan sog glupa'. Saka
 dangan mikpomian ditu' og gotowanan kitu' nog
 bansa Ihiptu, og dagat koyon minoksud ma' nog
 .dan. Dadi, mitipot ilan pomoglomos
 Bu og bansa Hudyu, bianan sog kopongandol ni-³⁰
 lan, mibalad og galad nog Jeriku dangan midopot
 .pitu ondow nilan poglibuton
 Bu si Rahab, og tungkagon sog Jeriku, bianan³¹
 sog kopongandol non, tinolima' non og polonolo-
 gundi' nog bansa Hudyu. Dadi sabap ditu', da' ion
 sunu'oy munu' sog salu bansaanan non kitu'. Po' og
 dumaanan non kitu', da' ilan pokokunut dia sog
 .Mikpongon
 Dadi, sumboy dion ta na potomanoy guksugan³²
 ta dun po' mobon ita dun. Po' modakol pa bosia lu-
 mual og molabit ta nog ma' ni Gideon, si Barak, si
 Samsun, si Jepta, si Dabid, si Samuel, bu asta og
 polomolatasanan kitu' kobon nitu' nog talu' nog
 Mikpongon.³³ Bu ngon pa duma nilan nog bianan
 dosop sog kopongandol nilan sog Mikpongon,
 mikaum nilan og duma pigdotu'ananan. Bu og ko-
 pogokbit nilan sog dumaanan nilan migbatukbatuk.
 Dadi, sa'an itu' mitabuk nilan og pinasad kitu' nog
 Mikpongon. Bu ngon dosop og duma gotowanan
 nog bianan sog kopongandol nilan, midokom og
 baba' nog glimonganun dun.³⁴ Bu ngon dosop og
 da' kotutung nog ginit nog gliga' nog gapuy. Bu
 ngon dosop og da' kobunu' nog kalis. Bu ngon
 moluya, tibua bianan sog kopongandol nilan, dinu-
 masig ilan sog pogbunu'an boya'an dinag nilan og
 sundaluanan nog miktidu' sog len bonua.³⁵ Bu ngon
 dosop og kolibunanan mikponglangos po' minatoy
 og pigoloan nilan. Tibua, bianan sog kopongandol
 nilan sog Mikpongon, mikpuli' motubu' og pigoloan
 .nilan kitu'

tu'.¹⁶ Tibua, og pinontong nilan nog bonua, og
 bonua kitu' nog omba'is pa tokodoy sog bonua kitu'
 nog ginonatan nilan. Po' og pokponontongon nilan
 kitu' nog bonua, ion non ion og bonua kitu' ditu' sog
 glangit. Dadi, sa'an og Mikpongon ondi' mosipog bi-
 la sumabi ilan dianon nog ion og Diwata nilan. Po'
 sinimpan non na dianilan og koliwagan bonua kitu'
 .nog pokponontongon nilan

Dadi, bianan dosop sog kopongandol non, si¹⁷⁻¹⁸
 Abraham, minsan si'oy pidonsama' nog Mikpongon
 tumalu' dianon nog si Isak mimung nog pu'unan
 nog pangkatanan non, † sinulayan ion nog Mikpon-
 gon. Bu og suloy dianon, imungon non nog pomalas
 og bata' non kitu' nog si Isak dia sog Mikpongon.
 Dadi, bianan sog kopongandol non dia sog Mikpon-
 gon, binilang non og tinalu' kitu' dianon nog
 imungon non nog pomalas og bata' non kitu' nog
 kololaman non.¹⁹ Tibua og pikilan ni Abraham, min-
 san si'oy matoy, og Mikpongon da moto mokpo-
 tubu' dun puli'. Dadi, si Isak domikian mama' nog
 minatoy na bu domikian dosop nog ion pitubu' puli'
 .tidu sog patoy

Bu si Isak, bianan sog kopongandol non, pipia²⁰
 non og gombata' non nog si Jakub ilan ni Isau
 .bagun da omba'is og posungu'an nilan
 Bu si Jakub si'oy, bianan sog kopongandol non,²¹
 dangan dali' na ion patoy, pipia non dosop og gom-
 bata' ni Jusep nog dua' kotow. Minugayut ion sog
 .tagad non kobon non tumamuy sog Mikpongon
 Bu si Jusep si'oy, bianan sog kopongandol non,²²
 dangan dali' na ion patoy, tinalu' non nog ngon gon-
 dow non nog mawa' og pangkatanan ni Jakub ditu'
 sog Ihiptu. Bu pimilin non dosop dianilan bog olo og
 .dunon nilan dun pa'ali sog tulan non

Bu bianan sog kopongandol nog mokogulang ni²³
 Muses, dangan binata' nilan si Muses, mitongow ni-
 lan nog da' pokobatuk dianon og duma gombat-
 a'anan dion. Dadi, pigbuni nilan ion sog solod nog
 tolu bulan po' da' ilan kondokoy nog dondagan nog
 † .datu' kitu' dion sog bonua nilan koyon
 Bu si Muses, bianan dosop sog kopongandol²⁴
 non, dangan sinumolag tibua, mipok na ion
 imungon nog bata' nog bata' nog datu' koyon nog
 ba'i.²⁵ Po' inatas non pa munung dia sog sinsaan
 nog salu bansa non nog pigotowan nog Mikpongon
 gaba' nog gloliag nog kohinangan kitu' nog moko-
 dusa nog podali' da.²⁶ Po' sog pikilan non, dadi non
 pa og pogwanwanon sabap sog kopokokunut non
 dia sog Kristu gaba' nog glam nog daya ditu' sog
 bonua nog Ihiptu. Po' og pigopasan non og tumbas

Genesis 21:12 †† Og dondagon nog datu' kitu', sumboy †
 bunu'on og glam nog bata' nog Hudyuanan nog glaki nog bogu
 .pa bota'oy

Bata' u, na' mu bibason og pokpaksut nog Pog-
 baya' dianika. Bu bila pomagon non ika, sumboy di
 mogla'at og pikilan mu dun. ⁶Po' ain kololaman non
 posokitan non po' ma' nitu' nododa' og kopokpaksut
 †".non dia sog gombata'anan non
 Dadi, sa'an itu' gogaoy niu og sinsaan niu koyon ⁷
 bu itung niu itu' domikian da ma' nog pantun non
 pa dianiu. Po' og sinsaan niu koyon og tanda' nog
 amu doda' og gombata' nog Mikpongon. Po' da'idun
 bata' nog di' pontunon nog gama' non. ⁸Bila ondi'
 amu pontunon nog Mikpongon, og ma'ana non, kon-
 a' non buan amu og tantu bata', suga'id non, mama'
 amu nog gombata'anan kitu' nog di' tanan sunan
 bog sima gama' non. ⁹Minsan pokpoksuton ita nog
 gama' ta dini sog kilawan, pogodaban ta da ion.
 Labi pa ditu' og kosangkan ta sog Gama' ta dia sog
 kinodiwata po' bagun ita da kobogayan nog kotubu'
 nog da' kopus non. ¹⁰Po' og gama' ta dini sog kini-
 lawan, og kopokpantun non dianita solianlian da
 sog ain koboganan og pikilan non dun. Tibua og
 Mikpongon, og kopokpantun non dianita, ain og
 kobo'isan ita dun, bagun ita da mosunu' dia sog ko-
 dulus non. ¹¹Og kopokpaksut koni mosakit nododa'.
 Tibua, og doksuan non mimung nog modulus ita
 .dun bu motikna' og pikilan ta dun
 Dadi, sa'an sumboy popogonon niu og kopon- ¹²
 gandol niu bu na' niu poguya'on og salig niu dia sog
 Mikpongon. ¹³Bu ponamal amu mokokunut sog po-
 mali nog motud po' bagun da ain mokiankian kitu'
 og kopongandol non, mimung nog ompagon ion
 .dun

Og poktanud sumboy di' momungyas

Bu sumboy glam niu mogapas amu moglogomi- ¹⁴
 gus sog glam nog gotow. Bu pogapas amu lumang-
 ka nog kodulusan po' da'idun mokotongow dia sog
 Pogbaya' bog di' da ion modulus. ¹⁵Bu pokpotubud
 amu bagun da da'idun dianiu og mokiankian og tud
 non nog boya'an ondi' mokalap nog tulung nog
 Mikpongon, bu bagun dosop da'idun mimung ma-
 ma' nog sigbot kitu' nog ompet. Po' ain gotow nog
 ompononggi' sog mama' nitu' kitu', moit non og du-
 maanan non dia sog susian boya'an mogla'at dun.
¹⁶Bu pokpotubud amu bagun dosop da'idun og
 momabal dianiu otawaka da' balan non nog
 Mikpongon mama' nog pikilan ni Isau kobon nitu'.
 Po' si Isau, di' bololaga' dianon og kiulangbota'oy
 non po' pigbolos non tanan nog ponganon dia sog
 kongudan non og pusaka' nog kiulangbota'oy non
 nog saka insan non da kanoy. ¹⁷Dadi, kosunan niu
 na nog, tidu ditu', dangan inangoy non bosia pongo-
 niy og popia kitu' nog bogoyon sog gulangbata',

Bu modakol dosop og mikpomatooy sabap sog
 kopokposinsa dianilan bagun molota' ilan bosia
 mongandol. Tibua, minsan si'oy mogla'at ilan dun,
 dadi nilan pa og kotubu' kitu' nog omba'is tokodoy
 nog da' kopus non. ³⁶Bu og dumaanan piksudi'an
 ilan bu pigdanog. Bu og dumaanan sop dion
 pimusasan mangka kolobusuoy. ³⁷Bu dumaanan pi-
 matu. Og dumaanan sop dion pimutuk glawas nilan
 nog glugadi'. Bu dumaanan dosop pimunu' nog
 kalis. Bu dumaanan dion, sabap sog kopongandol
 nilan, mikponapot ilan notanan nog panit nog bili-
 bili bu kambing sabap sog komiskin nilan po' pisin-
 sa ilan bu sinolapsolap ilan ³⁸bu mangka ilan pa po-
 mugowoy sog bonua nilan. Dadi, ditu' ilan migliu'li-
 u' sog bonua kitu' nog mologon pogonongan, bu sog
 kobukidan. Migonong ilan dia sog sangubanan, bu
 sog gluanganan nog glupa'. Dadi, sa'an di' ilan
 kobotukan nog duma gotowanan sog dunya koni.
³⁹Po' og glam nilan koyon, sabap sog kopongandol
 nilan, dinongya'an ilan nog Mikpongon dun. Tibua
 minsan si'oy ma' nitu', da'idun pa dianilan og
 mikotabuk nog pinasad nog Mikpongon kitu'. ⁴⁰Po'
 sa'an ma' nitu', og tugyu nog Mikpongon, ilan bu
 ita, moksamasama ita mohurup dianon po' ma' nitu'
 .og kolegan non dianita

Og kopokpaksut nog Mikpongondia sog piglo- gombata'anan non

Dadi, piglibutan ita noma nog modakol tu- **12**
 maksu' dun dianita, sumboy ilingan ta og ko-
 pongandol nilan kitu', bu bolongon ta na ain kohi-
 nangan kitu' nog mokobolabag sog bianan ta, bu
 lota'an ta og moginang nog dusa po' koyon og
 mokobagla dianita. Bu pogopasan ta dumopot og
 pogdopoton ta kitu' nog binogoy dianita. ²Bu sum-
 boy di' ita tumontong sog duma, suga'id non, polog-
 dongon ta og kotontong ta dia ni Isus po' ion og
 pagon nog kopongandol ta tidu sog tolipun asta sog
 doksuan. Po' sa'an itu' ginogaan non og kopok-
 posinsa kitu' dianon. Bu sa'an itu' pitiang non na og
 kopokposipog kitu' dianon ditu' sog kudus. Po' ko-
 sunan non na og posungu'an non, og da'da'an. Po'
 mitubus ma' nion koyon, miningkud ion sog gingku-
 .dan datu' sog dapit glintu nog Mikpongon
 Dadi, pomikil niu og kopoglogaga non og glam ³
 nog pokangit kitu' dianon nog gotowanan nog bolo-
 dusaon bagun amu da ondi' mogbungas mongandol
 dianon. ⁴Minsan si'oy moglogaga amu mantu dia
 sog dusa, da' amu pa sibon antu nog boya'an matoy
 amu na dun. ⁵Suga'id non, pikil niu og talu' kitu'
 nog Mikpongon nog kopondolo'isogan amu dun. Po'
 tinolu'an non na amu, og gombata'anan non amu,
 ,nog ma' nini og sinulat dia sog Kitab

Dadi ita, misakup ita na sog pigdotu'an non kitu' ²⁸
 nog ondi' mosogyug. Sa'an itu' sumboy posolo-
 matan ta og Mikpongon. Bu tomuyon ta og Mikpon-
 gon dunut pogadab ta bu gondok ta dianon po' ma'
 nion og kosu'atan ion dun. ²⁹ Po' og polihala' nog Di-
 wata ta, ion non og gapuy kitu' nog da'idun og di'
 .mogla'at dun

Og polomotadon nog kosu'atan og Mikpongon dun

Dadi ita og poktanudanan, sumboy monon- **13**
 ayun og kopokilolamoy ta. ² Bu na' niu pok-
 solingawan tumolima' dia sog baloy niu og go-
 towanan kitu' nog sagya si'oy doksa'doksa'. Po' on-
 gon tanan og mikotolima' nog moloikatanan kitu'
 dia sog baloy nilan nog minsan da' nilan si'oy kilo-
 laoy. ³ Bu, unungoy niu dosop og dumaanan ta nog
 poktanud, ain og pingolobusu. Bu unungoy niu
 dosop ain og pisinsa kitu', bianan sog kopomikil niu
 .dia sog glogon nilan

Og duoyan niu sumboy dosop bololaga' sog glam ⁴
 niu. Bu da'idun og momabal nog kona' non og dili
 duoy. Po' og Mikpongon, ukumon non nododa' ain
 momabal koyon. ⁵ Bu pogolig amu mogabak nog sin.
 Suga'id non, sumboy kuli'an amu na nog ain dia niu
 na koyon. Po' ma' nini og talu' nog Mikpongon, "Di'
 u nododa' tokodoy amu gonatan. Ondi' u nododa'
 amu bolongon." ⁶ Dadi, sog da' dua'dua' non,
 mokopoktal' ita na nog ma' nini, "Og Pogbaya' og
 polonabang u. Da'idun og kondokan ku. Dadi, olo
 "?poma og minang nog duma gotowanan dianakon
 †

Bu pomikil niu dosop og mikuna kitu' nog ⁷
 kounutananan niu sog tanud. Po' ilan og mikpolatas
 nog talu' nog Mikpongon dianiu. Dadi, pomikil niu
 dosop og polomotadon nilan kitu' asta sog minatoy
 ilan. Bu poglogilingoy niu og kopongandol nilan ki-
 tu' dia ni Isus. ⁸ Po' si Isukristu, ion non da kobon
 non, tidu pa sog kobon nitu', mangoy sog numun
 .koni, asta pa sog da' kopus non
 Dadi, na' amu tokodoy moit nog minsan olo ginis ⁹
 nog pomali koyon nog di' dumalan sog motud. Po'
 og pagon nog kopongandol ta og tulung nog
 Mikpongon, kona' sog kopokokunut ta nog gli'inan
 kitu' pa'ali sog pongonganon. Po' minsan ain og
 mikokunut kitu' dun, da' ilan da kopianoy dun. ¹⁰ Ita,
 ain og tinumabuk na dia ni Isus, ngon na og pimalas
 dianita. Og pomalas kitu', da'idun og dukakit nog
 ain migokbit kitu' nog kopoktamuy dia sog Pokto-
 muyan nog bansa Hudyu. ¹¹ Po' og kounutan nog bo-
 liananan kitu', bila sumolod ion ditu' sog dugu kitu'
 nog motalu' landu' kosigda, mogoit ion nog dugu'

onda' ion tolima'oy. Minsan agu' kopoglutad non
 mogawi' dun, onda'idun na og pondayan non sog
 .miinang non kitu'
 Dadi pigilugan, og kopoktamuy ta sog Mikpon- ¹⁸
 gon, ondi' mama' nog kibianbianan nog munao-
 towanan kitu' kobon nitu' nog bansa Hudyu. Po'
 dangan minangoy ilan ditu' sog bulud kitu' nog
 ngalan non Sinai, mitongow nilan og gliga' nog ga-
 puy. Tubus nitu', migdolom og bonua bu mangka
 poglogoyup. ¹⁹ Tubus nitu', mikodongog ilan nog
 tombuli' bu og sowalan nog Mikpongon. Bu dangan
 midongog nilan og sowalan non kitu', binubut nilan
 nog di' na puli'an tumalu' dianilan og talu' kitu'.
²⁰ Po' di' nilan mogaga og pogondi' kitu' nog landu'
 nog kodilis. Po' ma' nini og kotalu' non dun, "Min-
 san og potubu'on, bila mangoy sog bulud koni, sum-
 boy botuon nododa' asta matoy." ²¹ Bu og pigbon-
 tayan nilan koyon kondokondok tokodoy. Po' min-
 san si Muses linukuban bu miktantu ion kondokan
 Tibua ita, di' ma' nitu' og kibianbianan ta sog ²²
 kopoktamuy ta dia sog Mikpongon. Suga'id non,
 domikian da nog ma' nog ditu' ita mikodopot sog
 bulud kitu' nog ngalan non Sion. Ion non ion og
 Jerusalem sog glangit, og pogonongan nog Mikpon-
 gon. Bu mikampu' ita dia sog linoksa'an nog
 moloikatanan nog moglumpuk mogda'da'. ²³ Bu
 mikampu' ita dosop dia sog glumpuk nog gombat-
 a'anan nog Mikpongon nog ngalananan nilan sinu-
 lat na ditu' non sog glangit. Bu mikopokpolani ita na
 sog Mikpongon nog ion mongukum sog glam nog
 gotowanan. Bu mikampu' ita dosop sog gotowanan
 kitu' nog midulus nog mihurup na ditu' sog Mikpon-
 gon. ²⁴ Bu sinumolabuk ita dosop dia ni Isus nog ion
 og mongingolot dianita sog bogu pasad nog
 Mikpongon dianita. Po' og dugu' ni Isus nog
 miglayas, og gugas nog dusa ta. Po' og dugu' non ki-
 tu' di' mama' nog dugu' ni Abel nog moleg sumuli'
 Dadi, bila ma' nitu' og kopoktamuy ta dia sog ²⁵
 Mikpongon, sumboy mokpotubud ita bagun ita
 ondi' mokopomungyas sog talu' nog Mikpongon.
 Po' bila pinolihala' ilan kobal nog da' ilan pokinon-
 gog nog talu' ni Muses dini sog glupa'an, labi ita na
 polihola'oy bila tolikudan ta og talu' nog dia mik-
 tidu sog Mikpongon. ²⁶ Bu kobon nitu', dangan mik-
 talu' ion, misogyug tanan og glupa'an dun. Tibua
 tidu ditu', pidonsama' non na tumalu' nog, "Sogyu-
 gon ku mokpuli' og glupa'an bu sunu'on ku sumo-
 gyug asta glangit." ²⁷ Og pigolong non kitu' nog so-
 gyugon non mokpuli', og ma'ana non, ain piongon
 non kitu' nog mosogyug, owa'on non. Ain og ondi'
 .kitu' mosogyug, mosama'

Kisunan nami nog molonu' da og pikilan nami. ¹⁸
 Bu mogapas ami kobon non moginang nog ain molongas. Dadi, sa'an itu' pogyokinoy niu pa ami kobon non. ¹⁹ Bu og soginis koni nog pongonion ku daniu nog pogyokinoy niu akon nog bagun u da .mosompun pokopokpuli' dion niu
 Og Mikpongon og poktiduan nog gomigus po' ²⁰
 ion mikpotubu' puli' dia sog Kounutan ta nog si Isus tidu sog patoy nog ion og motas nog Polongipat nog bilibili. Sa'an ma' nitu' ion, po' sabap sog kopatoy non kitu'. Bu og kopatoy non kitu' miimung nog pagon nog koposadan kitu' nog da' kopus non. ²¹ Bu pongonion ku dia sog Mikpongon nog bogayan non amu nog glam nog gomba'is bagun niu da minang ain og glegan non, bu bianan dia ni Isukristu inangon nog Mikpongon dianita ain kosu'atan ion dun. Dadi sa'an itu', dia ni Kristu og sanglit asta sog da' .kopus non. Amen
 Bu pigilugan, pongonion ku dosop daniu, nog ²²
 pokinongogoy niu pa mahatul og pomali u koni nog .sinulat u daniu po' di' da ini ilakad kopayat
 Bu posunon ku daniu nog si Timuti, og gilug ta ²³
 sog tanud, mikoluas na tidu sog kolobusuan. Bu bila mosompun da ion pokangoy dini, mogunut da ion .dianakon mangoy dion niu
 Monogina ami dia sog glam nog kounutananan ²⁴
 niu dion sog tanud bu og дума pigotowan nog Mikpongon dion. Bu og pigilugan ta sog tanud nog .miktidu sog Italia, minogina ilan dosop daniu dion
 Dadi, og tulung nog Mikpongon mongon dia sog ²⁵
 .glam niu dion

nog potubu'on po' imungon nog pomalas sog dusa nog glam nog gotow Hudyu. Tibua, og bangkoy nog potubu'on kitu', ditu' nilan tutungoy sog molayu'layu' nog gimbolayan nilan koyon. ¹² Dadi, sa'an domikian dosop ma' ni Isus nog ditu' ion binunu' sog molayu'layu' sog koliwagan bonua po' bagun da og dusaanan nog gotowan kitu' kugasan bianan sog dili dugu' non kitu' nog miglayas. ¹³ Dadi, mangoy ita na ditu' non sog glowasan kitu' bu unungan ta ion dia sog sipogan non kitu'. ¹⁴ Po' mama' ita da nog sagya minapit mokpoponasan dini sog glupa'an. Po' og pokponontongon ta, og koliwagan bonua kitu' nog posungu' matong
 Dadi, bianan dia ni Isus, mononayun na og ¹⁵
 kopoksanglit ta dia sog Mikpongon. Po' kitu' og bogoy nog inuakil nog ain mokpoktalu' nog si Isus do-da' og Pogbaya'. ¹⁶ Bu na' niu tokodoy poksolin-gawan moginang og gomba'is bu og kopoktinobangoy niu. Po' ma' nion og kopomalas nog kosu'atan .og Mikpongon dun
 Dadi, numun kitu' pokokunut amu na dia sog ¹⁷
 kounutananan niu sog tanud bu sangkan amu dia sog baya' nilan. Po' ilan og miktinud nog kopoktanud niu. Dadi, bila mogalagalag og kopoktanud niu, ilan og kosakan dun nog Mikpongon. Dadi, sa'an pokokunut amu dianilan bagun ilan da di' kobogatan nog polosuku'an nilan koyon, suga'id non, mimung tanan nog loliagon nilan moginang dun. Po' bila ma' nitu', amu si'oy, kobo'isan amu .dosop dun

Jems

Og Piuna Talu' pa'ali sog Sulat ni Jems

Si Jems og kongudan ni Isus bianan sog gina' non sog ginungod. Ion og migokbit dia sog gotowanan nog .tinumud na dia ni Isukristu sog koliwagan bonua nog Jerusalem
Og sulat ni Jems koni posungu' sog glam nog gotowanan kitu' dia sog bansa Hudiu nog tinumabuk na dia ni Isukristu. Sa'an sinulat ni Jems og sulat non koni po' ponadan non ilan pa'ali sog polomotadon nilan, sog glangkalangka otawaka ginang nilan, bu sog kopoktalu' nilan. Miktalu' ion nog bila og gotow nog mingandol na dia sog Mikpongon, sumboy molongas og bolotabat non bu og kohinangan non. Po' bila ondi' motongow sog ginang non og tud non sog Mikpongon, da'idun da og doksu' nog tud non koyon. Og ma'ana nini, bila og gotow nog mingandol na dia sog Mikpongon sumboy motongow nododa' dia sog ko-
.hinangan non

.Og bokna nog sulat koni, 1:1 .1

.Og kopongandol bu og kotoan, 1:2-8 .2

.Og komiskin bu og daya, 1:9-11 .3

.Og suloy bu og gyuba', 1:12-18 .4

.Og mokinongog bu og moginang, 1:19-27 .5

.Og pidonsama' tumalu' sog kopogbigya', 2:1-13 .6

.Og tud bu og ginang, 2:14-26 .7

.Og poktanud dia ni Isukristu bu og baba' non, 3:1-18 .8

.Og poktanud bu og dinunya, 4:1-5:6 .9

.Gininisan nog pomalianan, 5:7-20 .10

sog Mikpongon, sumboy tumud bu di' nododa' ion mogdua'dua'. Po' ain mogdua'dua' kitu', mama' ilan nog nabok nog inoyupan nog galu'. ⁷Og gotowanan koyon nog ma' nion, mogdodama ilan si'oy, di' ilan da kobogayan dun nog Pogbaya'. ⁸Po' og gotowanan koyon, di' kosoligan og pikilan nilan bu ondi' ilan nododa' kosoligan nog minsan olo og ginang nilan

Sumboy mogda'da' og pigilugananan ta kitu' sog ⁹tanud nog miskinan, po' motas ilan da dia sog motaan nog Mikpongon. ¹⁰Bu og pigilugananan ta kitu' sog tanud nog doyahan, sumboy mogda'da' ilan dosop minsan si'oy ombaba' ilan dia sog motaan nog Mikpongon. Po' ilan si'oy, matoy ilan da ma' nog bulakbulakanan kitu' dia sog sigbotan. ¹¹Po' bila kinitan na nog podos og bulakbulakanan koyon, molanos na mangka koloklag, bu mimung nog di' na omba'is pogbontayan. Domikian da ma' nion og pongdoyahanan koyon. Sonuk nilan si'oy mona-
.mal moksukat nog daya nilan, matoy ilan da

Akon si Jems og sinumulat nog sulat koni. Og **1**
sosoligan u nog Mikpongon bu Kounutan ta
.nog si Isukristu

Og sulat u koni posungu' dia sog glam nog Hudyuanan nog pigotowan nog Mikpongon nog .mikpokpola' dia sog ainain nog bonua
.Og popia mongon diani dion

Na' amu mondok nog suloy

Pigilugan, sumboy mogda'da' amu dun nog min-²san olo og ginis nog suloy og kobianbianan niu. ³Po' kisunan niu nog bila sinulayan og kopongandol niu, og doksu'an non mimung nog ompayat og kopoglogaga niu dun. ⁴Bu sumboy kobon non moglogaga amu po' bagun da og doksu'an non mimung nog da' na sila'on diani bu motoktub na og kopongandol niu. ⁵Tibua, bila ngon dion niu nog kulang pa og kotoan non, sumboy mongoni ion dia sog Mikpongon po' kobogayan da ion dun. Po' og Mikpongon motawal bu di' moksa'utsa'ut. ⁶Bu bila mongoni ion

baba' non, og ma'ana non, linimbungan non og dili glawas non, bu og tanud non kitu' da' sagnat non.
²⁷ Suga'id non, dia sog motaan nog Gama' ta nog Mikpongon, ma' nini og bayu' nog motud nog tanud nog da' sila'on dun. Ain migusiba' kitu' nog bata'iluanan bu og balulibunanan nog kilogonan, bu mogolig nog ain di' pia dini sog kilawan, motud og .tanud non bu da' sila'on dun

Na' amu mogbigya'

Pigilugan ku, bila ma' nion tinumud amu noma **2** dia sog kounutan ta nog si Isukristu nog ion og motas sog glam non, sumboy da'idun og pogbigya'on niu nog pakasiotow niu. ² Sopolati non, ngon og dua' kotow mampu' dia sog glumpuk niu. Sala kotow koyon miminolok nog bulawan bu minapot nog mokologan. Sala kotow sop koyon, og miskinan bu og ponopoton non og danul. ³ Bila bigya'on niu og ba'asa niu dianilan, nog og minapot koyon nog mokologan, pingkudon niu ion dia sog omba'is nog ginkudan, saka tolu'an niu og miskinan kitu' nog, "Dion ka na pogindog" otawaka, "Dion ka ingkud sog sugudsugud," ⁴ og ma'ana non, migbigya' amu dia sog pakasiotow niu. Sa'an itu' ma' nitu' og kogogokbit niu dianilan po' sabap sog pikilan niu kitu' .nog di' pia

Pigilugan ku nog bololaga' dianakon, pokinon-⁵ gog amu. Og miskinananan koyon dini sog dunya koni, pinili' ilan nog Mikpongon nog mogdaya ilan nog kopongandol nilan dianon, bu ngon og malap nilan nog popia sog pigdotu'an nog Mikpongon. Po' ma' nitu' og pinasad non dia sog ain molalam dianon. ⁶ Tibua, pinompola' niu og miskinananan. Kona' ta' da gidoy nog kipihitan amu sabap sog doyahananan koyon? Otawaka, kona' ta' da gidoy og doyahananan og mokoit dianiu ditu' sog gukum? ⁷ Ilan tanan og sinumolap kitu' monalu' dia sog .ngalan nog Kounutan niu kitu' nog molongas Tibua, og modulus amu dun bila kobon non ⁸ munut niu og motas kitu' nog botad sog glam non nog sinulat dia sog Kitab nog, "Sumboy molalam amu dia sog sumbaloy niu mama' da nog glolaman niu sog dili glawas niu." ⁹ Tibua bila mogbigya' amu, mokodusa amu dun, bu kimotudan amu nog talu' kitu' dia sog botad nog da' amu doda' pokokunut dun. ¹⁰ Po' minsan si'oy mikokunut amu bosia sog glam nog botadanan kitu' nog saka ngon soginis og da' niu kunut dun, og ma'ana non, da' niu da kunut og glam non. ¹¹ Po' og Mikpongon og migondi' sog gotowanan nog, sumboy da'idun og momabal nog duoy nog pakasi non. Ion dosop og migondi' nog, sumboy da'idun momunu'. Dadi, min-

Mogda'da' og gotow kitu' nog mokogaga nog su-¹² loy. Po' bila mokogaga da ion, tumbasan nog Mikpongon nog kotubu' kitu' nog da' kopus non, og pinasad non kitu' nog bogoyon non dia sog ain molalam dianon. ¹³ Bu bila og gotow pongyuba'an, sumboy ondi' ion mokpikil nog gyuba' koyon dia miktidu sog Mikpongon. Po' og Mikpongon ondi' mongyuba' bu di' dosop koyuba'an nog molaton. ¹⁴ Suga'id non, sa'an koyuba'an og gotowanan po' moit ilan nog dili glegan nilan nog di' pia. ¹⁵ Og doksu'an nog glegan nilan kitu' nog di' pia, og dusa. Bu .og doksu'an nog dusa nilan koyon og patoy Dadi pigilugan ku nog bololaga' dianakon, ¹⁶ bagun amu ondi' kolimbungan, ¹⁷ sumboy kosunan niu, og sosuku nog molongas bu og sosuku nog da' sila'on dun, miktidu dia sog Mikpongon. Bu ion og mikpongon nog glam nog miglamag koyon dia sog glangit. Bu ondi' ion moksop otawaka ondi' mokpin-¹⁸ da. ¹⁸ Og glegan non dianita nog bogayan non ita nog kotubu' kitu' nog da' kopus non bianan sog motud nog talu' non, bagun ita da mokuna dia sog .glam nog piongon non mogbogu kotubu'

Kona' tibua mokinongog amu, suga'id non, pokokunut amu dosop

Pigilugan ku nog bololaga' dianakon, poktitukoy ¹⁹ niu ini. Sumboy glam niu mokpahatul mokinongog bu na' amu mondodali' moktalul' otawaka moglolin-²⁰ git. ²⁰ Po' bila gotow moglolingit, ondi' mogdoku'an sog kodulusan nog saka ma' nitu' bosia og glegan nog Mikpongon dianita. ²¹ Dadi, lota' amu na moglokohinangan nog glam nog kohinangan nog sinoitan otawaka di' pia nog alu'alu' poginangon niu. Bu sangkan amu na dia sog Mikpongon bu unut niu na og talu' non kitu' nog motud nog inungod .non na dianiu, po' kitu' og tabang niu Bu na' niu tibua pokinongogan og talu' kitu', ²² bagun amu ondi' motipu nog long niu dun mikokunut amu na. Suga'id non, potintu niu og kopokokunut niu nog talu' nog Mikpongon kitu'. ²³ Po' simasima mokinongog tibua nog talu' non kitu' saka da' non da unutoy, mama' ion nog gotow kitu' nog minolamin. ²⁴ Tubus non solominoy og bayu'bayu' non, ampun ompanow ion, kolingawan non mogdayun bog olo bayu' nog bayu'bayu' non kitu'. ²⁵ Tibua, og gotow kitu' nog kobon non pogimotimoton non og botad kitu' nog boya'an molokat og gotowanan dun tidu sog baya' nog dusa, bu ondi' non poksolingawan og talu' kitu' nog midongog non, mangka non unutoy, popiaon ion nog Mikpon-²⁶ gon minsan olo og poginangon non Bila ngon gotow nog momikil nog ompagon na ²⁶ og tanud non, saka ondi' ion moto mogokbit nog

gon. ²⁴ Dadi, domikian da ma' nitu' nog motampal na diani u nog og gotow modulus bianan sog kohinangan non, kona' tibua sagya sog tud non Ma' dosop ni Rahab nog tungkagon kobon nitu'. ²⁵

Ion si'oy, iningolanan dosop ion nog Mikpongon nog midulus sabap sog kotolima' non mahatul sog dodondagonanan kitu' nog Hudyu bu tinobangan non ilan sog kopolaguy nilan bianan sog kotondu' non kitu' dianilan nog dalan. ²⁶ Dadi, og kopongan-dol nog di' molangka, da' doksus non. Mama' da nog .glawas, bila da' ginawa non, minatoy na

Na' niu solapon gumamit og baba' niu

Pigilugan ku, mika'an da bosia og mimung nog **3** polopanad diani u. Po' kosunan niu nog og polopanadanan mama' nami, modilis pa og koukuman dianami sog duma gotowan an. ² Po' glam ta alu'alu' molapang. Bu bila ngon og gotow nog da'idun og glopangan non dia sog kopoktal u' non, og ma'ana non, da' tokodoy sila'on dianon po' moto mogokbit nog glam nog glegan nog dili glawas non.

³ Bila togu'an ta nog kakang og baba' nog kuda', mogbilang dianita og kuda' koyon nog minsan ain ta posungu'oy. ⁴ Ibalat da sog pologata, minsan si'oy mosolagon bu oyupan nog molandos nog galu', kobonsalanan da minsan si'oy bata'bata' og bon-salan non. ⁵ Domikian dosop ma' nog baba' nog gotow. Bota'bota'on si'oy, modasig mogbonsag

Pikil niu polo'ma, nog solongow si'oy og sontikan mokotutung na nog gliwag nog tolunan. ⁶ Og baba' nog gotow mama' dosop nog gapuy. Po' sog glam nog polongkapan nog glawas, bianan da sog baba' nog gotow, motongow bog andun kolaton og dialom pikilan non. Bu bianan dosop sog baba', og tibuk nog glawas non mimung molaton. Bu kona' tibua nitu', po' asta og glam nog kobianbianan non dini sog dunya mogla'at dun. Og piktiduan nog kolaton non

koyon, dia sog danow kitu' nog gapuy. ⁷ Tidu sog kobon nitu' asta sog numun koni, mitagam da nog gotow og gininisan nog manusia'anan nog dia sog gawang, bu sog glupa'an, bu sog dagat. ⁸ Tibua, ondi' ombokbit nog gotow og dili baba' non. Bianan sog baba' non mologon non kotigoloy og sumolap monalu' bu mokolala nog ponolu'on. ⁹ Bianan dia sog baba' nog gotow mokopoksanglit ion dia sog Pogbaya' bu sog Gama' ta nog Mikpongon. Bu

bianan sog baba' koyon, mokoponuyud og gotow dia sog pakasi non nog saka og pinuyudan non kitu' inimung ilan ma' nog bantuk nog Mikpongon. ¹⁰ Og ma'ana non, tidu sog solabuk baba' mongon sanglit bu tuyud. Pigilugan ku, ondi' ion mogusoy.

¹¹ Mokosigob ita ta' gidoy nog tubig nog motobang bu og madowadow nog solabuk da nog tobud og

san si'oy di' amu momabal nog duoy nog duma niu, saka momunu' amu da, og ma'ana non, da' niu da .kunut og glam nog botad kitu'

Dadi, sumboy potubudan ta og ponginangon ta ¹² bu og ponolu'on ta po' tontongan dianita bog mi-unut ta dota' da og botad kitu' nog boya'an molokat og gotowan an dun tidu sog baya' nog dusa. ¹³ Po' ain ondi' mololat sog duma non, ondi' dosop ion lolatan sog matong ukumon ion nog Mikpongon. Dadi, ain og linumolat dia sog duma non, di' mondok nog .gukum nog Mikpongon

Na' amu moktal u' nog tinumud amu, saka di' motongow dia sog kohinangan niu

Pigilugan ku, olo gidoy og doksus'an nog gotow ¹⁴ koyon nog sagya tibua moktal u' nog ion tinumud sog Mikpongon nog saka ondi' motongow sog kohinangan non? Bila ma' nitu' og bayu' nog kotud non, motabang dota' gidoy ion? Ondi' le. ¹⁵ Po' sopolati non, ngon og pigilugan ta sog tanud nog da'idun koponapot non, bu da'idun ponganon non. ¹⁶ Bila mon-goni ion diani u, saka tolu'an niu tibua ion nog,

“Panow a na, po' mongon da dianika og koponapot mu bu kokan mu,” saka ondi' niu ion tobangan, og talu' niu koyon da' sagnat non. ¹⁷ Domikian da ma' nitu', bila moktal u' ita tibua nog tinumud ita sog Mikpongon saka da'idun da og kohinangan ta dun, .da'idun da og sagnat non

Ngon gotow moktal u' nog ion tinumud. Ngon ¹⁸ sop og moktal u' nog ion, og ginangon non ain mo-longas

Dadi, takun dow buan, potongow mu dow dianakon bog olo bayu' nog kopongandol mu koyon nog da'idun kohinangan mu dun, po' potongowon ku sop dianika bog olo og bayu' nog kopongandol u bianan sog kohinangan ku. ¹⁹ Omba'is nog tinumud amu nog solabuk da og Diwata nog ion non og Mikpongon. Tibua, minsan si'oy og glatdiwataanan

koyon, tinumud ilan dosop dun bu mondok ilan tanan dun. ²⁰ Mosobu' u doda' diani u. Di' pota' motampal diani u nog da' sagnat nog tud niu koyon bila

di' da motongow dia sog kohinangan niu nog molongas? ²¹ Og mogulang ta kitu' nog si' Apu' Abraham, iningolanan ion nog midulus dangan pinalas non og bata' non kitu' nog si' Isak. ²² Dadi, motampal dianita nog sa'an ininang non ma' nitu', po' sabap sog kopongandol non dia sog Mikpongon. Og ma'ana non, og tud non kitu' mitoktub bianan sog gininang non kitu' ²³ bu mituman og talu' dia sog Kitab nog, “Tinumud si Abraham bu bianan sog kopongandol non kitu', iningolanan ion nog midulus.”

† Bu iningolanan dosop ion nog sopali nog Mikpon-

gan sog kinilawan. ⁶Tibua, labi pa ditu' og tulung nog Mikpongon dianita. Sa'an itu' ma' nini sinulat sog Kitab, "Og Mikpongon, ontuan non ain bugalon, †".tibua, ain ombaba' bolotabat non, tulungon non Dadi, sangkan amu dia sog Mikpongon. Ontuoy ⁷

niu si Kindagow bagun ion mawa' daniu.

⁸Pokpolani amu dia sog Mikpongon po' og Mikpongon mokpolani dosop daniu. Bu ain og bolodusaon, sumboy lumota' amu moginang nog dusa. Bu ain mogdua'dua' sumboy potintuon non og pikilan non.

⁹Potongow niu og kopoglila' niu bianan dia sog kolangos niu. Kolele nog kotowaan amu, sumboy moksogow amu. Kolele nog mogda'da' amu, sumboy mosusa amu. ¹⁰Sumboy mokpobaba' amu pogu-

na dia sog Pogbaya' bagun non amu potason

Pigilugan, na' niu tolu'an og duma niu nog mon- ¹¹ dom mogla'at dun. Po' ain moktalu' nog mondom mokopogla'at dia sog pakasi non otawaka ukumon non og duma non, og ma'ana non, og lina'at non bu og ukumon non koyon, og Botad kitu' nog miktidu sog Mikpongon. Dadi, bila ukumon niu og duma niu bianan sog kogamit niu nog Botad kitu', amu si'oy da' amu da pokokunut dun. Suga'id non, inimung niu og glawas niu nog polongukum. ¹²Saka og Mikpongon da og migbogoy nog Botad, bu sala non da og Polongukum. Ion da togo baya' gumawon nog gotowanan, otawaka ion dosop og togo baya' luma'at dun. Tibua amu, sima amu buan nog mog-

?baya'baya' mongukum nog pakasiotow niu

Pokinongog amu ain mokpoktalu' kitu' nog ma- ¹³ ma' nini, "Gondow koni, otawaka boloma' mangoy u ditu' sog len bonuaan. Mogonong u pa ditu' laga' si'oy nog soton po' moksukatsukat u pa ditu' bagun u mokosin." ¹⁴Iduma momikil amu ma nog mama' nion, nog saka di' niu tanan sunan og boloma'd-inglag niu? Og kotubu' niu dini sog glupa'an koni podali' da ma' nog gabun. ¹⁵Suga'id non, ma' nini bosia og tolu'on niu, "Bila glegan da nog Pogbaya', motubu' u bu ma' nini og ginangon ku." ¹⁶Saka mogbonsag amu ma bu mogbugalbugal amu ma. Og ma' nion koyon ondi' pia. ¹⁷Dadi, ain kosunan non og omba'is kitu' bosia inangon, nog saka ondi' .non inangon, mimung mikodusa ion dun

Na' amu sumalig sog daya niu

Numun kitu' pokinongog amu nosop, amu doyanahananan. Ponglangos amu na po' posungu' ⁵ amu na dotongan nog sinsaan. ²Og daya niu koyon migla'at na bu asta ponopoton niu pingokot na nog gangnay. ³Minsan og bulawan bu og solapi' niu da' na golaga' non, bu miimung tanan itu' nog taksi', nog amu doda' mabak amu nog boya'an polihola'on

piktiduan non? ¹²Pigilugan ku, og sopun kayu mogbunga ta' gidoy nog bunga bolagon? Ondi' le. Bu ondi' dosop mosigob og tubig nog motobang dia sog .tobud nog madowadow

Na' amu mogolulud nog kotoan nog sagyaotow, suga'id non, og kotoan nog tidu sog Mikpongon

Ngon ta' togo kotoan bu togo sabut dion niu? Bi- ¹³

la ongon, sumboy potongowon non bianan dia sog polomotadon non nog molongas bu sog kobaba' nog bolotabat non nog miktidu dia sog kodalom nog kotoan non. ¹⁴Tibua, bila moktagu'tagu' amu bu mog-

dalud amu, otawaka ponontongon niu ain da og kosu'atan dun og dili glawas niu, sumboy di' amu mog-

bonsag bu di' niu poglingodon ain motud. ¹⁵Bila ma' nitu' og bayu'bayu' nog kotoan niu, da' itu' poktidu

sog glangit, suga'id non, dini da miktidu sog kinilawan, bu sog ginungod, bu dia ni Kindagow. ¹⁶Po' ain mima bu ponontongon non ain tibua og mosulut dia sog dili glegan nog glawas non, og doksu'an non og sasow bu glam nog gininisan nog sinoitan.

¹⁷Tibua, og kotoan kitu' nog miktidu itu' sog glangit, og doksu'an non, tagna' molonu', bu motikna', bu moto sumungod, bu moto sumangkan, bu molilolatoy, bu molongas og kohinangan non, bu di' mog-

bigya', bu motantu pikilan non. ¹⁸Og moglogomigus, bila moginang ion nog molongas dia sog pakasiotow non, og doksu' non og kodulusan

Na' amu sumangkan dia sog pikilan niu, suga'id non, sangkan amu sog Mikpongon

Olo gidoy piksobapan nog susian niu koyon ⁴ nog boya'an miksosugutoy amu dun? Kona' ta' gidoy ion sabap sog glegan nog dili gungod niu nog moleg mogbaya' dia sog dialom pikilan niu? ²Moleg amu bosia kongonan, tibua di' amu mokalap dun.

Dadi og pondayan niu dun, momunu' amu. Mima amu, tibua di' amu mokalap dun. Dadi, moksusi amu bu mongagow amu. Sa'an di' amu mokalap nog ain glegan niu koyon po' di' amu buan mongoni dia sog Mikpongon. ³Bu bila mongoningoni amu dianon, di' amu kobogayan dun po' di' pia og kogomitani niu pa'ali sog pingoni niu kitu'. Po' gomiton niu .tibua itu' bagun da kosu'atan og dili glawas niu dun

Mama' amu nog kolibunanan kitu' nog di' kosoli- ⁴ gan nog duoy non. Da' niu ta' kosunoy nog bila omba'is niu og kinilawan, mimung nog ombanta niu dun og Mikpongon? Ain og moleg sumolabuk sog kinilawan mimung nog ombanta non dun og Mikpongon. ⁵Balu' niu dun, da'idun ta' og talu' nog

Kitab pa'ali sog ginawa ta koni nog binogoy nog Mikpongon dianita nog mosompun ita koit nog gle-

motud. Bila di', sumboy ondi' na doda'. Bila o'o, sumboy o'o na doda'. Bila di' ma' nitu' og ginangon .niu, mimung polihola'on amu dun

Na' amu mogdua' dua' sumabi sog Mikpongon, po' bianansog kopongandol niu, tobalon non og gyakin niu

Ngon ta' og kilogonan dion niu? Bila ongon, ¹³ sumboy mogyakin ion dun. Ngon ta' migda'da'? Sumboy mogbobat ion nog sanglit non sog Mikpongon. ¹⁴ Ngon ta' di' mokodag dion niu? Sumboy polumpukon non og gotowanan kitu' nog ginolal nog mogbogolal sog tanud bagun nilan kopogyokinan bu lonaan nilan ion bianan sog ngalan nog Pogbaya' dianita nog si Isus. ¹⁵ Po' og gyakin nilan koyon nog bianan dia sog kopongandol mimung kumodag og gotow kitu' dun. Og Pogbaya' muat dianon tidu sog di' non koyon kokodag. Bila di' mokodag sabap sog dusa non, longgungan dosop ion dun. ¹⁶ Dadi, poglinila'oy amu nog dusaanan niu, bu pogyinokinoy amu dosop bagun da moksud ma' nog dan og nanam niu. Po' og gyakin nog gotow nog midulus modasig bu tobalon nog Mikpongon. ¹⁷ Po' ibalat da dia ni Iladya kobon nitu', ion mama' nita nog saryaotow da. Pigyokinan non tokodoy nog di' mogdupi'. Bu onda' podupi'oy nog Mikpongon laga' nog tolu ton bu moginonga'. ¹⁸ Tubus nitu', pigyokinan non nosop nog mogdupi' na bu pidupi' doma nog Mikpongon boya'an sinumongku' og glam nog .pomulan

Pigilugan ku, bila gomonsunoy ngon og pakasi ¹⁹ niu poktanud nog misimoy dia sog motud, saka ongon duma niu sog tanud nog mokpotontul dianon bagun ion mokopuli' sog motud, molongas tokodoy og kodoksu'an non. ²⁰ Po' na' niu poksolingawan nog simasima og tumabang sog bolodusaon nog bagun moksop og pikilan non kitu' nog molaton, og ma'ana non mogawon og gotow kitu' dun tidu sog gla'at bu .kompunan ion nog dusaanan non

amu tanan dun. Minsan si'oy dali' na bungkas, mogomud amu pa nog daya niu. ⁴ Tontong niu polo'ma. Og linimbung niu koyon, koyon og mokotaksi' nog da' niu toktuboy og tindanan niu dia sog gotowanan kitu' nog moginang sog glupa' niu. Og Mikpongon nog ion Pogbaya' sog glam non, midongog non na og kopokitabang nog gotowanan kitu' nog minggonian dianiu. ⁵ Molongas na og kopogonong niu dini sog dunya koni po' da' na og pogonda'on niu, bu minang niu na minsan olo og glegan niu moginang. Pikpolombu' niu og dili glawas niu nog saka dali' na datong og gondow nog gla'at. ⁶ Sabap dianiu pinolihala' bu pimunu' og gotowanan nog da' sala' nilan bu da' ilan pongantu dianiu

Na' amu mosusa bila kobianan amu nog sinsaan

Dadi pigilugan, popayat niu og ponutus niu asta ⁷ sog matong og gondow nog pokpuli' dini nog Pogbaya'. Ibalat da sog boloinang sog glupa', pigbogadan non nog gonion og pomulan non koyon bu migdodama ion nog dupi' bagun omba'is og tubu' nog pimulan non koyon. ⁸ Domikian dosop nog ma' nitu' og ponutus niu. Bu popagon niu og pikilan niu po' dali' na og pokpuli' nog Pogbaya'. ⁹ Dadi pigilugan, na' amu moginitungoy, bagun amu ondi' ukumon nog Pogbaya' po' dion na og Polongukum. ¹⁰ Pigilugan, og pononggi'an ta ma' nog polomolatasanan kitu' nog mikpolatas nog talu' nog Mikpongon kobon nitu' nog ompayat og ponutus nilan sog sinsaan nilan. ¹¹ Kisunan niu nog ain mikogaga, itungon ta ion nog kiuntungan. Midongog ta pa'ali sog kopoglogaga ni Job, bu og doksu'an nog kopoglogaga non kitu', bu bog olo og bayu' nog tabang nog Pogbaya' dianon. Po' og Pogbaya' molilolatoy bu molitobangoy

Bu pigilugan, sog glam non, na' amu tokodoy ¹² moksapasapa sog glangit, otawaka sog glupa'an, otawaka sog minsan ain. Suga'id non, talu' niu ain

Piter 1

Og Piuna Talu' pa'ali sog tagna' Sulat ni Piter

Og tigana' sulat ni Piter koni, posungu' ini dia sog ain sinumolabuk na dia ni Kristu, nog iningolanan ilan nog, pinili' nog pigotowan nog Mikpongon, nog mikpokpola' ilan ditu' sog gliwag nog Bata'bata' Asia. Og tugyu nog sulat koni og pondolo'isog dia sog ain og poktanudanan kitu' nog dia ilan sog sinsaan bu sog posakit sabap sog kopokokunut nilan dia ni Kristu. Bu sinulat dosop ini ni Piter po' pipikil non dianilan og Gomba'is kitu' nog Guksugan nog pa'ali dia ni Isukristu, nog bianan dia sog kopatoy non, sog kopotubu' dianon tidu sog patoy, bu sog pinasad non kitu' nog kopokpuli' non, mimung mokobogoy nog mosolag nog dodomaan ta dianon. Dadi sabap ditu', sumboy tolima'on nilan bu moglogaga ilan nog sinsaan. Bu sa'an itu' kibianbianan ilan dun po' og suloy nog kopongandol nilan dia ni Kristu. Bu bila mokogaga ilan .dun, kosugdaan ilan sog gondow kitu' nog potongowon na si Isukristu Dadi, bila ma' nini kipongimogonan ita noma sog timpu nog sasow, og pondolo'isog dosop dianita nog .sumboy potongowon ta sog kotubu' ta og kosolabuk ta dia ni Kristu

.Og bokna nog sulat koni, 1:1-2 .1

.Og kopokpopikil nog tabang nog Mikpongon, 1:3-12 .2

.Og pomali pa'ali sog polomotadon nog modulus, 1:13-2:10 .3

.Og polosuku'an nog poktanudanan bila kodotongan ilan nog sinsaan, 2:11-4:19 .4

.Og kopokpobaba' nog poktanudanan bu og ginang nilan, 5:1-11 .5

.Og gluksadan nog sulat koni, 5:12-14 .6

imung nog pagon nog dodomaan ta dianon ⁴bu dunut og kopogdodama ta nog malap ta og pusaka' kitu' nog ondi' mogla'at bu di' mokpinda og kolongas non nog sinimpan non na ditu' sog glangit. ⁵Bu sabap sog kopongandol niu dia sog Mikpongon, bianan sog dasig non, pigipat non amu solian niu mogbagad nog tabang non kitu' nog sagad na mokpotongow dun bila matong na og bungkas. ⁶Sabap sog glolatan non dianiu, mokpogda'da' amu, minsan si'oy solian nog numun koni mosinsa amu sabap sog gininisan nog suloy nog sumboy niu pa kobianan. ⁷Og kopongandol niu domikian da ma' nog bulawan, nog og bulawan koyon tunagon pa poguna mangka si'oy poktantu bulawan, si'oy mogla'at da. Tibua, og kopongandol niu, labi pa ditu' kobololaga'. Sa'an itu' sumboy pa mokobian amu nog suloy po' bagun og kopongandol niu ompagon tokodoy nog boya'an mimung kodongya'an amu dun, bu pogodaban amu, bu ompotas amu bila matong na og gondow kitu' nog mokpuli' si Isukristu. ⁸Minsan si'oy da' niu ion kotongow nog dili mata niu, molalam amu da dianon. Bu minsan si'oy di' niu

Akon si Piter og mikpoit nog sulat koni, og so- **1**
.sugu'on u ni Isukristu

Og sulat u koni posungu' dia sog ain pinili' nog Mikpongon nog og doksa'doksa' nog mikpokpola' sog gliwag nog probinsiaanan nog Pontus, sog Galatia, sog Kapadosia, sog Bata'bata' Asia, bu sog Bitinia. ²Amu og pinili' sumakup dia sog pigdotu'an nog Mikpongon. Po' ma' nitu' og potugyuan dianiu nog Gama' ta nog Mikpongon. Bu bianan sog ginang nog Bolakat non dianiu, siniboy non na amu nog mokokunut amu dianon, bu bagun dosop kugasan og dusa niu nog dugu' ni Isukristu Posisaya' kongon dianiu og tulung bu kotikna' nog .pikilan

Sa'an songlitan ta Mikpongon po' tumanon nonog dodomaan ta dianon

Songlitan ta og Mikpongon, og Gama' bu og pik-³ tamuy nog Kounutan ta nog si Isukristu. Po' bianan sog kosolag nog glolat non dianita, binogayan non ita nog bogu kotubu' bianan sog kopotubu' non puli' dia ni Isukristu tidu sog patoy. Bu sabap ditu' mi-

da' sinila' dun. ²⁰ Pinili' ion nog Mikpongon sog da' pa pongonoy og dunya. Bu sog numun koni nog gimpusan na nog gondow, pitampal na ion bagun amu kobo'isan dun. ²¹ Po' bianan dianon tinumud amu na sog Mikpongon nog ion mikpotubu' mokpuli' dia ni Isukristu tidu sog patoy bu piotas non na ion. Dadi, og salig niu bu og dodomaan niu .dia sog Mikpongon Dadi numun koni, bianan sog kopokokunut niu ²² dia sog motud, milonu' amu na bu miktantu amu na mololat sog dumaanan niu nog poktanud. Dadi, sumboy og pogopasan niu og mokilolamoy. ²³ Po' binogayan amu nog bogu kotubu' nog da' kopus non. Kona' og sagyaotow nog matoy da og migbogoy dun dianiu, suga'id non, og Mikpongon og mi-bogoy dun dianiu. Po' ginamit non og talu' non kitu' nog totubu' bu di' moksop asta sog da' kopus non. ²⁴ Po' ma' nini sinulat sog Kitab Glam nog gotow mama' da nog sagya sigbot bu og“ kolongas nilan mama' da nog kolongas nog bulakbulak. Molanos da og sigbot bu moloklag da og bulakbulak. ²⁵ Tibua, og talu' nog Pogbaya' di' moksop ††”.asta sog da' kopus non Og talu' koyon nog pigolong, ion non ion og talu' kitu' nog pa'ali dia ni Isukristu nog pigustal dianiu Dadi, lota'oy niu na og moksina, bu mogbigyak, **2** bu mokpopotongow, bu mogdal, bu glam nog gininisan nog tompola'. ² Bu ilingoy niu ma' nog bata' popula nog moksaba' dumudu'. Amu si'oy, sumboy dosop moksaba' amu nog talu' nog Mikpongon po' kitu' og tantu ponganon niu dia sog kinodi-wata, bagun niu modopot og tugyu nog tabang nog Mikpongon kitu' sog kotabang non dianiu. ³ Po' minanam niu na og glolat nog Pogbaya' dianita Og Pogbaya' dianita pinonggi' sog mosolag nog ⁴ batu nog totubu' nog pigbongkis nog gotowanan, po' balu' nilan dun da' sagnat non, saka kitu' tanan pinili' nog Mikpongon po' bololaga' dianon. Dadi, pokpolani amu dianon ⁵ bagun amu dosop mimung mama' nog batuanan kitu' nog totubu', nog amu og miimung nog polongkapan nog pogonongan nog Mikpongon. Bu siniboy non na amu nog amu dosop og boliananan non. Po' bianan dia ni Isukristu, mokopogbogoy amu nog pomalas sog Mikpongon nog kosu'atan ion dun. ⁶ Po' ma' nini og talu' nog ,Mikpongon nog sinulat dia sog Kitab Tontong niu, pinili' u og bololaga' nog mosolag“ nog batu, bu piindog u dia sog koliwagan bonua nog Sion. Simasima sumalig dianon, ondi' nododa' kosi- ††”.pogan Dadi, amu koyon nog ain tinumabuk na dianon, ion ⁷ bololaga' dianiu. Tibua, ain og da' nododa' tud di-

na ion motongow numun koni, tinumud amu da dianon. Bu sabap ditu', miponu' amu nog da'da'an nog di' mustalustal. ⁹ Po' numun koni, miktolipun amu na mokotabuk nog doksu'an nog kopongandol niu dianon nog ion non ion og tabang non nog .glimukud niu tidu dia sog baya' nog dusa Bu pa'ali sog tabang non koni nog mialap niu na, ¹⁰ og polomolatasanan kitu' kobon nitu' nog mikpolatas dun, pikpikilpikil nilan kopia bu pinginabut nilan bosia mahatul bog olo doda' og bogoyon kitu' nog Mikpongon dianiu. ¹¹ Po' kolegan nilan bosia dun, kosunan nilan bog olo og bianan non bu nanu itu' datong og pigolong kitu' dianilan nog Bolakat ni Kristu. Po' og Bolakat non kitu' dia da nilan. Sinuksugan non dianilan pa'ali sog posungu'an ni Kristu kitu' nog ion mosinsa pa poguna mangka si'oy ion potasoy. ¹² Pisabut dianilan nog og polosuku'an nilan koyon nog polomolatas nog talu' nog Mikpongon, kona' nilan dili kobo'isan dun, suga'id non, og kobo'isan niu. Og pilatas nilan, ion non ion og Gomba'is kitu' nog Guksugan nog midongog niu na dia sog ain migustal koni dun dianiu bianan sog Bolakat nog Mikpongon nog pipangoy non dini tidu sog glangit. Minsan og moloikatanan kitu', moleg .ilan dosop bosia mokosabut dun ini

Og pomali pa'ali sog polomotadon nog modulus

Dadi, sa'an itu' simpan niu og pikilan niu bu koto ¹³ amu mogokbit nog pikilan niu. Dodomaoy niu tokodoy og tulung non kitu' dianiu sog matong Gondow kitu' nog mokpuli' si Isukristu. ¹⁴ Pokokunut amu sog Mikpongon. Bu na' amu na mokokunut dia sog glegan nog dinunya ma' nog polomotadon niu kitu' nog kobon nog sobu' amu pa sog motud pa'ali dia sog Mikpongon. ¹⁵ Suga'id non, sumboy kobon non modulus og glam nog polomotadon niu po' og Mikpongon nog migonggat dianiu midulus. ¹⁶ Po' ma' nini og talu' nog Mikpongon nog sinulat sog ††”.Kitab, “Sumboy modulus amu po' akon midulus u Bila mogyakin amu saka poksobion niu og ¹⁷ Mikpongon nog Ama', sumboy longkaon niu kobon non og gondok niu dianon. Po' bila lilingon non og ginang nog glam nog gotowanan, onda'idun og pogbigya'on non dun. ¹⁸ Po' kosunan niu bog olo pigbayad non dun nog bagun molokat non amu tidu sog baya' nog polomotadon nog mokogulanganan niu kitu' nog da' doksu' non. Og pigbayad non dun, kona' mama' nog bulawan otawaka og sin nog moglokulang og golaga' non. ¹⁹ Suga'id non, og binayad non dun bololaga' tokodoy, po' og dugu' tanan ni Kristu. Ion mama' nog nati nog bilibili nog

Isaya 40:6-8 † Isaya 28:16. Og batu koni nog pigolong ion †† non ion si Isukristu

Levitikus 11:44-45 †

kololat amu sog pakasi tanud niu, bu kondok amu dia sog Mikpongon, bu pogadab amu dosop sog .datu' Amu, ain guliponanan, sangkan amu dia sog ga-¹⁸ pu' niu dunut og kopogadab niu dianilan. Kona' tibua mogadab amu dia sog ain og molongas bu mo-to sumungod dianiu, suga'id non, pogodaboy niu dosop minsan og gotow kitu' nog ompasu' og gokbitan non dianiu. ¹⁹ Po' ain mokogaga nog sinsaan sabap sog glosaman dianon, mosabut non og glegan nog Mikpongon bu ngon da og tumbas dun dianon. ²⁰ Tibua, bila pisokitan amu sabap dia sog kohinangan niu koyon nog molaton, minsan si'oy gogaan niu og sinsaan niu koyon, da'idun da og tumbas dun dianiu. Tibua, bila posinsaon amu sabap sog kohinangan niu nog gomba'is nog saka kogogaan niu da og kopokposinsa koyon dianiu, ngon da og tumbas dun nog Mikpongon dianiu. ²¹ Po' ma' nitu' og glegan nog Mikpongon dianiu. Si Kristu og pononggi'an ta. Po' minsan ion, misinsa dosop bagun amu kobo'isan dun. Dadi, ilingoy niu ion. ²² Po' ma' nini sinulat sog Kitab, "Da'idun dusa non, bu da'idun gloput nog talu' non." ²³ Dangan piksudi'an ion, da' non da suli'oy. Dangan pisinsa ion, da' non ilan sadoy. Suga'id non, inuakil non glawas non dia sog Mikpongon po' bila ion mongukum, di' nododa' mogbigya'. ²⁴ Minanam ni Kristu og sinsaan dia sog kudas sabap sog dusaanan ta bagun ita mogawon tidu sog baya' nog dusa bu bagun ita dosop mokopoginang nog ain modulus. Po' bianan sog gangolanan non miimung kiuli'an amu dun. ²⁵ Po' dini kitu' pinonggi' amu dia sog bilibilianan nog mikpoksimo. Tibua numun koni, mikpuli' amu na dia sog Polongipat otawaka .Polongokbit nog glimukud niu

Og pomali sog pomogduoy

Amu si'oy kolibunanan, sumboy sumangkan **3** amu dia sog duoy niu bagun da ain og togo duoy kitu' nog da' pa tud sog talu' nog Mikpongon mimung tumud ilan, bianan sog polomotadon niu minsan si'oy di' niu na ilan pogustalan. ² Po' motongow nilan og kolongas nog glangkalangka niu bu og gondok niu sog Mikpongon bu og gadab niu sog gotowanan. ³ Og glolibunan niu di' dia kotongow sog kopogimakoy niu nog dili glawas niu nog ma' nog ponulopidon og buk niu, otawaka og pomulawan og glawas niu, otawaka og koponapot niu nog mokologan. ⁴ Suga'id non, og glolibunan niu sumboy dia kotongow sog kolongas nog dialom pikilan niu nog motongow dia sog glangkalangka niu. Po' og glolibunan nog miktidu sog koba'is nog bolotabat nog

anon, pinonggi' ilan dia sog gotowanan kitu' nog ,migbongkis dianon. Po' ma' nini sinulat sog Kitab Og mosolag nog batu kitu' nog pigbongkis nog " polongimung nog baloy, miimung nog bololaga' nog + ". polongkapan sog glam non ,Bu ma' nini dosop og sinulat ⁸ Ion og mosolag nog batu kitu' nog mosoksug nog " gotow bu ion dosop og batu kitu' nog mokobuksak ++ ". nog gotow Sa'an itu' mosoksug nilan po' di' ilan tumud nog talu' nog Mikpongon. Ma' nitu' og glegan nog .Mikpongon nog kobianbianan nilan Tibua amu, pinili' amu nog Mikpongon, bu amu ⁹ dosop og boliananan non, bu amu dosop og dili pigotowan non. Siniboy non amu bagun amu mokokunut tokodoy bu bagun amu dosop mokopok-sanglit dianon. Po' inonggat non amu mawa' tidu sog kodoloman mangoy sog kodolagan. ¹⁰ Dini kitu' kona' amu pa og pigotowan nog Mikpongon, tibua, numun koni og pigotowan non na amu. Bu dini kitu' da' niu pa tobukoy og glolat non, tibua, numun koni .tinabuk niu na

Amu, og glokoleanan ku nog bololaga' dianakon, ¹¹ mama' amu da nog sagya doksa' bu mikpoponasan dini sog dunya. Dadi, pongonion ku dianiu nog pogolig amu tokodoy nog glegan nog ginungod nog boya'an mokodusa amu dun nog mimung nog luma'at sog glimukud niu. ¹² Polongas niu tokodoy og polomotadon niu dia sog gotowanan kitu' nog di' moktamuy dia sog Mikpongon po' bagun minsan si'oy mondolabak ilan monalu' nog molaton dianiu, sintak nilan moktima'an dianiu motongow nilan da nog molongas og kohinangan niu nog boya'an sog gondow nog mokpuli' og Mikpongon dini songlitan .nilan ion

Bagun kodongya'an og ngalan nog Kounutan ta, ¹³ sangkan amu dia sog ain og gotowanan kitu' nog binogayan nog baya' mogbaya', tidu sog motas nog datu' sog glam nog gotow ¹⁴ asta sog kodotu'an po' ilan dosop og binogayan nog baya' mongukum sog ain moginang nog molaton. Bu ilan dosop og mogdongya' sog ain moginang nog gomba'is. ¹⁵ Po' og kolegan nog Mikpongon dun, bianan sog kohinangan niu kitu' nog gomba'is, mokolota' og gotowanan sumusi dia sog motud. Ilan koyon ma' ilan nog gumowon, po' sinumusi ilan nog minsan da' nilan si'oy kosabut. ¹⁶ Bianan sog kopoksolabuk niu dia ni Isukristu, kopogboya'an niu na og polomotadon niu. Tibua, og baya' niu koyon, na' niu imungon nog bianan niu moginang nog di' pia. Suga'id non, langka niu nog amu doda' og sosoligan nog Mikpongon. ¹⁷ Pogodaboy niu glam nog gotowanan, bu

nangan niu bagun da omba'is og pikilan niu, bu bagun dosop ain og mondolabak monalu' diani sabap sog ginang niu nog gomba'is bu sabap dosop sog kopokokunut niu dia ni Kristu, kosipogan ilan nog ponolu'on nilan koyon. ¹⁷ Po' sog baya' nog Mikpongon, golom pa bila mosinsa ita sabap sog kohinangan ta nog gomba'is gaba' nog mosinsa ita sabap sog kohinangan ta nog sinoitan. ¹⁸ Po' minsan si Kristu, insan da ion patoy sabap sog dusaanan ta.

Og midulus sinumoliu matoy dia sog bolodusaoanan bagun non amu koponulu'an sog Mikpongon.

Og glawas non dini sog kilawan binunu', tibua, dia sog kinodiwata pitubu' da ion. ¹⁹ Bianan sog glimukud non, minangoy ion mogustal sog kolobusuan nog glimukudanan nog gotowanan kitu' nog mikpomato' na. ²⁰ Og glimukudanan kitu' nog pigustalan non, ain og mikpomungyas kitu' dia sog Mikpongon kobon nitu' sog masa pa ni Nowa.

Kobon ni Nowa mogimung nog gagyung kitu' og Mikpongon migbagad bosia nog moksop og pikilan nilan. Saka, dangan midoksu' gagyung bu migdupi' na, walu kotow da sinumolod sog dialom nog gagyung kitu' bu mitabang ilan bianan sog tubig.

²¹ Og tubig kitu' nog pigolong, ion non ion og gloyawan nog bunyag dianita numun koni. Og ma'ana non, kona' da sagya ugasan og glawas ta, suga'id non, og kopoksobonal ta dia sog Mikpongon. Po' mogawon og gotowanan tidu sog baya' nog dusa bianan sog kopotubu' dia ni Isukristu tidu sog patoy. ²² Ditu' na ion sog glangit dia sog dapit glintu' nog Mikpongon. Po' ion na og Pogbaya' nog moloikatanan bu og duma bolokatananan dia sog .kodiwotaan

Si Kristu misinsa sog kinilawan. Amu si'oy, **4** mosinsa amu dosop ma' non. Dadi, sumboy pogoanon niu og pikilan niu ma' da nog pikilan non kitu'. Po' ain og mokogaga nog sinsaan sabap sog kopoginang non nog kolongasan, da'idun na og pikilan non moginang nog dusa. ² Bu og kotubu' non dini sog glupa'an koni, da'idun na og baya' nog glegan nog ginungod dianon, suga'id non, og migbaya' dianon og glegan na nog Mikpongon. ³ Po' mitaman amu na moglokohinangan nog kohinangan niu kitu', nog kolegan moginang nog ain di' kitu' moktamuy dia sog Mikpongon. Po' moleg ilan moginang nog polomotadon nog kosipogsipog, otawaka mogabak, otawaka glibun laki dianilan mokpoglangulangu mangka ilan poginang nog kosipogsipog, otawaka moktamuy sog sagya glodawananan kitu' nog pigondi'an moktamuy dianilan. ⁴ Sa'an numun koni mingala ilan diani po' da' amu na ampu' dianilan moginang nog kohinangan kitu' nog mama' nitu'. Sabap ditu' pigwanwan nilan amu dun. ⁵ Tibua, sumboy tobalon nilan itu' dia sog Mikpongon po'

gotow ondi' omboluba bu bololaga' tokodoy dia sog motaan nog Mikpongon. ⁵ Po' ma' nitu' og glolibunanan nog kolibunanan kitu' kobon nitu' nog midulus bu migdodama sog Mikpongon. Sinumangan ilan dia sog duoy nilan ⁶ ma' ni Sara, nog mikokunut ion dia ni Abraham bu og poksabi non dia ni Abraham og "kounutan ku". Dadi, bila omba'is kohinangan niu bu di' amu mosompun kigla'oy nog ain kondokondok, amu si'oy domikian da nog ma' amu nog .gombata'anan ni Sara

Amu si'oy kolokianan, sumboy kosunan niu bog ⁷ olo gomba'is nog kopogokbit sog duoyan niu. Bu sumboy sungod niu bu pogbotadoy niu og duoy niu po' da' amu nilan pogbatuk kotasig. Bu ilan si'oy kobogayan ilan dosop nog kotubu' ma' niu nog bianan sog tulung nog Mikpongon diani. Bila ma' nitu' og ginangan niu, da'idun og mokobagla sog .gyakin niu dia sog Mikpongon

Og sinsaan niu kobal niu moginang nog gomba'is

Sog doksu'an, poksolabuk amu nog pikilan niu. ⁸ Unungoy niu og pakasi niu bu pokilolamoy amu po' og pomogilug amu sog tanud. Langka niu og glolat niu bu pokpobaba' amu nog bolotabat niu. ⁹ Bila kinangan amu nog molaton, na' niu na sulian nog molaton. Bu bila tompola'on amu, na' niu na sulian monompola', suga'id non, sulioy niu ilan nog popia.

Po' ma' nitu' og glegan nog Mikpongon diani bagun amu mokopomusaka' nog popia nog miktidu ,sog Mikpongon. ¹⁰ Po' ma' nini sinulat sog Kitab Simasima moleg nog kolongasan bu motanam ko- "tubu' non, sumboy ondi' moktalu' nog ain di' pia otawaka og gloput. ¹¹ Sumboy bolongon non og kohinangan nog sinoitan mangka non inangoy ain gomba'is. Sumboy kobon non ponontongon non og kopoglogomigus. ¹² Po' ain modulus, kobon non pogipaton ilan nog Pogbaya'. Bu og gyakin nilan inogogan non kobon non. Tibua, ain moglokohinangan "†". gan nog sinoitan, tolikudan nog Pogbaya'

Sima gidoy buan mokopongula'at diani bila ¹³ mogapas amu moginang nog ain gomba'is? ¹⁴ Tibua, bila gomonsunoy posinsaon amu kobal niu moginang nog gomba'is, og doksu'an non popiaon amu da dun. Na' amu mondok nog kopongula'at nilan koyon diani. Na' amu kigla'an dun. ¹⁵ Suga'id non, potigbung niu dia sog pikilan niu nog si Kristu, ion og Pogbaya' diani. Bu kobon non simpan niu og gustalan niu sog ain moksak diani nog pa'ali sog dodomaan niu kitu'. ¹⁶ Bu sumboy og kopogustal niu dun, omba'is og bolotabat niu bu dunut og gadab niu dianilan. Bu kobon non potubudoy niu og kahi-

gotowanan bu og mokuna ukumoy ain og pigotowan nog Mikpongon. Dadi bila tolipunan dianita, olo gidoy og doksuan non bila ukumon ilan nog saka da' ilan pokokunut sog Gomba'is nog Guksugan kitu' nog miktidu dia sog Mikpongon. ¹⁸ Po' ma' nini

,sinulat sog Kitab

Bila gahatgahat kotabang og gotowanan nog“ midulus, olo gidoy og doksuan nog gotowanan nog ompok tumamuy sog Mikpongon otawaka mo-

†”?mungyas sog talu' non

Dadi, simasima mikobian mosinsa sabap sog ¹⁹ baya' nog Mikpongon dianilan, sumboy uokilon nilan og kotubu' nilan dia sog Mikpongon mangka ilan kobon non poginang nog ain og gomba'is po' .ion og kopongondolan

Og pomali sog pigotowan nog Mikpongon

Ngon og pongonion ku sog ain og mokogulanganan kitu' dion nog ma' nakon. Og dili mata u ⁵ og mikotongow nog sinsaan ni Kristu. Bu akon si'oy mosunu' u dosop sog kotas ni Kristu sog matong potompalon na dia sog gotowanan. ² Ma' nini og pongonion ku koni dianiu, pogipat niu og glumpukanan nog pigotowan nog Mikpongon nog ain dia sog gipatan niu. Bu sabap sog koboganan nog pikilan niu,

pogokbit niu ilan po' ma' nitu' og kolegan nog

Mikpongon dianiu. Kona' po' togolon amu moginang dun nog bagun amu kongonan dun. Suga'id non, sabap sog dili glegan niu pogopasoy niu tumabang og pigotowan nog Mikpongon. ³ Na' niu popihitoy ain og inuakil koyon dia sog gokbitan niu, suga'id non, sumboy mimung amu nilan nog pononggi'an. ⁴ Bu bila matong na og motas sog glam nog polongipat nog pigotowan nog Mikpongon, mokotabuk amu nog tumbas dianiu landu' kolongas

.nog di' mogla'at asta sog da' kopus non

Amu, ain og mulinbata', sangkan amu dia sog ⁵ mokogulanganan niu. Bu glam niu langka niu og kopokpobaba' nog bolotabat niu sog pakasi niu. Po' ma' nini og sinulat sog Kitab, “Og Mikpongon, ontuan non ain bugalon, tibua, ain ombaba' bolotabat non, tulungon non.” ^{††6} Dadi, bianan sog kobaba' nog bolotabat niu, sangkan amu dia sog baya' nog Mikpongon bagun non da amu ompotas bila matong na og gondow kitu' nog glegan non. ⁷ Uakil niu dianon og glam nog susaan niu po' ion da og migipat dianiu

Pongmohilat amu bu pongandam amu po' og ⁸

banta niu nog si Kindagow, pinonggi' ma' nog glimong nog kobon non monontong nog kanon non.

⁹ Ontuoy niu og banta niu koyon bianan sog kopagon nog kopongandol niu dia sog Mikpongon.

ion og mongukum nog ain totubu' bu ain mikpomatoynon. ⁶ Po' minsan si'oy inukum na ain mikpomatoynon kitu', og koukuman kitu' dianilan ma' da nog koukuman

nog glam nog gotowanan dini sog dunya nog sumboy matoy ilan. Sa'an itu', og Gomba'is nog

Guksugan koni pinulonag dianilan bagun ilan da mokopoglokotubu' sog kinodiwata mama' nog kotubu' nog Mikpongon nog motubu' asta sog da' kopus non

.pus non

Mosompol na og doksuan nog glam non. Dadi, ⁷ sumboy posopaton niu og pikilan niu bu koto amu mogokbit nog pomikilan niu bagun amu mokopogyakin. ⁸ Og bololaga' sog glam non og kopogapas niu mokilolamoy. Po' bila ma' nitu', og pogopasan niu sog pakasi niu sog tanud, minsan si'oy andun kodakol og dusa otawaka og sala' nog miinang nog pakasi niu, kolongungan niu da. ⁹ Tolima' niu og pakasi tanud niu nog da'idun buku' nog dialom pikilan niu. ¹⁰ Bu monala kotow dianiu, sumboy mogusoyusoy og kopogokbit niu nog kotoan kitu' nog binogoy nog Mikpongon dianiu, bu gamit niu itu' bagun kobo'isan dun og pakasi niu. ¹¹ Bila binogayan amu nog kotoan momali, sumboy og poktolu'on niu og talu' nog miktidu sog Mikpongon. Bila binogayan amu nog ginang tumabang sog pakasi niu, sumboy inangon niu bianan sog dasig nog miktidu sog Mikpongon. Sa'an ma' nitu' og kopoginang niu dun, bagun da og glam non koyon, og Mikpongon kosonglitan dun bianan dia ni Isukristu. Po' dianon og glam nog kotas, bu og silow, bu og baya' asta sog da' kopus non. Amen

Og sinsaan sabap sog kopokokunut ta dia ni Kristu

Amu, og glokoleanan ku nog bololaga' dianakon, ¹² na' amu kosobuan dun nog mikobian amu numun kitu' nog landu' kopihit nog sinsaan. Po' ion non ion og suloy dianiu. ¹³ Suga'id non, sumboy mogda'da' amu nog kiunungan niu og sinsaan ni Kristu nog boya'an bila potompalon na og kotas non, mogdun-gag og da'da'an niu dun. ¹⁴ Bila pigwanwan amu sabap sog kopokokunut niu dia ni Kristu, pogda'da' amu dun, po' kobon non og molongas kitu' tokodoy nog Bolakat nog Mikpongon mogonong dianiu.

¹⁵ Bila mosinsa amu, sumboy kona' po' sabap nog polomunu' amu, otawaka og polonakow amu, otawaka kona' sabap sog ginang niu kitu' nog mondom ukumon amu dun, otawaka mangoy mogbaya' sog ginang nog duma niu. ¹⁶ Tibua, bila misinsa amu sabap sog kopokokunut niu dia ni Kristu, na' amu mosipog dun. Suga'id non, songlitoy niu og Mikpongon po' kiingolanan amu na nog gla'ayatanan ni Kristu. ¹⁷ Minatong na og tolipunan mongukum sog

niu nog ompolok. Og sulat u koni, og pondolo'isog u
 diani bu taksu' u pa'ali sog tantu nog tulung nog
 Mikpongon. Dadi, popagon niu og kopongandol niu
 .sog tulung non kitu'
 Og pigotowanan nog Mikpongon nog pinili' non ¹³
 mama' niu ditu' sog bonua nog Babilon, minogina
 ilan diani. Bu si Mark si'oy, ion ma' nog bata' u,
 .minogina dosop ion diani
 Bila moglumpuk amu, potongow niu og glola- ¹⁴
 man niu sog pakasi niu bianan dia sog galok nog po-
 .mogilug
 Og kotikna' nog pikilan mongon diani ain sinu-
 .molabuk na dia ni Kristu

Po' kosunan niu da nog og pigilugananan niu sog
 tanud sog gliwag nog dunya koni sonuk nilan pa dia
 .sog sinsaan ma' niu
 Tibua, bila modoksu' amu na moglogaga nog ¹⁰
 sinsaan nog podali'dali', og Mikpongon nog ion og
 paktiduan nog glam nog tulung, pongimboguan
 non na amu bu popogonon non da amu bagun amu
 di' gumuya'. Po' inonggat non na amu sumakup sog
 koba'is non asta sog da' kopus non bianan sog
 kopoksolabuk niu dia ni Kristu. ¹¹ Ion da og mog-
 baya' asta sog da' kopus non! Poksonglitan ta ion!
 !Amen

Og gimpusan nog sulat ni Piter

Si Silas, og gilug ta koni nog kosoligan ku, og ¹²
 tinumabang dianakon sumulat nog sulat u koni dia-

Piter 2

Og Piuna Talu' pa'ali sog kodua' Sulat ni Piter

Og kodua' sulat ni Piter koni, posungu' ini dia sog kodokolan nog mikuna kitu' moktanud dia ni Isukristu. Og potugyuan nog sulat non koni, og pogantu dia sog pikpanad nog polopanadanan koyon nog di' motud, bu dia sog polomotadon kitu' nog molaton nog og doksu'an nog pikpanad nilan koyon. Og pondayan nog poktanudanan koni motongow da dia sog kopoktantu nilan dia sog motud kitu' nog sabut nog tidu dia sog Mikpongon bu dia sog Kounutan ta nog si Isukristu. Og sabut koni, ion non ini og sabut kitu' nog pilatas nog ain mikotongow dia ni Isus bu ain og mikodongog kitu' nog pikpanad non. Sinusi tokodoy ni Piter og pikpanad nog polopanadanan kitu' nog di' motud, nog mikpoktalu' ilan nog si Kristu dow ondi' na mokpuli'. Og talu' non, og piksobapan nog gangga' nog kopokpuli' ni Kristu dini, og Mikpongon ondi' mogleg nog ngon minsan sala kotow si'oy mangoy sog gla'at, suga'id non, og glegan non bosia og glam nog .gotowanan moglila' nog dusaanan nilan

.Og bokna nog sulat koni, 1:1-2 .1

.Og pibona'an nog Mikpongon dia sog poktanudanan, 1:3-21 .2

.Og polopanadanan nog di' motud, 2:1-22 .3

.Og kopokpuli' ni Kristu, 3:1-18 .4

nog kosapat nog pikilan niu. ⁶ Bu og kosapat nog pikilan niu kitu' mogaboy ilan dosop nog koto niu mogokbit nog polomotadon niu. Bu og kopogokbit nog polomotadon niu kitu' mogaboy ilan dosop nog kopagon nog kopoglogaga niu. Bu og kopagon nog kopoglogaga niu kitu' mogaboy ilan dosop nog kopondiwata niu. ⁷ Bu og kopondiwata niu mogaboy ilan dosop nog koto niu sumungod sog pakasi tanudanan niu. Bu og koto niu sumungod dianilan mogaboy ilan nog glolatan niu. ⁸ Po' bila kobon non pododungag og glam nog kobo'isan koni dianiu, sabap sog sunan niu pa'ali dia sog Kounutan ta nog si Isukristu, og poginangon niu mogdoku'an sog molongas. ⁹ Tibua, bila ngon og gotow nog di' motongow dianon og kobo'isan koni nog ma' nini, mimung ion ma' nog buta po' da'idun sabut non bu kilingawan non nog inugasan na bosia og bakas .dusaanan non kitu'

Dadi pigilugan ku, pogopasoy niu og ¹⁰ kopokokunut niu dia sog gonggat nog Mikpongon dianiu sumakup dianon. Bu potantu niu og kopili' non dianiu sumolabuk dianon. Po' bila ma' nitu' og ginangon niu, di' amu nododa' mokokulog dianon.

¹¹ Bu motabuk niu og kopatut kitu' sumakup dia sog

Akon si Simun Piter og mikpoit nog sulat koni. **1**

.Og sosoligan u bu og sosugu'on u ni Isukristu

Og sulat koni posungu' dia sog gotowanan kitu' nog ain kibogayan na nog kopongandol nog bololaga' dianilan nog ma' nami sabap sog kodulus nog

.Diwata bu Polonabang ta nog si Isukristu

Bianan sog sunan niu pa'ali sog Mikpongon bu ² pa'ali sog Kounutan ta nog si Isus, posisaya' kongon .dianiu og tulung bu kotikna' nog pikilan

Og gonggat nog Mikpongon dianita

Og Mikpongon, bianan sog Bolakat non, ³ pino'uban non ita bagun ta minang ain og polomotadon kitu' nog kosu'atan ion dun bianan sog kokosun ta dianon nog ion og migonggat mampu' dia sog dili kotas bu koba'is non. ⁴ Bu bianan sog ma' nini koni, binogayan non ita nog glam nog pinasad non kitu' nog landu' kolongas bu kobololaga'. Bu bianan ditu' mimung modukakit ita dia sog kodiwata nog Mikpongon bu mokawa' ita tidu sog baya' .nog glegan nog ginungod nog mogla'at gotow dun Dadi, bila ma' nini og miinang nog Mikpongon di- ⁵ aniu, sumboy og kopongandol niu mogaboy ilan nog polomotadon niu kitu' nog gomba'is. Bu og polomotadon niu kitu' nog gomba'is mogaboy ilan dosop

nog boya'an mogla'at og kopongandol niu dun. Bu tinolikudan nilan tanan og Pogbaya' nog saka, ion og mikosaluy dianilan tidu sog pigboya'an nog dusa. Dadi, og doksu'an non kotokowan ilan nog gla'at nilan. ² Modakol og mokodunut dia sog polomotadon nilan koyon nog kosipogsipog. Bu sabap ditu', kiuklakan dun og polomotadon kitu' nog modulus. ³ Sabap sog kopogabak nog polopanadanan koyon, moguksug ilan daniu nog guksugan nilan kitu' nog sagya da pigimungimung nilan bagun ilan da mokosin dun. Tibua, og polihala' nog Mikpongon donsama' na sinimpan dianilan bu mogla'at ilan .nododa' dun

Po' minsan og moloikatanan kitu' nog mikodusa, ⁴ lina'at ilan da nog Mikpongon bu kinolobusu ilan na ditu' sog Silom po' ngon gondow non polihola'on ilan da. ⁵ Bu kobon nitu' sog masa ni Nowa, og Mikpongon, lina'at non og glam nog gotowanan kitu' nog mingantu dianon bu og bianan non luma'at dun og glayas. Tibua si Nowa, og polomali nog kodulusan, tinobangan ion nog Mikpongon bu asta og pitu kotow kitu' og gla'abatanan non. ⁶ Bu lina'at dosop nog Mikpongon og dua' buk koliwagan bonua kitu' nog Sodom bu Gomora. Po' tinutung non asta miugba mangka non imungoy nog pononggi'an nog ma' nitu' og doksu'an nog ain mongantu kitu' dia sog Mikpongon. ⁷ Tibua, tinabang non da si Lot po' midulus ion. Misasow pikilan ni Lot sabap sog landu' kolaton og kohinangan nog gotowanan kitu' ditu'. Po' ininang nilan na ain kolegan nilan moginang. ⁸ Po' si Lot, og midulus nog gotow bu dangan ion minampu' mogonong dia sog gotowanan kitu', misinsa tokodoy og pikilan non sabap sog gondow gondow modongog non bu motongow non og kohinangan nilan nog landu' kolaton sabap nog gotowanan koyon nog da' botad nilan. ⁹ Dadi sabap ditu', kosunan ta nog og Mikpongon, gowonon non tidu sog pihit nog gyuba' ain molani kitu' dianon. Tibua, ain moginang nog di' pia, posinsaon nog Mikpongon asta sog matong na og gondow kitu' nog ukumon non glam non. ¹⁰ Labi na ain og mokokunut kitu' dia sog glegan nog ginungod bu di' mogalangalang mogbolotibot dia sog ain pogbaya' kitu' dia sog gotowanan

Bugalon ilan bu ondi' ilan mogalangalang monompola' dia sog ain kodiwotaan. ¹¹ Tibua, minsan og moloikatanan kitu' nog modasig bu motas ilan pa dia sog polopanadanan kitu' nog di' motud, bila sumbungon nilan dia sog sungu'an nog Pogbaya', di' nilan da tompola'on. ¹² Tibua, og polopanadanan koyon nog di' motud, tompola'on nilan ain og da' nilan kitu' kosabut. Mama' ilan nog sagya manusia' kitu' nog inangon nilan mogdayun nog di' nilan pokpikilpikilon poguna. Sa'an piongon

pigdotu'an nog da' kopus non nog Polonabang bu .Pogbaya' dianita nog ion non si Isukristu

Og pidonsama' nog sinulat dia sog Kitab

Dadi sa'an itu', kobon non popikilon ku daniu ¹² po' bagun niu da di' kolingawan og motud nog pomali koni minsan si'oy kosunan niu na, bu mipagon na og tud niu sog motud kitu' nog mitabuk niu na. ¹³ Sumboy doda' solian pa nog totubu' u, kobon non popikilon ku daniu. ¹⁴ Po' damatdamat u na nog di' na mobon, gonatan ku na og glawas u koni nog ginungod po' ma' nitu' pitampal dianakon nog Kounutan ta nog si Isukristu. ¹⁵ Dadi, sa'an mogapas u momilin milin daniu bagun bila gumonat u na .ompikil niu da kobon non og pomali u koni

Mitongow nog dili mata nami og kotas ni Kristu

Og guksugan nami kitu' daniu pa'ali sog ¹⁶ kokosog nog kopokpuli' nog Kounutan ta nog si Isukristu, kona' og sagya pigimungimung nog ma' nog kigulangoy, suga'id non, mitongow nog dili mata nami bog andun og kotas non. ¹⁷ Po' og Mikpongon nog ion og Gama' ta, pigodaban non bu pisilow non ion. Og Mikpongon og motas sog glam non bu tinalu' non pa'ali dia ni Kristu, "Koni og Bata' u nog kololaman ku. Kisu'atan u tokodoy dianon." ¹⁸ Og talu' koyon midongog nami miktidu sog glangit, kobon nog kopogunutunut nami kitu' dianon ditu' .sog bulud kitu' nog mosigda

Bu kona' tibua nitu'. Ngon dosop og talu' nog ¹⁹ Mikpongon nog kosoligan tokodoy nog pilatas nog polomolatasanan non kitu' kobon nitu'. Dadi, sumboy mokokunut amu dun po' kitu' mimung ma' nog tiow niu dia sog kodoloman asta tumua' na og pomulow nog sumilow daniu dunut matong na og gondow kitu' nog mokpuli' og Kounutan ta nog si Isukristu dini sog glupa'an. ²⁰ Bu sog glam non koni, sumboy kosunan niu nog da'idun og pidonsama'anan kitu' dia sog Kitab nog mogunoyunoy motuman bianan sog sagya pomikilan nog pilotasan koyon dun. ²¹ Po' og pidonsama'anan kitu', da' dia miktidu sog sagya baya' nog gotow. Suga'id non, mikopomitua og gotowanan kitu' nog talu' nog Mikpongon po' sabap sog gokbitan nog Bolakat nog .Mikpongon dianilan

Og polopanadanan nog di' motud

Minsan ma' nitu', ngon da gotow Hudyuanan **2** kobon nitu' nog migbalu'balu' momitua. Ma' da nog numun koni nog ngon dosop og gotowanan tumua' dion niu nog mokpanad ilan nog di' motud. Mogoginanad ilan mokpanad nog di' kitu' motud

non." Bu ngon dosop og talu' nog, "Og babuy nog ".linigu' na, mokpuli' da lumobug sog globugan non

Og gondow nog kopokpuli' nog Pogbaya'

Amu, og glokoleanan ku nog bololaga' di-anakon, koni og kodua' sulat u nog pinoit u dion niu. Sinulat u dua' buk sulat u koni diani bagun og pogopason niu molonu' kobon non og pikilan niu.

²Og kolegan ku bosia diani nog pomikilon niu og pidonsama' nog polomolatasanan kitu' nog Mikpongon kobon nitu' nog pilatas nilan dia sog gotowanan. Bu pomikilon niu dosop og dondagananan kitu' nog Polonabang bu Kounutan ta nog si Isukristu, nog pilatas non diani bianan dia sog sosugu' onanan non kitu'

Sog tagna', sumboy kosunan niu nog, bila matong dali' na bungkas, ngon gotowanan tumua' nog pigokbit ilan nog dili glegan nilan nog pigboya'an nog dusa. Bu pogwanwanon nilan og tud niu koyon.

⁴Bu ma' nini og poktolu'on nilan diani, "Og pasad non kitu' mokpuli' dow ion dini, ain buan ion dun?"

Tidu pa sog kopatoy nog mokogulanganan ta, og dunya koni da' poksop. Ion non da kobon non tidu pa sog tolipunan non." ⁵Og gotowanan koyon, piksolingawan nilan og sabut nilan nog kobon nitu' piongon nog Mikpongon og pigloban nog glangit bu glupa'an bianan sog sagya talu' non. Og kopokpongon non nog glupa'an bianan sog tubig bu miongon

tidu sog tubig. ⁶Bu og dunya kobon nitu', sabap dosop sog tubig migla'at po' bianan sog glayas.

⁷Numun koni, og pigloban nog glangit bu glupa'an, sinimpan nog Mikpongon, nog sagya sog talu' non, mogla'at bianan sog gapuy. Sa'an itu' sinimpan non po' ngon gondow nog, og gotowanan kitu' nog di' .moktamuy dia sog Mikpongon polihola'on non

Tibua amu, og glokoleanan ku nog bololaga' di-anakon, na' niu poksolingawan og solabuk talu' koni. Dia sog Pogbaya', og gobon nog sondow

migbatuk ilan da nog gobon nog songibu ton. Bu og gobon nog songibu ton migbatuk ilan dosop da nog gobon nog sondow. ¹⁹Dadi, balu' nog gotowanan kitu' dun, mobon tumanoy nog Pogbaya' og pasad non

kitu' po' da' nilan kosabut bog olo og kopokpa'at nog Pogbaya' nog timpu. Ion ompayat og ponutus non diani po' ompok ion bosia nog minsan sala kotow si'oy og mangoy sog gla'at. Suga'id non, og kolegan non bosia glam nog gotowanan moglila' ilan nog dusaan nilan

Tibua, ibalat da sog polonakow, kotokowan og gotowanan nog paktua' non, ma' dosop nitu' og Pogbaya'. Di' kosunan bog olo ondowoy dun og kopokpuli' non dini. Bu bila matong na og tang ki-

og manusia' kitu' po' pongukpa'an ilan tibua bu pomunu'oy. Domikian da ma' nitu' og gotowanan kitu' nog mogla'at ilan da

Og gotowanan koyon nog mingula'at nog du-¹³ maanan nilan, og tumbas dun dianilan og gla'at dosop. Loliagon ilan moginang nog glegan nog napsu nilan minsan dia sog kosompagan. Sabap sog kohinangan nilan koyon, ilan og mikoit nog sipogan niu bila madap ilan kuman diani. ¹⁴Kobon non, da' lual poktotima'an nilan og kolibunanan bu di' ilan lumota' moginang nog dusa. Bu ain moguya' og kopongandol non dia sog Mikpongon, mosompun nilan koit mampu' dianilan. Po' og polopanadanan koyon, moto ilan tokodoy mogbigyak. Sabap sog kohinangan nilan koyon, misugat ilan nog sumpa nog Mikpongon. ¹⁵Binolong nilan og polomotadon nog modulus mangka ilan pogunut nog kohinangan ni Bala'am kitu' kobon nitu'. Ion og bata' ni Beor bu ion dosop og polomitua. Tibua, linoliag ion nog kohinangan kitu' nog molaton po' mikosin ion dun.

¹⁶Tibua, pinoliksa' nog kuda' non kitu' tumalu' dianon po' og kuda' non kitu' mikopoktal' podali'dali' nog talu' nog gotow. Sa'an itu' da' kodayun og .kododupangan ni Bala'am kitu'

Og polopanadanan kitu' nog di' motud, ¹⁷ domikian nog ma' ilan nog tobud nog kinotian otawaka og ginampol nog sagya inoyupan nog galu'. Sinimpanan ilan na nog Mikpongon nog pogonongan nog landu' nog kodolom. ¹⁸Po' kilondu'an na og pomali nilan koyon nog da' sagnat non. Bu ginamit nilan og kohinangan koyon nog kosi-

pogsipog bagun og gotowanan koyon, koyuba'an ilan dun nog saka solian nilan pa bosia lumota' moginang nog kohinangan kitu' nog di' pia. ¹⁹Po' ma' long nilan pa dun, "Ain mokokunut dia sog pomali nami koni, mokopoginang ilan na nog minsan olo og glegan nilan moginang." Saka og polopanadanan koyon nog di' motud, og minulipon dianilan og dili kohinangan nilan koyon, nog boy-

a'an mogla'at ilan dun. Po' og gotow miulipon sog ain potiangon non kitu' nog mogbaya' dianon. ²⁰Dadi, bianan sog kisunan nilan na og Polonabang bu Kounutan ta nog si Isukristu, mikoluas ilan tidu sog baya' nog dusa dini sog kilawan koni. Saka,

tinigolow nilan mokpuli' dia sog baya' nog dusa mangka ilan nosop pogboya'oy dun. Dadi, labi pa kolaton og doksu'an nilan dia sog doksu'an nilan kitu', kobon nog da' nilan pa kosunoy si Kristu.

²¹Golom pa bosia somo' da' nilan kosunoy og bianan nog boya'an modulus og gotow dun gaba' nog kosunan nilan na nog saka tolikudan nilan og pomali kitu' nog pilatas dianilan nog tidu sog Mikpongon.

²²Ain og gotow nog ma' nion, miponnggi' sog talu' kitu' nog, "Og gayam, kanon non mokpuli' og guta'

tidu sog dusa. Ma' nitu' dosop og tinalu' nog gilug ta kitu' sog tanud nog si Paul dia sog surat non kitu' dianiu. Og tinalu' non dia sog surat non kitu' bianan sog kodalom nog sabut nog binogoy nog Mikpongon dianon. ¹⁶ Sog glam nog sulatanan non, ma' nitu' dosop og pomali non pa'ali dini. Ngon og sulatanan non nog mologon kosabut. Bu bila ustalon itu' nog gotowanan koyon nog kulang sabut nilan bu di ilan pa kosoligan, sapon nilan og kopogustal nilan dun. Bu ma' nitu' dosop og gininang nilan dia sog duma talu' nog Mikpongon. Og doksu'an non .mogla'at ilan dun

Dadi amu, og glokoleanan ku nog bololaga' di- ¹⁷ anakan, bila mama' nitu' nog kisunan niu noma og glam nini, pokpotubud amu bagun amu da ondi' moit nog glopangan nilan koyon nog pigboya'an ilan pa nog glegan nog ginungod nog boya'an mosimoy amu dun saka, ompagon na bosia og kibotangbotangan niu dianon. ¹⁸ Suga'id non, gamit niu kobon non og tulung nog Polonabang bu Kounutan ta nog si Isukristu. Bu kobon non podalom niu og .sabut niu pa'ali dianon

Glam nog kotas bu gadab mongon dianon tidu sog .numun koni bu asta pa sog da' kopus non. Amen

tu', og glangit owa'on na bu uli'an na nog doguk nog gapuy. Bu ugbaon og pigloban nog glangit bu glupa'an. Bu og glupa'an koni motipot dosop kanoy .nog gapuy

Dadi, bila ma' nitu' og bayu' nog kopogla'at non ¹¹ dun, olo gidoy sumboy og polomotadon niu? Sumboy og polomotadon niu kitu' pigboya'an na nog Mikpongon bu inangon niu ain modulus kitu' dianon. ¹² Kobon non sumboy di' amu loluaton mogdodama nog gondow kitu' nog sosa' nog Mikpongon. Dadi, inang niu na ain ginang kitu' nog omba'is niu inangon bagun mosompun datong og sosa' non kitu'. Po' sog gondow kitu' tutungon og glangit. Bu ain piongon sog glangit motunag, kobal nog ginit nog gapuy. ¹³ Tibua, og dodomaan ta, og pasad non kitu' dianita nog bogu langit bu og bogu lupa'an, og .pogonongan nog ain midulus

Dadi, amu og glokoleanan ku nog bololaga' di- ¹⁴ anakan, kobon niu mogdodama nog gondow kitu', pogopasoy niu nog kobon non molonu' og pikilan niu, bu da'idun sila'on dianiu nog Pogbaya', bu moglogomigus amu og glam niu dianon. ¹⁵ Pikil niu nog sabap sog ponutus nog Kounutan ta binogayan non nog tang og gotowanan bagun ilan mogawon

Jan 1

Og Piuna Talu' pa'ali sog tagna' Sulat ni Jan

Si Jan, ion sala kotow sog sopulu' bu dua' sosugu'onanan ni Isukristu nog dinondag non mogustal pa'ali dianon. Ngong tolu buk sulat ni Jan nog pinoit non sog poktanudanan dia ni Isukristu. Mogulang na ion og .kosulat non nog tolu buk sulatanan non koni

Og tigana' sulat non koni, pinoit non dia sog glam nog gotowanan kitu' nog tinumud na dia ni Isukristu sog ainain nog bonuaanan. Sog tang koyon, modakol og gotowanan mikpanad nog di' motud. Og duma, mikpoktalun ilan nog og Bata' dow nog Mikpongon onda' solug nog glawas nog kilawan, otawaka onda' .dow bota'oy nog sagyaotow, suga'id non, tinumona' dow tibua ion dini sog glupa'an Dadi, pilogdong ni Jan bianan sog sulat non koni dia sog ain mingandol na dia ni Isukristu, nog si Isus, ion og tantu Bata' nog Mikpongon, bu ion og tantu gotow dosop. Bu pidonsama' non dosop tumalu' sog ain og mikokunut na dia ni Isus nog mogolig ilan tokodoy nog pikpanad nog duma gotowanan koyon nog di' dumalan sog pikpanad nog miktidu dia ni Isukristu. Bu ondi' ilan tokodoy tumud nog pikpanad nog gotowanan koyon nog di' motud

Sog sulat koni, mitampal dosop nog ain sinumalig na dia ni Isukristu, molalam dia sog Gama' nog Ion og .Mikpongon, bu molalam dosop dia sog pakasiotow non

.Og bokna nog sulat koni, 1:1-4 .1

.Og dolag bu og kodoloman, 1:5-2:29 .2

.Og gombata'anan nog Mikpongon bu og gombata'anan ni Kindagow, 3:1-24 .3

.Og motud bu og glopangan, 4:1-6 .4

.Og polosuku'an nog ain molalam, 4:7-21 .5

.Og kopomondag nog bianan sog kopongandol, 5:1-21 .6

tu. ⁴ Sinumulat ami ini diani bagun da motoktub og .da'da'an ta

Og glangka nog gotow, ain sinumolabuk nadia sog Mikpongon

Og gustalan nog midongog nami dia ni Isukristu, ⁵ ion non ini og pokpolotason nami koni diani nog, og Mikpongon, dianon og dolag. Da'idun nododa' og dolom dianon. ⁶ Dadi, bila moktalun ita nog sinumolabuk ita na dia sog Mikpongon nog saka, og poginangon ta og kohinangan da dia sog kodoloman, og ma'ana non, migloput ita bu da' ta longkaoy og motud. ⁷ Tibua, bila og poginangon ta og kohinangan nog dia sog kodolagan mama' non, nog ion dia sog dolag, mokopksolabuk ita nog duamaan ta bu kiugasan na og glam nog dusaanan ta nog dugu' ni Isus nog miglayas sog kudas, nog ion .og Bata' nog Mikpongon

Og Talu' nog pitongow nog Mikpongon dianita

Sinumulat ami diani pa'ali sog Talu' nog pik- ¹ tiduan nog kotubu' nog donsama' na miongon tidu pa sog tolipunon. Og Talu' koyon nog pogolonon nami, ion non ion og midongog nog dili tolinga nami, bu mitongow nog dili mata nami, bu mituyok nog dili komot nami, bu kitima'anan nami. ² Bu og piktitudan nog kotubu' koni, linogdoy non og ginungod, bu mitongow nami ion. Dadi, tinoksi'an nami ion diani, nog ion og mogbogoy nog kotubu' nog da' kopus non. Sog donsama' pa, dia na ion sog Gama' ta nog Mikpongon, bu pitongow na dianami. ³ Sa'an itu' pikpulonag nami diani pa'ali sog mitongow nami, bu midongog nami kitu', bagun amu mokopksolabuk dianami, bu og kopoksolabuk ta koni bianan dia sog kosolabuk ta dia sog Gama' ta nog Mikpongon, bu dia sog Bata' non nog si Isukris-

ain og gotow kitu' nog mangit pa sog gilug non sog tanud, dia pa ion migliu'liu' sog kodoloman. Bu og poginangon non, og kohinangan pa nog kodoloman.

Di' non sunan ain ion posungu' po' miimung nog .ondi' na ion mokotongow kobal nog modolom

Sinulat u ini diani, amu og gombata'anan ku ¹² sog tanud, po' og dusaanan niu kiompunan na .bianan sog ngalan ni Kristu

Sinulat u ini diani, amu og mokogulanganan ¹³ sog tanud, po' kisunan niu na ion, ion donsama' na .tidu pa sog tolipunan

Sinulat u dosop ini diani, amu og boguotowanan .pa, po' dinag niu na si Kindagow

Sinulat u ini diani, amu og gombata'anan ku, po' .kisunan niu na og Gama' ta nog Mikpongon

Sinulat u ini diani, amu og mokogulanganan ¹⁴ sog tanud, po' kisunan niu na ion, ion donsama' na .tidu pa sog tolipunan

Sinulat u ini diani, amu og boguotowanan pa, po' ompagon amu na dia sog Mikpongon. Bu og talu'

.non miungod na diani. Bu dinag niu na Kindagow Na' amu mima nog dinunya otawaka og ginin- ¹⁵

isan nog dini sog dunya. Po' bila og gotow mima nion, og ma'ana non, onda' ion kolalam nog Gama' ta nog Mikpongon. ¹⁶ Po' og glam nog dinunya, ion non ion og mokodusa kitu' nog glegan nog ginungod, bu ain motongow non kitu' nog ilakad gimaan non dun, bu og mogbonsag nog gakod non. Og glam nog kohinangan koni, onda' poktidu sog Gama' ta nog Mikpongon, suga'id non, dini da miktidu sog dunya koni. ¹⁷ Og dinunya bu og glam nog gimaan nog gotowanan nog dinunya, solianlian da. Tibua, og gotow nog mikokunut sog glegan nog Mikpon-

Og minanta dia ni Isukristu

Gombata'anan ku, dali' na og bungkas. Dadi, og ¹⁸

midongog niu kitu' nog ngon posungu' matong og mongantu dia ni Kristu, minsan numun koni modakol na og minatong nog polongantu dia ni Kristu. Dadi, sa'an itu' kosunan ta nog dali' nododa' og bungkas. ¹⁹ Og gotowanan koyon, kona' ta nododa' ilan og sakup. Sa'an minawa' ilan dianita. Po' somo' sakup ta da ilan, onda' ilan bosia pokulog dianita. Tibua, sa'an ion minawa' ilan po' ma'ana .non, kona' ta ilan sakup

Tibua amu, kosunan niu nog binogayan amu nog ²⁰

Bolakat nog Mikpongon tidu dia ni Kristu. Dadi glam niu, mokosun amu na nog motud. ²¹ Dadi akon, sa'an sinumulat u diani, kona' po' sabap nog ondi' niu kosunan og motud, suga'id non, sabap sog kosunan niu na, bu sabap dosop nog da'idun og gloput nog miktidu sog motud. ²² Sima ma buan og molop-

Bu bila moktalu' ita nog da'idun dusa ta, piglim- ⁸

bungan ta og dili glawas ta, bu da' ta tolima'oy og motud. ⁹ Tibua, bila moglila' ita nog dusaanan ta dia sog Mikpongon, ompunan non ita sog glam nog dusaanan ta kitu' po' ion kopongondolan bu di' mogbigya', bu ugasan non og glam nog kohinangan ta kitu' nog molaton. ¹⁰ Tibua, bila moktalu' ita nog da' ita pokodusa, og ma'ana non pingingloput ta og .Mikpongon, bu da' ta pa tolima'oy og talu' non

Si Isus og mingingolot dianita

Amu, og gombata'anan ku nog kololaman ku, ² sinulat u ini diani bagun amu bosia ondi' na mokinang nog dusa. Tibua, bila ngon og mokopoginang nog dusa, ngon sala kotow og mingingolot dianon dia sog Gama' ta nog Mikpongon. Bu og mongingolot koyon, ion non ion si Isukristu, nog ion og midulus. ² Ion miimung pomalas. Og ma'ana non, bianan dia sog kopalas kitu' dianon, kiugasan dun og glam nog dusaanan ta. Bu kona' tibua og dusaanan ta, suga'id non, asta dosop og dusaanan .nog glam nog gotow

Bila mikokunut ita sog dondagananan nog ³ Mikpongon, motintu dianita nog sunan ta ion. ⁴ Bila ngon gotow nog moktalu' nog kosunan non og Mikpongon, saka onda' non unutoy og dondagananan non kitu', og gotow koyon migloput bu onda' non tolima'oy og motud nog miktidu sog Mikpongon. ⁵ Tibua, simasima og mikokunut dia sog talu' nog Mikpongon, og glolaman nog gotow koyon sog Mikpongon mituman na. Og gindanan nog sinumolabuk ita na dia sog Mikpongon ma' nini. ⁶ Ain og miktalu' nog sinumolabuk na dia sog Mikpongon, sumboy moglogiling dia sog polomota-

.don ni Isukristu

.don ni Isukristu

.don ni Isukristu

.don ni Isukristu

.don ni Isukristu

.don ni Isukristu

.don ni Isukristu

Og dondagan nog Mikpongon

Glokoleanan ku nog kololaman ku, og dondagan ⁷ koni nog sinulat u diani kona' amu na og sobu' dun. Bu kisunan niu na ini tidu pa sog tolipunan. Po' donsama' niu na midongog bianan sog gustalan kitu' diani. ⁸ Tibua, minsan si'oy donsama' niu na midongog og dondagan koni, mama' da nog bogu pa diani po' og kotud nog dondagan koni, motongow dia ni Kristu bu motongow dosop diani. Po' og dolom maya'maya' na mawa' bu og tantu nog dolag .sinumilow na

Bila ngon gotow nog moktalu' nog ion dia na sog ⁹ kodolagan, saka pokongitan non pa og gilug non sog tanud, og gotow koyon dia pa sog kodoloman. ¹⁰ Tibua, og gotow nog mololat dia sog pigilugan non, kobon non dia ion sog kodolagan. Bu di' ion kotongowan nog boya'an mokodusa ion. ¹¹ Bigya' non,

.don ni Isukristu

.don ni Isukristu

.don ni Isukristu

.don ni Isukristu

Mikpongon. Po' og ginang koyon nog da' kunut dia sog botad, ion non ion og dusa. ⁵ Kisunan niu nog sa'an si Kristu minangoy dini, po' bagun non mawa' og dusaanan ta. Po' ion, da' og dusa non. ⁶ Dadi, ain og sinumolabuk na dia ni Kristu, di' na ion tumibaba' moginang nog dusa. Tibua, ain og gotow nog kobon non moginang da nog dusa, og ma'ana non, onda' non pa kilolaoy si Kristu, bu ondi' non pa .ion kosunan

Gombata'anan ku, na' amu moleg kobigyakan ⁷ nog minsan sima otowoy. Po' ain og moginang nog kodulusan, modulus ion mama' ni Kristu. ⁸ Tibua, ain og moginang kobon non nog dusa, og sakup ion ni Kindagow. Po' si Kindagow, tidu pa sog tolipunan, mikodusa na. Sa'an og Bata' nog Mikpongon minangoy dini po' inangoy non lo'atoy og ginang ni Kindagow. ⁹ Simasima binata' nog Mikpongon, ondi' na tumibaba' moginang nog dusa po' dianon na og kotubu' nog miktidu sog Mikpongon. Bu sabap sog binata' na ion nog Mikpongon, mologon nododa' nog tumibaba' ion moginang nog dusa. ¹⁰ Og gindanan bog olo og piktingkaan nog gombata'anan nog Mikpongon bu og gombata'anan ni Kindagow ma' nini. Ain og ondi' moginang nog kodulusan otawaka ondi' mololat sog pakasiotow .non, kona' og gombata' nog Mikpongon

Moglinolatoy ita

Koni og pomali nog midongog niu tidu pa sog ¹¹ tolipunan, nog sumboy moglinolatoy ita. ¹² Na' amu moglogiling dia ni Kain. Po' ion og sakup ni Kindagow. Bu binunu' non og kongudan non. Iduma gidoy buan binunu' non ma? Sa'an itu' binunu' non, po' og kongudan non kitu', midulus og kohinangan non saka ion, molaton og kohinangan non. ¹³ Dadi pigilugan ku, na' amu mosobu' dun bila pokongitan amu nog gotowanan dini sog dunya. ¹⁴ Po' kisunan ta nog mikawa' ita na tidu sog patoy bu minangoy ita na sog kotubu' nog da' kopus non. Sa'an kisunan ta po' sabap sog milolat ita sog pigilugan ta. Po' simasima ondi' mololat, og ma'ana non, og gotow koyon dia pa ion sog patoy. ¹⁵ Bu ain og gotow nog mangit sog gilug non, mama' da nog binunu' non na. Bu kosunan niu nog og polomunu', da'idun og .kotubu' non nog da' kopus non Dadi, ma' nini og kosabut niu dun bog olo doda' ¹⁶ og glolat, si Isukristu, inatas non matoy sabap sog glolatan non dianita. Dadi ita si'oy, sumboy bosia mongatas ita dosop sumoliu dia sog pigilugan ta minsan sog kopotayan. ¹⁷ Bila ngon sala kotow dianita nog ngon ngon da bosia dianon, saka mitongow non og gilug non nog kilogonan, saka ondi' non ion tobangan, ondi' buan og motud nog dianon og

ut? Og molopot koyon, ain og ondi' tumud nog si Isus, nog ion og Kristu. [†] Dadi, ain og ondi' tumud, ion non ion og mongantu dia ni Kristu, bu da' non tolima'oy og Gama' ta nog Mikpongon bu og Bata' non nog si Isus. ²³ Po' simasima ompok tumolima' dia sog Bata', og ma'ana non, onda' non dosop tolima'oy og Gama'. Tibua, simasima og tinumolima' dia sog Bata', og ma'ana non, tinolima' non dosop .og Gama' ta nog Mikpongon Dadi, sumboy ungodon niu sog pikilan niu og mi- ²⁴

dongog niu kitu' nog gustalan nog tidu pa sog kotabuk niu dia ni Isukristu. Po' bila inungod niu na itu', dia amu na kobon non sog Mikpongon bu dia sog Bata' non. ²⁵ Bu motabuk ta og pinasad ni Kristu .kitu' dianita nog kotubu' nog da' kopus non Sinulat u ini dianiu pa'ali dia sog ²⁶

polopanadanan kitu' nog di' motud po' bagun nilan da amu ondi' moit. ²⁷ Tibua si Kristu, binogoy non na dianiu og Bolakat nog Mikpongon nog kobon non mogonong ion dianiu. Dadi, minsan da'idun si'oy lumual og mokpanad dianiu, og Bolakat non na og mokpanad pa'ali sog glam nog motud. Po' og pikpanad non koyon motud. Kona' og gloput. Dadi, pokokunut amu dia sog pikpanad nog Bolakat nog Mikpongon koyon dianiu. Bu kobon non singkot .amu dia ni Kristu

Dadi gombata'anan ku, kobon non singkot amu ²⁸ dianon po' bagun bila matong na ion, ondi' ita mondok bu ondi' ita mosipog dianon. ²⁹ Dadi, kisunan niu noma nog si Kristu midulus, sumboy kosunan niu dosop nog ain og moginang nog kodulusan, og .bata' dosop ion nog Mikpongon

Og gombata'anan nog Mikpongon

Kosunan ta nog landu' og glolaman nog **3** Mikpongon dianita, po' tontong niu polo'ma, iningolanan non tanan ita nog gombata'anan non! Bu gombata'anan non doda' ita! Tibua, og gotowanan nog da' pokokunut sog Mikpongon, onda' nilan ita kilolaoy po' onda' nilan dosop kilolaoy og Mikpongon. ² Glokoleanan ku nog kololaman ku, numun koni og gombata'anan ita na doda' nog Mikpongon. Tibua, onda' pa si'oy potompaloy dianita bog olo bayu'bayu' nog poktimoluyan ta sog gunanunan koyon, kosunan ta da, nog bila tumua' na ion, mimung ita na mama' non, po' motongow ta na ion bog olo bayu'bayu' non. ³ Dadi, simasima migdodama nog ma' nitu', polonu'on non og pikilan non bu og polomotadon non bagun ion mimung mama' .ni Isukristu nog molonu' Ain og gotow nog moginang nog dusa, og ma'ana ⁴ non, sinoksug non og botad nog miktidu dia sog

lan koyon dini sog dunya. ⁵ Og polopanadanan koyon nog di' motud, sakup ilan nog dunya. Sa'an itu' og pogustalon nilan ain da og dini sog dunya. Bu og gotowanan dini sog dunya koni, mokinongog dianilan. ⁶ Tibua ita, og sakup ita na nog Mikpongon. Dadi, ain og kisunan non na og Mikpongon, mokinongog ion dianita. Tibua, ain og kona' sakup nog Mikpongon, ondi' ion mokinongog dianita. Dadi, ma' nitu' og kiindanooy ta dun og bolakat koyon nog .motud bu og bolakat koyon nog di' motud

Og glolat dia kotongow sog Mikpongon

Glokoleanan ku nog kololaman ku, sumboy ⁷ kobon non moglinolatoy ita. Po' og Mikpongon, ion og poktiduan nog glolat. Og gotow nog milolat sog pakasiotow non, ion binata' nog Mikpongon bu kosunan non na og Mikpongon. ⁸ Simasima ondi' mololat, di' non kosunan og Mikpongon. Po' og Mikpongon og poktiduan nog glolat. ⁹ Og kopokpotongow nog Mikpongon nog glolaman non dianita ma' nini. Dinondag non og Bata' non nog boktung mangoy dini sog dunya bagun ita kongonan nog kotubu' nog da' kopus non bianan dianon. ¹⁰ Og glolat kitu' nog pogolongon ku, kona' og glolaman ta sog Mikpongon, suga'id non, og glolaman nog Mikpongon dianita nog boya'an lamig non tanan binogoy og Bata' non mimung nog pomalas bagun ita kom-
.punan sog dusaanan ta

Glokoleanan ku nog kololaman ku, bila ma' nitu' ¹¹ ma og glolaman nog Mikpongon dianita, ita si'oy, sumboy moglinolatoy ita. ¹² Po' da'idun og gotow nog mikotongow nog Mikpongon. Tibua, bila moglinolatoy ita, og Mikpongon kobon non mogonong dianita. Dadi bila ma' nitu', og glolaman nog Mikpon-
.gon, mituman na dianita

Kisunan ta nog dia ita na sog Mikpongon bu ion ¹³ si'oy dia na nita po' sabap sog Bolakat non nog binogoy non dianita. ¹⁴ Bu ami, mitongow nami ion bu pigustal nami sog gotowanan nog, og Gama' ta nog Mikpongon, dinondag non og Bata' non mangoy dini bagun ion mimung nog Polonabang nog gotowanan dini sog dunya. ¹⁵ Og gotow nog mogustal nog si Isus og Bata' nog Mikpongon, kobon non og Mikpongon mogonong dianon. Bu ion si'oy, kobon non dia dosop sog Mikpongon. ¹⁶ Dadi, sumalig ita dia sog glolaman nog Mikpongon po' kibianan ta
.na

Og Mikpongon og poktiduan nog glolat. Dadi, simasima og pigboya'an nog glolat, ma'ana non, dia ion kobon non sog Mikpongon bu og Mikpongon si'oy kobon non mogonong dianon. ¹⁷ Dadi bila ma' nitu', dia noma nita og glolat, mituman na itu' dianita. Sa'an ondi' ita na mondok bila matong na og

glolat nog Mikpongon. ¹⁸ Dadi gombata'anan ku, sumboy kona' tibua sagya moktalu' ita nog mololat ita. Suga'id non, og tantu mololat sumboy motongow bianan dia sog kohinangan ta. ¹⁹ Dadi, ma' nitu' og kisunoy ta dun nog ita, dia ita na doda' sog motud, bu bianan ditu' mimung nog motikna' og pikilan ta dia sog sungu'an nog Mikpongon. ²⁰ Minsan si'oy mogdialominawa ita nog ukumon ita sabap sog mikodusa ita, og glolat nog Mikpongon labi pa sog pikilan ta kitu'. Bu ion, kosunan non og glam
.non

Dadi glokoleanan ku nog kololaman ku, bila on- ²¹ da'idun na og dialominawa ta nog ma' nitu', ondi' ita na modapa' mongadap sog Mikpongon. ²² Bu motabuk ta ain pongonion ta dianon po' mikokunut ita dia sog dondagananan non. Bu ininang ta og sosuku nog kosu'atan ion dun. ²³ Bu og dondagan non ma' nini. Sumboy tumud ita dia sog ngalan nog Bata' non nog si Isukristu. Bu sumboy moglinolatoy ita mama' nog dinondag non kitu' donsama' dianita. ²⁴ Simasima og mokokunut sog dondagananan nog Mikpongon, og ma'ana non, kobon non dia ion sog Mikpongon, bu og Mikpongon kobon non dianon. Sa'an kosunan ta nog og Mikpongon dia na nita, .sabap sog Bolakat non nog binogoy non dianita

Sumboy pokilailaon ta og poktiduan nog bolakat

Glokoleanan ku nog kololaman ku, na' amu ⁴ mogdodali' tumud sog gotowanan koyon nog moktalu' ilan nog ngon og bolakat nilan nog miktidu dia sog Mikpongon. Suga'id non, pokilaila niu pa poguna bog dia ta' doda' miktidu sog Mikpongon. Po' modakol og polopanadanan nog momali ilan nog di' motud nog mikponua' dini sog dunya koni. ² Bu og gindanan niu dun nog og bolakat koyon nog miktidu dia sog Mikpongon, ma' nini. Simasima og gotow nog mokpanad nog si Isukristu miktimaluy gotow, ion non ion og gindanan niu dun nog, og bolakat non koyon ion non nion og miktidu sog Mikpongon. ³ Tibua, ain ondi' ma' nitu' og gustalan non dun nog si Isus miktimaluy gotow, og pikpanad non koyon, ion non ion og gindanan nog og bolakat non kitu' da' dia miktidu sog Mikpongon. Suga'id non, og bolakat koyon nog dion non, miktidu ion dia sog minanta kitu' dia ni Kristu. Ion non ion og midongog niu kitu' nog posungu' pa matong
.saka, numun koni dini na

Tibua amu, og gombata'anan ku, og sakup amu ⁴ na nog Mikpongon. Sa'an dinag na dianiu og polopanadanan koyon nog di' motud, po' og Bolakat nog Mikpongon og migonong dianiu. Bu og kopogbaya' non labi pa dia sog kopogbaya' nog bolakat ni-

koni nog taksi' pa'ali dianon miksolabuk ilan. ⁹ Bila tudon ta og koponaksi' nog sagyaotow, labi ita na tud sog koponaksi' nog Mikpongon po' og koponaksi' nog Mikpongon motud nododa', bu tinoksi'an non pa'ali sog Bata' non. ¹⁰ Dadi, simasima og tumud nog si Isus og Bata' nog Mikpongon, kitoksi'an dianon pa'ali dia ni Isus. Tibua, ain og ondi' tumud sog Mikpongon, piloput non og Mikpongon po' da' ion tud sog koponaksi' non kitu' pa'ali sog Bata' non. ¹¹ Koni og taksi' kitu' nog pogolongon. Og Mikpongon, binogayan non ita nog kotubu' nog da' kopus non. Bu og kotubu' koyon nog da' kopus non, dia poktidu sog Bata' non. ¹² Dadi, simasima sinu-molabuk dia sog Bata' non, ngon og kotubu' non dia sog Mikpongon. Tibua, simasima og ondi' sumolabuk dia sog Bata' nog Mikpongon, onda'idun og .kotubu' non dia sog Mikpongon

Og kotubu' nog da' kopus non

Sinulat u ini diani, po' bagun ain tinumud na ¹³ dia sog Bata' nog Mikpongon, motantu diani nog binogayan amu na nog kotubu' kitu' nog da' kopus non. ¹⁴ Dadi, ondi' ita na modapa' mongadap sog Mikpongon. Po' kosunan ta nog bila mongoni ita dianon nog ain dumalan dia sog glegan non, bogoyon non dianita. ¹⁵ Bu bila kosunan ta na nog inongogan non og gyakin ta, kosunan ta dosop nog motabuk ta .da og minsan olo pongonion ta dianon Bila ngon og sala kotow, nog mitongow non og ¹⁶ gilug non sog tanud moginang nog dusa nog ondi' da mogdoku'an sog patoy nog da' kopus non, og mikotongow koyon dun, sumboy pogyokinan non og gilug non koyon nog mitongow non moginang nog dusa po' umpianan da nog Mikpongon og kotubu' non kitu'. Og pogolongon ku koni, ain og gotowanan kitu' nog mikodusa nog ondi' mogdoku'an sog patoy nog da' kopus non. Po' ngon og gininisan nog dusa nog mogdoku'an sog patoy nog da' kopus non. Tibua, onda' u poktalunog pogyokinan niu pa'ali sog dusa kitu' nog mogdoku'an sog patoy nog da' kopus non. ¹⁷ Og glam nog kohinangan nog di' dumalan sog motud, og dusa da. Tibua, ngon da og dusa nog ondi' mogdoku'an sog patoy nog da' .kopus non Kosunan ta nog ain binata' na nog Mikpongon, ¹⁸ ondi' ilan na tumibaba' moginang nog dusa. Po' og Bata' nog Mikpongon og mogipat dianilan, bu si Kindagow ondi' na mokopongula'at dianilan. ¹⁹ Bu kosunan ta nog ita, og gombata'anan ita na nog Mikpongon. Bigya' non, og gotowanan nog misakup dini sog gliwag nog dunya koni, pigboya'an ilan ni Kindagow. ²⁰ Kosunan ta dosop nog, og Bata' nog Mikpongon minatong na dini sog dunya bu binogoy

gondow kitu' nog ukumon og glam nog gotow. Po' minsan si'oy dini ita pa sog dunya koni, piglogilingan ta da og polomotadon ni Kristu. ¹⁸ Bila dia ita sog glolat, ondi' ita mondok. Po' og glolat koyon nog mituman, og mokawa' nog gondok ta. Bila mondok ita, og ma'ana non, onda' pa kotuman og glolat kitu' dianita. Po' sa'an og gotow mondok po' og .dodomaan non polihola'on ion

Sa'an mololat ita po' og Mikpongon milolat ¹⁹ poguna dianita. ²⁰ Bila ngon gotow moktalunog ion molalam sog Mikpongon saka mangit ion sog gilug non, og gotow koyon moloput. Po' bila ondi' ion mololat dia sog gilug non nog saka kobon non motongow non, olo ma og mogandun kolalam non dia sog Mikpongon nog saka ondi' non motongow? ²¹ Dadi, koni og dondagan nog binogoy non dianita, simasima og gotow nog molalam sog Mikpongon, .sumboy molalam dosop dia sog gilug non

Momondag ita bianan sog kopongandol

Simasima og tumud nog, si Isus og Kristu, † bi- **5** nata' na ion nog Mikpongon. Bu simasima og molalam sog gama', molalam dosop ion sog bata' non. ² Og gindanan nog mololat ita sog gombata'anan nog Mikpongon ma' nini. Molalam ita sog Mikpongon bu mokokunut ita dia sog dondagananan non. ³ Po' og glolaman ta dia sog Mikpongon motongow bianan sog kopokokunut ta dia sog dondagananan non. Bu og dondagananan non koyon ondi' mologon pogunuton. ⁴ Po' simasima binata' na nog Mikpongon mimondag na sog dinunya. Bu sa'an mikopondag ita po' bianan sog kopongandol ta. ⁵ Dadi, sima mobuan og mokopomondag sog dinunya? Og mokopondag sog dinunya, ain da og tinumud nog si Isus og dili Bata' nog Mikpongon

Og gininisan nog taksi' pa'ali sog kodiwata ni Isukristu

Si Isukristu koni, minangoy ion dini. Sa'an ⁶ kisunan ta po' bianan sog kobunyag dianon sog tubig bu sog kopatoy non kitu' nog miglayas og dugu' non. Kona' tibua bianan sog tubig, suga'id non, bianan dosop sog dugu' non. Bu og Bolakat nog Mikpongon og mikotaksi' dia sog gotowanan pa'ali dianon, bu og koponaksi' nog Bolakat non koyon motud. Po' og Bolakat non koyon, og poktiduan nog motud. ⁷ Dadi, ngon tolu ginis og mokotaksi' pa'ali dianon, nog si Isus, ion non og Bata' nog Mikpongon. ⁸ Sa', bianan sog kotaksi' dianon nog Bolakat nog Mikpongon. Kodua', bianan sog kobunyag dianon sog tubig. Bu kotolu non, bianan sog dugu' non nog miglayas sog kudas. Og tolu ginis

Diwata, bu ion og poktiduan nog kotubu' kitu' nog na dianita og sabut bagun ta kosunan og motud nog
.da' kopus non Diwata. Bu sinumolabuk ita na dia sog motud nog
Dadi gombata'anan ku, pogolig amu nog glatdi-²¹ Diwata, sog Bata' non nog si Isukristu. Ion og tantu
.wataanan otawaka monglodawan

Jan 2

Og Piuna Talu' pa'ali sog kodua' Sulat ni Jan

Og kodua' sulat ni Jan koni posungu' dia sog poktanudanan dia ni Kristu. Og timpu nog kosulat non nini, ompihit tokodoy og kibona'bona'an nog ain tinumud dia ni Isukristu. Dadi, dinalil non og posungu'an nog sulat koni. Og ma'ana nog pigolong nog koyon nog glibun nog kololaman non bu og gombata'anan non, ion non ion og glumpuk nog poktanudanan bu og sakupanan nog glumpuk koyon. Og pigustal dini pa'ali sog kopokilolamuy nilan bu og podonsama' dianilan pa'ali sog polopanadanan kitu' nog di' motud bu og .pikpanad nilan

.Og bokna nog sulat koni, 1-3 .1

.Og bololaga' og glolat, 4-6 .2

.Og pidonsama' pa'ali sog pikpanad kitu' nog di' motud, 7-11 .3

.Og doksu'an nog sulat koni, 12-14 .4

kitu' nog sumboy og glam non, inangon ta bianan .dia sog glolat

Modakol og polopanadanan nog momali ilan nog ⁷

di' motud nog minawa' ilan na dianiu, bu migulit ilan dini sog dunya koni. Ilan koyon, ondi' ilan tumud nog si Isukristu, miktimaluy ion og gotow. Og ma' nilan koyon og bolobigyakan, bu minanta ilan dia ni Kristu. ⁸ Pokpotubud amu dianilan bagun amu ondi' kobolongan nog pogopasan ta kitu', bu bagun niu motabuk og glam nog tumbas kitu' dianiu bianan sog kosolabuk niu dia sog Mikpongon.

⁹ Simasima sumop nog pianad ni Kristu, da' dianon og Mikpongon. Tibua, ain og gotow nog da' kosuoy og tud non dia sog pianad ni Kristu, dianon og Gama' ta nog Mikpongon bu og Bata' non nog si Isukristu. ¹⁰ Bila ngon gotow tumua' dion niu nog saka ondi' ma' nini og pokponadon non, na' niu ion soginaon, bu na' niu ion tolima'on sog baloy niu.

¹¹ Po' simasima og gotow nog tumolima' dianon, mosunu' ilan dosop dia sog kohinangan non koyon nog .molaton

Modakol pa bosia og poktolu'on ku dianiu, tibua, ¹² ondi' u na sulaton. Suga'id non, dodomaan ku dun nog mokangoy u da dion niu bagun ita niu mokopoktabuk baba', bu bagun da motoktub og da'- .da'an ta

Og gombata'anan nog gilug mu dini nog pinili' ¹³ .dosop nog Mikpongon, minogina ilan dianika dion

Akon, og mogulang nog bogolal niu sog tanud, ¹ .sinumulat u nog sulat koni

Og sulat u koni posungu' dia sog glibun kitu' nog pinili' nog Mikpongon, bu asta sog gombata'anan non kitu' nog kololaman ku bianan sog kopoksolabuk ta sog motud. Kona' tibua nakon og molalam dianiu, suga'id non, og glam nog mikosun kitu' nog motud. ² Po' og motud kitu' kobon non dianita, bu di' itu' mokulog dianita asta sog da' kopus .non

Og tulung, glolat, bu og kotikna' nog pomikilan ³ mongon dianita tidu sog Gama' ta nog Mikpongon, bu sog Bata' non nog si Isukristu bianan sog tud ta sog motud pa'ali dia ni Kristu, bu sog glolaman non .dianita

Og motud bu og glolat

Landu' og da'da'an ku nog dangan kisunan ku ⁴ nog, og duma gombata'anan mu, mikokunut ilan sog motud nog gustalan. Po' ma' nion koyon og dondagan dianita nog Gama' ta nog Mikpongon.

⁵ Amoyamoy dianika, ika og kololaman ku, nog moglinolatoy ita glam ta. Kona' ini bogu og dondagan koni nog sinulat u dianika. Po' ion non ini og dondagan kitu' nog midongog ta tidu pa sog tolipunan. ⁶ Po' ma' nini og kopokpotongow ta nog glolaman ta dia sog Mikpongon, bila og polomotadon ta dumalan dia sog dondagananan non. Bu midongog niu tidu pa sog tolipunan og dondagan non

Jan 3

Og Piuna Talu' pa'ali sog kotolu Sulat ni Jan

Og kotolu sulat ni Jan koni, posungu' dia sog sala kotow polongokbit nog poktanudanan nog ngalan non si Gayus. Og sinulat koni dini og dongya' dia ni Gayus sabap sog tabang non kitu' dia sog duma poktanudanan, bu og podonsama' dosop pa'ali dia sog gotow kitu' nog ngalan non si Diotripes

.Og bokna nog sulat koni, 1-4 .1

.Og dongya' dia ni Gayus, 5-8 .2

.Og sila' dia ni Diotripes, 9-10 .3

.Og dongya' dia ni Dimitrius, 11-12 .4

.Og doksu'an nog sulat koni, 13-15 .5

panow mogustal nog gustalan pa'ali dia ni Kristu.

Bu da' ilan pokotabuk nog tabang sog ain gotow nog kona' poktanud. ⁸Dadi ita, ain poktanud, sumboy mogbogoy ita nog tabang ta dia sog gotowanang nog ma' nilan koyon bagun ita mokoduma dianilan sog ginang nilan koyon nog mogustal pa'ali sog motud

Sinila' ni Jan si Diotripis

Mikpoit u sibon nog sulat sog glumpuk nog poktanudanan dion niu. Tibua, si Diotripis, onda' non tolima'oy og baya' nami kitu' dianiu po' og glegan non, ion og moglokounutan. ¹⁰Dadi bila matong u dion niu, ukaton ku sog glam niu og piginang non koyon po' pigbolotibotan non ami. Bu kona' tibua nog dia non ami itu' piginang, po' bila mokpogdatong dion niu og pigilugan ta sog tanud, di' non tolima'on. Bu pogondi'an non pa og dumaanan non tumolima' dia sog ain matong dion nog pigilugananan sog tanud. Bu bila di' ilan mogbilang dianon, poksipian non tanan ilan mugow dia sog glumpuk niu .koyon

Dadi le, kololaman ku, na' a moglogiling nog ain ¹¹molaton nog pononggi'an. Suga'id non, og poglogilingoy mu kobon non ain omba'is nog pononggi'an. Po' ain moginang nog omba'is, dia da ion sog Mikpongon. Tibua, ain og gotow nog moginang nog molaton, di' non sunan og Mikpongon

Akon, og mogulang nog bogolal niu sog tanud, ¹ .og sinumulat nog sulat koni

Og sulat u koni posungu' dianika Gayus, ika og kololaman ku bianan sog kopoksolabuk ta dia sog .motud

Glokole, pongonion ku sog Mikpongon nog ² kobon non omba'is da og kobotangbotangan nog kotubu' mu dini sog kinilawan mama' da nog koba'is nog kotubu' mu dia sog Mikpongon.

³Migda'da' u tokodoy dangan minatong dini og duma pigilugananan ta sog tanud bu piguksugan nilan dianakon nog ompiktod og kopongandol mu dia sog motud. Bu motongow dia sog glangkalangka mu og kopongandol mu kitu'. ⁴Dadi, da'idun og mokobogoy nog landu' da'da'an dianakon, da' lual nog modongog u og piglogombata'anan ku nog longkaon nilan og kopongandol nilan dia sog motud

Pigdongya'an ni Jan si Gayus

Glokole u nog kololaman ku, kopongondolan ka ⁵ tokodoy sog kopogusiba' mu nog pigilugananan koyon dion sog tanud, minsan si'oy kona' ilan og gotow dion niu. ⁶Po' og pigilugananan ta koni nog bogu ilan datong tidu dion niu, inuksugan nilan sog glumpuk nog poktanudanan dini pa'ali sog glolat mu dianilan. Dadi, bila mokpuli' ilan dion, molongas dosop bila tobangoy mu pa ilan nog mondom kosu'atan og Mikpongon dun bagun ilan kolomuan bila mogdayun ilan sog gongayan nilan koyon. ⁷Po' ilan koyon, ginonatan nilan og bonua nilan mangka

Modakol pa bosia og poktolu'on ku dianika, ¹³
 tibua, di' u na sulaton. ¹⁴Suga'id non, dodomaan ku
 dun nog maktongow ita da nog mosompun koni bu
 .ditu' ita pokopoktabuk baba'
 Og kotikna' nog pomikilan mongon dianika. Og ¹⁵
 glokoleanan ta dini, minogina ilan dianika. Bu po-
 latas mu pa og sogina u koni dia sog monala kotow
 .nog glokoleanan ta dion

Pigdongya'an ni Jan si Dimitrius

Dadi, omba'is dosop bila tolima'on niu si Dim- ¹²
 itrius. Pigdongya'an ion nog glam nog pok-
 tanudanan po' mitongow nilan dia sog glangkalang-
 ka non nog linangka non doda' og kopokokunut non
 dia sog motud. Ami si'oy, kitoksi'an nami dosop, bu
 .kosunan mu nog og koponaksi' nami koni motud

Jud

Og Piuna Talu' pa'ali sog Sulat ni Jud

Og sulat ni Jud koni, sinulat ini po' og podonsama' pa'ali dia sog polopanadanan kitu' nog di' motud nog saka, ma' long nilan pa dun, og poktanud ilan dow. Og sulat koni nog ompolokpolok, moglamlam ilan mogbatuk nog sinulat kitu' dia sog kodua' sulat ni Piter. Si Jud, pindolo'isogan non ain og mogbasta nog .sulat non koni nog tindogan nilan og tanud kitu' nog binogoy nog Mikpongon dia sog pigotowan non

.Og bokna nog sulat koni, 1-2 .1

Og polopanadanan koyon nog di' motud, og polomotadon nilan, og pikpanad nilan, bu og posungu' .2
.gla'at nilan, 3-16

.Og pondolo'isog nog sumboy ondi' mosuoy sog motud nog tanud, 17-23 .3

.Og popia, 24-25 .4

da' tud dianon, lina'at non ilan. ⁶Bu minsan si'oy og moloikatanan kitu' nog binogayan ilan dosop bosia nog baya', saka pilobian nilan og kopogbaya' nilan nog binogoy kitu' nog baya' dianilan, bu binolong nilan og dili pigonongan nilan, binalud ilan ditu' sog da' na kitu' og luasan nilan dun asta sog da' kopus non nog dia sog kodoloman. Po' ngon gondow non, polihola'on ilan nog Mikpongon. ⁷Bu ma' nitu' dosop og gotowanan kitu' sog koliwagan bonuaanan nog Sodom bu Gomora bu sog glumibutanen nilan. Inuakil nilan og glawas nilan dia sog ginang nog molaton ma' nog momabal. Dadi, miimung ilan nog pononggi'an dia sog duma gotowanan nog ain og moglokohinangan nog ma' nitu', og polihala' dianilan, og gapuy kitu' nog di' ompalong asta sog da' .kopus non

Domikian da ma' nitu' og polopanadanan koyon ⁸ nog di' motud. Sabap sog kopogdaman nilan koyon nog di' pia, moginang ilan nog ginang kitu' nog boy-a'an mimung nog mogla'at og glawas nilan dun, bu polongantu ilan dia sog gotowanan kitu' nog ain togo baya', bu solapon nilan monalu' og kodiwotaan.

⁹Tibua, minsan si'oy si Mikail, og kounutan nog moloikatanan kitu', sabap sog gondok non dia sog Mikpongon, da' non da solapoy monalu' si Kindagow kobon nilan moksusi pa'ali sog bangkoy ni Apu' Muses kobon nitu'. Suga'id non, tinolu'an non tibua ion nog, "Og Pogbaya' dona og moto dianika." ¹⁰Tibua, og polopanadanan koyon nog di' motud, sumolap ilan monalu' nog minsan da' nilan

Akon si Jud og mikpoit nog sulat koni, og ¹ .sosoligan u ni Isukristu, bu og gilug u ni Jems Og sulat u koni posungu' dia sog gotowanan kitu' nog ain mikokunut sog gonggat nog Gama' ta nog Mikpongon nog kololaman non bu pigipat ni .Isukristu
Posisaya' kongon dianiu og glolat, bu glolaman, ² .bu kotikna' nog pikilan

Og polopanadanan nog di' motud

Glokoleanan ku nog bololaga' dianakon, dangan ³ miksipi u bosia sumulat dianiu pa'ali sog tabang nog Mikpongon dianita, kolele nog sumulat u bosia pa'ali sog tabang non kitu', mipikil u nog sumboy sulatan ku amu nog bagun amu ombolu' tumindog sog tanud ta kitu' nog motud nog inuakil na nog Mikpongon dia sog ain pigotowan non nog ion non og di' kitu' moksop asta pa sog da' kopus non. ⁴Po' sa'an sumboy sumulat u dianiu nog ma' nitu', po' ngon gotowanan dion nog da' amu nilan pogbatuk nog tud nog minampu' ilan mogonong dion niu. Polomungyas ilan dia sog Mikpongon, bu og tulung nog Mikpongon inimung nilan nog bianan moginang nog glam nog di' pia. Bu tinolikudan nilan si Isukristu nog saka ion da og Pogbaya' bu Pogokbit dianita. Og kopolihala' dia sog gotowanan koyon .sinulat na sog Kitab
Minsan si'oy kisunan niu na, popikilon ku dianiu ⁵ nog, og Pogbaya' piluas non og pigotowanan non tidu sog bonua nog Ihiptu. Tibua tubus nitu', ain og

Og pomali pa'ali dia sog kopokpopagon nog tud

Glokoleanan ku nog bololaga' dianakon, pikil¹⁷ niu og pidonsama' kitu' nog sosugu'onanan nog Kounutan ta nog si Isukristu.¹⁸ Tinalu' nilan dianiug, "Sog dali' na bungkas, ngon tumua' nog gotowanan bu pogwanwanon nilan og tanud niu. Bu mokokunut ilan sog dili glegan nilan nog di' kosu'atan og Mikpongon dun."¹⁹ Ilan, pigboya'an ilan nog dili glegan nilan dia sog ginungod. Bu da' ilan pogonogoy nog Bolakat nog Mikpongon. Dadi, sabap dianilan mimung nog da'idun og kopoksolabuk niu

Tibua amu, og glokoleanan ku nog bololaga' di-²⁰ anakon, pokosog niu og kolinggas nog tud niu dia sog mosigda nog piktonudan niu. Bu kobon non pogyakim amu bianan sog Bolakat nog Mikpongon dianiug.²¹ Bu dia amu na pogonong sog glolaman nog Mikpongon kobon niu mogbagad nog bogoyon non dianiug og kotubu' kitu' nog da' kopus non, sabap sog glolat nog Kounutan ta nog si Isukristu.²² Kololatoy niu ain moguya'guya' pa kitu' og kopongandol non.²³ Bu ain posungu' na kitu' mosimoy sog tud non, tobangoy niu. Po' domikian da nog mogawon niu ilan tidu sog gapuy. Bu kololatoy niu dosop dunut gondok niu nog ain misimoy na. Tibua, ponumpilioy niu minsan si'oy og sagya ponopoton nilan po' og ma'ana non, og ponopoton nilan koyon miktamak sabap sog landu' kolaton og kohinangan nilan.

Sanglit sog Mikpongon

Songlitan og Mikpongon nog ion da og moto²⁴ tumabang dianiug bagun amu di' koyuba'an. Bu pingogon non dosop amu dia sog sungu'an non nog da'idun og sila'on non dianiug dunut landu' da'da'an niu dun.²⁵ Bu bianan dia sog Kounutan ta nog si Isukristu, songlitan ta og Mikpongon po' ion da og Diwata bu ion og Polonabang ta. Tidu pa sog tolipunan, asta sog da' kopus non, og glam nog kotas, bu og dasig, bu og baya', bu og silow miongon .na dianon. Amen

si'oy kosabut. Ma' ilan nog manusia' nog di' moto momikil po' mosabut nilan tibua ain og sagya da glegan nog gungod nilan. Bu sabap sog kohinangan .nilan kitu', mogla'at ilan dun

Kondokondok tokodoy og posungu'an nilan. Po'¹¹ mingantu ilan ma' ni Kain kobon nitu'. Bu sabap sog landu' og gleg nilan nog sin, inilingan nilan dosop mama' nog kopogabak ni Bala'am nog sin kobon nitu'. Bu mogla'at ilan dosop ma' ni Kora sabap sog .kopongantu non kitu' kobon nitu'

Og polopanadanan koyon nog di' motud,¹² mokobagla ilan dia sog kopoksolabuk niu bila moglumpuk amu kuman nog Globungan ni Isus. Po' da'idun og sipog nilan, bu dili da og glawas nilan og usiba'on nilan. Mama' ilan da nog migdolom bonua nog saka di' dosop mogdupi'. Mama' ilan dosop nog kayuanan kitu' nog balu' ta dun mogbunga, saka bila matong og timpu non mogbunga, di' ilan dosop mogbunga. Og kayuanan koyon mikpoglungad na bu di' na motubu' puli'.¹³ Mama' ilan dosop nog nabok kitu' nog landu' koluksang po' og kohinangan nilan kitu' nog kosipogsipog ma' nog bula' nog dagat nog mikponglangtung. Mama' ilan dosop nog bitunanan kitu' nog di' nilan poktunon og poktua' nilan. Og doksu'an non, landu' kodolom nog pogonongan nog sinimpan dianilan asta pa sog da' .kopus non

Bu si Inok, og kopitu sukpat nog pikpongkatan¹⁴ nog gotow tidu dia ni Adan kobon nitu', mikpodon-sama' na pa'ali sog gotowanan koyon. Ma' nini og tinalu' non, "Tontong niu, og Pogbaya' posungu' na matong dunut og nginibuan nog moloikatanan non kitu' nog midulus.¹⁵ Po' ukumon non glam nog gotowanan bu polihola'on non glam nog gotowanan kitu' nog di' mondiwata po' sabap sog glam nog kohinangan nilan kitu' nog da' kosu'atoy dun og Mikpongon. Bu sabap dosop sog glam nog ponolu'on kitu' nog mokosakit nog tinalu' nog bolidusaonanan kitu' dia sog Mikpongon."¹⁶ Po' og gotowanan koyon nog bakan pogyawab bu bakan ilan pongimung, mikokunut ilan dia sog dili glegan nilan nog di' pia. Bugalon ilan bu poktesteson nilan .og pakasiotow nilan bagun ilan kongonan dun

Pilanta'

Og Piuna Talu' pa'ali sog Pilanta'ni Isukristu dia ni Jan

Og pitongow koni dia ni Jan, sinulat non ini sog timpu kitu' nog og poktanudanan pimosokitan kobal nog tud nilan dia ni Isukristu nog ion og Pogbaya'. Sinulat non ini po' dinondag ion sumulat dun bagun mimung nog pondolo'isog bu og kopongimagon dia sog kopongandol bu dodomaan nog poktanudanan

.sog sonuk nilan moglogaga nog sinsaan bu og posakit dianilan

Og tagu' nog libru koni, og miksukpatsukpat nog pitongow dianon sog kilowkilowan mata nog tinalu' dia sog ponolu'on nog mondom mosabut tibua nog poktanudanan sog masa kitu'. Tibua ma' nitu' si'oy, mologon kosabut nog duma. Bu minsan numun koni, mologon ubadon og duma pitongow kitu' dianon po' og dalil. Tibua, minsan si'oy da' pogbatukbatuk og sabut pa'ali sog duma nog mitongow ni Jan nog kilowkilowan mata non, motampal da og gungod nog sinulat non koni, ion non ini, bianan dia ni Kristu, og Mikpongon, dagon non og glam nog minanta dianon, asta og Soitan. Bu sugdaan non og pigotowan non nog bogu

.langit bu bogu lupa'an bila motoktub na og kopomondag

.Og bokna nog sulat koni, 1:1-8 .1

.Og tolipunan nog pitongow dianon bu og sulatanan dia sog pitu lumpuk nog poktanudanan, 1:9-3:22 .2

.Og sulat nog linolun bu og pitu buk potapokanan dun, 4:1-8:1 .3

.Og pitu buk tombuli', 8:2-11:19 .4

.Og naga bu og dua' buk sabtuaan, 12:1-13:18 .5

.Og miglologinis og pitongow bianan sog kilowkilowan mata, 14:1-15:8 .6

.Og pitu ponaksan nog tinogu'an nog glolingit nog Mikpongon, 16:1-21 .7

Og gla'at nog Babilon, bu dinag og sabtua, og polomolatas kitu' nog di' motud, bu si Kindagow, .8
.17:1-20:10

.Og koukuman dianilan sog doksu'an, 20:11-15 .9

.Og bogu langit, bogu lupa'an, bu og bogu Jerusalem, 21:1-22:5 .10

.Og doksu'an nog sulat koni, 22:6-21 .11

nog misakup sog bonua nog Bata'bata' Asia. Og tulang bu og kotikna' nog pikilan mongon daniu nog miktidu sog Mikpongon nog ion og donsama' na kobon nitu', bu ion dosop og numun koni, bu asta pa sog posungu' kitu' matong. Bu miktidu dosop sog pitu buk moloikatanan kitu' nog dia ilan sog sungu'an nog gingkudan datu'. ⁵ Bu miktidu dosop dia ni Isukristu nog ion, motud og koponaksi' non. Bu ion mikuna potubu'on tidu sog patoy. Bu ion dosop og Pogbaya' sog glam nog kodotu'an dini sog dunya .koni

Poksonglitan ta ion po' ion og milolat dianita bu ion og ginumaon dianita tidu sog baya' nog dusaanan ta bianan sog dugu' non. ⁶ Bu inimung non ita nog pigdotu'an non bagun ita mokopolani dianon moginang nog ain glegan nog Diwata non

Koni mibotang dini og pilanta' ni Isukristu. Og ¹ pilanta' koni binogoy nog Mikpongon dia ni Isukristu bagun non ompotongow dia sog sosoliganan non bog olo sumboy nododa' kitu' matong sog mosompun koni. Pinosun non og glam non koni dia sog sosoligan non kitu' nog si Jan bianan sog kodondag non nog moloikat non. ² Bu tinoksi'an dosop ni Jan og glam nog mitongow non kitu'. Ion non ini og guksugan kitu' pa'ali sog gustalan nog miktidu sog Mikpongon bu og pilanta' kitu' nog motud bianan dia ni Isukristu. ³ Popiaon ain mogbasta nog pitua koni dia sog kodokolan. Bu popiaon dosop ain mikinongog dun, mangka non unutoy po' og .glam nog sinulat koni dali' na kotuman Akon si Jan, og sinumulat nini. Posungu' ini sog ⁴ pitu lumpuk nog poktanudanan sog pitu kobonua

da og togo baya' sog patoy bu minsan ditu' sog
 .molimotayan
 Dadi, sulat mu ain mitongow mu nog motuman“¹⁹
 numun koni bu og motuman dosop sog gunanunan
 koyon.²⁰ Og ma'ana nog pitu buk bitunanan koni
 nog mitongow mu dia sog glintu u, ion non ini og
 pitu moloikatanan kitu' sog pitu lumpuk nog pok-
 tanudanan. Bu og ma'ana sop nog pitubuk guntulan
 nog sulu' koni nog lunsan bulawan, ion non ini pitu
 “.lumpuk kitu' nog poktanudanan

Og sulat posungu' sog glumpuk nog pok- tanudanan ditu' sog Epibus

Ma' long sop ni Isus dun, “Sulat mu ini posun-
 gu' sog moloikat nog pogokbit nog pok-
 .tanudanan ditu' sog bonua nog Epibus
 Koni og talu' nog miktidu dia sog migongkom kitu'
 og dapit glintu non nog pitu buk bitunanan bu
 migdundaan dia sog pitu buk guntulan sulu' kitu'
 nog lunsan bulawan.² Kisunan ku da bog olo og ko-
 hinangan niu. Bu kisunan ku dosop og koponamal
 niu moginang, bu og kopoglogaga niu. Kisunan ku
 dosop nog di' amu moleg ompu'an nog gotowanan
 koyon nog mokolaton. Bu kisunan ku dosop nog
 kisulayan niu og mokpoktalut' kitu' nog ilan dow og
 sosugu'on ku saka kona' ilan dosop, bu kibusitaan
 nog moloput ilan.³ Kisunan ku dosop nog ompagon
 amu bu mikogaga amu sog sinsaan sabap sog
 kopokokunut niu dianakon, bu da' amu da pogbun-
 gas.⁴ Tibua, minsan ma' nitu', ngon pa og sinila' u
 dianiu. Di' amu na molalam dianakon ma' nog glola-
 man niu kitu' dianakon sog tigana'.⁵ Pomikil niu
 bog andun amu na kolayu' dianakon! Dadi, sop niu
 pikilan niu mangka niu inang og gininang niu kitu'
 tigana'. Po' bila di' niu sapon og pikilan niu, mangoy
 u dion niu mangka u owa'oy og guntulan nog sulu'
 niu tidu sog tinogu'an dun.⁶ Tibua, koni og miinang
 niu nog gomba'is. Pikongitan niu og poginangon
 nog gotowanan kitu' nog iningolanan Nikolaitan ††
 .nog pikongitan ku dosop
 Simasima togo tolinga, pokinongogan non og pik-
 talu' nog Bolakat nog Mikpongon koni dia sog
 glumpuk nog poktanudanan. Simasima moko-
 pondag, kobogayan ion nog kopatut kuman nog
 bunga nog kayu kitu' nog piktiduan nog kotubu'
 nog da' kopus non, nog ditu' sog bonua kitu' nog
 .sinimpan nog Mikpongon

bu Gama' non. Mongon dia ni Isukristu og sanglit
 .bu baya' asta sog da' kopus non. Amen
 Bagun niu ini kosunan, matong ion dunut ginam-⁷
 pol, bu glam nog gotow mokotongow dianon, asta
 ain minunu' kitu' dianon. Bu glam nog gotowanan
 dini sog dunya lukuban nog gondok nilan bila ma-
 .tong na ion. Ma' nitu' nododa' motuman. Amen
 Ma' long nog Pogbaya' nog ion og Mikpongon⁸
 nog di' kobotukan, “Akon og Alpa bu Omega.” † Ion
 donsama' na kobon nitu', bu ion non dosop og nu-
 .mun koni, bu asta og posungu' kitu' matong

Og pitongow nog kosobu'sobu' pa'ali dia ni Kristu

Akon si Jan og gilug niu sog tanud bu og duma⁹
 niu moglogaga nog sinsaan koni nog kibianbianan
 nog ain misakup na sog pigdotu'an non. Kinolobusu
 u pa sog pulu' nog iningolanan Patmos sabap sog
 kopokpulonag u nog talu' nog Mikpongon bu sabap
 sog motud kitu' nog pitongow ni Isus dianakon.
¹⁰ Sog tang nog gondow kitu' nog kopoktamuy sog
 Mikpongon, pinulu'an u nog Bolakat non. Tubus ni-
 tu', mikodongog u nog mosikad nog talu' nog mo-
 tampal tokodoy ma' nog gonek nog tombuli' dia sog
 tolikudan ku.¹¹ Og talu' koyon ma' nini, “Sulat mu
 olo motongow mu, mangka mu poit sog
 glumpukanan nog poktanud sog pitu kobonua kitu'
 nog iningolanan Epibus, Esmerna, Pergamum,
 “.Tiatira, Sardis, Piladelpia, bu Laudisia
 Dadi, liningoy u bog sima og miglogolun koyon¹²
 dianakon. Mitongow u og pitu buk og guntulan nog
 sulu' nog lunsan bulawan.¹³ Bu sog titonga' nog
 guntulan sulu'anan koyon, ngon og mitongow u
 dion nog mama' nog bantuk nog gotow nog minapot
 nog molambak bu og gigdob non linibodan nog bu-
 lawan.¹⁴ Og buk non landu' koputi' ma' nog gabun.
 Bu og mata non miksila' ma' nog gliga' nog gapuy.
¹⁵ Og botis non motilak ma' nog binaga tumbaga. Bu
 og tingog nog talu' non mosikad ma' nog doguk nog
 bosoy.¹⁶ Og glintu non pogongkom nog pitu buk
 bitunanan. Bu linumuas sog baba' non og kalis nog
 mokutong. Og bayu'bayu' non motilak ma' nog
 .silow nog gondow
 Dangan mitongow u ion, mibuksak u dia sog¹⁷
 sungu'an non. Bu di' u mokolilow bu di' u mokopok-
 talu'. Tubus nitu', dinoponan non akon nog glintu
 non mangka ion poktalut' nog, “Na' a mondok. Akon
 og tolipunan bu akon og doksu'an.¹⁸ Akon, totubu' u
 nog di' u na matoy. Sibun u na matoy, tibua, tontong
 mu akon! Totubu' u da asta sog da' kopus non! Akon

Og ma'ana nog Nikolaitan koni, og polopanadanan nog ††
 .gininisan nog di' motud

Alpa koni, og tolipunan nog litra nog Ginirik, sog Sin- †
 ubanon og “A”. Bu og omega koni, og doksu'an nog litra nog
 Ginirik, sog Sinubnon “Y”. Og ma'ana non, og tolipunan bu og
 .doksu'an

iningolanan Nikolaitan. ¹⁶ Dadi, sop niu na pikilan niu! Po' bila di' niu sapon pikilan niu, mokposompun u mangoy dion niu mangka u ilan gubatoy bianan .sog kalis kitu' nog lumuas dia sog baba' u Simasima togo tolinga, pokinongogan non og ¹⁷ pikталu' nog Bolakat nog Mikpongon koni dia sog glumpuk nog poktanudanan. Simasima moko-pondag, bogayan ku ilan nog ponganon kitu' nog kinodiwata nog da' nilan sibon kinamoy. Bu bogayan ku dosop ilan nog batu puti' nog sinulatan nog bogu ngalan, nog da'idun mokosun dun ual da .sog ain mokotabuk kitu' dun

Og sulat posungu' sog glumpuknog pok-tanudanan ditu' sog Tiatira

Bu sulat mu dosop ini, posungu' sog moloikat" ¹⁸ kitu' nog pogokbit nog poktanudanan ditu' sog .bonua nog Tiatira Koni og talu' nog Bata' nog Mikpongon, nog mata non miksila' ma' nog gliga' nog gapuy, bu og botis non monginggat ma' nog binaga tumbaga. ¹⁹ Kisunan ku og kohinangan niu, bu og glolat niu asta kopongandol niu, bu og kopoginang niu pa'ali dianakon, bu og kopoglogaga niu. Bu og kopoginang niu kitu' dun numun koni, labi pa dia sog kopoginang niu dun sog tigana' Tibua minsan ma' nitu', ngon pa og sinila' u dian- ²⁰ iu. Pilukas niu og glibun kitu' nog si Jesebel nog ion miktalu' nog ion dow og polomolatas nog talu' nog Mikpongon. Bianan sog pianad non koyon, mioit non og sosoligananan ku dia sog kohinangan kitu' nog momabal bu mongongan nog ponganon kitu' nog pinguakil dia sog glodawananan. ²¹ Binogayan ku na bosia ion nog tang nog boya'an moksop og pikilan non dia sog kohinangan non kitu' nog molaton. Tibua, ompok ion lumota' dun. ²² Dadi, bogayan ku ion nog mosakit nog di' na ion mokoluasluas dun sog dolopa'an non. Bu ain mogbabal kitu' dianon, mosinsa ilan tokodoy, bila di' nilan lota'an moginang og kohinangan nilan koyon dianon. ²³ Bu pomunu'on ku ain og gla'ayatanan non. Bianan ditu', glam nog glumpuk nog poktanudanan, kosunan nilan nog akon og lumiling nog dialom pomikilan nog gotow. Bu akon og tumumbas nog monala kotow dianiu sog goktob nog ain miinang niu. ²⁴ Tibua, og duma niu dion sog Tiatira nog onda' pokokunut sog pianad non kitu', bu da' dosop poganad nog iningolanan niu kitu' nog koto'uan ni Kindagow, tolu'on ku dianiu nog di' u na amu poglogonon dion sog Tiatira. ²⁵ Tibua, sumboy di' amu mokulog sog .pigoidan niu koyon asta matong u Simasima mikopondag bu miginang nog glegan ²⁶ ku asta sog doksu'an, bogayan ku ilan nog baya'

Og sulat posungu' sog glumpuknog pok-tanudanan ditu' sog Esmerna

Bu sulat mu ini posungu' sog moloikat kitu' nog" ⁸ pogokbit nog poktanudanan ditu' sog bonua nog .Esmerna Koni og talu' nog miktidu dianon nog ion og tolipunan bu ion dosop og doksu'an, bu ion minatoy mangka kotubu' puli'. ⁹ Kisunan ku og kopihit nog sinsaan nog kibianbianan niu. Kisunan ku dosop nog miskinan amu dini sog glupa'an koni. Tibua, doyahan amu da sog glangit! Kisunan ku og ponolu'on nog gotowanan kitu' nog mokolaton nog tinalu' nilan dianiu. Mikpokталu' ilan nog ilan dow og Hudyu, saka kona' ilan dosop. Ilan koyon og saku ilan ni Kindagow. ¹⁰ Na' amu mondok minsan olo og poglogogaon niu koyon posungu'. Po' tolu'on ku dianiu, og dumaanan niu posungu' na kolobusuon ni Kindagow po' og suloy non dianiu, bu moglogaga amu nog posakit non dianiu sog solod nog sopulu' ondow. Na' amu tokodoy lumota' mongandol minsan si'oy sog patoy, bu bogoyon ku dianiu og kotubu' kitu' nog da' kopus non, og tumbas .nog kopomondag niu Simasima togo tolinga, pokinongogan non og ¹¹ pikталu' nog Bolakat nog Mikpongon koni dia sog glumpuk nog poktanudanan. Simasima moko-pondag, ondi' nododa' mokobian nog sinsaan sog .kodua' nog patoy

Og sulat posungu' sog glumpuknog pok-tanudanan ditu' sog Pergamum

Bu sulat mu dosop ini posungu' sog moloikat" ¹² kitu' nog pogokbit nog poktanudanan ditu' sog .bonua nog Pergamum Koni og talu' nog gotow kitu' nog togo kalis nog mokutong. ¹³ Kisunan ku og pignonangan niu og pigdotu'an dosop ni Kindagow. Tibua, kobon non da' amu da pokulog dianakon bu da' niu da sonsingoy og kopongandol niu dianakon, minsan si'oy masa ni Antipas kitu', nog ion og sosoligan ku mogustal pa'ali dianakon nog binunu' dion sog pignonangan .niu koyon nog dion dosop migonong si Kindagow Tibua, minsan si'oy ma' nitu', ngon pa mika'an ¹⁴ sinila' u dianiu. Ngon og dumaanan niu dion nog mikokunut ilan sog pianad ni Bala'am kobon nitu'. Si Bala'am koni, ion non og mikpanad kitu' dia ni Balak bog olo mogandun kopogokbit non dumusa dia sog gotow Hudyuanan bianan sog kopoktogol non dianilan kuman nog ponganon kitu' nog pinguakil sog glodawananan, bu moginang nog momabal. ¹⁵ Bu ngon dosop og dumaanan niu dion nog mikokunut sog pianad nog gotowanan kitu' nog

Kisunan ku og kohinangan niu. Tontong niu, ⁸ binuka' u na daniu og bianan nog da'idun mokobolabag dun. Bu kisunan ku nog da' da tantu dasig niu. Tibua, mikokunut amu nog talu' u, bu da' niu sonsingoy ngalan ku. ⁹ Ain sakup ni Kindagow nog miktalu' nog ilan dow og Hudyu, saka moloput ilan, posugyuton ku ilan daniu. Bu kosunan nilan nog kololaman ku amu. ¹⁰ Sabap sog kopokokunut niu nog dondagan ku nog sumboy moglogaga amu nog sinsaan, ipaton ku dosop amu sog tang nog matong glogon sog tibuk nog dunya koni, og suloy sog glam .nog gotowanan dini sog glupa'an Dali' u na datong. Dadi, pokpopagon amu dia sog ¹¹ tud niu koyon nog pigoidan niu bagun ondi' olapon daniu og tumbas kitu' daniu. ¹² Ain mokopondag, imungon ku nog gugdok dia sog Poktomuyan nog Diwata u bu di' na doda' ion mokulog dion. Sulaton ku dianon og ngalan nog Diwata u. Bu sulaton ku dosop og ngalan ku nog bogu ngalan, bu og ngalan nog koliwagan bonua nog Diwata u nog ion non ion og bogu Jerusalem nog posungu' tumona' tidu sog .Mikpongon nog ditu' sog glangit Simasima togo tolinga, pokinongogan non og ¹³ piktalunog Bolakat nog Mikpongon koni sog ".glumpuk nog poktanudanan

Og sulat posungu' sog glumpuknog poktanudanan ditu' sog Laudisia

Bu sulat mu dosop ini posungu' sog moloikat ki- ¹⁴ tu' nog pogokbit nog poktanudanan dia sog bonua .nog Laudisia Koni og talu' nog ginolal kitu' nog golal non " Amen, nog ion kopongondolan, bu motud og koponaksi' non, bu ion piktolipunan nog glam nog pi- .ongon nog Mikpongon Kisunan ku da og kohinangan niu. Mama' amu ¹⁵ nog tubig kitu' nog di' dosop minit bu di' dosop motigdow. Somo' ita da mikalangalang amu moktamuy dianakon. Molongas u bosia somo' posolobukon niu na. ¹⁶ Dadi, sabap sog kopogalangalang niu koyon moktamuy dianakon, poksipian ku na amu molong! ¹⁷ Long niu dun, doyahan amu na. Bu da' na pogonda'on niu. Tibua, da' niu kosunoy nog kololatlolat amu tokodoy, bu miskinan amu, bu mibuta amu, bu miglobas amu tanan. ¹⁸ Og pomali u daniu, angoy amu saluy dianakon nog tantu bulawan bagun amu mogdaya, bu og ponopoton kitu' nog gomputi' bagun niu kodugba'an og sipogan niu koyon nog miglobas amu. Bu saluy amu dosop nog bulung nog mata niu koyon bagun amu mokotongow. ¹⁹ Ain og kololaman ku kitu' pogbina'an ku, bu pokpoksuton ku. Dadi, poktantu amu mangka amu poksop nog kohinangan niu. ²⁰ Dini u

mogokbit sog duma binonsaan ²⁷ nog mama' nog baya' kitu' nog binogoy dianakon nog Gama' u. 'Og kopogbaya' nilan ondi' kolobian bu og dasig nilan ondi' kontuan.' ^{†28} Bu bogayan ku ilan nog bitun kitu' nog motilak sog silangan. ²⁹ Simasima togo tolinga, pokinongogan non og piktalunog Bolakat nog Mikpongon koni dia sog glumpuk nog pok- ".tanudanan

Og sulat posungu' sog glumpuknog poktanudanan ditu' sog Sardis

Bu sulat mu dosop ini posungu' sog moloikat " **3** kitu' nog pogokbit nog poktanudanan sog .bonua nog Sardis Koni og talu' nog pogaid nog pitu moloikatanan nog Mikpongon kitu' bu og pitu buk bitunanan kitu'. Kisunan ku og kohinangan niu. Balu' nog gotowanan dun, totubu' amu saka minatoy amu. ² Dadi, pogongman amu! Bu pongimogonoy niu ain misama' koyon daniu nog dali' na patoy. Po' mitongow u og gininang niu koyon nog da' pa kosulut sog motaan nog Diwata u. ³ Dadi, poktitukoy niu og kionadan niu bu midongog niu kitu'. Unut niu itu' mangka amu tolikud sog dusa. Po' bila di' amu mogongman, tumokow u mangoy dion ma' nog polonakow nog da'idun og mokosun dun bog olo .tangoy dun Tibua, ngon mika'an og dumaanan niu dion sog ⁴ Sardis koyon nog pitubudan nilan og polomotadon nilan bagun ilan di' kosogotan nog polomotadon kitu' nog molaton. Ompatut ilan mogdunutdunut dianakon nog monapot ilan nog puti'. ⁵ Simasima og mikopondag, mokoportunapot ilan dosop nog puti'. Bu ondi' u nododa' udason og ngalananan nilan dia sog libru nog pinulatan nog ngalananan kitu' nog ain kibogayan nog kotubu' nog da' kopus non. Bu dia sog sungu'an nog Gama' u bu dia sog moloikatanan non, tolu'on ku nododa' nog ilan koyon og pigo- .towan ku Simasima togo tolinga, pokinongogan non og pik- ⁶ talunog Bolakat nog Mikpongon koni dia sog .glumpuk nog poktanudanan

Og sulat posungu' sog glumpuknog poktanudanan ditu' sog Piladelpia

Bu sulat mu dosop ini posungu' sog moloikat ki- " ⁷ tu' nog pogokbit nog poktanudanan ditu' sog bonua .nog Piladelpia Koni og talu' nog ion og midulus bu ion motud, bu ion og pogaid nog baya' ni Datu' Dabid. Ain og binuka' non da'idun mokopintu' dun, bu ain og pin- .intu' non da'idun sop mokobuka' dun

Mosigda, mosigda, mosigda og Mikpongon nog“
ion og Pogbaya' nog di' kobotukan. Ion og donsama'
na, bu ion dosop og numun koni, bu asta pa sog po-
".sunggu' matong

Og manusa'anan koyon, ampun mokposolamat,⁹
bu mokpotas, bu moksanglit ilan dia sog pogingkud
kitu' dia sog gingkudan datu' koyon nog ion totubu'
asta sog da' kopus non,¹⁰ og dua' pulu' bu pat bogol-
alanan, momba' ilan sumugyut dia sog pogingkud
kitu' dia sog gingkudan datu', mangka ilan tamuy
dianon nog ion totubu' asta sog da' kopus non. Bu
botangon nilan og kurunaan nilan dia sog sun-
gu'an nog pogingkud koyon sog gingkudan datu'

,mangka ilan poktalu'
Ika og Pogbaya' bu Diwata nami. Ika da og patut“¹¹
potason, bu pogodaban, bu og bolokatan po' ika og
mikpongon nog glam non, bu bianan sog baya' mu
miongon og glam non. Bu miongon dosop og ko-
".tubu' nilan

Og sulat nog linulun bu og Nati nog Bilibili

Og pogingkud koyon dia sog gingkudan datu',⁵
og glintu non pogongkom nog sulat nog linu-
lun. Mitongow u og dua' bola' nog pigongkom non
koyon milokop nog sulat. Bu pitopokan nog pitu buk
og podokot bagun ondi' mosompun kukad.² Bu mi-
tongow u og moloikat nog modasig, miktalu' nog
mosikad nog, “Sima gidoy og patut monglokot nog
pimotapok dia sog sulat koyon nog linulun bu
mukad dun?”³ Tibua, sog glangit otawaka sog glu-
pa'an otawaka minsan sog molimotayan, da'idun og
patut mukad dun, bu minsan sagya tumontong nog
dialom non.⁴ Dadi, miglulad u po' da'idun, minsan
sala kotow, patut mukad nog sulat koyon nog linu-
lun otawaka minsan si'oy sagya tumontong nog di-
alom non.⁵ Dadi, og sala kotow sog bogolalanan
miktalu' dianakon, “Na' a na moglulad po' ngon da
og patut mukad dun. Tontong mu og patut kitu'
mukad dun, ion non ion og pondag kitu' nog
pangkat ni Juda, bu og pangkat dosop ion ni Datu'
”.Dabid. Mikopondag na ion

Tubus nitu', dangan tinontong u mitongow u do-⁶
da' og Nati nog Bilibili nog pogindog dia sog titon-
ga' nog gingkudan datu' kitu' nog piglibutan nog
pat buk manusa'anan kitu' bu og bogolalanan. Og
Nati nog Bilibili koyon, mama' nog sibon bunu'on.
Pitu buk og sungaganan non bu pitu buk dosop og
mata non nog ion non og pitu buk moloikatanan ki-
tu' nog Mikpongon nog dinondag non mangoy sog
gliwag nog dunya.⁷ Og Nati nog Bilibili koyon, inan-
goy non olapoy dia sog komot nog glintu nog
pogingkud koyon dia sog gingkudan datu' og sulat
koyon nog linulun.⁸ Ampun mitubus non olapoy, og

pogindog sog sobola' pintu' mokibuka'. Simasima
mokodongog nog sabi u mangka non akon buka'oy,
.sumolod u bu mogadap ami non kuman

Simasima mokopondag, bogayan ku ion nog²¹
kopatut sumingkud dianakon sog gingkudan ku
nog gingkudan datu'. Mama' dosop nakon nog
mikopondag bu sinumingkud u sog Gama' u dia sog
gingkudan non kitu' nog gingkudan datu'.²² Simasi-
ma togo tolinga, pokinongogan non og piktalu' nog
Bolakat nog Mikpongon koni sog glumpuk nog pok-
".tanudanan

Og gingkudan datu' sog glangit

Tubus nitu', tinumontong u bu mikotongow u⁴
nog pintu' nog mibuka' ditu' sog glangit. Bu mi-
dongog u og talu' nog mosikad nog ma' nog gonek
nog tombuli'. Og miktalu' dun, og miglogolun kitu'
dianakon tagna'. Talu' non koyon ma' nini, “Pogdan-
gan ka dini po' potongowon ku dianika bog olo og
sumboy matong motubus ini.”² Sododu'un koyon,
pinulu'an u nog Bolakat nog Mikpongon ditu' sog
glangit. Bu mitongow u sog sungu'an ku og gingku-
dan datu' nog ngon pogingkud dun.³ Og pogingkud
koyon dion, og bayu'bayu' non mosilow tokodoy ma'
nog batuanan kitu' nog bololaga' nog ngalananan
nilan jasper, bu karnilian. Bu og gingkudan koyon
kiliputusan nog mosilow tokodoy nog molunow, og
kolunowan non ma' nog emerald.⁴ Sog glumibut
nog gingkudan datu' koyon, piglibutan sop nog dua'
pulu' bu pat gingkudan datu'anan. Bu pigingkudan
nog dua' pulu' bu pat bogolalanan. Mikponapot ilan
nog puti' bu minguruna ilan nog bulawan.⁵ Og
gingkudan koyon nog sog titonga', mogbobusiat
notibua og kilat dion, bu moktutudtud notibua og
gloti' dion. Moksagot ilan nog glugung. Sog sun-
gu'an nog gingkudan datu' koyon, ngon pitu buk og
sulu' nog mokoliga' dion. Ion non ion og pitu buk og
moloikatanan kitu' nog Mikpongon.⁶ Bu sog sun-
gu'an nog gingkudan datu' koyon, ngon dosop og
mama' nog solamin kotinggas nog ma' nog dagat
.koliwag

Bu og gingkudan datu' koyon sog titonga', piglibu-
tan nog pat ginis nog manusa'anan nog sungu'an
tolikudan nilan milokop nog mata.⁷ Og tigana'
manusia' koyon, og bantuk non mama' nog glimong.
Og kodua' non, mama' nog sapi'. Og kotolu non, og
bayu'bayu' non mama' nog bayu' nog gotow. Og
kopat non, mama' nog poglayug topuli.⁸ Og glam ni-
lan koyon, gonom gonom buk og gokpakanan nilan,
bu glam nilan koyon milokop dosop nog mata asta
sog liu dialom nog gokpak nilan. Gobi gondow di'
.ilan lumota' moktalu' nog

Dangan linokat nog Nati nog Bilibili koyon og ko-³
dua' podokot kitu', midongog u og kodua' nog
manusia' kitu' miktalunog, "Angoy a na dini!"

⁴Tubus nitu', ngon nosop og len kuda' nog tinu-
mua'. Og kuda' koyon molugdom og kopulaan non.

Og sinumakoy koyon dun binogayan nog baya'
mongawa' nog gomigus sog glupa'an nog boya'an
mokpogbunu' og gotowanen. Bu binogayan dosop
.ion nog kalis nog moyaba'

Dangan linokat nog Nati nog Bilibili og kotolu⁵
podokot koyon, midongog u og talu' nog kotolu
manusia' kitu', "Angoy a na dini!" Dangan tinontong
u, mitongow u og kuda' nog gitom dia sog sungu'an
ku. Og poksakoy koyon dun migaid nog timbangan.

⁶Tubus nitu', mikodongog u og talu'. Og talu' koy-
on ditu' batad sog pat buk manusia'anan koyon. Ma'
long nog talu' koyon, "Og paloy nog ngalan non og
tiligu nog dali' kotonga' nog gantang, poktindan
nog golaga' nog sondow. Bu og paloy nog ngalan
non og barli nog dali' kosala gantang, poktindan
nog golaga' nog sondow. Tibua, na' mu lo'aton og
kayu koyon nog olibu † bu og bolagon koyon nog og
‡".ngalan non paras

Dangan linokat nog Nati nog Bilibili koyon og⁷
kopat nog podokot koyon midongog u og talu' nog
kopat manusia' kitu', "Angoy a na dini!"⁸ Dangan
tinontong u, mitongow u og kuda' nog momuksi'
koputi'an nog bombul non. Og poksakoy dun mikto-
likud nog iningolanan nilan nog Patoy bu og
Molimotayan. Binogayan ilan nog baya' momunu',
nog og bunu'on nilan pat bahagi' nog gotow sog
glupa'an bianan sog kalis, bu gutom, bu posakit, bu
bianan sog sabbuaanan kitu' nog mongongan dini
.sog glupa'an koni

Dangan linokat non og kolima podokot kitu', dia⁹
sog pun nog pomolasan, mitongow u og glimuku-
danan nog ain pimunu' kitu' sabap sog kopokpulon-
ag nilan nog talu' nog Mikpongon bu sabap sog
kopokokunut nilan dun.¹⁰ Mikpoktawag ilan. Ma'
long nilan dun, "Pogbaya' nog di' kobotukan. Ika og
modulus bu og motud. Mobon nika pota' ukumoy og
migonong sog glupa'an? Bu nanu nika pa sulioy og
minunu' kitu' dianami?"¹¹ Tubus nitu', og glam ni-
lan, pimogayan ilan nog ponopoton nog mokolam-
bak nog mokoputi' bu tinolu'an ilan nog, "Pogbagad
amu pa podali'dali' taman nog moganap og dakol
nog sosoligananan kitu' nog ma' niu, bu pigilugan
".niu kitu' nog bunu'on dosop mama' niu

Pigbontayan ku ion lumokat nog kogonom¹²
podokot kitu'. Dangan linokat non, miglinug nog
mosikad. Og gondow migdolom bu og bulan mipula
ma' nog dugu'.¹³ Og bitunanan sog glangit mik-

Og olibu koni, gintoson bagun mimung nog glana. † Og †
.paras koni, gintoson bagun mimung nog ginumon

pat buk manusia'anan koyon bu og dua' pulu' bu pat
bogolalanan koyon, mikpongomba' ilan sumugyut
sog sungu'an nog Nati nog Bilibili koyon. Mikpogat-
ul ilan nog ma' nog sigitan bu og ponaksan nog bu-
lawan nog miponu' nog komangyan nog ion non ion
og gyakin nog pigotowan nog Mikpongon.⁹ Bu mik-
pogbobat ilan nog bogu bobat. Og ponombit nilan

,dun ma' nini
Ika og patut malap nog sulat koyon nog linulun"
bu monglokot nog pimotapokanan koyon. Po' ika og
bakas binunu'. Bu bianan sog dugu' mu, misaluy mu
og gotowanen bagun ilan mimung nog pigotowan
nog Mikpongon, og gotowanen nog miktidu sog dia-
dia nog binonsaan, bu minsan olo ponolu'on non, bu
minsan olo og pikpongkatan non.¹⁰ Inimung nika
ilan nog pigdotu'an mu nog boliananan nog mogi-
nang nog glegan nog Diwata ta, bu mogdatu' ilan
".dia sog glupa'an

Tubus nitu', dangan tinumontong u puli', miko-¹¹
tongow bu mikodongog u og gonek nog
moloikatanen koyon nog di' mitung. Miglibut ilan
dia sog gingkudan datu' koyon bu sog manusi-
a'anan koyon bu sog dua' pulu' bu pat bogolalanan
koyon.¹² Bu og bobat nilan koyon landu' kosikad.

,Og ponombit nilan dun ma' nini
Og Nati nog Bilibili kitu' nog bakas binunu', og"
patut ion bogayan nog bolakat, bu og daya, bu om-
pantas sabut non, bu modasig, bu pogodaban, bu
"!pokpotason, bu poksonglitan
Tubus nitu', og glam nog piongon sog pigloban¹³
nog glangit bu glupa'an tidu sog dialom glupa' asta
sog bubung glangit, midongog u mikpogbobat ilan
,nog sanglit nilan. Ma' nini og ponombit nilan dun
Poksonglitan og pogingkid koyon dia sog gingku-"
dan datu', bu songlitan dosop og Nati nog Bilibili
koyon, bu pogodaban, bu pokpotason, bu glam nog
"!baya' dianon asta sog da' kopus non

Bu og pat buk sop manusia'anan koyon, mikpo-¹⁴
nanga' ilan nog, Amen. Bu og mokogulanganen sop
.koyon nog ginolal, mikpongomba' ilan sumugyut

Og potapokanan nog pimodokotsog sulat koyon nog linulun

Pigbontayan ku og Nati nog Bilibili koyon⁶
lumokat nog solabuk sog pitu buk podokotanan
koyon. Tubus nitu', midongog u og talu' nog solabuk
sog pat buk manusia'anan koyon. Og talu' non min-
glingkug mama' nog gonek nog glugung nog long
non dun, "Angoy a na dini!"² Bu dangan tinontong u,
mitongow u og kuda' nog gomputi' dia sog sun-
gu'an ku. Og sinumakoy koyon dun ngon pana' non,
bu binogayan ion nog kuruna. Bu mipanow ion ma'
.nog pondag nog mangoy mokpondag

Og mikponapot nog omputi' nog mokolambaknog di' mitung

Tubus nitu', tinumontong u bu mitongow u og⁹ landu' kodakol nog gotowanan nog da'idun mokitung dun nog miktidu sog glam nog binonsaan, bu glam nog gininisan nog gotowanan, bu glam nog gininisan nog ponolu'on. Pogindog ilan dia sog sungu'an nog gingkudan datu' bu sog Nati nog Bilibili. Mikponapot ilan nog omputi' nog mokolambak bu mikpogaid ilan nog tongkayan nog ma' nog tongkayan nog dawon nog bunga.¹⁰ Bu mikpogekes ,ilan nog ma' long nilan dun

Og tabang ta tidu da sog Diwata ta nog ion“ pogingkud dia sog gingkudan datu', bu tidu dosop ”!dia sog Nati nog Bilibili

Og glam nog moloikatanan, dia ilan pogindog sog¹¹ glumibut nog gingkudan datu' koyon, bu dia sog glumibut nog bogolalanan kitu', bu sog pat buk manusia'anan kitu'. Bu mikpongomba' ilan sumugyut dia sog sungu'an nog gingkudan datu' koyon mangka ilan tamuy sog Mikpongon,¹² mangka ilan ,poglongag moktalu' nog

Amen! Og sanglit, bu og kopokpotas, bu og ko-“ toan, bu og kopokposolamat, bu og kopogadab, bu kotas nog bolakat, bu og kotasig, og glam nini og ”!Mikpongon dun asta sog da' kopus non. Amen Tubus nitu', og solabuk bogolal koyon miksak di-¹³ anakon, “Sima og gotowanan koni nog mikponapot ”?nog omputi' bu ain ilan gidoy ion miktidu Tinabal u ion, “Da' a sunoy, Apu'. Di' u kosunan.¹⁴ ”.Tibua ika, kosunan mu da

Ma' long non dun dianakon, “Koni, og gotowanan koni, ion non ion og gotowanan kitu' nog mikobian sog posakit kitu' nog landu' kopihit. Dinokdakan nilan og glogdoyanan nilan koyon dia sog dugu' nog Nati nog Bilibili, sa'an ion miimung nog omputi'.

¹⁵ Dadi, sa'an itu' kobon non, dia ilan pogindog sog sungu'an nog gingkudan nog Mikpongon. Bu gobi gondow moktamuy ilan dia sog Mikpongon sog Poktomuyan kitu' dianon. Bu ion dosop og pogingkud kitu' sog gingkudan datu', og mogipat dianilan.

¹⁶ Di' ilan na mokpuli' kogutoman otawaka kuowon. Bu di' ilan na kosongowan nog ginit nog pudus otawaka minsan olo ginitoy dun.¹⁷ Po' og Nati nog Bilibili koyon, nog sog titonga' nog gingkudan datu' koyon, ion og polongipat dianilan. Bu ponulu'an non ilan dia sog tobud kitu' nog poktiduan nog kotubu' nog da' kopus non. Bu og Mikpongon og momunas nog glua'anan nilan nog miglayas tidu sog ”.mataanan nilan

pogogdag sog glupa'an ma' nog mikpogbanak og bunga kayu bila oyupan nog molandos nog galu'.¹⁴ Og glangit miawa' ma' nog linulun gikam. Bu glam nog buludanan bu og kopulu'an miawa' sog ki-
.botangan non

Tubus nitu', og kodotu'an sog glupa'an, bu og¹⁵ kounutananan nog sundalu, bu doyahananan, bu ain mokokotas nog gotow, bu og guliponanan, bu ain gotowanan kitu' nog onda' kulipon, mikpoksolobuni ilan sog sangobanan bu dia sog pampanaganan nog kobuludan.¹⁶ Mikidigbun ilan dia sog buludanan bu dia sog pampanganan nog long nilan dun, “Kodugba' amu na dianami bu buni niu na ami dia sog tinontongan nog pogingkud koyon sog gingkudan datu' bu dia sog polihala' nog Nati nog Bilibili koyon.¹⁷ Po' minatong na og gondow kitu' nog pihit nog polihola'on ilan na. Bu da'idun ”.nododa' mokantu dun

Sogatus bu pat pulu' bu pat ngibu kotow og k-indanannog ilan og pigotowan nog Mikpongon

Tubus nitu', mitongow u pat buk moloikatanan⁷ pogindog dia sog pat pigyulu nog glupa'an, pik-
sogong nilan og pat ginis nog galu' bagun da di' moyup sog glupa'an otawaka sog dagat otawaka sog kayuanan.² Tubus nitu', mitongow u nosop nog len moloikat tinumua' tidu sog silangan. Ngon pigoidan non nog pongindan nog Mikpongon. In-
ekesan non og pat buk moloikatanan koyon nog binogayan nog baya' luma'at sog glupa'an bu dia sog dagat.³ Long nog moloikat koyon, “Na' niu pa sokali' lo'aton og glupa'an, bu og dagat, bu kayua-
nan po' indanan nami pa poguna og gangasanan nog sosoligananan nog Diwata ta.”⁴ Tubus nitu', midongog u nosop og dakol og ginindanan nilan ki-
tu'. Og dakol nilan sogatus bu pat pulu' bu pat ngibu kotow nog dia miktidu sog sopulu' bu dua' pangkat ni Apu' Israel.⁵ Og sopulu' bu dua' ngibu nog ginindanan koyon tidu sog pangkat ni Juda. Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Ruben. Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Gad.⁶ Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Aser. Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Nap-
tali. Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Manase.⁷ Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Simiun. Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Lebi. Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Isakar.⁸ Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Sebulon. Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Jusep. Bu sopulu' bu dua' ngibu tidu sog pangkat ni Benjamin

og bulan bu og bitunanan migla'at nog boya'an og kotolu bahagi' nion migdolom. Dadi, og tolu bahagi' nog gondow di' na dumolag bu og kotolu bahagi' .nog gobi ma' nitu' dosop
 Sonuk u moktima'an, midongog u og gekes nog ¹³ topuli nog poglayug dia sog gawang. Ma' long non dun, "Kosusasusa! Kosusasusa! Kosusasusa ain migonong koyon dia sog glupa'an. Po' dali' na oyupoy nog tolu buk og duma nog moloikatanan ".koyon og tombuli'anan nilan
 Og kolima moloikat koyon, inoyup non dosop **9** og tombuli' non. Bu mikotongow u nog bitun dia sog glupa'an nog midogdag tidu sog glangit. Binogayan ion nog kungsi nog pintu' nog gluang kitu' nog da' goktob non. ¹²Dangan binuka' non og gluang koyon, linumuas og gobol dion nog motomuk tokodoy. Migdolom og gondow bu og gawang kobal nog gobol koyon nog miktidu sog gluang koyon. ³Bu mikotongow u dosop nog gapananan mikpondapal sog glupa'an tidu sog gobol koyon. Bu binogayan ilan nog glala nog ma' nog kolala nog glala nog gulasulas dini sog glupa'an. ⁴Bu tinolu'an ilan nog di' ilan mongula'at nog sigbot, bu pomulan, otawaka kayu dini sog glupa'an. Suga'id non, posinsaon nilan tibua ain da og onda' kitu' kindanoy og gangasanan nilan nog gindan nog Mikpongon.
⁵Tibua, da' ilan bogoyoy nog baya' momunu' dianilan. Suga'id non, pokposokitan nilan tibua sog goktob nog lima bulan. Og sakit nog kopoglogaga nilan dun mama' kosakit nog glala nog sogod nog gulasulas. ⁶Og gotowanan sog tang koyon, monontong ilan na nog kopatoy nilan. Tibua, di' nilan minang. .Moleg ilan si'oy matoy, tibua, ondi' ilan da matoy Og bantuk nog gapananan koyon mama' nog ku- ⁷ da'anan kitu' nog posungu' mangoy sog pogbunu'an. Mama' ilan nog mimangyu' nog bulawan. Bu og bayu'bayu'anan nilan mama' nog bayu'bayu' nog gotow. ⁸Og buk nilan mama' nog buk nog gibun bu og ngisi nilan mama' nog ngisi nog glimong.
⁹Og gigidob nilan linopisan nog ma' nog putow bu og gonek nog gokpak nilan mama' nog gonek nog kuda'anan kitu' nog posungu' sog pogbunu'an nog kumonog og glupa'an dun. ¹⁰Og gikug nilan mama' kolala nog sogod nog gulasulas. Bu og gikug nilan koyon og pokposakit nilan nog gotowanan goktob nog lima bulan. ¹¹Og kounutan nilan og moloikat kitu' nog pogaid nog gluang kitu' nog ngalan non dia ^{††}.sog bansa Hibru, Abadon bu sog Ginirik, Apolyon Og tigana' glogon minian na. Ngon pa dua' buk ¹² .glogon nog posungu' matong
 Og kogonom moloikat koyon, inoyup non dosop ¹³ og tombuli' non. Bu midongog u og talu' nog mik-

Og kolobusuan ni Kindagow bu gla'ayatanan non. Og † ngalan non Abis. †† Bu sog Sinubanon, Polongula'at

Og kopitu podokot

Dangan linokat nog Nati nog Bilibili og kopitu **8** podokot koyon, mitikna' og glangit nog tunga' oras. ²Tubus nitu', mitongow u og pitu buk moloikatanan nog pogindog sog sungu'an nog Mikpongon bu pimogayan ilan nog pitu buk tombuli'.
 Bu ngon nosop og len moloikat nog ngon og ³ togu'an komangyan non nog og bulawan. Tinumua' dion bu indog sog pomolasan koyon. Binogayan ion nog modakol nog komangyan mangka non timbuloy sog gyakinanan nog glam nog pigotowan nog Mikpongon mangka ion pomalas dia sog pomolasan koyon nog bulawan nog piindog dia sog sungu'an nog ginkudan datu' koyon. ⁴Og gyakinanan nog pigotowan nog Mikpongon bu og gobol nog komangyan koyon miktolumuk dia sog sungu'an nog Mikpongon tidu sog komot nog moloikat koyon.
⁵Tubus nitu', og togu'an komangyan koyon, pinonu' non nog gapuy tidu sog pomolasan koyon mangka non pilakoy sog glupa'an. Dadi, migbobusiat kilat mangka poktutudtudud og gloti' mangka .mikunudunud glugung mangka poglinug

Og tombuli'anan

Tubus nitu', og pitu buk moloikatanan koyon nog ⁶ mikpogatul nog tombuli'anan, poksipian nilan na .moyup og tombuli' nilan
 Og tigana' moloikat koyon, inoyup non og tombuli' ⁷ li' non. Migdupi' nog ma' nog batu bu og gapuy nog migampu' nog dugu' nog mikpogogdag dia sog glupa'an. Mitutung na og kotolu bahagi' nog glupa'an. Bu mikpogotutung dosop og kotolu bahagi' nog kayuanan. Bu mikpogotutung dosop og glam nog sigbotanan
 Og kodua' moloikat koyon, inoyup non dosop og ⁸ tombuli' non. Bu ngon og migliga' nog mama' nog bulud kosolag mipilak ditu' sog dagat. Og kotolu bahagi' nog dagat miktimaluy dugu'. ⁹Bu kotolu bahagi' nog glam nog migonong dia sog dagat mikpomatoy. Bu kotolu bahagi' nog glam nog sokayan dia .sog dagat mikpogla'at
 Og kotolu moloikat koyon, inoyup non dosop og ¹⁰ tombuli' non. Bu og mokoluksang nog bitun mikpogliga' ma' nog glansok mangka kodogdag dia sog tolu bahagi' nog tubiganan bu tobudanan. ¹¹Og bitun koyon iningolanan nog si Ompet. Dadi, og tolu bahagi' nog tubig miimung ompet nog boya'an modakol tanan gotow og mikpomatoy po' kipetan ilan dun
 Og kopat moloikat koyon, inoyup non dosop og ¹² tombuli' non. Bu og kotolu bahagi' nog gondow bu

sumulat saka mikodongog u nog talu' tidu sog glangit. Ma' long nog talu' koyon dun, "Na' mu na sulation og talu' nog pitu buk glugung koyon bu na' mu .na pokposun

Tubus nitu', og moloikat kitu' nog mitongow u⁵ pogindog sog dagat bu sog kotasan, inogot non og komot non nog glintu sog glangit,⁶ bu mangka ion sapa dia sog ngalan nog Mikpongon nog ion totubu' asta sog da' kopus non nog ion og mikpongon nog glangit bu glupa'an bu og dagat bu glam nog piongon dion. Ma' long non dun, "Da'idun na mokosaga' nog glegan nog Mikpongon.⁷ Sog da' pa oyupoy nog kopitu moloikat koyon og tombuli' non, ombaluy na og tugyu non kitu' nog milimod ma' nog pinasad non kitu' dia sog sosoligananan non nog .ion non ion og polomolatasan non

Tubus nitu', og miktalu' kitu' nog midongog u⁸ nog miktidu ditu' sog glangit, miktalu' nosop mokpuli' dianakon. "Angoy mu alap og libru kitu' nog binuka' dia sog komot nog moloikat kitu' nog .pogindog sog dagat bu sog kotasan Dadi, og bata'bata' libru kitu', inangoy u pongo-⁹ niyog sog moloikat kitu'. Ma' long non dun dianakon, "Alap mu ini bu mangka mu kan. Momis si'oy ma' nog tonob sog baba' mu tibua og tian mu kosoman dun."¹⁰ Dadi, inalap u og bata'bata' libru kitu' mangka u kanoy. Minanam u dodad' mama' nog tonob. Tibua, dangan inuglon ku na, kiosoman og tibuka u dun.¹¹ Tubus nitu', tinolu'an u nosop nog, "Sumboy puli'an mu mokpolatas og talu' nog Mikpongon kitu' pa'ali dia sog kodokolan nog binonsaan, bu sog gotowanan, bu sog glam nog ginin- .isan nog ponolu'on, bu sog kodotu'an

Og dua' kotow taksi'anan

Binogayan u nog topongan nog ma' nog 11 kolanas bu tinolu'an u nog, "Angoy mu topong og Poktomuyan dia sog Mikpongon, bu og pomolasan dion, bu mangka nika itung og mikpoktamuy koyon dion.² Tibua, na' mu sunu'on tumopong og glowasan nog Poktomuyan koyon po' binogoy ion dia sog gotowanan nog kona' Hudyu. Bu poglogekon nilan og koliwagan bonua kitu' nog mosigda laga' nog pat pulu' bu dua' bulan.¹³ Popongoyon ku og dua' kotow nog tumaksi' pa'ali dianakon. Bogayan ku ilan nog bolakat mogustal pa'ali dianakon laga' nog songibu bu dua' gatus bu nom pulu' ondow. Og ponopoton nilan og saku nog modikpol."⁴ Ilan koyon ion non ion og pinonggi' kitu' sog dua' pun kayu kitu' nog iningolanan olibu. Bu pinonggi' ilan dosop sog dua' buk guntulan nog sulu' kitu' nog

Og pat pulu' bu dua' bulan koyon, laga' ion nog songibu bu † dua' gatus bu nom pulu' ondow

tidu sog gokpod nog pomolasan koyon nog bulawan nog dia sog sungu'an nog Mikpongon.¹⁴ Tinalu' non sog kogonom moloikat koyon nog togo tombuli', "Boluy mu na og pat buk moloikatanan koyon nog binalud ditu' sog mosolag nog tubig kitu' nog ngalan non Euprates."¹⁵ Bu og pat buk moloikatanan koyon, ilan og sinimpan sog ton bu sog bulan bu sog gondow bu sog tang kitu'. Binoluy ilan na po' pomunu'on nilan og tolu bahagi' nog gotowanan.¹⁶ Midongog u bog andun og dakol nilan. Og dakol nog sundaluanan koyon nog mikponakoy .sog kuda', dua' gatus laksa'

Dia sog tinontongan ku mitongow u og ku-¹⁷ da'anan bu og poksakoy koyon dion. Ma' nini og bayu'bayu' nilan. Og gigdobanan nilan pinglopisan nog ompula ma' nog gliga' bu molugdom og kobiluan non bu modalag ma' nog asupri. Og gulu nog kuda'anan koyon ma' nog gulu nog glimong. Bu mikpongluas sog baba' nilan og gapuy, bu og gobol, bu og asupri.¹⁸ Og kotolu bahagi' nog gotowanan mikpomatoy kobal nog tolu ginis koyon nog posakit, og gapuy, bu og gobol, bu og asupri nog miktidu dia sog baba'anan nog kuda'anan koyon.¹⁹ Po' og glala nog kuda'anan koyon dia sog baba' nilan bu dia dosop sog gikug nilan. Po' og gikuganan nilan togo gulu mama' nog mamak nog mongoktuk nog gotowanan

Og duma gotowanan nog da' pomatoy bianan²⁰ sog posakit koni, da' nilan pa bolongoy og diwataan kitu' nog pingimung nog dili komot nilan. Bu da' ilan pa lota' moktamuy sog glatdiwataan bu sog glodawananan koyon nog pingimung nilan ma' nog bulawan, bu og solapi', bu og tumbaga, bu og batu, bu og kayu nog saka og glodawananan koyon ondi' mokotongow, bu ondi' mokodongog, bu di' mokopanow.²¹ Bu da' ilan pa dosop lota' momunu' otawaka moginang nog koto'uan nilan otawaka .momabal otawaka monakow

Og bata'bata' libru

Tubus nitu', mikotongow u nosop nog len 10 moloikat nog modasig, posungu' tumona' tidu sog glangit. Miputus ion nog ginampol bu ngon og glanag sog tondong nog gulu non. Og bayu'bayu' non sinumilow ma' nog gondow bu tidu sog gopa non asta sog polapa non mama' nog gugdok nog migliga'.² Poktayak ion nog bata'bata' libru nog binoklad. Og botis non nog glintu dinogyak non sog dagat bu og botis non nog bibang dinogyak non sog kotasan.³ Miktalu' ion nog mosikad ma' nog gonek nog glimong. Dangan miluksad og talu' non koyon, tinabal nog pitu buk glugung.⁴ Dangan miluksad pitu buk glugung koyon, poksipian ku na bosia

mogdatu', bu mogbaya' na ion asta sog da' kopus
 ".non
 Tubus nitu', og dua' pulu' bu pat kitu' nog bogo-¹⁶
 lalanan nog pogingkud sog gingkudan datu' sog
 sungu'an nog Mikpongon, minomba' ilan bu sugyut
 ,dia sog Mikpongon, ¹⁷kobon nilan moktalu' nog
 Pokposolomatan nami Ika, og Mikpongon, og"
 Pogbaya' nog di' kobotukan. Ika og donsama' na bu
 numun kitu'. Po' ginamit mu na og kotas nog baya'
 mu, bu miktolipun ka na mogbaya'. ¹⁸Og binonsaan
 mikipoglolingit ilan tokodoy po' minatong na og
 tang nog potongowon mu na og polihala' mu bu
 ukumon mu na ain mikpomatoy. Bu tumbasan mu
 na og sosoligan mu nog polomolatasan, bu og
 glam nog pigotowan mu, bu ain migadab dianika,
 ombaba' otawaka motas. Minatong na og tang nog
 ".lo'aton mu ain mingula'at nog glupa'an
 Tubus nitu', og Poktomuyan dia sog Mikpongon ¹⁹
 ditu' sog glangit mibuka' bu mitongow u ditu' og ka-
 ban kitu' nog tinogu'an nog koposadan nog
 Mikpongon. Migbobusiat kilat, bu miktutudtutud
 gloti', bu mikunudunud glugung, bu miglinug, bu
 .migdupi' nog molandos tokodoy nog ma' nog batu

Og glibun bu og naga

Tubus nitu', ngon pitongow dianakon nog **12**
 kosobu'sobu' tokodoy. Mitongow u og glibun
 dia sog gawang nog ponopoton non motilak ma'
 nog gondow, bu sog tondong nog botis non og bu-
 lan, bu minguruna ion nog sopulu' bu dua' buk bitu-
 nanan. ²Og glibun koyon og bodos bu miglosek
 tanan kobal nog pinokitan na. ³Tubus nitu', ngon
 nosop pitongow dianakon nog kosobu'sobu'. Miton-
 gow og kosolagan nog naga nog ompula nog dia sog
 gawang. Pitu buk guluanan non bu sopulu' buk sun-
 gaganan non. Bu og guluanan non minguruna.
⁴Dangan binotagbad non og gikug non, og kotolu
 bahagi' nog bitunanan dia sog gawang mikipokpilak
 sog glupa'an. Og naga koyon pogindog sog sun-
 gu'an nog glibun koyon nog pinokitan po' bila mog-
 bata' og glibun koyon, uglonon non. ⁵Migbata' og
 glibun koyon nog glaki. Ion og mogbaya' sog glam
 nog binonsaan, bu da'idun mokantu dianon. Og
 bata' non koyon, inalap mogdayun dianon mangka
 pitangoy ditu' sog Mikpongon bu sog gingkudan
 datu' kitu'. ⁶Bu og glibun koyon milaguy ditu' sog
 bonua kitu' nog da' gotow dun nog sinimpan nog
 Mikpongon dianon nog ditu' ion pogusiba'oy nog la-
 .ga' songibu bu dua' gatus bu nom pulu' ondow
 Bu ngon migbunu' ditu' sog glangit. Si Mikail † bu ⁷
 og gla'ayatanan non, migbunu' ilan nog naga kitu'
 bu og gla'ayatanan non. Migantu ilan na. ⁸Tibua, og

. Ion og kounutan nog moloikatanan †

piingkud dia sog sungu'an nog Mikpongon nog ion
 non og Pogbaya' sog glupa'an. ⁵Bila ngon sumuloy
 mongula'at dianilan, og gapuy lumuas tidu sog
 baba' nilan bu mogla'at og banta nilan dun. Ma' nini
 og kopongula'at nog ain moksipi kitu' luma'at diani-
 lan. ⁶Togo baya' ilan mogondi' dumupi' nog solian
 nilan mokpolatas nog talu' nog Mikpongon. Bu togo
 baya' ilan dosop mokpotimaluy nog tubig dia sog
 dugu'. Bu togo baya' ilan dosop mogbogoy nog glam
 nog gininisan nog posakit sog glupa'an sog minsan
 .nanu og glegan nilan
 Bila motubus ilan na mokpulonag nog talu' nog ⁷

Mikpongon, og sabtua kitu' nog tumua' tidu sog
 Abis mangoy mogdayow munu' dianilan. Bu di' ilan
 mokantu dun. Bunu'on non ilan. ⁸Dadi, og bangkoy
 nilan, dion da sog dalan nog koliwagan bonua koy-
 on nog mosolag, nog ion non ion og kinudusan sog
 Kounutan nilan kitu' nog mipononggi' sog bonua
 nog Sodom bu bonua nog Ehiptu. ⁹Og gotowanan
 nog miktidu sog ainain nog bonua, bu tidu sog glam
 nog binonsaan, bu miglologinis nog ponolu'on man-
 goy tumontong nog bangkoy nilan koyon laga' tolu
 ondow bu solian solom. Bu di' nilan kumboy lobon-
 gon. ¹⁰Og gotowanan nog mogonong dini sog glu-
 pa'an koni, minginsupak dianilan po' minatoy na og
 dua' kotow polomolatas nog talu' nog Mikpongon.
 Bu miglokologya'an ilan, bu mangka ilan pogbino-
 goyoy po' da'idun na og mokposakit kitu' dianilan
 .dini sog glupa'an
 Tibua, dangan midopot na og tolu ondow bu so- ¹¹
 lian solom, pitubu' ilan na nog Mikpongon mangka
 ilan indog. Bu ain gotowanan nog mikotongow di-
 anilan, kiondokaan ilan tokodoy. ¹²Tubus nitu', mi-
 dongog nog dua' kotow koyon og talu' nog mosikad
 tidu sog glangit. Og talu' koyon ma' nini, "Angoy
 amu na dini!" Dadi, sonuk nog banta nilan mogban-
 toy dianilan, miiknat ilan sog glangit nog dia ilan
 .sog ginampol
 Bu sog tang koyon, miglinug nog mosikad ¹³
 tokodoy. Bu og kosopulu' bahagi' nog koliwagan
 bonua koyon mitugban. Bu pitu ngibu kotow mikpo-
 matoy dun. Bu ain misama' kitu', inubas ilan nog
 gondok nilan bu mikipoksanglit ilan dia sog Diwata
 .nog sog glangit
 Og kodua' glogon minian na. Tibua, ngon pa og ¹⁴
 .posungu' matong

Og kopitu tombuli'

Og kopitu moloikat koyon, inoyup non dosop og ¹⁵
 tombuli' non. Bu ngon og miglongag moktalu' nog
 [,mosikad ditu' sog glangit. Ma' long nilan dun
 Og baya' mogdatu' sog dunya, dia na sog Pog-"
 baya' kitu' dianita, bu dia sog pipangoy non kitu'

nog koding tolunan, og botis non mama' nog botis
 nog sabtua kitu' nog ngalan non og bear, bu og
 baba' non ma' nog baba' nog glimong. Bu bino-
 gayan nog naga kitu' ion nog dili pagas non, bu og
 kopogdatu' non, bu og kotas nog baya'.³ Og solabuk
 gulu nog sabtua koyon mama' nog bakas binunu'.
 Tibua, og gangol non koyon mibai' na. Glam nog go-
 towanan sog dunya kisobu'an dun, bu migunut ilan
 dia sog sabtua koyon.⁴ Glam nog gotowanan mikta-
 muy sog naga koyon po' migbogoy ion nog baya'
 sog sabtua kitu'. Bu tinamuy nilan dosop og sabtua
 kitu' bu mangka ilan poksak nog, "Sima gidoy
 mokobatudug sog sabtua koni? Sima gidoy mokantu
 "dun

Tinugdakan og sabtua koyon moktokabul bu og⁵
 moglaka'laka' monalu'. Bu tinugdakan dosop ion mog-
 baya' laga' pat pulu' bu dua' bulan.⁶ Dadi, mik-
 tolipun ion moglaka'laka' monalu' dia sog Mikpon-
 gon bu monompola' sog ngalan nog Mikpongon bu
 og pigonongan non, bu asta og glam nog migonong
 sog glangit.⁷ Tinugdakan dosop ion mangoy mog-
 bolongayow momunu' sog pigotowan nog Mikpon-
 gon bagun non ilan mokaum. Bu binogayan ion nog
 baya' mogbaya' sog glam nog binonsaan, bu glam
 nog pikpongkatan, bu sog glam nog gininisan nog
 ponolu'on nog gotowanan.⁸ Og miktamuy sog sab-
 tua koyon, ain ngalananan nilan nog da' sulatoy dia
 sog ponulatan kitu' nog ain kibogayan nog kotubu'
 nog da' kopus non nog sinulat na sog kobon nog da'
 pa pongonoy og dunya. Og gapu' nog pinulatan koy-
 on og Nati nog Bilibili kitu' nog binunu'
 Ain mokodongog, sumboy nododa' mokinongog.⁹

¹⁰ Ain og gukudan non ombihag, bihagon nododa'.

Ain og gukudan non ombunu' bianan sog kalis,
 bunu'on nododa' bianan sog kalis. Dadi, sa'an itu'
 sumboy ain pigotowan nog Mikpongon, ompagon
 .og kopongandol nilan bu og kopoglogaga nilan

Og sabtua nog linumuas tidu sog glupa'

Tubus nitu', mitongow u nosop og len sabtua,¹¹
 nog linumuas tidu sog glupa'. Dua' buk sungag non
 ompolok ma' nog sungag nog nati nog bilibili. Bu og
 talu' non modasig ma' nog naga.¹² Bu ion og ginu-
 manti' mogbaya' nog glam nog baya' sog tigana'
 sabtua kitu' mangka non dondagoy miktamuy og
 glam nog gotow sog glupa'an dia sog tigana' sabtua
 kitu' nog togo gangol nog mibai' na.¹³ Bu mingi-
 nang ion nog gingyata'anan nog kosobu'sobu'
 tokodoy bu mokodondag ion nog gapuy nog tumon-
 a' sog glupa'an tidu sog glangit sog kosompagan
 nog gotowanan.¹⁴ Sabap sog koganti' non dia sog
 tigana' sabtua koyon moginang nog gingyata'anan,
 glam nog gotowanan nog migonong sog glupa'an

naga koyon di' mokantu dia ni lo' Mikail. Dadi, binu-
 gow ilan tidu sog glangit.⁹ Bu og naga kitu' nog
 modasig binuksak dia sog glupa'an. Ion non ion og
 mamak kitu' kobon nitu' nog iningolanan si
 Kindagow otawaka og Soitan. Ion non ion og
 mikobal nog gotowanan sog dunya nog boya'an
 misimoy ilan dun sog motud. Binuksak ion bu asta
 .og gla'ayatanan non dia sog glupa'an

Tubus nitu', midongog u og talu' nog mosikad di-¹⁰
 tu' sog glangit. Ma' nini og talu' koyon, "Numun ki-
 tu' minatong na og tabang nog Mikpongon dia sog
 gotowanan, † bu Bolakat non, bu og kopogbaya' non,
 bu og baya' nog Kristu! Po' og moksumbungsum-
 bung kitu' sog pigilugan ta dia sog Mikpongon gobi
 gondow, binuksak na dia sog glupa'an.¹¹ Dinag ni-
 lan ion bianan sog dugu' nog Nati nog Bilibili kitu'
 bu bianan dosop sog motud kitu' nog pigustal nilan.

Bu da' nilan inggula'oy og kotubu' nilan asta sog
 kopotayan.¹² Dadi, pogdada' amu na, amu dion sog
 glangit! Tibua, landu' susaan sog glupa'an bu sog
 dagat po' si Kindagow tinumona' na daniu! Linolin-
 gitan ion tokodoy po' ompolok na og timpu nog
 ".misama' dianon

Dangan kimongmanan non nog ion binuksak dia¹³
 sog glupa'an, sinungu' non sop monontong og gli-
 bun kitu' nog migbata' nog glaki.¹⁴ Og glibun koyon
 binogayan nog gokpak nog ma' nog gokpak nog
 kosolagan nog topuli bagun ion mokolayug sog
 bonua kitu' nog sinimpan nog Mikpongon dianon.
 Po' ditu' ion pogipatoy nog Mikpongon bagun ion
 ondi' ompongula'at nog naga kitu' sog solod nog
 tolu ton bu moginonga'.¹⁵ Tubus nitu', og naga koy-
 on sinompitan non nog tubig og glibun koyon nog
 boya'an migba' posungu' sog glibun koyon po'
 bagun bosia manud ion dun.¹⁶ Tibua, og glibun koy-
 on tinobangan nog bianan sog glupa' nog migboka'
 mangka kotulod sog boka' nog glupa' og tubig koy-
 on.¹⁷ Dadi, migdungag moglolingit og naga koyon
 dia sog glibun koyon. Dadi, inangoy non oyowoy
 momunu' og piglogombata'anan nog glibun koyon,
 ain og mikokunut dia sog dondagananan nog
 Mikpongon, bu ain ompagon og kopongandol non
 dia sog motud nog pitongow ni Isus.¹⁸ Bu og naga
 .koyon, pogindog dia sog pontad

Og sabtua nog linumuas tidu sog dagat

Tubus nitu', mitongow u og sabtua linumuas **13**
 tidu sog dagat. Pitu buk og guluanan non bu
 sopulu' buk sungaganan non. Og glam nog sunga-
 ganan non koyon pikurunaan. Bu og guluanan non
 sinulatan nog ngalan nog mokotompola' dia sog
 Mikpongon.² Og sabtua koyon mama' nog bantuk

nog Guksugan nog da' piksopan non tidu pa sog donsama' asta sog da' kopus non, nog pulonagon non dia sog gotowanan dini sog glupa'an, sog glam nog binonsaan, bu glam nog pikpongkatan, bu glam nog gininisan nog ponolu'on. ⁷ Mikталu' ion nog mosikad, "Kondok amu sog Mikpongong bu potas niu ion po' minatong na og gondow kitu' nog mongukum ion. Dadi, tamuy niu ion po' ion og mikpongong nog glangit bu glupa'an, dagat bu og to-".budanan

Ngon nosop og mitongow u nog sinumukli di- ⁸ anon og kodua' moloikat bu mangka pokталu', "Migla'at na! Migla'at na og baya' nog koliwagan bonua kitu' nog mokosog nog og Babilon. Sabap sog kohinangan nog gotowanan sog Babilon, mioit og glam nog binonsaan sog kohinangan nilan kitu' nog molaton po' mama' ilan nog piinum nog galak ".nog gombisa

Tubus nitu', ngon nosop mitongow u nog sinu- ⁹ mukli dianon og kotolu moloikat mangka pokталu' nog mosikad, "Simasima moktamuy sog sabtua bu sog glodawan non, bu kiindanan og gangas non otawaka og komot non, ¹⁰ mokinum dosop ion nog galak nog ion non ion og posakit nog Mikpongong.

Og galak kitu' da' kosogotoy bu inudud dia sog saguk, og pinonggi'an nog polihala' nog Mikpongong kitu' nog kondokondok. Posinsaon ion bianan sog tutungon ion nog asupri dia sog sungu'an nog moloikatanan kitu' nog midulus bu dia sog sungu'an nog Nati nog Bilibili. ¹¹ Bu og gobol nog gapuy koyon nog posinsa non, kobon non moktolomuk notibua asta sog da' kopus non. Gobi gondow da'idun gulolian nilan mosinsa, ain mikpoktamuy kitu' sog sabtua bu sog glodawan non kitu', otawaka ain kiindanan nog ngalan non. ¹² Dadi, sa'an og pigotowan nog Mikpongong, ain mikokunut sog dondagananan non kitu', sumboy mokogaga ilan bu ".ompagon og kopongandol nilan dia ni Isus

Tubus nitu', mikodongog u nog talu' tidu sog ¹³ glangit nog, "Sulat mu ini, tidu sog numun kitu' popiaon ain matoy nog sabap sog kopokokunut ni- ".lan dia sog Pogbaya'

Ma' long nog Bolakat nog Mikpongong, "O'o, pulo- lion ilan tidu sog sinsaan nilan moginang po' og ".tumbas dianilan ondi' ombolong

Og kogani sog glupa'an

Tubus nitu', tinumontong u bu mitongow sog ¹⁴ sungu'an ku og ginampol nog gomputi', bu ngon pogingkud dion nog ma' nog gotow bu minguruna ion nog bulawan bu pogaid nog glonggaman nog mokutong. ¹⁵ Tubus nitu', ngon len moloikat linumiu tidu sog Poktomuyan dia sog Mikpongong mangka

koni kolimbungan dun. Dinondag non ilan mokpin- dog nog glodawan nog poktomuyon nilan po' og ganti' nog tigana' sabtua kitu' nog bakas miangol nog kalis saka mitubu' da. ¹⁵ Og kodua' sabtua koyon tinugdak mokpotubu' dianon og glodawan nog tigana' sabtua kitu' bagun da mokopokталu'. Bu bunu'on non ain ompok moktamuy dianon. ¹⁶ Glam nog gotow, ombaba' otawaka motas, doyahan otawaka miskinan, gulipon otawaka kona' gulipon, tinogol non ilan mindan dia sog komot nilan nog glintu otawaka sog gangasanan nilan ¹⁷ nog boya'an da'idun mokosaluy otawaka mokopogdagang bila da' indanoy nog ngalan nog sabtua koyon otawaka og gitungan nog mongma'ana sog ngalan non koy- .on

Og ma' nini koni, sumboy ngon og kotoan ta ¹⁸ monginabut dun. Simasima moto sumabut, mosabut non bog olo ma'ana nini. Po' og ma'ana nog gitungan koyon mongma'ana da sog ngalan nog gotow. Og gitungan koyon gonom gatus bu .gonom pulu' bu nom

Og Nati nog Bilibili bu og gla'ayatanan non

Tubus nitu', tinumontong u bu mitongow u ¹⁴ dia sog sungu'an ku og Nati nog Bilibili kitu' nog pogindog sog bulud nog ngalan non og Sion. Bu og dumaanan non og sogatus bu pat pulu' bu pat ngibu kotow nog sinulatan og gangasanan nilan nog ngalan non bu ngalan nog Gama' non. ² Bu mikodongog u nog gonek nog mosikad tidu sog glangit. Og sikad nog gonek koyon nog midongog u ma' kosikad nog gonek nog bosoy otawaka ma' nog gloti'. Og gonek koyon nog midongog u ma' nog gonek nog sigitananan nog piglomotan nog polonigitan. ³ Bu mikpogbobat ilan nog bogu bobat dia sog sungu'an nog gingkudan datu' koyon, bu dia sog sungu'an nog pat buk manusia'anan koyon, bu dia sog bogolalanan kitu'. Da'idun og moto moganad nog bobat koyon lual da og sogatus bu pat pulu' bu pat ngibu kitu' nog migawon tidu sog baya' nog dusa sog glam nog gotowanan sog glupa'an. ⁴ Og gotowanan koyon, ion non ion og gotowanan kitu' nog midulus nog da' ilan pogbabal nog glibun. Migunutunut ilan dia sog Nati nog Bilibili koyon nog minsan ain ion angoy. Ilan og migawon tidu sog duma gotowanan sog dunya bu ilan og tigana' uok- ilon dia sog Mikpongong bu sog Nati nog Bilibili. ⁵ Da'idun og gloput nog talu' nilan bu da'idun og .sila'on dianilan

Og tolu buk moloikat

Tubus nitu', mitongow u nosop og len moloikat ⁶ nog poglayug sog gawang pokpitang nog Gomba'is

lus nog kohinangan mu mitongow na nog glam nog
 ".gotowanan
 Tubus nitu', mitongow u og Poktomuyan sog ⁵
 Mikpongon mibuka' ditu' sog glangit. Ion non ion
 og dugu kitu' nog landu' kosigda. ⁶ Bu mikpongliu
 tidu dion og pitu buk moloikatanan kitu' nog pogaid
 nog pitu ginis glogon. Mikponapot ilan nog mik-
 poglamag bu og gigdob nilan linibodan nog bu-
 lawan. ⁷ Tubus nitu', solabuk sog pat buk manusia'
 koyon, pigatul non momogoy dia sog pitu buk
 moloikatanan koyon og ponaksan kitu' nog bu-
 lawan nog miponu' nog polihala' nog Mikpongon.
 Og Mikpongon, ion og totubu' asta sog da' kopus
 non. ⁸ Og Poktomuyan koyon miponu' nog gobol nog
 kotas bu og dasig nog Mikpongon nog boya'an
 da'idun og mokosolod dion taman da di' modoksu'
 og pitu ginis glogon nog pitu buk moloikatanan ki-
 .tu'

Og pitu buk ponaksan nog pinginogu'annog polihala' nog Mikpongon

Tubus nitu', midongog u og talu' nog mosikad **16**
 tinalu' dia sog pitu buk moloikatanan koyon
 tidu sog Poktomuyan sog Mikpongon. Ma' long nog
 talu' koyon, "Angoy niu bunag og pitu buk ponaksan
 koyon nog pinginogu'an nog polihala' nog Mikpon-
 ".gon ditu' sog glupa'an
 Og tigana' moloikat koyon, binunag non og tagu' ²
 nog ponaksan non sog glupa'an. Dadi, ain og inin-
 danan nog ngalan nog sabtua kitu' bu miktamuy
 sog glodawan non, pinubu'an ilan nog nuka kitu'
 .nog landu' kosakit
 Og kodua' moloikat koyon, binunag non og tagu' ³
 nog ponaksan non kitu' dia sog dagat. Dadi, og da-
 gat miktimaluy nog dugu' nog ma' nog dugu' nog
 gotow nog minatoy. Bu og glam nog migonong sog
 .dagat mikpomatoy
 Og kotolu moloikat koyon, binunag non og tagu' ⁴
 nog ponaksan non dia sog tubiganan bu sog tobu-
 danan bu miktimaluy dugu'. ⁵ Tubus nitu', midon-
 gog u og talu' nog moloikat kitu' nog migbaya' sog
 tubig. Ma' nini og talu' non, "Ika og molinggas bu
 mosigda nog donsama' na, midulus og kopolihala'
 mu koni po' ma' nitu' nododa' og kopongukum nika.
⁶ Po' pimunu' nilan og pigotowan mu bu og polomo-
 lantasan nog talu' mu. Dadi, sa'an ini piinum nika
 ilan nog dugu' po' ma' nitu' og molongas nog tum-
 bas dun dianilan." ⁷ Tubus nitu', midongog u nosop
 og talu' tidu sog pomolasan koyon. Long nog talu'
 koyon, "Ika Mikpongon, og Diwata nog di' kobot-
 tukan, glam nog kopongukum nika motud bu modu-
 ".lus

poktalu' nog mosikad sog pogingkud koyon dia sog
 ginampol. "Gamit mu og glonggaman mu koyon
 mangka a gani. Po' minatong na og timpu gumani.
 Po' og gotowanan sog dunya omba'is na gonion."
¹⁶ Dadi, og pogingkud koyon sog ginampol, ginani
 non doda' nog glonggaman non koyon og gliwag
 .nog glupa'an, bu og dunya mitobas na
 Tubus nitu', ngon nosop og len moloikat linumiu ¹⁷
 sog Poktomuyan dia sog Mikpongon, ditu' sog glan-
 git. Bu ngon og sanggot non nog mokutong. ¹⁸ Ngon
 dosop og len moloikat nog polongusiba' nog gapuy.
 Miktidu ion sog pomolasan bu poktalu' nog
 mosikad sog moloikat koyon nog togo sanggot nog
 mokutong, "Gamit mu og sanggot mu koyon mang-
 ka mu pongoktas og bunga nog pomulan koyon dia
 sog glupa'an nog ngalan non og paras. Po' og paras
 koyon minug na." ¹⁹ Dadi, linabuy non og glupa'an
 nog sanggot non koyon. Dadi, mikpogoktas og
 paras koyon mangka non pilakoy sog baloy kitu'
 nog ngalan non og dogyakan, ion non ion og poliha-
 la' nog Mikpongon. ²⁰ Mangka ilan pogdogyakoy di-
 tu' sog glowasan nog koliwagan bonua koyon. Bu
 og dugu' nilan miksologan tidu sog pogdogyakan
 koyon dianilan, sodopa og dalom non bu og gy-
 .oba'an non pat gatus kilumitru

Og pitu buk moloikatanan bu pitu ginis glogon

Tubus nitu', mikotongow u nosop nog len **15**
 kosobu'sobu' sog gawang nog kosobu'sobu'
 tokodoy. Ngon pitu buk moloikatanan nog mik-
 pogaid ilan nog pitu ginis glogon. Og glogonanan
 koyon, ion non ion og doksu'an nog polihala' nog
 Mikpongon. ² Tubus nitu', mitongow u ma' nog so-
 lamin nog ma' nog dagat koliwag bu migdilapdilap
 gompula ma' nog gapuy. Bu mitongow u dosop ilan
 pogindog sog goksid nog dagat kitu' nog ma' nog
 solamin ain og mikopondag kitu' dia sog sabtua, bu
 sog glodawan non, bu sog ngalan non kitu' nog
 mingma'ana sog gitungan. Bu pogaid ilan nog sigi-
 tan nog binogoy nog Mikpongon dianilan. ³ Bu
 migbobat ilan nog bobat ni Muses, nog ion og
 sosoligan nog Mikpongon kitu', bu binobat nilan
 dosop og bobat nog Nati nog Bilibili. Ma' long nog
 ,bobat nilan
 Mikpongon, Ika og Diwata nog di' kobotukan."
 Mosolag og miinang mu! Bu kosobu'sobu' tokodoy
 og ginang mu! Motud bu modulus og kohinangan
 mu. Ika og Datu' sog glam nog binonsaan. ⁴ Sima gi-
 doy ondi' mondok dianika, Ika, Pogbaya'? Otawaka
 sima gidoy og mogbolibad moktalu' nog Ika og mo-
 tas po' sala mu da molinggas bu mosigda. Glam nog
 binonsaan mangoy moktamuy dianika po' og kodu-

duma koliwagan bonuaanan sog glupa'an mikpoktugban. Og Mikpongon, da' non kolingowoy og koliwagan bonua kitu' nog mokosog. Piinum non ilan nog galak kitu' nog tidu sog saguk nog ion non ion og polihala' non kitu' nog kondokondok tokodoy. ²⁰ Mikpoglonod og glam nog pulu'anan bu og glam nog bontudanan mikpoktugban. ²¹ Bu migdupi' nog ma' nog batu nog mokobogat. Og bogat non laga' lima pulu' kilu nog sokali' mikpoktona' dia sog gotowanan. Dadi, sabap sog kondokondok tokodoy nog glogon koyon dianilan, piglogwad nilan dun og .Mikpongon

Og glibun kitu' nog tungkagon nog poksakoy sog sabtua

Solabuk sog pitu buk moloikatanan koyon **17** nog togo ponaksan minangoy ditu' nakon mangka poktalu', "Alung, po' potongowon ku dianika og polihala' sog glibun kitu' nog mibantug nog tungkagon tokodoy. Ion non ion og koliwagan bonua kitu' nog modakol og glawas nog tubiganan dun dia sog molani non. ² Og kodotu'an sog glupa'an pigbabal nilan ion. Bu og gotowanan sog glupa'an miimung ma' nog mikpoglangu ilan, sabap sog kopoglogiling nilan nog kohinangan non kitu' ".nog di' pia

Tubus nitu', pinulu'an u nosop nog Bolakat nog ³ Mikpongon mangka u oitoy nog moloikat koyon ditu' sog bonua kitu' nog mologon pogonongan. Mitongow u og glibun nog pogingkud dia sog sabtua.

Og sabtua koyon ompula bu milokop nog ngalan nog mondom mokotompola' dia sog Mikpongon. Bu og sabtua koyon, pitu buk guluanan non bu sopulu' buk sungaganan non. ⁴ Og glibun koyon minapot nog pula bu ombilu og kopulaan non nog migdilapdilap po' pinginogu'an nog bulawan bu og batuanan kitu' nog mokologan bu og mutia'anan. Pogaid ion nog saguk kitu' nog bulawan nog tinogu'an nog kohinangan non kitu' nog kolomu'lomu' bu kosi-pogsipog. ⁵ Bu sinulatan og gangas non nog ma' nini, "Kosobu'sobu', Babilon nog motas, og gina' nog glam nog ponukagon bu ain og sumolap monginang sog dunya." ⁶ Mitongow u og glibun koyon nog milangu nog dugu' nog pigotowan nog Mikpongon, bu og dugu' nog gotowanan kitu' nog pimunu' sabap .sog kopokokunut nilan dia ni Isus

Dangan mitongow og ma' nion koyon, kisobu'an u tokodoy dun. ⁷ Dadi, sinakan u nog moloikat koyon, "Iduma ion kosobu'an ka mosop dun? Ustalon ku dianika og ma'ana nog glibun koyon bu og sabtua koyon nog sinokayan non nog pitu buk guluanan non bu sopulu' buk sungaganan non. ⁸ Og sabtua koyon nog mitongow mu, ion non ion og totubu' dini

Bu og kopat moloikat koyon, binunag non og ⁸ tagu' nog ponaksan non dia sog gondow bagun og gotowanan motutung ilan nog gondow. ⁹ Sa'an itu', mikpoktutung ilan nog ginit nog gondow koyon. Dadi, piglogwad nilan og ngalan nog Mikpongon nog ion og migbaya' nog glam nog glogonanan koyon.

Bu da' ilan nododa' poksanglit dianon po' ompok .ilan lumota' nog kohinangan nilan koyon nog dusa Og kolima moloikat koyon, binunag non og tagu' ¹⁰ nog ponaksan non koyon dia sog gingkudan nog sabtua koyon nog gingkudan datu'. Bu og pigdotu'an non koyon mitokow pogdolom. Bu og gotowanan mingolongot og ngisianan nilan kobal nog kisokitan ilan tokodoy. ¹¹ Bu sabap sog kisokitan ilan tokodoy nog nuka nilan kitu', piglogwad nilan og Mikpongon sog glangit. Tibua, minsan ma' nitu', di' ilan nododa' moleg moglila' nog kohinangan nilan kitu'

Bu og kogonom moloikat koyon, binunag non og ¹² tagu' nog ponaksan non koyon dia sog glawas nog tubig kitu' nog mosolag nog iningolanan og Eprates. Dadi, kinotian dun po' simpanon non sog bianan nog datu'anan kitu' nog tidu sog silangan. ¹³ Tubus nitu', mitongow u tolu buk glatdiwataan non nog ma' nog bayu'bayu' nog gombak. Linumuas ilan tidu sog baba' nog sabtua, bu tidu sog baba' nog naga, bu tidu sog baba' nog polomolatas kitu' nog di' motud. ¹⁴ Ilan koyon og bolakat nog glatdiwataan non nog mokinang nog gingyata'anan. Mogdundaan ilan sog gliwag nog dunya koni po' polumpukon nilan og glam nog kodotu'an po' simpanon nilan sog gondow kitu' nog mogbunu' ilan nog pigotowan nog .Mikpongon nog di' kontuan

Tubus nitu', midongog u og talu' nog Kounutan ¹⁵ ta. Long non dun, "Pokinongog amu, po' og pogdatong u dion, da'idun og mokosun dun ma' nog polonakow. Popiaon ain og gotow kitu' nog pigusiba' non og ponopoton non po' bagun ion di' kosi- ".pogan sog kodokolan

Tubus nitu' og glatdiwataan kitu', pilumpuk ¹⁶ nilan og kodotu'an ditu' sog dotagan kitu' nog .iningolanan sog Hinibru Armagedon

Og kopitu moloikat koyon, binunag non dosop ¹⁷ og tagu' nog ponaksan non koyon dia sog gawang bu ngon og talu' nog mosikad ditu' sog gingkudan datu' kitu' nog dia sog Poktomuyan sog Mikpongon. Ma' long nog talu' koyon dun, "Midoksu' na!" ¹⁸ Ampun miluksad talu' koyon, migbobusiat mogdayun og kilat mangka poktutudtud og gloti', bu mangka poglugung, bu miglinug nog mosikad tokodoy nog da' sibon poglinug sog glupa'an nog ma' nini kosikad tidu pa sog kopokpongon nog gotowanan.

¹⁹ Og koliwagan bonua kitu' nog mokosog nog ngalan non Babilon, mibahagi' tolu bahagi'. Bu og

Lina'at nog Mikpongon og Babilon

Tubus nitu', mitongow u og len moloikat nog posungu' tumona' tidu sog glangit. Motas ion **18** og baya' non, bu og glupa'an kisilowan nog silow non. ² Miktaluh' ion nog mosikad. Ma' long non dun, "Migla'at na! Migla'at na tokodoy og Babilon nog motas bosia og baya' non! Miimung nog pogonongan nog glatdiwataan, bu og pogonongan nog glam nog manukmanukanan kitu' nog kolomu'lo-mu'. ³ Po' glam nog binonsaan miglogiling sog kohinangan non kitu' nog molaton. Mama' nog piinum non ilan nog galak nog landu' kobisa. Og kodotu'an dini sog glupa'an, pigbabal nilan ion. Bu og polonglituanan dini sog glupa'an, mikpogdaya ilan sabap nog miglandu' na og glegan nog glibun kitu' ".nog boya'an di' non notanan mosogong Tubus nitu', midongog u nosop og len talu' tidu ⁴ sog glangit, ma' long nog talu' koyon, "Pigotowan ku, awa' amu na dianon bagun amu di' mosunu' sog dusa non bu bagun amu dosop ondi' kobianan nog minsan olo glogon nog matong dianon. ⁵ Po' og dusaanan non migbangkatbangkat na boya'an misampot na ditu' sog glangit, bu da' kolingowoy nog Mikpongon og kohinangan non kitu' nog mokolaton. ⁶ Og kohinangan non koyon, og sulih' dun dianon ma' da' nog miinang non. Bu kona' tibua nitu', suga'id non, og sulih' sog kohinangan non kitu' dua' kali populi'oy dianon. Bu og piinum non kitu' nog ombisa dia sog gotowanan, dusunan sop ma' nitu' kobisa og pinumon dianon. ⁷ Og kopokpotaspotas non bu og koba'is non nog dili glawas non, pobotukon ditu' og posinsa bu susaan non. Dialom pikilan non migbonsag nog, 'Akon og ba'i u. Kona' u og balulibun, bu di' u nododa' mosusa.' ⁸ Tibua, sondow da dagon ion nog glogonanan nog matong dianon, og susaan, og gunus, bu og patoy. Tipoton ion moglotob nog gapuy. Po' mimolihala' dianon og Pogbaya' .nog ion og Diwata nog di' kolobian Og kodotu'an sog glupa'an nog mikpogbabal ki-⁹ tu' dianon, bu dinumuma mogbalan nog daya non, bila motongow nilan og gobol nog gapuy kitu' nog piktutung dianon, moglulad ilan bu lumangos ilan. ¹⁰ Mokpolayu' ilan po' ilakad gondok nilan nog posinsa kitu' dianon. Bu ma' long nilan dun, 'Uy! Migasta tokodoy po' migla'at na dodad' og koliwagan bonua koyon nog mokosog. Og Babilon og koliwagan bonua nog motas bosia og baya' non. Podali' da '!modoksu' na ion polihola'oy Og polonglituanan dini sog glupa'an, moglulad¹¹ ilan bu mikponglangos ilan dosop po' da'idun na sumaluy nog dogangan nilan. ¹² Og dogangan nilan koyon og bulawan, og solapi', og batuanan kitu' nog

kitu', tibua, numun koni minatoy na. Bu sog gunanunan koyon lumuas ion tidu sog gluang kitu' nog da' goktob non nog iningolanan og Abis bu mangka ion angoy ditu' sog gla'at non. Ain sog glupa'an koni nog onda' kosulat og ngalan nilan dia sog libru nog pinulatan nog ngalan nog ain kibogayan nog kotubu' kitu' nog da' kopus non tidu pa sog kopokpongon nog dunya koni, kosobu'an ilan dun bila motongow nilan ion. Po' dini kitu' totubu'. Tubus nitu', numun koni minatoy. Saka sog gunanunan koyon, tumua' mo sop mokpuli'

Og ma' nini koni, sumboy ngon og kotoan ta⁹ monginabut dun bu sumboy pomikilon ta mahatul. Og pitu buk guluanan non koyon, ion non ion og pitu buk buludanan kitu' nog iningkudan nog glibun koyon. Bu ion non dosop ion og pitu kodotu'an kitu'. ¹⁰ Og lima buk minatoy na, og solabuk totubu' pa, bu solabuk posungu' pa matong. Bu bila matong ion, mogonong pa dini podali'dali'. ¹¹ Og sabtua kitu' nog totubu' bosia saka numun kitu' minatoy na, ion non ion og kowalu kitu' mogdatu'. Ion og duma nog pitu buk kodotu'an kitu' nog ion posungu' sog gla'at .non

Og sopulu' sungaganan koyon nog mitongow¹² mu, ion non ion og sopulu' kodotu'an nog da' ilan pa pogdatu'. Tibua, dumuma ilan mogdatu' sog sabtua koyon nog podali'dali'. ¹³ Solabuk da og tugyu nilan, bu moguakil ilan nog dasig bu baya' nilan dia sog sabtua koyon. ¹⁴ Mantu ilan mogbunu' dia sog Nati nog Bilibili koyon. Tibua, dagon ilan dia sog Nati nog Bilibili koyon. Po' ion og Pogbaya' sog glam nog togo baya'. Bu ion og Datu' sog glam nog kodotu'an. Bu og duma non momondag, ain og pinili' non, bu ain inonggat non, bu ain og ompagon kitu' og ".kopokokunut nilan dianon

Tubus nitu', og moloikat koyon, tinolu'an non ¹⁵ nosop akon nog ma' nini, "Og tubiganan kitu' nog mitongow mu, ion non ion og gotowanan kitu' nog modakol tokodoy tidu dia sog ainain nog binonsaan bu dia sog miglologinis nog ponolu'on nog pigingkudan nog tungkagon koyon. ¹⁶ Og sabtua koyon bu og sopulu' sungaganan koyon nog mitongow nika, pokongitan nilan og tungkagon koyon.

Poglo'atan nilan ion, bu mangka nilan ion lobasoy, bu mangka nilan kanoy gungod non, bu tutungon nilan ion sog gapuy. ¹⁷ Pipikil nog Mikpongon dianilan nog miksolabuk ilan moguakil nog baya' nilan mogdatu' dia sog sabtua koyon asta sog motuman og talu' nog Mikpongon. ¹⁸ Og glibun koyon nog mitongow mu, ion non ion og koliwagan bonua kitu' nog mokosog, nog migbaya' sog kodotu'an dini sog ".glupa'an

mokosog, bu di' na mindog mokpuli'.²² Og polonigitananan, bu og polonanggabanan, bu polonombuli'anan, di' ilan na mokopoglomot nion dion mokpuli'. Da'idun na og gotow nog mogusaha dion mokpuli'. Di' na mokpuli' moglogonek og gilingan nika.²³ Di' na motongow mokpuli' dion nika og silow nog sulu'. Di' a na mokodongog mokpuli' nog glioliag nog kaing. Dini kitu', og polonglituanan nika mokotas ilan nog gotow dini sog dunya koni. Bu bianan dia sog gaid mu, og glam nog binonsaan misuoy dia sog motud.²⁴ Dianon kotongow og dugu' nog polomolatasanan, bu og pigotowan nog Mikpongon, bu og glam nog pimunu' non dini sog ".glupa'an koni

Sanglit sog Mikpongon

Tubus nitu', mikodongog u nosop nog 19
mosikad nog gonek ditu' sog glangit. Og
gonek koyon og sikad non mama' nog sikad nog
gonek nog modakol tokodoy nog gotow nog miglona-
gag mogekes nog, "Songlitan og Mikpongon! Bu og
kotas bu baya' dianon! Po' minatong na og tabang
nog Mikpongon sog gotowan. ² Po' motud bu
modulus og kopongukum non po' pinolihala' non og
tungkagon kitu' sabap sog kopoktungkag non mioit
non tanan dun og gotowan sog glupa'an dia sog
kohanangan non kitu' nog mokolaton. Sinuli'an ion
po' pimunu' non og sosoligananan nog Mikpon-
gon." ³ Bu mikpuli' ilan moktal' nog mosikad,
"Songlitan og Mikpongon! Po' og gobol nog gapuy
kitu' miktolomuk kobon non asta sog da' kopus
".non

Bu dangan miluksad og talu' nilan koyon, og dua' ⁴
pulu' bu pat bogolalanan kitu' bu og pat buk manu-
sia'anan kitu', minomba' ilan sumugyut sog
Mikpongon nog dia ion pogingkud sog gingkudan
datu' koyon. Bu miktalu' nog mosikad, "Ma' nitu' na!
"!Songlitan og Mikpongon

Tubus nitu', ngon og talu' tidu sog gingkudan ⁵
datu' koyon, nog ma' nini, "Og glam niu nog sosoli-
gananan non bu ain mondok dianon, tidu sog om-
".baba' asta sog motas, songlitan ta og Diwata ta
Tubus nitu', mikodongog u nosop nog gonek nog ⁶
gotowan nog modakol, mama' nog doguk nog
bosoy kosikad otawaka ma' nog gloti'. Og talu' koyon
ma' nini, "Songlitan og Mikpongon! Po' migdatu'
na og Pogbaya' nog Ion og Diwata ta nog di' kobotukan.
⁷ Mogloliag ita na, bu mogda'da' ita na, bu
pokpotason ta ion. Po' minatong na og kaing nog
Nati nog Bilibili, bu og koingon kitu' dianon misim-
pan na. ¹⁸ Og koingon kitu' dianon, binogayan nog

mokologan, og mutia'anan, bu og mokolongas nog
ponopoton nog ma' nog dasu, og ponopoton kitu'
nog pula bu ombilu kopulaan non, bu og gininisan
nog kayuanan kitu' nog moliangliang kotongow, bu
og glam nog gininisan nog balan nog pingimung
tidu sog tangu nog saptuaanan, og kayuanan nog
mokologan, og tumbaga, og putow, bu og batu puti'.
¹³ Migdagang ilan dosop nog gininisan nog palapala
nog ma' nog komi. Bu mogdagang ilan dosop nog
komangyan, bu og sulu', bu og pogomutanan, bu og
galak, bu og glana nog olibu, bu og tapung nog
mokologan, bu og paloy, bu og sapi'anan, bu og bili-
bilianan, bu og kuda'anan, bu og kalesaan, bu as-
ta og guliponanan bu kotubu' nilan

Ma' long nog polonglituanan kitu', 'Og pok-'¹⁴
soba'an mu kitu' miawa' na dianika. Glam nog ko-
longas nog daya nika miawa' dosop bu di' mu na
malap mokpuli'.' ¹⁵ Og polonglituanan kitu' nog mik-
pogdaya ilan sabap sog koliwagan bonua koyon,
mokpokpolayu' ilan po' ilakad og gondok nilan nog
posinsa kitu' dianon. Mokpoglulad ilan bu
mikponglangos ilan. ¹⁶ Bu moglosek ilan nog, 'Uy!
Migasta tokodoy po' migla'at na doda' og koliwagan
bonua koyon nog mokosog! Minapot bosia itu' nog
mokolongas nog ponopoton nog ompula bu ombilu
og kopulaan non, bu mogdilapdilap kobal nog bu-
lawan non bu batuanan koyon nog mokologan bu
og mutia'anan. ¹⁷ Tibua, sog podali'dali' da, ma' nion
'koyon nog daya, mitipot pogla'at
Ain og pogaid sog kapal bu ain mikponakoy dion,"

bu ain migusaha dia sog kapal, bu ain toliso-
da'anan, ilan si'oy mokpokpolayu' dosop ¹⁸ bila mo-
tongow nilan og gobol nog gapuy nog poktutung ki-
tu' dianon. Mokpoktal' ilan, 'Ngon ta' gidoy og du-
ma koliwagan bonua nog mokosog nog ma' nini?'
¹⁹ Sibukakon nilan og glupapol nog glupa' sog ditas
nog boya'an motona' sog glimpulu nilan po' ma' ni-
tu' og kopokpotongow nilan og susaan nilan kobon
nilan moglulad bu lumangos, bu ma' long nilan dun,
'Uy! migasta tokodoy po' migla'at nododa' og koli-
wagan bonua koyon nog mokosog. Glam nog ain to-
go kapal, mikalap nog daya nilan tidu sog bonua
'koyon. Sog podali'dali', migla'at na ion

Dadi, pogda'da' amu ain sog glangit po' "²⁰
migla'at na ion. Pogda'da' amu ain og pigotowan
nog Mikpongon, bu og sosugu'onanan non, bu og
polomolatasanan nog talu' non. Po' pinolihala' na
ion nog Mikpongon sabap sog gininang non kitu' di-
".aniu

Tubus nitu', og moloikat kitu' nog modasig, in-²¹
imud non og batu nog mosolag tokodoy nog ma' nog
gilingan og bantuk non, mangka non tikpu'oy sog
dagat mangka poktal', "Ma' nion og kosikad og ko-
pogla'at nog koliwagan bonua nog Babilon nog

Og Nati nog Bilibili koyon, ion non ion si Isus. Bu og koin- †
gon koyon dianon, og ma'ana non, ain og mikokunut kitu' di-
.anon

Tubus nitu', mitongow u nosop og sabtua kitu',¹⁹ bu og kodotu'an sog glupa'an, bu og sundaluanan nilan mikpoglumpuk ilan po' mantu ilan mogbunu' dia sog poksakoy kitu' sog kuda', bu sog sundaluanan non.²⁰ Tibua, og sabtua koyon kiukpa'an, bu og duma non kitu' nog polomolatas nog di' motud nog mikoganti' dianon moginang nog gingyata'anan non. Sabap sog gingyata'anan non, mioit non ain inindanan kitu' nog ilan koyon og sabtua na dun, bu ain miktamuy kitu' sog glodawan non. Og dua' ilan koyon, pinilak ilan nog totubu' ilan pa dia sog danow nog gapuy nog minit tokodoy nog ma' nog tinutung og asupri.²¹ Og dumaanan nilan pimunu' bianan sog kalis kitu' nog linumuas tidu sog baba' nog poksakoy sog kuda' kitu' nog omputi'. Bu piglumpukan ilan nog glam nog manukmanukanan moglokan og gungodanan nilan asta mikpogondad .ilan

Si Kindagow binalud laga' nog songibu ton

Tubus nitu', mitongow u nosop og moloikat posungu' tumona' tidu sog glangit mikpitang²⁰ nog glantaylantay nog landu' kopagon bu togo kungsi[†] nog bongawan nog Abis.² Inukpa'an non og naga kitu', nog ion non ion og mamak kitu' kobon nitu' nog iningolanan si Kindagow otawaka og Soitan. Bu binalud non laga' nog songibu ton.³ Mangka non tikpu'oy ditu' sog Abis, mangka non pintu'oy, bu potopokoy nog potapok kitu' nog bagun ion ondi' mokoluas mangoy monglimbung sog binonsaan asta modopot songibu ton gobon non. Tubus nitu', .mangka na ion boluyoy nog podali'dali' Tubus nitu', mikotongow u nosop nog ginkudan⁴ datu'anan nog giningkudan nog gotowanan kitu' nog binogayan nog baya' mongukum. Bu mitongow u dosop og glimukudanan nog gotowanan kitu' nog pimitukan nog gulu sabap sog kopogustal nilan nog motud pa'ali dia ni Isus bu pa'ali dosop sog talu' nog Mikpongon. Da' ilan poktamuy sog sabtua kitu' otawaka sog glodawanan non kitu'. Bu da' ilan koleg nog indanan og gangasanan nilan otawaka og komotanan nilan nog ngalan nog sabtua kitu'. Mitubu' ilan puli' bu mangka ilan duma mogdatu' dia ni Kristu laga' songibu ton.⁵ Ion non ini og tigana' potubu'on tidu sog patoy. (Og duma gotowanan kitu' nog mikpomatoy, di' ilan pa sokali' motubu' mokpuli' taman da di' motoktub og songibu ton.)⁶ Mogda'da' bu landu' popia dia sog ain misunu' kitu' buatoy mokuna tidu sog patoy. Po' di' ilan na mokobian matoy nog kodua' nog patoy. Suga'id non, mimung ilan na nog boliananan nog Mikpon-

ponopoton nog solugon non nog monginggat nog molonu' tokodoy." (Og ponopoton koyon nog mokolongas, ion non ion og kohinangan nog pigotowan (.nog Mikpongon nog modulus

Tubus nitu', miktalu' og moloikat koyon di-⁹ anakan, "Sulat mu ini, 'Popiaon ain og inonggat sog kologya'an nog Nati nog Bilibili koyon.'" Bu miktalu' nosop mokpuli', "Koni og motud, og talu' nog ".Mikpongon Miluksad tibua ion, minomba' u mangka u sug-¹⁰ yut dianon. Tibua, pigondi'an non akon. Talu' non, "Na' a tokodoy moginang nion! Po' batuk ita da og sosoligan bu og pigilugananan mu kitu' nog ain mikokunut sog pitampal ni Isus kitu' nog motud. Suga'id non, tamuy a sog Mikpongon! Po' og motud kitu' nog pitampal ni Isus, ion non itu' og monulu' dia sog polomolatasanan nog talu' nog Mikpon-".gon

Og poksakoy sog kuda' nog puti'

Tubus nitu', mitongow u og glangit nog mibuka'¹¹ bu sog sungu'an ku, ngon og kuda' nog omputi'. Og poksakoy dun, ion non ion og giningolanan kitu' nog Kopongondolan bu og Motud. Og kopongukum non, modulus bu bila mantu ion, og sugutan non ain og motud.¹² Og mata non miksila' ma' nog gliga' nog gapuy bu modakol og kurunaan non. Sinulatan ion nog ngalan nog sala non da mokosun dun.¹³ Minapot ion nog molambak nog ginogom sog dugu', bu og ngalan non og Talu' Nog Mikpongon.¹⁴ Og sundaluanan nog glangit migunut dianon. Mikponakoy ilan sog kuda'anan nog puti' bu minapot ilan nog mokolongas nog ponopoton nog omputi' bu molonu'.¹⁵ Lumuas og mokutong nog kalis tidu sog baba' non, og poktigbas non sog binonsaan. Bu da'idun mokantu sog kopogbaya' non dianilan. Ion og mogdogyak nog pogdogyakan kitu' nog ion non ion og polihala' nog Mikpongon nog di' kobotukan.¹⁶ Sinulat dia sog ponopoton non bu sog gopa non og ngalan nog ma' nini, "Kounutan sog glam nog kodotu'an bu og Pogbaya' sog glam nog ".togo baya' Tubus nitu', mitongow u og moloikat, dia pogin-¹⁷ dog sog gondow. Bu inekesan non og glam nog manukmanukanan koyon nog poglayug sog gawang. "Pokpolani amu bu poglumpuk amu po' sinimpanan amu nog Mikpongon nog kologya'an,¹⁸ bagun amu mokokan nog gungod nog glam nog gotowanan, og gulipon otawaka kona' gulipon, bu ombaba' nog gotow otawaka motas ma' nog kodotu'an, bu og kounutan nog sundaluanan, bu mokosog nog gotowanan, bu ma' dosop nog ku-".da'anan, bu og mikponakoy dun

. Og ma'ana non, og baya' mintu' otawaka muka' †

ditu' sog Mikpongon. Og koliwagan bonua kitu' ma-
ma' nog pongantim nog pingimokayan nog molon-
gas po' sinimpan sog glaki kitu' nog posungu' koin-
gon dianon. ³Tubus nitu', midongog u og talu' nog
mosikad tidu sog gingkudan datu' nog ma' nini,
"Numun kitu' og pogonongan nog Mikpongon dia
na sog gotowanan bu miksolabuk ilan na nog
pogonongan. Ilan na og pigotowan non bu og
Mikpongon dia na nilan bu ion na og Diwata nilan.
⁴Pomunasan non na og glam nog glua'anan nilan
nog mikpoglayas tidu sog mataanan nilan. Da'idun
na og patoy, otawaka lumangos, otawaka mokso-
gow bu mosakit. Po' og glam nog donsama' kitu' pi-
".ongon, miawa' na
Bu ion og pogingkud sog gingkudan datu' koyon, ⁵
miktalu', "Pongimboguan ku na og glam non!"
Tubus nitu' miktalu' nosop ion dianakon, "Sulat mu
".ini po' og talu' koni motud bu kosoligan
Mangka ion poktalu', "Midoksu' na! Akon og ⁶
tigana' bu gimpusan, og tolipunan bu og doksu'an.
Ain kinuow pinumon ku tidu sog tobud kitu' nog ko-
tubu' nog da' kopus non nog da'idun bayad dun.
⁷Simasima mikopondag, malap non og glam nini.
Bu akon og Diwata non bu ion mimung og bata' u.
⁸Tibua, ain og motalow, bu polomungyas, ain mingi-
nang nog kosipogsipog, ain polomunu'anan, ain og
momabal, ain togo koto'uan, bu ain moktamuy sog
glodawanan, bu glam nog mokoloput, og pogonon-
gan nilan, ditu' sog danow nog gapuy bu asupri nog
".di' ompalong. Ion non ion og kodua' nog patoy
Og solabuk sog pitu moloikatanan koyon nog ⁹
mikpogatul nog ponaksan nog tinogu'an nog pitu
ginis glogonanan kitu', mikpolani dianakon mangka
poktalu' nog, "Alung, potongowon ku dianika og po-
sungu' kitu' koingon dia sog Nati nog Bilibili."
¹⁰Pinulu'an u nog Bolakat nog Mikpongon bu pini-
tang u nog moloikat kitu' sog dibabow nog bontud
kitu' nog motas. Bu pitongow non dianakon og Koli-
wagan Bonua kitu' Nog Mosigda, ion non ion og
iningolanan nog Jerusalem, og posungu' kitu' tu-
mona' tidu sog glangit nog ditu' sog Mikpongon.
¹¹Sinumilow nog silow nog Mikpongon. Landu' koti-
lak og silow non ma' kotilak nog batu kitu' nog
mokologan, ma' nog batu kitu' nog monginggat nog
iningolanan og Jasper, bu mongilag ma' nog so-
lamin. ¹²Inalad nog molawa, bu ompagon, bu sopu-
lu' bu dua' bongawan non. Bu og sopulu' bu dua' og
bongawan non koyon pigipat nog sopulu' bu dua' og
moloikatanan. Sog dibabow nog bongawananan
koyon sinulatan nog ngalan nog sopulu' bu dua'
pangkat ni Apu' Israel. ¹³Tolu buk bongawananan
non dapit sog silangan, bu tolu buk dosop og bon-
gawananan non nog dapit sog sindopan, bu totolu
buk dosop og bongawananan sog dua' mogimpang

gon bu ni Kristu. Bu dumuma ilan dosop mogdatu'
.dia ni Kristu laga' songibu ton

Og gla'at ni Kindagow

Bila motoktub na songibu ton, ubadan na si ⁷
Kindagow mangka boluyoy ⁸bu mangoy ion
moglimbung dia sog gotowanan sog ainain nog bi-
nonsaan sog tibuk nog dunya nog ion non ion Gog
bu Magog. Polumpukon non glam nilan po' mantu
ilan mogbunu'. Og dakol nilan ma' kodakol nog pon-
tad sog goksid dagat. ⁹Diadia ilan pomoktidu sog
glupa'an koni bu linibutan nilan og piglumpukan
nog pigotowan nog Mikpongon, nog ion non ion og
koliwagan bonua kitu' nog kololaman nog Mikpon-
gon. Tibua, mitipot ilan kanoy nog gapuy nog tidu
sog glangit. ¹⁰Bu si Kindagow og miglimbung kitu'
dianilan, tinikpu' dosop dia sog danow nog gapuy
bu asupri, sog tinikpu'an nog saptua kitu' bu og
polopanad kitu' nog di' motud. Ditu' ilan posinsaoy
.gobi gondow asta sog da' kopus non

Ukumon ain mikpomatoy

Tubus nitu', mitongow u og mosolag nog ¹¹
gingkudan datu' nog puti'. Bu mitongow u dosop as-
ta og pogingkud koyon dion. Og glupa'an bu og
glangit miawa' na dia sog sungu'an non, bu onda'
na kotongow mokpuli'. ¹²Bu mitongow u ain mikpo-
matoy kitu' nog motas otawaka ombaba', dia ilan
pogindog sog sungu'an nog gingkudan datu' koyon.
Bu binuka' og libruanan kitu' nog pinulatan nog ko-
hinangan nog glam nog gotow, bu mangka buka'oy
dosop og len libru kitu' nog ion non ion og pinulatan
nog ngalananan nog gotowanan kitu' nog kibo-
gayan nog kotubu' nog da' kopus non. Og go-
towan kitu', ukumon ilan bianan sog kohinangan
nilan nog sinulat sog libruanan kitu'. ¹³Ain mikpo-
matoy kitu' sog dagat, bu ain tidu sog Molimotayan,
mikponua' ilan ditu' mangka ilan ukumoy bianan
sog ain miinang nilan. ¹⁴Bu og Patoy bu Molimo-
tayan, tinikpu' na ditu' sog danow nog gapuy. Og
danow nog gapuy koyon, ion non ion og kodua' nog
patoy asta sog da' kopus non. ¹⁵Bu ain da' kosulat
ngalan non dia sog libru kitu' nog pinulatan nog
ngalan nog ain kibogayan nog kotubu' nog da' ko-
.pus non, tinikpu' dosop sog danow nog gapuy

Og bogu langit bu bogu lupa'an

Tubus nitu', mitongow u og bogu langit bu og **21**
bogu lupa'an po' og tigana' glangit bu glu-
pa'an miawa' na. Bu minsan og dagat, da'idun na.
²Mitongow u og Koliwagan Bonua nog Mosigda,
nog ion non ion iningolanan kitu' nog bogu
Jerusalem, posungu' tumona' tidu sog glangit nog

kotas bu og kodaya nog binonsaan, oiton sog koliwagan bonua koyon. ²⁷Tibua, ain kolomu'lomu' otawaka ain moginang kitu' nog kosipogspig otawaka og mokoloput di' nododa' mokosolod ditu'. Og mokosolod dion, ain da og ngalan nilan sinulat dia sog libru kitu' nog pinulatan nog ngalananan nog ain kibogayan nog kotubu' nog da' kopus non. .Og gapu' nog libru kitu' og Nati nog Bilibili

Og tubig nog miksologan nog kotubu' nog da' kopus non

Tubus nitu', og moloikat koyon, pitongow non dianakon og glawas nog tubig kitu' nog poktiduan nog kotubu' nog da' kopus non. Motinow tokodoy bu miksologan tidu sog gingkudan datu' nog Mikpongon bu sog Nati nog Bilibili ²migunut sog titonga' nog dalan mosolag nog koliwagan bonua koyon. Sog mongatul goksid nog tubig koyon, ngon og sopun kayu nog ion non ion og poktiduan nog kotubu' nog da' kopus non. Bulan bulan mogbunga. Sog soton sopulu' bu dua' kali pogbunga. Og dawon non mokokuli' nog glam nog binonsaan. ³Da'idun na og sila'on dion. Og gingkudan nog Mikpongon bu og Nati nog Bilibili dion sog koliwagan bonua koyon. Bu glam nog sosoligananan non moktamuy dianon. ⁴Motongow nilan og bayu'bayu' non. Bu og ngalan non sinulat dia sog gangasanan nilan. ⁵Da'idun na og gobi ditu'. Da' na og balan nilan nog polita'an otawaka og dolag nog gondow. Po' og Mikpongon nog ion og Pogbaya' og mogbogoy dianilan nog dolag. Bu mogdatu' ilan na .asta sog da' kopus non

Tubus nitu', miktalu' nosop og moloikat koyon di- ⁶ anakon nog, "Og talu' koni motud bu kosoligan. Og Mikpongon nog ion og Pogbaya' og migbogoy nog Bolakat non dia sog polomolatasanan non. Bu dinondag non og moloikat non mokpotongow dia sog sosoligananan non bog olo sumboy posungu' ma- ".tong

Og Kounutan ta nog si Isus dali' na pokpuli'

Pokinongog amu," long ni Isus, "dali' u na" ⁷ pokpuli'. Popiaon ain mikokunut sog pidon- ".sama'anan tumalu' dini sog libru koni Akon si Jan, og mikodongog bu mikotongow nog ⁸ glam non koni. Bu dangan midongog u bu mitongow u itu', minomba' u po' sumugyut u sog moloikat koyon nog mikpotongow dun dianakon. ⁹Tibua, tinolu'an non akon, "Na' mu ion inangon dianakon! Po' batuk ita da og sosoligan bu og pigilugananan mu kitu' nog polomolatasanan, bu ain og mikokunut sog talu' sog libru koni. Suga'id non, tamuy mu og "!Mikpongon

kilidan non. ¹⁴Og galad nog koliwagan bonua koyon piingkud dia sog sopulu' bu dua' gondok nog gom-pagon. Bu pinulatan itu' nog ngalan nog sopulu' bu dua' kotow nog sosugu'onanan nog Nati nog Bilibili

.bili
Og moloikat koyon nog miktalu' dianakon, ngon ¹⁵ og topongan non nog bulawan nog poktopong non nog koliwagan bonua koyon, bu og bongawananan non, bu asta galad non. ¹⁶Og koliwagan bonua koyon migusoyusoy mokposagi'. Og glawa non bu bolangan non, migbatuk ilan da nog gyoba'an non. Tinopong nog moloikat koyon og koliwagan bonua koyon nog topongan non koyon. Og gyaba' non 2,400 kilumitru, ma' nitu' dosop og glawa non bu og bolangan non. ¹⁷Tinopong non dosop og galad koyon, tolu pulu' bu nom dopa sog dinopaan nog gotow.

¹⁸Og galad non koyon inimung tidu sog batu kitu' nog monginggat nog iningolanan og jasper. Bu og koliwagan bonua koyon inimung tidu sog tantu bulawan nog mongilag ma' nog solamin. ¹⁹Og batuanan kitu' nog piingkudan nog galad koyon pingdo'itdo'itan nog glam nog gininisan nog batuanan kitu' nog mokologan. Og tigana' nog piingkudan, ion non ion og batu kitu' nog monginggat nog iningolanan og jasper. Og kodua' non, og batu kitu' nog iningolanan og sapiru. Og kotolu non, og batu kitu' nog iningolanan og agata. Og kopat non, og batu kitu' nog iningolanan og emerald. ²⁰Og kolima non, og batu kitu' nog iningolanan og onis. Og konom non, og batu kitu' nog iningolanan og karnilian. Og kopitu non, og batu kitu' nog iningolanan og krisolit. Og kowalu non, og batu kitu' nog iningolanan berilu. Og kosiam non, og batu kitu' nog iningolanan og tupas. Og kosopulu' non, og batu kitu' nog iningolanan og krisupras. Og kosopulu' bu sala non, og batu kitu' nog iningolanan turkois. Og kosopulu' bu dua' non, og batu kitu' nog iningolanan og amatista. ²¹Og sopulu' bu dua' bongawananan koyon togo pintu' nog mutia'. Og dalan mosolag nog koliwagan bonua koyon lunsan bulawan bu mongilag ma' nog solamin

Sog koliwagan bonua koyon, da'idun og miton- ²² gow u nog Baloy nog Poktomuyan dia sog Mikpongon po' og Pogbaya' nog ion og Mikpongon nog di' kobotukan bu og Nati nog Bilibili og poktomuyan nilan. ²³Og koliwagan bonua koyon, da' na balan non nog silow nog gondow otawaka bulan po' og silow nog Mikpongon sinumilow na dion bu og sulu' dion og Nati nog Bilibili. ²⁴Og binonsaan sog dunya koni, dia miglokotubu' sog dolag nog koliwagan bonua koyon. Bu og kodotu'ananan dini sog glupa'an, oiton nilan og daya nilan dion. ²⁵Onda'idun gondow nog di' buka'on og bongawan koyon. Kobon non buka'on nododa' po' da'idun na gobi ditu'. ²⁶Og

latas niu dia sog glumpukanan nog pigotowan nog Mikpongon. Akon og pangkat ni Dabid bu og moti-
 ".lak nog bitun sog silangan
 Dadi, og Bolakat nog Mikpongon bu og koingon ¹⁷
 kitu' sog Nati nog Bilibili, miktalu' ilan nog, "Angoy
 a dini!" Bu ain og mikinongog nog pidonsama' koni
 tumalu', ion si'oy moktalu' nog, "Angoy a na dini!"
 Ain kinuow, mokpolani na. Bu ain moleg, minum na
 nog tubig kitu' nog ion non itu' og kotubu' kitu' nog
 .da' kopus non nog da'idun og bayad dun
 Akon si Jan, podonsoma'on ku sog ain mikodon- ¹⁸
 gog nog pidonsama' tumalu' sog libru koni. Simasi-
 ma dumungag nog gustalan koni, dungagan dosop
 nog Mikpongon og polihala' dianon nog glogo-
 nanan nog pigustal dini sog libru koni. ¹⁹ Bu simasi-
 ma dosop og kumulang nog gustalan koni dini,
 owa'on nog Mikpongon dianon og bahagi' non sog
 kayu kitu' nog poktiduan nog kotubu' nog da' kopus
 non, bu og bahagi' non dia sog koliwagan bonua ki-
 .tu' nog mosigda nog pigustal dini sog libru koni
 Bu ion og tinumaksi' nog glam non koni motud, ²⁰
 "!miktalu' nog, "O'o, dali' u na pokpuli'
 .Ma' nitu' na! Angoy a dini, Apu' Isus
 Og tulung nog Kounutan ta nog si Isus mongon ²¹
 .dia sog pigotowan nog Mikpongon. Amen

Tubus nitu', tinalu' non dianakon, "Na' mu ¹⁰
 poglingodon og glam nog pidonsama' tumalu' dini
 sog libru koni. Po' dali' na kotuman. ¹¹ Dadi, ain
 monginang nog molaton, potiangon na moginang
 dun. Ain kolomu'lomu' pikilan non, polukas mu
 momikil dun. Ain sop modulus ponginangon non,
 potiangon moginang dun. Ain molonu' pikilan non,
 ".potiangon ion momikil dun
 Pokinongog amu!" long ni Isus. "Dali' u na" ¹²
 pokpuli'! Bu pitangon ku og sugda nog monala ko-
 tow sog glam nog gotowanan nog ain goktob og mi-
 inang nilan. ¹³ Akon og Alpa bu Omega, og tigana'
 .bu gimpusan, og tolipunan bu doksuan
 Popiaon ain dinokdakan non og ponopoton non" ¹⁴
 bagun ngon kopatut non malap nog kayu kitu' nog
 poktiduan nog kotubu' nog da' kopus non. Bu po-
 bianon ion dia sog bongawan kitu' nog posungu'
 sumolod dia sog koliwagan bonua koyon. ¹⁵ Sog
 glowasan nog koliwagan bonua koyon, ditu' og go-
 towanan koyon nog ma' nog gayam, bu ain togo ko-
 to'uan, bu ain momabal, bu ain polomunu', bu ain
 moktamuy sog glodawananan, bu ain loliagon mok-
 .talu' otawaka moginang nog gloput
 Akon si Isus, dinondag u og moloikat u mangoy" ¹⁶
 mokpotongow dianiu nog glam nini bagun ompo-